

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

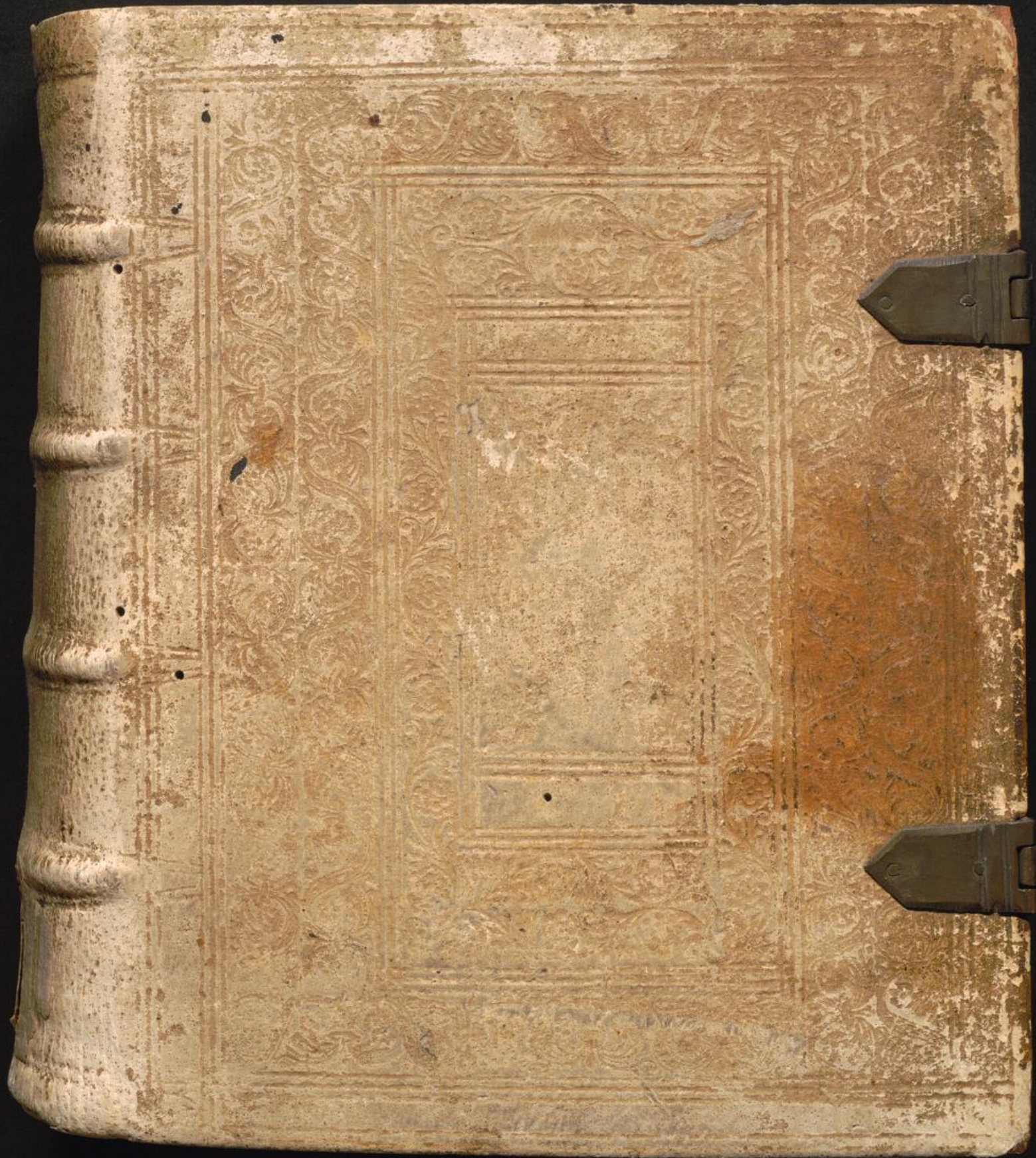
Sanctuarium

Paoletti, Agostino

Coloniae Agrippinae, 1677

Nutzungsbedingungen

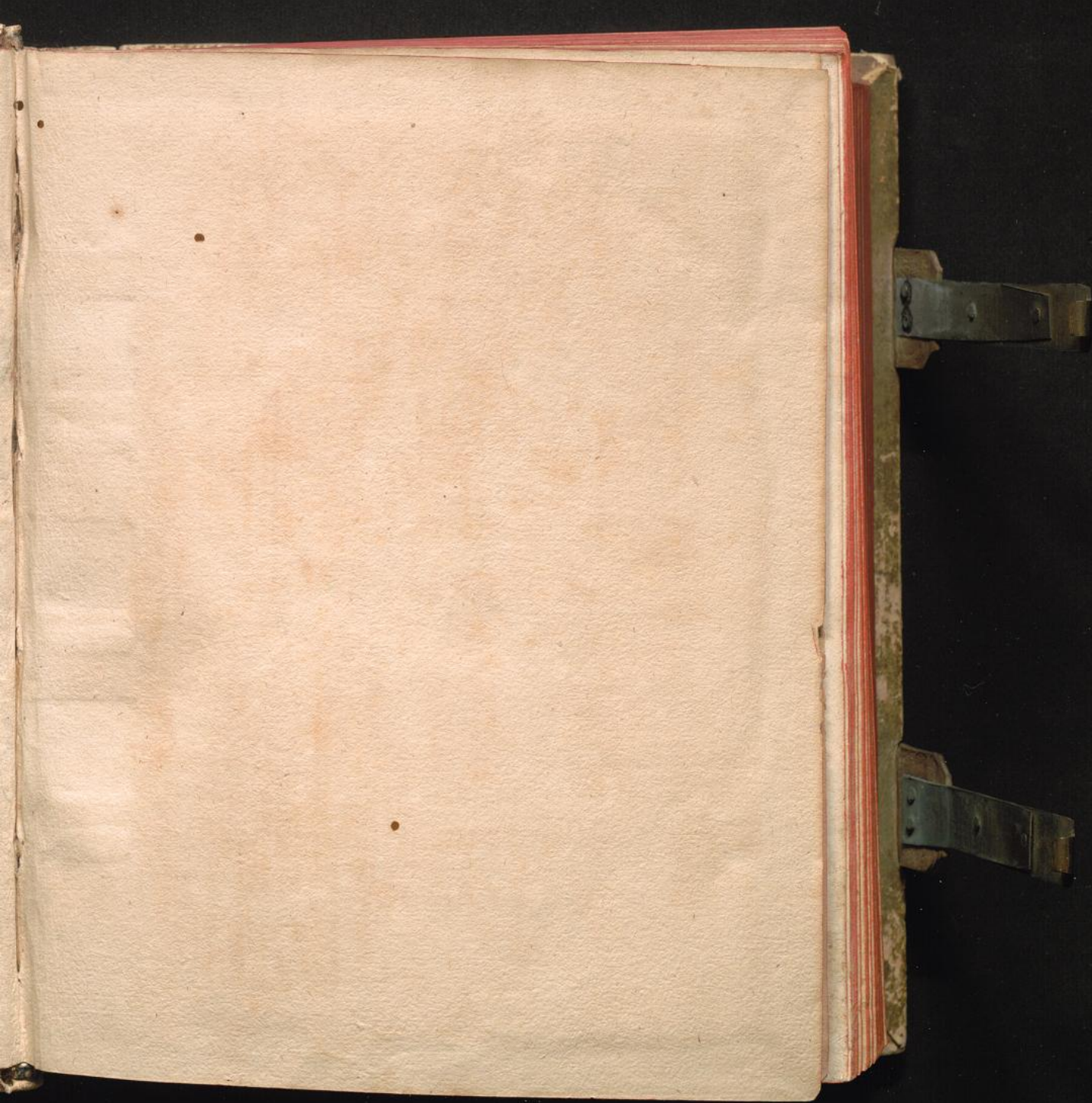
[urn:nbn:de:hbz:466:1-55680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55680)

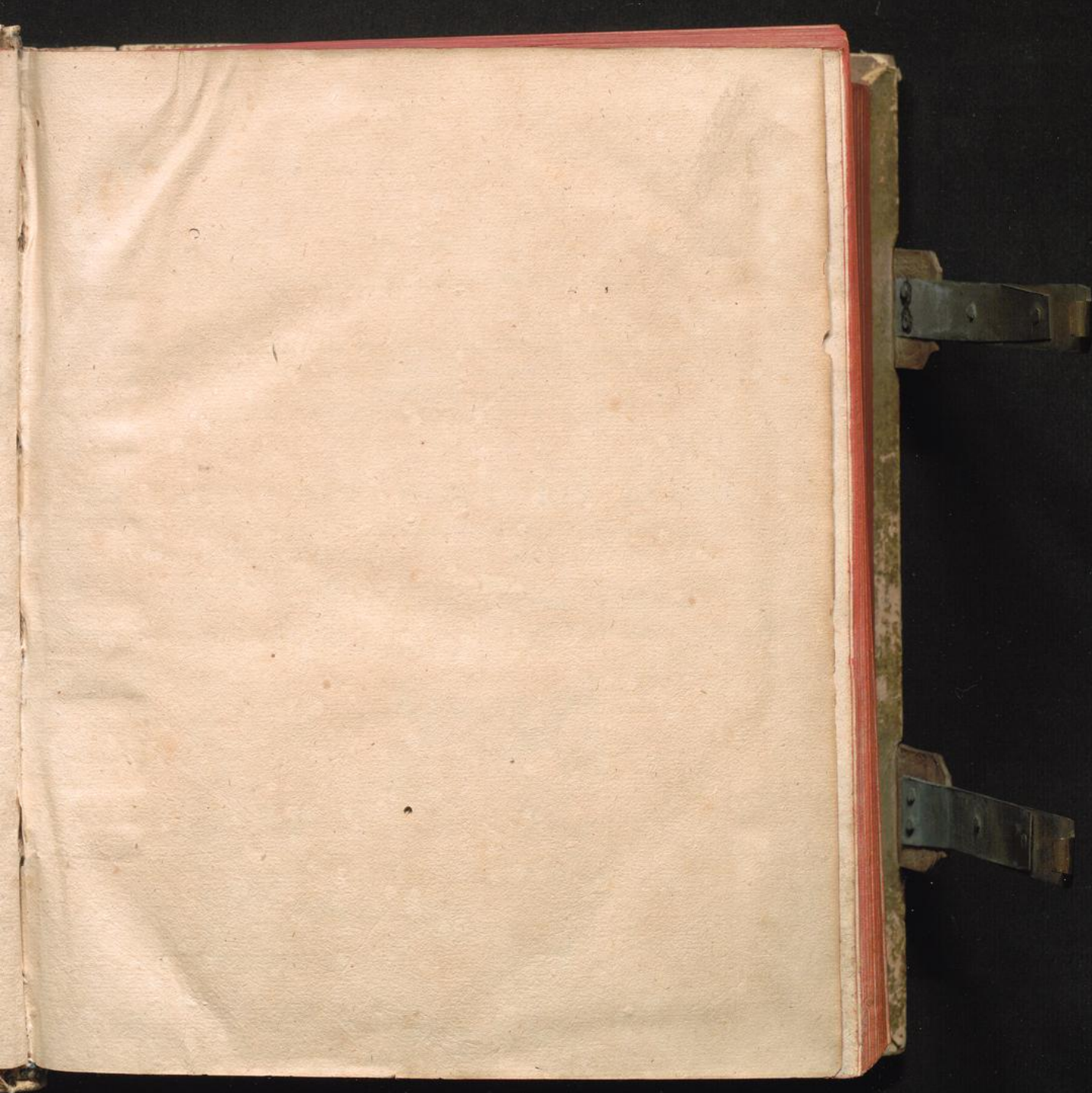
Pl. 3288.

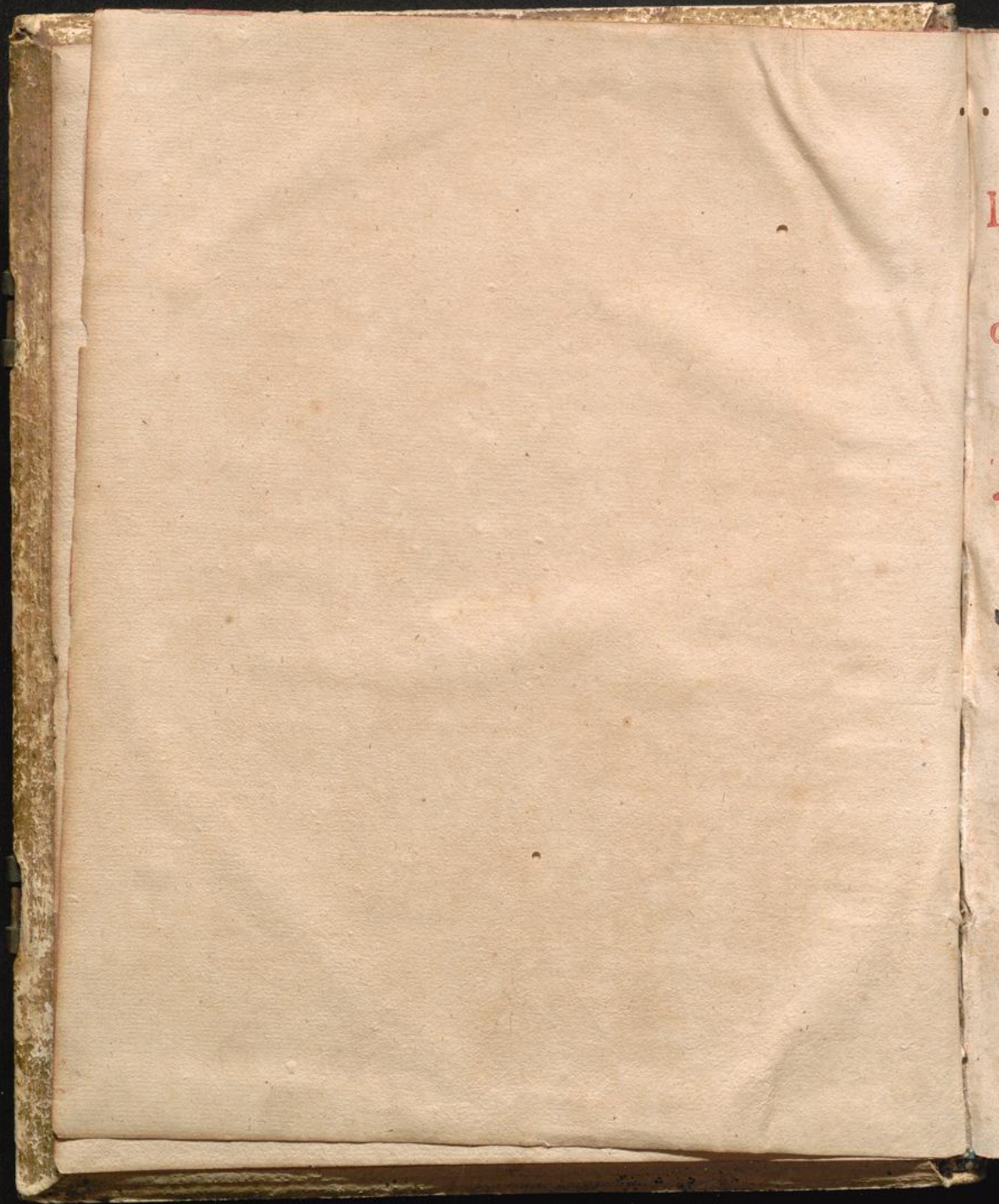
Hv
24

Sp. 219

16

SANCTUARIUM;

HOC EST

SERMONES UTILISSIMI,

& omni conceptuum genere refertissimi,
PANEGRICI SANCTORUM OMNIUM,
QUORUM MEMORIAM SIVE SOLEMNITATEM PER TOTIUS
anni decursum celebrat Sancta Mater Nostra

ECCLESIA ORTHODOXA ROMANO-CATHOLICA;

OMNIBUS ANIMARUM PASTORIBUS, DIVINI VERBI PRÆCONIBUS,
& vitæ spiritualis & Asceticæ studiosis utiles & apprime necessarii:

EDITI OPERA ET STUDIO ADM. R. P. M.

AUGUSTINI PAOLETTI,

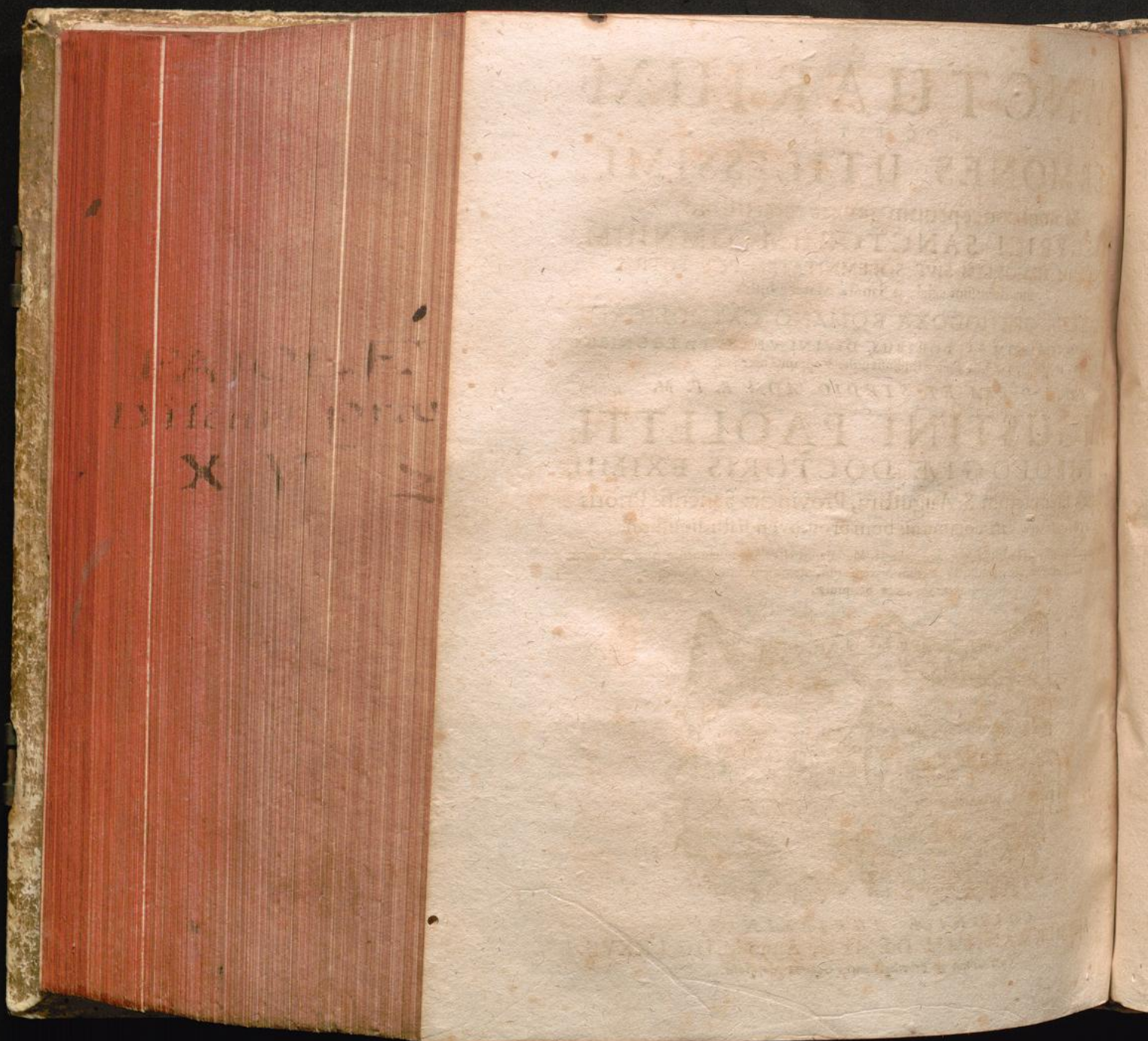
SS. THEOLOGICÆ DOCTORIS EXIMI,

Ordinis Eremitarum S. Augustini, Provinciæ Senensis Prioris
Provincialis, Viri communis boni promovendi studiosissimi.

*Cum quinque Indicibus; I. Sanctorum, qui laudantur II. Materiarum, sive Argumentorum, quæ tractantur.
III. Auctorum, qui citantur, IV. Rerum & verbotum memorabilium. V. Denique
locorum Sacræ Scripturæ.*

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Apud HERMANNUM DEMEN, Anno M.DC.LXXVII.
Cum Gratia & Privilegio Sacræ Cæsareæ Majestatis.

Nos Magister Fr. Petrus Lanfranconius Ordinis Eremit. S. Augustini Vicarius Generalis licet indignus.

Elaboratum ac per R.P. AUGUSTINUM PAOLETTUM Montis Ilcini sacrae Theologiae Magistrum elucubratum opus, cui extat titulus (Santuatio) per nostros Examinatores deputatos maturè discussum & perpensum, eorum nobis ita suadente relatione ut ad Concionatorum levamen, ad posterorum utilitatem, ad Dei Sanctorumque laudem typis mandetur dignum adjudicantes, facultatem necessariam, quoad nos spectat benignè concedimus, ac in Domino elargimur. Datum Romae die 4. Januarii 1659.

*Fr. Petrus Lanfranconius Anconitanus
Vicarius Generalis.*

Plae, doctae, & eruditae Conciones Sanctorum per annum occurrentium R.P. Magistri Augustini Paoletti Ord. Eremit. S. Augustini, ex commissione Reverendiss. P. Magistri Petri Lanfranconii Anconitani Procuratoris Generalis, & Vicarii ejusdem Ord. diligenter fuerunt perlectae atque adeo sacrarum Literarum. SS. Patrum, Historiarum, & orthodoxa eruditione plenae repertae ut piis Lectoribus, & verbi divini declamatoribus, non tantum utiles, verum etiam necessariae fuerint judicatae à me.

Fr. Ioanne Paulo Stuppa Magistro Augustiniano.

De mandato Reverendiss. P. Magistri Petri Lanfranconii Aconit. nostrae Augustinianae Religionis Vicarii & Procuratoris Generalis; nec non Reverendiss. P. Magistri Francassini Inquisitoris Generalis Venetiarum, Opus, cui titulus (Santuatio) elaboratum à P. Magistro Augustino Paoletto Ilcinenfi, diligenter & accuratè perlegi. Et cum in eo non solum nihil fidei orthodoxae, nec morum integritati dissonum repererim; verum plurima ejusdem authoris doctrinam attestantia, junctisque sacris & eruditis Lectoribus profutura cognoverim, dignum & peregrinum opus, quod in lucem edi possit, cenfeo

Ego Magister Fr. Antonius Gagliardus Bergomensis Regens in Conventu D. Stephani, & revisor librorum pro Reverendiss. Patre Inquisitore Generali Venetiarum.

INDEX CONCIONUM IN HOC OPERE
CONTENTARUM.

1. In Festo Circumcisionis.	23. In Festo S. Laurentii.
2. In Festo Epiphania.	24. In Festo S. Philippi Benizzi.
3. In Festo Purificationis.	25. In Festo Assumptionis B.V.
M.
4. In Festo S. Matthiae Apost.	26. In Festo S. Bartholomaei Apo-
stoli.
5. In Festo S. Thomae de Aquino.	27. In Festo S. P. Augustini.
6. In Festo S. Iosephi.	28. In Festo Nativit. B.V.M.
7. In Festo S. Benedicti.	29. In Festo S. Patris Nicolai de
Tolentino.
8. In Festo Annunciationis B.
M.V.	30. In Festo S. Matth. Apost. &
Evang.
9. In Festo dolorum B.M.V.	31. In Festo S. Michaelis Archan-
geli.
10. In Festo Francisci de Paula.	32. In Festo S. Francisci Assisina-
tis.
11. In Festo S. Marci Evang.	33. In Festo SS. Apostolorum Si-
monis & Iudae.
12. In Festo SS. Apostolorum Phi-
lippi & Jacobi.	34. In Festo omnium Sanctorum.
13. In Festo Inventionis S. +	35. In Festo praesentationis B.V.
M.
14. In Festo S. Matris Monicae.	36. In Festo B.M. Magdalene de
Pazzi sermo Encomiasticus.
15. In Festo S. Antonii de Padua.	37. De eadem sermo Panegyri-
cus.
16. In Festo S. Ioan. Bapt.	
17. In Festo S. Petri Apostoli.	
18. In Festo Visitationis V.M.	
19. In Festo S. Eliae Prophetae.	
20. In Festo S. Jacobi Apostoli.	
21. In Festo S. Annae Matris B.
Virginis Mariae.	
22. In Festo S. Dominici.	

INDEX ARGUMENTORUM

Quæ in quolibet discursu tractantur.

IN FESTO CIRCUMCISIONIS.

Nomini quo sumus insigniti, per facta correspondere debemus; prout Christus fecit, mox ut ei nomen IESVS in die Circumcisionis fuit impositum.

IN FESTO EPIPHANIÆ.

Monentur fideles, ut se Magis Dominum ac Redemptorem nostrum visitantibus socios adjungant, illisque aurum, thibis, & myrrham offerant, ipsi corda sua ei donent.

IN FESTO PURIFICATIONIS.

Celebratur humilitas B. Virginis, quæ cum non esset legi Purificationis subiecta, nihilominus per actum humilitatis inter alias mulieres comparere voluit in templo purificanda.

IN FESTO S. MATTHIÆ APOSTOLI.

Ostenditur illum felicem sortem assecutum esse, quando ad Collegium Apostolicum post Iudæ lapsum assumptus fuit.

IN FESTO S. THOMÆ DE AQUINO.

Merito hic sanctus vocatur Doctor Angelicus, quia in omnibus operationibus suis Angelum se esse probavit; & quidem specialiter in doctrina & scientia plusquam Angelus fuit.

IN FESTO S. JOSEPHI.

Ejus excellentia & dignitas in duobus hisce punctis precipue elucet, scilicet quod sit pater legalis vel putativus Christi, & quod sit sponsus Maria Virginis.

IN FESTO S. BENEDICTI.

Magnus hic servus Dei fuit quoddam virtutum Cardinalium & Theologicarum ararium, prout in quovis casu obvio ex ejus operibus elucescit.

IN FESTO ANNUNTIATIONIS B. V. M.

Maria virgo per annuntiationem Gabrielis Archangeli declarata fuit mater Dei, quæ post divinitatem maximæ dignitas est, quæ potest uspiam reperiri.

IN FESTO DOLORUM B. V. M.

Ostenditur quanti fuerint dolores quos beatissima virgo tempore passionis D. N. IESV Christi sensit, & quanta fuerit ejus in illis perferendis constantia.

IN FESTO S. FRANCISCI DE PAULA.

Ostenditur hunc sanctum eximium fuisse in humilitate, quia se & ordinem minimum vocari voluit: In charitate quia hanc religioni suæ voluit symbolum assignare: denique in abstinentia, quia hanc rigide observationis, & ad illam religiosos suos quarto voto adstrinxit.

IN FESTO S. MARCI EVANGELISTÆ.

Fuit hic Leo quidam mysticus, id est, vigilans in suo officio, fortis & constans in tyrannicis persecutionibus tolerandis, & gratus erga Deum, & magistrum suum S. Petrum.

INDEX

IN FESTO SS. PHILIPPI & JACOBI.

Hi dua rosa purpurea fuerunt per charitatem, quarum folia viruerunt per spem, cinclaque fuerunt spinis pungentibus, vel tormentis quae iustitauerunt in martyrio.

IN FESTO S. CRUCIS.

S. Crux est armatura nostra defensiva & offensiva, per quam omnes inimicos nostros vincere poterimus, id est, homines, demones, & mortem.

IN FESTO S. MATRIS MONICÆ.

Hec sancta mulier ter martyr exiit, scilicet primò per patientiam in toleranda ferocitate Patrii mariti sui. Secundò per desiderium conversionis Augustini filii sui. Tertiò per Christum Dominum in morte.

IN FESTO S. ANTONII DE PADUA.

Celebrantur laudes lingua huius sancti, utpote quae prodigiosa fuit, & immortalis, & divina potius quàm humana exiit.

IN NATIVITATE S. JOANNIS BAPTISTÆ.

Iudicantur huius sancti Praecursoris perfectiones, quae in eo consistunt, quod similis fuerit filio Dei nascenti & morienti.

IN FESTO APOSTOLORUM PETRI & PAULI. DE S. PETRO.

Ex defectibus & imperfectionibus suis orta sunt eius progressus, ex ignominia gloria, ex iactura lucra & excellentia.

IN FESTO VISITATIONIS B. V. M.

Cum Elisabeth per salutationem Maria repleta sit Spiritu sancto, & Ioannes sanctificatus

fuerit in utero materno, manifestum sit Deiparam gratiarum divinarum esse deiparam.

IN FESTO PROPHETÆ & PATRIARCHÆ, S. ELIÆ.

Agitur de ardenti zelo honoris divini, quem adversus idolatras exhibuit, quas utrique didici & profigavit.

IN FESTO S. JACOBI APOSTOLI.

Hic sanctus Apostolus alter Caelum vocatur, quia & virtute gladii tanquam bellum dimicavit, & per librum docuit tanquam magister, ac prout merito de ipso dici potest in utroque locutus.

IN FESTO S. ANNE.

Excellentias suas hereditarias & acceptas à Christo redemptore, & à Maria virgine: Ab illa quidem, quia nepos eius fuit, ab hac autem, quia filius eius.

IN FESTO S. PATRIARCHÆ DOMINICI.

Verum quoddam fidei prodigium fuit, quia omnes suas actiones miraculosas, magna pietate, quam vivens & moriens habuit, operatus fuit.

IN FESTO S. LAURENTII.

In igne & craticula incendiis penas non solum sed videbantur ei esse refrigeria, quia dixit: Ignem in suo pectore ardentem habui.

IN FESTO B. PHILIPPI BENIZZI.

In operibus & cogitationibus suis magnum similem esse probavit, quia non variis iterum

A R G U M E N T O R U M.

sed versus polarem cœli stellam semper conversus
& directus fuit.

IN FESTO ASSUMPTIONIS B. V. M.

Beata Virgo Mariæ tanta maiestate & elegantia
vestita ingressa est cœli regiam, ut omnes Angelici
spiritus admirati sint incomparabilem ejus pulchri-
tudinem.

IN FESTO S. BARTHOLOMÆI APOSTOLI.

Excoriari, & detractam pellem in brachio
vel humeris suis deferre voluit, in attestationem
quod inter Apostolos nullum unquam primatum
quaesiverit, prout nonnulli perperam attribue-
runt.

IN FESTO MAGNI PATRIS ET PATRIARCHÆ S. AUGUSTINI.

Est sol mysticus S. Ecclesiæ, luminosum hunc
plantam imitando in oriente per radios doctrinæ:
in meridie per charitatis fervorem; in occasu per
humilitatis demissionem.

IN FESTO NATIVITATIS B. V. M.

Cum B. Virgo verè liber quidam sit in lucem
hodie editus, solus consideratur frontispicii libri hu-
jus titulus, qui est Maria, nomen videlicet, di-
gnum, utile, & delectabile.

IN FESTO S. NICOLAI TOLENTINATIS.

Magnus hic sanctus, verus fuit Dei pleni-
potentiaris, utpote cui à Deo datum est, ut
possibile reddat, quicquid impossibile esse vide-
tur.

IN FESTO S. MATTHÆI APOSTOLI ET EVANGELISTÆ.

Merito lapidi chrysolito comparatur, cujus pro-
prietates expresse refert, quæ multa sunt & valde
admiranda.

IN FESTO S. MICHAELIS ARCHANGELI.

Michael est Archimandrita Christianissimi, sicut
olim synagoga Hebræorum Praeses extitit, ab omni-
bus nos inimicorum corporalium & spiritualium
insultibus in quibusvis casibus occurrentibus nos
tueretur & defendit.

IN FESTO S. FRANCISCI ASSISINATIS.

Franciscus mysticus Abel est lucis Evangelicæ,
& tanquam talis figura quadam Christi est, in-
nocentis nimirum & martyris, candidi & rubi-
cundi.

IN FESTO SS. APOSTOLORUM SIMONIS & JUDÆ.

In omnibus actionibus suis hi sancti Apostoli di-
ligentes se exhibuerunt observatores hujus de amore
& charitate eis impositi præcepti: hæc mando vo-
bis, ut diligatis invicem.

IN FESTO OMNIUM SANC- TORUM.

Ostenditur paradysi gloriam tam excellentem
esse, ut oculus intellectus illum nequeat compren-
dere; auris illam non possit percipere, nec lingua ex-
primere, denique cor humanum satis capax non
sit, ut illam valeat capere.

IN FESTO PRÆSENTATIONIS B. V. M.

S. Marcella utero B. Virginis Mariæ tiru-
lum beatitudinis acclamavit, quia fuit fons
omnium gratiarum plenissimus. Denique exhi-
betur in hoc discursu computus imperceptibilis
graduum gratiæ DEI quos in anima sua ha-
buit.

INDEX

INDEX AVTHORVM

QVIBVS AVTHOR HVIVS LIBRI usus est.

A

Abdias Babylonius.
Abraham Aben Ezra.
Abraham Bzovius.
Achilles Tacijs.
Adrichomius.
Ægidius Romanus Columna.
Ægidius Lusitanus.
Ælianus.
Æmilij.
Æneas Sylvius.
Agellius.
Aigrinus Cardinalis.
Albertus Magnus.
Albinus Flaccus.
Alexander ab Alexandro.
Alexander Mirdicis.
Alexander de Ales.
Alexander Pelegrinus.
Alexander Monachus.
Aloysius Lipomani.
Aloysius Novatinus.
Aloysius Torelli.
Alphonfus Tostatus Abulensis.
Alphonfus Cardinalis Palzor-
tus.
Alphonfus Salmeron.
S. Ambrosius Ecclesie Do-
tor.
Ambrosius Calepinus.
Ambrosius Marthianus.
Ambrosius Strabanus.
Ambrosius Ansbertus.
Ambrosius Episcopus
Lamocenfis.
Ambrosius Perez.
Ammianus Marcellinus.
Anastafius Antiochenus.
Anaxagoras.
Andreas Hierosolymitanus.
Andreas Eborenfis.

Andreas de Arcones.
Andreas Cretensis.
Andreas Gelfomius.
Andreas Cherneus.
Andreas Pintus Ramirez.
Andreas Clichtovæus.
Andreas Duchefne.
Andreas Alciatus.
Angelomus.
Angelus Possenti.
Annæus Seneca.
Anselmus Boetius.
S. Anselmus.
S. Antoninus Episcopus Flor.
Antonius Possevinus.
Antonius dictus Discipulus.
Antonius Pizzamanus.
Antonius Pigafetta.
Antonius Ricciardi.
Antonius Escobar.
Antonius Panormitanus.
Antonius Scapulus.
Antonius Glielmus.
Aratus.
Arias Montanus.
Aristoteles.
Arnobius.
Arnoldus Carnotensis.
Arnoldus de Saxonia.
S. Athanasius.
Athenæus.
S. Augustinus.
Avicenna.
Aulus Gellius.

B

Balthasar Pæz.
Balthasar Arias.
Balthasar Farinacius.
Baptista Ramusius.
Baptista Fulgofius.

Bartholomæus de Pisis.
Bartholomæus Garanti.
Bartholomæus Chassanæus.
S. Basilij Seleucus.
Beda Venerabilis.
Beierlinck.
Benedictus Fernandus.
Benedictus Mendina.
Benedictus Pererus.
S. Bernardus.
S. Bernardinus Senensis.
Bernardinus de Bultij.
Blandus Flavius.
S. Bonaventura.
Breviarum Gallicanum.
Breviarum Romanum.
S. B. Igitia.
S. Bruno Carthusianus.
Budæus.

C

Calixtus Papa.
Cantuarius.
Canisius.
Carolus Sigonius.
Carolus Giangolius.
Castidorus.
Catechismus.
Cælestinus Brupus.
Cælius Rhodiginus.
Cæsar Barotius.
Cæsar Nostreda.
Cæsar Campana.
Cherubinus Maria Odle.
Christophorus de Avenag.
Christophorus à Colta.
Claudius de la Valle.
Claudius Paradius.
S. Clemens Alexandrinus.
Clemens Romanus.
Collegium Conimbricense.
Constantinus

INDEX

abotinus de Notariis.
 melius à Lapidē.
 melius Jansenius.
 minatus Polonus.
 monicon Ord. PP. Minorum.
 pyrianus.
 rillus Alexandrinus.

D.

Demosthenes.
Dignus Diez.
Vitores de Auedagno.
Vitores de Baza.
Dignos de la Vega.
Dignos Nysseus.
Dignos Asterius.
Dignos Siculus.
Dignos.
Dignus Areopagita.
Dignus Carthusianus.
Dignos.
Dignus Nanus.
Dignus Calvus.
Dignus Tyrus.

E.

Pappus.
 Paganus.
 Pappianus.
 Pappus Nazeta.
 Pappianus.
 Pappus Syrus.
 Pappus Patavinus.
 Pappus Lugdunensis.
 Pappus.
 Pappus Caesariensis.
 Pappus Gallicanus.
 Pappus Zigabonus.

F.

P. Mannus Strada.
 P. Felix Astulphus.
 P. Rodionandus Quirini.
 P. Vovus Vopilcus.
 P. Aleogius.
 P. Torronatus Scachus.
 P. Franciscus Picus Mirandulanus.
 P. Franciscus Labata.
 P. Franciscus Petrarcha.
 P. Paoletti SanZorale.

Franciscus Toletus.
Franciscus d' Puteo.
Franciscus Mendoza.
Franciscus Vallesius.
Franciscus Boninsegnius.
Franciscus Turianus.
Franciscus Bene.
Franciscus Suarius.
Franciscus Mayrenis.
Franciscus Quaresmius.
S. Fulgentius Episcopus.

G.

Gabriel Valquez.
Gabriel Flamma.
Galenus.
Galpat Sanctius.
Georgius Venetus.
S. Germanus.
Gilibertus Abbas.
Glycas.
Glossa Interlinearis.
Glossa Ordinaria.
S. Gregorius Papa.
S. Gregorius Nazianzenus.
S. Gregorius Thaumaturgus.
S. Gregorius Nyssenus.
Gregorius Papa X.
Gregorius Nicomedensis.
Gregorius Mastrillus.
Gregorius Sayrus.
Gricherius Bſſaleenfis.
Guerrus Abbas.
Guido Birurienſis.
Guilielmus Durandus.
Guilielmus Parisienſis.

H.

Haymon Haberstadensis.
Haymon Corii.
Henticus Spondaus.
Hernande de S. Jacobo.
Herodotus Halicarnassius.
S. Hefychius.
Hector Pinrus.
Hieremias Drexelius.
S. Hieronymus.
Hieronymus ab Oleastro.
Hieronymus Lauredanus.
Hieronymus Cardinalis de La-
pide. **

Hieronymus Platus.
S. Hilarius Arelatensis.
Historia Scholastica.
Homerus.
Honophrius Manescal.
Horatius.
Horatius Turfelinus.
Hugo à S. Victore.

I.

Iacobus de Valentia.
Jacobus Tyrinus.
Jacobus de Voragine.
Jacobus Aconensis.
Janfenius.
Idiota.
S. Ignatius Martyr.
S. Ildephonfus.
Ildephonfus Nicienfis.
Incognitus.
Innocentius Papa III.
Innocentius Papa. VI.
S. Joannes Chryfoftomus.
S. Joannes Damascenus.
Joannes de S. Geminiano.
Joannes de Cardigena.
Joannes Lotianus.
Joannes Ravifius.
Joannes Zomarraca.
Joannes della Haye.
Joannes Boccacius.
Joannes Antonius Velazquez.
Joannes Papa XXII.
Joannes Gerfon.
Joannes Folengius.
Joannes Ferus.
Joannes Trithemius.
Joannes Baptifta Wenus.
Joannes Baptifta Poza.
Joannes Baptifta Mantuanus.
Joannes Lopez, Epifcopus Mo-
nopolit.
Joannes Hierofolomytanus.
Joannes Aubanus Teutonicus.
Joannes Maldonatus
Joannes Pingda.
Joannes Arboreus.
Joannes Marquez
Joannes Nebur.
Joannes Baconius.

Joanne

AUTHORUM.

Joannes Lanspergius.
Joannes de Pigna.
Joachim Abbas.
Jordanus de Saxonia.
Joseph Hebraeus.
Josephus dictus Hmilis.
Joseph de la Zerda.
Irenæus Episcop. Lugdun.
S. Isidorus Episcopus Hispalensis.
Isidorus Pelusiota.
Isidorus Iolanus.
Isidorus Clarus.
Judocus Clichrovæus.
Julius Solinus.
Julius Clarus.
Julius Frontinus.
S. Justinus Martyr.
Justus Lipsius.
Juvenalis.

L.

Læcius.
Lancellortus.
Lactantius Firmianus.
S. Laurentius Justinianus.
Laurentius Chrysologus.
Laurentius Surius.
Laurentius Zamorra.
Lælius Prologia.
Leonardus de Udine.
S. Leo Papa.
Leo Castrinus.
Leo Ostiensis.
Lucanus.
Ludolphus Carthusianus.
Ludovicus Vives.
Ludovicus Barthelemy.
Ludovicus Alcazar.

M.

Magister Historiæ Scholast.
Maphæus Vegius.
Malvenda.
Marcus Antonius Coccius.
M. Antonius Zimara.
Marcus Tullius.
Marcus Marulus.
Marcus Polus.
M. Antonius Muretus.
Marcellinus de Pise.

Marianus Scotus.
Martinus del Rio.
Matthæus Bredembachius.
S. Maximus.
Meander.
S. Methodius.
Michaël Solon.
Michel Riccius.
Michaël de Palatio.
Michaël Ghislerius.
Michael de Ayguanis.
S. Milition Martyr.
Mincus Capella.
Moyse Barcepha.
N.
Natalis Conti.
Nicephor. Callist.
Nicolaus de Lyra.
Nicolaus Riccius.

O.

Odo Abbas.
Odericus Rainaldus.
Oppianus.
Origenes Adamantius.
Ortellius.
Otto Petruvius.
Ovetanus.
Ovidius.

P.

Panthaleon Diaconus.
S. Paschasius.
S. Paulinus Episcopus Nolanus.
Paulus Palenterius.
Paulus Manutio.
Paulus Orosius.
Paulus Aresius.
Paulus Jovius.
Pausanias.
Pelbarrus.
Perfius.
S. Petrus Chrysologus.
Petrus Comestor.
Petrus Bessæus.
Petrus de Natali.
Petrus Blensensis.
Petrus Aloysius.
Petrus Matthæi.
S. Petrus Damiani.
Petrus Lombardus.
Petrus Berchorius.

Petrus Hispanus.
Petrus Caninus.
Petrus Bongius.
Petrus Galatinus.
Petrus Justinianus.
Petrus Crinitus.
Petrus de Alcia Astorga.
Petrus de Valderama.
Plato.
Platina.
Plinius.
Plotinus.
Plotarchus.
Polianthea.
Polybius.
Polydorus.
Pontanus.
S. Primasius Episcopus Afr.
Procopius Gazæus.
S. Possidonius.

Q

Quintus Curtius.
Rabanus Maurus.
S. Remigius.
S. Remigius Antiochenus.
Richardus de Sancto Vito.
Richardus à Sancto Luce.
Robertus Holkoth.
Robertus de Licio.
Robertus Bellarmus.
Rudolphus Agrippa.
Rupertus Abbas.

S

Sabellicus.
Salignacus.
Salmeron.
Salustius.
Salvianus.
Sanchez.
Seaphzus.
Scipio Bargaglius.
Scipio Glareanus.
Sebastianus Barradas.
Seneca.
Septuaginta Interpretes.
Sidonius Apollinaris.
B. Simon de Cassa.
Simon Metaphrasis.

INDEX

Majolus.
Apostolorum.
Senensis.
Eduensis.
Meodez.
Faldensis.
Tranquillus.

T.

Perusinus.
vitae humanae.
Cyrenensis.
Antiochenus.

Theodulphus Episcopus. Tau-
rin.
S. Thomas de Aquino.
S. Thomas de Villa Nova.
Thomas de Vio Cajetanus.
Thomas Anglicus.
Thomas Garzoni.
Thomas de Trufillo.
Thomas Bracchius.
Thomas Porcacchus.
Titus Livius.
Titelmannus.

V.

Valerius Maximus.
Valerius Zimenes.
Uberrinus de Casale.
Vegetius.
Villalpandus.

S. Vincentius Ferrerius.
Vincentius Belluacensis.
Vincentius Lyrinensis.
Vincentius Mainardus.
Vincentius Gilibertus.
Virgilius Maro.
Volaterranus.

X.

Xenophon.
Xiphilius.
Xiphilus.

Z.

Zacharias Constantinopolita-
nus.
S. Zeno Veronensis.

I N D E X

RERUM ET VERBORUM MEMORABILium, quæ in hoc Opere Sanctoralis continentur.

Primus numerus significat Sermonem, secundus Paragraphum.

- A** Litera quid significet, 28. 17. A. & R. literæ quid significant, ferm. 13. n. 17.
- Abigatos Rex à S. Juda Thadæo curatus fuit, ferm. 33. n. 6.
- Abel fuit innocens, 31. 9.
- Abel non timuit Cain, & cur? 33. 8.
- Abietes in Indiis Orientalibus aves produunt, vide 7. 1.
- Abraham primus circumcisus est, 1. 5.
- Cur Abraham non sacrificavit Isaac? 2. 21.
- Abraham & ejus denominatio, 9. 1.
- Abraham vicit quinque Reges, 13. 4. & 22. 12.
- Abraham etiam in aeterna vita vult esse charitativus, 27. 17.
- Abraham aore aliud nomen habuit, 28. 3.
- Abraham desiderat filium, 14. 13.
- Abraham in sacrificio à S. Michaeli impeditur, vide ferm. 31. n. 3.
- Abraham ejusque gloriæ & maximæ divitiæ quales, ferm. 21. n. 8.
- Cur Abraham demiserit Agar & Ismael, vide ferm. 31. n. 14.
- Abylon & ejus erga patrem perfidia, 33. 15.
- Abstinencia, vide Parsimonia.
- Achab infertus ad Eliam misit, 19. 10.
- Achates lapis qui in Sicilia nascitur, 30. 1.
- Achillis opera ab Homero descripta, 27. 1.
- Achilles & hasta ejus vulnerabat & sanabat, 7. 13.
- Achilles sepultus in promontorio Trojano, 3. 4.
- Achilles à Paride occiditur, 3. 4.
- Achilles unde nomen sumpserit, 3. 8.
- Achilles leonum medullis educatus, 3. 8.
- Achirophel promittit occidere David, 33. 15.
- Aecurius ejusque significatum, 28. 4.
- Adamas non habet maculam, 23. 25.
- Adamas ferro & igni resistit, 23. 1.
- Adamas Caroli Ducis Burgundiz, 2. 16.
- Adamas magneti suam virtutem tollit, 24. 1.
- Adamas & virtus ejus, 10. 1.
- Adam qualiter factus sit à Deo, 16. 6.
- Adam poma comedit in gratiam Evæ, 14. 8.
- Adam è quatuor terræ generibus formatus, 14. 8.
- Adami nomen formatur literis stellarum, 14. 8.
- Adami erga conjugem suam amor, 11. 7.
- Adamus Evæ nomen imposuit, 12. 6.
- Adam & Eva comederunt legumina, 14. 14.
- Adam mentitus est Deo, 7. 9.
- Cur Adam Deo similis esse voluerit, 7. 9.
- Adam à Dæmone victus, 7. 15.
- Adam ejusque denominatio, 19. 1.
- Adam cur pellibus vestitus? 26. 6.
- Adam à S. Michaeli defensus, 31. 21.
- Adam in ademptione costæ suæ non sensit litem, 32. 10.
- Adonibezzech amputatæ fuerunt extremitates digitorum, 20. 7.
- Adoratio latriæ Cruci deservit, non MARIE, 1. 4.
- Adra melech & Sarafat occiderunt patrem, 14. 4.
- Adrianus VI. & sepulchri ejus Epitaphium, 2. 1.
- Adrianus Episcopus Lindesfarnensis, 18.
- Adrianus Imperator cuidam servo collatum donum sit, 16. 4.
- Adrianus ad gratias concedendas promptissimus, 1. 4.
- Ægina, Aristodemus & filii ipsorum, 16. 1.
- Ægeus Rex Atheniensis, ejusque erga Theseum amor, 2. 4.
- Ægidius Minorita, ejusque pro virginitate MARIE factum miraculum, 8. 3.
- Ægyptii & eorum hieroglyphicum prope vultum, 11. 2.
- Ægyptii Diis suis Piscum sacrificabant, 14. 1.
- Ægyptii leonem credebant signum vigilantiæ, 14. 1.
- Ægyptus culicibus vexata, 14. 6.
- Ægyptus Rex à Danao fratre regno pulsus fuit, 14. 1.

Alexander magnus luctator, 8. 1.
 Alexander Verus Imperator magni faciebat librum Ovidii
 de amore, 24. 18
 Alexandria Neapolitana in marem degeneravit, 6. 1
 Antiochus fortuito consortem suam occidit, 33. 6
 Antiochus dictus est pius, 7. 7
 Antiochia diversa circa cor facta, 2. 10 & 2. 8
 Antiochus a Timante depictus, & quomodo, 9. 8
 Antiochus ex leone emblema, 11. 12
 Antiochus Apelli infimo munera misit, 18. 1
 Antiochus craterem optimo amico propinavit, 20. 3
 Antiochus & ejus dictum, 3. 12
 Antiochus dictum Lacedaemonis datum, 1. 6. 3
 Antiochus dictio est abbreviatio nominis Augusti-
 ni, 27. 13
 Antiochus Clementi similis, 16. 1
 Antiochus & ejus ambitio, 6. 3
 Antiochus & ejus felicitas, 6. 1
 Antiochus Caracellianus, 19. 16
 Antiochus Tullius, & membrorum ejus dispositio, 3. 5
 Antiochus & Terentiana conjux ejus, 6. 5
 Antiochus, ejusque parsimonia, 7. 10
 Antiochus & amor ejus versus Admetem Thraciae Re-
 gem, 7. 7
 Alexander Perseus occisus a muliere, 14. 2
 Alexander Papa & ejus ex Filo Carphatio vestitus,
 23. 10
 Alexander Severus facilis ad gratias concedendas, 18. 1
 Alexander III. Venetiis in S. Marco Missam dixit, 19.
 6. & 1. 1. Idem Duci Veneto rosam donavit, 2. 1
 Alexander Magnus cum fulmine depictus, 20. 9. &
 10. 5
 Alexander cui Magnus dictus sit, 18. 1
 Alexander processit ad bellum contra Thasylum Re-
 gem Iodiurum, 18. 1
 Alexander statuas Orphei sudare vidit, 16. 20
 Alexander heros Macedoniae, 20. 1
 Alexander incertum militem seprehendit, 1. 13
 Alexander duos fontes seaurire vidit, 1. 17
 Alexander prostravit moenia Thebarum, 1. 18
 Alexander responsum Dario datum, 2. 17
 Alexander pius a Cratero, quam ab Ephastio.
 decernatus fuerit, 4. 6
 Alexander responsum Philippo datum, 5. 3
 Alexander Eupimenem remuneravit, 6. 1
 Alexander Corinthii factus est civis, 6. 15
 Alexander ejusque thronus, 8. 5
 Alexander dictum Sigambi matri Darii datum, 10. 6
 Alexander vigilans, 11. & 11. 5
 Alexander depictus cum pelle leonis, 11. 11
 Alexander militibus omnia sua erogavit, spe sola sibi
 reservata, 12. 4

Alexander maritus Theophrasti, 6. 5
 Alexandria civitas in medio Aegypti, 11. 12
 Alexandria Leopolis dicta, 11. 12
 Alexandria unde nomen habeat, 11. 9
 Alexandria ejusque principia, 11. 13
 Alexander Severus Verruvium fumo interfecit, 34. 4.
 Alektorius lapis & virtus ejus, 30. 1
 Alfredus Rex Angliae & charitas ejus, 34. 14
 Alna & Halma in quo differant, 8. 8
 Alphonfus Cantaber dictus Catholicus, 1. 1
 Alphonfus Rex Aragoniae libros permagni aestima-
 vit, 24. 18
 Alphonfus Rex Neapolis stragem passus est a Philip-
 po Visconti, 19. 1
 Altitudo corporis indecora, 3. 20
 Amantudines myrrhae sponse videbantur esse dulce-
 dines, 2. 9
 Amantudinem & dulcedinem inter quam sit dif-
 ferentia, 2. 3. 8
 Amantudines passionis Christo dulces esse videban-
 tur, 2. 3. 22
 Amalthaea Sybilla & libri ejus a Tiberio venditi, 28. 3
 Ambrosii titulorum, 6. 4
 Ambrosii eorum qui superioritatem praeferunt, 26. 1
 Ambrosii Julii Caesaris, 26. 3
 Ambrosii Eva marito praeferre volentis, 26. 3
 Ambrosiorum in conquistendis honoribus proprie-
 tas, 26. 16
 S. Ambrosius simul Mediolani & Turoniae praesens
 adfuit, 8. 1
 Amethystus lapis & ejus proprietates, 4. 1
 Amici quales esse debent, 4. 6
 Amicitia Damonis & Pythiae, 6. 1
 Anulus & Sigefridus ambrosii, 26. 3
 Amor Jacob erga Rachaelem, 27. 21
 Amor Davidis erga Michol, 27. 21
 Amor Moysis erga suos, 27. 21
 Amor Augustini erga Deum & proximum, 17. 14
 Amor per munera demonstratur, 2. 1. & 2
 Amor Attaxerxis erga filium, 2. 4
 Amor Aegei erga Theseum & Demetrium, 2. 4
 Amor Solonis erga filium, 2. 4
 Amor est mensura doloris, 9. 3
 Amor est beneficium, 12. 3. & 4
 Amor Alcestis erga Admetum Regem Thessaliae,
 33. 6
 Amor Reginae conjugis Henrici, 33. 6
 Amor Evadne erga Capaneum maritum suum, 33. 6
 Amor equitis cujusdam erga Henricum Caroli IX.
 Germanum, 33. 18
 Amurathes ab Joanne Huniade victus, 13. 1
 Anacreon linguam sibi dentibus praescidit, 26. 13

Anagramma pro S. Marco & Veneria, 11. 3
 Anagramma pro S. Nicolao Tolentino, 29. 2
 Anaxagoras paupertatis amicus, 9. 16. & 29. 17
 Anaxarchus ejusque constantia, 30. 18
 S. Andreas Corsinus Carmelitanus, 19. 16
 Androcidus claudus militiam adire voluit, 12. 8
 Androsus ejusque cum leone historia, 11. 18
 Angeli hominem formarunt, solo corde excepto, 2. 13
 Angeli formam humanam assumerunt, 3. 2
 Angelus non indidit nomen Regi Davidi, 6. 23
 Angeli ambulant in obscuro noctis & in claritate diei, 5. 4
 Angelus renuit à S. Joanne adorari, 5. 8
 Angeli boni sunt veraces, 5. 15
 Angeli Dei vocantur, non Patres, 6. 14
 Angeli canunt introitum Missæ de S. Alberto Carmelitano, 16. 19
 S. Angelus Martyr Carmelitanus, 19. 16
 Angeli superiores inferiores illuminant, 5. 17
 Angeli habent species sibi connaturales, 5. 18
 Angelus officii nomen est, non naturæ, 5. 19
 Angeli sunt inflexibiles & humiles, 5. 20
 Angeli plura objecta simul intelligunt, 5. 22
 Angeli sunt hominibus præsidio, 3. 1
 Angeli depinguntur juvenes, 5. 23
 Angeli nil præter Deum volunt, 5. 24
 Angeli assument corpora ærea, 5. 25
 Angeli sunt resplendentes & agiles, 5. 26
 Angeli depinguntur alati, 5. 26
 Angeli intra sphaeram suam activitatem habent, 5. 28
 Angeli sub Missa B. Philippi Benizzi cecinerunt sanctus, 24. 9
 Angelus in quodam templo Indiarum Crucem fecit, 13. 15
 Angelus luctatus est cum Jacob, 25. 9
 Angelus Gabriel describitur, 25. 10
 Angeli Gabrielis Mariæ delata salutatio, 28. 9
 Quomodo Angelus non potuerit superare Jacob, 23. 14
 Angelus ejusque potentia, 23. 14
 Angeli eorumque gratia, 35. 14
 Angelorum numerus, 35. 14
 Angeli infimi chori pauciores sunt quàm chori superiores, 35. 14
 Quantò magis Angeli multiplicantur, tantò plus crescant in gratia & numero, 35. 14
 Angeli infimi chori in tanto sunt numero, ut Deus ex iis cuilibet homini qui fuit, est, & erit, decem ad minus æstimare potuisset, 35. 15
 Angelus detulit cor S. Augustini Sigisberto Episcopo Lugdunensi, 27. 10
 Angeli sunt digni nominare Mariam, 28. 10

Angelus consolatus est Virginem nomine Mariæ, 28. 21
 Angeli S. Nicolao Tolentino modulos multos precantur, 29. 16
 Angeli nomē Mariæ nominari audientes gaudent, 2. 10
 Anna Romana secundas nuptias abduxit, 6. 1
 Anianus à S. Marco curatus, 11. 6
 Anianus calceum S. Marci reficiens manum huius perforat, 11. 9
 Anni creationis mundi usque ad Christum, 1399. 1
 sæcula 52. vide, 35. 14
 Annis mundus durabit ex multorum sententia, 6. 1
 id est sæculi 60. vide, 35. 14
 Anonymus claudus ejusque responsio, 12. 8
 De S. Anna sermone 21. per totum.
 S. Anna ejusque gloria ex Moyse deducitur, 2. 13
 Prærogativæ S. Annæ nascuntur ex eo quod fuerit Mater, & avia Christi, 21. 4
 Annæ excellentia comparata Davidi, quando celebratur arcam Dei, 11. 6
 Annæ major dignitas fuit, esse matrem Mariæ quàm si Regina fuisset, 21. 7
 Anna gloriosior, quàm Abraham dives, 21. 11
 Anna comparatur Regi Ezechia, 21. 9
 Anna à Christo & Maria dignatur suum acceptum, 2. 10
 Anna Jericho, rosā verò Mariæ similis est, 21. 3
 Anna duos comparatur, 21. 12
 Annæ nobilitas à Christo & Maria desumitur, nobilitas scientiæ ab objecto, 21. 12
 Annæ dignitas à Maria desumitur, 21. 13
 Annæ dignitas sacerdotium superat, & quomodo, 21. 13
 Cur Anna ab Evangelistis non nominetur, 21. 13
 Maxima Annæ excellentia est quod sit mater Mariæ, 21. 15
 Anna gloriam suam Christo & Mariæ in acceptum fert, 21. 15. & 16
 Anna & Maria fuerunt creaturæ Christo maritæ proximæ, 11. 15. & 16
 Anna radix, Maria virgultum fuit, unde hoc Christus progerminavit, 21. 16
 Anna fuit ager, in quo inventus est radicatus, 21. 17
 Anna statua Luculli similis, 21. 17
 Anna similis margaritæ, 21. 17
 Anna idem quod Pyrrhus dicere potuit, 21. 18
 Annæ uxoris Helcanæ gaudium ob filium multum, 34. 17
 Annulus Pyrrhi cum septem musis, 30. 1
 Antianira Regina virum claudum duxit, 12. 8
 Antigonus non doluit ob mortem filii, 29. 17
 Antigonus quantum à Demetrio amatus, 2. 1
 Antigonus gratiarum suarum avandimus, 12. 1

Apogon dictum ad filium, 1.4.11
 Apochi Regis de Elephantibus inventio, 20.8
 Apochus Seleuci filius mortuus est amore Stratonis, 15.10
 Apocri pictura ingeniosa, 21.14
 Apocri Spafa Neapolitani conjux in marem confectus est, 6.1
 Apocrius Paduanus quid avaro dixerit, 2.15
 Apocrius Paduanus lingua, 15.1. & 3. & seqq.
 Apocrius Paduanus describitur, 15. per totum.
 Apocrius Pad. lingua miraculosa, 25.3. & seqq.
 Apocrius S. Antonii penna quædam fuit, 15.4
 Apocrius Pad. benignum & severum se exhibuit, 15.4
 Apocrius Pad. linguam pro armis habuit.
 Apocrius Pad. lingua divina fuit, 15.6
 Apocrius Pad. semper Deum benedicebat, 15.7
 Apocrius Pad. multos peccatores convertit, 15.8
 Apocrius Pad. cuidam Notario martyrium prædixit, 11.10
 Apocrius Pad. uno eodemque tempore in pluribus locis fuit, 15.11
 Apocrius Pad. dicitur arca Testamenti, 15.12
 Apocrius lingua S. Antonii Pad. 13.8. & seqq.
 Apocrius Pad. piscibus prædicator describitur, 15.13
 Apocrius Pad. lingua clavis est cæli, 15.14
 Apocrius Pad. humilitas, 15.15
 Apocrius Pad. lingua inalterabilis, 15.16
 Apocrius Pad. lingua innocens, 15.16
 Apocrius S. Antonii similis est manui S. Osvaldi Regis Britannie, 15.18
 Apocrius lingua celo similis est, 15.19
 Apocrius S. Antonii Paduanus gloriosa fuit, 15.19
 Apocrius S. Antonii Pad. 15.20
 Apocrius Paduanus uno die Padua Ulyssiponem profectus est, 15.20
 Apocrius Paduanus moriente Ulyssipone campanæ ultimum sonuerunt, 15.20
 Apocrius Triumvir duos sibi similes juvenes eruit, 15.21
 Apocrius inventio ad venustandas picturas, 17.7
 Apocrius dictum ad suum discipulum, 34.8
 Apocrius Appellis, 19.3
 Apocrius ad Agelaum favorem habuit, 18.1
 Apocrius quædam una ala integram triremem contexit, 10.2
 Apocrius vixit in ore S. Ambrosii & Pindari, 5.2
 Apocrius denominatio, 9.1
 Apocrius amica florum, 16.10
 Apocrius Thianæ temperantia, 3.1
 Apocrius martyris sui instrumenta deseruat, 26.2
 Apocrius sunt cæli, 4.8
 Apocrius vocantur amici Christi, & cur, 4.6

Apostoli sunt operarii in vinea Dei, 4.7
 Apostoli elegerunt septem viros, qui fidelibus assisterent, 5.11
 Apostolorum denominatio, 9.1
 Apostoli à Christo missi sunt, ut metant ubi non seminaverunt & cur, 14.12
 Significatio nominis Apostolus, 20.1
 Apostoli gloriosi sunt veluti milites sancti Jacobi, 20.2
 Apostoli similes Elephantibus, 10.8
 Apostolorum ad symbolum adjecti articuli, 20.20
 Apostolica dignitas quanta, 15.9
 Apostoli à Christo lux vocantur, 16.12
 Apostema Jasonis Thessali, 7.13
 Apponia ejusque admirabilis fons, 2.19
 Aqua Regi Cyro oblata, 2.3
 Deus Moyse aquam & panem promittit, 7.12
 Aqua à Tullia in cribro allata, 8.1
 Aqua maris quomodo indurcescat, 8.13
 Aqua in nuptiis Canæ in vinum mutata, 24.16
 Aqua S. Nicolao Tolent. in vinum mutata, 29.10
 Aqua S. Nicolao Tolent. obedit, 29.10
 Aquila ejusque lapis Ethites, 30.1
 Emblema ab aquila conceptum, 11.1
 Aquila ex amore se in ignem conjecit, 23.12
 Aquila Rhodope calceum in Memphim detulit, 2.14
 Aratus ejusque milites in obsidione Pollenæ, 2.7
 Arbogastes, Eugenius, & Flavianus à Theodosio victi, 13.13
 Arbor quædam oratione mediante à S. Francisco de Paula divisa fuit, 10.8
 Arbores sunt in Indiis Orientalibus de quibus aves nascuntur, 7.1
 Arbor Cicera unicum duntaxat fructum producit, 7.1
 Arbor à verecundia nominatus in Predifatania, 7.1
 Arbores exultant & cur, 4.16
 Arbores farina plenæ, 7.1
 Arbores Insulæ Græcæ earumque proprietates, 7.1
 Arbores earumque folia in Britannia, 7.1
 Arbores variis raris proprietatibus præditæ, 7.1
 Arbores Insulæ Hispanidæ fructus venenosos produciunt, 7.1
 Umbra ejusdem arboris ejusque effectus, 7.1
 Arbor Bassana radices habet venenosas, fructus autem antidotum adversus illas produciunt, 7.1
 Arbor Ombria aquam effudit, 7.1
 Arbor Oco mel scaturit, 7.1
 Arbor Persil in Hermopoli Thebaidis, 7.1
 Arca figura est Mariæ, 21.6
 Arca in templo Dagon, 19.22
 Arca in domo Obededom, 6.9
 Archelaus craterem Euripedi donavit, 18.1

Arche-

- Archelaus praefectus Mithridatis, 13.10
 Archidamus Rex Lacedaemoniorum turpem duxit uxorem, 25.2
 Aristippus à tempestatibus conuassatus, & spes ejus. 11.14
 Aristides Atheniensis ejusque paupertas, 6.12
 Aristodemus Aegina, & eorum filii, 16.1
 Aristogiton claudum se esse finxit, 12.9
 Arnea uxor Ulyssis in mare conjecta, 1.1
 Aaron Rex Saracenorum sepulchrum Christi Carolo Magno donavit, 2.1
 Aaron Rex Persarum Carolo Imperatori Horologium quoddam donavit, 2.1
 Aaron & Moyses culices producunt, 14.6
 Artabani & Xerxis historia, 26.14
 Artamon maritus Reginae Laodice, 16.1
 Artamenes similis Regi Antiocho, 16.1
 Artaxerxes 113. filios habuit, 2.5
 Asteria avis proprietates, 5.4
 Asbelti lapidis proprietates, 35.11
 Asta Bassa à Roberto Egghemburg victus, 13.1
 Astyages Rex martyrio affectus S. Bartholomaeum, 26.18
 Astrion lapidis proprietates, 4.13
 Astromomus linguam non habent, 25.2
 Athenienses grati sunt erga filios Aristidis, 10.1
 Atis filius Cræsi mutus loquitur, 8.1
 Attebati in Francia tres dies lana pluit, 25.1
 Attali munus, quod ei Senatus Romanus dedit, 7.7
 Avis Paradysi ejusque natura, 24.7
 Avis Asteriae proprietates, 5.4
 Avium quæ sunt in India Orientali natura, 15.19
 Aves S. Francisco Afsissinati obediunt, 32.9
 Auguria diversa, 1.1
 Auguria infantibus accepta, 5.2
 S. Augustinus matrem suam Monicam martyrio affectus, 14.14
 S. Augustinus Carthagine discedit, 14.15
 S. Augustini tituli, 27.1
 S. Augustino à Christo acclamatum fuit, 27.1
 S. Augustinus est sol mysticus, 27.3
 S. Augustinus hæresum tenebras dissipat, 27.4
 S. Augustinus confundit hæreticos, 27.5. & seqq.
 S. Augustinus eodem cum Pelagio tempore nascitur, 27.5
 S. Augustinus malleus est hæreticorum, 27.7
 S. Augustinus dicitur vir, & cur, 27.8
 S. Augustinus Theologorum & Doctorum Magister est, 27.6
 S. Augustinus Theologis lumen dedit, 27.7. & 8
 S. Augustinus David in doctrina similis, 27.7
 S. Augustinus in visione Ezechielis, representatur, 27.8
 S. Augustinus est Ecclesie firmamentum, 27.9
 S. Augustinus est candelabrum à Zacharia vultum, 27.9
 S. Augustinus doctrinam suam Doctoribus persequitur, 27.9
 S. Augustini libri sunt in magno numero, 27.11
 S. Augustini cor valde est mirabile, 27.10
 Religio S. Augustini in fine mundi cum Antichristo dominabitur, 27.11
 Doctrina S. Augustini similis est soli, 27.11
 S. Augustinus scripturae sensus explicavit, 27.11
 S. Augustinus est agnus Apocalypsicus, 27.12
 S. Augustinus plus scripsit, quam aliquis ceterorum curu agere possit, 27.13
 S. Augustini digitus allervatur in civitate Montis in Tuscia, 27.14
 S. Augustinus magnam erga Deum & proximum charitatem habuit, 27.15
 S. Augustinus plus proximum quam seipsum, 27.15
 S. Augustinus magis charitativus fuit quam sol, 27.16
 S. Augustinus salutis suorum valde amicus fuit, 27.17
 S. Augustinus magis fuit charitativus quam Hieronymus, 27.17
 Quid S. Augustinus facturus fuisset si scisset Petri, 27.21
 S. Augustinus sicut Petrus à Christo interrogatus, 27.21
 Excessus amoris S. Augustini, 27.22
 S. Augustini humilitas, 27.33. & seqq.
 S. Augustinus composuit libros contra Iovinianum, 13. & 24
 S. Augustinus in templo Hierosolymitano non solus depictus, 27.26
 S. Augustinus panem verbi Dei & aquam salutis Christianis adiecit, 27.26
 S. Augustinus in pectore solis ænigma dedit, 27.26 in fine.
 Augustinus Imperator Romanus nobilitatis, 27.26
 Augusti Cæsaris felicitas, 6.1
 Augustus Imperator juveni similis, serm. 9
 Aureliani Imperatoris benignitas, & modestia, 19.1
 Aurelius idem est quod sol.
 Aurelii nomen datum Augustino, 27.3
 Aurum ejusque ænigma, 11.1. & 30.1. & 31.1
 Aurum est symbolum charitatis, 30.23. & 34
 Auri proprietates, ibid.

mater naturalis Dan. 16.9
 cum pactum cum dæmone habuit, 31.12
 cum consilium Regi Balac datum, 5.12
 cum Madianitis in iudiciis prædicat, 15.4
 cum a S. Michaelle Archangelo in suo itinere im-
 petrat, 12.2
 Rex legatos ad Balaam mittit, 5.12
 rogat Balaam ut Israelitis maledicat, 31.
 Götifredus victoriosus ante Califfam,
 Philippus Beozzi, 24.19
 pugnat cum Sifata, 13.7
 sepultus est cum Evangelio S. Matthæi,
 cum Evangelio S. Matthæi operatur mi-
 racula, 30.19
 non fuerit electus Apostolus, 4.18
 est quidam Ecclesiæ Hercules,
 vicarius vicis seipsum, 26.2
 non fuit ambrosius, nec præten-
 tum inter Apostolos, 26.2. & seq.
 S. Bartholomæo detracta fuerit pellis, 26.6. &
 reuocauit omnem maiorem præ-
 tium, 16.11. & 12
 tenuit crucifigi ut Christus, 26.
 nonnulli Indum & nobilem esse vo-
 unt, 16.16
 Bartholomæus pelle exutus fuerit, 26.17. &
 significat Bartholomæus, 26.17
 fuit crucifixus, 26.17
 fecit opera supererogationis, 26.
 fuit decollatus, 26.18.
 pelle exutus fuit, ut facilius cælum,
 ingrederetur, 26.19.
 pellem suam fidelibus reliquit, 26.
 pepulit Dæmones, 26.20.
 pelle sua Dæmones fugauit, 26.20.
 Generalis Turcarum munera, 2.1.
 superatus à Friderico Tieschenbach, 31.1.
 superatus à Roberto Eghembergh, 13.1.
 Imperatoris dolor ob Gethæ fratrem suum,
 Pauli Sanctorale.

Beati in patria peregrini sunt, non cives, 34.8.
 Beatorum cognitio qualis sit, 34.8.
 Beati gloriæ excellentiam explicare non possunt, 34.
 13.
 Qua ratione intelligatur quod Beati gloriam bibant,
 34.32.
 Beati similes sunt homini bibenti depicto, 34.12.
 Beati gloriam semper sentiunt, 34.12.
 Beatitudo cælestis, vide v. Gloria.
 Beati in Paradiso totum Deum vident, 18.15.
 Bech Medinus in factione quadam Christianorum
 occiditur, 13.1.
 Beharius, ejusque actiones, 4.1.
 Beluphus Godolenam sponfam suam occidit, 5.1.
 Benedictus, ejusque laudes, 7.1. & seqq.
 S. Benedictus fructiferæ arbori similis, 7.1.
 Ordinis S. Benedicti congregationes, 7.2.
 Prælati & magnates qui prodierunt ex ordine S. Be-
 nedicti, 7.2.
 S. Benedictus laudatur ex quatuor virtutibus Cardi-
 nalibus & tribus Theologicis, 7.3.
 Benedictus in utero materno cecinit, 7.4.
 S. Benedictus Roma discedit, & studia deserit, 7.5.
 S. Benedictus amicus iustitiæ, 7.7.
 S. Benedictus totius deceptionem cognovit, 7.8.
 S. Benedictus per impactum colaphum Dæmonem
 pellit, 7.9.
 S. Benedicti parsimonia, 7.10.
 S. Benedictus vixit 90. annis, 7.11.
 S. Benedicti temperantia, 7.11.
 S. Benedicto signo crucis poculum veneno imbutum
 confregit, 7.12.
 S. Benedictus exorsus fuit Florentio, 7.12.
 S. Benedictus in forma merulæ à Dæmone tentatus
 7.13.
 S. Benedictus in spinas se conjicit, 7.13.
 S. Benedictus Mauro præcipit, ut Placidum in flumi-
 ne periclitantem adjuvet, 7.15.
 S. Benedicti fides, spes, & charitas, 7.16.
 S. Benedictus sedet super Cherubim, 7.16.
 S. Benedictus in spe Moylen antecelluit, 7.17.
 Magna S. Benedicti fides, 7.18.
 S. Benedicti opera per fidem facta, 7.18.
 Benedictus Papa VII. Henrico II. Crucem dedit, 13.3.
 Benedictus Papa IX. fuit Carmelitanus, 19.16.
 Benedictio à Jacobo Judæ filio suo data, 20.5.
 Benedictio à Jacob data Iffachar, 23.5.
 Benevolentia laudatur, 19.1.
 Benignitas Pittaci, Theodosii, Aureliani & Philippi
 Visconti, 19.1.
 Benignitas laudatur, 19.1.
 Benivillus hæreticus, 5.8.

 Berenga-

Berengarius Rex Italiae, 8. 5.
 S. Bernardini Senensis desiderium, 28. 19.
 Berilli lapidis proprietates, 11. 15.
 Berofii statua Athenis, 15. 16.
 Bersabea cur in Genealogia Salvatoris non sit proprio nomine expressa, 5. 3.
 Biantes ejusque dictum de spe, 12. 14.
 Biantis dictum de virtute, 10. 1.
 Birbita similis Dorimaco, 16. 1.
 Blasphemi puniti fulmine, 24. 19.
 Blemi in humeris oculos portant, 24. 3.
 Bohemia integro septennio à foeminis gubernata fuit, 14. 1.
 Bonifacius ejusque significatum, 28. 4.
 Bonitas & pulchritudo unum & idem sunt, 25. 2.
 Bononia ejusque denominatio, 9. 1.
 Boni triplex genus, sanctitatis pulchritudinis & divitiarum, 25. 2.
 Bos quidam ad Vespasiani pedes se prostravit, ejusque prognosticum, 1. 7.
 Bos in curru Ezechielis factus est Cherubim, 5. 14.
 Bovinae linguae proprietates, 15. 5.
 Botrus uvæ signum fertilitatis, 26. 1.
 Bruta capita in terram prona habent, 24. 3. & 4.

C

Cabestanus à Soliano ex zelotypia occisus, 2. 10.
 Cain iratus, 12. 7.
 Cain cor sibi in sacrificio suo retinuit, 2. 12.
 Caja Ennia uxor Publii Rubii, 5. 29.
 Cajus loco Jovis adorari voluit, 6. 4.
 Calcaneus mulieris Dæmoni insidiosus, 3. 4.
 Calcaneus quid significet, 3. 4.
 Calceus S. Marci ab Aniano resectus fuit, 11. 9.
 Calcei iter impediunt, 11. 5.
 Calcei Judith rapuerunt cor Holofernis, 2. 14.
 Calceus Rhodopes ab Aquila raptus fuit, 2. 14.
 Caleb in prælio Josue salvarus fuit, 1. 8.
 Calista à Balduino Goffredo victus, 23. 1.
 Callionymus Piscis in capitis vertice oculum portat, 24. 3.
 Calix quid significet, 14. 5.
 Calixto Papæ II. quæ acciderint, 20. 15.
 Camalcoo magnum nomen & modicum corpusculum habet, 2. 6.
 Cambylis contra Samnitum crudelitas, 9. 8. & 9. 16.
 Camelus quid in Scriptura significet, 26. 19. & 1. 10.
 Cananæ dolores ob filiam infirmam, 9. 5.
 Candidati quidam apud Romanos fuerint, 26. 19.

Canduaris mors per propriam conjugem provocata fuit, 14. 1.
 Canum Regni Goto proprietates, 1. 1.
 Canis à matre S. Dominici in somnio visus, 1. 1.
 Canes cur à Græcis educati, 22. 4.
 Canes symbolum sunt fidelitatis, 22. 1.
 Candaces Regina, 21. 1.
 Cantabria ejusque mons Mageticus, 8. 4.
 Canutus Rex Angliæ coronam deposuit, 10. 4.
 Capilli capris similes, 3. 7.
 Capillorum proprietates, 3. 7.
 Capilli Magdalenæ quid significant, 17. 19.
 Capilli quomodo instar sagittæ cor transigunt, 3. 6.
 Capilli quid significant, 3. 6.
 Caprea Insula Pazos in monte Ægei, Cephæa, & Galaad, 3. 7.
 Caprarum silvestrium proprietates, 1. 7.
 Carbunculus Regis Portugaliz, 20. 19. & 19. 1.
 Carolus Dux Burgundiz, quantum ætatis in regno, 24. 1.
 Caroli Ducis Burgundiæ Adamas, 2. 16.
 Carolus Dux Burgundiæ Belluacum obdormivit, 2. 16.
 Carolus Magnus ejusque victoria, 13. 1.
 Carolus Magnus sepulchrum Christi deo acceptum, 2. 1.
 Carolus Magnus solem firmiter stare fecit, 19. 19.
 Carolus V. Imperator horologio donatus est, 2. 1.
 Carolus V. fortunatus in numero, 24. 19.
 Carolus VIII. Rex Franciæ ex Gallia in Italiam venit, 25. 1.
 Carolus filius Ludovici Regis Franciæ dictus albus, 1. 1.
 Cardinales, Pontifices, & alii Prælati præcipue ecclesia ex ordine S. Benedicti, 7. 1.
 Cardinalis Palæus tympana audiret, 34. 7.
 Carduadan ejusque altissimi montes, 8. 4.
 Carmelus mons est fertilissimus, 8. 4.
 Carmelitæ eorumque præconia, 19. 16.
 Carmelitana Religio dedit duos summos Pontifices, 19. 16.
 Carmelitanus habitus valde est miraculosus, 19. 16.
 Carmelitana Religio Martyres & Doctores, 19. 16.
 Carnem pluit in Liguria, 25. 1.
 Carthaginenses suagiem passi sunt à Timolone Corinthio, 13. 1.
 Castitas Niceræ & Aniani Episcopi, 3. 5.
 Castor ejusque felicitas, 6. 3.
 Cateca civitas pulchriorem semper elegit in Regno, 25. 2.
 Catonis planctus, 9. 8.
 Catonis temperantia, 7. 1.

RERUM ET VERBORUM.

etque nomen fulminarum quæ prodigia fe-
 24. 3.
 Augulsi felicitas, 6. 1.
 omnia, quæ ratione intelligendum, 11. 10.
 agnosceretur, chlamydem suam exiit, 26.
 dictus est Dictator perpetuus, 20. 1.
 hoc nomine vocatus fuerit, 11.
 Dux Venetus posuit cornu Ducale super caput
 crucifixi, 32. 16.
 legati, eorumque Alexandro data responsio,
 7.
 celebratur à Christo, 1. 24.
 quod significet, 1. 12.
 etiamque proprietates, 20. 6.
 desumptum Emblemata, 11. 1.
 lapidis proprietates, 20. 17.
 centatur in Rosa, 12. 3.
 Henrici III. Imperatoris, 38. 18.
 similis est fructui arboris Malaeorum,
 38.
 S. Francisci de Paula, 10. 8.
 Ulpii Traiani erga milites, 12. 13.
 Adæ versus Eam, 12. 7.
 Apostolorum Philippi & Jacobi, 12. 8.
 Dei versus Cain, 12. 6.
 virtutibus vitam ministrat, 10. 8.
 Vide Amorem.
 S. Laurentii, 23. 2. & seq.
 Phocionis, 12. 13.
 Leonis Papæ IX. versus suos, 27. 16.
 Augulsi, 27. 15. & seq.
 Alphonso Regis Angliæ, 27. 15. & seq.
 debitum est, quod nunquam completè sol-
 83. 10.
 suæ Thronus Dei, 7. 16.
 S. Petrum cruce honorare voluit, 17. 6.
 moriens cur caput suum in latus dextrum in-
 18. 13.
 cruce descendere noluit, & cur? 18. 10.
 in hortu à S. Michaële confortatus fuit,
 14.
 nomini suo operibus respondit, 12.
 cur circumcisus, 1. 3.
 Iesu nomen nunquam mutavit, 1. 8.
 paralyticus non requisitus iuravit, 1. 18.
 in celis gaudium, 4. 17.
 turbatur & iterum lætiseatur, 4. 16.
 quid Sadducæis responderit, 5. 10.
 varia variis signavit, 5. 29.
 corpus suum sacramentum S. Thomæ de
 Aquino recommendavit, 5. 29.

Christus paternitatem non concessit, nisi soli Josè-
 pho, 6. 15.
 Christus nequit dici Filius Spiritus Sancti, 6. 16.
 Christus per acceptum colaphum satisfacit pro men-
 dacio, cuius Deum arguere voluit, 7. 7.
 Cur Christus Eucharistiam sub specie panis institue-
 rit, 32. 13.
 Christus ubicunque fuit, semper sui memoriam reli-
 quit, 32. 13.
 Christo passionis amaritudines dulces esse videbantur,
 23. 9.
 Christus passionem suam gloriam esse existimavit,
 23. 12.
 Christi responsum de gloria interroganti datum, 34. 9.
 Christus compatiebatur abstinentiæ S. Benedicti, 7. 11.
 Christothocos inter & Theotocos quamnam sit diffe-
 rentia, 8. 7.
 Christus lapis seu petra dicitur, 8. 18.
 Cur Christus in hortu sanguinem sudavit, 11. 7.
 Christus plus nostros quam suos dolores persensit,
 11. 8.
 Christus plus passus est per clavos manuum, quam pe-
 dum, 11. 9.
 Christus erga Petrum gratus, 11. 24.
 Cur Christus matrem suam Joanni potius quam Ja-
 cobo recommendavit, 12. 12.
 Cur Christus modum panem comparandi à Philippo
 interrogavit, 12. 16.
 Christus cum SS. Philippo & Jacobo spolia divisit,
 12. 20.
 Christus per crucem dæmonem vicit, 13. 15.
 Christus in cruce non nominavit Mariam, 28. 11.
 Cur Christus non biberit vinum myrrhatum, 28. 22.
 Christi responsum Mariæ in nuptiis datum, 29. 9.
 Christus subito paradysum latroni dedit, 4. 11.
 Christus jubet Discipulis, ut metant quæ non semina-
 runt, 14. 12.
 Christus Monicam moribundam amplectitur, 14. 19.
 Christus animas in peccato originali mortuas ex limbo
 non liberavit, 29. 14.
 Christus qui descendit ipse idem est, & qui ascendit,
 quomodo intelligatur, 30. 5.
 Christus vult Lazarum manibus pedibusque ligatis
 resurgere, 30. 11.
 Christus non vult Samaritanos igne punire, 19. 10.
 Christus à dæmone in deserto ad tempus relictus,
 16. 11.
 Christus à Joanne creditus est fuisse Joann. Baptist.
 16. 11.
 Christus Discipulos suos lucem vocavit, 16. 12.
 Christus S. Petrum ad majorem ejus gloriam repræ-
 hendit, 17. 6.

*** 2

Christiani

Christiani amorem pro lege habere debent, 33.2.
 Chrysolitus est lapis durus, 30.20.
 Chrysolitus in die aureus, in nocte igneus esse videtur, 30.20.
 Chrysolitus colorem marinum refert, 30.21.
 Chrysoliti virtus refert S. Matthæum, 30.1. & seq.
 Chrysolitus est coloris aurei, 30.2.
 Chrysolithi natura, 30.3.
 Chrysolitus emittit scintillas, 30.16.
 Chrysolitus est septimus lapis palatii cœlestis, 30.16.
 Chrysolitus valet contra multas infirmitates, 30.19.
 Chrysolitus ei qui illum gestat animositatem subministrat, 30.9.
 Chrysolitus fugat timorem, 30.19.
 Cibi Adæ & Evæ post creationem legumina erant, 10.34.
 Ciborea & Ruben fuerunt genitores Judæ Iscarioth, 4.10.
 Cithara Davidis fugat dæmonem, 3.18.
 Cithara Eunomii repræsentat collegium Apostolicum, 4.13.
 Circumcisio cur instituta fuerit, 1.2.
 Cyrillus Alexandrinus fuit Præses, 19.6.
 Cyrus se Solem amplexatam esse somniavit, 10.3.
 Cyri egregia remuneratio, 2.4.
 Cyri exercitus à Thominida Schytarum Regina dissipatus, 3.1.
 Cyrus ad gratiam præstandam promptus, 18.1.
 Cyrus eodem die quo Nabuch nascitur, 2.7.5.
 Cyprianus librum Tertulliani permagni fecit, 24.18.
 Claudia Vestalis cingulo navem traxit, 8.1.
 Clavis aurea donata est S. Gregorio Recharedo Hispaniarum Regi, 2.
 Claudii in bello vel pugnare vel mori debent, 12.9.
 Claudii responsum, 12.9.
 Claudus erat severus Imperator, 12.9.
 Cleantis dictum, 16.16.
 Clemens se Agrippam esse fingebat, 16.1.
 Cleomenes Rex Lacedæmoniorum ejusque astutia, 3.1.
 Cleomenes in templo Jovis sacrificare voluit, 24.5.
 Cleopatraz in loquendo gratia, 3.5.
 Cleopatra à Marco Antonio amata, 17.20.
 Clericalis corona quomodo inventa fuerit, & quid significet, 10.4.
 Clericus S. Benedicto cibum defert, 7.11.
 Clericus memoriam amisit, & qua ratione eandem recuperavit, 8.1.
 Clericus pulchritudinem B. Virginis conspexit, & quomodo, 25.15.
 Clodius ejusque divitiæ, 21.1.
 Clodoveus Rex Franciæ vicit Alemannos, 1.19.

Cognati in idonei ad officia eligi non debent, 4.11.
 Cognitio Beatorum in Patria, 34.8.
 Cognitio matutina & vespertina qualesque, 14.1.
 Colaphus à S. Benedicto dæmoni datus, 14.1.
 Collegium Apostolorum, 4.11.
 Collyridianorum hæresis, 18.1.
 Collum Ecclesiæ est MARIA, 18.3.
 Columbus mundum novum invenit, 34.1.
 Colossus Rhodius à Lydio Lyippi Diogenes factus, 27.1.
 Columba olivam ferens pacis signum est, 31.1.
 Columna ducens Moysis exercitum Iurmo dæmonis nebrosa erat, 31.1.
 Comit vermis & sui sanguinis virtus, 1.5.
 Congregationes S. Benedicti, 7.2.
 Conimbria civitas à Saracenis obsessa, 20.15.
 Consalvus pugnavit cum Duce Neomageniensi, 1.1.
 Continentia & virginitas quomodo diffundantur, 1.1.
 Convivium & modus in eis bibendi, 1.11.
 Cor Germanici, 15.16.
 Cor S. Augustini ejusque effectus, 17.11.
 Cor S. Augustini scutum & fortitudo dicitur, 17.10.
 Cor S. Augustini quam admirabile, 17.10.
 Cor Leonis bonum est pro febre quærit, 1.1.
 Cor matrum à corde parentum valde differt, 4.4.
 Cor à capillis veluti sagittatum, 3.6.
 Cor Cabellani à Saliano ex Zelotypia dantur, 1.10.
 Corda infantum sacrificantur in Mexico, 2.1.
 Cor diis falsis valde gratum, 2.8.
 Cor in pectore victimæ non reperiunt, 2.9.
 Cordis inimici, 2.8. & 11.
 Cor sponsæ sigillo Dei obligatum, 2.7.
 Cor est in medio pectoris, 2.6.
 Cor est primogenitum nostrum, 2.4. & 3.
 Cor simile est fonti Aponiæ, 2.19.
 Cor simile est scypho ex hædera facto, 2.19.
 Cor stultæ dæmoni datur, 2.14.
 Cor amantis ubi residet, 2.15.
 Cor avari, 2.13.
 Cor & homo à quo fermentur, 2.13.
 Cor Cain sibi reservavit, 2.12.
 Cor Deo sacrificari debet, 2.7.
 Corallus quomodo formetur, 4.13.
 Ex corallo desumptum Emblemata, 11.1. & 17.11.
 Corduba civitas per S. Nicolaum à contagio liberata, 29.15.
 Coriolanus matri suæ Veturiæ obediens, 8.14.
 Corpus S. Marci ejusque odor, 11.12.
 Corpus S. Marci quomodo Venetiis inventum, 11.12.

- Crux aliquid in duobus locis esse potest, 8. 1
 Crux S. Vincentii a corvis custoditur, 4. 14
 Crux Moyſi inter Michaelē Archangelum & Amosē pognatum fuit, 3. 14
 Crux S. Matthæi quiescit honorifice Salerni, 30. 25
 Crux S. Francisci in pedes stat erectum, 32. 14
 Crux glorioſa, eorumque dotes, 2. 4. 2. & ſeq.
 Crux Alexandrum ſuum convicem fecerunt, 6. 15
 Crux Ipinæ S. Franciſco Aſſiſinati data non fuit, 15. 11
 Crux tres ſymbolum Henrici III. fuerunt, 10. 4
 Crux à Prete Joanne Regi Luſitaniz data, 22. 1
 Crux cuius cuſuſdam Romani, 10. 4
 Crux Canuti Regis Angliz, 10. 4
 Crux à Tito Veſpaſiano recuſata, 10. 4
 Crux dabatur cuilibet patri ob natum ſibi filium natiſſimum, 10. 4
 Crux ſerpe non debent ſervi & mancipia, 10. 4
 Crux à Mithridate & Tigrane abjecta, 13. 1
 Crux ingens & tenax memoria, 8. 1
 Crux Imperator obſedit Weſinſperch, 6. 4
 Crux golofus, & corvi abſtinentes, 4. 14
 Crux cuſtodierunt corpus S. Vincentii, 4. 14
 Crux Regis Perſarum thronus, 8. 5
 Crux hanc Imperator vidit crucem in aëre, 13. 14
 Crux Magni felicitas, 6. 1
 Crux Magni enſis, 2. 1
 Crux S. Nicolai Barrenſi Epifcopo librum Evangeliorum donavit, 2. 1
 Crux Imperator Labatum, 13. 12
 Crux enſis cuſtodiebat per unum ex clavibus Domini, 2. 1
 Crux IV. Imperator ambitioſus erat, 26. 3
 Crux Porphyrogeniti thronus, 8. 5
 Crux Antiochia & Roma ſunt ambæ civitates priores, 16. 21
 Crux Maria in paſſione Chriſti, 9. 16
 Crux Maria fuit exemplum conſtantiz Joannis, 9. 13
 Crux Joannis ante crucem Chriſti, 9. 15
 Crux Rex Thraciz duo vaſa bellica rupit, 7. 12
 Crux filius loquitur, 15. 3
 Crux aqua plenum à Tullia Veſtali deſertur, 8. 1
 Crux inſidebat gloriæ Pompei, 19. 9
 Crux Hæderæ car proprietates, 2. 19
 Crux veneno imbutus à S. Benedicte per ſignum crucis rumpitur, 7. 11
 Crux epotatum Nero rumpebat, 20. 3
 Crux ab Agellao exhibitus, 20. 3
 Crux ab Archelao Euripedi donatus, 18. 1
 Crux in ſacro Benjamin inventus, 32. 24
 Crux erat B. Philippi Benizzi liber, 24. 17
 Crux fixus eſt Liber architectonicus, 24. 18
 Crux clavis eſt & porta caſi, 12. 19
 Crux virtus, 32. 15
 Crux eſt victoriarum noſtrarum cauſa, 13. 2
 Crux palma dicitur, 13. 2
 E cruce deſumptum emblema, 13. 2
 Crux emblema à Theodoro Trivultio formatum, 13. 3
 Crux emblema à Duce Guiſſo factum, 13. 3
 Crux à Benedicte VIII. Henrico II. data, 9. 10
 Crux & ejus quatuor partes quid ſignificent, 13. 3
 Crux figura effecit ut Abraham vinceret, 13. 4
 Crux à Joels formata dum Siſaram occideret, 13. 7
 Crux brachiis Davidis efformata, 13. 8
 Crux brachiis Moyſis facta, 13. 9
 Crux à tribus pueris in fornace formata, 13. 10
 Crux Jonam eceto & mari liberavit, 13. 11
 Crux in Labaro conſtantini Imperatoris, 13. 14
 Crux bajulum ſuum in prælio defendit, 13. 11
 Crux Theodoſio victoriam attulit, 13. 13
 Crux à Conſtantino in aëre viſa, 13. 14
 Crux debet portari in fronte, 13. 14
 Crux triumphat contra Dæmonem, 13. 15
 Crux ab Angelo in templo quodam Indiæ facta, 13. 15
 Crux mortificavit Dæmonem, 12. 17
 Crux figuratur in circhara David, 13. 18
 Crux eſt antidotum contra mortem, 13. 19
 Crux ab Helena Conſtantini matre inventa, 13. 19
 Crux figurata in feretro Naimitico, 13. 19
 Crux in quatuor ſtellis repræſentata, 14. 19
 Crux ab Elia & Eliſæo formata, 13. 20
 Crux mortuos reſurgere facit, 13. 20
 Crux ab Aſino in humeris deſertur, 13. 21
 Crux Chriſto viſa eſt eſſe glorioſa, & cur? 13. 12
 Crux Cambyſis contra Samnitē, 9. 8
 Crux Sultani Ormuz, 19. 2
 Crux Arpagi, 19. 2
 Crux Mezentii, 19. 2
 Crux Ducis Albiniz, 19. 1
 Crux proprietates, 4. 23
 Crux Egypti magnum intuleret tormentum, 14. 6
 Crux matris Papyti prætextati, 3. 1
 Crux à formica quadam præſectus, 10. 2
 Crux myſticus ab Ezechiele viſus, 5. 14
 Crux igneus Eliæ, 19. 19
 Crux equis protractus, 19. 20
 Crux in flammis ſeſe coniecit, 13. 1
 Crux Sicinius cur Dentatus appelleretur, 1. 1
 S. Cunibertus Epifcopus Alſredo Angliz Regi apparuit, 34. 14

D

Dagon coram arca in terram decidit, 19.22
 Damon & Pichias magni amici, 6.1
 Dan quomodo filius Rachelis, 16.9
 Daniel in speluncam latronum positus fuit, 31.7
 Darius Danielem inter leones poni iussit, 31.6
 Darii pactum cum Alexandro, 2.13
 Cur David Psalm. Venite exultemus composuerit, 1.6
 David quomodo Goliath gygantem occiderit, 1.16
 David Michol in uxorem poposcit, 5.9
 David 200. Philisthæos occidit, ut Michol habere posset, 5.9
 Davidis divitiæ, 6.1
 David quando Rex dictus sit, & quando non, 6.2.3
 David non fuit ab Angelo Rex vocatus, 6.2.3
 David cur solum se Deum offendisse dicat, 10.10
 David qualiter à Nathan reprehensus fuerit, 10.11
 David brachiis suis crucem efformabat, 13.8
 David cur gygantem in fronte vulneravit, 13.14
 David regiam abiciens vestem à Michol reprehensus fuit, 26.8
 Davidis amor erga Michol, 26.8
 Davidis sacrificium patientiæ, 14.5
 Davidis magnæ divitiæ, 6.1. & 21.2
 Davidis sepulchrum, 12.1
 David lætatur est ob mortem filii quem ex Bersabea habuit, & luit mortem Absalonis, 29.17
 David prostravit Goliath gygantem, 30.24
 David saltat ante arcam Dei, 21.6
 Davidis tanquam proavi Christi & Mariæ excellentia, 21.7
 David filius Roberti III. Regis Scotiæ, 19.2
 Damon cum Michaële pugnavit propter corpus Moyfis, 3.4
 Damon Christum reliquit usque ad tempus, 16.11
 Damon comparuit in forma Æthiopis, 16.20
 Damon à cruce mortificatus, 13.17
 Damonis dolus quo Simeonem Stylitam est aggressus, 1.21
 Damon Christi crucifixionem impedire conatus suis, 13.16
 Damon in forma Draconis damnosus est suis, 12.5
 Damon per impactum colaphum à S. Benedicto expulsum, 7.9
 Damon invadebat sancto Machario, 3.4
 Damon insidiatur calcaneo mulieris, 3.4
 Damon vicit Adamum, 7.15
 Damon Deo mendacium affingere voluit, 7.9
 Damon hortatur Judam ad pœnitentiam, 13.16

Dæmon sonum cytharæ Davidicæ fugit, 13.11
 Demetrius versus Mithridatis amicus, 4.6
 Demetrii amor erga filium, 2.4
 Demetrius insulam Rhodensem obsedit, 9.1
 Deus apri ejusque magnitudo, 2.1
 Dentium Zenobiæ candor, 3.5
 Descriptio quatuor sensuum corporis, 15.1
 Descriptio hominis, 15.1
 Descriptio Narcissi, 14.19
 Descriptio B. M. V. in Paradisum assumptæ, 15.11
 Descriptio Gabrielis Archangeli, 6.10
 Descriptio Jacobi cum Angelo loquentis, 25.9
 Descriptio sancti Thomæ de Aquino, 5.6
 Descriptio sancti Antonii prædicantis pulchritudinem, 10.1
 Descriptio nihil, 3.19
 Descriptio sancti Josephi moribundi, 6.10
 Descriptio mensis Maii, 12.1
 Descriptio Eunomii & Aristodemi, 4.11
 Desiderium populi Mosaii causa fuit idololatriæ, 14.13
 Desiderium quo mulier filios à se natos desiderabat, 14.13
 Deucalion ejusque fabula, 5.1
 Deus & Dominus quomodo differant, 1.1
 Deus in corde nostro solus esse præcedit, 1.17. & 1.24
 Deus in medio stare vult, & cur? 2.6
 Deus cor sibi in sacrificium à nobis exigit, 2.5
 Deus cor sponsæ sigillavit, & cur? 2.7
 Deus zelotypus est respectu nostri cordis, 2.7
 Deus unus, dicit præceptum ut adoretur, & non distinctus, quamobrem? 2.22
 Deus honorat humiles, 3.3
 Deus non potest dici Dei Deus, 3.14
 Deus à Maria excellentiam quandam accepit, 3.11
 Deus MARIÆ dexteram in celo dedit, 3.4
 Deus respectu hominis Dominum se vocat, 6.1
 Deus à Moyse prius describitur operans quam existens, 7.5
 Deus nequit esse otiosus, 7.5
 Deus sedet super Cherubim, 7.16
 Deus stabat supra petram à Moyse petrosam, 7.17
 Deus cum Maria se habet ut Deus, & ut Dominus, 8.10
 Deus zelotypus est respectu maternitatis MARIÆ, 8.12
 Deus ex Maria pius factus est, 8.13
 Deus similis est aquæ nubis ab Elia visæ, 8.14
 Deus est ignis in rubo non utens, 8.20
 Deus soli similis est, 8.21
 Deus Eliezer Moyfis filio mortem minatur, 9.4
 Deus erga Cain charitativus, 12.7
 Deus cur quievit die septimo, 12.11

perrexit Gedeon cum paucis militibus pugnet,
 21.1
 res compendiarie in Maria omnem pulchritudi-
 nem, 25.5
 res Adamo vestem pellitam adfert, 26.13
 res omni Jehovah ineffabile, 28.10
 res in hoc mundo premar, & cur? 15.6
 res linguæ curam habet, 15.6
 res & os ejus quis fit? 15.8
 res est in omni loco, 15.11
 res filium viduæ moti fecit ad mitigandum zelum
 15.8
 res desinitur per negationem, 16.28
 res libenter præstat gratiam, 18.1
 res Maria gratias dispensat, 18.2. & seqq.
 res dulce amaro miscet, 36.23
 res tenebris, & cur? 34.5
 res Moyses & populi sui incredulitati indignatur,
 18.1
 res Maria debitor, 18.5
 res placatur in gratiam Mariæ, 18.5
 res omnium & ejus significatum, 9.1
 res & ejus filii, 34.14
 res Maria Iphis ejusque fabula, 17.17
 res uno die in carcere incanuit, 8.1
 res calidæ terræ differt, 35.11
 res pulvis, vox peccatores significat, 30.10
 res difficultas Edara proposita, 35.3
 res difficile est adire Paradisum terrestrem, 34.2
 res difficultas in operibus arduis, 34.1
 res difficile est loqui de gloria cælesti, 34.2
 res inter Christothocos & Theotocos, 8.7
 res concordia inter Deum & Dominum, 8.10
 res Pollex manus Adonibezzech amputatus fuit,
 20.7
 res pollex manus dextera S. Augustini in magna
 reparatione allervatur in Hetruria civitate Montis
 Alci, 27.14
 res & excellentia S. Josephi, 6. per totum.
 res ex humilitate nascitur, 3.17
 res MARIE est quod sit mater & virgo,
 2.10
 res dignitate positi, sunt invidiæ meta & signum,
 4.7
 res Valerianus Imperator viles habuit natales, 3.17
 res Valerianus Zoë uxorem Nicolstrati Martyris fumo
 interfecti curavit, 34.4
 res ingenio parsimonia, 7.10
 res filii Tyranni Syracusani timor, 35.10
 res Dionysius Papa Carmelitanus, 16.16
 res Dionedes ab Augustino defensus, 3.1
 res Divitiæ a Zenone Philosopho amittæ, 34.18

Divitiæ Senecæ, Madonæ, Ægyptii cujusdam, Clodii,
 Pallantis, & Regis Indiarum aliorumque, 21.2
 Divitiæ Pirhii Celeni & donorum ejus, 21.1
 Divitiæ Josephi ab Arimathæa, 6.21
 Divitiæ Regis Scotiæ, 4.9
 Divitiæ Candacis Regiæ Æthiophum, 21.1
 Divitiæ Soldani Babyloniar, 21.1
 Divitiæ magnæ Regis Davidis, 21.1
 Divitiæ Salomonis incredibiles, 21.2 & 6.1
 Divitiæ Plinii junioris, 21.1
 Divitiæ veræ in virtutibus consistunt, 21.1
 Dux Venetiarum rosam auream ab Alexandro I.
 Pont. Max. in sancto Marco accipit, 2.1
 Dux Venetiarum Celsus cornu sive mittam ducalem
 Christo crucifixo imponit, 32.16
 Doctrina sancti Augustini malleo similis, 27.4. &
 seq.
 Doctrina sancti Thomæ cur Angelica dicatur, 5.12
 Dolores Cananæ, 9.5
 Dolores Patrum propter filios, 9.8
 Dolores MARIE cur ab Evangelistis non fuere &
 scripti, 9.8
 Dolor MARIE ejus amoris adæquatur, 9.3
 Dolores Filii, MARIE dolores erant, 9.5. & seq.
 Dolores filiorum in Genitores redundant, 9.6. & 7
 Dolor effecit quod Maria in passione Filii non flevit,
 9.8
 Dolores Christi in Maria reflexum quandam habue-
 runt, Sermon. 9.8. & 9
 Dolores Christi in corde Mariæ epilogati, Ibid.
 Dolores Mariæ quo sensu majores fuerint quam do-
 lores Christi, 9.9
 Dolores Mariæ omnibus doloribus majores fuere,
 9.10
 Dolores quem lancea Mariæ attulit, 9.11
 Dolor Mariæ, 9.1
 Dolus Cleomenis Regis Lacedæmoniorum, 3.1
 Domitiani ambitio, 6.4
 S. Dominicus, Sermon. 21. per totum.
 S. Dominicus comparatur lilio, iridi, phœnici, lauro,
 stellæ, cælo, 22.1 & seq.
 S. Dominicus prodigium fidei fuit, 22.1. & seq.
 S. Dominicus quando, a quibus, & ubi natus fuerit,
 22.1
 S. Dominicus in specie canis a matre in somnio visus
 fuit, 22.1
 S. Dominici fides cani & faci accensæ similis fuit, 22.1
 S. Dominicus dignitates sibi oblatas recusavit, 22.2
 S. Dominicus multas provincias per fidem suam Deo
 obediens reddit, 22.3
 S. Dominicus per fidem dimicavit cum Albigenisibus,
 22.3

S. Do-

- S. Dominicus per fidem actiones justitiæ operatus est, 22.4
 S. Dominicus similis canibus Dauliæ, 22.4
 S. Dominicus libros vendebat, ut auxillaretur pauperibus, 22.4
 S. Dominicus se venum obrulit, ad liberandum è servitute mancipium, 22.4
 S. Dominicus moneram aliquam subito in terra comparere fecit, ne naua nauo suo defraudaretur, 22.4
 S. Dominicus omni nocte tricies se disciplinabat, 22.5
 S. Dominicus debita propria & aliorum Deo per sanguinem suum exsoluebat, 22.5
 S. Dominico dum infans Missam auscultaret, à sacerdote acclamatum fuit hisce verbis: Ecce mundi reparator, 22.6
 S. Dominicus mundum à divinis suppliciis liberavit, 22.7
 S. Dominicus ab Innocentio III. visus fuit sustentare Ecclesiam Lateranensem, 22.7
 S. Dominicus reparavit damna Collegii Apostolici, 22.7
 S. Dominicus quiddam petiit impetravit, 22.7
 S. Dominicus per fidem demonia vicit, 22.8
 S. Dominicus Novitum quendam, & alium quendam religiosum à tentatione Religionem deserendi liberavit, 22.9
 S. Dominicus Dæmonem quendam obmutescere fecit, 22.9
 S. Dominicus ut novem faminas nobiles converteret, integra quadragesima in pane & aqua jejunavit, 22.9
 S. Dominicus dæmones per signum crucis factum expulit, 22.9
 S. Dominici libri non comburuntur in igne, 22.10
 S. Dominicus suscitavit quinquaginta Anglos in mari submersos, 22.11
 Liber quidam S. Dominici in flumen Aregiam cecidit, ibique hæsit triduo, nec tamen fuit inde madefactus, 22.11
 S. Dominicus à SS. Petro & Paulo monitus est, ut fidem prædicaret, 22.13
 S. Dominicus fecit ut vasa inania vino plena invenirentur, 22.16
 S. Dominicus cum Simone Monfortio & hæreticis præliatur, 23.13
 S. Dominicus infirmum sanitati restituit, 22.14
 S. Dominicus per fidem mortuos suscitavit, 22.15
 S. Dominicus in vita & post mortem miracula fecit, 22.16

- S. Dominicus portis clausis monasterium ingressus est, 22.6
 S. Dominici manus odoriferæ à jurene quendam culatæ eundem ex lascivo castum fecerunt, 22.16
 S. Dominicus effecit ut Angeli panum copiam à conventum deferrent, 22.16
 S. Dominicus quendam ab igne liberat, 22.16
 S. Dominici loricate ferunt quo cinctus est, ex eius contactu cœpit, 23.28
 Domitiani mors per prodigium infusa fuit, 23.28
 Domus Heli per gulam exterminata fuit, 23.31
 Dona à diversis principibus facta, 2.1
 Donum Tambutho Regi Fezio datum, 2.1
 Donum peronæ cujusdam avis Ruch, & deinde cujusdam, 2.1
 Donum à Prete Joanne Regi Lusitanæ datum, 2.1
 Donum à Bassa quodam Regi Zulu datum, 2.1
 Donatum est Carolo Imperatori à Rege Aragonum horologium quoddam, 2.1
 Donum clavis auræ a Recato Rege Hiss. Gregorio datum, 2.1
 Donum Rosæ auræ ab Alexandro III. datum, 2.1
 Donum Coronæ ex plumis pavonis facta Henrico III. Henrico II. Angliæ Regi data, 2.1
 Donum ensis Constantini Imperatoris à Henrico Rege Franciæ Henrico Regi Saxoniæ datum, 2.1
 Donum Constantini Imperatoris quoddam de Nicolao de Bari, 2.1
 Donum à Regina Saba Salomoni datum, 2.1
 Dona à Magis Christo data, 2.1
 Dona à Polimio Rege S. Bartholomæo data, 46.8
 Dona Plinii Junioris, 21.1
 Donum Pithei Celeni, 21.1
 Dormivit Epimenides Annis 50. & alius quidam de, 9.1
 Dorcas resuscitata à S. Petro, 14.20
 Dorimachus & Babira similes, 6.1
 Dotes corporis gloriosi sunt quatuor, 24.4
 Duces in Israël ex tribu Juda erant, 20.5
 Duces victoriosi, 13.1

E

- Ebrietatis remedium à Platone inventum, 11
 Ebur & ejus significatum, 8.5
 Ecclesia est corpus quoddam mysticum, 13
 Ecclesia est hortus, 35.1. & 2
 An Ecclesia in qua sanguis martyris aliquis effusus sit polluta censetur, 32.26
 Ecclesia Alexandrina, 11.27
 Eddarus Rex Britanniarum, 4.9

S. Elias Rex Angliæ ejusque mancipium, 10.4
 S. Elias Regis Angliæ vas, 29.19
 S. Elias Archiepiscopo Cantuariensi Christus ap-
 paruit, 11.1
 S. Elias aspectus, 7.5
 S. Elias alter Alexander, 10.6
 S. Elias lapidis proprietates, 4.13
 S. Elias qualitates, 10.3
 S. Elias habebat duas uxores, ibid.
 S. Elias vit solus, quomodo intelligatur, ibid.
 S. Elias in Lusitania proprietates, 2.16
 S. Elias nascitur, 29.3
 S. Elias natura, 10.8
 S. Elias quomodo animentur, 10.8
 S. Elias transformatio, 5.1
 S. Elias lapis, 10.1
 S. Elias valde grata Deo, 31.16
 S. Elias mare, 19.13
 S. Elias paratur aliis sanctis, 29.13
 S. Elias Eliseus quomodo mortui resurgens, 13.21
 S. Elias vellem Eliseo dimiserit, 26.10
 S. Elias honoris Dei, 19.3
 S. Elias Moyses recedunt à monte Thabor, 32.5
 S. Elias adeo severus fuerit, 19.2
 S. Elias iuramento adstrinxit, ut non plueret, 19.4
 S. Elias iuramentum, 19.4
 S. Elias in curia adversa pati dummodo non sit bene-
 volentia, 19.6
 S. Elias quæque significatum, 19.18
 S. Elias non respexit ad bonum proprium, sed ad hono-
 rem Dei, quod non fecit Samson, 19.7
 S. Elias a Deo mitigatus, 19.8
 S. Elias a dubiis hæcbar, 19.8
 S. Elias in zelo honoris divini tenax est, 19.8
 S. Elias valde dolebat, quod Deus in bonum Idolola-
 trum plueret vellet, 19.9
 S. Elias oculos claudere, ne pluviam videret, 19.9
 S. Elias regem à celo evocavit, 19.10
 S. Elias regi Ochoziaz obedire noluit, 19.11
 S. Elias regem de celo impetravit non verò Jacobus
 à Joannes, 19.11
 S. Elias pro libitu celum claudit & aperit, 19.11
 S. Elias Leviathan dicitur & cur? 19.12
 S. Elias ex zelo honoris divini Religionem Carmeli-
 tanam instituit, 19.12
 S. Elias Religionem Carmelitanam instituit, ut læsum
 Dei honorem relaceret, 19.12
 S. Elias fecit Religiosos suos Prophetas, 19.13
 S. Elias Religionem suam instituit, ut semper laudaret
 & glorificaret Deum, 19.13
 S. Elias habuit duo monasteria in monte Thabor ædi-
 ficata ad instantiam S. Petri, 19.14
 S. Elias Saxi. rale.

S. Elias Dei honorem magis zelavit quam Phinees &
 S. Petrus, 19.15
 S. Elias fecit sacrificium, 19.15
 S. Elias occidit Prophetas Idolorum, 19.15
 S. Elias remuneratus est à Deo per tot celebres Reli-
 gionis suæ Doctores & Prædicatores, 19.16
 S. Elias & religionis suæ Carmelitanæ gloria, 19.16
 S. Elias raptus in curru igneo, 19.17
 S. Elias similis soli, 19.18
 S. Elias pallium suum Eliseo reliquit, & cur? 19.24
 S. Elias à curru suo igneo læsus non est, 19.19
 S. Elias virgo fuit, & ideo in curru igneo illæsus per-
 mansit, 19.19
 S. Elias Angelus ob virginitatem fuit, 19.19
 S. Angelus ob virginitatem fuit, 19.19
 Cur currus S. Elias ab equis tractus sit, 19.20
 Quomodo S. Elias in curru igneo in celum deductus
 sit, 19.20
 S. Elias totum mundum ex zelo Dei devastasset, 19.20
 S. Elias zelantior erat honoris divini quam vitæ pro-
 priæ, 19.20
 S. Elias & pallium ejus Idolis & Idololatriis formidabi-
 le fuit, 19.24
 Eliezer filius Moysis incircumcissus, 9.6
 Eliezer tulit munera Rebecca, 35.9
 S. Elisabetha Ungara amica Paupertatis, 6.12
 S. Elisabetha Principissa Hassia, 9.2
 S. Elisabetha Principissa Thuringiæ patientia, 3.1
 S. Elisabetha à Maria visitata, 3.11
 Eliseus fecit natare ferrum & lignum demergi, 8.1
 Eliseus quidam ab Elia petierit, 30.9
 Eliseus cur ab Elia vellem receperit, 26.10
 Eliseus duplicem spiritum petierit, 29.13
 Eliseus territorium Jericho sale fecundavit, 21.4
 Eliseus Naaman ad Jordanem misit, ut se lavaret, 30.9

Emblemata.

Circa ferrum, 24.10
 Circa corallum, ibid.
 Circa laurum, 13.11
 Circa margaritam, 21.18
 Circa aurum, 21.17
 Circa mitram ducalem Ducis Venetiarum, 32.16
 Theodori Trivulii circa crucem, 13.3
 Ducis Guisii circa galeam & ensen Ducis, 13.3
 Circa ornamenta Galeæ per multas nullas, 13.3
 Circa solem, 27.1
 Circa palmam, 13.2
 Circa pyramidem & scopulum, 5.5
 Circa adamantem, 5.5
 Circa rosam & spinas, 17.4

Circa

Circa aquam, 10. 38
 Circa rosam, 29. 7
 Circa laticem, 5. 6
 Circa hyacinthum, 10. 38
 Circa scopulum, 9. 13
 Circa lunam, 10. 3
 Circa solem, 27. 12
 Circa humilitatem, 10. 7
 Circa lunam, 10. 38
 Circa solem, 10. 38
 Circa carbunculum, 10. 38
 Circa tres coronas, 10. 4
 Circa solem, 10. 4
 Circa fontem, flumen, mare, corallum, scopulum, navim, amarauchum, rosam, vitem, palmam, pinum, cecurum, aquilam, petram, flammam, olympum, aurum, solem, 11. 1
 Circa flammam, 23. 16
 Circa mappam mundi, 13. 13
 Circa malleum, 27. 6
 Circa horologium, 27. 5
 Circa carbunculum, 10. 19
 Enigma circa cor, 2. 8
 Enigma secundum circa idem, 2. 10
 Enigma tertium circa idipsum, 2. 10
 Enos filius Seth fuit primus qui nomen Domini invocavit, 2. 10
 Enos appellatus est Deus, & cur? 21. 20
 Ensis Witembergæ in sole visus, 25. 1
 Ensis Constantinii Imperatoris custodiebat pro sui custodia clavum Domini nostri, 2. 1
 Ensis Constantinii Imperatoris donatus Hentico Regi Angliæ ab Hugone Rege Franciæ, 1. 1
 Ensis Philosophicus à S. Thoma Aquinate inventus qui in eadem quandam per medium scindebat, 15. 14
 Epaminondas vigilans, 12. 10
 Epicurei Deum otiosum esse dicebant, 12. 11
 S. Epiphanius vinum in aquam transmutat, 5. 2
 Epimen ab Alexandro remuneratus, 6. 1
 Epimenides dormivit 30 annis, 8. 1
 Episcopus vigilans esse debet, instar Chamaleratis vide, 1. 14
 Epitaphium in sepulchro Adriani VI. 8. 2
 Equites in aere praelium ageantes visi sunt Mediolani, 25. 1
 Equites S. Jacobi generosi, 20. 14
 Erostratus medicus Antiochi infirmitatem agnovit, 23. 20
 Error Petri in locutione pedum, 2. 12
 Eschii fabula circa Dianam, 17. 17
 Escentabitus lapis sexaginta colores referens, 35. 11

Esdræ ab Angelo proposita difficultas, 11. 3
 Ethyres lapis mirabilis, 30. 1
 Eva ambitiosa, quia marito præferri voluit, 14. 6
 Eva adiutorium mariti, 14. 3
 Eva quid significet, 11. 6
 Eva cur formata ex costa Adami, 14. 3
 Eva omnium malorum nostrorum causa, 11. 9
 Evades erga Capaneum maritum suum amare, 11. 9
 Evangelistæ Mariæ miracula non scribunt, 1. 1
 Evangelistæ de doloribus virginis nihil scribunt, 9. 8
 Cur Evangelistæ nullam S. Annæ mentionem faciunt, 21. 14
 Evangelii secundum Matthæum vitæ, 30. 2
 Eucharistia totum Deum in quolibet ministerio continet, 2. 10
 In Eucharistia nobis totus Deus datur, ut nostrum totum eor nostrum Deo demus, 2. 10
 Eucharistia hominem in Deum transmutat, 2. 10
 Cur S. Thomas pingatur Eucharistiam cum laetitia, 29. 5
 Eucharistia origo martyrii dicitur, & cur? 27. 1
 Eudoxia ob humilitatem suam Imperatrix facta, 10. 10
 Eugenius, Arbogastes & Flavianus imperatores, 13. 13
 Euripides & Themistocles abeunt in Persiam, 13. 13
 Euripides Archelai craterem dono sibi daturum petit, 18. 1
 Euristhenes & Prochus fratres similes, 14. 1
 Exercitus Sennacherib à S. Michaelis Archangelo letus, 31. 4
 Exercitus Pompei ab Ægypto quodam diebus, 21. 1
 Exercitus sine duce quid sit? 20. 2
 Exercitus Cyri à Thomiide Regina in confusum actus, 3. 2
 Exodus ejusque significatum, 9. 1
 Expectatio magnum desideranti tormentum infert, 14. 7
 Ezechias Rex cur mortem suam desideret, 22. 9
 Ezechias ex podagra infirmus, 11. 4
 Ezechias Messiam se esse credebat, 2. 1
 Ezechias peribat ut horologium remigretetur, 24. 14
 Ezechiel cur dicatur homo, 26. 12
 Ezzelinus mittit in S. Antonium de Palis Arce, 35. 3
 Fabius Annibal stratagemata fugit, 34. 1
 Fabula Heculæ, Achillis, & Patrocli, 4. 1

Detractionis, Midæ, Narcissi, Pericli, Nym-
phæ, Iphigeniæ, Agamemnonis, & aliorum, 5.1
Pædonæ, 1.5.8
Narcissi, 2.7.7
Narcissi describitur, 14.19
Narcissi & Dianæ, 17.17
De æternam gloriam significat, 34.6
Nominum correspondere debent, 1.1. & 2
Nominum deformitatem adducit, si facta nomini non
consonant, 2.2.1. & seq.
Nominum Turcis obfusa, 14.1
Nominum inventatur, 6.1
Nominum Q. Morelli & Agrippinæ, 6.1
Nominum Constantini Magni, Nicolai Papæ & alio-
rum, 6.1
Nominum Nili, 11.2
Nominum Rex Neapolitanus à S. Francisco de Pau-
lo, 19.11
Nominum Nimiticum crucis figura fuit, 13.19
Nominum quæ denominatione, 9.1
Nominum desumptum emblemata, 2.3.2.7
Nominum S. Dominici Loricati mollescentia est, 23.2.8
Nominum quo Caritatem sanctum Vercellensem septies
repetit, tanquam cera factum est molle, 23.2.8
Nominum relict contra ignem, 22.10
Nominum obfusa pellendum Dæmonem, 12.9
Nominum obfusa prædicata in multis locis defecit,
11.1
Nominum S. Dominici prodigiosa, 22.1. & seq.
Nominum S. Bæte liliæ ingens & operativa, 7.1.8
Nominum Philocratis erga Dominum, 3.1
Nominum representata in cane, 22.1
Nominum Cæsi mutus loquitur, 15.1
Nominum Harpago datus est Altagi ad comedendū, 19.2
Nominum quæ parentum dolore mortui, 29.17
Nominum Davidis, 29.17
Nominum Philodemi & Aginæ similes, 16.1
Nominum quæ omni oculum conveniunt, 3.2.1
Nominum quæ coronati, 4.2
Nominum quæ ad Patrem, 6.14
Nominum quæ similes, 8.13
Nominum quæ à Cambyse malè tractati, 9.8
Nominum quæ Polycarpi tormentis afflicti, 9.9
Nominum quæ Tacidis crucifixus, 9.9
Nominum quæ similes sunt parentibus, 11.2
Nominum quæ portam lapsus à S. Nicolao liberatur, 29.15
Nominum quæ S. Nicolao ab igne ereptus, 9.15
Nominum quæ elumptum Emblemata, 24.2
Nominum quæ super caput Servii Tullii apparuit, 24
Nominum quæ prognosticum, 24.19
Nominum quæ Vespasianus erga Vitellium benignus, 18.1
Nominum quæ odio S. Benedictum prolequebatur, 7.12

Florentius S. Benedicto venenum propinavit, 7.12
A Flumine desumptum emblemata, 11.1
Fluminis denominatio, 9.1
Flumen Hermus producit metalla, 3.1.5
Flumen Arimalpus arenas aureas habet, 33.5
Flumen Hydaspes gemmas producit, 33.5
Flumen Paradyssi terrestis, 33.5
Flumen Odera in Pometania, 33.5
Fluminis labbati proprietates, 33.5
Flumen Narvia in Lithuania, 33.5
Folia arboris cujusdam in Britannia ejusque propieta-
tes, 7.2
Fontes aquarum mixæ vitæ, 1.17
Fons Debræ in Garamantho, 1.17
Fons Meandri, 1.17
Fons Illitiæ & Heminæ, 1.17
Fons Aphrodisi, 1.17
Fons Arcadiæ, 1.17
Fons Insulæ Dandri Baccho dedicatus, 1.17
Fons Apollinis in Calophone, 1.17
Fontes qui scaturire cœperunt in præsentia Alexandri
Magni, 1.17
Fontes in monte Tilaro, 8.4
Fons Apponiæ admirabilis, 2.19
Fons Olei Romæ manans, 2.5.1
Fontes qui sanguinem manant, quales sunt in Lotha-
ringia, Genovæ, in Britannia, Toleti, 3.1
Fons qui in Baja mirabiliter apparuit, 3.5.1
Fons Insulæ Islandæ ejusque proprietates, 3.5.1
Fons Carmentis in Hispania, 3.5.1
Fons in Garamanto ejusque proprietates, 3.5.1
Fons S. Petronillæ in litore Tyrtheno, 3.5.1
Fons in civitate Novo comensi, 3.5.1
Fons Cambajæ in Indiis Orientalibus, 3.5.1
Fontes juxta mare Timaum admirabiles, 3.5.1
Fons in Basilicata amica silentii, 3.5.2
Formica curram post se trahit, 10.2
Formicæ denominatio, 9.1
Fortunæ proprietates, 2.1.1
Franciscus Aflisus multis Patriarchis & Prophetis si-
milis fuit, 3.2.1
Franciscanæ religionis Prælati & Pontifices, 3.2.1
S. Franciscus Aflisus fuit mysticus Abel legis Evan-
gelicæ, 3.2.1
S. Francisci Aflisii significatum ex literis nomen ejus
componentibus exponitur, 3.2.1
S. Franciscus Aflisius Christo similis est, 3.2.3
Cur S. Francisci Aflisii corpus non videatur, 3.2.3
Actiones S. Francisci Aflisii similes sunt actionibus
Christi, 3.2.6
S. Franciscus visus est ense S. Pauli armatus occidere
Principem quandam Hiberniæ, & cur, 3.2.8
S. Fran-

- S. Francisci Assisii innocentia, 31. 9
 S. Franciscum Assisium aves amore & obedientia pro-
 secuta sunt, 32. 9
 S. Franciscus Assisius foeminae cuiusdam tentationes
 vincit, 32. 10
 S. Franciscus Assisius in ignem se conjicit, 32. 10
 S. Franciscus Assisius contumelis affectus tacet, 32.
 11.
 S. Franciscus Assisius habitavit in horridis Alverniae
 Sylvis, 37. 13
 S. Franciscus Assisius Christi stigmata recipit, 32. 13
 Caro S. Francisci innocens, 31. 15
 S. Franciscus non habuit coronam spineam, 32. 15
 S. Franciscus crucem in corde portabat, 32. 15
 S. Franciscus se spinea corona indignum aestimavit,
 32. 16
 Cur corpus S. Francisci in pedes erectum subsistat, 32.
 18
 S. Franciscus fuit martyr in desiderio, 32. 19
 S. Franciscus ad praedicandam fidem in Syriam navi-
 gavit, 32. 21
 S. Franciscus Saracenis obviam ivit ut martyr fieret,
 32. 21
 S. Franciscus fuit Christi dilectus, & ab eo mare regum
 Aethiopiae tractatus, 32. 23
 S. Franciscus vera passionis Christi effigies fuit, 23. 24
 S. Francisci stigmata signa fuerunt amoris non odii,
 32. 26
 S. Francisci de Paula virtutes, 10. 1. & seq.
 S. Franciscus de Paula multa futura praedicat, 10. 1
 S. Franciscus de Paula fornacem ardentem ingressus,
 illaesus egreditur, 10. 3
 S. Franciscus de Paula solis leguminibus pascitur, 10. 34
 S. Francisci de Paula charitas, 10. 8
 S. Franciscus oratione sua arborem per medium divi-
 sit, 10. 8
 S. Franciscus navigat in Franciam & Martiliæ appellit,
 10. 9
 S. Franciscus de Paula Ferdinandum Regem Neapoli-
 sis reprehendit, 10. 11
 S. Franciscus de Paula monetam argenteam frangit,
 inde sanguinem elicit, 10. 11
 S. Franciscus de Paula vadit Assisium, 10. 1
 S. Franciscus de Paula se subducit in desertum, 10. 1
 S. Franciscus de Paula vigilat & contemplatur Crucifi-
 xum, 10. 1
 S. Franciscus de Paula amicus virginitatis, 10. 1
 S. Franciscus de Paula fuit obediens & edificavit Ec-
 clesias, 10. 1
 S. Franciscus de Paula fuit humilis, 10. 2. & seqq.
 S. Franciscus de Paula nobilis fuit, licet humilibus Pa-
 sentibus natus, 10. 3

- S. Franciscus de Paula in capite coronam meritis
 cam deferre noluit, 10. 4
 S. Franciscus de Paula similis grano sinapi, 10. 4
 S. Franciscus de Paula, utpote minimus divinus
 in se habuit, 10. 6
 Franciscus Bandivus fortunatus in numero novus, 32.
 Fratres similes, 16. 1
 Fraxinus odio est serpentibus, 13. 18
 Fructus maximus alicujus arboris in Malbis, 32.
 Non quilibet fructus bonas in se qualitates
 30. 23
 Fructus in saxa mutantur, 5. 1
 Fuga Jonæ in Tharsin, 19. 5
 Flumen ejusque affectus, 10. 9
 Fulmen Saracenos in monte Garfano occidit,
 Fulmen in Norcia dissipavit omnes serpentes,
 Fulmen Martiam tangit & non offendit,
 Alii fulminis effectus, 20. 9
 Fumum in Paradylo esse quomodo intelligatur, 34.

G.

- Gabriel qualiter salutaverit B. Virginem, 10.
 Gad reprehendit Ieroboam ad idola, 3.
 Galatiae lapidis proprietates, 4. 1. 3. & 34.
 Galli proprietates, 21. 7. & 24. 5
 Galidani lapidis medice qualitates, 3. 11
 Gedeon cum paucis militibus multos viros
 Geseleos significatum, 9. 1
 Generositas S. Petri unde nascatur, 13. 4
 Gentilis anima a S. Nicolao ab infatuo liberata, 14.
 Germanici cor, 15. 16
 Ghildimius prator tanquam mancipium dicitur,
 16
 Giezi aride accepit munera Naaman, 16. 7
 Goliath a Davide prostratus, 14. 9
 Goliath cut in fronte vulneratus, 13. 14
 Gigliolus Rex Maluccharum 600. filios habuit,
 Gloria Paradyli quam ingens, 34. 1. & seqq.
 Gloriam Paradyli copiam esse quomodo intelligatur,
 34. 2
 Gloria Paradyli omnia in se bona continet, 34. 6
 Gloria Paradyli similis est peregrinationi, 34. 8
 Gloria Thabor monstrata discipulis, 17. 7
 Gloria cur Tabernaculum dicitur, 34. 8
 Gloria inexplicabilis, 34. 9
 Gloria celestis ab homine capi non potest, 34. 11
 Gloria celestis parvi sit ab hominibus, 34. 12
 Gloria celestis parvi sit ab hominibus, 34. 12
 Gloria celestis acquirendæ causa relinquenda se
 malum, & bonum amplectendum, 34. 12

celestis quomodo acquiratur, 7. 5. 6.
 celestis cordis nostri capacitatem transcendit,
 4. 3.
 celestis comparanda quid fieri debeat, 34.
 celestis paupertate acquiratur, 34. 18.
 celestis pugnando comparatur, 34. 18.
 celestis a Berulpha sponso suo acciditur, & ex e-
 us sanguine pretioso nascuntur gemmae, 5. 1.
 celestis a Sylvestra effigiem Mariæ ad Regem India-
 am derulit, 25. 17.
 celestis symbolum abundantiae & fertilitatis, 8. 3.
 celestis ejusque bellum a Suizzeris factum, 2. 19.
 celestis quod complex sit, 35. 3.
 celestis Mariæ quanta fuerit, 35. 3.
 celestis Christo duobus modis recipitur, 35. 3.
 celestis Mariæ major fuit quavis alia cuiusvis putæ-
 turæ, 35. 4.
 celestis Mariæ data in lustrum fluminis, 34. 5.
 celestis in maiore plenitudine in Maria fuit, quam in
 Elisabetha, Stephano, Apostolis & aliis, 35. 6.
 celestis Mariæ major quam aliorum Sanctorum, 35. 7.
 celestis Mariæ in finis gradus major fuit supremo
 gradu cuiusvis alterius sancti, 35. 8.
 celestis Mariæ ita quam matris Dei, 35. 9.
 celestis Mariæ tanta fuit, ut Joseph se ob eam indig-
 nam putaret qui illi propinquus accessisset, 35. 10.
 celestis Mariæ fuit sine privatione, 35. 11.
 celestis Mariæ sibi acquisivit in quavis sacra Com-
 munionem, 35. 13.
 celestis correspondet amoris, 35. 13.
 celestis ejusque gradus multiplicati quos Maria acqui-
 rit, fuerunt in numero impetceptibili, 35. 13.
 celestis minima Mariæ maximam Angelorum incom-
 parabiliter excedit, 35. 14.
 celestis gratias quos Maria habuit, in majori numero
 fuerunt, quam sint grana arenæ in 1024. mundis,
 35. 14.
 celestis obtinentur mediante Mariâ, 18. 3.
 celestis conceduntur a Deo intuitu Mariæ, 18. 5.
 celestis gratiam Mariæ peccatum homini remissum fuit,
 18. 6. & 7.
 celestis gratiam Mariæ Deus Hebræis favores præstabat,
 18. 8.
 celestis gratiam Mariæ Lazarus resuscitatus fuit, 18. 10.
 celestis gratiam Mariæ Christus de Cruce descendens fu-
 sit, 18. 11.
 celestis gratiam Mariæ latro fuit salvatus, 18. 13.
 celestis gratiam Mariæ Deus placatur, 18. 14.
 celestis gratiam desiderat, Mariam monente Christo ac-
 cedat, 18. 11.
 celestis ab Elisabetha & Joanne mediante Maria ac-
 cepta fuerunt, 18. 16.

Gratiâ a Maria obtinet qui iustus est, 18. 16.
 Gratiâ ab Adamo deperdita a Maria inventa est, 18. 17.
 Gratiâ Leonis versus Androdum, 11. 18.
 Gratiâ Josephi versus Dominum, 7. 7.
 Gratiâ Athenienfium versus Aristidem, 7. 7.
 Gratiâ Gruis quandam gemmam benefactori ad-
 ferentis, 7. 7.
 Gratiâ Regis Attali versus Senatum Romanum, 7. 7.
 Gratiâ S. Marci versus S. Petrum, 10. 21.
 Gratiâ Christi versus S. Petrum, 11. 24.
 Gratiâ S. Benedicti, 7. 7.
 Gratiâ a Cleomene Rege Lacedæmoniorum decepti, 3. 1.
 Gregorius IX. vocavit S. Antonium de Padua Arcam
 Testamenti, 1. 15. n. 12.
 S. Gregorii Thaumaturgi prodigia, 8. n. 1.
 Gregorius XI. fortunatus fuit in numero septimo,
 13. n. 6.
 S. Gregorius Recharedo Hisp. Regi clavem auream
 donavit, 2. n. 1.
 Grimoldus Rex Longobardorum ejusque mors, 4.
 n. 1.
 Grus grata versus mulierem quandam Tarentinam,
 7. n. 7.

H.

Hannibalis a Fabio recessus, 34. n. 1.
 Hastiludium in Britannia habitum, 11. n. 10.
 Hædera proprietatis, 2. n. 19.
 Hædera Jonæ siccata est, 14. n. 6.
 Hæretici a S. Augustino convicti, 27. n. 4.
 Hæretici fugiendi sunt, 22. n. 8.
 Hæresis Albigenfium a S. Dominico extirpata fuit,
 22. n. 10.
 Hæresis Collyridianorum qualis fuerit, & cur neces-
 saria, 18. n. 5.
 Hecuba uxor Priami mater Hectoris & Troili, 3. n. 4.
 Helena ab Apellis discipulo quodam opulenter sed
 non pulchre depicta, 34. n. 8.
 Helena a Zeuxo depicta, 32. n. 1.
 Helena & Flota a B. Philippo Benizzi conversæ, 34.
 n. 16.
 Heli infortunati casus, 10. n. 33.
 Heliogabali timor, 35. n. 10.
 Heliogabalus dispensabat gratias juxta petitionem
 aulicorum, 19. n. 1.
 Henricus I. ab Urbano IV. munere seu dono hono-
 ratus, 2. n. 1.
 Henricus Rex Saxoniarum donum accepit ab Hugone
 Rege Franciarum, 2. n. 1.
 Henrici III. Emblemata de tribus Coronis, 10. n. 4.
 Henricus II. accepit Crucem a Benedicto VIII. 13. n. 3.
 Hen-

- Henricus Germanus Caroli IX. obsedit Ruppellam, 33. n. 18.
 Henricus III. Imperator contagione afflictus, 33. n. 18.
 Hierostratus medicus cognovit Antiochi infirmitatem, 23. n. 10.
 Heraclitus cur flevit, 9. n. 8.
 Herba nascitur in loco, ubi Marcus martyrio fuit affectus, & ejus proprietates, 11. n. 16.
 Herballa succisa sanguinem fundit, 11. n. 16.
 Herba Cabuia in filium reducta ferrum præscindit, 23. n. 27.
 Hermaeus Thamar, 6. n. 16.
 Hercules leonem superavit, illiusque exuvias portat, 26. n. 2.
 Hercules repræsentat S. Bartholomæum, 26. n. 2.
 Herculis facinora, 20. n. 1.
 Heculeum Pygmaei formidantur.
 Hermes cur Trisnegistus vocetur, 3. n. 8.
 Hieroglyphicum Ægyptiorum ad indicandam vigiliantiam, 11. n. 2.
 Hippopotamus piscis Nili, ejusque proprietates, 7. n. 13.
 Hircanus Pontifex ejusque Antiocho facta oblatio, 6. n. 1.
 Hispania non admittit infideles, 20. n. 11.
 Historia alicujus bovis, se projicientis ad pedes Vespasiani, 1. n. 7.
 Historia Marcelli Cereini, id est Julii Tertii, 1. n. 13.
 Historia Xerxis est Artabani, 4. n. 21.
 Historia Pelicantis, 4. n. 2.
 Historia Rhodope, 2. n. 14.
 Historia militum Atati in obsidione Pollenæ, 2. n. 7.
 Historia alicujus Elephantis in Portugalia, 2. n. 91.
 Historia Eudoxiæ Imperatricis, 3. n. 20.
 Historia Romani & Valeriani Imperatorum, 4. n. 1.
 Historia Cleomenis Regis Lacedæmoniorum, 3. n. 1.
 Historia Cambylis & Sannitidis, 5. n. 8.
 Historia unius gravis & mulieris Tarentinæ, 7. n. 7.
 Historia Justiniani Imperatoris, 7. n. 12.
 Historia uxoris Phocionis, 6. n. 4.
 Historia Domitiani, 10. n. 3.
 Historia Androti & Leonis, 11. n. 18.
 Historia Sempionii Gracchi cum mancipiis, 11. n. 14.
 Historia duorum militum ad bellum euntium, 11. n. 20.
 Historia Vinceatii Samoteli, 17. n. 15.
 Historia Roberti III. Regis Scotiæ, 19. n. 2.
 Historia Solimani, qui obsedit Rhodum, 26. n. 15.
 Historia Phidizæ, & statux Jovis, 27. n. 25.
 Historia Tarquinii & Dei Termini, 20. n. 11.
 Historia Lycurgi, 16. n. 17.
 Historia Timarchis, & Agomemnonis, 9. n. 1.
 Historia Polycrati, 9. n. 9.
 Historia Themistoclis & Euripidis, 1. n. 11.
 Historia Eddati Regis Britanniz, 4. n. 5.
 Historia Jasonis Thessali & sui apollonem, 1. n. 11.
 Historia Alexandri, qui in prælio vidit ante se compere duos fontes, 1. n. 17.
 Historia de donis factis a diversis Principibus, 2. n. 1.
 Historia Pauli Æmilii & Legati Macedoniz, 2. n. 1.
 Historia Ludovici XII. Regis Franciæ, 17. n. 6.
 Historia statux Servii Tullii, 17. n. 8.
 Historia Riccardi Regis Britanniz, 16. n. 2.
 Historia Mexicanorum sacrificiorum condita, 1. n. 8.
 Historia Phocæ Imperatoris, ejusque informatio, 4. n. 1.
 Historia Totilæ Regis Longobardorum, 2. n. 1.
 Historia belli Granfonis, 1. n. 16.
 Historia cujusdam fontis in Apollia, 2. n. 10.
 Historia Phocionis cum Alexandro, 1. n. 1.
 Historia populi Megarensis, 13. n. 15.
 Historia diverta, 8. n. 1.
 Historia Pompei, scaramque a Chionem, 4. n. 1.
 Historie Agessilai Regis Lacedæmoniorum, 3. n. 1.
 Historia Ptolomæi Regis Ægypti, 6. n. 2.
 Historia Alexandri facti civis in Comcho, 6. n. 1.
 Historia Cortis Regis Thraciæ, 7. n. 12.
 Historia Sisigambis matris Varii, 10. n. 6.
 Historia Xerxis & Artabani, 4. n. 4.
 Historia Sybillæ Amalthææ, 28. n. 1.
 Historia Samnitici sacrificantis, 20. n. 4.
 Historia Epaminondæ animantis militis, 31. n. 2.
 Historia Luculli repientis statuarum continens thesaurum, 21. n. 17.
 Historia Utrascæ Gulmanæ & Isabellæ Ubediæ, 1. n. 11.
 Historia Regis Demetrii obsidione Rhodensi, 1. n. 7.
 Historia Cabestoni & Saliani, 2. n. 10.
 Holofernes rapti sibi permittit cor & oculum Judææ sandalis, 2. n. 14.
 Homo proximum juvare & amare debet, 11. n. 3.
 Homo iratus in vindictam pronus est, 13. n. 11.
 Homo deservit, 15. n. 1.
 An homo a Deo creatus Ab Angelis formatus sit, 2. n. 13.
 Deus homini de intellectu, voluntate, lingua & manu providit, 31. n. 1.
 Homines multitudine filiorum a Deo donati, 2. n. 1.

omnes opera virtuosa exercentes, 1. n. 1.
 homo qui nunquam manducavit, 8. n. 1.
 homo ejusque deo nominatio, 9. n. 1.
 homo capite versus caelum erectus est, 24. n. 2.
 omnes capite carentes oculis vero ferentes in pe-
 ctore, 4. n. 3.
 homo armatus Mediolani in aëre visus est, 25. n. 1.
 omnes a monte Vesuvio occisi, 25. n. 1.
 omnes superiorem ambientes, 26. n. 3.
 homo defubitur ejusque vultus, 15. n. 1.
 omnes in morte filiorum constantes, 19. n. 17.
 homo quomodo Deo similis esse possit, 16. n. 15.
 homo n. 1.
 homo caret armis ad se defendendum, 31. n. 1.
 omnes intra 100. annos nascentes ascendunt ad
 100. miliones hominum, 35. n. 14.
 homo 10. mulieribus successivè nuptus, 6. n. 1.
 homo pulvis non turbatur ex morte filii, 9.
 n. 1.
 omnes Coeles ejusque generositas, 3. n. 1.
 hominem admirabile ab Aarone Persarum Rege
 donatum, 1. n. 1.
 hominem & ab illo desumptum Emblema, 27.
 n. 1.
 humilitas Mariae, 3. per totum.
 humilitas capillo similis est, 3. n. 7.
 humilitas Mariae Junae similis, 3. n. 8.
 humilitas Nardo similis, 3. n. 18.
 humilitas f. it medium incarnationis, Ibid.
 humilitas facit ut Maria Josepho se postponat, 3.
 n. 12.
 humilitas Mariae negativè est infinita, 3. n. 19.
 humilitas Mariae Deo magnificentiam addit, 3. n. 24.
 humilitas Mariae fecit quod Deus dici possit Deus de
 Deo, Ibid.
 humilitas Mariae magnificavit Deum, 3. n. 25.
 humilitas Mariae in visitatione Elisabeth resplenduit,
 3. n. 2.
 humilitas sancti Augustini, 3. 27. n. 23. & seq.
 humilitas sancti Petri, 10. n. 7.
 humilitas sanctum Petrum ad Papatum extulit,
 Ibid.
 humilitas sancti Pauli, 3. n. 11.
 humilitas sancti Francisci de Paula, 5. 10. num. 3. &
 seq.
 humilitas sancti Antonii de Padua, 15. n. 15.
 humilitas sancti Macchathi daemone exorsus fuit, 3. n. 4.
 humilitas causavit ut Eudoxia Imperatrix fieret, 3.
 n. 20.
 Hugo Rex Franciae dono affecit Henticum Regem
 Saxoniae, 2. n. 1.
 Hugo Rex Franciae ejusque vox admirabilis, 30. n. 1.

Jacobus & Philippus sunt duae rosae Majales, 12.
 n. 2.
 SS. Jacobus & Philippus eorumque charitas, Ibid.
 n. & seq.
 Sanctus Jacobus minor ejusque in Hierusalem facta
 praedicatio, 12. n. 5.
 Sanctus Jacobus minor ejusque in pellendis daemoni-
 bus beneficium, Ibid.
 Sanctus Jacobus ejusque interpretatio, 12. n. 8.
 Sanctus Jacobus ex pulpito dejectus claudus reman-
 sit, Ibid.
 Sancti Jacobi vigilantia, serm. 12. n. 10.
 Sanctus Jacobus minor habebat callum in genibus,
 Ibid.
 Sanctus Jacobus camelo similis, Ibid.
 Sanctus Jacobus dictus est iustus atque ab utero ma-
 tris sanctus fuit, 12. n. 12.
 Sanctus Jacobus solus sancta sanctorum ingrediebatur,
 Ibid.
 Sanctus Jacobus à sancto Paulo Hierosolymis est vi-
 sus, Ibid.
 Sanctus Jacobus fuit similis Christo, Ibid.
 Sanctus Jacobus fuit virgo, Ibid.
 Sancti Jacobi martyrium, 12. n. 13.
 Sanctus Jacobus majori charitate exarsit quam san-
 ctus Stephanus, Ibid.
 Sanctus Jacobus vovit se non manducaturum nisi
 videret resurgentem Magistrum suum Caesarem,
 12. n. 17.
 Spes sancti Jacobi de Resurrectione Christi, Ibid.
 n. 8.
 SS. Jacobus & Philippus duobus militibus similes,
 12. n. 20.
 Sanctum Jacobum adimplesse ea quae defunt passioni
 Christi quomodo inteligitur, 12. n. 22.
 Sanctus Jacobus de Monte praecipitatus est, crura ejus
 fracta fuerunt, lapidatus est & sustinuit ignominiam,
 Ibid.
 Sanctus Jacobus topazo similis, Ibid.
 Sanctus Jacobus major, Dux fuit & Magister, 20. n. 1.
 & n. 10.
 Sanctus Jacobus major, Dux fuit militiae Apostolicae,
 Ibid. n. 2.
 Sanctus Jacobus in Hispania septem Christi militiae
 ascripsit, Ibid.
 SS. Jacobus & Joannes praeponderunt esse milites
 Christi, Ibid. n. 3.
 SS. Jacobus & Joannes voluerunt ambo esse primi
 Ibid. n. 5.

S. Ja.

- S. Jacobus ebibit Calicem atque ideò Dux est, 30.
n. 4.
- S. Jacobus primus transivit mare rubrum martyrii,
20. n. 5.
- S. Jacobus ab Herode martyrio affectus, Ibid. n. 6.
- S. Jacobus fuit velut pollex manus, 20. n. 7.
- S. Jacobus animavit alios Apostolos, 20. n. 8.
- S. Jacobus similis fuit Machabaris, Ibid.
- S. Jacobus dictus est Boanerges, & cur? 10. 9.
- S. Jacobus operatus tonitruum effectus, Ibid.
- S. Jacobus profligavit Saracenos Conimbriam obfi-
dentes, Ibid.
- S. Jacobus in fugam egit Mauros Ramirum oppug-
nantes, Ibid.
- Sanctus Jacobus fulmini similis, Ibid.
- Sanctus Jacobus corpus suum in Compostellam de-
tulit, 20. n. 10.
- Sanctus Jacobus còr in Gallicia sepultus? 10. n. 10.
- Sanctus Jacobus est fortalitium Hispaniatum, Ibid.
- Sanctus Jacobus in Hispania Deo termino similis est
20. num. 11.
- De protectione sancti Jacobi, Ibidem & n. 12.
- Sanctus Jacobus defendit Hermagoram à Dæmoni-
bus, 20. n. 13.
- Equites sancti Jacobi sunt generosi, Ibid. n. 14.
- Sanctus Jacobus fuit Magister doctrinæ Evangelicæ,
20. n. 16.
- Sanctus Jacobus conservavit Calixti Papæ librum,
20. n. 15.
- Sanctus Jacobus apparuit Calixto Papæ adhuc juve-
ni, Ibid.
- Sanctus Jacobus apparuit Episcopo cuidam Græco
incredulo, 20. n. 16.
- Sanctus Jacobus fuit Magister & docuit, 20. num.
- Sanctus Jacobus veluti Magister habuit rationem libri
Calixti secundi, Ibidem n. 15.
- Sanctus Jacobus similis fuit Calcedonio, 20. n. 17.
- Sanctus Jacobus docuit sanctum Paulum, 20. n. 18.
- Sanctus Jacobus similis fuit Carbunculo, 20. n. 19.
- Sanctus Jacobus paractum sinavit, Ibid.
- Sanctus Jacobus quartum symboli Apostolici My-
sterium prædicavit, 20. n. 20.
- Sanctus Jacobus similis Cæsari: In utroque Jacobus,
Ibid.
- Sanctus Jacobus luctatur cum Archangelo Michaële,
& cur? 31. n. 8.
- Jacob adoravit virgam Joseph, 2. n. 15.
- Jacob in Ægypto sepeliri noluit, Ibid. & 20. n. 10.
- Jacob in figura nomen Jesu veneratur, 1. n. 15.
- Jacob se veste Esau induit, ferm. 26. n. 15.
- Jacobi amor erga Rachelem, ferm. 27. n. 21.
- Jacob filius suis futura prædicit, ferm. 20. n. 5.
- Labores Jacob pro Rachele habenda, 23. n. 4.
- Jacob sustulit lapidem à puteo pro Rachele, 19. n. 11.
- Jacobus & Joannes volebant ignem è celis vocare,
19. n. 11.
- Joel in virtute Christi Sisaram occidit, 13. n. 7.
- Jafon & Thesiala ejusque Apostema, 7. n. 17.
- Jaspidis proprietates, ferm. 17. n. 16.
- Iberius Milesius Orator sermo similis, 16. n. 1.
- Ivonis & Pericles Ateam in mare projecit, 1. n. 1.
- Jehu præcepit occidi Jazabelem, ferm. 7. n. 16.
- Jeroboamo manus exarunt, 19. n. 13.
- Jeroboam non vidit altare in terram collapsam
solum dexteram sibi arefactam præsentit, Ibid.
- Jesus à Magis inventus mediante Maria, 18. n. 1.
- Jesus quid significet, ferm. 1. n. 1. & ferm. 1. n. 2.
- Jesus sancto Eadmundo apparuit, ferm. 1. n. 1.
- Jezabel præcipitur & fenestra à Rege Jehu, 7. n. 1.
- Jezabel cur vocetur maledicta, Ibid.
- Impatentia causavit Idololatram in Israel, 1. n. 1.
- Imperatores & Reges viliissimè nati, 3. n. 17.
- Imperator Romanus Phocas & Valerianus, 4.
n. 1.
- Imperator Theodosius Eudoxie amore opus est,
3. n. 20.
- Indiæ Orientalis volucres, 15. n. 19.
- Infinium negativum & positivum definitum,
n. 19.
- Innocentia Abelis, 32. n. 9.
- Innocentia S. Francisci Assisiani, Ibid.
- Insula Rhodensis à Solimanno obsessa est, 20. n. 19.
- Invidia Magnates afficit, 4. n. 7.
- Invidia Crassi contra Pompejum, 19. n. 9.
- Infantes fornacis Babylonica, 10. num. 37. & ferm.
37. n. 7.
- Idem infantes formabant Crucem, 13. n. 10.
- Infantes à Pharaone mortis condemnati, 18. n. 14.
- S. Joannes Evangelista quomodo videret Calicem
Christi, 22. n. 12.
- Quomodo S. Joannes Evangelista cum Christo con-
versatus fuerit, Ibidem.
- S. Joanni Damasceno manus præcisæ fuit, 19. n. 10.
- S. Joannes Evangelista constantiam à Mardianis,
9. n. 15.
- S. Joannes Evangelista Angelum adorare voluit,
n. 8.
- Joannes 21. quid de S. Thoma Aquinate dicitur,
n. 30.
- Joannis Buliologi Regis Scotiæ dictum, 10. n. 4.
- Mors familie Joannis Hunniadis.
- Joannes Austriacus in pugna navali Selim devictus,
11. n. 1.
- Joannes Munnades Amuræm vicit, ferm. 19. n. 1.

- Caroli Magni secuti fer 300. annis vixit, 6. n. 1
 Joannes Baptista Epiterna, serm. 16. n. 2
 Joannes Baptista Christo similis, 16. n. 4. & seq.
 Joannes Baptista Nativitas participat de geneta-
 tione aeterna & temporali Christi Nativitate, 16. n.
 Joannes Baptista cur appellatus homo? 16. n. 5
 Joannes Baptista ab Angelo Christi Na-
 tivitas comparatur, 16. n. 6
 Joannes Baptista Christo in magnitudine similis, 19.
 Joannes Baptista natus est sub ascendente sole quan-
 tificatur in signo Virginis, Ibid.
 Joannes Baptista dici possit filius altissi-
 mi, 16. n. 8
 Joannes Baptista S. Joannis Baptista sit super na-
 tivitas, Ibid.
 Joannes Baptista est filius adoptivus Mariae Virginis,
 16. n. 9
 Joannes Baptista Christo in Jordane similis extitit,
 16. n. 10
 Joannes Baptista fuit flos Christo similis, Ibid.
 Joannes Baptista a daemone Christus esse credeba-
 tur, 16. n. 11
 Joannes Baptista reprobavit Herodem &
 eodem decollatus est, Ibid.
 Joannes Baptista exultimatus est ab Herode
 reprobante, Ibid.
 Joannes Baptista non fuit dictus lux, 16. n. 12
 Joannes Baptista fuit maximus inter alios Sanctos,
 Ibid.
 Joannes Baptista ejusque Mater, cur sint
 positi in Genealogia Christi, 16. n. 13
 Joannes Baptista de Caelo venisse creditus
 fuisse nisi huic opinioni remedium tulisset sanctus
 Joannes Evangelista, 16. n. 13
 Joannes Baptista considerabilia sunt habita-
 tiones ejus, amicus, & actiones illius, 16. n. 14
 Joannes Baptista habuit quid divinum, 16. n. 16.
 Joannes Baptista fuit vox verbi & quasi vice ver-
 bum, Ibid.
 Joannes Baptista testimonium perhibet de Christo,
 Ibid. n. 17
 Joannes Baptista fuit medius sanctissima Trinitate,
 Ibid.
 Joannes Baptista fuit aestimatus verus Messias, 1-
 bid.
 Joannes Baptista se Messiam non esse declarat, Ibid.
 Joannes Baptista Christum verum Messiam & Re-
 gem esse declarat, Ibid.
 Joannes Baptista.
- S. Joannes Baptista interrogatus semper negat, Ibid.
 S. Joannes Baptista non fecit miracula, & cur? Ibid.
 n. 19
 S. Joannes in utero materno sanctificatus, 18. n. 1
 Jobi patientia, 14. n. 5
 Cur Job vir dictus fuerit, 6. n. 4
 Cur Job vestem laceravit, serm. 6. n. 8
 Quomodo Job nocti maledixit, serm. 14. n. 7
 Quomodo se Jonas in ventre ceti salvavit, 13. n. 12
 Jonas mactatus fuit quod hedera exarvisset, 4. n. 6
 Cur Jonas in Tharsis fugit, serm. 29. n. 5
 Cur Jonathas cum Gigante non pugnavit, 30. n. 16
 Jonathas & Scutiger ejus animosus, serm. 33. n. 7
 Quod Jordanus currit & mare fugiat quid significet,
 23. n. 8
 Joseph de carcere egressus nova fuit veste indutus, 26.
 n. 9
 Joseph captivus somnium interpretatus, 18. n. 4
 Josephi ab Arimathia quales fuerint, 6. n. 12
 Joseph quantum habuerit se fratribus suis manife-
 standi desiderium, serm. 14. n. 9
 Joseph in Aegypto in carceratus est, serm. 7. n. 4
 Joseph erga Dominam suam gratus fuit, 7. n. 7
 Joseph quid significet? 6. n. 1
 Joseph sponsus Virginis cur sponsam suam deserere
 voluerit, serm. 15. n. 10. & serm. 3. n. 12
 Sanctus Joseph Davide felicior, serm. 6. n. 13
 S. Joseph stetit inter lilia virginitatis, 6. n. 22
 S. Joseph similis fuit Josepho vice Regi Aegypti, 6.
 n. 20
 S. Joseph similis fuit Cherubim custodi Paradysi ter-
 restris, 6. n. 19
 S. Joseph Petro, Jacobo, & Joanni felicior fuit, 6. n. 18
 Quomodo S. Joseph dicatur filius felicior, 6. n. 18.
 Quomodo S. Joseph dicatur filius Jacob & Heli, 6.
 n. 16
 S. Joseph & nemo alius dictus est Pater Christi, 6. n. 14
 S. Joseph Obbedon fortunatior extitit, 6. n. 9
 S. Josephi alias justis ingentes laudes, 6. n. 8
 Sanctus Joseph similis stellae Veneris, 6. n. 8
 Excellentiae sancti Josephi, s. 6. per totum.
 S. Joseph scilicet fuit, Ibid.
 Virginitas S. Josephi, 6. n. 3
 Cur S. Joseph vir dictus fuit, serm. 6. n. 3. & 6
 S. Joseph Elisabetha felicior, serm. 6. n. 10
 Dignitas S. Josephi divinae dignitati comparata, 6. n. 13
 S. Joseph moriens describitur, serm. 6. n. 24
 Josue ejusque transformationes, serm. 5. n. 1
 Josue duo nomina habuit, 1. n. 8
 Josue idem est quod Jesus, Ibid.
 Josue nomini suo a Moyse imposito non respondit, 1.
 n. 9

Josue

Josue stravit Canaanæos, 1. n. 8
 Josue cum cultis circumcissionis sepultus fuit, 4. n. 14
 Josue solem per jejunium stare fecit, 10. n. 36
 Josue Jericho obsidet, 28. n. 13
 Josue cur in Tannaßat sepultus, ferm. 20. n. 10
 De statua Josue ei per mortem erecta, 20. n. 20
 Iphigeniæ historia, 9. n. 8
 Irenes Augusta filio suo oculos etui jussit, 32. n. 11
 Isabellæ Ubediæ obedientia erga Vraßcum Hufman-
 nam, 23. n. 11
 Cur Isaac ab Abrahamo non fuerit sacrificatus, 2.
 n. 21
 Isaias Paradisum apertum vidit, ferm. 34. n. 4
 Israëlitarum Cytharædi pollicem sibi amputarunt ne Cy-
 tharas tangere cogerentur, 6. n. 13
 Isachar asinus fortis dictus est, ferm. 25. n. 5
 Isicrate a socia Mithridatis in conflißibus, 33. n. 6
 Ita in Græco tantundem valet quantum octo, 13.
 n. 6
 Judas a Dæmone exagitatus est ad pœnitentiam, 13.
 n. 16
 Judas in quadam fiscella mari expositus fuit, 4.
 n. 10
 Judas occidit filium Principis & Patrem, & Matrem
 propriam in conjugium duxit, ferm. 4. n. 10
 Judas Corvo similis, 4. n. 14
 Julius Cæsar recufavit titulum Imperatoris, 10. n. 1
 Julii Cæsaris ambitio, 26. n. 3
 Dictum Juli III. 1. n. 13
 Julius II. adamantem sibi comparavit, 2. n. 16
 Jumentum Crucem in humeris habet, 13. n. 21
 Junius Brutus, 13. n. 21
 Juramenta contra proxima irrita sunt, 30. n. 22
 Iusti repræsentantur per diem, reprobi per noctem, 30.
 n. 22
 Justinianus Benevolus erga Regem Gothorum, 3.
 n. 1
 Justinianus Imperator vindicativus, 7. n. 12
 Juvencula virgo superba, 3. n. 27
 Juvenis amore oculorum virginis cujusdam captus,
 3. n. 6

I

L abarus Constantini Imperatoris, 13. n. 12
 Labores sunt felicitates, 23. n. 5
 Labores quam boni, 23. n. 5
 Labores quomodo manducantur, Ibid.
 Labores sunt quædam beatitudinis species, Ibidem.
 Labores Jacobi ob Rachaelem suaves, Ibidem, n. 6
 Lacena filium suum Claudum ad bellum misit, 12.
 n. 8

Lachrymæ doloris indicium, 9. n. 3
 Lachrymæ beati Philippi Beruzzi, ferm. 14. n. 19
 Lactius virtutis amicus, 10. n. 1
 Læticia Christi in celo qualis fuerit, 4. n. 17
 Læticia repræsentatur in vino, Ibid.
 Læticia & exultatio arborum, ferm. 4. n. 16
 Læticia prudentiæ signum est, ferm. 7. n. 3
 Lamulus electus Rex Longobardorum, 3. n. 17
 Lanam in Francia pluit, ferm. 25. n. 1
 Lancea latus Christi aperuit, non vulneravit, 1. n. 17
 Lancea plus Mariam quam Christum vulneravit,
 Ibid.
 Laodice Arthemionem in maritum elegit, 16. n. 1
 Lapis magneticus ejusque mirabilis virtus, 16.
 n. 1
 Lapis melavar ejusque virtus, Ibid.
 Lapis qui fuit in annulo Pyri novem menses in se
 ferens a lapide desumptum emblemata, Ibid.
 Lapis vel petra figura Christi.
 Lapis a Davide in gigantem Goliath adactus, 1. n. 16
 Lapidum diversorum virtutes, ferm. 20. n. 1
 Lapis Afrion Ephelites & alii eorumque propie-
 tates, 4. n. 13
 Lapidis Galaatidis proprietates, Ibid.
 Lapidis cur in passione Christi scripti sint, Ibid.
 Lapidis seu petrae honorem ex negatione Petri depe-
 ditum recuperarunt, Ibid.
 Lapidis in homines mutati, ferm. 5. n. 1
 Lapis Asbestus, 35. n. 11
 Lapis Sittites, Galidanes, Eslecontahros, Ibid.
 Latria qua adoratur crux & non Maria, 8. n. 12
 Latro cur & quomodo salvarus sit, 18. n. 12 & 13.
 n. 19
 Latronis boni tormentum in expectando, 14. n. 1
 Latronum spoliandi modus, ferm. 30. n. 1
 Latus Christi non vulneratum sed apertum, 2. n. 17
 Cur latus Christi apertus sit, Ibid.
 Laudes PP. Minorum sancti Francisci de Paula
 10. n. 38
 S. Laurentius flammarum ardores non fecit, 10.
 n. 1
 S. Laurentii charitas erga Deum, 13. per totum.
 S. Laurentius per amorem Dei ignem superavit Ty-
 ranni, Ibid. n. 3
 S. Laurentius non timuit quia Deum amavit, Ibid.
 n. 4
 S. Laurentii constantia unde nata fuerit, Ibid.
 S. Laurentius adamanti similis, Ibid. n. 25
 S. Laurentius expertus est benedictionem Hierony-
 mi, Ibid. n. 5
 S. Laurentius in laboribus Jacob similia fecit, Ibid.
 n. 6

Laurentius similis est Cordi Germanici Imperato-
ris, ibid. n. 7
Laurentius in tormentis gaudebat consolationibus,
ibid. n. 9
Laurentius amaritudines veluti dulcedines appre-
hendebar, ibid.
Laurentius in igne quasi in flore stetit, ibid. n. 10
Laurentius magno suo erga Deum amore quemvis
dolum superavit, ibid. n. 11
Laurentius in igne & craticula existens in Paradiso
felle credebatur, ibid. n. 10
Laurentii pœnæ gloria ipsius erant, ibid. n. 12
Laurentius dixerit mea nox obscurum non ha-
beret, ibid. n. 11
Laurentius pati volebat, & ideo poterat resistere,
ibid. n. 14
Laurentii corpus gaudebat quatuor doloribus glo-
ris, ibid. n. 16
Laurentii corpus velut si gloriosum fuisset in duo-
bus locis erat, ibid.
Laurentius loquitur cum Tyranno Decio, ibid. &
n. 17
Laurentius Servio Tullio similis, ibid. n. 19
Laurentius similis lauro, ibid. n. 21
Epitaphium nominis S. Laurentii ex ejus literis elici-
tum, ibid. n. 19
Laurentius similis est Alexandro, 23. n. 1
Laurentius in igne velut in sublimatorio à Deo di-
stinguatur, ibid. n. 23
Laurentius salii similis, ibid. n. 25
Laurentius velut adamus omnis maculæ expertus erat,
ibid.
Laurentius similis grano sinapis, ibid.
Laurentii ignis ardorem auram suavem esse cense-
bat, ibid.
Laurentius in craticula similis fuit tribus pueris in
Phœnice Babylonica constitutis, ibid.
Laurentius similis fuit avi paradisiacæ, ibid.
n. 16
Laurentius similis urso, ibid.
Laurentius amore superavit Seraphinos, ibid.
Laurentius fuit iacensum velut in igne positum, i-
bid.
Laurentius similis fuit Samsoni occidenti leonem,
ibid. n. 28
Laurentius resuscitatus ob gratiam Mariæ, 8. n. 10
Laurentius cut pedibus & manibus ligatis resurrexit, 30.
n. 11
Laurentia quinquies parit, & quomodo? 11. n. 2
Legati Celibetorum quid Alexandro responderint,
34. n. 7
Legati à Ptolomæo convivio excepti, 33. n. 1

Leguminibus vesciebantur Adam & Eva, 10. n. 34
Leonis noni charitas erga suos, 27. n. 16
Leo Phocas Imperator ejusque infelicitas, 4. n. 1
Leo in Græco Rex dicitur, 11. n. 2
Leonis cor bonum est pro febris quartana, 11. n. 2
Leonini fellis utilitas, 11. n. 2
Leo apertis oculis dormit, ibid.
Leo ambulans cauda vestigia delet, ibidem.
Leo mox ut natus est triduo dormit, 11. num. 9
Leonis oculi nocte splendent, 4. num. 23
Leonis proprietates, 11. num. 2
Leo navium securitati consultit, & quomodo, ibid.
Leo ab Hercule superatus ejusque pellis, 26. n. 1
Leo est animal gratum ut videri est in Androdo, 11.
n. 18
Leo à Lisimacho per pallium superatus, 3. n. 12
Leo ad portas templi in Micena, ferm. 11. n. 6
Leo symbolum vigilantia, ibid.
Leo rugitibus suis terret, ibid.
Leo parum dormit, ibid.
Leonis cibus, ibid.
Leonis anhelitus suavis, ibid.
Leonestricolores inveniuntur, ibid.
Leo dedicatus erat soli, ibid.
Leonis ossa instar lapidis dura sunt, ibid.
Leo emblema Agamemnonis, ferm. 11. n. 12
Leo S. Marci duos pedes habet in mari & duos in ter-
ra, 11. n. 2
Leonides Dux Græcorum ejusque dictum ad milites,
34. n. 18
Leoncius filius Theusidis crucifixus, 9. n. 9
Lepra supplicium fuit Mariæ sororis Moyfis & Aaro-
nis, 17. n. 5
Leprosi abstinere debebant à conversatione homi-
num, ibid.
Leviathan quid significet, 19. n. 12
Leviticus ejusque significatum, 9. n. 1
Lex Solonis data maritis, 14. n. 2
Lex Solonis, 2. n. 17
Lex quarundam rerum publicarum, 33. n. 1
Lex Partorum, 2. n. 3
Lex Christianorum est amor, 33. n. 2
Lex Persarum, 2. n. 3
Lex Pharaonis contra Hebræos, ferm. 28. n. 10
Lex Ægyptiorum circa patres filiorum occisores, 9. n. 7
Lex Hebræorum circa mulieres, ferm. 6. n. 16
Lex Moyfis cur igne dicta sit, ferm. 5. n. 13
Lix latitia in partu Zelphæ, 6. n. 1
Lia fecunda sed turpis, 30. n. 25
Libanus mons fructiferus, 8. n. 4
Liber Evangeliorum sancto Nicolao Battenfi à Con-
stantino donatus, ferm. 2. n. 1

***** 2

Liber

- Liber beati Philippi Bennizzi erat crucifixus, 24.
 n. 18
 Liber sancti Bonaventuræ erat crucifixus, Ibid.
 Liber retractationum sancti Augustini ejus humilitatem demonstrat, *serm.* 27. n. 13
 Libri Sybillæ Amalthea, 18. n. 3
 Libri & Libraria Ptolomæi Regis Egypti, Ibid.
 Liber est expressivus Beatæ Virginis Mariæ, *serm.* 18. per totum.
 Libraria Sereni Sammonicæ Philosophi, 28. n. 3
 Liber Tertulliani valde æstimatus à sancto Cypriano, 24. n. 28
 Liber Ovidii magni habitus ab Ælio Imperatore, Ibid.
 Libri Alphonso Arragoniæ Regi auro cariores fuere, Ibid.
 Libri à Martino Siliceo Tolerano comparati, Ibid.
 Liber Calixti Papæ secundi à sancto Jacobo conservatus, 20. n. 15
 Libros sancti Dominici nec ignis consumpsit, nec aqua madefecit, 22. n. 1
 Libri Albigeni ab igne consumpti, *serm.* 22. n. 10
 Licurgus Rex esse recusat ejusque digna actio, 16. n. 17
 Lidiu Lissipi discipulus solis Colossium fecit, 27. n. 1
 Libia virginittis symbolum, *serm.* 8. n. 3. & *serm.* 5. n. 8
 Lilia ab Noidio Minorita baculo terram percutiente producta, 8. n. 8
 Liliolus Rex Maluccarum sexcentos filios habuit, 2. n. 5
 Lingua bovis ejusque proprietas, *serm.* 15. n. 5
 Lingua quis sit privatus, *ibid.* n. 2
 Lingua quam sit necessaria, *ibid.*
 Lingua officium, *ibid.*
 Lingua sancti Antonii de Padua, *ibid.* per totum.
 Lingua ejusdem est incognita, & quomodo, *ibid.* n. 3
 De lingua sancti Antonii nescitur an viva sit, vel mortua, *ibid.* n. 3
 Effectus linguæ ejusdem sancti, *ibid.* per multos numeros.
 Lingua ejusdem similis est hastæ Achillis, 15. n. 3
 Lingua ejusdem sancti penna quædam fuit, *ibid.* n. 4
 Lingua ejusdem sancti divina, *serm.* 15. n. 6. & seq.
 Lingua ejusdem sancti semper benedicebat Deum, *ibid.* n. 7 & 8
 Lingua ejusdem sancti lingua Dei fuit, *Ibid.* n. 8
 Lingua ejusdem prædixit futura, *Ibid.* n. 8. 9. 8. 10
 Lingua ejusdem virga, lex & manna fuit, 15. n. 12
 Lingua ejusdem fuit clavis cæli, 15. n. 14
 Lingua ejusdem conservatur intacta, *Ibid.* n. 16
 Lingua ejusdem est invariabilis, *Ibid.*
 Lingua ejusdem innocens est, *Ibid.*
 Lingua ejusdem similis est manui Oriboli Regis Polonniæ, 15. n. 18
 Lingua ejusdem similis est cælo, & estque gloriæ, 15. n. 19
 Lingua Jobi intacta, *Ibid.* n. 17
 Lingua quam efficax, *Ibid.* n. 3
 Liaum Carpatium vel ex Amiano contentum est que virtus, 23. n. 20
 Lisander ejusque inventio ad fugiendum inimicos, n. 1
 Lisandri parsimonia, 17. n. 10
 Lismachus pallio Leonem vincit, 3. n. 2
 Lismachus ab Atheniensibus locupletatus, 7. n. 1
 Longobardi Lamulium in Regem elegerunt, 10. n. 10
 Locus medius honorificus est, 6. n. 4
 S. Lucas cum effigie B. Mariæ sepultus fuit, 42. n. 1
 Lucerna Ameristi inextinguibilis, 4. n. 10
 Lucifer carena victus est in inferno per militem, & quomodo intelligatur, 31. n. 13
 Lucilius filius Bruti verus amicus fuit, 42. n. 1
 Ludovicus Rex Franciæ cur balbus dicitur, 12. n. 1
 Ludovicus frater Caroli Magni dictus est rex, 12. n. 1
 Ludovici Regis Franciæ erga filium suum affectus, n. 4
 Ludovici Salernitani filiz in mares sequebantur, n. 1
 Ludovicus XI. desiderabat videre S. Franciscum de Paula, 10. n. 9
 Ludovicus Bavarus & Fridericus Austriacus amici fuere, 6. n. 3
 Ludovicus XII. Rex Franciæ filius Caroli Octavi, n. 6
 Lucullus vicie Mitridatem & Tigranem, 11. n. 1
 Luitbrandus Episcopus Cremonensis legatus fuit, n. 5
 Lumen obfuscat visum, 22. n. 1
 Lumen quid significet, *Ibid.*
 Lunæ tres visæ sunt in cælo, 23. n. 2
 Lunæ proprietates, 5. n. 8
 Luna symbolum B. V. Mariæ, *Ibid.*
 Luna virginittatem & maritimitatem Mariæ docet, 8. n. 2
 Luna respicitur à sole, & quoniam inde proveniat effectus, 8. n. 2
 Lunæ denominatio, 10. n. 3
 Luna quanto remotior est à sole, tanto splendens est, *Ibid.*
 Luna in infimo cælo humilitatis symbolum, 10. n. 3
 Lux mundi dicuntur Apostoli, 16. n. 12

M

- Marcii humilitas dæmoni inuisa, 3. n. 4.
 Machabæorum inventio circa Elephantæ,
 1. n. 4.
 Machabæorum inscriptio in vexillis, 3. n. 10.
 Maria Magdalene cur vocata sit mulier, & alias
 Maria, 1. n. 9.
 Maria Magdalene capilli, 27. n. 19.
 Maria Magdalena de Pazzi Carmelitana, 19. n. 16.
 Maria stellam ad Jesum adducta, 18. n. 18.
 Maria dona Christo oblata, 2. n. 2.
 Maria admirabilis virtus, 30. n. 1.
 Maria monas in Cantabria, 3. n. 4.
 Maria natura, 24. n. 1.
 Maria qui ferum à se repellit, 24. n. 1.
 Maria cur ita appellatus, Ibid.
 Maria quomodo inventus, Ibid.
 Maria templi Scapidis, Ibid.
 Maria communicat suam virtutem ferro, Ibid.
 Maria quomodo virtutem suam amittat, Ibid.
 Maria semper versus stellam polarem vertitur, Ibid.
 Maria desumptum emblema, 24. n. 10.
 Maria mens descriptur, 11. n. 1.
 Maria placet in Francia, 25. n. 1.
 Maria proprietates, 27. n. 12.
 Maria cuiusdam militis à S. Marco restituitur, 18. n. 9.
 Maria Officij Regis Britannia, 15. n. 18.
 Maria Aniani perforata à S. Marco sanatur, 11. n. 9.
 Maria mundi desumptum emblema, 24. n. 5.
 Maria Lennii urbem Covenensem defendit, 14.
 Maria Cervinus ejusque dictum, 5. n. 13.
 Maria interpretatio, Ibid.
 Maria Antonii intrepidus animus, 9. n. 2.
 Maria Antonius Cleopatra nomen audiens sit redi-
 git, 17. n. 20.
 Maria similis Leoni, 11. n. 1.
 Maria vigilans similis est Angelo Apocalypico, 11.
 Maria ab Alexandria Venetias translatus fuit, Ibid.
 Maria Alexandria vigilans fuit, 11. n. 5.
 Maria calcei non resistunt itineribus, 11. n. 5.
 Maria primum inter Evangelistas locum habet, 11.
 Maria de humanitate & divinitate Christi scripsit.
 Ibid.
 Maria majorem dolorem sensit de malo alieno
 quam de proprio Ibid. n. 7.
 Maria pollicem sibi amputavit, 11. n. 9.
 S. Marcus Aniani manum curat. Ibid.
 S. Marcus manum cujusdam militi sanam efficit. Ibid.
 S. Marcus curat manus aliorum, non verò suam. Ibid.
 S. Marci miracula, 11. n. 11.
 S. Marcus Ecclesiæ Alexandrinæ ministros multipli-
 cat. Ibid.
 S. Marcus ædificat in Ægypto monasteria, Ibidem.
 S. Marcus Convertit Hermagoram, Ibid.
 S. Marcus fuit fortis & constans, 11. n. 12.
 S. Marcus similis est Berillo, 11. n. 15.
 Sanguinis S. Marci effectus, 11. n. 18.
 S. Marcus tetret per minas Evangelii, 5. n. 17.
 S. Marci gratitudo erga S. Petrum, 5. n. 20.
 S. Marcus primam Ecclesiam in honorem S. Petri ædi-
 ficavit, Ibid.
 S. Marci Ecclesiæ Alexandrina prima est post Roma-
 nam, serm. 11. n. 21.
 S. Marcus domum suam Christo ad cenam instituen-
 dam mutuo dedit, Ibid.
 S. Marcus fuit ille, de quo dicitur *lagenam aqua basu-
 lans*, Ibid.
 S. Marci corpus Alexandriam optimo odore imple-
 vit, 11. n. 22.
 S. Marcus protector est Venetiarum in bello, 11. n. 23.
 S. Marcus scripsit defectus & imperfectiones S. Petri,
 17. n. 1.
 Marcus consul in senatu Romano, 2. n. 14.
 Marcus lepidus tanquam tutor in Ægyptum missus,
 6. n. 2.
 Marcus Julius Licinius, 3. n. 17.
 Mare fugit & Jordanis convertitur retrorsum, 23. n. 8.
 A Mari desumptum emblema, 11. n. 1.
 Maris denominatio, 9. n. 1.
 Mare rubrum & mare Phrigia, 9. n. 14.
 Mare Curlandia, Ibid.
 Margarita quomodo formetur, 5. n. 1.
 A Margarita desumptum emblema, 21. n. 8.
 Margaritæ à Bassa quodam Regi Ziphis donata, 5.
 n. 1.
 Maria soror Moyse lepra punita, 11. n. 5.
 Maria nunquam mutavit nomen, 1. n. 11.
 Maria cur Deum Dominum vocat, 3. n. 15.
 Maria similis luna, 3. n. 8.
 Maria idem significat quod gutta maris Ibid.
 Maria gressus laudati, 3. n. 5.
 Maria virgo & mater, 8. n. 1.
 Maria Deum magnificavit, 3. n. 24.
 Maria similis est multis montibus, serm. 8. n. 4.
 Maria virginitas & maternitas se habent sicut *lilia &
 triticum*, 8. n. 3.
 Maria est Christothocos & Theotocos, 8. n. 7.
 Maria qualiter à Gabriele salutata fuerit, 8. n. 10.
 Maria

Maria similis aubi ab Elia visa, *serm.* 8. n. 14.
 Maria similis throno Salomonis, 8. n. 5.
 Maria dici debet mater misericordiae, non divinitatis, *serm.* 8. n. 10.
 Maria visitat Elizabeth, & quoniam inde profectae sint gratiae, 6. n. 10.
 Maria conerit caput serpentis, *serm.* 3. n. 4.
 Maria ex humilitate se Josepho postponit, 3. n. 12.
 Maria in circumcissione Christi flevit, 1. n. 17.
 Maria representatur per rubum Moysi, 8. n. 20.
 Maria similis est Zodiaco, 8. n. 2.
 Mariae dolores 9. per totum
 Maria non flevit in passione & morte Christi, 9. n. 8.
 Maria constans fuit in passione filii, *serm.* 9. n. 13. & seqq.
 Maria sensit dolores lanceae, 9. n. 10. & 11.
 Significata nominis Maria, 9. n. 2.
 Maria stella maris, 9. n. 14.
 Maria 6. Philippum Binnizi ad suum currum invitat, 24. n. 5.
 Mariae pulchritudo. Vide Pulchritudo Mariae.
 Maria dicitur proxima Dei, & cur? 25. num. 6.
 Maria quid significet, 1. n. 13.
 Maria idem est quod humilitas, 3. n. 9.
 Mariae humilitas, 3. per totum.
 Maria nomen & omen habuit, *serm.* 1. n. 13.
 Maria se gravidam esse Josepho non revelavit, 3. n. 11.
 Maria cur mulier dicta, 3. n. 14.
 Maria ab Angelo salutata turbata est, 3. n. 10.
 Maria in purificatione duas columbas attulit, *serm.* 3. n. 16.
 Maria humilitate sua Deo magnificentiam addidit, 3. n. 12.
 Maria fecit ut dici possit Dei Deus, 3. n. 24.
 Mariae uterus lilia & rosa sunt, *serm.* 8. n. 3.
 Maria trium montium proprietates habet scilicet Libani, Carmeli & Saron, 8. n. 4.
 Maria an vivens miracula fecit, *serm.* 8. n. 6.
 Maria opus Dei perfectum, *serm.* 8. n. 9.
 Maria non adoratur latria veluti crux, 8. n. 12.
 Maria Deum benignum reddidit, 8. n. 13. & seqq.
 Maria incarnatione cordis sui sanguinem Deo dedit, 8. n. 17.
 Maria quomodo ab aeterno creata intelligatur, 25. n. 7.
 Maria assumpta ad caelum describitur, 25. n. 11.
 Maria in die assumptionis purgatorium spoliavit, 25. n. 13.
 Maria quando nata sit in mundum, 25. n. 7.
 Maria eodem die nascitur, quo Eva formata fuit, 27. n. 5.
 Maria est liber quidam, *serm.* 2. 8. per totum.
 Significata nominis Maria, 28. n. 4.

Literae nominis Maria exponuntur, 28. n. 4.
 Mariae nomen a Deo uso & trino compenditur, 28. n. 7.
 Maria semper hoc nomen retinuit, 28. n. 8.
 Maria & Mara quomodo differant, 28. n. 9. & 11.
 Mariam nominare non meretur Angelus, 28. n. 10.
 Mariae nomen quam utile, 28. n. 12.
 Mariae nomen consolationem & gaudium parit, 28. n. 11.
 Mariae nomen oleo simile, 28. n. 15.
 Mariae nomen efficax pro peccatoribus, 28. n. 16.
 Mariae virginitati semper est conjuncta, 28. n. 18.
 Mariae nomen S. Josepho consolationem attulit, 28. n. 20.
 Maria turbata est in sermone Angelus, 28. n. 21.
 Maria visitavit S. Nicolaum Tolentianum, 29. n. 12.
 Maria similis rosa Jerichio, 11. n. 4.
 Maria tribus mensibus in domo Zachariae paravit, 16. n. 9.
 Mariae nativitati Joannis Baptista praesentis, Ibid.
 Mariae gratia & merito omnes sancti participavit, 18. n. 15.
 Mariae gratia in communione & aliis sibi debet, 15. n. 13.
 Maria in charitate & gratia semper crevit, 15. n. 14. & seqq.
 Mariae actiones, Ibid.
 Maria in primo instanti conceptionis suae plenus gradus habuit quam supremi Seraphini, Ibid. n. 4.
 Maria etiam dormiens gradus gratiae adjuvat, 15. n. 15.
 Maria virgo & Mater Simeoni demonstrata fuit, 18. n. 8.
 Maria est fons gratiae gratia plenus, 35. num. 1. & seqq.
 Maria plenitudinem gratiae habuit, Ibid. 1.
 Maria non rivos sed flumina gratiae emanavit, 27. n. 4.
 Maria majorem plenitudinem gratiae habuit quam Elisabetha, Stephanus, Apostoli, & alii, 27. n. 6.
 Maria fuit mons in vertice montium, 27. n. 7.
 Maria dies caeli, non vero terrae dicitur, 27. n. 11.
 Maria est collum Ecclesiae, Christus caput, 28. n. 3.
 Maria similis est vici, 28. n. 4.
 Maria Deum debitorem habuit, *serm.* 28. n. 4.
 Maria efficit ut peccatum hominis esset remissibile, 28. n. 17.
 Mariae salutatio ab Angelo allata, *serm.* 28. n. 9.
 Maria origo omnium gratiarum, Ibid.

- Christo in cruce dispensatrix gratiarum con-
suetur, 18. n. 12.
Fuit causa cur latro saluaretur, 18. n. 13.
Venerat Deum, Ibid.
Venerat fungitur officio advocatæ peccatorum,
18. n. 14.
Venerat gratiam ab Adamo amissam, 18. n.
Medium inveniendi Deum, 18. n. 18.
Sanctitas. Vide sanctitas Mariæ.
Venerat mulier & non mare appellatur, 16. n. 5.
Venerat mater S. Joannis Baptiste per adoptionem,
18. n. 19.
Venerat sanctis patribus ei attributi, serm. 18.
Mediatrici inter Deum & hominem, Ibid.
Venerat sola conservata est fides tempore passionis,
18. n. 1.
Venerat Armigera, 14. n. 7.
Venerat Nolanus cur hoc nomine appellatus, 1. n. 1.
Venerat instantia, 30. n. 23.
Venerat cum exoribus suis pacifici, serm. 6. num. 1.
Venerat qui viginti uxores habuit, serm. 6. n. 1.
Venerat delictum emblemata, serm. 27. n. 6.
Venerat in nomine percussa læsa non fuit, 8. n. 1.
Venerat S. Vilius Archiepiscopus Toletanus, 24. n. 18.
Venerat effusus in Ecclesia sanguis, faciat pollui
accidit, 31. n. 26.
Venerat esse potest sine morte, 32. n. 21. & 5. 14.
Venerat S. Joannis Baptiste in utero materno, 14.
Venerat S. Monica, serm. 14. n. 3. & seqq.
Venerat S. Francisci, serm. 32. n. 19. & seqq.
Venerat duplicis generis, serm. 32. n. 19.
Venerat SS. Philippi & Jacobi simile passioni
passi, 11. n. 20.
Venerat Joannis Baptiste cur posita in Genealogia, 16.
Venerat Machabæorum septies martyr, 9. n. 7.
Venerat Machabæorum Prætextati curiositas, 3. n. 1.
Venerat Machabæorum mulier constans, 9. n. 2.
Venerat reuerentius amant filios quam patres, 6. n. 3.
Venerat cor dissimile est a corde patris, 9. n. 4.
Venerat Mariæ & virginitas per lunam exprimitur,
1. n. 2.
Venerat representatur in tritico, serm. 8. n. 3.
Venerat Mariæ ingens dignitas, serm. 21. n. 14.
Venerat similis Chrysolito, serm. 30. n. 2.
Venerat similis est auro, serm. 30. n. 2.
Venerat similis est Elecanæ, sponsæ, & Christo,
serm. 30. n. 34. & 5.
- S. Matthæus omnia Deo attribuebat, serm. 30. n. 7.
& 9.
S. Matthæus ex telonio ad Apostolorum sublimatus
fuit, 30. n. 12.
S. Matthæus est velut aurum liquefactum ab igne
amoris, 30. n. 13.
S. Matthæi charitas, 30. n. 14.
S. Matthæus fugavit duos dracones aërem intoxican-
tes, Ibid.
S. Matthæus respicit munera argenti & auri, Ibi-
dem.
S. Matthæus Ippigeniam ab Hirtaco tyranno defendit,
Ibidem.
S. Matthæus præstantissimus est inter Evangelistas,
30. n. 5.
S. Matthæus similis est flumini Phison, Ibid.
S. Matthæus fuit Apostolus Evangelista & martyr.
Ibidem.
S. Matthæus respondet sicut Chrysolitus, 30. n. 17.
S. Matthæus alios Evangelistas ad scribendum excita-
vit, 30. n. 18.
Convertit Æthiopiam, Ibid.
Fuit velut alter Moyses, 30. n. 19.
Notificavit verbum incarnatum, Ibid.
Velut Chrysolitus Ippigeniam & socias ejus anima-
vit, 30. n. 20.
Curavit multos infirmos, 30. n. 21.
S. Matthæus merus amor erga bonos, & merus erga
malos furor fuit, Ibid. n. 22.
Martyrizatus fuit per lanceam, dum in altari celebra-
ret, Ibid. n. 23.
Velut Chrysolitus mari similis fuit, Ibid. n. 24.
Multas habuit à Deo prærogativas, Ibid.
S. Matthæus multas in se gratias recollectas habuit,
Ibid. n. 25.
S. Matthæi corpus quiescit Salerni, 30. n. 27.
S. Matthæus fuit velut manna, 4. n. 5.
Fuit similis soli, 4. n. 2.
Fuit similis moto, 4. n. 17.
S. Matthias cum duobus lapidibus sepultus fuit, 4.
n. 24.
Fuit contradiCTORIUM Judæ, 4. n. 10.
Fuit similis Eddaro Regi Britannia, 4. n. 9.
Habuit omnes perfectiones Judæ debitas, 4. n. 12.
Refarcivit honorem collegii Apostolici 4. n. 12. & seqq.
Admissus fuit ad secreta Christi, 4. n. 6.
Licet ultimus ordine, primus tamen fuit dignitate, 4.
n. 7.
Dignior fuit aliis discipulis, 4. n. 20. & seqq.
S. Matthias similis Ameristo, Ibid.
S. Maurus Placido in flumen lapso succurrit, 7. n. 15.
Mauritanorum usus & consuetudo, 2. n. 7.

Mauricii Imperatoris patientia, 3. n. 1.
 Mediator quod officium habeat, 18. n. 2.
 Medium est locus honoris, 16. n. 4.
 Medium est locus Deo debitus, 2. n. 6.
 Medium participat de extremis, 16. n. 4.
 Megarensum historia de arbore quadam, 13. n. 15.
 Melania ob peccati mariti mortem turbata non fuit, 9. n. 2.
 Melchisedech sine patre, sine matre, & sine Genealogia exiit, 16. n. 13.
 Memoria perdita & per apertionem venæ recuperata, 8. n. 1.
 Memoria ingens hominis alicujus Corsici, Ibid.
 Memnonis statua artificiosa, 27. n. 2.
 Menecratis Medici ambitio, 6. n. 4.
 Menfis Majus describitur, 12. n. 1.
 Mercatoris Lusitani inventio ad vendendum Smaragdus, 4. n. 13.
 Merula avis tentavit S. Benedictum, 7. n. 13.
 Merii Centurionis Augusti constantia, 30. n. 23.
 Merentii crudelitas in eo emicuit, quod Christianos occiderit colligendo eos vivos cum mortuis, 14. n. 3.
 Mexicani filios occidebant, ut eorum corda idolis sacrificare possent, 2. n. 8.
 Michael Imperator dictus est Balbus, & cur? 1. n. 1.
 S. Michael Archangelus est noster Archimandrita, 31. n. 1.
 In omnibus casibus nobis assistit, Ibid.
 Ejus Festum, omnium pariter Angelorum festum est, 31. n. 2.
 Cur hastam & scutum teneat, Ibid.
 Retinuit Abraham dexteram, 31. n. 3.
 Destruxit exercitum Sennacherib, Ibid. n. 4.
 Exercitum in promissionis terram deduxit, Ibid. n. 5.
 Daniele a leonibus defendit, Ibid. n. 6.
 Tres pueros a fornace liberavit, Ibid. n. 7.
 Luctatus est cum Jacob, & cur, Ibid. n. 8.
 Effecit ut David contra Goliath triumpharet, 31. n. 9.
 Apparuit Moysi in rubo, Ibid. n. 10.
 Facinora ab eo patrata, Ibid.
 Capiteus fuit Machabæorum, eorumque descriptio, Ibid.
 Adamum post peccatum a Dæmone liberavit, Ibid. n. 11.
 Jumentum Balaam in itinere impedit, Ibid. n. 12.
 A Dæmone nos defendit, Ibid.
 Dæmonem vixit in inferno quoadusque præsens durabit mundus, Ibid. n. 13.
 Michael cum Dæmone pugnavit propter Moyse corpus, Ibid. n. 14.

Michael Christum in horto confortavit, Ibid. n. 14.
 Nos defendit in puncto mortis, Ibid. n. 14.
 Michael Davidem propter depositum charybdis agnam septa hendit, 26. n. 8.
 Midæ fabula, 5. n. 1.
 Midæ timor, 31. n. 10.
 Miles quidam Romanus coronam in capite suo herede relictavit, 10. n. 5.
 Miles traditor ab Alexandro remuneratus fuit, 4. n. 1.
 Milites generosi licet pauci, exercitum Turcorum parant, 13. n. 1.
 Militis Atheniensis generositas, 30. n. 1.
 S. Milito Episcopus Sardinie, ferm. 1. n. 24.
 Miltiades in campis Maratonis victor eruit, 13. n. 1.
 Minimi S. Francisci de Paula laudati, 10. n. 1.
 Miracula à S. Benedicto per fidem parata, Ibid. n. 18.
 Miracula facta à S. Marco, 11. n. 11.
 Miracula S. Francisci de Paula, 10. n. 11. & seq.
 Miracula B. Philippi Benizzi, 24. n. 19.
 Miracula S. Nicolai Tolentinatis, 19. n. 19.
 Miracula S. Antonii de Padua, 15. n. 10.
 An B. Virgo miracula paravit, ferm. 1. n. 1.
 Quomodo & quo fine facta fuerint miracula, Ibid. dem.
 Myrtha ejusque virtus, 28. n. 12.
 Myrtha sponsæ dulcis esse videtur, 28. n. 5.
 Menia Thebana à Phryne recondita, 1. n. 1.

S. MONICA MATER DNI AUGUSTINI.

S. Monica, ferm. 14. per totum.
 S. Monica facta est Martyr, 14. n. 1. & 2.
 S. Monica ob maritum suum martyri patientia, Ibid. n. 2.
 S. Monica à marito suo martyrio affecta fuit, Ibid.
 Convertit Patritium maritum suum, Ibid. n. 7.
 Ab Augustino filio suo martyrium passa est, Ibid. n. 7. & seqq.
 Martyrium passa est expectando diem conversionis B. Augustini, Ibid. n. 7 & seq.
 Quantum conversionem D. Augustini desideravit, Ibid. n. 9.
 Fuit bis mater S. Augustini, n. 13.
 Nihil æque desideravit ac conversionem S. Augustini, Ibid.
 Magis desiderabat conversionem Augustini quam Abraham filium habere desideravit, 14. n. 14.
 Ob discessum Augustini Romam versus vixit in Italia, 14. n. 15.

en cithrens non potuit obſtante catharro recipe-
re Sacramentum, 14. n. 17.
Iſto Sacramentata Martyrium paſſa eſt, Ibid.
& ſeq.
Iſtum ejus intolerabilius fuit martyriis aliorum,
Ibid.
Iſtundem Chriſtus eſt amplexatus, Ibid. n. 19.
Iſtandi homines & religiones valde obligati S.
Iſta, Ibid. n. 20.
Iſta ſaxonia ex improviſo obortus, 25. n. 1.
Iſta pervacui admirabiles, 35. n. 7.
Iſta alio prolongat vitam uſque ad 150. annos vi-
viſſe, Ibid.
Iſta quem navis quædam inventa eſt, quæ
ſua cadavera humana continebat vide, Ibid.
Iſta ſiſta altiffimus, Ibid.
Iſta Polonia varia generat vaſa, Ibid.
Iſta in Perſide, valde mirabiles, Ibid.
Iſta civitas Tuſciæ digitum pollicem dextera
D. Auguſtini in magna veneratione con-
ſervat, 17. n. 14.
Iſta eſt Mariæ Virgo iſ, ſer. 35. n. 7.
Iſta repræſentant Sanctos, Ibid.
Iſta contra Prælatos qui ad beneficia ſeu hono-
res eligunt digniores, 4. n. 18.
Iſta contra ambitioſos.
Iſta contra mulieres malæ vitæ, quæ Mariæ no-
mine indignantur, 16. n. 16.
Iſta ad verſus illos qui non habent zelū honoris
ſed nec reſpiciunt aliud quàm proprium intereſſe,
19. n. 21.
Iſta inſectiva contra quorundam Religioſorum
mutates, 16. n. 14.
Iſta in eos qui non curant celeſtem gloriam,
4. n. 12.
Iſta requiritur ad martyrium, 32. n. 19.
Iſta bonorum non debet deſerere, ſed malorum tan-
tum, 29. n. 17. & 18.
Iſta Joannis Hunniadis, Ibid. n. 17.
Iſta virtute Crucis reſuſcitati, 13. n. 19.
Iſta ex fumo, 34. n. 4.

MOYSES.

Iſta humilis, ſer. 24. n. 12.
Iſta commiſſionem loquendi ad lapidem vide,
ſer. 30. n. 10.
Iſta ſplendore vultus ſui, 2. n. 14.
Iſta ſuis crucem formavit, 13. n. 9.
Iſta comminationis ſue origo, 1. n. 1.
Iſta domos ignitos comedit, 5. n. 11.
Iſta ſcilla ſerpea bicorniata mari impoſitus fuit, 28.
n. 12.
Iſta ſanctorum.

Cur ejus lex ignea dicatur, 5. n. 13.
Cur fuerit balbutiens, Ibid.
Ejus amor erga ſuos, 27. n. 21.
Facies ejus reſplenduit, 21. n. 5.
Deſiderabat videre faciem Dei, 34. n. 6.
Promiſſio ei a Deo facta, 22. n. 2. & 6.
Nec ipſe nec populus ejus firmam fidem habuit quan-
do percuffit petram, Ibid. n. 6.
Oſæ nomen Joſue impoſuit, 1. n. 8.
Coronam Pharaonis & capite ſublatam in terram pro-
jecit, 5. n. 13.
Deum primo operantem, poſtea exiſtentem deſcrip-
ſit, 7. n. 5.
Non ſperabat aquam à petra elicere, ſer. 7. n. 17.
Fertilitatem ex botro uvæ conſecit, ſer. 26. n. 1.
Non tenebatur providere aquam populo ſuo, 29.
n. 10.
Mora & tardatio ejus in monte cauſa fuit Idololatriæ,
14. n. 14.
Cur declaratus ſit Deus Pharaonis, ſer. 15. n. 15.
Cur Moyſes & Elias in monte Thabor diſparuerint,
mox ut Patris vocem audierunt, 32. n. 3.
Hiſtoria mulieris cujuſdam Tarentinæ & civitate He-
racleæ, 7. n. 7.
Mulieres non recenſebantur in Genealogia, 16. n. 13.
Tormentum mulierum quod patiebantur expedi-
endo natiuitatem filiorum, 24. n. 9.
Mulier & ejus ſignificatum, 28. n. 22.
Mulieres variæ earumque virtutes, 25. n. 4.
Mulieres variæ earumque pulchritudo, Ibid.
Mulieres Lennii maritos ſuos una nocte occiderunt,
14. n. 1.
Mulier veneno paſta & cibata, 8. n. 1.
Mulieres fortes in obſidione Famaguſtæ, 14. n. 1.
Mulieres Bohemiæ ſeptem annis regnarunt, Ibidem.
Mulieres defenderunt civitatem Bellovacenſem, Ibid.
Mulieres Teutoniæ profectæ ſunt ad bellum Hie-
roſolymitanum, Ibid.
Mulier quid ſignificet, ſer. 1. n. 26. vide Fæmina.
Mulier à Joanne in Sole viſa figura fuit Mariæ, 3.
n. 14.
Mulier quæ viginti duobus maritis nupſit, vide, 6. n. 1.
Septem mulieres unicum tantum habuere maritum,
Ibid.
Mulieres in mafculinum ſexum degenerantes, vide,
Ibid.
Mulieres magno erga maritos amore ardentes, 6. n. 5.
Mulieres generoſæ & fortes, 14. n. 1.
Mulieres Archivæ, Hiberiæ, Gothicæ, & aliæ valde
generoſæ, Ibid.
Mulieres Pervacæ & Lacenæ, Ibid.
Mulierum Scythicarum mores in nuptiis, Ibid.

Mun.

Mundus est quoddam à Deo patratum miraculum, 28. n. 1.
 Musica tempore Cæsaris in aure audita, 25. n. 1.
 Mutii Scævolæ actiones, 30. n. 23.
 Mutus nomine Arthis Cræsi filius, 8. n. 1.

N.

NAAman Syrus.

Ejus fides in Eliseum, serm. 12. n. 14.
 Obrulit munera Eliseo, 26. n. 7.
 Ab Eliseo ad Jordanem lavandus mittitur, 30. n. 11.
 Nabuchodonosor tres pueros in fornacem mittit, cit. 31. n. 7.
 Nabuth. nascitur eodem die quo Cyrus, 27. n. 5.
 Naimiticus quomodo resuscitatus, 13. n. 19.
 Neapolitanæ urbis denominatio, 9. n. 1.
 Narcissi fabula, serm. 5. n. 1.
 Narcissus ad fontem describitur, 14. n. 19.
 Nardus symbolum humilitatis, 3. n. 18.
 Nativitas Mariæ quando acciderit? 25. n. 7.
 Nativitas Joan. Baptiste similis Nativitati Christi, 16. n. 4. vide Joan. Baptista.
 Nativitas Joan. Baptiste quomodo supernaturalis fuerit, 16. n. 8.
 Nasci sub ascendenti signo Solis felicitatem connotat, 16. n. 7.
 Nathan quomodo Davidem repræhenderit, 10. n. 10.
 Navis Claudiæ cingulo sursum tracta, 8. n. 1.
 A navi desumptum emblema, 11. n. 1.
 Nazarenus Nezareus & florem significat, 16. n. 10.
 Negationes S. Petri ejusque imperfectiones laudabiles, 17. n. 1.
 Neronis opus admirabile & opulentum, 25. n. 7.
 Nero scyphum postquam eum ebiberat, frangebat, 20. n. 3.
 Nero sub planeta Solis nascitur, 16. n. 7.
 Neronis timor, 33. n. 10.
 Nieanor insidiator Philippi Macedonũ Regis, 3. n. 1.
 Nicetæ castitas, ibid.
 Nicæteon Tyrannus Cypri, 30. n. 23.
 S. Nicolaus Barenfis à Constantino donum recepit, 2. n. 2.
 Nicolai Papæ V. felicitas, 6. n. 1.

S. NICOLAUS DE TOLENTINO.

Id quod impossibile erat, possibile reddidit, 29. n. 4.
 Panis ejus mutatus in rosas, 29. n. 7.
 Contemplatur crucifixum, 29. n. 8.
 Quasi consolatione corpus suum restauraverit, ibid.

Mirabilis fuit in Nativitate, vita, & morte, 13. n. 1. & seq.
 Nativitas ejus, ibid.
 Fuit compendium perfectionum quæ sunt in sanctis, ibid.
 Fuit alter Joannes Baptista, ibid.
 Cur tardaverit nascendo, cum ejus Nativitas fuerit à parentibus suis expectata, 19. n. 1.
 Nativitas ejus similis Nativitati Elephantis, ibid.
 Charitativus fuit erga pauperes, 29. n. 1.
 Panis ejus cut in rosas mutatus, 29. n. 7.
 Ab incunabulis tribus diebus qualibet septimanæ junabatur, & cur? 29. n. 4.
 In missa Christum sub specie infantis in labellis, 29. n. 5.
 Ejus opera virtuosa, 29. n. 7.
 Aquam in vinum convertit, 29. n. 9.
 Duos perdicces reviviscere fecit, serm. 9. n. 1.
 Aquam inter saxa è terra scaturire fecit, serm. 10. n. 10.
 Ejus abstinentia, ibid. n. 8.
 Infirmitas à B. Virg. est visitatus, serm. 14. n. 1.
 Ejus panis benedictus, ibid.
 In cælo, terra, & inferno miraculatus, 29. n. 14.
 Stella quædam est eum insectata, 29. n. 14.
 Angeli musica quadam eum recreant, ibid.
 Multas ex purgatorio animas, non tantum ex hinc, & alium ex inferno liberavit, ibid. n. 14.
 Lampadem à Damone confectam resuscitavit, 29. n. 15.
 Dæmonis insolentia vicit, ibid.
 Ejus miracula, ibid.
 Mutus ejus præcepto obedivit, ibid.
 Mortis condemnatos ab eadem liberavit, ibid.
 Brachiorum sanguine Ecclesiæ adversum prægavit, ibid.
 Liberat puerum in puteum collapsum, ibid.
 Liberat à veneno, ibid.
 Flumina inundantia coëcet, nec nocent, ibid.
 Miraculum ejus Cordubæ factum, ibid.
 Angelica musica est honoratus, ibid.
 A Christo ad cælum est invitatus, ibid.
 Statua ejus sanguinem sudavit, ibid.
 Transmutat aquam in vinum, ubi signa.
 Nithardus frater S. Bernardi, 3. n. 1.
 Nobilitas in Sole repræsentatur, 10. n. 3.
 Noë Chanaan filio Cham maledixit, 30. n. 1.
 Noëmi vult Mara appellari, 1. n. 1.
 Nomen sanctis, & facta nomina responderent, serm. 1. per totum.
 Nomen Jesu quid significet, 1. n. 1.
 Nomina Josue duo fuerunt, ibid. n. 1.

Obedom felicitas propter arcam, 6. n. 9.
Octavianus Imperator noluit vocari Dominus, serm. 6. n. 23.
Oculi Leonis non de lucent, 4. n. 23.
Oculos in capite habere quid significet, serm. 2. 4. n. 3. & 4.
Quoniam oculos in pectore & humeris habeant, Ibid. n. 3.
Oculi nostri ad videndam gloriam coelestem sunt oculi talpæ, 34. n. 5.
Oculi nostri improporionati sunt gloriæ beatæ, 34. n. 6. & seq.
Oculus arbor mel fecerit, 7. n. 1.
Oleum ab Eliseo multiplicatum quid significet, 34. n. 6.
Oleum exprimit nomen Mariæ, 28. n. 15.
Oleum Elisei & quinque stultarum virginum quomodo differat, 34. n. 16.
Oleus fons Romæ manavit, 15. n. 1.
Cur oliva noluerit esse Rex arborum, 10. n. 34.
Olivæ Megarensis prognosticum, 13. n. 15.
Oliva signum pacis, 31. n. 12.
Ab Olympo desumptum Emblema, 11. n. 1.
Onychinus lapis in annulo Hugonis Regis Franciæ, 30. n. 1.
Opera gratiæ digniora sunt naturæ operibus, 5. n. 27.
Opera admiranda, 2. n. 1.
Opera mirabilia gratiæ, 8. n. 1.
Opera prodigiosa S. Gregorii Thaumaturgi, 8. n. 1.
Opilius Macrinus Imperator antea servus fuit, 3. n. 17.
Oraculum Apollonis ejusque responsum, ser. 3. n. 21.
Orpheus ejusque statua sudavit coram Alexandro, 16. n. 20.
Ornamenta mulierum maritarum, & virorum uxorum quæ sint, 6. n. 5.
Osvaldi Regis Britannicæ manus post mortem intacta inventa fuit, 15. n. 18.
Ossa Leonum eorumque proprietates, 11. n. 1.
Orium argumentum est imprudentiæ, 7. n. 5.

Palanthiæ magnæ divitiæ, serm. 21. n. 1.
Palatium admirabile Magni Cham in Cohalu, 34. n. 21.
Palatium Regis Chinenfis, Ibid.
Palatium potentissimi Domini Zipangu in Oriente, Ibid.
Ex Palma desumptum Emblema, serm. 13. n. 4. & serm. 11. n. 1. serm. 11. n. 15.
 ***** 2

Palmæ Indicæ proprietates, 13. n. 2.
 Pallidis Statua, 17. n. 3.
 Pallio ejusque mons quinque in se civitates comprehendens, 8. n. 4.
 Palveus Cardinalis terribilis est ex sono tympani, 34. n. 7.
 Pandora fabula, 25. n. 8.
 Panis S. Nicolai Tolentinatis mutatus in rosas, 29. n. 7.
 Panis à Florentio D. Benedicti discipulo intoxicatus, 7. n. 12.
 Panem & aquam Deus Moyfi promittit, 7. n. 1.
 Panis Sancti Nicolai Tolentinatis miraculosus, 29. n. 12.
 Papa Alexander III. Duci Veneto rosam auream donavit, 29. n. 8.
 Papa Joannes XXII. doctrinam S. Thomæ laudavit, 5. n. 30.
 Papa Nicolai V. felicitas, 6. n. 1.
 Papyrii Prætextati ingenium, 3. n. 1.
 Paradisum fumo plenum esse quomodo intelligatur, 34. n. 4.
 Paradisus terrestris inaccessibilis, 34. n. 1. & 2.
 Paradisi qualitates, 34. n. 3.

PARRALLELI.

Inter Moysen & S. Matthæum, 30. n. 19.
 Inter Eucharistiam & martyrium, serm. 14. n. 17.
 Inter Rosam & Mariam, 12. n. 3.
 Inter linguam & pennam, 15. n. 4.
 Inter natiuitatem S. Joannis Baptistæ & Christi, 16. n. 3.
 Inter Sanctum Franciscum & Christum, 32. n. 6.
 Paralyticus à Christo sanatus est, sanitate ab eo minime postulata, 1. n. 18.
 Paris quomodo Achillem occiderit, 3. n. 4.
 Parentes seu cognati inepti non sunt ad officia eligendi, serm. 4. n. 8.
 Parsimonia vitam longævam facit, serm. 17. n. 11.
 Pars Mariæ in celo qualis sit, 18. n. 15.
 Parsimonia quorundam mira, 8. n. 1.
 Parthi & eorum leges, 2. n. 3.
 Passio à Christo gloriosa assumata, serm. 23. n. 12.
 Pater æternus omnia quæ habuit, Filio dedit, 12. n. 4.
 Pater æternus non est in Cruce Filium consolatus, 9. n. 4.
 Pater æternus sibi complacuit in Filio, ibid.
 Partes minimi S. Francisci de Paula laudati, 10. n. 8.
 Patrum corda à materno corde multum differunt, 9. n. 4.
 Patris filium occidentis supplicium, serm. 9. n. 6.

Deus Pater & Filius in celo sedent, sed symoniacus non item, 33. n. 5.
 Patres qui multos habuerunt filios, 2. n. 9.
 Patres ex filius ingentem dolorem concipiunt, 12. n. 11.

PATIENTIA.

Davidis eximia, 14. n. 5.
 Jobi fuit sacrificium Deo, ibid.
 Elisabethæ Thuringiæ, 3. n. 1.
 Philippi II. Regis Hispaniarum, ibid.
 Mauriti Imperatoris & aliorum, ibid.
 Patientia uti, speciei quadam Martyrii, 14. n. 1.
 Patritius maritus S. Monicæ ferox fuit, 14. n. 1.

S. PAULUS APOSTOLUS.

Contulit suas difficultates cum S. Jacobo, 20. n. 1.
 Omnia erat, quomodo intelligatur, serm. 11. n. 1.
 Piagitur ad dexteram S. Petri, & contra, 2. n. 1.
 Una cum Timotheo in Phrygiam & Galatiam prohibitus fuit, 12. n. 8.
 Locutus est cum S. Francisco, 32. n. 1.
 Ejus humilitas, 3. n. 11.
 Didicit ab Angelis, 5. n. 16.
 Accessit ad scholam S. Thomæ Aquinatis, ibid.
 Sanctæ Paulæ dolor ob mortem filiorum, 14. n. 6.
 Pauli Esquilini visio circa S. Thomam de Aquino, 16. n. 16.
 Paulus Æmilii ex morte filii non est turbatus, 9. n. 16.
 Paulus Æmilii mortuus delatus est à Mambroge, 10. n. 12.
 Pauperas Epaminondæ, Aristidis, & aliorum, 14. n. 18.
 Paupertas medium est ad acquirendam gloriam, 14. n. 18.
 Pax est filia charitatis, 33. n. 12.
 Peccatores significantur per noctem, nulli reperiuntur, 30. n. 22.
 Peccata iustorum sunt ornamento, & quomodo, 10. n. 3.
 Peccata iustorum non deprimentur, sed eriguntur, ibid.
 Peccatum Dæmonis cur irreversibile, 12. n. 4.
 Pellis sancti Bartholomæi quid significet, 14. n. 1.
 Pelles inimicorum à belli ducebus muneribus inter quos inter ceteros chariores sunt, reliquuntur, 4. n. 1.
 Pelliti quisam fuerint, & cur sic appellati, 14. n. 1.
 Penelope cur sic appellata, 1. n. 1.
 Penna lapsa è pavonis fovis, 17. n. 4.
 Penna avis Ruch permaxima, 2. n. 1.
 Pericles Atheniensis indultus, 34. n. 1.

Petrus tolerantia, 3. n. 1
 Petrus & Icarus Arneam Ulyssis conjugem in mare
 projecerunt, 1. n. 1
 Petrus a sancto Nicolao Tolentinate resuscitatur,
 2. n. 11
 Petrus deservit mortem Paraliti filii sui, 9. n. 8
 Petrus similes sunt apibus, 2. n. 9
 Petrus orationes sunt medium ad comparandam glo-
 riam, 3. n. 18
 Petrus mors in bello, 2. n. 17
 Petrus arbor ab Aegyptiis sacrificatur Deo, 1. n. 19
 Petrus arbor Hermopolis in Thebaide, 7. n. 1
 Petrus arbor se inclinavit coram Christo & Maria,
 quando fugiebant in Aegyptum, ibid.
 Petrus divinarum auctoritas, 2. n. 6
 Petrus Callista crudelitas in Ultracram Gufmannam, 2. n. 3.
 Petrus
 Petrus Thomae Carmelita fundavit Collegium
 theologorum Bononiæ, 1. n. 16

S. PETRUS APOSTOLUS.

Petrus fuit in orto quia amabat, 1. n. 4
 Petrus fuit in arce quia non amabat, ibid.
 Petrus in monte Thabor extruuntur tria mona-
 chorum religionis Carmelitana, 1. n. 14
 Petrus enumeratio ob amputatam Malcho auriculam,
 1. n. 15
 Petrus bonum suum respiciebat, serm. 2. n. 16
 Petrus nomen est, 1. n. 11
 Petrus est satanas & cur? ibid.
 Petrus in lotionem pedum & quomodo, 2. n. 11
 Petrus modesta in lotionem pedum, ibid.
 Petrus ad sinistram sancti Pauli, & cur, 4. n. 21
 Petrus humilis, 10. n. 7
 Petrus humilitatem factus est Papa, 10. n. 7
 Petrus primus qui portavit coronam clericalem & quo-
 modo, 10. n. 4
 Petrus constans erat, nunc tremebundus, 3. n. 21
 Petrus imperfectiones laudabiles & dignæ, 1. n. 1
 Petrus imperfectiones illius causa fuerunt suæ exaltationis, ibid.
 Petrus & 3
 Petrus imperfectiones fuerunt sicut spinæ in rosa, 1. n. 4
 Petrus modicum fidem quam semel habuit factus est in
 fide firmior, 1. n. 5
 Petrus timido factus est animosus, ibid.
 Petrus reprehensus à Christo, ibid. n. 6
 Petrus Christus illum reprehensionibus & cruce honoravit,
 ibid.
 Petrus appellatus satanas, id est, contrarius, idque cessit
 ad ejus gloriam, ibid.

Christum præ cæteris Discipulis amavit, ibid. n. 7.
 De quinque imperfectionibus veniam obtinuit, ibid.
 Christus illum præ cæteris Apostolis dilexit, ibid. n. 7. & 8.
 Fuit similis Servio Tullio, ibid. n. 8.
 Cur ipse & non alius Apostolus factus sit Papa, ibid.
 n. 9.
 Ejus auctoritas, ibid.
 Per tres negationes suas ad Papatum se sustulit, ibid.
 n. 9.
 Christus illum post resurrectionem visitando hono-
 ravit, ibid. n. 14.
 Fuit petra firma, ibid. n. 15.
 Similis fuit Vincentio Samotolo, ibid.
 Similis fuit Corallo & Hidaspi, ibid.
 In fide stabilis fuit, ibid. n. 16. & 17.
 Ejus fides prædicata Romæ semper stabilis mansit,
 ibid. n. 17.
 Confessus est Christum verum esse Dei Filium, ibid.
 n. 17.
 Post peccatum factus est Joanne major, 1. n. 11.
 Quando accepit claves potestatis, 1. n. 12.
 Cur speciatim ab Angelo Marii sit nominatus, ibid.
 n. 13.
 Petronillæ fons miraculosus in maritimis Secarum,
 3. n. 4.
 Phaltis filius Lai cur dictus Phaltiel, 5. n. 9.
 Phaltis continens erga Michol, ibid.
 Pharaonis Lex adversus Hebræos, serm. 2. n. 12.
 Phœnicis denominatio, 9. n. 1.
 Phœnicis proprietas, 2. n. 10.
 Phidias & Protogenes quomodo nomen suum pictu-
 ris a se factis inscripserint, 8. n. 9.
 A Phidia facta Jovis statua, 1. n. 25.

B. PHILIPPUS BENIZZI.

Ejus lacrimæ, 2. n. 19.
 Discutit de Theologia, ibid.
 Ejus miracula, ibid.
 Magnum miraculum fecit convertendo duas mulie-
 res, 2. n. 16.
 Convertit Helenam & Floram Thodiensis, ibidem.
 Thodum veniens prædicit suam mortem, ibid. n. 15.
 Similis est magneti, 2. n. 1.
 Semper in cælum conversus fuit, ibid.
 A puero Eleemosynarius exstitit, serm. 2. n. 4.
 A B. Virgine ad curium suum est invitatus, serm. 2. n. 4.
 n. 5.
 Instat magnetis omnia terrena dimisit, 2. n. 10. & n. 5.
 Currus ejus curui Eliæ comparatur, ibid. n. 5.
 Habitu servorum vestitur, ibid. n. 6.
 ***** 3

Noluit

Noluit esse superior, ibid. n. 8
 Sacerdotium detrectavit accipere, ibid. n. 9
 Obediens fuit superioribus, ibid.
 Dum primam missam cantaret, Angeli intonarunt sanctus, ibid.
 Trina vice è caelo celebratus est tanquam sanctus, ibid. num. 9
 Omnibus mundi bonis renunciavit, serm. 14. n. 10
 Post monitionem coelestem generalatum acceptavit, ibid.
 Renunciavit Papatu & fugit ex urbe Romana, ibid. num. 11
 Comparatur 70. senioribus caeli, ibid. n. 13
 Responso Papatum magnum fecit miraculum, ibid. num. 14
 Moriens librum suum postulat, ibid. n. 17
 Baculum suum in terra plantavit, deque aquam emanare facit, ibid. n. 19
 Hiberno tempore uvas ex vite legit, ibid.
 Sagittam è caelo venire fecit, ibid.
 Confirmationem religionis suae à Papa obrinuit, ibidem.
 Leprosos veste sanavit, ibid.

 S. PHILIPPUS APOSTOLUS.
 Ejus charitas, 12. per totum.
 Ejus denominatio, 12. n. 13
 Baptizavit Eunuchum, ibid.
 Ejus praedicatio & martyrium, ibid. n. 15
 Anno ætatis suae 87. martyrium intrepidus subit, ibid. num. 15
 Spes ejus in Christum, ibid. n. 14
 Non diffidit Christo quando dixit: *Ducentorum denariorum panes non sufficiunt*, ibid. n. 16
 Fuit rosa oblecta spinis martyrii, ibid.
 Fuit cubicularius Christi, ibid. n. 19
 Philippus & Jacobus similes duobus militibus, ibid. num. 20
 Fuit constantior Petro in cruce, ibid. n. 21
 Erutus in pedes sepultus fuit, ibid.
 Philippus Rex Franciæ præliatus est contra Ottonem Imperatorem.
 Philippus Franciæ cur dictus sit pulcher, 10. n. 3
 Philippi Regis Hispaniarum patientia, 3. n. 1
 Philippi Visconti benignitas, 19. n. 1
 Philippus Rex Macedoniæ ædificavit Alexandriam, 11. n. 13
 Cur dictam urbem Alexandriam vocaverit, 11. n. 9
 Ejusdem somnium, 11. n. 12
 Idem tria nova felicia habuit, 4. n. 2
 Ejusdem actiones generosæ, 3. n. 1

Philocrates Domino suo fidelis, 1. n. 1
 Philo ex herba calvia ferrum præfudit, 12. n. 17
 Phinces honorem divinum celavit, 19. n. 35
 Idem Zumbri & mulierem Moabitidem occidit, ibid. num. 16
 Idem ob hanc occisionem à Deo remuneratus, ibidem.
 Philon fluminis proprietas, 30. n. 15
 Phocæ Imperatoris infelicitas, 4. n. 1
 Phocionis charitas, 12. n. 13
 Phocion virtutis amicus, 10. n. 1
 Phocionis de uxore sua responso, 6. n. 4
 Phrigia, ejusque mare, 9. n. 14
 Phrynes moenia Thebatum reedificavit, 1. n. 18
 Pictor S. Ursulam cum sodalibus in minimo quatuor spatio depinxit, 6. n. 24
 Pictura Andoridi, 11. n. 14
 à Pino desumptum emblema, 11. n. 1
 Piræta vivit in igne, 13. n. 1
 Pirrhi iis qui eum celebrabant datum responsum
 Pirri annulus lapidem continebat cui aurum per se novem musæ infidebant, 30. n. 1
 Pisces Penelopis Penelopem à naufragio salvavit, 1. num. 1
 Piscis Callionimus supra caput oculum habet, 14. num. 3
 Pisces in diluvio manserunt illæsi, serm. 18. n. 13
 Pitacus mortem filii vindicare voluit, 19. n. 3
 Pithagoræ opinio circa transmigrationem animarum, 16. n. 11
 Pithia & Amon amici charissimi, serm. 6. n. 1
 Pithii Celeni divitiæ & munera, serm. 21. n. 1
 Placido in flumen collapsio Mæurus succurrit, 7. n. 11
 Platonis opinio circa transmigrationem animarum, 16. n. 11
 Platonis contra ebrietatem inventio, 7. n. 10
 Plato nates apes in ore habuit, 3. n. 2
 Plinii Junioris divitiæ, 2. n. 1
 Pluvia sanguinis in Germania accidit, 1. n. 1
 Pluviae admirabiles in terram lapsæ, ibid.
 Polycarpi cruciatus ejusque ad Judicem responso, 8. num. 9
 Policrates fortunatus, 4. n. 2
 Polimius Rex magna munera S. Bartholomæo, 26. n. 8
 Polixena filia Hecobæ, 3. n. 4
 Pollices manus à Donibiscæ præfisi fuerunt, 10. n. 7
 Pollices manus dextræ S. Augustini magna cum reparatione conservat urbs moenis illius in Tullia, 27. n. 14
 Pollio per sententiam Augusti absolutus, 3. n. 1
 Pompei actiones, 4. n. 1

RERUM ET VERBORUM.

Pompeius recitavit titulum Imperatoris, 20. n. 1
 Pompeius exercitus à quodam Ægyptio gubernatus, 21.
 num. 1
 Pontifices & Prælati Ordinis S. Benedicti, 7. n. 2
 Populus Romanus Octaviano titulum Domini dare
 volebat, 6. n. 23
 Populi non habentes caput, oculos autem in pectore
 vel in humeris habentes, 24. n. 3
 Præcedentia, 3. n. 12
 Præcedentia Euripidis & Themistoclis, ibid.
 Præcedentia ejusque arbor verecundiæ, 7. n. 1
 Prælati ad officia eligere debent idoneos, 4. n. 18
 Prælati religionis Carmelitane ejusque Pontifices, 19.
 num. 16
 Prælati dictum datum Cambisi ob mortem filii, 9.
 num. 26
 Prælati Lusitanæ Regem muneribus affecerunt,
 num. 1
 Prælati Rex 120 filios habuit, serm. 2. n. 5
 Prælati à Homero honoratus, 16. n. 4
 Prælati quando Rex acclamatus fuit, super vomere
 terreo manducabat, 23. n. 24
 Prælati quid sit, 2. n. 5
 Prælati faciunt quod volunt, non quod debent, 10.
 num. 10
 Prælati quid significet, 1. n. 16
 Prælati subditos gabellis vexare non debent, 10.
 num. 11
 Prælati debet esse vigilans, 11. n. 3
 Prælati juvenis vir dicitur, 1. n. 1
 Prælati caput suum in manu portat, 8. n. 1
 Prælati & Euristhines fratres simillimi fuerunt, 16.
 num. 1
 Prælati verbum ex cognitione objecti primarii &
 secundarii quid significet, 29. n. 2
 Prælati ignis, 23. n. 20. 21. 22
 Prælati naturæ & gratiæ, 8. n. 1
 Prælati in terra, ære & cælo apparentia, 11. n. 13
 Prælati in Scriptura idem est, quod Cantor, 19.
 num. 13
 Prælati Oldæ, 1. n. 6
 Prælati flammæ apparentis, 22. n. 23
 Prælati Primislai, 23. n. 24
 Prælati, vide Prodigium.
 Prælati & Phidias picturis suis nomina sua sub-
 jecerunt, 8. n. 9
 Prælati pictura in Insula Rodensi, 18. n. 7
 Prælati natum ab Aristogirones, 12. n. 9
 Prælati per hilaritatem manifestatur, 7. n. 4
 Prælati & Justitia sunt sodales, 7. n. 7
 Prælati Scipioni consignata fuit statua Cibilis, 6.
 num. 3

Publii Rubi uxor Caja Ennia, 6. n. 5
 Publius Ennius Consul à Teuca Argonis conjuge oc-
 cusus est, 14. n. 1
 Pulchritudo, serm. 25. per totum.
 Pulchritudo Mariæ, ibid.
 Pulchritudo à quibusdam vituperatur, ibid. n. 2
 Pulchritudo & bonitas sunt unum & idem, ibid.
 Digna est corona, ibid.
 Conservatur cum sanctitate, ibid. n. 4
 Pulchritudo Mariæ tanta fuit, quanta illius sanctitas
 ibid.
 Pulchritudo mulierum variarum, ibid.
 Omnes pulchritudines à Deo in Mariâ compendiosæ
 collectæ fuerunt, ibid. n. 5
 Pulchritudo Mariæ admirabilis, ibid.
 Pulchritudo Mariæ ab æterno facta quomodo intelli-
 gatur, ibid. n. 7
 Pulchritudo Mariæ mensuratur æternitate, ibid. n. 7
 Pulchritudo Mariæ Deum inopem fecit, ibid. n. 7
 Pulchritudo Mariæ vim in se continet omnipotentia
 divinæ, ibid. n. 9
 Pulchritudo Mariæ major quam Angelorum, ibid. 1
 Eadem similis est auroræ, ibid.
 Eadem obstupefecit Angelos, ibid. n. 11
 Eadem objectum est gloriæ accidentalis, ibid. n. 12
 Eadem desideratur ab Angelis, ibid.
 Eadem conjectura affecutus est Moyses, ibid. n. 14
 Eadem à Clerico quodam visa est, ibid. n. 15
 Eadem visa est à quodam juvene, ibid. n. 16
 Pulchritudinis Mariæ depictæ effectus, ibid. n. 7
 Pulchritudo Mariæ depicta à Gonzalo delata est ad
 Regem Indiarum, ibid.
 Purgatorium in die Assumptionis à B. Virgine eva-
 cuatum est, ibid. n. 13

Q

Quantitas est causa divisibilitatis, 18. n. 15
 Quaestiones S. Thomæ circa Eucharistiam, 5.
 num. 29
 Quinquagenarii ab Elia igne consumpti, serm. 19.
 num. 10
 Quintus Metellus fuit felix, 6. n. 1
 Quintus Metellus cur dictus sit Macedonicus, 1. n. 1

R

Litera quid significet, 28. n. 17
 Raab domus in bello Jerichontino illa sa perman-
 sit, 18. n. 13
 Rachel quomodo dicatur fuisse mater Dan, serm. 30.
 num. 23

Rachael

- Rachel pulebra, sed sterilis, ibid.
 Rebecca vestivit Jacob veste Esau & cur? 2.6. n.5
 Recaredus Rex Hispaniarum a S. Gregorio clavem auream dono accepit, 1. n.1
 Respublicæ & earum leges, 33. n.1
 Regis Chinæ ingens palatium, 34. n.11
 Regis Æthiopiarum cæremonia, 32. n.23
 Regis Indiarum divitiæ, 11. n.2
 Regis Antiochi inventio quoad Elephantes, 20. n.8
 Rex Josias solis statuas ex templo sustulit, 27. n.26
 Rex Polimius S. Bartholomæo camelos mittit muneribus onustos, 26. n.8
 Reges cur oleo ungantur, 8. n.15
 Rex Cambajæ nutritus est veneno, 8. n.7
 Rex Jehu Jezabelem occidit, 7. n.16
 Rex Persidis Sapor ejusque rituli, 6. n.4
 Rex Balac mittit Legatos ad Balaam, 5. n.12
 Rex Scotiæ Rindus, 4. n.9
 Rex Britanniarum Eddarus, ibid.
 Rex Tambutti munera misit ad Regem Fez, 21. n.1
 Rex Lusitaniarum affectus est muneribus à Prætejanis, ibid.
 Rex Ziphir à quodam Turcarum Bassa Generali Macheranunturicam dono accepit, ibid.
 Rex Sarracenorum Carolo Magno sepulchrum Christi donavit, ibid.
 Rex Hispaniarum Recaredus à S. Gregorio clavem auream accepit, ibid.
 Regiæ Saba munera Salomoni allata, ibid.
 Rex Sanneticus captus est amore Sandaliæ Rhodopæ, 2. n.14
 Regis Cyri gratitudo & remuneratio, 2. n.3
 Rex Athenarum Ægeus ejusque amor erga filios, ibid. n.4
 Regis Franciæ amor erga Carolum filium suum, ibid.
 Rex Ziambe habuit 315. filios, ibid. n.5
 Rex Priamus habuit 100. filios, ibid.
 Rex Moluccarum habuit 600. filios, ibid.
 Regis Macedoniæ Philippi actio generosa, 3. n.1
 Regis Lacedæmonum Cleomenis illusio quam Græcis intulit, ibid.
 Regis Hispaniarum Philippi II. patientia, ibid.
 Regum Orientis, id est, Magorum, eorumque nomina apud Græcos, 2. n.2
 Rex Longobardorum Grimoaldus, 4. n.1
 Regis Bisnagæ rituli, 6. n.4
 Regis Chinæ thronus, 3. n.5
 Rex Persarum vigilans, 11. n.2
 Regiæ Sabæ inventio ad tentandam experientiam sapientiæ Salomonis, 16. n.10
 Regnum Ptolomæus filio suo renuntiavit, 2. n.4
 Regnum cælorum à Christo subito promissum est, & cur? 14. n.11.
 Religiosi imitari debent S. Joannem Baptista, 16. n.14.
 Religionis Augustinianæ valde obligantur Monachi, 14. n.15.
 Religio Carmelitana instituta est ab Elia ad reuerendum Dei honorem, 19. n.12.
 Religiosi sancti Eliæ omnes sunt Prophete, ibid. n.13.
 Religio Carmelitana habet duo monasteria in monte Thabor in gratiam S. Petri, ibid. n.14.
 Religionis Christianæ Leges quæ sunt, 32. n.2.
 Responso Alexandri Dario data, 2. n.17.
 Responso Papyti Prætextati data curiosa narratio, 3. n.1.
 Responsum Androcidi Claudi, 12. n.8.
 Responsum Annoni Claudi, ibid.
 Resurrectio Lazari facta in gratiam M. Magistri non verò Marthæ, 18. n.10.
 Rhodis insula à Solimanno obsessa, 16. n.17.
 Rodii in carcerem spei, 12. n.14.
 Rhodopis historia, 2. n.14.
 Richardi Regis Britanniarum inventio, 3. n.1.
 Robertus Egenbertus vicit Alia Bala, 14. n.1.
 Robertus III. Rex Scotiæ & filius ejus, 4. n.1.
 Roma & Constantinopolis ambæ poma civitates dicuntur, 26. n.1.
 Roma obsessa à Cosiolano, 8. n.16.
 Roma nobilitata ab Augusto & Sixto Quarta, 4. n.1.
 Roma nunquam admittit duos patrones, videlicet nos, 2. n.17.
 Romani non edificarunt templum Deo, ibid.
 Romani honorabant virgines, 5. n.4.
 Romani Imperii infortunia, 4. n.1.
 Romulus raptus in aëra nec amplius videtur, 2. n.1.
 Juxta Runcis vallem habitum est palatium à Carolo Magno Imperatore, 29. n.12.
 A rosa desumptum emblemata, 11. n.1. & 3. n.8.
 Rosa repræsentat Mariam Virginem, 29. n.12.
 Rosa venenum est Scarabeo, ibid.
 Rosa symbolum est eloquentiæ, 29. n.1.
 Rosa data ab Alexandro III. Duci Venetiarum, 11. n.8.
 Rosa aurea cur benedicatur à Papa Dominico IV. Quadragesimæ, ibid.
 Rosa effectus, 12. n.3.
 Rosa symbolum charitatis, ibid.
 Rosæ Jericho quales fuerint, 21. n.3.
 Rosa ex Latonæ sudore nata, ibid.
 Rosæ sine spinis, ibid.
 Rosæ Chineses in nocte Natalis Domini decurrunt, ibid. n.4.
 Rosæ fuerunt SS. Apostoli Philippus & Jacobus, 11. n.3.

RERUM ET VERBORUM.

Siborea fuerunt genitores Judæ Iſcariotis, 2.
 in ſandaliis Judithæ quomodo cor & oculos
 ſolentis rapuerint & ipſorum ſignificatum, 2.
 figura eſt Mariæ, 8. n. 20
 ſignis permaxima, 2. n. 1
 Imperatoris inſcriptio in vexillis & ſignis
 dum præliaretur contra Turcam, 23. n. 3
 ex morte Cortæ filii ſui miniſtræ turbata eſt,
 11. 1
 filio eſt patria in exilium migravit, 14. n. 15

S

Reginæ inventio ad perveſtigandam ſapientiam
 Salomonis, 16. n. 10
 quantum dicat dignitatem, 21. n. 12
 Euchariftiæ eſt in custodia S. Thomæ
 Aquino, 5. n. 29
 cordis noſtri debetur Deo, 2. n. 3
 Cain cur Deo ingratum fuerit, 2. n. 12
 Abraham cur à Deo fuerit impeditum, 2.
 11
 ſancti Deo debet primogenitum & quodnam il-
 lud ſit, 1. n. 4
 accuſationes, 5. n. 10
 Adamaſe occiderunt patrem, 14. n. 4
 conſervatur corpus S. Matthiæ, eademque ci-
 tatur laudatur, 30. n. 27
 occidit Cabelſtanum ex zelotypia erga con-
 jugem, 1. n. 10
 thronus, 8. n. 5 & 11. n. 2
 monetibus affectus à Regina Saba, 2. n. 1
 diſtinctio, 6. n. 1 & 21. n. 1
 prudentia in decidendis differentiis, 3.
 11
 Angeli turbavit Mariam & cur? 3. n. 10
 in eratis ſibi oculos vindictam ſempit cu-
 rationem templi, 19. n. 7
 Rex captus eſt viſo calceo Rodopis, 2.
 14
 ſanctiſſimæ hiſtoria, 7. n. 4
 quibus tormentis à Cambiſe affectus fuit,
 11
 Mariæ quanta, 25. n. 4
 cogitavit pulchritudinem vultus, 25. n. 4
 Mariæ gratiæ correſpondit, 35. num. 15
 Mariæ tanta fuit ut viatrix ſimul & com-
 plecteretur fuerit, Ibid.
 Mariæ celebratur à Spiritu S. Ibid. n. 17

Paulini Sanctiſſimæ,

Sanctitas Mariæ tanta fuit, ut Spiritui S. ſe illam ſuffi-
 cienter explicare non poſſe videretur, Ibid.
 Sanguis Godolænæ à Beltolpo ſponſo ſuo occiſæ, 5.
 n. 1
 Sanguis martyrum an polluat Eccleſiam, 32. n. 26
 Sanguis brachiorum S. Nicolai Tolentinatis, 29.
 n. 15
 Sanguis vermis Comit ejusque virtus, ſerm. 1. n. 5
 Sanguis cordis humani dulcor alio, ſerm. 8. n. 17
 Sanguis cordis à Maria in incarnatione datus eſt ver-
 bo, Ibid.
 Sanguinem ſudavit Chriſtus in horto, 11. n. 7
 Sanguis martyrii S. Marci ejusque effectus, 11. n. 16
 Sanguis cur à Chriſto in circumciſione fuſus fuerit, 1.
 n. 5
 Sanguis Jeſu Chriſti virtus, Ibid.
 Sanguinem pluuit Genuæ, 25. n. 1
 Sanguinea pluvia Romæ duobus diebus cecidit, I-
 bid.
 Saporis Regis Perſarum tiſuli, 6. n. 4
 Sara mulier pulcherrima, 25. n. 4
 Saracenorum ulus, 2. n. 7
 Sarcophagi lapidis virtus & proprietas, 30. n. 1
 Saron mons copioſus fructuum, 8. n. 4
 Satan quid ſignificet, 1. n. 1
 Satan idem eſt quod contrarius, 17. n. 6
 Satisfactio quid ſit & in quo conſiſtat, 22. n. 5
 Saul prophetavit, 26. n. 19
 Saul à dæmone obſeſſus fuit, 28. n. 14
 Saxa pluuit in monte Albano, 25. n. 1
 Saxum vel petra figura Chriſti, 8. n. 18
 Sciphus vide crater.
 Scipio dictus Africanus, ſerm. 1. n. 1. 20. n. 1
 Scipio Asiaticus, 1. n. 1
 Ejus furor in patriam, 10. n. 10
 Scythæ eorumque pelliceæ veſtes, 26. n. 3
 Scriptura ſimilis Mannæ, 27. n. 11
 A ſcopulo deſumptum emblema, 11. n. 1
 Scutiger Jonathæ animoſus, 33. n. 7
 Scutum magni æſtimatum à militibus Thebanis, 20.
 n. 15
 Sæcula mundi præterita uſque ad Chriſti adventum
 ſunt numero 32. à Chriſto uſque in præſens tempus
 fluxerunt ſæcula 16. & medium, ſed uſque ad diem
 Judicii ventura creduntur 600. ſæcula, ſerm. 35.
 n. 14
 Sedere quid ſignificet, 33. n. 5
 Seminare & mellem diu expectare tormentum eſt,
 14. n. 1
 Semiramis viliter nata, 4. n. 2
 Sempronius Gracchus ejusque quoad mancipia in-
 ventio, 12. n. 14

ſena-

Senatus Romani munera Attala Regi oblata, 7. n. 7.
 Seneca per fortunam locupletatus, ferm. 21. n. 1.
 Seneca responsum Neroni datum, ferm. 25. n. 7.
 Seniores coronas in terram demittunt, 24. n. 13.
 Sennacherib a filiis occisus fuit, 14. n. 4.
 Sensus corporales describuntur, ferm. 15. n. 1.
 Sensus hominis eff equus indomitus, ferm. 19. n. 20.

SENTENTIAE.

Cleantis, 16. n. 16. Aureliani Imperatoris, ferm. 19.
 n. 1.
 Apellis, ferm. Ibid. Theodosii Imperatoris, Ibid.
 Agesilai ad Lacedaemones, ferm. 5. n. 12. Seneca ad
 Neronem, ferm. 25. n. 7. Thaletis, 12. 14. Severi
 Imperat 12. 9. Marcelli Cervini fer. 1. n. 13. Leonidis
 ad milites, ferm. 34. n. 18. Agesilai, ferm. 3. n. 12. La-
 ceae ad filium claudum, 12. n. 9.
 Sepulchrum Christi donatum Carolo Magno, 2. n. 1.
 Sepulchrum Davidis opulentissimum, ferm. 21. n. 1.
 Seraphini sunt thronus cui Deus insidet, 7. n. 16.
 Seraphini eorumque gradus quos habent in gratia,
 35. n. 14.
 Serapidis templum, 24. n. 1.
 Serenus Sammonicus ejusque libraria, 28. n. 3.
 Serpens fugit umbram Fraxini, 23. n. 18.
 Serpens insidiatur calcaneo mulieris, 3. num. 4.
 Serpentes dissipati a quodam fulmine in Norcia, 20.
 n. 9.
 Servorum Dei peccata illos ornant, 27. n. 2.
 Servii Tullii historia, ferm. 17. n. 8.
 Sesostris Rex Aegypti ejusque filii obedientes, 23. n. 11.
 Severitas detestanda in Magnatibus ferm. 59. n. 1.
 Severitas Mezentii, ibid. n. 2.
 Severus imperator claudus, ejusque dictum, 12. n. 9.
 Sibyllae Amalthae libri sunt igne consumpti & ven-
 diti, ferm. 28. n. 3.
 Sicarii ab Ezeliuo contra S. Antonium de Padua emis-
 si, vide v. Anton. de Padua.
 Sicionii dentati reportatae victoriae earumque coronae,
 13. n. 1.
 Sigefridus & Amilus ambrosii, 26. n. 3.
 Sigebertus Episcopus Lugdun. habuit cor S. Augustini,
 27. n. 10.
 Signum quid sit, 26. n. 1.
 Signum Crucis a S. Simeone stylita factum, 1. n. 21.
 Sylla turrim quandam ligneam allumine obductam
 comburere non potuit, 32. n. 20.
 S. Simeon stylita signo Crucis Dæmonis illusiones
 superavit, 1. n. 1.
 S. Simeon expunxit ex Bibliis aspirationem dictionis
 Hama, & quid inde acciderit, 8. n. 8.

Similitudo, vide V. Parralili.
 Similitudo hominis cum Deo, 16. n. 16.
 Item an talis similitudo inveniat, 16. n. 1.
 Similitudo quid sit, Ibid.
 Similitudo inter multos reperta, Ibid.
 Similitudo inter Christum & S. Joannem baptista,
 16. n. 3.
 Simon Monferre praeliatur cum haereticis, 11. n. 13.

SS. SIMON ET JUDAS

Amoris legem a Magistro suo conditam observat,
 32. n. 2.
 Nati sunt Canan in Galilaea, Ibid. n. 4.
 Quodam praevidendi causa revertit, Ibid.
 Peregrinabantur ex motivo charitatis egyptum
 Ibid. n. 5.
 Charitate motus curavit Abagarum, Ibid.
 Judae Thadæi charitas erga multos, Ibid.
 Intrepidi per charitatem, Ibid. n. 7.
 Generosiores fuerunt armigeri Joannae, Ibid.
 Non timuerunt tyrannos Ibid. n. 9.
 Eorum charitas erga Euphrosinum 2. alios, Ibid.
 n. 10.
 Infantem recens natum loqui fecerunt, Ibid. n. 10.
 Xerxi Regi Babyloniarum pacem praevidetur, Ibid.
 Non permiserunt ut sacerdotibus idolorum cultus
 tur, Ibid. n. 13.
 Liberantur oppressos a Dæmone, Ibid.
 SS. Simon & Judas eos qui a serpentibus morditi
 læsi sunt, liberant, Ibid.
 Permiserunt magos per triduum anathematis delictis
 bus torqueri, Ibid.
 Feras noxias cicurantur, Ibid.
 Converterunt supra septuaginta milia hominum
 Ibid.
 Converterunt Regem Xerxem, Regiam suam
 filium Eutropium, Ibid.
 Dæmones ab Idolis pepulerunt, Ibid.
 Magos per triduum omni cibo carere fecerunt,
 n. 14.
 Fuerunt charitativi erga Magos, Ibid.
 A Magis passi sunt periculis, Ibid. n. 15.
 Majori quam David charitate per dei honorem Ibid.
 Ipsorum charitas quamvis aliam excelsior, Ibid.
 Charitas eorum Moylis charitatem excelsior, Ibid.
 n. 19.
 S. Symphorosa non fuit curiosa ex more filiorum,
 n. 16.
 Sinistra apud aliquos nobilis est dextra, 2. n. 21.
 Syracusani a Calippo offensis, eorumque nuntius,
 n. 21.

RERUM ET VERBORUM.

Spinæ quid significant, 12. n. 19.
Spinæ per peccatum productæ sunt, 32. n. 17.

SPIRITUS SANCTUS.

An habeat authoritatem Originis, 3. n. 26.
Non potest dici pater Christi, 6. n. 16.
Est sponsus Mariæ, ibid.
In Jordane similis Api, 16. n. 10.
Splendor vultus Moysis, 26. n. 14.
Sponsæ amaritudo myrhæ dulcis est, 23. n. 9.
Sponsa non contristatur ob aduersitates, 30. n. 4.
Cur sponsus virginibus fatuis non aperuerit, 18. n. 21.
Stare temporis Paschalis quod significet, 32. n. 18.

STATUA.

Nabuchodonosoris, 31. n. 7.
Quæ ponebantur in templo fortunæ, 17. n. 3.
Orphei sudavit coram Alexandro, 16. n. 20.
Titi Livii, 15. n. 2.
Deæ Palladis, 31. n. 2.
Servii Tullii, 17. n. 8.
Berotii in Athenis, 15. n. 19.
Erecta in honorem Josue, 20. n. 20.
S. Nicolai Tolent. sudavit sanguinem & ejus prognosticum, 29. n. 19.
Inventa à Lucullo thesauro onusta, 21. n. 17.
Solis in templo Jerosolymitano, 27. n. 26.
Jovis facta à Phidia, 27. n. 25.
Memnonis artificiosa, 27. n. 2.
Templi Serapidis, 24. n. 1.
Cibele configuata Publio, 6. n. 1.
S. Stephanus visus est in vultu Angelico, 5. n. 11.
Stephanus Græcus Episcopus non credebatur S. Jacobum protegere Hispanias, 20. n. 16.
Stella quæ duxit Magos, 18. n. 18.
Stellæ Veneris proprietates, 6. n. 3.
Stellæ ejusque denominatio, 9. n. 14.
Stellæ velut Cometæ visæ vivente Augusto, 25. n. 1.
Stellæ fixæ figurant crucem, 9. n. 15.
Stigmata S. Francisci Assisiani, 32. n. 14.
Stigmata gloriosi Christi & S. Francisci. Ibid. n. 25.
Stigmata S. Francisci mecum amorem referunt sine ullo odio, Ibid. n. 26.
Stoici virtutum amici, 10. n. 1.
Struthionis proprietates, 1. n. 5.
Stupor naturæ & gratiæ, 8. n. 1.
Sultani thesaurus in monte Arabia, 8. n. 4.
Superbia cujusdam juvenulæ virginis, 3. n. 27.
Superfluitas expressa in capillis, 27. n. 19.

***** 3

SUPE-

SOL.

solapis ejusque qualitas, 35. n. 10.
solaliter à Jale occisus, 13. n. 7.
solis mater Darii Regis, 10. n. 6.
sol. præcepit S. Francisco de Paula ut iret in
vacuum, 10. n. 9.
sol. nobilitavit Romam, serm. 4. n. 15.
sol. lapis, 4. n. 13.
sol. paupertas, 6. n. 12.
sol. Babylonicus divitiarum, 21. n. 1.
sol. Patri Servo Domini titulum dabat, 16. n. 4.

sol. indifferens, 8. n. 21.
sol. dominatio, 9. n. 1.
sol. effectus quoad lunam, 5. n. 2.
sol. adferens felicitatem, 16. n. 7.
sol. emblemata, 27. n. 1. & n. 4. serm. 11.
sol. & serm. 19. n. 2.
sol. Josue, 10. n. 36.
sol. significatum, 4. n. 22. & 10. 36.
sol. fuerit repræsentatus ab Egyptiis, 27. n. 26.
sol. vultus, ser. 5. n. 1.
sol. Augusti visus est sine lumine, 25. n. 1.
sol. visus est corona cinctus, 10. n. 3.
sol. visus fuit Wittenbergæ, 15. n. 1.
sol. nobilitatis, 10. n. 3.
sol. statua in Templo Jerosolymitano, serm. 37. n. 26.
sol. manens traditorem insulæ Rhodiensis decorari
sol. 16. n. 15.
sol. manens tituli, 6. n. 4.
sol. lex, 2. n. 17.
sol. lex pro maritis, 24. n. 2.
sol. amor erga filium, 2. n. 4.
sol. Philippi Regis Macedoniæ ser. 11. n. 12.
sol. Pincernæ & Magistri Pistorum Regis Pha-
sol. 18. n. 4.
sol. Matris Judæ, 4. n. 10.
sol. matris S. Dominici, 22. n. 1.
sol. Cytharæ Davidis Damonem pepulit, 28. n. 14.
sol. mulier constans, 9. n. 6.
sol. duplicitatis generis, 4. n. 1.
sol. favorabilis fuit S. Matthiæ, serm. 4. per totum.
sol. exaltat & humiliat, ibid. n. 2.
sol. quid sit, 12. n. 13.
sol. Rhodii, 12. n. 14.
sol. est refrigerium in aliorum, ibid.
sol. S. Jacobi de resurrectione Christi, 33. n. 12.
sol. alba proprietates, 7. n. 13.
sol. in quas se Benedictus conjecit, Ib.

Debet esse parvus in victu, 10. n. 34
 Debet esse vigilans instar leonis, 11. n. 2
 Debet bene vestire, 26. n. 8
 Sunt sicut Philisthai erga Deum suum Dagon, 19. n. 22
 Sunt similes Regi Jeroboam, Ibid. n. 23
 Supplicium Patris occidentis filium, 9. n. 6. & 7

T

T. Litera in Graeco 300. numerum significat, 13. n. 6
 Tabitha resuscitata est à S. Petro, 14. n. 20
 Tacere an expediat, an vero loqui, 16. n. 16
 Tardatio Moyſis cauſauit Idololatram, 14. n. 14
 Tarquinii & filius ejus, 3. n. 22
 Tarquinii historia cum Deo Termino, 20. n. 11
 Thaletis dictum de spe, 2. n. 14
 Thamar uxor Her 6. n. 16
 Thasſilus Alexandro Magno se opposuit, 18. n. 1
 Thæbanorum cura de ſcutis, 20. n. 15
 Themistocles & Euripides procedunt contra Perſidem, 3. n. 12
 Theodoricus caput piſcis cuſuſdam caput Symmachi eſſe putauit, 16. n. 12
 Theotici Trivultii Emblema, 13. n. 3
 Theodoſii benignitas ejuſque dictum, 19. n. 1
 Theodoſius Imp. dilexit Eudoxiam, 3. n. 20
 Theophania uxor Alexandri, 6. n. 5
 Theophrasti dictum de amicitia, 4. n. 6
 Theologi ſunt diſcipuli ſancti Auguſtini, ſerm. 27. n. 6
 S. Theſeæ Carmelitanae actiones, 19. n. 16
 Theſauri Magni Sultani in monte Arabiae, ſ. 8. n. 4
 Theucides ejuſque filius crucifixus, ſ. 9. n. 9
 Theſeus quantum ab Aegeo Rege patre ſuo fuerit amatus, 2. n. 4
 Theuca uxor Regis Agronis armavit ſe contra Romanos, ſerm. 14. n. 1
 Thimantes depinxit ſacrificium Iphigeniae, ſerm. 9. n. 8
 Thimoleon Corinthus Carthaginenſibus magnam ſtragem intulit, 13. n. 1
 Thyrenus traditorie occiſus, ſerm. 19. n. 1
 Tholomæus regnum filio ceſſit, 2. n. 4
 Idem Romanis tutorem petiit, 6. n. 2
 Ejuſdem libraria, 28. n. 3
 Multos legatos ad convivium invitavit, 33. n. 1

Fuit Angelus, ſerm. 8. per totum
 Cur Religionem S. Dominici elegerit, Ibid. 4
 Cum adhuc infans eſſet, delectabatur libris, Ibid. 1
 Similis eſt avi Aſteriae, Ibid. n. 4
 Similis eſt Angelis qui Abraham & Loth conuerſabant, Ibidem
 Impugnatus à ſuis, Ibid. n. 3
 S. Thomas de Aquino intentionibus veteris ſtans fuit, Ibid.
 Doctrina ejus cur Angelica dicatur, Ibid. n. 11
 ſeq.
 Chartulam cui inſcriptum erat Ave Maria, præmedit, Ibidem
 Ex bove factus eſt Cherub, Ibid. n. 14
 Semper verum dixit, Ibid. n. 15
 Panem in roſas converſit, Ibidem
 Angelorum proprietates præ ſeculis, Ibid. n. 17
 ſeqq.
 Cur corquem auream in pectore haberet, Ibid. n. 17
 Pluribus uno eodemque tempore dicebat, Ibidem, n. 18
 Cuſtodiam SS. Sacramenti manu ſuam, Ibidem, n. 29
 Hæmorrhoiſſam quandam curavit, Ibid. n. 30
 Mortem ſuam prædixit, Ibid.
 Moritur in Conventu Foſſæ novæ, Ibid. n. 31
 Ejuſ enſis philoſophicus, 15. num. 14
 Suam doctrinam per doctrinam S. Auguſtini commauit, 27. n. 6
 Thomæ Sarzani felicitas, 6. n. 1
 Thomyris Scytharum Regina Cyri exercitum præcepit, 3. n. 1
 Therni multorum regum præſtantiffimi, ſ. 1. n. 1
 Tiberius recuſavit titulum Imperatoris, 20. n. 1
 Tiberii Cæſaris humilitas, 3. n. 15
 Tiberus nocte æquæ ac de die ſine lumine videbat, 1. n. 1
 Tiberius libros Sybillæ Amalthææ ſibi comparavit, 18. n. 3
 Timor tyanni Dionyſii & aliorum, 35. n. 10
 Timor S. Petri unde natus, 23. n. 4
 Titus Imp. facilis ad gratias concedendas, 18. n. 1
 Titus Veſpaſianus coronam acceptare voluit, 10. n. 11
 Titi Livii ſtatua, 15. n. 2
 Tituli à multis magnatibus uſurpati, 6. n. 4
 Tituli recuſati à multis, 20. n. 1
 Tituli dati, Ibid.
 Tituli dati Mariæ, 18. n. 2
 Tolerantia Petricis, & uniſ Epheborum Alexander, 3. n. 1

quomodo generatur, 20. n. 9
 Saracenos in monte Gargano occidit, ibid.
 ejusque effectus, ibid.
 Rex Longobardorum, 7. n. 8
 Philippi Macedonem in latere vulnera-
 vit, 12. n. 9
 minutatio multarum rerum, 5. n. 1
 Cynicus pro Antigono gratias poposcit, 18.
 nemem integram una apis ala contexit, 10. n. 2
 quipitus quid significet, 3. n. 8
 quod dicitur lingua caret, 15. n. 2
 Vestalis aquam in cribro portavit.
 filius Onisæ electus est Rex Romanorum, 3.
 duos juvenes sibi invicem simillimos ven-
 dendo contemptibilis, 16. n. 1

V
 Vespasianus Imperator funificus alicujus filius
 fuit, 3. n. 17
 Vespasianus Imperatoris fortuna adversa, 4. n. 1
 Vespasianus cum Senonibus præliatur prognosticum, 1.
 Vespasianus à Cotis Thraciæ Rege, 7. n. 11
 Vespasianus virgo Utricæ Culinæ obediens, 23. n. 11
 Vespasianus Rex Poloniæ veniam dedit Vincentio Sa-
 mosole, 17. n. 11
 Vespasianus Rex Bohemiæ ejusque vindicta, 32. n. 12
 Vespasianus Germanico propinatum cor ejus ab igne
 præservavit, 23. n. 7
 Vespasianus à Florentio S. Benedicto propinatum, 7.
 Vespasianus effectus in Rege Cambajæ, 8. n. 1
 Vespasianus cuidam mulieri factum est naturalis ejus
 chus, ibid.
 Vespasianus denominatio, 9. n. 1
 Vespasianus proregitur à S. Marco in bello, 11. n. 15
 Vespasianus moneter devotionis concipiendæ erga S.
 Marum, ibid.
 Vespasianus æternum è corde Mariæ sanguinem suum
 accipit, 8. n. 17
 Vespasianus divinum procedit ex cognitione objecti pri-
 mæ & secundariæ, 29. n. 2
 Vespasianus Comit ejusque virtus, 1. n. 5
 Vespasianus Alexandri Papæ facta ex lino Carphatio, 23.
 Vespasianus regis à Xerxe Arthabano datæ, 26. n. 15
 Vespasianus significat dignitatem, 26. n. 5
 Vespasianus caminea à vitis portari non debet, ibid. n. 5

Vestes Scytharum pelliceæ erant, ibid.
 Vestem pelliceam Deus Adæ attulit, ibid. n. 6
 Vestes sunt hieroglyphicum superioritatis, 26. nu. 8
 Vespasianus debebat liberare Romam à jugo Vitellii,
 1. n. 7
 Vespasianus mortuus est fumo, 34. n. 4
 Vespasianus mater Coriolani, 8. n. 16
 Vespasianus liber architecturæ Regis Alphonsi, 14.
 Vespasianus à Machabæis virtute S. Michaelis obtentæ,
 31. n. 10
 Vespasianus à Ducibus reportatæ, 13. n. 1

VIGILANTIA.

Philippi Macedonis, 12. n. 10
 S. Marci & Leonis, 11. n. 2. & 3. & 6
 Regis Persarum & Alexandri, ibid. n. 2
 S. Jacobi Minoris, 12. n. 11
 S. Vincentii Martyris corpus custoditum fuit à corvis,
 4. n. 14
 Vincentii Samatoli historia, 17. n. 15
 Vini mirthati proprietates, 28. n. 22
 Vinum & aqua in scypho hæderaceo eorumque effe-
 ctus, 2. n. 9
 Vinum symbolum lætitiæ, 4. n. 17
 Virginitas representata in lilio, 8. n. 3
 Virtus est pulcherrimum ornamentum animæ, 10.
 Virtus sine charitate non valet, serm. 10. num. 8
 Virtus pretiosi sanguinis Christi, 1. n. 5
 Virtus S. Antonii de Padua, 15. n. 2
 Visio Pauli Equilini circa S. Thomam de Aquino, 5.
 Vita Judæ ejusque scelera, 4. n. 10
 Vita longa desideratur à Magnatibus, 6. n. 1
 Vita longa S. Severi & aliorum, ibid.
 Vita longa ex parsimonia nascitur, 7. n. 12
 Vitellius Romam sub jugo tenebat, 1. n. 7
 Vitellius viliter natus, 4. n. 2
 Vitis ejusque emblema, 11. n. 1
 Vitis figura Mariæ, 18. n. 4
 Vitis Marcellus ejusque passio mutavit stum, 25.
 Vitrages Rex Gothorum à Justiniano bene habitus, 3.
 Ulysses stetit in insula Ogyge Nymphæ Calissi, 33.
 Ulpianus Trajanus charitativus erga milites, 12.
 Umbra arboris Hispaniæ valde noxia, 7. n. 1
 Umbrius arbor aquam mæuat, ibid.
 ***** 3

Unicornis proprietas, 27. n. 7
 Voluntas potest quod vult, 23. n. 14
 Velle idem est quod posse, ibid.
 Vranoslopus piscis, unum oculum supra caput habet, 24. n. 3
 Urbanus III. dedit coronam Henrico Regi Angliæ, 2. n. 1
 Utraca Gufmana igni tradita est à Petro de Castilia, 23. n. 11
 Ursula cum undecim millibus virginearum in parvo quodam spatio depicta, serm. 6. n. 14
 Usus Mauritanorum, 2. n. 7
 Vide leges.
 Usus militum Arati in obsidione Pollenæ, ibid.
 Usus Mexicanorum occidendo filios, ibidem n. 8
 Uterus Mariæ lilia & rosæ, 8. n. 3
 Vulcanus ejusque professio, 27. n. 7

W

Wenceslaus, vide Venceslaus.

X

Xenophon non turbatur ob mortem filii, 9. n. 16

Xerxes Rex declaratus fuit non Artabano, 4. n. 21
 Xerxis historia cum Artabano, 4. n. 14
 Xerxes à Phitio Celino muneribus affectus, 4. n. 21
 Xerxes ejus generalis in Babylonia, 33. n. 11
 Xerxes quomodo depinxerit uras, 23. n. 5

Z

Zachariæ lingua divina, 15. n. 7
 Zacharias aliquandiu mortuus fuit, 16. n. 3
 Ziniphes proprietates, 4. n. 23
 Ziniphes Ægypti quale tormentum attulerint, 4. n. 16
 Zelus Eliæ pro honore divino, 5. n. 19. per totum.
 Zelus Phinees & S. Petri, 10. n. 15
 Zelo Elias Phinees & S. Petri superavit, ibid.
 Zamit vermis ejusque virtus in sanguine, 4. n. 5
 Zenobia dentes candidi, 3. n. 5
 Zenon ob amissas divitias est gavius, 34. n. 17
 Zambes Rex Indiarum 325. filios habuit, 1. n. 1
 Ziphia animal Hispaniarum ejusque proprietas, 1. n. 16
 Zisca Dux ejusque pellis post mortem, 4. n. 7
 Zoë uxor Nicolstrati mortua est furo, serm. 34. n. 4

I N D E X L O C O R U M S A C R Æ S C R I P T U R Æ.

GENESIS CAP. I.

In principio creavit Deus caelum & terram, ser. 7. nu. 5. & l. 8. n. 10
 Factus est homo ad imaginem & similitudinem Dei, l. 7. n. 15.
 Luminare minus, l. 10. n. 3.
 Faciamus hominem, ad imaginem & similitudinem Dei, l. 20. n. 34
 Et praecepit piscibus maris, &c. ibid.
 Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, ibid.
 Vocavit Dominus Adam, & dixit ei, ubi es? serm. 2. 6. n. 26
 Crescite & multiplicamini.
 Dominamini piscibus maris, ser. 23. n. 13
 Congregationes aquarum appellavit maria, ibid.

Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, ser. 32. n. 2
 Et factum est vespere & mane dies unus, ser. 37. n. 11
 II. Formavit igitur Dominus Deus hominem de limbo terra, ser. 6. n. 13
 In quocunque die comederis mortem morieris, l. 7. n. 9
 De ligno scientia boni & mali ne comedis, & serm. 12. n. 6
 Requievit ab omni opere quod paraverat, ser. 23. n. 11
 Faciamus ei adjutorium simile sibi, l. 14. n. 3
 Erant duo in carne una, ibid.
 De ligno scientia boni & mali, serm. 12. n. 6
 Eritis sicut Dei scientes bonum & malum, l. 14. n. 3
 In dolore paries filios tuos, l. 32. n. 10
 III. Sub viri potestate eris, l. 3. n. 12
 Collocavit ante Paradysum Cherubim ad custodiam, l. 6. n. 19
 Nequaquam moriemini, l. 7. n. 9

Sicut Dii, f. 7. n. 15.
 dicitur mulier quod esset bonum lignum, &c. ser. 12.
 n. 6.
 Vocavit Adam nomen uxoris sue Eva, ibid.
 id quod mater esset cunctorum viventium, ibid.
 f. 26. n. 3.
 Multiplicabo arummas tuas & conceptus tuos, serm. 14.
 n. 10.
 Pauciores reverteris, f. 15. n. 16.
 Non vocabis Sarai sed Sara, f. 28. n. 9.
 Dedit viro suo qui comedit, f. 26. n. 6.
 Cum quod nudus essem, & abscondi me, ibid.
 Dominus Deus Ada & uxori ejus tunicas pellis,
 ibid.
 Hic capite invocare nomen Domini, f. 12. n. 17. & f.
 11. n. 10.
 Hic dicit pastor ovium, f. 32. n. 1.
 Non est autem post multos dies, ut offerret Cain, &c.
 f. 12. n. 12.
 Pugnatur foras, f. 33. n. 8.
 Quippe essent in agro, consurrexerunt Cain adversus, &c.
 ibid.
 Videntes filii Dei filias hominum quod essent pul-
 chre, f. 21. n. 11.
 Dedit hominem quem creavi à facie terræ, &c. ser. 28.
 n. 11.
 Penitus me fecisse eos, ibid.
 VIII. Duxisti eorum qui egrediebatur & non rever-
 tatur, f. 1. n. 14.
 Duxit colubam ex arca.
 IX. Quod cum vidisset Chum pater Chanaan verenda
 faciem patris sui esse nudata, &c. f. 9. n. 5.
 Malitias Chanaan servus servorum erit, &c. ibid.
 XII. Descendit Abraham in Ægyptum, &c. f. 25. n. 4.
 Vira quod palebra sis mulier, eo quod cum viderint te
 Ægypti, &c. ibid.
 Pro ergo obsecro te, quod soror mea sis, ibid.
 XIII. Bene mihi est propter te, f. 35. n. 3.
 Ne quæso sis jurgium inter me & te, recede à me
 viro, &c. f. 13. n. 4.
 Quæ Rex Sodomorum & Rex Gomorrhæ terga verte-
 runt, ceciderunt ibi & qui remanserunt fugerunt ad
 montem, ibid.
 Quod cum audisset Abraham, captum videlicet Loth,
 enumeravit expeditos vernaculos suos 300. decem &
 octo praeque super eos nocte, &c. ibid.
 Retulisti omni substantiam ipsius, mulieres quoque, &c.
 ibid.
 XV. Nolite timere Abraham, ego protector tuus sum, f. 14.
 n. 13.
 Domine Deus quid dabis mihi, ibid.
 Ego vadam absq; liberis quia mihi non dedisti semen. Ibid.

XVII. Masculus cujus praputii caro præcisâ non fuerit
 delebitur anima illa de populo, ser. 9. n. 5.
 Serviam tibi pro Rachel filia tua septem annis, f. 23. n. 6.
 Multiplicabo te vehementius nimis, ser. 28. n. 8.
 Dixit quoque Deus ab Abraham, Sara uxorem tuam
 non vocabis Sarai, sed Saram, f. 28. n. 9.
 Nec ultra vocaberis nomen tuum, f. 1. n. 10.
 XVIII. Peccatum eorum aggravatum est nimis.
 Habebit filium Sara uxor tua, f. 5. n. 4.
 XIX. Versa est in salinam salis, f. 5. n. 1.
 Salva animam tuam in monte salvum te fac, f. 7. n. 6.
 XL. Alter Pincernis præerat, alter piscoribus, ser. 18. n. 4.
 Somnium vidimus & non est qui interpretetur nobis,
 Ibid.
 Post tres dies recordabitur Pharaon ministerii tui & resti-
 tuet te in gradum pristinum, ibid.
 Tria Canisfratres adhuc dies sunt, post quos auferet Pha-
 raon caput tuum & suspendet te in cruce, Ibid.
 In uno Canisfratris quod erat excelsus portare me putabam
 omnes cibos qui sunt arte piscatoria, avesque comedere
 ex eis, Ibid.
 XXIX. Nam gregem ipsa pascebat, f. 23. n. 6.
 Quam cum vidisset Jacob amovit lapidem, &c. Ibid.
 XXXI. Ejice ancillam hanc, &c. f. 33. n. 14.
 Cum vidisset Sarai filium Agar, &c. Ibid.
 Pestibus Esau valde bonis quos apud se habebat domi in-
 duit eum, f. 26. n. 5.
 XXXII. Tolle filium tuum quem diligis Isaac & offer, &c.
 f. 31. n. 3.
 Abraham Abraham ne extendas manum tuam, &c.
 ibid.
 Tulit quoque ligna holocausti, f. 3. n. 21.
 Vidit post tergum arietem inter vepres, &c. ibid.
 XXXII. Abraham tolle filium tuum quem diligis, ser. 2.
 n. 11.
 XXIV. Puella decora nimis Helena, f. 8. n. 8.
 Abiit ex omnibus bonis portans secum, f. 21. n. 8.
 XXVII. Frumento & vino stabili vi eum, f. 11. n. 13.
 XXVIII. Si fuerit Dominus mecum & custodierit me
 in via, per quam ego ambulo, &c. f. 7. n. 11.
 XXX. Da mihi liberos alioquin moriar, f. 14. n. 10.
 XXXII. Et ecce vir luctabatur cum eo, f. 7. n. 14.
 Dimitte me jam enim ascendit aurora.
 Si contra Deum fortis fuisti, quanto magis, &c. f. 16. n. 6.
 Placabo illum muneribus, quæ, &c. f. 31. n. 8.
 Si contra Deum fortis fuisti, f. 31. n. 8.
 Vocaberis Israel, f. 1. n. 10.
 Qui cum videret quod eum superare non posset.
 XXXVIII. Iustior me est, f. 16. n. 7.
 Ad suscitandum semen fratris tui, f. 6. n. 16.
 XLI. Collo ejus torquem auream posuit, &c. serm. 5.
 n. 27.

XLII. Tu eris super domum meam & ad tui oris imperium cunctus populus obediet, &c. f. 16. n. 9
 Eductus est de carcere Ioseph, ibid.
 XLIII. Commota fuerant viscera eius super fratre suo, &c. f. 14. n. 9
 XLIV. Invenit scyphum in sacco Benjamin, serm. 23. n. 24
 XLVII. Facias mihi misericordiam, &c. serm. 20. n. 10
 Non sepelias me in Aegypto, sed dormiam cum patribus meis, f. 1. n. 15
 Adoravi Israel Dominum convertens, &c. Ibid.
 XLIX. Congregamini ut annuntiem qua ventura sint vobis in diebus novissimis, f. 20. n. 2

E X O D I.

CAP. I.

Filii Israel creverunt & multiplicati sunt, serm. 28. n. 12
 Dixit Rex Aegypti obstetricibus Hebraeorum, quando obstetricibus Hebraeo, si masculus fuerit interficite eum, ibid.
 Quidquid masculi sexus natum, ibid.
 Ecce constitui te Deum Pharaonis, f. 15. n. 15

CAP. III.

Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, serm. 3. n. 24
 Quis sum ego ut vadam ad Pharaonem, f. 14. n. 12
 Vidi afflictionem populi mei in Aegypto, f. 18. n. 8
 Et educam de terra illa in terram bonam, &c. f. 22. n. 6
 Projecit virgam & versa est in colubrum, f. 5. n. 1

CAP. IV.

Impeditoris & tardioris lingua ego sum, f. 5. n. 15
 Volebat occidere eum, f. 9. n. 5

CAP. III.

Versa est in colubrum, versaque est in virgam, serm. 8. num. 1

CAP. IV.

Obsecro Domine non sum eloquens, f. 24. n. 12
 IV. Obsecro Domine mitte quem missurus es, ibid.

CAP. VI.

Loquere ad Pharaonem Regem Aegypti, f. 15. n. 11
 Incircumcisi labii ego sum, &c. ibid.

CAP. VIII.

Loquere ad Aaron extende virgam tuam, &c. serm. 14. n. 6
 Percute pulverem terra, &c. ibid.
 Et facti sunt Ciniphes in hominibus & iumentis, ibid.
 Dignus Deus est hic, f. 27. n. 14

CAP. XIII.

Sacrifica mihi primogenitum quod apertum est tibi, f. 2. n. 4
 Primogenitum asini mutabis ovem, f. 13. n. 4
 Odia inexplicabilia & implicabilia inimicis ad pacem & concordiam revocavi, f. 15. n. 4

CAP. XIV.

Dominus autem praecebat eos ad ostendendum in columna nubis, &c. f. 31. n. 5

CAP. XVII.

Da nobis aquam ut bibamus, f. 29. n. 10
 Moyses & Aaron & Hur ascenderunt per verticem montis, f. 13. n. 9
 Murmuraverunt contra Moysen dicentes: cur fecisti nos exire de Aegypto, ut occideres nos & bovem nostrum & jumenta sua, f. 7. n. 17
 Sume virgam qua percussisti fluvium, &c. ibid.

CAP. XXIII.

Servietis Domino Deo vestro ut benedi am, &c. serm. 7. n. 11
 Non apparebis in conspectu meo vacuus.

CAP. XXXII.

Aus dirmitte eis hanc noxam, aut dele me, &c. serm. 37. n. 19
 Congregatus populus adversus Aaron deum, f. 14. n. 14
 Videntem autem populum quod moram faceret descendendi de monte Moyses, &c.

CAP. XXXIV.

Cumque descendisset Moyses de monte, &c. LEVI.

LEVITICI.

CAP. XIII.

Tempore quo leprosus & immundus solus habitabit
extra castra, scrm. 11. n. 5.

NUMERI.

CAP. II.

Ignis eius ignis Domini de voravit, &c. scrm. 30.
10 & scrm. 8. n. 20

CAP. XII.

Martha ad Aaron contra Moysen, &c. scrm.

apparuit candens lepra, &c. ibid.

CAP. XIII.

Moyse & Aaron, &c. scrm. 1. n. 8

CAP. XIV.

Vir mortui sunt atque percussus in conspectu Do-

mini, scrm. 1. n. 8

CAP. XX.

Introducetis hos populos in terram quam dabo eis,

scrm. 1. n. 6. 7

Quoniam & illa dabit aquam, ibid.

Quoniam & illa dabit aquam, scrm. 30. n. 10

CAP. XXII.

Quoniam venire ad me paratus sum, &c. scrm. 31.

Quoniam, scrm. 12

Quoniam Balac plenam domum suam argenti &

non potuit immutare verbum Domini, &c. ibid.

Quoniam Balac mane & strata asina sua, &c. ibid.

Quoniam honorare te & quicquid volueris dabo tibi,

scrm. 1. n. 12

Quoniam solus herbas usque ad radices carpere.

CAP. XXIV.

Quoniam consilium quod populus tuus populo huic faciat,

scrm. 1. n. 12

CAP. XXV.

Quoniam est populus cum filiabus Moab, scrm. 19. n. 15

Quoniam sunt 24. millia hominum.

Quoniam ipsi quam semini eius pactum sacerdotii sempi-

ternum, ibid.

Quoniam propterea ingressus est post virum, &c. scrm. 19.

Quoniam, scrm. 16

DEUTERONOMII.

CAP. II.

Quoniam locus quem calcavit pes vester, vester erit.
Eusebii Sanctorale,

CAP. XV.

Audite cali qua loquor, audiat terra verba oris mei, scrm.
8. n. 18

Heccine popule stulte & insipientes, ibid.

Constituit eum super excelsum terram, &c. ibid.

CAP. XXII.

Non inducatur mulier veste virili, nec vir utetur veste
feminea, &c. scrm. 26. n. 5

CAP. XXV.

Accipiet eam frater ejus uxorem ut suscitet semen fratri
suo, scrm. 5. n. 10

CAP. XXXV.

In manu ejus ignea lex, scrm. 5. n. 13

JOSUE.

CAP. XXVI.

Interfecerunt omnia qua erant in ea à viro usque ad
mulierem ab infante usque ad finem.

Rahab vero meretricem & domum patris ejus & om-
nium qua habebat fecit Josue vivere, ibid.

CAP. X.

Stetit sol in medio cali, &c.

Sol contra Gabaa non movearis stetit.

CAP. XXIV.

Et lapis iste erit vobis in testimonium.

Sepeliveruntque eum in finibus possessionis sue in Thamo-

rathsare qua est in monte Ephraim.

JUDICUM.

CAP. V.

Qui sponte abstulisti de Israel animas vestras ad pericu-
lum benedicite Domino, scrm. 27. n. 3

CAP. VII.

Quem persecuti comprehenderunt, scrm. 20. n. 7

Cecis summatibus manuum ejus & pedum, ibid.

Adhuc potulus mutus est, scrm. 13. n. 5

Qui lingua lambuerint aquas, solent sicut canes lambe-
re, ibid.

Fuit itaque numerus eorum, qui lambuerant aquas tre-
centi viri, ibid.

Reliqua multitudo revertatur in locum suum, ibid.

Ipsorum trecentis viris dedit se certamini, ibid.

CAP. IV.

Præcepit tibi Dominus Deus Isaac, vade & duc exerci-
tum, & Sisaram Principem exercitus Iabin & cur-
rus ejus tradam, &c. 13. n. 7

In tantum ut Sisara de curru desiliens fugeret, ibid.

Tulit itaque Iahel uxor Haber clavum tabernaculi, assu-
mens pariter & malleum, & ingressa, &c. ibid.

CAP.

CAP. IX.

Impera nobis nunquid possum deferere &c. 10. n. 34

CAP. XVI.

Erueunt oculos ejus, & duxerunt Gazam vinculum catenis, & clausum in carcere molere fecerunt, 19. n. 7
Domine Deus memento mei, & redde nunc mihi fortunam pristinam, ibid.

R U T H.

CAP. I.

Nolite me vocare Noemi, sed vocato me Mara, 28. n. 9
Quia amaritudine valde replevit me omnipotens, 1. n. 11

I. R E G U M.

CAP. I.

Exagitabat eum spiritus nequam, 28. n. 14
Iubent Dominus noster ut servitus, qui coram te sunt
quarant hominem scientem psallere ci. hana, &c.
ibid.
David psallebat ci. haram, & percutiebat manu sua, &c.
ibid.
Hic habuit duas uxores nomen uni Anna, & nomen secundae Phenenna, 30. n. 7
Fuit vir unus de Ramathaim Saphim de monte Ephraim
& nomen ejus Eliana, 1. n. 30. n. 7

CAP. II.

Dominus concluderat viam ejus, 34. n. 17
Fiebat & non capiebat cibum, ibid.

CAP. IV.

Postula quod vis ut faciam tibi antequam tollar à te, 29. num. 13
Obsecro ut fiat in me duplex spiritus tuus, ibid.
Duo filii Heli Ophni, & Phinees mortui sunt, 10. n. 33
Irruerunt enim in eam dolores, ibid.
Invenerunt Dagon jacentem super faciem suam in terra coram arca Domini, caput autem Dagon & una palma manuum ejus abscissa erant super limen, 5

CAP. XIII.

Percussit stationem Philistinorum qua erat in Gabaa, 30. n. 26

CAP. XIV.

Et ecce multitudo prostrata, & huc, illucque diffugiens, 30. n. 26
Dixit Ionathas ad adolescentem armigerum suum veni, & transeamus ad stationem Philistinorum, 33. num. 7
Erant inter ascensus per quos nitebatur Ionathas transire ad stationem Philistinorum, ibid.

CAP. XVI.

Ad hoc relictus est parvulus, & passus est eum, 10. n. 10
Surge & unge eum ipse est enim, ibid.
David psallebat ci. hana, & percutiebat manu sua, 1. n. 18

CAP. XVII.

Percussit Philisthaum in fronte ejus & cecidit, 13. n. 14
Tulit unum lapidem, & funda jecit, & percussit Philisthaum, 31. n. 9
Nunquid ego canis sum quid tu veni ad me cum lapide, 1. n. 16

CAP. XVIII.

Sic loquimini ad David non habet Rex, 31. n. 10
nisi centum praputia Philistinorum: placuit ergo oculis David ut foret gener Regis, 31. n. 9
Dedit itaque Saul ei filium suum uxorem, 31. n. 10

CAP. XX.

Iuxta lapidem, cui nomen erit Exel, 4. n. 14

CAP. XXIV.

Insitor tu es quam ego, 6. n. 8

CAP. XXV.

Saul autem dedit Michol filiam suam, 2. n. 9

CAP. XXVII.

Audiens autem Saul, & omnes fructus formosus filii sui studebant & mirabantur mox, 30. n. 14

II. R E G U M.

CAP. III.

Redde uxorem meam Michol, quam despondisti mihi praputius, 6. n. 9
Misit ergo Iphobeth & tulit eam à vero suo praputio Laus, ibid.

CAP. IX.

Et habitavit Arca Domini in domo Obedi, 3. n. 10
tribus mensibus, & benedixit Dominus Obedi & omni domui ejus, 3. n. 9
Quam gloriosus fuit hodie Rex Israel, & spiritus ejus
se ancillis servorum suorum, & natusque
nudetur unus de scurris
David, & omnis domus Israel ducunt eum in
menti Domini in iudicio, & claronit, 11. n. 6

CAP. XI.

Vidit mulierem se lavantem, erat enim pulchra mulier, 1. n. 7
Missis itaque David nuntius, tulit eam, ibid.
Pecunia Vriam ex adverso belli, ut percussus occideretur, ibid.
Et mortuus est Vrius Bethaus, ibid.

LOCORUM S. SCRIPTURÆ.

CAP. XII.

Domini Deus Israel, ego unxi te in Regem
Israel, & eris de manu Saul, & dedi tibi do-
minum tuum, &c. serm. 21. n. 7
Sicut autem ista, adiciam tibi multo maiora, ibid. &
serm. 4. n. 13

Sicut autem ut moreretur infans, serm. 29. n. 17
Sicut est puer surrexitque David de terra, ibid.

Psal. XVIII.

David ad Absalon, eligam mihi, & serm. 33.
serm. 15

CAP. XVIII.

Sicut mihi puerum Absalon, ibid.
Sicut transiit per porta & fleuit, fili mi Absalon, serm.
13. n. 13

III. REGUM.

CAP. III.

Sicut infans in unum in duas partes, & date dimi-
diam partem uni, & dimidiam partem alteri, serm. 5.
serm. 1

Sicut Domine & rectum iudicium tuum, ibid.

CAP. X.

Sicut Rex Salomon thronum de ebore grandem, serm. 8. n. 5
Sicut est iudicium tale opus in universis regnis, ibid.

Sicut autem habuit super sex gradus hinc atque inde, serm.
12. n. 2

Sicut tentari eum in enigmatibus, serm. 16. n. 10
Sicut ut tanta esset abundantia argenti in Ierusalem,
serm. 1. n. 1

CAP. XIII.

Sicut autem manum suam de altari dicens, &c. serm. 11. n. 4

Psal. XVII.

Sicut desiderant ei panem, & carnes mane, similiter pa-
nem & carnem vespere, serm. 4. n. 14

Sicut autem se, atque manus suas super puerum, serm. 13.
serm. 10

Sicut Dominus Israel cuius conspectu sto, si erit annis
serm. 19. n. 4

Sicut Deus meus etiamne viduam, apud quam ego
serm. 8. n. 8

Psal. XVIII.

Sicut Deus Abraham & Isaac, & Israel, ostende quia
serm. 19. n. 4

Sicut es Deus Israel: exaudi me Domine, exaudi me, ut
serm. 19. n. 4

Sicut autem famem vehementem in Samaria, & facta est
serm. 8. n. 14

Sicut autem natiuitas parva, &c. ibid.

IV. REGUM.

CAP. I.

Descendat ignis de calo, & devoret te, &c. serm. 19.
num. 10

CAP. II.

Cumque pergerent & incedentes sermocinarentur, ecce
serm. 19. n. 17

Sanavi aquas has, & non erit ultra sterilitas, serm. 21. n. 4

Postula quod vis, ut faciam tibi antequam tollar à te,
serm. 21. n. 4

Obsecro ut fiat in me duplex spiritus tuus, ibid.

Rem difficilem postulasti, ibid.

Attamen si videris me, quando tollar à te; eris tibi quod
petisti: si autem non videris, non eris, ibid.

Elisaeus clamabat & videbat, ibid.

Et levavit pallium Elisaeus quod ceciderat ei, ibid.

CAP. IV.

Incubuit super puerum, posuit os ejus, & oculos super
oculos ejus, serm. 3. n. 20

Addam diebus tuis 15 annos, serm. 24. n. 14

Et hoc erit signum à Domino, ibid.

Quid vis ut faciam tibi, serm. 34. n. 16

Vade pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua
non pauca, ibid.

Cumque plena fuissent vasa, ibid.

CAP. V.

Reverte Dominus meus misit me ad te dicens: da ei talen-
tum, &c. serm. 16. n. 7

Ligavit duo talenta argenti in duobus saccis, &c. ibid.

Nunc igitur accipisti argentum, ut emas &c. ibid.

Vade, & lava septies in Iordane, & recipiet sanitatem
carnis tua, serm. 3. n. 9

CAP. VI.

Misit Elisaeus lignum in aquam, &c. serm. 8. n. 1

CAP. IX.

Ite & videte maledictam illam, & sepelire eam, serm. 7.
num. 16

CAP. XIV.

Quod cum tetigisset ossa Elisaei, revixit, &c. serm. 13.
num. 20

CAP. XIX.

Cumque adoraret in templum Necho, Deum suum
Adramelech, & Sallassar filii ejus percusserunt eum
gladio, serm. 14. n. 4

Quamobrem hac dixit Dominus de Rege Assiriorum non
ingredietur urbem hanc, nec mittere, &c. serm. 13. n. 4

Factum est igitur nocte illa venit Angelus Domini &
percussit in castris Assiriorum, &c. ibid.

Et recedens abiit, & reversus Senacherib Rex Assyrio-
rum, & mansit in Ninive, ibid.

***** 2

II. PA.

II. PARALIPOMENON.

CAP. XXXV.

Porro Cantores filii Asaph stabant in ordine suo, scrm. 19. num. 13

ESDRÆ IV.

CAP. IV.

Pondera mihi ignis pondus, aut mensura mihi statum veni, aut revoca mihi diem, quæ præterit, scrm. 35. num. 3

CAP. VI.

Et tunc conservasti duas animas, nomen uni vocasti Enoch, & nomen secunda vocasti Leviathan, scrm. 19. n. 12

TOBIAS.

CAP. XII.

Rogare capit ut dignaretur dimidiâ partem omnium, quam attulerat acceperat habere, scrm. 7. n. 23
Benedicite Deum cali, & coram omnibus viventibus, qui fecit nobiscum misericordiam suam, ibid.

JOB.

CAP. I.

Et erat in terra Hui, nomine Job, scrm. 6. n. 7
Tunc surrexit & scidit vestimenta sua, scrm. 2. 6. n. 18
Nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc, ibid.

Conspiciens diluculo offerebat holocausta ex singulis, sic faciebant cunctis diebus ne forte peccaverim, scrm. 14. n. 5

Repeate ventus vehemens irruit à regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, ibid.

Credo videri bona Domini in terra viventium, ibid.
Dominus dedit Dominus abstulit, sicut Domino placuit ita factum est, sit nomen Domini benedictum, ibid.

Dominus dedit, Dominus abstulit, &c. scrm. 15. n. 17

CAP. II.

Perussit Job ulcere pessimo à plantâ pedis usque ad verticem capitis, scrm. decimoquinto, n. 17

CAP. III.

Noctem illam tanobrosus turbo possideat, non computetur in diebus antiquis, nec numeretur in mensibus, sit nox illa solitaria.

Antequam comedam, suspiro, scrm. vigesimo nono, num. 6

CAP. IV.

Deus in Angelis suis reperit pravitatem, scrm. 12. n. 17

CAP. VII.

Quid est homo quia magnificas eum, aut quia exalta eum cor tuum, scrm. 2. n. 15

CAP. XIV.

Homo cum dormierit, non resurget donec alienum non evigilabit, nec confarget de iuramento suo, scrm. 16. n. 11

CAP. XIX.

Derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos, scrm. 13. n. 17

CAP. XXXI.

Ab infantia crevit mecum miseratio, & de ventris meo egressa est metum, scrm. 8. n. 13

CAP. XXXIV.

Inustus sum & Deus subvertit iudicium meum, scrm. num. 8

CAP. XXXVIII.

Requies mensa sua erit plena pinguedine, scrm. 14

LIBER PSALMORUM.

PSAL. I.

Et erit tanquam lignum, scrm. 7. n. 1

Et erit tanquam lignum quod plantatum est juxta cursus aquarum, scrm. 11. n. 1

PSAL. IV.

Scitote quoniam misit & Dominus sanctum suum, scrm. 29. n. 1

PSAL. XIV.

Domine quis habitavit in tabernaculo, aut &c. scrm. 34. n. 8

PSAL. XV.

Funes ceciderunt mihi in praclaris, scrm. &c. num. 8

PSAL. XVI.

Torrente voluptatis tue potabis me, scrm. 34. n. 10

PSAL. XVIII.

Calienarravit gloriam Dei, scrm. 4. n. 8

PSAL. XXI.

De ventre matris meæ Deus meus est, scrm. 104

Ego sum vermis & non homo, scrm. 1. n. 1

Foderunt manus meas, & pedes meos, scrm. 17

PSAL. XXVI.

In petra exaltavit me, & nunc exaltabo caput meum super inimicos meos, scrm. 1. n. 4

PSAL. XXVIII.

Vox Domini intercedens flammam ignis, scrm. 8. n. 1

LOCORUM & SCRIPTURÆ.

Psalm. XXIX.

Plantum meum in gaudium quibi serm. 24.

Psalm. XXXI.

sum in autumnum mea dum, &c. serm. 7. 13.

Psalm. XXXVI.

justus non collidetur, quia Dominus sup-
er eum, &c. serm. 17. n. 3.

Psalm. XXXV.

Dei abyssus multa, serm. 22. n. 1.

Psalm. XXXIX.

quis similis sit tibi, serm. 31. n. 2.

Psalm. XLIX.

calamus scribae velociter scribentis, serm. 15.

Psalm. XLVII.

cornu exaltabitur cornu nostrum, serm. 21.

Psalm. XLVI.

plena est dextera tua, serm. 18. n. 6.

Psalm. XLV.

super solium excelsum &
super Cherubin, serm. 33. n. 5.

Psalm. L.

sacrificium deo differtur usque, holocaustis non
delectaberis, serm. 2. n. 3.

Psalm. LV.

peccavi, serm. 10. n. 10.

Psalm. LX.

super Regis adieci, serm. 4. n. 15.

Psalm. LXVIII.

operis te sustinuit opprobrium, operis confusio faciem
meam, serm. 12. n. 22.

Psalm. LXXIII.

salutem in medio terra, serm. 23. n. 3.

Psalm. LXXIX.

super Cherubin, serm. 7. n. 16.

Psalm. LXXXIII.

virtute in virtutem, serm. 5. n. 4.

Psalm. LXXXIV.

Dominus terram tuam, serm. 8. n. 13.

Psalm. LXXXVIII.

sicut dies coeli, serm. 35. n. 31.

Psalm. XCIV.

exultemus Domino, serm. 1. n. 6.

Psalm. LCV.

exultabunt omnia ligna silvarum, serm. 4. n. 16.

Psalm. CIII.

mare magnam & spatio sum manibus, serm. 9. n. 24.

Psalm. CV.

eritaverunt eum ad aquas contradictionis & vocat eos
est Moyses, qui exacerbarunt spiritum eius, serm. 29. n. 10.

Psalm. CVIII.

Fiant dies ejus pauci, & Episcopatum ejus accipiat alter,
serm. 4. n. 11.

Psalm. CIX.

Dixit Dominus Domino meo, sede à dexteris meis, serm.
33. n. 5.

Tecum principium in die virtutis tuae, in splendoribus
sanctorum, ex utero ante Luciferum genui te, serm.
29. n. 2.

Psalm. CX.

Iustitia ejus manet in seculum seculi, serm. 18. n. 6.

Psalm. CXIII.

Mare vidit & fugit, Iordanis conversus est retrorsum,
serm. 23. n. 8.

Psalm. CXV.

Quid retribuam Domino, pro omnibus quae retribuit
mihi, serm. 14. n. 5.

Calicem salutaris accipiam & nomen Domini invoca-
bo, Ibid.

Psalm. CXVII.

Circumdederunt sicut apes, serm. 23. n. 9.

Psalm. CXXV.

Qui seminas in lachrymis, in exultatione metent, serm.
14. n. 10.

Psalm. CXXXVIII.

Magna & mirabilia sunt opera tua Domine, serm. 28.
n. 1.

Si ascendero in caelum tu illic es, &c. serm. 15. n. 11.

Psalm. CXLII.

Expandi manus meas ad te, serm. 13. n. 8.

Non iustificabitur in conspectu tuo, serm. 6. n. 8.

PROV. SALOMONIS.

CAP. III.

Honora Deum de tua substantia & de primitiis frugum,
&c. serm. 7. n. 7.

CAP. VI.

Zelus, & furor viri, non parcat in die vindictae, nec ac-
quiescat, serm. 32. n. 11.

CAP. XIII.

Spes qua differtur affligit animam, serm. 23. n. 6.

CAP. XVI.

Homini est animam preparare, & Domini gubernare
linguam, serm. 15. n. 5.

CAP. XXIII.

Fili praebe mihi cor tuum, serm. 2. n. 9.

CAP. XXV.

Fortitudo & decor indumentum ejus, serm. 11. n. 1.

CAP. XXIX.

Erudi filium tuum, & refrigerabit te, & dabit delicias
anima tua, serm. 21. n. 11.

***** 3

CAP.

CAP. XXXI.

Mulierem fortem quis inveniet? ser. 14. n. 1.

Vana est pulchritudo, ser. 25. n. 2.

Multa filia congregaverunt divitias, tu vero supergressa es universas, ser. 21. n. 2.

CAP. XXIV.

Septies in die cadit iustus, 32. n. 18.

CANT. CANTIC.

CAP. I.

Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es, 35. n. 17.

Collum tuum sicut monilia, ser. 18. n. 3.

Dum esset Rex in acubito suo, nardus meus dabit, &c. ser. 3. n. 18.

CAP. II.

Fasciculus myrrha dilectus meus inter ubera mea commorabitur, ser. 3. n. 18.

Dilectus meus mihi, & ego illi qui pascitur inter lilia, ser. 6. n. 22.

Euleite me floribus, stipate me malis, quia amore languo, ser. 23. n. 10.

CAP. III.

Collum tuum sicut turris David, ser. 18. n. 3.

Dilectus meus candidus & rubicundus, ser. 29. n. 7.

CAP. IV.

Fons hortorum puteus aquarum, ser. 35. n. 2.

Veni de Libano sponsa mea, veni coronaberis, s. 25. n. 12.

Vulnerasti cor meum, in uno crine colli tui, ser. 3. n. 6.

Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, ibid.

Capilli tui sunt greges caprarum, quae ascenderunt de monte Galaad, ibid. n. 7.

CAP. V.

Inebriamini charissimi, ser. 34. n. 12.

Quaramus eum tecum, ser. 18. n. 18.

CAP. VI.

Qua est ista qua ascendit, quasi aurora consurgens, ser. 2. n. 9.

Qua est ista qua ascendit de deserto deliciis affluens, ser. 28. n. 1.

Pulchra es amica mea suavis & decora, ser. 3. n. 25.

Averte oculos tuos a me, quia ipsi me avolare fecerunt, ibid.

Pulchra ut luna, ser. 3. n. 8.

CAP. VII.

Quam pulchri sunt gressus tui filia Principis, ser. 3. n. 5.

Ascendam in palmam, ser. 13. n. 2.

Collum tuum sicut turris er binea, ser. 18. n. 3.

CAP. VIII.

Pone me ut signaculum super cor tuum, ser. 2. n. 7. serm. 28. n. 2. ser. 24. n. 19.

Qua est ista, qua ascendit sicut virgula fumi, ser. 22. n. 11.

LIB. SAPIENTIAE.

CAP. III.

Iustorum anime in manu Dei sunt, ser. 6. n. 8.

Tanquam aurum in fornace probavit electus, ser. 31. n. 22.

CAP. VIII.

Dominus possedit me in initio viarum suarum, ser. 13. n. 4.

Quando preparabat calos aderam, &c. ser. 3. n. 3.

ECCLESIASTICUS.

CAP. V.

De propitiato peccato noli esse sine metu, neque peccatum super peccatum, ser. 4. n. 3.

CAP. XXI.

Non est homo iustus in terra, ser. 6. n. 8.

CAP. XXIV.

Quasi plantatio rosa in Iericho, ser. 21. n. 2.

CAP. XXVI.

Mulieris bone beatus vir, ser. n. 5.

CAP. XXVII.

Stultus ut luna mutatur, ser. 3. n. 4.

CAP. XXXI.

Quis est hic & laudabimus eum, ser. 7. n. 15.

CAP. XLIV.

Non est inventus similis illi, ser. 10. n. 4.

CAP. XLV.

Qui ungit Reges ad penitentiam, & Propitius sermone, ser. 19. n. 13.

CAP. XLVI.

Qui fuit magnus secundum nomen suum, salutem electorum Dei. 1. n. 8.

ISAIAE PROPHETA.

CAP. I.

Va Assur virga furoris mei, & baculus irae glomeratorum, ser. n. 14.

CAP. II.

Egredietur virga de radice Jesse, &c. ser. 11. n. 24.

Et erit preparatus intus domus Domini in ventum ventum, ser. 35. n. 7.

CAP. III.

Apprehendet vir fratrem suum domus suae patris sui, ser. 26. n. 7.

Vestimentum tibi est, Princeps esto populi. Ibid. CAP.

CAP. IV.

Quomodo invocatur nomen tuum super nos, serm. 6.

CAP. V.

Quomodo qua ventura sunt in futurum, ser. 15. n. 10.

CAP. VI.

Sanctus, sanctus, ser. 34. n. 4.

CAP. VII.

Quomodo Dominum sedentem super solium excelsum, ser. 33.

CAP. VIII.

Quomodo concipiet & pariet filium, ser. 8. n. 8. & serm.

CAP. IX.

Quomodo nomen ejus Emanuel, ser. 11. n. 5.

CAP. X.

Quomodo manes Domini in monte sancto isto, ser. 11.

CAP. XIV.

Quomodo confendam, supra astra exaltabo solium me-

CAP. XIX.

Quomodo cecidisti de caelo Lucifer qui mane oriebaris, lb.

CAP. XXXV.

Quomodo data est ei, decor Carmeli, & ser. 8. n. 4.

CAP. XXXVIII.

Quomodo Ezechias usque ad mortem, ser. 11. n. 4.

CAP. XXXIX.

Quomodo domus tua, quia morieris, & non vires, serm.

CAP. XL.

Quomodo Ezechias fleu magno, lbid.

CAP. XLV.

Quomodo adjecit super dies tuos quindecim annos, serm.

CAP. XLVI.

Quomodo super dies tuos quindecim annos, ser. 4. n. 51.

CAP. XLVII.

Quomodo calis de super & nubes pluant justum, ser. 8. n. 14.

CAP. XLVIII.

Quomodo manibus meis descripsite, ser. 11. n. 9.

CAP. XLIX.

Quomodo est quia ipse voluit, ser. 11. n. 7.

CAP. L.

Quomodo enim ducem, ac Praeceptorem gentibus, ser. 10.

CAP. LI.

Quomodo oculi tuos, & vide omnes isti, & ser. 14. n. 20.

CAP. LII.

Quomodo sunt isti qui ut nubes volant, ser. 11. n. 3.

CAP. LIII.

Quomodo Dominum evangelizare misit me, serm. 3. num.

CAP. LIV.

Quomodo Dominum evangelizare misit me, serm. 3. num.

CAP. LV.

Quomodo Dominum evangelizare misit me, serm. 3. num.

CAP. LVI.

Quomodo Dominum evangelizare misit me, serm. 3. num.

JEREMIE.

CAP. I.

Antequam exires de ventre sanctificavite, ser. 6. n. 3.

Virgam vigilantem ego video, ser. 11. n. 2.

Aa ab aquilone pandetur omne malum, ser. 30. n. 6.

CAP. XII.

Iustus quidem es tu Domine, ser. 81. n. 6.

CAP. XV.

Si separaveris pretiosum à vili quasi os meum eris, ser.

15 n. 8.

CAP. LXIX.

Et succendam ignem in muro Damasci, & devorabis

mœnia Benadad, ser. 23. n. 17.

EZECHIELIS.

CAP. I.

Similitudo vultus eorum facies hominis & facies leonis

à dextris ipsorum quatuor. facies autem bovis, &c.

ser. 5. n. 14.

Et facies leonis à dextris ipsorum quatuor, ser. 11. n. 1.

CAP. II.

Fili hominis super pedes tuos, & loquar tecum, ser. 6. n. 7.

CAP. X.

Facies una facies Cherub. & facies secunda facies homi-

nis, &c. ser. 5. n. 14.

CAP. XIX.

Filius non portabis iniquitatem patris, ser. 9. n. 5.

DANIELIS.

CAP. I.

Dentur nobis legumina ad vescendum, & aqua ad bi-

bendum, ser. 19. n. 37.

Tollebat cibaria, & vinum, & potus eorum, & dabat

legumina, lbid.

CAP. III.

Eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis, 11. n. 7.

Statuam auream quam erexisti non adoramus, lbid.

Præcepit ut succenderetur fornax septuplum quam sus-

cendi consueverat, lbid.

Missi sunt in medium fornacis ignis ardentis, & ambu-

labant in medio flamma laudantes Deum, 1. 31. n. 7.

Ecce video quatuor viros solutos & ambulantes in me-

dio ignis, & nihil corruptionis in eis est, lbid.

Ambulabant in medio flamma laudantes Deum, serm.

10. n. 37.

CAP.

CAP. VI.

Tunc Rex primo diluculo conjurgens festinus ad lacum
leonum perrexit, serm. 13. n. 6.
Deus meus conclusit ora leonum, & non nocuerunt mi-
hi, Ibid. n. 7.

CAP. VII.

Millia millium ministrabant ei, & decies centena millia
assistebant ei, serm. 6. n. 14.

CAP. XII.

In perpetuas aternitates, serm. 22. n. 1.

CAP. XIII.

Angustia mihi sunt undique, ser. 31. n. 1.

O S E Æ.

CAP. II.

Vadam post amatores meos, serm. 7. n. 13.

A M O S.

CAP. VIII.

Quid tu vides Amos unicum pomorum ser. 2. 6. n. 16.
Stridebunt cardines templi in die illa, ser. 26. n. 6.

J O N A S.

CAP. I.

Cecidit fors super Ionam, tulerunt eum, & miserunt in
mare, ser. 4. n. 3.

CAP. II.

Surge vade in Niniven civitatem magnam, & pradi-
ca in ea adhuc, ser. 19. n. 5.

CAP. III.

Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur, ser.
14. n. 6.

CAP. IV.

Petivit anima sua, ut moreretur dicens, melius est mi-
hi mori quam vivere, ser. 14. n. 6.

N A H U M.

CAP. III.

Facies ejus sicut nigredo ollæ, ser. 30. n. 18.

Z A C H A R I Æ.

In sanguine testamenti tui eduxisti vinctos tuos. l. 1. n. 5.

M A L A C H I Æ.

CAP. III.

Et purgabit filios Levi, & colabuntur quasi arbor, ser.
11. n. 1.

CAP. IV.

Orietur vobis timentibus nomen meum Sol justus, ser.
11. n. 1.

I. M A C H A B Æ O R U M.

CAP. VI.

Et Elaphanti ostenderunt sanguinem vestrum, & mori
acuendos eos in praelium, ser. 10. n. 3.

II. M A C H A B.

Bono animo ferebat, & singulos eorum laudabat
ser. 9. n. 2.

S. M A T T H Æ U S.

CAP. I.

Voluit occultè dimittere eam, serm. 9. n. 11. & ser. 11.
n. 20.

Noli timere accipere Mariam conjugum tuam, ser. 30.
n. 11.

Ioseph autem vir ejus, ser. 6. n. 7.

Quod enim ex Maria natum est, de Spiritu Sancto est,
ser. 6. n. 16.

Liber Generationis Iesu Christi Filii David, ser. 6. n. 2.

De qua natus est Iesus, ser. 8. n. 6.

David autem genuit Salomonem ex ea, qua fuit viri,
ser. 23. n. 3.

CAP. II.

Et ecce stella quam viderant in Oriente intuscedit,
ser. 18. n. 18.

Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquam minores
Principibus Iuda, ex te enim exiit David, puerum
pulum meum Israel, ser. 10. n. 3.

Et apertis thesauris suis obtulerunt ei myrram, casside-
thum, & myrrham, ser. 2. n. 1.

CAP. IV.

Ductus est Iesus in desertum à spiritu, ser. 12. n. 6.

Cum jejunaasset quadraginta diebus, ser. 22. n. 6.

CAP. V.

Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa
est in caelis, ser. 34. n. 2.

spiritu, quoniam ipsum est regnum calo-
rum, serm. 34. n. 18
vult serm. in iudicio contendere, & tunicam
induere, dimitte ei & pallium, serm. 26. n. 18
filius mundi, serm. 4. n. 12 & 16. n. 12
facies huius qui oderunt vos, serm. 11. n. 1

CAP. VI.

qui videt te in abscondito reddet tibi, &c. ser.
18. n. 7
non fructum quotidianum da nobis, &c. ser. 29. n. 10
Pater noster, &c. serm. 32. n. 6
facies tuas ne faciat sinistra tua, quid faciat
dextera tua, serm. 5. n. 15
fructum quotidianum da nobis hodie, ser. 8. n. 3
aurum tuum, ubi est cor tuum, ser. 15. n. 10

CAP. VIII.

tantam fidem in Israel, serm. 1. n. 26
dignus, ut intres sub tectum tuum, serm. 6. n. 8

CAP. IX.

quidem multa, operarii autem pauci, ser. 14. n. 12

CAP. X.

prodentes, sicut serpentes, serm. 16. n. 18

CAP. XI.

qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quo-
rum, &c. serm. 34. n. 18

calorum vim patitur, &c. Ibid.

CAP. XII.

Angelum meum, serm. 5. n. 27
Matris, & Fratres qui foris stant quarentes te,
&c. serm. 6. n. 15

CAP. XIII.

facilis est filius ejus ex, &c. serm. 32. n. 6
in terram bonam, serm. 29. n. 6

regnum celorum thesauro abscondito in agro, s.
11. n. 17

regnum celorum homini negotiatori, Ibid.

regnum celorum sagena, &c. n. 7

CAP. XIV.

Matris Baptistæ ipse surrexit à mortuis, ser. 16.
2. 11

in medio mari iactabatur, &c. serm. 12. n. 15

clamaverunt, Ibid.

faciam ego sum, Ibid.

CAP. XV.

longe est à me, serm. 1. n. 3

filii David filia mea malè à Demonio ve-
narum, serm. 9. n. 5

enim excusit mala cogitationes, &c. ser. 8. n. 17

fidem tuam, fiat tibi sicut vis, serm. 7. n. 8

CAP. XVI.

Christus filius Dei vivi, serm. 13. n. 4

Paletti Sancti oratio.

Quem dicunt homines esse Filium hominis: Atque Ioannem
Baptistam, alii autem Eliam, serm. 15. n. 9
Abiit unus de duodecim qui dicebatur Iudas, ser. 4. n. 13
Beatus es Simon Bariona, serm. 12. n. 21
Et oportet eum ire Ierosolymam. Ibid.
Vade post me Satana, scandalum es mihi, Ibid.
Oportet eum ire Ierosolymam, & multa pati à senioribus
& scribis, serm. 1. n. 12
Abstine à te Domine, Ibid.
Nolite possidere aurum neque pecuniam, serm. 32. n. 1

CAP. XVII.

Bonum est nos hic esse, si vis faciamus, &c. ser. 17. n. 16
Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui,
serm. 32. n. 3

Et ecce vox de nube dicens, serm. 6. n. 14

Hoc genus Demoniorum non ejicitur nisi per orationem
& jejunium, serm. 7. n. 9

Paterna vox audita est, filius meus dilectus in quo mihi
bene complacui, serm. 9. n. 4

Et ecce apparuerunt illi Moyses, & Elias loquentes cum
eo, serm. 19. n. 14

Assumpsit Petrum, Iacobum & Ioannem fratrem ejus &
duxit in montem, &c. ser. 34. n. 7

Timuerunt timore magno, & ceciderunt in faciem suam,
serm. 34. n. 7

Hic est filius meus dilectus, &c. Ibid.

CAP. XVIII.

Nisi conversi fueritis & efficiamini sicut parvuli, &c.
serm. 24. n. 7

CAP. XIX.

Facilius est Camelum per foramen acus transire, quàm
divitem intrare in regnum calorum, serm. 26. n. 19

Et ecce offerebant ei paralyticum jacentem in lecto, ser. 1.
n. 8

Confide fili, remittuntur tibi peccata tua, Ibid.

Tolle lectum tuum, & vade in domum tuam, Ibid.

Exi à me Domine quia homo peccator sum, ser. 6. n. 8

CAP. XX.

Dic ut sedeant hi duo filii mei unus ad dexteram & unus
ad sinistram, serm. 1. n. 3 & 5. 26. n. 11

Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum, ser. 20.
n. 3 & serm. 32. n. 22

Exiit primo mane conducere operarios in vineam suam,
serm. 4. n. 7

Circa unde imam vero exiit, & invenit alios stantes &
dixit illis, &c. Ibid.

Accepit & ipse singulos denarios, Ibid.

Volo huic novissimo dare, sicut & vobis, Ibid.

Murmuraverunt aduersus patrem familias dicentes, s.
novissimi, &c. serm. Ibid.

CAP.

CAP. XXII.

Diliges proximum tuum sicut teipsum, ser. 27. n. 15
 Unus vestrum me traditurus est, ser. 17. n. 10
 In tenebras exteriores, ser. 31. n. 12

CAP. XXIII.

Alligant enim onera gravia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum, ser. 10. n. 34

CAP. XXIV.

Mittet Angelos suos cum tuba, & voce magna, ser. 5. n. 19

CAP. XXV.

Date nobis de oleo, vestro quia lampades nostra extinguuntur, ser. 34. n. 16

Ne forte non sufficiat nobis & vobis, &c. ser. 34. n. 16

CAP. XXVI.

Et relicto eo omnes fugerunt, ser. 17. n. 7 & ser. 20. n. 8

Nescio quid dicis non novi hominem, ser. 23. n. 4

Et tu de illis es, nam & loquela tua, &c. ser. 17. n. 16

Petra scissa sunt, ser. 4. n. 13

Et contristati valde, ibid. n. 16

Dico autem vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis, &c. ibid. n. 17

Hic est sanguis meus qui pro vobis, &c. ser. 5. n. 29

Et exemit gladium, & percussit servum, &c. serm. 9. n. 15

Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt, ibid.

Transat a me calix iste, ser. 11. n. 7

Veruntamen non sicut ego volo sed sicut tu, ibid. n. 8

Vbi vis paremus tibi comedere Pascha, &c. ser. 11. n. 21

Effudit super caput ipsius recumbentis, ser. 3. n. 9

CAP. XXVII.

Facta est tranquillitas magna, ser. 15. n. 13

Nihil tibi, & iusto illi, multa enim passa sum hodie per visum, ser. 13. n. 16

Si filius Dei es descende de Cruce, ibid.

Non audis quanta adversum te dicunt testimonia, ser. 32. n. 11

Et non respondit ei ullum verbum, &c. ibid.

Ioseph involvit illum in syndone, &c. ibid. n. 14

Cum autem sero factum esset, venit, &c. ser. 6. n. 12

Et accepto corpore Ioseph involvit, ibid.

Pro timore autem ejus exterriti sunt custodes, & facti sunt velut mortui, &c. ser. 33. n. 9

Respondens autem Angelus dixit mulieribus, ibid.

SANCTUS MARCUS.

CAP. I.

Vox facta est de Calis, ser. 6. n. 14

Ecce ego mitto Angelum meum, ser. 5. n. 19

CAP. II.

Et dedit potestatem curandi infirmitates, & ejiciendi demonia, ser. 28. n. 8

CAP. III.

Simon qui & Zelotes, serm. 20. n. 1

Boanerges, id est, filius Tonitru, ibid. n. 9

CAP. IV.

Quod minimum est omnibus seminibus, serm. 20. n. 1

In quacunque mensura mensi fueritis, &c. serm. 21. n. 17

CAP. V.

Cogitaverunt phantasma esse, ser. 27. n. 16

Venit ad eos ambulans super mare, ser. 27. n. 15

CAP. VI.

Qui male dixerit Patri vel Matri, morte morietur, serm. 17. n. 17

Adhuc cecatum habetis cor vestrum & non auditis, serm. 11. n. 17

CAP. IX.

Bonum est nos hic esse, nesciebat quid diceret, serm. 27. n. 16

Non enim sciebat quid diceret, serm. 27. n. 16

Surdos fecit audire & multos loqui, serm. 31. n. 8

CAP. X.

Facilius est Camelum per foramen acus transire, serm. 11. n. 17

Qui voluerit fieri major, erit vester minor, ibid.

Multi venient in nomine Dei dicentes, quoniam ego sum, & multos seducunt, ibid.

CAP. XIV.

Capit anathematizare & jurare, quia nescio bonitatem istum quem dicis, serm. 4. n. 13

Unus quidam de circumstantibus, serm. 17. n. 1

Negavit, dicens, neque scio, neque novo quid dicis, ibid.

At illi manus injecerunt in eum, & tenuerunt eum, serm. 20. n. 10

CAP. XV.

Et accusabant eum summi sacerdotes, serm. 21. n. 13

Non respondes quidquam? vides in quantum te accusant, ibid.

Dabant ei bibere myrrhatum vinum, serm. 21. n. 13

Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me, serm. 30. n. 4

CAP. XVI.

Qui non crediderit, condemnabitur, serm. 11. n. 17

Sedet a dextris Dei, ser. 33. n. 9

SANCTUS LUCAS.

CAP. I.

Turbata est in sermone ejus, ser. 3. n. 10

Beata quia credidisti quoniam perfecerunt te, quia facta sunt tibi a Domino, ibid. n. 15

Magnificat anima mea Dominum, ibid.

Quia respexit humilitatem ancilla tua, ser. 5. n. 19

Erit magnus coram Domino, ser. 3. n. 10

Benedictus fructus ventris tui, ser. 4. n. 16

Angelus Gabriel ad Mariam Virginem despon-
tam Ioseph, serm. 6. n. 7. & serm. 32. n. 6
Maria abiit in montana cum festinatione, &c.
serm. 6. n. 10. & serm. 18. n. 1
facta est vox salutationis tue in, &c. serm. 6. n. 10
est Spiritu Sancto Elisabeth, serm. 6. n. 10
plena Dominus tecum, serm. 25. n. 10
dixit Angelus ab ea, ibid.
non poteris loqui, serm. 6. n. 8. & n. 1. &
serm. 6. n. 7
Sanctus super veniet in te, serm. 28. n. 2
alissimi obumbrabit tibi, ibid.
plena, &c. serm. 28. n. 10. & 21
audisset turbata est in sermone ejus, serm. 28.
n. 11
nomen ejus IESVM, serm. 16. n. 3. & serm. 1.
n. 10
nomen ejus Iesus, serm. 1. n. 10
Virginis Maria, ibid. n. 17
gratiam apud Dominum, serm. 18. n. 17
Domini, serm. 25. n. 13
anima mea Dominum, serm. ibid. n. 16
iustitia coram ipso omnibus diebus nostris,
serm. 25. n. 18
magnus, & filius Altissimi vocatur, serm. 16.
n. 7
scit istud quoniam virum non cognosco, serm. 16.
n. 6
in natiuitate ejus gaudebunt, ibid. n. 3
impletum est tempus pariendi, ibid.
Angelus Gabriel, ibid.
Angelus locutus est Zacharia, dicens, ibid.
pari iste erit, serm. 16. n. 2
est Zacharia & prophetauit, dicens, ibid. n. 1
pugilarem scripsit, dicens, &c. serm. 15. n. 7
CAP. II.
vobis gaudium magnum, serm. 16. n. 3
pari dies ut pareret, ibid.
MARIA abiit in montana cum festinatione
serm. 3. n. 5
michi ut veniat mater Domini mei, ibid.
eum inter, &c. serm. 3. n. 12
omnes qui eum audiebant, ibid.
facisti nobis, pater tuus, & ego dolentes quare
tamen te, ibid.
animam pertransibit, &c. serm. 9. n. 2
CAP. III.
vox de nube dicens, hic est filius, &c. serm. 6. n. 14
putatur filius Ioseph, ibid. n. 16
Spiritus Sanctus corporali specie, serm. 6. n. 10

CAP. IV.
Et consummata omni tentatione Diabolus recessit ab illo
usque ad tempus, serm. 16. n. 11
CAP. V.
Vt audirent verbum Dei, serm. 11. n. 24
Et docebat de nauicula turbas, ibid.
Duc in altum & laxate vela vestra, &c. ibid.
Et concluderunt piscium multitudinem copiosam, ibid.
Erat pernoctans in oratione, serm. 26. n. 19
CAP. VI.
Propheta magnus surrexit in nobis, &c. serm. 29. n. 6
Et ecce mulier qua erat in ciuitate, &c. serm. 28. n. 18
CAP. VII.
Hic si esset Propheta sciret utique qua & qualis est mulier
qua tangit eum, serm. 17. n. 7
Vnus debebat denarios &c. ibid.
Non habentibus illis unde redderent, donauit utrique,
ibid.
Quis ergo eum plus diligit? ibid.
Estimo quia is, cui plus donauit, ibid.
Recte iudicasti, ibid.
Cui minus dimittitur, minus diligit, ibid.
Noli flere Adolescens, tibi dico, surge, serm. 13. n. 19
Et resedens qui erat mortuus, & dedit illum, ibid.
CAP. IX.
Nesciens quid diceret, serm. 27. n. 16
Et non receperunt eum, serm. 19. n. 11
Cum vidissent Discipuli ejus dixerunt Domine, &c. ibid.
Et conuersus increpabat illos, dicens: nescitis cuius spiri-
tus estis, ibid.
CAP. X.
Martha satagebat circa frequens ministerium, serm. 18.
n. 15
Maria sedens secus pedes Domini, ibid.
Homo quidam descendebat de Ierusalem, &c. serm. 28.
n. 15
Appropians ligauit vulnera ejus, ibid.
Deus propitius esto mihi peccatori, ibid. n. 6
CAP. XII.
Nolite timere pusillus grex, serm. 24. n. 6
CAP. XV.
Non veni vocare iustos, sed peccatores, serm. 31. n. 6
CAP. XX.
Filii resurrectionis aequales sunt Angelis in calo, s. n. 2
Non reliquerunt semen, & mortui sunt, serm. 5. n. 10
In resurrectione ergo cuius erit uxor, ibid.
Neque nubunt, neque ducunt uxores aequales, &c. ibid.
CAP. XXII.
Mulier non novi illum, serm. 20. n. 20
Tecum paratus sum in carcerem & in mortem ire, s. n. 4
Ecce satanas expetuit vos ut eribraret, &c. serm. 32. n. 7
Pater in manus tuas commendo spiritum meum, s. n. 29
***** 2 *****
Hodie

Hodie mecum eris in paradiso, ibid.

Et factus est sudor ejus sicut gutta sanguinis, &c. 11. n. 7

Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua, scrm. 22. n. 9

CAP. XXIII.

Hic est Rex Iudaorum, scrm. 12. n. 22

Memento mei Domine, dum veneris in regnum tuum, scrm. 14. n. 13 & scrm. 17. n. 19

Hodie mecum eris in Paradiso, scrm. 1. n. 19

In manus tuas commendo spiritum meum, scrm. 24. n. 18

CAP. XXIV.

Surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni, l. 17. n. 14

Stetit in medio, & dixit eis, pax vobis: scrm. 32. n. 6

Mitte manum tuam in latus meum, scrm. 32. n. 6

SANCTUS JOANNES.

CAP. I.

In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum,

& Deus erat verbum, scrm. 16. n. 4

Fuit homo missus à DEO cui nomen erat Ioannes, ibid.

Et verbum caro factum est, ibid. & scrm. 3. n. 24. & scrm.

28. n. 2

Ego vox clamantis in deserto, scrm. 16. n. 8

Non sum ego Christus, non Elias, non sum Propheta, scrm.

16. n. 18

Ecco Agnus Dei, ecce, qui tollis peccata mundi, 16. n. 17

In testimonium, ut testimonium perhiberes de lumine, ib.

Fuit homo missus à Deo, ibid. n. 13

Non erat ille lux, scrm. 16. n. 12

Invenimus Messiam, quod est interpretatum Christus &

adduxit fratrem suum Simonem ad Iesum, scrm. 20.

n. 20

Miserunt ab Ierusalem Sacerdotes, & Levitas ad Ioan-

nem ut interrogarent eum: Tu quis es? scrm. 2. n. 6

Medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis: ipse est,

&c. ibid.

CAP. II.

Initium signorum fecit IESVS in Cana Galilee, & ma-

nifestavit gloriam suam, scrm. 1. n. 16

Deficiente vino dixit Mater IESV ad eum, vinum non

habent: Quid mihi, &c. scrm. 2. n. 9

Accepit panem, & distribuit discumbentibus, scrm. 32. n. 6

CAP. III.

Missi Deus filium suum in mundum, scrm. 3. n. 16

CAP. V.

Nisi manducaveritis carnem meam, & biberitis meum

sanguinem, non habebitis vitam in vobis, l. 11. n. 14

Alius est qui testimonium perhibet de me, scrm. 20. n. 16

Ego testimonium non perhibeo de meipso, sed testimonium perhibet de meipso, testimonium meum unusquisque

rum, ibid.

CAP. VI.

Durus est hic sermo, & qui potest eum audire? l. 11. n. 4

Dicit ad Philippum, unde ememus panem, ut manduca-

bi, l. 12. n. 16

Ipsa enim sciebat quid esset faciendum, ibid.

Ducentorum denariorum paces non sufficere, ut

quisque modicum quid accipiat, ibid.

Et responderunt ei Discipuli sui, unde illis, &c. ibid.

Est puer unus hic qui habet quinque panes, & disci-

ces, sed hoc, quid sunt inter tantos, ibid.

CAP. VII.

Tulerunt lapides ut jacerent in eum, l. 12. n. 12

Ego sum lux mundi, l. 6. n. 12

Ego gloriam meam non quero, l. 32. n. 6

Demonium habes, tulerunt ergo lapides, &c. ibid.

Pater noster Abraham est, l. 1. n. 13

Si filii Abraham estis, opera Abraham facite, ibid.

CAP. X.

Ioannes nullum signum fecit, l. 16. n. 19

CAP. XI.

Nonne duodecim hore sunt dies, l. 4. n. 7

Lazare, veni suras, &c. l. 30. n. 11

CAP. XII.

Maria ergo accepit libram unguenti Nardii, l. 3. n. 9

Et unxit pedes ejus, ibid.

Nunc princeps huius mundi ejicitur foras, l. 31. n. 17

CAP. XIII.

Turbatus est spiritus, l. 4. n. 16

Non lavabis mihi pedes in aeternum, scrm. 17. n. 20

Cum diabolus jam missus sit in cor, ut tradere eum, scrm.

13. n. 16

Nunc clarificatus est filius hominis, scrm. 4. n. 16

Capit lavare pedes Discipulorum, scrm. 2. n. 13

Domine, tu mihi lavas pedes, ibid.

Non lavabis mihi pedes in aeternum, ibidem.

Si non la vero tibi pedes, non habes partem meam, ibid.

Non solum pedes, sed etiam manus & cetera, ibid.

CAP. XV.

Pater meus usque modo operatur, & ego quoniam scrm. 12.

n. 13

Hac mando vobis ut alligatis invicem, scrm. 11. n. 20

Mittam vobis Spiritum Sanctum, scrm. 3. n. 26

Iam non dicam vos servos, scrm. 4. n. 6

Quia servus nescit quid faciat Dominus ejus, ibid.

CAP. XVI.

Multa habeo vobis dicere, scrm. 34. n. 10

Non potestis portare modo, ibid.

CAP.

LOCORUM SCRIPTURÆ.

CAP. XVIII.

ergo Petrus habens gladium, eduxit eum, & per-
cussit Pontificis servum. scilicet. 23. n. 4.

CAP. XIX.

prehendit Pilatus IESVM & flagellavit. l. 2. n. 15.
qui quæstus noluit bibere, l. 18. n. 22.
Ecce filius tuus, l. 16. n. 5. & l. 28. n. 22.
lancea latus ejus aperuit, l. 2. n. 15.
lancea Crucem mater ejus, l. 9. n. 8.

Ecce filius tuus, deinde dicit Discipulo, ecce ma-
ter tua, l. 3. n. 12.

Discipulus, l. 6. n. 12.

Discipulus ejus crura, l. 12. n. 22.

Discipulus est, ibid.

Discipulus novo, in quo nondum quisquam positus fue-
rat, l. 12. n. 14.

Discipulus lancea latus ejus aperuit, & continuo exi-
it sanguis & aqua, l. 9. n. 11.

Discipulus cum iam mortuum, Ibid.

Discipulus capite tradidit spiritum, Ibid.

Discipulus ergo IESVS Matrem, & Discipulum stan-
tem, quem diligebat IESVS, ibid. n. 15.

CAP. XX.

Discipulus ad monumentum forte plorans, l. 28. n. 23.

Discipulus motum ludæorum, l. 20. n. 8.

Discipulus intravit ad Discipulos, l. 13. n. 15.

CAP. XXI.

Discipulus diligis me plus huius etiam Domine, tu scis
quia amo te, l. 10. n. 7.

Discipulus Petrus vidit illum Discipulum quem diligebat
Iesus, sequentem, l. 17. n. 11.

Discipulus agnus, ibid. n. 12.

ACTA APOSTOLORUM.

CAP. I.

Erant autem perseverantes in oratione cum muliere
Maria Matre IESU, l. 3. n. 12.

Erant autem crepuit medius, & diffusa sunt omnia viscera
eius, l. 4. n. 10.

Erant autem, qui non solum corda omnium, ostende quem ele-
gerat, l. 4. n. 1.

Erant autem super Mattheum, ibid.

Erant autem, qui cognominatus est iustus, ibid. n. 5.

CAP. VI.

Erant autem in eum omnes qui sedebant in consilio vido-
runt faciem ejus tanquam, &c. l. 1. n. 11.

Erant autem omnes Spiritu Sancto, l. 35. n. 6.

CAP. VII.

Domine, ne statuas illis hoc peccatum, l. 2. n. 13.

Domine Iesu, suscipe spiritum meum, l. 2. n. 13.

CAP. IX.

Vas electionis es mihi, l. 20. n. 1.

Circumfulsit eum lux de Calo, aperti quoque oculi nihil vi-
debat, l. 22. n. 1.

Offendentes et tunicas, & vestes, quas faciebat illis Dor-
cas, l. 14. n. 20.

CAP. XII.

Lumen resulsit in habitaculo, l. 4. n. 26.

CAP. XVI.

Transiit Phrygiam, & Galatia regionem, vetati sunt
à Spiritu Sancto loqui verbum Dei in Asia, l. 22. n. 8.

Excitavit autem persecutionem in eos, & ejecerunt eos de
sinibus, &c. ibid.

D. PAULI APOSTOLI.

AD ROMANOS.

CAP. III.

Contra spem, in spem credit, l. 12. n. 16.

CAP. VII.

Reddite omnibus debita, cui tributum, tributum, &c.
l. 7. n. 8.

CAP. VIII.

Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, scilicet. 17.
n. 1.

Si Deus pro nobis, quis contra nos, l. 11. n. 1.

Charitas nunquam excidit, ibid.

CAP. IX.

Optabam ego anathema esse à Christo, &c. l. 31. n. 19.

Spe gaudentes, scilicet. 12. n. 18.

CAP. XIII.

Nemini quicquam debeatis nisi ut invicem diligatis, l. 33.
n. 10.

Qui diligit proximum suum, legem implevit, ibidem.
n. 16.

CAP. XIV.

Bonum est non manducare carnem, l. 10. n. 32.

AD CORINTHIOS I.

CAP. II.

Quæ sunt homines nemo novit nisi spiritus Domini, quæ
in ipso est, ita, & quæ sunt Dei, &c. l. 18. n. 5.

Oportet

Oportet hereses esse, serm. 18. n. 5.

Alii quidem datur sermo sapientia, alii scientia, &c. l. 30. n. 24.

CAP. VIII.

Scientia inflat, serm. 3. n. 13.

CAP. X.

Qui se existimat stare, videat, ne cadat, serm. 32. n. 18.

Petra autem erat Christus, l. 8. n. 18.

CAP. XIII.

Charitas non quarit quae sua sunt, l. 12. n. 10.

Major horum est charitas, l. 6. n. 15.

Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem, &c. l. 10. n. 8.

Major autem horum est charitas, l. 30. n. 14.

CAP. XVI.

Viriliter agite, & confortamini Domino, l. 7. n. 14.

AD CORINTHIOS II.

CAP. III.

Non poterant intendere in faciem Moysis propter gloriam vultus eius, l. 22. n. 1.

CAP. VI.

Quae societas lucis ad tenebras? l. 30. n. 22.

CAP. XI.

Transfigurat se in Angelum lucis, l. 5. n. 1.

Cum infirmior tunc potens sum, l. 12. n. 11.

CAP. XII.

Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor, &c. l. 34. n. 2.

Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim raptum usque ad tertium caelum, l. 3. n. 11.

Audivit arcana verba, l. 5. n. 16.

Non licet homini loqui, l. 34. n. 2.

CAP. XIII.

Charitas non quarit quae sua sunt, serm. 33. n. 17.

AD GALATHAS.

CAP. I.

Alium Apostolum vidi neminem nisi Iacobum fratrem Domini, l. 12. n. 12.

CAP. II.

Præo ego jam non ego, vivit vero in me Christus, l. 5. n. 1.

AD EPHESIOS.

CAP. IV.

Qui descendit, ipse est, qui ascendit, serm. 30. n. 11.

CAP. V.

Eratis enim aliquando tenebrae, tunc autem lux in Domino, serm. 30. n. 12.

CAP. VI.

Penetrabilis est verbum Dei omni gladio accipies, l. 29. n. 2.

AD PHILIPPENSES.

CAP. I.

Cupio dissolvi & esse cum Christo, serm. 122.

CAP. II.

Non quae sua sunt singuli considerantes, sed quae aliorum, serm. 33. n. 7.

Formam servi accipiens, serm. 4. n. 6.

CAP. III.

Quorum Deus ventus est, serm. 16. n. 4.

CAP. XIII.

Vocatur nomen eius Iesus, serm. 1. n. 4.

Nomen super omne nomen. Ibid.

AD COLOSSENSES.

CAP. I.

Adimpleo ea quae desunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius, serm. 12. n. 11.

CAP. III.

Super omnia autem haec, charitatem habete, quae est vinculum perfectionis, & pax Christi exultatio in vestris, serm. 10. n. 8.

AD THESSALONICENSES I.

CAP. V.

Omnes vos filii lucis estis, & filii diei, non factus noctis, neque tenebrarum, serm. 30. n. 12.

AD TIMOTHEUM. I.

CAP. I.

Deo honor, & gloria, serm. 24. n. 5. & serm. 30. n. 11.

AD TIMOTHEUM II.

Quia est mihi corona iustitia, serm. 10. n. 4.

AD HEBRÆOS.

CAP. I.

Qui sunt administratores spiritus in ministerium missi propter eas qui hereditatem capiunt salutis, serm. 11. n. 1.

CAP. VII.

Michaëlah sine patre, sine matre, sine Genealogia assumptus, &c. serm. 16. n. 13.

CAP. IX.

De sanguinis effusione non sit remissio, serm. 1. n. 5. & serm. 22. n. 5.

CAP. XI.

Et adoravit fastigium virga ejus, serm. 1. n. 15. & serm. 22. n. 12.

CAP. XII.

Proprio sibi gaudio sustinuit crucem, serm. 11. n. 7.

D. PETRI.

EPIST. I.

CAP. V.

Claritas operis multitudinem peccatorum, ser. 33. n. 10.

PETRI II.

CAP. I.

Alii datur operatio virtutum, alii prophetia: Hac omnia operatur unus atque idem spiritus, serm. 19. n. 13. Effusa divina conjors natura, serm. 15. n. 7.

D. JOANNIS.

EPIST. I.

CAP. I.

Tenebra in eo non sunt ulla, serm. 34. n. 5.

CAP. II.

Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum & superbia vitæ, serm. 24. n. 11.

CAP. III.

Cum apparuerit similes ei erimus, serm. 16. n. 1. & ser. 31. n. 2.

Filii diligite alterutrum, serm. 33. n. 16.

CAP. IV.

Deus Charitas est, serm. 10. n. 9.

Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem, serm. 11. n. 1.

CAP. V.

Tres sunt qui testimonium dant in celo Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, serm. 16. n. 17. Spiritus est qui testificatur, quoniam Christus est veritas, Ibid.

JUDÆ APOST.

EPIST.

CAP. I.

Cum Michael Archangelus altercetur de corpore Moysi, serm. 31. n. 14.

APOCALYPSIS.

CAP. II.

Apprehendit Draconem serpentem antiquum, qui est Diabolus, & Satanas & ligavit eum per annos mille, serm. 31. n. 31.

CAP. III.

Suadeo tibi emere aurum ignitum probatum, serm. 30. n. 21.

Angelo Ecclesie Sardis scribe, scio operata tua, qui nomen habes quod vivas, & mortui es, serm. 1. n. 25.

CAP. IV.

INDEX LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ.

CAP. IV.

Prociuebant viginti quatuor seniores ante sedentem in Throno & adorauerunt virgentem in secula seculorum, serm. 24. n. 13.

Et in capitibus eorum corona aurea, f. 6. n. 23.

Mittebant coronas suas ante Thronum, Ibid.

Et animal primum simile leoni, secundum animal simile, &c. f. 11. n. 6.

Quatuor animalia plena oculis ante & retro. Ibid.

CAP. V.

Et accepit de dextera sedentis in Throno librum, f. 6. n. 1.

CAP. X.

Et vidi alium Angelum, & habebat in manu sua libellum apertum, f. 5. n. 2.

Accepit librum apertum de manu Angeli, Ibid.

Et abiit ad Angelum dicens ei, ut daret mihi libellum, Ibid.

CAP. XII.

Mulier amicta sole, luna sub pedibus ejus, & in capite ejus corona stellarum duodecim, f. 3. n. 14.

CAP. III.

Et numerus ejus sexcenti sexaginta sex, f. 4. n. 2.

CAP. XIV.

Vidi Angelum Dei fortem volentem per medium alicuius voce magna clamantem, f. 5. n. 1.

CAP. XIX.

Vide ne feceris, conseruus tuus sum, f. 4. n. 3.

CAP. XX.

Vidi Angelum descendentem de celo habentem ducem abyssi, & catenam magnam, &c. f. 13. n. 17.

CAP. XXI.

Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, & ipsis duodecim nomina duodecim, & Agnus Agni, f. 4. n. 20.

Et adeptus est repromissioni, serm. 21. n. 7.

**

SERMO

SERMO PRIMUS. IN FESTO CIRCVMCISIONIS D. N. JESU CHRISTI.

Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus JESUS. S. Lucas cap. 2.

Nomina hominibus nequaquam casualiter, aut fortuito imponuntur, prout cuius bene regulato iudicio manifestum est. Nomina non temere aut fortuito non casu, nec pro cuiusque hominis arbitrio indita fuerunt, inquit Possinius. Sunt enim diversa motiva, à quibus nominum argumenta ducuntur. Nomina sumuntur à diversis causis, veluti à naturali proprietate. Sic Artaxerxes, quia dexteram sinistra longiorem habuit, dictus est Longimanus. Curtius dicimus, quia nascentes dentes habuit, Dentatus est appellatus. Famofissimus ille Mundi Imperator, eo quod comam ex matris utero secum attulerit, quæ Latinè *Cæsaries* dicitur, aut quia *cæsus* fuit ex utero matris, *Cæsar* nomine est insignitus. Sic quoque Michael Romanorum Imperator, & Ludovicus Rex Franciæ ob linguæ impedimentum Balbi cognominati sunt. Philippus quoque Rex Franciæ, quod mira vultus elegantia à cælo decoratus esset, Pulcher per antonomasiam est vocatus. Alii à singulari aliquo & proprio accidenti sua sunt nomina sortiti. Unde quia Valerium cum leonibus dimicantem ad Solis ortum corvus quidam circumvolitabat, hinc sumpta est mox occasio eundem *Corvinum* appellandi. Quod Carolo, Ludovici Francorum Regis filio capilli ad nudum usque capitis verticem elapsi essent, *Calvi* cognomentum accepit. Atrea uxor Ullis à Peticle, & Icaro in mare præcipitata, ab avisibus autem nonnullis quæ Penelope vocabantur, præserta fuit, ideoque eam *Penelopem dictam* voluit. Apud Ægyptios *Ly Moy*, idem est, quod aqua, seu vero idem quod *Salvatus*, dicitur, unde puerulo qui populi Israelitici generalis Dux postea fuit, eo quod ab aquis salvatus esset *Paoletti Sanctoale*.

Moyssi nomen inditum fuit. Multi quoque ab aliqua particulari actione cognomen suum sunt assecuti, quorum etiamnum viva fama in mundi memoria conservatur. Sic Marius Coriolani nomen sortitus est, in memoriam Coriolanum à se expugnatæ. Q. Metellus à domitia Macedonia dictus est Macedonius: è duobus Scipionibus unus post subjugatam Africam *Africani* cognomen tulit: Alter vero post Asiam devictam *Asiaticus* dictus est. Antoninus, & Ludovicus germani Caroli Magni fratres ob insignem quam erga subditos exercebant pietatem, *Pii* nomen acceperunt. Alphonsus Petri Cantabriæ Ducis filius ob extirpatam Atrii hæresin, *Catholicus* est cognominatus. Hoc quoque sensu Cassiodorus subdit: *Suscipisti nomen ex meritis, custodi, ut semper lateris veritate vocabuli*. Ad eum prope modum quod de Probo legitur: *Erat Adolefcens sui nominis vir*. Ad hæc dici quoque potest, nomina hominibus ad hoc præcipue imponi, ut sint assidui, & diligentes significati nominis sui imitatores, nam ut docet Doctor Angelicus *Nomina debent rerum proprietatibus respondere*; quod fit dum actionibus suis nomini, quo sunt insigniti, respondent: *Nimis enim absurdum est portare nomen alienum, & aliud dici, quam possit in moribus inveniri*. monet nos Cassiodorus.

2. Hodierna die Filio Dei in sua Circumcisione nomen JESU imponitur: *Nomen super omne nomen*. Nomen quod revelatum Mariæ ab Angelo fuit: *Vocabitur nomen ejus JESUS*. Quia verè juxta doctrinam S. Hieron. *JESUS in Cat. Hebrao sermone Salvator dicitur*, unde Angelus *D Th in Etymologiam nominis significat dicens: Ipse enim salvum faciet populum suum à peccatis eorum*; Id. fol. 7. eo huic nomini Filius Dei in ipsomet Circumcisionis

Idem ib.
Mich.
Rit. Neap.
lib. 1. de
Reg.
Franc.
Cass. l. 8.
Epist. 10.
Felix apud
Vopiscum.

D. Th. 1.
Art. 2.
Ad Phil.
lipp. c. 2.
JESUS in Cat.
D Th in
c. 1. Matt.
col. 4. A.

A

sionis

Serm. 1. de
Circ. pag.
90. col. 1.
D.

sionis actu egregie respondit, dum eximium salutis nostræ opus per sanguinis sui effusionem exordiri voluit: Merito sanè dum circumciditur puer, qui natus est nobis, inquit Bernardus, Salvator vocatur, quod videlicet ex hoc jam capere oportet salutem nostram, immaculatum illum pro nobis sanguinem fundens. Ad nostram igitur doctrinam hinc discendum nobis erit, unumquemque nostrum obligari, ut nominis, quo insignitus est, dignitati bonitate vitæ, morumque integritate exactè respondeat. Vos interim, ô Auditores, qui hoc nomen homo humanitatis ac benevolentie expressum obtinetis, curate, ut vos ejusdem in ipso effectui imitatores exhibeatis, illius proprietatem dum ex hoc loco vobiscum loquor exprimendo in corde, hujus verò characteres demonstrando in facie. Exordiamur.

Haym. in
Bibl. Hom.
1.1. pag.
444. col. 1.
D. in dial.
cum Tryph.
adv. lud.
p. 12. D.
Advers.
her. l. 4.
c. 30. pag.
257. 3. p.
§ 37. A. 1.

3. Primus, qui sacrum hunc Circumcisionis ritum executioni mandavit, Abraham fuit; prout ex multis Scripturæ locis apparet, & ab Haymone Episcopo Halberstadiensi expressè confirmatur, dum inquit: Ritus, id est, Circumcisionis consuetudo. & religio à B. Abraham sumptis exordium. Quod sanctus Justinus Martyr confirmat dicens: Circumcisio carnis ab Abraham initium habuit. Causarum autem finalium, ob quas hujus sanctæ Cærimonie ritus institutus est, sanctus Irenæus unam fuisse dicit, ut videlicet Hebræus populus Deo tantopere charus, à quavis alia ratione posset discriminari. Imposta fuit Circumcisio, & in signum eam dedit Deus, ut cognoscibile perseveret genus Abrahæ. Sanctus Thomas autem una cum aliis scriptoribus Scholasticis docet, quod Circumcisio fuerit remedium contra originale peccatum. Unde Doctores omnes suspensi obstupescunt, quod filius Dei, qui ut Bernardus asserit, nec in peccato genitus, nec in peccato circumciscus fuit, huic se legi subicere voluerit, cum certò sciamus quod cessante sine, cessant ea, quæ sunt ad finem. Unde Haymon subiungit: Quid opus fuerit Domino circumcisci, cum nullum peccatum omnino haberet, quod per ejus circumcisionem tolleretur? Et S. Zeno se nullam videre necessitatem asserit, quæ illum ad hujusce ritus observantiam permoveere potuerit: Cur signaculum carnis accepit, si ei necessarium non fuit?

Serm. de
Circ. pag.
90. col. 1.
D.
Haym.
ubi sup.

In Bibl.
vet. PP.
seculo 3.
pag. 111.
col. 2. G.

4. Verum enim vero non desunt varii & illi Patribus in hanc rem allatæ responsores; Inter quos Theophylactus Bulgarorum Episcopus, ideo Dei filium circumcisci voluisse dicit, ut Manichæorum ora confunderet, qui corpus Christi non verum, sed fictum, & appareat corpus fuisse assererat: Reverentur qui dicunt, quod Christus incarnatus sit apparet tantum. B. Laurentius Justinianus ideo Christum circumciscum esse existimat, ut tum Judæorum confunderet calumnias, tum Dæmoni Incarnationis suæ celaret mysterium. Cum circumciscus passus esset, calumniam Judæis confudit, & auctorem Diabolo, ne Incarnationis mysterium agnoscatur, velamen imposuit. Beatus autem Simo de Cassia id factum esse autumat, ut quisquis hanc sanguinis effusionem videt, Christum non æreum aut Phantasticum corpus sibi autumposse firmiter persuadeat: Testimonium acceptæ carnis pervaldum fuit, quod in illa die circumciscus est, fususque sanguis, qui verum humanum corpus non phantasticum ex-
buit.

5. At vero de vestra, ô Auditores, humanitate confido, quod non displicebit, si omnibus hisce, multique aliis, quæ in hanc rem adduci possent, responsoibus, aliam quandam subiunxero. Refert Magister Historiæ Scholasticæ Salomonem sapientum omnium Regem prohibuisse, ne in Templi fabrica ad habendos, expoliendos, elaborandosque lapides cujusvis ferri usus adhiberetur, quin potius certi cujusdam animalis, vel vermis, Zami, vel comit appellati sanguine uterentur, eoque ejus naturalis virtus lapidum duritiam vincere atque dissolvere valet. Id quod Salomon non ex sola secebat herbarum, lapidum, & c. animalis proprietatum cognitione, verum in super ex ipsamet modo sequenti dicitur experientia. Nam quendam Struthocamelum paulò ante natum, & vitreo, satique capaci vasi, velut aviarum in celum, in loco quodam collocavit, ubi à matre suâ commode videri, & visitari poterat, quæ cum ex Naturæ suæ indole in vehementia affectus erga pullos suos omnino ex avibus patrem sibi haberi, pulum suum huic carceri in celum cernens, ad desideratam illi libertatem procurandum nullo non medio usâ quidem est, verum omnem suam conatum irritum fuisse adventus & supradicti comit sanguinis singularem virtutem

tem instinctu quodam naturali cognoscens, animal istud diu sollicitè quæsit, ac tandem feliciter repertum, supra vas illud vitreum allisit, & occidit. Unde carcer ille vitreus hujus animalculi sanguine vix imbutus, subito contractus & contritus, charo viscerum suorum pignori libertatem restituit. O admirabilem sanguinis hujus virtutem! veruntamen si quis animalculi hujus sanguinem, cum sanguine Redemptoris nostri conferre contendat, idem faciet, ac si punctum aliquod mathematicum vasto universi globo comparet. Universum genus humanum, velut mancipium quoddam, peccati carenis in abyssi carcere, sub Sathanæ tyrannide constitutum jacebat, unde libertatem suspirans, per Prophetas exclamabat: *Educ vinctum de domo carceris, sedentem in tenebris & umbra mortis*: Jesus autem Dei filius, sanguinem suum, ad comparandam nobis ubertatem, opportunum valdeque efficax sciens esse remedium, quippe sine sanguinis effusione non sit remissio, eundem hodie in Circumcisione effundere incipit, ut nos non à carcere vitreo, sed peccato, & à crudelibus Sathanæ manibus liberaret, dicens Zachariæ Propheta: *In sanguine Testamenti tui eduxisti victos tuos*; opus verè extimium, nominique JESU aptissime respondens: *Convenienter vocatum est nomen ejus JESUS* (inquit Angelicus Doctor) *id est Salvator*, ut per ipsum omnia salvarentur. Pulchrè igitur se nomini JESU respondisse hæc ipso probavit.

6. Refert Theodoretus Episcopus Cyrenensis Oldam Prophetissam, & Davidem multas populo Hebræo patiter & gentili imminentes longè ante prævidisse adversitates atque angustias: *Olda Prophetissa graviora & difficiliora toti populo prædixit*. Et quidem sanctus piensimulque Rex David, tentaturus si possibile esset miserias illas Deum placando evadere, Psalmum nonagesimum quartum composuit: *Hæc igitur cum B. David prophetici oculi à longè prævidisset, hunc Psalmum in illorum & omnium hominum doctrinam & utilitatem conscripsit*, omnesque creaturas ad laudandum Deum invitans dixit: *Venite*. Sed quomodo veniemus? Non passibus corporis sed mentis, & affectu cordis, ac imitatione virtutum, exponit Casmelitanus incognitus. *Venite*, inquit Hugo Carensis, *passibus*. Fidei, quia per fidem appropinquatur Christo.

Quid autem facturi veniemus? *Exultemus Domino*. q. d. Jubilete Hebræus, plaudat gentilis, eique in hymnis, & canticis obviam cuncti procedant, *Quoniam Deus magnus Dominus, & Rex magnus super omnes Deos*, id est, supremum in omnes Reges dominium obtinet; quare nil penitus rimentes alacriter venite, nos enim velut dilectos suos recipiet libenter: Manibus suis totum universum sustentat, montumque altitudines procul ipse conspiciat. Maris quoque Dominus est, & omnipotentia suæ dexter prima jecit terræ totius fundamenta. *Venite, exultemus Domino*. Libenter equidem, ô David, veniam, veruntamen quisnam Dominus ille sit, scire prius velim. Cajetanus legit: *Exultemus* Cajet. ib. *petra salutis nostræ*. Hugo Carensis: *Exultemus Domino Christo*. S. Hieronymus & Ian. col. 2. Etus Isidorus ita exponunt: *Jubilemus Deo, S. Isid. & id est, Jesu petra, nempe Christo salutari nostro*. Hier. Itane? Ergo JESUS est ille Dominus, ad quem apud. Lo. nos David invitavit? At vero dic nobis, ô rin. ibid. Propheta, qua ratione illum tractare debemus, pag. 134. cum quoniam caeremoniarum apparatu nobis col. 2. cum ipso agendum erit? Non est coram illo Ioan. Lo. alius caeremoniis opus, inquit David, quam riv. t. 2. ut in ejus conspectum venientes, ad ejus nos ibid. pag. pedes prosternamus: *Venite adoremus, & pro-* 989. col. *cidamus ante Deum*. Alii legunt: *prosterna-* 2. D. *mur ante Iesum*. O quam est hæc pulchra inventio!

7. Refert Pierius Valerianus, quod cœnante Vespasiano Imperatore. hos quidam Palatium ejus ingressus, rectaque ad ejus mensam contendens, capite ad pedes ejus prostrato, coram ipso prono corpore in terram prolapsus fuerit: *Decussu iugo triclinium*, P. Val. 5. *in quo cœnabat Vespasianus, irruit, ac fugatis* pag. 28. E. *ministis, quasi de repente defessus, procidit ad ipsos accumbentis pedes, cervicemque submisit*. Improvisus hic eventus multa multis cogitandi causam præbuit, tandem vario casu hoc mature, multaque cum prudentia ponderato, prognosticum quoddam significare concluderunt, nimirum futurum esse, ut Vespas. Romani

Idem.
ibid.Beda in
Cat. D.
Tho. c. 2.
Luc. pag.
141. col.
4. F.
E. Simon
de Cassia
de Miss.
verbi in-
carnati
c. 10. p. 8.
col. 3.
Io. Lorin.
ib. p. 184.
col. 1. E.

Num. 13.

Imperii subditos, à diræ tyrannidis, quam Vitellius exercebat, intolerabili jugo liberaret. Quod portendere visus est hos iste, nisi terrarum orbem amarissimo vitelliani dominationis jugo oppressum opem à gente Flavianâ deprecere, qua jam rerum esset potitura? Ecce igitur causam, cur Sacer Plalmista nos invitet, atque ut ad hujus incarnati Verbi, Jesu scilicet pedes prosternamur, exhortetur, Procidamus, prosternamur, in-
curvemus. Petra Jesu nostro, ut tantarum miseriarum, quas ipse, & Olda Prophetissa longe ante prædixerant, à nobis auferat intolerabile jugum; Jugum, quod neque nos, neque Patres nostri portare potuimus; nobisque ab angustis, quas per peccatum contraximus, liberatis per sanguinis sui virtutem denovo restituat diu desideratam, ut eos qui sub lege positi, legis onera portare nequiverant, sua compassione juvaret, inquit Beda & Simon de Cassia laudat, ut nomini Jesu & Salvatoris corresponderet, Dura in levibus, & leviora in levissimis in corpore permittit. Atque ad hunc præcipue finem Pater Levinus Davidem omnes gentes invitat, ut videlicet accedamus, tanquam agri ad medicum, & laborantes, onerati resicientem. Adeo nimirum, ut JESUS nomini suo responderet, conveniens erat.

8. Etenim Josue duobus fuisse nominibus insignitam, ex sacris literis constat, quorum unum ei à genitoribus suis, alterum verò in ætate profectioni, quando generosus Moisaici exercitus miles erat, à Moyle ei inditum fuerat. Primus enim Oseas appellatus fuit, postea verò à Moyle Josue est vocatus: Vocavitque Moyses Osee filium Nûn, Josue. Scire hoc loco perciperem, quo fine instituta fuerit hæc nominum mira mutatio? Dices fortasse, quod Moyses ipsum in militiae suæ ducem, & primicerium eligens, voluerit, ut officium, statumque suum notabiliter immutans, & adaugeas nomen quoque suum mutaret. Verum ratio ist hæc nequaquam mihi satisfacit, simul enim & capitaneus esse, & Oseas vocari poterat. Laborabatne forsitan Moyses superstitione aliqua muliebri, qua crederet nomen Osee finitum quoddam involvere augurium, quo illum in conflictu superandum significaretur,

contra verò Josue nomen, in actionibus ad mortem tendentibus felicissimorum eventuum certum esse prognosticum? Nequaquam, quoniam pro intelligentia advertendum est, nomen Josue idem esse quod Jesus, sic enim à Septuaginta interpretibus transfertur Josue, id est, Jesus. Hoc autem nomen ei datum est, quando adversus Chananeos, & Amalechitas eligebatur in militæ ducem, uti affirmant Origenes, S. Augustinus, Theodoretus, Olearius, & alii idcirco, quia Jesus idem significat quod Salvator, ut nimirum in actuali cum inimicis suis conflictu, præcipue actionibus intenderet, quæ eominis suo propriissime convenirent, salvando milites suos, adversarios vero suos gloriose detumphando. Et hoc præcipue consilio nomen Oseas, in gloriosam JESU nomen commutatum fuit. Hæc Ecclesiasticus de eo loquens dicit: Qui fuit magnus secundum nomen suum, maximus in salutem electorum Dei, insensate volens, quod nominis sui significatum generosis factis & operibus suis propriè adimpleret. Verum enimvero nescio, qua ratione celebre, & gloriosum istud encomium Josue ab Ecclesiastico veridicè dari poterit, siquidem in lib. Nuntiorum ipsi omnino contrarium accidisse deprehendo. Totus enim ejus exercitus dissipatus & destructus fuit, occisi quoque omnes milites illius, adeo ut præter Josue, & Caleb, qui malum Moysi nuntium referrent, nulli alii manserint de exercitu superstitibus: Omnes vero mortui sunt, atque percussi in conspectu Domini. Quod si igitur gentem suam salvare minime prævaluit, non video quomodo ipsum Josue aut Jesu nomini, quod Salvatorem significat, integrè respondisse dici ab Ecclesiastico poruerit. Solum Iesum Nave (inquit sanctus in Pal. Ambrosius) nominis sacri similitudo servavit: & certe si se solum non verò alios sibi à Moyle commissi exercitus milites salvando, nomen sui significatum executioni mandavit, quoddam attinebat ut Moyses cum ex Osa in Josue commutaret, & Ecclesiasticus illum adeo celebraret dicendo: Fuit magnus secundum nomen suum, maximus in salutem electorum Dei.

9. Scriptor quidam modernus, paucis qui Eusebii de dem verbis, sed valde sententiosus, egregium Nave hanc difficultatem resolvendi rationem suggerit, dicens: Mutationem hanc divino afflatu ipsi præcipiente fecit Moyses, ut Josue Iesum totius mundi Salvatorem

uorem expressius adumbraret. Moyses enim praevidit, verum Messiam IESV nomine appellandum esse, ideoque per Josue actiones, ejus proprietates exprimere voluit. Cum hac tamen differentia, quod Josue nomini suo corresponderet, semetipsum duntaxat in propria persona ab inimicorum suorum manibus salvando: Christus Jesus autem nullo habito vitae propriae aut proprii sanguinis respectu, universalem omnium gloriam stabiliverit, sui que nominis significatio incomparabiliter melius quam Josue plene respondit: *Vocatum est nomen ejus IESVS* (inquit Chrysostomus) *quod interpretatur Saluator, editus enim est ad totius orbis salutem, quam suam Circumcisione praefiguravit.*

10. At verò paulatim ad magis peregrinas speculationes altius nos erigamus. Priusquam Verbum aeternum incarnaretur, Angelus Mariae filium ejus Jesum appellandum esse revelavit: *Vocabitur nomen ejus IESVS*. Item, dum circumciditur, Jesu quoque nomen mox obtinet, *Vocatum est nomen ejus IESVS*. Nequaquam Dei filium nomen suum aliquando mutasse, quin potius idipsum ad mortem usque invariata conservasse reperio; tamen enim in Crucis diversis fuerit linguis exaratum; alteratum tamen, aut mutatum nunquam fuit. I. N. R. I. cum tamen eo tempore, quo Rex Hebraeorum esse in Crucis titulo declarabatur, aliquantulum mutari debuisset merito videri possit. Quando enim Deus Abrahamum sublimare voluit, eligendo ipsum in multarum gentium patrem, ejus quoque nomen nonnihil variavit: *Ne ultra vocabatur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham, quia Patrem multarum gentium constitui te.* Angelus quoque generoso colluctatori suo nomen Jacob (quod supplantator significat) in Israel nomen commutavit, *vocaberis Israel, quod significat videns Deum.*

11. Similiter mulier illa, cujus laceritia in matrem, & amaritudines transmutatae sunt, *Noëma*, id est, pulchra, deinceps appellari noluit, quia potius *Mara*, id est, mulierem ab amaritudinibus conturbatam se vocandam esse, aperte satis insinavit, *Quia amaritudine valde replevit me Omnipotens.* Cur igitur Dei filius tam in Nativitate quam in vita & morte; idem semper Jesu nomen sibi reservavit? Eadem quoque difficultas circa Beatissimae Virginis Deiparae nomen moveri potest, quae cum a tribus personis Divinis ad supremam Matris Dei dignitatem electa

esset, idem tamen Mariae nomen semel sibi inditum desinenter retinuit. *Et nomen Virginis Maria.* Luc. c. 2. Et tamen excellentia Virginis ex hoc quod Mater Dei esset, longè Abraham dignitatem superabat. Cur igitur hujus, non vero illius nomen mutatur? Jacob Deum non tamdiu vidit, nec tanta illi cum eo familiaritas intercessit, quanta Mariae, & tamen hoc non obstante illius, non verò hujus nomen mutatum fuit? Afflictiones Mariae illis Noëmi angustis incomparabiliter extiterè majores, & tamen Mariae nomen invariata semper permansit: Maria ante partum, Maria post partum: Maria priusquam Deum videret, suisque brachiis sustineret, & postaret, Maria quoque postquam millies mille vicibus eundem contemplata fuit: Maria priusquam per filii sui dolores & afflictiones amaricaretur, idemque Mariae nomen etiam post dolores invariata semper, & immutabile conservavit.

12. Etenim spero, quod difficultatis hujus punctum, persequentis scripturae ponderatione feliciter attingemus, & in ea reconditum aperiemus mysterium. Notum siquidem est ex Scripturae variis locis, incarnatum aeterni Patris Sapientiam variis Apostolorum Principum appellasse nominibus, eaque sicut distincta signa ficata connotant, ita quoque in diversis eventuum occurrentis fuisse imposita, nunc enim *Simon*, alias *Bar-Iona*, deinde *Cepha*, mox *Simon Ioannis*, denique *Petrus* appellatus fuit. Tandem verò cum in particulari discipulis suis, se brevi passurum, & moriturum esse, manifestè diceret: *Oportet eum ire Ierosolimam multa pati à Senioribus, & Scribis, & Principibus Sacerdotum, & occidi, mox S. Petrus amore, quo erga ipsum ferebatur commotus, pietatis affectu, inquit Hieronymus, contrarium ei persuadere contendit: Absit à te Domine; at verò quo ipsum tunc nomine Redemptor appellaret, audiret: Vade post me, Satana. Ehem, quodnam est diabolicum nomen istud, quo Apostolum tuum afficis? Panto antè eum veluti beatum canonizasti: *Beatus es Simon Bar-Iona*, nunc verò eum oculis tuis adeò abominabilem esse perhibes, ut illum è conspectu tuo abigas, & Dæmonem vocites? Attamen. Auditores desinite admirari, siquidem inter nomen, ipsumque consequentia opera bona semper esse debet correspondentia. Petrus dicendo: *Absit à te Domine* se voluntati Christi ostendebat esse contrarium: *Petrus* autem idem est quod stabilitas, & firmitudo, *Simon**

Matt. 15.
v. 21.

In Cat. D.
Th. ibid.
fol. 61. col.
1. B.

Matt. 16.

non idem quod obediens, Cephias constantiam significat, unde cum Petrus actionibus neutri praedictorum nominum debet correspondere, aedum, inquit Christus, cum tu actionibus tuis mihi semper contrariis, ideoque nomine insigniaris operibus tuis minus proportionato, oportunitate te nomine compellere nequeo, quam si te Sathanam, id est, contrarium appella-
 D. Hier. ubi sup.

vero. Ideo quia contraria loqueris voluntati meae, debes ad versarius appellari, Sathan enim interpre-
 13. Ex hoc igitur eventu, qui S. Petro accidit, facile arguere licet, tunc vel maxime nomen mu-
 tandum esse, quando opera a priori nomine dis-
 crepare incipiunt. Sic et maximus ille Macedo-
 niae Monarcha, quendam exercitus sui militem,
 cui nomen Alexander erat, nomen hoc indigne
 in bellis vitae suae actionibus probroculum reddere
 intelligens, eundem coram se mox accersitum
 graviter reprehendens, dixit, aut nomen mutato,
 aut dignam Alexandri nomine vitam ducito.

Ioan. 8.

Sic quoque dum Hebraei sese Abraham filios esse
 gloriarentur: Pater noster Abraham est, Christus
 eisdem respondit: Si filii Abraham estis, opera Abra-
 hae facite. Contra vero nulla tunc mutandi no-
 minis occurrit necessitas, quando vitae operum
 nomine perfectissime conveniunt. Unde Cardi-
 nalis Cervini, dum post mortem Julii III. ad su-
 premum sedis Apostolicae imperium fuisset ele-
 ctus, monitus, ut pro solemnibus Pontificum Ro-
 manorum more, electione feliciter completam,
 nomen suum in aliud commutaret, respondit:

Nec nomen nec mores, Marcellus fui, Marcellus ero.
 Marcellus enim nomen quoddam est, ex Mari &
 Caelo compositum, quasi dicere voluisset. Ex quo
 nunc in alto Sancta Ecclesiae mari constitutus, &
 pavulae S. Petri gubernaculo admotus sum, cae-
 lum semper respicere decrevi, unde Dei gratia ad-
 jutus, nequaquam me per actiones a nominis
 mei significato disgregando, efficiam, ut nulla
 sit mutandi nominis mei futura necessitas. Mar-
 cellus fui, Marcellus ero. Mirum igitur non est,
 quod Mariae nomen Deiparae Virgini semper
 constanterque permanferit, siquidem Maria, ut
 S. Ambrosius exponit, idem est, quod Deus ex ge-
 nere meo, cui cum Beata Virgo per Filii Dei gene-
 rationem egregie responderit, nullam dedit mu-
 tando nomini occasionem. Habuit enim nomen
 Orat. de Nat. Chri-
 sti apud

Orat. de Nat. Chri-
 sti apud

Nysenus, ut per hoc ipsam Dei matrem futuram
 esse exprimeretur: ut per nomen impo-
 nitus, munus significaretur.

Idem similiter de sanctissimo Iesu nomi-
 ne concludendum est, scilicet verbum inania
 tum id ipsum semper, usque in & post mortem
 invariaturum retinuisse, eo quod nulla
 illud variandum necessitas, eo quod illi semper
 omni cum sollicitudine & industria, ipsa operum
 veritate responderit, omnes suas actiones, sancti-
 nem, & vitam ipsam pro nostra salute adhibeo-
 nem, ideoque dicere potuerit, Iesus fui, Iesus
 Siquidem Recens natus vocabuli honorem voluit,
 quod vita forte & gestis fidelissimum protulit. Et
 Zeno concludit Verum omnium Salvator esse
 gnoscitur, & factus & nomen.

Jacob Patriarcha ultimum vitae suae dierum
 minutus erat, cum ecce a dilectissimo filio
 Josepho Aegypti Vicerex visitatus, gratiam
 eodem poposcit, nimirum ut subiret quod
 ossa sua permissione sua in Aegypto nequaquam
 sepelienda esse, promitteret: Ne sepelias me in
 Aegypto, sed dormiam cum Patribus meis, quia
 que me in sepulchro majorum meorum, cuius
 portioni Joseph libenterissime condescendens
 citationi facere suam se daturum esse promittit.
 Unde pater Senecio consolatione plenus, advertebat
 Dominum conversus ad lectuli caput. Circa quae
 verba Scriptores sacri, quemnam Dominum
 Patriarcha adoravit, curiose investigant: Theo-
 doret per Dominum hunc Josephum intellegit
 Somnium Joseph completum est, vidit enim
 & Lunam, & stellas undecim adorantes eum.
 Idem quoque Chrysostomus confirmat, domum
 Vide senem decrepitem Patriarcham adorantem
 honorem Joseph declarare, & ipsa complere
 nie eventum. Veruntamen quod hac opinione
 attinet, minime convenire videbatur, ut quod
 meriti Pater filium suum honoraret, eidemque
 sese humiliaret, cum potius accidere contra
 debuisset, ac proinde legit Ambrosius: Adoravit
 Israel summatem virga ejus. Septuaginta
 preces legunt: Adoravit fastigium virga ejus.
 sic quoque S. Paulus Apostolus in Epistola ad
 Hebraeos, expressè dicit: Et adoravit fastigium
 virga ejus. Silit hic non nihil Theodoret, &
 causam investigat cur Isaac, id est, Jacob
 summatem aut fastigium ejus quam Joseph,
 quam Vicerex Aegypti, in manu sua deferens,
 virga adoravit? Quid est hoc adoravit
 summatem virga? Cui difficultati multi cum
 Glossa pag. 116.

Glossa respondent, dicens, quod adoravit scptum Joseph non in se, & absolute, sed in quantum erat signum & figura potestatis Christi. Remigius Episcopus & Primalius, ambo velut unâ eademque lingua hisce formalibus verbis respondent: Jacob cognovit designari per illam virgam Joseph, regnum Christi, per fastigium verò, id est, summam rem virga, potentiam & honorem regni Christi. Et S. Thomas de Aquino eandem opinionem adferens, dicit: Adoravit Christum significatum per virgam illam sicut & nos adoramus Crucifixum & Crucem ratione Christi passim in ipsa. Verum quidem est, hisce responsonibus nihil in contrarium opponi posse, veritatem nequaquam a vero alienum fore credo si quis affirmaret, Jacobum illo tempore oculo prophetiae vidisse, quicquid in persona Christi eventurum erat, quasi in hæc verba vitæ suæ terminasset periodum: virga ista quam in signum autoritatis tuæ in manu tua d. fers (ô Joseph) Crucem illam mihi representat, in qua Messias ab ipsimet Hebræis noster est crucifigendus, atque ideo hisce oculis meis video & corde adoro summam seu fastigium illius, in quo ignominiosis characteribus verum Messie nomen descriptum prævideo, scilicet Jesus Nazarenus, quod idem est quod Salvator. Et quidem certum sum, quod factis & operibus ab hoc nomine suo minime discordabit, siquidem vitæ suæ propria comparabit Hebræos, & sanguinis sui pretio redimet Gentiles. O Sanctissimum nomen! Ego te hic reverenter adoro, devotumque hoc adoratiois obsequium in hoc ultimo vitæ meæ termino venerabundus offero. Illa virga significat Crucem Christi: Illius summam adoravit Jacob, quia cum in inscriptione Crucis Christi continetur Iesu nomen, dum adoravit summam virgæ illius, visus est adorasse sanctissimum Iesu nomen. Unde S. Zeno optime arguit: Quod Christus verus omnium Salvator esse cognoscitur factus & nomine.

15. Non erit abs re si veritatem istam per alium quendam scripturæ locum confirmaverimus. Notum etenim est ex primo Regum libro, quam insupportabilis fuerit Goliath gigantis arrogantia: Terror enim quem solo sui aspectu incutiebat, generosissimorum etiam militum animos dejiciebat: solus David pastorculus ne quicquam cum extimuit, quin potius animo intrepido ad singulare cum eo certamen ineundum generose se obtulit; Non illum perterritæcerunt gravia armorum pondera quibus erat accinctus, nec formidabile hastæ ferrum, quo erat muni-

tus, ideoque heroico ausu solo baculo, fundo, & lapidibus instructus obviam illi processit, adeo ut Gigas adolescentuli temeritatem demeratus, eum decedendo dixerit: Nunquid ego canis sum, quod tu venis ad me cum baculo. David interim lapidem industriè sibi seligens, fundæ eundem inseruit, tantoque cum impetu fronti gigantis impexit, ut is in pedibus consistere non valens, in terram prolapsus paulò post miserè expiârît. Ita communiter accidere iis solet, qui alios contemnentes, nimium de se præsumunt. Porro ea est nonnullorum opinio, quod David tribus singulari cum industria conquisitis lapidibus, trines caput illius petiverit, è quibus tamen solus tertius eum mortuum in terram prostraverit. Inter ceteros Hugo Catechis dicit: Revera David tres lapides iecit, quibus percussit Goliath, sed uno prostravit. Verum, inquit, quænam igitur inter hosce lapides fuit differentia? Num forte tertius hic lapis ceteris fuit ponderosior? aut verò manu Davidis in Gigantis frontem validius impactus? vel fronti directius infixus? Idem Hugo in virtute nominis Domini id accidisse respondet, ubi notanter observandum, quod non dicat: In virtute Domini, sed in nomine Domini. Etenim quæ levis? Iud Domini nomen fuisse exultimas: unque non aliud, quam sanctissimum Iesu nomen lapidè a Davide inscriptum: In medi lapidis, quo David prostravit & interemit gigantem, inventum fuit sanctissimum illud nomen Iesu. Verum enim verò attentos vos hic esse desidero Auditores. Supra diximus, quod Jesus idem significet, quod Salvator, ac proinde cum lapis hic a Davide in gigantis frontem valide infixus Iesu nomine fuerit insignitus, evidens est, lapidem hunc conformiter inscripto sibi nomini fuisse operatum, dum giganti vitam eripuit, Davidem sospitem servavit. Israhelitis quoque salutem attulit, & optatam in prælio victoriam; Et hoc quidem in figura accidit. Cæterum reverè petra seu lapis iste Christum Dominum nostrum significat: Petra autem erat Christus. Et S. Gregorius: Lapis in sacro eloquio Dominum & Redemptorem nostrum significat. Mylticus autem lapis iste sanctissimo Iesu nomine fuit insignitus: Vocatum est nomen ejus Iesus, idemque cum infernali gigante dimicavit, eumque fortiter prostravit; & vicit: Subvertit potentias Diaboli, nobisque ab ejus tyrannide feliciter liberatis nominis sui significato aptissime respondit: In illo quidem de tempore figuratum est, quod in Domino Iesu Christo se completum est (inquit S. P. N. Augustinus) venit enim verus David Christus, qui contra spiritum lem

Hugo

Card. ibi.

pag. 232.

col. 2. F.

Hugo ibi.

Ioan. de

Cartbag.

de SS. Tr.

arcan.

lib. 1. hom.

9 pag. 51.

D. Greg.

1. Reg. c. 7.

pag. 958.

col. 2. c.

Ser. 179.

pag. 225. coll.

4. L.

lem

lem Goliath, id est, contra Diabolum pugnaturus, crucem suam portavit, sicut enim baculus, crucis typum habuit, ita etiam lapis ille, quo percussus est, Christum Dominum figurabat.

Corn. à
Lap. in c.
2. Luc. v.
22. pag. 55.
col. 1.

Did. de la.
Vega in
Festo Cir-
cumcis.
pag. 194.

Iul. Solin.
c. 42. pag.
85. n. 1.

Io. Text.
2. 2. de
Nat. mir.
aqua.
415.

Ca. Pli-
mus lib. 1.
cap. 106.

16. At verò pro maiori evidentia duos in Circumcisionis actu causatos effectus singulariter observemus, quorum unus in Christo, alter in Maria: unus in sanguine, alter in aqua, & lachrymis accidit. Eo namque temporis momento quando Sacerdos, vel alter quispiam ad sacratissimam humanitatis incisionem cultum applicuit, quidam sanguinis rivus ex inflicto vulnere dimanare visus fuit: Virgo autem Mater dolori dilecti filii sui tenerrimè compatiens quin ex oculorum venis copiosum lachrymarum rivum scaturire, continere se minime potuit. Quod tamen Scriptura S. expressè non asserat, ex affectus tamen materni vehementia valde redditur credibile, prout etiam nonnulli Scriptores tanquam verisimile recensent: Indubitatum est interfuisse Virginem beatam, similiter concepisse immensum dolorem ex aspectu sanguinis filii sui decurrentis. Quamnam margarita defluebant ab oculis suis virginis per genas, cum cerneret rutilantem cultum imminere carni filii sui? Etenim duos valde admirabiles sanguinis & aquae fontes mihi hoc in loco ex improvviso ob oculos obversantes videre video, non jam ejus naturae, cujus erat ille Debris in Garamantis, qui ut Solinus scribit diurno tempore frigidus, nocturno vero calidus erat: Alternis vicibus die friget, nocte fervet, interdum ignito vapore astat, interdum glaciali algore algecit. Nec fonti Meandri similis, in quo lapis quidem nascitur quem qui ad collum suspensum defert, mox in delirium incidit. Pectori alligatus infans comparat, inquit Textor. Nec ita noxius prouti Fons Aphrodisii erat, cujus aqua à mulieribus potata, sterilitatem post se relinquit: steriles reddunt mulieres: Nec adeo malignus, ut fuit Fons ille Arcadiae, cujus aqua ut Plinius affirmat, prope Nonacriam & Styx scaturiens, bibentibus illam mortem subitam accersit. Verum incomparabiliter admirabiles sunt Fonte illo Ilirici, cujus aquis (tamen ex frigidissima sint) si desuper pannos expandas, flammæ erumpunt, pannosque accendunt. Prodigosiores etiam sunt Fonte Neminiae, qui locum persæpè mutat, eaque mutatione anni ominatur sterilitatem, vel abundantiam: Rariores quoque sunt Fonte, qui in Insula Dandri in quodam Bacchi templo scaturit, qui quovis redeunte anno, Kalendis Januarii in vinum transmutatur: Admirabilior quoque est

Apollinis fonte, qui in Calophone manat, & hoc prædictus esse virtute perhibetur, quod qui eam aquam potaverit, futura certò prædicat. Et quidem si admirabiles horum sacrorum fontium qui hinc Kalendis, hoc est, in ipso totius anniordio scaturire, virtutes intelligere desideramus, revocandum vobis in memoriam erit, quod magno illi Macedonum Monarchæ accidit. Hinc, dum unâ cum exercitu suo in aperto campo consisteret, jamque exercitus sui, quædam, maiora, atque ad hostilia castra impetenda, prompta, & expedita, tympana quaquaversum resonare coepissent, mox duo limpidissimi fontes ex improvviso coram Alexandro visi sunt scaturire. Quo improvviso miroque eventu conspecto, magnus hic heros sublevis, significatumque inspicere huius eventus cognoscendi percipiens, Philosophos coram se accessit iussit, inter quos unus, cui nomen Aristarchus, prognosticum uniusque fontis hunc in modum exposcit, scilicet, unum illorum fontium significare, quod robore & generositate suâ vitam salutemque exercitus sui esset assecuturus: alterum verò certissimum esse ingentis victoriæ indicem quam de subditibus gloriæ reportaturus esset. Etenim si bibisces fontibus, ad illos, qui hodierno die scaturire coeperunt, fontes digredi velimus, quorum unus sanguinem manabat & Christi sacratissima humanitate erumpentem, alter verò lachrymas ab oculis Virginis Matris copiose stillantes effudit, quidnam hi aliud innuere voluerint, quam quod hic circumcisis infantulus, ut sanctissimi nominis sui Jesu significato perfectè responderet, de inimicis nostris veluti Salvator noster gloriósè triumphans fidelium suorum totiusque generis humani exercitui proprio sanguine suo salutis securitatem insalubrem esset procuraturus: Hodie duo hi mystici fontes Angelorum redemptionem, hominumque salutem certo nobis præfagiunt. Idem quippe & Angelus Salvator & homo: Deus & homo (inquit Beatus Bernardus) sed hominis ab incarnatione carne, Angelus ab initio creatura. Hodie in Circumcisione ad horum lacrymas & sanguinem emanantium fontium scaturiginem, Passiois læsetiem exordiens, nobis innuit, quod ut actiones suas cum hominis sui significato consonet mundi totius Redemptor pariter & Salvator declaratur. Cum primum nomen Jesu accepit, sancti Labi Timothei, quidem Circumcisionis emitte voluit: quasi dicit, deum ret, ut cognoscat mundus: me non inane ac vacuum deprehendit, ut cognoscat mundus: me non inane ac vacuum deprehendit, ut cognoscat mundus.

17. Mathæus Evangelista refert quod mox ut Filius Dei in civitate sua appulit, multi pietate moti infirmum paralyti graviter vexatum in corpore, in anima vero gravius infestatum peccato, eorum coadduxerint. Et ecce offerebant ei paralyticum, jacentem in lecto. Mox autem ut verbum incarnatum eundem conspexit, absque eo quod infirmus vel minimum signum ederet, desiderii recuperandæ sanitatis expressivum aut cœlesti hunc Medico supplicaret, spontaneè & motu proprio dignatus est eundem primævo integræ, optimæque sanitatis statui restituere. Dixit paralytico: *Confide filii, remittuntur tibi peccata tua.* Ecce eum, quod animæ sanitatem attinet, perfecte redintegratum: *Surge tolle lectum, & vade in domum tuam.* Ecce iidem eundem membrorum suorum pristino vigori perfecte restitutum. Circa hunc locum modernus quidam scriptor meditationes suas passum sinit, & stupefactus considerat: *Si paralyticus hic veniam & remissionem minime poscit, cur eam illi sic concedit Christus? Ubi sunt ejus lachrymæ, quæ linguæ officium supplent? ubi sunt illius suspiria, quæ interna cordis desideria exprimunt? Ergone dona sua adeo facili ter egentibus tribuit, tametsi eadem non dignetur petere?* Legitur quod cum Alexander Magnus Thebanæ civitatis mœnia ab ipso fundamentis totaliter diruisset, mulier quædam locupletissima, cui Phrines nomen erat, civitatis miserata eam denuo reedificare, pristinoque statui restituere fuerit aggressa, idque ab ea ultro citroque absque ulla sollicitatione præstatum fuit, hoc solum desiderans, ut omnibus se mœnium Thebanorum restauratricem fuisse innotesceret, quo sine hanc Epigraphen mœnibus inscribicuravit: *Alexander Magnus hæc mœnia diruit, Phrines vero reparavit.* Pari quoque ratione, cum infirmus hic paralyti in tetram dejectus esset, & in anima sua magnopere damnisatur. Christus utrumque spontaneè & motu proprio restaurat, atque in anteriorem gratiæ statum reedificat, quæ à culpæ & inimicorum infernalium exercitiis diruta & desolata erant, volens nimirum nomini Jesu, quod Reparatorem significat, per omnia perfectissimè satisfacere & respondere, ut vel sic unusquisque dicat, quod id, *Quod peccatum diruit, Iesus reparavit.* Unde eruditus author præfatus inquit: *Adveni Christus, ut quod everterant regionis tartareæ principes, resceret ipse; quod ille illi servus indicavit ut inde sibi nomen voluerit imponi, & ideo*

Paoletti Sanctiorale.

vocatum est nomen ejus Iesus, & ad propositum de præfato paralytico, ulterius scribit: *Sic Christus facile veniam non petenti concessit, ut hinc constet, quam vere Salvator ipse sit.* Corporis nimium & animæ Restaurator.

18. Solent à sacris scriptoribus multæ piæ meditationes super illa petitione, quam Crucifixus latro Redemptori nostro proposuit institui scilicet. *Memento mei dum veneris in regnum tuum.* Nam circa hæc verba duæ considerationes præcipue mihi suggeruntur. Prima est, cur, & ex quo motivo latro hic inductus fuerit, ad dicendum: *Memento.* Secunda est, cur Christus adeo promptè latroni responderit, dicendo: *Hodie mecum eris in paradiso.* Quantum attinet ad verbum *Memento*, ita discurro; videlicet Titulum illum Crucis summitati inscriptum & Salvatoris vertici imminentem. J. N. R. J. & cogitare cœpit, Iesus idem est quod Salvator. Quare O Domine memento mei, cura salvando animam meam, ut glorioso nomini tuo, quo es insignitus, perfecte apteque respondeas. Imo verò, inquit Dominus, iuste id à me poscis, ideoque petitam gratiam tibi abnuere haud quaquam possum: *Hodie mecum eris in paradiso.* Verum inquires, nunquid latro iste vir impius est, qui propter gravia scelera sua infernum scilicet promeritus, de quo proinde S. Gregorius scribit: *Non legitur quod unquam fecerit aliquod bonum, semper fuit malus & viriosus, quomodo igitur idem hunc in mortis agone constitutus cum Dæmone conficiens vincet infernum, & triumphabundus ingreditur Paradysum?* Occurrit hoc loco, quod cum Clodovæus Francorum Rex, etiamnum gentilis, cum Alemannis dimicaret, à quibus ob dissipatum ab illis exercitum cum victoriâ desperaret, ut ab inimicorum suorum manibus liberaret, victoriæque palmam securam sibi reddere posset: *Elevatis oculis in caelum, compunctus corde, commotus in la-*

idem. c. 3. Prop. 5 de Nom. Iesu fol. 647. col. 2.

Luc. 23. v. 42.

D. Greg. apud B. Vincent. Fer. serm. de Nat. B. V. 15. col. 3. Baron. 6. An. Ch. 499. fol. 464. n. 16. E.

B

yatus;

varus; imo victoriosus permanet, omniaque carceris aut mortis pericula evasit: Simili modo cum latro in temporalis & æternæ mortis conflictibus versaretur, & victoriæ palmam sibi securam reddere, suamque animam é manibus Dæmonum & inferni faucibus salvare posset, ex viso in Crucis vertice sanctissimo Jesu nomine animatus fuit, ut se Christo enixe commendaret, ut velut Jesus, id est, Salvator, in periculo mortis agone sibi impertiretur salutem. Unde piissimus Redemptor noster, ut gloriosi nominis sui significato responderet, ipsum ab æternis Inferni incendiis, & sathanæ tyrannide clementissimè liberavit, eique Paradisum liberaliter donando plenam quoque salutem indulsit: *Hodie mecum eris in Paradiso.*

19. Conformiter ad ea, quæ hæcenus diximus disparitatem, quæ inter nomen Jesu & Antichristi intercedit, velim observemus. S. Joannes Evangelista in sua Apocalypsi pessimas Antichristi qualitates describens, in particulari de Nomine ejus refert, quod si literæ Nomini sui per viam numeri Arithmetice numerentur, ascendant ad conficiendam summam 666. Et numerus ejus sexcenti sexaginta sex. Ubi modernus quidam author bene advertit, quod Antichristi nomen ex senariis conficiatur: Gloriosum vero Jesu Nomen juxta Græcorum calculis factum computum ascendit ad summam 888. idque sequenti modo ostendunt: Nam litera I. 100. significat: H. 8. 200. O. 70. 4. 400. 2. 200. Qui omnes numeri simul juncti faciunt 888. Nomen Jesu igitur ex octonariis constat. Etenim nunc observate, obsecro, mysterium. Quandoquidem numerus septenarius requiem, & salutem significet: Senarius econtra, quia ad septenarium non attingit, innuit omnino contrarium, inquietudinem videlicet & perditionem. Unde Antichristus quoque vitæ suæ gestis, & factis nomini suo perfectè respondebit. Numerus autem per sanctissimum Jesu nomen expressus contrarium omnino infert, siquidem octonarius æternam nobis beatitudinem indicat, ac proinde octo quoque sunt beatitudines, prout ex Evang. discere possumus. Quia senarius non pervenit ad septenarium, qui numerus requiem significans, octonarius verè est gloriæ symbolum. Ut igitur Christus sanctissimo Nomini suo apte respondeat, obligatus quodammodo esse videtur, ad conferendam nobis ætælorum quietem, æternamque Paradysi gloriam, prout reapte in latrone certatur, cui dixit: *Hodie mecum eris in Paradiso.*

Honoph.
Menes de
Circum.
Christi.
col. 148.
fol. 2.

20. Quapropter licet exurgat contra nos infernalium exercituum Princeps Sathanas, suæque militiæ nequissima arma contra nos quantumvis potentissime levet, nihil est tamen quod nos conturbare possit, siquidem Archistrategus noster Jesus vires ejus dissipabit, consilia infatigabit, nosque à dolosis stratagematibus illius poterit salvabit. Estne quinhac de re dubitare possit? Et quomodo id poterit, si ad dulcissimum Jesu, id est Salvatoris nomen respicere velit? unicumduncaxat validissimi præsidii adducam exemplum, quod pro millenis aliis quæ in hanc rem declarandam in medium adduci possent, abunde servire poterit. In vita namque S. Simeonis Stylitæ legitur, quod barbarus humani generis hostis, sanctitatis amictu indutus, atque in Angelum lucis transformatus, eximii illius servi Dei Simeonis Stylitæ bonitatem & simplicitatem per astutias, fraudesque suas subannarurus accedens, eidemque lætu vultu significavit, Deum in ejus orationibus, jejuniis, sanctitate &c. miram habere complacentiam & satisfactionem, ac proinde cum eum ob vitæ integritatem, variisque abstinenciis, velut alterum quendam Eliam altius decretum Deo esse, ipsum haud dissimulabilem honorum præmiis, hocque sine ulla expeditum esse, ut in adducto secum de celis igneo curru ad cælum ipsum transferret. Quapropter ingredere, inquit, igneam, flammamque currum istum, nec recules favores, quos Divina benignitas, atque clementia tibi dignata est impetiri? Neque ullam tui læsionem ab huiusce flammis timeas, cum corpus tuum per tot abstinencias & macerationes ferè sit glorificatum, Deusque ab hujus ignis flammis concitium suum suspendit, ne activitate sua lædere, aut offendere te aliqua ratione possint. Deditne talisne forsitan ne semita è terra in cælum discedere rigentes, difficulter admodum inveniri possint? Omnem pone metum, ego namque divinus. Simeonum præceptorum executor, millies iteritudo in eundem & redeundo conseci, tibi que vitæ dux & viator, currus istius auriga ero. An non vides equos apud hosce igneos moræ ulterioris impatientes, tantam tuam diutius tardationem sustinere nequam posse? Simeon igitur ex falsis huiusce persuasionibus, & fallaci invitatione, ad credendum valde disposuit, & inclinat, currum ingressurus dexterum pedem expendit, simul tamen eodem tempore invocato sanctissimo JESU Nomine, quasi dicere voluisset: Quod si sub hoc curru aliqua latet Diaboli illatio, atque

atque deceptio, ab insidiis inimici, si quæ sub-
lunt, me liberato, ut Nominis tuo, quo Salva-
tor diceris, respondisse censeras. Hoc autem
Nominis pronuntiato, in unico momento, &
cortus disparuit, & evanuit dolus ejus auriga:
*Simeon jam ascensurus pedem alterum in fallaci-
sum curru posuit, sed Dominum Jesum inclamans,
max curru, & auriga evanuerunt.* Ecce qualiter
magnus hic Dei servus sola Nominis JESU in-
vocatione ab illusionibus Diabolicis subito
fuerit liberatus. Cum enim Nomen istud in
semetipso significatum contineat salutis, dictus
hic Dei servus salutem hanc in propria persona
reipia verè fuit expertus, mox enim ut Nomen
istud labiis suis devotè expressit, destrui cœpit
ficta hæc machina, extinctæ sunt flammæ ig-
nis, disparuerunt equi ignei, omneque menda-
cium evanuit, adeoque fraudulentus ille Aver-
ni tentator confusus fugere debuit. Unde si-
cut apparente sole, tenebræ in unico instanti
subito in nihilum resolvuntur, ita quoque om-
nibus Diaboli consiliis & dolis dissipatis, San-
ctus Simeon ab eo salvus remansit. Quod Si-
meoni hac in re accidit, servare mihi hoc loco
poterit ad assumpti hujus corroboracionem,
vobis autem velut vivum quoddam exemplum
admirandum vobis propositum, ut scilicet in
quovis casu obvio, quo hostis vestri infernalis
insidiosas animæ vestræ strueret insidias, Jesus
semper sit in vestro corde, Jesus vestræ infi-
xus maneat memoriæ, Jesum linguæ vestræ
pronuntient in quavis obvia necessitate, sic
enim infallibiliter, juxta Nominis sui signi-
ficatum, ejus quoque feliciter potiemini effe-
ctibus.

Verum dicit fortasse nonnemo, ex antece-
denti aliquo particulari minime inferri posse
conclusionem aliquam universalem. Neque ego
ipsam diffiteor. Verum nec vos mihi negare
poteritis quod non tantum huic Dei servo, ve-
rum etiam omnibus aliis sanctissimum Jesu
nomen devotè invocantibus, Redemptor no-
ster promptum semper attulerit auxilium, cun-
ctosque sancto Nominis sui correspondentes,
semper sit exhibiturus salutis effectus. Ut pro-
inde Vincentius Bellocensis, & alii, de S.
Edmundo Cantuariensi Archiepiscopo non
immemò scribant, quod eidem dum adhuc
puer parvulus esset, orationi dedito Christus
Jesús in specie parvi pueri apparens, ipsum
hiscè verbis salutaverit: *Salve charissime*, Ex
qua visione Edmundus plurimum territus,

mox tamen à parvulo Jesu, his verbis ani-
matus fuit, *Ne timeas*, respice vultum meum,
& frontem meam observa, quod dum San-
ctus Edmundus faceret, vidit, & legit fron-
te ejus literis aureis inscripta duo hæc pretiosa
nomina: *Jesús Nazarenus*. Cui proinde Jesus
subjūxit. Huic Nominis semper esto devotus,
illudque menti tuæ impressum, in corde sem-
per portato atque in cunctis obviis eventibus,
tam nocte quàm die, pollice manus tuæ fronti
tuæ inscribito, promitto enim tibi firmiter,
quod per me ab omnibus tibi imminenti-
bus corporis, & animæ periculis, sinistrisque casibus
sis liberandus: *Scribe fronti tuæ noctibus singulis
nomen hoc; quo facto non est quod subita morte,
aut altero periculo timeas præveniri.* Salvator
enim noster (subdit alius quidam Scriptor
modernus] ad hoc se obligatum esse censet,
ut nominis sui Etymologia firmiter respon-
deat: *Ut beneficio Etymologia Nominis sui,
quod salus sonat, perfectam animam obtinere me-
reatur salutem.* Quapropter, Auditores, ad
imitationem Christi curandum nobis quoque
erit, ut illustrissimo, quo insigniti sumus Chri-
stiani nomini perfectè respondeamus opera
exercendo charitatis. Hoc mane enim multi
pauperes vestrarum Eleemosynarum subsidia
præstolantes, insignem charitatis exercendæ
occasionem subministrabunt. Estote igitur
benigni & charitativi erga inopes; In secunda
namque parte de iis, qui contrarium omnino
faciunt, sermo instituetur. Interea nonnihil
quiescamus.

PARS SECUNDA.

2. Quis non horreret, si librum aliquem,
hac pia inscriptione (*Opera Divi Augustini vel
Moralia S. Gregorii*) notatum videns, postea a-
pertum pervolutando librum, illum præter Ar-
tium & Calvini hæreses aliud nihil continere de-
prehenderet? Similiter quanta futura esset de-
formitas & dissonantia, si qui defensoris glorio-
so titulo insignitur, omnem ab aliis inferenda
mala adhiberet industriam, aut si qui Protector
appellatus, opere ipso destructorem potius se
esse probavit; aut si quis charitative nomen
usurpans, externis operibus rabidum potius
canem exprimeret? vel si quis Secretarii mune-
re fungens, Principis sui secreta revelaret? aut
si qui Magistri nomine gloriatur, ipsa esset
ignorantia & stupiditate ignorantior: Denique

Salu. lib.
3. & 4. de
guber.

fi, qui Pastor est, lupum se vitæ moribus ostendit: aut, si is qui pius, impius, qui illuminatus passim appellatur, verè cæcus esse deprehendetur! O quante hæ futuræ essent exorbitantiæ!

Reatus impius est pium nomen (inquit Salvianus) *magis damnable est malitia, quam titulus bonitatis accusat.*

22. Nescio profecto an Christus, quando Centurionem vivacissima fide pro salute corporali servi sui sollicitantem audiens, ad circumstantes conversus dixit: *Non inveni tantam fidem in Israel*, nescio, inquam, an per hoc Verbum incarnatum Centurionem hunc dignis voluerit laudibus celebrare, an verò non potius omnes voluerit Israelitas reprehendere. Verum etenim est quod Dominus Centurionem tanquam fidelem à fide sua commendat, attamen ipsum uno eodemque tempore Israelitas tanquam Infideles reprehendere, quis non videt? verè enim propter obstinationem & malitiam suam reprehendi merebantur, & ideo mirum non est, si illos pro merito suo reprehenderit, sed potius miror quod dum adversum ipsos lamentatur, illos Israelitarum nomine appellat: *Non inveni tantam fidem in Israel*. Cur non dicit: *In Capharnaum? In Ierusalem? In Hebrais?*

23. Hujus Scripturæ intelligentiam facile acquirimus, si quod S. Joannes Evangelista in mystica sua Apocalypsi scripsit, debita cum attentione observaverimus. Præcipit Deus Secretario suo ut litteram quandam adiutriculam ad Sardinæ Episcopum dirigendam exaret. *Angelo Ecclesiæ Sardinæ scribe: Quidnam est quod scribere debeo?* Scio opera tua, quia nomen habes quod vivas, & mortuus es. Hunc Episcopum nonnulli S. Melitoniem fuisse volunt, qui postea Martyr pro Christi fide necatus est: Tyrannus autem supposita, qua Episcopus hic fulsit, vitæ integritate & sanctimonia, tu contrariam opinionem declinat. Verum ut sit, licetæ tenorem observandum esse existimo: Scio opera tua. Nomen habes quod vivas, & mortuus es. Quæ verba S. Augustinus exponens dicit: *Multi in corporibus viris animas mortuas portare noscuntur*. Ambrosius Ansberrus inquit: *Hunc Angelum nomen habere dicit, quod vivas, operibus verò mortuum designat*. Quod idem est ac si diceret: Magna est deformitas, quando opera non correspondent nomini. Pater Alcazar scripturam hanc maris exprimens dicit: *Respicitur ad ipsum Episcopi nomen quod græcè significat inspectorem sive speculatores* id est vigilantem.

D. P. Aug. ib. hom. 3. pag. 142. col. 3. H. Amb. Ansb. in Bibl. vet. SS. PP. p. 2. fac. 9. pag. 343. fol. 2. H.

Unde ideo ipsum reprehendit, quod, cum tanquam Episcopus vigilantis nomen obtinet, ipse tamen mortis somno obdormiscat, quasi dicat: indecens valde est, & proflus absurdum in Prælato, & quovis alio homine, vitam docere, moribus prædicare, vel operationes exercere, à nomine quod obtinet, proflus differere. Non satis est arborem vivere, & vivere, fructus tamen debitos non habere, inquit Primasius.

24. Hoc etenim est punctum illud, quod supra in casu Centurionis tangitur. Deus de Hebræis, utpote veris Israelitis lamentatur: *Non inveni tantam fidem in Israel*. Ponderandum enim est hoc nomen Israel, quod videntem Deum significat: *Israel, id est, videns Deum*, quasi diceret: vos, ô Hebræi, nomen Israel, quod videns Deum significat, retinetis, cum tamen actus vestre operæ sint cæcitate, vivitis enim tanquam cæci, qui nec videre, nec cognoscere quicquam desideratis. Unde Basilus Seleucus cum eodem Israelita loquens dicit. *Nomen quo tu es, & appellaris, Dei cogniti argumentum est ut amplius incredulitatem tuam patefacias. Cur appellamur, cuius virtute cares, contumeliam irrogas? Quas cognomen, quod persona probro sit facta,ulationem impugnant, & calumnia nomen tam afficit. Multi, qui vitam à nomine suo plerumque discrepantem agunt Chamæleonte similes erant, qui nomen magnum, & corpus minus valde habet ut notat Tertullianus. Magnates appellamus Principes, quia tanquam pedes principales subditorum suorum corpus sustentare debeant, verum nomini suo minime respondent, quin potius volunt, ut subditi, veluti pedes eorum ipsos sustentent, hoc namque si nec reditus ipsorum levant, Datias & gabellas imponunt & consimilibus extorsionibus & iniquitatibus subditos bonis suis paulatim exuunt, & spoliant. Unde non Principes, sed Tyranni sunt appellandi. Multi Prælati, qui Pastores esse, suumque gregem gubernare deberent, eundem intra lupi dentes relinquunt, oves suas ad sanguinem usque emulgant, lanam derondent, imo pellem omnino decortiant. Eheu! quot sunt qui nobilitatis nomine gloriantur, cum tamen nihil in se nobilitatis, præter solum nudum nomen obtineant, talia enim committere non dubitant, quæ gens cæteroquin vilissima absque verecundia facere non posset. Quid, obsecro, hoc nomen Sacerdos importat? utrique personam sacram propriè significat, cum tamen multi illorum va-*

nam prophanamque profus vitam ducant, imò
pejorem, quam seculares agere solcant, omnem
dissolutionem sibi licitam esse arbitantes, lo-
quendo, se vestiendo, incedendo, conversando
sacerdotii sui gradum & dignitatem deturpant.
Cum is, qui caput familiae est moritur, mox è
cognatis proximus, declaratur esse tutor. Qua
autem ratione, ut huic nomini satis faciat, sibi
commisos tueretur; veluti spongia quaedam to-
tam sibi substantiam exsugit, pupillis & orphanis
fame, & nuditate pereuntibus. Quot sunt mulie-
res; quæ cum Mariæ nomine sunt insignitæ, pe-

jus vivunt quam vixerit Magdalena, quando
erat in Civitate peccatrix? Volunt audire Domi-
na, cum vera sint daemonis mancipia. Nos om-
nes Christiani libenter dicimur, cum Turcicè, *Ieros.*
imo bestialiter vivamus, nihil de Christianismo, *Carb. 10.*
præter solum nomen, circumferentes. *Christia. D. Ambr.*
nus vocatus es, parce huic nomini, propter te bla-
sphemetur Dominus noster Iesus Christus, sed *Luc. 18. lib. 3.*
ant bona opera tua. Demum vero discursum huic
cum insigni quadam S. Ambrosii exaggeratione
concludam, qui dicit: *Nomen Christi praeiudicium,*
& substantiam denegatis.

SERMO SECUNDUS. IN FESTO EPIPHANIAE.

*Et apertis Theauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, &
myrrham. Matt. c. 2.*

1. Quemadmodum in Lapide Lydio auri
perfectionem experiri solemus, ita a-
moris integritas in donorum exhibitione exhi-
beri consuevit: *Amor sentitur in donis*, inquit
Magnus ille Pontifex S. Gregorius, & modernus
quidam subiungit: *Dilectio non tam comproba-
tur officiis, quam muneribus.* Unde Rex Tam-
burtinus in Africa ingens quoddam Regi Fez-
zio misit donarium, scilicet quinquaginta man-
cipia nigra, totidemque puellas, Decem Eunuchos,
duodecim Camelos, struthiones decem,
sedecim animalia, à quibus muscus sive zibetum
provenit, ac denique sexcentas pelles Alci-
um. Ex Insula Magastariensi Magno Chamo
penna quaedam Ruck allata fuit, quæ adeo ma-
gna avis est, ut Elephantem apprehendens in
aëra sublevar, ejus quoque penna nonaginta pal-
mos longitudinis, duos vero palmos latitudi-
nis, seu crassitie in se continet; cui quidam dens
apri adjunctus erat, quatuordecim in pondere
libras obtinens. Presbyter quoque Joannes ad
magis stabilendam cum Lusitanæ Rege con-
tractam benevolentiam, eidem per Abdenago
Ephedorum suorum præfectum, legatum suum
locupletissima dona transmisit, speciatim vero
idemmet, quod in vertice suo deferre solebat
capitis sui diadema, simul declarans se hac co-

rona nihil in sua potestate pretiosius habere:
insuper egregia illi offerebat tum in victuali-
bus subsidia, tum in militibus, & auro necessa-
rio subventiones, tum ad munimentorum suo-
rum præsidia & conservationes, tum etiam ad
augendum ejus adversus Mauros congrega-
tum exercitum. Rex Zifit magno Bassæ, qui
magni Turcæ exercitum martimum, seu clas-
sem bellicam per mare ducebat, Machæam
quandam, seu ensen falcatum, multis monili-
bus, lapidibusque pretiosis opulentissime di-
stinctum, doni loco obtulit, cui adjunxit lon-
gam quandam margaritarum lineam, quarum
singulæ sex scrupulos continebant; & præterea
aliam lineam, sive torquem ex metis quoque
margaritis confectam, quarum singulæ octo-
decim scrupulos in pondere suo habebant. An-
no Domini 807. Aaron Persarum Rex per
quendam Legatum suum, cui nomen Adella
erat, Carolum Imperatorem horologio quo-
dam donavit, quod æneis pilis horas resonans,
quandam cymbali harmoniam referebat, horis
vero indicatis, successivè torequires prodibant,
quot horæ insonuerant, quorum quilibet suam
portam aperiens, redeundo eandem, denuo
post se claudebat Ita refert Majolus Episcopus
& Vincentius Belluacensis. Verum quid pro-
pha-

phana regensemur, quando facta in magna satis copia ob oculos se nobis obijciunt? Maximus ille Doctor & Pontifex S. Gregorius Recaredo Hispaniarum Regi dono transmissit Clavem quandam auream, illarum catenarum ferro artificiosè segmentatam, quibus S. Petrus Neronis tempore Romæ vinctus crudeliter fuerat. Alexander III. Venetiis subsistens, atque in S. Marci Basilica Missam solemniter celebrans, Serenissimo Venetorum Principi Rosam obtulit auream. Henricus II. Angliæ Rex ab Urbano III. Corona quadam donatus est aurea, admirabili cum prodigio præparata, id est, ex Pavonum plumis, indeque plurimis rubinis, carbunculis, adamantibus, hyacinthis pretiosissimè distinctis, Hugo Rex Franciæ alia sui erga Henricum Regem Othonis Saxonix Ducis filium magni affectus expressiva signa adinvenire minime potuit, quam donationem ensis Constantini Imperatoris, ejus custodia ex ferro unius clavatum, quibus totius universi Redemptor Crucifixus fuit, facta affabre erat. Aaron Rex Sacraceorum ad suam exprimentam benevolentiam Carolo Magno Imperatori ipsissimum Jesu Christi sepulchrum liberè donavit. Constantinus Magnus Sancto Prælato Nicolao magno Myrensi Episcopo librum Evangeliorum transmissit, gemmis, & monilibus pretiosissimè adornatum, de quo dono sacer quidam scriptor loquens dixit: *Mirus amor, mira veneratio*. Sabæorum Regina Salomoni doni loco attulit centum viginti auri talenta, aromata quoque & alia dona pretiosissima, idque solum ad contestandam suam erga Salomonem, ejusque regiam coronam, amoris ingentem benevolentiam. In argumentum amoris.

2. Hujus quoque Politicæ (quod scilicet amor sentiat in donis) tres Orientis hodierni Reges, strenui fuere professores; quorum primus in Hebræo appellabatur Apellius, id est, fidelis; secundus Amerus, id est, humilis; tertius verò Damaeus id est, pius Græce dicebatur primus Magalath, id est, nuntius; secundus Galgalath id est, devotus, Tertius Saracin, quod gratiam significat: Nobis verò primus Balthasar, secundus Melchior Tertius Gaspar dicitur; Hi inquam in contestationem amoris quo erga receptum Judææ Regem ferebantur, opulentissima, quæ in thesauris suis conservantur, obtulerunt munera: Et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Potiò Beatus Laurentius Justinianus hoc mane nos invi-

cat, ut Regum istorum imitatores esse contemdamus, ad recens natum Regem debuit adducere, dum teneri amoris passibus poperando: *Carum est affectus, non corpore, votis, non sedibus, ut Regem vestrum in præsepio inveniat Christum, myrram & cetero munerum species deferre vobiscum, Et d. l. Augustinus Offeramus & nos dilectissimi fratres hoc cetera & sancta munera Deo nostro. Non autem, non incensum, non myrrham, sed corda nostra. Hæc illi offerre debemus, quia grata precibus illi erunt valdeque accepta.*

3. Dedit olim Deus Moyse, & Aaroni varia præcepta bonum Israëliti populi regimini & gubernationem concernentia, quorum unum fuit: *Non apparebit in conspectu meo vacuus*. Quæ verba Lyranus exponens ait: *Coram me, id est, in loco sacrificii, vacuus, id est, sine sacrificio, & alia ratione. Et Abulensis: In loco sanctuarii nullus debet sine vacuo apparere, sed offerre munera Domino, quod idem differentiam tuam. Verum enim vero præceptum illud inde magnam in se difficultatem continet, adeo ut vix sit aliquis illius exequendi modus possibilis. Primo enim certum est, quod Deus totius universi sit Dominus, qui pende opus non habet ut aliquid à substantia, vel mendicet subsidium, quo bonorum nostrorum indiget. Præterea qua ratione possibile est, quod pauperes variis necessitatibus pressi, hoc possint adimplere præceptum? Siquidem Magister medicum non satisfacit, nisi donum ordinarium munusculum sphaeram longe transcendens; pauperes autem perpetuum fecerunt cum auro divortium; aut verò tametsi copia illius mire abundarent, hoc tamen apud Deum majoris valoris non est quam lurum. Unde S. P. Augustinus dicit: *Quid ergo offeremus Deo? si (id est, vacuus) volumus ad Deum? Pro hujus igitur præcepti faciliiori intelligentia advertendum est quod David cum Deo loquens dicit: *si voluisset sacrificium dedissem utique*; quasi diceret: Ad hoc ut coram te non comparem manibus vacuis, & sacrificia Majestate diu digna tibi offeram, nihil equidem nec ardetes defuere, nec tauri, nec quævis aliaamenta, verum tamen seio omano quod holocaustis munime oblecteris: *Holocaustis non delectaberis. Unde Remigius Aluodorensis: si daretur, si voluisset sacrificium, scilicet exterius dedissem ovem, & cetera, in victimas multas. Eius doctrina facile potest arguere licet, quod Deus a nobis non externas, sed internas victimas offerri desiderat. Quamnam autem è victimis internis Deo acceptiorem, quam cor nostrum offerre poterimus? Sane in eis.***

Spec.
Hist. Bar.
2. 8. fol.
100. n.
38. B.
Idem s.
12. fol.
457. A. B.
Ibid. fol.
496. e.
Bar. rom.
fol. 361.
n. 31. E.
Cornel. à
lap. t. 1. in
Proph. fol.
2. col. 1.
3. Reg. c.
10.
Zachar.
Christo.
polit. in
Bibl. vet.
PP. t. 12.
lib. 1. c. 8.
fol. 26.
col. 1. B.
Matth. c.
2.

Aug. te habes quod offeras, inquit S. P. August. Noli extrinsecus thura comparare, sed dic: in me sunt Deus vota tua quæ reddant laudationes tibi. Noli extrinsecus pectus, quod macles, inquirere, habes in te quod occidas. Proius spernit taurum, hircum, arietem, tam non est tempus ut hæc offerantur, cum solum gaudeat, & oblectetur cordis nostri oblatione: Cor contritum & humilatum, Deus non spernit. Cum igitur Deus sacrificia extrema, & supradictas victimas parvi æstimet, consequens est, ut in illo Exodi præcepto: Non apparebis in conspectu meo vacuus, dicere quasi voluerit, volo ut quotiescunque ingrediendo sanctuarium in meam prodibis præsentiam acceptissimum mihi offeras cordis tui donarium. Unde Theodoretus ait: Tu enim dixisti ferarum sacrificia non placere tibi, ideo sacrificium tibi gratum offeram. Propterea cum cor meum valde deprefferim, & volui contriverim, & valde ipsum attenuaverim, acceptum sacrificium tibi offeram. Eheu, quot sunt, qui sanctuarium ingrediuntur, id est, in Ecclesia coram sacro altari astant, in conspectu Dei comparentes, sed manibus omnino vacuis, quia Divino præcepto oblectantes cor suum Deo dare renuunt! Cor eorum longe est à me. Parthis olim hæc lex posita erat, ne quis in conspectum Regis, eundem salutaturus, aut veneraturus, prodiret, nisi pro possibilitatis suæ ratione gratum aliquod ei donum exhiberet: Reges Parthos nemo potest salutare sine munere, inquit Seneca. Simile quid de Persarum Regibus affirmat Cælius Rhodigianus, dum ait: legem inviolabilem fuisse, ut quando Persarum Reges sua Regna visitabant, subditi variis muneribus eis obviam irent. Unde pauper quidam Rusticus nil, quod Cyro Regi suo offerre posset, inveniens, Aquam manibus colligens Regi illam obtulit, quam ipse tanti fecit, ut iusserit statim pro munere illo aureum poculum, ac mille nummos aureos illi reddi. Hanc eandem legem Deum in Exodo Hebræis, & universo per consequens Christianismo præcepisse reperio. Et quidem ut id verum esse perspiciatis, omni fugato mentis fastidio, diligenter velim me auscultare.

4. Optimus Deus, qui est ipsissima in abstracto bonitas, quique se nobis maximos largiri benignitatis effectus gloriatur, Hebræis, quos tantopere prius amarat, se postea excelsive rigorosum exhibuisse videtur, dum intolerabilem, & hominis naturæ valde adver-

santem legem hanc illis præcepit, ut scilicet omne primogenitum ei sacrificarent: Sacrifica mihi primogenitum, quod aperit subram in filiis Israel. Hoc est, inquit Tostatus: Applica ad cultum meum omnia primogenita, omne enim quod ad Dei cultum applicatur, sanctificatur. Quantum lex illa Patri, & matri generate fastidium debuit, quando filium suum primogenitum, oculorum suorum pupillam, à se abdicare, & vi legis istius religioni & cultui Divino consecrare debebant; Per ferrum, per flammam itur intrepidè (inquit etudius quidam scriptor) si filiorum charitas pestulet, nullius incolumitas homini suavior, nullum funus acerbius aut luctuosius. Artaxerxes ingenti, quo filium suum prosequeretur, amore inductus est ut contra morem Persarum Coronam Regni capiti suo subtraheret, & vertici filii sui imponeret, ut se vivente totius Regni absolutum teneret Imperium, atque Dominium. Demetrius Asiæ & Medorum Rex, Seleuci mancipium fieri potius elegit, quam Antigonum filium suum à successione Regni exclusum videre: Pater sui negligens volebat parci filio, filii-que regno, inquit Plutarchus, Ptolomæus Rex Aegypti, ut de illo scribit Fulgiosius, nimia erga filium benevolentia persuasus, sceptrum regni ultro illi resignavit. Majori affectus gaudio, quod Regis pater, quam quod Rex ipse esset, Aegus Atheniensium Rex davim Thesi filii sui Creta redeuntem insigni lugubri adventum explicato instructum cerneus, exindeque filium suum mortuum fuisse existimans: Ex alta specula in subjectum sese pelagus precipitavit. Solon ille, ob datas Atheniensibus leges, in Græcia & Asia adeo celebris, cum una cum Thalere, uno ex septem Sapientibus, Mileti subsisteret, eique per iocum duntaxat mors filii sui nuntiaretur, mox in terram collapsus, vestes suas scidit, capillos e capite evellere cepit, dolorque nimis ad alias plures actiones gravitati & prudentiæ minus decoras & conformes impulit: Conternatus animo, repente sese humo affixit, capillum & barbam utraque manu evellicans, sedansque injectu pulveris orapalliumque capiti laniare. Ludovicus quoque Rex Franciæ cum filium suum primogenitum Carolum Burgundiæ Ducem, in venatione amisisset, adeo ex hoc affligi & conturbati cepit, ut se nec cibum nec somnum capturum esse, juramento affirmavit, donec, quem amiserat, filium

Exodi cap. 13.

In Theat. vis. hum. lib. 17. fol. 1110. col. 1. ibid.

Plutar. in Regum. Apoph. in Demet. c. 340. A.

Bapt. Eul. gos. lib. 5. c. 7. fol. 140. col. 2. Sa. bell. lib. 3. c. 4.

Idem it.

filium reinventum videre, & paternis ulnis amplecti posset. Eiusmodi historis plenae sunt scripturae tam sacrae, quam prophetae, ex quibus scilicet. 1. fol. velat argumento nimis perspicuo, ingens ille 144. col. 2. amoris excessus, quo filii à genitoribus sui diliguntur, facile colligi potest. Atque ideo quamobrem Deus Hebraeis rigorosum adeo praeceptum de primogenitis offerendis imponere voluit? Sanctifica mihi omne primogenitum. Facilis equidem cuius parentum fuisset legis istius executio, si cuilibet illorum datum fuisset habere 325. Filios prout habuit Ziambre Rex Indiarum, aut 115. prout habuit Artaxerxes, aut 120. prout habuit Rex Priamus, vel 600. uti habuit Gisolus Molvecharum Rex, tunc enim non primogenitum duntaxat, verum etiam una cum ipso secundo, & tertio genitum sacrificare, omni prorsus caruisset difficultate: at verò eos, quibus non erant plures, quam unus tantum, vel duo, aut tres filii, eodem praecepto onerare, durum nimis erat, & rigorosum; ne dicam observatio impossibile. Pro huiusmodi difficultatis intelligentia, à literali sensu, ad intelligentiam moralem, & mysticam transitum faciamus, & statim Deum nostrum non adeo rigorosum fuisse deprehendemus, sicut ex illo sapientissimo Exodi praecepto videti poterat. Et quidem ante omnia quid per

Pet. Bess. Dom. 12. primogenitum accipiendum sit examinemus, in post. Pentb. fol. 198. quid facit quidam scriptor. Hic enim terminus, Primogenitus, aequivocus est, valdeque ambiguus, nisi bene distinguamus; de omnibus namque rebus illis, quae generatione aut nativitate prima sunt, intelligi facile poterit. Primogenitus est post quem alii, & ante quem nullus est genitus, inquit Phinius; inter quos (si Aristoteli credendum est) Cor etiam humanum, & praecipue quidem locum habet. Cor est quod primum vivit, & ultimum, quod moritur, adeo ut verè dici possit, Primogenitum hominis cor est. Hoc igitur Deus à nobis ad sacrificandum exposcit, dum inquit: Sanctifica mihi omne primogenitum. Sacrificium namque cordis longè illi gracios eris, quam Balchalaris aurum, aut incensum Melchioris, & Jaspatis myrrha, unde Dominus in eo praecepto quasi dicere videtur: Cor unum est primogenitum in ceteris membris; Nolo cor illud

Marce. de Pise. 1. 1. in creaturarum obsequio mancipari. Cor tuum mihi die Pentb. hi soli debetur, & ideo à te praeter hoc nihil scilicet. 1. fol. aliud exopto, hoc solum mihi sufficit, & omnino facis facit.

col. 1. 5. Refert S. Joannes Evangelista, ab Hieronymo. c. 1. solymis ad Joannem praecursores Domini ex-

peditos fuisse legatos, ut speciatim quisquam esset ab eo exquirerent: Miserrunt ab Iero. Symeon sacerdos & levitas ad Joannem, ut interrogarent eum. Tu quis es? quibus ille aperit, & totum, ut dicitur, ore declaravit, se nec Christum, nec Eliam, nec aliquem ex Prophetis esse, sed vocem esse Domini praedicantem in deserto, viamque qua ad Dominum Salvatorem nostrum eatur, clarè insinuare. Ipsi autem replicantibus, qua auctoritate igitur baptizes, si non est Christus, nec Elias, aut Propheta aliquis, maxillè subiunxit: Medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis. Et quidem verba illa de Christo Dei filio intelligenda esse, praeterquam certum sit, insuper ex verbis sequentibus manifestè nimis arguitur, quibus Joannes dicit. Ipse est, qui post me venturus est, qui ante me factus est, caput ego non sum dignus, &c. Quod enim locum medius utpote dextra, & sinistra longe dignior, Deo praeter ceteris vel maximè conveniat, nemo est qui dubitet; Neque enim apud solos Numidæ populos Locum dignior est in medio; verum etiam tanquam honorabilior, ab omnibus passim nationibus estimatur: Dicitur honorari, quia quo est in medio duorum vel plurium, inquit Celsianus. Unde locus medius personis semper nobilioribus solitus est exhiberi. Jam verò in praesenti observandus est modus loquendi Joannis praecursoris, qui non loquitur de medio ut sit absolutes, sed dicit Medius vestrum determinat. Quenam autem est pars illa, quae in toto corpore humano medium obinet? Certè non alià, quam Cor humanum. Cor est in medio, quia hoc est locus Regis, ad hoc ut sit regimen huius proportionatum omnibus membris & circumferentis, & etiam ut melius custodiatur, inquit Philosophorum nonnemo. Et Angelicus Doctor s. Thomas ait: In medio hominis est cor. Quod idem est dicere, ac si dicas, Deus in corde nostro vult habitare, & per eius realem possessionem absolutus ejus fieri & esse Patronus ac Dominus, ut de Origene Adamantius inquit: In medio nostrum exiit, ex eo quod principale, id est, cor in medio totius corporis institum est.

6. Non est adeo facile investigare, quidam sponsus caelestis poposcerit, quando cum dilecta sponsa sua loquens eidem dicebat: Desidera-bilius nihil evenire mihi posset, quam si me veluti signum cordi tuo imprimeres, & quidem in hac petitionem meam concederetur, gratiarum mearum pretiosum scriptum ultio tibi aperirem, indeque non minus promptum quam

quam liberalem me in omni petitione tua utique exoptetis: *Pone me ut signaculum super cor tuum.* Equis enim hic non dicat, Ardua res illa o Domine, mihi esse videtur quam a sponsa tua exposcis; quis enim cordis limitare angustias posset, Neque enim cor sponsæ proportionatum est ad capiendam immensam Dei vastitatem, quæ tota celorum amplitudine comprehendi plane nequit. Deinde quam obrem super cor sponsæ veluti signum quoddam collocari desideras. Signum enim proprium est uti constaret aliquam in particulari significare aut demonstrare: *signum rei est, quæ ad significandum aliquid adhibetur*, inquit S. Augustinus. Quid enim signum istud cordi sponsæ impressum significat? Respondenti forsitan poterit, sponsum desiderare, ut sponsa cerarum quarundam nationum, speciatum vero Mauritanorum, & Saracenorum consuetudini sese conformet, qui pectori suo, & præcipue immediate super regionem cordis eorum personarum, erga quas per affectum minime ordinatum inclinabatur, signa, & characteres impressos habeant. *Mos erat quarundam gentium, quæ eorum, quos diligebant nomen, & signa quadam igne sibi imprimebant.* Deus enim noster a dilecta sponsa sua amari desiderans, desiderabat se ejus cordi insculptum, seu impressum esse, ut signaculum istud velut quoddam viscerosissimum, quæ erga illum flagaret, charitatis insculptibile signum esset: *A sponsa exposcit ejus dilectus, ut scilicet ita ipsum unum diligat, desideret, cogitet, ac meditetur, ac si ejus impressam imaginem haberet super cor*, inquit doctus quidam interpretes Philo Charpathius loco signum legit sigillum: *Pone me ut signaculum super cor tuum.* Sed quo fine Dei sigillum sponsæ cordi imprimeatur? In sigillis arma seu insignia familiarum communiter imprimuntur, atque ideo dum in cor sponsæ Dei sigillum imprimi desiderat, Dei arma seu insignia sibi impressa esse cupit, sed quo fine id requirit? Causa ex sequenti exemplo facile intelligitur. Postquam nobilis aliquis elegans aliquod extruxit palatium, vel villam, omnibus, quas imaginari sibi quis potest, delitiis instructam, tandem in portæ frontispicio arma familiarum lapide eundem insculpta curat suspendi; quo fine id facit? Ad demonstrandum quod nobilis ille loci illius habeat dominium, vel possessionem; sicque verè dictus illius & absolutus Dominus. Dicit itaque Deus, Magis optere desidero, o sponsa mea, cordis tui esse Dominus, ideoque

Pauleti Sanctiorale.

sigillum sive insignia Divinitatis meæ, in eo imprimi aut erigi cupio, ut hac ratione omnibus me solum illius absolutum Dominum esse constet. *Pone me ut signaculum super cor tuum.* Verum enimvero absque eo quod ab expositione procul recedam, quandam vobis à Plutarcho relatum recensebo historiam. Postquam Arati milites in Peloponneso appulerant, urbem mox Pollenæ obsidione cinxerunt, quæ tandè post longa multaque certamina, & varios illatos insultus inimici potestati cedere debuit. Quotquot erant in exercitu nobiliores milites, penes quos summa erat rerum potestas, ad depopulandum incolas civitatem ingredientibus, alias non fecere prædas, quam quod tam maritas mulieres, quam puellas, quæ pares sibi in pulchritudine nullas habebant, abducerent. Vix miles aliquis erat, qui non earundem sive mulierum, sive puellarum aliquam genio suo respondentem elegerit. Et autem quam semel elegerant, ne ab aliis fortasse raperetur, aut in alterum distorqueretur affectus, galeas propriis capitibus ademptas, mulierum puellarumque capitibus inferebant. Unde tamen si nonnulli milites essent, quibus nulla mulierum illarum in prædam adhuc esset, hi tamen illam, vel illas, quarum capita galeis insignita erant, rapere minime audebant: *Duces & Centuriones circumdantes, Peloneorum conjuges & filios diripiebant*, inquit Plutarchus; *Et exuentes galeam illarum capitibus imponebant, ne quis alter cognitas abduceret, sed ex ipsis galeis, cui quæque cessisset Domino appareret.* Et quis scit, an non eadem fuerint divini sponsi cogitationes, quando sponsam suam instanter ut eum super cor suum signaculi loco poneret, rogabat? *Pone me ut signaculum super cor tuum.* quasi diceret: Ego ipsemet cordi tuo imprimi volo ut omnibus creaturis signi loco serviam, quo cor tuum meum esse insinuetur, nemoque te mihi rapere præsumat, cuius ego possessionem teneo pariter & Dominium. O quam egregiam amoris signum Deus cordibus nostris superimponit, in cuius virtute illud adeo suum esse prærendit, ut una, eademque cum Deo res evadat, & inseparabiliter Deo, non vero aliis adhærescat. Per signaculum cordis debemus intelligere impressam dilectionem, per quam una fiat anima cum Deo ei inseparabiliter adherendo, inquit. Agidius Columinus idque ut cuilibet cor nostrum Dei esse innotescat, nec quicquam aliud desiderat. Quare cum tribus Magis nos hodie intromittere, illisque aurum, thus, & myrrham Christo offeren-

Plut. in vita Arati fol. 363. B.

Agidius Columinus in c. 8. eam lect. 19. fol. 17. col. 2. A.

C

feren-

Robert.
Holkot.
in Prov.
Salom.
leth. 12.

ferentibus nos corda nostra offerre debemus.

7. Leppidum quoddam ingenium, amicum eximio dono quodam honorare volens, cor suum in charta calamo delineatum, sub iunctis hisce verbis transmisit: *Mitto tibi cornua luna, rotunditatem solis, & quartam partem rota, per cornua luna, Literam C. per rotunditatem solis Literam O. per quartam partem rota. R.* Litteram intelligens, quæ grammata simul iuncta hanc dictionem *Cor aptissimè efformant.* Et profecto corde nihil gratius aut acceptius dari potest aut recipi. Unde ut refert Valerius Max. cum gentiles Diis suis sacrificare volentes, post divisum, seu apertum victimæ pectus, nullum in eo cor deprehendissent, ad sacerdotes suos, ut causam huiusce omnis intelligerent, subitò se receperunt. Quod idipsum felicitis augurii portentum esse responderunt, eò quod Diis, sacrificium istud eis gratissimum esse, neque invictissimis aliquid, quod corde acceptius esset, offerri posse, per cor illud victimæ divinitus ereptum, significare voluerint. Eadem quoque de causa, Cæsare Jovi sacrificante. *Non fuit inventum cor.* Multi quoque scriptores tradunt, quod in unica duntaxat civitate Mexico, incolæ ejus, qui gentiles erant, & idolis dediti, ut Deorum suorum desiderio responderent, quovis anno ex quadam nimis crudeli ac barbata pietate, viginti parvulorum innocentium millia trucidarent, cordaque eorumdem e pectoribus evulsa, prunis injecta idolis suis sacrificarint: *singulisque annis plusquam viginti millia puerorum, & puellarum Diabolo fuisse jugulata in victimas, ut possimum corda tot innocentium tyranno illi offererentur.*

Plut. in
C. Cæ.
fol. 586.

Pier. Val.
ler. fol.
242. B.

V. vita
Joan. Zam.
maraga
B. de la

Nuzap.
Drexel.
1.3. fol. 121

S. 12. col. 1

8. O quanta erat hæc genitorum erga proprios filios impietas, atque barbaries; & tamen hæc omnia promptissimis animis, vultuque rideante, & sereno præstiterunt gratius se Diis suis dignum offerre non posse credentes: & Christianus, ad offerendum Deo cor suum, ab eo tantopere desideratum, in virtus erit & oblectabitur? & quod pejus est, idemmet cor postea in sordido venenis prostibulo, idolo sacrificabit inhonestatis & impudicitiae? mitum non est, si postea oculos serius apertens, scortum, quod oculorum suorum esse credebatur paradisi, esse deprehendat loculorum suorum purgatorum, animæque horrendum infernum. O quanto melius saperet, si illud Deo donaret, ejusdemque manibus consignaret. Nihil penitus à te aliud exposcit. *Deus ergo ab homine donum exposcit, sed quod; Atten-*

Cornel. à
Lap.
Commen.
in cap. 23.

de breve responsum: Cor, prouti nos iubet. *Pro, fol. 143. col. 1.*
monet & exhortatur Sapientia, dum inquit, *Præbe mihi cor tuum.* D. Pro.

9. Et quidem, quod si te ad donum istud faciendum resolveris, minime dubito, quia sunt aurum, thus, & myrrham à tribus Orientis Regibus oblata, gratum ei futurum sit, longeque magis acceptum. Narbonæ insignis quidam vadeque spectabilis vir, Sallianus nomine, relementi quadam suspitione agitatus, quasi inter conjugem suam, & alium quendam nobilemamicum suum, nomine Cabellianum, secreta quadam, malaque intercederet intelligentia, honori & famæ suæ valde præjudiciofa, ex zelotypia furoribus pravisque suspitionibus adactus, Cabellianum ad se e vocatum, in secretiori quodam Palatii sui conclavi clam occidit, extraxitque cor ejus in multas partes dissecuit, & eorum mentis accumbens, conjugi suæ manducandum porrexit, quæ ejus funestis facinoris nefcia, porrectam sibi cordis particulam, utpote carnis humanam, ab alio cibo, nec per visum, nec per gustum discernere valeas, mox manducavit. A Salliano autem postea quomodo cor illa sapuisset? & num placuisset? interregem respondit. *Ita sanè; nunquam laetius quædara sum.* Itane respondit maritus. Agedum igitur, veni mecum & videbis unde hæc, quomodo cum gustu, & aviditate manducali, carnem depromplerim. Cum conclave illud ingressus essent, in quo homicidium fuerat perpetratum, caput ei demonstravit à Cabelliani bulbo detortum, dicens: *Ece hominem, cuius cor emne flagrans antea de vorasti, sariare adhuc caput, si appetitu appetitur.* In mensa Deo nostro ex bonorum operum nostrorum ferculis præparata, laetus Deoque gratius ferculum exhibere minime possumus. Unde Religiosus quidam Eremita quendam Deo gratius offerret lente desiderans, per enigma sequens responsum suum accepit:

*Dimidium luna, Lunam cum Principe Roma
Postulat à nobis Divinus conditor orbis.*

10. Medietas Lunæ sit, quando formatus medius circulus, quo Litera C. effingitur: Luna quintadecima quæ perfectus est circulus, Litera O format. Princeps Romæ est prima Litera hujus dictionis Roma, scilicet R. Hæc litera simul unam syllabam redacta Cer efficiunt. Unde dicere volebat, Deum aliud, quam cor nostrum, à nobis non poscere. Aut verò ut illi simili

protius enigmate eodemque modo interpretato dixerant:

*Tolle caput Corvi, caput oris, viscera Cervi
Offer ista Deo inde beatus eris.*

11. Denique nemo est, qui non exclamet, & moneat, Cor nostrum Deo offerendum esse, imo ipsemet Deus, se à nobis præter Cor nostrum nihil aliud exposcere, facis declarat, cum dicit: *Fili præbe mihi cor tuum*, quia pro ejus gustu majores inveniri delicta aut gratiores penitus nequeunt: *Parum quidem est omnia nostra illi offerre, nisi cor etiam illi offeramus.*

Id quod ex eo, quod S. Joanne Evangelista testente, inter Christum Dominum & S. Petrum Apostolum contingit, expresse deducitur. Nam ut Christus Dominus ingentem, quo discipulos suos prosequatur, amorem demonstraret, eosque sese in virtutis humilitatis actibus exercere doceret, lavare pedes eorum voluit, quando candido linco præcinctus, post aquam in vas quoddam effusam, in ipsorum præsentia genuflexus caput lavare pedes discipulorum suorum. Petrus autem Magistrum suum actioni adeo vili deditum certis, continere se nequaquam potuit, quin omnino invitum & obluentem se ostendens, quasi extra se positus diceret. *Dominus tu mihi lavas pedes?* Creator, Creatura? Sanctus peccatori? Nequaquam erit istud? *Non lavabis mihi pedes in æternum.* Non quidem id eo sine dicebat, quasi se Christi actionibus velle opponere, quin potius ideo ut dicit S. P. August. quia tunc Petrus expavit, scilicet admiratione. At vero Filius Dei illi respondit: *Si non lavero tibi pedes, non habebis partem mecum*, quasi diceret: Considera bene id, quod facis, nam periculosæ admodum sunt istæ tuæ protestationes, resolutiones tuæ velut insauti planctus erunt, quæ tibi irreparabiles comminabuntur ruinas: O Domine (repetat Petrus) inconsideratos meos condona sermones, affertu potius meum quo in te referor considerans, neque enim voluntatis tuæ beneplacito contradicere, quin potius ei quæ tibi debet reverentiæ minime deesse erat animus; Cum igitur clarè nunc videam, me arcana tua nequaquam penetrasse, ex nunc totum me tuo consigno arbitrio, de me quod voles statu to, neque enim jam pedes tantum, sed & manus, & caput lavandum lubens offero. *Non solum pedes sed & manus, & caput.* Dionysius Carthusianus hæc Apostoli verba magna cum advertentia considerans dicit. *Nimius fervor amoris in Christum*

fuit erroris occasio. At vero dicat aliquis, quemnam potuit Apostolus errorem committere, cum Origines ipsum reverentia motum hæc dixisse affirmet? Solutus Petrus nullam aliam considerationem conferens: tanquam Jesum reverens, non præbebat pedes suos ad lavandum. Et S. P. Augustinus subdit: quod usque ad suos pedes humilem Christum videre non potuit suscipere. Cum igitur voluntas ejus bona, & finis rectus fuerit, qua ratione dicendus erit? Fuit erroris occasio.

12. Ad hunc errorem Apostoli investigandum, nequaquam me erratum existimo, si ad errores Caini, quos Genesios liber recenset, confugeto. Hic igitur, num debitos Deo honores redditurus, an verò fratrem ad certamen provocaturus, nescio, Deo sacrificare constituit. Quapropter multis secum comportatis fructibus, foras in agrum se recepit, fructusque illos ibidem totius universi Creatori in altari quodum à se erecto obtulit: *Factum est autem post multos dies, ut offerret Cain de fructibus terre munera Domino.* Ad verò Deum non vidit, neque oblationes ejus æque ac Abel fratris sui acceptæ fuerunt: *Non respexit Dominus ad munera Cain.* Etenim Deus calualiter non operatur, atque ideo causam aliquam utique habuit, cur juvenis istius sacrificium, eo, quo diximus, modo recusaverit. Ecquænam autem illa fuit? num forte in hoc defectus ejus stetit, quod terræ fructus Deo offerre voluerit? Nequaquam; nam in hoc multum excusabilis fuisse videtur; Quia nemo dat, quod non habet, unde qui id, quod habet, donat, ad plura non obligatur, imo scio quod si nihil præsto esset ad donandum, Deus æqui bonique habeat bonam voluntatem. Quidnam igitur mali in hoc sacrificio latuit, unde ingratum adeo, & coram Dei oculis abominabile factum fuit. Stephanus Episcopus Eduensis notabilissimum errorem à Caino commissum fuisse responder, nam *est Stephanus recte obtulit, tamen recte non divisi*, neque Episcopus enim bonam, inter ea quæ Deo offerebat, Eduensis aliaque, quæ sibi reservabat, divisionem in lib. de Sa. stituit. Fructus namque terrenos Deo obtulit, *cram. al.* sibi vero Cor reservavit: atque ideo *non bene cap. 13.* divisi, quia sibi cor retinuit. Error profectò ex omnibus, qui committi possunt, longè maximus fuit, semper enim erat, quisquis Deo, reterto corde, quævis alia sacrificat, aut præsentat. Male ille dividit, qui id quod Deo magis placet, scilicet Cor ei non tribuit, inquit scriptor ille supra nominatus. Quod cum ita se habeat, quis

Sanctum Petrum defendere audebit, quin erravit, quando in pedum lotionem Christo Dei filio dixit: *Non solum pedes sed etiam manus & caput*. Optime id ipsum Dionysius Carthusianus notavit dicens: *Nimius fervor amoris in Christum fuit erroris occasio*. Cur ita? Quia non bene divisit, sibi enim ipsi reservato corde Salvatori pedes, manus, & caput obtulit. O quam bene dixisset, imo quanto melius divisisset, si ita locutus fuisset: *Non solum pedes sed etiam or*. Hoc enim Deus solum desiderat, non vero pedes, nec manus, nec caput: *Male igitur Petrus divisit, quia id quod Deo magis placet, scilicet Cor, ei non tribuit*.

11. Hac occasione curiosa quaedam menti mea incidit quaestio, scilicet, a quoniam homo, qui opus quoddam est adeo spectabile, & eximium, in primava creatione sua formatus fuerit? Scio quod animose, incunctanter, & sine multa deliberatione responsuri sitis Moysen referente certum esse, quod a Deo formatus sit homo: *Fecit Deus: Formavit Deus: Creavit Deus hominem*, verum quid si vobis responderem? *fecit, formavit, creavit, imperative: non vero executive* intelligendum esse? Quo sensu in actis Apostolorum dicitur: *Misit Herodes Rex manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia, occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio*. Quare enim an Herodes Iacobum manibus propriis occiderit? utique dicetis, minime id Herodem, sed Carnificem potius fecisse: Herodes quidem praecepit: Carnifex autem praeceptum istud est executus. Simili modo dicit S. Ioannes Evangelista, quod *Apprehendit Pilatus Iesum, & flagellavit*. Itane? Ergone Pilatus se in adeo vile ingessit officium, ut propriis manibus flagellaret Salvatorem? Scio quod responsuri sitis, *executive* Christum flagellasse Pilati ministros, Pilatum vero *imperative*. Agedum igitur, eodem prorsus sensu intelligendi sunt supra citati termini: *Fecit, Formavit, Creavit*. Sed quaerendum ulterius, quoniam igitur hominem *executive* formaverit? Est nonnullorum opinio, Angelos collegisse pulverem, compegisse materiam, eamque in speciem & similitudinem humani corporis conformasse atque figurasse: Eiusdem quoque sententiae Philo Hebraeus fuit, dum inquit: *Deum habuisse Angelos cooperatores*. Et ad eos locutum fuisse cum dixit: *Faciamus hominem &c*. In eadem quoque opinionem Abulenensis inclinare videtur, cum ait: *Angeli formarunt lutum illud*, Et conformiter ad praescriptam illis a Deo

hominis formandi Idem, admirabili cum assensu officio omnes disposuerunt exteras humani corporis partes. Porro completa hac membrorum exteriorum palmatione, in procinctu quidem erant, ut partes quoque interiores formarent: at vero Deus illos ulterius progredi prohibuit, quasi dixisset. *Sistite, operatum sitis hic, hic oportet quiescere*. Cor primum vivens est, ideoque ego solus id ipsum formare debui, non mo se huius operi temere ingerat. Quapropter ipsemet apprehendit terram, & cor inde formavit. Hoc Davidem insinuare voluisse credo, quando dixit: *Qui finxit singulorum corda eorum*. Cajetan ex Hebraeo transfert: *Creavit simul cor eorum*. Dionysius Carthusianus: *Domini creavit singulariter, id est, seorsim*. Et S. d. n. Apollinaris: *Qui moralium cor manum fabricavit solus*. Verum istam nonnulli in loco. Ergone Angeli, qui iuxta opinionem praedictam reliquum corpus formare poterant, & praesertim oculos tot tuncis caribegimus, & humoribus aqueis instructos, in solo formando corde maiorem habuisse difficultatem existimatis? Doctissimus P. Agellus idem deo factum esse opinatur, quia nimirum Deus solus, & nemo alius cordis humani esse debemus. Quod si ab Angelis cor nobis datum datumque fuisset, obligati quoque essemus illis idem cor restituere. Vix ergo Deum Nequaquam ericistud, ego ipsemet illud formare, hominisque pectori inserere volo, ut mihi & non aliis id ipsum obligatus sit restituere. Unde Angelus: *Seorsim efformavit corda eorum, id est, nullo adiumento, aut subministrato aut adjuvantium Angelorum*. Et modestus quidam postquam interrogavit: *Cur in cordis tantum efformatione Angelorum ministerio usus non sit, cum in aliarum partium confectione Angelos in adiutores & instrumenta adhiberet?* Tandem idemmet respondet: *Rationis directorem ex Dei zeotypia petendam existimo, namque cordis & amoris nostri tenetur Deus*. Nec profecto res est, tamen Angeli clarissimi animi illius sint, sustinere tamen nequaquam potest, ut cor nostrum tangant, ne dum respiciant. Et tamen homo adeo est ingratus & impius, ut illud Deo denegatum, Damoni praesentet & secularibus Idolo offerat.

14. Omnes Salvatoris nostri actiones, praesertim vero, quae amarissimam ejus Passionem

Art. A.
post. c. 11.

D. lo. c. 19.

Bened.
Perer. l. 4.
de ere.
homin. c.
2. v. 7. q.
2. n. 93.
fol. 130.
col. 1. &
Phil. Hebr.
l. de
opific.
mundi

contingunt profundissimis mysteriis refertas esse satis scio, & ceteris autem quinque sacratissimæ humanitatis suæ vulnera palmam, & coronam omnibus præcipiunt. Circa quorum numerum solum considerandum hic paulisper morabor. Quid enim, si unicam tantum vulnus habuisset, nunquid illud millenis mundis redimendis non sufficiens solum, verum etiam superabundans fuisset. S. Thomas inquit: *In his, quæ Christi sunt, nihil fuit superfluum*, unde si minime ejus dolor *suscepit ad finem salutis humanæ*, quæ magis unicum tantum crudele vulnus? quo igitur sine huic quatuor alia superadjicere voluit? Fortè id fecit, quia cura illi fuit, ut figuratum figuris suis perfectè corresponderet: Etenim Templum Salomonis Christi figurabat, unde ipsemet dixit: *Solvite templum hoc; hoc enim intelligebat de templo corporis sui*. In hoc autem Templo quinque porticus erant, arque idem in Christi corpore quinque etiam vulnera imprimi debebant. Porro me quod attinet præfenti difficultati sacra quadam adhibita historia respondere decrevi. Legitur itaque Judith cap. 16. quod Assyriorum Dux generalissimus Holopernes, oblatione civitatem Bethulæ adeo fortiter cinxerit, ut non minus summa qua prenebantur necessitate, quàm militum copioso exercitu cincti essent, qui tandem post interitum & alio deductos aqueductus impeditosque, per quos annonæ aut militiæ subsidium permeare debuisset viarum transitus, ad eas usque fuerant calamitates redacti, ut civitatem suam dedere, seque in inimicorum manus ultro citoque tradere Bethulienfes coacti fuerint. Audiens autem id ipsum Judith, sapientia illa & sanctissima vidua, opus quoddam generosum aggredi, suamque patriam à tot calamitatibus liberare decrevit. Hocque sine se ea qua potest exactissima cura, & diligentia, quovis semundi muliebris ornatu, arque elegantia exornari, & expoliri curavit, junctaque sibi alia quadam annis & consilio matura formata, in inimici exercitus conspectum procedens ad Holopernes tentoria introduci, seu admitti postulavit, simulque obtinuit: demum sacro textu id affirmante Holopernes hoc pulchritudinis prodigio conspecto *captus est in oculis ejus* (quod tanti non facio, cum muliebris elegantia & pulchritudo magnes semper esse censetur oculorum) quod autem in maximam me admirationem rapit, est, quod sacro textus dicit, nimirum: *Sandalia ejus rapuerunt oculos*

ejus: Cur non potius comæ, aut vultus pulchritudo, quæ in Juditha eximie emicuit, eum rapuisse dicitur? Ergone possibile est, calcei seu sandalii unius pulchritudinem, vultus miram elegantiam superalle? Aut verò adhibita est à Juditha major in concinne adaptando calceo, quàm in vultu curiosè venustando sollicitudo & diligentia? Imò verò quod maxime mirandum est, septuaginta Interpretes legunt: *rapuerunt cor Holopernes*. Quis enim non miretur, quod sicut magnes ferrum, succinum paleas, ita sandalia corda rapiant? Scio equidem illius temporis fœminas omnes in sandaliorum ornamento procurandis operam adhibuisse, Plinio, Clemente Alexandrino, pluribusque aliis id ipsum attestantibus. Olim fœmina nobiles calceos & cothurnos ornabant margaritis, gemmis & auro. Unde nonnemo ex hujus historie expostoribus dicit: *Puto pretiosa & elegantia sumpsi Judith sandalia, utpote fœmina elegantissima & locupletissima, & qua sumptuosius se ornavit ad alliciendos Holopernes oculos*. Veruntamen tametsi hæc omnia vera sint, & bene dicantur, paradoxum tamen non mediocriter censendum videtur, vultus autem quæ alieque comæ pulchritudinem negligere, ut curiosius signum aliquod corio obductum exoneretur sandalium, de Rhode adolescentula Ægyptia Ælianus refert quod cum in suo viridario æstivo tempore sub viridantium arborum ramis, juxta fontem sedens sese, relictis in loco ubi se discinxerat vestibus, lavaret. Aquila quædam deorsum devolans unum venustissimæ hujus puellæ sandalium unguibus præhensum in Memphim Ægypti metropolim, in qua Rex Sæneticus ut plurimum residebat, deportavit, ubi in dicti Regis Palatium advolans, eo tempore quo Rex in solio suo regio sedens, omnibus liberam dabat audientiam, sandalium istud in solii regii gradus labi permisit. Unde Rex obstupescens, tublato propriis manibus sandalio, lætus ordinavit, ut per totum Regnum quaquerisum, cujusdam calceus illi foret investigaretur, dumque sandalium istud ad Rhodopen spectare post multas adhibitas disquisitiones, certo fuisset deprehensum, eandem in Conjugem suam, adeptam, Reginam regni sui consortem magnificis adhibitis cæremoniis declararam esse voluit. Ecce qualiter unus calceus, sive cothurnus Regis hujus oculos pariter & cor rapuerit, qui si elegantem Rhodopis contempnisset faciem, calceum ejus utique neglexisset: at verò Holopernes

Septuag. Interpr.

Plin. l. 9.

c. 35. fol.

82. col. 1.

Clemens

Alex in

pedag. l. 2.

c. 11. C.

fol. 76.

Cornel. 2.

Lap. c. 7.

v. 1. in C. 1.

sensu 3.

fol. 379.

col. 2.

Corn. 2.

Lap. in Tu-

dirh. c. 10.

v. 3. & 12.

fol. 347.

col. 1. n. 9.

Æliano l.

13. var.

hist. c. 33.

phernes pulcherrimum Judithæ viderat faciem
comamque ejus auream, & tamen tantam tam-
que raram vultus pulchritudinem, calcei cujus-
dam elegantie posthabere non dubitat; quis
hanc dementiam non obstupefacit? Unde Poeta
quidam cecinit:

Petr. A-
loyf. in
Centur.
2. Epigr.
fo. 112.

*Inclita bellatrix, Solymæ gloria gentis
Imparido subit barbara castragradu
Primo hostem fixisse Syrum pede dicitur aureo,
Dehinc ferra Syrum dissectuisse caput.
Par laus & manibus, par pulchris debita platis,
Summa dedere manus, vulnera prima pedes.*

15. Verum enimvero ne animos vestros su-
spensos diutius teneam, ad nostræ difficultatis
punctum revertamur, cujus apud Iudorum Cla-
rium pulchram & ingeniosam reperiemus reso-
lutionem. Refert namque ciratus jam scriptor,
Juditham raro quodam artificio sandalia sua,
quinque rubinis admodum pretiosis locupleta-
ta, mire adornasse. *Posuit in sandaliis suis quinq;*
Rubinos. Pape! quam apte rubini isti hisce san-
daliis quadrabant, in quibus scintillantes rutilan-
tesque videbant, ac una cum oculis ipsam quoq;
cor rapiebant Holophernis? *Rapuerunt oculos,*
sive cum septuaginta: *Cor Holophernis.* Ecce tibi
hic vult in plano positam quaestionis nostræ re-
solutionem, cui nimirum Christus in Cruce su-
spensus quinq; in sacratissima sua humanitate
acceperit vulnera; nec plura nec pauciora? Vi-
dens enim Pater æternus, quinq; illos in Judi-
thæ sandaliis rutilantes rubinos cor Holopher-
nis rapiendi virtutem habere, idem cum præter
corda nostra aliud nihil desideret, Unigenitum
suum in terras misit, ut non jam in calceis, sive
sandaliis, sed in pedibus, manibus, & latere, per
clavos & lanceam ab Hebræis quinque forma-
rentur rutilentia vulnera, usque ad rapienda
hominum corda opportunissima media. *Posuit
in sandaliis suis quinq; rubinos, qui quinq; Christi
plagas representabant* inquit Isid. Ac proinde si-
cut Judith per quinque rubinos cor Holopher-
nis rapuit; ita Christus per sacra vulnera sua a-
liud nihil desiderat, quam ut per illa corda no-
stra rapere sibi possit. Nam si Marius Consul Ro-
manus nudato in publico senatu pectore, mon-
stratisq; cicatricibus, senatorum sibi benevo-
lentiam conciliavit; id quod aliis quoque mi-
les coram Augusto Imperatore faciens, pro vo-
tis omnia obtulit, quid mirum est, si Salvator
noster in Cruce suspensus, suorum quoque vul-
nerum exhibeat cicatrices? cum id nullo pror-

Salust. de
bello Ju-
gurr. &
Joseph. de
bello Ju-
daic. l. 1.
c. 9.

sus alio sine facit, quam ut tu inde permotus,
cor tuum illi liberaliter dones. Omnia nam-
que vulnera in totidem ora transformata hæc
auribus nostris verba insonare videntur: *Ecce
præbe mihi cor tuum.* Qua igitur fronte adeo in-
urbanus esse poteris ut spiritui contradictionis
afflatus, pertinaciter quod ipse tantopere deside-
rat, denegare audeas? Muta consilium, & que-
ritum horum Magorum jungas societati atque
ad pedes Salvatoris prostratus, omni cum uni-
tate cordis tui illi exhibe donativum.

36. Etenim cum de facto in conspectu Chri-
sti Crucifixi constituti simus, absit ut ab eo re-
cedendo pedem nostrum alio referamus, quin
prius una cum S. Bonaventura circa vulnus, per
Longini lanceam Christi Salvatoris nostri La-
teri inflatam, devotam quandam insitueamus
meditationem. *Vnus militum Lancea latuerat. Dicitur
aperiri.* Lanceæ proprium est vulnerare, ac cla-
vem autem aperire pertinet; quomodo igitur
Lancea quæ vulnerat, aperire dicitur? vulnerat
& perit, ac proinde vulnus pariter, & aperu-
ram fecit. Respectu Lanceæ vulnus fuit, respec-
tu autem Christi apertura, dum enim Lan-
cea vulneraret, Christus Crucifixus aperuit.
Unde congruè Lancea clavis dicitur, quæ ter-
renum, sive æterium Filii Dei referavit, ut cor-
dis sui gemmam vultus infudit. docere nobis
posset. Audite Seraphicum Bonaventuram id-
ipsum expresse affirmantem. *Proximo, inquit, dicitur
amor sui fervore velut Lancea suum Latere suum
aperiri, ut demonstraret, quod sibi tradidit cor
suum.* Maximus profectò hic est liberalitatis
& benevolentie actus. Quod si enim Job ad-
miratus est cor Dei erga hominem adeo pro-
num esse atque propensum, ac providere na-
vitare victus occasionem quæ sibi Deum mag-
na cum instantia interrogandi, dicendo: *Quid
est homo quia magnificas eum, aut quia apponi
erga eum cor tuum?* quidam in præfati factu-
rus esses si videres, quod Dei Filius violat Lan-
cea suam Latere aperiri, ut demonstraret quod ho-
mini tradidit cor? Evidem veram iustitiamque
Job habuit admirandi causam, quandoquidem
hæc divini cordis erga hominem pia propensio
tantæ Dei Majestati, tantaque hominis vilitati
repugnet prorsus, & contradicet: idque tanto
magis quando homo favores sibi de cælo præ-
stitos minimè recognoscit, & veluti ingratum
benefactori suo tanta cum inurbanitate respon-
det, ac proinde homo potius à Deo flagellus ca-
stigandus quam divinisissimi cordis sui perlo-
ma-

munere honorandus meritis esset. Hunc porrò in modum utique discurre & ratiocinari posset cur Dei in nos propensissima indoles nota & perspecta non esset, at verò, cum de illa nec quicquam dubitare valeamus, potius credo, Deum cor suum donare nobis, ut nos iustitiam constitutivam, vel compensativam *De ut des*, observantes, cor nostrum Deo vicissim promptissime restituamus, quasi diceret, cor meum ultro citroque tibi cedo, ut tu sine replica aut quavis exceptione tuum mihi vicissim praesentes. Agendum igitur Longinus lancea sua in hoc sanctiss. Christi latere portam quandam aperiat, sic enim meum tibi cor commodius dare poterò, tu verò illud ipsum cum minori incommoditate valebis recipere. *Pro nimio sui amoris fervore voluit lancea suam latus aperiri.* Quamobrem; ut demonstraret quod tibi tradidit cor suum. Et quo fine illud mihi donavit? ut ipse tuum cor ipsi praebere, juxta illud: *Fili prebe mihi cor tuum*, inquit S. Bonav. Verum, quanta est, cheu! hominis ingratitude atque protevnia: qui Salvatoris sui desiderium nequaquam apprehendentes, cuilibet altari praeterquam Deo cor suum consignat, & possidendum relinquit? Nunc enim illud datum esse facit sensuum delictus animae vehementer adeo praedjudicantibus; mox illud negotiationibus consecrat & iniquis usurarum lucris, extorsionibusque illicitis aliis aut quod in scriptis suis adeo sollicitè conservat, & veluti Deum reveretur & adorat, ut ipse subjicit, prouti magnus ille Dei famulus S. Anthonius Paduanus in corde defuncti cujusdam usurarii experientia commostrarit, quod non insolito pectoris loco, ubi residere consuevit, sed in armario quodam auro & argento permixtum, ipso id praedicante, jacere compertum est, tritum illud vernificando proverbium. *Cor magis est ubi amat, quam ubi animat.* Alii similiter absque ulla ad probum & contumeliam, quam Christo Crucifixus irrogant, reflectione in absolutum Dominum suum ipsummet Dæmonem iniquissimè eligant, noluntque ut hic sui velot arcis cujusdam possessionem liberè capiat ibidemque funesta aeternae damnationis insignia explicet. Et tamen quam est ingens inter utrumque hunc Dominum, Deum scilicet inter & Dæmonem, differentia? Dæmon hominem sibi vendicat, ut torqueat, & aeterno igni subiciat: prentissimus autem Deus noster eundem hominem desiderat, ut ipsum sanctificet, & gloriosum in caelis efficiat, & nihilominus tanta est cheu nostra

stoliditas, ut Dæmoni nos libenter subijciamus, Deum verò velut hostem nostrum subterfugimus, unde peccator hodie cum tribus illis Orientis Regibus contendere, illisq; in faciem contradicere eosq; hunc ferè in modum alloqui velle videtur: *Ite vos; ô Reges, ad Christum vestrum, eisq; aurum, thus & myrrham vestram quanto cum affectu potestis offerre, non vos morabor: ego autem ex adverso simul cum cordis mei dono obsequia minimà debita tenebrarum principi praestabo, unde animatus Dæmon (ita enim mihi persuadeo) hæc Deo impropria in faciem impudenter exprobare non dubitat dicendo: Tibi, ô Deus, compatiendum est valdè; neque enim ego cor hominis ab eo postulo, & tamen is cor suum spontè offert. Nullo mihi pretio homo constat, & tamen quiete illum possideo. Tu verò illum inestimabili sanguinis tui pretio comparasti, illumque consequi, aut in potestatem tuam redigere minimè vales. Ego hominem aggredior ut illum digno efficiam supplicio, & tamen in potestatem meam libenter cedo; tu illum exposcis, ut eum beatifices, & tamen pedibus manibusque te acceptare requir.*

17. Idq; exinde provenire existimo, quod videlicet tu ô homo nescias aut ex affectata ignorantia nescire velis, quanti valoris, quantæque aestimationis sit inestimabile illud cordis tui pretiosum monile, sicut evenire solet hominibus simplicibus qui gemmam pretiosam ob pretii nescientiam, pro fustro paupis, ut dicitur vendere solent. Helveti civitatem Granson hostiliter aggressi, eandem armorum vi fortiter ingressi prædæ exposuerunt, adeo ut supra tres auri-millions in spoliis facile sint consecuti. In cæteris spoliis speciatim adamas quidam fuit quondam Carolo Burgundiae Duci furto sublatu, hic à prædatore Helveto pro uno duntaxat floreno divenditus, ab improte autem postea pro tribus francis revenditus fuit. Accidit autem quod tandem à Mercatore quodam Genuesi, qui ejus cognoscebat valorem atque præstantiam undecies mille floreni fuerint numerati, qui demum Julio 11. Pontifici maximo oblatus ab eodem vigesies mille florenis comparatus fuit. Quis hic non admirabitur vehementer Adamantem tantæ excellentiæ, & pretiositatis ab Helvetis præstantiæ hujus ignatis unico duntaxat fuisse floreno divenditum? Crede mihi, ô Homo, quisquis es, cor tuum apud Deum qui iustus, & æquus est rerum omnium aestimator & iudex, pluris valet, quam

Petrus
Matth. in
hist. L.
dovici
Reg.
Francia
Volum. 2.
lib. 7. fol.
637.

Christ. à
Costa
Caro
Clusius.
Hierem.
Drexel.
2.1 fol 495
col. 2.

quàm omnes totius mundi adamantes, & tamen tu illud tam parvi aestimas, ut illud, velut si vilissima res esset, non jam dico pro vilissimo voluptatule cujusdam pretio dæmoni, mundo, carni vendas, quin potius pro nihilo dones, & abs te projicias, O miseria sanguineis lacrymis deploranda! Cur enim Deo cor tuum tanta cum instantia à te postulante: *Fili prabe mihi cor tuum.* In ejus traditione adeò te invitum exhibes atque protervum? Pro magna tui confusione sequentem attentis auribus ausculta historiam, in qua terminabo discursum. Habebat in Lusitania mercator aliquis Elephantem, per quem mercimonia sua ad mare navigio inferenda deportati faciebat. Contigit autem die quodam bestiam illam ob finem prædictum mercibus variis graviter onustam adeò firmiter subsistere, ut nulla potuerit quantumvis magna adhibita vi & violentia à loco dimoveri aut ad ambulandum induci, verba adhibebantur bona, deliniebatur deliciis, multus ei præter morem dabatur eibus, sed irritum proflus effectum. Novæ iterum adhibebantur benevolentia artes excogitatae, nec tamen quicquam efficiebatur. Mercator igitur blanditiis in favitiam commutatis pessimè Elephantem tractavit, qui æque mansit pertinax, & immobilis. videns autem jam dictus mercator se hanc miram bestia obstinationem & perfidiam, quocunque etiam verberum rigore adhibito, non posse vincere, ridendo bestiam preceatus est ut saltem in gratiam Lusitaniae Regis loco se movens ulterius procederet. Mirares! & summè admirandus hujus bestia instinctus, nam haud secus, ac si intellectu prædita fuisset, in hæc voces clamando prorupit *Hoo Hoo*, quæ in Lusitana Lingua idem significant quod *volo, volo*. quasi in gratiam Regis illius procedere rogata diutius fluctuari non posset, ideoque ultro citroque libens obediret. Ad hanc bestia illius partitionem erubescat, & confundatur pertinax & stolidam humana malitia, & dicat: Bestia, quæ Regem aliquem esse, ejusque auctoritatem proflus ignorat, promptè parer, seseque loco mover, & ambulet, & tamen ego, qui creatura sum ratione, & intellectu prædita, qui certo scio Deum illum, qui cor meum à me exposcit, Dominum & Creatorem esse totius universi, ejus preces respuam, & contemniam? Deus est qui præcipit, & ego non obediam? Audio non illum hisce me vocibus rogantem: *Fili prabe mihi cor tuum*, & ego permanebo obstinate invitum, meque ad

offerendum ei toties à me postulatam cordi mei donum immobilis manebo, & ne uno quidem passu progrediar? Certe quavis bestia deterior essem, si id facerem. Atque adeò ex nunc illud super altare pectoris tui, o Deus, in sacrificium devotissimè offerro, superest tantum ut illud recipere & ratum gratumque habere clementissimè digneris. Magi quidem tibi donarunt de thesauris suis aurum, ibi & myrram, ego autem aurum purius, vel thesaurum opulentiorum hoc corde meo non habeo, & si plura facultati meae suppetere, libens libenterque donarem.

Tanto dar vi possio che poter sono
Ma donando viel cour, tutto vi dono

Id est.

Tantum tibi dare hoc possum qui pauper sum
Sed cor tibi donans dono tibi totum.

Hic non nihil subsistamus.

PARS. SECUNDA.

1. Valdè miror quod cum munera à Magi Christo oblata adeò fuerint opulenta, de thesauris suis illorum nullam proflus partem Herodi præsentarint, tamen ab illo veluti Magnates summa cum urbanitate & magnificentia fuerint recepti. Verontamen exillimo Regis hosce à Spiritu Sancto illuminatos optime fuisse, quod minimè conveniat, aut decere, quod Deo debetur, cum aliis partiri, & dividere. Cor nostrum totum, non verò divisum Deo donari debet: *Ipse solus sine consortio vult posse* *dere cor nostrum*, inquit Ludolphus Carthusius. Sapiientissimus Solon Athenis sequens fecit promulgari edictum, quo vetabatur ne quis Republicæ suæ civis cor suum divideret, & partialem se exhibenda aut favorem amicis, aut partibus. Sic quoque Deus noster prohibuit ne in Gallus domesticus ulla ratione Deo offerretur in victimam, eò quod hic uno oculo tantum, altero caelum respiciat. *Vnum oculum inferius de primit, alterum in arca dirigit*, inquit Joannes S. Geminiano. Quibus prohibitionibus Deus nobis inuere voluit, se valde execrari illos, qui cor suum dividendes unam illius partem terre donant, alteram verò caelo offerunt. Væ illis inquit

quit P. S. Augustinus, *Va duplici corde, qui de suo partem faciunt Deo, & partem Diabolo.* Romanæ urbis Imperium inter duos etiam fratres divisum esse non potuit: *Roma duos fratres simul habere Reges non potuit*, inquit S. Hieronymus. Societas quoad regendas civitates, vel regna nunquam cum fidelitate capit, aut sine sanguine finem habuit, scribit S. Cyprianus: *Quando unquam Regni societas, aut cum fide cepit, aut sine cruce desit?* Dario unam Regni sui partem Alexandro offerenti, hic respondit: *Ne duo Solisio celo, nec in uno Regno duo Domini subsistere possunt.* Cùm Darius regni partem Alexandro offerret, respondit: *Nec fert unus mundus duos Soles nec fert unum regnum duos Reges.* Multo minus unum cor duos potest admittere Dominos illius domini possidentis, Nec unum cor duos Dominos. Corrigitur nostrum totum, integrum, & divisum Deo dari oportet.

2. S. P. noster Augustinus egregie observat Romanos Diis, quos adorabant, multa quidem templa ædificasse, nullum verò Deo vivo & vero: *Deorum Israel nullum templum sacrarunt*, idque quia Deum Israel simul cum aliis Diis adorari nolle sciebant: *Scientes adeo Zelotem esse, ut nullum alium Deum secum adorari pateretur.* Unde si Deo vivo, & vero templum aliquod crexissent, necessum illis fuisset omnia alia templa funditus evertere. *Atque id si in ejus honorem templum erigendum esset, necessarium foret, omnia alius Diis dicata Fana solo aquari, ac penitus everti.* Qua igitur ratione possibile erit, quod in cordis nostri metropoli duobus Dominis dare possimus hospitium. Vel igitur solus Deus illius debet esse Dominus; vel illud simul, cum aliis divisum possidere contemnit. *Unicum Regnum est in corde nostro, unum tantummodo Dominum habeat, unum Monarcham Deum.*

3. Fons quidam, sive balneum reperitur in Aponia, cujus aquæ valde sunt prodigiæ, inquit Cassiodorus, qui illas jucundissimas & salutiferas, illarumque gentium recreationi ferreotes esse affirmat. Hanc tamen valde miram habeat in se proprietatem, quod videlicet viros & feminas uno, eodemque tempore minimè admittat. Et quidem si forte contrarium aliquando accideret, non parum inde turbantur, & velut ad indignationem provocatæ præter morem vehementer commoventur, nam incallescere, & bullire incipiunt, atq; inter hosce bullientis aquæ strepitus, eadem aqua, quæ antea

recreabant, paulò post offendunt & vehementer cum magna corporis læsione adurunt; unde hoc si evadere volunt læsionis periculum, opus est ut vel vir, vel mulier exiens discedat, & una dumtaxat persona in balneo remaneat. Verè, & propriè historia hæc cum casu nostro concordat, nam cor nostrum duobus se Dominis in eodem simul, & semel residentibus consecrare nequaquam potest; unde si se Dæmoni, aut mundo, vel libidinibus consecreret, Deus inde indubitatè recedit, ac proinde si Deo illud dedicare voluerit, quidvis aliud abundè licentiam daret, aut dimittendum erit. Nemo vel minimam ejus partem habere potest, ideoque totum solius Dei sit necessum est. Rem profectò miram unam cum Plinio referunt alii benè multi Scriptores, scilicet eam esse hederæ virtutem, ut si in craterem ex hederæ ligno factum vinum simul cum aqua infundatur, subito vinum inde se recipiat, sola aqua manente superstite: *Si enim vas ex hedera fiat, nihil vini servari in eo poterit, cum totum effluat, si vino forsitan aqua permixta fuerit: Quasi vinum ex naturali quadam repugnantia simul cum aqua in eodem crateri subsistere abhorreret.* Similis prorsus indolis & proprietatis Deus noster est; neque enim in corde nostro in societate aliorum Deorum habitare sustinet, sed soli sibi id ipsum vendicat, illudque ab alio occupari, aut possideri nequaquam permittit. Quare illud in partes aliis erogandas minimè dividere, sed sanum integrum & indivisum Deo offerre debemus.

Plin. l. 16.
cap. 25.

4. Tota hæc doctrina nobis in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento repræsentari videtur: Catholica enim veritas est, quod sub speciebus sacramentalibus totus Christus cum corpore, carne, sanguine, humanitate, & Divinitate contineatur, idque non tantum sub qualibet hostia, verum etiam sub qualibet minima hostiæ particula; adeo ut licet species à Sacerdote dividantur, ipsum tamen Christi corpus indivisum semper permaneat. In uno eodemque instanti est totus Christus in tota hostia, & totus in qualibet consecratæ hostiæ parte. Qui aliquod hostiæ consecratæ fragmentum recipit, non minus totum Christum recipit, quam qui integram hostiam acceperat sibi portectam. Unde S. & Angelicus Doctor divinè prorsus cecinit:

Caro cibus, Sanguis potus.
Manet tamen Christus totus,
Sub utraque specie.
D

D. Th. 1.
sequens.
Missæ.

A se-

Pauletti Sanctuale.

*A sumente non concisus
Non confractus, non divisus,
Integer accipitur.*

O Magne Deus! O mysteria profundissima sub hac vetitase latentia! quibus pro nunc speculationes Theologicas omittens, ad piam quandam, & moralem sancti Bonaventuræ speculationem me converto, qui Deum Sacramentum Eucharistiæ sub hac ratione idem instituisse dicit, ut nos tantò arctius ad integrè ei grata mente respondendum obliget, cor nostrum nequaquam dividendo, sed integrè, & indivisum donando: *Dominus indivisum & integrum corpus obtulit mihi, malè ergò dividor. & vel minima mei parte illum defraudo.*

D. Bon.

Gen. 23.

Gen. 23.

Gen. 23.

D. P. August. t. 10. serm. 37. de Abraham & Isaac. f. 263. col. 3. m.

In Genesi legitur quod cum Abraham defatigata corporis sui membra dulci somno restauraturus in terra pronus jaceret, dator omnium bonorum Deus elata voce eum inclamaverit dicens: *Abraham, Abraham.* Qua voce Patriarcha expergefactus, ad quemvis Divinæ Majestatis nuntium promptum se exhibuit & expeditum. Cui Deus mox subiunxit: *Gratissimum mihi præstabis obsequium, si filium tuum Isaac in Altari quodam victimæ loco sanguinem sacrificaveris in holocaustum. Tolle filium tuum quem diligis Isaac, & offer mihi illum in holocaustum super unum montem quem monstravero tibi.* Abraham igitur divini huius præcepti parituros, executionem illius promptam nec quicquam distulit; nam mox ut in montem à Deo sibi designatum appulit, operæ sacrificandi filium suum sese indilatè accinxit, dumque ad detruendam filii sui cervicem evaginatum gladium in collum ejus adigere vellet, Deus per submissum Angelum manum ejus à sacrificio, & nece Isaac filii suspendit, & ne ultra progrediretur prohibuit: *Abraham Abraham ne extendas manum tuam super puerum.* Pater noster Augustinus modum quo Deus Abrahamum tractat cum stupore considerat, & dicit: quod si Deus Isaacum immolari non volebat, cur illud ut fieret, præcepit; aut si illum volebat immolari, cur ejus holocaustum prohibuit? *Qui iusserat ut feriret, modò vociferatur ut parcat: Parce de vote Pater parricida sine crimine parce.* Etenim sunt nonnulli, qui Abrahamum in duas partes cor suum dissecuisse opinantur, quarum unam Deo, tanquam Creatori suo, alteram vero Isaac, utpote prædilecto filio suo, donatis, atque idè Deum præcepisse, ut filium suum

sacrificando, omnem sibi dividendi cordis sui occasionem adimeret: *Serva Dominus illum, ne crucies adèd cor servi tui; imò qui diligit eum, vehementer, peto ut sacrificet eum mihi.* Nola. 1. de nim cordis amorem in alium collocari, filium suum licet sit. Porro efficacem hanc rationem excludit, si Deus recipere permisisset, ut mors le sacrifice Isaac filii Abraham effectivè subsecuta fuisset; tunc enim omnis fuisset Abraham adempta occasio, quo minus partem cordis sui dare filio jam mortuo potuisset, cessissetque cor Abraham hoc pacto totum Deo: Nunc autem quia mortem, & sacrificium Isaac admittere noluit, aliud investigare motivum cogor. Unde suppono certissimum, esse quod omnia Passiois Christi mysteria in veteris Testamenti figuris fuerunt representata: Et quidem speciatim sacrificium quo Christus semetipsum in monte Calvaria, super Ligno Crucis offerre voluit, per sacrificium Isaac, quod in monte Moria super lignis quæ propriis Isaac humeris deportata (Tullius quoque ligna holocausti) offerri debebat, figuratum fuit. Unde Deus ipsum considerans veluti dicere voluisset: *Isaac sacrificatus figura erit holocausti, quod pro redemptione generis humani offerri debet: Christus autem postea in Cruce ligno oblatum, erit ejus figuratum.* Facillimè proinde fieri posset, quod homo se tam figuræ quam figurati obligatum esse conspiceret cor suum divisum inter utrumque dispartiret; atque idè fuisse, inquit, Abraham: *Ne extendas manum tuam super puerum, iussitque ut loquar Isaac arietem, qui subito vicinus comprebatur in victimam sacrificaret: Vixitque puerum, quem assumens obtulit holocaustum pro suo.* Hæc ratione Deus Abraham promptam obedientiam ratam, gratamque habens, securum se cædis Abraham omniumque hominum pollicentem eo ipso constituit, quo Isaac à sacrificio exclusus, cordis humani partem sibi vendicare coarctavit. Unde S. P. Augustinus Deum sic loquentem adducit: *Affectum tuum inquisivi, nunciatum exegi.*

6. Multoties intra memetipsum scrutatus sum causam, cur supremos legislatores crediderim, & modum, quo ab hominibus adorari, & colendi præscribens, atque stabiliens, tanquam solum Deum adorari voluerim dicens: *Propter solum Deum.* Scio equidem quod fides Catholica & sacri Theologi doceant, Deum non tantum

in essentia unum, verum etiam trinum esse in personis, & ex his Patrem pariter & Filium & Spiritum Sanctum adoratione Latriæ coli debere. Unde non solum præcipi nobis debebat; *Vnum cole Deum*, verum insuper adjungendum erat: *Tres cole personas*. Siquidem aliqua inter essentiam & personas intercedere videatur ad minus rationis distinctio, cum hæc relationes importent, illa verò absolutum quid significent. Respondetis forsitan quod dicendo, *unum cole Deum*, consequenter dicatur *Tres cole personas*: siquidem Deus tam est trinus in personis, quam in essentia unus. Nos quoque S. Thomas tradit dicens: *In Deo non est aliud esse Relationis, & esse essentia, sed unum & idem*. Veruntamen ego hoc quidem minime nego, hoc tamen replico, quod si dicere *unum cole Deum*, idem est ac si dicerem *Tres cole personas*, cur hoc postremo modo præceptum istud non enunciat, dicendo: *Tres cole personas*, sic enim idem dixisset ac *Vnum cole Deum*: S. Ambrosius respondet Deum hisce verbis, saltē quoad simplices & idiotas obviare voluisse humani cordis divisioni, quasi dixisset: Quod si ego illi tria realiter distincta objecta ad adorandum proposuero, Patrem nimirum, Filium, & Spiritum Sanctum, homo utique ut veneratione sua tribus correspondere posset personis divinis, cor suū in tres quoque partes dissipabit. Qua in re tametsi nihil mali facturus esset, attamen hæc cordis divisio Hebræorum populo ad Idololatriam promissimo magnam suggerere potuisset suum quoque cor circa objecta creata & terrena dissipandi occasionem: *Cognoscebat enim Dominus populum illum ad Idololatriam maximè proclivem, ne cor illius divideretur in partes, & singulis personis propria pars tribueretur, ait, Vnum*

cole Deum. Cum itaque Deus cor hominis ne quidem in tres personas Divinas dividi nolit, quantopere ei si medietatem cordis Dæmonio demus, displiceat, coniecere facile quisque poterit.

7. Et tamen homo sicuti Deum offendere cavet, ita quoque studet ne dæmoni adversetur, utraque mandibula manducare præcendit; cuius vis ventro palliolum suum obtendit, sic inclinatur ad unum, ut alteri minimè contradicat. Deū quidem sibi conservare procurat propitium, ita tamen ut nullum sibi dæmonis adsciscat odium. Cor suum Deo quidem donare intendit, aliquam tamen illius partem creaturæ cedere non intermittit. Denique duabus contrariis sibi que adversantibus partibus complacere præsumit. O summam hominis stulticiā! Ergone possibile est quod Deum offendere non dubites, ut dæmonis tibi gratiam conciliare valeas? Mihi ne igitur persuadere debeo tibi decorum esse potius in impij & crudelis Tyranni, quam in pii, benigni, & amantissimi Patris manus cor tuum consignare velle? Potius Sanctorum Magorum consecrans vestigia, tuique pectoris scrinium referans illud sanum, integrum, & indivisum, Deo tanquam totali Patrono & absoluto Domino sacrificato; donum istud, crede mihi super omne à Magis ei oblatum aurum, thus, & myrrham gratum illi erit, atque acceptum, maxime si id ipsum cum ea, quā poteris maxima affectus promptitudine, & sinceritate præstiteris. Sic quoque & Dei desiderio, tuoque debito satisfaciens, ab ipso vicissim quicquid pro tua salute tam hic in terris, quam post hanc vitam in caelis perere, & sperare poteris facillimo negotio impetrabis.

Amica.

SERMO TERTIUS
IN FESTO
PURIFICATIONIS B. MARIE
VIRGINIS.

Postquam impleti sunt dies Purificationis MARIE secundum legem Moysi, tulere eam Iherosolimam, ut sisterent eum Domino. Luc. 2.

Homo inter omnes divitias suas nihil opulentius possider, nec ornamentum aliquod habere elegantius potest, quam ipsas animi sui virtutes & excellentias. *Virtus est hominis interioris pulchritudo*, inquit S. P. Augustinus. Fama homini balsami loco inservit, unde immarcescibile & æternum reddatur nomen eorum, qui se per actiones heroicas illius veros probant esse possessores. Sic gloriosa in posterorum mente indelebiter vivit Philippi Macedoniarum Regis erga Nicanorem (*Qui omnibus in locis quantum poterat Philippo insidiabatur*) exhibita clementia. Augusti pro Diomedis servi sui defensione, vitam suam extremis mortis periculis exponentis incredibilis affectus patetnæ propensio: Pollionis quoque reum a rigorissimæ supplicii sententia liberantis ingens misericordia. Denique illa Justiniani Imperatoris, qui Vitigem infestissimum inimicum suum, Belisarii in infelici prælio factum captivum ad se confugientem tanquam verus amicus Constantinopoli affectuosissime excepit, & ab omni periculo securum reddidit insignis mansuetudo, & Christiano Principe dignissima charitas æterna post se relinquentis gloriolæ memoriæ vestigia. Sic quoque mundus hætenus oblivisci minime potuit Magnanimitatis virilisque roboris à Thomiride Scytharum Regina exerciti, quando cum Cyro totius Asiæ terrore intrepidè dimicans, rupto & fugato Cyri exercitu, gloriosam ab eo retulit insignis victoriæ palmam. Generositati Lycurgi universæ acclamant historiæ, eo quod cum ferocissimo quodam Leone præliatus, licet omnino solus & inermis in arena confisteret, animo tamen non despondit, sed

pallio in faciem Leonis coniecto, & circa collum obvoluto, eundem confectis, & omnino exsanguem coram pedibus suis prostratum victoriosus reliquit. Etiamnum Roma gloriari de Horatio Cocle minime desistit, quod animo fuerit intrepido, ut solus in ponte quodam inimici exercitus furorem sustinere animè dubitavit. Nec temporis longævitas æta, fœta, & marmora, alias facile æterunt, Papirii pueri, qui Prætexatus alias dicitur, eximiam prudentiam sub oblivionis lapidum sepelire potuit, eo quod à matre sua curiose interrogatus. *Quid eo die in Senatu actum sit*, ne iurandum de non relevando secreto violaret, seque ab importunitate matris exoneret, sapienti hac & ingeniosa responsione matrem dimiserit, dicendo: Deliberatum est utrum è duobus pro maiori Republicæ utilitate eligi posset, an, ut una mulier deinceps duos maritos, an verò unus maritus duas sibi uxores copularet. Porro qui sub Maris verbi lo militavit à Lacedæmonum Rege Cleomene prudentiam docentur, qui post pactas cum Grecis septem dierum inducias tertio eadem nocte quando sine ulla cujusvis adversi suspitione, cuncti animis quietis profundo jacebant somno sepulti, eosdem aggressus ex improviso nil minus cogitantes, quosdam captivos abduxit, aliis omnibus internecioni traditis. Tandem verò adversus Græcos de fidei violatione ruptis pace lamentantes, se prudenter tutatus est dicendo non de noctibus, sed de diebus tantum se pepigisse. *Supremæ diei non se inducias dixit pepigisse, de noctibus nullam provisorio fecisse mentionem*, Prodigium etiam stuporis dici meretur fumus, qui admiranda illa Salomonis sapientia, quæ in illius & filii

D. P. August. in epist.

Bapt. Fulg. l. 5. Andr.

Ebor. de humanit. et clem. fol. 280. Fulg. l. 5.

Guidis ex emplor. lib.

Bapt. Fulg. lib. 3.

decisione litis emicuit, qua duæ matres contendeant utrius, tanquam veræ matris, filius esset ab utraque prætensus, dum litem hanc determinavit jubendo ut filius gladio in duas partes dissectus, inter utramque prætensam matrem divideretur: *Dividite infantem vivum in duas partes, & date dimidiam partem uni, & dimidiam partem alteri*, cui Salomonis sententia una mulierum illarum minimè acquiescens, se veram pueri illius matrem esse evidenti argumento comprobavit. Præteritum seculorum prius extingueretur memoria, quam amentia, & chartæ admirabilem Elizabethæ Thuringæ Landgravie, enarrare celsæ æquanimitem, & tolerantiam, quæ Principe Ludovico marito suo mortuo, non solum à Principatu omnibusque illius Dominiis exturbata, sed & cunctis facultatibus suis exuta extremæ mendicitatis miseriam invicta proflus corde superavit, omnes adversæ fortunæ imperus intrepide fortitudinis scuto generose repellens, Philippus II. Hispaniarum Rex potentissimus felicitatem, & Coronæ suæ amplissimam Majestatem, quam cælo ita disponente in cunis invenit, vix gustavit, quin potius à numero variorum morborum, graviumque infirmitatum ipsum continuo infestatum exercitu in lectulo suo obfessus, malis hisce omnibus pectore tolerantia armato fortiter resistebat. Conspirantium variarum stellarum conjuratio Maurizium Imperatorem Constantinopolitanum in vacia deturbavit ærumnarum præcipitia, adeo ut Imperio exutus, à Phoca incarcerratus, filiis suis in ejus conspectu unâ cum conjugæ suæ crudeliter occisis, veluti scopus ad calamitatum eum impetentium sagittas factus, tandem ignominiosæ morti per sententiam fuit adjudicatus; cum tamen inter hæc omnia calamitatum genera ipse sub humane fragilitatis pectore chalybea, æneaque præcordia se habere demonstrans, oculis in cælum sublati incessanter clamavit. *Infus Domine, & rectum iudicium tuum*. Denique fuere hæcenus celebrata & deinceps semper in immortalitatis templo ob temperantiam suam per omnia sæcula declamabuntur & conservabuntur nomina Apollonii, Litanæ & Catonis superioris nomina Aniani Episcopi Alexandrini, & Nicetæ Martyris, qui perpetuæ castitatis conservandæ amici fuere considerati, in æterna semper vigeant memoria. Peri-

dis quoque Atheniensis, quia Ephebus Alexandri Magi fuit, nomen ob ejus invictam patet etiam immortalis fama florebit. Propter divitiarum mundi hujus contemptum Nivardus junior S. Bernardi frater, & Paulus Æmilius sempiternam sibi laudem comparavere. Denique Philocratis, qui servus Caii Gracchi extitit, & Diogenis Cynici ob insignem erga majores suos fidelitatem exhibitam comparata encomia, sicut & Carneadis, atque Demosthenis partes per facundam in perorando eloquentiam egregias laudes nulla unquam oblitterabit oblivio. Atque ideo quis unquam inficiari potest, quin animi virtutes donorumque prærogativæ hominis sint maximus opulentusque divitiarum thesaurus? *Virtus est hominis interioris pulchritudo*.

2. Verum enimvero quid de Beatissima Maria Virgine dicemus, cujus virtutes eximie, & heroicæ prærogativæ tantopere à Sanctis Patribus declamantur, celebrantur à Doctoribus, prædicantur à Prophetis, à sancta Dei Ecclesia solemnizantur, totum denique mundum in stuporem, & extasim, Angelos verò in devotissimam reverentiam rapiunt? Ipsa profectò non unam duntaxat, sed infinitas animi virtutes, gratiasque felicissimè possidet, quæ fortunatam ejus animam omnes obsequiosis affectantur, & elegantissimè adornant. *Nihil est virtutis, quod in te non resplendeat* (inquit devotissimus Bernardus) *Et quidquid singuli habuerunt sancti, tu sola possidisti*. E quatuor virtutum numero illam hodie in sacro templo unica humilitas superbissime adornat. Unde Guaricus Abbas ait: *Quis non miretur quam in die Purificationis Maria ostentaverit humilitatem, dum quæ Angelis purior erat, quasi à sordibus emundari indigeret, purificationis remedium ad eas abstergendas assumserit? O pretiosissima Humilitas! O Eximia Deipatæ virtus! O Humilitatis Theatrum Mariæ*.

3. Quo sine homo Christianus magnis cum sudoribus, & laboribus universum in semetipso congregavit virtutum collegium, si hæc postea minimè sint solidatæ in basi, & fundamento humilitatis, quæ à sancto Bernardo vocatur *Fundamentum virtutum*? Cui consolatur S. Gregorius dicens: *Origo virtutis humilitas est, illam nobis virtus veraciter pullulat, quæ in radice propria, id est, in humilitate perdurat*. Verè namque humilitas vena quædam

Valer.
Max. l. 5.
Ex Sabell.
l. 9. idem
l. 2.

Ebore.
fol. 657.
idem fol.
184.
Fulg. l. 8.
Sabell. l. 1.

D. Bern.
in Salve
Regin.
serm. 4.

Guaric.
Abb. l. 1.
de Sacer.
Regul.
Mariæ
cap. 15.

D. Bern.
de conf.
lib. 5.

D. P. Aug.
epist. 58. Chry.
post. 10. ho.
33.

mineralis est omnium virtutum. Atque ideo Sanctus Pater Augustinus optime advertit, nosque monet humilitatem. *Ens quoddam transcendente esse, eo quod in cunctis ipsa reperitur virtutibus, quæ nisi humilitatis sale condiantur, insipidae evadunt: Humilitate omnia facta nostra condiantur.* Sanctus Chrysostomus egregio illam encomio adornat, dum illam *Principium beatitudinis* appellat. Cui sanctus Gregorius ulterius addit quod sine humilitatis medio, finem suum ultimum, id est, visionem beatificam nemo hominum adipiscitur, dum inquit: *DEVM non nisi humiles contemplari possunt.* Qui insuper subdit, virtutem Humilitatis hac esse prerogativa præditam, ut vilissimum terræ vermiculum ipsimet Deo similem reddere possit: *Humiles, dum se deiciunt, ad Dei similitudinem ascendant.* Idem quoque Doctor ulterius affirmat humilem ad eam usque excellentiam pertingere, ut suprema Dei Majestas ad ejus se pedes prosternere videatur, veluti eundem reverenter adoratura: *Humilitas, inquit, virtus magna, cui etiam Deitatis Majestas se inclinat.* Breviter vero quod si ejusmodi effectus in vulgarem quandam creaturam redundat per humilitatem talem, quæ omnes perfectionis titulos, quibus in gradu heroico reddi posset celebratissima, secum minime adferat, quid de Beatissima semperque Virgine MARIA dicemus, cujus humilitas ab omnibus gradui sanctitatis heroico & summo debitis prerogativis significata fuit, quæque in omni perfectionis genere perfectissima exitit, quam proinde inter omnes cæli terræque creaturas sanctus Hieronymus omnium dignissimam pariter & perfectissimam esse deprædicavit? *In comparatione Manus Domini nulla Creatura invenitur perfecta, quamvis eximia virtutibus comprobetur.* Imo si omnia humani corporis membra veterentur in linguas, imparia nihilominus forent ad adumbrandum duntaxat minimum quemvis incomparabilis humilitatis suæ actum: *Si nostrum omnium membra verterentur in linguas, eam laudare sufficeret nullus, inquit Sanctus Hieronymus: Quapropter aliqua tantum Scripturæ loca in medium hoc discursu adducere decrevi, quibus, veluti lumine, uti possim ad investiganda Marianæ humilitatis vestigia.*

D. Greg.
c. 27. moral. in Iob.
c. 27. idem in past.

Idem ser.
37. in
Cont.

D. Hiero.
in serm.

Idem in
ser. de
Assumpt.

lum malum impunitum remaneat, Deus seipso penitus infernali, utpote qui Evam in Paradiso terrestri ad Divini Præcepti transgressionem instigaverat, hoc multis nominibus juste promeritum intulit supplicium: *Mulier ipsa conteret caput tuum, sit vice vestitu continuas calcaneo ejus stipes insidias: Et tu insidiaberis calcaneo ejus.* Ubi specialiter advertendum est, quod Deus verbum non de Eva, sed de MARIA intelligit, prouti Sanctus Hieronymus exponit, dicens: *Non intelligitur de Eva, sed MARIA.* Atque ideo non dixit: *Inimicam pono de præsentu, sed ponam de futuro: Non ad Evam pertinere videretur, sed ad illam acque mulierem, quæ Salvatorem erat paritura: Quasi diceret, MARIA caput tuum contingat, tu vero calcaneo ejus insidiari non desines.* *Calcaneo:* Cur non potius dicit, *Calcaneo, pectori, cordi, corpori, cuius, capiti* Multa à sacris expositionibus in medium adducuntur expositiones, & quibus Dionysius Cathusianus dicit: *Insidiaberis calcaneo ejus, id est, morderes eam conaberis in inferiori parte pedis ipsius.* Glossa interlinearis, inquit: *partem animæ quæ gaudet carnalitate.* Lyranus ait: *Quia non potest elevari se ad morderem in superiori parte.* Abulensis vero exilum, quod cum calcaneo sit ultima pars corporis, per illam intelligatur ultimum vite nostræ momentum, calcaneo, id est, fini insidiaberis, quodque in illo articulo Daemon homini atrociores, quam quovis alio tempore suat insidias, sperans se illum tunc superaturum. In MARIA autem simile quid attentare non præsumpsit, aut certe itro semper conatu id fecit, si fecit: *Sic etiam forte tenendum est, quod Beatam Virginem tentaverit, nihil prevalens.* Alii autem opinantur, quod licet caput nobis superbiam repræsentat: *In capite enim est elatio.* Ita pariter (quia oppositorum est eadem disciplina) per calcaneum humilitas significetur. Per calcaneum extremam corporis partem, humilitatem. Quod alii confirmant, dicens: *Calcaneus ultima corporis pars, humilitatem significat.* Unde cum Deus demonum comminatur, *ipsa conteret caput tuum, idem elationis ac si dixisset: Marianæ erit quæ tuam supplantabit elationem, & superbiam tuam reprimet: Sceptus autem contra Marianæ humilitati, quæ excogitare poterit, molietur insidias, utpote quæ*

4. Quandoquidem iusto Dei judicio Nul-

quæ sicut & Mariæ valde familiaris est & prædicta, ita Dæmoni summe est exosa. Hæc torquet serpentem, Mariam vero magnificat. Quantum Dæmon illam abhorret, tantò illam MARIA majori semper in pretio habet. Quantum enim ille superbe se erigit, tantum ista se humiliter, & profundè inclinat, & deicit. Unde Fulbertus Episcopus inquit: Si interrogetur in quo serpentis caput ipsa contrivit, nimirum in eo, quod humilitatem Deo sacrificavit. Non equidem ignoro Achillem Thetis & Pelei filium utpote quia à matre sua in Stygiæ paludis aquas immerfus fuerat, in nulla corporis parte vulnerati potuisse. At verò, quia Calcaneus, ex quo mater Achillem aquis immergens, eum apprehendens tenebat, ab aquis prædictis humectari, materna manu impediens, non poterat, ideo tamen ex omnibus corporis partibus aliis impetrabilis lædi, aut vulnerari non potuerat, solum tamen Achillis calcaneus ea virtute præditus nequaquam fuit. Unde Hecuba Coniux Priami ob occisos ab Achille duos filios Hectorem, & Troilum, adversus eam indignata, atque in vindictam parata, ad prævalendum contra illum hoc sibi stratagemate viam paravit. Advertens enim Achillem Polixenæ filię suæ amore captum esse, ei indicari fecit hanc ei in conjugem dandam esse, dummodo præliis deinceps desinere omniq; belli mori nuntium remittere vellet; ut autem stratagemata conceptum felicem optatumque sortiretur effectum, illud secretum, occultumque servare omni studio contendebat. Unde ei, ut nocte sequenti Apollinis Timbræi templum juxta moenia Trojana situatum adiret persuasit, eo quod eo in loco totum negotium resolvendum, & terminandum foret, id quod Achilles promptissimo animo fecit, promissit, & re ipsa exequendo complevit. Paris autem Hecubæ filius retrò altare quoddam clam latens, opportunum ictus dandi & exequendi stratagematis tempus nactus veluti arcus tractandi expertissimus erat, Achillem jam genuflexum sagitta quadam in calcaneo graviter vulneravit, occidit, ac tandem in Sigæo Trojæ promontorio sepelivit. Veruntamen fabulosa hæc umbra, Catholica veritatis lumini cedant & veniati: Beatissima Virgo Maria Divina gratia mediante, de qua Chrysostomus ait: Gratia Dei invictos facit: vel, Gratia Dei est murus inexpugnabilis, se à Diabolicarum insidiarum sagittis præ Achille incomparabiliter magis impetrabilem reddidit. Novellus equidem Paris astutiam suam arcum dedita opera ad illam in humilitatis calcaneo vulnerandam expedire poterat, verum sagittæ ejus in vanum, utique & effectui prorsus irrito ejaculatæ fuissent. Quia Maria tota se infudit plenitudo gratiæ, inquit Hieronymus. Aptè hoc loco mihi occurrat quod de S. Machario Abbate scriptum reperio. Hic enim cum tam ad sporculas contendas, quam etiam ad fugiendum, quod statui religiose perniciosissimum est, otium, aliquos palmarum manipulos à palude quadam exportasset, accidit quod inimicus hominis eidem appatens falce quadam eum invadere, gravissimæque lædere comminatus fuerit, verum irritoprofus, vanoque conatu. Hic etenim verbis eum adoriebatur. O Machari, magnam mihi suscitasti bellorum, certaminumque inquietudinem, & quod in ea me quam maxime torquet, & affligit, hoc est, quod scilicet viribus caream, atque talentis quibus te vincere, tibi que prævalere aliqua ratione valeam. Scito etenim nihil esse eorum, in quibus temetipsum ad Dei gloriam exercere soles, ad quod ego me non majori cum rigore, & punctualitate adhibeam. Quod si enim tu jejunas, ego à primo creationis meæ momento cibum minime gustavi. Tu integras noctes insomnes ducis, nec ego unquam vel minimo momento somno indulgeo. Tu castitatem semper observas, ego autem nullam unquam huic vel modicum præjudicantem actionem committito. Tu mundi hujus bona contemno, quibus ego quoque nullum unquam affectum applicui. Tu corporis membra disciplinis maceras, & abstinentiis attenuas, ego verò gehennæ flammis æternum crucior, & torqueor. In hoc solo me superas, in quod ego quoque tibi effectivè ultro cedo, nimirum quod humilis sis, & parvus in oculis tuis, in hac enim virtute nullum ad dimicandum tecum campum reperio, in quo aliquam contra te prævalendi spem præsumere ausim. Verum enim vero Macharii humilitas comparative ad humilitatem Mariæ considerata, est velut umbra comparata ad solem. Atque ideo serpens infernalis id quod Deus prædixit: Tu insidiaberis calcaneo ejus, executioni audacter mandat, certo namque fulmina sua obruta ac infirmata esse.

D Hier.
serm. de
Assumpt.
Petr. de
Natal. in
vita S.
Mach. lib.
2. c. 35. fol.
24 col. 4.

Anat.
Gelsom.
in Theof.
caest. c.
18 fol. 103

Cam. c. 7.

esse deprehendit. O ingentem virtutem! O heroicam magnam Dei matris humilitatem!

5. Etenim quandoquidem de calcaneo nobis hactenus sermo fuit, nunc quoque totius pedis delineationem, & symmetriam observemus. Hic enim adeo venustus, est & elegans, ut sponsus celestis illum pro meritis sufficienter celebrare non posse putet: unde dicit: *Quam pulchri sunt gressus tui in calcamentis filia Principis!* Quis hic non obstupescat dum sponsum in acclamanda passuum pedis elegantia semetipsum totum se adhibere videt? Ergone in Maria nulla erat pars spectabilior, aut majori laude dignior? Pulchritudo utique non in gressibus aut pedibus, sed in vultu & reliqua corporis statura residet. Unde celebris Aspasia fuit, quæ aurea coma, capillisque crispis exornata erat: Augustus quoque ab oculis extollitur, qui stellarum instar scintillare solebant. In Sabino quoque Maximini filio oris suavissima labia mire placebant. Laudem quoque singularem Zenobia à dentibus obtinuit adeo candidis, ut videns conchyle quoddam candidis margaritis refertum, referre videretur. Cleopatra sermo adeo omnibus gratiosus esse videbatur, ut Cæsaris pariter & Pompei corda vulnerasse visus fuerit. Ephesionis quoque vultus magni aestimabatur, utpote qui præ ipsa Alexandri effigie majorem in se Majestatem præseferbat, ut proinde hoc vultus decore Darii mater ad eum humiliter venerandum haud immerito fuerit permota. In pretio denique erat in Albio Tibullo membrorum, corporisque dispositio, eoque non minori, quam quo Athlantæ Jasonis filie elegantia aestimari solebat, de qua dici solet: *Symmetria omnium membrorum reliquas mulieres vincebat.* Cum igitur omnes hæc pulchritudines, & elegantie in Maria veluti brevi quodam compendio coadunata, simulque collecta fuerint, quam causa hic subesse poterit, quod sponsus omnibus hisce venustatibus neglectis aut posthabitis, ad solam pedum gressuumque pulchritudinem explicandam sese applicuerit? *Quam pulchri sunt gressus tui, &c.* A proposito nostro neutiquam aberrabimus, si per pedem tanquam extremam corporis partem humilitatem intellexerimus, quæ utique dignissima erat, ut ab infinita ipsiusmet Dei facundia super quaslibet virtutes alias celebraretur. Licet pulcherrima esset Beata Virgo à planta pedis usque ad verticem capiti, tamen humilitas, quæ Mariani pedes, non ipsis, sed ejus affectus calcocantati erant, ardentem illi divino postore sui amorem excitavit. Et qui, quidem tamen non nesciam, Chalæzum loco mulierum gressus, Ly legere pedes, attamen Lectionem nostram vulgarem præteritiorumque volo, tum quæ legit: *Quam pulchri sunt gressus tui.* Porro scite hoc loco perciperem de quibus gressibus hoc in loco loquatur sponsus celestis, forte de illis, quos in primo immaculatæ Conceptionis suæ instanti fecit? aut de istis, quos ex utero materno prodians formavit? Aut verò de operum meritiorum gressibus, quibus per viam perfectionis inambulando in gratia divina continuo profectus? Quod me attinet sponsum de istis gressibus locutum fuisse existimo, quibus Edomo sua discedens Elisabetham Zachariæ conjugem visitatura in judæam summa cum acceleratione progressa fuit: Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione, & percurrit Elisabeth. Hi enim gressus adeo digne, atque concinni erant, ut veluti magnetes omnium rapuerint oculos, totumque cælum in stuporem, caelestesque laudes adegerint: *Quam pulchri sunt gressus tui.* Etenim tamen hactenus dicta vanissima sint, sub iis tamen latens mysterium necdum sufficienter penetrare valeo, nisi prius Beatissimam Virginem allocutus fuero. Bona igitur, O Maria, quid agas? Quovadis? Quonam te tui rapiunt affectus? Ergone proficisceris ut fornicam quandam te longè inferiorem visites? An te Deimetrem esse ignoras? Multum profecto per omnem modum aestimationem tuæ personæ imminuis, tuæque majestati multum prejudicas. Non convenit, ut is, qui major est, visitando incommodet; imò contrarium minino fieri oportet. Hæc utique politica, quæ inter mundi hujus magnates quotide accerare observatur. Idque verum esse Elisabethæ cognata tuæ admiratio probat dicentis: *Vnde hoc mihi, ut veniat mater Domini meo ad me?* Certe non modicus ex parte tua, O Virgo sacratissima, favor fuisset, si postquam illa tibi prius Visitationis honorem, & reverentiam detulisset, tu illam eadem pro-

Æl. lib. 12.
Var. Hist.

Quid.
Birurieh.
Ziphil.
Dionys.

Micani
abbrev.
in. Caf.
Theat.
Vit. Hu.
fol. 1190.

Æl. lib.
13. Var.
Hist.

visitationis honore fuisset, dignata. Absit, absit, inquit Beatissima virgo, nolo respicere nosse mundanos, ne istas nugas attendam mea me obligat humilitas. Cum igitur Beata Virgo quot gressus fecit, tot profunda humilitatis actus expresserit, mirum non est quod illi Deo cui ob sapientiam, & scientiam infusitam, nihil mirum esse videretur, hi tamen gressus summam admirationem stuporemque attulerunt, ut proinde obstupescens dicat: *Quam pulchrum est, quam humiles sunt gressus tui.* Id quod S. Ambrosius annotavit dicens: *Contuendum est, quia venit superior ad inferiorem, Maria ad Elisabeth: Decet enim, ut quando castior virgo, tanto sit humilior.* Et quidem an non tibi profunda humilitatis gressus esse videntur, quos hodie instituit, dum ad templum velut purificanda properat, quæ purissima, & sanctissima erat? Teste S. Thoma Aquinate Doctore Angelico dum ait: *Noscitur humilitas in purificatione, cum ea non indigeret.*

6. Enimvero ab uno extremo ad aliud, id est, ad pedum elegantia, ad comæ capillorumque pulchritudinem transgrediamur. *Vulnerasti cor meum in uno crine colli tui,* dicebat quondam sponsus, vel ut alii legunt: *Abstulisti mihi cor.* Circa quæ verba merito inquit aliquis, quæ ratione fieri possit, quod crinis, vel capillus aliquis cor Dei vulnerare, aut penetrare possit, cum ad hoc effectus unicus capillus minimè sit proportionatus? Neque enim sagitta vinciri, aut ligari, nec vulnerari capillo potest. Non quidem adeo vehementer admiror, quod oculi quoque vulnerati dicantur: *Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum,* neutiquam admiror, quia id ratum non est, satis enim notum est oculorum obtutus valde esse penetrativos. Nam de oculis basilisci inquit Platina: *Quæque vis inficiunt, in eis etiam solo visu animantia interimunt; quæ seipsum quoque visu proprio basiliscus interimit.* Sic quoque adolescens quidam Virginis cuiusdam Christo desponsatæ amore captus ab oculorum ejus venustate in corde suo vulneratum se esse dicebat; quæ proinde oculos sibi cruebat, ne aliquod ei in anima damnum cociliarent:

Cum sanctimonialis quadam à petulanti quodam adolescente nimis procaciter sollicitaretur ob oculorum pulchritudinem coram ipso ad se accito eos sibi eruit. At verò quod capilli quoque eadem, quæ oculi sagittandi, fulgandique virtute polleant nequaquam capio. Neque sponsus ad illarum generosarum mulierum heroicas actiones alludere posse videtur, quæ Maximiano

Paslerii Sanctuale.

Imperatore Aquilensem urbem obsidente, matris suos omnes arcus chordas attrivisse videntes, sibi ipsi capillos præciderunt, & ex ipsis funes arcuum fecerunt. Cum quo igitur fundamento dicere sponsus potest? *In uno crine colli tui vulnerasti cor meum?* Brevis pro difficultatis hujus facili intelligentia, aliqual nobis

Agidius Columna lumen subministrat, dum inquit: *sagitta amoris vulnerasti cor meum in una affectionum tuarum.* Placet enim mihi ista paraphrasis: capilli enim affectus humanos, & à voluntate hominis dependentes actus significant; sic namque idemmet Agidius illud sponsæ encomium interpretatur: *Comæ capitis tui, id est, actus, & affectiones tuas, quæ radicantur in voluntate, cui competit nomen capitis.* Veruntamen quisnam in specie sit ille affectus, aut voluntatis actus, qui sponsi cor aufert, & vulnerat, scire aveau. Rupertus Abbas per affectum illum Mariæ humilitatem intelligendam esse dicit, utpote quæ maximam habet cum capillo similitudinem: *In uno crine colli tui, id est, in nimia humilitate cordis tui, quem videlicet crinem semper unum vidi, quam humilitatem semper uniformem, & indeficientem esse conspexi; Et merito quidem: Quid enim uno crine gracilius, quid humilitate subtilius? Quid crine flexibilius? quid humilitate contrariis? Hic igitur Mariæ humilitatis capillus Deo adeo est gratus, ut cor ejus involat, & vulneret, neque oculis ejus aliquam distractionem, nec alterationem cogitationibus permittat; Quicquid enim vident, quicquid cogitant, aut meditantur oculi Divini, Mariæ humilitatis capillus est.*

7. Veruntamen cum capilli sponsæ aurei sint, illos obsecro de novo æqua lance ponderemus, idque illa eisdem à Spiritu sancto attributa prerogativa, dum inquit: *Capilli tui sicut grex caprarum, quæ ascenderunt de monte Galaad. Itane? Ergone capilli capreis similes esse petibentur? Certè similitudo hæc æquali proportionem adaptatur, quæ cancer luæ comparatur fortè per capreas, quibus sponsæ capillos assimilatur, capreas Cretenses intelligis, quæ à venatore vulneratæ ad Dictamni herbam suam accipiunt confugium: Ejusque esculentis auxilio sagittam de adm. ejiciunt, ut scribit Aristoteles. Aut fortè de cap. & preis loquitur sylvestribus, quæ herbam venen. Hic anim. nosam à salutari discernere docet, p. t. out sanctus lib. 9. c. 6. ille Anachoreta expertus fuit, cui quæ virulenta in vita erant ore discutens, quæ immoxia non verat, elige. SS. P. P. bat? vel intelligitur de illis capreis, quæ in 3. c. 9. pontis.*

E

Philip.

Bergoni.

in suppl.

Chronic.

lib. 8.

Agid.

Column.

le. 8. fol.

10. A. in

Cant.

Idem ibid.

le. 16.

fol. 15.

c. 1. C.

Rup. Abb.

ibi &

Richard.

de S. Laur.

Cant. c. 4.

Arist. lib.

de adm.

cap. &

Hic anim.

lib. 9. c. 6.

in vita

SS. P. P.

3. c. 9.

Plin. l. 8.
c. 50.

Metaph.
n. vit. S.
Theophilus
Lesbia. ap.
Sur. 2. 6.
Novemb.

Alian. t. 3.
c. 31. & A-
lex. Mendi-
us, ap. Al.
l. 5. c. 27.
Albert. M.
anim. li.
22. in Ori-
gen.
Plin. l. 10.
c. 73.

Martinus
Delvino in
Cant. fol.
176. &
179.

Pelb. l. 5.
Stell. p. 2.
m. 1.

Cant. 6.

Plin. l. 2.

pontis alicujus angustia sibi mutuo obviantes à naturali atque congenita sive sagacitate sive instinctu edocta à lapsu ita se præservare norunt, ut una in pontem prono corpore prosternente alia super illa saliendo transeat. Altera procubuit, atque ita altera proculeans supergressaque transiit. Fuit etiam de illis capreis sermo est, quæ in maris Agei Pharos insula generatæ cervis quidè in colore sunt similes, iisdè tamen quoad magnitudinem incomparabiliter majores existunt: Cervis colore persimiles, majores autem magnitudinè; vel illas intelligit capreas, quæ in Insula Cephalonia commorantes hoc sibi proprium habent, quod ad sitim extinguendam ventus illis aquæ loco deserviat, Ore aperto exalte ventos recipientes sitim suam sedant: vel denique de illis, quæ in mamillis aquam quandam conservant, qua longam sedat hominis sitim, non modò præsens, verum etiam diu in futurum, quamvis modicè sumpta, quæ in Africa in Getulie provincia consorari perhibentur. Verum enim vero de nullo recensitatum capreatum genere Spiritum sanctum locutum esse existimo, quin potius de eis, quæ ascenderunt de monte Galaad. Hæ enim præ omnibus aliis magis sunt admirandæ, utpote quæ progredientes motus duos sibi mutuo proflus contrarios faciunt: Ascenderunt, ergo progrediuntur in altum, de monte Galaad, ergo deorsum descendunt: Potius dicere debuillet: Ascenderunt ad montem, vel descenderunt de monte. O quam pulchra hic nobis insinuat proportio! Capilli uno eodemque tempore ascendant & descendant: quando è capite succrescentes in aera sursum se erigunt, quando verò postea longius excreverunt ex parte pilorum suprema deorsum de novo defluunt, sive descendunt. Tales erant Mariæ effectus, & cogitationes: quando enim ascendebat ad dignitatem matris Dei, descendebat de monte tanta celsitudinis ad ima humilitatis ancilla. Unde Pelbartus concentum hunc ad præsens propositum egregiè concludit dicens: Postquam Beata Virgo in tantum crevit, statim per humilitatem decrevere cepit, quia non matrem Dei, non Dominam mundi, non Reginam cæli, sed ancillam Deise appellavit.

8. Inter alias præclaras metaphoras, quibus sancti Patres qualitates, & perfectiones Mariæ repræsentant una est, quæ à candida luna desumitur: Pulchra ut Luna. Verùm dices fortasse videri tibi quod Mariæ prærogativæ hac comparatione obumbratur potius, quam illu-

strentur. Luna enim instabilitatis symbolum est, nunquam in eadem magnitudine diu perdurat, sed quæ nunc crevit, mox decrevit. Beata Virgo autem in fide, charitate, & gratia semper stabilis & constans permanfit. Luna quoque instabilitatem refert: Stultus ut Luna mutatur: Deprecatur. Luna autem in omnibus suis actionibus prædentissima fuit, unde à sancta Dei Ecclesia sub hoc titulo, Virgo prudentissima invocari consuevit. Luna nonnunquam eclipsata cadorem suum amittit: Maria verò nonnunquam ne quidem per minimum temporis momentum divina gratia destituta fuit: In Luna nunquam sefe maculæ quædam produunt: In Maria autem ne umbra quidem culpæ alicujus unquam notata fuit. Quia igitur ratione splendores lunares venustatum & perfectionum Serenissimæ Imperatricis nostræ expressivi esse potuerit? Respondet in primis Agidius Columna: Propter similitudinem, quia quæ fide cognoscimus videmus quasi in Luna mine Luna, quia ea non clarè apprehendimus: Beatus autem Laurentius Justinianus dicit: Pulchra ad facta est ut Luna quando ex respectu decore tatis illustrata, à generationibus universis laudetur: Qui jacet in nocte culpa respiciat Lunam, accipietur Mariam, ut ipsa per Filium cor ejus adomaretur. Innocentius Papa Tertius aquit: Luna est decore, qui in nocte culpa respiciat Lunam, accipietur Mariam, ut ipsa per Filium cor ejus adomaretur. S. Basilus verò Beata Virginem Lunæ assimilari astimat, quia omnes rationes, magisque eximie quæ de Luna confirmantur, prærogativæ, longè dignius Mariæ conveniunt, & adaptantur: Luna est decore, mater roris, ministra humoris, demonstratrix maris, mensura temporis, amulatrix æris. Poterit alii Patres aliàs non minus graves, & fruentiarum pondere prægnantes rationes hujus comparationis in medium adducunt, quas in præfati brevitate causa pertransseo, attentalque aures ad distinctè audiendos harmonicos Davidis cytharæ di concentus libens porrigo. Dicit igitur regius Psalter: Thronus ejus sicut Sol in confpectu meo, & sicut Luna perfecta in æternum, & resu in cælo fidelis. Sapientissimus hic Rex præclaris eximie hujus Virginis ex illepe sua castissime qualitates in spiritu prævidens, illam Lunæ similem esse describit, sed Lunæ perfectæ: sicut Luna perfecta & plena. Videamus igitur quantum planeta hic, dum ad suam perfectionem, & plenitudinem pervenit, proprietatem præferat. Planeta hic, inquit Plinius, dum plenus est subito diminuit, & quasi annihilari incipit: Luna vero orbe pleno ac repente nulla, humilis

excessa Verè Luna plena, atque perfectà fuit Virgo Maria, gratia, meritis, omnibusque Spiritibus Sancti donis refertissima, nam instar Lunæ perfectæ dum ultima fuit perfectione imbuta, id est, quando Incarnationis Verbi plenitudinem in se concipit Majestatem suam deferens mox diminuta decrevit: *Orbe pleno, quia Spiritus sanctus superveniet in te: Repente nulla, quia respectu nobilitatem animæ suæ, Excella quia Mater Dei, Ecce concipies* & paries filium: *Humilis Ecce ancilla Domini.* Luna mystica, quæ in culmine perfectionem, & in prerogativarum plenitudine constituta, mox tuam excellentiam quasi amittis, & quæ Mater Dei es usque in abyssum, ferè dixissem, in nihilum usque te humilias. Unde merito quis cum Richardo à S. Laurentio dicere poterit: *Maria Luna inferior Planetarum, id est, humillima omnium Sancto- rum.* Vivacius autem id exprimit Cardinalis Hailgrinus dicens: *Pulchra ut Luna. Hic verborum ordo exprimit B Virginem, nam cum ipsa cum audisset sibi promissam tantam magnitudinem, quod foret mater Dei, sese minuit usque ad ancillam, & in hac minutione concepit, & facta est Luna plena.* Verè tanquam Luna quædam olim in sacro templo, hodie verò in mystico Sanctæ Ecclesiæ caelo apparet & manifestatur. Perfectionibus æternis, & puritate plena est, & tamen decrevit, dum velut alia puerperæ per consuetas legis Ceremonias in templum se purificatum concessit. *Virgo sanctissima quæ legis præcepto de purificatione non fuit adstricta, quia jussucepto semine non concepit, nec peperit, legis præcepto obtemperavit, ut praberet perfectæ humilitatis exemplum, inquit Dionysius Carthusianus.*

9. Certissimum est apud omnes quod nomina hominibus imponantur, ut sint proprietatum eorumdem expressiva. Nomina sunt tanquam rerum nota, inquit Tullius. Et Aristoteles libdit, quod nomen dicitur à notificando. Refert Lactantius Tetrici & Pellæi filium Achillem appellatum fuisse, sumpta notione nominis ab, & quod Græcè idem quod *sine* significat, & Chiles, quod *cibus* interpretatur, quasi *sine cibo* fuerit nutritus. Nam à matre sua Chiloni centauro datus ad nutriendum, ut magnum ei robur corporis conciliaret Leonum, aliarumque ferocium ferarum ab ipso captarum medullis & ossibus eundem nutrit, & aluit. Hermes quoque dictus est Timegillus, id est, terminus, quia fuit maximus Philosophus, maximus sacerdos, maximus Rex, Lactantius etiam hoc

nomine insignitus fuit, desumpta nomenclatura à lacte Tulliane eloquentie flumine, prouti S. Hieronymus scribit. Verum enimvero quod si ullum hæc nomen hunc finem in sui impositione spectavit, fecit id perfectissimæ cælitus à Deo inditum Sanctissimum Mariæ nomen; nam si illud juxta Hebraicam radicem consideremus. *Mar*, idem esse quod *gutta* vel *stilla*. Iam verò *Mare* interpretari comperiemus. Quidam autem *gutta* vel *stilla maris* significat? Idipsum ab Ecclesiastico ediscamus, qui vitæ humanæ brevitatem demonstrare volens dixit: *Numerus dierum hominis quasi gutta aquæ maris, & sicut calculus arenæ.* Hoc igitur supposito nunc si placeat unam aquæ stillam, & unicum arenæ granum cum integra maris vastitate & amplitudine comparate, sic enim necessarîo fatendum erit stillam aquæ & arenæ calculum veluti nihilum quoddam esse, idem igitur Ecclesiasticus vitam nostram esse asserit respectu æternitatis: *Quasi dicat, vitam hominis respectu æternitatis esse plane nihil.* Unde dum Beata Virgo hoc nomen Maria, id est, stilla maris, obtinuit, quasi ei dictum fuit, Tu in profundo humilitatis sensu aded in temeripia immittens, & profunde aded submissa eris, ut quasi in nihilum, quo minus nihil excogitari nequit, redacta esse videris. O profundam humilitatem in nulla pura mundi creatura unquam hæc nomen visam! Hoc ad demissionis & humilitatis significationem esse aptissimum, nemo non viderit. Hac enim ratione indicatur res valde exigua, cuiusmodi est existimatio, quam de se verè humilis habet, sicut gutta à aliqua sicum tota maris immensitate comparatur, ferè nihil est: Cùm nemo nunquam aded humilis ut Beatissima Virgo extiterit, idè nulli Maria nomen aque convenit, inquit Scriptor quidam modestus.

10. Hoc loco perspicue sese prodit intelligentia disparitatis in modo loquendi, quo duo sacri Evangelistæ Matthæus, & Joannes de Magdalena loquentes utuntur. Illa enim refert quod dum Christus in Bethania in domo Simonis leprosi inter ceteros convivas mensæ accumbet, Magdalena habitu poenitentiali amicta domum suam egrediens ad eandem Simonis domum se receperit sumptoque in manus vale quodam alabastrino unguento pretioso referto ad Christum propius accedens caput illius effuso super illud oleo inunxerit, & comam pretioso ejus odore profumaverit: *Matth. 2. Effudit super caput ipsius recumbentis: Al-*

1369. D.
Hier.

Ecclef. 3.
n. 3.

Ludovic.
de Alca-
zar. in A-
poc. c. 12.
adno. 2. fol.
458. col. 2.
D.

IOAN. 12.

ter verò Evangelista recenſet quod dum Chriſtus ante ſex dies Paſchæ in Bethania pariter eſſet, à Martha & Magdalena ad cœnandum in domo ſua una cum fratre earum Lazaro humaniter invitatus fuit? Dumque Martha menſe appa-
Joan. 12. randæ præparandiſque delicatè cibis intenta eſſet, ſoror ejus Magdalena accepta libra unguenti pretioſi *unxit pedes ejus.* Obſervemus, obſecro, hoc loco differentiam in modo de eadem Magdalena loquendi utriuſque Evangeliftæ, quod attinet hanc Salvatorem unguendi ac-
D. P. Auguſt. Ep. Toler. in Ioan. nem. tionem Sanctus Matthæus illam communi nomine mulierem vocat dicens: *Accellit ad eum mulier: S. Joannes autem illam Mariæ nomine compellat, inquit: Maria ergo accepit libram unguenti piſtici pretioſi.* Quod ſi mulier illa de qua Matthæus loquitur eademque Magdalena eſt, quam Joannes Mariam vocat, cur ille eandem Magdalenam mulierem, hic verò Mariam appellat. Num fortè Matthæus mulieris hujus nomen ignoravit, aut obliſioni tradidit? Nolite id credere, ſiquidem id ſcribens aſſiſtentia gaudebat Spiritus ſancti. Sanctus Pater Auguſtinus hanc diverſæ appellationis hujus cauſam eſſe aſſerit, quod ſcilicet eadem mulier in domo Simonis caput, in propria verò domo pedes Redemptoris noſtri unxit? *Matthæus nomen tacet, quia caput unxit: Ioannes nominat Mariam, quia pedes, quaſi dicere voluiſſet: Quando Magda-
Damaſ. orat de dormit. Maria ap. Moſaph. lena ſuperiori, ſublimioriſque corporis Chriſti membro, id eſt, capiti iungendo dedita eſt, aliud ei nomen non deberetur, quam ut appelletur mulier: at verò quando in terram proſtrata jacet, & ad pedes inſimam nimirum humani corporis partem humiliatur, jure nomen MARIA meretur, MARIAM nominat, humilitatem indicat, neque enim Maria ſine humilitate ſtare po-
11. teſt, cum virtus humilitatis à Maria prout ſit inſeparabilis. Atque idèd Joannes Evangelifta dicit: *MARIA unxit pedes IESU, quia in Maria hu-
 militatem in honore habet* inquit Damascenus. Cui igitur Sanctiſſimum hoc MARIE nomen melius, quàm Beata Virgini convenire poterat, quæ hodierna die ad Sancti ſacerdotis pedes in Templo adèd profunde humiliatur, & cum in-
 ter cunctas creaturas puras omnium puriſſima eſſet, ac proinde nullam ſe purificandi neceſſita-
 tem haberet, ſacros tamen purificationis ritus humillimè prout ſus, ac reverenter obſer-
 vavit.*

11. Nequeo hic ulterius progredi, quia

prius exaſtam duorum Scripturæ locorum pon-
 derationem præmiſerim, quorum unum Sanctus Lucas, alterum verò Sanctus Joannes re-
 fert. Primus enim videlicet Sanctus Lucas re-
 cenſet, quod Gabriel Archangelus à Deo in Na-
 zareth ad MARIAM Virginem ut cum illa
 Incarnationis Verbi negotium eximium con-
 cluderet, ablegatus, & mox ut in ejus conſpe-
 ctum venit, cum civitate verè Angelica cum
 illa tractaret, illam ſumma cum reverentia ſali-
 tando, verique Dei matrem apertè declarando.
 Quod cum audiſſet ſubito turbata graviter for-
 tit: *Turbata eſt in ſermone ejus.* Verum O Ma-
 ria, dic obſecro, cur turbaris? Nunquid hic Ga-
 briel nuntius eſt ab ipſomet Deo ad te ablega-
 tus, cujus pulchritudo omnem creaturam pulch-
 ritudinem corporalem longe excedit? Quod ſi
 maximus, qui ſub ſtellarum ſphæra vivit, pec-
 cator, qualis ego ſum, ſalutaſter, juſtam habes
 obſecro tibi repræſentatam deformita-
 tem, turbationis animi tui cauſam, & occaſi-
 nem; at verò cæleſtem videndo Angelum, au-
 diendo à Deo ad te miſſum Ambaſciatorem
 te tanta cum reverentia ſalutantem, intelli-
 gendo te futuram Dei matrem, quam obrem
 turbaris? Quodnam potuiſſes feliciſſimo acci-
 pere nuntium? Cor tuum potius præ nimio
 gaudio jubilare, & exultare debuifſet. At verò
 majorem vobis, O Auditores, ſuggeram admi-
 randi materiam, vobiſque Marianæ hujus tur-
 bationis intelligentiam arduam magis magisque
 difficilem efficiam, ſi id, quod dilectus Chriſti E-
 vangelifta ea, quæ tempore Crucifixi Redemp-
 toris noſtri in monte Calvarie acciderunt, delati-
 bens recenſet, diligenter obſervaveritis. Dicit na-
 que quod dum inter ceteros Maria quoque Chri-
 ſto in cruce ſuſpenſo aſſiſſet, hic moribundo
 vultu ſuo ad eam converſo dixerit: *Mulier ecce
 Filius tuus, deinde dixerit Diſcipulo: Ecce Mater
 tua.* Quo animo MARIAM hæc crucifixi filii
 ſui verba accepiſſe exiſtimatis? Num fortè con-
 turbato, in æſtu aſſiſſito? Minimè gentium. Et
 tamen ob hunc Chriſti ſermone majorem ha-
 bebatur turbationis ſui occaſione in monte Calva-
 rio, quam audiendo domi ſuæ loquentem à
 Deo ad ſe ablegatum Angelum. Hic enim quæ
 virgo tantum erat, in Dei matrem electa fuit. In
 monte Calvario autem ea, quæ Dei mater erat,
 mater facta eſt puni hominis. Et tamen quæ
 ibi turbatur, hic ne vel minimum moveretur.
 Cur ita? *Turbatur ad Angelum verba. Mater ecce*

Philosophus, non legimus hic turbatam Virginem, nec filii verba expendisse. Turbatur cum Mater Dei eligitur, non turbatur cum ex Dei matre hominis mater efficitur. Jam igitur disparitatis explicatio nem & rationem, si placet, auscultate: Quia humi- la Virgo quod celsitudinem sonat, quale est audite se exaltatam, & in Dei matrem electam esse, ex- horret; quod humilitatem continet & demissionem, quale est ex Dei matre hominis matrem efficitur: amat. Et sine ulla discussione aut trepidatione & li- bens audit, & secum amplectitur. En causam cur ad semionem salutaris Angeli maria turbetur.

11. Hæc sancta virtus fabulam illam in men- tem mihi adducit, quam Poetæ de ramo aureo finxerunt, de quo Virgilius dicit: *Vno avulso non desit alter*; dum enim discursum hunc termina- re decrevissem, novos menti meæ subministrari, & suggeri conceptus deprehendo. Matthæi cap. 1. Legi, quod dum S. Joseph intumescens, prægnantemque Mariæ spon- sæ suæ uterum at- tenderet, seque nullam illius habere participium certo sciret; cælestia autem penetrare mysteria nō posset tametsi quidem ne vel minima hac de re mentem ejus sinistra pulsaret cogitatio, contine- re se tamen non poterat quin atronitus supra om- nem phantasmam in extasi raperetur, ideoque cā- lam deferere decreverat: *Vultu occulto dimittere eam.* Verum, cheu, O Maria, quid facis? an spon- sum tuum, quem diligis mente suspensum esse, & cogitationibus variis agitari non vides? unico dū- taxat verbo illum latificare iterum haud dubie poteris. Si enim illum divini hujus mysterii consi- cium feceris, & ipsum plane consolari, simulque nec te recedat, neque deserat, impedire facillime poteris? Cur igitur obmutescis & taces? An spon- sum omnium cogitationum consiliorumque spon- sæ suæ conscium esse debere ignoras? Receperat olim sanctus Paulus Apostolus à DEO favorem quendam omnino eximium, quando ad secretis- sima tertii calii arcana, æternamque Paradisi bea- titudinem, contemplandam cominusque viden- dam à Deo raptus fuit. Veruntamen obli- vo San- ctum Apostolum hanc à Deo acceptam praxo- gativam nulli hominum unquam revelasse, nisi dum post quatuordecim annos ad Corinthios scriberet, tunc enim idipsum revelavit de se in ter- tia persona tali, cum dextera te loquens, ut vix aliquis eum de semetipso ibi loqui, animadvertere posset, dum ait: *cio hominem in Christo ante au- nos quatuordecim raptum usque ad tertium cælum.* Neque tunc vel minimam gratiæ hujus men-

tionem fecisset, nisi aliqua ad id fuisset necessita- te coactus? *Conatus est ne sibi non veros Apostolos præferrent prava opinione decepti.* Optarem equi- dem scire, cur Sanctus Apostolus eximium hunc à Deo sibi præstitum favorem tanta cum indu- stria, sub silentio tegere, nullique hominum reve- lare voluerit? Nunquid in gloriam Principis nota- biliter cedit, si quas subditus de manu ejus grati- as accepit, palam recenseat & manifestet? Quis non diceret subditum Principis Magnanimitatē ideo intra silentii tenebras occultare, & abscon- dere voluisse, ne scilicet à subditis post revelatos favores receptos passim depra dicaretur, evehere- turque in cælum? Cur igitur Sanctus Paulus tanta cum industria, & cura rem hanc tanto tempo- re absconditam esse voluit? Respondet, ex humi- litate id ipsum fecit; nolens ut è suo ore quispiam, quicquam tam eximius à Deo favoribus, & gratiis fuisset sublimatus, intelligere posset. Et hic qui- dem ipsissimus punctus est supra insinuat. Nā te velando Josepho uterum suum Spiritus sancti opera ingravatum esse, quodq; Verbum incar- natum hujus futurus esset partus, id enim met fecis- set, ac si excellentias suas, præcipue verò, quam er- ga Deum habitura erat, maternitatem manife- stasset, ideoque ea omnia per humilitatis actum silenter præterire voluit sponso suo gravedinem uteri sui prorsus celando, sperandoque decetero quod Deus de omnibus suaviter benigneque pro- visurus esset, prouti etiam fecit, dum ad Josephū Angelum quendam veluti Legatum suum misit, qui ei diceret: *Noli timere accipere MARIAM* Conjugem tuam quod enim in ea natum est, de Spi- ritu sancto est. Hoc divine providentia reliquit, quā- via suspicionibus locus esset, maluit enim id humili- ter occultare, quā vel apparenter humilitati de- rogare. Verum O cælestis Regina, tecum uno al- terove verbo loqui seu disserere gestio, attamen cum omni possibili reverentia. Dic igitur, te ob- secto, quamobrem hodie expleto puerperii tui tē- pore, in templum te recipis? Lex enim te nequa- quam obligat, utpote quæ ipsa sanctitate, & puri- tate purior es, & sanctior. Conditionem tuam ei, qui Templi antistes est insinuas: te Dei Matrem esse, & Spiritus Sancti opera concepis- se, tuumq; filium verè incarnatum Dei æternum Verbum audacter dicito, & libere confiteor, neque enim ullus erit, qui replicare ausit, quia potius Sacer- dos te utpote puram, & mundam ab omni sege exemptam esse de-clarabit. Veruntamen consiliū istud ei minime placuit, quin potius se, tametsi

apud E-
boren de
contemp-
tu glo fol
551.

Matt. 1.
Franc.
Lab. t. 2.
prop. 13.
fol. 456.
col. 1. de
humil.
Maria.

Albert.
mag. sup.
Missus est
c. 50.

Luc. 2.

Luc. 2.

Gen. 3.

putissimam, ad minus apparenter, & extrinsecus tantum purificationis se indigam demonstrare, quam humilitatis suae rectitudini praedjudicare voluit: *Occultat se esse Matrem Dei, tantam gratiam manifestando, fortasse humilitati suae derogat, inquit Albertus Magnus*

13: Maria & Joseph gemmam certe pretiosissimam, sibi que gratisimam & veluti oculorum suorum pupillam Filium nimirum suum Jesum amiserant, ideoque magis proflus erant, valdeque afflicti. Ipsum in quovis civitatis angulo, in templo, in cognatorum aedibus summa cum diligentia requirebant quemlibet obvium num dilectum Jesulum suum vidisset, interrogabant, sed frustra *Requirebant eum inter cognatos & notos*. Tandem vero ad templum redeuntes, ibi eum in medio Doctorum sedentem, & de quibus nonnullis difficultatibus sacrae Scripturae locis disputantem invenerunt, eratque ibidem probebat sapientia, & quae ad propositas quaestiones reddebat responsum oracula adeo digna, atque stupenda, ut omnes ibidem praesentes Rabbinus veris ad se invicem vultibus attoniti remanserunt & obstupefacti: *stupabant omnes, qui eum audiebant*. MARIA autem & Joseph ipso viso consolati sunt, & finito disputationis congressu MARIA manu sua illum dulciter apprehendens, & de gravi ex ejus amissione exorta animi turbatione intus dolens, dixit ei: *Fili quid fecisti nobis sic*: Deinde vero mystica haec verba subiunxit: *Pater Ego dolentes quarebamus te*. Quibus in verbis bene observandum est, quod Josephum in iis sibi metipsum praeferat. Prius enim dicit, *Pater tuus*, suam vero personam secundo loco nominat, dicens *Et ego*. Ecur id facit? Certe cum Maria Josepho longè sit dignior potius dicere debebat: *Ego, & Pater tuus*. Responderi quidem posset id illam fecisse ut divino obtemperaret mulieribus imposito praecepto; Mulieri namque dicitur: *Sub viri potestate eris*. Nec habeo, quod huic opponam. Veruntamen quæso ad Acta Apostolorum perlustanda huc huc concedite. Ibi enim invenietis quod postquam Christus è monte Oliveti sedens in caelos ascendisset, Apostoli omnes, & quicquid cum illis erant, de monte descendentes in civitatem sese receperint, atque ad persolvendam Deo orationem canaculum fuerint ingressi. Sanctus Lucas autem, qui facti hujus historiam recenset, vere me obstupefcere facit, idque ex sequenti causa: nam postquam omnes discipulos, omnesque qui in ea societate erant, viros & feminas speciatim nominasset, ultimo tandem

loco Mariae matris Jesu mentionem facit. *Hi omnes, inquit, erant perseverantes in oratione cum mulieribus, & Maria matre Jesu*. Sed quid facis, O Luca? Nunquid haec cunctis aliis dignior est? Praefenda igitur erat, & primo, non vero ultimo loco nominanda, ipsamet namque Lex id ipsum expresse praecipit, dum ait: *Digniora sunt praefenda*. Sic enim cum Euripides suum exercitum copiis Themistocles militibus adjuvasset, ut simul adversus Persidem procederet, praecedentiam seu primum in itinere panter & certamine locum postulabat. Tunc Themistocles, sine ulla verborum controversia locum primum concessit, affirmans eum primum ducem habiturum iri, qui adversus Persas pugnando, majorem melioremque operam navasset. Quasi dicitur: *Actioes & quae exhibitae sunt facta sunt qua determinabant utique utri nostrum primus locus deberetur*: Pati quoque modo non locus aut positura situs, sed meritum excellentia Mariae praeter ceteris omnibus praerogativam adjudicant. Agellus Lacedaemoneum Imperator in solemnibus, qui publice exhibebantur Ludis, cum in loco quodam sibi maxime convenienti, suaeque magnificentiae inferni collocutus esset, dixit *Bene sane habet, ostendit enim non locum viris, sed viros loco conciliare dignitatem*: Ita quoque nullam Maria loco honorificentiam capiebat, quin potius a Maria honorabatur locus. Omnes quidem responsores hasce veluti bonas, & aequas recipio, verumtamen hanc à sancto Bernardo allatam tanquam ceteris meliorem maxime approbo. Dicit enim mellissimus hic citatus Doctor, quod sanctus Lucas id fecerit, eo quod Mariae indolem sibi optimè habuerit perspectam, si enim ipsam primo loco nominasset, videri potuisset rogus Mariae humilitati inferre praedjudicium, utpote quae locum novissimum tenere docet, & ideo quanto omnibus major erat, tanto se humiliorem exhibebat, & quae merebatur locum primum, ultimum & humillimum, semper & ubique caput stare studebat: *Redeuntes Apostoli à monte Oliveti unanimiter perseverabant in oratione; ibi forte Maria adsit, nominetur & prima, quia super omnes est, tam filii prerogativa: quam sua privilegio sanctitatis*. At Maria quanto major erat, humiliauit se, & cum prima esset, omnium se novissimam faciebat. Unde sancti Augustini quoque opinio est, quod B. Virgo ne humilitatem suam offenderet, Josepho sponso suo primum semper locum celsius, amissio Redemptori suo

firo dicens: *Pater tuus & ego dolentes, &c.* Erat humillima, nec se marito nec in ordine nominis præferebat, ut diceret. *Ego & Pater tuus*, sed *Pater tuus*, inquit, & ego, non attendit sui utri dignitatem, sed ordinem conjugalem.

14. Et quidem nihil in se eximium habet, si is quidam nascitur in fasciis utilitatem & paupertatem invenit, & ad humilis fortunæ pedes prostratus calamitatibus & miseriis semper, & ubique expositus jacet, nec habet aliquid, unde superbarum cogitationum, & elati animi supercilium enasci posset fundamentum, si inquam talis humilitatis se amatorem exhibeat, qui in se præter vilitatem & abjectionem nihil videt: *Non est magnum esse humilem in abiectione.* At vero quod persona aliqua nobili sanguine nata, virtutibus eximia, meritisque valde sublimata non effugeret in semetipsa, nec veluti novellus quidam Narcissus sibi in speculo tanquam pulcher complaceat, sed cogitationes humilitati confederatas semper foveat, miraculo non absumere esse exillimo, nam juxta doctrinam Apostoli *Scientia inflat*, & prout Seneca observavit: *In his, qui sapimus, gloriamur & superbumus.* Et tamen beatissima Virgo cum regia stirpe progenita esset, & in sublimissima, quam Deus tribuere posset Matris Dei nimirum dignitate constituta, cum inquam esset meritorum divissima, præclara virtutum omnium residentia, metropolis gratiarum, sanctitatis theatrum, nullos tamen sive in mente, sive in lingua sive in quibuscunque aliis actionibus alios, quam incomparabilis & incredibilis ejusmodi humilitatis affectus habuit. *Quis enim satum adiretur Virginem ad eminentissimam Divina Maternitatis dignitatem erectam, cali terra, que atque totius universi Dominam ac Regnam adeo se demississe, & abiectione, ut ancillam Domini se appellaret, & qua inter puras creaturas facta erat omnium prima, fieret omnium novissima?*

15. Fidelissimus Christi Secretarius Joannes Evangelista magnam Dei Matrem mentis suæ oculis conspexit, viditque quod Luna magnificum ei ex luminoso argento thronum erigeret, Sol ex aureis filis divissimam contexeret vestem Attalicam, flava capillorum suorum coma pulcherrimum circa caput ejus rutilantium stellarum circulum instar divissimi cuspis diadematis conficeret. Hancque egregiam ac mysticam visionem enarratus ita scribit: *Mulier amictu Sole, Luna sub pedibus ejus, & in capite ejus corona stellarum duodecim.* O præcla-

ra ornamenta! Veruntamen, O Joannes, video quidem quod cum singulari diligentia exteriorum corporis fastum & pompam describas, alit vero longe præclatioris dignitatis, & animæ suæ dotes silentii velo adumbrare videris. Nunquid enim mulier ista, de qua loqueris, Regina est, Imperatrix est, Virgo & Mater Dei est? Quis dubitat? Cur igitur illam vulgari nomine mulierem vocas? Merito illam titulo aliquo suæ Majestati consentaneo, id est Regiam, Imperatricem, &c. nominare debuisses, hæc enim nomina dignitatē, & perfectionem quandam exprimunt: cū contra mulieris nomen, imperfectionem, instabilitatē damnum insinuat. Veruntamen frustra hæc omnia dicuntur, nā S. Evangelista optime sciebat, quanta esset, & quam insignis Beatæ Virginis humilitas, ac proinde verebatur, nā si illam aliquo majestatis titulo compellasset, vehementer eam offenderet, ut igitur humili suo corresponderet genio, vile illi & humile simplicis mulieris nomen imposuit: *Non matrem, cuius humilitatem maxime cognoscebat, sed mulierem vocat*, quod est nomen commune cuilibet mulieri. *Non autem matrem ibi, quod maximam dignitatem includit.*

16. Porro MARIA, magnifica illa beatitudinis encomia, quibus ab Elisabetha cognata sua salutabatur, scilicet *Beata, qua credidisti, quoniam perficientur ea, quæ dicta sunt tibi à Domino*, hæc inquam inaudiens, ipsa quasi sermonem interrompere volens subito subiunxit: *Magnificat anima mea Dominum*: quasi diceret, hæc gratiæ, & favores, prærogativæ istæ, quas in me, O chara cognata Elisabeth, recognoscis, multum sunt à meo merito alienæ, sola Dei manus omnium bonorum illorum liberalis dispensatrix extitit. Bene quidē hæc omnia disci, O MARIA, veruntamen dic, sodes, cur Deo nostro communem illum Domini titulum, qui ab omnibus ei creaturis debetur, attribuis? Cur non potius in hæc terminis tibi soli magis appropriatis, tuæque non vero aliorum lingue maxime consentaneis eloqueris dicendo: *Magnificat anima mea Patrem meum, sponsum meum, Filium meum?* Nequaquam (ita videor mihi respondentem audire Mariam) id mihi facere convenit: Hi enim tituli Patris, sponsi, & filii à me pronuntiati multas mihi excellētiās, & dignitates conciliarent. Eo ipso enim, quo Deū nō mino Patrem, gloria mea erit me ejus esse filiā, si sponsum voca- vero, me quoque sponfam adeoque in sublimi nimis gradu constitutam esse simul insinuo. Si Filiū titulo eum appellavero, nimis arroganter loqui censabor, utpote quæ nescio quam auctoritatem super

*Aut. ad
dit. Gloss.*

Luc. 1.

Luc. 1.

super

super ipsum mihi vendicem. Videtis igitur O Auditores, quod nullo alio, quam Domini titulo Deum suum Maria compellere velit, eod quod hic titulus dicat relationem ad servum, cumque se jure meritisimo appellare possit & filiam, & sponsam, & Matrem, attamen, ne dilecta sibi præjudicet virtuti, & profundæ humilitati, Deum appellando Dominum, se humilem Domini sui protectatur, & proficitur esse ancillam & famulam. Est hæc observatio sancti Antonini Archiepiscopi Florentini, dicentis: Non dicit sponsus non Patrem, non Filium, quamvis quolibet eorum dicere posuerit verè sed tantum dicit Dominum, ut omni via proprias laudes fugeret. Si dixisset Sponsus, Patrem, vel Filium, in multum se laudaret, sed dicit Dominum, quod est relativum ad servum & ancillam. Quapropter licet celebrent alii Casandrum illum, qui nunquam Regium sibi usurpari nomen. Vel ob eximios humilitatis actus Tiberium Cæsarem, eo quod cum Senatoribus erecto corpore stando semper locutus, eosque in plateis obvios sibi profundè reveritus fuerit, locumque digniorem, ipsam cesserit: Ita gradu se humiliavit. Aut Ludovicum XI. Franciæ Regem Caroli septimi filium eod quod ex humilitate vili & abjecto se habitu vestire consueverit: ut viliori veste amictus conspiceretur, operam dabat. Hoc tamen omnes in humilitate in immensum antecellunt Beatissima Virgo Maria, adeo ut illorum humilitas, arrogantia potius & superbia censeretur, si cum Deiparæ Virginis profunda humilitate comparatur.

17. Tandem obsecro vos, Auditores, dicite mihi, cum Lex Moysi præceperit ut mulieres divites in templo purificandæ Agnellum ad offerendum adducerent, pauperes vero, quæ ob pecuniæ defectum illum sibi comparare non poterant, pariturum, vel columbarum præstarent, quam ex hisce oblationibus B. Virginem usam fuisse existimatis? Num forte Agnellum? Minime, quid igitur? Duos pullos columbarum. Verum intetrago ulterius, nunquid ipsa ad comparandum sibi agnellum sufficientibus instructa facultatibus erat? Scio equidem Tres Orientis Reges aurum & thesauris suis acceptum ei obtulisse: Et quidem si Donatorum respiciamus qualitates, nec non & ejus, cui aurum illud donatum, consideremus conditionem, dicendum profecto erat, aurum donatum illis omnibus profecto respondisse, adeoque in magna copia fuisse oblatum. Unde cum tantam auri oblatis copiam habuerit, cur in templo non comparavit in qualita-

te personæ divitis agnellum offerens, sed duas tantum columbas obtulit? Ad hoc duas tantum adferam responsiones, & unam quidem proposito nostro accommodatam, quæ est Dionysii Carthusiani dicentis, Mariam id ex humilitatis motivo fecisse, utpote quæ pauper omnique facultate carens videri voluerit. Virgo sanctissima, qua Legis præcepto de Purificatione non fuit adjecta, quia recepto semine non concepit nec peperit, Legis præcepto obtemperavit, ut præberet personam humilitatis exemplum. Alii vero dicunt, quod totum aurum illud erogaverit in subsidium pauperum, nihil pro suis inde reservando, ideoque tantum pullos columbarum obtulerit. Curate igitur, ut B.V. Mariæ Protectricis, & Advocatæ nostræ veros vos imitatores esse probetis cum per actus profundæ humilitatis, tum per opera claritatis erga pauperes illis largas elargiendo Eleemosynas. Sistaui non nihil.

PARS SECUNDA.

18. Aristoteles, qui in investigandis Naturæ operibus sibi patrem hæcenus non habuit, dicit, omnia quæ esse aliquid habent, a communis producta & generata esse: Omne quod fit, à suo contrario fit. Sic dulce ab amaro nascitur, calidum ex frigido, sanitas ex infirmitate, lux a tenebris, pax a bello, esse à privatione, sive non esse. Hinc autem Philosophiam terminativè non cupientes intelligendam esse existimo. Id est, à contrario tanquam à termino à quo, sed non tanquam à causa efficiente. Excellentia Mariæ suam ab humilitate tanquam causâ efficiente habuere originem. Sic quoque plures alios à vilissimo & abjectissimo statu ad summas quas mundus venerat & adorare consuevit, dignitates erectos esse reperio. Lamius à parentibus mendicis ortus est, utpote cuius mater publicè quæstum faciebat, & tamen in Longobardorum Regem Angelmundum tamen in Longobardorum Regem Angelmundum Successorem electus fuit. Servius Tullius filius Orestis servæ electus est in sextum Romanorum Regem immediatè post Lucium Tarquinium Priscum. Marcus Julius Licinius in Daciam patrem admodum inopem in cultu agriorum juvenis, & tamen ad augustale culmen ascendit. Valentinianus, qui patrem habuit funes torquentem, ad coronas & sceptræ erectum se vidit. Opilius Marcius antea vilissimis servitutis exercitiis deductus, ex humidi fortuna ad Imperium confectus. Valerius Diocletianus cognominatus Jovius

D. Aug.
tit. p. 41.
c. 28. §. 5.

Alex. ab
Alex. l. 2.
c. 19.

Idem. l. 4.
c. 11. Bapt.
Fulg. li. 3:
c. 6.

Beda in
Cat. D.
Thob. fol.
156. col. 2.

D. Aug.
Remig.
Ludolph.
Carthuf.
ibi de ap-
par. t. Dom.
fol. 25. col.
1. N. ca. 11.

pare Notaria aut liberto Imperator factus est. Etenim cum similibus eventuum plenæ sint historiae, hæc pro pluribus aliis quæ adduci hæc loco possent, sufficiant. Beatissima autem Virgo Maria supra Regnorum Imperiorumque Coronas & Scepta solius profundissimæ suæ humilitatis virtute sublimata & erecta fuit. Et tamen prædictorum Principum dignitates, & excellentiæ ne quidem cum minima Mariæ excellentia ullatenus comparanda venit. Imo eo ipso quo de illa dicitur quod ejus humilitas ad imensam Maternitatis Dei gloriam eam sublimaverit, nihil quod in superfluo addi possit excogitari posse videtur.

19. Verba illa à Salomone in Cantico Spūsæ nominis expressa, nimirum: *Dum esset Rex in accubitu suo nardus mea dedit odorem suavitatis.* à S. Bernardo B. Virginis Mariæ adscribuntur. Et quidem Rex, de quo ibi fit sermo, Verbum est, in accubitu suo id est, in sinu Patris in quo quiescit, ut Aegydius Columna exponit. Nardus mea in cælum usque odorem suavitatis exhalavit. Quænam autem hæc Nardus, & mita ejus fragrantia significat? Nardus mea id est humilitas mea; Nardus enim est herba modica, & odorifera. & significat humilitatem: Hæc ulq; omnia bene dicuntur, sed, quod difficile videretur, est quod sequitur, nimirum: *Fasciculus myrrhe dilectus meus inter ubera mea commorabitur.* Quomodo hæc inter se conveniunt? Prius in accubitu, postea autem sequitur: *inter ubera mea.* Scio equidem quod Deus sit infinitus & immensus, qui proinde potest in quovis loco facillime repeti: at vero cœlestis Sponsa Maria de esse quodam particulari & per unionem Hypostaticam originato loqui velle videretur quasi diceret. Cum Verbum æternum in sinu Patris esset, & nardus humilitatis meæ, dum me coram Gabriele Archangelo vilissimam Domini ancillam profiterer dicendo. *Ecce Ancilla Domini,* suavisimū in cælum usq; odorem spiraret, Deus Opt. Max in sinu meo habitaturus & incarnandus subito advenit, qui inter ubera mea commorabitur, quando Verbum caro factum est. Unde Bernardus: *Quid est aliud Nardus mea dedit odorem suum quam placuit mea humilitas?* adeo ut cum esset Rex in accubitu suo, illud quoque humilitatis odor ascendit. Postea vero propolite difficultati respondet dicens: *Modo inter Spensia ubera. Magna humilitatis virtus & odor, cui etiam Deitatis Majestas se inclinet.* Cum igitur Verbum ex virtute humilitatis sit incarnatū, dicere jure merito possumus, humilitatem causam esse cur Maria mater Dei effecta sit. O dignitatē protus sublimem, quæ omnes Regnorum Imper-

riorumque coronas incomparabiliter excedit?

20. Ad hanc autem veritatem efficacius persuadendam velim mihi eam à pietate vestra dari licentiam, quam scio à scholastico rigore negari. Iam namque opinionem meam inclinat animus, ut affirmare aulam humilitatem Mariæ infinitam fuisse, eo tamen modo, cuius se capax reddere possit pura aliqua creatura. Sciendum igitur duo assignari posse infinitorum genera, quorum unum ad positivum, quod omnem imaginabile amplectitur perfectionem, hocq; infinitum in Deo reperitur, imò Deus ipse est, & extra Deum nequaquam datur aut reperitur. Alterū est privativum, vel negativum, quod excludit omne ens, & non est ens, id est, nihil est, quo nihil potest minus inveniri. Infinitum positivum adeo est perfectum, ut nulla illi possit perfectio superaddi, juxta quod dicitur: *Infinito nulla potest fieri additio*, secus enim infinitum non esset: E contra verò nihilum adeo nihil est, ut nihil illi adimi possit, si enim à nihilo quippiā tolli posset, nihil certe non esset. Unde quia post nihilum nihil est, ipsi nihilum nihil potest adimi, sequitur consequenter quod d. nihilum adeo nihil sit, ut nihil quod nihilo minus sit dari possit. Adeoq; sicut infinitum positivum est infinitum, quia omne mentis perfectionem excludit, ita ut nulla ipsi perfectionis entitas superaddi possit, excludatque omnem entis privationē quantumvis minimam: ita quoque infinitum privativum vel negativum ad minus per similitudinem vel analogiam infinitum quoque dici poterit, quia excludit omnem imaginabile, ostensivam entitatem, ejusdemque directē, & formaliter includit negationē, ideo ut si aliqua quantumvis minima positiva entitas ab eo tolli posset, eo ipso non esset nihil, sed vera entitas. Porro certissimum est Beatissimā Virginē positivè infinitam esse nequaquam potuisse, eo quod hæc infinitas soli Deo conveniat, interea tamen negativè infinitam se facere voluit omni privativa entitate se privando, sibiq; nullam, quantumvis minimam, reservando seq; ipsissimum nihil esse proficendo, idq; fecit quando Elisabethæ cognatæ suæ ipsam tanquam præ cunctis mulieribus benedictam sanctamq; deprecanti, respondit: *Quia respexit humilitatem.* vel ut Varabius legit: *Nihilitatem ancilla sua.* Unde per profundissimæ humilitatis actum, omne a se positivam entitatē, excludendo, facta est privativè infinita. Atq; ideo agedum o mulier, dicit Deus. Prævideo quod usque ad infinitum privativum te sis humiliatura, id est, ad ipsum usq; nihilum, ideoq; ad participationē infiniti cuiusdam positivivi, te sublimare de-

Arist.

Luc. cap. 2.
Varab.

*D. Thom.
in 1. sent.
6. 4. n. q. 1.
6. 3. fol.
136. E
Dionys.
Cart. in
Con. n. 8.
Alex. de
Alex. in
summa
p. 1. q. 19.
n. 6.*

*Veget.
lib. 1. de re
mil. c. 6.*

*1. Reg. 16.
2.*

crevi, ut vera mea sis futura mater. *Mater Dei.* Tu ad infinitam usque humilitate te demittis, atque ideo ad infinitam quandam dignitatem ego te exaltabo. Unde bene S. Thomas de Aquino Doctor Angelicus: *B. Virgo*, inquit, *in quantum est Mater Dei recipit quandam infinitatem ex infinito; cui comparatur.* Et Dionysius Catholicus ait: *Certe in quantum est mater veri Dei est dignitatis quodammodo infinita.* Unde, sicut infinitum est cui nihil addi potest cunctis vel perfectionis; ita quoque Alexander Aletis Virgini nihil superaddi dignius potuisse affirmat: *Non potuit B. Virgo fieri mulier scilicet, quantum ad esse gratis, quod in ea conciperetur Christus. Et quod etiam ipsa est mater Christi.*

21. Hæc autem altitudo suam à demissione originem, suosque ab humilitate recepisse natales, libenter recognoscit. Statuæ proceritas præhorum tempore in militibus valde est ingrata, juxta prædicens Vegetij placitum dicentis: *Proceritatem non magnopere desiderat Eliab à Regno exclusus fuit.* Deo id ipsi Samuelem monente dum ait: *Ne respicias altitudinē stature ejus, quoniam abieci eum:* Et contra verò David, quia statura pusillus, & conditione humilis erat; ad regnū fuit electus: *Adhuc reliquus est parvulus, & pascit oves, surge & unge eum, ipse est enim.* Unde stantium corporis proceritas homini præjudicium adfert, quid non afficiet fastus & elatio mentis? Similiter si statura humilis adeo est proficua; multo magis in meritorum hircu atque augmentū redundabit humilis & submissus de semetipso sensus de Eudoxia Imperatrice legitur, quod post mortē Patris sui ab Urbe Atheniensi patria sua recedens Constantinopolim concesserit, quo in loco Imperator velut in Imperij sui metropoli residere cōsueverat. Hic ergo cum hospes, peregrina, & profus inops, & egena consisteret, Theodosius Secundus Imperator ejus singulari modestiā & reuerentiā permotus, ejusque profundā humilitate affectus mox ipsam ad Palatiū advocatam, sibi desponsavit, & Imperij sui confortem & imperatricē publicā Præconis voce declaravit. Veritatem hanc foeminam humilē fuisse mirum nequaquam fuit, ipsa namque vili patre nata, omniq. humana ope destituta, velut advena, degabat in patria aliena; at verò Beatissima Virgo regio sanguine progenita, in cognatorum suorum adibus moram trahens Elisabethæ & Zachariæ, qui tam cum omni lætitiā, & jubili demonstratione gaudentes in domum suam susceperant, gratissima erat, & tamen coram illis adeo se humilem exhibuit, ut se nihilum quoddam esse coram ipsis demonstravit dicendo: *Respexit humi-*

litatem, Nihilitatē ancilla sua, ideoque nequaquam mirandum est, quod Pater ipsam in exaltatæque Imperatricem, Spiritus Sanctus in Sponsam, Verbum denique in veram, naturalemque matrem suam elegerit & adoptavit.

22. Valerius Maximus refert Targum filios suos ad templum Oraculi Apollinis Pithij eo hinc ablegasse, ut numen illud adorarent, ac ingentē illis à se datam, aurī copiam eidē doni loco offerrent. Hic se Junius Brutus comitē adiunxit, qui & eorundē functionibus præseus continuo adhibuit. Post oblatū verò aurum, terminatq. Patre inpositas religionis actiones juvenili quādā curiositate moti supplicarūt Oraculo, ut relictis dignaretur: *Quis nam ex ipsis Romæ regnaret?* Tūc deridet, id est, quisquā illorum alluendus esset ad summum Imperij fastigium. Porro Oraculum illud audito hoc Apollinis affato, per matrem terrarū intelligens, indultū se in terram labi sinat, ita quod prostratus terram est osculatus: Tūc Brutus inde ac casu prolapsus de industria se abiecit, tum que communis omnium matrem existimantem salutus est. Etenim ex universo mulierum numero Deus unam in oculi terrarū Imperatricem sibi in matrem suam eligere decreverat, inter ceteras verò omnes sola est electa Maria; eod quod ad verum usque se humiliasset, dicendo: *Ece ancilla Domini.* Nullam virtutem virginis magis Deum respicit, quā humilitatem; inquit S. Ildephonius.

23. Verum enim verò sub ducatu Spiritus Sancti, & suaviter afflante divini gratia favore novæ convenit investigare ab humilitate Mariæ natas & origines excellentias. David Prophetæ regius originē primatus, seu præcedentia in Paradiso servati solitum prophetiæ oculo accuratè cernit, magnam Dei matrem ad eam hanc dextram stantem, & aureo gloriæ amictu sepedit vestitam observavit: *Adstuit Regina à dextro tuum, in vestitu deaurato circumdata varietate.* Porro Davidem Prophetam per Regiam illam Beatissimā Virginem Mariam intellexit S. Ildephonius, Petrus Damianus, Gregorius Nicomedensis & alij plene affirmant: *Adstuit Regina, id est, Maria Virgo.* Verum dicat nobis hic aliquis, cur Maria à dextris, Deus verò à sinistris sit visus fuerit? Fortè sinistra dignior erat, quam dextra? Ita tempore Cyn in Petride in more positum fuisse videtur, De quo Rege Xenophon discere, eū dum amicum quandam honorare statueret, nihil

nihil illi lacus semper cedere solitum fuisse dicit. Apud Turcas quoque teste Justo Lipsio sinistra honorificentior aestimabatur quam dextra. Verum tamen dexteram semper ipsa sinistra digniorem aestimatum fuisse certissimum est. Unde Gentiles in sacrificiis suis cultum suum religiosum ab illis Dijs primò exordiebantur qui ad dextram quam spectabiles excellenterque positi erant. Similiter quando in epulis quas antiqui adparare consueverant, ad hoc ut omnes biberent Crater per gyrum obambulabant, omnibus præferri solebant illi, qui bus ad dexteram locus positus erat. Ac proinde videtur quod Deus Mariæ dexterâ cedens illi dignitatem quandâ suam longe maiorem imperitus fuerit, sed cur id Deo facere placuit? Auscultate rationem ab ipsa mater Regina nobis allatam: *Quia respexit humilitatem ancille sue.* Cur non dicit: *Propter humilitatem;* vel in gratiam humilitatis sed *quia respexit?* Quid sibi vult, quia respexit? Intelligas quidam moderatus & subingit: *R. respexit honoris vocabulum est.* Respiciere enim aliquem, idem est, quod alium deferre respectum, & reverentiam aut honorare aliquem, Deus igitur respexit, id est, veneratus est humilitatem Mariæ, ut ac proinde pro dignitate sua satis honorificè tractaret, dexterâ ei cedere voluit: *Assit Regina à dextris tuis.* Cur à dextris sponsi semper assit? Personas enim honore dignas sibi sumus ad dexteram collocare. Sic Virgo ad sponsi dexteram humilitate coronata collocatur. 24. S. Antoninus Archiepiscopus in oratione mactet & spiritu in cœlum elevatus, visus est sibi videre quod Verbum incarnatum summa cum reverentia adoraret Mariam; Quod cum Dei filius minus docere videretur, auditus est dicere: *Deus meus non dicit Deum sœmina inclinari.* Cui Dei Filius respondit: *Tam in istud docens est matri filium subdi.* Et S. Bernardinus de Senis affirmat, quod Reverentiâ filiali in matrem dignissimam dicitur eam in cœlo adorasse. Itane? Ergone Creator creaturam suam adoraret? Idemmet vehementer quoque S. Bernardinus admirabatur, dicens: *O bone Iesu Omnipotens Semperne Deus, quid est quod mulierem adorat?* quasi diceret: Coram tuis pedibus Infernus cum cœlo pariter & terra prosternuntur, & tu ad mulierem aliquam adorandam te humiliate videberis? quis hoc audire poterit non attonitus aut stupefactus? Verum tamen cesset omnis admiratio; ipsa namque ejus humilitas eam etiam ab ipsomet Deo admirabilem reddidit. Volo eam merito adorare, quia adorandam efficit meritum humilitatis, nam in ea sua humilitas incomparabilis.

15. Et enim insinuari non possum, quod devotio quæ erga Mariæ humilitatem feror, tanta sit ut ex

tiam in quosdam loquendi excessus me abripiat, industrie tamen cavendo ne veritatis aut sacræ Theologiæ terminos transcendam. Eequid igitur dictum essetis, si me coram vobis affirmare non dubitarem, tantam esse humilitatis Mariæ excellentiam, ut ipsis quoque tribus Sanctissimæ Trinitatis personis Majestatem aliquam contulisse dicere possit? Hoc saltem omnibus notum est Patri æternum valde in hoc nomine gloriatum esse quod Deus hominū scilicet Abraham, Isaac & Jacob vocaretur: *Deus Abraham, Deus Isaac & Deus Jacob.* Verum dicat aliquis, nunquid Pater æternus Dei Deus convenientius appellari potuisset? Minime gentium; Neque enim Pater Verbo suo dicere potest: Ego sum Deus tuus, nec Verbum dicere potest Patri: Tu es Deus meus; certissimū namque est, quod ex ipso, quo nos Deo Domino nostro dicimus, Tu es Deus noster, simul quoque inferre volumus, quod Deus nobis major sit, & que superior, quodque tanquam creaturæ ejus omnimodam ab ipso dependentiā habeamus. Etenim tres personæ divinæ, eod quod inter se æquales, & unus Deus sunt, consequenter una alterius Deus esse, aut dici nequaquā potest. Sicut Rex Fraciæ nequit se appellare Regem Regis Hispaniarum, eod quod in coronis æquales sunt, unus altero nec minor, nec inferior est, nec ullam ab altero dependentiam habet. Quæ ratio inter ipsas quoque personas divinas efficaciter concludit, Verum nunc rem audite prorsus obstupescendam, à Maria factam. Quid igitur fecit? per unum profundissimam humilitatis actum hisce verbis expressum: *Ece Ancilla Domini,* secundam in Trinitate personam è Paterno sinu in virginalem uterum suum efficacissimè traxit, quando mox Verbum caro factum est; eandemque personam hac ratione quoad assumptam humanitatem Patre minorem effecit, adeo ut Christus Patri dicere possit: Tu es Deus meus, idque quia Maria mater mea per humilitatem & humanitatem suam me te inferiorem, & è contrâ te me superiorem constituit, adeoque tu, o Pater æterne, verè es Deus meus. Id quod David optime notavit, quando dixit: *De ventre matris meæ Deus meus es tu.* Et S. Augustinus ait: *Nam anto sæcula Pater meus, ab uberibus matris meæ Deus meus. Non de te Deus meus, nam de te Pater meus, sed de ventre matris meæ Deus meus.* Unde pulchre hic titulus hanc in se majestatem continens ut Deus Pater deinceps dicere, & gloriari possit, quod jam Dei sit Deus, id est, Deus Christi, Dei & hominis, hic inquam præstans Dei Patris titulus, à radice nascitur Mariæ humilitatis.

Exod. 3.
n. 15. &
c. 4. n. 6.

Joan. c. 1.

Psalm. 11.

D. P. Aug.
ib. Expo.
sit. 2. fol.
24. col. 2.
D.

26. Ad idem quoque propositum optimè ser-
vior, quam Gabriel Archangelus ad Mariam Vir-
ginem de qualitatibus & conditionibus Filii Dei
ex ipsa nasciturus differuit, copiosa narratio. Inter
cetera nāq; dixit: *Hic erit magnus; Erit de futuro.*
Quid audis? Erit? Igitur ante Incarnationem nō
fuit magnus? Imo vero. Cur igitur dicit: *Erit, &*
non est utique; respondebis id quoad humanitatē,
secundum quam magnus futurus prædicatur, in-
telligendū esse. S. Ambrosius, acutè observat Angelū
idemmet Zachariæ Patri Joannis Baptistæ dixisse:
Erit magnus corā Domino, cum hac tamen dif-
ferentia, quod Joannes magnus futurus sit ut ho-
mo, Filius vero Mariæ ut Deus: *Dicitur est quidē*

Inc. c. 2.

D. Ambr.
apud D.
Tho in
Cat in c. 1.
Luc sol.
153. col. 4.

etiam de Joanne quod erit magnus, sed ille quasi ho-
mo magnus, hic quasi magnus Deus. Verū iterum
repeto quæstionem præcedentem: Ergone Filius
Dei quantum ad esse Dei major futurus erit? Mi-
rum profecto id mihi esse videtur, nam si id verū
est, certè nescio unde id aliās provenire possit quā
ab unione hypostatica, de qua Angelus cum Ma-
ria colloquum miscebat, hæc autem esse suū ex-
ecutivum à Virginis humilitate potissimum ob-
tiner. Et quidē in hujusce veritatis confirmationē
id velim observetis quod Sponsus Sponsam suam
id est Deus Mariam alloquens in Canticis dicit:
Pulchra es anima mea, sicut aurum & decorata. Averte
oculos tuos à me, quia ipsi me a volare fecerunt. Ubi
alii legunt ipsi me superbi fecerunt. Quid hic di-
cemus? Ergone Deus quoque superbiere potest? Ne-
quaquam, est enim Deus ipsissima sanctitas in
abstracto; Divina tamen Scriptura ad nostram se-
se capacitatem & loquendi modum adaptat, qua-
si dixisset Quando ego, o Sponsa, o Maria me re-
flecto, & quod tu mater mea sis, ego vero verus
tuus sum filius, attentius considero, mox me tan-
tam à tua humilitate excellentiam recepisse co-
sidero, ut si aliquā in me superbia cadere posset, de
hoc solo sancte & piè superbirem, dū in hoc quod
filius tuus sum nescio quam præcellentiam & in a-
joratum in me recognosco, licet sine tua humi-
litate eam non sim assecutus. Neque carnis assump-
tio Deitatis derogat celsitudinem, imo potius huma-
nitas humilitas sublimatur.

D. Th. in
Cat. ubi
supra.
D. Ber-
nardin.

27. S. Bernardinus de calorum Regina loquēs
doctrinam quandam adfert satis difficilem dum
ait: *Beata Virgo plus potest facere de Deo, quam De-*
us de seipso. Verba sunt omnino profundissima,
quæ proinde lumine aliquo opus habeant, cum
secus intelligi nequaquam possint. Ac proinde est
certa quædam Theologia circa personas divinas
adhiberi solita; nimirū, quod tamen si omnes per-
sonæ æquales sint, personæ tamen producetes

certam quandam originis auctoritatem super per-
sonas productas obtineant: *Respectu divinitatis per-*
sona non potest haberi auctoritas nisi se undam origi-
nam, inquit Angelicus Doctor. Unde quia Pater
generat Filium, & spirat Spiritum sanctum, ideo
quoque quoad utramque personam originis au-
thoritatem habet, sicut & ob eandem causam Ver-
bum habet super Spiritum sanctum. Spiritus autē
sanctus, eo quod nec generetur, nec spiraret, hanc au-
thoritatem originis nullatenus possidet. Nec va-
let consequentia hæc: Ergo Spiritus sanctus mi-
nor, aut inferior est personis spirantibus, quia au-
thoritas illa nullam importat superioritatem, aut
dignitatem, sed tantum consistit in potestate muto-
endi in mundum personam productam. Unde
Pater, quia habet auctoritatem originis inter filii-
um, mittit Filium: *Misit Deus Filium in mundum.*
Verbum quoque mittit Spiritum sanctum: *Mis-*
it vobis Spiritum sanctum; at verò Spiritus san-
ctus, quia non habet auctoritatem originis, quare
generat neque spirat, ideo etiam non mittit. Verū
tamen hanc auctoritatem Spiritus S. in operelo-
cutionis per Mariæ humilitatem accipit, quia
dicit potest quod Verbum homo factum à Spi-
ritu S. missus sit ut incarnaretur in utero Mariæ
Virginis, quia *conceptus est de Spiritu S. vel, pro-*
ipsemet Christus inquit: Spiritus Domini revoge-
lizare misit me: vel ut ait S. Thomas: *Filius Dei*
missus à Spiritu S. quod referendum est ad humani-
nam Naturam. Unde facile arguere possumus
Tertiam personam hanc originis auctoritatem,
quam secundam Divinitatem habere non potest
super Verbi incarnati personam sibi acquisivisse.
Et hoc est, quod S. Bernardinus in sua propositio-
ne inferre volebat cum ait: *Beata Virgo plus potest*
facere de Deo, quam Deus de seipso. Unde respo-
ctum, quem Deus deserit humilitati Mariæ: *Quia De-*
respectu humilitatem ancilla sua. Videntur tres per-
sonæ divinae aliquam ab humilitate gloriole vi-
ginis recepisse præcellentiam.

28. Verum enim vero nos illis per similes fomes,
qui mare laudantes, terram nihilominus semper
obambulant. Celebramus Mariæ humilitatem,
& in superbiam inclinamur. Unde Guarnicus Ab-
bas dicere solebat: *Vitam nostram habere in car-*
humilitate in peccatis nostris, quam veri sancti ha-
buerunt in virtutibus suis. In nobis virtus si tamen aliquid
aliquam habeamus: Nec vit pro fomento superbi-
tatis. Sic puella quædam adeo de sua extollebatur vir-
ginitate, ut cum arrogantia quadam dicere sepe
soleret: *Se nolle esse Magdalenam in eadē;* occidit
autē quod Deus ad illā mortificandam, & humil-
andam

andam in impuros erga juvenem quendam amores labi eam permiserit: Et meretricis flagitium in pretibuli ceno. Nos qui devotissimi sumus Beatæ Mariæ Virginis clientes eam in hac virtute imitari studeamus. Pedibus nostris factum & memorem proculcemus, & proteramus

elationis & superbiæ. Deferamus in frontibus nostris scriptos humilitatis characteres. *Emulamini hanc virtutem* (inquit Bernardus) *si Mariam diligitis, si contenditis ei placere*. Superbia enim in profundissimâ Inferni abyssum præcipitat, humilitas verò in cælum usque exaltat.

SERMO QUARTUS.

IN FESTO

S. MATTHIÆ APOSTOLI.

Cecidit fors super Matthiam, & annumeratus est cum undecim Apostolis.
Act. cap. 1.

DUplex est genus fortium, adversa nimirum & prospera, ac proinde ab antiquis depingi solebat duplici vultu prædita, quorum uno minabatur æumnas, altero verò pollicebatur felicitates & prospera. Cum illa nemo sibi compromittere ventos ad navigandum secundos, neque se ad portum sine naufragione in periculo deducendum esse sperare potest. Nonnunquam etiam adeo est maligna, fallax, & dolosa, ut tamen si se tibi veluti faventem exhibeat, mox tamen fugitiva vultu tibi dorso funesta adducat. Inter eos qui hoc experti sunt iure numerari potest Pompejus, vir inter eos, qui Romæ florida trebantur fortuna, prostratus eximius; Hic enim cum ad mille navium gubernationem fuisset electus, jamque Mithridatis triumphator & veluti novus quidam urbis septicolis Agamemnon passim ab omnibus acclamatus esset, mox in ictu oculi à Cæsare cæsus, atque in Ægypto in fugam actus, tandem per insidias obrunctus est. Sic quoque eodem protinus die, quo Aurelianus sibi Domitiani Imperatori filiam desponsaverat, dum in ludis jaculatoris exerceretur, subito extinctus fuit. Longobardorum Rex Gormoaldus, dum sagittis in columbæ cuiusdam signum evibrandis esset intentus, mox quædam in brachio vena erupta, & aperta est, Et tantum effudit sanguinis ut cum sanguine vitam quoque gereret. Belisarius Iustiniano Imperatori adeo charum & gratum, maximeque meriti virum, eo quod Persas, Wandalosque detrumphasset, Gothisque ab Ira-

lia fugatis Romam pristina libertati restituisset, hunc inquam fors adversa diu adeo persequi cœpit, ut primò eturis sibi oculis in *Sophia templo panem manducare quotidie coactus sit*. Romanus secundus Imperator Constantinopolitanus primo in manibus Belsech Persiæ Regis factus est mancipium, & captivus, deinde ingenti auri copia liberatus, atque ad suum exercitum reversus, propriis militibus luce pariter & Imperio destitutus fuit. Valerianus Romanorum Imperator poteratne in sua senectute vilis, quæ mancipium aliquod tractari, quando manibus, pedibusque per terram reptans Persidis Regi equum ascensuro dorsum scabelli loco exhibere coactus fuit? Nam ipse senex acerrimus humi, Regem equum ascensurum, non manu sed dorso semper attollebat. Leo Phocas Imperator Constantinopolitanus, post habitam insignem illam adversus Bulgaros victoriam, postquam, ut nonnihil ab aliis se seorsum secedens quiete fessâ membra restauraret ex equo descendisset, nec esset, qui applicata ad equum, manu eundem coereret, equus soluto & excusso freno, ad Imperatoris tentoria rapidissimo motu cucurrit. Unde cum milites equum sine insidente Imperatore cursitantem viderent, Imperatorem occisum esse crediderunt, ideoque perterriti, ingentique metu perculli in fugam rursus se receperunt; Inimici verò e contra hanc inopinatam fugam advertentes eos pertinaciter sunt persecuti, sicque exercitus Imperialis victus, qui gloriosus alias victor fuisset. Num forte ictus sinistra sortis magis fatales nunquam vidistis?

Pont. l. 2.
cap. 8. de
forti do-
mest.
Fulg. l. 6.
cap. 2.

Guid. lib.
exempl.

Paul.
Arist. de
Tribul.
le 7. 21. fol.
346. col. 1.

F 3 2 E.

Valerius
Max. l. 6.

Theat. vii
ta hu.
defalic.
sum. fol.
3290.c.1.
Bapt.
Fulg. l. 7.

Fulg. l. 1.
cap. 2.

Ælian. l. 7
de var.
hist.

Juven.
Sat. 7.

Jon. c. 1.

2. Etenim contrarium prorsus accidit, quando fors hominem vultu blando, & favorabili respicere incipit; tunc enim in clarigenda prosperitate sæpè multum excedit; Sic enim de Polycrate legitur, quod tamen si modos tentando quibus curiosè experiri posset, quantum pretiosissimi alicujus monilis amissio sive jactura hominem affligeret, opulentam gemmam quādam spontè, & de industria in mare projecit, acciderit tamen quod sorte bona ita disponente gemma illa in piscis visceribus conservaretur, qui fortè fortuito à piscatore captus, dictoque Polycrati dono oblatus, dum in mensa appositus divideretur, inventa est in eodem pisce præstantissima gemma deperdita. Sic quoque tria rara, & insolita uno eodemque tempore fors Philippo Macedonum Regi attulit, scilicet primo, quod Equi ejus cursorii in ludis Olympicis obtinuerunt palmam, secundò, quod Parmenon, qui ejus Belli dux erat, de Dardanis reportasset triumphum. Denique tertio, quod Olympia uxor ejus filium ei masculum peperisset. Similiter Scriptores de Vitellio affirmant, quod ex humili fortuna ab exercitu in Germania creatus fuit Imperator, quodque Romam redux factus à Senatu populoque Rom. Augusti titulo salutat, & gloriosè donatus fuerit. Diogenes quoque non unum sed tres filios suos vidit à sorte bona in ludis Olympicis tanquam victores fuisse coronatos. Semiramidem quidem in humili fortuna natam, & servum fuisse Historiæ exprisè referunt, verum tamen fors pulchritudinis sibi congenitæ ad eam felicitandam eoque prævaluit, ut veluti Assyriorum Regina regio in capite suo diademata redemita fuerit. O quam egregiè hæc sortis proprietate. Juvenali perspectæ fuisse, quando iis bene pensitatis ac ponderatis lepidissimè dixit:

*Si fortuna velis sis de Rhetore consul,
Si velis hac eadem sis de consule Rhetor
Servus regna dabunt, captivus facta triumphos.*

3. Sortis adversa olim pacto cum ventis, marisque undis, & tempestatibus in pauperis Jonæ perniciem strictissimo fœdere, eundem persequi, & procellis infestare, qua vehebatur, navem non desist, donec in mare esset præcipitatus: Cecidit fors super Ionam, tulerunt eum & miserunt in mare. Hodie autem fors prospera Matthiæ adblatitur, & demulcet, suisque favoriis eoulq;

extollit, ut deficiente Juda, in ejus vacante locum cæteris connumeretur Apostolis: Cecidit fors super Matthiam, & annumeratus est cum undecim Apostolis. Unde S. Gregorius magnus ille sanctæ Ecclesiæ Doctor ait: Sorte lenis in mare missus, sorte Matthiam Apostolus electus. Quare, o Matthia, toto corde, de adepta felici sorte congratulor. Nam ad quam potuisses majorum præminentiam sublimari? qua potuisses sublimiori dignitate exaltari, quam ea, qua hodierna die felicissimè es insignitus? Aucapeatur licet alii divitiis. Sceptra, Coronas, Matthias contra utpote felicissimam sortem hodiè assecutus, in Magnatum caelestium, hoc est, discipulorum & Apostolorum Christi collegium admitti meruit. O excellentiam, quæ parem ignorat! O dignitatem, quæ nemini cedit!

4. Etenim Matthiæ electionem à sola sorte quæ oculis ad meritum, vel demeritum respicientibus prorsus caret, nequaquam dependisse, quia potius æternæ illius electionis, qua Deus ad Apostolatam Matthiam elegit, verum quoddam signum expressivum fuisse existimo, cuius quoque opinionis B. Laurentius Justinianus. D. Oly. it cum dixit: Elegerat Deus profectò Matthiam ad perficiendum hunc gradum dignitatis, antequam daretur fortis, & priusquam fieret mundus: Declaravit autem in visibilibus fors Dei electionem invisibilem: & quæ elegit prædestinatio, perficit fors. Deus quidem ad subiectorem eligibilem meritum respectum habet; Matthias autem gradum illius heroicæ assequens magnæ illius Apostolicæ dignitatis capacem se reddidit: Cecidit fors super Matthiam, & annumeratus est cum undecim Apostolis. In cuius confirmationem observandum qualiter facti electores, qui ad numerum centum viginti circiter ascendebant, conjunctim caelo supplicaverint, ut mentes suas catepus illuminare dignaretur, ut eum eligere valeant, qui inter omnes meritis esse præcellentiior judicaretur, ac proinde dixerunt: Tu Domine, qui nosti corda animorum, ostende quem elegeris. Unde factum est, quod tam à terra, quam à caelo, mediante sorte (quam sacri Doctores radium quendam caelestem fuisse volunt) S. Mathæus tanquam dignior ad dignitatem Apostolicam electus approbatus, & declaratus fuerit.

5. Notandum quoque, insuper est, quod Joseph, sive Barabas, qui una cum Matthia ad hanc electionem concurrebat, per anthonomasiam justus vocatus fuerit: Joseph, qui cognominatus est justus, alter verò simplici nomine fuerit Mat.

Matthias appellatus. Cur ita? Num ergo hic quoque iustus non erat? Non erat humilis, prouti nomen ejus insinuat? Nec castus, prouti Breviarium asserit Gallicanum? Quis dubitat? inquit Archiepiscopus Florentinus dicens: *Matthias fuit in lege eruditissimus*. Nunquid Matthias gratissimus ex omnigenis virtutum floribus adornatus, delinarum hortus fuit? prouti Dionysius Carthusianus hincce verbis asserit: *Fuit B. Matthias omni virtute ornatus*. Cur igitur ipse quoque non est appellatus humilis, iustus, castus, virtuosus, aut quovis alio eximio titulo insignitus? *Non habebat nomen quod ipsum autorizaret*. Scio quidem quod populus Israeliticus singulari Moyſis curæ à Deo recommendatus & consignatus nomen aliquod Mannæ imponere, quod omnes ejus qualitates, gustus, & sapor, quos in se continebat, ac præ se ferebat, perfecte exprimeret minimè potuerit, ac proinde obſtupefacti dixerint: *Manhu* quod significat: *Quid est hoc? ignorabant enim quid esset*, id quod exinde procedebat, quod omnes in se omnium rerum saporum, aut gustabilium sapor, & gustus exprimeret, adeo, ut qui Manna comederat, is sibi nunc panem, nunc fructus, nunc carnem, eamque nunc ferream, nunc domesticam, & ex his nunc quadrupedum, nunc volatiliū, mox denique piscium manducare videretur, prouti Hebræis manducantibus ipſorum phantasia repræſentabat, eantque omnes sapor, in aliis cibis dispersi, in solo Manna veluti in epitome quadam compendiat; unde nullum usquam invenire nomen poterant, quod eis Mannæ qualitates atque sapor, adeo quare repræſentare posset. Unde Abulenſis dicit: *Manhu! Iste est modus admirantium, idque dicebant quia nullus eorum tale unquam viderat* Matthias etenim Mannæ similis erat, quod enim in illo sapor, gustabantur, totidem in hoc residebant virtutes. Unde non sufficiebat illum vocare constantem petram, prouti Petrus appellabatur, quia insuper velut alter Andreas charitativus erat. Parum erat si veluti Philippus pius diceretur, & benignus, quia zelus quoque erat velut Jacobus. Quillum veluti Joannem puritatis nomine fuisset reveritus, parum effecisset, quia non minus, quam Bartholomæus, erat in oratione assiduus: Non satis cum dilucidasset, qui illum sortem fuisse dixisset, velut alterum quendam Jacobum minorem, quia insuper tauquam verus Simon erat vocis Dei obedientissimus; Qui cum Thadæo

proprio gratitudinis encomio celebrasset, nimis fuisset in exprimendis ejus prærogativis modicus & parvus, quia insuper eum sicut Thomam quendam dicere debuisset Domino suo fidelem, & sicut Matthæum prædicare spiritu pauperem. Quæ ipsissima causa est cur nullus ei titulus speciatim fuerit determinatus, quia nimirum omnes æqualiter virtutum laudes ei aptissime conveniebant, dicique de eo proinde potuisset: *Manhu! quid est hoc? quia nullus ealem virum vidit*. Atque idem fors cælestis super ipsum delapsa tantopere eidem favit: Et connumeratus est cum undecim Apostolis, id est, secundum undecim virtutes, quæ floruerunt in ipsis, inquit Franciscus Maryonis, *Serm. de S. Matth.*

6. Enimvero sortem hanc, quæ super Matthiam cecidit, omnino favorabilem, atque benignam fuisse facile ex illa declaratione conjicere possumus, quæ Dei Filii quanti gradum Apostolatus, in quem discipulos suos statuerat, fecerit & æstimavit, manifeste innuit, quando eis dixit: *nam non dicam vos servos, sed amicos meos*. Multæ etenim & magnæ servum inter & amicum inveniuntur differentiæ: Ille enim propter interesse unicum suum Domino ministrat, hic verò ex sincero amore. Unde Alexander rogatus uret ipsum magis deligeret, an Ephestio, an verò Craterus respondit: *Ephestio amat Alexandrum, Craterus Regem*, quali diceret: *Craterus diligebat fortunam, Ephestio personam Alexandri*. Dici quoque posset Christum Apostolos amicos appellasse, quia hæc est vera amicorum conditio, quod omnia tentare media debeant, ut periclitante alterutrinus vita, illam servare & salvare possit, prouti fecit Lucilius dum se Brutum esse finxit, ut Brutum è manibus Antoniani advenſarii sui eriperet, quo modo se quoque Demetrius erga Mithridatem exhibuit, ut Regis Antagoni furorem declinans vitam suam sibi salvam faceret: Aut verò idem illos amicos vocavit, quia eos in eodem prioris pretio, quo propriam suam personam habebat, vulgari illo adagio correspondendo, quo dicitur: *Amicus est alter ego*. Unde cum Theophrastus Philosophus duos, quorum unus pauper, alter dives erat, simul vidisset obambulantes, discipulos, quinam, & quales ii essent, interrogavit, quibus, duos familiares amicos esse, respondentibus, Theophrastus admirandus subjunxit: *Quomodo ergo alter illorum dives, alter verò pauper? quis enim ami-*

Ioan. c. 15.

Plut. in
Alex. fol.
557. col.
n. 20.
Alex. ab
Alex. l. 1.
c. 26.

Fulg. l. 4.

Ambr.
Marf. in
Theatr.

Polit. c.
22. f. 234.

corin.

Diodor.
Sic. l. 4. c.
1. de reb.
antiq.

Io. 15. n. 15.

In Cat.
D. Th. ibid.
f. 296.

Matt. 20.

In Cat. D.
Th. ibid.
77. col.

Io. c. 11.

Ap. Ioan.
sen. p. 4.

e. 102. fol.
4. col. 2. 8.

rum omnia communia esset nescit? ut proinde de
Æthiopicis amicitiam veram mutuam colenti-
bus, illos inter se tam aduersa, quam prospera
communia habere perhibeatur. Turpe enim exi-
stimabant amico claudo, non omnes amicos ejus
claudos esse. Et quidem absurdum videbatur, cum
vera sit amicitia ex rebus aduersis amicorum dolo-
re, letari in secundis, non etiam corporis doloris a-
micos participes esse, inquit Diodorus Siculus.
Hæc utique erat Salvatoris discipulos suos ami-
cos appellantis intentio. Nunquid enim id ipsum
clare satis auditis? Tam non dicam vos seruos?
Quamobrem? Quia seruus nescit, quid faciat Do-
minus ejus, vos autem dixi amicos, quia quicquid
accepi à Patre meo, vobis quoque communicare,
decevi. Quia quæcumque audiui à Patre meo, no-
ta feci vobis, quasi juxta expositionem Theophili
dixisset: Seruus non novit consilia sui Domini.
Vos autem cum amicis reputem secreta mea vobis
communicavi. Ex his itaque considerate, & vide-
tean non fuerit fors illa, quæ Matthiæ hodiè
obtigit, longè felicissima, utpote quæ dum su-
per ipsum cecidit, ipsum quoque amicum Filii
Dei, omniumque divinorum secretorum parti-
cipem esse declaravit.

7. Idque fortasse cum majore plenitudine, &
modo quodam magis speciali præ omnibus aliis
Apostolis. Pro cuius meliori intelligentia obser-
vanda est Parabola illa, quam Salvator noster de
illo Patrefamilias proposuit, qui summo manè
exieit, ut pro vineæ suæ cultura operarios con-
duceret: Exiit primo manè conducere operarios in
vineam suam. Nam per hunc Patrem familias
S. Gregor Deum, per vineam autem Ecclesiam
intelligit: Paterfamilias, id est, Conditor noster ha-
bet vineam universam scilicet Ecclesiam, qua
quod sanctos protulit, quasi tot palmites misit. Per
operarios autem vineam excolentes Apostolos
intelligendos esse dicit: Ad excolendam vineam
suam, nullo tempore destitit operarios, id est, Apo-
stolos mittere, quorum alii à Christo vocati sunt
hora tertia, alii hora sexta, alii hora nona, id est
aliqui vocati sunt citius, alii tardius. Matthias
autem ultima hora, id est, undecima vocatus fuit
se censetur, tum quia ex nonnulorum opinione
eadem quoque hora fors super eundem cecidisse
perhibetur: undecimam horam, quia Apostoli à
Christo appellati sunt horæ diei: Nonne duodecim
hora sunt diei? Unde S. P. Augustinus: Intelligit
Apostolos esse delectos velut duodecim horas diei:

Cum ergo harum harum undecim tantum es-
sent, Matthias ut duodecimus inter illos esset ad
vineæ Ecclesiasticæ culturam electus fuit. Ita
pud Lorianum sentiat Leo Caltius & S. Atha-
nasia: Circa undecimam horam venit Deus, Colpn.
Matthiam qui cum reliquis undecim Apostolis
connumeratus est, intelligi voluit vocatum. Et ta-
meti Evangelista in numero plurali loquitur:
Circa undecimam verò exiit, invenit alios flac-
tes, & dixit illis, &c. id tamen jam dictis mi-
nimè præjudicat, quia S. Chrysostomus dicit: in tem.
Non oportet ea, quæ in parabolis sunt, secundam
totum quod dicitur investigare, sed intentionem
propter quam composita est, intelligere. Et nihil
ultra scrutari. Notandum igitur, quod tamen
Matthias quoad ordinem ultimus fuerit, nulli
tamen aliorum digressitate, & merito inferre
cesserit: Accepit etiam ipse singulos denarios, id
est gratias divinas, Christi revelationes & do-
na Spiritus sancti; expressit namque Salvator
se non minus Matthiæ daturum esse declar-
avit, quam dederit aliis Apostolis, licet ulte-
rius ceteros Apostolos ultimus fuerit: Volo
novissimo dare sicus & vobis. Imò S. Joan. Chry-
sost. magno cum pondere observat, quod nec
Murmurabant aduersus Patrem familias dicer-
et: Hi novissimi, &c. quasi diceret: Non pote-
rat quidem in operariis Apostolicis ullum lo-
cum habere invidia, utpote, qui pleni erant cha-
ritate, quod si tamen vel minima invidia scin-
tilla in eos cadere potuisset, felicissimam utique
Matthiæ sortem illi invidissent: Non ergo inducit
hoc ut ostendat aliquos esse invidia moris, sed ut
ostendat hos tantò potius esse honore, quod & vobis
dian alius poterat generari. Nam in dignitate
qualem esse nunquam fomentum solet esse in-
vidiæ: haud ulla fuisse in terris hominum invidia,
se a qualis fuisset hominum conditio, inquit Menan-
der, unde videmus quod invidia locum ha-
bet in minoribus erga majores: Qui turvidas mi-
nor est, dicebat Plinius, & S. Gregorius subjun-
git: invidia est in meliores; nullus enim sanus in-
firmo invidet, nullus dives pauperi, nullus do-
ctus ignorantia, nullus nobilis plebeio. Quocirca
nisi Apostoli charitate pleni fuissent, felicem quæ
hodie. Matthiæ obtigit, sortem eundem invidiam
manifestam occasionem habuissent, utpote quæ
ei super omnes alios Apostolos eximie favit. Ac
proinde Murmurabant, id est, inter se conque-
rebantur, ut ostendat Dominus Matthiam tantò
potius esse honore, quod & invidiam alius poterat
generare.

8. Hæc præclara S. Matthiæ fors diu ante per regnum Prophetam Davidem prævisa fuit, quando dixit: *Euntes ceciderunt mihi in præclaris, et enim hereditas mea præclara est mihi.* Illis namque verbis in persona S. Matthiæ locutus fuisse videtur, sortem per sues metaphoricè intelligendo, vult Bellarminus, O sortem felicissimam, quæ amplam illam hereditatem Matthiæ attulit, qua per scelera & flagitia sua traditor Apostata sese indignum profus reddidit: *Euntes ceciderunt mihi in præclaris, id est, optimam hereditatem sorte felicissima consecutus sum,* ut exponit Cardin. Bellarminus. Notandum est autem Apostolicam hanc hereditatem, quæ divinæ voluntatis sorte mediante super Matthiam cecidit, eidem tanquam viro inter quosvis alios ibidem præfentes eximio, & dignissimo obtigisse: Hoc autem totum sorte divinæ electionis evenisse, nullus est, qui de hoc dubitet: unde cecidit fors super Matthiam: Nam hæc fors dicitur hereditas, quæ in præclaris & electis hominibus cecidit. Atque id eo abs te futurum non esse existimo, si non nihil ad magis particularia descendendo, in quo hereditas prædicta, & Apostolatus officium, quo per hanc felicissimam sortem modo extraordinario est sublimatus, consistat, examinavero. Credo autem quod quoad hoc aliqualem à Davide habere possimus satisfactionem. Hic namque dicitur quod Cæli magni Dei gloriam, & maiestatem excellentissimè celebrent, & præconizent: Cæli enarrant gloriam Dei. At verò dicat hic aliquis, Quomodo cæli loqui poterunt, qui omnis sunt vitæ expertes? Fortè quod cælum stellæ adornant, totidem in eo loquentes, & præconizantes linguæ existunt? aut verò quæ à cælis formantur verba, in eo, qui Platonis auribus audiebatur, sonu intelliguntur? Quoad horum cælorum expositionem multi sunt, nimirum Dydimus, Asterius, Gregorius X. & S. Leo, qui Cælorum nomine Angelos intelligunt: Cæli, id est, Angeli enarrant gloriam Dei. Alii autem per Cælum Apostolos intelligendos esse affirmant: Cæli igitur Apostoli sunt, inquit Polengius. Et quidem si ita est, quod videlicet cælorum nomine Apostoli intelligendi veniant, videte obsecro quam nobilis & excellens fors sit, quæ hodie sancti Matthiæ eo præcipue sine obligit, ut constitutur eximius Filius Dei Apostolus, & veluti inter plures alios hoc munere dignos dignissimus maximeque proportionatus & idoneus eligatur, qui prædicaturus Evangelium, fidem seminaturus, celebraturus magnalia, & gloriam altissimi

Paoletti Sanctorale.

Dei, universas mundi provincias laboriosissimè percurrat: Cæli igitur Apostoli sunt, & ceteri eiusdem propositi viri. Scd quid enarrant cæli isti felicissimi? Gloriam profectò Dei. Vnum hanc gloriam, quis enarrare, quis predicare, quis extollere potens est nisi cæli isti fortissimi? O verè benigna fors, æquænam maiora signa pro Matthiæ clientis tui mira exaltatione exprimere poterat?

9. Verum enimvero cum veritas libere enunciat debet ignosce mihi, ô fors fortunata, si tecum velut cum reanimata prosopopæjasticè liberius loquar, videtur enim quod nimis te erga Matthiam clientem tuum affectuosum & partialem exhibueris. An enim ad gloriam Creatoris celebrandam viros magis requiri ignoras? Non utique sine causa cæli corpora nimirum maxima, vastissima & propemodum immensa, non verò mare, vel terra, tamen si & hæc vasta sint elementa ad Creatoris excellentiam enarranda veluti proportionati, & idonei encomiastæ esse censentur. Quæ igitur ratione Matthias tanto operi adhiberi poterit, cuius nomen idem quod parvulus significat. Certe si nominis parvitati facta quoque eadem quantitatis proportionem responderit, tanto molimini ineptus profus & idoneus erit. Quapropter prætermisso Matthiæ, aliud merito subiectum designare debueras, quod operis magnitudini, sit quoque magnitudine responderet secundum quantitatem virtutis. Etenim ut difficultati huic sortis nomine respondeamus, notanda est pulcherrima, quæ de Egda-ro Britanniarum Rege recensetur historia. Hic enim cum statuta valde pusillus esset, atque in solemnitate quadam omnes regni sui Reges minores Procures & subditos nobiles opiparo excepisset convivio, contingit ut Rege Britanniarum in capite mensæ confidente, cæteris quoque conformiter status, & conditioni suæ ritè legitimeque per mensas dispositis, Reginandus Scotiae Rex cum assidentibus sibi impatentia victus murmurabat, indecens profus esse ratus quod tot Reges & procures statuta alta, atque peifecta, præclara, pygmæo tali, qualis Egdaerus erat, subditi esse, parereque debeant. Egdaerus, tamen si murmur istud audivisset & notasset, attamen dissimulando tacuit. Convivio autem finito euidam epheborum suorum iussit, ut acceptis duobus gladiis in hortum concedens ibi suum præstolaretur adventum: Interea apprehensa omni cum urbanitate Reginandi Regis manu cum in ejusdem hortum perduxit, ubi præsentatis sibi ab ephebo duobus illis epibus unum quidem

Abdine
Babylon.

G

sibi

Barth.

Cassan. p.
12. confid.
97 f. 323.
E. Bapt.
Fulg. in
collect. de
dict. mem.
l. 3 cap. de
ipsiusmes
confiden-
tia.

sibi ipsi secinuit, alterum verò Reginaldo Regi
hisce verbis consignavit : Verum est quidem
quod tu magnus sis, ego in pusilla statura py-
gmæus esse videar, in mensa querelis, & multita-
tionibus tuis debetè respondere distuli, nunc ve-
rò hic coram te præsens asto, magnitudinis, &
proceritatis tuæ facturus experientiam, liberam
tibi quoque facultatem indulgens, ut pusillita-
tis, & parvitatæ meæ vires experiri possis, sic
enim videbimus num generositas tua meæ sit si-
milis staturæ, aut animi mei magnitudo corpo-
ris tui proceritatem adæquet: *Dixitque fortitudi-
nis ejus periculum facere velle, ut sciret, an verbis
in eo facta respondeant.* Reaple autem probavit,
quod tamen statura pusillus, animo tamen ge-
nerosus quidam gygas extiterit. Quâ Historiâ
supposita dico, Matthiam quidem eodem modo
parvum quoque nominis sui significatione fuis-
se, magnum autem quoad virtutes, & merita.
Optime igitur fors super Matthiam cecidit, ad
declarandum illum Apostolatus esse aptissimum
idoneumque qui velut cælum quoddam glo-
riam & magnificentiam Creatoris sui celebraret.

Paul. Pa-
pent. t. 1.
1. f. 243.

Unde si verum est, quod *Cali recipiantur pro
sanctis Apostoli*, Matthias certe se unum ex il-
lis esse probavit, propter meritum suorum
excellentiâ idogeuum. Ad prædicandum Reg-
num & excellentiam Christi, & opera manuum
ejus, id est, magnalia Christi, ut ejus opera mira-
culosa, quæ manuum suarum opera sunt, id est,
virtutes Divinæ & humanæ. Hæc profectò est
optima illa hæreditas, de qua David loquebatur
dicens : *Etenim hæreditas mea præclaræ est mihi.*
Et hæc quidem hæreditate fors illum dignum
fecit : *Optimam hæreditatem fors felicissima conse-
cutus est.*

Ecel. 33.

10. Ratiocinati porro hucusque sumus de glo-
riosis hujus Apostoli sorte in ordine ad seipsum,
nunc cæptum prosequamur discussum per com-
parationem ad Judam, in cujus locum illum fors
favorabiliter subrogare dignata est. Optimè sanè
Ecclesiasticus inquit : *Contra malum bonum est,
contra mortem vita est,* ac proinde Matthias, qui
in Judæ locum successerat, Judæ è diametro de-
bebat esse oppositus : *Oportuit ut esset Matthias
oppositum Judæ, in cujus locum successit,* inquit
Mayronis. Unde si de Juda dicitur : *Nihil celestius*
Juda : de Matthia quoque dici debet : *Nihil san-
ctius Matthia.* Etenim si impii Traditoris actio-
nes, vitam, & conversationem nosse desideratis,
audite quamnam hac de re scriptores referant. Di-
citur itaque Jerosolymis natus patri cui nomen

Franc.
Mayr.
Jerm. de S.
Matt.

Ruben erat, matre de Tribu Dan, vocata Cibo-
rea. Hæc cum gravida esset, parvumque vicinis sce-
leratissimum filium, qui ingens totius domus sere
ruina pernicietque futurus esset, se paritum esse
somniauit. Fidem itaque somnio adhibens, ut
mala, & ærumnas, quas ex eo ceterò securus sel-
se credebat, declinare posset, filium suum mox ut
in lucem editus fuerat, canistro cuidam impo-
situm mari commisit, ut Deus aut fortuna de eo,
prout melius factu foret, disponent. Quapropter
ab ipsis matris undis ad insulam quandam cui
Iscariot nomen erat mirabiliter est deportatus.
Cujus quidem loci Regina cum animi causa ad
matis litus obambulans, cistellam hanc in ea que
positum pusionem appellantem vidit, eandem
per pedissequas suas sibi adductum, utpote prole
carens in filium sibi adoptavit, atque haud se-
cus ac suum nutriti & educari curavit. *Puerum tamen
nutriri fecit, & se gravidam simulavit, filium tamen
tandem peperisse mentitur.* Contigit autem, ut Cnab-
paulo post Cælo ira disponente verum quædam
naturalemque filium enixa fuerit, qui ja-
quantò magis succrescebat, tantò minor ted-
debat. Regina erga Judam affectus. Quod
Judam adveniens, invidia motuque rabidique
furore percitus eum crudeliter occidit, & ex
hoc vitæ propriæ patere naufragium, Jer-
osolymam aufegit, ubi in Pilati familiam se
recipiens, in ejus se humorem, atque benevo-
lentiam insinuare, ejusque gratiam captare plu-
rimum studuit. Dum autem Pilatus è Palatio
in hortum suum prospiciens in eo arborem
quandam pulcherrimis fructibus onustam vi-
disset, ingens eum fructus illius degustandi de-
siderium incessit quod Judas adveniens ut Do-
mini sui genio per omnia satisfaceret, hor-
tum ingressus desideratos à Pilato fructus Judam
legit, dumque ob decerptos fructus Judam
inter & hortulanum ingens quædam contro-
versia gliscere cepisset, Judas levatum è
terra saxum in hortulani caput fortiter im-
pegit, eumque dire nimis occidit. Pilatus igitur,
cui Judæ obsequia placere cœperant, ut oc-
cistum ejus, quoad fieri poterat occultaret, feceritque
consequentias suavius accommodaret
effecit ut Judas hortulani sui relictam viduam
conjugio sibi desponsaret, eamque hoc quietam
redderet, quod tamen pro voto usquequaque
non obtinuit, vidua namque hæc noviter Judæ
nupta continuum in corde suo ob mariti mor-
tem dolorem vivaciter sentiens sæpè sæpius in-
gemiscebant & suspirabat, cujus causam à neo-

marito interrogata, ipsa respondit, quod quoties mortis Ruben mariti sui, nec non amissionis filii (quem in mari jam dudum petiisse credebat) recordaretur, animam sibi, visceraque transfigi existimaret. Et quibus, aliisque ejusdem generis sermonibus tandem Judas evidenter se patricidam, & incestuosum matris suae maritum esse cognovit ac proinde matris suae in Christi sequelem amplectendam se tandem resolvit, à quo impetrata gravissimorum scelerum suorum veniam in discipulum est adoptatus. Quenam autem dum in Christi schola versaretur vita & conversatio ejus, quique mores fuerint, nemo est qui nesciat. Hoc unicuique dixisse sufficiat, quod suum avaritiā suadente tradiderit magistrum, ac tandem desperabundus violentis sibi ipsi manibus illatis miseram efflavit animam. *Et suspensus crepit medius: & diffusa sunt omnia viscera ejus.* Dicite sedes an unquam inventus sit in mundo homo sceleratior isto; ut proinde arduum valde futurum sit opus hominem aliquem tanta vitae bonitate, tantisque virtutibus praeditum invenire, qui perditis moribus, gravibusque impii hujusque traditionis flagitiis à diametro oppositi possit. Unde si nec ipsa fors caelestis alium invenire virum potuit, qui sua bonitate Judae flagitia, & perditam vitam compensaret, facile erit unicuique conicere qualis, quantaque fuerit Matthiae sanctitas, quantaque virtutes, *Nihil sceleratius Iuda, nihil sanctius Matthia.*

11. Veritatem istam egregio quodam Davidis Prophetae regio vaticinio corroboremus, hic enim propheticis spiritu futurus Judae eventus è longè prospiciens, edixit: *Fiant dioe ejus pauci, & Episcopatum ejus accipiat alter.* Omnes etenim expolitores locum istum de persona Judae intelligunt: *Videmus impletum fuisse hoc vaticinium de Iuda perfectissime,* inquit Card. Bellarminus. Per dies autem quos devivere non meruit, S. P. Augustinus dies, quos in Apostolatu, Hieronymus verò, quos in tota vita traduxit, intelligunt. *Et Episcopatum ejus, id est, Apostolatum accipiat alter.* Porro in illis Davidis verbis praecipue observandum est nomen illud advesativum *alter*, hoc enim non solum individualiter, sed etiam moraliter intelligitur, quasi diceret David: Is qui in Judae locum succederet, erit *alter*, id est, alter in vita, & moribus, eximius dotatus virtutibus, ingenu merito locupletatus, &, ut unico verbo multa eloquar, speculum erit certissimum sanctitatis; *alter*, qui de minimo quidem coinquinatus esse de-

fectu videatur; *alter*, qui non est futurus invidus, sed charitativus; *alter*, non traditor, sed fidelis; *alter*, non vas contumeliae, sed honoris, pulcherrima phiala; *alter*, non cloaca spurcitierum, & viciores, sed schola virtutum, & honoris theatrum; *alter*, non arrogatus, sed humilis; *alter*, non iracundus, sed mitis; *alter*, non fraudulentus, sed sincerus, & legalis; *alter*, qui non prodigat vitam suam desperabundus in patibulo, sed sanguinem suum pro fide in Martyrio effundet: *Apostolatum ejus accipiat alter.* *Matthias videlicet, qui omnibus modis erat alter, id est, non consanguineus, non familiaris, non amicus, non similis vita ac morum.*

12. Etenim quantum Judas Apostolicae reputationis praedicti acutit, tantum Matthias eidem honoris gloriae adscivit: Peropportune hoc loco mihi in memoriam venit pulchrum, & jucundum illud, quod duos illos peritissimos Cytharædos Aristodemum, & Eunomium intercessit, harmonicum musicae artis certamen; quilibet enim illorum tanquam majorem sibi artis suae praesumens peritiam, praeminentiam comparate praeendebat pariter & palmam. Eunomius, qui primus artis suae specimen edere volebat, chordas cytharae suae aptissime dispositas suavissime tangens, harmoniae suae dulcedine artisque praestantia auscultatorum tranquillare aures, vultus serenare, cordaque laetificare videbatur. Jam Nymphæ jucundantes exsiliabant, saltabantque ad cytharae modulum pastores, denique si non auscultandi causa accurrere è vicis & plateis lapides, attamen homines praecytharae dulci sono, attoniti lapidum instar immobiles persistebant. Verum, ô sortem pessimam! ô prorsus insperatum eventum! cum jam artis suae apicem ferme plectro suo attigisset, populi que circumstantis applausus jamjam esset recepturus, cythara subtilior chorda, quae in certaminis illius scena superiorem vel discantum repraesentabat, ex improviso rumpitur: at verò videte quam felix fuerit hæc infelicitas; nam mox parva quaedam cicada, quae in arboris ramo quiete consistens, cum attentione singulari auscultabat, Eunomii infortunio compatiens, subito ex arbore volando descendens ad eum se cytharae locum firmavit, quem cytharædus plectro vel manus suae digitis tangere solebat, subtilique voce sua dulcissime cantillando chordæ illius supplevit defectum. Sicque inchoatus ab Eunomio Cytharae sonus, non dissonus, sed delectabiliter, artificioseque sonorus reddebatur, suamque admirabili harmoniâ aures

Cardin.
Bellar.

ubi supr.

astantium suavissimè demulcebat. In hoc jam enarrato eventu præfigurata videtur simplicissimamque veritatem. Sanctissimum enim Jesu Christi Collegium persimile erat Eunomii cytharæ, cujus duodecim chordæ duodecim fuerunt Apostoli. O quam suavem hæc cythara sonum edebat! qui ab Oriente in Occidentem usque audiri perfacile poterat: *In omnem terram exiit sonus eorum; & in fines orbis terra verba eorum.* O quam concinnè adaptata, quam harmonice disposita erat cythara ista! Verum enimverò ex improvviso cytharæ illius unica chorda rupta fuit, quæ Judam referebat: *Suspensus crepuit medius.* & diffusa sunt omnia viscera ejus. En inconditum hujus cytharæ sonum harmoniam dissonantem & imperfectam, mutilamque cytharam. Verum ô sortem mirè benignam! nam parvula cicada quædam, quæ Matthiam significat in deficientis chordæ locum subiugreditur: *Cecidit fors super Matthiam.* & annumeratus est cum undecim Apostolis. Hic sanctitate suâ, quem Collegium ex Judæ lapsu patiebatur, subveniebat defectui, suæque prædicationis perfectissimo sono, duodecim chordarum harmoniam deficientem perficiebat, & redintegrabat. Unde Chrysostomus ait: *Multò magis Matthias explevit chorum (id est, Apostolicum) & ordinem perfecit.* Fuitque hac ratione majus lucrum quod Matthias attulit, quam fuerit damnum quod ex defectu Judæ in Collegium Apostolicum dimanavit. Unde & hoc sine fors hæc felicissima super ipsum cecidit.

13. Multi, sique valderari, & insoliti effectus tempore patientis Christi visi fuere. Inter alia namque visum fuit, quoddam petra sepe per medium dividerent: *Petra scissa sunt.* Scio equidem quod multi reperiuntur lapides ad stuporem admirandis proprietatibus naturalibus præditi. Astrion lapis, qui in India nascitur, estque chrysallo persimilis, in medio stellam quandam continet, quæ instar Lunæ, quando decimam quartam attigit, relucere conspicitur. Ephestis, qui in Corica nascitur, in aquam bullientem projectus refrigeratur. In Scoria, præcipue verò in Arcadia lapis quidam repetitur, qui stupæ superimpositus subito accenditur & inflammatur. Pinches in Perside invenitur, quem si alii comprimere præsumant, mox manum digitosque comburunt. In monte Gonio in Carthagine lapis quidam deprehenditur, qui in æstate semper est flammivomus, in hyeme verò aquarum scaturiginem emittit. Lusitanum litus pollet gemmâ,

seu lapide Ceraunio, quem Indici præferunt, & Solæ adversus vim fulgurum creditur opitulari. Galatia lapis instar Adamantis durus est, in ignemque projectus non solum illi resistit ne laedatur, aut inde pari quid possit, verum etiam frigiditatem suam semper conservat, nec unquam calefcit. Alii insuper non minus admirandis proprietatibus imbui lapides reperiuntur alibi in diversis locis. Verum quoddam lapides inveniantur, qui hæc omnia ac si sensu præditi essent, præ dolore rumpuntur, aut scinduntur, naturaliter impossibilitatem aliquam sibi adjunctionem habere videntur. Et quæ si igitur ratione verum erit, quoddam petra scissa sunt. Cur arbores non dissecantur, non rumpuntur? Cur æra, & metalla? Cur Evangelista lapides seu petras scissas esse perhibet? Quid petra seu lapides cum Passione Christi commune habent? Etenim incidit hoc loco mihi de lapidibus non illapida historia, quæ propositarum questionum resolutioni viam commodam haud dubie sternet. Mercator quidam non insolemnis magnæ pretiosorum lapidum quantitatem ex Ladusæcum in Lusitaniam attulit, quos, ut emptores ad comparandos laceficeret publice venum proposuit, habuitque confestim emptores penitulos, à quibus ferè omnes fuere compepti, exceptis solis Smaragdis, qui emptoribus minime ridebant, id quod in magnum redundabat gemmatii præjudicium pariter & detrimentum. Verum, pulchram auscultate inventionem, quam ad Smaragdos suos venditandos, majorisque ad emptoribus deinceps æstimandos adhibebat. Nonnullos è Smaragdis fiori eundem ex auto affabre confecto inseri fecit, illumque Smaragdis pulchre distinctum florem Isabella Regina liberaliter donavit, hoc solum ab eadem suppli-cando, ut illud sequenti diluculo pro capitis sui decore & ornamento florem illum deferendo publice honorare dignaretur; id quod subito promissum factumque fuit. Torum autem Cy-næcum, omnesque nobiles Smaragdos flores in Regina vertice conspicientes mirè eosdem dilaudarunt dicentes: O quanta est lapidum istorum elegantia! quàm suaviter attrident! quàm mirè singulorum oculos ad se rapiunt! Unde hæc gemmæ adductæ sunt? Num in hac urbe venduntur? ubi? A quo? &c. Erantque Smaragdi illi singulis tanto in pretio, ut illos repetitâ vice publicè expositos paulò minus quam unius diei spatio cunctos vendiderit, adeo Smaragdi Regina donati, reliquorum Smaragdorū par-

Act. Ap.
c. 1.

D. Ioan.
Chryss.

Matth. 26.

Isid. lib. 16.
c. 13.

Idem lib.
16. c. 14.

Orellius
ap. Major
lib. collo.
13. fol.
778.

vi aſſimatorum pretium aurent & aſſimatio-
nem: Idem hic eventus accidit petris, ſeu lapidi-
bus ſi non pretioſis, ſaltem piis & doloroſis, quæ
in morte Jeſu Chriſti Domini veluti Domino
monenti compitentes per medium ſciſſi ſunt.
Vir quidam qui a petris Petri nomen acceperat,
cui dictum fuit a Chriſto: *Tu es Petrus & ſuper
hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* Hæc pe-
tra autem omnes alias petras in contemptum &
vilis adduxit, quando cepit anathematizare
eas, quia nescio hominem iſtum quem dicit.
Quid ſit? Petra in Chriſti Paſſione quali præ
compaſſionis dolore ſciſſæ, honorem ſuum,
ſanctæ aſſimationem quam per animatæ pe-
træ, id eſt, Petri negationem perdidit, reſarci-
verunt denuo, & recuperant adeo, ut quantum
Petrus illas Chriſtum negando viles effecerat, hæc
ſcilicet Dei ſciſſuris ſuis proteſtantes, & confeſſen-
tes tantundem reputationem ſuam, quam omnes
aliæ petra amiferant tunc recuperant. Porro æ-
dificium Sacroſanctæ Eccleſiæ Dei ſuper duode-
cim petras Apoſtolicas innoxium, & fundatum
erat: è quibus duodecim turpiter collapſa &
conſtracta eſt, quando abiit unus de duodecim, qui
dicebatur Iudas ad Principes Sacerdotum. Aliæ
quidem undecim non ſine robore etiamnum ſal-
væ ſupererant: At verò in electione Matthiæ
petra ſecuræ, ſolidæ, firmæ, & ſtabiles aſſima-
tionem ſuam, & pretium ſolium denuo recu-
peravere, ædificiumque Apoſtolicum eâ jam de-
inceps ſuit ſoliditate corroboratum, ut nullum
proſus lapſum aut ruinam formidaret. Hæc eſt co-
rona duodecim perſulgidæ, inquit B. Laurentius
Juſtinianus, quam in regno Chriſti cæteris electis
Matthias conſequitur Apoſtolicus, eò ſplendidiorem,
quò uberiorem manipulum ſortitus eſt gratia.
14. Quando apud memetipſum corvi, qui na-
tura ſua vorax & carnivorus eſſe ſolet, abſtinen-
tias conſidero, quid cogitare debeam proſus ig-
noro; Dubitare enim quis meritis poſſet, num
Congenitam ſibi naturaliter indolem commuta-
rit? Corvos etenim invenio à Deo ad ſuſtentan-
dum Eliam Prophetam adhibitos eſſe, qui ore
ſuo quotidianum ei victum detulere, ne vel mi-
nima ex allatis carnibus ad ſui ſuſtentionem
particula decerpta: *Corvi deſerebant ei panem, &
carnes, mane, ſimiliter panem, & carnes veſperi.*
Imò, quod majori eſt admiratione dignum,
Corvi quoque adhibiti ſunt ad corporis S. Vin-
centii Martyris cuſtodiam. Unde Metaphraſtes
apud Lypomanum prodigii loco recenſet: *Cum
ſancti Martyris reliquia projecta fuſſent, corvus*

ſanctum illud corpus cuſtodire cepit. Mira proſectò apud Li-
res, quæ quomodo fieri poſſit, ignoro. Dicit ete-
nim communiter ſoler, Lupus pilum quidem
immutat, naturam non item: ac vero corvus
neutrum variare aſſolet; Et tamen in duobus
hiſce caſibus, ſicut, & in ejuſdem generis obſe-
quio duobus magnis Dei ſervis Antonio mag-
no, & paulo primo ſiremitæ præſtito, naturam
illos immutaviſſe, diverſoque à ſemetipſis factos
fuſſe conſpicio. Veruntamen facili negotio abſe-
que ullo ad miraculum aliquod patrandum, vel
patratum confugio, cauſa illius ſciit, & cognosci
poterit, dicendo; Deum ita voluiſſe ut fieret.
Pro cuius intelligentia obſervandum eſt id,
quod diluvii tempore accidit. Noë enim, ut in
Geneſi legitur experiri volens ſi jam ceſſaſſent
aquæ, fenestram arcæ aperuit, corvumque avo-
lare permiſit. Quem Scriptura ad arcam æqua-
quam reverſum eſſe dicit: *Dimiſit corvum, qui
egrediebatur, & non revertebatur,* nam ut Scrip-
tores exiſtiment, in montibus cadaverum mor-
ticina invenit, in quibus manducando ſubſiſtit,
neque ad arcam redire curavit: *obitus non redit
illeſtus cadaveribus.* Quia turpi aviditate totam
corvorum ſpeciem infamaſſe corvus iſte vide-
tur, ita ut per unius defectum gulofi paſſim au-
dire omnes debeant. Unde ad famam jam perdi-
tam integre recuperandam prædicti corvi dum
impacti, & eſurientes Elia, Paulo, & Antonio
annonam ſuam ſtatim temporibus attulerunt, aut
S. Martyris cadaver præter morem cuſtodive-
runt, abſtinentes ſeſe eſſe probant, dum appe-
titum ſuum reſiſtentes non manducant, quæ
appetere ſolebant, hacque ratione infamiæ ex
unius gulofitate toti corvorum ſpeciei cauſatæ
oportunum valde attulere remedium. *A corvis
miniſtrari Propheta præcipitur, ut ſcilicet culpam
quam in diluvio commiſerat in terra, purgare
illa videretur, dum ut fidelis miniſter eſſet Elia, S. Scrip-
ta, qui negligens & fallax erat ante Noë, inquit S. P. c. 15. fol.
Auguſtinus. Porro rectè conſideranti verum eſſe
facile apparebit, quod eſſe corvi aptè correſpon-
deat naturæ traditoris Judæ, qui corvus niger, &
deformis fuit, licet alii diſcipuli utpote boni, &
ſancti, cum aliis corvis nequeant comparari. Et
quidem Judas libidinibus ſuis infami quoque
filii Dei traditione, & morte ſua totius Apoſtoli-
ci Collegii gloriam valde obſcuraverat, ac proin-
de neceſſum erat ut unus reperiretur, qui opor-
tunum datis & perpeſſis damnis ſciret adferre
remedium. Veruntamen ne ipſa quidem coſtitus
à Deo immiſſa ſors ſubjectum aliquod Matthiæ
ſan-*

Franc.
Mayron.
in serm.
S. Matt.

sanctius, & melius invenire nequivit, quod vitæ bonitate, integritate morum, operum sanctitate, jejuniis, abstinentiis, aliisque operibus dignis & meritoris mali corvi defectum suppleat, famamque, quæ per nebulous istius dissolutiones gravissimè læsa fuerat, restaurare posset. Ad quod obtinendum omnino conveniebat, ut Matthias noster vitæ, operibus, moribus, doctrinâ, & conversatione perverso illi proditori contradiceret: Oportuit ut esset Matthias oppositum Iudæ in cuius locum successit. Unde si de hoc dicitur Nihil Iudæ scelestius, de Matthia affirmare debet: Nihil Matthia sanctius.

15. Pulcherrima est S. Ambrosii circa Abeli Adæ secundo geniti, Caino verò posterioris filii nativitate observatio: Dicit enim Sacer Textus: *Et adjecit parere Abel.* Ubi verbum illud *adjecit*, terminus est arithmeticus, quo numerum numero adjungit significatur, prouti ex Psal. 60. multis Scripturæ locis manifestè colligitur. Sic enim Nathan David dixit: *Si parva sunt ista, adjiciam tibi multo majora.* Ecclesiasticus quoque: *De propitiato, inquit, peccato noli esse sine metu, neque adjicias peccatum super peccatum.* Propheta similiter ex parte Dei Ezechia dicit: *Adjiciam super dies tuos quindécim annos.* Salvator similiter ait: *Quis vestrum potest adjicere ad statueram suam cubitum unum.* Et sic in multis aliis Scripturæ locis idem invenitur. Unde in bona Arithmetica advertendum, quod numerus sequens in se totam præcedentium numerorum summam complectatur, & adhuc aliquid amplius. Unde si numero binario ternarius addatur, histotum illius contentum tollit, & in se complectitur, & aliquid amplius. Insinuat idipsum S. Ambrosius, cum ait: *Cum adjicitur aliquid, quod prius erat, tollitur.* Idem colligitur ex Arithmetica proportionibus, addito enim numero fit alius numerus, absolvitur superior, & cogitatio nova excludit superiorem. Postea verò ad præsens propositum de Caino & Abele concludit. Ergo cum adjicitur Abel aufertur Cain. Porro in Collegio Apostolico Judas, novellus Cain, seu potius Caino deterior duodecimus erat, hic autem Christum tradidit, & demum apostavit, atque in ejus locum Matthias adjunctus fuit, cui conformiter Arithmetico & prædictorum Scripturæ locorum Regulæ omnes pariter gratiæ, prærogativæ, merita, virtutes, quæ a Spiritu sancto Judæ, si in bono perseverasset, elargitæ fuissent, attributæ fuere. Unde merito credere possumus Matthiam habuisse super alios discipulos

D. Ambr.
de Cain. &
Abel. t. 4.
lib. 1. c. 1.
fol. 115.

dignitates duplicatas, id est, & alias, quæ Judæ, si stetit, debita fuissent, & insuper proprias. Et nunquid idipsum eximium à cælesti sorte ipsi præstitum favorem fuisse existimatis? Certe fors super Matthiam. O quanto majori jure gloriosus noster Apostolus his dictum illud Augustini Imperatoris, nec non illud quod Platina de admirandis operibus felicis recreationis Seno in IV. Romæ patris, scripsit replicare potuisset? Augustus enim Imperator inter alia, de quibus gloriari solebat, opera, unum præcipuum erat, quod vim Romani Imperii & consueverat totius mundi imperium adorsus, Romam invenisset lucam vel lateritiam, ipse, utpote ingens nobili, & generoso animo præditus, Romam continuis fabricis, & ædificiis eoque restauravit, & exornavit, ut verè alia quædam Roma esse videatur, ac proinde dicere solebat: *Inveni civitatem hanc lateritiam, & relinquo marmoream.* Platina quoque omnes fabricas, ædificia, restorationes, Fontes, Ecclesias, Palatia, Hospitalia, & alias à supradicto Pontifice erectas fabricas, considerans de eodem dixit: *Inveni Romam lutam, & relinquo lateritiam.* Simili namque ratione Sanctus Matthias ineluctum illud Collegium Apostolicum ex limo & luto fabricatum, id est, ob pessimos Judæ mores & defectus valde defectuosum, & imperfectum in sui Apostolatus initio invenit; ac verò mox ut ipse per sanctam eidem annumeratus fuit, duodecim numerum perfectionem ei superadjecit. Nam mentis suis illud expolivit, sanctitatem suam exornavit, martyrii sui petris restauravit; illustravit copioso suo proinde confirmanda effuso sanguine, ac demum sua morte idem non solum mundo, verum etiam cælo, & Deo spectabile valdeque conspicuum reddidit. Unde jure merito ipse quoque dicere poterat: *Inveni numerum Apostolorum lateritium, sive imperfectum, & relinquo lapideum, id est, perfectum; quia ceteri illi fors super ipsum, & annumeratus est cum undecim Apostolis.*

16. Vetus enim verò satis superque in mediis detestabilium Judæ operum tenebris, hæsimus, nunc quoque vultum nostrum serena Redemptoris nostri luce, illustremus & serenemus. Fidelis Christi Domini Secretarius S. Joannes Apostolus refert, Filium Dei in cœna fuisse turbatum: *Turbatus est spiritus, id est, magno cor suum angore occupari perlescit.* Mollitia ad obsequendam mentem ejus integrum dolorum congregavit exercitum, angore cordis in pectore ejus relicto imbi magno afflictionum ærumnarumque

que agmine castra metatus est. Paulū autem post
ex improviso totus iocundus & latus serenum
denuo vultum exhibuit, evanescebant ex ejus
pectore angores, ab ipsius corde fugari cerne-
bantur, qui illud obsederant afflictionum exer-
citus, denique mœstitia in hilaritatem, amaritu-
dines in dulcedines lata metamorphosi subitō
vertebantur, unde dixit: *Nunc clarificatus est*
filius hominis. Quasi corpus ex nature divina con-
solatione gloriam mutuaret, inquit S. Hilarius.
Utinam hoc loco penetrare possem unde nata
fuerit Redemptoris nostri mœstitia, & quam-
nam habuerit originem improvise illa Claritas,
quā vultus ejus referentur cernebatur? Cur
adeo subitaneā vicissitudine Turbatio in conso-
lationem, acque læticiam transmutatur? Fortē:
ut vult Chrysostomus, persuadere Discipulis suis
nunc turbationibus & mœstitiæ cedendo, nunc
locum dando lætitiæ, & mentis hilaritati; *suadet*
non solum letari, sed etiam tristari? Regius Pro-
pheta David propheticō oculo longē ante futu-
rum esse prævidit, ut omnes totius terræ arbo-
res universalem quandam excitarent læticiam:
Exultabant omnia ligna sylvarum. Quodnam,
obsecro, est lætum illud faustumque nuntium,
ob quod tantus inter omnes sylvarum arbores
plausus excitetur? Fortasse, quod æstati anni il-
lius nulla sit successura hyems, cujus injuriis fo-
lis spoliati possint? Aut vero, quod deinceps
ab impetuosīs savi Aquilonis insulsiatibus mini-
me sint infestanda? Vel quia coma earum futu-
ro vere adornanda sit floribus & in autumno po-
mis aureis locupletanda? Euthymius respon-
det, quod sicut ab una terrestris paradysi arbore
natae sunt omnes totius mundi ærumnæ, affli-
ctiones, & miseriæ, ideoque omnes arbores ob
unicum illud infelix arbutum lugent & dolent:
Omnes in primo ligno languerunt arbores, inquit
Euthymius, ita quoque ab uno ligno sive arbore
in monte Calvarie plantata, in qua divinus ille
fructus pependit, de quo Gabriel Mariæ dixit:
Benedictus fructus ventris tui Iesus, derivata sunt
omnia bona, suavitque omnes mundi lætitiæ ha-
bent originem. Quia nunc in uno eorum scilicet
Crucis ligno exaltari meruerunt, unde sequitur
quod Exultaverint omnia ligna sylvarum Judas
quoque arbor verē infortunata fuit, quæ alios
fructus non produxit quā angorem Apostolis:
Et contristati valde, Christo verō mœsticiam:
Turbatus est spiritus. Quia verō Filius Dei aliam
quandam arborem futuram prævidebat, quæ

bonarum sanctorumque operationum dulces, &
suaves produceret fructus, id est, S. Matthiam A-
postolum, qui Apostolis per suam electionem
causa júbili, sibi verō causa gloriæ, & lætitiæ fu-
turus esset, ideo resumpto sereno, ac hilari vultu
totus latus atque iocundus dixit: *Nunc q. d. ex*
quo jam de facto Matthiam in locum Judæ feli-
citer subingredientem video, me refocillari, ac
consolari plane persentisco: Nunc clarificatus est
filius hominis. Unde S. P. Augustinus turbationis pud D. Th.
Christi rationem reddens dicit: *Iam turbatus est in Cat. ibi.*
spiritu quia ipse traditor jam fuerat exiturus, ut lu-
das, quibus Dominus ab eo traderetur, adduceret.
S. Ambrosius autem resumptæ à Christo lætitiæ
rationem assignans inquit: *Quia necesse habebat,*
perire filium perditionis oportebat in locum ipsius
subrogare filium salutis, id est, S. Matthiam Apo-
stolum.

17. Punctum istud per alium quendam Scrip-
turæ locum obsecro confirmemus. Legitur itaq;
in Evangelio quod dum incarnatum Dei Patris
Verbum in cœna mensæ accumbens calicem in
manus suas accepisset, Discipulos suos hunc in
modum fuerit allocutus: *Dico autem vobis: non*
bibam amodo de hoc genimine vitis, usque in diem
illam cum illud bibam vobiscum novum in regno
Patris mei. S. Remigius per hoc æterni Patris reg-
num, cœlestis gloriæ regnum intelligit: In regno
Patris constitutus id est, in gloria æterna immortal-
tatis sublimatus vobiscum illud bibam novum. Ve-
rū hinc hinc patet, & S. Remigi, nam Sacer
Textus hoc sensu explicatus maximam mihi pati
videtur difficultatem, certum enim est quod in
cœlo non bibatur liquor vitis, tamen enim Pro-
pheta dixerit: Torrente voluptatis tua potabis eos,
hoc tamen intelligendum est metaphorice & non
realiter, nam animæ beatorum non sunt capaces
vini & potus, neque etiam beatorum corpora illo
indigebunt, quia gloriosa erunt, neque opus ha-
bebunt ut vino sustententur, multo minus id
ipsum appetent; nam in ipsa divinæ essentiae vi-
sione omni imaginabili consolatione, & gustu
felicitissime perfuerunt. Dubii hujus resolutio-
nem attente velim auscultetis, quia totum hic
latens mysterium ad honorem & gloriam S. Mat-
thiæ explicabimus. Certum itaque in primis est,
quod vinum symbolum sit, & causæ lætitiæ. Un-
de Doctor Angelicus dicit: Vinum latificat cor
hominis. Est igitur superiorum verborum sensus
iste, quasi diceret Sapientia incarnata, scitote, &
dicteissimi Apostoli mei, quod ex nunc dum
memetipsum vobis sub specie panis in cibum,
sub

Matt. 26.

Marc. 14.

Luc. 22.

D. Remig.

in Cat. D.

Tho. ib. fol.

102. col. 3.

D. Thom.

sub accidentibus verò vini in porum dispenso, tantam in corde meo percipiam lætitiā, tantoque gaudio exultem, ut cor meum gessere, Spiritus meus jubilate præ gaudii vehementia videatur; Neque tale gaudium deinceps aliquando sum habiturus, donec relicto hoc mundo in cœlos, in regnum scilicet Patris mei advenero. Verum nova hic mihi suboritur difficultas, unde

D. Remig. ibi in c. 26. Mat. scilicet tanta lætitia deriveretur, de qua S. Remigius scribens dicit. *Quasi novo gaudio labor.* Vultis scire unde illa nascatur? Iam suam habebit originem, quando in Consistorio Apostolico deficiente Judæ, Matthias electus fuerit; Tunc enim. *Quasi novo gaudio labor.* Unde S. Hilarius inquit: *Videtur autem ex hoc, quod Iudas cum eo non biberit, quia non erat bibiturus in regno; Cum universos tunc bibentes ex vitæ istius fructu bibituros secum postea polliceretur.* Ab exclusionem nimirum Judæ, sequitur Matthiæ inclusio, cujus electio filio Dei majorem adferet gloriam & jubilum, quando in Paradisi regno consistebit. O felicem Apostolum! O fortem Matthiæ amicam faustam & fortunatam, quæ cum elegisti ut Collegii Apostolici fieret supplementum, indeque damna refarciendo cœlo jubilum adferret, ipsique Deo lætitiā.

18. Verum enim verò dicat hic aliquis, nec immerito, nunquid omnia, quæ hæcenus diximus, de Barsaba iusto quoque verificari potuissent, si fors illa fortunatissima super illum cecidisset? De hoc minime dubito. Curigitur eorum unus Deo plus placuit, quàm alter? Hic fatendum est iudicia Dei prorsus occulta esse atque recondita. Veruntamen Dionysius Carthusianus causam hujus fuisse dicit, quod Barsabas Christi fuerit cognatus: Barsabas fuit consanguineus Christi, sique per hoc docuit, quod ex consanguinitate, aut carnali affectu non sunt homines ad Ecclesiastica beneficia, aut officia promovendi. Etenim, quàm sunt à similibus electionibus alieni, qui dignos optimæque meritis prætereuntes eos ad maximas dignitates eligunt, qui aliud quam parentelæ, sanguinis meritum non habent. Quor sunt qui pro emolumento, aut honore Ecclesiæ, ne unum quidem verbum dixerunt, aut pedem suum vel manus nunquam moverunt, qui tamen plurimis aliis, qui in laboribus, & obsequiis pro utilitate Ecclesiæ Dei præstitis, & adhibitis consueverunt, nec tamen alio, quàm bonæ spei pane pascuntur. Ut quis ad magnam aliquam dignitatem evehatur, hoc solum sufficit si fuerit cognatus, jam enim omnia requirita, magnisque vel ex hoc

meritis abundabit, si nepos fuerit eligentis. Matthias autem ad Christi parentelam minime spectabat, atque ideo cecidit fors super Matthiam.

19. Ad hæc observandum Christum elegisse viros idiotas, abjectos, & viles (propterea docet, Antoninus Archiepiscopus Florentinus) totius mundi conversio indultitæ aut sapientiæ humanæ attribueretur. Elegit autem Matthiam, qui fuit omni virtute ornatus, ut vel hinc Testatur eos Carth. ad dignitates, beneficia, animarumque curam eligere discant, qui de Ecclesia optime meriti, quibusdam & exemplarem vitam agentes, in virtutibus optime sunt qualificati: Ab Apostolo non est Matthiam electum eligi voluit, ad insinuandum Leonis postero rectoribus Ecclesiæ, quod peris totis, non idiotæ sunt ad Clerum & regimen animarum assumendi. Quod si beneficium aliquid vacare solent contigerit, non habeatur ratio privati affectus, nullus detur amicorum, vel Patronorum commendationibus locus, non moveatur donis & muneribus, sed ad solam idoneitatem & merita dirigatur eligentis Prælati oculus. Sic Archidias vas aureum nequaquam iis dabit, qui id sine meritis ab eodem postcebant, sed soli dedit Eupridi, quem ob virtutes, aliasque optimas qualitates optime id meritum esse sciebat. Fuit Deus, Placuit, ut deinceps caveatur ab omnibus ne ob parentelæ quoddam interelle aut respectum humanum electis malis boni excludantur; meminerint enim qui hoc faciunt, Deum qui supra nos est videre omnia, qui tandem suo tempore, quando rationes singulorum revidentur, de eorum temeritate terribile sumet supplicium.

PARS SECUNDA.

19. Cecidit fors super Matthiam. & enumeratus est cum undecim Apostolis. Verum quidem est S. Matthiam, totius Collegii Apostolici, quantum ad ordinem, ultimum fuisse, veruntamen quoad dignitatem, & excellentiam nulli est postponendus; nam sic enim cecidit, ut hac ratione verificetur axioma illud Philosophicum: *Quod est primum in intentione, est ultimum in executione.* S. Joannes Evangelista in sua ad eam mystica Apocalypsi Civitatem cœlestem à partibus enumeratione mirabiliter descripsit, per illum autem Civitatem Sacri Doctores Ecclesiam communiter intelligunt. Duodecim autem lapides pretiosi, supra quos Civitas illa est edificata, duodecim referunt Apostolos: Et mirus cecidit, qui habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim

Dionys. Carth. in cap. 2. Ath. Apost. & in ser. de S. Mat.

nomina duodecim Apostolorum Agni. Requales autem sunt hi lapides, aut quonam nomine vocantur? Primus est Jaspis qui S. Petrum representat, Zapphyrus Andream, & sic de Calcedonico, Smaragdo, Sardonio, Sardonio, Chrysolitho, Berillo, Topazio, Chrysopraso, Hyacintho loquendum, qui singuli singulos Apostolos significant, ultimus autem scilicet Amethystus, S. Matthiam exprimit. Verum inquit cur lapis iste Matthiam, & non alium Apostolum indicat? Quoniam est illa Amethysti proprietas, in qua S. Matthiam representat: aut quoniam est Sancti huius prerogativa, in quo Amethysto respondere dici possit? S. Bonaventura dicit humilitatem eius esse huic lapidi pretioso persimilem: *Humilitas comparatur Amethysto*, qui proinde Matthiam optime convenit, cuius nomen interpretatur *parvulus*, id est, unde Amethystum Matthiam assignant propter humilitatem, quam in nomine ipso parvi ferebat. Berchorius de Amethysto dicit, quod hic lapis semel accensus nunquam extinguatur. Si semel igne succensus fuerit extingui perperam non valebit. Cui consonat, quod Isidorus scribit, scilicet ex Amethysto factum esse altitudinem, eamque accensam in templo ex opposito cuiusdam Idoli fuisse suspensum: *Et nullam tempestate, vel imbre poterat destrui & extingui*. Animatus Amethystus noster in Dei amore adeo vehementer ardebat, ut ad illum in eius corde extinguendum praevalere nequaquam potuerint siue tyrannicarum persecutionum venti, siue tormentorum tempestates, siue lapidum grandines, imò nec mors ipsa id facere potuit. Verum est alia quedam huius lapidis proprietas, etque inter ceteras specialissima, valdeque eximia, de ea namque Berchorius scribit: *Est gemma rubens, quasi rosa virans, inter cunctos lapides rubens obtinet principatum*. Optime igitur Spiritus Sanctus Matthiam in Amethysto representat, quia tamen si ultimus sit in ordine, nemini tamen postponitur in meritis & dignitate. *Inter cunctos obtinet principatum*.

20. Certissima veritas est, quam ab Aristotele edocemur, quod scilicet *Posteriora generatio*, sunt priora perfectione. Homo in aetate virili perfectior est, quam in pueritia, & tamen pueritia virilem aetatem multo tempore praecedit. Inter omnes potentias, aut sensus corporeos visus in actionum suarum exercitio omnium ultimus est, & tamen simul est omnium nobilissimus: Partes praecedunt compositum siue totum, & tamen hoc longe perfectius & dignius est illis.

Paolitti Sanctiorale.

Quod si doctrinalis haec Regula vera est, cur non quoque in Matthia Apostolo suam exerceret energiam? *Posterior electione, prior perfectione*. Solebant antiqui Morum veluti perfectum prudentiae symbolum depingere; prouti restatur Valerianus idque quia fructus tardè producens eodem in omnimodam securitatem & extra omne periculum constituit, ne scilicet à frigore, aut gelu, aut alià quavis verni temporis intemperie, quibus aliae arbores praematurè ante Morum efflorescentes ut plurimum conficiuntur, damnum aut nocumentum aliquod patiantur. Idem ferè accidit Apostolis, qui ante Matthiam florescere coeperunt; cum enim in media asperissima Passionis Christi hieme constituti essent Arbores Apostolicae, maximum à frigore & gelu nocumentum passæ fuere, nam Judas Dominum & Magistrum tradidit, & pro vilissimo pretio vendidit, Petrus eum negat, Thomas veluti incredulus eum resurrexisse non credit, reliqui *relictos eo omnes fugerunt*. Matthias autem, qui tardius florescere coepit, ab hisce tempestatibus omnibus securus extitit, quia Christum non tradidit, nec negavit, nec fuit incredulus, nec fugit aut eum dereliquit. *Posterior electione, prior perfectione*. In multis spectabilibus Urbis Romanae locis, & speciatim in Bullis, quas Romani Pontifices edunt, observavi S. Paulum ad dexteram S. Petri ferè semper collocari, id quod mihi varia cogitandi, & speculandi causam praebuit. Cum enim S. Petrus Apostolorum supremum caput, & vertex sit, sit item totius gregis Dominici Pastor & Papa, utique non solum sanctum Paulum, sed & quosvis alios praecedere Apostolos, & ad omnium dexteras collocari debet. Quis enim unquam vidit quod Cardinalis Summum Pontificem praecedat, ad ejusque dexteram sese collocet? Et tamen id non casualiter, aut fortuito, sed ex deliberata ratione & bono cum fundamento fieri omnino existimo. Videamus an forte persequentem historiam aliquod pro hujusce difficultatis intelligentia lumen haurire possimus. De Dario legitur, quod duos habuerit filios, quorum unus Artabanus, alter Xerxes vocabatur, inter hosce postquam adoleviscent nata est ingens controversia, uter illorum post patris mortem ad Regni Sceptum, & Coronam successurus esset. Artabanus id sibi sine ulla contradictione deberi constanter affirmabat, eò quod primogenitus esset: Xerxes contra replicabat, quod licet ipse esse secundo genitus, hoc tamen nullum sibi praedictum, aut impedimentum adferre

In Theatro
vita hu-
man. lib.
2. fol.
2542. col.
1.
Arefe.
Impr. 7.
dis. 3.
fol. 225.
col. 2.

adferre posse, sicut nec primogenitura militare possit in fratris favorem, siquidem frater suus Arthabanus Patri suo Dario eo tempore natus fuisset, quo nondum erat coronatus, sed vitam agebat privatam. Se verò, non obstante quòd secundo genitus sit, tanquam eo tempore Patri suo natus, quando tanquam Rex coronatum habebat verticem plenum jus possidere, ut in sceptrum, & imperium Regni succedat. Foveruntque hæc à Xerxe adductæ rationes adeò fortes, & efficaces, ut in ejus favorem Pater sententiam dixerit, eumque post mortem suam Regni & Sceptri successorem declaravit. Facilis est hujus Historiæ ad præsens nostrum propositum applicatio. S. Petrus & omnes alii Apostoli à Christo in filios, & discipulos suos eo tempore electi, & adoptati fuere, quo in hoc mundo vitam in carne passibili, & mortali agebat, eratque ab omnibus contemptus, & nihili habitus, imò non alio loco, quam quo filius fabri haberetur, æstimatus & agnitus. S. Paulus autem ab eodem Salvatore eo fuit tempore electus, quando in cælo gloria erat coronatus, quando adorabatur ab Angelis, quando impassibilis erat, & immortalis, ac proinde ipsi præ S. Petro quantumvis is Summus sit Pontifex, præcedentia, & dextera adjudicanda quoque erit. Ita in favorem S. Pauli hæc sententiam Angelicus Doctor S. Thomas de Aquino decidit, dum ait: *Petrus, qui vocatus fuit à Christo adhuc in carne mortali posito, ponitur in Bulla Papæ in sinistra parte: Paulus vero, qui vocatus fuit à Christo glorificato, ponitur in dextera. Profectò quòd si hæc ratio pro S. Paulo quidquam evincat, cur non quoque eadem pro S. Matthia militare censerebatur, utpote qui etiam à Christo glorificato ad Apostolatam electus fuit? Imò si dextera veluti locus dignior, S. Paulo assignetur, Matthiæ præ omnibus aliis discipulis adjudicanda est præcedentia & locus sublimior, O benignam Matthiæ sortem, quæ ipsum veluti clientem suum ad eminentissimam dignitatem ac locum sublimissimum excoluit!*

*D. Tho. in
Epist. ad
Gal. c. 1.
l. 1.*

*Matth. 5.
D. Hilar.
in Cat.
D. Thom.
ibi fol. 10.
col. 4.*

¶ 1. O quam exactè, & punctualiter executus est, ad quod per sortem fuerat electus Apostolatus Christi officium, & ministerium. Scitis utique, quòd Christus Apostolos suos solis titulo honoravit, dicens: *Vos estis Lux mundi.* Num fortè ea de causa fecit, quòd illos eo fine elegerit, ut mundum doctrinæ suæ illuminarent: ab eoque ignorantia tenebras dispellerent. Ita equidem S. Hilarius respondet, dicens: *Natura enim*

*luminis est, ut lucem quocunque circumspicit emittatur & tenebras interimat: Mundus extra cognitionem Dei positus obscurus tenebratur ignorantia tenebris, cui per Apostolos scientia lucis invehitur, ac cognitio Dei clarificat. Sanctus quoque Dominus Remigius eos lucem à Christo appellatos esse dicit: Quia sicut Sol dirigit radios suos, ita Dominus qui est Sol iustitiae dirigit Apostolos ad effugandas humani generis tenebras. MATTHIAS doctrinæ suæ lucem in Æthiopiam, Palestinam, & Judææ Provinciam fideliter introduxit, Cum magno animarum lucro atque profectu, siquidem pollebat doctrina, & virtutis exemplari, atque miraculis splendebat. Vel ideo illos à Christo lucem appellatos esse dicere possumus, ut illis hoc nomine innoteret, ex tunc valde conditionem illorum dedecere si prævaricorum aut mortis timore se aliquando subducerent, aut absconderent: Ne Apostoli abscondantur ob metum, sed tota libertate se gerant, docet eos fiduciam prædicandi, inquit S. Hieronimus. Dum ei à summo Hæreticorum in sacerdotum Pontifice indicaretur, alterutrum eligendum esse, scilicet, vel renuntiandum esse fidei Christi, vel mortem subeundam, mox aperte & palam est protestatus: *Christianum esse & pro Christo paratum mori.* Sol hoc nomine non sine mysterio appellatur, quòd totum sub tribus illis literis dictionum Sol componentibus latet mysterium. Richardus à S. Laurentio in hac modum manifestat, dicendo quòd S. sua, *O omnia, L. largiens* significet. Vere idem quidem & accurate, nam sol non semetipsum, sed alios illuminat, splendorumque suorum suorum toti mundo largitur & dispensat. Cumnam speciosus hic Solis titulus majori cum jure deberetur, quam glorioso nostro Apostolo: utpote qui semetipsum totaliter in beneficium, & obsequium proximi impendit, omnesque facultates dispensando pauperibus & famem, sitim, labores, & fatigationes, prolixa itinera, calorem æstus, frigoris rigores nihil faciens, peregre profectus est in Æthiopiam, Palestinam, atque diversas mundi partes fidem Christi prædicando, nullique pro animarum salute, conversioneque fidelium, nec non Ecclesiæ propagatione pepercit laboribus. Totum quoque seipsum Deo dedit corpus nimirum, sanguinem, vitam, & animam, lapidari item & capite pro Christi gloria truncari lætus & libens elegit, ut S. Hieronimus Domini suo se totum totaliter donaret, ac proinde. *Matthias idem sonat ac donatus.* Dominus de i. Equid*

Ecquid demum in beneficium proximi, & gloriam Dei non fecit? Prædicavit in Æthiopia, magnos labores pertulit peregrinando ex una regione in aliam per varia deserta immanissimis feris plena, & tandem ibi martyrio coronatus est.

11. Filius quidem Dei in sui sequelam homines elegit viles, idiotas, omnisque humanæ literaturæ expertes, Rudes ac illiteratos eligere voluit, inquit S. Antoninus Archiepiscopus, & tamen hi viri prorsus ignari eruditissimos confunde-
bant sapientiæ præfides, ferocissimos prosterne-
bant, & superabant tyrannos, qui contra Chri-
stianissimum veluti immanes leones horribiles tu-
gebant. De Leone etenim Pierius Valerianus scribit, quod oculos habeat in obscura nocte adeo resplendentes ut duas in capite accensas faces esse diceret, unde excitati, & attracti culices oculos ejus involantes, eum aculeis suis adeo pun-
guant & feriunt, ut Leo illis resistere, punctu-
tasque sustinere non valeat se in terram volvat, & revolvat, ungueque suo comam, & cutem in omnem partem scalpendo discutiat, tandem vero cum nullum aliud hunc culicis aculeum evadendi, remedium invenire valeat, in aquam se conjicere cogitur, ut ab hujus animalculi im-
portuna infestatione sese expediat. Per Leonem in sensu mystico tyrannos intelligo, quorum per doctrinam relucens oculi sunt Idolorum mini-
stri & Philosophi. Parvuli & valde minuti Cu-
lices sunt discipuli Christi, qui ut falsæ doctrinæ vanum lumen extinguant, & Philosophos ve-
tæ prædicationis & Verbi Dei aculeis pungere valeant per totum concurrere mundum adeo ut
Leones, id est Imperatores & Tyranni confusi fuerint, viderintque non sine ingenti stupore fe-
rociam & potentiam suam à duodecim viris ab-
jectis prorsus & illiteratis victam & superatam, ut proinde coacti fuerint in pertinaciæ & confu-
sionis suæ aquis sese immergere, seu potius in-
tra Baptismi se ad veram fidem gratia Dei con-
versos sepelire: Apostoli Spiritu Sancto accincti &
gladio Verbi Dei inferorum monstra trucidarunt,
terre gigantes & principes Dynastas, humana-
rum rerum affluentia & gloria claros, ac turgidos,
evangelica fidei iugo subjecerunt. Plus valuit apud
seculi potentatus, rusticitas, & paupertas dicen-
ti, quam regalis potentia imperantis. Matthias
inter alios fidem in Judæa prædicabat: Prin-
ceps Sacerdotum furebat, & velut Leo quidam
ferociter rugiebat. Matthias Rabinorum suo-
rum, qui falsæ doctrinæ luce in infidelitatis te-

nebris splendescere videbantur, rationes confun-
debat, Apostolus illos Catholicæ veritatis ratio-
nibus pungebat, & stimulabat. Princeps Sacer-
dotum, velut Leo impatiens, indignatus tulit in vitam
eum sententiam quod lapidaretur Matthias, & post ejus
modum ejus caput amputaretur. Matthias autem
officium Apostolicum, ad quod favorabili sorte
electus fuerat, gloriosè exercens vitam cursum ter-
minavit.

5. Voluit autem, uti Abdias Babylonicus scri-
bit, ut discipuli sui simul cum corpore duos illos
lapides, quibus eum lapidatus fuerat, sepelirent.
Recepta namque temporis illius consuetudo
erat, ut res illæ, quæ in vita in delitiis, & venera-
tione habebantur simul cum homine cujus erant
sepelirentur. Sic enim Josue sepultus fuit una
cum duobus cultris circumcissionis; Barnabas si-
mul cum S. Matthæi Evangelio; S. Lucas cum
vera Beatæ virginis effigie propria manu sua de-
lineata. Sanctus Matthias duos lapides illos qui-
bus eum lapidatus fuerat majoris aestimabat,
quam gemmas & monilia quæ vis pretiosissima,
atque ideo cum iis se sepeliri mandavit. Potro in
uno illorum lapidum petram illam videre mihi
videor quæ de montis cujusdam sublimitate de-
cideas etiam si parva esset, magnam tamen Na-
buchodonosoris statuam percutiens in terram
prostravit: alter vero ob oculos mihi statuit pe-
tram illam, quam David ex funda in eam superbi
Goliath excutens, tumorem, & elationem
mentis simul cum præsumptuoso gigante pro-
stravit. Altaria olim in primitiva Ecclesia, in qui-
bus offerebantur sacrificia, lapidea erant; atque
ideo Matthias duos secum lapides sub quibus oc-
cubuit sepeliri voluit, ut altare quoddam in S.
Maria Majori sibi erigeret suumque corpus in eo
Beatissimæ Virgini sacrificaret. Josue populo suo
petram quandam post se reliquit in testimonium
monitorum bonorum quæ ipsis dederat: En lapis Josue 24.
iste erit vobis in testimonium. Matthias quoque
duos lapides secum in sepulchrum suum intulit
ut testium loco apud Deum illos haberet, qui se
infidelibus Evangelium prædicasse testificaren-
tur. Israelis exercitus juxta lapidem adjutorii se-
curitati suæ consuluit: Matthias quoque duos
lapides sepulchro suo secum intulit, eo quod
hi ipsum de victoria adversus Principem Sacer-
dotum Synagoga Hebrææ obrenta securum
reddiderint. Ut David injustum Saulis Regis erga
se conceptum furorem declinaret à Jonatha jux-
ta lapidæ cui nomen est Exel, jussus est confidere:
Ecce

Dan. 2.

1. Reg. 17.

En lapis Josue 24.

1. Reg. 4.

1. Reg. 20.

Ecce tibi nunc Matthiam in medio duorum lapidum in sepulchro suo jacentem, ut inde evidenter cognoscatur, quod inimicorum Christiani nominis crudelitatem, non timuerit, sed potius generose patitur, & gloriose superavit. Tandem quia elegantissimum sanctæ Ecclesiæ ædificium felici jam exordio cœptum fuerat. Mathias ad illud perficiendum duos quoque lapides advexit, dicens cum Isaiâ: Ecce ergo mittam in fundamen-

tis Sion lapides. Denique cum duo hi lapides huiusmodi secus ac duæ Herculis columnæ sancto Martino Apostolo, tanquam laborum, peregrinationum & functionum suarum Apostolicarum terminus & limites, ego quoque is utar tanquam duabus columnis, in quibus præsentis discursus mei positus terminem & limitem, dicendo: Non plus ultra.

S E R M O Q U I N T U S.
I N F E S T O
S. T H O M Æ D E A Q V I N O.

Vidi Angelum Dei fortem volantem per medium celum, voce magna clamantem. Apoc. cap. 14.

Cuncta, quæ in hoc volubili mundo continentur faciem, & conditionem suam persæpe transmutant; nonnulla quidem ex bonis mala alia ex malis bona, alia demique ex bonis meliora evadunt. Omnia mortalia propter necessitatem naturæ in mutationibus voluntur, dum autem meliori in deteriorum statum transiunt, aut contra, inquit Euripides. Unde Poëtæ solita utuntur licentia per fabulosas inventiones sibi representandi vel Deucalionem quandam, & Pyrrham, qui post universale mundi diluvium lectos humi lapides (eos enim matris, hoc est, terræ ossa interpretabantur) post terga jactabant, qui protinus naturali posita duritia, in utriusque sexus homines sunt commutati, ii quidem qui à Deucalione jaciebantur, in mares, qui verò à Pyrrhæ, in feminas. Vel Midam, qui specialem à Diis obtinuit gratiam in aurum commutandi, quicquid rangebat. Vel Narcissum puerum, qui dum aliquando æstu defatigatus ad limpidissimum fontem bibendi gratia se contrulisset, imagine sua in fonte conspecta, sui amore captus est, cumque ulla potiundi amoris spes esset, nimio desiderio contabuit, & in florem sui nominis est commutatus. De Periclymeno Nelei filio itidem fabulantur ei à Neptuno avo concessum fuisse, ut in quas ei visum esset formas se posset transformare.

Sic quoque Thetis Nymphæ in varias formas figuræque abibant. Sic Thraciæ mulieres vertebantur in arbores, Iphigentiæ Agamemnonis filia in Cervam, Diomedis sodales in aviculas, Tyrrheni maris navarchæ in Delphinos, Daphne Ladonis fluvii filia in laurum arborem, Anaxarete puella Cypria in saxum. Imo ipsæ quoque quas somniabant, Deitæ similibus transformationibus subjectas esse volebant, ac protinus Jovem jam in Taurum, mox in arietem, deinde in serpentem postea in Satyrum, deinde in cygnum, mox in aquilam, demum verò in auriavitrem pluviam transmutatum esse dicere non erubescunt. Verum ne claritati veritatis per additas fictionum umbras lumen aliquod subministrare velle videar, pluribus ejusmodi figmentis Poëtici recensendis superfedeo. Cæterum an non videmus quod ipsa solis virtus terræ viscerum penetrando humores illius in plumbum, ferrum chalybem, argentum & aurum commutat? Nunquid in cellis montibus, ubi gelidus Aquilo dominium obtinet ex glacie, five chalybe stallo ditissimi adamantes efformantur? In Gothiæ regno canum quædam species inventi dicuntur, qui cum aurei coloris pellem habeant, coarsescentes mare ingrediuntur, in quo natantium pellis in squamas, & canes in pisces metamorphosi convertuntur. Nunquid scimus quod

Eurip. in Hippol.

Ovid. in Metam.

quod in alti maris sinu herba in Corallum mutetur? Ros quoque qui sub auroram in fecundæ conchæ sinum labitur, nunquid in margaritam gemmarum nobilissimam transformatur? Nunquid Godolena à Belcuso sponso suo. Quia virginitatem colore deliberabat, occisâ terra quæ est fulam ejus excepit sanguinem in pretiosissimas fuit gemmas convecta? *Hæmus in candidos lapides versa est.* Multique ingeniosioris artis adhibendo industrias facere norunt ex ære argentum, ex Mercurio vero aurum, Imo Solilacem, & igni negabit calorem, quisquis huic Aristorelistæ axiomati contradixerit: *Elementa sunt ex altera, cum ceterum sit quod inter Elementa Symbola facili sit transitus.* Ita quoque colores pauciter mutantur, nam ut Avicenna scribit: *Albus mutatur in nigrum.* Semen mutatur in vigultu, in spicæ granum, Ros in fructum, Bombix in Pappilionem. Uade bene Poëta cecinit:

Ex aliis aliis reponat natura figuras.

In Indiis corpora humana pulvere contecta, & suffocata, mutantur in petras. Virga Moysis accepta prius serpentis specie, postea in primitivam virgæ formam rediit: *Proiecit virgam, & conversa est in colubrum.* S. Franciscus in eremo Urbani noster quendam refocillaturus unico Crucis signo adhibito ex aqua vinum fecit: *Vinum factum est optimum quod aqua pura fuerat.* Magnus quoque Dei servus Nicolaus de Tolentino, dum aquam ex crateris quodam bibiturus viz labia admovisset, aqua protinus in vinum conversa fuit, nec non pavis intos, quo pauperes alebat. E contratio verò cum B. Epiphani in maximo caniculæ fervore, in viatores quosdam incidisset, qui propter aquæ defectum una cum amentis suis præ nimia sitis ariditate languebant, manum extendit ad utrum ubi erat vinum, & utres aqua pleni inventi sunt. Referunt quoque Historici quod cum magna quædam navis victus annona bene onusta appulisset in littore, pauper quidam mendicus à navarchis pro famis suæ remedio stipem aliquam, sive subsidium e rebus ad victum pertinentibus, quarum navis refectissima erat, postulasset, acciderit quod navæ petitam elemosynam abnuent, dicentes: *Abi hinc nihil est in navi præter lapides;* quibus pauper mox subjunxit: *Facit Deus ut ita appareat;* & ecce iusto Dei iudicio, quicquid in navi rerum comestibilem erat, *versum est in lapidem:* Dactylizitur, oliva, atque alia huius-

modi omnia, genuina retenta forma lapides erant. Paulo quoque charitas tanto fervore æstuavit, ut illum in suum Redemptorem quasi transformaret, ut proinde dicere non dubitet: *Vivo ego jam non ego, vivit verò in me Christus.* Ad hæc quisquis à veræ Theologiæ dogmatibus non procul abest, sciet utique, quod ratione unitis Hypothesis Deus factus sit homo & homo Deus. Præterea quisquis sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum digne recipit, per participationem, ut ait S. August. in alium quasi Deus evadit: *Nec tu me mutabis in te, sicut cibum Deus tua, sed tu mutaberis in me.* De spiritu quoque maligno Apostolus ait, quod *Transfiguret se in Angelum lucis.* Denique Angeli beati nunquid applicando activa passivæ speciem, & apparentiam humanam læpillinè induunt? In tali namque similitudine visi sunt Abraham, Agar, Balaam, Jacobo, Tobia, Danieli, Tribus pueris in fornace Babylonica constitutis, Prophetis quoque Abacuc, & Zachariæ, Virgini Deiparæ, Pastorbis, tribus Mariis in sepulchro, Petro & Johanni, Philippo & Cornelio millenique aliis, de quibus passim in Scriptura mentio occurrit. Verum enim vero liceat mihi obsecro, post tot tatarumque transmutationum hic recensitarum numerum, aliam quandam eximiam transformationem adungere, scilicet, hominis alicujus transmutati in Angelum, cujus hodiernæ die festivitas solemniissime hoc in loco celebratur. Estque is Thomas de Aquino, qui alias per anthronomastiam Angelicus nominatur, cui proinde præmissi Thematis verba aptissime conveniunt, scil. *Vidi Angelum Dei fortem volantem per medium calum voce magna clamantem, &c.* O Doctor verè Angelice! O Angele humanam carnem indute! vere tu Angelus es, & diceris: talem enim te actiones Angelicæ, quas in totius vitæ tuæ decursu operatus es solemniiter canonizans: verè instar Angeli vixisti, tanquam Angelus docuisti, denique tanquam Angelus operatus es, & tanquam verum magnumque Dei Angelum in præfenti discursu vivis te coloribus depingam & venerabor.

2. Nemo inconveniens, aut impossibile esse judicet, quod homo divina gratia adjutus, ad Hierarchiarum Angelicarum Ordines, & ad gradus gloriæ cœlestis ascendere possit; Nam, ut Tertullianus ait: *Si Angeli factam tanquam homines in eadem substantia spiritus carnalem transformationem susceperunt, cur non & homines facti carnis, tanquam Angeli in eadem substantia carnis spiri-*

Luc. 20.

D. Th. 1.

p. 9. 108.

art. 8. in

corp. f.

1006.

col. 2.

Petr. de

Natal. l.

34. 181.

f. 65. col. 1.

Tho. de

Trans. in

vita S.

Th. A.

quin. 1. 1.

f. 673.

col. 1.

Panfan.

in Boetii.

cui.

tualem subeant dispositionem? Unde Filius Dei
 pessimis Saducæorum cavillationibus promptè
 respondens dixit: *Fili resurrectionis erunt aqua-
 los Angelis in calo.* Aliis verò ad assentiendum
 huic certissimæ veritati renitentibus & invitis,
 Angelicus Doctor noster subiungit dicens.
*Per donum gratiæ homines mereri possunt tantam
 gloriam, ut Angelis aequentur secundum singulos
 Angelorum gradus.* Id quod juxta eisdem An-
 gelici Doctoris doctrinam in nulla re alia con-
 sistit, quam in hoc, quod homines a cælesti gra-
 tia ad ordinis Hierarchiarum Angelicarum sub-
 limentur: *Quod est homines ad ordines Ange-
 lorum assumi?* S. Thomas autem eo quoque
 tempore, quo in hujus calamitosæ, & mortalis
 vitæ miseris inter alios homines in fragili car-
 ne vixit, propter Angelicarum virtutum opera,
 quibus deditus fuit, Angelus est declaratus, imò
 meritisimo jure promeruit ut inter eos, de qui-
 bus Vincentius Belluacensis scribit: *Homines pro
 qualitate meritorum statuendi in ordinibus Ange-
 lorum* primus illi locus assignetur. Vix gressus
 formare noverat, aut balbutiendo primos ef-
 ferre vocum accentus, imò priusquam ab usu
 rationis inter res & ver, scilicet inter panem &
 lapidem, inter formicas & characteres discer-
 nere edoceretur, jam in ipso notabatur non
 solum ingens ad libros tractandos, & pervol-
 vandos inclinatio, verum insuper quovis alio
 juvenili illicio sive incitamento neglecto, deli-
 deria ejus in nihil adeo vehementer, quam in
 libros, & chartas videbantur effari. Hi unicæ
 ipsius erant delitiæ, hos ubivis secum ferebat,
 hos pervolvebat, aperiebatque clausos, aper-
 tosque denuo claudere, videbaturque quasi in
 iis studendo exactissimam illorum habere co-
 gnitionem: cum his tempus suum transigebat,
 his plandus, & flexus ejus, qui puerili ætati
 frequentes, & proprii sunt, unicè compesce-
 bantur, in libris, veluti factæ ejus indoli val-
 de consonis delitiis, affectus suos unicè habe-
 bat defixos: *Dum emittebat vagitus, & lachry-
 mis terram humefaret, statim tamen aliquo pro-
 posito, vagitus omnes & lachrymarum imbrem
 comprimebat; Adeo, ut sicut alii pueri ludis de-
 lectantur, ita ipse abstergeretur aspectu librorum,
 & eorum foliis volvendis.* Quænam, obsecro,
 sunt hæc prodigia? quænam exinde etuemus
 prognostica? Notum est, quod quia apes in
 labiis Pindari pueruli visi sunt mellificare, visio
 ista fuerit carmina pandendi Pindaro initium.
 Simile quid de Platone quoque legitur, nam

quando mater ejus in myribetis densis & suffi-
 ciunt repositi, examen apum in os ejus insipere
 coepit, Platoni eloquentia augurium. Idem quo-
 que S. Paulinus Nolanus Episcopus & alii
 sancti Ambrosio adhuc infante, postea Me-
 diolanensium Episcopo evenisse scribunt: *Exa-
 men apum circa os apparuit magis viri, mel-
 lifici sermonis præsegiunt.* Quia igitur sanctus
 Thomas in teneris infantia annis libros ma-
 nibus suis semper deferre, pervolvere, acque
 tractare, in nisque delitiis suas potuisse vili-
 fuerit, quale inde aliud formati prognosticum
 poterat, quam quod sanctus Thomas magnus
 sanctæ Ecclesiæ Dei Doctor futurus esset? in
 libris enim omnis doctrina continetur; fuit
 que hi propriissima virorum Doctorum arma,
 gratissimæque suppellex. Doctores autem et
 officio, quod obinent, veri Angeli esse nobi-
 centur? *Doctores Ecclesiæ Angeli dicuntur, quia
 Dei nuntii sunt,* inquit Christianorum lau-
 dabilissimus Patriarcha Bruno. Imò ex his quoque
 sanctus Joannes in sua Apocalypsi scribit, *Angeli
 latem Angelorum hanc esse conjicio, quod hi
 licet libros manu sua contrectent, & evolvent
 Et vidit alium Angelum, & habebat in manu sua
 libellum apertum.* Quando Deus librum aliquem
 alicui consignare decrevit, illum in Angelum
 nus deponere consuevit: *Et accepit de dextera
 sedentis in throno librum.* Liber quem Joannes
 consignare statuerat, prius per Angelum manus
 transire debet: *Accipe librum apertum de manu
 Angel.* Qui libros de celo habere desiderat, il-
 los ut ab Angelis impetret necessum est: *Et alio
 ad Angelum, dicens ei, ut daret mihi librum.*
 Cum igitur in S. Thomæ manibus dum adhuc
 puer esset nihil aliud videatur quam libri, cum-
 que in nulla re tantam animi consolationem,
 quietem, & gaudium possum habuerit, quam
 in libris, certe eum Angelum, non hominem,
 aut vero Angelum carne indutum credere debe-
 bimus. *Oblectatus aspectu librorum, & eorum fo-
 liis volvendis.*

3. Vita etenim a parentibus ingenti pueri hu-
 jus inclinatione, & propensione ad literas, eun-
 dem religiosi Ordinis sancti Benedicti in Monte
 Cassino Dei servitio, & obsequio perpetuo de-
 dicatis educandum tradiderunt, ut hi in illa quin-
 quennii pueri tenerissima ætate eum in virtutibus
 exercitare, eaque eruditione, quæ ad bene Chri-
 stianæque vivendum necessaria esse dignoscatur,
 studiosè imbueret inciperet. In hac autem actio-
 ne duo invenio magnæ admirationis motiva.
 Primum

Primum est, quod Parentes hujus pueri in ejus adeo tenella ætate omnis se erga ipsum paterni, maternique amoris expertes de lauerint, utpote qua illum a domo paterna auallum, atque ab oculis suis sublatum, in monastici claustrum solitudinem transferre potuerunt. Secundum est, quod solus Thomas & reliquorum filiorum nullus alius, sub religioforum custodia educandus traditus fuerit. Quis hic non agnoscat specialem Dei circa puerum istum providentiam? Sanctus enim Bernardus non dubitat dicere, quod Religiosi Dei obsequiis perpetuo mancipati vitam exerceant Angelicam, Angelorum fingantur officio, ac proinde Angeli passim debeant nominari, quia verè & effectivè nihil sunt aliud, quam Angeli: *Altissima est professio vestra, par Angelus est, Angelica similis puritati.* Atque ideo cum sanctus Thomas sub puerilis etatis suæ amictu spiritum forebat Angelicum, quo fratres sui maxime fortasse præditi erant, necessum erat ut sub puerilibus annis ad consortium admittetur Angelorum. Corpore tenus in Monasterio quidem debebat, artamque, velut Angelus mente, & contemplatione in celo morabatur, nullumque præter Deum intellectus sui oculis propositum objectum habebat: *Quamvis parvulus esset, nihilominus tamen res paulo altiores, & celestes semper inquirebat à Magistro suo.* Magnum equidem Philippus Macedonum Rex habiturus fuisset gaudium, si Alexandrum filium suum inter ceteros eorum facie sua exercitii causa certantes & ludentes juvenes colludentem, & dimicantem vidisset, cumque ad hoc ipsum eum conatus fuisset inducere, Alexander inquit perhibenter me huc ludendo certantibus adjungerem, si cum aequalibus mihi certandum esset: *Si Reges habiturus essem aequales.* Eodem prorsus modo, Thomas paternam domum deserit, domesticam fratrum suorum consuetudinem, & familiaritatem fastidit, religiosique Benedictinis Montis Cassini se jungit, ut se à Deo benedictum esse demonstraret Angelorum se collegio ingerit, ut se per Angelicas cogitationes, vitamque Angelo dignam se illis similem redderet & æqualem.

4. Postquam autem ab hisce Monasticis Angelis sub gloriosis sancti Benedicti vexillis militantibus imbutus fuisset virtutum solidis documentis, ut in virtutum studio magis, magisque indies proficeret, ad sancti Patris, & Patriarchæ Dominici transitum instituit, de eorum senum merito esse declarans, de quibus David dicit:

ibunt de virtute in virtutem. Verum dic mihi fides: ô Thomas, cur sacrum Ordinis sancti Benedicti habitum tibi non assumis, qui tibi primos suggerit, inseruit habitus virtutum? Cur inter omnes alias religiones sola sancti Dominici religio maxime tibi aridet? Curte non in quavis alia Religione Dei victimam offers, & consecras? Certe non est credibile id à te in actione quadam tanti ponderis, & momenti casualiter factum esse, id namque subjecto tantis virtutibus qualificato, atque à prudentiæ dictamine tam beneregulato non est verisimile. Hoc lo-

Camer. Embl. 63. apud Petrum de Valder. ser. 5. de D Nic. de Tolent. fol. 192. col. 2.

coapte menti meæ occurrit avis cujusdam, cui nomen Asteria, mira proprietas, hæc enim Mercurio stellæ mure dedita, si fortitudo, domo in nido suo pullis suis custodiendis dat operam, amicam sibi stellam comparentem in celo videtur, nido pariter, & pullis derelictis ad illam non minus desiderii, quam alarum præsidio protinus evolat, & ardentem consecratur: Simili namque modo Thomas stellam suam in magni Patriarchæ Dominici fronte resplendentem conspiciens, paternum nidum deserit, parentes, fratres, nec non & religiosos Cassinenses derelinquit, suique desiderii alis ad stellam Dominicam protinus evolat. Adhæc ex quo sanctus Thomas Angelus quidam erat, nullam sibi aptiorem & convenientiorem religionem invenire poterat, quam illam. Quod sequenti ponderatione magis liquide apparebit. Cum Abraham ad declinandum Solis æstum, calorisque excessum fervorem arcevertendum, sub arboris cujusdam umbra in valle Mambre nonnihil respirando curam præteret, tres eorum illo comparuere peregrini viatores in ætate juvenili consistentes, & pulcherrimo vultus aspectu decori. Cumque ibi calorem prosequendo illorum itineri nimis importunum futurum esse vereretur, in domum suam ut requiescerent, seque reficerent perbenigne illos invitavit, ubi illos adeo urbanè suscepit, quantum ex facultatibus suis, & optimo charitatis affectu ipsi possibile erat. Mensamque suam lacte, butyro, carnibus, optimisque quæ penuriam ejus subministrare poterat, vini instruxit, & oneravit. Ab illis itaque liberaliter manducatur, & bibitur, & ut pro accepto beneficio gratos se exhibeant Abrahami hospiti haredem nasciturum promittunt *Habebit filium* Gen. 18.

Sara uxoria Tamen accepta ab Abraham licentia iter suum Pentapolim versus prosequuntur. Porro tres illos peregrinos missos à Deo Angelos

Angelos fuisse nemo est, qui dubitet, nam id omnes sacri Expositores unanimiter, & constanter affirmant. Postquam verò in uno prædictæ Provinciæ civitate appulissent, in domum Loth directè se recipiunt. Hucusque habemus recensitam historiam in cuius enarratione accuratè observanda est temporis, quo in utroque loco Angeli appulerunt, magna differentia, nam in Abrahæ domum venerunt *in meridie*, quando dies clarus erat, atque serenus. Domum verò Loth ingressi sunt *duo Angeli vespere*, cum jam appropinquante nocte tenebrarum obscuritas sese quaquaversam diffuderat. Unde clarè videtur hosce Angelos abivisse semel indutos veste nigra obscuritatis nocturnæ, de qua Poëta ait:

Gen. 18.
Gen. 19.

Solaque nigrantes laxabant asira tenebras;

Stat. 12.

Mox verò mutata veste, cum in meridianæ lucis claritate in domum Abrahæ se recepere; veste candida fuere induti, ita namque dici vellem describit Ovidius, dum ait:

Ovid. 1.
Fast.

Candida te niveo possis Lux proxima templo.

Merito igitur Thomas utpote Angelus talem sibi eligere Religionem debuit, quæ in habitu sive veste sua, partim referret *vestrum* nocturnæ obscuritatis, quod sit in pallio nigro, quod in religiosis corporis mortificationem significat, partim vero *meridie*, candorem repræsentaret, qui in tunica, aliisque vestibus albis exprimitur, quæ spiritus puritatem, conscientiaque candorem insinuant. Unde tanquam Angelus quandam aliam Religionem quam S. Dominici eligere non debuit, utpote quæ veste & habitu utitur Angelis plurimum accommoda, utpote qui & noctis obscuritatem, & diurnæ lucis candorem aptè repræsentat. Notandum est insuper ad domum Loth duos accessisse Angelos, quorum unus ad subversionem civitatis Sodomæ, alter verò à Deo missus fuerat pro Lothi liberatione: *Vnus venit ad subvertendas civitates, & alius ad liberationem Loth*, inquit Abulensis. Noster autem Angelus utrique muneri adimplendo abundè sufficit, scilicet ad convincendos hæreticos, & ad liberandam Ecclesiam Catholicam, eandemque ab hæreseos contagione conservando liberam, & iocundam: *Tenebras errorum exterminavit, lucemque veritatis Catholica manifestavit*. Quapropter eyo-

Abulens.
ibi. f. 107.
col. 4.

Frans.
Lab. 3.

mat licet impium hoc Orci monstrum temeritatis suæ fumos, dicendo: *Tolle Thomas, & sis sibi Ecclesiam*, attamen quantumvis temerarij fateri teneatur, quod Doctores, & Angelorum doctrina, baculus sit, & insuperabilis armatura, qua sancta Dei Ecclesia ab hæreseos insalubribus inextinguibilibus redditur acquelecta.

5. Verum enim vero linguam meam discursus sui gressibus extra proposuit mei oculum procul abivisse conspicio. Ad ipsius itaque patriam denno revertamur oportet, quando nimirum in ætate tredecim annorum sacro magis Patriarchæ Dominici habitu indutus, voluntatem suam tribus votis essentialibus Castitatis, paupertatis, & obedientia, scienter obtulit. O quanto cum impetu plurimè contradictionum venti, illum sunt aggredi, ut a summo suo proposito eum avellerent: Quot procellasæ undæ in matris, fratrum, sororum, & cognatorum cordibus intumescabant, ut eos constantiam conquassarent, ipse autem, velut fortis Pyramis, quæ immota manet, aut tanquam immota rupes, dicebat: *Nec frangar, nec flectar*. Quæ non inierunt conlanguires conatus, & cum à sanctis suis propositis detorquebantur, flagrantibus præ lachrymarum copia oculum, illis supplicabat: *Fratres cum nunc munus tenetis, nunc demulcere blanditiis conabantur, locos quoque certam eo in genus provolvit, ut habitum deponeret per omnia sacra illam adjuvant, imo sacrum Religionis habitum, dum in turri quadam captivus sederet, & corpore particulatim dilacerabant, cum tamen ipse tanquam verus & fervens Dei amator, in adamante quasi convellitur, nec fratrum rigoris ferro rompebatur, nec flammis cedebat iræ, atque furoris. Nec ferro, nec igne. Neque id mirum est, cum ipse sit Angelus ille, cuius in adducto thymate facta est mentio; *Vult Angelum Dei ferre, id est, constantem, & inflexibilem*. Merito autem S. Thomas Angelus fortis appellatur. Quia hujus humani Angeli, seu potius hominis Angelici fortitudinem nonnulli acconim-procul-que obstupefacti considerare potestis. Verum quidem est Dæmonem abundare in inventionibus, quibus sanctos Dei servos infestet, atque constanti ipsorum proposito dimoveat; ad quas inventiones etiam notabiliter pessima illa mulier spectat, quæ ad inferendum S. Thomæ novissimum pariter & sævissimum, quo prosterne-retur, ictum introducta fuit, quem certe veram quandam ipsius pulchritudinis Idæam fuisse dixisset.*

dixisset, nisi ipsamet per infernalem quandam
fariam malitiosum finem suum detexisset: Ne-
que verò adhuc fratrum malitia, & indignatio
deseruerat, sed potius in ejus cubiculum fami-
nam quandam non minus procacem, quam for-
mosam induxerunt, ut posset sanctum virum à
suo instituto desistere, & revocare. Quapropter,
o Thoma, si unquam tempus fuit ut Angeli
fortis specimina edas, illud certe nunc vel maxi-
mè præ foribus imminere videtur. Quid enim
nunc facies, ut à Circes istius Lenociniis evade-
re possis? Tibine securi promittere poteris
quod virginittas tua: Liliū, à fumo flam-
marum istarum, quas pessima hæc mulier in cor-
dis tui stappa accendere molitur, minimè sit
obscurandum? Cave sis, o Thoma, ne, quæ
tibi primo intuitu Dea quædam pulchritudi-
nis esse videatur, tandem veiborum Lenoci-
niis adhibitis in crudelem mutetur Syrenem: at-
que ideo quoad poteris Lenam habere fuge,
nam Basiliscus hic vel solis obtutibus veneno
te inficit. Fortitudo Samsonis, quæ in expug-
nabilis erat, ab hujus Dalila admotis illecebris
labe facta fuit. David, qui ab Urbs, Leoni-
bus, certissimè gygaribus victoriam glorio-
se reulit, ab unico Bersabeæ conspectu turpi-
ter postea victus fuit. Verum, o lingua mea, sus-
picionibus nimium anxia & meretriciosa sile, &
formidare desine, omnemque quoad Thomam
metum deponere, qui de victoria profusus securus
jam de facto palmam manu sua circumfert. Vi-
debis enim, & admiraberis qualiter virginitas
ejus sensuales affectus pede suo conculcatur, &
in glorioso constantiæ cursu triumphatura sit.
Thomas, qui in carne Angelus est sine carne,
actiones edet profusus Angelicas.

6. Castus igitur hic juvenis impudicæ hujus
Lenæ insidias animadvertens nigru n fumi-
gantemque titionem manu apprehendit, & sic
armatam dexteram suam in impudicæ faciem
impegit, quæ demum ab Angeli nostri con-
stantia confusa, in fugam se turpiter recepit.
Qui statim illam expulsi à suo conspectu, & ar-
dente titione arrepto à toto cubiculo effugavit.
Similis Larici, quæ illa servata, ab igne sen-
sualitatis lædi minimè potuit. Abi igitur nunc
& procul fugias ab oculis Thomæ superata &
victa impudicæ Cerales. Aridus hic truncus ab
igne velut præda ereptus libidinosis incendiis
tuis normæ loco serviat. Merito lignum hoc ab
igne partim consumptum, in præmium turpiter
tentatæ Angelicæ castitatis accipere debes, quæ
Pasletti Sanctorale.

velut lignum in bene operando aridum, & de-
bitæ prudentiæ fructibus destitutum, in flammis
lasciviæ consilium tuum omne consumis. Infer-
nalistitio, qualis tu es, o stulta mulier, non nisi
ignitos titiones secum adducere potest. Atque
hujus ligni color, dum sibi ipsi lugubri ap-
paratu funerals celebrat, te quoque sola morte
dignam esse insinuat, eo quod gloriosæ ejus-
dam vitæ, quæ in puritate consistit, privilegia,
casto, & pudico Thomæ eripere moliaris. Nun-
quid vides quod lignum istud parvulas qual-
dam scintillas ex accensis vaporibus suis ededo,
sua in culpas tuas fulmina vibret? Nunquid au-
dis quod stridentibus igneis linguis temerarias,
quas volvis, cogitationes tuas reprehendat? Scia
tillæ, quæ ex ardenti hoc titione erumpunt, par-
vi quidam sunt comete, qui improvisam tibi
augurantur animæ mortem. Compara atrū ar-
dentis hujus titionis colorem, cum longe atriore
scelerum tuorum nigredine, sic enim animam
tuam deformiorem, & magis atram esse videbis.
Quenam est ista tua ingens stoliditas, atque stul-
ticia, quod candorem illius Thomæ, qui verus
est Paradisi Angelus, contaminare præsumpe-
ris? Profecto libidinosum prophani amoris ignem
adeo generose vincere non poterat, nisi is
Cherubinus qui jam fuisset celestis ignis pallio
amictus. De niveæ Virginittas suæ candore ex-
pectari aliud non poterat, quam quod lascivi ar-
doris tui flammam extingueret. Porro sanctus
Thomas ut libidinis ignem extinctum esse,
gloriosamque se reportasse victoriam demon-
straret, ardentem, quem apprehenderat titionem
in terram projecit, & in extinctis illis carboni-
bus ejus, quam acquisierat, palmæ trophæum
ad vivum effigiatum, atque expressum esse o-
stendit. Neque hoc mirum erat, ad horum
namque fidem facilitandam hoc unicum dixisse
sufficiat, Angelus erat.

7. Inter omnes in victi Juvenis nostri actio-
nes, nulla est, quæ illum verè sanctum esse adeo
perspicue canonizet, sicut ista. Corpus etenim
ejus utpote humanum, fragile erat, spiritus
autem ejus tanquam Angelicus, fortis erat, &
constans. Carne quidem videbatur amictus,
in illa tamen extinctæ passionis sensus, tamen
si adhuc vivæ essent, attramen per Thomæ ca-
stitem cernebantur mortificatæ hujus Ange-
licæ vitæ functiones ipsum perspicuis veritatis
characteribus Angelum esse prædicabant:
Virginittas Angelos facit, inquit Hieronymus.
Propheta regius Psalmum quandam concin-

navit, eique hunc titulum præfixit: *Psalmus David in finem*, eundemque postea ad eorum, qui transformabuntur, honorem in cythara sua decantavit: *Pro his, qui commutabuntur*? At vero quoniam erant hi commutandi? Hebraeus legit: *Pro Sotanim*, ist est, ut S. Hieronymus exponit: *Pro Liliis*, quæ congenito sibi candore excellentiam referunt virginitalis: *Virginitas assimilatur Liliis*, inquit Ioan. à S. Gemiliano. Dicere igitur regius Cytharædus volebat, quod Psalmum istum pro iis, qui commutabuntur, id est, pro virginibus componeret: verum in quid hæc commutantur: *Quæ sunt illæ, in quæ virgines commutantur?* quærit Hieronymus. Et respondet: *Virgines quæ transformantur in Angelos.*

Io. à S.
Gem. l. 3.
de veget.
& plant.
c. 80 f. 121.
col. 3.
D. Hier.
in Ps. 44.

Quæ ob puritatem vitæ in Angelos commutantur. Quapropter cum hæc sit genuina virginum proprietates, nosque virginum purissimus Thomas virginatatem adversus tot sævos sibi intentatos insultus tam fortiter tutatus fuerit, iure merito Angelus fortis appellari poterit: *Vidi Angelum Dei fortem* critque de illorum numero, de quibus illa sancti Ambrosii sententia verificari poterit: *Angeli sine carne vivunt: Virgines vero in carne triumphant.*

D. Amb.
de viduis.

8. In Apocalypsi Angelus quidam à Deo in terram missus Ioanni, dum in Insula Pathmos exul degebat, apparuisse legitur, Ioannes autem cum Dei præcepta ab Angelo clare audivisset priusquam illa accipiendo calicem, & scribendo exequeretur, surrexit, seque ut illam adorationis honore afficeret, in terram coram illo prostravit: Angelus autem Joannem ab hoc adorationis actu, utpote sibi minime debito, prohibuit dicendo, *Vide ne feceris: conseruus tuus sum*, Apoc. 22. quasi diceret: Nulla est inter me & te superioritatis præminentia, quin potius in servitio & obsequio æquales sumus. *Æquales?* Ergone nulla est hominem inter & Angelum quendam differentia? Nunquid Psalmista ait: *Minuisti eum*, id est, hominem paulo minus ab Angelis. Psal. 8. Imo nulla erat inter utrumque differentia: & ratio est, quia Joannes virgo erat: *Virginitas autem Angelos facit.* Unde alius quidam ait: *Existimo eam fuisse rationem, quod cum Ioannes virgo esset, non putavit Angelum illum sibi esse inferiorem, sed æqualem & conseruum, & ideo adorationem eius respuit: Angelus se à virgine adorari nequaquam permitit, quia semper est Angelus cognatus virginibus*, inquit sanctus Bernardus. Sed quid de virginum castissi-

Io. Cartag.
l. 3. h. 5.
fo. 241.

mo Thoma nostro dicemus, non solum is Angelis reputandus est æqualis, sed & illis superior fuisse censendus est? Thomæ enim Angeli inservierunt: quando lumbos ejus quadam in cælis manibus Angelicis contexta fasciaverunt: *Renes cingit manus Angelica.*

9. In primo Libro Regum David ad Saulem Regem aliquem misisse legitur, ut filium ejus Michol sibi postulari in uxorem. Qui illam mox ei promissit: *Dabo eam illi*, nec aliud pro ea à Davide poposcit, quam ut ducentes Philistæis internecioni traderet: *Sic loquimini ad David, Non habet Rex sponsalia vestri, nisi tantum centum præputia Philistinorum.* 2. Reg. 18. David in hoc postulato Regi complacere, & satisfacere studuit: Placuit sermo in oculis David, ut fieret gener Regis. Unde post non multos dies: *Percepit ex Philistinorum daemones viros.* Unde Saul regium verbum suum revocare non valens, plenam promissioni suæ fidem fecit, filiamque suam Michol eam uxorem consignans, ipsum generum suum esse publicè declaravit: *Dedit itaque Saul ei Michol filiam suam in uxorem.* Quid hic? Saul conjugii in ius, indeque contractæ parentelæ potius, Matrimonium illud inter David & Michol contractum dissolvere decrevit, eoque finem absoluta sua autoritate misit, qui sublatam ereptam Davidis conjugem Michol Phaltiel filio Laïs in uxorem copularet: *Saul autem dedit Michol filiam suam uxorem David, Phaltiel filio Laïs, qui erat de Gallim.* Miser David dum hæc injuriam pareretur, ne protervo, & cerebrolo Regi sese opponeret, contractus humeris obtulit. Interea verò res omnes Davidi: ex animi sententia fluebant? Saulis autem Regis negotia omnia infausto semper omine procedebant. Unde David generosiori resumpto spiritu per Isboeth sibi Michol conjugem suam restitui postulavit: *Redde uxorem meam Michol quam despondi tibi centum præputiis Philistinorum.* Isboeth igitur misit ad domum Phaltiel viris Michol intercipi, & Davidi remittere: *Novè cutavit: Misit ergo Isboeth & tulit eam à viro suo Phaltiel filio Laïs.* Hic est historice hujus eventus, prout is in Scriptura sacra refertur. Circa quem Casertanus ingeniosam quandam speculationem instituit. Observat enim quod secundus Michol maritus filius Laïs, quando filia Saulis est desponsatus Phaltiel fuerat appellatus: Idem verò postea quando eadem filia ut Davidi restitueretur, ei sublata & erepta

fuit, *Phaltiel* fuerit vocatus; unde Cajetanus causam curiosè inquirat, cur dum hujus filii *La-* is secunda vice sit mentio, eius nomini hæc syllaba *El* adjuncta fuerit? Cui quæstioni tandem idemmet interpres ideo id factum esse respondet, quia *Phalti* idem significat, quod homo, simpliciter, & sine addito: *Phaltiel* autem interpretatur Homo Angelicus; Et enim rem Angelicam significat unde in fine nominum Angelicorum semper adiungitur dicendo: *Michael, Gabriel, Raphael*, *Phalti* enim cum esset vir timoratus, sciteturque Davidi à Rege Saule gravem fuisse per Michol ereptionem factam injuriam, procul ab ea sequestratus semper remansit, illamque tanquam conjugem suam nunquam cognoscere voluit, sed iuxta continentie terminos, quos nunquam transgressus erat, sese continuit. Unde mortuus est Spiritus sanctus ut illum *Phaltiel* appellando, velut Angelum Domini solemniter canonizaret. Notant Hebræi quod iste appellatus est *Phalti* in primo libro, quoniam Saul dedit ei Michol in uxorem; Modo autem appellatur *Phaltiel*, ita quod adiunctum est ejus nomini *El* ea ratione, quia nunquam cognovit Michol, eo quod sciebat esse uxorem Davidis, nec repudiatam. Advertendum autem est hic, quod virginitas maiorem prærogativam dicat, quam importet continentia, quia continentia non includit necessario virginitatem, potest enim aliquis continens esse, qui non est virgo, cum tamen e contra virginitas continentiam infalibiliter includit, adeo ut nemo esse virgo possit, qui non sit simul continens: Atque ideo cum Thomas vivacissimo annorum suorum flori, virginitatis quoque florem adjuverit, eandemque per hereticos continentie actus constantissime conservant, dum illam, veluti securum ad se ab impudicæ tentatrici infestationibus, tutandum adhibuit, quando titione arrepto eam expulit à suo conspectu, & à toto cubiculo effugavit, meritis Angelus, non verò homo appellandus censetur, utpote ejus vitæ actiones non humanæ, sed Angelicæ extiterunt. *Vivere in carne, sine carne angelicum est.*

10. Sadducæi, qui mortuorum resurrectionem negabant, Filium Dei convenerunt, ut indissolubile quoddam argumentum ei proponentes eum obmutescere facerent? Dicebant igitur: Magister eo sine te accessimus, ut difficultatis cujusdam, quæ mentem nostram non parum torquet, à te resolutionem

acciperemus, estque hæc: Supponimus etenim verum esse mortuos suo tempore resuscitandos esse: Similiter scimus quod Lex Moysis statuat, quod si uxoratus quispiam sine liberis mortuus fuerit, frater mortui relictam viduam ducere debeat, eoque etiam sine relictæ prole ex hac vita discedente, idem successively omnes alii fratres similiter facere debeant: *Accipiet eam frater ejus uxorem, & suscitabit semen fratri suo.* Deuteronomi 23. Accidit igitur quod circa hæc partes septem fratres fuerint, quorum primus accepit uxorem, & mortuus est sine hæredibus. Et sequens accepit illam, & ipse mortuus est sine filio, id quod aliis omnibus pari modo evenit usque ad ultimum, qui septimus erat. *Luc. cap. 20.* Tandem quoniam nullus in hoc mundo æternaliter vivit, ipsa quoque mulier diem suum obiit: *Novissima omnium mortua est mulier.* Hic jam nascitur difficultas, quisnam post resurrectionem ex omnibus hisce septem maritis ad vitam una cum muliere resurgentibus, futurus sit talis mulieris maritus: Certum est in primis, quod non omnes simul illius mariti esse possint, cum id ipsum Lex Mosaica graviter veret: neque dici potest quod ex omnibus unus solus illam sit habiturus conjugem, cum non major ratio pro uno, quam pro altero militet: *In resurrectione ergo cujus eorum erit uxor?* quidnam ad hanc nostram difficultatem respondebis? audite, ô Auditores, resolutionem ab increata Sapientia Sadducæis datam. Post resurrectionem tam viri, quam mulieres à vinculo conjugali liberi erunt, omniaque matrimonia cessabunt, ut nec de maritis, nec de uxoribus ullus deinceps futurus sit sermo: *Neque nubunt, neque ducunt uxores, Equales enim Angelis sunt.* Verum, ô Domine, fateor equidem Sadducæos nec datâ responsione confusos obmutuisse. Veruntamen hæc tua resolutio mihi nequaquam per omnia satisfacit. Nam dic mihi fides, quâ ratione omnes prædicti viri, & mulieres Angelis similes esse poterunt? Undenam hæc similitudo exurgat? Nunquid audis undenam hoc futurum sit? *Non nubunt, neque ducunt uxores.* Ecce tibi causam. Et quisnam inde effectus sequitur? *Equales Angelis sunt.* Castitas igitur homines Angelis æquales efficit. Unde Cyprianus ait: *Cum caste vixeritis virgines, Angelis Dei estis æquales.* Quanto igitur majori jure tibi, ô Thoma, Angeli prærogativa debetur? Quod enim post resurrectionem viri, & mulie-

mulieres castè vivat, nihil mirum in se habet, quia tunc subdebent omnes carnis, & sanguinis bullitus, omniaque carnis incentiva exin- & etuor, pulchritudo corporis neminem com- movebit, nec carnis illecebræ deinceps sedu- cere quempiam poterunt: at vero quod hic no- ster adolescens castissimus qui pallium suum velut alter Joseph, post se non deserit, sed atrepro- tione tentatricem aggreditur, qui non sicut Joseph fugit, sed Venerem quandam in fugam convertit, cum ramen adhuc vivat, cum non sit lapideus, sed carnis & sanguine mortali constet, cum sensualitas in ipso vigeat, cum oculos habeat ad hanc pulchritudinem vi- dendam satis perspicaces, nihilominus in vicem concupiscibilis irascibilem: eo ipso adhibeat, quo ritione arrepto eam expulit à suo conspectu, & à toto cubiculo effugavit, id certe longè ma- gis mirandum est. Unde si vera est à Christo Domino Seduceris dāra resolutio, quod qui non nubunt *Aequales Angelis sint*, Certe *Thomæ aequalis Angelis est*, sed Angelus fortis & constans: *Vidi Angelum Dei fortem*.

11. Utique cum aliqua reflectione sapius mirā illam audistis historiam, quam S. Lucas in Actibus Apostolicis de S. Stephano loquens adducit, scilicet, quod eo tempore, quo S. hic Prothomartyr cum Libertinis, Cyrenensibus, & Alexandrinis, aliisque, qui è Cilicia, & Asia erant disputabat, observatus fuerit in Sancto Prothomartyre vultus Angelicus: Et intuentes eum, non unus tantum, vel duo quasi aliquo particulari erga Stephanum effectu mo- ti, sed omnes, qui sedebant in Concilio viderunt faciem ejus, tanquam faciem Angeli. Quis unquam vidit novitatem similem? quod si enim Stephanus homo est, quomodo Angeli vultum, præ se ferre potuit? Cur corpori hu- mano non similiter humana respondet facies? Unde hæc faciei humanæ in Angelum facta transmutatio p. occidit? Num fortè à Spiritu Sancto, qui per quandam gratiæ plenitudinem in ejus pectore residebat? aut quia maximam in- disputando sapientiam demonstrando Angelus potius esse credebatur, quàm homo? aut ve- ro quia imposturas quibus illum falsi testes calumniabantur cum patientia plusquam hu- mana sustinebat? varias hujus immutatio- nis causas Scriptores adferunt. Lyranus di- cit: Ex quadam pulchritudine & claritate sibi divinitus data, ad declarationem suæ sanctitatis & innocentie. Hugo Cardinalis: Pra fulgore terribili,

vel pulchritudine candoris, & verè Angelus erat, id est, nuntius voluntatis Dei. Bultius Emili- nus, & Hilarius Atelatenfis: Abundantia carnis transiit in decus corporis, in exterioris gloriam can- dor interioris exultat, & abscindit peccata crimi- nalia speculum frontis irradiat; habet intra se Spiritum Sanctum, & de præ se gestat Angelum. Alii verò dicunt, quod ad hoc ut cresceret fili- lium numero Apostoli in divina sua vocatione prædicandi Evangelium persistere posset, in- dem septem alios viros sanctos, & iustos ele- rint, eosdemque fidelium custodie præfides ele- gerint, qui eulibet partem suam disponent, inter hos autem unus fuerit Sanctus Stephanus. Elegerunt Stephanum virum plenum fide & vi- ritu sancto, cui proinde viduarum cura incum- bebat, eo quod despicerentur in ministerio quon- dam viduas eorum; inter quas sanctus hic Diaco- nus tanta cum puritate convalescit, ac si Ange- lus quidam fuisset. Atque hinc est, quod præ- meritis facies ejus illuxit sicut facies Angeli. Et Sanctus Pater Augustinus ait: In amico Angelorum An- gelica similitudo apparuit. Verum enim verum, meti Stephanus castissimus fuerit, ipsa tanta Stephani puritas, quæ inter viduas gerit, à suo contrario infestata, aut impugnata minime tuit. Thomæ autem castitas ab impudicis impo- tenciæ illius mulieris sollicitationibus magnopere tentata fuisse scitur, ac per consequens Angeli nomen majori ei iure deberetur, Et Angelus nomen aptissimè tribuitur.

12. Porro ad labe faciendam Thomæ con- stantiam fratres ejus ingeniosiores, magisque vigorosam hac muliere inventionem excogita- re minime potuissent. Quod ut ostendam, se- quentem Scripturæ locum velut lydiū lapi- dentem adhibebo. In Numerorum Libro scribitur, quod Propheta Balaam populo Israeli pro- ut à Rege Balac rogatus fuerat maledicere ne- quaquam voluerat: vero, quia ex altera par- te considerabat, quod nisi Regis Balac volunta- ti condescenderet iacturam faceret omnium donorum & ditissimorum in uenerum, quæ di- ctus Rex ei promiserat, dicens: Paratus sum ho- norare te, & quicquid volueris dabo tibi. tamen timor Dei ipsum retraheret, desiderium tamen re- git munetis atque favoris ipsum ad satisfaciendum Regi instigabat. Unde ne gratia Regis retineret amitteret, consilium ei suggerit, firmiter pro- mittens, quod si illud exegeretur fideliter,

Act. Apost. c. 6.

Lyranus in Gloss. fol. 1046.

Hugo

futurum esse, ut semper maneret victoriosus: Do tibi consilium quid populus tuus populo huic faciat extremo tempore. Quidnam autem Balaam per hocce consilium Regi suaserit, Scriptura non exprimit. Illud tamen Rabanus Archiepiscopus Moguntinus non obscure insinuat, dum in Balaam perlonā loquens dicit: *Populus hic non propriis viribus, sed Deum colendo vicit & pudici- tiam confirmando, q. d. Putas illos fortes & in- expugnabiles reddidit, unde si de ipsis reportare cupis victoriam, hanc petendi & labefactandi illis suggere occasionem: si vis eum vincere, primo eorum pudicitiam deice; Non virtute mili- tum, sed mulierum de ore pugnandum, nec armorum rigore, sed molliēte foeminarum. Procul ergo hinc proculamove armorum manum, & electam congrega speciem puellarum. Forma vincit arma- tos, ferrum pulchritudo captivat, vincuntur à specie, qui non vincuntur ad praelium. Illud fuit consilium à Balaam Regi suggestum: Hæc fue- rant consilia Balaam. Quæ cum proposito suo viderentur esse aptissima, eadem subito execu- tionī mandavit: Quibus acceptis Balaac Rex pa- rat continens exercitum non armis, non viribus, sed furore in eo nitore compositum, non furore bellico sed libidinis flamma succensum Cognati Thomæ nostri foeminam quandam pulchritudine & impudicis illecebris armatam ad eum expugnan- dum dimittunt: Ipse verò non aliis armis, quàm accenso quodam ritione intrepide cum illa di- micans, puritatis suæ inimicam vertit in fugam, abegit & heroicè vicit, ac tandem de illa in glo- riosa virginitatis quadriga positus triumphat. Quia in re Angelum illum fortem esse, cujus in themate facta est mentio declaravit: *Vidit An- gelum Dei fortem.* Fatendum est quidem ma- gnum ad hoc, generosumque animum postulati- ri, ut quis ingentis cuiusdam armati exercitus potentie, & virtutis resistat: at verò mulierem quandam Veneream, libidinofam, pulchritudi- ne corporis armatam in fugam vertere specimen fortitudinis est inaudicum, ad hoc namque he- roicum facinus Angelica fortitudo requiritur: *Bella gentium legimus (inquit Chrysologus) se- perasse quamplurimos, quos tamen pugnas carnis legimus non viciisse, audivimus eos dedisse delicta peccata, qui dorsa hostibus non dederunt, sterisse in- ter venientes gladios, & inter eneruata lenocinia corruisse.* Id quod efficacissimè ex antiquorum Romanorum historiis comprobatur, & quibus Hieronymus scribit, quod si forte eotempore à quo victoriosi bellatores suos per urbem Ro-*

manam celebrant triumphos, contigisset ipsos è Virginibus Vestalibus aliquam habere obvi- am, soliti fuerint eum toto suo triumphali appa- ratu sistere, eisque transitum cedendo honorem maximum exhibere; nimirum hæc per sensuali- tatis incentiva, quæ adversus puritatem sa- vissimè pugnant, cum illis protinus certabat, & faci- lem reportabat de illis triumphum. Cum igitur Thomas noster equotimoris Dei insidens, virginitatis ense accinctus, & titione loco haltæ munitus formidabiles impudicitia, & libidinis exercitus gloriose vicerit, iustum est ut illi glo- riam hanc cedant omnes Athletæ Paradisi, ut ni- mirum æquissimo jure Angeli fortis nomen per antonomasiam obtineat: *vide Angelum Dei fortem.*

13. Verum enim verò tamen si ob virginitatis meritum eximius fuerit: non minus tamen Do- ctinæ titulo celebris, atque famosus extitit, propter quam Doctoris Angelici nomen passim apud omnes obtinuit. Neque vobis mirum vi- deri debet, quod Doctrina ejus Angelica appel- letur, nam si urbs illa quæ mundi caput est, eò quod à Romulo fuerit ædificata Romæ no- men accepit, Constantinopolis à Constantino, Saragoza à Casare Augusto, Insula Icaria ab Icaro, per optimam consequentiam infertur: quod cum Magni Aquinatis doctrina passim ab omnibus velut Angelica recipiatur, suam quoque ab Angelo quodam habuerit originem. Porro de hoc sancto Doctore legitur quod dum adhuc hætenus sub nutricis custodia degeret, contigerit, quod charulam sive scedulam, quan- dam fortè cœlitus ipsi datam, atque à Maria missam in sanctis manibus suis habuerit, in qua Salutatio Angelica pulcherrimis characteribus scripta legebatur: *Nutrix invenit chariam in ma- nu sua Angelicam salutationem solum continen- tem.* Nutrix quidem persæpe omnem adhibuit diligentiam, ut hanc ab ejus manibus eximeret, Infantulus autem, ut de illius possessione securior esset, scedulam illam ori protinus immisit, & deglutivit. O quam pulchrum hic latet my- sterium, Nōstis equidem, quod omne id, quod manducatur, in substantiam aliti convertatur, cum igitur hic Infantulus cibo fuerit pascus An- gelico, quid mirū si in Angelū evaserit Verunta- men ad speculationes sublimiores non nihil eri- gamur, Dicite sodes, si nōstis, quam ob causam Lex Mosaica denominationem suam ab igne ac- ceperit: *In manu ejus ignea lex, sive: In dexte- ra ejus ignea lex.* Quod præcepta cum igne com- mune.

*D. Vine.
Ferrer. ser.
de D. Tho.
fol. 46.*

*Deut. 33.
m3.*

mune habent? Pro huius igitur questionis intelligentia sciendum est, quod eo tempore quo Moyses adhuc infantulus existens Pharaonis brachiis infedit, manum suam in caput Regis extendens regium diadema à vertice sublatum in terram projecit, quam pueri temeritatem Pharaonis admiratus, & sinistram inde eventum securitum ominatus, puerum hanc temeritatem vitæ jacturâ luere voluit. Quod Sarapæ intelligentes, illum nihil timere aduersi, sed fortissimum esse suaserunt, cum enim infans nullo adhuc polleat iudicio, nihil certius esse, quam quod actio illa pueri casualiter omnino acciderit: Addebant autem quod maioris securitatis & certitudinis causa adduci possent coram puero carbones accensis bene multis, tunc enim si ad illos contingendos puer manus extenderet, certissimum sese proderet puerilis simplicitatis iudicium. Allatos igitur in medium carbones Moyses cum conspexisset, mox dexteram suam extendit non solum ut illos tangeret, verum etiam eosdem apprehensos ori immisit, indeque os & linguam suam vehementer adurendo la sit, ut proinde Deo, qui cum, dum ad maturam ætatem venisset, ad Pharaonem tanquam Oratorem, & Legatum suum ablegare voluit, iure meritò dixerit: *impeditioris & tardioris lingua sum*. Dicunt igitur nonnulli Scriptores, quod cum Moyses acceptam à Deo Legem eodem ore promulgavit, quo cum ignitos & accensos carbones manducavit, idem Lex illa, ignea Lex, appellata fuerit. Tota hæc historia refertur ab Iosepho Hebræo Magistro Historiarum, & S. Vincentio Ferrerio: *Aliqui dicunt factum esse ex ignorantia & pueritia, sed ad hoc probandum & experiendum posuerunt in manus sua prunam de igne, id est, carbonem ignitum, quem immediatè misit in os*. Et subiungunt ulterius: *Quod ex illo carbone ignito, vel pruna, quam apposuit ori, non fuit eloquens*: Tandem verò ad nostrum propositum concludunt: *Pruna ignis significabat Legem Dei, quam Deus in forma ignis sibi tradidit, & Moyses ore suo exposuit populo, & publicavit*. Unde infero quod cum S. Thomæ doctrina passim appelletur Angelica, signum manifestum sit, quod eadem ab intellectu, ore calamo alicujus Angeli fuerit derivata, & scripta: *Angelicum enim intellectum habebat, unde meritò Angelus humanus, vel homo Angelus dici potest*. Verè igitur Angelus fuit, qui doctrina sua vocem tonitruum edidit, quæ per totum mundum mirabiliter resonat, vocem, quæ Hæ-

reticos perterrefecit, doctrinam, quæ infidelis & sanctæ DEI Ecclesiæ inimicos in stuporem adegit. *Vidi Angelum Dei volantem per medium caelum, & clamantem voce magna*.

14. Quadriga illa, quam Ezechiel Prophetæ conspexit, theatrum quoddam fuit profundis mysteriis repletum. In qua ad præfens nostrum propositum quatuor illa animalia ducentur considero quadrigam illam post se trahentia, hominem nimirum, Leonem, bovem & aquilam: *Similitudo vultus eorum facies hominis, & facies leonis à dextris ipsorum quatuor: facies autem bovis à sinistris ipsorum quatuor, & facies aquilæ de super ipsorum quatuor*. Certissimum est quod per hæc animalia non tantum sacri Evangelistæ, verum etiam Doctores Ecclesiæ intelligent, ideoque ad hoc comprobandum Patrum auctoritatem adducere superfluum omnino existimo. Eam vero Prophetæ hæc animalia semel visisse non videtur sufficere, ideoque ad eadem mirato conspicienda redire voluit, & tunc quidem cum singulari attentione animalium illorum faciem considerans, dixit: *Facies una facies Cherub, & facies secunda facies hominis, & tertio facies leonis, & in quarto facies aquilæ*. Iste secunda visione bos non videtur, sed loco bovis Cherubinus quidam conspiciatur: *Facies una facies Cherub*. Quodnam est hoc prodigium? Ergone bos paulatim in Cherubinum convertitur? Jurarem utique Deum visionem istam per modum cuiusdam Prophetiæ alicujus revelatam, quæ suo tempore in persona magis Doctoris sanctæ Ecclesiæ Thomæ de Aquino adimplenda & verificanda esset. Audite explicationem, si libet. Bos iste S. Thomam haud dubie representat, qui in schola Parisiensi ab Alberti Magni discipulis, *Bos mutus* appellari solebat, eo quod magnus esset amator silentii. Hic autem bos ob eminentem scientiam suam in Cherubinum quendam est transformatus: *Facies una facies Cherub, quod idem est, ac Plenus scientia*. Quam veritatem scriptor quidam modestus præclare authenticam reddit, dum ait: *Bos in deo mutatus postmodum apparuit quasi à ceteris immantibus victoriam in scientia plenitudine reuerisset*. Vides quomodo omnibus prælati bos fuerit, quasi regnandi artis omnino gnarus, & scientia plenitudinem adeptus. Id autem quod Albertus Magnus dixit, nimirum, *bovem cum daturum esse aliquando mugitum, ad cuius sonum totus mundus in admirationem sit rap-*

Ioseph.
Hebr. lib.
2. antiq.
cap. 1.

Exod. 1. 4.
n. 10.

Vinc. Ferrer. ser. de
D. Th. fol.
46. col. 3.

Ioseph.
Hebr. &
Magist.
Historiar.

Franc.
Lab. 1. 5.
prop. de
D. Thom.
Aquina.

dos: *Boi iste mihi talem mox edet mugitum, ut sonum eius totum admiraretur sit miratus*, id inquam magnam indicat cum assumpto themate nostro consonantiam: *Vidi Angelum Dei voce magna clamantem*.

15. Vera Angelorum Dei proprietas est, quod sunt veraces: *In Angeli cognitione non potest esse deceptio & falsitas*: Et contra verò Angelorum apostatantium, & rebellium accedens est inseparabile, quod sint fallaces. Verè igitur Thomas noster Angelus fuit, quando enim unquam fivè lingua, sive è penna verbum aliquod emanavit, quod eum veritate consonum non fuit: sanctus Thomas in pectore suo Sole conspicitur insignitus, idque non solum idèd, ut per hoc demonstraretur ab ipsius mente, lingua, & calamo non solum ignorantia umbras, sed & falsitatis tenebras procul exulare, adèd ut quidquid uspià dixit, aut scripsit, verum, imò ipsissima veritas fuerit. Unde de ipso verè affirmari potuit: *In Thoma cognitione non potuit esse deceptio & falsitas*. Imò si vel minimum quid à sancto Thoma dictum, aut calamo exaratum fuisset, quod à veritate fuisset alienum, Deum obligatum fuisse existimo, ut faceret id ipsum revera veritati consonare. Revocare, obsecro, in memoriam id, quod Crucifixus illi quondam edixit: *Bene scripsisti de me Thoma*, hoc est, quicquid à te tua Theologia scriptum est, veritas est. Imò etsi Thomas fortasse aliquid à veritate dissonum docuisset, obligatus fuisset Deus id ipsum in veritatem convertere, ad hoc ut ita perspicuum fieret quod in Thoma velut in Angelo non potest esse deceptio & falsitas. In qua opinione magis confirmor per id, quod in vitæ religiosæ primordio ei evenisse legitur. Contigit enim quod dum pro sustentatione pauperum Christi aliquas panis reliquias sub sacra veste portaret absconditas, Domus superiorem sibi obvium habuerit, à quo quid sub veste sua abscondisset, rogatus, ne actum illum charitatis in pauperes manifestaret, dicente Salvatore: *Cum facis Eleemosynam, nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua*. Panem verum sub rosarum foliis & specie manifestavit, dicendo: sunt Rosæ. Pronuntiavit Thomas fragmenta panis esse Rosas. Quid hic DEUS faceret? Ne vel minima oborti suspicio posset Thomam id quod verum non erat, assimilasse, cum Sanctus Thomas vix hæc verba sunt Rosæ, dicendo sinivisset, subitò Deus operatus est miraculum & panem

in rubundas, fragrantisque rosas convertit. Nec mirum, quia Thomas Angelus erat. *Et in Angeli non potest esse deceptio, & falsitas*. Bo ipso igitur, quo Dei Filius Sancto Doctori dixit: *Bene scripsisti de Thoma*, satis evidenter testatus est, quod in Theologia sua, & in cunctis, quæ scripsit, ne vel una sit syllaba, vel comma, quod omnimodam in se veritatem non contineat. *Doctrina Thoma omnem veritatem admittit*. Innocentius Papa VI. authenticè pronuntiavit. Ex sermone Angelus manifestè cognoscitur: *Invictus ille patiens Jobus quondam dixit: quod Deus in Angeli suis reperit pravitatem*. Nequaquam verò tale quid in Sancto Thoma deprehendi potuit, cum ipsemet Dei Filius declaraverit quod in cunctis libris, & in omni eo, quod de ipso scripsit, ne umbra quidem pravitatis reperiri possit, sed, quicquid in iis continetur, mera sit bonitas, & veritas. *Bene scripsisti de me*, quantum ad Divinitatem, & quoad omne illud, quod ad veritatem essentia, & Personarum Trinitatem pertinet. *Bene scripsisti de me*, quod spectat perfectiones meas, Bonitatem scilicet, Infinitatem, Immutabilitatem, Aternitatem, Cognitionem, Scientiam, Visionem, Veritatem, Potentiam, Voluntatem, Potestatem, aliaque attributa. *Bene scripsisti de me* quoad Processiones, Personas, Relationes, Proprietates, & actus rationales, item quoad generationem & spirationem, denique quoad omnes operationes ad intra: *Bene scripsisti de me* quantum ad Beatitudinem, & operationes ad extra, quales sunt creatio pertinet ad creaturas spirituales & Angelicas, corporales, animatas, inanimatas, viventes, non viventes, rationales, & irrationales. *Bene scripsisti de me* tum quatenus homo, tum quatenus Deus sum, quoad ad substantiam modum, & ordinem Incarnationis, Conceptionis, Nativitatis, vitæ, actionum, miraculorum, Sacramentorum, itemque respectu materiz, formæ, ministeriorum, fuscipientium, usus, rituum &c. *Bene scripsisti de me*, id est, de Passionis meæ circumstantiis causis, affectibus, de satisfactione, morte, Redemptione, Resurrectione, Ascensione & Glorificatione.

16. Refert Surius quendam Dei servum, cui nomen erat Paulus Esquilinus, vidisse in Spiritu Sanctum Thomam in Schola Neapolitana publice legentem, ejusque lectionibus assistentem & diligenter eas auscultantem Sanctum Paulum Apostolum: *In Canobio*

P. Innoc.
Sextus.

106. c4.

Laur. Sur. bio Neapolitano in visione imaginaria vidit Thomam in frequenti auditorio legentem, & Apostolum Paulum ingredientem in Scholas. Quid hic audio? Ergone Paulus Thomæ lectionibus docetur? Doctor gentium sit Divi Thomæ discipulus; Apostolus, mundi Magister cælorum scholas relinquit ut in Divi Thomæ schola erudiendus admitti possit? Nolite mirari, Auditores, nam Sanctus Apostolus quando in tertium usque cælum raptus fuit, ab Angelis Theologiam edoctus fuit, id enim significant illa verba,

2. Cor. 12. *Audivit arcana verba*, id est, excellentissimas doctrinas, maximorumque mysteriorum percepit intelligentiam, *Ubi Paulus dicitur*: (interrogat sanctus Vincentius Ferrerius) *Potest dici in cælo Empyriali in Schola Angelorum tribus diebus stultus*. Et sanctus Maximus subiungit: *Tertium raptus ad cælum*, & *Ecclesiæ futurus*.

D. Vinc. Ferrer. in festo com. S. Pauli. *S. Max. h. 1. in Natal. SS. Petri & Pauli.* *Doctorem inter Angelos diceret, quod hominibus prædicaret.* Verum tres tantum dies sancto Apostolo non videbantur sufficere ad hoc ut eam sibi sapientiam compararet, quæ ad divinæ sapientiæ tantum Magistrum, infinitarumque gentium Doctorem meritò requiritur: ac proinde scholam S. Thomæ frequentat, ut quod studiis suis deerat, sub tali Doctore proficiendo complere valeat. Verum sistite hic paulisper, dicet fortasse aliquis, cur non quæ sinit doceri in schola Magistri sententiarum, vel magni Dionysii Areopagitæ, vel Augusti literarum Patris Augustini, aut aliorum similium? Haud dubie idem non horum scholas, sed sancti Thomæ Archigymnasium adire voluit, quia cum in cælis Angelos haberet magistros, a quibus doctrinam verè Angelicam fuerat imbutus, eandem doctrinam Angelicam proficui voluit sub S. Thomæ, qui pariter Angelus erat, eximio magisterio.

D. Dio. Areop. 15. ca. celest. Hierar. & D. Th. 1. p. 9. 105. a. 4. fol. 989. col. 1. *17. Angeli superiorum Hierarchiarum eos, qui in inferioribus Hierarchiis continentur, illuminare dicuntur: Vnaqueque celestis essentia intelligentiam sibi à superiori datam inferiori communicat*, inquit Dionysius Areopagita. Ita quoque Sanctus Thomas velut Angelus superior, universæ Theologiæ omnibusque aliis scientiis, vel professionibus speculativis, cunctisque Doctoribus Scholasticis, excellentissimum Lumen communicavit, & ut S. Vincentius Ferrerius scribit: *Sua vita sancta, & scientia clara totum mundum illuminavit.*

D. Th. 1. p. 7. 5. a. 2. in corp. f. 568. col. 2. *18. Angeli objecta sua non intelligunt per species acceptas à rebus, quia habent species intelligibiles connaturales, à Deo sibi inditas:*

Angeli suam perfectionem intelligibilem consequuntur per intelligibilem effluxum, quo à Deo sunt rerum cognitarum acceperunt simul cum actuali natura, ut nos docet Doctor noster Angelicus, qui sodali suo revelavit, quod scientiam suam, saltem pro majori sui parte, potius a Deo sibi infusam, quam indultam, & studio suo comparatam esse agnosceret: Dixit (scio suo ferat) quod plus habuit scientiam suam à Deo infusam, quàm ab ingenio proprio suscitam.

19. Angeli pulcherrimum hoc nomen non ex parte naturæ, sed ratione officii obtinent, Angeli vocabulum nomen, est officii non naturæ, inquit Gregorius, ac proinde Michael significat, Qui ut Deus; Gabriel fortitudo Dei; Raphael, Medicina Dei. Item Angeli, id est, missi appellantur, quia à Deo missi sunt: Missi angelos suos cum euba & voce magna. Unde sanctus Joannes Baptista tanquam à Deo missus, etiam appellatur Angelus: Ecce ego mitto Angelum meum. Unde Hugo Cardinalis dicit: Angelus, id est, stantius voluntatis Dei. Mitto igitur Thomas Angelus dicitur, quia Christi in terris Vicario Gregorio Xad Concilium generale missus fuit.

*20. Angeli in bono firmi sunt & constantes, & planè ab eodem inamovibiles. Ita quoque sanctus Thomas Angelum se in bono constantem, & inmovibilem esse probavit. Impossibile enim fuit, ut sive per matris lachrymas, precibus, sive per sororum perfusionibus, sive per ceteros fratrum minas, sive per laetorum reversiones, à firmo se Deo in religione Dominicana dedicando proposito, dimoveri posset. In studio scholastico, in oratione ad Crucifixi Imaginem per eum fieri solita, in Dei servitio & obsequio continuando indefessus fuit, nec se ab his usquam distorqueri & ad alia averti eli passus: Omnes Th. 1. p. 7. 5. a. 2. in corp. f. 568. col. 2. *machinas & insidias adhibere dicebat, quibus possit virum sanctum, à suo laudabili & glorioso instituto deflectere. Verum in suo proposito effectus, quia eam à suo proposito dimovere non potuerunt, eo quod Angelus esset: Semper in proposito firmus, in sententiis invariabilis.**

21. Angeli boni humilitatis virtutem, veluti proprietatem ab eis inseparabilem semper sibi vendicant. In quo Laetario e diametro opponuntur, qui à superbia vento tumidos manuntur, qui à ipso Domino folio maiestatem sibi temque ipso Domino folio maiestatem sibi præsumens dixit: Super Solium Dei exaltabo Solum meum, & similis ero Altissimo, S. Thomas autem bonis Angelis minime dissimulavit.

Solum meum, & similis ero Altissimo, S. Thomas autem bonis Angelis minime dissimilis humilitatem omnium actionum suarum commitem inseparabilem esse voluit, unde & ad hoc humilis fuit: *Vi nescias quid in eo prius mireris, sapientia altitudinem aut humilitatis profunditatem.*

12. Angeli uno eodemque tempore plura obiecta simul & semel considerare & intelligere possunt, ac proinde S. Pater noster Augustinus dixit: *Potentia spiritualis mentis Angelici cuncta quae voluerit facillime simul comprehendit.* In qua prerogativa S. Thomas Angelis minime cedit, utpote qui plura obiecta simul intellexit & de pluribus disparatis scientiis simul & semel discurrere novit: nam uno eodemque tempore momento plurimum diversarumque facularum doctrinas multis scribeatibus dictavit: Quatuor scribentibus dictabat materias eodem tempore distinctas.

21. Angeli tamen plurima annorum millia dixerunt, utpote qui in principio mundi creati fuerunt, tunc tamen pueritiae specimen semper & ubique referunt, eo quod primitivam semper puritatem & innocentiam conservant, prout ex ipsa Hieronymi Bibliotheca colligitur: *Puer a puritate vocatur, quia angelus purus est.* De Sancto Thoma unus autem ex intimis familiaribus suis sequens veritatis testimonium petibunt, dicens. *Ego Sancti Doctoris huius conscientiam, & vitam optime novi: testorque Dominum Iesum, me eam semper in illo puritatem comperisse, in qua solent esse quinque annorum pueri.*

24. Angeli cuncta terrena bona respuunt, atque in solo Deo, tanquam desideriorum suorum centro, quiescunt. Unde cum Tobias benedictorum pondus quo ad Angelos affectus fuerat grata mente recognoscere volens: *Rogare coepit, ut dignaretur dimidiam partem omnium, qua utiderat, acceptam habere: Angelus id ipsum nihil faciens subiunxit: Benedicite Deum celi, & coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam.* Eodem quoque modo Sanctus Thomas dignitates terrenas, hoc est, Archiepiscopatum Neapolitanum a Clemente IV. et oblatum respuit: Opera S. Joannis Chrysostomi totius Parisiorum urbi posthabuit: Et Crucifixo ipsum sequentibus verbis alloquens: *Bene scripsisti de me Thoma: quam ego mercedem accipias? Veluti verus Angelus plenissime respondit: Non aliam Domine nisi te ipsum.* Paslelli Sanctorale.

25. Angeli corpora quidem aërea assument, operationes tamen vitales in iisdem exercere possunt: *nihil potest habere opus vite, quod non habet vitam, quae est potentiale principium talis actionis.* Corpora enim, quae ab ipsis assumuntur, nequaquam propria exsunt, cum sint ex ipsa sua natura & essentia incorporei. Absit equidem ut Sanctum Thomam nullum habuisse corpus asseverem, corpus tamen suum, quo anima & mens ejus induta fuit aëreum & assumptum, non verò solum fuisse aëreum non dubito, utpote qui febrium ardores, sitis ariditates, easque quo Chirurgus acuto ferro faciebat corporis incisiones, haud secus, ac si in aëreo corpore haec omnia passus fuisset, minime percipiebat: *Dolores corporis & febrium ita patiebatur, ut non propriis membris languores, sed alienis inesse viderentur, itaque anima ipsius tantummodo rursus fruebatur corpore tanquam alieno & super vacuum circumdatus erat.* Imò cum die quadam studio incumbens candelam accensam manu suatenet, eaque usque ad digitorum suorum articulos absumpta penitus esset, manumque adoreret, dolorem haud secus ac si lapsus quidam fuisset minime percipiebat. Unde manifeste ipsam vere Angelum fuisse arguere possumus. *Vix sensu ardorem candela in igne, qua manum ejus comburebat. Verum enimvero merito vereor ne iusto in dicendo prolixior videat.* Ac proinde cum Sanctus Thomas in scribendo brevis fuerit, & compendiosus, nolo discursum huic ulterius continuando videri fuisse atque prolixum. Haec igitur dicta sufficiant: nos paulum quiescamus.

D. Th. 1. q. 51. ar. 4. fol. 527. col. 2.

Anton. Pizama.

Th. de Trinitate in vita eius fol. 675. n. 50.

PARS SECUNDA.

26. Quicquid haecenus dixi, nihil est si comparatur cum aliis plurimum, quae de ipso adduci in medium possent, verum tamen quia lingua mea ad ea declaranda inhabilis est & impotens, unicum duntaxat superaddam, quod ad praesentem discursum terminandum sufficit. Sciendum itaque est, quod quando Angeli habitu corporeo amicti apparent, duae potissimum qualitates in iisdem exprimi potissimum soleant, scilicet splendor & agilitas. Et quidem quod splendor attinet, patet de Angelo, qui sanctum Petrum a vinculis liberavit, a quo carceris obscuritas protinus illuminata fuit. *Lumen resulsit in habitaculo: De alio quoque Angelo qui candido vestimento indutus* Chri.

Act. Apost. 12.

*Matth. c. 28
D. Th. in
addit. ad 3.
p. 9. 84.
ar. 2. n.
364. & q.
85. a. 1.
n. 367.*

*D. Vinc.
Ferrer. ser.
de D. Th.
f. 47. co. 3.*

*D. Vinc.
Ferrer.*

*Tho. de
Trus.*

Christi sepulchro assistebat expressè legitur, quod *Resplenduit facies ejus sicut fulgur*. Quoad agilitatem verò, ut illos à quavis gravedine corporea exemptos esse demonstramus, sufficit si ipsos spirituales esse substantias omnis corporeæ molis expertes esse dixerimus, qui proinde communiter depinguntur alati. Verum enim vero num duas hæc proprietates in S. Thoma quoque invenire poterimus? Nullum est dubium. Et quidem quod primam attinet, de ipso perhibent vitæ ejus scriptores, quod dum in ætate juvenili die quadam cum omnium circumstantium admiratione subtilissimè disputaret, Religiosus quidam fidelis Dei servus, qui præsens aderat, (Si sancto Vincentio Ferrerio credimus) attestatus est se vultum ejus prius luminosum, & radiis resplendentem conspexisse: *Cum semel disputaret multum acuto, & quidam devotus Religiosus ipsum audiret, contemplan- do eum, & admirans de tanta sapientia in puero subito vidit radios splendoris ab ejus facie procedere. Quid porò de ejus agilitate dicemus?* Certum est quod haud secus ac si purus quidam Spiritus ab omni mortalis corporis gravedine solutus fuisset, sapius in extrinsecum & in aëra sublevatus à pluribus visus fuerit, præcipue quando orabat, in illo namque devotionis tantum Spiritus favorem adhibebat, ut multi Religiosi eum in Ecclesia à terra sublevatum conspexerint, adeò ut cum corporis sui moles Spiritum inter orandum in terra continere debuisset, contrarium acciderit, scilicet, quod Spiritus corpus suum in aëra sustulerit, & agilitatem quandam eidem corpori communicarit. Quando orabat in Ecclesia fratres aliquoties observabant eum, & videbant ipsum à terra elevatum, vel ut alii scribunt: *Deditus erat tam vehementer orationi & meditationi, tantaque cum attentione, ut sæpè ejus corpus simul cum Spiritu à terra elevaretur*. Quid igitur dicitis, O Auditores? num fortè duæ illæ conditiones quibus Angelus esse declarandus erat, ipsi defuerunt? Vidi Angelum Dei &c.

17. Planè mihi persuadeo Angelis nequaquam ingratum futurum, si Sanctum Thomam ipsis majorem fuisse dixero, scio etenim ipsos de servorum Dei excellentiis & prærogativis mirè gaudere, utpote quæ in majorem Creatoris sui gloriam magnopere redundant. Solent communiter opera artificialia præstantiora & digniora esse, præ aliis quæ à natura sua derivantur, cum certissimum sit, quod ars naturæ

defectus compenset: Ars naturam perficit. Si quis mihi pomum quoddam aureum ab arte affabre elaboratum donaret, gratus utique donum mihi foret, quam si aliud mihi dedisset natura vel ab arbore productum. Quando Christus præcursori suo Angeli titulum imposuit, dicendo: *Eccè ego mitto Angelum meum*, idipsum majorem ipsi gloriam conciliavit, quam si verus, & naturalis Angelus fuisset. Opera græ longe digniora sunt cunctis operibus naturæ, quantum scilicet natura in perfectione sua per ipsammet gratiam superatur. Vos autem, O beati Spiritus esse vestrum Angelicum à Natura habetis, Thomas verò à gratia, ac proinde facilis est consequentiæ illatio. Porò Pharo Egypti Rex ut Josephum anxia suæ primatuum declararet: *In collo ejus torquum aureum posuit, ut omnes coram eo cognoscerent, & præpositum eum scirent in terra Egypti*. Potentissimus Rex caelestis gloriæ ad collum S. Thomæ præstantissimum quoddam ex margaritis & geminis contextum monile ab Ecclesia militante suspendi voluit, ut eum inter omnes caelestis gloriæ beatos Spiritus primatem declararet. Veruntamen nihil hæc loco sine solido veracis fundamento de Angelico nostro Doctore dictum esse volo, ac proinde ut sancti Thomæ major præ Angelis supereminencia clare videatur, quandam inter sanctum nostrum, & Angelos comparationem instituiamus. Sic enim quem super Angelos verè & meritò jure obtinet, primatum clarè conspiciemus. Quæro igitur ex vobis, O magni Dei aulici, an præcedendo à cognitione supernaturali & beatifica, qualis est illa quam in verbo habetis, fides & gratiæ mysteria naturaliter cognoscere possitis, utique negativè mihi respondebitur. Unde B. Valentinus Archiepiscopus Thomas de Villanova dicit: *Inquisitus Angelus an sub illis speciebus Christus lateat, nisi gratia ipsum doceat, respondet, ignora*. Nam hæc mysteria a potentia Dei voluntate dependent. Unde sicut unus Angelus cogitationes, quæ ab alterius voluntate dependent, non valet cognoscere, multo minus illa penetrare poterit, quæ à Dei voluntate immediate proveniunt. Ac proinde optime arguitur Apostolus dicens: *Quia sunt hominibus, nemo novit, nisi Spiritus hominis, qui in ipso est, ut & quia sunt Dei, nemo novit, nisi Spiritus Dei, adeoque concludendum est, quod cognitione naturali mysteria gratia non possint Angeli cognoscere*. Et contra verò secundum S. Thomam vos conven-

gentes ex eodem idem quasi feceritis, mox respon-
debit, quod illa non solum cognoverit, quin &
docuerit, nemo autem docere potest, quod nescit.
Legitote ejus de incarnatione, Sacramen-
tis, & præcipue de Sacra Eucharistia, de vita
Passione, morte, & Resurrectione Christi Tra-
ctatus, & invenietis ipsum eisdem cum tanta
libertate, facilitate, claritudinis perspicuitate,
& veritate conscripisse, ut ipsum hæc omnia
propriis oculis conspexisse crederetis. Unde mi-
hiliebit arguere ipsum Angelum quandam
fuisse aliis Angelis longè majorem.

28. Docent nos sacri Theologi Angelos si-
mitatam quandam activitatis suæ sphaeram ha-
bere, ibique existere, ubi operationum suarum
virtutem applicant. Unde quia uno eodemque
tempore virtutem suam, in pluribus locis ope-
rando, applicare non possunt, sed ad unum so-
lum contrahuntur, sequitur eisdem quoque
non in pluribus locis, sed in uno duntaxat posse
subsistere. Cum Angelus sit in loco per applicatio-
nem virtutis suæ ad locum, sequitur quod non sit
in pluribus locis, sed in uno loco tantum. Noster au-
tem Doctor Angelicus simili limitatione mini-
mè fuit constrictus, quia potius uno eodemque
tempore per voluntatem, & intellectum suum
in pluribus locis operabatur, nam in uno, eo-
demque instanti, quatuor scriptoribus quatuor
diversas materias scribentibus dictabat, in qui-
bus in eodem puncto per intellectum operan-
do, & speculando erat velut in Logica, Philoso-
phia, Metaphysica, & Theologia. Vixit in-
super S. Thomas memoria singulari, adeo quatuor
scribentibus distinctas materias eodem tempore di-
ctabat. Unde eidem saltem in hoc particulari
puncto, insignis super omnes alios Angelos
præminentia negari nequaquam potest.

29. Quomodo cumque Salvatorem nostrum
consideremus sive ut hominem, sive ut Deum,
semper illum erga nos valde benignum, muni-
ficum, & liberalem fuisse deprehendimus. Pe-
tro enim recommendavit Ecclesiam dicens:
Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ec-
clesiam meam. Angelis animas nostras: Ange-
lus suis mandavit de se, ut custodiant te in omni-
bus virtutibus. Sanguinem suum in propria specie
peccatoribus reliquit: Hic est sanguis meus,
qui pro vobis, & pro multis effunditur in remis-
sionem peccatorum. Joannem Mariæ recom-
mendavit: Mulier ecce filius tuus. Mariam Vir-
ginem Joanni: Deinde dicit discipulo: Ecce ma-
ter tua. Morti proximus Spiritum Patri suo æ-

terno consignavit: Pater, in manus tuas commendo
spiritum meum. Donavit regnum celorum la-
tioni: Hodie mecum eris in Paradiso. Corpus in
propria specie cruci reliquit: Ibi eum crucifixe-
runt. Vestes verò suas militibus: Acceperunt ve-
stimenta sua, & fecerunt quatuor partes, unicui-
que militi partem, & tunicam. At verò tamen
si quaquaversum per universam Dei Ecclesiam
circumspiciam, neminem tamen invenio, cui
corpus suum & sanguinem sub speciebus Sa-
cramentalibus Panis, & vini constitutum com-
miserit, cur ista? Num forte id ipsum ad eum
non pertinebat? aut verò de eo disponere ni-
hil curabat? an verò nemo ad manum erat, cui
illa recommendare posset? Propterea existimo
Christum hæc sibi reservasse in petore, ut suo
tempore illa S. Thomas posset recommendare,
nemo enim meliorem illorum habere curam,
aut diligentius illa custodire poterat, quam ip-
se. Ac proinde unicus Thomas est ille, qui do-
ctrinæ suæ sacro Sanctissimum Eucharistiae Sa-
cramentum ab adversariis Catholicæ fidei, qui
hæreticis suis eidem contradicunt, illudque
infestant, tuetur, & defendit, formans in sum-
ma sua specialiter circa hoc mysterium, unde-
cim Questiones, & octuaginta quatuor Articu-
los. Imò, cum in tanto majori devotionis
cultu glorificaretur, jussu Urbani Papæ IV. de-
votissimum de hoc Sacrosancto mysterio com-
posuit officium. Et hæc propriè causa est cur
S. Thomas ab Ecclesia sancta depingi soleat
dextera sua tenens Sanctissimum Sacramen-
tum, per hoc insinuans, Sacramentum istud
custodire, & curamini Sancti Thomæ a Deo
commisum esse. Esto igitur animæ rationa-
les a Deo commissæ fuerint custodiæ Angelo-
rum, verum tamen quantum hisce superior, &
dignior est Christus Sacramentatus, tantun-
dem S. Thomas aliis Angelis superior extitit.

30. Angeli ad miracula patranda nullam ha-
bent virtutem aut potestatem; Quia miraculum
sit præter ordinem totius nature create. Cum ta-
men omne id, quod Angelus operatur ut Ange-
lus sit secundum ordinem nature create. Et ta-
men S. Gregorius dicat, quod virtutes vocan-
tur illi spiritus, per quos signa, & mirabilia fre-
quentius fiunt. Id tamen hoc sensu intelligendū
est. Quod ad eorum desiderium Deus miracula fa-
cit, vel quia aliquod ministerium exhibent in mi-
raculis, quæ fiunt. At verò S. Thomas miracula
patrare non solum potuit, verum etiam effecti-
vè fecit, & patravit. Neque enim hoc loco ex-
plica-

Luc. 22.

Luc. 22.

Joan. 18.

In 3. p.

D. Tho. p.

9. 110. art.

4. fol. 1014

in corp.

col. 1

Tho. de
Truf. in vi
ta ejus fol.
674. n. 1.

Tho. ibid.
Et Petr. de
Valderan.
serm. de D.
Tho. 352.
ol. 2.

To. Pont.
XXII.

plicabo quod Romæ mulier quædam infirma
Hamorrhœissa vestem S. Thomæ devotè tan-
gendo sanata fuerit: Cum aliquando Romæ præ-
dicaret, tetigit mulier quædam hamorrhœissa, &
confestim sanata est ab infirmitate sua. Necte-
feram, quod Joannes Ferentinus Monachus
Monasterii Fossæ novæ cæcus existens cum ejus
faciem esset deosculatus, subito lucem receperit,
unde præ gaudio exsiliens; Deoque gratias a-
gens dixit: *Benedictus Deus, ecce Sancti Thomæ
meritis clarissimè video.* Sed his alisque pluri-
mis ab eo parratis miraculis prætermittis, hoc
solum moneo, ut opera S. Thomæ, præci-
puè verò summam ejus Theologicam magna
cum attentione pervolvatis, certus enim sum,
quod cum Joanne Papa XXII. affirmare cog-
mini, quod quilibet summæ Theologicæ arti-
culus, particulare quoddam, verumque sit mi-
raculum: *Quot articulos, tot miracula fecit.* An-
geli igitur S. Thomæ jure mentisimo palmam
cedere debent.

31. Verum enim vero gloriæ nostri sancti
Doctoris terminum non habent, sed in finem ex-
istunt; ac proinde cum verus sit Dei Angelus, ad
ejus gloriæ dignè explicandam alius quidam
Angelus requireretur, qui eas pro merito, & di-
gnitate explicare posset; ac proinde cum ego
nec nomine, nec facto tenus Angelus existam,
me quoque vel ad illas duntaxat adambandas
imparem, & inhabilem esse libenter agnosco.
Quapropter hunc nostrum discursum hac ulti-
ma, & Theologica similitudine, vel comparati-
one terminabo. De cælestibus itaque Spiritibus
certum est, quod eventus futurus nequaquam
cognoscant, non jam loquor ex causis, sed ex

conjecturis, sed in scriptis, vel suis esse. Et tamen cum
S. Thomas illa viridice prædiceret, facile hoc
arguere licet, quod eadem magna cum certiti-
dine cognoverit. Et quidem cum ex iussu Sum-
mi Pontificis Gregorii X. Anno 1274. ad Con-
cilium Generale Lugdunense mitteretur, accedens
quod cum in optima corporis valetudine consti-
tus in Monasteria Monachorum Cisterciensium,
quod Fossâ nova vocatur, ut Neapolim teode-
deret, appulisset, dum in porta Monasterii sta-
ret, ad socium suum Reginaldum conventus ei-
dem mortis suæ horam proximam esse, & modic-
um vitæ suæ reliquum sibi esse, futurumque
Monasterium istud ossium suorum sepulchrum,
revelavit dicens: *Hæc requies mea in seculum sa-
culi, hic habitabo quoniam elegi eam.* quod postea
eventus ipse effectivè verum esse docuit. Unde
ad imitationem Redemptoris nostri, qui in le-
pulo novo fuit tumulatus, Thomas quoque
in Fossâ nova sepulchrum suum accepit. O da-
gele Dei, non te jam deinceps teneamus, sed ex-
cellem, imò cunctis Angelis gloriosiores esse
deprecabor. *Vbi Angelum Dei fortem, volumus
per medium calum, recte magna clamantem. Ita
in cunctis tuis actionibus servitum, & majorem
Dei gloriæ spectantibus, intrepidus, genero-
sus, & constans fuisti. Resonantia doctrinæ hu-
julante fama ab Oriente usque ad occasum de-
lata fuit. Tibi humillimè supplico, ut gratiam
nobis impetres, ut qui Angeli tibi in doctrina,
& sapientia similes esse non possumus, ad mores
vitæ quandam Angelicam ducte valeamus, ut
morientes sicut Angeli, Deum in cælis
societate Angelorum glorificare
possimus. Amen.*

SERMO SEXTUS.

IN FESTO S. JOSEPHI

SPONSI B. Mariæ VIRGINIS.

Cum esset desponsata Mater Jesu Maria Joseph, antequam convenirent, &c.

Matth. cap. I.

Separat.

2. **B**atus dici meretur, qui mare hujus
mundi felicibus ventis pernavigat; hic
venit omnem regionem sibi patriam
esse asumat, teste Socrate, qui dicit:
Fortunato quavis terra patria est. Et quidem

tametsi magnus ille Ecclesiæ Doctor Hiero-
nymus dicat: *Quod omnis salutaris cum re-
tur amittitur, certum est, quod qui vel semel fe-
licitate potitur, non semper laborasse cessatur.*
Porro si Aristoteli credimus, certissimum est,
quod

quod felicitas adivitatis suae sphaeram non in uno loco determinato teneat, sed ad fortunandum amicos, & clientes suos varia saepe media adhibeat: *Felicitas est vel forma secunda cum virtute, vel per se sufficientia vita, vel vitaturba & iucundissima, vel possessionum facultas, & corporis vires conservativa, conservativa, amplificativa horum virtute.* Anna nobilis & pariter formosissima mulier Romana, marito suo mortuo vitam caeli bene felicissimam esse censebat, unde ad secundas nuptias invitata respondit: *Nullo pacto hoc factura sum; si enim bono viro nupsero, nolo post hoc timere ne amittam: sin vero malo qua me caperet dementia, ut post optimum talem admittam.* Alii vero ipsamet experientia persuasi omnino contrarium affirmabant. Unde tempore Damasi Papae Romae vir quidam erat, qui viginti uxores habuerat. Item mulier quaedam ibidem debebat, quae viginti duobus maritis successively nupserat: cum vero ambo a matrimonii iugo liberis essent, novo se conjugii fœdere copulaverit: *Duo it se matrimonio junxerunt.* Hinc etiam septem illae mulieres, quorum istas meminit, quantum se ex eo, quod maritis orbatæ essent, infelices esse exultaverant, tantum se iudicabant esse felices, si vel una illarum marito cuidam nupisset: *Tantummodo in vocetur nomen tuum super nos, auferat opprobrium nostrum.* Denique si Rachel eo quod sterilis esset mœsta erat, & quasi desperata mortem, tanquam minus malum, sibi optabat dicere: *Da mihi liberos, alioquin moriar,* iustam utique Zia causam habuit, quod Zephiam famulam suam parientem videns præ latitia exclamarit: *Felicitas!* Filioque ab ea genito Gad nomen, quod *Felix* interpretatur, imposuerit, per hoc simul iacuando unam e majoribus fortunis esse fecundam plurium liberorum matrem esse. Felices se astimant. Emilia Neapolitana conjux Antonii Spasæ, & duæ Ludovici Salernitanæ filiae, quæ cum in ætate quindecim annorum maritata fuissent, tandem mares effecti sunt, e quibus unus Franciscus, alter vero Carolus appellatus fuit: *Et publice pro maribus habiti sunt.* Damon, & Pithia prosperitatis suæ florē in amicitia collocatum habebant, quam adeo strictam inter se devinxerant, ut cum unus eorum a Dionysio Syracasorum Tyranno mortis condemnatus esset, alter pro eo se in carcerem ultro conjici permisit, donec amicus ejus priusquam moreretur, de rebus suis plenè dispositurus in patriam suam fuisset profectus,

Quando Epimenes miles qui Macedonum monarchæ mortem per insidias struxerat, rigidam sceleris sui præstolatus vindictam, vidit se loco supplicii iustissime promeriti ab eodem Monarcha regis muneribus honorari (*Epimenem quinque talentis protinus donat*) iustum fuisset, ut deinceps non Epimenes, sed Felix voceretur, ut hac ratione nomen suum eventui aptissime respondisset. Adhuc, quot sunt, qui se in veræ felicitatis throno confidere existimarent, si vitæ suæ annos, ad annos Adæ, Seth, Enos, Maleel, Enoch, & Mathusalem usque extendere possent: Utique Magnates hujus mundi auri & sanguinis pretio, & pondere compararent facultatem recentis annis vivendi, uti Severus vixit, & sicuti temporibus Lucii Papæ II Anno 1146 in Francia quidam Joannes Caroli Magni armiger trecentis quoque annis vixisse dicitur. Q. Metellus ab ipso nativitatis primordio ad mortem usque benignum semper habuit stellæ felicitatis aspectum, adeo ut vulpes sui jucunditas nullis unquam fuerit mæstitiæ umbris oblectata. Incomparabilis quoque fuit Agrippinæ felicitas, utpote quæ Germanici filia, uxor Claudii Augusti, Caligulae soror, denique Neronis Imperatoris mater fuit, Augustus Cæsar exultimatus suo tempore fuit maximus totius mundi Monarcha, gavisus est tranquillissima quadam pace, de nulla alia re, quâ de vitæ brevitate dolendi causam habuit, nam quid fortunæ adversitas esset penitus ignoravit, ut proinde Eruditus quidam Author merito de eo scripserit: *Quis hunc felicissimum negavit: Constantinus Magnus ob raras virtutes suas, aliasque incomparabiles qualitates à gentilibus veluti Deus celebratus, & honoratus ab iisdem, in Deorum numerum relatus fuit, demum vero in Christianismo tanquam Sanctus Canonizationis honores accepit. Duarum inter se plurimum adveniantium religionum populi, atque Ecclesia ipsam ad tantum, adeoque rarum honoris culmen ceperunt.* Præterea vix credo quod aliquis ad tantum felicitatis apicem maximè in tam brevi tempore evectus fuerit ac Thomas conditus Sarzanus, qui in uno eodemque anno factus est Episcopus, Cardinalis & Papa, nomen referens Nicolai V Eodem anno Episcopus Cardinalis, ac in vita Pontifex creatus fuit. Alii insuper terminum felicitatis, non plus ultra, in divitiarum abundantia statuerant, inter quos David, & Salomoni jure palma deberetur. Hi enim tantam possederunt auri copiam, ut David Salomon filio.

Gen. 6.
Post de
Natal.

Gen. 6.
Post de
Natal.

lib. 24. c.
16. Valer.
Max. l. 7.
Baptif.
Fulg. l. 8.
c. 16.

Franc.
Petrar.
de felicit.
dial. 108.

Fulg. l. 8.
& Ebor.
fol. 423.

Platin.
Nicolai V.
Pontifex creatus fuit.

Fulg. l. 8.

Hierom.

Drexel.
Aurifod.
p. 3. 4. 1.
fol. 77. 1.
col. 1.
Villalp.
2. 2. in
Ezech.
l. 3. diff. 3.
fol. 504.
Pineda.
de reb. Salom.
l. 4. c. 1. §. 9.
10. fol. 160.
col. 1.

B. Simon
de Cass.
lib. 2. de
Virg. c. 1.

Christoph.
Archiep.
à capite
fontium
lib. de
Virg. M.

Valer.
Max. l. 6. c.
9. de fide pu
blica apud
Valder. in
Con. 4.
Ioseph p. 1.
fol. 504.
col. 1.

filio suo pro templi adificatione reliquisse dicatur bis mille quadringentos miliones & ut Modernus quidam Author ait: Fuit hac aurifodina summa incredibilis, quæ vix tota Europa reperitur. Salomon quoque ad maiorem funeralsium patrum suorum pompam, sepulturam Patris sui locupletari fecit mille millionibus quos in illam immisit, ex quibus Hircanus Pontifex quadraginta quatuor miliones, & quingenta quinquaginta milia Antiocho filio Demetrii obrulit, dummodo civitatem ab obfessione liberaret. Ac proinde hosce duos omnium, qui sub sole unquam hætenus visi fuerunt felicissimos fuisse censebam, nisi certò mihi constaret, quod in quovis felicitatis genere S. Ioseph omnibus, & singulis præcipere palam. Qui proinde Ioseph merito appellatur, quod nomen augmentum Latine significat: Nomen augmenti erat virginali sponse, inquit B. Simon de Cassia, ut per hoc innueretur quod Deus in ipso super omnes Creaturas veluti in compendio quodam omnium felicitatum, & prosperitatum augmenta coadunaverit. Unde Archiepiscopus ille exclamavit: O te felicem B. Ioseph, cui datum est, quod nulli unquam hominum aut Angelorum concessum est. Esse sponsam Mariæ: Esse Patrem Christi? Ex quid amplius de illo dici, aut concipi potuit. Quenam uspiam in terra aut in cælo maior felicitas inveniri potest? Cum esset desponsata Mater Iesu Maria Ioseph.

1. Ptolomæus Rex Ægypti, precatus est senatum Romanum, ut filii sui, qui ejus in Regno successores futuri erant, tutelam in se dignaretur suscipere. Senatus jam dictæ petitioni annuens, unum & præstantioribus viris totius Romæ, ammirum Marcum Lepidum Pontificem Maximum secundum Consulem Alexandriam Ægypti solitam Ptolomæi residentiam ablegavit: Ad pueri tutelam agendam Alexandriam misit Marcum Lepidum, ne fides civitatis frustra petita existimaretur. Unde urbs Alexandrina ad honorem Lepidi, monetas cum hac inscriptione cudi fecit: M. Lepidus P. M. Tutor Regis: ab altera verò parte mulierem quandam effigiarant dextera sua tutri innitentem, cum hac Epigraphæ: Alexandria. Ioseph Patriarcha postea tutor est filii Dei, ad hoc officium à cælo ea potissimum ratione electus, quia pimum vir erat omnium totius mundi sanctissimus pariter & dignissimus, ad suam sui quæ sponfalitii gloriâ cuditur moneta, quæ hæc est: Cui esset desponsata Mater

Iesu Maria. In cuius una parte hæc ponitur: scriptio Ioseph Pater putativus, & nutritivus Christi. Ab altero vero latere Virgo quædam effigitur erat Tutri Davidis ioinica cum hac subuata Epigraphæ: Sponsa Iosephi. Ab his etenim duobus præstantissimis encomiis fortunam, & gloriam Patriarchæ non solum maximæ felicitates, & excellentiæ dependent.

3. Verum dicat hic aliquis, cum Mariæ & Ioseph vorum fecerint florem virginis sue intactum conservandi: Maria simul cum Ioseph duorum virginis virginis emisit, inquit S. Thomas, 2. 2. quoniam igitur sine hoc inter illos contrahitur Matrimonium? variæ sunt ad id responsiones, præsertim S. Thomas dicit: Quia uterque consensu in corpore carnalem, nisi sub conditione, si Deo placere: S. Ioseph natus dicit id factum esse ut Dæmon per hoc impediret quò minus penetrare posset lucem virginis partum Deum pariter & hominem d. aut se, virtute Spiritus sancti conceptura: ut partum ejus celaretur Diabolo. S. Hi ronymus dicit: Matrimonium ad id adfert: Prima est, Mariam desponsatam esse Ioseph: ne Hebræi Mariam sine sponse perire videntes, illam Molæcam transigunt: ut fuisset legem suspicarentur, illamque lapidarent. Ne lapidaretur à Iudeis. Secunda est: Ne Ægypto Herodis persecutionem fugiens sola peregrinari cogeretur, ideo sanctus hic Patriarcha datus est in itineris socium, arque in omnibus adversis adiutorem, & sublevamen: ut in Ægyptum fugiens haberet solatium. Alio dicitur id factum esse ad hoc, ut virginitas Mariæ Ioseph daretur in custodiam. Verum inquit: Non quid Mariæ pudicitia Angelis in custodia non poterat? Omnino equidem: verum longe melius Iosephi, utpote dignioris custodiæ, commendabatur. Angelus spiritus, non corpore rego est, cum sit incorporeus, Ioseph autem & corpore, & Spiritu virgo erat: Angeli virginitas à Natura procedit, Ioseph à gratia: Virginitas Angelorum est sine merito, quia naturalis est, Iosephi autem virginitas voluntaria est, & consequenter meritoria. Unde sicut statua Cybeles Romæ inventa, Publio Scipioni in custodiam consignata fuit, eò quod hic amicum censebatur sapientissimus. Ita Mariæ Virginitas mediante Sponfalitio, Ioseph custodiam tradita fuit, non tantum quia Erat cor ipsius. Verum etiam quia Iosephi virginitas præstantior erat præ omnibus aliis quæ sive in cælo, sive in terra inveniri possunt: Corruptio

nimirum utique erat, ut cum virgo in ipso aetatis flore constituta esset commendaretur virgini, quia fuit B. Ioseph. Unde eandem ob causam Ioseph mortuo, Beatam Virginem Joanni recommendavit. Quia virgo erat, virgine virgini commendavit. Ac proinde S. Joannes Chrysostomus id ideo factum esse dicit, ut Ioseph super omnes alias creaturas honoraretur fieretque felicior. Cui desponsata fuerit ostendit subdicens, Ioseph. Ideoque fabro lignario Maria desponsata erat quoniam Christus Ecclesia sponsus olim salutem, hominum operarius erat per lignum Crucis. Ob eundem quoque respectum quia nimirum in sponsum Mariæ à cælo eligendus erat, opina- tur Iohannes Gerfon: Fuisse sanctificatum in matris utero, sicut Ieremiam, & Joannem Bap- tistam. Et quod per gratiam divinam ex mente S. P. Augustini ab omni mortali peccati macula fuerit præservatus. Nunquam in mortali scelus lapsus est. O maxima Iosephi felicitas? O dignitas Patriarchæ nostri incomparabilis?

4. Causam penetrare nequeo, cur Evange- lista Matthæus in huius hodierni Evangelii exordio, de hoc magno sancto loquens, eundem non aliquo illustri titulo ei bene convenienti honoraverit, prout alias in scriptura sacra circa personas valde eminentes fieri consuevit. Ob- servo præterea Virgini Mariæ titulum Matris Dei expresse attribuit. Cum esset desponsata Ma- tri Iesu Mariæ, qui maximus & gloriosissimus ti- tulus est: qui unquam alicui attribui possit. Ac proinde nanquid simile quid Iosepho attribui potuisset? Nunquid dici potuisset quod ex pro- genie esset Abrahæ oriundus, quod ex stirpe re- gis descenderet, quod omnibus illis dotibus præfulgeret, quæ in subiecto digno desiderari possent, id namque pariter in maiorem Mariæ gloriam utique redundasset audientis sponsum suum, virtutibus, honoribus, & meritis excel- lentissime esse adornatum. Verum quidem est quod ipse nullos prorsus ambiverit titulos, uti alias Magnates & homines stolidi communiter mendicare solent. Sic enim de Solibiano legitur quod patrem, qui conditione sua servus erat, Domini titulo honoravit. Menecrates Medicus, ab iis quos sanabat aliam adhibere industriæ mercedem non postulabat quam ut se ejus servos esse protestarentur. Domitianus voluit ut Sena- tus Romanus sibi tanquam Deo acclamaret, & applauderet. Cæsar sibi statum quandam statui aut erigi, in eaque tanquam Iupiter adorari, vo-

luit. Sapor Persarum Rex Constantino Impera- tori scribens hos sibi titulos vindicare arrogan- ter præsumpsit: Rex Regum, Stellarum socias, Frater solis & Lunæ, Bonæ fortunæ sponsus, Maximarum Provinciarum Deus, Rex om- nium Potentiarum, Universi Equitatus Domi- nus, Trium Imperatorum Imperator, Omnium quæ videt acquiritor & vindex, victor univer- sorum, Dominus Orientis, Austri, Septen- trionis, Occidentis, ac totius maris. Salma- deus intulabatur Omnipotens Carthaginon- sis, Paradisi Dominus, inferni præfectus, Sic- ei fidei moderator: id est, Christianorum, Turcarum, & Judæorum. Solimanus Ca- rolo V. scribens, hunc sibi titulum arrogabat: Imperator Turcarum, Rex Regum, Domi- nus Dominorum, Imperator Triplicis, & Constantinopolis, ac Domitor mundi. San- ctus autem noster hinc titulis onerare se mi- nime prætendit, quia humilis erat: Verun- tamen Sanctus Matthæus saltem conformiter meritis suis illum honorifico aliquo no- mine insignire debuisset videretur. Scio equi- dem quod tandem paulo inferius se nonnihil exte- gat, ipsumque hoc satis honorato titulo, Iustus, exornet, dicens: Ioseph cum esset iustus, hic tamen inter omnia ipsi convenientia Epi- theta, minoris excellentiæ fuit. Nolite cre- dere, Auditores, id ipsum per aliquam sive ne- gligentiam, sive sacri scriptoris oblivionem, & incuriam accidisse, quin potius in hoc suum prode- re voluit ingenium, atque prudentiam. Id quod vos ipsimet mecum pariter affirma- bitis, ubi sequentem huiusmodi attentam aure excipere fueritis dignati. Celebrabatur olim in Græcia excellens quædam festivitas, ad quam omnes totius urbis nobiles faminae cõ- parebant, sed omni pretiosissimo mundo mu- liebris, & vestimentis ad ornatum, & elegan- tiam exquisitissime comptæ, & expolitæ, ni- hil poterat sive in annulis aureis, sive in gem- mis, & lapidibus pretiosis, sive in monili- bus ad stuporem reformatis excogitari, quo ipsorum corpora, & vestes exornatæ non essent: Ex toto autem gynæceo civitatis illius sola Philonis, sive Phocionis Coniux vul- gariter, & simpliciter vestita, nec ullis oramen- tis, à quibus mulieres superba suam emen- dicare pulchritudinem soleant, instructa. Quam proinde cunctæ aliæ summi opere ad- miratæ fuere, è quibus una majori curiositate

*Ammian.
Marcellin.
hist. lib. 17.*

*Menoch.
p. 16, 35.
fol. 353.*

*Anton.
Monach.
serm. de
fortitud.
mulier.
apud.
Laur. de
Zamor.
p. 7. lib. 1.
conc. de S.
Ioseph. S.
4. fol. 34.*

mota

col. 1. &
Pet. de
vita in
fer. 1. de S.
Barthol.
fol. 387.
col. 1.

mota; hujus sui corporis neglectus causam ab ea
seiscitari nō dubitavit, cui ipsa prudentissime re-
spondit. Ornamenta de quibus ego glorior
sunt laudabiles, atque conspicue matris mei
qualitates, atque virtutes: *Satu uxori magnus
ornatus viri sui virtus*. Profecto si hodie ali-
quis sanctus Iosephum interrogaret causam, cur
in præclara sancti Evangelii hodierni aula, in
qua ejus celebrantur sponsalia, imo in qua ipse
tanquam sponsus in publicum procedit, adeo
simplicitate absque ullo eximiorum titulorum,
qui ejus, utpote regia stirpe, & nobilissimo
sanguine oriundi meritis & nobilitati corres-
pondeant, ornamento vestitus incedat, respon-
debit utique, maxima sua ornamenta, & glori-
am in eo præcipue consistere, quo Mariam sibi
accepit in sponsam. Hæc enim est quæ
nobilissimo capite ejus diademate exornat,
ventus tantum esse videtur respectu hujus qua-
vis alia gloriatio. Sponsum esse Mariæ comu-
lum dicit omnium felicitatum, titulorum, ex-
cellentiarum, quæ à quovis possent ingento
excogitari. Sapientissime igitur Matthæus
a tum et titulum non attribuit, quam quod ve-
rus sit Mariæ sponsus, *Cū esset desponsata mater
Iesu Maria Ioseph: satus Iosepho sponso magnus or-
natus sua sponse Mariæ virtus*. Quis igitur se Pa-
triarcha nostro fortunatorem aut feliciterem
gloriarī poterit.

Eccle. 16.
Nicol.
Deglien.
p. 370. 325.

5. Beatum, & felicem appellandum esse ma-
tricum illum, cui de cælo bona, & sancta mu-
lier in conjugem data fuit, perspicue affirmat
Ecclesiasticus cum dicit: *Mulieris bona beatus
vir*. Anno 1136. Conradus Imperator superata
per obsidionem civitate Weinsburgensi, ita-
ruit ut solæ, quæ in ea urbe essent, mulieres li-
bertate donarentur, ita ut secū efferre eis liceret,
quicquid vellent, & possent, unde quælibet mu-
lier, cætera omnia quæ domi habebat nihil faciens
manu suam in humeris suis à civitate porta-
vit. Felices profecto sunt viri illi, qui adeo sibi
per amorem deditas conjuges habent. Albutius
felicem se esse censuit, quod cum Terentiana
conjugis sua viginti quinq; annis sine contriver-
sia & sine ullo iurgio vixit. Publius Rubius
quadraginta tribus annis cum Caja Ennia
conthorale sua sine ulla quærela, matrimonii jugum
continnavit. O quæta est hæc matris alicujus fe-
licitas? Alexander Basilij Persarum, ac Romanorū
Imperatoris filius fortunatum se appellare con-
suevit quod Theophtaium sibi à Deo in uxorem
datam accepisset, quæ ob nominis sui reverentiā

Theatr.
vit. hum.
l. 7. de a-
mor. Ma-
rit. erga
uxor. fol.
1117.

ut illud immortale conservaretur, templum
quoddam sumptuosissime ædificari fecit. Ve-
runtamen nulli horum, nec quorumcumq; ma-
ritorū majori cum jure felicitatis titulus debetur
quam Iosepho felicissimo Mariæ sponso. Vix
beatum te dicere potes, o Ioseph, qui felicissima
sorte Mariā de cælo accepisti tibi consorti. Num
si Conjugis bonitas mensura est felicitati sma-
riti, ita ut quantum illa crescit, tantumdem hæc
quoque incrementum accipiat, sequitur manife-
ste, quod cum hæcenus in mundo, nulla fuit
inventā mulier Mariæ, nullus quoque inventus
fuit maritus se felicior. *Mulieris bona, id est
benigna, & casta, & modesta, beatus vir, id est
felix*, exponit Cardinalis Hugo. Et mox dicit
quidam: *Qui honestis moribus uxorem affigitur
solus est felix*. Hic igitur fiat argumentum a mi-
nori ad majus, & a positivo ad comparativum, &
bene concludetur felicitatem, & beatitudinem
sponsi Mariæ, quamvis aliam longe excedat
bonitatis Mariæ nulla enquam repeti poterit
æqualis, ergo felicitati Iosephi nulla æquum
inveniri poterit similis.

6. Variæ à sanctis Patribus expositioes ad-
hibentur ad hunc sapientissimi Salomonis
cum quō in suis Proverbiis ita inquit: *Domus
vir eius, quando fuerit cum iustis
terra*. Hoc loco de nobilitate agitur, quæ
una est earum sororum quæ felicitatem
maximè consideratam habent. At vero qui-
nam est ille, qui ob felicitatem felix nominatur
poterit, quique in Majestatis throno in mari-
morum servatorum terræ collegio confidebit
Vir ejus. Sed optarem scire ad quænam refe-
rantur, *Ly vir*, & *Ly ejus* vel ut Syrace lo-
git: *Marius ejus celebris, illustis, conspicuus*.
Prætereo hoc loco omnem aliam declaratio-
nem, quæ à sacris scriptoribus huic loco adhi-
betur, & ad illam S. Gregorii Magi Papæ ex-
positionem solummodo me refecto, qui per
Ly vir S. Iosephum Mariæ Sponsum, & per
Ly ejus, Mariam Sponsam ejus intelligit con-
formiter ad illa Evangelii verba: *Ioseph au-
tem vir ejus*? quasi dicat, *vir ejus id est, Spon-
sus Mariæ*, nobilis est, conspicuus, illustis, &
celebris, omnis autem ejus nobilitas & felici-
tas ex hac unica ratione conficitur, quia felix
sponsus est Virginis, hinc, quia *vir ejus id est, Spon-
sus Mariæ*, magnæ hujus Domina sponsus. Id quod ex
preslius demonstratur per id quod in Hispania
ram Historiis scribitur. Philippus Lad regem
dignitatem per Isabellam Reginam conjugem
suam

quam sublimatus fuit: Beneficio uxoris sua in apicem Regis Hispaniarum erectus est: Mortua autem Iabellâ Joannâ filia ejus hereditario jure in eodem Regno successit: cum lex Salica mulieres hereditate prohibens, huic nequaquam contrahitur: ideoque ipsa Regni possessionem aggressa est, maritus autem ejus Princeps Austracius in Regni coronam eo ipso est subingressus, ac proinde ejus Sponsus Philippus eodem regio titulo nuncupatus est. Unde facile conicere possumus, quod cum inter Joseph & Mariam contractum fuerit felicissimum illud matrimonium, omnes pariter prerogativæ, dignitates & excellentiæ Virginis in honorem Josephi sponsi sui redundarent, ac proinde regio diademate caput ejus redimiri mereatur. Ac proinde sedebit cum Senatoribus terræ, id est, primum inter Senatores cælestes locum obtinebit, id est, inter Patriarchas, Prophetas, Apostolos, Angelos, &c. quos omnes, ut potest primatum illi cedentes, multis titulis longè præcedit: Beata Virginis, quæque sponses, puta S. Joseph, erit in hoc confesso nobilis, quia post B. Virginem censetur inter primos sanctos. Quare inter Prophetas, & Apostolos confidebit, imo inter primos Angelorum ordines illustris, & conspicuus apparebit.

7. Porro, cum jam de S. Joseph sub hoc nomine, Vir, loqui ceperimus, majori cum diligentia novam quandam ponderationem instituiamus, idque tantò magis, quod S. Matthæus quæque ejus in hodierno Evangelio mentionem faciens, eundem quoque Viri titulum ei tribuat, dicens: Joseph autem vir ejus. Ergone possibile est quod S. Matthæus adeo sit angustus, in suis cogitationibus & S. Joseph ita modicus, & pauper in prerogativis, ut ille ad hunc representandum, invenire non potuerit aliud nomen, nec hic aliam in se contineat proprietatem, à qua in mundo celebrari possit, quam hoc nomen, Vir? Hæcque difficultas apud me tantò magis augebitur, dum audio S. Lucam quoque, dum Gabrielis Archangeli ad Mariam cælitus institutam legationem describit, hoc eodem nomine uti: Missus est Angelus Gabriel ad virginem desponsatam viro. Ac proinde pro hujusce difficultatis intelligentia observandus est ille loquendi modus, quo Spiritus S. de invicto patiente Jobo loquens utitur, dum ait: Vir erat in terra Hur, nomine Job. Ex quo enim Spiritus S. invictum hunc patientem proprio sui Job nomine appellat, quid opus erat insuper adjungere Ly. Vir? Certum enim de facto erat, neque aliis erat declarationibus Encheri Sanctorale.

opus, ut intelligeretur Jobum virum, non verò lapidem, aut lignum fuisse, ac proinde superfluum mihi additum videretur, quod Erat vir. Chrysostomus respondet Jobum fuisse personam quandam tam eximius prerogativis exornatam, ut ne homines simplices illum veluti Deum venerarentur, opus fuerit specificare, quod esset vir: Vir erat in terra Hur, nomine Job. En ipsamet verba Chrysostomi: Ne qui agoni sublimitatem respiciens non humanam, sed peregrinam esse naturam putaret. Ad hæc alium quendam scripturæ locum huic persimilem invenio. Deus namque cum Ezechiele Propheta loquens, hunc illum vocibus compellat. Fili hominis sta super pedes tuos, & loquar tecum. Cur illum non proprio nomine appellat, sed hominem vocat? Respondet Theodoretus: Ne simplices illum Deo adeo gratum esse videntes, illum esse quoddam superhumanum, humanæque naturæ limites superexcedens habere crederent: Filium hominis appellat, ne natura obliviscaris ea contemplationis dignatus, quæ cum superat Naturam. Porro ratio isthæc S. Josepho multo magis militat, quanto scilicet is præ Jobo & Ezechiele in quovis perfectionis, & sanctitatis genere excellentior erat. Quare dicendum quod Sanctus hic Patriarcha appellatus fuerit vir, eo quod vir denotet virtutem, simulque hoc tacite innuat, magnum hunc Dei servum quandam fuisse omnium virtutum Epitomen, & quintam essentiam. Unde si verum est, quod conjugia inter pares, & æquales initi debeant: Nube pari, cum ipse cuidam, ut ita dicam, Deæ desponsatus fuerit, nisi Evangelista Matthæus, & Lucas expresse ipsum hominem esse declarassent, homines simplices ipsum forsitan veluti Deum quandam venerati fuissent, & adorassent. Virum nominat Evangelista Josephum, non quia maritus, inquit Bernardus: sed quod homo virtutis erat. Et Albertus Magnus. Quid hic adiecit vir, non fuit ad denotandam secus discretionem, sed ad tangendum sponsi Beatissimæ Virginis commendationem, & sponsæ etiam à Josepho honorificationem. Vir ergo non notat hic sexum, vel aetatem, sed virtutem. Ergo fuit iste Joseph vir per constantiam fidelitatis, per virtutem castitatis.

8. Aliam quandam circumstantiam circa præfens Evangelium ad majorem magni nostri Patriarchæ gloriam, velim consideremus: Joseph autem vir ejus cum esset justus. Quin justus fuerit, nequaquam dubito, hæc enim prerogativa qualitatis suæ sphaeram minimè excedit.

D. Chrys.

t. 1. de Pa.

lab homi

2. f. 137.

col. 1. E.

Ezechi

c. 2. 1.

Theod. in

c. 2. Exec.

fol. 249.

col. 2.

D. Bern.

hom. 2.

sup. mis.

sus est, &

3. fol. 11.

col. 2.

Albert.

Mag. in

Mariali.

Matth. c. 1.

Gen. 38.
1. Reg. 24.
Iob. 34.

Sap. 3.

Eccl. 21.

Matth. 8.

Matth. 19.

S. August.

contra.

Prisc. c. 10.

D. Greg.

l. 8. in Iob.

Psal. 142.

Marc.

Mina.

Felicit.

Capella.

Aphri.

Carthag.

de astron.

l. 8. fo. 198.

col. 2.

n. 60.

Etiā Thamar à Juda Jacobi filio iusta appellata fuit *iustior me est*. David etiā à Saule Rege iustus dictus fuit: *iustior tu es quam ego*. Iob quoque iustum se reputavit: *iustus sum, & Deus subvertit iudicium meum*. Insuper plures alii iusti vocati fuerunt, de quibus nimirum dictum fuit *Iustorum animæ in manibus Dei sunt*. Verum enimvero hi rigores non sunt dicendi iusti, sed lato vocabulo, dicitur enim in Scriptura: *Non est homo iustus in terra*. At vero quod Ioseph rigore & per antonomasiam iustus esse dicatur, cum tamen Mariæ vicinus, & ejusdem cum illa domus inquilinus existat: *Ioseph autem vir ejus id est, Mariæ, cum esset iustus*, hoc est, quod obstupescere me facit. Imo capere non possum quā ratione iustus dicatur, qui ipsimet Verbo incarnato, quod est ipsissima in abstracto Iustitia, vicinissime est proximus. Apparente sole omnes stellæ disparent, suumque splendorem amittunt. Porro Christo in domum Centurionis ingredi volenti hic respondit: *Non sum dignus ut intres sub tellum meum*. S. Petrus quoque ait: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum*: Et S. P. Augustinus dicit: *Cujus participatione iusti sunt, ejus comparatione nec iusti sunt*. Quibus adjicit S. Gregorius, quod *humana iustitia divina comparata i. 8. in Iob. injustitia est*. Equisquam idipsum Davide clarius dixit: *Non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens*. Quā igitur ratione in medio magnæ Dei Matris, & ipsiusmet Dei Incarnati constitutus appellari poterit iustus? Cum esset iustus. Etenim Marcianus refert solam Veneris stellam hac prærogativa gaudere, quod etiā in ipsiusmet solis præsentia constituta splendorem suum non amittat. *Stella Veneris sola fulgoris solis emergentia conspectui non cedit*. Stella nostra mystica in conspectu Mariæ & Jesu veri Dei, qui Sol est iustitiæ: *Sol iustitiæ Christus in iustitia fulget, & tanquam sponsus Beatissimæ Virginis, super omnes sanctos; & Dei servos hoc privilegio fruatur; ut coram ipsomet Deo nominetur iustus: Ioseph autem vir ejus cum esset iustus*, quasi Evangelista dicere vellet: *Ioseph quia vir ejus id est, Mariæ, ideo iustus*. O sponse felicissime, quantum sanctitatis tuæ radii, in conspectu duplitis illius solis Mariæ scilicet matris, & filii ejus Jesu, eximie resurgunt!

9. Quādiu Arca Dei in domo Obededom consistebat, gratiæ, & favores cælestes domum ejus mirum in modum inundabant, videbaturque Deus ob copias, quas toti domui communicabat, benedictiones rectum domus illius

vultu semper sereno respicere. Tribus mensibus Arca Dei in ea domo subsistit, eoque tempore nullus unquam benedictionum imminutionum fuit finis. Et habuit Arca Domini in domo Obededom Gebai tribus mensibus, & benedixit Dominus Obededom, & omnem domum ejus. Es figuram, nunc figuram quoque referat. Ludolphus Carthusianus per Arcam Mariam intellendam esse existimat, Mariæ enim per arcam Testamenti præfigurata. Quānam tunc felicissimus ille Obededom, qui Arcam Domini domi suæ commorationem sustinet, præterquam Iosephus? Quānam, O auditores inter arcam, & Mariam esse putatis differentiam? Illa lignum, hæc mater Dei erat. Quāto igitur majores & quoad qualitates, & quoad numerum, esse debebant eæ benedictiones, quibus Deus cumulabat & fortunabat Iosephum? Si perpendamus quantam gratiam Domini in domo Obededom Gebai, eo ipso quod arcam sustinens in domum suam congruus honor, & reverentia admisisset, quanto cum dignatur in domo favore Scriptura manifestat dicens: *Benedixit Dominus Obededom*. At verò dispiciamus quæ sit gratia, & gratias, privilegia, & benedictiones, quibus Deus non domum donat, sed & personam Iosephi ob domi suæ non tribus solum mensibus, sed annis, & annis arcam mysticam Mariam Matrem suam custoditam cumulat: Quo cum favore, quæ benedictione, quæ gratia, quæ legibus compensavit, qui arcam illam divitibus thesaurorum custodivit, quæ non legis tabula, sed ipso Legislator continetur. Etenim argumentum istud per alia quæ in novo Testamento accidisse scimus, corroboremus.

9. Postquam Maria Elisabetham cognitam suam uterum gestare cognovit, relictā ad tempus domo suā cum Iosepho fidei suo socii, & sponso, Montana Judææ transcendens magna cum sollicitudine in Zachariæ domum se contulit, de cujus propinquo adventu Elisabeth certior facta præ lætitiā gestiens, obviam ei processit, & in mutuos reuerentes dulcissimos amplexus salutem sibi mutuam sunt impetiti. Ex quo genus Maria abiit in montana cum sistente in domum Zachariæ, & salutavit Elisabeth. Quānam autem ex hac Mariæ visitatione & salutatione in Elisabetham redundarunt effectus? Ipsamet, O sancta mulier, quæ eosdem in te recepisti, illos hic nobis edicas. Numquid auditis? Ex quo facta est vox salutationis tua in me: *Quid tum demum coarctat*?

ultrauit infans in utero meo. Joannes infantulus in utero materno sanctificatus fuit, ac proinde a cultu originalis gravi pondere exoneratus, præ gaudio jubilans: *Exultavit in utero*. Et quid præterea? Mater repleta est gratis Spiritus sancti. Et repleta est Spiritu sancto Elisabeth. O te fortunatam. O Elisabeth, quæ per unicum salutationem, & Visitationem à MARIA Virgine & Christo Filio ejus in utero Virginali eternum incluso gratis locupletata & repleta fauoribus fuisti. Dicite sodes; Nuncquid omnino certum esse existimatis incomparabiliter majores collatos esse Josepho præ Elisabetha fauores, & gratias? Quis dubitat? In tot annis, quibus simul sub uno, eodemque tecto vixerunt quot millies millenis, millenisque vicibus MARIAM à Josepho, Josephum à MARIA visitatum & salutatum esse creditis? Atque in eo lingua me deficit, fateor, quo minus gratiarum, fauorumque numerum repræsentare vobis possim, vestris illum cogitationibus dimitendum, & computandum proinde relinquo: Elisabeth repleta est Spiritu sancto. Quod si ex unica Visitatione & Salutatione Maria tanta utilitas accrevit Elisabeth, quantam existimas accrevisse Joseph longa illa conversatione cum Maria & Christo Domino; & ex multis salutationibus, quas per totum illud tempus intercessisse non est dubium.

Etenim si ex eo, quod Joseph Mariæ sponfus fuit, talis ac tanta ei excellentia, & felicitas accessit, quantæ postea prærogativæ ex eo in eundem redundare debuerunt, quod Jesu Christi Filii Dei Patet fuerit putativus? Ptolomæus Rex Corona & Regno cedere, utrumque vero filio renuntiare voluerat. Quod consilium cum multis non probaretur, eo quod vade indecens esse videretur, Patrem in senio suo tali se majestate exuere, suoque loco filium sibi superiorem facere, prudenter respondit: *Majori officior gaudio quod Regis Pater, quam quod ipse Rex sim*. Unde conjicere licet quanta fuerit Josephi felicitas, qui Patet fuit non Regis cujusdam terreni, sed Regis Regum & Domini Dominantium, imo Dei incarnati.

11. Sanctus Matthæus de laudabilibus Josephi ab Arimathæa actionibus loquens, præcipue vero de amore quem Christo tempore Crucifixionis & Mortis suæ exhibuit, dicit, ipsum animo generoso accessisse Pilatum, ab eoque Christum & Crucem deponendi, & sepeliendi facultatem audacter postulasse: *Cum autem jero*

factum esset, venit quidam homo dives ab Arimathæa nomine Joseph. &c. Qua in re particulatim noto, quod inter alias Josephi hujus qualitates sanctus Matthæus hanc quoque receleat quod dives fuerit. *Venit quidam homo dives*. Et tamen ex altera parte certum est, quod discipulus fuerit Christi, qui paupertatem tantopere amabat, & prædicabat: *Beati pauperes*, &c. suosque discipulos pauperes esse volebat, divitiarumque contemptores, quia divitem esse apud Deum in paupertate consistit. Aristides Atheniensis summa gloriæ loco habebat paupertatem, illiusque studiosum esse: *Multo justius se paupertate gloriari posse*

credidit, quam Calliam Atheniensem divitissimum. Epaminondas Thebanus in fine vitæ suæ majus gaudium non habuit, quam dum se mendicum mori videbat: *Cum è suo nihil haberet unde funus duceretur, publica impensæ tumulatus est*. Socrates magnus ille Philosophus semper se divitiarum hostem, paupertatis vero summum amicum, & amatorem exhibuit: *Pauper semper fuit pedibus nudus incedens, sordido pallio contentus*. Anaxagoras Claiomenius iis, qui Philosophia studebant, persuadere paupertatem solitus erat, dicens: *Nemo simul & virtutes & divitias possidere potest*. Sancta Elisabetha Andree Pannoniæ Regis filia, conjux autem Ludovici Thuringiæ Landgravii, & Principis, divitiis dorsum semper obvertit, paupertatis autem sequacem, & amatricem se exhibuit: *Spretis omnibus quæ à Patre, aliisque propinquis ei offerebantur pauper facta est*. Quomodo igitur Joseph ab Arimathæa simul dives & Christi Discipulus esse poterat; Camque apud Christum Dei Filium, divitem esse probrosum æstimatur, sicut & apud prænominatos Gentiles, cur Evangelista Josephum hunc à divitiis tantopere celebrat: *Venit homo quidam dives*. Quænam, aut quales erant hæ divitiæ? aut in quibus illæ consistebant? num forte in auro, & argento, vel in bonis mobilibus, & stabilibus? Sanctus Epiphanius dicit, quod divitiæ ejus in eo consistebant, quod scilicet Corpus Jesu Christi haberet & possideret linteam in involutum thesaurum quandam portabat qui omnes totius mundi excedebat divitiis: *Et accepto corpore Joseph involvit illud in syndone munda*. Verissimæ & præstantissimæ hæ sunt divitiæ quas possidere poterat: *Vere dives Joseph, si quidem margaritam illam, quæ omnem pretii æstimationem excedit, secum habere, ac portare promeruerat*. Vere dives, Sacculum enim

plenum

Joan. c. 19.

Sabell. l. 8.

Quid. lib. Exempl.

Idem ib.

Andr. Ebor. de Paupere. fol. 375.

Mat. c. 27.

D. Epiph. Orat. de Domini Sepulchro.

plenum portabat, nempe ipsummet Divinitatis thesaurum. Sed eheu, quanto in prerogativis ac felicitate ditior, & locupletior censendus est Joseph Virginis sponsus? Ille Joseph Christum in sua potestate habebat, dum mortuus esset: hic autem eum dum vivus est, sub suo dominio possidet: Ille per breve temporis spatium Christum in sua proprietate possedit: hic plusquam viginti annis: Ille ad eum sepeliendum: hic vero ad sustentandum: Ille aliud in seculum jus non habebat, quam quod à Pilato acceperat, hic tanquam Pater, patriam in eam jurisdictionem habebat: Quomodo Joseph vere dives non erat qui illum dono acceperat, qui omnes nutrit, omnium absoluto imperio dominatur? inquit S. Epiphanius.

12. Pulcherrima est illa sancti Patris Augustini ponderatio, quam quoad opus creationis mundi circa Deum nostrum instituit? Ingeniose namque observat Auctorem totius universi semper appellatum fuisse simpliciter Deum: *Fecit Deus: Dixit Deus: creavit Deus: formavit Deus: produxit Deus: vidit Deus, &c.* Septimo autem die postquam universa opera creando absoluta fuissent, Nomini DEI adjunctum fuit nomen Dominus, & speciatim subito postquam creatus esset homo: *Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ.* Cur Deus non vocatur Dominus in creatione celi, Solis, Lunæ, Stellarum, Angelorum, terræ, florum, arborum, maris, piscium, volatiliū, quadrupedum, sed tantum in solius hominis formatione? Audite qualiter dubium istud à Magno Patre meo moveatur: *Ab ipso divini Libri huius exordio, in quo ita ceptus est. In principio fecit Deus calum & terram, usque ad hunc locum (id est, de formatione hominis,) nunquam positum est Dominus Deus, sed tantummodo Deus: Nunc verd, ubi ad id ventum est, ut hominem in paradyso constitueret, eumque per præceptum operaretur, & custodiret, in Scriptura locuta est: Et sumpsit Dominus Deus hominem, quem fecit. Quid est quod, cum tanquam Dominus absolutus, & supremus totius universi dominium obtineat, solius tamen hominis Dominus declaretur? Nunquid major excellentia est esse totius cujusdam civitatis Dominum, quam Dominum esse unius partis, vel potius civis talis civitatis? Num forte Deus solius hominis, non vero reliquorum Dominus erat? Non quod supradictarum Creaturarum Deus non esset Dominus, sed quia hoc nec propter Angelos, nec propter hæc, quæ creata sunt, sed propter hominem*

scribebatur. Propter solum itaque hominem Dominus titulus Domini attribuitur. Et ecce in prompta causam, inquit S. Augustinus: *Ad eum nomen, quantum ei expediat habere Dominum Deum.* O quam pulchra est hæc copulatio obedientiæ humanæ, & domini divini. Quasi dicere voluisset magnus hic Doctor: Tuncle Deus magnum Dominum æstimat, quando hominem sibi obedientem esse conspicit. Ac proinde hinc facile conjicere nobis licet, quanta sit Josephi excellencia & dignitas, qui ipsimet Deo præcipiebat, ab eoque promptam sibi præstari videbat obedientiam. Unde Isidorus Deum incarnatum hunc in modum loquentem introducit: *Ego conversatus cum Joseph in omnibus, sicut si essem filius ejus. & eram per omnia sicut ipse & sicut obediebam ei in omnibus, nec unquam transgressus sum verbum illius, & eram subditus illi, sicut filius parentibus, & diligebam Joseph valde sicut pater, & sicut oculi mei.* Deos itaque hominem habet in omni obedientem, Joseph autem habet Deum in omni patrem & obsequentem. E quo velut hinc a momento concludere possemus, plane dicendum fore, quod quanto Deus hominem major est, tantumque major videatur excellencia, & felicitas Josephi eminere supra dominium, quod Deus in hominem obtinet. Idque Deo si ordinare compescit, ad majorem Josephi Patris sui gloriam & felicitatis augmentum. Ac proinde cum antiqui et filiorum bonitate soliti fuerint Patrum excellentias, & felicitates arguere; quæ causa est ut Homerus affirmet Creteas exultasse Callitem veram fuisse Deitatem assecutum, eo quod filios haberet ex morum qualitate valde laudabiles, eximiosque in virtutibus & vitæ integritate: Castor Aylacides, qui quondam à Crete profugus ut Deus colebatur in filius honoris. Subdit mox: *Subdit mox: Tantam videlicet vim habere, ut minia singularis præstantia filiorum ad augenda Parentum commendationem. Quales igitur & sicut quamque felices S. Josephi prerogative eidem Patri à divinis Jesu Christi filii sui putativi qualitatebus, & prompta ejus obedientia propostitæ fuisse debeant, si Themistocli gloriam licuit in hoc, quod filium haberet Diophanem, qui totæ Græciæ imperabat.*

13. Deus olim in antiqua lege Prophetis & Patriarchis voluntatis suæ beneplacitum revelare, aut aliquod illis præceptum ad exequendum dare volens, illos non in propria personâ conveniebat, sed ad illos cæli aulicos, Angelos admittere solebat: *Angelus in Testamento veteri & novo*

Gen. 14.

D. P. August. in Gen. ad lit. lib. 8, c. 11. fol. 131.

D. P. August. ib.

semper apparebat & non Deus, inquit Abulensis hoc tamen illis libenter indulgebat ut Divinitatis suæ titulum atrogare sibi possent, se veluti ipsissimum Deum coram illis, ad quos ablegati erant, repræsentando dicentes? Ego sum Deus; sicut & Moysi ad Pharaonem ex divina commissione dimisso commisit, ut se Deum esse coram Rege declararet: Ecce constitui te Deum Pharaonis; Et hujus equidem opinionis sancti Patres fuerunt Augustinus & Anselmus, Hieronymus, Gregorius, Dionysius Areopagita & Iulianus Martyr: Angeli omnes qui Dei locum obtinere iussi sunt, & hominibus locuti sunt, Dei, etiam appellati sunt nomine, ut is, qui cum Iacob & Moysen locutus est, inquit Iulianus Martyr. Et S. Thomas nos quoque docet, quod *Angeli Angelorum ministeria vocantur*, & propter hoc dicuntur in ministerium mitti. In duobus tantummodo casibus Deus non mittit Angelos, sed in propria persona, quo eundem est; vadit; sic enim primo Pater æternus in flumine Jordanis accessit, quando Christus a Præcuratore suo Joanne Baptista se baptizari permisit, tunc enim vox facta est de calis. Verum cujus obsecro ista vox est? S. P. Augustinus vocem Patris æterni fuisse dicit: Vox Patris insonuit. Et S. Ambrosius: Vidimus spiritum sed in specie corporali, & Patrem quem videre non possumus, audiamus. Secunda autem vice idem Pater æternus a venit quando in monte Thabor Dei Filius Christus Jesus presentibus discipulis suis Petro, Jacobo, & Joanne transfiguratus fuit, tunc enim etiam vox quadam de coelo delapsa audita est: Et ecce vox de nube dicens: fuitque similiter vox Patris æterni, inquit S. Hieronymus: vox Patris de coelo loquentis auditur. Verum enim vero scire hoc loco percuperem, cur Deus in hisce duobus locis scilicet in Jordano, & in monte Thabor usque non fuerit Angelis, tanquam diligentibus & fidelibus nuntiis? Forte nulli erant Angelorum, qui ab opere vacarent, sed omnes alii ab ipso quoque Deo impositis officiis dediti, & occupati erant? Nequaquam quia sunt plusquam miliones millionum Angelorum, qui prompti semper, & expediti ad exequendam Dei voluntatem ipsi Deo assistunt: Millia millium ministrabant ei, & decies millia centena assistebant ei. Ergo id non est factum ob defectum ministrantium Angelorum. Unde ergo? Etenim quod si mysterium hoc penetrare velimus, observanda sunt in utroque loco verba ab æterno Patre pronuntiata: *Hic est filius meus dilectus*. Non dicit;

dilectus, sed filius dilectus: Filius autem dicit relationem ad Patrem. Certe si ad utrumque hunc locum Angelus fuisset missus, idemque hæc verba pronuntiasset: *Hic est Filius meus dilectus*, hæc per bonam consequentiam relationis æquipollentem sensum recidissent, & si Angelus dixisset: *Ego sum Pater hujus mei dilecti filii* Atque ideo nequaquam, inquit Deus, hunc Paternitatis titulum Angelis indulgeri permittebam: facile quidem illis indulgero ut Divinitatis nomen sibi attribueri possint, Paternitatis vero titulum non item. In divinis, mihi soli Primæ Trinitatis Personæ competit hujus Filii Patrem esse: In humanis autem sollicitas, & prærogativa ista soli Josepho deberet. Quo nomine, id est, Paternitatis (inquit Sanctus Basilius) neque Angelus, licet brevi temporis spatio, potuit nunciare: hoc unus Josephus insignitur.

4. Quando Dei Filius turbis in templo prædicabat, auditorum nonnemo eidem vicinior factus dicebat: *Ecce Mater tua, & fratres tui foris stant, quærentes te*. Quibus ille se aliam Matrem, nec alios fratres aut sorores recognoscere respondit, quam illos, qui coram eo præsentibus astabant, & qui Patris sui cælestis voluntatem per omnia adimplebant. *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei qui in calis est, ipse meus frater, soror, & mater est*. Verum dicit hic fortasse Logicus aliquis: Sermo tuus, O Domine, non videtur fuisse completus. Non enim est in eo sufficiens divisio, cum desit ei aliquid, sed nescio quid, sequens tamen discursus facile eliciet. Existimas igitur quod non tantum Matrem habeas, id est, MARIAM, & fratres & sorores, omnes filios unius, ejusdem Synagoga, verum etiam habeas Patrem, ut proinde dilectissima Mater tua, quando te per triduum amissum mœsta quærebat, bene dixerit: *Fili quid fecisti nobis sic? Pater tuus & ego dolentes quærebamus te*. Cum igitur non minus Patrem saltem putativum, quam Matrem habeas, cur non æque Patris, quam Matris tuæ mentionem facis, sed haud secus ac si Patrem non haberes eundem omnino subices? Dicere igitur hoc modo debebas: *Quicumque fecerit, &c. ipse meus Pater, Mater, Frater & Soror est*. Aut certe causa nobis investiganda erit, cur eum, qui Dei voluntatem facturus recognoscas Matrem, fratrem, & sororem, non vero Patrem? De Macedonum Monarcha Alexandro legitur, quod cum die quodam haud procul à Corintho abesset, omnes ei civis urbis illius obviam processerint, ei significavit, se illum in suum elegisse.

D. Bafil.
hom. de
Bapt.

Mat. 12.

Idem ib.

Benac.
apud F.
Labat. 1.
3. Joh. 133.

elegisse, & adoptasse concivem, & ut hunc honorem tanto majoris faceret, subdebant, honorem hunc duobus duntaxat delatum fuisse, Herculi nimirum, & ipsi, ac proinde rogabant ut hanc benevolentiam, & affectum ipsorum non spernere, sed gratum habere clementissime dignarentur. Idem, quoque Salvator noster inferre voluisse videtur: Nam Paternitas duobus tantummodo conceditur, nimirum Patri aeterno respectu generationis aeternae, & ratione nativitatis temporalis Iosepho. Unde Sanctus Cyprianus ait: *Non est qui sibi hoc verbum (id est, Pater) audeat arrogare, soli Ioseph nomen Patris conceditur: Hac honorifica nomenclatura noster Sanctus Patriarcha tantum afficiendus est, & nemo alius, Unus Ioseph insignitur.*

*D. Cypr.
l. de Bap.*

Matth. c. 1.

*S. Tho. 2.
2. 2. q. 3.
3. 4. col. 2.
in fine.*

*D. Aug.
in Ench.
c. 3. c. 28.*

15 Patres Theologi duas quaestiones movere solent huic proposito non parum servientes. Prima est, an Christus dici possit filius Spiritus sancti: nam videtur quod sic, siquidem scriptura dicat: *Quod in Maria natum est, de Spiritu sancto est.* Similiter Spiritus Sanctus Pater Christi appellari possit? Secunda est, an Mariae dati possit titulus sponsae Spiritus sancti? & de converso. Sanctus Thomas ad primam difficultatem negative respondet: *Nullo modo debet dici Christus filius Spiritus sancti.* Unde & pro altera correlativa quaestione per consequentiam deduco, quod nullo modo debet dici Spiritus sanctus Pater Christi. Cum sanctus Pater Augustinus dicat: *Natus est Christus de Spiritu sancto, non sicut filius.* Postea vero si quaeramus, an Spiritus sanctus sponsus Mariae vocari, & ipsa sponsa Spiritus sancti dici possit, concludunt affirmative, quod scilicet sine ulla erroris suspitione Spiritus sanctus potest dici sponsus Mariae, & Maria sponsa Spiritus sancti. At vero circa hasce doctrinas Theologicas profundius non nihil discuramus. Quod si Spiritus sanctus sponsus est Beatae Virginis, & per virtutem ejusdem Spiritus sancti conceptus est Christus, cur, obsecro, non similiter dici debebat Pater Christi? Deinde si Ioseph in generatione Christi partem nullam habeat, nec quicquam in eandem sese ingerat, quomodo dignissimo hoc titulo sui poterit, ut sit Pater Christi, cum hic titulus potius Spiritui sancto convenire videatur? Existimo omnino quod tertia in Trinitate Persona Divinae hunc erga Iosephum benevolentiae, & civilitatis actum exercere voluerit, concedendo Iosepho, ut Pater Christi appellaretur: ipse vero contentus fuerit alio titulo, quod scilicet Mariae dicatur sponsus. Veruntamen nolo ut hic ulterius progrediamur, nisi prius hoc puncto per aliquos Scripturae eventus

corroboraverimus. Lex itaque Hebraeorum erat, si quis uxorem habens sine liberis moreretur, haec ejus a ut propinquior cognatus relinqueret illam, ut in ipsam ducere obligaretur, & pater, qui ex tali conjugio nascebatur filius, dici debebat filius mariti jam mortui. Erat autem ordo, qui sequens in ordine naturitatis, acciperet uxorem ejus, ad juvandum semen fratris sui. Ecce tibi calum istum in Genesi realiter subsecutum. Nam Her primogenitus Juda mortuus sine liberis: mandatum igitur fuit Onan fratri suo ut Thamar relicta fratri viduam sibi duceret uxorem. Filius autem ex Onan natus, filius dicebatur Her mortui, non vero Onan, idque fiebat ad juvandum semen fratris mortui. Id quod Scriptura satis clare expressit: *Dixit Judas ad Onan fratrem suum, ingredere ad uxorem fratris tui & sociare illi ut susceperis semen fratris tui.* Similem potius calum videre licet in persona sanctissimi Patriarchae nostri Ioseph quem S. Mattheus scribit fuisse filium Jacob: *Jacob autem genuit Ioseph virum Mariae: cum tamen Lucas eum filium Elii fuisse dicat: Ioseph autem filius Ioseph, qui fuit Elii ad est, Ioseph filius Elii.* Etenim si Ioseph unus horum filius fuit, quomodo esse potuit filius alterius? unque non cum tantum habere Patrem debuit? Respondet S. Hieron. Jacob & Elii uterque fuisse fratres, Elii autem sine liberis mortuo Jacob relicta viduam conjugem accepisse, hac quaerantione Iosephum natum appellatum fuisse filium legitimum Elii, & naturalem Jacobi: *Ex diverso Patrum genere efficiuntur Jacob & Elii uterque fratres quorum alter id est, Jacob frater Elii sine liberis defuncti uxorem a mandato legis accipiens, genuit Ioseph, natura quidem generis suum filium propter quod scribitur: Jacob autem genuit Ioseph secundum legem verum propter quod scribitur: Ioseph filius Jacobi: ac proinde S. Luc. dicit: Ioseph filius Elii.* Per haec igitur adducta scripturae loca, ante memoratas difficultates facile intelligemus. Ioseph enim maritus erat Mariae, verum, quia ipse quoad matrimonium propter amissam perpetuam virginis vitam civiliter mortuus erat sine liberis (merito enim mortuus hoc seculo dici potest, quia quis perpetuam virginitatem ex toto observat. Unde Lyra de filia Jephthe dicit: *Non fuit sacrificium Domino per mortem corporalem, sed potius per civilem seu spirituale: per observantiam perpetua virginitatis.* Ideo Spiritus S. subingreditur in ejus locum, scilicet virginis sponsum, cujus opera conceptus est Christus. Quod enim in ea natum est, de Spiritu S. est. Non tamen ideo dici debet filius Spiritus S. quia juxta lo-

gem vocabitur filius mortui, nec Spiritus S. appellandus est Pater. Christi, sed hanc Patris dignitatem Josepho cedit, ipse autem nec contentus est si una cum Josepho ea prerogativa perfruatur, ut sit Maria V. sponsus: Hoc igitur pacto factus est Iesus à lege filius Ioseph, defunctus erat ille carne, qui voto virginitatis se astrinxerat. Et sic sine filio descendebat, sed non ei semel. Et nomen defecit in Israel. Etenim Spiritus S. quasi frater ejus sponsam illius sibi desponsavit, cuius opera Christus conceptus est, qui Spiritus S. filius non dicitur, sed Ioseph, licet illi non genuerit. Ecce ubi Sanctum Patriarcham nostrum a tribus sanctissimæ Trinitatis Divinis Personis, Patre, Filio, & Spiritu S. Patris dignitate mirè evectum.

16. Dicite sodes, & Audicores, quod si pictoraliquis in pariete domus vestræ pulchra aliquā depingeret imaginem, cuiusmodi pictura illa propria dicenda esset? Lex illa vestram esse determinat, eo quod domus domitorum & proprietariorum possideatis. Videtur picturā cedere tabula. In domo Mariæ, id est, in ejus castissimo utero, Spiritus S. veluti pictor ex ælebis & divinis rubicundis sanguinis Mariani coloribus, imaginē quandā depinxit, id est, verbū æterni Patris incarnatum. At vero hæc domus, id est, Maria, cuius erat: utique Iosephi, quia conjux pertinet ad maritum: Igitur Spiritus S. pictura ad Iosephū quoque proprietariē spectabit. Addūt Legistæ, quod si quis alienā plantā in solo suo posuerit, ipse erit: Et ex diverso, si quis suā plantā in alieno solo posuerit, plantā erit illius cuius est solū. In deuotissimo Mariæ pomario, quod ad Iosephū jurisdictionē spectabat, Spiritus sanctus virtute, & opera sua pulcherrimū Salvatoris nostri virgultū, ut ita dicā, inseruit: Conceptus est de Spiritu Sancto. Ergo virgultum illud, id est, Dei filius non ad Spiritum Sanctum, sed ad Iosephum veluti Mariæ Sponsum pertinere jure dignoscitur.

17. Tres illi discipuli supra modū censebantur fortunati esse atque felices, eo quod faciem filii Dei in monte Thabor unica tantum vice, idque brevis temporis, in gloria transfigurata viderent. Quid igitur de Iosepho dicemus, qui non semel tantū, sed millefies millies eum contemplatus est, blanditiis eum dilinivit, millena & millena oscula ei suavissime infixit, brachiis suis illum tenerrimè strinxit: Utique majori jure quam Petrus dicere poterat: Bonum est, quia videndo hunc vultū cælestem, imo animatū patadyum, vere beatus erat: O sanctissime Ioseph, si Petrus semel tantum vides gloriam, & pulchritudinem Iesu transfigurati, dixit: Domine bonū est nos hic esse: quid tu dicere debebas, cui non semel, sed sæpius ut pie creditur, se benedictus Iesu transfiguratus in corpore glorioso ostendit.

18. Pro terrestri Paradysi custodia Deus Cherubim quendam determinavit: Collocavit ante Paradysum Cherubim ad custodiendam viam ligni vitæ. Pro custodia Mariæ Deus Iosephum deputavit, forte ad demonstrandū, quod, quanto Mariā dignior est terrestri Paradiso, tanto Ioseph præstantior, & excellentior sit quovis Cherubino: Reminiscere quoque virginem matrem Paradysi typologiam, & Christum lignum esse vitæ? Porro si istæ hæc explorata creduntur veritatis, cur non Ioseph Cherubim asserendus est, qui & Virgini sanctissimæ, & Christi custos à Deo immortalis positus fuit? inquit Isidorus Insulanus.

19. Pharaon Iosephum viceregem suum lingua Ægyptiaca appellavit Salvatorē mundi, eo quod sua prudentia eum à fame liberaverit, dū pro maxima annonæ charitate, oportuno facis tempore magnā frugum copiam congregavit: Vocavit eum lingua Ægyptiaca Salvatorem mundi. Titulus iste haud dubie potiori jure Iosepho beatissimæ Virginis sponso debetur, cū hic totius mundi Salvatorē à tyrannicis impij Herodis manibus salvavit,

Mundi Salvator dictus primus ille Ioseph, eo quod orbē terræ à famis excidio liberasset: sed in suis hunc titulum meretur Ioseph, qui hujus mundi Salvatorē salvavit ab Herodis manibus. Ioseph Vice-Rex à Pharaone totius Regni constitutus est Dominus,

voluitque ut ei subditi omnes promptissimā redderent obedientiam: Ad cuius imperium cunctus populus obediret: At vero semetipsum ab hac obedientia voluit esse exemptum: simili quoque ratione Deus non solū voluit ut omnes creaturæ debitū præstarent obedientiæ homagium, sed & semetipsum ab eodem nullatenus voluit esse exemptū, imo in præstanda ei obedientia omnium primus & promptissimus extitit: Et erat subditus illis, id est, Mariæ Mariæ, & Iosepho Patri: Nō est mirū si Christus voluit, quod omnes Creaturæ obediret Iosepho, cū & ipse ipse obediret exiit, & subiectus, inquit Gerson. Unde aliter merito suavitet hac dere cecinit:

Cuncta Deo parent; Ioseph tua gloria crescit,
Crescit honor, parat num Deus ipse tibi.

20. Pro excellentiarum, & prerogativarum Iosephinarum compendio, dicere sufficit, quod Gregorius Nazianzenus de Gorgoniæ Sponso quondam dixit: Vir illius est? Nec enim scio quid amplius dicere necesse sit. O quam egregiè quondam Orator ille Philippi Macedonum Regis laudes hisce verbis celebravit, dum inquit Hoc unum dixisse sufficit, te filium habuisse Alexandrum. Dicendo enim quod Ioseph verum Dei vivi Filium, in suum quoque filium, in sponsam vero Mariam

Gen. 3.

Isid. Isid. 1.

3. c. 22.

Aloys.

Nov. in.

umb. virg.

§. 1108.

Genes.

Gerson.

form. de

Nativ.

Mariam acceperit, nihil restat, quod ulterius ad majus laudum suarum incrementum dici possit.

P A R S S E C U N D A.

Cant. 2.

21. Spiritus Sanctus in Canticis verba quædam valde mystica, præsentis discursui non admodum incongrua enuntiavit, dicens: *Dilectus meus mihi & ego illi qui pascitur inter lilia*. Ubi querendum imprimis est: Quisnam, aut quænam est, quæ hoc in loco loquitur? sponsa celestis Maria. Cum quo loquitur? cum sponso suo Josepho. De quo loquitur? Testimonium quoddam editum reciproci amoris, tum uniformis voluntatis inter ipsos vigentis, ac si dixisset: *Quod ipse vult hoc & ego volo; ipsius enim velle & nolle, meum velle, & nolle est*. Vel juxta expositionem Cornelia Lapide: *Ego tota sum sponsi, sicut sponsus totus est meus, adeoque ipse est id, quod ego sum, ut non tam duo, quam unus idemque esse videamur*. Verum ad quemnam referuntur verba sequentia: *Qui pascitur inter lilia*? Ad sponsum Josephum, qui inter virginitatis lilia sponsæ MARIÆ, & Filii Jesu dulciter commo-

Corn. à Lap. in c. 2. Cant.

Ægid. co.

ibi lect. s.

fol. 7. col.

3. B.

D. Hier.

L. contra

Iovin.

D. Greg.

Iustus

Orgelut.

Cassiod.

Aponius

Anselm.

Rupert.

Abb.

tatur: *Inter mundas mentes tibi famulantes, exponit Ægidius Columba. Quid autem intendit inferre, dicendo: Qui pascitur? Sanctus Hieronymus intelligit aditæ, & sanctus Gregorius, Justus Orgelitanus, Cassiodorus, Appontius, & Anselmus passim, sed quomodo uni eodemque verbo adaptari possunt duo sensus contrarii, pascit, & pascitur? optime plane, nam dum suis laboribus nutrit, sustentat, & pascit sponsam, & filium Jesum: Hi vicissim felicitatibus, consolationibus, & gaudiis sustentant, nutriunt & pascunt eundem quoque sponsem, & Patrem. Et pascit, & pascitur inter lilia. Id quod Rupertus Abbas Turicensis bene notavit, dum inquit: *Qui pascitur inter lilia. Quænam sunt lilia, nisi amicus dilecti Joseph, & Maria dulcis mater, cui dicitur sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias? Vere ambo lilia pro virginalibus nuptiis & cohabitatione charissima, inter hujusmodi lilia pascitur dilectus*.*

22. Inter hæc lilia candidissima felicitate pascitur & excellentiis. Nescio etenim num aliquando ad stylium illum, & loquendi modum vos reflexeritis, quem Evangelista Matth. genealogiam describens Salvatoris observat. In principio Genealogiæ illius, dum primam Davidis mentionem facit, non nominat illum Regem, sed dicit: *Liber generationis Jesu Christi filii David*. E contra vero paulo infra duabus aliis vicibus ipsum glorioso Regis titulo honorat, &

Maer. 1.

veluti diadema regum capiti ejus immittit: *Isrl. fil. se autem genuit David Regem*. Et paulo post inquit: *David autem Rex genuit Salomonem*. Etenim videtur mihi hoc loco, quod, quantum Evange- lita hæc duobus ultimis locis honorat, & extollit, tantundem illi in principio genealogia prædicat, illumque deiciat. Si duobus ultimis vicibus ipsum minime Regem appellat, nihil esset quod in contrarium dici possit. S. Joann. in sua Apocal. ante Thronum cui Deus sedebat, viginti quatuor seniores se vidisse refert, qui veluti Reges aut in capite suo diademata redimitti erant. Et in capitibus eorum coronæ aureæ. Qui tamen idem postea coram illo in genua prolapsi, depositas & capitibus coronas demittunt in terram. *Mittebant coronas suas ante Thronum*. Corona soli Regi convenit, & ab eo in capite portari debet: unde coronam in terram demittere est, quam repræsentat, regiam dignitatem spernere vel contemnere. Devotissimo Regi Carolo Provinciae Principi minime sufficiens, quod sanctissimo corpori S. Mariæ Magdalene Throni dignum in pretiosissima Hierotheca fabricata in conspectu habitaculum in Capellæ altari majori, quoque in eminenti collocatum sua duntaxat claveretur, sed in super ad ejus majorem honorem, majoremque reverentiam evidentius signum super faciem illius caput regium diadema suum exoro, gemmisque preciosis contextum immittit, ut vel hac ratione contestaretur, quod totum illi cederet Dominium, & regnum, seque reputaret indignum, qui in ejus præsentia compareret regis coronam redimitti. Quæ histona nobis luminis loco servire poterit ad facilius intelligendum quam de viginti quatuor senioribus & Rege Davide movimus difficultatem. Demittunt coronæ & capitibus ante thronum Dei, ut per hoc innuat quod coronas suas Regi omnium Regum ultro, libenterque cedant, cum non conveniat diademate in alterius majoris Regis præsentia conspiciunt esse: *Hinc est, ut quoniam conspectu agni sunt, interdum sibi imponant coronas, & sedent: interdum deponant & præcedunt: ut ex hoc servare se Deo, ex illo vero nihil sibi vereri liberati regis nobilitatis immittit, vel offerri significent, si Dei servi sunt*, inquit Procop. Ita David, quando in societate Jesse Patris sui, & Salomonis filii sui constitutus erat, utpe: in omnibus potior & major, coronam in vertice gestat, & Regis iustas comparat: esse autem genuit David Regem, David autem Rex genuit Salomonem: at quando simul est cum filio Deiglo-

tia ejus nequicquam resplendere videtur, sed corona & omnis splendor ejus, velut sub terra sepultus, ab oculis evanescit: *Liber generationis Iesu Christi filii David?* Unde Rabanus Maurus: *In hoc quod dicit Iesu Christi regalem, & sacerdotalem in eo exprimitur dignitatem, nam Iesus qui nominis huius presagium praeiit, primus post Moysen in populo Israel ducatum tenuit.* Huic conforme est, quod de Octaviano Imperatore legitur, nimirum populum Romanum, eo die, quo natus est Christus in mundum, Octaviano titulum Domini totius mundi voluisse imponere, quem tamen omni conatu adhibito reuultu acceptare. Res isthaec verè summè est admiranda, quod nimirum vir aliquis honorum & titulorum studiosissimus tantam postea sibi ultro oblatam reculari excellentiam. Id singulari Dei providentia celsitus factum esse existimo, quia nimirum haec dicto Monarchae suggestiones fuere suggestae, nimirum minimè convenire talem sibi die arrogare dignitatem, quo totius universi, imo celi terraeque Imperator hunc in mundum natus erat? quasi dixisset: Huic, qui hodie natus est, hanc dignitatem cedo. O gloriosi Patriarchae nostri Iosephi excellentiae praeminentia, & felicitas incomparabilis! Quando de caelesti praeagnantis sponsae suae mylletio celsitus nondum edoctus, quod hoc num deservenda, & relinquenda esset, vel non, perplexus habebat, ei dormienti apparuit Angelus, qui illum ab omni, quae ei in mentem cadere posset formidinis umbra securum reddens, ei dixit: *Ioseph fili David noli timere.* Verum dicite mihi si nollis, qua de causa Evangelista non dedit Davidi iussu ei debitum regiae dignitatis titulum? videtur enim Angelum conveniens hoc loco locutum fuisse: *Ioseph fili David Regis.* Imo verò nequaquam ita Evangelistam loqui conveniebat, quia regiae Davidis dignitas in conspectu duplicatae Iosephinae dignitatis, qua & sponsus Mariae, & Pater Iesu Christi esse cognoscitur, dissiparet, & evanescere debuit. Ac proinde O David, quando de Excellentis Iosephi sermo est, coronam tuam regiam in angulum protinus abijce: *Absolute dicendo Ioseph fili David, absque titulo ostendit arte pedes Ioseph Reges diademata deponere ut non jam Reges sed subditi ipsius.*

23. Vir quidam praelata nobilitate insignis, & Jovialis ingenio praeditus excellentem quandam pictorem requirens, ab eodem invento picturam quandam sibi fieri postulavit, promittens, quod si juxta animi sententiam eandem

Paoletti Santhorale.

omnibus numeris absolveret, non fote difficultatem quin eum pro ratione praestantis picturae debito auri pretio remuneraret. Pictor operam suam promptissimè obtulit, & quid pingi sibi desideraret, rogavit. Mox Nobilis ille valde exiguum Lamellam aeneam protulit, in magnitudine unguis pollicis alicujus, gratum sibi fore significans, si in modico hoc spatio Sanctam Ursulam cum undecies mille virginibus distinctè depingeret. Quod tamen pictor initio quidem velut rem impossibilem ratus facere abnuisset, mox tamen resumpto animo, si temporis moram operi faciendo sufficientem indulgeret, ad votum se completurum promissit prouti & fecit. Post multum verò temporis Pictor factus nobili obviis, eidem chartulam quandam cui Lamella praedicta inserta erat in manus porrexit, dicens, ut fidem tibi datam non fallerem artis meae extremum adhibui? En igitur datam mihi à te Lamellam aeneam, & in ea effigiatam, quam petieras picturam, scilicet S. Ursulam cum undecies mille virginum sodalium millibus? experire si desiderio tuo satisfecerim. Nobilis ille picturae haec in omnem partem cum exacta reflectione consideratà subjunxit: Quantum video, penicillum non totum expressit, quod tua mihi lingua promissit, nisi enim me oculi fallant, nil hic praeter unam urbem, & duas virgines conspicio, magnum autem inter duas Virgines, & undecies virginum millia discrimen est. Mox pictor respondit: Rem explicatam distinctius, ut video, melius intelliges: Prima igitur virgo quae ad supremam urbis portam cum explicato in manibus vexillo videtur, S. Ursula est: alia autem, quam in inferiori parte urbis intueris, inter undecies mille virgines est omnium postrema: Denique aliae primam sequuntur processionaliter per urbis plateas ambulantes, ut si caute omnia videris, neminem ex tota Societate deficere experieris, ne unam quidem. Ad cuius rei faciendam periculum civitatem ut ingrediaris liceo, ingredi igitur & numerata singulas si placet coram te transeuntes. In modico horae unius spatio, & in minuta adeo discursus mei Lamella excellentiam, & felicitatem Gloriosi Patriarchae nostri vivis verborum coloribus, & rudi linguae meae penicillo delineare rem censebam ab initio impossibilem, Pictorem itaque praedictum sum imitatus, duas duntaxat praerogativas, veluti duas virgines juvenculas, ob oculos vobis representando, quarum prima est, quod sponsus fuerit Mariae Virginis, secunda est,

M

quod

quod Jesu Christi pater fieri putativus. Mihi itaque sufficit me duas hasce singularissimas excellentias, in quibus omnes aliae prerogativae continentur, non jam delineasse, sed adumbrasse tantum. *Vir Maria est, & filium habet Dominum Iesum Christum.*

Thom.
de Truf.
in vita
eius fol.
732. n. 10.

24. Porro cum Redemptor noster jam 29. annorum aetatem attigerat, sanctus autem Senecio noster ad Annos usque sexaginta novem pervenisset, grave decrepita senectutis pondus humeris suis sustinere diutius non poterat, adeo ut cadentibus & lassis membris ligneum fulcrum oculisque suis à Chrystallo amicum lumen procurare opus ei fuerit. Venerabilis erat in argentea capillorum suorum canitie, candidaeque, quae mentum ejus vestiebant pilorum plumae, cor absconderebant simplicissima columbae. Sub senectutis nive tremulum quidem erat ejus corpusculum, veruntamen generosus, & intrepidus praeparabatur ad mortis conflictum. Quando insolito quodam languore correptus, corpusculum suum super mendico atque pauperulo lectulo extendebat, qui asperae cujusdam poenitentiae rigoribus potius proportionatus erat, quam ad languentium membrorum requiem. Sic igitur inter pauperulos pannos ab amica sibi paupertate, seu mendicitate potius, in qua vivebat, restructus, & obvolutus, advocatis summa cum reverentia & pietate ad unum quidem latus benedicta sua consortio, ad alterum verò obedientissimo filio suo, hisce languidis vocibus utrumque est allocutus. En, ô mihi dilectissimum pignus, ego deficio. Ego morior, ô Veneranda sponsa mea. In extremitate labiorum meorum moribundus vitae meae reliquias persentisco, quae licentiam sollicitant ab hujus mundi fragilitate abeundi ad aeternitatem gloriae. Ah, ponite nunc fratrum lachrymis, dum anima mea vincula rumpit quibus necebatut hisce mortalibus exuviis. Transitus ille, quem ex hoc mundo nunc ordior, minimè coronari meretur pretiosis lachrymarum vestrarum margaritis. Recipite interea ultimam dispositionem meam in vos pronae voluntatis, nam calamo linguae meae, harumque vocum characteribus, lachrymarum istarum à moribundis genis meis dimanantium encausto siue attamento, modicum, & pauperulum testamentum meum in virginea cordium vestrorum charta coram descendentes de caelo Angelis tanquam veracissimis testibus registrare, aut condere statui. Non alias vobis relictum divitias, praeterquam voluntariam paupertatem.

Thesaurus, quem tibi ô Maria, configno, custodia dilecti tui erit. Divitiae quas in tuas, ô dilectissime filii, manus depono, sit observantia matris tuae. Supellex cujus te, ô amantissime Jesu, haeredem constituo, sunt ligna, clavi, martelli, arundines, spongiae, & chordae, quae rubecimbut colore rectissimam in tabulis liveallibus regulam siue lineam designant. Haec fuerunt exercitii mei domestici quotidianae instrumenta, quae artem, & inclinationem meam me docuerunt. At verò oculo prophetico praevideo, tibi quae vaticinor hanc suppellectilem ad instrumenta passionis tuae adhibendam esse, inter quae amarissimum mortis tuae calicem gustaturus eris. Ligna Crucem tibi formabunt, Ex ferro reliquo aliud mihi clavos, aliud martellos & malleos, aliud lanceam praefigurat. Arundines, quae justam Lignorum mensuram monstrant, illam mihi representant iniquissimam mensuram, qua sapientia tua velut stultitia, stoliditas, & vanitas expulsetur. Spongia, quam tibi relinquo illam mihi repraesentat, quae amaritudinis fellis, & aceto intincta labia tua dure amaricabit. Haec parvae chordae, & velles quid mihi aliud demoustrant, quam funes, & catenas, quibus stricissimè ligaberis, & crudelissimae vapulabis. Color rubescens quo chordae imbuuntur ad imprimendas lachrymas, siue tabulis rectas linearam regulas, languinem tuum mihi indicat, quem pro hominum redemptione effundes in Crucem. Et haec ratione ultimam suam voluntatem exprellit, moxque subiunxit? En hoc totum id est, quod pollicor, quantum dare potui tantum dedi. Dumque anima ejus extremis labiis mox abiecta insudaret. Ego hinc abeo, dicebat, Ex hoc mundo ad aliud saeculum me recipio, hoc solo contentus, quod hisce oculis te filium meum delitium cordis mei viderim, hisque brachiis meis universi Redemptorem sustentarim. Oculi mei, quid nunc amplius videre supererit? Ah, in placidissimo somno claudimini, videbatque in hisce verbis suavissime abire in pace. Abi, abi, igitur, ô anima benedicta, ut aeterna finis tranquillitate, & velut candidissima columba innocentiae tuae alas quatiens pacis olivam sanctis illis Pauperibus, qui in arca lymbi suspitant, atque ad caelestem serenitatem aspirant, velociter deferto. Post totos, tantosque labores tantisper requiesce, tandemque post tota superata certamina gloria triumphas. Fructe, & perfuete supernae gloriae amplissimis meritis, quas hic in terris per voluntariam paupertatis divitias abunde tibi comparabo.

Certatim stellæ sese innectere sagunt, ut ad coronandum verticem, & frontem tuam gloriosum tibi diadema efforment. Currunt Angelorum integri, copiosique exercitus, ut laudes tuas

concelebrent. Ego interea cum vocem meam ex continuata dictione vacillare experiar, gloriam tuam, tuosque triumphos cum silentio, omni-que possibili devotione venerabor.

SERMO SEPTIMUS IN FESTO S. BENEDICTI.

Et erit tanquam Lignum, quod plantatum est secus decursus Aquarum.
Psal. 1.

Propheta regius Dei servos Arbori comparat juxta fluminis decursum plantatæ: *Et erit tanquam Lignum?* More Hebraeo *Lignum pro arbore posuit*, ut scriptores exponunt. Nec iniqua esse videtur hæc comparatio, cum etiam antiquitus hominem definiunt, dicendo eum *Esse arborem inversum?* in qua etiam specie à cæciliis illuminati oculis homo visus fuisse in Evangelio perhibetur, dum ait: *video homines veluti arbores ambulantes.* Et quidem venissimum est diversissima & quasi infinita reperiri arborum genera, ego tamen hoc loco duntaxat de nonnullis illarum referam, quæ meo judicio extraordinariis sunt præditæ proprietatibus, non minus incredibilibus, quam raris. Etenim in quadam Insula Indiarum, quæ Hispanida vocatur, arbor quædam reperiri dicitur, cujus fructus odorem suavissimum spirant, tamque gratum extrinsecus colorem referunt, ut inuentum ad se oculos quasi rapiant, & alluciant. Sed quovis sunt toxico venenosiores, magisque mortiferi, unde illarum partium accola, & incolæ fructus illos sagittis suis intoxicandis, & veneno imbuendis adhibent? Quisquis sub ramis ejus dormit, capite, totoque corpore, velut hydropicus, intumescit, deformatur in vultu, visum amittit, ac tandem ignis è lignis ramorum ejus excitatus corporibus humanis maxime est perniciosus. In Regno Delos arbor quædam nascitur, quæ Baxana dicitur, cujus radices sunt venenosissimæ, adeo ut illas manducate, & subito mori quasi unico temporis momento accidat? Alii verò ejusdem Regni fructus, Nirabixi cognominati, potentissimum

adversus radices illas ministrant electuarium. In Insulis fortunatis, præcipue in una, quam Ombrios vocant, non invenitur aqua, nec fontes, nec flumina, nec unquam in ea pluit, sed loco horum omnium terra Insulæ illius arbores quosdam producit, quæ semel in die circa diluculum maturinum è stipite, ramis, & foliis, aquam ad sufficientiam fundunt, haud secus, ac si nubes quædam esset in aquam resoluta. In Hircania Arbor Octo ad ortum auroræ duabus horis continuis mel scaturire pergit? & alia ibidem reperitur, quorum rami si incidantur rivos latius subito fundunt. In Hermopoli Thebaidis oppido alia quædam arbor Persica reperitur, cujus fructus, cortex, & folia valde sunt adversus quamcunque infirmitatem salutaria. Atque hæc est illa arbor, quæ Josepho & Mariæ ad puerum Jesum ab impii Herodis crudeli tyrannide salvandum, in Ægyptum fugientibus, ad terram usque reverentiæ causa se incurvavit & demisit, quando illam transiverunt. Alia quædam arbor in Provincia Prodisetaniæ producit, quæ à gentibus regionis illius arbor verecundiæ nominatur, quæ homine ad illam proptius accedente frondes stringit, ramosque in semetipsum retrahit, & subducit, homine autem ab illa denudò procul recedente iterum extenditur, & dilatatur. Est & alia quædam arbor in Provincia Malobia, quæ Cicara dicitur, & quolibet anno unum duntaxat fructum non ex ramis, sed ex stipite producit, qui tantæ est magnitudinis, ut unus homo, quantumvis robustus, illum portare difficulter queat, continetque fructus ille in sinu utrescentia ut plurimum poma. Præterea à mul-

Navig.
fol. 303.
fac. 2. E.
Ovet.
Hist. l. 2.
c. 9.
Plin. l. 11.
c. 8.

Toxom.
l. 5. c. 20.

Ramis.
p. 1. f. 344.
B.

Ramus.
p. 1. fol.
342 fac.
2. E.

Vinc.
Bellua.
16. c.

40. f. 197.
col. 4.

*Iacob
Card.
Acom. in
Hist. Ori-
ent.*

*Marcus
Petri l. 3.
c. 16. &
Ramus p.
1. fol. 344.*

*Fac. 1. F.
Pier. Va-
ler. l. 2. 6.
de Ephe-
mer. fol.
191. fac. 2.*

*Matth.
Bredonb.
ibid. v. 3.
f. 10. col. 2.*

*Didacus
de Cel. in
Ind. c. 8.
§. 1. n. 9.
Guarri-
cus Abb.
serm. 2.
de S. Be-
ned. D.
Bern. ser.
de S. Be-
ned. fol.
49. col. 3.*

ris refertur, quod in Indiis Orientalibus ab arboribus juxta mare situatis aves nascantur, quas Berneche vocant, id est, arbores liquorem quandam foras emittunt qui paulatim, & sensim in aves transmutatur, quæ ubi plumas acceperint protinus avolant. Quercus Reni Fanfurt, intra corticem farina plena sunt, & qua facti panes omnibus ad nutrimentum servant. Intra arbores, quæ in majoris Giaceæ insula crebunt, virga quædam ferri nascitur, tali virtute prædita, ut qui virgam talem penes se deferret, aut coronam suam ea virga contingit, à nullo alio ferro vulnerari possit? unde multi pellem suam aperiri, & ferrum illud intra cutem inferri procurant. Denique alia est arbor in Britannia cujus folia si in Euripum sibi vicinum incidere contigerit, subito in aves transmutata ad volandum sese committunt.

2. Veruntamen servi Dei cum nulla præfatura arborum adeo propitiè conveniunt, sicuti cum illa, de qua regius Israelis Propheta loquens dicebat: *Erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum?* nam decursus ille aquarum, nihil aliud denotat, quam gratias Spiritus Sancti, à quibus continuo fertiles redduntur valdeque fecundæ: *Rivi aquarum dona sunt gratia Spiritus Sancti, quibus vir justus perpetuo irrigatur.* Quinimo jam dicta Davidis metaphora, cum nullo aliorum Sanctorum tantam habet proportionem, quantam cum Sancto Patriarcha nostro Benedicto. Ipse enim est, qui in bonitate eximius, & benedictionibus qualiter celesti copiose locupletatus *Non abiit in consilio impiorum: Non stetit in via peccatorum: Non sedit in cathedra pestilentie, id est, in obscuritatis magisterio.* Unde merito hoc nomen, *Beatus vir,* ipsi appropriatur? nam ex mente Guaritici Abbatis: *Ipse profecto fuit vir Benedictus.* Fuit etiam arbor juxta aquas gratiarum plantata: *Arbor fuit B. Benedictus,* inquit Bernardus: *grandis, atque fructifera, tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum.* Ibi planta ubi decursus aquarum, quia ibi copia gratia spiritalis. O quam pulchra est hæc arbor? quæ bene est radicata per humilitatem ejus vertex adeo altus est, ut ad ipsas quoque cæli stellas se extendat per eminentiam meritum: Cujus rami se dilatant ab Oriente ad occiduum, per ramos intelligendo Religionem, & Congregationes à S. Benedicto derivatas, quales sunt Cassinensis, Camaldulensis, vallis Umbrosana, Silbertiensis, Hamiliatorum, Cælestinorum, Cluniacensium,

Grandimontensium, Olivetanorum, & tot millia millium monasteriorum, in quibus Virgines Sanctimoniales sponsæ Christi sub S. Benedicti vexillo militare dignoscuntur, de quibus omnibus optime dici potest: *si radix sancta & rami illi sunt tot Religiosorum milliones, qui faciunt Ecclesiam, auxerunt & propagarunt fidem, Christianamque religionem multis modis doctrina, & sanctitate illustrarunt, tales sunt et hoc ordine progressi quindecies mille septingenti Doctores? centum, & duodecim Imperatores, totidemque Reges, octodecim summi Pontifices, ducenti Cardinales, plures quam mille sexcenti Archiepiscopi, plures item quam quatuordecies mille Episcopi. Integer millio quingentes mille sexcenti Sancti canonizati.* Hæc est arbor illa, de qua Salvator dicebat: *Non potest arbor bona malos fructus facere.* Proprii autem & naturales hujus arboris fructus sunt rarissimi ejus virtutes, quas per totius vitæ decursum possedit, quæ ut brevitati consulendo, cætera omnia præteream) ad duas potissimum reduci solent, scilicet thelogias, id est, ad virtutes Cardinales, & Theologicas, ut hac ratione vos quoque inquam testes veritatis affirmare possitis, quod Benedictus verè sit vir ille singularis, & beatus, de quo Propheta cecinit dicens: *Beatus vir qui dedit fructum in tempore suo.*

3. Inter fructus magis exquisitos ab hac arbore productos, eximii fuerunt, quia ad virtutes pertinent Cardinales, adeo ut gratiosa quædam translatione ei adscribere possimus, id quod Petrus in Timotheo suo notavit: *Temperantia delubrum erat, Prudentia sedes, Fortitudo arbor, & iustitia metropolis.* Super quamlibet harum, si seorsum discutramus, sic enim quantum hæc in ipso resplenderent, clarè videbimus. Inter has itaque prima omnium oculis se meis objicit ratio Prudentia, quæ juxta Aristotelem est *ratio agibilium.* De qua etiam Chrysostomus ait: *Prudentia Lucernam animæ præfert, regina est cogitationum, magistra eorum, quæ bona sunt, & bene gesta.* Prudentia in hac arbore Benedicta geminabat, priusquam ex terra uteri materis natus comparuisset. Res valde mira de hoc sancto legitur, nimirum, quod priusquam ab utero genitricis suæ natus fuisset, dulciter cantare audiret fuerit. Quis unquam de alio sancto simile prodigium audivit? Quis illum verba cantus profere docuit? Nescit loqui, & tamen Cantus tradendi magister evasit, loco chori uterum S. Benedicti uluspans!

insurgens! Prudentia est ingenio, & industria id
 allequi, quod natura viribus suis attingere non
 valet. Cum Paoetna Regis, & pistorum præfe-
 ctus Pharaonis Regis iussu carceri mancipati es-
 sent, Joseph videns quod mœstitiæ characteres
 vultu inscriptos deferrent, eosdem veluti impru-
 dentes reprehendit, utpote qui se carceri inclu-
 sos, & libertate privatos patienter suslinere non
 possent, dixitque: *Cur tristior es solito facies ve-*
stra. Benedictus in ventre matris velut in carcere
 vinculus, & sui ipsius libertate defixatus est, lu-
 cem serenatricem cordium nondum aspexit, &
 tamen nulla corripitur mœstitia, imo verò can-
 tus, quem in utero matris suæ format, facialis
 est & auctius ejus quæ in ejus pectore trium-
 phat, lætitiæ videbaturque quod usum rationis
 intellectus lumine præveniendo, velut insignis
 prudentiæ magister artem doceret per cantus
 harmoniam, fastidiosam pellendi mœstitiæ.
 Cygnus cantat quando moritur, noster autem
 infantulus quando nascitur, imò quando mori-
 tur, quia mundo moriturus nascebatur. Veluti
 arbor tenella fructus suos non cœpit dare in
 tempore suo, sed præcœter tempus ferendo-
 rum fructuum præveniendo? nam priusquam
 Benedicti nomine insignitus esset, jam Domi-
 num suum cantando benedicebat, forte per idem
 invitorium, quod cecinerat filii Abinoem,
 Debora, & Barich: *Qui sponte obtulisti de Israel*
animas vestras ad periculum, benedicite Domino.
 Prima actio, quam homo, mox ut natus est ex-
 ercet, lugubris est cantus. Unde Seneca: *Nonne*
videtis qualem vitam nobis natura promiserat, qua
primum nascentium omnium fletum esse voluit.
 Idque fortasse quia nascens scopus sit ad sagittas
 pœnarum, laborum, miseriarum, quæ in eum
 jaciuntur: Benedictus autem cantando jubila-
 bat, quia labores quos pro Dei sui gloria tolera-
 turus erat, futuri erant ejus suavissima solatia,
 ærumæ gratissima delicta, fatigationes deni-
 que censendæ erant ejus jucundissima recreatio-
 nes, affirmante S. Gregorio quod *si mens forti*
intentione in Deum dirigitur, quicquid in hac vita
sibi amarum sit, dulce æstimat, omne quod affligit,
requiem putat.

4. S. P. N. Augustinus maximum miracu-
 lum fuisse censuit, quod etiam infantes parvuli,
 qui nondum ad loquendum os suum aperue-
 rant, ad cantandum simul cum adultis linguas
 suas solverint, benedicentes Deum pro ingenti
 beneficio, quod sicis pedibus mare rubrum per-
 transeundo, Pharaonis autem exercitum sub-

mersum videndo, de manu Dei munifica acce-
 perant: satis admiratione accidi dignum miracu-
 lum, ut cuncti pariter senes cum pueris, & omnes
 ætates eodem inspirati flamine, uno quasi ex ore,
 nulla pramonitione edocli easdem continentes li-
 ras decantarent in unum: *Cantemus Domino.*
 Majus autem est, quod in S. Benedicto accidit
 miraculum, qui canoras in matris utero voces
 formavit, priusquam nasceretur: & cum jam
 pridem inchoaturus esset cum sathanæ exerciti-
 ribus instituendum prælium quasi securus de
 Victoria, trophæa sua decantat. *Quia crescente*
pugna gloriosorem sibi non ambigit manere victo-
riam: inquit magnus ille Pontifex S. Gregorius.
 Multi sunt, qui inter adversitatum tenebras,
 prudentiæ anchoram amittentes in scopulos de-
 sperationis impingunt, non oblite aureo illo
 lidoi monito: *in adversitatibus tuis non contri-*
staberis. Ab horum numero omnino excluditur
 Benedictus puerulus, qui utpote magnus pru-
 dentiæ amator, intra materni sinus angustias,
 & obscuritates confictus, sciens prudentis esse
 Omnia adversa æquo animo tolerare vultu non-
 dum à sole illustrato, sed à lætitiæ cordis sereno
 jubilat & cantat.

5. Refert Solinus in Æthiopia nonnullæ quod
 scœminæ unica duntaxat vice patiant, partus au-
 tem illarum subito postquam nati sunt cane-
 scant. *Apud Æthiopiā quasdam feminas semel*
 parere, natoque canos illico fieri. Quicquid hac
 de re veritatis sublit, saltem de Benedicto ve-
 rum est, quod nascens secum ab utero genitricis
 suæ canitiem attulerit, non quidem in capillis,
 sed in prudentia, & sano mentis judicio: *Ab ipso*
pueritia tempore cor gerens senile, ætatem moribus
transibit, ut refert Gregorius magnus. In pue-
 ritia ipsiusmet operibus plus exhibuit, quam ego
 vobis indicare lingua possim, verificando de se
 idipsum quod Persius monuit:

Sunt quibus ingenio & rerum prudentia ve-
lox.

Ante pilos venit, &c.

Primus, qui unquam de Deo in scriptura sa-
 cta locutus est, Moyses fuit, quando creationis
 opera describens dixit: *In principio creavit Deus*
calum, & terram. Observate, quæso, sacri hujus
 Chronistæ stylum. Priusquam aliquid de esse
 Dei referat, jam suas incipit notificare operatio-
 nes, ipsumque prius operantem demonstrat,
 quam existentem. Cum tamen, si verum est,
 Me 3 quod

S. Aug.
 lib. 1. de
 mirab.
 Sac.
 script.
 cap. 21.

D. Greg.
 lib. 2.6.
 Moral.

Ibid. l. 3.
 de sum-
 mo bono.

Idem l. 1.
 Soliloq.

Solinus.
 cap. 55.

D. Greg.
 l. 2. c. 1.
 Dialog.

Persius
 Satyra 4.

Gen. 1.

quod Prius est esse quam operari, esse præponere debuerit ipsi operari, & naturæ, seu verius, doctrinæ ordinem observare. Respondet Modernus quidam, Moysen intendisse facere ut non prius de Deo conciperemus ejus operari, quam esse, quia in illo instanti ordinis, quo Deus conceptus fuisset à nobis existens non vero operans, humana ignorantia, quæ prudentiam ex bene operando arguit, credere potuisset Deum, dum non operabatur, etiam non fuisse prudentem: *Noluit*

Didacus de Cel. in Iud. c. 7. v. 18. §. 21. n. 83. fol. 220.
Moyses ut prius mente conciperemus Deum, quam audiremus eum operantem. Atque ideo prius nobis manifestat Deum operantem, quam existentem vel saltem non prius existentem, quam operantem. Ne ab hominibus idiotis, aut ab Ethnicis, deventustaretur ut stupidi. Ac proinde Epicurus & Philosophi gentiles, prout scribit Tertullian. Dicebant Deum suum esse otiosum, & cre-

Tertull. l. adv. va- lunt. c. 7. Didacus Cel. ubi sup.
debant stupentis esse Divinitatis. Unde Moyses ingeniose Prius proponit mundo Deum operantem, quam probet esse Deum; quia operando vindicatur Deus ab hac humani stuporis calumnia. Ut igitur ad sanctum nostrum Patriarcham Benedictum revertamur, de eo dicere quoque cepi, quod in eo prius cepit operari, quam esse, non solum quia in utero materno cecinit, priusquam natus fuit, verum etiam quia prius fuit prudenter operatus, quam haberet annos, vel esse prudentiæ. Etenim in ætate juvenili acquirendis virtutibus aptissima constitutus erat, quando Romæ studiis dedicatus, se in quadam virorum sentina positum esse advertere cepit Sodales, & contubernales

D Vinc. Ferrer. de S. Bened. f. 52. col. 3.

Thom. de Trussil. in festo S. Bened. fol. 733. col. 1. n. 10.

ejus, qui in dissolutiones admodum erant proclives, sanctum quoque juvenem ipsam involvere, ignemque concupiscentiæ in esca cordis sui accendere quidem moliebantur; Id quod sanctus animadvertens egregium prudentiæ acutum exercuit, studia deserere potius eligendo, quam animam suam perdere. Unde relicta Romæ in solitariam quandam speluncam quadraginta milliaribus à Roma distantem se recepit. In hoc autem itinere quot, quamque vehementes tentationes, dissuasiones, terculamenta, aliæque phantasmata vana non occurrerunt! Quoniam recipis, O Benedicte? (ita cum Damon alloquebatur interius) quoniam te à male consultis resolutionibus tuis transferri permittis? Austeritas vitæ tuæ minime conformis est juventuti: Deserta natalibus tuis non sunt proportionata: A Roma procul abire, idem est, quod fortunæ favoribus terga vertere. Quare, O Benedicte muta propositum, ad urbem, quæ ut te exaltet

magno cum desiderio te expectat, prædicationem revoca? veruntamen Benedictus hæc omnia surda animi aure excipiens, iter sum constanter persequens. Verum enim vero postquam ulterius progredimur videre vos velim, quam perfectus in hac arbore fuerit prodigne fructus.

6. Angeli olim Loth, sicut & Conjugi ejus, totique ejus familiæ reliquæ sumiter periclitantur, ut velocissime Sodomam descentes, in civitatem Segor se recipere, ibidem salvandi: *Salva animam tuam, in monte saluum te fac.* Conjugi autem ejus ab impulsibus desiderii reverterendi in civitatem violentari se sentiens, corpore quidem tenus in capto verius Segor nitere progrediebatur, voluntatis tamen passibus retrogredebatur continuo. Et caput quidem primo in Sodomam vertit, ut eo quoque pedes suos postea revocaret, quo eam affectus intente traherant. Quid sit? *versa est in statum salis.* Etgone Deo ad hanc mulierem castigandum illa media deerant? Cui istam non in statum reteam, lapideam, ligneam, aut quamvis aliam vertit? Oigenes respondet: *Quod autem festinus Conjugi salis, insipientiæ ejus indicium videtur exponit.* Cui salis prudentia loco ponitur, quæ ei defuit. Ad prudentiam symbolum est, hæc ei defuit: eo quod de Civitate in prudentiam actum commisit, dum in civitate semel relicta tanto cum periculo suo se verti voluit, ac proinde *versa est in statum salis.* Ad indicandum mulieris imprudentiam. Etenim quantum hæc mulier in civitatem divino supplicio adjudicam reverti volens, contemptibilis & imprudens fuit, tantundem S. Benedictus ob suam diabolicis persuasionibus restitudo exhibitam prudentiam magis est laudandus, dum Romam minime reverti, sed pro quiete suæ securitate locum refugii querituros iter suum coeptum ad finem usque prosequi voluit, haud secus ac si ab Angelo ei dictum fuisset: *Salva animam tuam, in spelunca saluum te fac.* Et nolite respicere post tergum. Vera prudentia hæc est deserere Romam, divitias, studia, munditius delicias, ut Domino servire possis, *reverti sibi non fuit longe præstabilis sibi esse, se totum curam, & Trid. Dei servitio consecrare relicti lucrarum fluxus, & seculi voluptates spernit, divitias contempsit, & sibi totum Dei obsequio mancipavit.* Servat hoc celsus, omnibus utriusque sexus Oid. S. Benedicti Religionis speculi & veri exemplaris loco, quod inirentur, ut cum mundum prudenter relinquerint, persuaderi sibi minime permittant, ut velut

uxor Lothi retro respiciant, aut reditum in hujus mundi mancipatum, & duram servitutem animo meditentur.

7. Verum caim vero, quid prodesse huic Arbore fructus protulisse prudentiae, nisi patiter produxisset justitiae fructus? Haec enim duae virtutes ejus sunt indolis, ut à se invicem dissociari, aut divelli minimè possint. *Iustitia sine prudentia parum prodest* (inquit Tullius) *sine justitia nihil valet prudentia*. Porro S. juvenis noster Benedictus optimè cognovit æquum non esse illas à se invicem, summam verò prudentiam esse eandem conservare. Inter alia præclara monita, quæ sapientum Rex inclutus post se reliquit, hoc quoque insigne fuit: *Honora Dominum de tua substantia, & de primitiis frugum tuarum de ei*. Quæ ultima verba S. Hieronymus ita exponit: *Da ei de fructibus justitiae tuæ, id est, Da Deo fructus justitiae, seu, fac quod justum est, unde servi Dei tanti justitiam æstimant, ut potius vitam perdere, quam aliquem injustitiae actum committere eligerent*. Joseph Patriarcha gratiositate sua, fidelitate, suaque in exhibendis obsequiis industria, & diligentia, genio Dominae suæ conjugis Putipharis ea ratione obviare sategit, ut hæc vehementissimo affectu eum prosequi ceperit, non satiabatur celebrando ipsum tanquam optimum, & fidelissimum totius domus suæ servum. Interim verò, quasi silex in puri amoris, scintillas in sinu suo absconditas habens, futurum credidit, ut isdem in eadem cordis sui similes quoque flammæ accenderet, unde tandem apertis verbis ei dixit: *Dormi mecum*. Juvenis autem iniquæ huic sollicitationi resistens modestè respondit: *Quomodo ergo possum hoc malum facere*? Quidam significat hoc Ergo? Quam energiam habet? Quidam vult insinuat: nimirum per hoc voluit quasi clarioribus verbis sequentia insinuare: Maritus tuus, & Dominus meus in æquum suam me clementer suscepit, millemos mihi favores liberalissimè præstitit, omnium, præterquam tui, me Dominum, atque præfectum esse voluit. Ergo contra omnem æquitatem esset, si hæc omnia per ingrati dinem male adeo compensarem? Nunquam id facturus sum, gratum me exhibere illi decrevi, à quo tantæ beneficia recepi, ita enim æquitas, & debitum postulat, & præcepit Justitia: nunc Oleaster: Mirum valde est considerare, quantum potest justum in bonis, quam parum in malis: licet justus optime sciat bona facere, mala vero facere se nescire

fatentur. Nam malum facere injustum est, justum autem est facere bonum. Dum juvenis noster peregrinus in itinere constitutus relicta Româ in desertum concederet, prima nocte apud mulierem quandam pauperulam hospitio exceptus fuit, uti referunt Sancti Gregorius, & Vincentius Ferrerius: *Cum fugeret de studio, & iret ad desertum hospitatus fuit in domo cujusdam mulieris pauperulae*. Contigit autem quod capillum, quod mulier ad granum purificandum apprehenderat, e manibus ejus infeliciter in terram lapsum in duas rumpebatur partes. Pauperula autem hæc forma ob restitutionem ejus, quam facere obligabatur, valde dolente, Benedictus juvenis mulieri huic compatiens, genuflexus Deum instantè rogavit, ut dignaretur efficere ut capillitium illud fractum restitueretur, iterumque restitueretur in statum suum pristinum, ut hac ratione illud restituere posset ei, à quo illud mutuo acceperat. Preces adolescentis colum penetrarunt: *Et sic redintegratum capillitium reddidit mulieri*. Qua in re Benedictus mihi in primis actum justitiae compensativæ exercuisse videtur, quasi dixisset, Hæc pauperula mulier me sibi ignotum in sua domo summatam cum charitate hospitio excepit: æquitas postulat ut charitatem hanc non per ingratitudinem, sed capillitium suum integrum, atque illatum cum Dei adjutorio ei restituendo, cum debita gratiarum actione id ipsum reimpensem. *Istam justitiam habuit Beatus Benedictus*, inquit Ferrerius. Deditque simul hac ratione mulieri occasionem, edendi alium æquitatis, & Justitiæ actum; instrumentum illud Dominae suæ restituendo, nam *Est actus justitiæ reddere unicuique quod suum est*. Et Ferrerius subjungit: *In quo ostenditur virtus justitiæ: oravit enim pro integratione, ut illa mulier posset restituere, quod mutuo receperat*. Senatus Romanus Regi Attalo totam Asiam donasse legitur, qui postea mortis vicinus: *Testamenti æquitatem eandem Asiam populo Romano legavit*. Athenienses generositate ab Aristide exercitæ memores quando patriam ab invasionibus Regis Persarum fortiter defendit, æquitatis jura exposcere judicarunt, ejus hæredes proprietatem acceptam beneficium munificè compensare dotando & maritando ejus filios, atque ut Lyfimachum ejus locupletarent, centum minas argenti una cum campis, & possessionibus ei assignarunt. Et quadraginta drachmas in singulos dies, unde viveret, consulerunt. *Et hoc in singulos dies, unde viveret, consulerunt*. *Et hoc in singulos dies, unde viveret, consulerunt*.

D. Greg.

D. Vinc.

Ferrerius

form de S.

Bened. fol.

52. col. 4.

D. Vinc.

Ferr. ib.

Idem ib.

Idem ib.

Pal.

Max. l. 5.

cap. 2.

Andr.

Ebor. de

Vetom.

Grati.
fol. 462.

Ælianus
Hist. A-
nim. l. 8.
cap. 21.

Veruntamen hæc parum admiror, siquidem hi omnes ratione naturali mori æquicatis debitum cognoscere potuerunt: at verò id quod Ælianus refert non obstupescere non possum: Dicit enim quod dum mulier quædam Tarantina in urbe Heracleæ subsisteret, ineger quidam gruum super præfata urbe volitant exercitus, quarum una quæ nidum paulo ante vix reliquerat cum alias utpote implumes adhuc prolequi pari volatu non posset, relicto gruum magno grege in terram lapsa pedis tibiæm fregit: quam terra levatam mulier magna cum industria curavit, liberamque deinde avolare permisit. Post dies aliquot elapsos, gros illa ad easdem partes, ubi hæc mulier erat, volando reversa, superque muliere sui curatice volitans monile quoddam pretiosissimum, magnæque valoris ex unguibus suis in ejus sinum dimisit, videbaturque quasi rationis usu prædita fuisset, agnoscere justum, & æquum esse ut liberatricem suam debito præmio, & mercede pro cura adhibita remuneraret. Quibus S. Benedictus nequaquam dissimilis exitit, utpote qui mulierem hospitam & altricem suam, actione quadam miraculosa, ut supradictum est, liberaliter remuneravit.

8. Sistamus hic nonnihil, certus enim sum, quod Arborem hanc pertinacius contemplantes novos in ea fructus à Justitia productos invenimus. Utique justitiæ debitum valde offenderet, quisquis id, quod aliis debetur, sibi arrogare præsumeret. Unde Apostolus nobis præcipit: *Reddite omnibus debita, cui tributum, tributum: cui vestigal, vestigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem*: ac proinde Justitia præcepit, ut reddatur *univuique quod suum est*. Legitur quod Totila Longobardorum Rex, cum famæ de sanctitate hujus magni servi Dei ad se multorum relationibus delata non crederet, ut ea de se certior fieret, in propria persona eum convivere decreverit, rei que periculum hoc concepto dolo, vel fraude facere cogitavit, vestes enim suas, palliumque regium deposuit, inique quandam e servis suis induit, sceptrum quoque & coronam suam regiam manibus & capiti ejus adjecit: ipseque vestimentis servi sui indutus una cum personato hoc Rege Benedictum adire, eique sub hac ridicula inventione imponere cogitavit, ut hac ratione mundus opera Benedicti famæ suæ minimè respondere clare cognosceret. Personatum igitur hunc Regem, postquam cum toto suo regio comitatu ad Benedictum venisset (Totila interea fictam hanc

Petr. de
Natali-

scenam, quam à viro sancto nequaquam penetrandam esse crederat, effulse identè] Sanctus hunc vir Dei dolum animadvertens huic cum velis est affatus: *Noli fingere, quod non es: Redde Toti, Toti la vestitum hujusmodi, atque ornatum*, & in Toti contentus esto conditione tua, atque sorte. Quod si o audientes factum istud maturiori oculo circumspexeritis, utique Benedictum defensorum, & advocatum justitiæ fuisse invenietis, quæ vult ut *Detur unicuique quod suum est*: cum enim paludamentum, sceptrum, & corona regia nequaquam ad servum pertinerent, eorundem Regi restitutionem fieri præcepit, sicut & vestimentum, quod Totila gerebat, servo restituendam esse voluit. Jactent igitur veteris instrumenti paginæ Solomoni in decidentis controversis judicium, præsertim quo duas mulieres de vivo Infante cuiusdam esset inter se litigantes prudentissime compescuit, veramque matrem manifestavit dicendo: *Divide infancem virum in duas partes*, & date dimidiam partem uni, & dimidiam partem alteri, namque istum Benedicti judicium quo Totila regis vestimenta, personato quoque regi suæ vestitui præcipiebantur, nihilo illo infanti est, nec minimum à bonæ, veræque justitiæ limitibus alienum.

9. Verum enim vero in alio quodam ejusdem hujusce arboris ramo alios quoque justitiæ fructus, qui intentum ad se oculos rapiunt, periculosos hærere video. In ejusnamque vita legimus, quod cum Dæmon corpus miserabilis alicuius pauperuli, usurpata possessione temere occupasset, & diu continuo tractasset, Benedictus charitate plevis, cum sustinere penitus non posset, quod aliqua Creatura Dei ab hoc maligno spiritu damno aliquo afficeretur, elata in altum dextera alapam ei fortiter impingendo cuspide percussit ipsum in fugam egit, hominemque ab ejus vexatione liberavit. Homo ad Dei proprietariam possessionem pertinet, eo ipso, quo Dei creatura est, Benedicti ideoque perfidus Dæmon corpus illud rannier occupando, erat possessor male fidei. Benedictus igitur egregium justitiæ actum exercevit, quando Dæmone expulso, atque ab usurpata possessione sua ejecto effecit, ut creatura quæ Dei est, Deo qui illius absolutus est Dominus de novo restitueretur. Hæc enim ratione adimplera fuit justitiæ distributiva, quæ vult, *Quod datur unicuique quod suum est*. Verum enim vero O gloriose Pater Benedicte, liceat mihi devota quadam curiositate stimulatote ea, quæ decet, reverentia interrogare, Quisnam

Quisnam sit novus hic Dæmonem impacta alapa expellendi modus? Per adjurationes quidem, & exorcismos, per verbera sacra, & venerabiles sanctorum reliquias, hæc bestia expelli solent, vel etiam adhibitis oratione & jejuniis, prout Salvator discipulis suis revelavit dicens: *Hoc genus Dæmoniorum non ejicitur, nisi per orationem & jejunium*: Tu autem omnia hæc media omittens, & per inflicta ei alapam eum ejicis, & ad infernum remittis? Et quidem si actio- nis hujus rationem examinaverimus, invenie- mus illius nullam aliam fuisse causam, quàm ut se zelantem Justitiæ promotorem esse de- monstraret. Dicite mihi, quæso, quodnam fue- rit motivum cur Filius Dei in tempore Passionis suæ alapam quandam accipere voluerit? *Vnus assistens ministrorum dedit alapam Iesu*. Fortitan ideo, ut scilicet prophetia de eo facta adimple- retur, *Dedit percutientibus se maxillas*? Recur- ramus ad Genesim, si ita libet. Deus Adæ expul- se vetuit ne de fructibus arboris scientiæ boni & mali ulla ratione comederet, secus enim si fa- ceret, mortis supplicium evasurus non esset? *In quocunque die comederis morte morieris*. Serpens autem infernalis, qui hominis felicitati per omnia invidet, Paradisum terrestrem ingressus, Adæ ut audacter, & sine ullius mali formidine manducaret, significavit, eò quod nullum fru- ctum hunc manducantibus immineret mortis periculum: *Nequaquam moriemini*. Manduca- vit igitur tam Adam, quàm Eva, fuitque hoc il- lorum manducare, divinumque præceptum transgredi, idem ac quoddam credere se super- victuros prout Dæmon dixerat, non verò mo- rituros, prout Deus comminatus fuerat, serpen- tis tanquam veracis verbum amplectendo, Dei autem minas tanquam mendacis contemnen- do? ita ut ambo Dæmoni, nimirum, & Ada- mum ad Deum mendacii arguendum conspi- ratione: Serpens quidem dicendo: *Nequaquam moriemini*: Adam verò operando, & mandu- cando: *Et comedit*. Quid igitur nunc factu opus est, ut aliquid huic malo adferatur reme- dium, & gravissima Deo illata injuria, & offen- sa relaxetur? Mendacium alapa diluitur: *Ala- pa ad plurimum pro vindicandis offensionibus verborum solet dari*, inquit Ludolphus Carthu- sianus. Atque propter mendacium quod ho- mo Deo imputavit, Christus justitia dictante alapam à Malcho recepit: *Arbitror pravaria- tionis nostræ dedecus* (inquit Cyrillus Alexan- drinus) *alapam Christo inflicta deletum fuisse*. *Paolus Sanctiorale*.

Veruntamen videri non immerito poterat Deo suæque divinæ justitiæ male satisfactum fuisse, eò quod Dæmon mendacium ex sua par- te Deo irrogatum, non æquè Christus per impactam sibi alapam expiavit, ideoque op- portuna Benedictio nostro occasio data fuit, ut Dæmoni ditam quoque humanum corpus ob- sidentia lapam impingeret, quali dicere voluisset: Accipe, O temerarie & superbe Spiri- tus, hanc alapam, tibi summo jure debitam propter mendacium, quod Deo irrogare vo- luisti, quando dixisti: *Nequaquam moriemini*. Tolle, inquam, colaphum istum, O infamis ne- quam, domumque tecum portato, rectumque loquendi modum, & reverentiam Creatori tuo debitam deinceps per hoc tibi irrogatum infame supplicium melius discito. Percussit ita- que illum in macillam, unica ei inflicta alapa eum generose ejecit, ut hac ratione actum quen- dam justitiæ vindicativæ exequeretur. *Istam justitiam habet beatus Benedictus*, inquit Ferre- rius. Verum enim veto quia justitia, quæ ju- xta omnem rigorem exacta est, admixtam ha- bet nescio quam injustitiam, juxta illud: *Sum- mum jus, summa iniustitia*? ideo justitiæ vic- tus pro sui correctivo admixtam semper habere debet temperantiam. Cui quidem virtuti B. Benedictus nostro summo amoris vinculo con- sideratus semper fuit, per quam omnes opera- tiones corporales temperabat optimè sciens, quod *Temperantia est mediocritas* (ut dicit Aristoteles) *circa voluptates corporis*. Hanc in mo- derandis appetitibus sensus, veluti primam re- gulam adhibebat, eò quod S. P. Augustinus scriptum reliquerit, quod *Temperantia est affe- ctio coercens & cohibens appetitum ab his, quæ sur- piter appetuntur*. Cujus officium consistit in coercendis sedandisque cupiditatibus, quæ nos à bonis, & recto avertunt. Ejus officium est con- temnere omnes corporeas illecebras. Scio equi- dem quod Plato ad reprimendum discipulos suos, nescitæ rationis regulam in bibendo ex- cedent, eos à nimii vini potu alteratos ad se in speculo contemplandos abire jussit, ut in eo suam in vultu ex nimio vino sumpto obor- tam deformitatem conspicientes, dein- cept in bibendo moderatius se haberent: ut l. 7. c. 2. *imposterum ab ebrietatis vitio abhorrent*. Scio autem quod Diogenes Synopenis magnam observare solitus fuerit in victu parsimoniam, in corporis sui vestitu abjectus fuerit, & humi cubaverit, Oleribus & pane contentus. Scio et- iam

Alexand. ibi. l. 12. c. 46. fol. 579. col. 2. E.

D Vinc. Ferrer. in vita ejus.

Arist. lib. 3. Eth.

D. Aug. de lib. arbitr. idem de morib. Eccl.

Bapt. Fulg. ut l. 7. c. 2. Sabell. lib. 2. c. 3.

Elia. l. 3

Cal. Rho. l. 19. c. 10.

Plur. in Lacon.

D. Amb. de offic. D. Greg. hom. 1. in Ezech.

D. Vinc. Ferrer.

D. Vinc. Ferrer.

iam quod cum Lyfandro Spartiata Joniam versus iter facienti, panis quid in praesentaretur lacte & melle conditus, preparatus, illum recipere renuerit dicendo cibum hunc ori suo nimis lautum esse videri illis date, qui id non norant, non enim hic est ingenui hominis cibus. Scio similiter, quod Gorgias Leontinus interrogatus de modo, quo quis ad centum octo annorum aetatem pertingere posset vitae suae longevitatem ex temperantia nasci respondit. Quod voluptatis causa nihil mihi unquam facere permiserim. Scio denique Alcamentem Teleorii filium omnium fortunae bonorum imaginabilium ditissimum, illi, qui eum de nimia victus temperantia carpere volebat, hocce dedisse responsum: Decet eum, qui multa possidet pro ratione, non pro libidine vivere. Verum quid horum omnium parsimonia habet, si cum Divi Benedicti temperantia conferatur. Quod si enim in victu temperans ille dicitur: Qui acceptis alimentis non ad ingurgitationem ventris utitur, sed ad reparationem virtutis, nec plus carni tribuit, quam necessitas petit, uti scribunt duo sanctae Ecclesiae Doctores Ambrosius, & Gregorius: certe Benedictus noster temperantiae terminos multum dicendus est excessisse, siquidem corpori suo nonquam tantum victus, sive ciborum indulget, quantum restorationi sui sufficeret, quin potius erga ipsam quoque corporis necessitatem factus est sibi crudelis, siquidem praeter panem, & aquam cum parsimonia & paritate magna sumptam aliud nihil sibi indulgebat, adeo ut innocens corpusculum suum eo usque fuerit extenuatum, ut videri alicui poterit nuda quaedam ossium pellibus vestitorum catastrophe: Comedeat continuo panem, & aquam, & solum habebat pellem & ossa, inquit Ferrerius.

10. Unde ipsemet ob temperantiae suae rigores ad pietatem, & commiserationem commotus, Clerico cuidam in die Paschatis praecipit, ut ad restauranda sancti Patris membra, corpusque ejus ex longis, rigidisque abstinentiis, quas in subterranea quadam & solitaria spelunca faciebat, extenuatum, nonnihil refocillandum, liberaliorem nonnihil victus annonam eidem adferret. Tu tibi delicias preparas (sic Dominus Clericum alloquebatur) & servus meus in illo loco cruciatur famo. Nimirum magnus Dei servus optimè faciebat sensualitatem equum esse ferocem, ac indomitum, qui sine ullo retinaculo in praecipitia rapitur, ideoque ad hunc indomitum equum coercendam rigorosissimam

temperantiae freno assidue utebatur Deus, Moysi & omnibus, qui fideliter ipsi insisterunt, promissit firmiter, se illos panis & aquae annoa perpetua remuneraturum esse: Servus Domini Ezechielis Deo vestro, ut benedicam panibus & aquae. Dicit autem hic merito aliquis: Ergo Deus, qui sibi tantum punctualitate ministrari desiderat, alia praeter panem & aquam non habet munera, quibus illorum qui venerabundi & obsequiosi, a suis preceptis, & iussis dependent fidelia obsequia recompensare possit? Imò verò respondet Procopius. Talea Deum habemus, qui omnia nobis donat, quaecunque nostra poposcerit necessitas, non verò id, quod in nostram redundare superfluitatem videtur, ut hinc appetitus nostrus in temperantiae limites continere discamus: Pellis estur alimenta ingerim dum mentionem facit si lummodo verum necessarium? obiter enim temperantiam nobis commendat. Quam dno Benedictus in antro illo subterraneo Domino cum exacta rigorositate servavit, & cum ingenti pauci & aquae parsimonia vixit (quam novumque ei providebat Romanus: Nonnullis dicitur aliquot panis frusta largiebatur, factus est, ut cum Procopio loquar, nolite in docenda temperantia magister. In Genesi cap. 28 vers. 1. talis Jacob Patriarcha concepit resolutionem, quod, vellet Altissimum tanquam Deum, ac Dominum suum deinceps perpetuo esset agiturus, dummodo se Deus illi in capiti versis Melopotamiam itineris abitu, & reditu socium pariter & custodem exhiberet, ac denum de victu, & vestitu necessario paternae provideret: Si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum: & vestimentum ad induendum, erit mihi Dominus in Deum. Ergone, o Jacob nihil Deo aliud desideras, quam ejus societatem, victum quoque & amicum? Promissio, quam facis ipsum tanquam Dominum Deum tuum recognoscendi & adorandi Est res praeter affirmabilem, si tu tibi per tuam exiguum retributionem satisfactum esse censebis? Te modico contentum esse video, quia in petendo à Deo, qui omnino potest, nimis es modestus, & parvus. Haec satisfactio aestimata est à nonnullis, velut quidam temperantiae suae effectus: Vt debeat quanta cum sobrietate vitam ducere debeamus. Dicerem profecto Beatum Benedictum fuisse Jacobi Patriarchae in addiscenda temperantia discipulum, nisi eum experiret ipso Jacobo longe temperantio rem magisque sobrium: siquidem Benedictus cum

cum Deo nō vult pacisci, sed alibi absolūtē & sine pacto, fideliterque servire, plenissimē contentus futurus, si Romano nonnunquam modicum aliquod adferretur panis fragmentum, & parum aquæ, quantum nimirum inter utrumque sufficeret ad contestandum se non fuisse jejunum. Aded ut Benedictus longē perfectiores temperantia fructus attulerit, quā Jacob Patriarcha. Et quod unicuique maximē admiror, est, quod scilicet negando corpori sustentationem vitæ conservandæ necessariam, atque insuper illud rigidis disciplinis, & macerationibus affligendo (quæ nata sunt mortem homini accelerare) ipse nihilominus vitam suam usque ad nonagesimum ætatis suæ annum produxerit (prout scribunt Marianus Scotus & Joannes Trithemius) quæ ætas non solum in præteritis sæculis nostris, verum etiam in præteritis, velut excessivē longæva in admiratione semper fuit, cum determinatum vitæ nostræ tempus ad septuaginta tantum annos ut plurimum se extendat: *Dies annorum nostrorum septuaginta anni.* Qua igitur ratione vitæ rigores, & austeritates, quæ vitæ longævæ adversantur, vitam huic sancto prolongare potuerunt? Inquirunt sacri Scriptores causam cur vitæ humana longæ fuerit ante diluvium, post illud verò eadem sit brevis? Cujus Petrus septem adducit rationes, nimirum melius corporum temperamentum, quod cum illo tempore vigorosius fuerit, melius quoque resistere poterat, vitæ & sanitatis contrarietatibus, & plures alias rationes adfert, quas pro nunc prætereo: Præcipuam verò longævæ vitæ causam, temperantiam illius temporis in victus ratione observatam fuisse existimat: *Causa fuit sobrietas & continentia in victu, & potu, & vita moderatio.* Illis namque temporibus erat naturalis & simplex villus & potus, varietas autem, & mixtura, & condimenta ciborum, vitam debilitant, atque minuunt. Cum igitur vitæ longævitæ victus temperantiam arguat, certè sanctum Benedictum in hoc genere temperantissimum fuisse per optimam consequentiam deduci poterit ex nonaginta annis, quibus in hoc mundo vixit, ætate nimirum aded grandæva, quam non tantum hisce nostris non facile experimur, verum etiam in iis, quibus S. Benedictus vixisse noscitur: *Causa fuit sobrietas, & temperantia in victu, & potu & vita moderatio.*

11. Porro temperantia non solum in victus

sobrietate consistit, verum etiam in continentia irascibilis & concupiscibilis. Valde magna temperantia in eo sit oportet, cui spiritus & animus suppetit hæcæ duas aded effrænes harpyas reprimendi, & coercendi. Utrique autem habenas imposuisse perhibetur S. Benedictus. De ipso namque scribitur, quod cum Isid. *Clarius orat.* nonnulli Religiosi magis secundum carnis sensualitatem, quā secundum spiritum vivere inclinati, S. Patris admonitiones sustinere nollent, *Bened. fo. 201. fac. 2.* ut eum & vivis tollerent, in cratere quodam, unde bibere solitus erat, venenum ei portexerunt, sed crucis signo à vitō Dei desper factō, patera in plures rupta est partes. Mirantes! Religiosi errorem committunt, & solus crater seu poculum pœnam luit. Unde videmus nimis quā verum esse quod iusti persæpè & innocentes loco peccatorum puniuntur. Sed cur non punivit delinquentes? *Statim calix ipse disruptus & confractus, & universum venenum effusum est.* Sequens historia causam suggerat, Coris Thracum Rex duo vasa fictilia dono data accepit, tenuia quidem & simplicia quantum ad materiam, sed cælaturis quibusdam & sculpturis politè, eleganterque elaborata, quorum proinde datorem gratitudinis ergo magnis muneribus affecit. Quod tamē maxime mirandum fuit, est, quod licet vasa mirè Regi placerent, data tamen opera simul omnia in terram projecta confregerit. Hæc enim actio attentos reddidit circumstantes, & præcipè donatores, quibus proinde prudenter admodum se id idē fecisse respondit, ne scilicet qui natura erat ita condior, & asper, eorum qui in ministeriis deliquissent, castigatō, in eos qui illa manibus contrectando fregissent, asperius animadverteret: *Ne sciamus in eos, qui ea vasa essent fracturi.* Simili quoque modo sanctus Benedictus calicem signo Crucis formato confregit, & dissipit, ut hac ratione ita cundiam temperaret, neque refrænata per temperantia virtutem irascibili, & abdicata a se omni superioritate ab illis recessit, dicen- *Jo. Thom. d. Abiit, & invenite vobis Prælatum, qui vobis quæret: Ego enim tale munus recto, penitusque illud desero, atque ita abiit, & eos dimisit: Ad hæc refertur, quod certus quidam Florentinus meritis, & famæ Sancti nostri invidens, quavis via possibili procuravit & hæc obscurare, & contaminare illa, idque per mendaciorum execogitatas imposturas*

N 2

& boni

& boni nominis sui diffamationes, hoc solum intendens ut fidem & opinionem, qua apud omnes plurimum valebat, ubique & in omnibus minueret. Unde iis qui illius sanctitate permoti de longinquis etiam ad eum videndum, & visitandum veniebant, obviam occurrens dicere solebat: O miseri & nimium simplices homines, quoniam vos vestra rapiunt desideria? Ah quanto melius facturi essetis, si gressus, quos facitis, in alium finem adhiberetis? Fortè vobis imaginamini, & persuaderis futurum esse, ut Macharium quendam, vel Hilarionem, vel Paulum primum Eremitam videatis? Plurimum profectò erratis, imò visuri estis (horreo dicere) hominem quovis pessimo longè peiorem, ac proinde, nisi hunc hominem videndo scandalizari velitis, vestras domos iterum repetite revertentes. In ipso namque nihil aliud visuri estis, quam verum Hypocritam, qui sancta sanctitate sua cunctos decepit, qui ut suae privatae utilitati consulat, suumque interesse promoveat, malitiae suae venenum sub bonitatis pelle cautè, & dolose abscondere novit. Tandem verò cum Florentius videret, quod mendacius, & detractionibus suis, quibus famam viri Dei passim apud omnes dilacerabat, intentum suum obtinere non posset, aliis sibi saevioribus mediis utendum esse decrevit? Quare effraenis cuiusdam rabiei impulsibus agitur, statuit per potrectum viro sancto toxicum vitam ei eripere, ac proin panem veneno fortiter permixtum manducaturum apposuit. Sanctus autem vir Dei Florentii iniquitatem praesagiens, panem hunc corvo cuidam quem habebat in solitudine locum, portexit, iussitque ut is eum ad locum longè distitum, in quo à nemine inveniri posset, deportaret: *Accepit corvus panem, & ad remotissimum locum transtulit.* Sed, O Benedicte, quid facis? Ergone siles etiam quando tempus loquendi te urget? Florentius per insidias te circumvenit, & tu ne vel minimum moveris? nisi alia ei signa ostenderis, quibus te malitiae suae notitiam habere demonstras, latiore et campum aperies, malignitatem suam aliis mediis, & viis extendendi, nunc praecipue, quando se per potrectum tibi venenum nihil obtinere potuisse conspiciet. Nil aliud molitur, quam ut per quavis violenta media morti te tradat, & vitam eripiat, & forte, nisi reme avam attuleris, iniquitas ejus suum fortiter effectum. Sunt hi excessus ejus naturae, ut ferro rigoris eis medendum sit, non

verò per adhibitum benevolentiae unguentum. Expergiscere tandem, & mentis tuae oculos ad hujus viri nequam malitiam considerandam, si homo es, si vita & sensu aliquo praeditus es. Et sequens imitare exemplum? Referunt enim Historiographi Iustinianum secundum imperatorem adversus Leontium, suoque adherentes, qui mortem ei machinabantur, implacabili vindicta successum fuisse, cumque multos ex eis in carcere viatos, quotiescunque cicatricem quae ex vulnere ab illis illato in vultu ejus reliqua manserat, tangebant, toties alicujus ex iociteratis caput truncari jubeat: *Quoties namque emungeret, hostium suorum unum caput mactabat, quorum in vinculis magnum numerum habebat.* At verò absit ut similem vindictam spiraret Benedictus, qui sibi semper & inconstanter similis manens, mansuetudinem perenniter continuabat, bullientesque irascibilis animos, temperantiae aqua adhibita mitigare studebat.

12. Verum sentio me ad facinora praestitiora, quae generosa haec virtus in certaminibus adversus concupiscentiam habitis, edis, advocati. De illa autem concupiscentia loquitur quae castitatem sibi adversariam habet, de qua Ildorus scribit: *Concupiscentia carnis est mensura animae in affectu sordida cogitatione.* De illa, inquam, quae in Dahiae sinu fortitudinem Samsoni, prudentiam Davidi, Salomoni judicium ademit, quamque Benedictus hisce, aliisque omnibus longè cautiore, & circumspectiore domuit & superavit. Cujus ut aliquod specimen edamus, narrandum nobis est quod in hoc belligenere nobile edidit certamen. Contingitur quoddam dum velut Eremita in campis solitarii mente tamen & corde in Laudibus Creatoris sui occupato incederet. Tentator infernalis in forma cuiusdam arboris ramo primo insidentis mox verò inde avulsae, & circa sanctum circumvolantis & quasi ludentis murelae ex improviso eidem appareret. Qui subito advertens volitantem hanc, seque distrahentem avieulam aliud esse non posse, quam diabolum quoddam stratagemam, eandem signo Crucis facta repente fugavit? verum subito reverfus tentator, in interioribus viscerum Beati Patris, ignem quendam concupiscentiae adeo ardentem suscitavit, ut nisi speciali divinae gratiae subsidio, nec non firmo castas animi sui cogitationes nunquam contaminandi proposito adjutus, & communitus fuisset, ad relinquentem

delectum facile potuisset induci: *In tantum tentatio augebatur, quod volebat dimittere eremum & redire in mundum:* inquit S. Vincentius Ferrerius. Ut autem se ab hoc Demonis astu eximeret, quoniam eum consilio usum fuisse existimatis: Nudum se in vipetum, & utricetum quoddam protinus coniecit: *Nudum se projecit in spinas & urticas, ita quod fuit totus cruentatus & sanguinolentus:* idque eo facit, ut ex membrorum suorum scissuris, quasi ex rotis multiplicato ore peccans illius, qui in suo pectore ut verē peregrinus se in sinuaverat concupiscentiæ humor, liberē egredi posset: *Per vulnera cutis eduxit vulnus mentis,* inquit Gregorius. Hæc spinosis fronthibus velut cilicio quodam utebatur sensualitatis suæ mortificatio. Benedictus hæc spinas non adhibuit velut calcaria ad effixæm prurientis carnis equum sollicitandū, sed potius ad sistendum, quem instigante Demone medicari poterat, in libidinem præcipientem cursum: ad eum ferē modum, quo pungentes tribuli ab inimico exercitu super terram dispersi & velut seminati, efficiunt ut equi parvis contrariæ super illis spinis & tribulis ambulantes saltum suum in pedibus vulnere: at perdat & immobiles hæreant. Non sunt hæ spinæ velut illæ, quæ in Insula Cecis nascuntur, quæ puncturis suis mortem inferunt, sed sicut illæ, quæ juxta Nilum flumen crescunt, in quibus se volvens & revolvens Hypogotamus sanguinem spinarum puncturis eliciens, sanitati repente restituitur: unde emblemata formari solet cum hac Epigraphe, vel Symbolo. *In vulnere salutis.* Spinæ Benedicti innocuum ejus corpus vulnerant, ut humor sanguinis calorem temperaret sensualitatis, modicæque ardores concupiscentiæ carnis. *Sina alba,* inquit Avicenna, si vulnere, quod scorpio mordendo intulit, applicetur, venenum attrahit. Spinæ Benedicti simul cum sanguine attrahunt quæque, & expellunt venenum Veneris. Apostema illud, quod Jaso Telsalus ab inimico suo ex improvido accepit in pectore, existimatum fuit incurabile nisi incidere tur, unde idem ferrum, quod hunc Apostematis tumorem intulit, pariter illius edicina, extitit: quia mox ut cuspis illius tumorem tergit, aperiri, & dividi cœpit, adeoque egrediente mox putore iuxta congregato omni que putredine, ab omni doloris malo liber mox esse cœpit. *Et quem necare voluerat, incolumen reddidit.* Fuitque proinde ferrum illud per simile hastæ Achillis, quæ uno eodemque

tempore vulnerabat, & sanabat, de qua proinde dicitur: *Dum laedit tunc medetur.* Verum quidem est spinas hæc Sanctum Patrem nostrum vulnerasse, id certum est non vulnerasse illum, quia sensualitatis putredini vias aperuerunt, per quas egredere tur, illaque expulsa, cum acuto dolore inferebantur ad curanda concupiscentiæ vulnera, antidota mentis. Spinæ veluti seps quædam erat, quæ viam Benedicto obsepsit, & clausit, ne relicta solitudine in mundum redire tentaret. Unde cum Davide dicere poterat: *Conversus sum in arumna mea dum configitur spina,* id est: ut exponit Janfenius. *Ego dum sic spina infingeretur mihi, dum sic me pungeret adversitatum stimulus per miseriam meam, quam immisisti, conversus sum ad te.* Et revera ita est, nam ad mortificandos, & temperandos furores sensualitatis spinis nihil est oportunius. Unde mulieri illi hoc veneno intoxicata, quæ dicebat *Vadam post amatores meos,* mox spinæ illæ fuere applicata: *sepam via tuas spinis.*

13. Porro spinæ illæ linguam meam pungeret, & stimulare videntur, ut magis sollicitè properet, ut paulatim discursus mei finem assequi valeam. Cum igitur Temperantia cum Fortitudine semper conjuncta sit, prout nos docet Angelicus Doctor dicens: *Fortitudo est virtus moderatrix timoris & audacia propter bonum & repulsa indeo nec ego unam ab alia in hoc discursu meo disjungam, maxime eum in Benedicto quoque tam indissolubili nexu fuerint sibi invicem adstrictæ.* De hac virtute jam nominatus Doctor loquens dicit, quod *Fortitudo est firmitas animi in sustinendis, & repellendis his, in quibus maxime est difficile firmitatem habere propter bonum virtutis.* S. Gregorius Papa in exordio vitæ magni hujus Patriarchæ, hunc ei titulum attribuit: *Beatus vir Dei Benedictus.* Cur, obsecro illum alio quodam digniori nomine non appellavit? *Vir* apud Græcos idem est, Benedictus, quod *virilis*: Is autem, qui in suis se actionibus virilem exhibet, de eo dicere solemus, quod fortiter se habeat. Unde David ad magnanimitatē & fortitudinē animare nos volens dicit: *viriliter agite.* Sic quoque Apostolus dicit: *Viriliter agite & confortamini in Domino.* Spiritus sanctus quoque ad insinuandam Angelicum Jacob luctantis fortitudinem, illum *virilem* appellat: *Et ecce vir luctabatur cum eo.* Quando igitur S. Benedictus ab hac magno Pontifice vir appellatur: *Vir Dei,* illum in us, quæ sunt Spiritus, aut virtutes spectant, & in omni eo, quod

Psal. 31.

Cornel.

Janfenius

ibid fol.

41. n. 4.

Osee. 8.

D. Thom.

in cap. 11.

Epist. ad

Hebr.

Idem 2. 1.

q. 123. a. 2.

D. Greg.

in vita B.

Benedicti.

Psal. 30.

1. Cor. 16

Gen. 32.

quod ad maiorem Dei gloriam reducat, celebrare vult tanquam constantem, & fortem. Et meritis? nunquid enim magnæ fortitudinis affectus fuit, quando consensu monte Castino Dæmonem, qui sub specie idoli Apollinis ab accolis adorabatur, in multas partes confectum, & destructum in terram projecit? *Contrivit idolum, subvertit aras, succendit locum.* A religiosis in Superiorem, & Prælatum electus non ideo vanè gloriatus est, aut superbiendo intumuit: econtra verò, quando postea illos valde defectuosos, imò incorrigibiles esse cognovit, prælatum potius deservire, & recedere, (*Abiit & eos dimisit*) quam ob id amaram induere mentem, & turbari voluit. Unde juxta S. Hieronymi doctrinam aliud conijcere, aut arguere nos possumus, quam magnam generosi, & constantis animi fortitudinem: *iusti & fortis viri est, nec adversus frangi, nec prosperis sublevari sed in utroque esse moderatum.* Patriarcha noster lapidi quadrato per similes fuit, qui nunquam cadit, sed firmus & stabilis semper persistit: *Lapis quadratus aequaliter stat in quocumque fuerit latere versus*, inquit Gregorius: Cum ulen- tur licet: integritationum diabolicarum exercitus, adducantur venena, aliæque morti conciliandæ excogitata machinamenta, Benedictus lapis quadratus semper manet, *semper stat, semper fortis, semper constans.* Accedat Florentinus ille juratus Sancti Patris hostis, & gladium acutum maledicæ linguæ suæ ad offendendam famam sanctitatis suæ pro labitu exerat, nam in eodem profus tempore, si vera est Augustini sententia: *Virum fortem injuria probant* eum tanquam verè fortem, licet invitus canonizabit.

14. Ad servos Dei superandos, & detrim- phandos Dæmon subtiliori arte, aut potentio- ribus armis uti non potest, quam si illos opi- nione & præsumptione, mentis propriis longè superiorem imbuere incipiat: Procul dubio enim à Dæmone superabitur, tanquam miles negli- gens, debilis, & imbellis, quisquis de propria virtute præsumptuosus fuerit. Unde Augu- stinus. *Ideo non vincisti quia de tuo præsumpsisti: qui præsumit de viribus suis antequam pugnet, ipse prosterneatur:* Econtra verò constans, magna- nimus, & generosus dici merebitur & dimican- do hostem suum infallibiliter pessumdabit, quisquis semetipsum, propriasque virtutes ni- hil æstimaverit. Verum dic mihi, quis est, qui ad intentatos ejusmodi Fortes insultus non ce-

dar, aut cadat, *Quis est hic, & laudabimus e. S. Aug.* um? Serpens quondam progenitoribus no- stris dixit: Si de hoc fructu comedentes: *E. G. Aug.* ritus sicut Dei. Quibus in verbis notare signifi- cat, quod illis manducantibus de fructu venio, Dei similitudinem promittat, cum tamen pri- usquam Dæmon hanc illis promissione fecer- set, jam du ante Deo similes fuissent, teste Scripturâ Sacrà, quæ dicit: *Factus est homo ad imaginem & similitudinem Dei.* Quæ ergo si ne opus erat illis promittere, quod de facto habebant? Quis unquam possidet desiderat, quod de facto habet? Quis habere procurat, quod possidet? Dicere haud immerito Adam potuisset, super atenam semen tuum dispersis nisi alia præmia promitteris. Verum adus, si placet, quoniam astutia serpentis valde- raudo collimaverit. Hæc nimirum erat doct- sa nimis Dæmonis cogitatio: Adamo unius se Deo similem esse minime sufficeret, quin potius ipsemet Deus esse prælonat, eo quod utrius contendet, ut nimirum efficiat, quod omnes alii ab ipso per naturæ originem delectantes similes ei effecti, recognoscant hanc, cum Deo seu Divinitate habent similitudinem, non à Deo, sed ab ipso velut a prothoparente, & à meritis suis in eos derivari. *Suspicor* (ita et- ponit Scriptur quidam modernus) *hominem non ambuisse similem esse Deo, sed præsumpsisse esse Deum, cui alii similes forent.* Ambiebat exemplum fieri atque ut sui hæredes se divinitatis imagi- nem ab ipso velut exemplari accepisse recog- nosceret. O quam durus est hic Dæmonis impetu! O quam mortalis, & letiferus! Et tamen licet ab hoc Dæmonis insultu innocenti origi- nalis jaceret prostrata, Adamus turpius dehu- sus, & victus esset. Inimicus autem se victorem & gloriosè triumphantem jactaret, solus noster Benedictus eam habebat. Spiritus fortitudinis, ut hunc eundem sibi intentatum insultum lo- peraret, eamque pectoris constantiam, ut docto- ses Dæmonis conatus eluderet, eique resisteret, prouti in unico sequenti exemplo ad oculum patebit: Accidit enim quod cum Placidus Pet- ris discipulus in flumen lapsus, jam non tantum cum undis, sed & cum ipsamet morte luctare- tur, Sanctus Patriarcha Maurum suum quoque insignem discipulum hinc verbis in clamat: *Maure, Maure, ubi es? Festina te movere, curre, curre volociter, nam quem diligis, Sodalis, & collega tuus submeigi ut, adjuva eum. Maure* tum ab obedientia Patris, tum charitate erga fratrem

D. Hier.
in Joel.

D. Greg.
in Ezech.
Hom. 21.

D. Aug.
lib. 5. de
Civ. c. 13.

fratrem suum existimulatus maxima cum pi-
etudine animi ad mare cucurrit: pedibus siccis
super aquam ambulavit, ac tandem Placidum pe-
nitentem affecutus, eundem per vestem appre-
hensum tam à naufragio, quam à morte libera-
tum in terram eduxit. Itane? Maurus siccis pedi-
bus aquis inambulat? Certum est quod ad ta-
lem actionem vires naturæ attingere nequaquā
possunt: ideoque hic miraculum verum accidisse
necessum est. Sed quisnam miraculi huius
auctor? videbis hic generosum Maurum inter
& Benedictum, velut in aperto campo instituti
virtutis certamen. Hec igitur Maurus, huc ad-
fiss, quidnam faciendo siccis pedibus super li-
quido aquarum elemento ambulare potuisti?
Nescio profecto, Magistrum meum super hac
re ut interroget: oportet, cuius sanctitati pro-
digium istud ego adscribo. Bene igitur, & san-
cte Patriarcha, audisti discipulum loquentem,
quid tibi videtur? Quodnam adhibuisti medi-
um, ut undæ liquidæ solidi instar lapidis sub-
sisteret, seque à Mauri plantis calcandas præ-
berent? Miraculum istud, respondet Benedictus,
Mauri discipuli mei bonitati attribuo. Mira
profecto res! Ergone possibile est effectum
aliquem evidenter videre, cuius tamen in-
vestigari causa non possit? Quilibet illorum
hunc effectum miraculosum alterius meritis
adscribit. Tunc contentio quadam orta est, cui po-
tissimum illud miraculum adscribendum esset
post ipsum Deum, Benedictus enim dicebat, pro-
pter meritum obedientia Mauri factum esse: Mau-
rus contra Magistri sui sanctitati tribuebat. A-
gedum igitur, quod si præsumptio Adæ, quod se
obtinere credebatur posteri ab eo descendentes
donum, & prærogativam divinæ imaginis ab
ipso velut origine derivari recognoscerent, cau-
sa fuit totalis transgressionis, quodq; post am-
issionem vires debilitatis, prostratus, & turpiter victus,
ac delusus remaneret? contrarium utique de Be-
nedicto dicendum erit, nimirum, quod cum
miraculum istud sibi aut suis meritis attribui
nequaquam voluerit, sed potius bonitati & obe-
dientiæ Mauri, & vice versa, hinc factum sit,
quod spiritus sui vigorem ambo robustum, &
fortem conservavint: Dæmon autem vel spem
omnem illos vincendi perdidit, aut verò, si
certamen aliquod cum eis inire præsumserit, cer-
tum se illum ab amorum servitium Dei robo-
re, & vigore detriumphandum, & superandum
esse. O arbor verè fructifera? O Benedicte pru-
dens, iustus, temperans & fortis! Et fuit tan-

quam lignum, quod fructum suum dedit in tempo-
re suo.

PARS SECUNDA.

15. NOvellos in hac mystica arbore fructus
video, fructus virtutum Theologica-
rum Fidei, Spei, & Charitatis. At verò quoni-
am Apostolus inter hæc Charitati primatum
tribuit: *Major autem horum est charitas*, pri-
mum quoque locum ei in hoc discursu meo
assignabo. Et imprimis ex ipso Patriarchæ nostri
nomine facile conjicere possum, quàm ingens &
magnâ ejus charitas fuerit, si tamen sequentem
historiam claritatis gratia præmiserò Jehu igitur,
ut scriptura refert facturus quoddam totius
domus Regis Achab exterminium in Je-
zabel ingrediens, levatis ad palatium regium
oculis, Reginam Jezabelem fenestras euidam
astantem videos, militibus suis præcepit, ut il-
lam per fenestram deorsum in plateas præcipientem
agerent. Tandem verò præcepto hoc ab
iisdem militibus per omnia expleto, dixit eis:
Ite, & videte maledictam illam, & sepelite eam. 4. Reg. 9.
Quibus in verbis hoc tantum scire cuperem, 34.
cur mulieri huic maledictæ nomen imposuerit,
cur non dicebat, *Reginam illam, mulierem il-
lam*? Ideo nimirum, quia mulier erat iniqua,
impia, crudelis, cui vix erat in impietate alia
similis, Prophetas & servos Dei persequaba-
tur, omnemque à corde suo excluderat charita-
tem. Itane? Igitur aliud ei nomen non debe-
tur, quàm ut vocetur maledicta. Maledictio e-
nim secum infert omnia mala, & privatio cha-
ritatis omnia bona excludit, *Oppositorum est ea-
dem disciplina*. Atque ideo dum contra Patri-
archa posuerit Benedicti nomine insignitur, per
hoc satis clarè insinuat, quod omnes in se
perfectiones, omniaque bona, præcipue vero
charitatem erga Deum, & proximum verè in-
cludat. Unde Iodocus Chichrovæus ait. *Per* Sermon. de
benedictionem Domini intelligitur multiplicatio S. P. Bon.
*bonorum spiritualium, & divinarum charisma-
tum collatio, quàm gratuita voluntate facit
illi Deus. Ac proinde subiungit: Benedictus verè
Benedictus non modo nomine sed etiam re. Bene-
dictus ob amplissima dona illi præstita, & in ani-
mam ejus copiose transfusa secundum nomen
suum, ut & aus tua. Illa vocata fuit male di-
cta, quia charitatem non habebat: hic autem eo
ipso quo Benedicti nomen obtinuit, charitate
plenus fuisse præhænitur. Quod ut manife-
stius*

stius appareat, omnes ejus operationes in bilan-
cem, seu stateram reponite, videbitisque ipsum
præmi mobilis loco habuisse charitatem. In
charitate enim ipsiusmet Dei imitator esse vo-
luit. David Rex Deum supra Cherubinos se-
dere dixit: *Qui sedet super Cherubim*. Ubi ob-

Psal. 79.

servandum est quod non dicat: *In Cherubim*,
sed *super Cherubim*. Supra hos autem Seraphini
consistunt: atque ideo Propheta inferre voluit
se videtur, quod Deus Seraphinis insideat, qui
stant super Cherubim. Sed quænam est causa
cur non immediatè super Cherubinos sedere,
aut firmari dicatur? Nimirum, quia Cherubi-
nis attribuitur scientia, seu scire. *Cherubim di-*
citur plenitudo scientia: Seraphinis autem cha-
ritas appropriatur: *Seraphim interpretatur ar-*
dens; scilicet in charitate. Ita Hugo Cardina-

In Ps. 79.
fol. 191.
col. 2. C.

lis exponit; dicens: *Qui sedet super Cherubim*, qua-
si non in Cherubim, id est, ultra in Seraphim, nem-
pe in ardore charitatis: ibi Dominus sedet, & re-
quiescit: unde laborandum est magis ad habenda
charitatem, quam scientiam. Benedictus in
Cherubinis sedere noluit, id est, studia urbis
Romanæ dereliquit, ut sederet in Seraphinis, se-
que totum charitati Dei & proximi dedicaret.
Operam suam potius acquirendæ charitati,
quam scientiis comparandis adhibere voluit.
Nullam unquam cogitationem concepit, nul-
lum verbum protulit, nullum gressum movit,
aut actionem instituit, nisi duce & moderatri-
ce charitate. Consistebuntur idiplum quorquot
antea Apollinis veneratores existentes ab Idololatria
fuerat ad fidem Catholicam conversi. Ecce charitatem
quam habuit erga proximos inquit Fetterius.

D. Vinc.
Fetter.

16. Etenim si de virtute charitatis ad spei
virtutem transitum fecerimus, inveniemus utri-
que quam ingens fuerit viri sancti in Deum fi-
ducia, cui explicandæ sequens Scripturæ locus
viam sternere poterit. Populus Israel ob in-
gentem sitim, quam in deserto patiebatur,
Moyse duci suo permolestus erat, utpote qui
ob faucium ariditatem ad summam impatien-
tiam redactus, gravissimè contra Moysem muti-
mutate cœperat: *murmuraverunt contra Moy-*

Exod. 17.
n. 6.

sen dicentes: Cur fecisti nos exire de Egypto, ut
occideres nos & liberos nostros, & jumenta siti?
Cumque Moyse murmur illud populi non uf-
quequoque injustum esse, aut ratione carere
videretur, precibus suis ad Deum protinus con-
fugit rogans ut pro sitis remedio, tollendisque,
quæ inde sequi poterant, gravioribus incom-

modis, aquæ subsidium præstare clementissi-
mè dignaretur. Deus igitur populi calamita-
tem videns, dixit ad Moysem: *Sume virgam*
qua percussisti fluvium: Ego stabo ibi coram
super petram Horèb: *percuti que petram*, & e-
bit ex ea aqua. Procopius duas circa hunc Scri-
pturæ passum movere difficultates. Prima, ad
quid opus erat Deo facere mentionem flumi-
nis virgæ à Moyse percussæ? Secunda: Quo fide
Deus se præsentem huic actioni Moyse affi-
stere velle promiserit, stans nimirum super
petram, quam ad aquam eliciendam Moyse
percussurus erat? Nunquid suffecisset dicitur:
Tolle virgam? Cur igitur adiungitur: *qua per-*
cussisti fluvium? Præterea non video necessita-
tem, quæ Deum constringatur, ut percussio
petræ deluper præstans assillat: quid si enim
fortasse absens fuisset, ideoque subsecutum non
fuisset hocce miraculum? Num forte petra ideo
in subministranda aqua fuisset relictæ?
Respondet tandem ideo Procopius Deum &
primam, & secundam particulam adiungere
voluisse, eò quod prævideret Moyse de aqua
ex petra elicienda quodammodo despera-
rum fuisse, cum ex petra potius ignis scintille,
quam aqua, erumpere soleant. Unde ut ipsi
ad spem bonam fiduciamque concipiendam
animaret, dixit Moyse: *Sume virgam*, & occu-
pare hanc eandem prodigiosam virgam elici-
qua Egypti flumen percussit in sanguinem
conversit: Spera igitur & nunc, quod si iussu
mea secutus, virga petram percussit, aquam
inde infallibiliter his eliciturus. Imo, si enim
hoc ad te in spe animosè confutandum non
sufficeret, noli ob hoc dubitare, & anceps esse
nam ego ero tecum, & stabo super petram Ho-
reb, & si illam, voci tuæ paritatem diffidas, ego
ipsemet imperabo illi ut aquas fundat: *Capit. 17.*
virgam, qua percussisti fluvium, quasi dicitur, ibi,
virga qua tantum flumen in sanguinem trans-
formavit virtute divina, non poterit eliciere
quam ex hac petra: Propterea alluit eius au-
rum ad meliorem spem, dum inquit Ecce ego
stabo coram te, non solus, & destrui non eris. Quod
si igitur Moyse adeo modicam spem habuisset
aquam eliciendi ex petra, ut doctus habentis
num ipsiusmet Dei promissionibus fides adhi-
benda esset, merito in oculum usque extollen-
dus eris, tu, ô gloriose Patriarcha Benedicte: tu
enim de potentia Dei nostri nunquam dubita-
sti, quando Monasterio aquæ inopiam patien-
ti, de aqua sufficienti provisorus, magna cum
fiducia

fiducia Monachis tuis, ut aquam ex arida rupe, in qua aquæ antea non fuerant, haurire, seu promerere præcepisti, unde nec Deus spem, & fiduciam tuam irritam, & vanam esse voluit, quia, *Statis in aqua dulcissima prorupit, qui adhuc durat inquit Fenerius. Mira res? Deus aquam Moy si promittit, & tamen ille diffidit. Et tamen Benedictus illam se infallibiliter impetraturum sperat, licet id ei Deus non promiserit. Unde si verum est, quod spes est appetitus boni cum fiducia obtinendi, uti nos docet Angelicus Doctor, sequitur manifeste, quod quia Moyses hanc fiduciam non habuit, ideo consequenter non speravit: At verò Benedictus, qui infallibiliter futurum credebat ut Monachi sui aquæ penuriam patientes, eandem in ipsa quoque rupe, essent inventuri, spem utique non minus vivam habuit, quam si illam de facto invenisset. Spei huius argumentum non minus evidens alia quoque vice edidit, quando Dæmon procuratū muri alicujus ruina sub illius macerie, & rudibus corruptum puerum miserè occidit, adeo ut nulla esset in illo pars reliqua, quam non miserè trepidasset: erat enim vultus ejus horribiliter deformatus, membra conquisitata, ossa protius corvina &c. Sanctus igitur Patriarcha puerum sub ruinis creptum ad cellam suam deportari iussit, indeque manu sua eductum sanum, & incolumem omnibus exhibuit: *Puer ab ipso ex cella eductus est manu ejus apprehensa. En viva spei S. Benedicto vivacissimum specimen. Nunquid enim fortè putatis quod vir Dei sanctus contra dictum, & comminatum cadaver istud in suam cellam deportari iussit, nisi intentionem simul & vivam in Dei gratiam spem habuisset eundem ad vitam revocandi? Qui gaudet in spe, tenet &c. rem; qui autem spem non habet, ad rem non poterit per venire, inquit Augustinus.**

17. Denique spes fidem pro fundamento habet, nam *Spei sine fide esse non potest? Quisquis enim fidem non habet, spe quoque careat necessarium est. Fuitque hic fructus inter omnes, qui ab hac Benedictina arbore dependebant, omnium perfectissimus. Recordor hoc loco responsionis illius quam Dei Filius mulieri Chananeæ pro sanitate filiae suae supplicanti reddidit dicens: Magna est Fides tua q.d. Verè, o mulier, magna est Fides tua, magnæque sunt, quæ ex ea tibi concillas merita tua, quæ proinde insigniter recompenari meretur. *Fiat tibi sicut vis. Quæ verba à S. Chrysostomo hunc in modum fuisse ponderata. Fides quidam tua m-**

Pauleti Sanctorale.

*jora, quam petis, posset imperare. Veruntamen fiat, ut vis. O quanta est hæc Salvatoris nostri liberalitas? Fiat ut vis. In hoc verbo fiat, tota Dei omnipotentia consistit. Hæc vox (subdit Chrysostomus) illi affinis est qua dictum est: Fiat calum, & factum est calum. Id o peropportuno magnæ fidei, cujusmodi fides mulieris hujus erat, conveniebat. Etenim fiat Divinæ omnipotentiae hujus mulieri indulsit, ut illud ubicunque placuerit, applicet, & operetur quicquid vult; quod si autem Fides ejus tanta non fuisset, fiat illud efficacissimum minime obtinisset. Quis igitur dubitare poterit, quin sanctus Benedictus ob generosam fidei suæ magnitudinem, & excellentiam, qua mulieris Chananeæ fides longe superexcedit, potentissimum illud Divinæ omnipotentiae verbum fiat in sua colloca- rum habuerit absoluta potestate? Respiciantur facta ejus prodigiosa, & fateri id ipsum cogimini: Quicquid enim à Deo, & per Deum fieri voluit, subito impetravit. Si Capitorii fracti partes denuo simul unire, illudque pristinae integritatis statui restituere desideras, facillime id obtinet, videreturque quod Deum audiam illi dicentem: *Fiat tibi sicut vis. Si petat ut Romanus in spelunca solitaria ipsum videret, & ad campanella sonitum victus annonam ipsi adferat, ne dubitetis quin Dominus ipsi dixerit: Fiat tibi sicut vis. Si tribus annis continuus in spelunca quadam subterranea solo pastus pane rigide jejunantium, stare, vitamque suam & incolumitatem illam conservare cupiat, DEUS hanc illi non denegat gratiam: Fiat tibi sicut vis. Si gratum ei fuerit ut Deus à gravi quadam tentatione Diabolica ipsum liberet, Deus ei non contradicit: Fiat tibi sicut vis. Si ut à sensualitatis impetu sese eximat, in asperas spinas nudum corpus suum projiciendi licentiam exoptat, Deus illam non abnuet: Fiat tibi sicut vis. Si velit ut vasculum veneno imbutum per formatum desuper Crucis signum in mille partes disrupatur, protinus exauditur: Fiat tibi sicut vis. Si Dæmonem per unicum ei impatam alapam & corpore oblesso eliminatum esse jubeat, Ecce dictum, factum: Fiat tibi sicut vis. Si ad ædificandum pro divini nominis gloria promovendū, duodecim monasteria omnem suam contendit adhibere operam, & opus opus conceptum benedictione sua mediantem feliciter, & brevi tempore absolvi, & terminari concedit: Fiat tibi sicut vis. Si petat ne inimicus infernalis juvenem quendam**

Isidorus
clarus
orat. 109.
col. 201.
Eac. 2.

Reli-

Religiosum à bene operando impediatur: *Fiat tibi sicut vis.* Sicor vo præcepit, ut intoxicatum à Florentio panem in remotis ab hominum consortio locis abscondat, ne nocere valeat. Corvus apprehenso unguibus pane protinus avolabit: *Fiat tibi sicut vis.* Si in montem Cassinum perveniens, ad hoc ut Idololatriam extirpare possit, sanctam fidem ferventer prædicare contendit, ecce tibi subito Apollinis statuam Dei virtute, & auspiciis in terram prostratam, & in mille partes confectam, & diminutam: *Fiat tibi sicut vis.* Si se accingere vult ad erigendum in monte Casino altare quoddam in honorem sanctorum Præcursoris Domini, & Turonensis Episcopi Martini, nemo est, qui impedire audeat: *Fiat tibi sicut vis.* Si habue- rit aliquam mortuos suscitandi occasionem, ut opus illud mirificum exerceat, hoc solum requiritur, ut mortuos surgere ipse jubeat: *Fiat tibi sicut vis.* Si cupiat ut Maurus aquis inambulet. Aquæ autem Mauro obedi- ant: *Fiat tibi sicut vis.* Si servus quidam regis vestibus indutus se Totilam esse noverit, ipse astum subito detegere poterit: *Fiat tibi sicut vis.* Quod si unum ex Ephæbis monuerit, ne dolo- so & insidioso cratere vinum bibat, ne latens in eo serpens ipsi noceat, monitio effectu non carebit: *Fiat tibi sicut vis.* Si Monasterii neces- sitas aquam requirat, ecce subito ex petra aquam perenniter scaturientem: *Fiat tibi sicut vis.* Si ad

cognitionem objectorum creatorum, non so- lum in genere, & specie, sed etiam in indi- viduis pervenire aspiraverit, Deus id ipsi nequaquam negabit: *Fiat tibi sicut vis.* Si fer- rum casu fortuito in aquam delapsum super- etum fuit, ferrum subito adversante natura le- vitatem indutum sursum feretur: *Fiat tibi sicut vis.* Si ad impediendam captam à Religiosis fabricam Dæmon ingentem lapidem tanto pondere aggravaverit, ut loco ne larum quidem unguem moveri non possit. Benedictus autem lapidi, ne opus ceptum impediatur, præcepit, ipse quoque lapis, quantumvis durus, promissum viro Dei exhibebit obedientiam: *Fiat tibi sicut vis.* Si Dæmon Monasterium inci- nctare volens, illud in aliqua ejus parte igni succenderit, Sanctus Patriarcha Crucis sigillo illo- eto illum confestim extinguit: *Fiat tibi sicut vis.* Quod si vasa olei extinuit fuerint, ipse autem sup- plicaverit, vasa illa olei tam largiflua oleo ad- impleta videbit, ut exuberans oleum per con- clave manare sit conspecturus: *Fiat tibi sicut vis.* Ex hactenus igitur dictis, quanta in laude- eto Patriarcha fuerit fidei perfectio, & ex- cellens lenitas, per bonam & validam conseque- tiam evincere poteritis, concluden- tes cum Salvatore: *O Benedi- ctus, magna est Fides tua.*

SERMO OCTAVUS.

IN FESTO

ANNUNCIATIONIS B. MARIE

VIRGINIS.

Ecce concipies in utero, & paries filium. Luc. cap. 1.

EVentus, qui passim in mundo accidit, quando sunt ratiotes, atque ab huma- na possibilitate magis remoti, tanto majori admiratione afficiunt illos con-

siderantes, & quasi incredibiles sunt. Ex ma- jorem hominibus superam afferunt, inquit san- ctus Pater Augustinus. Per exempla mani- festius reddetur quod dico: Ingens quidem in

navis olim in Tiberi harebat, quæ pondere suo & gravitate expertissimum fortissimumque virorum viribus adeo resistebat, ut licet eandem quibuscunque adhibitis machinis & artificiosis exogitatis instrumentis loco movere collaborarent, frustranei tamen & irriti fuerint eorum omnium conatus: Superveniens autem Claudia virgo Vestalis, sola adhibito cingulo suo tanta eum facilitate loco movit, & quo voluit traxit, ut universa idipsum viderent Roma obstupuerit: *Cingulo navem pertraxit.* Tullia virgo pariter Vestalis Cribrum aqua plenum à Tiberi usque ad Decæ Vestæ templum, cui dedicata erat, deportavit, ita ut ne gutta deflueret. Quis unquam audivit aut legit eventum magis extravagantem illo quem de Martia nobili muliere Romana referunt Historici: Hæc enim cum prægnans esset, & à fulmine percuteretur, accidit quod infans illi quem utero suo ferebat subito fuerit mortuus, ipsa protinus manente illa. *Partu fulmine exanimato supervixit.* Rex Cambajæ, ab ipsis cunabulis venenosis nutrimentis assuefactus, naturam adeo malignam sibi comparavit, ut vel sola respiratione, saliva, obitu denique solarum vestitum suarum tactu non solum homines, sed & animalia bruta occideret. Idem quoque ex relatione Alberti Magi & Aristotelis, de quadam muliere scriptum invenio, quæ cum nullo alio nutrimento sese aleret, præterquam venaco, *Adeo pestilenti sanguine fuit oppleta, ut saliva caterique ejus humores quemcumque interficerent.* Hyperbole esse existimarem, nisi Olympiodorus assereret, & Aristoteles oculatus testis confirmaret inventum fuisse hominem, qui in totius vitæ suæ Accusu nunquam manducavit, nec unquam dormivit, quique ad instar Chamæleontis solo aere & solis calore vitam suam constanter nutrebat. *Dones vixit, neque manducavit unquam, neque dormivit, catenatum in sole manendo alimentum accepit.* Tempore Frederici II. Imperatoris, quidam in Germania Clericus, post diminutum ex incisione venæ sanguinem, memoriam suam taliter perdidit, ut omnis peritiæ legendi atque scribendi totaliter oblitus fuerit: *Nec plus aut legere aut scribere nōrat, quam si utrumque nunquam didicisset.* Post elapsum verò anni spatium, ex eadem vena sanguinem emanare procurans, amissam legendi, atque scribendi memoriam perfectissime recuperavit. Iterum hausto sanguine, ad eandem legendi & scribendi sci-

entiam restitutus est. Refert Antonius Muretus se virum quendam e Corsica oriundum Paduæ familiariter sibi notum vidisse, qui adeo felici & fecunda memoria à Deo præditus erat, ut ordinata serie triginta tria millia nominum, vel vocabulorum recitare potuerit à primo ad ultimum, & vice versa ab ultimo redeundo ad primum. *Qui triginta tria vocabulorum millia ordine quocumque sive recto, sive retrogrado recitabat.* Cum ex jussu Regis Catholici Didacus Olotius Hispani unica tantum nocte incarcerationis fuisset, ob nimiam inde conceptam mortificationem, mane invectus est capite omnino canus. *Totius incanuit, velut senio confectus.* De Tiberio Cæsare legitur, quod de nemine aliorum hominum me unquam audivisse memini, quod scilicet inter obscurissimas noctis tenebras æque perspicue videre potuerit, quam si in meridiana luce stetit: *Hæc alio modo, quam luce clara contuebatur omnia.* Egles Samius temoem sibi in lucta parem habebat, cumque illi debitum ex lucta denegaretur, aut impeditur præmium, adeo id ipsum offendit, ut tamen mutus esset, linguam suam tamen laxaverit, suasque rationes distincte, & intelligibiliter edixit: *Indignatione accensus vocalis exiit.* Athis Cræsi filius, dum adhuc in fasciis constitutus esset, neque prima sermonis rudimenta profertredidicisset, videns traditorem quendam post tergum Patris sui constitutum, ferrum in patrum verticem insigendum stringere, atque ad ictum dandum expeditum esse, naturæ vim intulit, & possibilitatis limites transiens libere pro patris sui defensione locutus fuit: *Locutus est in erepundis, dum videt hostilem gladium paterno imminere jugulo.* Incredibile quidem mihi videtur, & tamen veluti rem certam referunt Historiographi, quod Epimenides Cretensis a Patre ad gregem custodiendum missus, postquam se quiritis captandæ causâ in speluncam quandam receperat, continuo obdormiscens manserit quinque annos in solidos, adeo ut nunquam interea fuerit expergefactus. *Dormivit in spelunca annos quinquaginta.* Crederem metum esse eorum, qui scribunt, quæ lubet, figmentum, nisi Plinius id ex multorum relatione corroboraret, quod similiter juvenis quidam continuo sine interruptione intercedentium vigiliatum dormiverit, quinquaginta septem annos. *Credidere opus.* Ethnici dormisse annos quinquaginta septem. Verum enim vero quod si adeo mirabiles esse

Petrus
Hispani p.
1. c. 7. in
Sylva.

Plin. l. 1.
c. 37.

Valerius
Max. l. 1.
c. 6.

Io. Ravis.
in offic.
f. 219.

Plin. l. 7.
c. 52.

D. Th.
Credidere opus. 17.

videntur effectus naturæ, qualem secum stuporem afferent opera gratiæ, præcipue cum Doctor Angelicus dicat: *Maiorem esse gratiam, quam naturam.* Quid de virga, quam manu sua Moyses tenet, diceretis, si illam primo in serpentem, ac demum ex serpente in virgam transmutari cerneretis? *Versa est in colubrum: versaque est in virgam.* Natura attonita hæret, & confunditur, dum videt quod ad minimum Elisei nutum, parvum aliquod lignum instat plumbi in Jordanis fluminis fundum præceps mergatur & descendat, ferrum autem non obstante pondere, & gravitate sua in undarum superficie leviter supernatet: *Misit Eliseus lignum in aquam, & nata vii ferrum.* Quid de Athoniensis Martyre Magno illo Areopagita diceretis, si illum pro fide Christi decapitatum, per duo millia passuum caput suum propriis manibus portantem videretis? *Abieci sum caput sustulisti* proditum est, & progressum ad duo millia passuum in manibus gestasse. Idem S. Proculus fecit, qui postquam ei à carnifice amputatum fuisset caput, id ipsum à terra levatum à loco supplicii Bononiam usque detulit Anno Domini 500. *Sine capite progressus est in ipsam usque urbem Bononiam, & abieci sum caput detulit.* Similiter natura quidem manifeste se impotentem esse fateatur, ut efficiat, quod unum corpus in uno eodemque instanti in duobus distantibus locis consistat. At vero in virtute gratiæ Magnus ille Mediolanensis Pastor in uno eodemque temporis momento, quo Mediolani Missam celebrabat, Turonibus quoque Martini funeralibus per tres horas continuas præsens interfuit: *Beatissimus hic Antistes super Altare obdormivit, & fratrii funeri obsequium præbuit.* Creatura præ admiratione suspensæ hærent, & stupefactæ obmutescunt, dum audiunt quod Gregorius Thaumaturgus rapidorum fluminum cursum stare fecerit, paludes omnino exsiccarit, montes denique ex uno loco in alium transtulerit, *Montem alio transtulit, paludem exsiccarvit, Lycum fluvium baculo coercuit.* Inaudita sunt hæc prodigia, viderenturque omnino incredibilia esse, nisi gratiam illorum operatricem esse sciremus. Verum enimvero quis unquam rarius aut singularius, magisque admirandum, imo obstupescendum auditur, quam si illud, quod sæculis dudum præteritis 25. Martii in Nazareth civitate Galiliæ accidit? Ibi namque Maria eligitur ut sit virgo pariter & mater? Et quidem, quod plus est, Ma-

ter Dei vivi, & veri. *Ecco concipies in utero & paries filium.* Natura rara ist hæc mysteria nequam penetrat, imo super hisce mysteriis ipse met gratia attonita remanet. Homines, Terræ, Cælum, imo Angeli obstupescunt: *Quia visus multa magna facta sunt in Creatura mundi, nolitamen tam excellens, tam magnificum fuerunt inter omnia opera digitorum Dei, quam virginem Dei genitricem, loquitur B. Petrus Damianus? ut proinde merito dicere & replicare potuerit: Nec similem visæ est, nec habere sequentem.* Discutamus igitur de excellentia, & dignitate huius miraculosi prodigii, id est, de Maternitate simul, & virginitate. Matris patrisque filium, qui simul homo est & Deus, ecce concipies in utero, & paries filium. O quam pulchre est virginitatis & Maternitatis in una aduonexus? *Mater & virgo?* O quam admirabilis fructus, homo & Deus, Deus & homo. Hæc ubi unica est in toto mundo, una et amica mater. Unde Gregorius Nyssenus exclamavit: *O Miraculum ingens, virgo Mater sit, & virgo pariat? In alio seminis, quam alius virga, alius est, Mater non est, cum autem Mater facta fuerit, virginitatem non habet.*

2. Inter alios eximios, & gloriosos imitantes qui hinc Regine æmulantur, unus est magnus mysticis referendus, ac proinde dignus, qui ab ipsomet sponso illi impositus fuit, quando illam vocat pulchram ut Lunam. *Pulchra ut Luna.* Quidnam Lunæ cum Mariæ negotium intercedit? In illa multa sunt maculæ, in hac autem ne vel una. Vna ipsissimum est in stabilitatis, symbolum, altera autem stabilis semper, & constans permanet: Luna jam crevit, mox autem decrevit: Virgo autem gratiæ, & meritum maiora semper incrementa sibi peperit, absque ullius decrementi accessu. In quoniam igitur hæc lunæ pulchritudo consistit, quæ alias in Mariæ adeo præclare respicitur? Fortitan, ut exponit fundatissimus Aegidius: *Est pulchra ut luna propter fidem, quia quæ fide cognoscimus, videmus quasi in lumine Lunæ, quia ea non clare apprehendimus.* Verum hoc sensu prærogativa illa in ejus laudem minime redundaret, aut verò etsi redundaret, non tamen illi soli propria foret, siquidem omnes viatores vident quæ deus sunt lumine fidei, & quasi lumine Luna. Aut vero Pulchra ut Luna, dicitur, ut scribit Joannes à S. Geminiano, id quod hæc Antiquitus celebratur à virginibus, & servantibus castitatem. Me quod attinet, in

Exod. 4.

4. Reg. 6.

In vita ejus.

Carolus Sigon. apud Suerium. c. 3.

Smon Majol. col. 4. f. 158.

Conimb. in Physl. 4. c. 5. Q. 5. A. 2. fol. 35. col. 2. B.

In Brev. 16. Nov. lect. 12. Noct.

respondendum esse iudico: scilicet Lunam duobus modis considerari posse prout ipsa quoque experientia nobis clare demonstrat, vel quando est diminuta, & accepta semicirculi forma, duo puncta inter se distantia hoc modo efformat, C. vel quando plena est, & figuram exhibet sphaericam atque perfectam in hac forma. O si illam primo modo consideremus, duae extremitates procul a se invicem distant, neque est possibile illas alio modo, quam solius Solis interuentu unire: Quid si autem Sol illam e diametro aspererit, duo illa extrema simul uniantur, & fit Luna plena atque perfecta. Nunc igitur mentem sponso, si libet, auscultate. Priusquam Sol Iustitiae Mariam Lunam mysticam e diametro aspexisset, impossibile erat duas illas partes extremas simul unire, id est, virginitatem, & maternitatem. Verum postquam Sol, id est, Verbum caro factum est. Ecce tibi Lunam perfectam plenam: Ecce concipies in utero, & paries filium. Et quid tandem inde sequitur? Nimirum quod in hac Luna mystica simul duo extrema uniantur, virginitatis scilicet, & maternitatis, & illam veneramus tanquam virginem, & adoramus tanquam matrem. Merito igitur illam Sponsus caelestis per Lunae pulchram metaphoram celebrat: *Pulchra ut Luna*. Quia, ut inquit Gregorius Nyssenus: *Virginis neque partu prohibuit, neque partus virginitatem solvit*. Ecce duo extrema impossibilia, virginitas nimirum, & maternitas in uno subiecto coniuncta. *Pulchra Luna*. Unde alius quidam cecinit:

*Partus & integritas discordes tempore longo
Virginis in gremio foedera pacis habent.*

3 Quid autem existimatis divinum sponsum infertre voluisse, quando huius Lunae pulchritudinem celebrans, castissimum huius magnae Virginis uterum tanta cum sacundia, tantoque cum laudum praemio depræcavit, dicens: *Veneratus acervus tritici vallatus liliis*: quasi diceret: Tuus, ô Virgo Maria, castissimus vener quidam ex tritico coagmentatus monticulus Liliis circumdatus, & coronatus esse videtur. Lilia flores sunt, tritici autem grana sunt fructus. Illa valent gustui, seu odorati pro nutrimento: haec autem corporis nutrimento inserviunt. Respondet equidem posset per triticum panem intelligi, per panem autem intellectum: *omne necessarium ad quotidianum victum, sive cibum, sive potus, sive vestitus, sive domus,*

sive sumptus, sive corporis valetudo: ac proinde Filius Dei discipulos suos modum docuit, quomodo haec omnia à Patre aeterno petere debeant, dicens eisdem: *Sic orabitis. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*. Ac proinde qui triticum habet, panem habet, qui autem hunc habet, omnia bona possidet: sic quoque qui à Principe officium, seu censum aliquem, unde sibi omnia necessaria comparare possit, accepit, dicere solet: *Panem meum quoque hodie accepi*. Unde dum sponsus Beatam Virginem triticum, vel panem appellat, per hoc demonstrare intendit, quod Beatæ Virginis subsidio haud secus, ac panem, indigeamus, quodque illi, qui sub ejus protectione vivunt, suum quoque perpetuum panem acceperit, hoc est, quidquid illis ad vitam spirituales, tum corporalem est necessarium. Porro expositio isthæ optima valdeque huic scripturae loco accommodata esset, nisi de Liliis quoque specialis mentio fieret: *Vallatus Liliis*. Atque idem operæ pretium erit, ad aliam magis opportunam huius loci expositionem recurrere. Lilia itaque candore suo pulchrum virginis candorem aptè repræsentant, prout notum est omnibus? Idem quoque servi Dei, qui virginis storem intactum semper custodiunt, pro victoriæ trophæo Lilia in manibus suis portant. Granum autem tritici fecunditatis est hieroglyphicum, unde in Indiis, & Africa bis in anno metitur, & triticum ibidem in tanta quantitate fructificat, ut quadringenta grana pro uno communiter reddat. Imò in Italia tametsi tritici census ad hunc usque gradum non ascendat, magna nihilominus in tritico fecunditas observatur, cum unum granum plures ut plurimum spicas progerminet, quælibet autem spica illam producat granorum multitudinem, quam quotidianam nobis experientia monstrat. His itaque suppositis facilis nobis erit, omniq; difficultate carebit huius Scripturae loci intelligentia: *Veneratus acervus tritici vallatus liliis*, id est, Tuo utero, ô Maria, hæ duæ prerogativæ, sive duæ extremitates debentur, quæ in eo simul unitæ conspiciuntur, scilicet Lilia virginitatis, & triticum fecunditatis, ita ut de te verè affirmari possit, quod de nulla unquam muliere verificatum fuit, quod scilicet simul virgo sis, & mater. Unde Theophylactus, & sanctus Bernardus dixerunt: *sola hæc est beata Deipara, in qua virginitas, & maternitas evia verum sibi. In ea semel factum est, quod factum non fuerat, nec fiet in aeternum*.

4. Isaias Propheta qualitates, & conditiones
Matiae spiritu Prophetico prospiciens tribus il-
lam montibus comparavit: quorum illi glori-
am, & elegantiam attribuit: *Gloria Libani data
est ei, decor Carmeli, & Saron*. Et quidem valde
scire aveau, cui B. V. Maria hisce ab Isaiâ monti-
bus sit assimilata. An forte nulli alii reperiu-
tur montes similes, vel etiam tribus prædictis
maiores & pulchriores? Cur non dicitur simi-
lis esse monti Thabor, in quo sicut Filius Dei
est transfiguratus, ita in utero Matiae idem est
incarnatus? Cur non montibus Magdeticis in
Cantabria, nec non in mari Indico situatis, qui
sicut ferrum e quo naves compinguntur attra-
hentes, easdem naves sistere faciunt, ita quoque
Maria humilitatis suae magnete Deum in ute-
rum suum attraxit? Cur non monti Tilaro, e cu-
jus sinu sicut plus quam centum fontes suum
habeant scaturiginem, ita quoque Maria in suis
visceribus continet operis sapientiae, & gratiae u-
berissimum fontem? Cur non Indiarum Orienta-
lium montibus, qui sicut ad eam sunt sublimes &
alti, ut vix in quatuor dierum spatio à valle in
verticem usque fieri possit assensus: ita vix fieri
potest, ut quis ascendere possit meritum Ma-
rianorum sublimitatem passibus considerationis?
Cur non monti Pallenes in regno Balaia, qui sic
ut in summitate sua adeo est spatiosus, & amplius,
ut quinque in ea civitates situatae esse dicantur?
ita in Maria ille Deus est incarnatus, qui ab im-
mensa caelorum vastitate nequit esse compræ-
hensus? Cur non monti felici Arabia, quia si-
cut in ejus sinu magni Sultani conservati dici-
tur thesaurus, auti adeo abundans, & copiosus,
ut centum Cameli illud portare nequaquam suf-
ficerent: ita in visceribus Matiae latuit in finitum
thesaurus, omnium, qui in mundo sunt, thesau-
rorum maximus & locupletissimus? Cur inquam
Propheta hosce aliosque montes omnes tacite
præteriens, solam gloriam Libani decorem
Carmeli & Saron Beatæ Virgini similes esse
cepser? Existimo sanctum Prophetam per ho-
rum montium similitudines repræsentare voluisse
Matiae proprietates? Id quod me jam expo-
nentem diligenter auscultate. Dico igitur quod
Propheta attribuendo Matiae gloriam Libani, il-
lam tanquam intactam, & illibatam, perpetu-
amque virginem præconizat: *Gloria Libani quo-
ad virginem candorem? Libanus enim interpre-
tatur candidatio*, inquit Hugo Cardinalis. Post-
ea verò subiungit: *Decor Carmeli & Saron*, quia
hi montes loca sunt inter omnia alia loca ferri-

lissima, maximeque fecunda. Unde idem
met Hugo de Carmelio loquens dicit: *Est enim D. de
fertilissimus, confusus arboribus pomiferis, & v. 14. ad
neis*. Et de Saron subdit: *Est ager abundans fructu
gibus, quasi dicat, terra vestra in reatu erit pul-
cherrima, & fertilis arboribus, & vinis, & frugibus*. Per candorem itaque Libani illius pro-
phetizat virginitatem, & per fertilitatem Carmeli,
& Saron maternitatem Matiae: volens sub
hoc verborum obliquo involuto expellere inle-
re, quod Deus illam simul & semel honoran-
tus sit, per gloriam virginitatis: *Gloria Libani
est data ei, & simul per dignitatem, & decorem
maternitatis: Decor Carmeli & Saron*. Ut fieri
ficeretur dictum illud: *Gaudia materis habens,
cum virginitatis honore*, & ut S. Bernardus ait:
*Coniuncta sunt ad invicem Deus & homo, Mater
& virgo*.

5. Scriptura sacra Throni Salomonis ideam,
materiam, & formam describens nihil aliud de
eo exprimit, præterquam, quod ex ebore fa-
ctus, & magnus fuerit, ipseque Salomoo totius
facturae auctor, & inventor existeret. *Præterea
Salomon thronum de ebore grandem? non dubi-
te quod Spiritus S. dicat: Non est factum pulchrum
in universis regnis*. Certe dum thronum hunc
& qui in eo sedet accuratus consideramus, vult
tur magnificentia Salomonis satis respondere,
utpote qui Regum omnium, qui unquam in
mundo fuerit, maximus, opulentissimus, poten-
tissimus, & splendidissimus fuit. Non est mihi
dubium quin plures inventi fuerint Throni
longè sumptuosiores, spectabiliores, meliorique
opere, & artis. Thronus Alexandri Macedonis
ex alternis platanis, & vitibus aureis segmen-
tus erat: gradus illius ex Smaragdo, Catinaculis,
aliisque inestimabilis valoris gemmis erat
ornati. Luitprandus, Cremonensis Episcopus,
cui amandatus esset nomine Berengarii Italæ
Regis ad Constantinum Porphyrogenitum Im-
peratorem Constantinopolitani Legatus, ad
audientiam introductus vidit ante thronum
arborem quandam, ramis, foliis, & fructibus
aureis decoram, & onullam, supra quam aves
quoque aureæ volitabant, & per artificiosas ven-
ti vias suaviter cantillabant. Solum in unico
momento jam demittebatur, mox verò denovo
erigebatur in sublime, absque eo, quod discedere
non posset, quoniam vel quali artificio id fieret.
Ex utroque latere multi circumstant
Leones, ex auto solido fabricati, qui omnes
per viam aquarum rugitus edebant. Rex Chir-

Isaia 35.

Matt 17.

Luc 9.

Marc 9.

Plin l. 23.

c. 14.

Marcus

Polus l. 2.

c. 43.

Idem l. 1.

c. 25.

Hugo
Cardin.
ibid.

ne thronum habebat, ad quem priusquam adire quis posset, necessum erat ut per septuaginta quinque conclavia elegantissima, & locupletissimo ornata, & suppellectile instructa transiret, quorum quatuor præ cæteris elegantiora erant: unum enim ex ære, alterum ex argento, tertium ex puro auro, quartum verd ex menis gemmis, lapidibusque pretiosis præparata conspicebantur: Thronus denique illius ex ebore factus erat aded resplendens, ut dies semper esse videretur. Coskhuas Persarum Rex thronum habebat chrySTALLINUM, cuius pars superior ad modum Cæli, Sole, Luna & stellis distincta erat. Unde nunc pluvie, nunc grandines, alias rivi, montes torrentes derivabantur, ætrem formabant nonnunquam serenum, qualis esse solet in meridie, aliquando obscurum, veluti est de nocte, quandoque nebulosum, videbantur quoque aliquando sentillare fulgura: resonare tonitrua, vibrari fulminum sagittæ &c. Coskhuas autem in eo sedens veluti Deus adorari ambebat. Quid igitur est Thronus Salomonis eburneus, si cum sumptuosissimis, & elegantissimis prædictorum Regum thronis comparatur? Quasi nihil æstimationis videtur? Quia igitur ratione de throno Salomonis dictum: *Non est factum tale opus in universis regnis*: Quantum mihi iudicare licet, existimo hoc encomium non tam thronum concernere representantem, quam thronum representatum, qui est Maria. *Thronus Dni dicitur virgo*, uti affirmant Hugo, & sanctus Bernardus. Et sanctus Petrus Damianus: *Fecit Thronum, utrum videlicet intemeratæ virginis, in quo sedet illa Majestas, qua natus concutit orbem. Felix thronus in quo sedet dominator Dominus*. Etenim dicere quod Maria sit thronus Dei, idem est, quod affirmare Deum in ipsa esse incarnatum, & consequenter ipsam vera Dei matrem esse. Advertendum autem est thronum hunc eburneum esse, de ebore quod puritatis virginis symbolum est. Ebur enim virginis satis appositè representat simulachrum. Et S. Petrus Damianus: *Ebur mirabili candore roborat, & quid candidius illa virgine qua singularis aspectus sui gratia super cælestem curiam allicit ad videndum. In throno igitur maternitas, in ebore virginitas exprimitur. Maria Virgo & mater. O thronus verè magnus, Fecit thronum de ebore grandem Quid grandius virgine Maria: qua magnitudinem summi Divinitatis infra sui ventris recondit arcum*.

6. Reverta magna consideratione dignum est,

quod omnes sacri Evangelistæ, haud secus ac si inter se conspirassent, actiones, vitam, & conversationem Mariæ Virginis scribere intermiserint, cum tamen opera & miracula Christi cum tanta cura, & punctualiter descripserint. Imo de Apostolis, & speciatim de Petro multa quoque scripserunt, vix enim Petrus gressum aliquem fecit, quem non accuratè annotarint, & chartæ commiserint? Et de Mattheo Jesu Christi ferè nihil Scio equidem illis nequaquam defuisse scribendi materiam: tot enim tamque præclara, & eximia de illa scribi poterant, ut integros implere libros, & exemplares omnibus sæculis memorias relinquere potuissent. Bene id ipsum S. Archiepiscopus Valentius, Thomas de Villa nova notavit dicens: *O Evangelistæ, cur nos tanto gaudio privastis? Cur hæc tam lata, tam desiderata, tam jucunda contempsistis?* Fatendum est etenim, quod si omnium a B. Virgine in vita sua gestorum sacri Evangelistæ meminissent, majorem fidelibus consolationem, aut majorem Mariæ gloriam parere non potuissent. Cur igitur illa describere, & recensere neglexerunt? Fortè opera ab ipsa patrata digna non erant, quæ ab Evangelistarum calamus in lucem edi mererentur? Quis id cogitare, nedum dicere præsumet cum cuncta ejus opera heroica, eximia & stupenda extiterint? Aut fortè ipsæmet Evangelistarum pennæ ad ea conscribenda nec dignæ fuere, nec sufficientes? Nec hoc dici potest cum Christi totam vitam, & opera explicare potuerint, cum tamen illa divina essent, omnemque admirationem longè excederent. Respondet igitur B. Archiepiscopus S. Mattheum dixisse quantum dici poterat, paucisque verbis compendiosè comprehendisse, quidquid ipsius per longam, & amplam Scripturam seriem refert, aut recenseri poterat. Idque hisce verbis præstitit, quando dixit: *De qua natus est Jesus*. O quam gloriosum encomium: O quam eminens, & sublimis virginis Pancygrus? Duo autem puncta sacri Evangelistæ tangit unum explicitè scilicet, quod Maria mater fuerit Dei: alterum verd implicitè, id est, B. Mariæ virginitatem. Et quid igitur ultra dici potuit? hæc enim maxima est excellentia, quam unquam habuerit. Qui illam virginem & matrem fuisse prædicat plus de illa dicere nequaquam valet, ad columnas usque Herculis talis pervenit. Si enim de illa tanquam virgine loquamur, *Magis cogitari poterat, quam describi*: Si tanquam de matre: *Sufficit ad ejus plenam historiam, quod scri-*

Serm. de
Nat. B. V.
f. 241.
col. 1.

Matth. 1.

S. Th. à Villan. ibi. *prum est in Themate : quia de illa natus est Iesus. Quid amplius queris? Quid ultra requiris in virgine? sufficit tibi quod mater Dei est, complexus est itaque Evangelista omnia excellentia argumenta, dum de virgine ait : De qua natus est Iesus. In hoc clauditur, quicquid dici de ea potest, si mille liberi scriberentur.*

7. Ex hac resolutione apertam mihi video difficultatis ejusdam intelligentiam, quæ alias huc usque ingenium meum variis speculationibus multum contorsit, nimirum quod Maria toto tempore, quo in hoc mundo vixit, nulla unquam legatur, vel inveniat fecisse miracula. Cum etenim omnes servi Dei miracula patratint, cur illa non item? De S. Petro omnibus notum est ipsum vel cum sola corporis sui umbra infirmos curasse. Scio equidem quod miracula non fiant ab hominibus virtute propria, sed Divina. Sed nihilominus manet quaestio, cur gratiam illam, quam quasi omnibus sanctis concessit soli matri nequaquam concedere voluerit? Scio item quod miracula ad beneficium, & bonum proximi, nec non ad majorem Dei gloriam fiant: cur igitur gratia miraculorum Mariae concessa non fuit? num forte alii sancti, & servi Dei per patrata miracula majorem attulerunt Deo gloriam, quam Deipara Virgo factura fuisset? Possemus quidem respondere cum Damasceno, ipsammet Beatam Virginem, maximum, rarissimum, magisque stupendum miraculum fuisse, quam hic mundus unquam viderit. *Miraculum omnium miraculorum omnium novum.* Verum, quis dubitat, quin ipsa futura fuisset longè majus miraculum, majoremque sibi apud homines fidem conciliasset, si miracula aliqua in vita sua operata fuisset? Verum enim vero vos rogo, Auditores, sistatis non nihil. Quid igitur dicitis, quid creditis? Fortè Mariam nullum fecisse miraculum? Fallimini, si id existimatis: tamen si enim non fecerit multa miracula, attamen negari non potest, quin saltem unicum miraculum patravisset, idque tanti ponderis, & momenti, ut illud unicum pluri valeat, quam omnia, quæ à Deo disponente facere potuisset, quotque unquam fecerunt omnes sancti totius Paradisi, idque patravit pariendo Dei Filium monali carne amictum, simul retinendo honorem virginis & dignitatem matris: Maria in solo partu quem edidit, omnium proculdubio sancto, um virtutes & signa præcellit, inquit S. Petrus Damianus. Et S. Bernardinus Senensis ait: *Quod famina concipere Deum fuit miraculum, miraculorum. Mira-*

culum inquam fuit adeo ratum, & eximium, quod simile nunquam haftenus in mundo fuerit factum, nec futurum aliquando deinceps. Et proinde hæc dignitas Matris Dei virginis quoque secum subinfrens apud nonnullos, in meti à fide nostra alienos, tanta difficultate sa fuerit, ut incredibilis esse videretur: neque enim persuadere sibi poterant Creaturam aliquam tantæ excellentiæ esse potuisse capere, affirmantes proinde illam *Christotocos*, id est Matrem Christi, tanquam hominis tantum appellendam esse, non verò *Theotocos*, id est Matrem Christi. Verum hi omnes à veritatis semina nimis procul abierunt, cum sacri Theologi semper, & constanter determinaverint, ipsam non tantum *Christotocos*, verum etiam *Theotocos* verè appellandam esse. *Virgo verissima est Theotocos, id est, Dei genitrix.* & sanctus Thomas in *Th. Vill. nova Archiepisc. Valentini*, quod inter *Th. deles. discrepatio non modicatur, an propter se ipsam, & indubitatam generationem temporalem. Virgo Mater Christi, vel mater humanitatis Christi dicenda esset? An audendum quicquam Matrem Dei nominare? Donec plene definitum est eam plene (ut dicitur) lucere, Theotocos, id est, Matrem Dei ab omnibus fideibus, vris, & sine scrupulo nominandam, atque ut vocatur Dea Matrem venerandam.*

8. Hanc unionem, & convenientiam predicatorem adeo distantium, virginis corporis, & maternitatis respectu ejusdem corporis, de uno, eodemque subiecto, id est, Maria verificandam esse, idemmet Deus eventibus miraculosissimis demonstrare voluit. Referunt enim Egeippus, Ildephonius, Tertullianus & Nicophorus Callistus, quo cum sanctus Simeon Rubinus existeret, scripturatumque permissum & Hebræis hunc Isaia Prophetæ passum: *Eccce ergo concipiet, & pariet filium Isaia 7. publicè in Synagoga legeret, cum singulari attentione observaret, quod in suo textu Ly Virgo cum asperatione. H. Scriptum esset Alma, quod propter asperationem idem, quod Virgo significat, cum alius Alma sine asperatione Alma proprie mulierem non nunc virginem indicet: ac proinde nullibi in Scriptura sacra invenitur, quod hoc vocabulum Alma cum asperatione ulli mulierum applicetur, præterquam semel Rhebecce, quando ad hauriendam aquam fontem accessit, ubi servum quoque Abraham offendit, cui licet de camelis ejus, potum ministravit: & tunc erat virgo.*

Orat. de Nativit.

Petrus Dam. in vita S. Rudolph. cap. 11.

virgo, unde in Scriptura habemus, Puella decora
nominis Halma, id est, Virgo, quae pulcherrima, & in-
cognita virgo. Et alia quadam vice Mariae forori
Moyſis, & Aaron quando virgo erat quatuor
annorum iuxta observationem Rabbi Salomo-
nis. Gen. 24. Simeon igitur cum rem impossi-
bilem esse censeret virginem aliquam intactam
patere posse, ideo hanc aspirationem H. in prin-
cipio dictionis positam typi solius errorem esse
abstraxit, delevit, ita ut hac ablata remanserit
hæc dictio Alma, quæ idem importat quod mul-
lier, quasi dixisset: Ecce alma, Ecce mulier con-
cipiet, & pariet. Die autem sequenti ad eun-
dem Scripturæ textum revidendum reversus
eum denuo sicut prius cum aspiratione H. scrip-
tum invenit, quam denuo penna, uti pridie
fecerat, delevit, tandem verò tertia die aspira-
tionem autem literis scriptam esse deprehendit,
legitque iterum Halma. Tunc igitur myste-
rium divinum non verò errorem humanum esse
credidit? cumque in oratione positus esset, Deus
illi revelavit, puellam quandam salva virgini-
tate sua parituram, ita ut virgo simul & mater
sit. Delevit aspirationem H. sed restitutum est. I-
terum delevit, & iterum scriptum invenit Hal-
ma, quod juxta sancti Hieronymi doctrinam
Proprie virgo Halma appellatur. O quam rare
sunt hæc prærogativæ Maria Virgo & Mater!
Theologus quidam cum tota sua Theologia
speculativa capere nequaquam poterat, qualiter
hæc duo extrema virgo & Mater in uno
solo subjecto, & in eadem differentia temporis
noiri possent. Ut igitur se hujus capacem
redderet, consilii causa ad quendam Dei ser-
vum, nimirum Egidium Minoritam se con-
tulit, eique summa cum fiducia, quantum in
hoc particulari puncto inter mille fluctuationes
vacillaret, aperuit, utpote quod illi non mi-
nus incredibile quam impossibile esse vide-
tetur. Tunc sanctus terram baculo suo percussit
dicens: Virgo ante partum? & ecce mox est terra,
quæ baculo ejus percussa fuerat, pulcherrimum
enatum est Lilium. Item secunda vice alibi ter-
ram pulsavit, dicens: Virgo in partu, & statim
ex eodem loco aliud progerminavit lilium
priori longè elegantius. Denique tertiò le-
vato baculo terram percussit dicendo: Virgo post
partum, & protinus è cespite tertium lilium
surrexit: Percussit terram baculo dicens: Vir-
go ante partum, & statim candidissimum lilium
excrevit. Iterum percussit dicens: Virgo in partu,
Paoletti Sanctiorale.

& mox simile lilium produit. Tandem tertiò ter-
ram percussit, Virgo post partum exclamans al-
liud non minus candidum lilium repente exorsum
fuit. Quo prodigio Deus Maternitati Virgini-
tatem conjunctam esse in B. Virgine, demonstra-
re voluit.

9. Magnam invenio à Spiritu sancto obser-
vari differentiam, quando in Scriptura Sacra
tractat de rebus creatis, & de rebus ad Mariam
tandem quam matrem Dei pertinentibus. Nam de
omnibus aliis Creaturis loquitur in tempore
imperfecto. Nam tametsi illæ perfectæ sint
in suo genere, nihilominus non habet omnem
perfectionem imaginabilem, quam illis dare
posset absoluta Dei potentia? ac proinde legi-
tur: Quando preparabat calos aërem? quando
recta Lege, & gyro vallabat abyssus? quando a-
thera firmabat sursum & librabat fontes aqua-
rum? quando circumdabat mari terminum su-
um, & legem ponebat aquis ne transirent fines su-
os? Quando appendebat fundamenta terre &c.
Notate de creaturis loquendi modum, prepara-
bat, vallabat, firmabat, librabat, &c. Temporis
imperfecti: At verò quando de opera circa Ma-
riam tanquam Dei matrem adhibita loquitur,
verbis perfecti temporis utitur: Creavit Domi-
nus novum super terram. Mulier circumdabit vi-
rum. Creavit, dicit, & non creabit, in tempore
perfecto non imperfecto. Imò ipsamet Virgo
ad Elisabetham dixit: Fecit potentiam in bra-
chio suo. Fecit mihi magna qui potens est. Fecit,
dicit, & non faciebat. Solent pictores ad in-
sinuandum picturam suam non ad eò omnibus
numeris absolutam esse, quia illi insuper alia
quædam perfectio superadjici possit, solent, in-
quam, suum quadro depicto subscribere no-
men, cum addito hoc verbo imperfecto: Talis
faciebat, vel pingebat. Phidias autem, qui in scul-
ptura celeberrimus erat, ad eò ut operibus suis
ne pilus quidem unquam addi posset, iis
subscribere solebat per verbum perfectum:
Phidius Carmida filius Atheniensis fecit. Pro-
thogenes similiter, quia famosissimus erat,
nomen suum per verbum perfectionem signifi-
cans subscribere solebat: Prothogenes fecit.
Quod si Maria mater, & non virgo fuisset, per-
fectione virginittatis destituta fuisset, ideoque
minime fuisset perfecta. Ad demonstrandum i-
gitur Virginittatis perfectionem Maternitati con-
junctam esse, Spiritus sanctus in rebus ad ma-
ternitatem Mariæ spectantibus per verbum per-
fectum

re, quod non est in aliqua ejus specie. Sic si animal mihi dederis, quod est in genere, oportet ut idem quoque sit in aliqua determinata specie ejusdem generis animalis, id est, ut sit velequus, vel leo, vel aquila, vel homo, &c. Quando igitur Maria dicit: *Fecit mihi magna*, loquitur genericis; merito igitur hic queri potest, cur ad magis specifica recensenda non protumpat, explicite differendo quamnam sint illa magna, quæ Deus in ipsa per omnipotentia suæ brachium patravit quod idem est, ac si cum Theophylacto ipsam interrogaremus: *Qua tibi magna fecit?* Fortè manibus omnes mundi divitias, atque thesauros consignavit? Fortè in tuæ voluntatis arbitrium omnipotentiam suam resignavit, ut pro tuo beneplacito mundum annihilando, & alios de novo creando, facere quodlibet, & disperdere possis? *Qua tibi magna fecit?* Huic difficultati resolvendæ multas Sancti Patres respondendi vias in medium adducunt, quæ omnes velut toridem lineæ ad punctum maternitatis & virginitatis Mariæ sese protendunt: *Fecit mihi magna*, inquit S. P. Augustinus, id est, simul facta est Mater & Virgo. Subjungit Jacobus de Valentia: *Magnificavit eam Christus, absque omni forde, & corruptione concepit Christum, servatâ virginali integritate.* Atque hæc doctrina quamvis aliarum loco, quæ in medium adduci possent, sufficiat.

12. Mira mihi propositio esse videtur, quam adfert S. Egesippus, quando de magna Dei matre loquens dicit: *Dignitas Deiparæ zelotypiam Deo asserbat*, id est, quandam, qua in re nescio, suspitionem: Quamnam est in virgine perpetam aliquid suspicandi occasio? Quidnam est, quod zelotypiam Deo parere possit? Qui gubernator est fortissimi alicujus, semper timore, & suspitione corripitur, ne fortè improvisa aliqua accidat cui præest loco sive ab inimico, sive à traditore pecunias ad stratagemata intendenda cõempto. In Deo autem similis zelotypiæ, aut meticulosa suspiciones locum habere non possunt, quia infinitâ sapientiâ suâ cuncta videt, omniaque apertè & sine ullo involucro cognoscit? neque illa est Mariæ indoles aut conditio, ut in tales possit insidias conjici. Quo igitur motivo Egesippus dicit: *Dignitas Deiparæ zelotypiam Deo asserbat?* Ad minus melius se declarare debuisset, non verò singulorum hæc legentium animos ambiguos perplexosque relinqueret. Pro hujus difficultatis

intelligentia observandum, factos Theologos, & specialiter S. Thomam Doctorem Angelicum tria adorationum genera assignare, id est, 3 p. q. 25. adorationem *Latriæ*, quæ Deo convenit, Hy 4. 5. *perdulia*, quæ Matrem Dei concernit, & *Dulia*, quæ Sanctis debetur. Scire autem vellem an honor adorationis *Latriæ*, quæ Deo est propria, nulli penitus alteri conveniat, aut convenire possit? Cum igitur verissima sit S. Thomæ Doctrina, quod *Causa honoris sit id, ex quo ille, qui honoratur, habet aliquam excellentiam.* Nam honor est reverentia alicui exhibita propter sui excellentiam, sequitur evidenter, quod cum nullus cum Deo quoad dignitatem, & excellentiam concurrat, nemo quoque hac specie adorationis, *Latriæ*, nimirum honorari. Idem tamen Sanctus Doctor nos docet hanc adorationem quoque Sanctæ Cruci deberi: *Crux Christi est adoranda adoratione Latriæ ob tres rationes.* Primò quia representat nobis figuram Christi existentis in ea. Secundò, ex contactu ad membra Christi. Tertiò, ex hoc, quod ejus sanguine est perfusa. Ex hujus autem doctrinæ occasione alia quædam difficultas in mentem mihi incidit, num scilicet Sacri Theologi, vel Ecclesiæ, aut Deus hunc *Latriæ* honorem, & adorationem Beatæ Virgini concesserint? Idem Doctor Angelicus respondet negativè, *Non debetur Maria adoratio Latriæ, sed solum veneratio Hyperdulia.* Verum enim verò sistamus hic nonnihil, Auditores, & doctrinam istam nonnihil accuratius examinemus? Dictis enim obijci posset: Quod si *Latriæ* cultus Cruci concedatur, quia representat figuram Christi, hanc certè Beata Virgo potius & excellentius, quam Crux representat. Si honor iste *Latriæ* Cruci defertur ratione contactus ad membra Christi, certum est deinde quod Crux in se brevi temporis spatio Christi humanitatem affixam tenuerit, cum tamen B. V. Maria illum novem mensibus in sinu portavit, & quoties insuper illam in suis brachiis strinxit, atque portavit? Si Crux adoratur quia perfusa fuit ejus sanguine, hæc ratio efficacius concludet pro B. Virgine? nam Arnoldus Carnotensis dicit, quod *Caro Christi est Caro Carnot.* Maria? adeoque adoratio *Latriæ* ob omnes jam adductas rationes potius Mariæ, quam Cruci debetur. Et tamen Doctor Angelicus dicit: *Non debetur ei adoratio Latriæ.* Cui Logicus statim oppositurus esset, quod *Non sit major ratio de una, quam de alia.* Imo adjungendum mihi videtur:

D Thom

3 p. q. 25.

Hy 4. 5.

Idem ibi

art. 2.

Idem ibi

art. 4.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

Idem ibi

art. 5.

detur: Est major ratio de Maria, quam de Cruce. Dicatur igitur cur honor Latræ Cruci concedatur, & Mariæ negetur? Cum huic hic honor tantò fortius deberi videatur, quando certius est S. Thomam docere: *Quod illi exhibeamus Latræ cultum, in quo ponimus spem salutis, sed in Cruce ponimus etc.* Quis enim est, qui ignorare possit quòd salutis nostræ spem in Beata Virgine collocatam habeamus. Ergo videtur quòd debeat adorari adoratione Latræ Hic S. Thomas paritatem negat, & ratio est, quia Honor seu reverentia non debetur nisi rationali naturæ. Creatura autem insensibilis non debetur nisi ratione rationalis naturæ. Creatura insensibilis, qualis est Crux secundum se non est capax adorationis, ac proinde illi conceditur ratione alterius, idque sine ullo adorantis periculo Nullus enim tantus idiota erit qui lignum aliquod, maxime, quod perversi passibili loco servit, credere possit esse Deum, & tanquam talem adorare; At verò Beatissima Virgo quæ creatura rationalis est, tantis meritis, tantæque sanctitate conspicua, quæque hanc sibi adjunctam habet specialissimam prærogativam, nulli unquam mulieri concessam, quod scilicet Virgo simul & Mater Dei sit, hæc, inquam, ad minus à simplicibus eam adoratione Latræ honorantibus, tanquam verus Deus, vel Dea haberi, & adorari potuisset. Atque hoc est, quod, ut Egesippus ait, Deo aliquam zelotypiam adferre poterat: *Dignitas Deipara zelotypiam afferebat.* Ne igitur veneretur adoratione Latræ, ne simplices, intuitu virginis & Maternitatis: quæ simul ambæ in ea conjunctæ creduntur, aliquem fortè errorem committant? Nec tamen etiam ob id honoretur tantum adoratione ordinariâ Dulce omnibus Sanctis debitâ, sed particulari quâdam Hyperdulci adoratione. Unde Docteur Ex D. Th. Angelicus docet: *Mariam præ aliis Sanctis Hyperdulci coli, quia sua operatione fines Divinitatis propinquius attingit.* Virginitas igitur & Maternitas Mariam ferè ad ipsam usque Divinitatem sublimant; ac proinde ulterior ab illa fieri non potest progressus.

P A R S S E C U N D A.

13. **H**Atenus de qualitatibus matris tractavimus, nunc quænam sint Filii proprietates eidem à matre communicatæ, exactius cognoscere satagamus. Certissimum est quòd filii ab utero materno secum ferant inclinationes matris. *Filii matrisant*, inquit lex. Et Guarri-

cus Abbas. *Non degenerat à matre filius.* Idem S. Thomas de Villa Nova confirmat, dicens: *Filii imitantur parentes, & Parentes transmittunt in filios passiones animorum, mores, ingenia & virtutes.* Item Mariam benignam & misericordem fuisse, nomen suum, quod benignitatem refert, sufficienter indicat. Unde S. Bonaventura: *Est vena misericordie, & fontis pietatis.* Quam terribilis, & formidabilis Deus fuerit priusquam incarnaretur ex Maria Virgine, mundus diluvio submersus, Civitates flammatum ardoribus in cineres redactæ, Execratus Sennacherib. totaliter interfectione deletus, strages irem per pellem in Israël populo extitit, testari sufficienter poterunt; & omnium testium loco ad hoc probandum dicere sufficit quod olim vocari se hisce nominibus temeribus permiserit: *Deus exercituum, Deus solentium.* At verò in Mariæ viscibus mitis factus est, atque benignus. Unde dicere potuit: *Ab infanti crevit mecum miseratione, & de ventre matris meæ egressa est mecum.* Petrus Cellensis incantati Dei nostri pietatem appellat *Colletam misericordiam*, id est, misericordiam talem, quæ de Patris suam à lacte matris habuit originem. Aqua marina, quæ ex sua natura salta, amara, & aspidata est, si per aliquos terræ meatus transierit, amisit salledine dulcis, suavis, & lipida redditur, & ut scribit Plinius, eosdem quoque sinu inginea cetera conclusa fuerit, effectus habebit. Deus olim aqua erat, non fluminis fontis, aut putei, sed matris amari, & salis, & ideo erga delinquentes rigidus erat, atque severus: mox verò, ut per viscera terræ illius transiit, cui dicitur: *Benedixisti Domine terram tuam, saltem.* nem suam deperdidit, & stando in utero Mariæ, quasi in vase ceteræ virginis, dulcis factus est, suavis, benignus, misericors, & pius. Idipsum S. Bernardus inferre voluisse videtur, quando dicit: *Dulcis Dominus, dulcis Dominat* dicere enim volebat: Scitis cur adeò dulcis fuerit Dominus noster, non alia de causa, quam, quia dulcis fuit mater ejus Domina nostra. *Dulcis Domina, est causalis, quare dulcis sit Dominus.*

14. Anni plures Achab Regis tempore effluerant, à quibus ne stilla quidem pluvie de cælo lapsa fuerat, adeo ut urbs Samariæ ob ariditatem terræ, quæ nullos parere fructus poterat, magnam passam fuerit annonæ caritatem, imò propter famem in extremas fuerit necessitates redacta; Erat autem famis vehemens in Samaria. Sanctus Dei Propheta, & Carmeli Patriarcha

triarcha Elias pietate moros, ad preces confugere statuit, supplicando ut Deus illum propitius exaudire veller. Quare in montem Carmeli ascendens, ibidemque in terram prostratus dixit discipulis: Prospice contra mare, & si quid videaris diligenter observa, mihi que annuntias. Tandem post factam diversis vicibus diligentiam, vidit nubeculam à mari in aëra ascendentem:

144. Ecce nubecula parva, quasi vestigium hominis, ascendebat de mari; & paulo post, Regi Achab vix cursum suum conscendendi mora indulta, secuta est pluvia grandis, & salutaris, quæ totam regionem adaquando refocillavit: Est facta est pluvia grandis. Heus! nunquid aqua quæ ex nubecula hujus sicut in terram delapsa est, à mari delumpta fuit? Utique; Ergo falsa fuisse debuit, adeoque damno potius terræ, quam adjumento esse debuit. Nequaquam. Nam relictâ in sinu nobis falsedine ad restaurandam terram, & arbores dulcis postea, & suavis in terram descendit. Verum, inquit, quoniam est hæc nubes, & aquæ marinæ cæremonia! Cuiam sicut tot circumstantiæ deserviunt? Nunquid Deus unico tractu terræ necessitatibus prospicere, sui que servi preces aliâ viâ, & ordine exaudire poterat? Poterat utique; sed Deus in suis actionibus operatur mysticè. Joannes quadragesimus

145. quartus Patriarcha Hierosolymitanus opinionem refert, secundum quam nubes hæc B. Virginem Mariam figuravit: Deus sub figurata visione revelavit tunc Eliâ quod quadam infantula nasceretur scilicet Beata Maria, per illam nubeculam significata. Aqua maritima, & amara, quam Sancti Patres velut rorem & pluviam desiderabant dicentes: Rorate cali desuper, & nubes pluviam justum, erat Deus; antequidem terribilis Deus ultionum, qui tamen in sinu hujus virginis nubes factus est dulcis, misericors, & benignus. Ac proinde, uti spero, ingratum vobis non erit, audire id, quod ad hocce propositum author quidam scripsit modernus: Porro, cum ejus filius Christus Iesus, quia Deus est aequissimis iustitiæ rigoribus ad vindictam effervescat, oportebat ad ultorem sedandam in homines iracundiam ut etiam à pia Matris indole, indolem etiam pietatis hauriret, essetque clementia moribus mitissimè coactus.

15. Deus priusquam in utero Mariæ Virginis incarnaretur, nunquâ hoc pulchro nomine Christus appellatus fuit: De eo autem mox ut natus est S. Matthæus Evangelista dicit: De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Porro nomen

actionibus personæ illius, cuius est nomen, correspondere debet. Christus idem est quod unctus, quia oleo ungebantur, & unguuntur Reges, Oleum Olivæ liquor est, tam autem oleum, quam Oliva misericordiæ suæ symbolum: Oliva præ se fert Clementiam. Reges quoque eo sine ungebantur oleo, ut pii, & clementes evaderent, rigoremque deponentes exercerent pietatem: Hinc Reges antiquitus ungebantur, ut hac observatione discerent quod lenes, pii, ac clementes essent futuri. Unde S. Evangelista Matthæus dicens: De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus, insinuate voluisse videtur, quod Deus priusquam ex Maria Virgine nasceretur, erat servus, qui peccatores eum offendentes asperè puniebat: at verò natus de Maria Christi nomen accepit, quod idem est, ac unctus, id est, benignus, mitis, & in Mariæ viscibus indulcoratus. Unde Sanctus Pater Augustinus hunc passum exponens dicit: Quod per olei unctionem præstabat Deus his, qui in Reges ungebantur, hoc præstitit Spiritus sanctus homini Christo additâ expiatione, quia natus est Christus & appellatus. Et hoc est quod dicitur: Qui vocatur Christus. Nimirum quando Christus natus est, illam ab utero materno traxit misericordiam, quam priusquam incarnaretur non habebat secundum passionis affectum.

16. Ad præsens propositum optime servit, quod de Coriolano recenset Valerius Maximus. Hic cum vit esset maximè illustris, valdeque generosus, ob certas quasdam rationes Reipublicæ offensus, præcipuè verò ab urbe Roma, patria sua asperè aversus fuit, idè cum Volscis fœdera pepigit, missoque in ordinem potentissimoque quodam exercitu mœnibus urbis appropinquans tandem fortiter ad eam cinxit, adeoque constanter oppugnavit, ut de momento in momentum sui deditionem factura crederetur. Senatores Populusque Rom. primores urbis nobiles ad eum miserunt, supplicatum ut à patriæ suæ devaluatione cœpta desisteret, suumque ab urbe exercitum dimoveret, quamvis ei imaginabilem promittentes satisfaciendi rationem. Verum surdis hæc omnia auribus accepit. Demum verò Senatus in summis angustiis constitutus, Sacerdotes ad eum destinavit, qui propositâ illi Diis illorum debitâ reverentiâ, à cœptis illum conatibus dimoverent, sed vano, irritoque successu id quoque factum est: decretum enim illi erat urbem, & incolarum possessiones ad receptatum injuriarum condicere.

Ambros.
Marl. c. 3.
fol. 28.

Idem ib.
fol. 27. in
fine.

D. Aug. de
Quæst. No.
Deus his, qui in Reges ungebantur, hoc præstitit
& V. Test.
Spiritus sanctus homini Christo additâ expiatione,
ap. D. Th.
quia natus est Christus & appellatus. Et hoc est
in Cat. cap.
1. Matt.
quando Christus natus est, illam ab utero ma-
ternò traxit misericordiam, quam priusquam
incarnaretur non habebat secundum passionis af-
fectum.
fol. 6. D.
Tho. 1. p. q.
21. a. 3. f.
268.

vindictam fusque deque evertere. Tandem irreconciliabilem ejus experti pertinaciam, medium ad eum conciliandum opportunius invenire, aut excogitare non potuerunt, quam ut Venturiam Matrem suam ei in castra obviam ablegarent. Quæ pietate commota, urbem egrediens, mox ubi in filii sui conspectum venit, eâ benevolentia filium demulcere coepit, ut eum ad condonandum patriæ suæ, removendumque exercitum, omnemque vindictam deponendam facile permoverit, adeoque factum est, ut cujus ira antè omnino erat implacabilis, ad genetricis suæ instantiam factus sit omnino benignus & pius. *Et matrem complexus: Expugnasti, inquit, & vicisti iram meam; Patriam, precibus hujus admotus, cujus utero conceptus sum, te, quamvis merito mihi invidiam, dono: Continuoque agrum Romanorum hostilibus armis liberavit: Unusque Parentis affectus, bellum atrox salutaripace mutavit.* Ehen, quoribus Deus propter peccata nostra ad iram provocatus, supplicis nos suis merito obsecrat, nosque flagellis suis acriter punivit aut punire constituit? ad quod decretum mutandum, aut averendum supplicium nequicquam profuerunt sive iusti Noë preces, sive fidelis Abrahamæ inconcussa erga Deum fiducia, nec Davidis submissiones, neque enim his omnibus placari potuit, ut diluviorum, incendiorum, pestilentiarum dira flagella à nobis averteret. Postquam autem Dei Filius Mariæ per novem mensium spatium invisceratus fuit, in matrem protinus, benignum & misericordem mutatus fuit. Antea totus amaritudo, nunc totus factus est dulcedo. *Dudum cælum, & terra rursus, nisi Maria precibus sustentasset,* inquit S. Fulgentius Ruspensis.

17. Quia Verbum incarnatum ad formandam humanitatem suam, purissimum assumpsit Mariæ sanguinem, nemo est qui dubitet; Et quidem tamen ipsi in Scriptura sanctorum Evangelistarum expressè non asseratur, nihilominus, quia hoc in loco mihi cum Catholicis, jam dudum fidei lacte sollicitè nutritis sermo est, ad id prolixius probandum sanctorum Patrum doctrinas, vel sententias adducere superfluum esse iudico; Difficultas tota in hoc tantum consistit, ut assignetur, & explicetur e qua virginei corporis parte illum assumpsit, id est, an ex capite, vel collo, vel pectore, vel mammillis, aut denique ex latere? Tostatutis proinde nonnullorum opinionem adducit, qui haud irrationabiliter sanguinem illum

Val. Max.
de pietate
Coriolani
lib. 5. c. 4.

D. Fulg.
Ruspens.

D. Thom.
31. p. q. 31.
5. fol.
336. col. 2.

ex corde assumptum fuisse asserunt: *Quidem scilicet præmeditantur ex aliquibus sanguinis guttis & cor. T. 3. de Maria erutus, Spiritus sancti magister Corp. cui corpus fuisse coactum Idem quoque testatur Ter. in tullianus. Cur autem ex corde sanguinem illum cap. 2. accipere voluit? Nunquid totus sanguis corpus, licet totus similis erat? Forè, quia sanguis ille præ cæteris generosior, nobilior, pluribique magis. Intel. que subtilibus spiritibus prædatus, & imbutus virtutibus erat? Verumtamen non obstante quod Cor. Maria vas quoddam aureum fuisset omnibus virtutibus repletissimum, quia tamen cor humanum generaliter loquendo nihil est aliud, quam sentina immunda omnium vitiorum: Deinde enim excunt cogitationes: mala, homicidia, adulteria, fornicationes, furia, falsa testimonio, blasphemia, &c. Ut proinde præ reliquis corporis partibus merito esse debuit invisibilis, & ex oculis videretur mihi quod (tamen si cor Mariæ thorus quidam sit sanctitatis) sanguinem hunc de quacunque alia corporis parte potius eligeret debuisse, quam de corde. Minime generum id fieri debebat, imò ex corde sanguinem illum debebat, nam stillæ cordis humani, speciem verò cordis Virginis gloriose, sunt præ quam alio totius corporis sanguine dulcissimæ, & suavissimæ, & velut ex pietate compostæ, idque in pectore humano compassionem facile suscitare sunt natæ, & aptæ. Atque ideo cum Filius Dei ex hoc sanguine suam formam veritatis manitarem, quomodo non poterat esse misericors, benignus, & compassivus, qui ex compassionem & misericordia Mariæ matris suæ erat constitutus? Quæ veritas quoque à Seraphico Doctori S. Bonaventura pio clamore confirmatur, qui de Beata Virgine scribens, illam veniam appellat misericordiam: *Quippe quæ stillavit de virginitate purissimi sanguinis guttas, ex quibus formaretur Christus ad misericordiam eximie propius.**

18. Moyses Dei Propheta aliquando cuncto populo suo de argumento maximi momenti publicè peroraturus prius cælum & terram invitat, ut sermocinantem attentè audirent. *Audite cali quæ loquor, audiat terra verba mea.* Verum ô Moyses, cum tanto stylo sermonem tuum ordiaris, omnino te de rebus arduis locuturum esse existimo, quare existimante me curiositate implemet quoque attonitè te audire deprecari. In progressu itaque sermonis Moyses populo suo omnia illi à Deo præstita beneficia exprobat, eosque graviter redarguit.

tedarguit, quod beneficii suo tanta cum ingratitudine respondere non erubuit: *Haccineredit Dominus, populo sulto & insipienti? Nunquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, & fecit: & creavit te?* Et postea subdit: *Constituit eum super excelsum terram, ut comederet fructus agrorum.* Quae verò sequuntur verba maximè ponderatione sunt digna: *ut suggerat mol de petra, oleumque de saxo durissimo.* In quibus verbis tres præcipuè difficultates se menti meae obijciunt. Primà est, cum certum sit quodd saxum, & petra unum, & idem sint: Saxum enim nihil est aliud, quàm petra, nec petra aliud quàm saxum, merito dubitatur cur unam eandemque rem duobus nominet terminis synonymis. Secundò, quoddam est mel istud, quod de hac petra scaturit? mellificare apibus proprium est, & petris paradoxum, & peregrinum. Tertiò, cur dicit saxum esse durissimum? Nunquam petra sine duritie invenitur, cur igitur illam durissimam esse adjicit? Unicà duntaxat responsione HUGO VICTORINUS omnibus tribus difficultatibus satisfacit. Et quidem per saxum intra semetipsum oleum sapientiae continens, verbum intelligit tanquam æterni Patris filium ante incarnationem, quod verè durissimum erat, id est, adversus transgressores asperissimum. Per petram verò Christum intelligit Mariæ filium, juxta illud: *Petra autem erat Christus.* Qualis autem est hac petra? tota mellea. Maria enim ex saxo durissimo petram fecit dulcissimam. Unde Hugo: *Petra, & saxum Christum significant; sed saxum significat Christum in dextera Dei Patris; Petra significat Christum in sinu matris.* Quasi Moyses prophetizando diceret: Ex virgine quadam Messias nasceretur, qui ut Deus natura sua saxum est durissimum, postea verò saxum istud in visceribus matris, petra quædam mellea fieret, id est, quidam benignissimus, & mansuetissimus Christus.

19. Porro B. V. Mariam veram Dei matrem esse adeo certum est, ut pro hæresi agnoscere-tur doctrina illa, quæ contrarium assereret: *Hæreticum est negare B. Virginem esse matrem Dei,* inquit Doctor Angelicus. Veruntamen quænam est causa, cur Maria sicut potest, & debet appellari *Mater Dei in concreto*, ita quoque non liceat illam vocare *Matrem Divinitatis & Deitatis in abstracto*: Inter multas, quæ huc adduci possunt rationes una hæc est, quia illam propositionem admittere, idem esset, ac dicere illam de-disse Deum vel Divinitatem. *Quod est falsum.*

Responsionem istam tanquam bonam & solidam admitto, veruntamen dicite mihi, si potestis, cur igitur B. Virgo in abstracto dicatur mater misericordiae, potius dici deberet in concreto: *Mater misereris*, sicut dicitur *Mater Dei.* Imò verò ex responsione ad prædictam difficultatem, aliud elicio argumentum *Ab opposito*: Quod si Maria ideo non potest dici *Mater Deitatis*, quia Filio Deitatem non dedit. Sequitur inde ab opposito satis evidenter, quod cum nobis liceat illam invocare sub hoc titulo: *Mater misericordiae*, signum hoc sit manifestum, quod communicando Filio purissimum suum sanguinem, simul quoque cum illo communicavit misericordiam. Ecce tibi hanc petram divinam, quæ à Maria tota facta est mellea, metaque suavitatis. Ac proinde S. Antoninus dixit: *Deus cui nemo resistere potest, mitis effectus est requiescens in Virgine Maria.*

20. Olim Deus à Moysè visus fuit sub similitudine delitescens in rubro ignis, qui tamen rubum illum nec urebat, nec comburebat, quod valde mirandum est: nam si Deus sub specie ignis exhibetur, necessum igitur, ut consequenter instat ignis ardeat, & comburatur. Scio equidem, quod de illo in Deuteronomio dictum fuerit: *Dominus Deus tuus ignis consumens est.* Et in

Numeris: *Accensus in eos ignis Domini devoravit extremam castrorum partem*; ac vero si ita est, quomodo ergo postea in rubo omnem suam activitatem amittit? In hac visione Deus utique Moyse incarnationis mysterium declarare voluit: ac proinde sancta Ecclesia oportune canit: *Rubum, quem viderat Moyses incombustum, &c.* In igne autem illo præfiguratur Deus ardentissimè amans; Denique per rubum Theodoretus Mariam intelligit, dum ait: *Nonne in rubo virginem animam vertis?* Atque ideo quid mirum si ignis ille in rubo nec urat, nec comburat? Nam ignis ille in rubo delitescens rubi qualitates induit, id est, pietatem & mansuetudinem Mariæ, misericordiam matris. Unde S. Antoninus concludit dicens: *Deus intrans in utero virginis, totus factus est benignus, suavis, & humanus.*

21. Denique quia mysterium Incarnationis inter omnia facile maximum est, discursum hunc nostrum quoque per Analogiam solis, qui inter planetas omnes præstantissimus, concludemus. Dicunt igitur Astrologi Solem secundum se indifferenter esse, aspectum tamen suum mutare secundum domos, & signa Zodiaci, in

D. Antoninus. Tit. 51. c. 18.

Deuter. Num. 11.

Theod. hom. 1. de Nativitate.

D. Antoninus. 4. sup.

in quibus invenitur. Unde experimur quod tempore ardentis caniculæ, seu in diebus canicularibus, quando Sol in domo Leonis substat, Sol ferox sit & terribilis, ardet, comburit. Postea vero immediate ad virginis signum transiens, deposita ferocitate sua mitis evadit. Deus noster Sol quidam est: *Orietur vobis timentibus nomen meum Sol iustitia.* Ideo ante locutionem ferox erat, & terribilis; *Deus exercituum, Deus ultionum.* Postea vero per unionem hypostaticam in virginis signum, id est, in Mariæ Virginis uterum transiens, relicta terribilitate sua placidus factus est, atque mansuetus. Id quod S. An-

Mal. 4.

D. Ant.
in Ps. 4.

tonius Archiepiscopus Florënsis optimo-
ravavit, dicens: *Sol per Zodiacum discurrat in signum Leonis est ardentissimus. Et animalium corpora in equi-
mio calore languida reddi; sed ingrediens signum
virginis mitigatur.* Quod autem hi eventus in
Deo quoque reperiantur, idemmet Archie-
scopus sequentibus verbis affirmat: *Sic Sol iusti-
tia Deus noster, in veteri Testamento erat in Lu-
rugens, Deus ultionum, peccatores terribiter po-
nens, sed ferventissimo amoris calore in novum
virginis intrans, factus est totus benignus, iustus,
et humanus.* Pro tanto favore debitas Beate
Mariæ Virginis reddamus gratias.

S E R M O N O N U S.

I N F E S T O

C O M P A S S I O N I S S I V E D O L O R U M

B. M A R I Æ V I R G I N I S.

Q U O S H A B U I T T E M P O R E P A S S I O N I S

D. N. J E S U C H R I S T I.

*Ne vocetis me Noemi, id est, pulchram, sed vocate me Mara, id est, amaram,
quia amaritudine valde replevit me omnipotens.*

Ruth. cap. 1.

Marci.
Tullius.Isid. l. 3.
c. 4.

Amor Ga-

1. Q uod magnæ Dei Matri beatissimæ
Virgini nomen Mariæ impositum,
non sine mysterio id factum est,
nam ut famosus ille Romanorum
Orator ait: *Nomina sunt tanquam rerum notæ.*
Et ut Philosophorum maximus Aristoteles scri-
bit: *Nomen dicitur à notificando.* Sic vasta illa
sphaerarum cælestium machina (ut exemplis
rem comprobemus) juxta Ethymologiam
Isidori Episcopi Hispalensis: *Calum vocatur,*
ed quod tanquam calatum vas impressa lumina
habeat stellarum. Planetarum omnium lumino-
sissimus, Sol dicitur, *quasi solus,* cum sit unicum
astrum, quod diurno tempore splendet: aut vero
Sol dicitur, quia à tribus quibus nomen suum
constat literis facile conjicitur, quod *super omnia*
lucent. Alterum cali lumen, quod a Moyse ap-

pellatur luminare minus, quodque inter noctur-
nas tenebras sereno vultu suo cælum adornat, ea
Luna dicitur; *Quia noctu lucent una.* Mare hoc
nomine exprimitur, quia aquæ, quas in suo
suo fluctuantes conservat, amare sunt: *Diffini-
ab amaritudine Aquarum.* Rami sui, qui velut
venæ per terræ viscera serpunt, Flumina dicun-
tur, *quia fluunt.* Urbs septicolis, quæ caput est
mundi, hoc nomen Roma sortita est à Romulo
& Remo, qui eam ædificaverunt. Sic quoque ur-
bem illam, quæ ex Italiæ portis una est, Ge-
nuam appellamus, *id est, Ianuam,* Bononia quasi
Bona omnia, Ferrariam, quasi *Ferre auream,* Flo-
rentiam quasi *Florum hortum;* Neapolis quo-
que quæ deliciarum est metropolis, Partheno-
pe olim vocata fuit à nomine Syrenis ibi sepul-
cra. Urbs illa, quæ verum est mundi imperium,

in mari Adriatici situ edificata, Venetia nuncupata fuit, eo quod situs pulchritudine, augustinus Reipublice Majestate, divitiarum, deliciarumque affluentia, nationum ibi concurrentium varietate, mercatorum, merciumque advestarum hominem ita rapiat, ut qui illam semel viderit, iterum iterumque illam videre desideret, unde Venetia, quasi *veni etiam*, scilicet, altera vice. Nuncquid etiam videmus, Auditores, quod libris e typis prodeuntibus in frontispicio Titulus adscribatur, in quo breviter argumentum rei contentae insinuat, quique proinde similis est materię contentę, quod in exemplo variorum librorum sacrorum omnia a Moyse conscripta opera Pentateuchum vocatur, quod idem est, quod volumen quinque librorum, a *Pente*, quod est quinque, & *Tencheon*, quod volumen significat, quasi quintuplex volumen, seu liber primus liber Genesis inscribitur: eo quod eordum mundi, & generatio saculi in eo continetur. Secundus inscribitur: *Exodus* quia exitum ab *Egypto* dirigit, & ex ea causa nomen accepit. Tertius *Leviticus* de nominatur eo quod *Levitarum* ministeria exequitur, totusque in eo ordo *Leviticus* adnotatur. Quarto Numerorum nomen indidit, eo quod in egressu de *Egypto* tribus dimittuntur. Quintus dicitur *Deutero* nomen, quia vox a Græca elocutione extracta fuisse videtur, valetque apud Latinos pro eodem ac si diceretur *secunda Lex* id est, repetitio legis, & Evangelicis legi præfiguratio. Quod si ad Creaturas corporeas, & sensibiles transire velimus, eandem in omnibus methodum inveniemus. Unica avis, quæ, ut cum Magno Nazianzeno plures alii, scribunt, in flammis se comburens renovatur, Phœnicis nomen accepit, a Phœnicis pennarum colore. Apismellis ingeniosa formatrix hoc nomine dicitur, quia sine pedibus nascitur, ac a quo est sine, & pis quasi pes. Unde Apis idem est, quod animal sine pedibus. Aliud animalculum, non minus prudens, quam minutum, formicę nomen habet, ab eo quia fert *micus*. Quid plura? In ipso met etiam homine veritas illa ratificata fuisse reperitur, qui ideo dicitur homo, quia ex humo formatus est. Et, qui virtutibus optimè imbutus esse noscitur, a virtute dicitur vir. Protoparcens nosset, ex eo, quod non de vulgari, sed ex rubea terra formatus, & compositus fuerit, *Adami* nomen accepit, quod interpretatur *Rufus*. Abrahę, cujus stirps ex pro-

Paolenti Sanctoralis.

missione Dei sicut stellę cęli, & arena quę est in litore maris, multiplicanda erat, nomen suum Abrahę in Abraham transmutatum fuit, quod Pater multitudinis, vel multarum gentium significat. Christi discipuli eximio Apostoli. postolorum nomine honorati fuere, quod *Numerus* significat, quia Evangelium annuntiaturi erant universo mundo. Pari quoque ratione, ut tandem ad propositum veniamus, Marię nomine multa significata, omnia tamen mystica continentur Maria enim secundum opinionem sancti Ambrosii, idem significat, quod Deus ex genere meo. In lectione Syriaca *Maria*, idem est. Alii interpretantur. *Stella maris*, illustrata illuminata, illuminatrix exaltata. Sanctus Hieronymus autem ly *Maria*, tale nomen esse affirmat, quod sitam fortitur a mari derivationem, propter aquarum amaritudinem *Maria* amarum mare: vel cum aliis: *Maria* totius asperitatis, & amaritudinis epilogatio est. Et nomen illud appositum omnia signa amara. Et quidem tempore Passionis unigeniti Filii sui, verum quoddam fuit amaritudinis, illi est, ærumnarum, tormentorum, in *Exodo* misericordiam mare. Quia ex filii compassione repleta fuit. Unde longe majori ratione, quam Ruth dicere potuit: *No vocatis me Noemi*, id est pulchram, sed vocate me *Mara* id est, amaram, quia amaritudine valde replevit me. Omnipotens. Quales autem, & quam ingentes fuerint Marię amaritudines in præsentis discursu videbimus. Erigitur materia hujus discursus subiecta plus lachrymantibus oculis, quam eloquentiā & facundia lingua exprimentia. Unde ne ob sermonis mei inelegantiam, & styli ruditeriam, discursus hic præseus totaliter desipiat, atque displiceat, vestrum erit ut eundem attentionis vestrę benignitate suavem, & acceptum reddere satagatis. Ego interea progredior.

Vocate me *Mara* id est, amaram, quia amaritudine valde replevit me Omnipotens

2. Inter multos sectarios & Novatores procul omni dubio somniant, qui virginem tempore patientis Salvatoris nostri minime doluisse, sed alacrem potius, ac letam existisse crediderunt, & veluti rem indubitam scriptis tradiderunt, idque ob duas præcipue rationes. Prima est, quia cum voluntate Patris æterni perfectissimè concordabat, gaudebatque videndo

Q

eam

2. Mach.
D Hier.
in Epist.
ad Pam-

eam adimpleri. Secunda est, quia ex doloribus & morte Filii totius mundi redemptionem ab universo mundo ardentissime desideratam subsequi videbat. Nunquid mulier illa, quæ septem fratrum Machabæorum mater erat, masculo pectore, & corde proflus ædeo filiorum suorum martyrium jubilans spectabat, & sufferebat, imo nunquid ad sustinenda n læto vultu carnicum crudelitatem eos exhortabatur. Bono animo ferebat, & singulos eorum hortabatur. Melania quoque Marcelli consulis filia ex morte mariti sui, quem sicut animam suam diligebat, nequiequam pettibata fuit, ita itidem Hassiæ Landgravia propter mariti sui, quem velut pupillam oculorum suorum observabat, inexpectatam mortem ne vel unicum edidit suspitum, vel minimum doloris signum ostendit, imo, ut se divinæ voluntati ita de marito suo disponenti per omnia conformaret, impetribato vultu, & animo mariti sui dilectissimi mortem accepit. Cum igitur MARIA animâ incomparabiliter generosiori præ cunctis hisce mulieribus prædita fuerit, suamque voluntatem cum Divinæ dispositionis arbitrio perfectius semper conformaverit, dicunt præfati Novatores Hæretici (et si stulto) & speciatim Bullingerus, dolores, & passionem Christi MARIE potius motivum attulisse ingentis lætitiæ, & gaudii, quam tristitiæ, & mœroris. Verum procul, procul absit à mente cuiuslibet orthodoxi hæretica ista opinio. Quod si enim Creaturæ insensibiles se in doloribus & morte CHRISTI participare testatæ sunt, nam velum templi scissum est, petra in multas partes divisa, & rupta fuerunt, monumenta aperta sunt, obtenebratus est Sol, totus quoque aer caligine quasi nocturna obductus fuit, quis credat cor MARIE adeo tenerum, delicatum, & filii sui amantissimum, ipsismet petris durius, aut insensibilius fuisse Creaturis omnis sensus expertibus? Verum quidem est quod MARIA Virgo quoad portionem animæ superiorem Divinæ fuerit voluntati perfectè consentiens, nec minus de mundi redemptione gavisâ, non tamen inde sequitur ipsam non sensisse dolores gravissimos in portione inferiori. Sic enim & ego necessitate suadente luhens, & libens accipio Medicinam quantumvis sordidam, & molestantem, sponteque propria

venam mihi aperiri permitto, & amara hæc obstante & medicinæ amaritudinem, & sem incidentis puncturam cum vivacissimo doloris sensu perferisco. Ad hæc, quandam oblecto, illa Simeonis prophetia adimplebitur, quæ dixit: Tuam ipsius animam pertransibit gladius, si in tempore passionis Filii tui non adimpleatur. Unde S. Ephrem afflictâ virginem hisce lamentabilibus verbis loquentem introducit. O Simeon a mirande, en nunc gladius, quæ mihi D. hic prædixisti cor meum trajiciendum, ecce gladius, de lancea ecce vulnus filii. Tua mors (Fili) meus mors cor subit, viscera mea sunt disrumpita, manus pertransibit gladium. Et postea mens gustinus dicit: Credibile est quod mater a tantâ nimia vulnerata fuit doloris affectu. Quod si in D. super tertium tettem desideratis, en vobis purpuratum Hieronymum qui ait: Tuam ipsius animam pertransibit gladius, quia spiritualiter cruciatus passus est gladio Passionis Christi, plusquam martyr fuit.

3. Veruntamen satis erit si rationibus contra fidei hostes dimicemus. Cettum est igitur amorem doloris non solum causam, sed & ejusdem esse mensuram: Nunquam enim si aliqua amissa dolorem; aut tormentum aliquod esset allatura, nisi eadem verè fuisset amata; id enim quod amatur, cum gaudio possidetur, & quanto plus amatur, tanto majorem secum dolorem affert, dum amittitur; verificatur enim tunc illud Philosophi axiomâ: Sicut se habet propositum in proposito, ita oppositum in opposito. Quod si possidere bonum aliquod amarum delitit subinfert & gaudium, si nequit quin illius amissio majorem sit illatura dolorem. Unde sanctus Pater Augustinus optimè dicit amorem, & dolorem cordis humani æqualiter possidere dominum: Dolor est sicut amor. Et Albertus Magnus inquit, Omnis dolor ex amore provenit, & ideo ubi summus & improporcionabilis amor, ibi summus & improporcionabilis dolor. Unde sic arguo: Quanto major est lætitiæ & gaudium, quod ex objecto amato, & possessio resultat, tanto major est afflictio si eodem objectum adimatur, aut amittatur: sed amor MARIE erga suum dilectum filium maximus amor fuit, quem imaginari nobis possumus, id est, terminos nescit, & quasi infinitus. Facilis igitur nunc est conclusio, si à proportionem argumentari velimus: pro-

sum *MARIE* Virginis erat amare Filium maximo amore, qui in pura creatura debilis est, aut invenibilis. Si igitur verum est quod ita se habet oppositum in opposito. Quantum igitur, & quam excessivus *MARIE* dolor esse debuit, quando charissimum, & dulcissimi: um Filium suum, qui unica ipsius vita erat, tormentis transfixum, & vulneribus tam durum in modum sanctarum conspexit. Dicit id, qui novit, ego enim dolorem illum pro dignitate, & meritis suis exprimere non possum. Hoc solum dicam, quod sanctus Augustinus dicebat: *Dolor est scuti amor.* Ad idem quoque propositum Pelbartum locutum fuisse credo, quando ait: *Alie matres sicut parciales germanitatis dilectione diligunt nates, ita unico tantum & partiali dolore dolent de eorum amissione.* Unde ipsa Virgo sanctissima *MARIA* totali dilectione filium suum dilexit, & per consequens totali dolore tenebatur, cum filium precipue amisit in Passione.

4. Quotidiana non docet experientia, & Aristoteles idipsum confirmat, Matres filios suos tenerius, & delicatius amare, quam patres; unde sequitur, quod hi ob filiorum suorum felicitatem pre matribus magis lætentur: Cum tamen econtrario hæc propter patrum suorum miseras, & ærumnas ordinariæ magis affligantur quam patres, id quod teste Aristotele (*lib. 8. de Anim.*) vel inde nascitur: Quia cor virile est expansum magis, muliebri vero magis compressum; ac proinde cor virile utpote magis dilatarum, & amplum, ad recipiendum lætitiæ aptius est, cum hæc in dilatarione cordis consistat. *Lætitia est dilatatio affectus*, juxta doctrinam sancti Thomæ in 4. sent. dist. 49. quæst. 1. artic. 1. Et contra vero cor feminæ, tanquam magis compressum, & relictum, magis quoque ad recipiendâ tristitiæ, & dolorem est proportionatum: *Ad tristitiæ, quæ illud stringit, aptius est.* Hujus autem doctrinæ veritatem comprobari videmus in ipsis quoque *CHRISTI* progenitoribus, id est in Patre æterno, & in *MARIA* Virgine Matre: Nam ex factis hactenus contestatur habemus, quod Pater æternus in prosperitatibus Filiis suis semper præsens fuerit, inque peculiaris jubili ego edendo applaudiret, ut si quum est in monte Thabor, quando *CHRISTUS* Filius ejus in gloriæ majest. te apparuit: *Paterna vox audita est: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* *Matth. 17.* Hæc autem circa Filium

concepta complacentia nihil est aliud, quam quædam de Filio concepta delectatio, & gaudium: at vero in tempore amarissimæ suæ Passionis, quando in Cruce transfixus, inter tormenta, copioso sanguinis sui mari immerfus jam jam expiraturus, & moribundus, languebat, æternus Pater nequaquam apparuit, nec ullum inde videbatur accepisse fastidium; imo vetò haud secus ac si illum verè reliquisset, Filium suum de se hinc verbis lamentari permisit: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Pater igitur consolationibus filii adlicit quidem, in ærumnis autem, & adversitatibus ejus non comparat, sed se subducit: Nec mirum, quia hæc solam matrem manebant. Dolores non dividuntur ex medietate, sed totaliter soli *MARIE* reservantur. Ipsa enim & eos dolores passa est quos sustinere debebat, velut filii sui amantissima mater, & similiter aliam dolorum partem, qui Patri debebantur, si is eorum capax fuisset: Ecce ergo quomodo Pater, qui in prospera Christi eventibus ei congaudebat, in adversis illi non compatitur, quia tota hæc compassio solum pertinebat ad Matrem, ad quam spectabat supplere marorem, & tristitiæ, quæ in æternum ejus Patrem cadere non poterat. Uti refert *Joan. de Carthag. Tom 3 lib. 12. Homil. fol. 415. col. 2.* Adeoque libere dici potest, quod nulla unquam fuerit inventa mater, quæ tantum senserit ob filii dolores tormentum, quantum *MARIA*.

5. Idipsum majori cum evidentia ex Scripturæ locis eruere & arguere poterimus. Mulier illa, quæ ab Evangelista Chananaea appellatur, cum Filii Dei in patrandis miraculis summe admirabilem esse percepisset, eundem humiliter suppliciterque accessit rogans ut filiam suam, quæ diu torquebatur a Dæmone, ab hoc gravi malo dignaretur liberare. *Miserere mei fili David, filia mea male à demone vexatur.* *Matth. 15.* Optatem hoc loco scire utra duarum harum famularum à spiritu maligno cruciata fuerit, an scilicet mater, an verò filia? Si hæc, cur igitur Mater dicit, *Miserere mei?* Unde Chrysostomus ait: Non dicit, *Miserere filia mea, sed miserere mei* *hom. 17. in Matth. 1.2.* *speculariis dolorem:* Dicere debebat: *Miserere filia mea.* Compassio in illud subjectum dirigi debet, in quo reperitur miseria. Unde cum miseria filiam affecerit, potius videbatur petere debuisse ut Christus pietatem, & potentiam suam filie impenderet, quam ut hanc ipsi exhiberet. Satis

itidem peregrina, & rigorosa mihi lex illa videtur, quam Deus Abrahamo promulgavit, quamque ab omnibus Isebrais observari voluit, lex videlicet Circumcisionis, quam cum tanto rigore praecepit, ut gravissimam statueret poenam eandem negligentibus aut transgredientibus. *Masculus cuius praeputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo.* Id est (prouti exponit Rabbi Abraham Aben Ezara)

Gen. 17.
v. 14.

Abraham
Aben E-
zra apud
Abul. ib.

Deus occidet illum, qui non fuerit circumcissus. Verum enim vero quam culpam pauper infantulus in eo habet, quod non sit circumcissus? Puniantur parentes, qui divinam legem sunt transgressi. Quomodo ergo parvulus ille pactum Domini irritum facit, qui adhuc nihil fecit, cum nondum habeat usum liberi arbitrii? Pro maiori claritate, ecce tibi casum praesentem, de quo loquimur, in Exodo realiter subsecutum, Deus enim Moysi ita fecit, quod filium suum Eliezer nondum circumcidisset, adeoque vehementer se contra illum indignatum fuisse ostendit, ut faceret textus dicat. *Volebat occidere eum.* Hic ergo quaeritur ad propositum, quoniam ille Ly Eum sic referendū, an ad Moysen Patrem, an vero ad Eliezer filium. Lyranus adducit opinionem aliquorum, qui Ly eum de Eliezer intelligendum esse volunt: Dicunt aliqui quod refertur ad Eliezer quem volebat occidere, eo quod erat incircumcissus. Deus, utique iustus est, & tamen filius, qui culpam non habet, poena mulctetur, quis hoc capiat? quis intelligat? Prater haec duo Scripturae loca, altum insuper non minoribus difficultatibus involutum non nihil ponderemus. Noe fructibus laborum suorum quos in vineam plantandam adhibuerat, frui volens, si ve, quod sitis vehementer illum nimis torqueret, hinc quod liquoris illius virtutem nondum expertus fuerat, plus aquo bibens, oculis paulatim dormitientibus, in profundum lapsus somnum, in terram procubuit: *Bibensq; vinum inebriatus est.* Verum notate modum quo dormiens jacuit, *Nudatus*, nulla veste circa inferiora corporis membra contextus effectus nimis: is erat interius per calorem suum operantibus vini, Filius ejus Cham visa nuditate paterna alios fratres suos, Sem, & Japhet advocavit, ut Pattis negligentiam, & nuditatem pariter viderent: *Quod cum vidisset Cham Pater Chanaan, & recedens scilicet Patris sui esse nudata, nuntiavit duobus fratribus suis Interca Noe Pater a somno exprofectus, eum temeritatem & nequi-*

Exod. 4.

Nicol
Lyrani. ib.

Gen. 9. v.
22.

tiam Cham filii sui, aliis eandem referentibus penetrasset, dextera sua eadem graviter comminatus est, & vultu ex indignatione exardescens eundem per Chanaan filii sui maledictionem castigare cepit dicens: *Maledictus Chanaan, puer servorum erit fratribus suis.* Sed quoniam est haec iustitia (dicit fortasse nonnemo) punire innocentem, & illa sum relinquere, seu dimittere transgressorem, quam obsecro, culpam misit Chanaan commisit, qui propter Pattis sui errorem maledicitur? Nunquid Propheta expresse dicit: *quod Filius non portabit iniquitatem Patris* & tamen hic experitur poenitentia contrarium?

6. Chrysostomus, & Procopius hinc nostram difficultatem doctè resolvunt, dicentes quod Noe prudenter fecerit, dum filium Chanaan, & non Patrem Cham maledictioni subiecit, sciebat quod Cham majorem esset perceptorum dolorem ex punitione intentata personae filii, quam si propriae personae intentata fuisset: *Gravius est Patribus videre filius supplicio affici, quam si ipse ex fuerint obnoxii,* inquit Chrysostomus, *Facilius est igitur hoc, ut idem ob naturalis in filium amorem, majorem patrat dolorem.* Et Procopius: *Cham punitus filio qui maledictioni expertus est aculeis: Major dolor cruciabat Patrem, cum videret filium maledictione dirigi: gravius enim affligitur calamitate liberorum, quam si nobis aliqua miseria obiceretur.* Sic quoque certum est non fuisse culpam in Eliezer infantulo, quod is circumcissus non esset, utpote qui facilius adhuc tenebatur, ac cunctis, nec pro ea re sollicitus esse poterat. Etiam Deus volebat occidere eum, id est, filium & non Patrem, eo quod morte hujus cer & animam Moysi noverat infallibiliter esse transigendam. Idemque erat filium in conspectu patris occidere, imo longe plus erat, quam ipsi Patri violenta manu vitam eripere, eo quod dolorosius futurum esset vultus in corde suo, quam quod infligendum erat in Eliezer pectore: *Tantumdem erat filium in conspectu patris occidere, ac ipsum horribili vulnere occidere: sed imo crudelius Noe in filio noceret, quam si ipse percussus fuisset.* Atque haec est ipsissima causa, cur Deus ad haec legem condendam ita fecerit, scilicet: *Omnia anima, quae non circumcisa fuerit, exterminabitur a populo suo,* ut Patris negligentia, ut valentius castigetur in persona filii, siquidem, ut inquit Isidorus Pelusiota patribus acerbius est supplicium, cum pueri casus datur. Haec

Hinc etiam mulier illa Chananæa, Domino se commendans, optime dicebat: *Miserere mei Fili David. & non filia*, quia majus erat tormentum, quod ipsa sentiebat, quam quod Dæmonis impietate patiebatur filia. Angores filiarum, angustia matris erat filiam suam supra modum excessivè diligentis: *Quia mater quæ videbat filium vexari, quodammodo plus ipsa patiente vexatur.* Etenim quod si hæc doctrina igitur confonat veritati, facile nobis imaginari possimus, quam vehementes, & intensi fuerint Matris matris dolores, cum enim ipsa supra quemvis patrem & matrem incomparabiliter ardentius Jesum Filium suum dilexerit, consequens est, quod tormenta ejus, omnia quæ in hoc mundo unquam probata fuere tormenta longè excellant. Idem in Virgine cogita, sed per solitarii mado: nam patiebatur filius, sed Matris viscera torquebantur. Glorietur igitur nunc sanctus Hieronymus in sapienti illa muliere, quæ Pauli dicebatur, quæ tanto erga filio suos afflictebatur amore, ut quoties aliquem illorum ex hac vita migasse perceperit, torques in extremas redacta videretur fuisse mortis angustias: *Suorum morte frangebatur fibrorum, nam in filiorum dormitione semper perichlita est.* Celler inquam de hac gloriam sanctus Hieronymus, nam sancto Anselmo teste dolores quos ex compassione erga filium suum Beatissima Virgo sustinebat, adeo fuere vehementes, & acuti, in unico instanti vel momento, nisi Deus illam in vivis conservasset, absolute mori debuisset: *Per singula momenta dolor vitæ ejus extinguere sufficiens erat, nisi ex speciali miraculo divinus conservaretur.*

7. Sanctus Pater Augustinus ingeniosè se reflectit super Martyrio illo quod mulier illa generosa, quæ septem filiorum Martyrum Machabæorum Mater erat, invictissimo animo sustinuit. Dicit enim magnus hic Doctor mulierem hanc septies martyrem extitisse: *Machabæorum mater fuit septies Martyr.* Scite enim desidero quæ ratione fieri potuerit, ut hæc mulier septies Martyr fieret. Quod si enim vera est doctrina Doctoris Angelici, quod *mors sit de ratione martyrii.* Ipsa autem semel tantum, & non sepius mortua fuit, sequitur profectò, quod semel quoque facta sit Martyr. Pro intelligentia faciliiori advertenda est lex quædam ab Ægyptiis olim firmiter observata, nimirum, quod si contingeret Patrem aliquem, sive ex iracundia, sive per casuale infortunium, sive ex quovis alio accidente, proprium suum occidere filium, huic

per justitiam alia pena non infligeretur, quam hæc duntaxat, nimirum ut tres dies continuos in conspectu cadaveris adlisteret; exstimabant enim Ægyptii, majus aliquod Patri supplicium inferri non posse, quam si cogatur filium suum coram oculis suis videre extinctum: *Patribus lo. Auba- qui filios occiderent, non erat pena mortis indicta, nus Tonto- sed tribus diebus noctibusque continuis edictum, sic l. r. de ut circa defuncti corpus assisterent. & continuo Africa fol. dolore affligerentur.* Mulier igitur hæc generosissima, occasione cujuslibet filii, quem crudelissimi carnificis manibus videbat adhibito immani ferro occidi, majorem passâ est dolorem in corde, quam singuli filii in corpore. Bene igitur Sanctus Pater Augustinus dicit, quod mulier hæc septem filios mori videns: septies facta sit Martyr: *Ille videndo in omnibus passus est septies Martyrium.* Optima resolutio. Verumtamen hujus occasione nova difficultas menti meæ obicitur; nimirum num ipsa quoque mater in propria persona Martyrium sustinuerit, proprium suum sanguinem effundendo? Quid tibi videtur? Affirma, vel nega. Proculdubio. Novissimè post filios mater consumpta est. Quid igitur Augustinus illam septies martyrizatam esse dicit? Imò oclies, oclies martyrizata fuit, septies respectu filiorum, & semel in persona propria. Minime, inquit sanctus Doctor, sed septies tantum passâ est, quia proprium martyrium non fuit martyrium, *saltem comparative*, hoc est septiens illa martyria, quæ passâ est, quando trucidationis filiorum suorum fuit spectatrix, tam afflictiva & dolorosa fuerunt, ut proprium martyrium illis comparatum, nimis leve & suave esse videretur, quam ut mereretur verum dici martyrium. Verum enim vero quis unquam gloriosa Virgine gravius afflictus & dilaniatus fuit? Quis, vel quæ majores martyrii dolores sustinuit, quam Maria? Hæc namque filium suum videbat in probrolo & ignominioso Crucis patibulo inter latrones infames suspensum, ex omnibus visceribus suis pretiosum suum effundentem sanguinem, manus & pedes clavis transfixos, acutissimis spinis coronatum verticem, toto corpore inmanissimè flagellatum, illatum à turbis, ab Hebræis contemptum, blasphematum à latronibus, præ doloribus nimis exhaustum, morte correptum, ex nimia siti agonizantem, nec tamen quicquam illi adferre poterat auxilii, solatii vel præsidi; æquodnam martyrium putas hoc: ut posse truculentius, immanius, atrocius? Merito igitur Noëmi vo-

cari reuult, *sed marula Mara*, vel etiam *MARIA* vocari, id est, *amara*, quia amaritudine valde replevit eam Omnipotens.

*D. Amb.
epist. 28. c. 1
de misti.
Virgin. c. 7.
D. Th. 2. 2.
q. 82. ar. 4.
Lacert. l. 5.
cap. 1. Ma-
nus in A-
dag.*

*Plut. in
ejus vita
Idem in
Pericle.*

*Plat. de
Repub.
dial. 3. M.
Ant. Nat.
ra de im-
mortali.
simil. 1.*

*Herodot.
lib. 3.*

8. Verum quidem est, quod multi sibi persuadeant, Virginem non tanto fuisse dolore obnoxiam, quantum dicitur, siquidem quando ad Crucis pedem subsistebat, dictum filium suum mortuum contemplant, ipsa (ut sanctus Ambrosius scribit) ne vel unicam lachrymam ex compassione vel dolore, ex oculis suis stillasset in terram, ac proinde praefatus Doctor dicit: *Stantem lego, flentem non lego*. Lachryma doloris magni cor valde afficientis veri sunt effectus. *Lachryma causantur ex tristitia*, inquit Doctor Angelicus. Hicacitus flebat considerans quod *nihil in homine non caducum*; Bassianus Imperator fletum continere non poterat, quando Getha fratris sui vel videbat effigiem, vel ejus fieri audiebat memoriam, *Lachrymabatur quoties aut mentio fieret, aut imaginem videret Getha fratris*. Cato ingentem cadaverum extinctorum exercitus Caesareani numerum in terra prostratum cernens *Tem perare lachrymas non potuit*. Pericles Patrolium filium suum mortuum videas. *Eripit in ejulationem, & magnam vim profudit lachrymarum*. Ut tamen Virgo filium suum in oceano tormentorum, & in probrosa Cruce extinctum videas, ne unicam quidem effudit lachrymam: *Stantem lego, flentem non lego*. Quenam est haec in virgineo pectore durities: an forte in pectore cor gerebat lapideum? aut Tygridis crudelitatem in corde suo fovebat? vel forte idem non fleuit, quia ex mente Platonis, *lachrymas profundere ob mortuum indecorum est*? Aut, quia, non nemo dixit, *lachryma nihil remedii afferunt malis*? Pro hujusce difficultatis intelligentia, sequentem libebit auscultare historiam: Cum Cambyfes Samnitum Aegypti Regem in praelio devictum in suum Persidis Regnum cum universa familia sua captivum adduxisset, ut hic suam expetiret inhumanam crudelitatem, & diris affligeretur, coram se, & in conspectum praecipuorum primatum totius Aegypti adduci iussit, abjecta veste indutam, & vilibus servitiis instar servis addictam Samnitum Regis captivi filiam: quam omnes Aegyptii videntes, praenimia compassione a lachrymis se continere non valebant: cum tamen Samnites Rex contra totam in filia representatam scenam non sine adstantium ingenti admiratione sicis oculis spectaret; Cambyfes igitur, ut ejus animum ex adversa fortuna obstupefactum, ad vivacem aliquem

animi sensum & commotionem permoveret, Samnitis primogenitum in simili publico spectaculo comparere iussit, verum in specie incipit ejusdam amicum: Prodit igitur habens ad nudam cariem habitum lazzarum, siquidem mutuo partibus vix cohaerentem, catenam quoque satis ponderosam ex collo suspensam, nec non & stratum in ore bruti instat turpiter ferebat, arque hoc schemate in ductus totam illam est perambulare civitatem, & coram Patris suionumque captivorum Aegyptiorum conspectu pertransire. Miserabilis hujus regis adolescentis species Aegyptiorum animos denuo emollivit, ut suas ob suam in Principem suum nativum pietatem continere lachrymas minime posset; Samnitis autem ex oculis ne unica quidem lachrymula manavit, quod tanto majorem cum potestate ab omnibus exceptum est, quanto idem ille Rex Samnites postea quendam amicorum suorum, qui una cum ipso in praelio contra hostem dimicaverat, in humilem, miseramque mancipii fortunam reductum videns, coercere senon potuit, quin in amarissimum plaudum erumpere. Unde Persarum Rex commotus, causam a lumine Rege poposcit, cui potius ob amicitiam, quam ob propriam & naturalis filii sui calamitatem, & miserrimas, in tantam fuisset lachrymarum copiam resolutus, qui proinde ad praepositorum ostium apulissimum respondit: *Filius aspectu plerumque non potuit, aut in lachrymas prorumpere, quia si fieri mihi concessum esset, jam ex hoc jam nulla levior fuisset*, ut scribit Herodotus. Nequaquam dubitandum est, quin Beatissima Virgo unigenitum filium suum in statu quodam incomparabiliter miserabiliore, & calamitosiori viderit, quam fuerit status filiae, & filia Regis Samnitum; quia videbat eum sanguine, & flagellis vestitum & coniectum, inposita in manu ejus sceptri loco arundine, & in capite corona spinea pro diademate, ad instar fluiti alicujus delusum clavis in manibus, & pedibus transfixum, in patibulo Crucis extensum, intolerabili sibi afflictum, doloribus circumdatum, hocque funesto objecto coram oculis suis publice exposito: *Strabat iuxta Crucem Mater ejus*; Verum oculis adeo sicis hac omnia intuebatur, ut non vel minimam ex vilo hoc spectaculo effunderet lachrymam. *Flentem non lego*. Ignis enim doloris, & amoris, adeo vehementis erat, ut pectus ejus omnino exstiteret & aridum reddideret: ut verò ceterum

ejus tanta lachrymarum copia opplebatur, ut ad
 gressum. *Flentem non lego*, idque beate virgi-
 nis tormentis tam interioribus, quam exte-
 rioribus maximum addebat incrementum. Dolor
 enim mentis & corporis hoc sibi proprium ha-
 bet, quod per effusas lachrymarum aquas emol-
 liatur, miretatur, atque tolerabilior fiat, dolor
 autem reclusus, & in corde velut obturatus,
 qui nullum habet ad se dissipandum per lachry-
 mas exitum, aut respirandi locum, qualis Ma-
 riæ dolor erat, nimis atrox est, atque intol-
 erabilis redditur; ac proinde *Flentem non lego*,
 ut hac ratione major doloris atrocitas de-
 monstratur, quæ non est exire per-
 missum.

9. Mirum semper mihi visum est, quod Sa-
 cri Evangelistæ, qui alias adeo sunt accurati in
 recensendis iis, quæ circa Passionem Jesu Christi
 contigerunt, ut ne minimum quidem punctum,
 vel actio, quæ circa patientem Dominum, vel
 Matrem contingeret, inveniri possit, quam in sa-
 cris suis Evangelis non enarrasset; quod, in-
 quam hi nullam profus mentionem fecerint
 dolorum, quos sanctissima Salvatoris nostri
 Mater sustinuit. Solus etenim Joannes, (sicut
 verbis brevissimis) dicit: *Stabat juxta Crucem
 Mater Jesu*, nullam profus referens ulteriorem
 compatientis Virginis circumstantiam, cur ob-
 secto apud Evangelistam tanta est de re verbo-
 rum parcitas? Cur tres illorum compassionem
 Beate Virginis sub totali silentio pertranseunt,
 alter autem tribus duntaxat verbis aliud non di-
 cit, nisi *stabat juxta Crucem Mater Jesu*. Num
 sacros Evangelistas negligentia alicujus argue-
 mus? Absit: Neque enim ex hac parte culpan-
 di sunt sacri Evangelistæ, quia potius hoc il-
 lorum silentium mysteris, & celesti instru-
 ctione plenissimum est. Pro cujus intelligen-
 tia in memoriam vobis revocate ingeniosam
 illam famosi Timantis picturam, qui Iphige-
 niæ Agamemnonis Regis filia sacrificium in
 tela quadam ad vivam depingere molitus, cum
 Patris præsentis angustiam cordis, & vultus
 mortuam depingendo assequi non posset, de
 arte sua veluti desperans faciem ejus velo con-
 tectam constantium oculis objecit: *Patris istius
 vultum velavi, quem dignum non poterat osten-
 dere*, inquit Plinius: Eodem modo sacri Evan-
 gelistæ videntes, quod calami sui ad repræsen-

tandam Virginem dolorosam, ejusque amarum
 compassionem insufficientes essent, nec verba
 noviter aut experimentas cordis mris angustias,
 & dolores idonea, totam hanc materiam silentii
 velo contexerunt: solusque Joannes unicam
 duntaxat lineam ducere incipens, cum materiæ
 difficultatem percepisset, solummodo dixit, *Sta-
 bat juxta Crucem Mater ejus*. Alterius autem
 prosequi minimè potuit: *Sacri Evangelistæ om-
 nem sermonem insufficientem esse ad ex. rimandos
 Virginis dolores in morte dilectissimi filii sui, silen-
 tit velamine illos cooperuerunt.*

18. Beatus Laurentius Justinianus cor Ma-
 riæ tempore Passionis Christi speculum quod-
 dam lucidissimum fuisse dicit: *Cor MARIÆ
 clarissimum Passionis speculum*. Porro speculum
 multas habet proprietates, speculior autem
 prout ipsa nos docet experientia, omnia, quæ
 ipsi proponuntur objecta cum omnibus eorun-
 dem circumstantiis perfectissime refert. Atque
 ideo, quando Maria *stabat juxta Crucem*, sui-
 cordis speculo Christus & versaretur Crucifixus,
 simul & semel in eo videbantur flagella, sanguis,
 spinæ clavi, vulnera, Crux, omnesque filii do-
 lores in in eo veluti epilargati erant. Audite id
 dicentem sanctum Hieronymum: *Quot lacerationes
 in corpore Christi, tot vulnera in corde Matris.
 Quot clavi perforantes, quot telus percipientes, tot
 sagitta per oculum intrantes, & totum cor, & a-
 nimam Virginis vulnerantes.* Verè etenim o-

mnia Christi tormenta dolorosam qualdam
 fulminis sagittas in corde Matris fuisse, se-
 quens aperte manifestabit historia: Refert e-
 nim Pharnacius virum quendam, qui Polycar-
 pus dicebatur, ob certum quoddam delictum
 carceri fuisse mancipatum, qui tamen deli-
 cti illius verè reus esset, animo tamen intre-
 pido omnia sustinuit torture tormentata, nec
 tamen ad deponendam veritatem capi ulla ra-
 tione potuit. Quid hic faceret iudex ut veri-
 tatem eliceret? Audite inventionem admi-
 rabilem. Iudex filium quoque rei capi, & in
 conspectu Patris in equuleo etiam dicit torque-
 ri præcepit, quo viso reus mox alta voce *se-
 rasso* exclamavit, seque delictum verè patrisse
 ultro confiteri cepit. Iudex igitur eum in-
 terrogavit: Quaratione fieri potuerit, quod
 qui supplicia dura in proprio corpore constan-
 ter sustinuerat, eadem in persona filii tolerare
 aut spectare non potuerit, aut cur in semetipso
 plus senserit torturas filii quam proprias? Cui
 ipse respondit: Cur me torquentes, cor patris
 me-

Joan. de
 Carth. 1.
 3. lib. 12.
 bo. 6. f. 437

Laur. Iust.
 l. de tri-
 umph.
 Christi
 cap. 12.

D. Hier.

Pharnaci-
 us.

mei torquebas, dum autem filio meo inferres supplicia, me potius, quam ipsum cruciabas; filiorum namque aduersa, & animam transigentia. Id quod Phalaris quoque Tyrannus demonstravit, Leontium Teucidis filium ad crucis supplicium condemnando; interrogatus enim, cur non simul cum filio Patrem quoque ejus eodem afficeret supplicio, utpote qui ejusdem fuisset delicti confors, & complex? respondit: *Vterque crucis supplicium subiit, Filius corpore, Pater in corde.* Cum igitur cor Virginis lympidissimum fuerit passionis Christi speculum, sequitur evidentur, quod, cum stabat juxta Crucem, omnes Passionum Christi acerbitate in eo fuerint representata. Quis enim torquebat filium, matrem cruciabat? Qui clavis transigebat Christum, Mariam affligebat, nam dolor filiorum vulnus est parentum, unde Maria sustinuit intus, quod filius tulit foris. Et sicut Omnia flumina intrant in mare, ita omnes Christi dolores, & amaritudines in corde reuebatur Maria.

*Vbertin. de
Casal. ex
Rom. dis-
sis p. 10.
ser. 1. de
comp. B.V.
fol. 328.
col. 2.*

*D. Bona-
pud 10.
Ant. Ve-
lasquez in
P. 100. l. 3.
annot. 19.*

*D. Th. 3. p.
q. 46.
art. 6.*

*Arist. 2.
Ethic.*

11. Tandem discipulum hunc per illam actionem, quæ veluti quoddam *Non plus ultra* Hebraicæ impietatis exitit, terminare decrevi. Sanctus Bonaventura propositionem quandam refert, quæ superficiei tenus considerata non minorem in se continet repugnantiam, quam difficultatem; nam de Mariæ doloribus cum torqueatis Christi comparatis loquens dicit, *Maria majorem dolorem habuit, quam Saluator, qui tot sustinuit.* Profecto quisquis hunc loquendi modum considerat, illum sacræ Theologie terminos multum excedere fateri debet, cum S. Th. expresse doceat, quod multas ob causas, dolor Passionis Christi fuerit major omnibus doloribus, imò dicit, quod fuerit maximus. Superlativo autem superior gradus minime datus. Quomodo igitur verum esse poterit Mariæ majorem dolorem fuisse, quam sit Christi dolor: *Majorem dolorem habuit quam Saluator?* dicere fortasse poterimus S. Bonaventuram intelligendum esse de dolore, quantum ad durationem, quia passa est à feria quarta usque ad Sabbathum, vel majorem fuisse extensivè, & quoad effectus: *Quia dolorem suum manifestabat singulis cordis abundantia lacrymarum, & vocis clamore.* Aut cum Aristotele responderi posset, quod Christus cruciatus fuerit in corpore, Maria autem per apprehensionem in anima, ideoque ejus dolorem illo longè majorem fuisse, quia *Dolor in animum agens longè superat illum, quo*

corpus afficitur. Denique idem Philosophus docet quod potentia nobiliores, & nobiliorum objectorum nostrum apprehensione. Nobilior potentia sunt magis apprehensiva objectorum, quia oculus nobilior, & delicatior est manus, consequenter etiam magis est sensibilis, & percussio, quæ æqualiter percutitur oculus, & manus, plus in oculo, quam in manu dolet. Dolores Christi corporis satisfactiones erant; Mariæ autem dolores cor & animam ejus afficiebant, eos igitur nunc consequentiam inferre, cum sanctis Bonaventura, & Bernardo concludendo, quod Maria majorem dolorem habuit, quam Saluator.

12. Verum enim verè licet illi modis ponderandi non sint contemnendi, attamen citius edicam quando hæc propositio verificetur: Nobilior in illa crudeli, & immanitatione, quæ post mortem Christi lancea latus ejus vulnerunt. Nam verè (uti paulò ante dixi) hæc edixit quoddam *Non plus ultra* Pharisaicæ impietatis. *Vnus militum lancea latus ejus aperuit, & continuo exiit sanguis & aqua.* Dicite sodes, quemnam lancea illa terigit? quis illa vulneratus fuit? quis sensit dolorem? Non Christus, quia hic jam erat mortuus: Cum videret enim jam mortuum; Sed Maria per lanceam illam corde & anima sua vulnerata remansit. Propterea evidenti probatione observata est doctrina illa, quam Metaphysici tradunt, dum ajunt: *Predicata, quæ conveniunt subiectis ex parte forme, sunt magis propria, quam ea, quæ conveniunt ex parte materie.* Sic verbi gratia homini ratione materiæ convenit prædicatum hoc esse corporeum, ratione formæ autem, quod sit rationalis. Neque dubium est quin prædicatum rationalitatis homini magis sit proprium, quam corporeitatis, quia hoc ad multos pertinet, illud vero soli homini. Vulnus per Lanceam inflictum jam prædicatum ex parte materie, sive corporis, & non ex parte forme, ed quod jam mortuus fuerat Christus, quando vulnus illud inflictum fuit. Inclinato capite emisit spiritum: respectus autem ad Mariam, fuit prædicatum ex parte forme, quæ viva erat, atque in anima illum recipiebat. Eia Dicitur hoc sensu supradictam propositionem intelligere possumus: Maria majorem dolorem habuit, longè quam Saluator. Unde Bernardus ait: *Postquam jam emisit spiritum tuus ille Iesus spiritus plane utroque animam crudelis Lancea, quæ ipsius non nocere non posset, aperuit latus, sed tuam utique animam peritavit, & ipsius*

*Matth.
27. v. 4*

mirum anima iam ibi non erat, sed tua plane inde nequebat avelli. Tuam ergo pertransivit animam vis doloris. Et Ludolphus Carthusianus subiungit: *Licet istud vni nris Lateris non senserit Christus quia mortuus: Beata tamen Virgo mater eius bene sensit, cuius felicissimam animam crudelis illa lancea tunc confixit.* Non igitur vocetur Noemi, id est, pulchra, quia majori cum proprietate ipsi convenit nomen Maræ, & Maria, quia in tempore Passionis mare quoddam fuit amaritudinis plenum.

Agedum igitur, o Auditores, & fideles, ac Mariæ devotæ animæ, versus montem Calvariæ nos recipiamus, appropinquemus Cruci, & ad compatiendum filii matrisque doloribus moveamur. Considerantes quod hoc totum ob eas nostras, & ex amore, quo afflictiissimus Iesus ejusque matris, omnique solati expers mater Maria nos prosequuntur, procedat. Unica sunt atque ab uniuscujusque nostrum corde procedens, atque ab oculis nostris dimanans lachrymula sufficiens erit ad temperandum tormentorum utriusque atrocitatem: aut verò corda nostra compungendo ad pedem Crucis contritionis actum eliciamus derelictando peccata commissa, sumumque illa deinceps nunquam repetendi propositum faciendos hoc enim ad totamque acerbos dolores leniendos mirè deferret.

PARS SECUNDA.

1. **C**OR MARIE in tantarum amaritudinum procelloso mari velut rupes quædam à tot adversitarum procellosis undis collisâ, semper stetit, nunquam tamen everfa, adeo ut gloriosè sancteque gloriari poterit dicendo: *Nec fluctus nec frangar*, Maria firma stabilis, & constans semper peimansit. Unde natum est emblema, in quo Torris quædam pingebatur lumen intus inclusum habens, quod neque per pluvias, neque per ventos quantumcunque impetuosos, extingui poterat, cum hac subnexa epigrapha: *undique frustra*, id est, *Nec per pluvias, nec per ventos.* Per quod significatur Virginem in fide, & amore adeo fuisse intrepidam, ut nec sanguinis copiosæ pluvie, nec persecutionum, aut perfidiæ phantasticæ venti illam unquam potuerint extinguere. Undique frustra. Nec abs refuturum esse crederem, si hæc ei subnecteretur inscriptio: *Non extinguetur in nocte*, id est, in ætem noctis, quando Tenebra factæ sunt super Pasletti Sancti Torale,

universam terram. Non enim extinguitur Spiritus Mariæ, sed vivax semper conservatur; interque tot dolores virginea illa anima, nec cedit, nec cadit, quod tanto magis admittit, ex quo Sanctus Bernardus de lenis dicat dolores ejus tales, tantosque fuisse, ut si in omnes creaturas passibiles distribuerentur, quævis illius particula adeo unicuique gravis futura esset, & insupportabilis, ut quælibet inde emortitura esset: *Tantus fuit dolor Virginis in Passione Christi, quod si in omnes creaturas quæ pati possunt, divideretur, omnes subito interirent.* Et tamen cor illius ab omnibus simul concussum, stabile atque immotum conservabatur, & vivebat. O constantia impugnabilis!

14. Inter alias, quæ nomini Mariæ in Hebræa lingua expressæ adhibentur interpretationes una est, quam refert Philo, secundum quam *Maria idem est, ac stella maris*; quam etiam ad ducunt Beda, & S. Bonaventura. Imò ipsamet Ecclesia ipsam titulo stellæ maris adorat, dum canit: *Ave maris stella*, & alibi *Stella maris succurre cadenti.* Poterit opinione mea adeo periculum videtur quod stella caelestis suam à mari denominationem accipiat, ac si stella maris suum sortiretur à cælo prædicatum; Quodnam stellis, quæ cæli ornamentum sunt, cum mari commune intercedit? Fortasse est stella illius maris, quod ex altera Insula Corlandiæ parte reperitur, quod redditur innavigabile, prout frequenti experientia comprobatur est ab Araldo Normannorum Principe? vel forte si stella maris tibi, in quo, ut Plinius scribit, non solum herbarum nascuntur & fructus, haud secus, ac in terra, verum etiam densæ conspiciuntur diversarum arborum, abietum, videlicet, quercuum, laurorum, & olivarum sylvæ, unde ab expertissimis quoque oceanum sulcantibus navarchis usurpari minime potest. Aut maris Frisiæ, quod suos nonnunquam limites egrediens terram inundat, prout factum est Anno 1218. Quo supra centena hominum millia ab aquis fuere submersa? S. Bonaventura cum Davide per mare istud hunc mundum intelligit: *Hoc mare magnum & spatiosum.* Quisquis autem hoc mare navigans à procellis conquassatur, & ne in profundum usque inferni naufragetur periclitatur, stellam Mariam respiciat, quippe quæ illum ad salutis portum cum securitate conduceret: *Maria gerit officium Stella Maris, quæ navigantes per mare mundi in navim innocentiam, vel penitentiam dirigit ad litus celestis patriæ.* Et quidem

R

tamen.

D. Bern.

Senens. ser.

61. art. 3.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

tamen si expositionem istam spernere nolumus, atmen à veritatis tramite me procul abiturum minime existimo, si per mare istud, cuius Maria stella dicitur, mare rubrum intellexero passionis Christi, mare sanguine purpuratum, in quo non Pharaonis, sed eulparum nostrarum exercitus submerguntur. Unde S. P. Augustino interroganti: *Quid est mare rubrum?* Respon-

D. Aug. in Ps. 80. fol. 195. col. 4. M.

deo quod *Passio Christi sit mare rubrum sanguine Domini consecratum.* Huius amari, & purpurei maris Virgo Mater stella dicitur. Sed dices forsitan potius Lunam, quam stellam vocari debere, siquidem instar mari prædominatur. Respondeo, nequaquam; nam in hoc passionis mari ipsa se nequaquam Lunam exhibuit, quæ mutabilitatem & inconstantiam invenit, sed veram stellam, quæ dicitur à studio, quod *stare stella videntur*, ac proinde S. Joannes Evangelista dicit, quod *Stabat juxta Crucem*, stabilis nimirum, immobilis & constans, ad modum stellæ. Unde alius quidam dicit. *Beatam Virginem apud stellam nominari ex naturalibus stellæ proprietatibus.* haud difficile erit comprehendere. Si stella à stando dicitur propter ejus stabilitatem, & immobilitatem stella fuit certe Maria, cuius tanta nescitur in bono stabilitas & firmitas. Et S.

Ambr. Calep. V. Stella. 10. Carth. 1. 1. l. 1. hom. 7. fo. 156. col. 2.

Ambr. ostendit, *Stabat ante Crucem Mater, & fugientibus viris stabat intrepida Stabat*, inquit Anselmus, *Maria in fide Jesu constantissima, & patientissima*, nam discipulis fugientibus, cunctisque viris recedentibus, in gloriam totius famine sexus, inter tot pressuras filii sui constanter ipsa sola stabat. Non se laniabat in tanta amaritudine, nam male dicebat, non murmurabat: nec vindictam hostium à Deo petebat, sed stabat patientissima doloribus immersa.

D. Ambr. de Infit. Virg. D. Anselmus de Comp. Virg.

11. Dicite mihi sedes, o charissimi Auditores, quoniam tempore passionis Mariam Virginem associavit? Respondebitis utique id Joannem fecisse: id enim facit textus expressè insinuat, dum dicit: *Cum vidisset ergo Jesus Matrem, & Discipulum stantem, quem diligebat Jesus, &c.* Sed observandus est modus posituræ ejus: *Stantem*; Stabat enim veluti stella, firma & constans; non tantum corpore, sed etià corde & animo. Unde totius attonitus causam scire optarem, cur Sanctus Joannes adeo à semetipso videatur in hoc Calvarie monte diversus? Mecum enim, O Auditores, in Gethsemani hortum concedite, ubi etiam simul cum Jesu erant Petrus, Jacobus & Joannes. Videbitis autem quod turbis nocturno tempore ad capiendum Salvatorem hor-

Joan. 19. v. 26.

tum illum ingredientibus & veluti lupis in ipsum tanquam innocentem oviculam, crudelis manus suas immergentibus Petrus quidem initio ob excessivam facinoris indignitatem stomachatus aliquod dederit generosi animi specimen, nam *exemit gladium suum, & percussit servum principis sacerdotum.* Postea vero omnes metuculoli facti sunt, & pusillanimes, & velut timidi lepores pettre facti in fugam fuerint conversi. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. Optarem equidem scire, an Joannes quoque unus fuerit ex discipulis illis, præ nimio metu in fugam adactis? Respondendum quidem meo esset negativè, siquidem hic tanto cum fervere Magistrum suum amaverit, & ab eodem quoque incessanter, valde impensè delectus fuerit, de quo proinde fuga hæc turpis præsumi non poterit, cum amor virtus sit unitiva, per quam proinde Joannes à Christo dilectionis nequam debuerit. Verumtamen, cum sacrosacris expresse dicat: *Relicto eo omnes fugerunt*, hoc numero, Omnes Joannes quoque ceteros connumeratus. Et Sanctus Marcus dicit: *Abiecit Jesus autem quidam sequebatur illum, nudi & in synagoga super nudo, & tenuerant eum in nuda synagoga nudus profugit ab eis.* Ubi tamen ille nudus adolescentis fuerit non nominetur, tamen ex multis conjecturis Joannem fuisse cognoscere possumus, id quod multi quoque Patres confirmant videlicet Beda, Chrysostomus, Ambrosius, Gregorius, & alii. Hæc de Joanne dicitur qui territus fuit. Quantum igitur sentit ipsum vacuum in monte Calvarie exhibet, qui in horro Gethsemani fuerat: Quando Christus stans capiebatur, fugit, quando autem Crucifixus est, firmiter & constanter stetit: *Vidit Jesus etiam discipulum stantem.* In horro timidus, & pusillus, in monte Calvarie fugere potius debuerit, ut in loco reus tueri cogens, aliusque supplicii afflictiendis destinato, ac proinde horrore plebissimo, in quo carissimæ immunitatem suam perirepè exercebant; Et tamen à Calvario monte nequaquam fugit, sed ad pedes Crucis irrepidus stetit. Idque quia Mariam, quæ stabat juxta Crucem, firmam, atque constantem vidit. Unde colligitur constantiam Virginis adeo fuisse constantem & heroicam, ut Joannes illi nequam firmitatis, & intrepidæ constantiæ exemplari usus fuerit. *Stabat juxta Crucem Christi, hæc est, Joannes, absque ullo pavore, simul matrem diligens.*

in horto, cur non se per Crucem? Quia scilicet videbat ibi Mariam plusquam humana quadam feruitudine, ac constantia ibi adstantem, & tanto exemplo roboratus, pariter & ipse flet abique iudicium & ministrorum eorum timore.

16. Quænam igitur constantia cum constantia Mariana comparari poterit, quam illa in tot, tamque fuens casibus Filii sui generosissime exhibuit? Scio equidem quod Prætorpe videns filium suum à Cambysæ sagitta transgredi & occidi, nequaquam turbatus fuerit, quin potius Cambysen laudaret. *Ve peritum artis sagittaria.* Antigonus quoque Rex mortuo Alcione filio suo non doluit, sed se, eo quod opinione sua diutius vixisset, valde mirari dixit: *Constanter tuhi, ut diceret illum serius aliquando, quam putasset, occubuisse.* Marcus Antonius aded fuit animo intrepidus, ut à nullis unquam suis foris fortunæ eventibus vinci, aut superari potuerit: *Tanta fuit animi constantia, ut nullo unquam affectu, nullis rerum fortibus vultum immutaret.* Postquam Paulo Emilio quatuor diebus antequam ob acquisitam Romæ reipublicæ Macedoniam triumpharet, mortuus esset filius, & aliis tribus diebus post habitum triumphum morte quoque sublatus fuisset, nequequam inde visus est conturbari, sed iacturam illam æquo animo tulit. Cum Horatio Pulvillo filium suum occisum esse nuntiaretur, aliud nuntius responsum non retulit, quam hoc, si mortuus est sepeliatur, vos cadaver, ubi vultis, efferte. Xenophon tertius factus primogenitum suum in prælio fortiter, & generose dimicando occubuisse: gratias celestibus retulit, simulque protestatus se maiorem in corde suo sentire de generositate sua lætitiā, quam ex morte ejus turbationem: *Numina testatus, se maiorem ex filii virtute lætitiā, quam ex morte maiorem sentire.* Anaxagoras filii sui mortem annuntianti respondit: iam dudum notum fuisse, eum esse mortalem, & mortis legibus obnoxium: *Nihil novum me moras, sciebam enim illum esse mortalem.* Sed quid Christus, fili de faminis dicemus, quæ molliores, & magis commissa sunt quam viri? Rutilia, quæ coram filium suum tanto amoris affectu prosequatur, ut ne quidem illum in exilium abactum deferre poterit, audita ejusdem filii morte, ne ul-

lum quidem suspitum edidit, aut vel unicam lacrymulam effudit: *Lacrymas nemo vidit.* Symphorosa Getuli conjux, septem filios pro Christi fide trucidari videns, patientissime tulit, quin etiam ad martyrium animavit. Denique de Sophia referunt historiae, quo tres filios, quos sicut oculorum suorum pupillas diligebat, sub Hadriani tyrannide in conspectu suo occidi videns, læto vultu mortem illorum fuerit intruita: *Et eos jugulare vidit cum gaudio.* Negari profecto nequit hos incredibilem exhibuisse intrepidi animi constantiam, veruntamen nullus illorum aut illarum cum Maria comparandus venit. Constantia enim, quam Virgo in Filii sui passionis ostendit, ejuslibet alterius creaturæ constantiam tantum excedit, quantum Sol quamlibet stellam, vel universum in magnitudine quemvis atomum excedere noscitur. Unde Canisius scripsit: *Stabat gratulabunda Maria, quod Filium tam gloriose certantem, hostesque omnes brevi victurum intelligeret. Stabat sua virtutis, atque constantie, quæ rebus adversis probanda erat, memorandum exemplum posteris præbitura: quandoquidem nec tribulatio, nec angustia, nec periculum, nec persecutio, nec gladius, nec mors, nec vita, neque alia creatura illam separare posset à charitate Christi, cui mente penitus cohererebat.* Quæ nobis quoque in sufferendis generoso forti, & intrepido animo omnibus hujus mundi miseriis & adversitatibus, constantiæ præclarum exemplum esse poterit. Hanc speculi loco usurpa, & ob oculos pone, utaris illa veluti pharmaco quodam lenitivo ad temperandas omnes tuas afflictiones, tuarumque ærumnarum amaritudines indulcorandas, certo tibi persuadendo, quod maxima afflictionum tuarum, solum stilla quædam sit, si compareretur cum afflictionibus, & doloribus Virginis. Hæc enim ratione ex passionibus Virginis indicibilem recipies consolationem. Quam tibi concedat omnipotens Deus. Qui vivit, & regnat in sæcula sæculorum.

Amen.

Petr. Canis.
lib. 4. de
Deipara.

SERMO DECIMUS.

IN FESTO

S. FRANCISCI DE PAULA.

Non est inventus similis illi, qui conservaret legem excelsi. Ecclesi. 44.

Sicut stellæ sunt veluti gemmæ, & lapides pretiosi, qui venustum cæli pallium insigniter illustant, & adornant: Flores quoque & poma aurea, aliquæ qui è terra nascuntur, fructus, divitiæ sunt, quæ in terræ sinu in nostrum commodum conversantur, ita quoque virtutes morales ornatum extremum ministrant quo animæ mitum in modum exornatur, ad eò ut super omnes mundi creaturas anima per virtutes sublimetur. Unde, qui verus est virtutum possessor, gloriari merito potest se quintam habere omnium bonorum essentiam: *Virtus fert omnia secum*, scribit Eruditus ille. Cum hac sola Laetius cuncta sua desideria abundè explevit, apertè declarans: *Virtutem sibi sufficere ad felicitatem, nec ullæ re opus habere*. Apud Stoicos per omnium ora hoc resonabat axioma: *Nihil expectandum præter virtutem*. Phocion Atheniensis nil nisi virtutem in pretio habebat, affirmare solitus, quod *unica virtus sit potens, reliqua autem cuncta nugæ*. nulla in mundo dominatur felicitas, quæ illam tanquam vasallam, & subdita Regnam suam non recognoscat, eidem velut tributaria omnem cedens gloriam & honorem: *omnes opes* (inquit Plato) *omnium rerum copiam virtuti concederet*. Verum quidem est quod raro, & difficulter omnes, vel multæ virtutes simul, & unitæ in unoquoque reperiuntur, veruntamen in solo magno Dei servo Francisco de Paula veluti in propria metropoli, sine numero latæ, & tranquilla simul collectæ resederunt: *Non est inventus similis illi*. Dicite enim fides, fax illa ardens, & vehementer lucens, quæ in die nativitatis suæ super domo in qua nascebatur comparuit, quid aliud fuit, quam verum ardentis, & vivacis fidei suæ indicium, quam suo tempore erat habiturus? Quan-

do parentes suos, utcumque Afflictiū eliqueducerent, enixè rogavit, quid indicaret voluntatem, quam debitam erga S. Franciscum gratitudinem, utpote per cuius intercessionem patrem illum impetraverant? Nunquid, quando quatuordecim annos natus, velut novellam quidam Joannes Baptista, in solitatum quoddam desertum se subducit, sequeretur radicibus, & agrostibus, seu sylvestribus herbis sustentat, hinc asperitatem poenitentiae rigoribus suis prælabitur? Quando integras noctes in vigiliis transiit, coram Crucifixi genibus crudelitatem tribulationum, tormentorumque acerbiterat spiritus, & fletibus prosequatur, quid aliud quam affectus pietatis suæ expressivos infundebat? Quando temerarium Hæreticorum assensum detestabatur, quo candidum virginitatis florem conculcabant, nunquid tunc clarescebat, quam sismo vinculo virginali punctam habebat, nunquid tunc quam fervens in oratione futurus esset expressè prælagivit? Si perterritus, ac sollicitante Ludovico XI. à Siro IX. vocatus, & iussus promptissimè in Galliam regnum se contulit, nunquid in eo exactissime obedientie actum exercuit? Nonquid servidum se Catholicæ Religionis professorem esse ostendit, quando diversas Paterni, Spezzani, Coregliani, in Sicilia, Turonibus in Francia Ecclesias edificavit? Quis illum non diceret maximum voluntariæ paupertatis amicum, qui omnem in solo Deo spem collocatam habere, tum dum audit illam exigentem auri copiam, quam S. Constatia sibi donatam accepit, hoc tantum cupi, acceptare voluisse, quo ad extremam necessitatem usum opus habebat? Nunquid prudentem, ac providum se esse opere ostendit, quando pro Zola

Cam. in li. Symb. Laert. l. 6. Man. l. 6. Apoph.

Stobæus serm. de Prud.

Plato in Manesim.

Ecclesiast. 44.

bono, ac felici Religionis suae regimine Patrem Bernardinum de Otturto, cum duobus sociis Correctorem, & Coadjutorem constituit? Ex quo pacem in Tusciam, irruptiones Tutarum in Christianissimum, Otturto amissionem, ejusdemque recuperationem, Francisci I. Galliarum Regis Nativitatem, Julii II. Pontificatum aliosque similes eventus, prout ex ejus litteris ad Simonem de Limena scriptis videri potest, certissima subsecuta veritate vaticinando praedixit, nunquid illum prophetiae dono claruisse verè affirmare poterimus? Profecto, si quis Lycæum, sive Areopagum virtutum ipsum fuisse alleverant, à veritate non procul abibit. Veruntamen hæc ita se habeant, res tamen virtutes particulatim in hoc magno Dei servo præ ceteris gloriosè resplenduisse videntur, ob quas proinde iure de ipso dici possit: *Non est inventus similis illi*, sicut autem hæc, nimirum, Humilitas, Charitas, & Abstinencia. Etenim Minimus appellari voluit, veluti ab Humilitate profusus exinanitus. Sanctissimæ Religionis suae primordia fundavit, ex ardentissima Charitate, qua fuit succentus. Denique tanquam Abstinencia observantissimus Filios suos quarto abstinencia quadragesimalis voto adstrinxit. Unde in omnibus, in his autem particulatim *conservavit legem excellenti*. Quocirca quo tempore ego tres prænominate Francisci virtutes, veluti lites fragrantissimi flores essent, tanquam apes quædam intellectus mei alis eas circum volitando delibabo, vos, ut benigna attentionis, & silentii aura mihi faveatis, enixe requiro.

2. *Non est inventus similis illi*. Franciscus de Paula in submissa humilitate adeo profundus fuit, ut oculi mei insufficientes se fateri cogantur, ad eam visus mei brevitate penetrandam. Imò adeo reverè Minimus fuit, ut oculorum meorum lumen vix illum à nihilo discernere valeat. Et tamen Religionis suae curis cum universis totis, & machinis adpertinentibus, eò quod minimus esset ab hac parva Fornice moveri, & trahere dirigi potuit. Referunt etenim Historiæ Triterien quendam universa necessaria sua suppellestiles optimè instructam ab ingeniosa quadam manu factam fuisse in quantitate adeo minutam, ut unica apicula alis suis expansis contegere poterit. Humilitas porò Francisci quanta magis ipsum minimum reddit, tanto maiorem Oratoribus ad dignè de eo discurrendum adfert difficultatē. Unde sicut vastæ machinæ ad hoc, ut tractabiles reddantur, in minore quantita-

tem redigi & paululum diminui debent, ita contrario huius magni Patriarchæ humilitas, ut discerni, & videri possit, nonnihil debet extolli, & magnificari. Atque idèd sicut ex Saryri cuiusdam parvitate nonnemo excedentem gygantis cuiusdam staturam demonstrare novit, ita quoque dum ego sancti huius adeo celebris, & famosi Patriarchæ excellentias adduxero, vobis liberum campum cedam conjiciendi profundam ejus sanctissimi viri humilitatem, qui è minimo factus est maximus, cum illa sit Dei Opt. Max. insolita consuetudo, quod illos exaltet, qui se humiliant, quodque nobilitatis coloribus illos illustret, qui intra natalium obscuritatem ferenam secum semper deferunt conscientiam.

3. Qui verè nobilitatis non habet notitiam, facile induci possit ad credendum Franciscum ignobilem esse natum, tum quantum ad patriam, tum etiam quoad parentes, quos tamen honoratos, Deumque verè timentes habuit: Contra verò ego ex humilibus hisce principis, & vilius natalium antecedentibus, efficacem verè nobilitatis, & excellentiæ deduco consequentiam. Etenim Astrologi docent, quod quando Sola Luna remotius abest, tanto Luna oculis nostris splendidior, majorque esse videatur: *Quo longior à Sole recedit Luna, eò clarior est*. Unde derivatum est emblemata Solis, & Lunæ procul à se invicem remotæ, cum hac epigraphia: *Clarior Andr. lucet longè*. Porò solem nobilitatis symbolum esse multæ rationes efficaciter persuadent, unde *apud Ioan. Sol apud antiquos dignitatis Imperialis, & Regum p. 2. græ symbolum erat*. Cui seminum, in quo sibi *in theatro symb.* solem se amplexum videbatur, Astrologi exposuerunt, dicentes: *Esse omen faustum, & propitium? Et tres decades annorum adiciendos vita Regis affirmarunt*? eò quod Sol utpote Rex planetarum, maiestatem Regiam communiter indicet. Sic quoque quando universa *solem corona cingi vidit, Apollonius Magnus famosus mox prælagivit, Pise r. 1. militem quendam qui Stephanus cognominabatur, quod in Græco idem, quod Corona, significat, in eodem temporis momento occidere Domitianum Imperatorem Soligitur suis splendoribus illustratus maiestatem imperialem devorat, seu familiam illustrem, aut natalium nobilitatem? Luna verò demissionis, & humilitatis symbolum est, ut proinde benè nominata sit in scriptura: *Luminare minus*. Estque in cælo omnium infimo situata: *Luna est planeta in infimo cælo*. Unde à paritate deducere, & arguere possumus, quòd sicut Sol remotior, majoris in Luna *563. fac. 2. lumi.**

Luminis, & magnitudinis causa est: Ita pariter quando Luna humilitatis Francisci ab illustri, & splendide natalium nobilitate sole fuit remotior, tantò facta sit apud Deum dignior, & excellentior. Ambigat igitur, quisquis volens, pro sapia, patre, & sanguinis egregiam nobilitatem, non tamen id faciet sanctus Franciscus, quin potius natalium suorum humilitati minimi qualitatem adjugeos, suam quam maximè clarescere fecit nobilitatem & excellentiam.

Clarius lucet longè

4. Porro Sanctitatis suae fama multos ad eum in servitio Dei consecretandum efficacissimè attrahebat, quos in Chorum ad psallendum, summamque Altissimi Majestatem venerandam perducebat? Quibus proinde regulam dedit, instituit religionem, in eaque prae ter tria vota solennia ordinaria, quantum insuper perpetuè abstinentiae à carnibus, aliisque ejusdem conditionis cibis adjuvit eisdemque pariter uniformi terre coloris habitu, pro ut etiamnum adhuc videtur, vestivit. Etenim in hac sui Ordinis institutione unicà duntaxat actionem, quam maximè admittit, scilicet, quod in capite suo consuevit illam clericalem per modum coronae caput cingentem? uti in aliis Religionibus solemne est, portare noluerit, illamque etiam à minimis suis deferri vetuerit. Cur ita? Num fortè credebatur Religioso statui minimè convenire, signum illud in vertice deferre, quod spinosum Crucifixi Redemptoris diadema repraesentat? *Tonjura capitis Sacerdotis & rotunda ejus pilorum media sectio, vice corona est spinea, quam Christus gestavit, inquit S. Germanus Archiepiscopus Constantiopolitani.*

5. Consuetudo erat apud Romanos, quod nascente masculo honoris causa ad fores domus corona quadam suspenderetur. Unde Juvenalis.

Foribus suspende coronas

Iam Pater es.

Atque idem cum Franciscus tot filiorum Pater sit, quor Religiosos in ordinem suum admisit, cur coronam in capite suo deferre detrectat? Porro cum Eduardus I. Angliae Rex Joannem Balium Scotiae Regem in praelio accepisset captivum, eidem, ut Regium diadema e capite deponeret imperavit, quippe qui servus factus amissa libertate, conditionem accepisset Regio diademati minimè convenientem. O Rex, hoc insigne dedecet hominem factum alieni juris, corona servitus impatiens, est tessera liber-

tatis. Merito igitur Franciscus quoque, utpote qui una cum omnibus Religiosis suis se declararet servum Dei, ac proinde propriae voluntatis arbitrium exuerat, seque quatuor votorum vinculis colligaverat, coronam quae servitutis impatiens, & tessera est libertatis, in capite suo portare abaquebat: Henricus III. Emblematis loco tres coronas pingi fecit, quarum una Poloniae, altera Franciae regnum referebat, tertia autem, quae ambabus praedictis supereminerebat eam indicat, quae post praesentem vitam in caelis obtinenda speratur, cum hac inscriptione: *Manet ultima calo*, quod illi Apostoli dicto pulcherrimè consonat: *Reposita est nobis corona justitia*. Franciscus quoque filios suos his in terris coronam portare noluit, qui potius illis iussit, ut strenuè pro illa in caelis conquirenda, ad Dei honorem, & obsequium decerent. Etenim verum quidem est consuevit clericalem in modum coronae factam S. Petri ab infidelibus ad majus ejus vilipendium, & contemptum interrogatam fuisse, hanc tamen Dei Filius in speciem gloriam, & dignitatem mutavit: Unde sanctus Germanus: *Insuper Domini venerandi capitis Apostoli Petri, qui cum discipulis esset ad praedicationem Domini & Magistri ei contra est ab eis, eique Magister Christus humiliter, & infamiam in honorem, illusionem in gloriam convertit*. Unde Franciscus, qui Religiosos suos minimos esse volebat, noluit, ut in capite illam deferrent coronam, quae gloriam, dignitatem, & excellentiam demonstrat. Ad imitationem Titi Vespasiani, qui factus victor urbis Hierosolymitanae, Regiam ejusdem urbis coronam acceptare rexit: Cum capiti Hierosolymis à finitimis gentibus ob villorum coronam auri ei offerretur, respuit, dictitantem se talis honore indignum. Idemmet fecit Godefridus Bullionensis, Tuncnam Hierosolymorum Rex creatus à Latinis, de regiam potestatem sine insignibus accepit, negavit eam in ea urbe coronam sumpturum, ubi Dominus & illi Deus spineam gestasset. Canutus, qui primus Angliae Rex fuit, cum Ecclesiam hujus nominis Angliae Rex fuit, cum Ecclesiam ingressus Cracivico vicinus additaret, se in eius praesentia indignum esse reputans, qui Regi Thome corona in capite redimere esset, eandem per humilitatis insignem actus e capite suo propriis manibus sublatam, Crucifixi Redemptoris nostri capiti superimposuit. Eandem ex illis mo fuisse S. Francisci sensum, adeo cum hominibus fuit, ut se omnesque suos indignos existimaret, qui diadema illud, quod coronam seculi

D. GERM.
Constantinop.
t. 8.
Bibl. PP.
f. 54. col.
16.

JUVEN.
Satyra 9.

ANDREAS
Duchefne
in hist.
Angl. ann.
1300.

Christi refert, in capite suo deferrent. Fecitque ad exemplum militis illius Romani, & de quo Tertullianus refert, quod, cum ab Imperatoribus Severo, & Aurelio, in generositatis suae condignum praemium coronam accepisset ex Lauro contextam, ad id humilis extiterit, quod ad illam in capite suo deferendam induci nunquam potuerit, dicendo quod solum illam manibus suis deferre mereretur, donec Rex Regum Crucifixus Salvator noster e manibus super caput ejus reponeret. Verum cedat procul militis huius humilitas humilitati profundissimae S. Francisci utpote qui non solum quoad se in capite proprio deferre noluit, sed etiam ab aliis Religiosis suis portari prohibuit. O ingens, & profunda humilitas! O Francisce, merito tibi debetur gloriosus ille minimi titulus. *Non est in ventus.*

6. Olim apud Hebraeos minimum esse per sinapis similitudinem exprimebatur, cujus granum ex omnibus minimis unum est. Et ut Maldonatus scribit: Cum aliquid valde parvum esse significatur, grano Sinapis simile esse dicebatur. Unde non existimo ineptam fore comparationem: si Franciscum grano sinapis aequalem esse ostendit, idque eo majori cum iure, quod ambobus minimi nomine appellentur: Quod minimum est omnibus seminibus. Postea vero in tantam magnitudinem excrevit, ut fiat arbor, in cujus late protensis ramis aves caeli libenter habitant: Cum autem creverit, factum est majus omnibus oleis, & fit arbor, in ut volucres habitent in ramis ejus. Qua de re sanctus Pater Augustinus loquens dixit: Granum sinapis magnum est non specie, sed virtute: quod est idem, ac si dicerem, magnum est non secundum quantitatem molis, sed virtutis. Inter omnes creaturas rationales Franciscus de Paula se minimum reputavit, non solum, quia in regione quadam modica, & vili natus fuit, fuitque filius Jacobi Martolillae, & Viennae de Friscaldo conjugum quidem honoratorum, sed humilis conditionis: verum etiam, quia minimus, & abjectissimus de semetipso sensit, se se inter minores aestimando minimum? & profecto apte ad ejus indolem, & inclinationem locutus fuisset, qui ei dixisset: *Minimus es omnibus hominibus.* At vero deinceps Deus voluit, ut instar sinapis crederet, & fieret major omnibus, vel saltem in sanctitate, & meritis nequaquam inferior multis aliis maximae sanctitatis viris. Ipse namque velut arbor crevit, &

religionis suae ramos in omnes Europae partes extendit, imo ab Oriente ad occalum? *Factus est arbor, in qua non aves caeli, sed tot, & tot milia servorum DEI, Praedicatorum celeberrimorum, Theologorum insignium & Praelatorum habitant in ramis ejus, id est; exponit Syriaca, obumbrantur in ramis ejus, subque ejus regula, & instituto sanctissime vivunt?* adeo ut cum magno sanctae Ecclesiae Doctore Augustino dicere possim, quod *Franciscus licet minimus fuerit, magnus tamen non specie, sed virtute.* Et si nonnemo sapienter affirmavit, quod *bonum non est in magno, sed in bono magnum est,* ego servata proportionem dicere poterō, quod *optimum non est in maximo, sed in minimo optimū est, & maximum, in omni genere bonitatis, & magnitudinis moralis.*

7. Illis, qui in novissimo iudicii die ad dexteram collocabuntur, & ad praemia remittendi sunt coelestis paradisi, Dei Filius reperet, & exponet charitatem, quam in hac mortali vita erga ipsum exercitavit dicendo: Quando me vidisti famelicum, & sitibundum, nudum, & infirmum peregrinum, & incarceratum, promptum necessitatibus meis attulisti subsidium. Et quidem tamen si hocce charitatis actus in propriam personam meam non exhibueris; verumtamen Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Ecce quoniam sunt hi fratres Salvatoris? Non auditis? Minimi. Fratribus meis minimis? Verum enimvero, ex quo Christus magnus imo maximus est, Princeps omnium Principum, Dominus dominantium, Rex Regum, & Deus universi, magnus, excelsus, sublimis, quatione cum eo, qui minimus est, habere fraternitatem aliquam poterit? Ecce Franciscum gloriosissime sublimatum, & magnificatum, siquidem ab eo quod est esset minimum, in tantam fuit altitudinem sublimatus, ut Dei Filius eum eodem loco, & gradu habuerit, quo habet solent fratres a fratre. Unde Chrysostomus: *Quid vis; si fratres tui sunt, quomodo minimos eos appellas?* Imo vero, quia minimi sunt, ideo dignitatem hanc, & excellentiam quam maxime merentur: *Imo ideo fratres, quia humiles, quia abjecti.* At vero video mihi adhuc profundius latens penetrare mysterium, nam dum verba Domini bene considero: *Quamdiu fecistis uni ex minimis meis fratribus, mihi fecistis.* Videntur mihi minimi incomparabiliter majores

Syriaca.

Scapbaus apud Euseb. l. 2. de arte vol. cap. 88.

Matth. 25. v. 40.

Chrysost. 10. 2. in Matth. c. 25. hom. 8. fol. 140. col. 1. B.

majora accipere favorum incrementa, adeo etiam, ut id ipsum credibilitati, excedere limites videatur: *Mihi fecistis quod minimis fecistis*: Ergo ne minimus & Deus una erit, & ipsissima entitas? adeo ut minimus cum divinitate in eodem sit ordine, id est, ut vel Deus fiat minimus, aut vero minimus mereatur in Deum? sed verendum inquit ne isthæc exaggeratio iustos nimium terminos excedat. Scio equidem quod magnus Macedoniæ Monarcha Ephæstionem ob raras ejus qualitates alterum Alexandrum, dicere, atque censere dedignatus non fuerit, quando Silig Gambem Daris Regis matrem Ephæstionem loco Alexandri venerando errasse se credentem Rex manu apprehensam in pedes levavit dicens: *Non errasti Mater, nam & hic Alexander est*: ut refert Quintus Curtius? verum tamen quod inter aliquem minimum, qualis Franciscus erat, & ejusmodi magnatem, qualis Deus est, *excelsus Dominus*, inquit Propheta, talis intercedat correspondentia, ut ambo unius, & ejusdem sint identitatis, excelsus quidam est, qui duntaxat profundæ euidam humilitati attribui potest: *Habent hoc minimi*, inquit Scriptur quidam solemniter, *quod supergrediantur ipsos terminos naturæ*. Speculatio quidem hæc est, verum tamen super Evangelicam veritatem fundata, quæ Dionysio Carthusiano attribuitur, qui dicit: *(id est minimi) sunt corpus meum mysticum, & caro mea, & tam grata habeo bona et facta, ac si mea persona essent exhibita*. Quo etiam sensu sanctus Bernardus ad humilitatem nos exhortans, dicebat: *Per humilitatem ad sublimitatem ascenditur, quia hæc est via, non alia præter ipsam*. Christus enim cum per naturam divinitatis non haberet quo cresceret, vel ascenderet (quia ultra Deum nihil est) per descensum, quodam modo, ut cresceret invenit.

8. Etenim si verum est quod Deus honorat, & excellentias non dispenfet ut alii hujus mundi homines, id est, respiciendo ad proprias passionnes, sed juxta meritum exigentiam, ad hanc veritatem in me confirmandam scire perciperem, quidnam in sancto Petro cæteris Apostolis excellentiæ fuerit ut per illam se maxima, quæ in mundo est præminencia, qualis est summus Pontificatus, dignum reddiderit: Imò præ omnibus aliis illa dignitate indignissimus non immerito videri posset, ob gravissimos ab eo commissos errores, quando trina vice passionis tempore Filium Dei negavit. Tandem verò

postquam causam hujus intra memetipsum nonnihil profundius scrutatus fuisset, mentis obvenerit tertia illa manifestatio, quæ Christus post gloriosam suam Resurrectionem de semetipso fecit, quando post habitam ex pace, & pascæ resurrectionem Christus Petrum ad se vocatum interrogavit dicens: *Joannes 21. versu 15. Simon Ioannes diligis me plus his?* Cui ipse promptè quidem respondit: *Etenim Domine? Tu scis quia amo te*. Sed an æque aptè, valde dubito: Neque enim mihi videtur quod ad interrogationis punctum propriè & accurate respondeat? non enim Dominus ipsum solummodo an diligat, interrogat, sed an plus aliis diligat? Non enim tantum dicit, *diligis me*; sed addit: *Diligis me plus his?* Etenim quod diligat, jam Christus de facto supponit, nam quoad substantiam amoris, id est, quod amare nequaquam dubitat, sed circumstantiam solummodo scire desiderat, id est, *an plus his?* Petrus autem quod hanc arctet, fore quod proposuerit non intellexit, autem quia respondendo turbatus, aut confusus fuit, plane lubricavit. Ergone tanti intercessere: *Etenim Domine, tu scis, quia amo plus his?* Cum Petrus idemmet ille sit qui in ultima cœna affectuosissimum, & animosissimum se præ omnibus aliis ostendit, dicendo: *Ego omnes scandalizavi fuerint in te, ego non scandalizabor, cur modò amorem suum cuiusvis dicitur amoris prævalere non declarat, dicendo: Diligite plus his?* Utique? Adhuc, factus seniculus cognoscebat, quod ipse plus prælationem diceret, & superiorem se præ alios, atque idem tanquam is, qui de semetipso humiliter sentiebat, nemini se, quod amaret benevolentiam erga magistrum, superiorem demonstrare voluit, quin potius minorem, & inferiorem se omnibus fecit, ac præiale dicitur: *Tu scis, quia amo te?* non tamen addit *plus his*. Hæc ergo Christus motus fuisse videtur, ut diceret: ita ut dicitur Petre? adeo humiliter omnes de semetipso sentire didicisti? Humilitas hæc, quæ te omnibus postponis, meretur, ut ad talem exaltationis dignitatem, & præminenciam, quæ omnibus, qui in mundo sunt, anteponi possit, atque idem ex nunc Papam te esse v. lo, Vicarius meus eris, id est, alter ego, & quid in terra Deus Pasce agnos meos, pasce oves meas, idque ut Cardinalis Toletus ingeniose animadvertit: *Per humilitatem ejus Dominus omnibus maxime*

Q. Curt.
lib. 3. de
rebus A-
lex. Magni
fol. 46.

Didacus
de Baza
2.1. de
Christo.
fig. 1.3. c. 1.
S. 7.
Dionys.
Carth. in
cap. 25.
Matth.
a. 60. fol.
2. 11. C.
D. Bern.
1. 1. ser. 2.
de Ascens.
fol. 2. 52.

folio
Dionys.
Carth. in
cap. 25.
Matth.
a. 60. fol.
2. 11. C.
D. Bern.
1. 1. ser. 2.
de Ascens.
fol. 2. 52.

folio
Dionys.
Carth. in
cap. 25.
Matth.
a. 60. fol.
2. 11. C.
D. Bern.
1. 1. ser. 2.
de Ascens.
fol. 2. 52.

D. Hier.
in epist.
ad Gal.
c. 1. v. 1.
fol. 110.
col. 1. F.

vet, quod jam ceteris non se praeferret. Demonstrare itaque Christus voluit, quod meritum humilitatis Petro dignitatem contulerit Papatus, quodque ex eo, quia se quovis alio inferiori agnovit, Deus ipsum super omnes alios evertit, unde hoc axioma deduci facile potest, quod *summa humilitati summa dignitas confinis est*. Verum enim vero attente hic observandum est, quod tamen Petrus se non praeulerit aliis, non tamen ideo se declaravit Minorem, vel Minimum? Non enim in aliorum se jurisdictionem ingerere, sed humilitatem Fratris Minoris Francisco Assisiani, humilitatem vero Minimi Francisco de Paula relinquere voluit. Atque ideo, quod si Petrus eo solo, quia se aliis non praeulerit Christo tanta dignitate, quanta Pontificatus esse censetur, dignus iudicatus fuit, necessum est ut Franciscus de Paula, qui se ad inferiorem humilitatis gradum demisit, qualis est Minimum esse, aestimari velle (imo qui in litteris suis hunc in modum se subiecit: *Frater Franciscus de Paula Minorum servorum Iesu Christi benedicti Minimus*) si humilitas celsitudinis mensura aestimanda sit, dignitate quadam tali, quae Papatu Petro collato longe superior sit, remuneretur. Atque ideo Deus illum sibi metipsum similem effecit, & quasi per gratiam, & participationem alium quendam Deum, siquidem Papatu nulla praeter hanc reperitur alia dignitas superior. Quod uni ex Minimis meis fecisti mihi fecisti. Summa humilitati summa dignitas confinis est. Ac proinde hujus tam eximiae Francisci humilitatis honorem emblemata quoddam erigatur depingendo in corpore Emblematis unam nullam scilicet O cum hac subjun-
 1. 7. fo. Aepigraphie: *Addito Minimo Maximum fiet*.
 402. n. 15. Nam postquam Sanctus Franciscus, quoniam humilibus & quasi nihil aestimatis parilibus oriundus, ac proinde nullae similis erat, Minimi titulum ex humilitatis syaeræ motivo sibi adsevit, adeo factus est Maximus, ut dici possit: *Non est inventus similis illi*.

D. Hier.
 in epist.
 ad Galat.
 c. 3. v. 10.
 1. 1. 10.
 1. 1. 10.

9. Porro magnus Dei servus probè sciens, quod, ut Sanctus Hieronymus inquit, virtutes sine charitate, non sunt censendae virtutes: sine charitate virtutes ceterae non putantur esse virtutes (Unde motus Apostolus salutare hoc nobis monitum dedit, scilicet, ut *Omnia nostra in charitate fiant*). In sacrae Religionis suae vexillis hoc symbolum Charitatis, ex industria elegit, quasi subditis suis cum Sancto Paulo diceret: *Super omnia haec Charitatem habete, quae est vinculum*
 Paoletti Sancturale.

perfectiois. Id est, sciendum vobis est, quod paupertas vestra, castitas, obedientia, jejunia, disciplinae, & abstinentiae vestrae monetae quaedam sint, quae, nisi obsignatae sint forma charitatis, nullius apud Deum sint valoris: Si distribueris in cibos pauperum omnes facultates meas (dicebat Doctor Gentium) Si tradideris corpus meum ut ardeam, charitatem autem non habueris, nihil mihi prodest. Hanc igitur Franciscus coram oculis suis semper habebat. Nihil unquam loquebatur, nisi in ore habendo charitatem: sive praeciperet, sive rogaret, sive ipsemet operaretur, semper, & ubique charitatem in-
 gerebat, discipulis suis cum Joanne dicendo: *Discipuli, diligite alterutrum, & omnia vestra in charitate fiant*. Nec mirum? nam quantum Charitas discordiae adversatur, tantum cum concordia, & pace confederata esse noscitur? Quisquis enim veram charitatem habet, eandem non nisi in concordia, obsequia, & favores valet adhibere? quo sensu locutus est ad Collosenses Sanctus Paulus Apostolus dum ait? *Super omnia autem haec charitatem habete, quae est vinculum perfectionis*. Et Pax Christi exulet in cordibus vestris. Quibus verbis inferre velle videtur, quod ubicunque charitas est, pax quoque floreat, & concordia? prout notavit Doctor Angelicus ibidem, dicens: *Ex charitate mox oritur pax*. Unde sicut Sanctus hic Patriarcha charitati plan-
 tandae, fovendae, & propagandae studebat, ita quoque pacis stabilendae erat studiosissimus. Contigit quod suo tempore duo germani fratres propter morum arborem in graves inciderent rixas, & discordias, eo quod quilibet illorum illam suam esse praetendebat. Sanctus Patriarcha charitate motus, ne litigia in majora mala degenerarent, Optans lites tollere, ad orationem se recepit, eaque finita ad arborem conversus eidem ut sese per medium, divideret praecipit: *O Creatura Dei, ego Minimus servorum ejus, in nomine sanctissimae Trinitatis impero tibi ut componas litigia inter istos duos Dominos temporales*. Et subito arbor illa in duas divisa est partes & quales ut quisque dimidium habuerit. Et ecce mox sopitae sunt omnes discordiae, praecisa est via omni hostilitati? extinctus, & suffocatus fuit illic omnis ignis, & quo alias oboriturum erat magnum, & inextinguibile incendium. Hi sunt effectus à quibus, tanquam à posteriori, conjici poterat fervor charitatis Franciscum accendens, charitatis inquam, quae in ejus sculpta erat corde, impressa autem in verbis & opere:
 S Omnia

1. Cor. 13.
 Ad Col.
 1. 3. n.
 14.

1. Cor. 13.

Opusc. c.
 4. Apost.
 fol. 142.

Ad Col.
 1. 3.
 D. Th.

In Colloq.
 famil. c. 2.
 fol. 96.

Omnia vestra in charitate fiant. Non est inven-
tus.

10. Alio quodam tempore accidit, quod sanctus Patriarcha summo Pontifici Sixto IV. ad nutum obtemperaturus, Galliarumque Regi Ludovico XI. qui illius in Gallias adventum persæpe, & instantè valde sollicitaverat, gratificaturus navi se commiserit in Gallias trajicienti: ubi autem in portu Massiliensi appulissent, custodes, seu excubitores portus illius contragium, aut alium aliquem finistram eventum mercentes, omnem in hoc operam adhibuerint, ne ullus eorum, qui in navierant, exonerati, aut littori appropinquare præsumeret, tameris id omnes vehementissimè cuperent, & instantissimè ab excubitoribus sibi indulgeti postularent. Tandem FRANCISCUS in navis puppim ascendens elata voce clamavit, & dixit: O Massilienses, quid est quod timetis?

In opus.

6. Fran.

Apophr.

6.1. f. 142.

Non est quod vel minimum malum à nobis formidetis, nihil enim faveat in civitatem inferemus, Deus enim nobiscum est, ac proinde exitum nostrum impedire noli. Illum in societate nostram DEUM habemus, qui nullus mali est bajulus, sed omnis boni dator, & colator munificentissimus: Deus est nobiscum, permittite nos intrare, quia nihil mali vobis afferemus. Quisnam ex vobis, O Auditores, hocce veros fuisse charitatis suæ effectus, seu potius excessus inficiabitur? DEVS est nobiscum, Deus charitas est, atque ideo, si Franciscus Deum secum habet, cor suum charitate plenum possidet. Urbem Massiliensem fortiter animat, & à cuiusvis mali timore, & suspicione securus esse jubet: *Permittite nos introire, quia nihil mali vobis afferemus.* Ab animis Massiliensium omnem timorem pellit, quod charitati propriè, tanquam effectus principalis, competit, affirmante id sancto Joanne 1. Joann. 4. v. 18. *Perfecta charitas foras mittit timorem.* Narbonensis esset, navisque, qua vehebatur, obvius haberet pyratas, Navarchus animo concidens dicebat, *Perditi sumus*: Sanctus autem fortes navis animos fuggerens, bono illos animo esse, nihilque penitus timere iussit, eo quod nullum proisus damnum, aut periculum passuri essent: In cap. 5. Proph. fol. 166. *Per charitatem, ne vos tam cito exanimemini? bono animo sumus omnes, ac firma spe in Domino confidamus, quia nullus ex nobis peribit.* Ergone tanta est Francisci Magnanimitas, ut nec ipsos Pyratas in mari reformi-

det? Quid si insultum intentare, & prælium aggredi præsumpserint, nunquid cavent vitæ, vel etiam utriusque iacturam formidebunt? sed quomodo (si cor Francisci instantissimum quoddam erat charitatis armanentarium) ab ullis timoris angustis invadi, aut contempnui? *Perfecta Charitas foras mittit timorem.* Unde omnibus aliis præ timore trepidantibus solum Francisci generosum pectus timorem omnem excluderat, quia præ cunctis aliis ardenti-ssima charitate flagrabat, in qua non fuit inven-

11. David erroris à se commissi eorumque recognoscens, coram DEO se in culpam delinquentem constituit, & egregios contritionis affectus dicendo pectus suum percussit, dicens: *Tibi soli peccavi.* Tibi soli? Ergone tibi videtur quod idem Deum offenderis? Nunquid per te mortuus Urias innocens? Nunquid Jacob Exercitus tui Ducem raras scripsisti, quibus illum in prima acie commendandum collocari jubebas? Nec tamen memini hujus boni militis, qui tibi in prælio adeo fideliter servierat, te reum pronuntiabis, sed tantum dicere audebis: Tibi soli peccavi. *Non dicebam injuria ulla Vriam affecisse.* Et alias subiungit: *Quid est, quod David DEO dicitur angustus? Tibi soli peccavi, cum etiam in hominibus peccavi.* Breviter dicam quod res est: Tamen Urias in iuste occidit jussit, ipse tamen nullum se in personam Uriæ errorem commisisse credebat, eo, quod ejus Patronus, Dominus & Rex esset, firmiter sibi persuadens, quod absolutum habeat dominium de subditis suis pro libito arbitrio suo statuendi, eisdem etiam nulla causa interficiendi, idque absque ullo culpa reatu, vel minimo Conscientiæ scrupulo, absque eo quod subditi se injuste oppressos, aut aggravatos esse lamentari audent, vel possint. Est enim apud multos Principes axioma certissimum, quod scilicet, subditos suos vexare, opprimere, angustare, & arumis afficere possint, prout eis bene visum fuerit, depredando eorum facultates, invadendo eorum honores, & famam, imponendo tributa, telonia, gabelas, & datias ad suum beneplacitum, imo etiam occidendo illos, si ei, quem sibi propoluerunt, pessimo fini resistere, aut impedimentum ponere præsumpserint. Imo insuper præterdunt, quod subditi per ejusmodi illatas injurias, & graves oppressiones se aggravatos, aut offensos esse

1. Ioan. 4.

v. 8.

Eccl. 10. Cat.

nequaquam lamentari, aut conqueri possint, eo quod ipsorum absoluti, & supremi sint Domini: Qui autem Dominus est, de re quavis, prout placuerit, disponere possit, præsumentes, quod in ipsis sit *pro ratione voluntas*: sic volo sic jubeo. Et, quod deterius, nemo etiam Confessorum, aut Patrum spiritualium contradicere, aut ex charitate movere se debeant ad aperitendum illis, in quo, & quanto errore versentur, sed potius cuncti obligati sint omni charitate, & conscientia postposita illis adherere, & in eorum iniquos procedendi modos consentire sive ex timore, sive ex motivo non amittendi gratiam sibi tanta cum servitute comparatam. Hinc ergo nascitur, quod Princeps se id faciendo non peccare existimet, sed potius licite se facere, quidquid libuerit: Hæc erat Davidis opinio, quando dicebat: *Tibi soli peccavi*, quasi diceret: Non existimo me Uriæ personam offendisse, multo minus Bersabeam consortem suam, quia hi mei subditi sunt, ego autem absolutus illorum Dominus, quia proinde de illis prout libuerit disponere possum, in mea est potestate vitam & honorem illis indulgere, aut vero eripere; quod si autem se hac in re gravatos esse sentiant, habeant patientiam: nam Rex ego sum, & hoc sufficit. Ultra hoc nemo sit, qui mihi contrarium dicat, aut se opponat; ac proinde: *Tibi soli peccavi*; quia nullus hominum eum increpavit, inquit Hesichius. Nullus erat, qui ex charitatis motivo, ipsi vel unum verbum dicere præsumeret, adeo ut necessum fuerit, ut Deus super ipsius facinoribus commoveretur, & Nathan Prophetam ad illum mitteret, qui per adhibitam ovis parabolam scilicet paulatim charitatis adhiberet officium cum admonendo, & corrigendo: *Reliquis omnibus ei tanquam Regi indulgentibus*, & peccatum silentio concegentibus, Deus misit Nathan, & nefarium illud scelus reprehendit; Concludit idemmet Hesichius.

12. Non ita Ferdinando Regi Neapolitano accidit, à quo cum Vir Dei pro fabricando juxta palatium regium Monasterio firum commodum obtinisset, post actas ei solemnes ob præstitum favorem gratias tandem subjunxit: Ego O Rex, tanquam subditus tuus, non possum, nec debeo tacere in eo, quod concernit Dei honorem, animæ tuæ salutem, ac subditorum tuorum beneficium, & commodum: Te itaque multis debitus obstrictum esse pro-

be scio, curandum tibi est, ut ab omni ære alieno te expedias, nec deinceps solutionis dilatione creditores tuos opprimas, & divexes. Ortho Petruccius senen. lib. opusculi. Sancti Francisci in Prophetiis fol. 164. Et lib. 1. cap. 8. §. 7. ibid. Notat. *Procuras statim solvere quod debes, quia displicet Deo cum Principes destruant bona sua, & credat mihi Alitudo tua, quod alterum semper clamat ad calum.* Rex se nullo ære alieno obnoxium esse Francisco respondit, ac proinde se nulla quoque restitutione obligatum teneri. Non? replicabat Franciscus? Nunquid contributiones daria, gabella, aliaque similia onera, quæ Majestas vestra subditis suis imponit, sanguis sunt hominum pauperum? Nunquid igitur in conscientia tua ad illas levandas, & ad eorum, quæ hæcenus ex iis indebitè tibi usurpasti restitutionem faciendam te obstrictum esse censebis. *Impositiones, & gabella, quas quotidie exigi facis à tuis subditis, sanguis pauperum sunt; ea restituere debes.* Et quidem si id credere regiveretis, per ipsammet experientiam tibi id verum esse comprobabo. Date mihi monetam. Rex itaque illi scutum dedit argenteum; Quod in manus acceptum sanctus facili negotio per medium confregit, sanguinemque ex ambabus scuti contracti partibus stillare manifestè ostendit; *Sanguine undequaque stillante dixit Regi sanguis pauperum est hic, qui clamat in calum.* Nullus Davidem Regem reprehendere ausus fuit; nullus hominum eum increpavit propter occisum Uriam. Nullus Regem Neapolitanum de oppressionem pauperum monere præsumpsit; solus Franciscus charitate instigatus sublata à vultu larva libere loquitur, & sine ullo respectu aut metu, quasi diceret, *Charitas Dei urget me.* Nathan cum dexteritate processit, & ne Regis defectum præpropere nimis ei aperiret, adhibuit parabolam, & prius cautè, in qua dispositione animus Regis constitutus esset, consideravit, timens ne forsitan Regis contra se irritaret furorem, aut iracundiam. Franciscus autem tot tantisque ceremoniis minime est usus, cum omni sinceritate ipsum Dei nomine est allocutus, verba non ponderat, neque Regem offendere formidat, potestatem sibi monetam coram facie regia frangit, pauperumque inde stillantem sanguinem eum perspicuè videre facit. Nec timuit aliquam ob id à Rege sustinere mortificationem, aut reprehensionem, nequaquam, quia *Charitas Dei*

urgetur eum; & charitas foras mittit timorem. O insignis Francisci charitas erga Regem, erga pauperes, erga Deum. *Nam est inventus similis illi.*

Rich. de S.
Victore.

13. Verissimum igitur nunc esse experior id, quod de charitate affirmavit Richardus à sancto Victore, dicens: *Charitas valens ad omnia, & omnibus praevalens.* Nihil enim adeo arduum, aut difficile erat, quod Franciscus sola Charitate praestare facillime non poterat, propterea in pauculis eventibus sequentibus videre licebit.

Quis enim saxo cuidam immensae magnitudinis, quod ab altissimo quodam monte cum evidenti periculo damificandi, & loca, & gentes bene multas in valle habitantes praecipuebat, quis, inquam, huic de damnum inferret, praecipere potuit? Potuit idipsum Francisci charitas *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quisnam sex nuces castaneas in terram plantando efficere potuit, ut eadem subito in totidem proceras arbores excreverent, ut hac ratione viro de totidem arboribus castaneis in obsequium fabricae ejusdem à sancto succis satisficeret? Id facere praevaluit charitas Francisci *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quisnam trabem aliquam curvam, & distortam ad hoc, ut pro sustentaculo Ecclesiae quae Paterni edificabatur, apte quadraret, rectificare, & prout opus erat extendere potuit? Fecit hoc Francisci charitas, *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quisnam necessitati, & egestati Monasterii in defectu lignorum ad ignem conservandum necessarium prospexit, lignaque adeo multiplicavit, ut in multum usque tempus sufficerent? Praestitit idipsum charitas Francisci *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quisnam ingens illud incendium, quo in campis vineae, frumenta, blada, & arbores conflagrare coeperant, extinxit, & sedavit? Charitas Francisci hoc fecit, *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quis ignem, & carbones accensos manibus contritare, & versare potuit haud secus ac si extinctus in eis ignis fuisset? Potuit hoc facere Francisci charitas, *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quis pallium suum ab Haereticis ex contemptu in ignem, & flammam projectum ne vel antequam haeretur, conservare potuit?

Charitas Francisci *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quis aquam quandam stagnantem, & putidam, quae malo fœtore suo aëra contaminabat, & fabricae monasterii non sine praedicio sanitatis illud incolentium, impedimento erat, alio divertere potuit? Charitas Francisci *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quis Melazzi in Sicilia in Conventu aqua dulci ob maris viciniam destituto, puteum fodere, ex eoque aquam suavem, salutarem, multisque infirmitatibus miraculose proficuum, extrahere valuit? Charitas Francisci *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quis instar Moysis petram quandam bacle suo percussione efflere potuit, ut Paulae aquae limpidissimae, & chrysellinae scaturirent concordes? Francisci charitas *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quis ad sedandas lites, quae inter duos viros, ob aliquorum rivulorum decursum, quibus possessiones damificabantur, oborae fuerant, praecipit ut alio cursum deflecterent, & remissum ad flumina sua, unde manabant, reverterentur? Charitas Francisci *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quis vinum consueque in penuario defecisse intelligens, ut pro toto Aprilis mense sufficeret, adeo copiose idipsum multiplicavit, ut nec Religiosis deinceps, nec pauperibus, aut Monasterii operariis unquam deficeret? Charitas Francisci *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quis Salvatorem in panis multiplicatione imitatus, decem panibus magnae cuidam pauperum turbae pro subsidio quotidiano ad Monasterii fores concurrenti abunde providit? Charitas Francisci *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quis maximam quandam vespertum multitudinem aëra adimplentem, operariosque ne in expoliendis pro ornamento Ecclesiae lapidibus progredi possent notabiliter impredientem alio amandavit, & ab illo loco exulare praecipit? Francisci charitas *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quis magnam serpentum multitudinem manibus apprehendere, atque ad integrum milliare in manibus suis deferre potuit, ut laboratores, qui illos viderant, offendere non valerent? Francisci charitas *valens ad omnia, & omnibus praevalens.*

Quis truttam piscem à Viro Dei cicuratum, eique adeo perfamiliarum, ut illam ex nomine Antonellam vocaret, cum è vivario erepta, cocta, sive affata viro sancto apponeretur, eandem manu illi ablandiendo ad vitam revocare potuit? Potuit Francisci charitas *valens ad omnia, & omnibus praevalens*.

Quis Agnellum jam coctum, & manducatum, pelle quoque ejus in fornacem ardentem projecta & consumpta, illum hisce verbis advocando Martinelle huc adfús, huc adfús Martinelle, vivificare iterum potuit, & efficere ut ad os fornacis intractus iterum, & illæsus, vivusque compateret? Francisci charitas id facere potuit, *valens ad omnia, in omnibus praevalens*.

Quis efficere poterit, ut sanctus Vir fornacem quandam ardentissimam, in qua lapides in calcem excoquebantur, ingrediens, ab ejus activitate, nec in vestimentis, nec in pilo quidem, multo minus alio membro lædi potuerit? Effecit hoc Francisci charitas, *valens ad omnia, & omnibus praevalens*.

Quis Virum Dei sanctum una cum sociis suis in pallio super mare strato consistentem, per mare prospero itinere, & majori eum securitate quam in navicula quadam ad portum usque Messanæ trajicere poterit? Poterit Francisci charitas *valens ad omnia, & omnibus praevalens*.

Quis mulieribus sterilibus spem parienti dare poterit, prouti Simonis Limenæ conjugii, & aliis accidit? Quis filiolo cuidam, qui monstruosus natus fuerat, membrorum distinctionem, & perfectionem vultus dare valebit? Quis reddere sanitatem infirmis, mundare leprolos, hydropicos curare, ab altitudine pinus cujusdam lapsum illæsum conservare, crura fracta illius qui ab altitudine quadam præcipitatus in terra moribundus jacebat, pristino statui restituere, multis loquelam reddere, Dæmones ab humanis corporibus ejicere, multos denique mortuos resuscitare poterit? Quis, quis, inquam, tot, tantaque prodigia operari prævaluit, præterquam sola Francisci novelli Thaumaturgi nostri charitas? Charitas Francisci *valens ad omnia, & omnibus praevalens*. Non est inventus similis illi.

PARS SECUNDA.

1. GLoriosus hic sanctus in tribus præcipue virtutibus singularis & eximius fuit; Nimirum in Humilitate, quia nullus alius Religionis alicujus fundator nomen Minimi sibi

vindicavit. In charitate, quia nullus illam veluti solenne symbolum, & peculiare trophæum suum in sigillis, armis, & vexillis expressam detulit. In abstinentia denique, quia nullus alius adeo rigorosam austeritatem exhibuit, se & subditos suos ad quantum perpetuæ Quadragesimæ, & inviolabilis à carnibus abstinentiæ votum arctissimè obligando. De primis duabus virtutibus hætenus legimus, de tertia vero, id est, de abstinentia à carnibus nonnullas particularitates in præsentì adjungemus, inquirendo rationes, cur Vir DEI Sanctus se, suoque Religiosos vojo adeo rigido simul obligare voluerit. Fortene ideo, quia Apostolus ad Romanos scripsit: *Bonum est non manducare carnem*, quia inde mortificatur sensualitas carnis, *Ad Rom. 14.* & major acquiritur vigor Spiritus? Vel ideo, quia Clemens Romanus dicit, quod per abstinentiam à Deo omnis gratia impetretur? *Quæ à Deo petitur, jejunando petitur.* Uode tot à Sancto Clemens. Francisco leguntur patrata prodigia, ut merito de eo dici possit? *Non est inventus similis illi.*

15. Verum enimvero mea quidem opinione Sanctus Vir Dei quantum vorum abstinentiæ à carnibus eo fine præcipue instituit, ut Religionis suæ perpetuitatem tanto magis stabiliret, securamque redderet. Pro cujus intelligentia attendendus est sequens sacre Scripturæ locus. In primo Regum libro legitur bellum quoddam crudele inter Israëlitas, & Philisthæos fuisse obortum, in cujus actuali prælio, Israëlitis exercitus infelicissime pugnavit; nam ab hoc prælio, tota domus Eli sacerdotis in præcipitium, & ruinam sui totalem pervenit. Duo enim filii ejus in prælio occubuerunt. *Duo filii Eli, Ophni, & Phineas mortui sunt. 1. Reg. 4.* Mox ut triste hoc novitium Eli sacerdos accepit, adeo turbatus est, ut cum esset annorum nonaginta octo in throno sedens, retrorsum cadens facta cervice mortuus fuerit. Hi demum funesti casus ut ad aures natus suæ pervenerunt, illa quoque tanto more inde correpta fuit, ut paulò postquam enixa fuerat, morte suam quoque vitam clausisset: *Irruerant enim in eam dolores subiti; in ipsa autem momento mortis ejus, &c.* Ecce totam domum adeo illustrem penitus extinctam! Ecce integram quandam familiam in tam brevi tempore deficientem, domum illam, quæ æternitatis privilegiis gaudere debebat, adeo subitò terminatam, & suppressam. Quis illis cura, quibus tam firmiter

miter subsistere videbatur, succidit? Tertullianus ex sacro textu ideo hoc factum esse deducit, quia carnibus manducandis dedit fuerunt: *Dum coquerentur carnes, & habebat fuscinulam tridentem in manu sua, & mittebat eum in lebetem, & omne quod levabat fuscinula, tollebat Sacerdos sibi.* Ex manducatione carnis, data est ruina, & destructio domus Heli, & filiorum suorum, imo totius familiae: *Filiis Heli in acie ruunt, virgines exspirant in partu; hanc enim meruerat à Deo plagam domus impudens, sacrificiorum carnalium defraudatrix; Ac proinde domus Heli, quae carnibus inhiabat, ut epulas sibi copiosas pararet, non potuit stare, sed funditus fuit dissipata.* Franciscus igitur qui Religionis, Domus, & familiae suae perpetuitatem desiderabat, carnem à se suisque domibus sequestrat, illamque omnibus Religiosis suis prohibet, vultque ut perpetuae obligationis quarto solemni voto ad abstinentiam à carnibus sese adstringant. Quarto eos voto adstrinxit.

In Brev.
Roman.

46. Sanctus etenim Vir Dei nequaquam de illorum Superiorum numero fuit, de quibus Salvator ait: *Alligant onera gravia, & importabilia, & imponant in humeros hominum digito autem suo nolunt ea movere, ipse namque praeter omnibus aliis filiis suis huiusmodi voti observantissimus fuit: (ibi abstinentia fuit admirabilis: semel in die post solis occasum reficiebatur, & ad panem, & aqua potum vix aliquid eiusmodi obsonii adhibebat, quo vesci in quadragesima licet.* Et id quidem

Matth. 6.
23.

In Brev.
Romano.

tanquam Superior, & caput Religionis facere omnino debebat, id quod quaedam scripturae loca pulchre declarant. Jonathan ad Sichemitas peroraturus Metaphora quadam, seu Apologo usus est ab arboribus desumpto, quae de capite quodam eligendo, quod omnibus praecipere posset, sollicitae erant; Et primo quidem visum est illis eligere Olivam arborem, quae dignitatem per illa verba: *Impera nobis, sibi oblatam acceptare recusavit, dicens. Nunquid possum deservere pinguedinem meam.* Etenim scire percipere, quamnam superioritas cum pinguedine repugnantiam habeat: potius enim apud nonnullos esse pinguem, & crassum praecipuum est meritum quo se ad assequendam superioritatem dignos efficiant, atque ideo non exultimarem, quod ad hoc, ut aliquis caput fiat, aliisque imperet, macilentia necessaria sit, sed potius prudentia. Unde advertendum est, quod per pinguedinem mensa lauta intelligatur, cibis pinguibus,

Iud. c. 9.
v. 9.

pretiosis, carnibus diversi generis, non retocquadragesimalibus eduliis instructa. Sic legitur in Jobo: *Requies mensa tua erit plena propolis, id est, Accubans mensa lautissima, epulaberis vultu splendide in incredibili bonorum emanatione fluentia.* Unde Spiritus sanctus nobis inhiare velle videtur, quod superior nequaquam temperatum per lautam mensam, & copiosarum exquisitarumque carniū apparatus incrementum impinguare debeat; ac proinde olivam sapientissime respondit: *Nunquid possum deservere pinguedinem meam?* quasi implicite simul alludendo, quod quisquis velut superior, & caput alios gubernat, cum singulari victus pastimonia, & cibus pinguibus, & delicatis absinthia se moderari, & vivere debeat. Etenim existimo quod Deus id ipsum quoque Prothoparentibus voluit persuadere voluit, quando dixit: *Faciatis hominem ad imaginem, &c.* Postea vero es superioritatem attribuit, eosque omnium Creatorum capita, & rectores constituit: *Et piscibus maris, & volatilibus caeli, & bestis universae terrae, omnique reptili quod movetur in terra.* Ecce igitur hic illos à Deo superioribus constitutos esse vides; veruntamen videamus qualem illis Deus mensa apparatus apponet, qualia illis fercula praeparat, quibus cibis illis nutrire velit. Num forte delicatas illis ferat aut volatiliū carnes sed manducandum adhibebit? Nequaquam, sed meros cibos quadragesimales, herbas, scilicet, & legumina. Ecce dicit vobis omnem herbam asserentem semen super terram, ut sint vobis in escam. Quia igitur Franciscus caput, & institutor Minimum, omniumque Religiosorum suorum superior erat, quid fecit? Reliquit pinguedinem suam. Substantialibus carnium cibis renuntiavit, Deoque se illas nunquam gustaturum promisit, nec aliam sibi deinceps curaturum se esse alimoniam, quam similem in cibis, quos Deus Adae manducandos indidit, herbas scilicet, legumina, quae sunt terrae semina, haec inquam, suis praescripsit, ut sint ipsi in escam, Quemvis autem alium cibum, qui non sit quadragesimalis atque à charissimis fororibus suis Paupertate, & Abstinentia illis subministratus rigidissime prohibuit: *Ad panem & aquam potum vix aliquid eiusmodi obsonii adhibebat, quo vesci in Quadragesima licet.*

17. Satis vobis notum est, O Auditores, quales ignis potentia operetur effectus, quod scilicet ferrum consumat, & aris duritiem lique-

faciat, durissimosque lapides in cineres resolvat, quæ virtus illi a Deo indita est, veluti ejus congenita proprietas, & naturalis activitas, adeo ut quotiescunque materiam aliquam combustibilem sibi proximam habet, & vicinam hanc congenitam sibi comburendi, liquefaciendi, incinerandi activitatem non exerceat non possit. Verumtamen rem verè obstupescendam audite: Franciscus bis calcariam, sive fornacem, in qua (ut superius in prima parte insinuavimus est) ignis ardor lapides in calcem excoquit, ingressus est, & tamen fornacis illius incendium ob intensissimum sui ardorem inferno similis esse videri potuisset, ipse tamen ab hoc ardore, ne in uno quidem capillo læsus, aut in vestimentis ambultus fuit. Quid hic tibi videtur? Argone ignis functiones suas, & congenitam sibi activitatem non exerceat? si in igne aria liquefiant, durissimique lapides in calcem convertantur & pulveres, cur in eodem Franciscus intactus permanet, & illæsus? Quod si Deus igitur hanc comburendi proprietatem indidit, cur circa Franciscum conformiter naturæ suæ operationes suas exequi intermitteret?

12. Oportune hoc loco in mentem mihi incidit, quod Josue tempore accidisse scriptura refert: Brevis verum quidem est quod Deus in hujus universi prima creatione omnes causas secundas; quoad sunt activitates, & proprietates, perfectissimè ordinaverit, præcepitque terræ ut flores, & herbas germinaret, arbores fructus suos producerent, mare pisces subministraret, luna noctem, Sol vero diem splendore suo illuminaret, hicque ordo semper, & invariabiliter ab omnibus creaturis perfecte fuerit observatus. Imo tamen Soli specialissime præcepit, ut continuo, sine intermissione velocissimè per cæli spatia curreret; nihilominus ex ejusdem sacræ Scripturæ relatione habemus, quod Sol Josue ut immobilis persisteret jubenti consensim promptissime obedierit, suumque cursum intermisit, tit. sequi firmaverit: *Sol contra Gabaon ne moveretur, stetitque Sol.* Num fortè Sol ex stupore attonitus immobilis factus est, eo quod homo adeo autoritative sibi imperare præsumeret? aut vero Sol dubius, perplexus, & anceps remansit, nesciens an Dei præceptum cursum suum prosequendo exequendum ei esset, an vero nutibus Josue, ejusque jussis sibi esset parendum, veloces passus suos sistendo, arque firmando? Satiùs & proposito meo opportunius mihi videtur hanc Solis obedientiam abstinentiæ Josue

attribuendam esse; nam, si Tertulliano credimus, Josue eo die cibum nullum sumpsit: *Josue adv. Phry-Naxe bellantem Amorrhæos, non prandisse illa die scos. cap. 10.*

19. Quod si igitur unius duntaxat diei abstinentia facere potuit, ut Sol naturalem motum suum sisteret, & intermitteret, quanto magis perpetua a carnibus abstinentia, naturalem ignis activitatem sistere, & impedire potuit, ne Franciscum intra fornacis ardores constitutum laederet, aut combureret; Abstinentia Josue Solem obligavit, ut Naturæ ordinem transiret: Abstinentia Sancti Francisci de Paula coëgit ignem, ut propriæ naturæ instinctum, & activitatem non observaret: Et quidem si ignis respectum aliquem tribus illis pueris Misæel, Anania, & Azaria à Nabuchodonosore in fornacem Babyloniam conjectis detulit, ut hi *Ambularint in Dan. c. 3. medio flamma laudantes Deum;* idque, quia abstinebant à carnibus solis se leguminibus, & aqua reficientes: *Dentur nobis legumina ad vescendum, Dan. 1. v. & aqua ad bibendum.* Unde & cultos ipsorum Malabar: *Tollebat cibaria, & vinum potus eorum, ibid. n. 16. & dabat eis legumina.* Quæ causa fuit quod sanctus Eucherius scripserit: *Extra fornacem sapiens rursus Josue ignis irascitur, & intus in fornace famulatur. Indun. hom. gesta sibi pabula circumfusius allambit, nihilque sibi licere miratur, corpora Dei timore & sacris junius consecrata, & pretiosum depositum non violat, occulta Dei dispensatione.* Quanto igitur magis flammæ fornacis Paulanæ debitum sancto Patri respectum deferre debuerint, qui rigidiorum magisque severam, eamque voti perpetui obligatione, formatam abstinentiam observabat, herbis solummodo victitans crudis, legumina autem velut exquisitiora fercula nonnisi rarius corpori suo in nutrimentum adhibens? Credo igitur omnino, quod ex quo Franciscus sibi ipsi prohibuit omnia comestibilia carnis, ignis, quantumvis famelicus, vorax, & insatiabilis, ab eodem a carnibus suis velut combustibili & connaturali nutrimento abstinere dediceret, ut proinde merito dici possit: *Ut ignis Franciscum jejunatorem vidit, servit ignis manere jejunus.* Nisi tamen dicere potius malleamus, quod cum abstinentia continua in hoc Dei servo omnem carnem consumpserit, pelle duntaxat, & ossibus in residuo relictis, ignis cibum voracitati suæ respondentem aut proportionatum minimè inveniens, potius cum Francisco jejunare, quam pelle & ossibus, utpote abstinentiæ reliquiis, pasci & nutrir.

Non

Non est inventus similis illi qui conservaret legem excelsi, per humilitatem, & charitatem, & abstinentiam.

20. Felicissimi estis vos, ô Patres Minimi, qui humilitatis basi, seu fundamento innisi per meteorum incrementa, supra stellas sublimare vos potestis. Vos quidem Minimi estis, verumtamen non multum ab aqua differitis, quæ descendendo ascendit, vel eerte candida Lunæ estis per similes, quæ tamen in infimo omajum cælo situata existat, cunctis tamen aliis astris nobis major esse apparet, ut de illa & Minimo dici possit: *Major quia humilior*. Fortunatissimi revera estis vos, ô Fratres Minimi, qui inter omnes Christi milites, sub vexillo militaris Charitatis, quæ inter omnes virtutes primatus gloria maximè honoratur Flores quibus Monasteriorum Vestrorum vitidana, & horti efflorescere, & fragrare conspiciuntur, eorum mundum in admirationem rapiunt, quia per quævis anni totius tempora in Monasteriis vestris Charitas semper purpurea viget, & floret, propter quam in oculis sæculi haud secus, ac fulgens, & rutilans quidam Catbunculus, splendetis, de quo proinde nec non & de vestra Religione dici potest: *Cunctis splendidior*. Denique ut majora tori mundo subidia afferre possitis, in vivacissimo perfectæ Charitatis Spiritu, in Doctrina Catholica, & Evangelii prædicatione Solis munia perfectissime ex-

ercetis, dum ab oriente in occasum usque quæversum discurrendo, nunc animatis, & excitatis fideles, nunc infideles ad veram, & orthodoxam fidem generose convertitis, ut proinde de vestra Charitate dici possit, quod de Sole dicitur: *Obligat & ubique*. Vos, vos, ô dignissimi Magni Patriarchæ filii, gloriosissima dei meriti veræ abstinentiæ trophæa. Quæ dum in vultibus vestris pallorū suorum vexilla exphat, eo id sine facit, ut vos non tantum Demones horribiles, Inferno autem formidabiles reddat, verum etiam Dei oculis gratissimos, acceptissimosque efficiat, ut proinde vobis velut totidem Hyacinthis hæc applicati inscriptio possit: *Pulchritudo, & placent*. Imo quasi genitoris Aquilæ, per abstinentiam quarto voto firmatam candorem quandam non solum in exteriori vultus specie, verum in interiori sinu conscientie induit admirabilem, ostendendo quod fronti vestre impressum deferatis hoc Aquilæ Hieroglyphum, tali inscriptione notatum: *In media albejenu*. Denique quia ardenti Charitate pleni estis, eadem Charitas vos permoveat ad supplicationem pro me altissimo Domino, ut is mihi per suam gratiam suam spiritum concedere dignetur donum, ut illum deinceps quotidie ad majorem Dei gloriam, & animæ meæ salutem in officiis virtutum, præcipue vero Humilitatis, Charitatis, & Abstinentiæ exercere possim, ac valeam.

S E R M O U N D E C I M U S.

I N F E S T O

S. MARCI EVANGELISTÆ.

Et facies Leonis à dextris ipsorum quatuor. Ezechielis cap. 1.

Egregiæ prærogativæ, quibus servus Dei velut opulentissimo ornatu decoratus efficitur, à scriptoribus Ecclesiasticis variis modis, diversisque sub metaphoris nobis representantur, nimirum, sub analogia Fontis, Fluminis, Maris, Catalli, Scopuli, Navis, Amaranthi, Rosæ, Vitæ, Palmæ, Pini Cereæ, Aquilæ, Petræ, Fammæ, Olympi, Auti, Solis, & plurium aliorum ejusdem generis. Et in primis quidem sub similitudine Fontis, quia servus

Dei, sive aquæ adversitatum mangleantur, sive eadem velut liquidum argentum prosperitatis diminuat, inalterabilis semper & invariatus perseverat, ut de eo dici possit: *Nec auctum nec diminutum*. observans autem illud B. Laurentii Justiniani monitum: *Ne extollaris in prosperis, neque frangaris adversis, nec securitate te perperas, nec despectu ratione intereat*. Alii sub fluminis metaphorâ eundem expresse runt, quia per virtutum semina & rivos discurrens, majorem semper acquirit spiritum & vigorem.

vigorem, donec ad illius perfectionis terminos pertingat, quam consequi desiderat, ut proinde de illo verificetur illud: *Vires acquirit eundo*, illud S. Bernardi axioma ob oculos semper habens quod. *Non proficere est desicere*. Alii Dei servum sub maris symbolo proponunt, quia quantumcumque malæ fortunæ ventis agitur, nunquam tamen ob hanc divinæ gratiæ aquis destituitur: *Nunquam seccabitur*, juxta illam Apostoli sententiam: *Gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Iesu Christi in plures abundavit*. Sub Coralli similitudine etiam nonnunquam describitur, qui ex medio maris sinu tractus ad cæli aspectum in lapidis duritiem degenerat, atque ex candido in purpureum commutatur. Servus enim Dei cælum velut sudorum suorum præmionem considerando, suumque exinde sanguinem fundendo ex Confessore vertitur in Martyrem, seque in fide velut lapidem constantem, solidum, & immutabilem per ipsammet experientiam comprobat. *Æthere duriscit*, verificaturque proinde de eo illud dictum Proverbiorum: *Fortitudo, & decor indumentum ejus*. Nunc sub specie scopuli explicatur, quia à minarum ventis impeditus, aut tyrannicarum, perfectionum tempestatibus conquisitus non movetur, nec fluctatur, aut rumpitur: *Nec fluctat nec frangar*, dicendo cum Apostolo: *Si Deus pronobis, quis contra nos?* Alias quoque navis metaphora illum exprimit, quia ad instar navigii alicujus licet à ventis tentationum Aquilonis infernalis concutatur, velis tamen animæ suæ ab auræ Spiritus Sancti ingravidatis, tempestuosum hujus fallacis mundi oceanum summa cum Spiritus felicitate sulcat. *Adverso flante præmii coronam interea patienter expectans* prout S. Ambrosius scribit: *Contra Diabolum dumicanti parat Deus aternitatis coronam*. Mox Amantius in eundem finem adhibetur, quia ad instar illius nunquam languet, sed charitatis effectibus cum fervore se semper explicat. *Nunquam languescit*, illam Pauli sententiam verificando, qua dicitur: *Charitas nunquam excedit*. Similiter nec Rosæ multū est ab similis, quia inter humanarum calamitatum spinas, vultu semper læto, atque sereno esse conspicitur, ut de eo dici mereatur: *Cum lenitate asperit us*, memot enim est sententiæ Sancti Ambrosii: *Beatus, qui rigorem, & mansuetudinem tenet, ut altero disciplina servetur, altero innocentia non opprimatur*. Vitem quoque servus Dei convenienter repræsentat, quia truncatis terrenarum commoditatibus

Paolletti Sanctiorale.

tum tamis, magis in sanctæ Ecclesiæ vinea fructificat in operibus virtuosus: *Recisa uberior: vel cura Apostolo: Cum infirmior tunc potens sum*, 2 Cor. 11. Item Palmam, quia quanto magis se humiliando demittitur, tanto plus à Deo ad gloriæ magnificentiā exaltatur: *Inclinata resurgit*, juxta quod Salvator noster promisit dicens: *Qui se humiliat exaltabitur*. Pino quoque similis esse servus Dei prohibetur, quia licet rudi horum terrenorum bonorum cortice exutus sit, torreati tamen divinæ gratiæ vicinus, vigorem suum conservat, semper virens permanet: *Reciso cortice viret*, de quo proinde illud Propheta Regii jure dici potest: *Es erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum*. Sunt etiam, qui servum Dei Cervo similem esse pronuntiant, quia tamen si se nonnunquam Lassum experiat, & defatigatum, debilitatam tamen spem suam super clementia Redemptoris restituit. *Dant animos vires*, unde illud regii Cytharædi meritò explicat: *Factus est mihi Dominus refugium*. Aquilæ symbolum etiam nonnunquam servit, quia iustus calamitatum rigorem non timeret, & furoris in Tyranni pectore accensi ardoribus generosè resistit, illique se opponit: *Nec aestas, nec hyems*. Iis S. Joannis axiomatici subscribens: *Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem*. Item Petraræ metaphora, nam iusti durities, seu generositas à persecutricis manus ferro allisa, loco vindictæ scintillas emittit: *Duritie flamme scit*, illud Christi præceptum executioni mandans: *Benefacite his, qui oderunt vos*. Olympus quoque iustum exactè refert, quia mentium suorum sublimitate ad cælum usque pertingit, & quasi terræ vilitatem fastidians, caput cælo infert stellis coronandum, sæpè etiam, aut à mundi tumultibus se subducit, ad cælestium rerum contemplationem elevatur, quasi dicat: *In sublimitate securitas*; optimè sciens quod *Requiescet manus Domini in monte isto*. Plures servum Dei autò assimilant, quia in igne aduersitatis probatur, & purificatur, unde servit illis symboli hujus subscriptio. *Donec purum*, Uti prævidit Malachias Propheta dicens: *& purgabis filios Levi, & colabis eos quasi aurum*. Alii flammæ eundem comparant, quæ cum in terra peregrina sit, ad spheram suam velociter evolans dicere videtur: *Donec quiescam*, ejus S. Paulus imitator factus, anhelans dicebat: *Cupio dissolvi, & esse cum Christo*. Denique quid mirum si illum quoque soli similem esse dicant, quia ab al-

T

tis

Malach.
4. v. 2.

Ezech. 1.

Barb.

Cassian. p.

1. Concl.

78 f. 10.

de Animal.

terrefr.

Prov. 30. v.

30. Simon.

Major. col.

7.

Plin. l. 8. c.

16 f. 132.

30.

Marcus

Polus lib. 3.

ib. n. 40.

Constantin

De Notariis

l. 2. c. 23.

Vinc. Bel.

l. 19. c.

66.

Idem ib.

col. 4. Vinc.

Bello. & c.

66. usque

ad 76.

tis Orientis montibus nascens, splendorum suorum aurum omnibus dividit, *Dives in omnes*, prout de Justo Justorum Malachias est Vaticanus dicens: *Orietur vobis timentibus nomen meum Sol Iustitia*. Verum enim vero si prerogativas S. Marci Evangelistae particulatim adumbrare quis vellet, nescirem profecto an illum aptius representare posset, quam si filium sub specie Leonis depingeret: *Er facies Leonis à dextris ipsorum quatuor*. Et quidem tamen multa Marcum inter & Leonem reperiantur convenientiae, ex omnibus tamen pro discursus mei subiecta materia tres duntaxat eligere decrevi, nimirum vigilantiam, fortitudinem & gratitudinem. De prima dicitur: *Caput Leonis denotare potest vigilantiam, eo quia dormivit aperis oculis*. De secunda: *Leo fortissimus ad nullius pavebit occursum*. De tertia denique: *Egregium quidem gratitudinis exemplum est*. De hisce itaque per ordinem ratiocinemur. Dum autem vobiscum de vigilantia loquar, vos cum attentione vigilantes esse desidero.

2. Leonis qualitates (si Scriptores credendum est) valde sunt admirabiles. Primo enim femella ejus sive Leona non nisi quinque parit; Et primo quidem quinque catulos pignit, deinceps semper unum priori generatione minus, adeo ut post quintam generationem sterilis remaneat. Triplicis quoque generis dolores in Leonibus reperiuntur, scilicet albus, aureus, ac tandem in Africa, & Regno Cociliae Asiae Orientalis nigri quoque Leones reperiuntur. Uno tantum die pascuntur, non vero altero sequentis imò suar qui tradant, quod Leones uno die comedant, altero vero bibant, hanc habent suavitissimum valdeque recreativum. Est animal audax, forte, vastum, nobile, atque magnanimum. In ferocitate nulli alteri feræ cedit palmam. Leo in graeco sermone, idem quod Rex significat, ac proinde ipse solus in capite suo defer coronam, unde multis quoque Imperatoribus Leonis nomen impositum fuisse legitur. Ossa etiam adeo dura habet, ut dum sese mutuo percutiunt, ignis scintillas emittant, haud secus, ac si unum ferrum, alterum silex quidam esset. Dum à visceribus suis in aëra rugitum edit, omnes aliae ferre, terrore & pavore concutiuntur. Furorē sibi prædominationem patitur, nisi fuerit vexis exercitatum. Dum inimicum suum ad pedes suos prostratum conspiciat, satisfactum sibi esse existimat, & contentum placatur. Carne humana numquam vescitur, nisi excelsiva quadam fame fuerit coactus. Haec est speciali proprietate insigni praeditus, quod gratum se suis semper exhibeat, a quibus beneficium aliquod accepit. Ut ab infidelibus venatorum securum se reddat, inter ambulandum vestigia sua terrae impressa, cauda sua delet. Fel ejus valde est salutare pro oculorum pellendis defectibus & indispositionibus. Adeps illius certum est adversus venenum antidotum. Ceterum pro felici quartana curanda remedium est potentissimum. Navis in loco, in quo Leo reperitur dormiens, facile naufragatur, cum tamen extra periculum secunda degat ubi Leo est expectatus. Oculis apertis dormire Leoniqueque proprium esse dicitur: *Dormit aperis oculis*. Nullum est animal somno magis incutit, & deditum magis vigiliis, quam Leo. Modica dormit: ac proinde in Micena Leones ad templi fores ponebantur, ad denotandum in iis, qui ad ejus erant deputati custodiam, laudem vigilantiam. Tanquam Drumorum custodes.

Est Leo, sed cussos, oculis quia dormit aperis. Templorum idcirco ponitur ante fores.

Egyptii quoque pro vigilantiae symbolo Leonis caput erigebant. Per Leonis caput Egyptii Sacerdotes vigilantiam, atque custodiam optinebant. Unde & Soli Leo dedicatus erat. Quia qui patenti, igneque oculo terram custodit perpetuo, atque insatigabili intuetur. Pater factum ille Rex Leonis verus imitator fuit, qui adeo vigilantiae deditus erat, ut pro illo quoque somno tollendo, qui membris necessarius erat, cubiculario suo praecipit, ut cameram repletivè ingressus se expectaret dicens: *Surge Rex, ac negotia cura*. De Alexandro quoque historiae referunt, quod ad hoc ut minus dormiret, somnum capturus in manu foras extra lectum extensa pilam quandam argenteam, vel aeneam clausam habuerit, subter posita polubrum quodam similiter aeneo, ut si perit pilam in polubrum labentis confestim expersceretur. Sciebat namque vir egregius Principi praestant, & praei, unum munus esse vigilare. Idem quoque de Epaminonda Thebano legitur. Unde Homerus scriptum reliquit:

Non ducas integram noctem dormire regem, Imperio populos, & argentum pectore curas.

Rex quoque Salomon talem se esse voluisse demonstravit, quando circa thronum suum multos collocati aureos Leones voluit: Duo Leones stabant iuxta manus singulas, & duodecim Leones stabant super sex gradus, hinc atque inde. Ægyptii qualitates boni alicujus superioris per sceptrum cujus vertici oculus vigilans superimminerebat, exprimere consueverant: In scepro Imperium, per oculum verò vigilantiam designare volentes. Quo sensu Jeremias Propheta fortasse locutus fuit, dicens: Virgam vigilantem ego video, id est, oculatam, vel oculos apertos, & vigiles habentem. Hanc quoque ob causam Deum Moyli præcepisse credo, ut Aaroni fratri suo, qui Sacerdos erat, vestem quandam faceret, in ea forma, quam sequentibus verbis indicabat, dicens: Hæc autem erunt vestimenta qua facient: Rationale & superhumerales, tunicam, & lineam striatam, Ubi Pagninus ex Hebræo transfert: Tunicam oculis contextam, id est, quæ à capite ad calcem usque apertis undique oculis obsita, & distincta esset: per hoc aliud nihil insinuare volens, quam Superiorem oculatum esse debere & vigilantem. Unde Aristoteles somnolentiam Principem aliquem adeo dedecere censebat, ut illam cum ipsa quoque divinitate judicaret esse incompossibilem: Deus si aliquando dormiret, non esset Deus.

3. Porro gloriosum Evangelistam nostrum Leonem vigilantem fuisse, sanctus Joannes in Apocalypsi sub Angeli metaphora declarat, dum inquit: Vidi alium Angelum. S. etenim Marcus Angelus ille erat ob virginis respectum. Unde B. Laurentius Justinianus ait: Angelus dicitur S. Marcus, quia degens in carne, Angelicam ducebat vitam. Fortem, id est, fortitudine armatum, proprietate nimirum, quæ Leonis præ cunctis aliis animalibus tribuitur: Descendentem de celo, utpote cælestis potius quam terrenus. Nube quoque circumdatus erat: Amictum nube, siquidem in eorum reperitur numero collocatus, de quibus Iaias Propheta dixit: Qui sunt isti, qui ut nubes volant? In capite præterea Iridem cælestem, pacis certissimum signum, ferebat? Iris in capite ejus. Ecce Leo sancti Marci eandem pacem libro suo Evangeliorum inscriptam desert, quæ etiam eidem dum Alexandria in custodia carceris vinculus est, à Christo ad quaquaversum portandum data fuit hisce verbis: Pax tibi, Marce Evangelista meus. In manibus suis Angelus ille

librum tenebat: Habebat manu sua Libellum id est, eum, quem composuit, Evangeliorum librum. Ut autem Angelum huic sancti Marci Leonem per hunc Angelum representatum fuisse manifestius constet, observandum, quod vox Angeli hujus Leonis rugitus similis fuerit. Et clamavit voce magna, quemadmodum Leo rugit. Pes Angeli hujus dexter super mare: sinister verò super terram collocatus erat: Posuit pedem suum dexterum super mare, sinistrum super terram. Unde si pedem suum aliquo in loco figere, idem est, quod possessionem capere, siquidem communiter dici solet: Possessio acquiritur per pedum acquisitionem, videamus oblecto quidnam Leo sancti Marci per pedes super terram, & mare collocatus, & firmatus nobis innuat? Nil aliud profecto, quam Dominum, quod inclita Venetiarum, Venetorumque Respublica super utrumque elementum obtinet. Vel etiam dici poterit, quod quia corpus ejus sanctissimum Alexandria translatus, suam sibi requiem deinceps in sinu maris Adriatici vendicavit, idem ejus una cum Dominio protectionem quoque in se suscepit: adeoque pro hujus passus expositione applicari potest, quod modernus quidam Scripserit apte ad propositum præfens de sancto Marco scripsit: Considerandus est Angelus hic valde à terra, id est, de Ægypto, ad mare profectus, id est, ad mare Adriatici Sinus. Quare relinquens terram, id est, Alexandriam, ingreditur mare, id est, Venetias, ubi in præfentiarum in veneratione habetur & requiescit. Fortem ipsum nunc tanquam Leonem vigilantem videre desideratis? An non auditis Scripturam dicentem: Et facies ejus erat ut Sol. Sol etenim oculis: linuncupatur, quia semper & perenniter vigilet, nec unquam clauditur, neque noctes tenebras novit: Sol oculus cali. Unde Persarum Reges Solem in summitate sceptri consistentem solebant depingere ad insinuandam vigilantiam in eo, qui alios gubernat, requisitam. Porro eadem mystici Leonis nostri sancti Marci Evangelistæ vigilantia, in prænominata sancti Joannis visione exactissime describitur: Ipse enim est, id est, Marcus (ita exponit Beatus Laurentius Justinianus) quem Joannes mysterialiter prævidens, ait: Vidi alterum Angelum per medium cali volantem habentem Evangelium æternum. Unde gratiosum cuiusdam viri docti ingenium, vigilantiam huic sancto proprie circa urbem Venetiarum propriam ex nomine sancti Marci insere volens,

Jacob de Vorag. in vita ejus.

Ludov. de Alcasar. ibid. v. 1.

Apud Ric. Brixienf. Gom. Symb.

In Feste S. Marci.

elegans, & ingeniosum hoc composuit Anagramma:

Divus Marcus Evangelista
Sum vigil ad Ventas curas.

4. Deus quondam adversus Ezechiam Regem indignatus? eundemque castigare volens, adeo gravem ei infirmitatem immisit, quæ eum ad mortem usque redegit: *Egrotavit Ezechias usque ad mortem.* Circa quem eventum duæ mihi in hoc loco curiosæ quæstiones, prima est: quemnam, aut qualem hic Rex errorem commiserit? Secunda vero, quamnam illis Dei supplicii loco immiserit infirmitatem? Quod attinet commissum ab eo errorem hic utique gravissimus fuit, nimirum enorme quoddam superbiæ peccatum? Ipse etenim ad hanc usque temerariam præsumptionem devenit, ut sibi ausus fuerit persuadere, se esse filium illum, quem Isaias de virgine nasciturum, & Emanuellem appellandum esse prædixit: *Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Isa. cap. 7. id est, Messias, caput Synagoga, universorum Hebræorum Princeps & Dominus totius Israhel: *Quia Pater ejus oraculum acceperat hujusmodi: Ecce virgo pragnans erit, & ipsum putavit Emanuele esse: ac promissionis eventum se in finem habiturum.* Quapropter virginitatem colens, nullo conjugii studio tenebatur. Ita opinatur Glycas. Hic ausus procul dubio valde temerarius erat, & magnum merebatur poenæ supplicium: ac proinde: *Egrotavit usque ad mortem.* Nonnulli hanc infirmitatem pedibus adhæsisse, ac podagram veram fuisse censent, quodque hac impeditus se loco movere, aut ambulare minimè potuerit: *Quapropter à Domino ad frugem revocatur podagra afflicto, ut jam putresceret.* An vero Deus Ezechiam per hanc infirmitatem mori voluerit, aut vero post illam adhuc in vivis superstitem manere, incertum est: sunt qui putant DEUM mortem ejus decrevisse, eo quod faceret textus dicat: *Egrotavit usque ad mortem.* Melius tamen alii censent, illum per hanc infirmitatem ex DEI decreto non defuisse mortuum, cum DEUS insuper vitæ ejus quindecim alios annos adjecerit: *Ecce ego adjiciam super dies tuos quindecim annos.* Isa. 38. vers. 5. Porro, quod causam attinet, ob quam ei hæc infirmitas immissa fuit, ea utique hæc fuit, ut ainitum illum ab hac gravi vanæ suæ temer-

tatis indispositione curaret, ne scilicet immigaret, quod non erat, scilicet se esse Messiam, qui venturus erat, ut Israhel, & totum mundum duceret & gubernaret. Verum si ita est, nova mihi suggeritur novæ difficultatis movenda occasio, nimirum. Si Ezechias commisit peccatum ambitionis, arrogantiae, vel superbiæ, sequitur manifestè, quod malum ejus, quo laborabat, in capite ejus steterit, non vero in pedibus, adeoque caput ejus potius puni debet, non vero pedes illius podagra torqueri. Quod si ambulando, vel curando DEUM exasperet, jam non mirarer, si pedes ejus modo aliquo mulctarentur, nec haberem, quid opponere possem. Scio etenim quod quia Jeroboam Prophetam se repræhendentem eum indignatione audiens, dexteram versus illum extendit, inuendo ministris, ut in carcerem illum conicerent: *Extendit manum suam de altaris domus, & apprehendit eum,* mox eadem quoque dextera punita sit, quia mox exaruit, & immobilis fuit. Et exaruit manus ejus, quam extendit contra eum. 3. Reg. 13. n. 5. Cui igitur dum in Ezechia caput per ambitionem graviter delinquit podagra poena pedes afficiuntur? *Per afflicto sola bonam frugem rediret. Nonna redi et ad bonam frugem afflicto capite?*

5. Fortasse ipsum per quendam ex libro Numerorum adductum Scripturæ locum melius intelligemus. Aaron itaque & Maria Moysis honores & exultationem mortuificis linguis suis graviter contumunant: *Locuta est Maria, & Aaron contra Moysen.* Num. 12. n. 1. & 3. Quapropter DEUM quoque graviter offenderant. *Quod cum audisset Dominus iratus est.* Atque peccatum hoc iusto ultus supplicio postquam illos ad se vocatus graviter reprobavit, voluit ut Mariam in manibus, vultu, omnibusque totius corporis partibus universalis quoddam lepra contingeret: *Maria apparuit candens lepra quæ fuit.* Ibid. n. 10. Sistantus hic, Auditores, & poenam istam non nihil examinemus. Nunquid ambo Moysis famam dilacerando mortuificaverunt? Non est dubium. Cui igitur sola Maria lepra puniretur? Iustus Deus utriusque aequali poena afficere debuisse videtur: hoc enim iustitia dicitur & postulatur. Abulenſis, & alii respondent, Deum Aaroni tanquam Sacerdoti respectum aliquem debuisse. Ergone deinceps Sacerdotes impune peccabunt? Nunquid iustitia punitiva illos quoque tangeret? Certe si id verum esset, tanta omnium

In Gloss.
ord. in 4.
Reg. c. 20.

esset in Sacerdotibus ad peccandum licentia. Ac proinde pro hujus intelligentia observandum est præceptum illud, quod Deus noster in Levitico pro leprosis condidit, quando isdem quodvisque lepra affecti essent, omnem cum aliis conversationem, & communionem negotiorum prohibuit: *Omnis tempore, quo leprosus est, & immundus, solus habitabit extra castra.* Levit. 13. n. 46. Circa quæ verba Ludolphus Carthusianus scribit, quod leprosi ritu legis Moisaica immundi erant, ab urbibus, & opidis exclusi, nec poterant cum aliis commorari, & non debebant appropinquare hominibus, ne eos inficerent. Ecce igitur hic videmus causam cur Deus Aaronem lepra puniri noluerit. Hic enim Sacerdos erat, ac proinde animatum curæ semper invigilare, idque quaquaversum circuire, cum omnibus conversari, & loqui, omnibusque mederi, debebat. Quod si autem lepra punitus fuisset, hæc omnia exequi, suasque functiones ex officii sui obligatione debita cum vigilantia exercere minime potuisset, quod magnum omnino inconveniens fuisset, siquidem inseparabilis superioris alicujus proprietatis est vigilantia. Ac proinde Alexander cuidam in Cutia sua regia excellenti nobili, nec non & omnis exercitus sui militibus dixit: *Plus vigilare quam mori me certe scio, ut ipsi quietos somnos capere possint.* Etenim Ezechias in suis cogitationibus misera quadam phrenesi, & temeraria ambitione correptus fuit, ut sibi se illi esse filium certo persuaderet, quem Isaias ex Virgine nasciturum & Emanuellem vocandum esse clare prædixit: *Eccce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emanuel;* ac proinde se futurum totius Synagoge caput, Israël totius Moderatorum, imò totius mundi Dominum. Unde Deus illum podagra afficiens dicere illi voluisse videtur. Is, quitalis est, qualem tu te esse tibi stultè persuades, debet vigilans esse, nunquam dormire, semper circuire, omnibusque ad subditos pertinentibus negotiis occurrere, eorumque curam habere. Qui autem molesta est podagra affectus, hæc omnia præstare, proque eorum executione circuire non potest, sed immobilis persistere cogitur, quomodo igitur vigilantia, quæ in superiore requiritur, locus in eo esse poteratque idem molesto humero pedes tuos corruptos esse voluit, ut vellex hoc impedimento ad saniores mentem redire, certo se cognoscere, te nequaquam eum esse, quem te fore stultè credideras. *Vt afflicto pede ad bonam frugem*

rediret. Sanctus Marcus à sancto Petro Apostolorum Principe famosissimæ totius Egypti urbis Alexandrinæ confectus fuit Superior, & Prælati. Ceterum autem est illum nec lepra fuisse affectum, sed tanquam Sacerdos, Prælati & Episcopus, agebat cum omnibus, in vigilantia officii sui erat accuratissimus, in procuranda animarum salute prædicando, docendo, fidem plantando, & propagando, baptizando erat assiduus: Nec pedes habebat podagræ impedimento affectos, ut invigilare, & negotiis, ubi necessitas postulabat, intendere, omnibusque occurrere non posset, quin potius ad maiorem Dei gloriam, animarumque salutem in continuo motu, laborum Apostolicorum exercitio continuè perseverabat? Evangelii prædicandi causâ nunc Romam, Alexandriam, & ad omnia totius Egypti loca proficiscendo, nunc ad honorem Dei, & S. Petri Magistri sui Ecclesiæ quaquaversum ædificando: nunc ab Episcopatus sui residentia Pentapolim ad convertendas ibidem gentes se conferendo, mox iterum Alexandriam ad pastoralium functionum suarum exercitia redeundo. Semel autem speciatim accessisse fertur, quod ad gressum per prænominatæ urbis portas calcei ejus omnino dissoluti fuerint, & rupti, veluti contestantes se ad continuanda, quæ à sancto Marco continuo fiebant, Apostolica itinera, & labores insufficiens. Mira profectò res? calcei, qui ex mortuo, & insensibili corio constabant, se labores, fatigationes, sudores, viatum incommoda, quibus sanctus Evangelista conficiebatur, sentire quasi declarabant, seque ad illa diutius continuando impotentes esse, jam dissoluti, & facti ferebantur? & tamen vivi, & sensitivi sacri Evangelistæ pedes infangibiles erant, & velut ex ære, & ferro conflatis, omnibus occurrentibus resistebant laboribus, nec frangebantur lassitudine, nec laboribus succumbebant. Sed nihil hic mirum? siquidem Marcus Leo vigilantissimus erat. Quamvis etiam non sine causâ inspicari possum, sanctum Evangelistam dura opera calceos suos dissipasse, utpote, qui sollicitudine, quæ comes est vigilantia, magno impedimento erat, ut hac ratione magis se vigilantem exhiberet. Unde Stobæus benè observavit, quod *Discalceatum incedere præstantius est, quam calceatum;* cum calcei Ioan Baptistæ impediendo obliati, quam juvando proficiunt. *hanc de viâ Proprium enim dixerim calceatum esse perituro. ser. i. imde esse, ac colligatum, & unctum & Cat. r. i. ias.*

*Petr de
Natal.
Iacob de
Vorag. in
vita ejus.
B. Petrus
Dam.*

139.

Ami.
Natal.
Iacob de
Vorag. in
vita ejus.
B. Petrus
Dam.

139.

immunitas calceorum multum faciliat, & agilitatis prabet pedibus si exercitati fuerint. Ac proinde sublato hoc impedimento S. Marcus majori cum sollicitudine in officiis vigilantiae suae commissis progredi valebit.

Ezech. 1.

6. Visio illa, qua sanctus Ezechiel cursum à quatuor animalibus, homine, leone, bove & aquila ductum conspexit, ab omnibus sanctis Patribus permagni aestimata fuit. Verum audite obsecro singularem depositionis illorum: Similitudo vultus eorum facies hominis, & facies leonis à dextris ipsorum quatuor facies, autem bovis à sinistris ipsorum quatuor, & facies aquila desuper ipsorum quatuor. Porro per quatuor haec animalia quatuor Evangelistae intelliguntur per hominem quidem Matthaeus, per leonem Marcus, per bovem Lucas, & Joannes per aquilam. Quod verò leonem attinet Rupertus Abbas inquit: In Marco facies leonis agnoscitur. Et Hugo Cardinalis: Quia à clamore in deserto v. 3. de per leonem Marcus figuratur. Eadem quoque quatuor animalia à sancto Joanne in sua Apocalypsi fuere visa, tanquam praecipua magnifici throni omnipotentis Dei ornamenta. Et animal primum simile leoni, secundum animal simile vitulo, tertium animal habens faciem quasi hominis, & quartum animal simile aquila volanti. Porro haec visio Joannis in duabus praecipue particularibus circumstantiis à visione Ezechielis, differens esse videtur. Primum enim leonem sancti Marci primo loco reponit: Et animal primum simile leoni. Secundo, quod illa oculis undique plena viderit ante & retro: Quatuor animalia plena oculis ante & retro. Scite hoc loco percipetis cuiusmodi usus tot oculi deserviant, ante & retro? Si ad hoc ut videant illis sunt dati, certum est quod unus, vel duo ad summam suffecissent. Verum, Auditor, dicite quanam causa Poetas permoverit, quod argo centum oculos adfixerint? Nimitum, ut in custodia Jo, vel Idis quam Juno illi, ne à Jove raperetur, custodiendum confignaverant, vigilans esset. Unde apparet quod tot in hisce quatuor animalibus visi oculi nihil aliud significare velint, quam summam in omni eo, quod ad verum Divinae Majestatis cultum pertinet, vigilantiam. Nunc igitur utramque visionem diligenter observare, & invenietis, quod tamen Ezechiel Matthaeum, & Marcum in unum, eundemque ordinem ponat: Facies hominis, & facies leonis à dextris ipsorum quatuor. Matthaeo etiam praecedentiam, primum-

que locum attribuendo. Facies hominis prius, postea autem facies leonis. Sanctus Joannes tamen primo loco leonem collocat: Animal primum simile leoni, forte per hoc insinuat volens, quod in eo, quod est oculos habere apertos multos, & vigilantes sancto Marco inter omnes alios Evangelistas primus locus debetur, Ruperto Abbate nimirum expresse affirmante, quod oculos aperire significet mentem excitare. Et Hugo similiter per oculos apertos circumspeditionem quae idem est, quod vigilantia, intelligit: Oculis ante & retro, quae scriptura omnimodam docet circumspeditionem. At verò dicit aliquis, quodnam est illud, in quo Marcus praeter Matthaeo magis ocularis, & circumspectus esse dicitur? Legite principium Evangelii utriusque Evangelistae, sic anim facile inveniatis quod Matthaeus solum generationis, & Nativitatis Christi temporalis mentionem faciat, dicens: Ut generationis Iesu Christi, filii David. Vidit solum retro, id est, humanitatem, quae divinitate posterior est. Sanctus Marcus autem & divinitatem, & humanitatem simul conspexit: Oculis ante & retro servando temporalem, & aeternam generationem. An non id ipsum clare satis dicentem auditis? Initium Evangelii Iesu Christi, ecce humanitatem, Filius Dei! Ecce Divinitatem. O vigilantissimum leonem! & insigne Evangelistam Marcum! ad videndum tam aeternam quam temporalem generationem oculos apertos tenet. Quid est, quod Marcus dicit: Filius Dei, sanctus, Matthaeus Filius David? Interrogat B. Petrus & Damianus: Vt per alterum Filium Dei, per alterum ostenderet se esse filium hominis! incarnati Verbi illa divinitatem, istae generationem describit humanam.

7. Praelatorum oculi, qui vigilantes esse debent, non proprium commodum, sed proximi utilitatem debent respicere: Qui praesunt Republicae, sicut Plato, utilitatem civium spectant, ut, quicquid agunt, ad eam referant, ob id commodorum suorum. Conformiter huic politicae mythis Filii Dei actiones in memoriam vobis revocate. Salvator etenim noster dolorosissimae passionis suae amaritudinē daturus principium in horto Gethsemani constitutus ibidem ad Patrem aeternum orationem effundens, teste sancto Luca, tantas passus est cordis sui angustias, & coelestium habuit adeo excelsam, ut inde sanguineus & sanctissimo corpore suo sudor elicitus fuerit: Et factus est sudor eius

Rupert.
ibid lib.
1. cap. 7.
Hugo
Card ib.
Apo. 4.

Idem ib.
num. 7.

To. Becc.
in General.
Deorum
lib. 4.
Th. Por-
chat. in
Advent.
super ac.
Sannazar.

sicut gutta sanguinis decurrens in terram. Lucæ 22. O rem profecto summe stupendam! Verum quidem est quod pœnas omnino atrocissimas, & mortem acerbissimam simul & probroliissimam passurus erat, veruntamen maxime obstupefcendum est, quod sola horum omnium consideratio similes in eo effectus causare potuerit, optimè id notavit Ludolphus Carolusianus, dum ait: Nunquam aliquis mortaliū ob mortis horrorem auditur sudorem fuisse sanguineum. Christo jam perspicue se passurum, & moriturum notum erat? nota similiter erat passionis acerbitas, & mortis in Cruce opprobrium; ut quid igitur tantos inde angores concipere potuit, qui cor & mentem ejus etiam usque ad sudorem sanguineum eliciendum transfigerent? Proverbium est nemini ignotum, quod jacula & mala prævisa minus feriant, & doleant. Veruntamen priusquam hanc vobis difficultatem resolvam, prius, ut aliam non minorem proponam necessum est, utpote quæ hujus occasione in mentem mihi venit. Scitis etenim quod Filius Dei in eadem in horto Gethsemani instituta oratione Patri æterno hisce vocibus supplicaverit: *Transseat à me calix iste.* Matth. 26. Hæc autem petitio confirmate videtur illud, quod supra insinuavimus, scilicet, quod ob nimiam dolorum in passione sustinendorum gravitatem, acerbiter, & excessum, Patrem suum æternum, ut illos à se arceret rogaverit dicendo: *Transseat à me calix iste.* Quod tamen esse nequaquam potuit, cum ultro citroque, & propria sponte, & electione semetipsum in mortem tradiderit? *Oblatus est, quia ipse voluit.* Isai. 53. Præterquam quod hoc intendendo videri potuisset retractata illa resolutio coram Patre æterno facta, quando proposito sibi gaudio sustinuit Crucem, consensione contempta. Ad Hebr. 11. vers. 2. Ac proinde sanctus Hilarius huic Salvatoris petitioni hunc sensum reddidit: *Transseat calix à me, id est, quomodo à me bibitur, ita ab his bibatur, sine spei differentia, sine sensu doloris, sine metu mortis.*

9. Alii in sensu logicali exponunt. Qui enim veritatem aliquam sustinens, propositio- nem aliquam antecedentem audit, ex qua consequentia non necessarîo deducitur, dicere solet communiter: *Transseat antecedens, quod idem est, ac si diceret, perinde mihi est, siue antecede- dens negetur, siue concedatur?* neutrum enim horum aliquod mihi præstabit incommodum;

Ita quoque calicem passionis bibere, vel non bibere, nullam Christo conciliabat molestiam? nam pro mundi redemptione libenter illum e- potandum acceptabat: veruntamen, quia præ- videbat, quod Hebræi ex odio, & iniquitate adversus ipsum moverentur, & salvandi neuti- quam essent, dixit *Transseat?* ita tamen ut totum se, & suam in paternam voluntatem remitteret, dicens: *Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu.* Matth. 6. Unde Origenes: *Si possibile est sine passione mea omnia illa bona provenerint, quæ per passionem meam sunt proventura, transseat passio hæc à me, ut & mundus salvetur, & Iudæi in passione mea non pereant.* Si autem sine per- ditione quorundam multorum salus non potest in- troduci, quantum ad iustitiam non transseat. Ve- rum enim vero quomodo hanc difficultatem conciliabimus dicendo, quod dicat: *Transseat,* ut amaritudinem dolorum passionis, & mor- tis nullum ipsi fastidium, molestiam aut ani- mi angorem attulisse delectet, si postea re ipsa videatur quod sola dolorum passionis suæ apprehensio tantam ipsi animi ærumnam, & angustiam conciliaverit, ut sanguineum è cor- pore ejus sudorem eliceret? *Factus est sudor ejus, &c.* Luc. 22. vers. 44. Audite Rupertus Ab- batis resolutionem? qui dicit, quod eo tem- pore, quo Christus flexis in terram poplitibus Patrem suum orabat, aliquos in terra jacen- tes viderit lapides, considerans autem quod Stephanus servus suus lapidum illorum imbre martyrio afficiendus esset, tantam in se sen- sit animi angustiam & dolorem, ut illius vi sanguinem sudare debuerit. *Factus est sudor ejus, &c.* Tuos, o Stephane, Christus numera- bat lapides, tuumque agonem meditabatur, hinc factus est sudor ejus, &c. Cæterum verò quod passionis suæ tormenta attinet, ex his nullum concipiebat fastidium, aut animi contradic- tionem, ut diceret: *Transseat.* Unde liquidò satis apparet, quod majorem illi cruciatus Stephani, quam proprii passio martyri molestiam, at- que tristitiam attulerit. Magnam profectò san- ctus Marcus in observanda hac à Magistro suo tradita politica exhibuit vigilantiam. Etenim Alexandria in Ægypto, quæ Episcopatus sui residentia fuit, proptiè juxta expositionem B. Petri Damiani, idem est quod *levans angustias tenebrarum*, sicut Ægyptus idem est, quod *se- nebra*. Jam verò non Alexandria dumtaxat, sed & tota Ægyptus inter Idololatriæ tenebras ob- dormiens sepulta jacebat, tyrannicis Sathanæ mani-

In c. 26.
Matth. 26.
Cat. D.
Th. ubi
sup.

Rupertus
Abb. de
operibus
Spir. S.
l. 6. c. 4.

manibus miserè subiecta. Quid hic facies, ô Marce? si tanquam vigilans Pastor Alexandriam te contuleris, ut illam ab Idololatria & Dæmonis potestate liberares & eripias, non jam sanguinis dumtaxat stillas sudabis, sed integros sanguinis rivus profundere debebis, suspensio ex collo tuo succrepareberis, & velut bos ad macellum traheris, ibidemque bestia instar excarnificaberis, videor quæ inter omnes has tibi illatas iniurias eos ira audire loquentes: *Trahamus Buccalum ad locum Bucculi.* Et quidem nunquid sola omnium harum ærumnarum consideratio te pavidum reddet? nunquid mœstum, & afflictum efficiet? Nequaquam. *Transseat à me calix iste?* Non enim tormenta torquent, non terret martyrium, sanguinis effusionem non exhortesco, imò nec ipsam quoque mortem formido, aut expavescō. *Carnes ejus in terram fluebant, & sanguis lapides rigabantur.* O Pastorem vigilantissimum! ô verum Divini Magistri sui discipulum! Pro gregis sibi commissa utilitate propriam vitam nequicquam curat, eundemque ad Evangelii lucem contuendam educere nititur, tamen securus sit ad mortis tenebras se infallibiliter fore reptandum. Recupetare gregem suum allaborat, tamen in hanc rem eroganda esset proprii sanguinis sui moneta, quia sumptu mortis suæ vitam illis procurare satagebat. Majus enim sibi tormentum esse videbatur Alexandriam Idololatriæ tyrannidi miserè subiectam cernere, quam in proprio corpore, sanguine, & vita martyrium sustinere, aut carnicis barbaro ferro se expositum, & subiectum esse. Cui conforme est quod Petrus Damianus scripsit: *Sicut Alexander in Ægypto urbem construxit Alexandriam, sic Redemptor noster inter hujus mundi tenebras sanctam edificavit Ecclesiam, qui verè tenebrarum levavit angustias: Hoc fecit in Ægypto per Mariam, hoc per ceteras ecclesiarum curias Senatores in toto orbe terrarum.*

9. Non minùs mystica, quam pu'chra est illa S. Hilari ponderatio, quam circa Salvatoris manus dum ea ab Hebrais clavis in Crucem agerentur, pie instituit. Dicit enim quod Salvator noster palmas sibi perforari sentiens adeo vehementia peccatore lamenta, & suspiria edidit, ut ad cælos usque pertingere potuerint: *Transverberante clavo palmam, gemitus ascendit.* Cur, obsecro, non idem fecit quando pedes ejus Cruci fuere affixi? Num fortè dolores non sensit? aut pedes ejus fortalè insensibi-

biles erant? Nequaquam? Clavi enim non minorem pedibus, quam manibus dolorem inferebant? Imò dicere aulim vulnere pedum rivaciorum doloris sensum secum adferre, quæ manibus infliguntur: *Dolor pedum interdum adeo recrudescit, ut homines exanimet: Persepe autem accidit, ut nervis, in quibus est sensus maximus, ferro perforatus passus accideret:* inquit Cardinalis Alphonsus Palleottus. Agendum videmus nunc ad dissolvendum hujusce difficultatis nodum aliquam nobis ex istius Prophetæ relationibus emendicare lucem possumus. Hic enim dum Divinum Messiam loquentem introducit, eundem totum humanum generum manibus suis descriptum circumferre declarat: *Ecce in manibus meis descripsi te.* Advertendam est autem quod non dicat in pedibus, sed in manibus. Dolor pedum merè suus erat, & tanquam suum eundem non sentiebat, quasi diceret: *Transseat à me calix iste?* quia in manibus ejus quoque clavis transfixa erat, idè in eis plurimum, quam proprium dolorem sentiebat: *Transverberante clavo palmam gemitus ascendit.* Simile quid in persona S. Marci Evangelistæ accidisse videtur. Hic enim probe sciens quanta, & quam sublimis sit Sacerdotum dignitas, qualemque sacerdotalis functio puritatem requirat, idè sicut se illo gradu indignum reputavit ita quoque se ad eundem facere decreverat inhabilem, sibi metipsum dextera suæ pollicem duri operâ amputando. Deinceps verò licet dignitas hujus defectum seu carentiam manui suæ in operando magnum adsciscere impedimentum, aut præjudicium experiretur, carentiam tamen istam libentissime sustinuit: nec de ea doluit, aut lamentatus unquam fuit? adeo ut necesse fuit, ut digitus ille a S. Petro magistro suo ita miraculose restitueretur, utque manum ejus denudò redintegraret. Contigit autem quod ad Anani calceum quendam S. Marci relatuere & repare volentis subula in calceum insigenda ab eo aberrans Aniani prælati manum torculariter perforaverit, seu transfixerit? qui ob ingentem vulneris accepti dolorem inconsolabiliter dolens, auxilium implorat, & cælum invocat? cum ecce Marcus subito accurrit, ejus dolori comparitur, eumque bono animo esse visum consolatur, atque in Deum firmiter credere, & sperare jubet? mox verò modicum temporis accipiens, eamque salivâ suâ contemperatam, vulneris loco adhibet? idemque protinus sanatur. Similiter cum militi cuidam in aquali practico,

Jacob. de
Vorag. &
Petr. de
Natal. in
vita ejus.

D. Petrus
Damian.
serm. 6.
Ep. 3. de S.
Marco.

D. Hilari.
Pi. Clav.
lib. 10. de
Trinit.

seu duello manus detinere fuisse, isque se
mox sancto Marco bona cum fiducia recom-
mendasset, illam sibi redintegratam, sanam-
que & salvam brachio suo & pristino statui re-
stitutam esse sensit: *Invocavit Beati Marci sus-
fragia, & manus fuit continuo sanitati pristina
restituta.* Verum fiste hic nonnihil, o Beate
Marce, & verbum, quod ad te eloquendum
habeo, patienter, obsecro, sustine? Quod si tu
vultus palmarum seu manus Aniani curare vales,
& similem sanationis gratiam militi clienti tuo
præstare novisti, cur nulla tibi cura est de mu-
tilata manu tua propria curanda, ut in illa am-
putatum tibi pollicem redintegres & restituas?
Num forte non audes manus tuæ unicum dun-
taxat digitum restituere, qui aliis duas manus li-
beras restituiti, & sanas? Imò verò Marcus
sibi metipsum quoque mederi potuisset, si volu-
isset, verum Marcus eodem sensu, quo Chris-
tus movebatur; magis enim Marcus affligitur
ob mutilatam & læsam manum alienam, quam
ob amputatum sibi digitum. Manus suæ cura-
tionem etenim nihili curat, & ideo illi etiam
non medetur, bene tamen læsam Aniani ma-
num, & aliam militis manum mutilatam ma-
joris æstimat, atque ideo mox illius manum
sanat, alterius verò mutilatam manum redin-
tegrat, & pristino statui perfectè restituit. *Cum-
que in humum despueret, lutum confecit, & ejus
viri manum illiens, in nomine, inquit, IESU esto
sanus, ac statim ejus viri manus sanata est.* Vigi-
lantior fuit ad subveniendum proximi quam
proprie necessitati.

10. Leo, mox ut patre editus est, tribus diebus,
& tribus noctibus dormit? Genitor autem ejus,
utpote vigilantiae amicus, somnolentiam ejus
diutius sustinere non valens, vehementer, &
valde terribilem edit rugitum, adeo ut terram
tremere faciat, in qua Leonis catulus dormitat,
cumque hoc tremore à somno suscitatur? ut refe-
runt Pierius, & alii: *Tribus diebus, & tribus no-
ctibus dormit, tum deinde Patri rugitum tanquam
tremefacto, concussoque cubili loco catulum dor-
mientem expergefacit.* Porro Alexandria civitas
hoc nomine a Philippo Macedonum Rege in
honorem Alexandri filii sui appellata fuit? ab
Olympia autem matre ob somnium, quod in
ea dum magnum Heroem filium sum patitura
erat, habuit, Leontopolis vocata est, quasi lævæ.
Filii autem urbis hujus, id est, incolæ ejus Ido-
latriæ somnolentiâ obtusi infidelitatis tene-
bris profundo jacebant sopore sepulti, eum ecce

Paolotti Sanctiorale.

S. Marcus? Leo ille generosus, & vigilantissi-
mus, prædicationis suæ rugitu eisdem experge-
facit, ipsosque intellectus sui oculos aperire fa-
ciens, in errorum suorum, in quibus sopiti jace-
bant, perfectam cognitionem inducit, men-
temque eorum Evangelicæ doctrinæ luce illu-
minans eisdem ad Catholicæ fidei semitas feli-
cissimè perduxit. Unde S. Hieronymus, & Pe-
trus Damianus dicunt: *Deus Omnipotens tan-
tam verbi virtutem contulit, tantam prædicationis
gratiam prærogavit, ut omnes tunc ad fidei rudi-
menta confluerent.*

D. Hier.

de scrip.

Ecclesi.

D. Petrus

Damian.

ferm. 2. de

S. Mar.

11. Lucanus Julii Cæsaris vigilantiam cele-
brare voleas, quam eo tempore, quo tanquam
Romani exercitus Dux generalissimus bello de-
ditus & implicitus erat, ostendit, in hæc verba
prorupit? *Omnia Cæsar erat.* Quidnam au-
tem per hoc encomium in laudem dicti Herois
dicere voluerit, incertum est. Simile ferè enco-
mium Theodoretus S. Paulo Apostolo attribuit,
cùm ait: *Ipsæ erat omnia.* Etenim modus hic
loquendi valde succinctus est, atque ideo verus
ejus sensus difficulter penetratur. Scio equidem
S. Apostolum, cum gladio dimicando, cum
doctrinâ suâ prædicando veluti alium quen-
dam fuisse Cæsarem, adeo ut de eo dici porue-
rit: *In utroque Cæsar.* Veruntamen elogium
istud totum Pauli, & Cæsaris encomium ad-
quare videtur dicendo: *Omnia erant?* Siquidem
in omnia magnam in se continet ampliationem:
Quia, qui dicit omne, nihil excludit. Sed quâ ra-
tione fieri poterit, quòd in uno homine omnis
caritas, omnisque perfectio imaginabilis repe-
riatur? Pro hujuscerei faciliiori intelligentia re-
vocandum est in memoriam famosum illud,
quod à multis Britanniarum Principibus Baroni-
bus, Nobilibus in eadem Insula celebratum est
hastiludium? In hoc enim quilibet in scuto suo
Emblema quoddam cum sua adjuncta senten-
tiolæ pulehæ Epigraphæ depicta habebat, hic
enim Aquilam, ille Pavonem, iste Cervum, alius
Pinum, Cedrum alter, ille Cedrum, alter Cypres-
sum, alii alia in scutis suis depicta ferebant. Inter
reliquos autem unus in hujus hastiludii arenam
prodiit, qui nullam scuto impressam Emblematis
picturam referebat, sed hanc duntaxat inscrip-
tionem Scuto ferebat impressam. *In me omnia,*
id est, omnes virtutes, & prærogativæ, quæ in
cæteris hujus hastiludii collegis repetiuntur dis-
persæ, in me uno simul, & semel repetiuntur
unitæ & collectæ; scilicet Aquilæ generositas,
Pavonis nobilitas, velocitas Cervi, altitudo Pi-
ni,

V

ni,

ni, Cedit immutabilitas, constantia Cypressi: uno verbo *in me omnia*. Ita de Cæsare quoque dicere poterimus, quod scilicet in ipso collecta simul sunt universa totius Romani exercitus virtus? Idemque de S. Paulo dicere licet, in ipso nimium reperibiles fuisse omnes, quæ in aliis dispersæ reperiebantur, perfectiones.

12. Theodoretus autem aliam huic Symbolo adhibet expositionem? Dicit enim quod Apostolus in maritimo itinere constitutus, post vehementem quandam tempestatem in mari obortam, qua nâvis tum à ventis, tum a furibundis undarum procellis agitata, & conuallata spem omnem evadendi periculum navarchus adimebat, omnibus se perditos esse conclamantibus, solus ipse intrepidus manserit, & imperterritus navigii sibi vendicaret gubernationem, adeo ut nunc succurreret navarcho, mox adjuverit remiges, pauld post velis manus suas applicando eadem nunc dilatatit, nunc, prout opus erat, eadem contraxerit, aliàs omnino dimiserit, nunc cucurrerit ad puppim, mox se receperit ad proram, nunc dimiserit antennis, nunc animavit afflictos, iisque, qui in mare dilapsi fuerant, auxiliatrices mox portexerit dextras. *Omnia Paulus erat, Ad hos currebat, ad illos veniebat, ad hos transibat, ad illos resistebat vento in vadens celerius, eos, qui submergebantur sursum attrahens, nautas adhortans, proram circumspiciens, funes tendens, remos tractans, velum trahens, caelum suspiciens: Ipse denique erat omnia, & nauta, & gubernator, & omnia patiens ut mala solveret aliorum.* Sic quoque Cæsar in prælio constitutus animabat milites, nunc pedites, mox equites, nunc excitabat capitaneos, mox Colonellos ordinabat, nunc exercitum impetum facere, mox eundem se subducere iubebat; nunc veluti Vexillifer signa versabat, nunc velut Decurio acies dirigebat, nonnunquam succurrebat vulneratis, lapsos denique alibi erigebat. Uno verbo. *Cæsar omnia erat.* Verum, cheu, cum quanto maiori jure de Sancto Evangelista nostro dicere possumus, quod Alexandria & in Ægypto *Marcus omnia erat.* In animarum cura vigilantissimus, in prædicando indefessus, in instructione infidelium charitativus, in docendo Evangelio assiduus, in baptizando accuratus, adversus idola austerus, erga pauperes autem benignus, consolator erat afflictorum mitissimus, erga pupillos misericors, & pius, in subventionem pauperum sollicitus. Anianum manum suam subula transadigentem

mox sanat: In Aquileia Antanaphum Ulbi filium leprâ oppressum purificat. Viro Marcum in carcerato, dum ei se recommendat, libertatem protinus præstat. Si timeat Aquilo, si mare furete incipiat, si naves naufragia submergantur, ipse cunctos ad portum feliciter adducit. Sacerdos in mare præcipitato, è mediis procellis S. Marci opem imploranti mox succurrit, eumque baptizat. Murarium Venetiis, è Campaniis S. Marci delapsum ab omni malo præservat, Religiosum moribundum ipsum fideliter invocantem Papiæ visitat, & confortat. Apuliam annox caritate flagellatam, ad terræ sterilitatem abigendam, propulsandamque famem saluati pluviam totam regionem fecundat. Latronibus misero alicui viatori oculos erucere volentibus efficit ut ferrum obtusum omnem aciem amittat, à pedes truncate conentur, securim ceræ instis loquescere facit, si dentes malleo ferreo evellere allaborent, omnem hic duritiam suam eo desponsente amittit: Si Fideles urbis Alexandriae morum ab ipso reformationem exposcant, ad communem paupertatem, vitamque Apostolicam mox illos reducit. Si Cathedralis Ecclesiæ suæ functionibus necessariis ministris non sufficiant. Aniano Episcopo, Melitum, Saronum, & Cerdonium, nec non septem Diaconos, & duodecim Clericos mox adiungit. Si in eadem Civitate una tantum Ecclesiæ populi devotioni non sufficiat, aliam ibidem mox erigere latrat. Totam Ægyptum percutit, omnia videt, omnia lustrat, multaque Monachorum monasteria ædificat. Conversum Hermagorum Romanum secum conducit, utque hic S. Petro Aquileensis creetur Episcopus, ab eodem sollicite supplicat. Dæmones ex corporibus obfessis energumenumorum eliminat; infirmos protinus sanat, mortuos ad vitam denuò suscitât. Uno verbo: *Omnia Marcus erat,* ut hac ratione verificetur, quod doctus & pius Beati Laurentii Justiniani ealampus de eo scribit: *Invocat illum oppressus, & levamen sentit: Ejus implorat auxilium infirmus, & sospitatem recipit: in mari, in solitudine, in periculis, inter latronum acies exoratur, & iuxta & iuxta fidelium precantium suffragatur vota.*

13. Verum enimverò nollem tantum temporis spatium explicandæ mystici Leonis postici vigilantia attribueret, quin etiam sufficiens pars temporis ejusdem fortitudini superflua, præcipue cum una alteri semper conjuncta, & connata esse reperitur. Nec est satis Leonem vigilantem esse, nisi & fortissimum sese præbeat. Inter omnia

Theod. apud Didac. Nyssen. in Fer. 3. Dō. Assumpt.

animalia, nullum est tantâ fortitudine præd-
tum, ut Leo. *Leo figuratiter nuncupatur ob ro-
boris virtutem*, inquit Laurentius Justinianus.
Agamemnon, ut suam in præliis & certamini-
bus fortitudinem declararet, scuto suo Leonem
in sculprum habebat, quod postea in Olympia
fuit per aliquot tempora pepensit. Et Callaneus
Leonis qualitates describens ait: *Inter animalia
Leo obtinet generositatem, principatum, fortitu-
dinem, & administrationem, ita quod Princeps
terrestrium animalium dicitur*. Ac proinde cum
Philippus Rex Macedoniae somniasset Olym-
piam conjugem suam, quo tempore Alexan-
dri utro ferebat, Leonem quendam paritu-
rum (ut paulo antè diximus) firmiter sibi fu-
turum esse persuadebat, ut filius suus in fortissi-
mum Heroem evaderet, prouti reipsa eventus
sequens postea demonstravit. Unde illum ve-
luti Herculem quendam Leonis exuviis indu-
tum depingere solebat; ac demum urbi Ale-
xandriae, quam in nati filii honorem, & per-
petuum monumentum ædificare cepit, Leon-
topolim appellavit, id est, Civitatem Leonis.
Verè S. Marcus Leo quidam fuit, prouti sub
hujus animalis metaphora inter quatuor Evan-
gelistas representatur, ideoque illi non minus
quam Alexandro, & Herculi, imò majori jure
Leonis debeat exuviae, utpote qui prædica-
tionis suæ fortitudine Leontopolim, sive Civi-
tatem Leonis superavit, & mansuetam reddi-
tam, seu cicuratam, sub Evangelicæ fidei jugo
humiliatam reddidit. Et quidem dum Leonem
S. Marci duobus pedibus in terra, duobus verò
aliis in mari consistentem video, planè intelli-
gere videor mihi per hoc significari hunc mysti-
cum Leonem nostrum prædicationis suæ forti-
tudine subjugasse sibi Alexandriam in terra situa-
tam, & ex fidelium erga ipsum devotione factum
esse urbis Veneriarum in mari situatæ Domitium
& Protectorem.

14. Macedonum Rex Alexandriae urbis fa-
bricam inchoaturus, ideoque idæam illius quo-
ad circuitus amplitudinem Architectis config-
rans voluit, ut acceptam calcem, & gypsum per
torum districtum effunderent, quaquaversum
urbis illius ædificanda, aut protendenda
erant: ac verò cum nec calcis, nec gypsi tanta
ad manum quantitas præsto esset, Rex autem
fabricæ initium accelerari desideraret, loco cal-
cis, & gypsi facinâ usi sunt, & tritico, quod
tamen per circuitum urbis dispersum ab avibus
protinus devoratum, & consumptum fuit. Qua

de re Rex certior factus, eandem cum Philoso-
phis mox consultit, qui eventum illum bonum
augurium protendere, & boni ominis nuntium
esse responderunt, futurum enim esse ut civitas
illa abundanti semper annonâ instructa esset, lo-
cus quoque esset mercimoniis tractandis, & ne-
gociationibus instituendis aptissimus, ad quam
proinde omnes circumvicinæ Provinciæ suum
essent pro faciendâ quarumlibet occurrentium
necessitatum provisione, habituri refugium. E-
nim verò augurium istud exitimo fuisse eorum,
quæ post eandem urbem à S. Marco Evangelista
spiritualiter reædificatam in eadem urbe certò
eventura erant, certum quoddam præsagium.
Quamnam enim illi majorem Sacer Evangelista
adducere abundantiam potuisset, quam farinae,
seu Panis Eucharistici, & vini pretiosi sanguinis
Jesu Christi affluentiam interminabilem? Isaac
domum filii sui Jacob aliunde stabilire, aut con-
fortare nesciebat, quam relinquendo illi abun-
dantiam panis & vini, ac proinde Esau fratri suo
dixit: *Frumento & vino stabili vi eum*. Eodem *Gen. c. 27.*
quoque modo S. Marcus urbem Alexandriam *v. 38.*
pane & vino Eucharistico stabilivit; unde cum
Propheta ei dicere poterat: *Frumento & vino,
id est, frumento corporis, & vino sanguinis Chri-
sti, inquit Paschasius, stabili vi te*. Et quidem si
nobilis hæc civitas hanc sibi à spiritali funda-
tore suo relictam substantiam ea, qua par est, di-
ligentia, & fidelitate conservasset, sub infidelium
intolerabile jugum de novo nunquam redacta
fuisset.

15. Deus olim per os Isaïæ Prophetae altare *Isaï. 19. v.*
suum in medio Egypti erigendum esse prædi-
xit: *In die illa erit altare Domini in medio terra
Egypti*. Medium sive umbilicum Egypti Cos-
mographi servatâ justâ torius Egypti geogra-
phiâ, seu dimensione urbem Alexandriam esse
volunt. Optarem hoc loco scire cur Deus in hac
urbe sibi à S. Marco altare suum erigi, & in eo-
dem sacrificia panis & vini, id est, corporis, &
sanguinis Redemptoris nostri sibi offerri volue-
rit? Cur in Alexandria, quæ est cor, sive cen-
trum, & umbilicus totius Egypti? Observan-
dum igitur hic est pro faciliori responsionis in-
telligentiâ, Hebræos capere nullatenus, aut in-
telligere potuisse, gentem aliquam reperibilem
esse, quæ eodem Deo ciberetur, & pascatur, quem
ipsa adoraret; adè ut Christo dicenti: *Nisi mandu-
caveritis carnem meam, & biberitis sanguinem
meum, non habebitis vitam in vobis*, difficulter
fidem adhibere potuerint; ac proinde dicebant

(estque multorum opinio Marcum id dixisse)
Durus est hic sermo, & quis potest eum audire?
 Porro eadem durities in urbe Alexandrina vige-
 bat. In cuius veritatis testimonium omnes E-
 gyptii detestantur pastores, eo quod armenta,
 quæ veluti Deos suos adorabant, alimenti loco
 postea manducarent: *Detestantur Egyptii pasto-
 res ovium.* Quid autem pro hac difficultate su-
 peranda faciendum restat? Profecto ad eandem
 evincendam neutrum e tribus illis animalibus
 sufficit, id est, nec homo, nec bos, nec Aquila, id
 est, nec Marthæus, nec Lucas, nec Joannes, sed
 Leonis requiritur fortitudo; vadat igitur S. Mar-
 cus, & prædicationis suæ fortitudine, Egypti
 duritiem superare contendat, atque in medul-
 lis illius Dei honore altare confestim erigat:
Erit altare Domini in medio terra Egypti: ut E-
 gyptii videntes quod in eodem altari Sacerdos, id
 est, Marcus, & fideles Sacramentato Deo suo ci-
 bentur non solum per prædicationis Apostolicæ vi-
 vim, & energiam, verum etiam per illustre Marci
 exemplum victas dare manus cogantur.

D. Petr.
 Dam. ser.
 1. de S.
 Marco.

16. Sanctus Petrus Damianus sacrum Evan-
 gelistam Berillo lapidi pretioso comparat: *Hodie
 dilectissimi velut pretiosus, & conspicuus coram
 oculis nostris auro radiante Berillus imprimetur.*
 Cur, obsecro, sacrum Evangelistam alteri gem-
 mæ non comparat præterquam Berillo? Sanctus
 Ambrosius de hac gemmâ loquens, illam lumi-
 nosam, claram, cælestique colore imbutam esse
 dicit: *Berillus eximia claritatis est, caruleum co-
 lorem habens, significat puræ vitæ homines, & à
 sæculi actibus per omnia alienos.* Fortasse demon-
 strare volens, S. Marcum, eo quod hunc mun-
 dum, & omnia terrena bona contempserit, prorsus
 fuisse cælestem, suamque mentem versus
 cælum semper habuisse conversam, omnesque
 tum corporis sensus, tum animæ potentias ad
 cæli obsequia perenniter dedicasse. Verum enim-
 verò quis est, qui nesciat cælum juxta Philoso-
 phorum opinionem ex temperamento incorru-
 ptibili, & inalterabili compositum, & conse-
 quenter corpus forte, & solidum esse? *Quia non
 habet annexum privationem;* Etenim Marcus
 Berillo per omnia similis existit; utpote qui
 plus de cælesti quam de terreno participat;
 quia non habebat annexam privationem gratiæ
 divinæ; Leonino pectore præditus erat, id
 est, animo forti, insuperabili, & invincibili.
 Nam quod si illi minentur infideles, non cu-
 rat: si mortem illi machinentur, non timet:
 si illi ad patibulum raptando laqueum injici-

ant, non formidat. O Berillum cælo simili-
 mum! O Leonem invincibilem! O Marcum eo
 fortitudini spiritus insuperabilem! Vete-
 mæ illi comparandus venit, quæ quanto magis
 à pondere deprimetur, & aggravatur, tanto ma-
 jorem ad se erigendam vigorem concipit, & fir-
 mitudinem. De qua promde eruditus, & inge-
 niosus Author quidam scribit:

Quo magis premitur, hoc magis tollit onus

Esto enim Marcus catenis aggravetur in carcere,
 minis, & flagellis laceretur in corpore, mysticus
 tamen Leo noster veluti Palma quædam cum
 tanto majori vehementia se per cælestium con-
 templationem in sublime erigit, proprio Marci
 nomini perfecte correspondendo, quod sublimis
 interpretatur. Cum ingenti damno suo hujus
 nostri Leonis fortitudinem ipsi quoque Damo-
 nes sunt experti, qui in ligneis, lapideis aut æreo
 idolis passim adorabantur, qui virtuti Verbi Di-
 vini, & prædicationi Sancti Marci non valentes
 resistere, una cum statuis laribus suis in terram
 victi, & prostati corruerunt: *Dæmonum fusa
 lacra, quæ illic colebantur, exterminavit, quæ
 in illis inerat, solo adæquavit, inquit Procopius.*
 Totus itaque laetus si se adversus hunc Leo-
 nem armaverit, ejus tamen generositati præve-
 lere minime valebit.

17. Inter alia, quæ de ipso leguntur prodigi-
 um est, quod stuporis terminos omnino ex-
 cedit. Etenim Martyrii coronâ Alexandriæ 25.
 die Aprilis Anno Domini 64. Neronis Impera-
 toris anno octavo coronatus fuit. Traditus
 autem est illius regionis perpetuus, quod recu-
 rente quovis anno martyrii hujus anniversario
 die herba, quæ in loco ubi Sacri Evangelistæ
 sanguinem suum pro Christi fide effudit, nati-
 citur, si conculcata, aut præcisâ fuerit, co-
 piosum sanguinem fundat. Quoddam nobis san-
 guis iste mysterium demonstrat: Eo tempore,
 quo in eadem Alexandrina urbe sancta Virgo
 & Martyr Catharina martyrio coronata fuit, ve-
 næ viscerum suorum non sanguinem, sed lac
 loco sanguinis abunde fuderunt: *Lac non san-
 guis effluxit.* Cur hæc lac, Evangelistæ vero
 sanguinem nobis propinavit? Lac tenellorum in-
 fantum cibus est; sanguinem autem fundere vitæ
 proprium est, generosis, intrepidis, fortibus. Uode
 terra loci illius, in quo mysticus Leo noster san-
 guinem suum fudit, hoc sanguine potata herbas
 producit, quæ non lac, uti suæ naturæ confor-
 mus facere debebat, sed sanguinem ministrat:

In loco, per quem tractus fuit, si quis in die Passio-
nis sua herbam ibi nascens lacerauerit, sangui-
nem vrum emittit. Hincigitur facilis est conje-
ctura, num sanguis S. Marci sanguis fuerit gene-
rosi, & fortis Leonis: siquidem ipsa quoque ter-
ra, quæ sanguinem ejus imbibit, & ex ea nata
herbæ eundem sanguinem fondendi vigorem
participant, ita, ut herbæ illæ angantur con-
tra naturalem inclinationem, non tanquam re-
netæ herbæ lac, sed verum sanguinem copiose
fundant.

18. Tanta est Leonis fortitudo, ut solo suo
rugitu omnes alias feras in terrorem adigat;
Audite Rupertum Abbatem idipsum affirmantem:
Ad vocem siue rugitum Leonis omnia contra-
remiscent, & cuncta animantium natura ter-
retur, juxta illud: Leo rugiens quis non timebit?
Talem se Leonem Marcus variis modis esse
probavit. Postquam enim S. Evangelistæ
M. r. yrium completum fuit, infideles, & paga-
ni sacrum ejus cadaver igne cremare & in cine-
res redigere decreverant, verum terra (haud se-
cus, ac si Leo quidam rugitum quandam edidis-
set) tota tremere, ac velut contentus obscura-
ti, terra quodam grandinis diluvio adimpleri
cœpit, audita sunt horrenda inonari tonitrua,
visæ sunt cœli fulminis sagittæ vibrari, adeo
ut infideles omnes huic prodigio præfentes fuga
sibi consuluerint, sacratissimo corpore post se
relictæ: Cum gentiles vellent corpus suum com-
burere, subito aër turbatur, grando exoritur,
tonitrua inonant, fulgura coruscant, ita ut mul-
ti timore corpus dimitterent. Quam horrendos
rugitus ad perterrefaciendas hominum peccato-
rum feras fortis hic Leo edidit, prout in variis
Sacti sui Evangelii locis etiamnum audiri pos-
sunt! An non vos, ô crudes, & impii, rugitus
ille consternat? In quacunq; mensura mensi
fueritis remetietur, & adjicietur vobis. Nunquid
vobis, ô filii ingrati, qui genitores vestros ver-
bis & factis maletractatis, metum terribilis hic
rugitus incutit? Qui maledixit Patri, vel matri
morte morietur? Nunquid rugitum hunc vos,
ô blasphemæ expavescitis? Qui blasphemaverit in
Spiritu Sanctum, non habet remissionem in aeter-
num, sed reus erit delicti? Nunquid vos attonitos
reddit, quotquot cor in malo obstinatum ha-
bentes Verbum Dei attentæ aures auscultare non
vultis? Adhuc cæcatum habetis cor vestrum, &
non auditis? Nunquid horretis, ô superbi, hunc
gravem rugitum audire: Qui voluerit fieri major
est vester minister, & qui voluerit inter vos pri-

mus esse, erit omnium servus? Nonne vos rugi-
tus ille, ô Avati, conturbat: Facilius est camelum
per foramen acus transire, quam divitem intrare
in regnum Dei. An non vos hypocritæ, rugitus
ille horrendus tremere facit. Multi venient in
nomine Dei dicentes, quia ego sum, & multos se-
ducent? Denique nunquid rugitum hunc perti-
nescitis, quotquot operibus vestris pessimis vos
parum de sacro Dei Evangelio credere demon-
stratis: Qui non crediderit damnabitur. O rugi-
tus! ô tonitrua! ô fulmina expavescenda.

P A R S S E C U N D A.

19. Inter alias, quæ in Leone, ultra jam allatas,
reperiuntur proprietates, hæc est valde
quoque consideranda, quod scilicet Leo ad cor-
respondendum receptis beneficiis per condi-
gnam gratitudinem sit omnino promptissimus.
Aulus Gellius, & Athenæus scribunt, quod mi-
ser quidam in Dacia servus, nomine Androdus
crudelitatem Domini, quam tyrannicâ manu
adversus ipsum exercitabat, diutius sustinere
non valens Dominum suum deserere, sibi que
fuga consulere decreverit. Post elapsos à fuga
sua tres annos, adversante sibi fortunâ, ad quol-
dam divertit, qui ipsum mox agnitum, carce-
ri que mancipatum pristino Domino suo resti-
tuerunt, qui majori ob ceptam fugam crudeli-
tate accensus, ipsum à feris vivum dilaniandum
ad Circum condemnavit. Quapropter die mor-
ti suæ determinato Leo quidam ferocissimus in
apertum campum proficiens, oculis fulminare,
& rugitibus ferocire cœpit. Mox verò, ut
Androdum vidit, ferocitas in mansuetudinem
commutata fuit; nam ante illum toto corpore
prostratus, pedes ejus lingebat, multisque eum
circum eundo blanditiis demulsit, totumque se
illi amabilem, & placidum exhibuit. Cæsar ob-
stupescens causam hujus Androdum interroga-
vit, qui respondit: postquam ab Hero meo fuga
me subduxissem, in antro quodam quietis cap-
tandæ causâ consistenti hic idem Leo claudus,
doloribusque penè confectus, ac sanguine ma-
didus comparuit, & elevatum à se pedem læsum
michi ostendit, quasi medelam doloris sui à me
postulaturus, in quo acutissimam festucam de-
prehendi, multis illum acutis que doloribus ex-
cruciantem; hanc è pede ejus extraxi, & simul
omnem in eo mitigavi dolorem, qui statim
multis me blanditiis prosequens, qualem potuit
pro accepto beneficio mihi retulit gratitudinem;

V 3

Nunc

Cap. 10. v.

25.

Cap. 13. v.

6.

Cap. 16. v.

16.

Athenæus

lib. 13. c. 30.

Et Aulus

Gellius

Noct. Ar-

tic lib. 5.

c. 14.

Constant.

de Nota-

ris de leo-

ne lib. 2.

c. 23.

Ælian.

hist. nat. L.

7 c. 43.

Nunc autem variis ex signis eundem hunc Leonem esse cognosco, qui me quoque mox ut agnovit, multis cogitatis, & benevolentiae signis in signum gratitudinis mihi exhibitis, quod in illum contuli beneficium, compensare nititur.

20. Porro necessum est, ut homo ab ipsis feris ediscat qualiter benefactori suo, debita cum gratitudine obviare, & correspondere debeat; Id quod Seneca nos quoque edocet, cum ait:

Seneca. ad Lucillum Epist. 28.

Acceptum beneficium aeterna memoria infigendum est. Non tamen sanctus Marcus necessum habet ut monitum istud à Seneca ediscat, utpote qui suo Leonis similis, per veræ gratitudinis exemplum, tanquam Magister, virtutem hanc alios docere poterat, & porro docuit peregre egredi. Etenim ex paulo ante dictis nostis, quod cum sanctus se sacerdotio indignum reputans, ne ad illud eveheretur, & functiones sacerdotales exercere adstringeretur, suadente humilitate dexteræ manus pollicem sibi metipsum amputavit. Sanctus autem Apostolus Petrus, amantissimus ejus Magister, discipuli sui probitatem, & sanctitatem satis habens perspectam, pollicem illum dexteræ facti Evangelistæ protinus restitui miraculosè à Deo impetravit. Quid igitur hic Marcus in signum debitæ gratitudinis erga Magistrum suum faciat? Audite. Calamum mox apprehendit, & non solum restitutum sibi pollicem, verum etiam totam manum conscribendo Evangelio suo adhucit, ut voluntatem Magistri sui secundaret, & beneplacito tanti sui benefactoris gratanter satisfaceret. O gratas recepto beneficio vices relatas!

21. Ad hæc, confestim ut in Urbe Alexandria appulisset, cogitationes suas in Ecclesiam quandam fabricandam divergit, quæ fidelibus ovibus pro sacrarum functionum celebratione commoda esset: quod ita propositum Cælo ipsi per omnia impensè favente, intra breve temporis spatium suum est sortitum effectum, prout desiderarat: hancque ita feliciter absolutam Ecclesiam gloriæ, & honori Magistri sui devotissimè consecravit, eandem sancti Petri Ecclesiam cognominans, prout sanctus

Serm. 2. de sancto Marco.

Damianus affirmat: Hoc itaque modo Alexandrinam fundavit Ecclesiam, eamque non suo, sed magistri nomine intulavit, ut ad honorem Beati Petri Sedes Apostolica nuncupetur. Scire hic percuperem quidnam sacrum Evangelistam ad hoc permoverit, ut fabricatam à se

Ecclesiam sancti hujus Apostoli honore dedicaret, & consecraret. Primitivè enim Deo debentur, atque ideo, cum illa prima esset inter omnes ab ipso erectas Ecclesias, eadem sacratissimæ Trinitatis, vel saltem unius è divinis personis Divinis, vel denique Beatissima Virginis, & Matris Dei titulo condecorare debebat. Verum nequaquam ita visum est Leon nostro mystico, quin potius erga Magistrum suum sanctum Petrum gratum se exhibere vellet, quasi diceret: Apostolorum Princeps mihi non solum nomen imposuit, verum etiam officium pariter, & auctoritatem Episcopalem; unde quia me ad hanc dignitatem eveit, intermittere nequaquam debeo, quin pro debita correspondentia inter me & benefactorem meum conservanda, me gratum illi pro virtutibus exhibeam, hanc ei gloriæ, & honorem attribuendum, ut scilicet primus titulus sub S. Petri nomine regatur, & intulatur.

22. Jam sæpius nominata Ecclesia Alexandria (ut idem Damianus scribit) post Ecclesiam Romanam præcipua est inter omnes, quæ in toto mundo illius temporibus floruerunt: Ecclesia Alexandria præcellit illam Antiochia, sicuti Romana Alexandrinam. Etenim quod de jure Alexandria Ecclesia præcellitior fuerit, Magnam cunctis totius Egypti Ecclesiam, non adeo miror, cum situta sit in ea civitate, quæ metropolis est totius Egypti, quod autem etiam Antiochenæ præferri debeat, quæ Summi Pontificis sancti Petri Sedes, & relictior fuit, valde obstupesco. Veruntamen si hujusce difficultatis intelligentiam assequi velimus, adeamus sancti Matthæi Evangelium, ibidemque inveniemus quod Christo Pascha cum discipulis suis celebrare volente, discipuli de loco, in quo illud celebrari volebat, fuerint solliciti, dicentes: *Vbi vis paremus tibi comedere Pascha?* Quibus Dominus respondit: *Ite in civitatem ad quandam, & dicite ei: Magister dicit, Tempus meum prope est, apud te facio Pascha cum discipulis meis.* Quisnam erat is, qui locum celebrandæ paschæ præparaturus erat? Petrus: ut verò quia discipuli nunquam soli ibant, Joannem ei viæ comitem assignavit, prout sanctus Lucas refert: *Misit Petrum, & Joannem, alterum ut diligentem, alterum ut dilectum.* Luc. 10. inquit Theodoretus in Catena. Discedunt igitur, dumque in via versis civitatem in proximis essent, obvium habere virum hydria aqua plena onustum; quem Petrus conruit dicens:

Bone vir, obsequium aliquod a te exopto, à quo non modica quoque in te manabit utilitas. Perlibenter illud præstabo, inquit vir ille, saltem dicite, in quonam obsequii genere servire possim. Cui Petrus: Magister meus pro Paschate celebrando domo tua opus habet, quam proinde nobis tantisper hoc sine accommodata vellemus. Libentissimè, subdit vir ille, vos domus meæ Dominos esse jubeo, ac proinde pro libitu vestro de ea disponite. Hic scire cuperem, quisnam sit vir ille, qui cum Petro loquitur, siamque Domum tanta cum promptitudine offert? Nonnulli Marcum fuisse asserunt, qui valde gavisus est domum suam tam speciali honore, & favore condecorari: *Sermo quidem à Patribus traditus ad nos pervenit, eum qui lagenam aqua portabat fuisse Marcum beatæ illius Mariæ filium. Magnam favorem, inquit Marcus, mihi Petrus præstavit, quando domum meam elegit, ut à Dei Filio, & Apostolis hodie tanto honore afficeretur; Quare erga illum ingratus videri nolo, sed pro tanto beneficio ipsi in urbe Alexandrina Templum erigere, & consecrare decrevi, quod post Romanum primum, & nobilissimum erit totius mundi. Ipse domum meam honoravit, ego autem in debita gratitudinis signum magnificabo Ecclesiam suam. Ecclesia Alexandria præcellit illam Antiochie, sicut Romana Alexandrinam.*

23. Porro sacrum Divi Marci corpus multis annis Alexandria requievit. Dumque Venetias transferendum, eloculo Alexandrino levaretur, suavissimo odore universam illam civitatem adimplevit. Quia enim jam dicta urbs sacri Evangelistæ cineribus in sinu suo hospitium præbuit, in peculiare gratitudinis signum eandem urbem fragrantissimo odore perfudit. Cum tolleretur corpus ejus Venetias asportandum, odor totam Alexandriam perfudit.

24. Verum enim vero ut Urbs Veneta sacras hæc reliquias, in securiorem, quam possent, custodiam acciperet, easdem in sinum parietis cuiusdam collocavit, ubi tam diu quieverunt, donec diuturnitas, & longitudo temporis locum illum per oblivionem extra omnem hominum memoriam reponeret, adeo ut ubi repositæ essent, protius nesciret. Magnam quidem ad explorandum corpus adhibuerunt diligentiam, sed cassam prorsus & irritam. Tota Civitas ad orationes se recepit & jejunia, multis diebus institutæ sunt supplicationes, & Processiones, togando assidue ut S. Evangelista illos exaudire suumque corpus sive locum, in quo beata ejus

ossa asservarentur, manifestare dignaretur. Sacer igitur Evangelista ad preces adeo ferventes, & universalem Venetorum devotionem intuitum se exhibere noluit, sed potius erga illam populi insignem pietatem gratum se ostendit, quando ex improvviso, *Lapides à columnaprofili. Iacob de urbe, & arcam ubi corpus ejus latebat, omnibus Venag. evidenter ostendit.*

25. Cum Dei Filius esset juxta stagnum Geneseth, ingressus ad eum confluit hominum multitudo cupientium Verbum Dei ab eo audire. *Ut audirent Verbum Dei. Luc. 5.* Ut igitur devotionis eorum curiositati satisficeret, videns Petrum piscatum quidem esse, sed sine fructu, rogavit eum ut navem suam tantisper concederet, ut ea pulpiti loco utens, discursum quendam spiritua-lem, & salutarem ad turbas pronuntiaret; Quod Petrus libentissimè præstitit. Dominus igitur navim ingressus ad sedendum se composuit: *Et docebat de navicula turbas. Ibid. n. 3.* Sermo- ne autem finito, ut se Petro ob mutuam naviculam gratum exhiberet, iussit Petrum ad piscationem denuo redire, magnamque illi piscium prædam ex illa piscatione promissit: *Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam. num. 4.* Qui iussui Salvatoris obtemperavit: *Et ceperunt piscium multitudinem copiosam. num. 6.*

O quam est hæc Dei nostri civilis, humanaque gratitudo! Quia vero turbam de navicula Dominus instruxerat, non sine mercede navicula Domini dereliquit, beneficans ipsum, quia dedit ei apud D. multitudinem piscium; inquit Theophylactus. Thom. in Urbs Venetiarum sancto Marco non naviculam, Cat. in qua ad mediam horam concionaretur, sed urbis suæ sinum, in quo semper, & perenniter requiesceret, libenter cessit; atque ideo sanctus Evangelista, ut gratum se ostendat, urbi Venetæ dicere videtur: *Duc in altum, O Venetia, id est, præpara lingua, naves, triremes, imo integras navium classes, in altum mare concede, non ut pisces, sed ut præliis, faciasque non jam piscium prædam, sed strages Turcarum. Et sicut discipuli Concluserunt piscium multitudinem copiosam, ita tu, O Venetia, innumerabilem Turcarum, mancipiorum, navium, triremium capies prædam; ac proinde in omnibus præliis hæctenus pro Republica Veneta habitis, & deinceps habendis in signis militaribus sive vexillis Leones S. Marci conspiciuntur, qui pro exercitus Veneti salute, & bona custodia vigili- as agunt; in imminenti- bus præliis animi fortitudinem, & generositatem suggerunt, atque in*

ex. dens

evidens gratitudinis signum favorabiliter tibi assistunt, ut in terra, marique adversus infestissimum Catholicæ fidei hostem, & formidabilissimam totius mundi potentiam dimicando, & prælio palmam referas, & gloriosissimè victrix, & triumphatrix evadas. Quapropter generosissimè, & animosissimè certa, & præliare bella Domini, Leo enim gloriosissimi Evangelistæ tui potens est, & abunde sufficiens, ut vel unico duntaxat rugitu crudelissimas, ferocissimasque tibi adversantes feras, sub insautis Mahumeti vexillis militantes, & intra lignorum, id est, navium sylvas per mare, ut te infestent, divagantes, interneccioni tradant, & in turpem fugam agant. Interim non tantum Respublica Venæta,

verum etiam omnes Prælati, imo totus Christianus orbis ex hujus mystici Leonis salutari exemplo vigilantiam in Dei servitio exhibendam ad discant. Ab eodem quoque capiant insignia fortitudinis documenta, ut cum Fidei Catholicæ inimicis, & universa Dæmonum infernalium phalange intrepidè dimicare valeant. Et Respublica Veneta speciales huic sancto honores, in signum grati animi pro beneficiis impendendos, constanter prosequatur, & continuet, ut hactenus summa cum laude, & totius mundi applausu devotissimè fecerunt, sic enim mysticus Leo noster pro ipsis terra marique vigilabit, illosque proteget. AMEN.

SERMO DUODECIMUS.

I N F E S T O

SANCTORVM APOSTOLORVM JACOBI ET PHILIPPI.

*Non turbetur cor vestrum, neque formidet; Creditis in Deum, & in me credite.
In domo Patris mei, &c. Joann. cap. 14.*

Praesens hic mensis Majus, qui ab antiquis olim Deæ Floræ dedicatus erat, amœnus deliciosissimusque hortus quidam mihi esse videtur, in quo terra virgultorum suorum fecunda genitrix cum in lætissimo cæli ætæi campo frondes dilatat, diversis coloribus variegata pomparum suarum extendere videtur vexilla. Nullus in viridario ramus, vel germen cernitur, cui surgens aurora tributi loco non det tot pretiosas margaritas, & uniones, quot in illius sinu matutino diluculo labuntur, aut ejus vultum respargunt roris stillæ. Nullum est in arbore quavis folium, quin natales suos à jucundissimo Majo, tanquam verni temporis Duce profectos esse recognoscens, Cælo tanquam benigno suo benefactori, odoriferæ fragrantiae suæ incensa offerendo, non cor respondeat. Frondes sese mutuo dulciter amplexantes, odoriferæ Deæ Floræ tanquam jucundissimæ reris Præsidi, quot

foliis, totidem viridantibus Smaragdis constantem thronum erigere contendunt. Quod si flores in molestissima meridiani caloris hora frondes inclinantes in materni styli brachiis obdormiscunt, mirum non est, nam canoræ volucres harmonicos in purificati gutturi organo convectus formantes, ad dormiendum illos quasi invitant, dulcemque ac felicem somnum augurantur. Sol quidem flores temerarios esse existimat, quia illos secum quoad pulchritudinem concertare velle præsumit, ac proinde ardentium radiorum suorum ferale colorem mortificare satagit, vitæ jucundos colores, in tristes mortis pallores commutando: venustum Zephyrus suavis suspiris suis per circum ipsum ludendo, colque velum ad saluandum provocando, serenam in floribus vultus jucunditatem constanter conservat. Imo ipsum met cælum pomposæ terræ, & Majestatis invidens, ab ornamentis ejus formam & idem

sumit, cæruleam chlamydem suam stellis veluti floribus phrygio opere contexendi. O Maje jucundissime gratiosissime, miræ pulchritudinis theatrum, recellatum arborum tutor, Deæ Floræ thesauri munificentissimèl verum eamverò longè opulentiora sunt ornamenta, longeque pulchriores, & fragrantiores sunt flores illi, qui in hoc jucundissimo menste Veris ejusdæ spiritualis, & mystici se nobis exhibent, propter quos non minùs, quàm alii menses gloriosè resplendet. O *quantredolent virtutum flores*, inquit Beatus Laurentius Justinianus, *quam multa fecunda arbores? Sunt iusti quique & sancti Patres diversis generis spiritualia arbusta in illo erecta ad sidera semper virentia, foliis divinorum eloquiorum amana, pietatis, & misericordiæ operibus fecunda, quæ nequaquam inutiliter terram occupant.* Retrogrediamini de novo, Auditores, & considerationis gressibus in mysticum hoc Maji vitidarum concedite, ac tandem non minus curiosis, quàm devotis oculis miram arborum, florumque Dei Ecclesiam adornantium, illamque ob sanctitatis fragrantiam adorabilem quasi reddentium varietatem observare. Inter cætera autem mystici Veris ornamenta illam præcipue arborem reverenter contemplantini, quæ Salvatoris nostri sanguine pretiosissimo humectata jucundissimos humanæ spei, & fiduciæ flores, sperantisque humanæ redemptionis fructus progerminavit, sub cujus gratissima umbra Eventus Theodulus, & Juvenalis gratiosè consistunt. Jucundissimi quoque in eodem tres flores Amatani, Athanasius omnimodum pro Ecclesia Alexandina, Gregorius pro Nazianzena, & Ubaldo pro Eugubina Ecclesia efflorescunt: qui non inter hybernos rigores, sed inter mortificationum amaritudines, mundanas turbulencias nunquam vixi sunt pallefcere, aut languere, sed pro Dei obsequio, subditorumque salute vitam, & vigorem suum constantissimè conservarunt. Mentis quoque oculos iterum revolvite moxque non procul inde eximitæ sanctitatis vase fragrantem conspicietis pallidulam violam, cujus vultum Divinæ gratiæ aurora lachrymoso quodam rore conspersit, estque mulier illa plorans, & lachrymabunda, è qua postea elegantissimus ille flos, sanctæ Ecclesiæ Doctor præstantissimus Augustinus natus fuit. Haud procul à porta Ecclesiastici hujus vitidarii Laurus quædam perpetuò virens vernare conspicietur, de qua

Paolotti Sanctiorale.

Scriptores assintant, quod *sola inter arbores, ictum fulminis non incurrit*, estque factus Joannes ante portam Latinam, hic enim, tanquam elegantissima laurus, à fulmine tyrannicæ crudelitatis lædi nunquam potuit, sed ab illo vegetior, pulchriorque semper evasit. Adhæc non jam in throno quodam Smaragdino, sed in Apuliæ montis Gargani antro pulcherrimum quoddam Liliū ex improvilo non jam è terra productum, sed è cælo delapsū apparet, nam si de Lilio Vincentius Belluacensis scripsit: *Dum candor in foliis est, auri tamen species intus effulget.* In sancto quoque Archangelo, mirus puritatis candor, ferventis ejusdæ charitatis auro conjunctus videtur. In ejusdæ quoque mystici Maji spirituali vitidario superbiere conspicietur pulcherrima quædam arbor rutilantibus Malo granati floribus benè onusta, suntque quatuor illi gloriosi Christi Martyres, Stanislaus, Gordianus, Epimachus, & Bonifacius, qui proprio sanguine tincti gloriosa martyrii corona laureati esse noscuntur. In alio quodam vase argenteo Cælo nasci videntur varii colores. Narcissi, Ligustra alba, Cariophylli, & Hyacinthi, id est, Nereus, Achilleus, Domitilla, arque Pancratius, qui Carnificis ferrum non sunt veriti, suamque pro fide Catholica vitam prodigere non dubitarunt. Nec minoris elegantia flores sunt duæ illæ sacræ virgines Prudentia, & Petronilla, quæ se per intactæ virginitatis fragrantiam adeo Cælo gratas effecere, ut Creatoris sui manu in campos Cæli Elysios fuerint transplantatæ. Eheu, quantam sanctæ Romanæ Ecclesiæ majestatem adferunt illa quatuor summorum Pontificum heliotropia, qui tanquam veri Solis vicarii veluti gygantes super omnes alias floridas Christianismi arbores in proceritate exercuerunt, scilicet, Urbanus, Eleutherius, Joannes & Felix, quibus haud immerito in floridissimo urbis Florentinæ vitidario prognata duo candidissima Lilia, Beatos Philippum Nerium Congregationis Oratorii Patriarcham, & Mariam Magdalenam de Pazzi Carmelitanam supremam Ecclesiæ hortulanus Urbanus VIII. Pontifex Maximus haud ita pridem magno cum Ecclesiæ bono adjunxit.

2. Verum, quoniam mea me abrevit oratio? quantum me jam dictorum florum venustas pariter, & fragrantia abripuit, ut ad ipsum vitidarii primum introitum, ipsas inquam Maji Kalendas, minime reflexerim? Hic enim duas

X

conspi-

Petrus
Bereb. l.
12. c. 84.

L. 10.
c. 8. 83.

conspicio rutilantes Rosas, quæ oculos sibi attrahunt, & rapiunt aspicientium corda suaque purpurea folia dilarando, totidem linguis hujus verni temporis jucunditatem, & amoenitatem deprecant, & Paschalis hujus temporis læticiam adaugent, suntque duo Sanctissimi Christi Apostoli Philippus, & Jacobus: *Duo isti Apostoli dua Rosa, quibus floridi mensis Kalenda consecrantur.* Rosa fuit purpureæ ob charitatem ardentissimam, quam demonstrant, quæ inter spei viridantes frondes & pungentes tormentorum & perpefforum spinaas jucundissimè rutilant. Quare loquantur nobis hoc mane hæ rosæ, vos autem, ut quod alius quondam ait, dicere possitis. *Audivimus rosas loquentes* id quod dicent cum attentione, & silentio auscultare.

3. Ut Christus Dei Filius Apostolorum peccatoribus charitatem inferret, illamque utpote quæ teste S. Gregorio ad alterum tendit, intactam semper, & inviolabilem in beneficium proximi conservaret, eos præmonuit ne turbarentur, bono semper, & generoso animo essent, siquidem in domo æterni Patris sui pro omnibus ipsis, multisque aliis variæ habitationes præcto essent: *In domo Patris mei mansiones multe sunt.* Quæ verba ex mente S. Augustini ex fervore charitatis Christi erga discipulos suos nata censentur: *Quoniam Deus charitas est, per charitatem fiat, ut, quod habent singuli, commune sit omnibus: sic enim quisque etiam ipse habet cum amat in altero, quod ipse non habet? non enim erit ita aliqua invidia imparis charitatis, quoniam regnabit in omnibus unitas charitatis.* Proptium namque est omnibus, qui charitate sunt præditi, omnibus bene esse desiderare, illudque desiderium per beneficentiæ opera executioni mandare, in quantum se charitativæ humanæ possibilitatis vires extendunt: *In colore Rosa designatur charitas,* inquit Durandus. Rosa quoque, quæ amoris symbolum est, pulchritudine & venustate sua allicit, & odorem suorum fragrantia recreat nos, & delectat Cerebrumque exconfortat. In aquam quoque, & oleum convertitur ad corporum humanorum maximam utilitatem. Porro otiosa charitas talento inutili similis est, quod subtus terram jaceret absconditum.

4. Ad propositum hoc loco mihi facere videtur ille Scripturæ locus in attestacionem illius amoris, quo Pater æternus unigenitum Filium suum diligit, ab Evangelista Joanne adductus, dum inquit: *Pater diligit filium, & om-*

nia dedit in manu ejus. q. d. Omnes divitias suas ei communicavit? *Omnia dedit in manu ejus.* Textus Græcus copulativam (&) in calidem, ideo, transmutat, quasi diceret: *Quia Pater diligit filium, ideo omnia dedit in manu ejus.* Pater sentius hic ad veram loci intelligentiam sanquidem foret accommodatus, nisi doctrinæ sacræ Theologiæ videretur repugnare, siquidem secundum veram Theologiam potius videtur dicendum: *Quia Pater generat filium, ideo omnia dedit in manu ejus.* Cum apud sanctos Theologos certissima veritatis loco habeatur quod in divinis in primo signis est generare, & in secundo amare. Amor enim ad generationem sequitur, quam proinde sicut & per se generatam prius supponere debemus, quam ætuum amoris respectu ejusdem personæ ut amatur: Neque enim quis amat potest illam, qui nondum est genitus. Unde Pater generando filium eidem totum illud communicat, quod habet in esse absoluto, id est, essentiam, Divinitatem, attributa, &c. adeoque si in primo signo, in quo est generatio *Pater dedit omnia filio,* quomodo sanctus Joannes dicit, quod *omnia dedit in secundo signo, in quo conficitur amoris: Quia Pater diligit, & non quia generat.* Qua ratione de novo recipi potest, quod jam antecederet possidebatur. Quod si Pater verbum generando eidem non communicat omnia, tunc modus loquendi sancti Joannis, quo dicit: *Pater dedit omnia filio, quia cum diligit, non habet difficultatem,* nunc autem cum contrarium verum sit, qua ratione hæc Theologia sancti Joannis sustineri, & moræ difficultas intelligi possit ignoro. Etenim Sanctus Evangelista, qui amore, & charitate plenus fuit, demonstrare verbis illis voluit, quales amoris erga proximum esse debeant conditiones, & qualitates: id est, quon non debeat esse otiosus, sed fecundus, & fructuosus? Item, quod amor verè amor dici nequeat, qui ad proximi utilitatem non inclinatur, nec vera charitas dici aut recognosci mereatur, quæ non beneficiat proximo. Unde, ut sanctus Joannes hanc veritatem authenticam faciat, dicit quod Pater æternus, tanquam verus amans, omnia sua Filio donet: *Nam si amare est bene velle, si bene velle est dare, sequitur quod non amet, qui amato non benefacit: Non videtur satis amare, qui donis vacuus est:* ac proinde Pater æternus Membrum amorem suum, & donis comprobavit se diligere Filium, ut si donis minus sufficienter comprobasset suum amorem, & cal-

Didacus
de Aven
dag. in
Psalm. 44.
in rab.
Conc. die
1. Maji.

D Aug.
in c. 14.
Joan.
apud D.
Thom. in
Cat.
Durand.
in Rat.
Div. off.
lib. 6. in
Dom. 4.
Quadr.
Vinc.
Belu L.
10 c. 133.

Joan. 3.
v. 35.

non omnia Christo donasset Unde evidenter in-
fertur quod Qui dat omnia quia diligit, benefacit
motivo Dilectionis, & Charitatis.

5. Omnes in universum Apostoli, utpote
Charitate pleni, maximo cum fervore pul-
li paciendo labori, imo proprii immer negli-
gendo vitam, utilitati corporum, & saluti
animarum procurandæ dediti fuere, præci-
pue vero duo hi discipuli. Quorum unus,
scilicet sanctus Jacobus, Hierosolymis fa-
ctus Episcopus triginta annis continuus in
ipsius quoque Caiphe conspectu, & præsen-
tia prædicavit, unde & ex pulpito præcipitatus
fuit: Qui fracto cruce ex die illo plurimum clau-
dicavit? dummodo enim animas illas salute
donare posset, vitam suam propriam peri-
culo exponere minimè curavit: Sanctus Phi-
lippus autem Viginti annis per Scythiam instan-
ter Christi Evangelium prædicavit. Imo cum
ante altare illud, in quo Martiris statua à Scythis
adorabatur, perductus esset, subitus illud deli-
tescens Draco quidam ex improvviso egrediens,
filium Pontificis ignem sacrificio subministran-
tem occidit. Duos quoque Tribunos percu-
tens in terram mortuos prostravit, suoque pe-
liferio balitu omnes quotquot præsentis ade-
rant contaminavit: at vero ardens Philippi cha-
ritas tantum malum nequaquam permisit, quin
potius post acceptam promissionem quod in
loco in quo Martiris simulachrum stabat, Cru-
cem plantare posset, Draconem protinus expul-
sit, toxico contaminatos liberavit, tribusque
mortuis vitam restituit: Apostolus in nomine Je-
su Christi Draconem fugavit, tres quoque prædi-
cos mortuos suscitavit, omnemque turbam statu
Draconis morbidatam sanitati restituit? inquit
Belluacensis in spec. Hist. lib. 9. cap. 88. Imo una
cum corporum sanitate, singulis quoque ani-
marum salutem est impetratus. Ita ut omnes qui
prius persequerantur eum, poenitentiam agentes,
Deum hunc æstimantes adorassent & baptizati
sunt. O purpureas Rosas! O Apostolos in chari-
tate ferventissimos.

6. Porro Philippi charitas longe magis re-
lucet, si novam tam super turbas veneno con-
taminatas, quam super tres mortuos ab eodem
Apostolo resuscitados reflectionem institueri-
mus. Constat etenim ex Genesi Deum protho-
parenti nostro Adamo serio prohibuisse ne ma-
num suam in arborem scientiæ boni & mali ad-
fructus illius decerpere extendere ausit, id-
que sub pœna amissionis vitæ & mortis sibi in-

fallibiliter adfiscendæ: De ligno scientia bo-
ni & mali ne comedas: in quocunque enim die
comederis morte morieris. Gen. 2. Eva autem in-
transgrediendo hoc mandato Dei primâ fuit:
Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad-
vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque dele-
ctabile & rult de fructu illius & comedit. Ibid. c. 3.
n. 6. Quarto igitur, an mulier hæc prævaricata
protinus mortis reatum contraxerit? Procul-
dubio, dicetis. Verum nunquid aliquid reperiri
medium poterit mortem hanc evitandi? Mini-
mè: siquidem ita est determinatum à Deo, cu-
jus decreta infallibilia existunt? atque ideo fieri
ravit, morti infallibiliter subiacere, nec est in
mundo locus ubi illam effugere aut evadere pos-
sit. Audite igitur nunc si placet, eam quam circa
hoc habeo difficultatem? Certum est enim quod
Adam post commissum à consorte sua errorem,
illam advocavit, eique hoc nomen Eva impos-
uerit: Et vocavit Adam nomen uxoris sue Eva.
Eva! Quale nomen est istud? Quid significat? Gen. 3. n.
Idem est quod Charaith, & à chat derivatur, ac 20.
vitam habere significat. Quis hic non videt in
contradictorio laborantes Deum & Adamum.
Ille namque dicit: Si comederit ex arbore mori-
etur & non viveret: Adam vero prius contra-
rium asserit, nam postquam præceptum Dei
transgressa fuisset, eidem vitæ nomen imponit:
Eva eo quod mater esset cunctorum viventium.
Quaratione unquam De eodem subjecto, & re-
spectu ejusdem temporis duo prædicata contra-
dictoria verificari poterunt? Quomodo una ea-
demque mulier mortua esse poterit, & simul
etiam in eodem instanti viva? Itane temerarius
Adam esse audebit, ut iis quæ à Deo decreta
fuerit, verbis suis contradicere ausit? Forrene
Divinam sententiam in Eva adimplendam esse
minimè credidit? Imo vero illam potius infalli-
bilem esse censuit. Quomodo igitur Adam vo-
care illam potuit matrem & Dominam vitæ,
quæ jam per Divinum decretum filia & manci-
pium facta est mortis?

7. Ne vobis displiceat, vos ô Auditores ob-
secro, quod non expectata præcedentis difficul-
tatis resolutione, aliam hoc loco difficultatem
in medium adducam. Constat enim non mi-
nus ex eadem Genesi quod Cain ex eo quod
suum sacrificium Deo non æquè ac fratris sui
Abel oblatum sacrificium gratum esset, gravi-
ter ex hoc indignatus & invidiæ stimulis agita-
tus fuerit, adeo etiam ut vehementia cholera
sue seductus nimis exorbitantem atque præci-
pitum

pitam in mente sua de occidendo fratre suo conceperit resolutionem. Dumque ex interiori viscera ejus ferociter remordente conscientia consilii inops menteque totus confusus esset, faciem suam in Cælum levare non præsumpsit, sed prono & inclinato capite, firmatis in terram oculis totus mœstus & desolatus incedebat. Deus igitur qui futuras & impias suas resolutiones jam longe ante præviderat, eum convenit, non tantum ut illum repræhenderet, verum etiam ut scelera ejus pro meritis condigne castigaret. Sed audite obsecro modum, quocum cum ipso procedit & loquitur. Huc adsit Cain! Dic mihi: *Quare iratus es? Cur concidit facies tua?* Gen. 4. v. 6. Quis hic Deum non in huic fere modum non alloquatur? O Domine hæc tua verba quibus Cainum alloqueris, in stuporem me fere inducunt, nam dum illum pro sua malitia à te castigandum esse crederem, tu è contra mansuere & benigne illum alloqueris? Nam haud secus ac si tibi pessimæ ejus qualitates notæ non essent, irregularitatem iracundiæ suæ, nec non contrubari vultus, & inclinati in terram capitis causam quæris? *Quare iratus es?* Hæc effectuosâ non rigorosâ verba sunt, qualia ipse merebatur. Cum malis benigne & mansuere procedere, est iisdem ne emendentur sed libentius peccent, occasionem subministrare, imo ut boni quoque mali evadant efficere, ut proinde appositè sanctus Bernardus moneat: *Pro delictorum modo increpatio exhiberi debet.* Verum enimvero sanctus Joannes Chrysostomus responderet, quod ex quo Deus ipsissima Charitas est: *Deus Charitas est.* 1. Joan. 4. ideo Cainum verbis mellea charitate conditis interrogare voluit, ut ardorem indignationis suæ mitigaret, illumque in gravibus & acerbis afflictionibus suis solatio aliquo demulceret: *Sic enim festinat Deus absolvere tormentum compassionis suæ, quia plus cruciatum eum compassio miseri, quam ipsum miserum compassio sui.* Major erat Dei erga Cainum compassio, quam Caini versus semetipsum. O Charitas inaudita! Adamus consortem suam ex apprehensione reatus mortis suæ quam contraxerat, mœstam & desolatam esse cernens, utpote charitativus, à conjugis suæ afflictione cor sibi transigi sentiens ut eam consolaretur, vitæ nomen ei imposuit, *Heva, id est, vita,* inquit Rupertus Abbas Tuitiensis: *Adamus enim cum uxorem suam impensissimo & legitimo amore prosequeretur, afflictissimam, pe-*

nitusque confusam videret, ob infirmam suam à Deo mortis penam merentis famam animam in Colerigere adorsus est, & omnia erga illum Charitatis argumenta præstare, ut illata mortis quantum in ipso Adamo fuerat suspensionem removeret. Nolo hoc loco charitatem horum Apostolorum cum Dei charitate comparare: nam inter finitum & infinitum nulla est comparatio: bene tamen dicere non veretor, Charitatem Philippi & Jacobi, illam Adam longe cedere. Hic enim creaturam aliquam consolabatur, quæ conjux sua, imo suimetipsum passu quædam erat: Philippus autem gentes & libi & fidei Christianæ inimicas, Adamus unicam duntaxat feminam consolari studebat, Philippus autem integram Civitatem: *Multa millia hominum ad Christi fidem converterit, & baptizavit.* Adamus in huic charitatis actum non nisi unicum verbum adhibuit *Heva, id est, vita.* Philippus autem per continuatam viginti annis prædicationem, illos Scytharum populos consolatus est, qui mortui erant non solum corpore, sed etiam anima tenus per infidelitatem dum tres à serpente occisos revocavit ad vitam, alios vero qui hausto serpentis per aërem in vitam morituri erant, à mortis periculo eripuit. Unde igitur est Adam Charitas, si cum Philippi & Jacobi charitate comparatur. Jacobus etenim cruris claudicationem, quam inter prædicandum ex pulpito præcipitatus contraxerat, nihil fecit, dummodo Idololatæ infidelitate relictæ verum Deum adorarent, nec non per virtutis viam & semitas Evangelii ad veritatis cognitionem directè propeterant.

8. Verum enimvero cum apud ex thymi & matitudine mellis dulcedinem liber, mihi mihi spero, licebit, à cruris Apostolici imperfectiōne ardentissimæ charitatis suæ perfectiōnem non obscurè arguere. *Jacobus idem est, qui quod supplantator & sustinens.* Charitas enim urit illum, ut ad supplicandam & supplicandam Idololatriam generose cum eadem dimicaret: Impedimentum vero quod ex usu crure ei illatum fuit, effecit, ut suadente charitate offensam patienter & pro Dei amore sustineret. *Jacobus etiam interpretatur: Propterans, id est promptus & sollicitus.* At vero quomodo hoc nominis sui significatum exequi poterit, si ambulandi impotentia frangitum ipsi injicit, quo in actionibus in Dei obsequium, & beneficium proximi reduci daturus, tardus reddatur & plane impeditus? Quo-

Serm. 2.
Pasch.

Chrysost.
hom. 2. in
Epist. ad
Ephes.
6. 13.

Rupertus
Abul. 3.

tem enim illum charitatis stimuli sollicitant, tantum illum pedis impedimentum retardat. Verumtamen nihil horum timendum est? Imo vero claudum esse, sanctum Apostolum in charitate magis reddidit fervidum. Amazonum Regia Antianira culpabatur a nonnullis, quod claudum sibi maritum adscivisset? Quibus ipsa respondit, Imo vero majorem potius ex hoc laudem mereor, quia *Claudus optime virum agit*. Claudicatio Jacobum virum, id est, virili & generoso animo præditum esse declarat. Andronicus tamen claudus esset, in militiam tamen adscribitur, & præliorum conflictibus interesse semper voluit: qui tamen a nonnullis derideretur, tanquam ad præliandum prorsus ineptus, utpote qui inimicis ad progrediendum expeditis, & promptis ad fugam longe inferior esset, ingeniose nihilominus isdem respondit: *Non fugientem sed manentem cum hostibus pugnare oportet*? ac proinde virtutis loco militi tribuendum esse ostendit, quod alii calumniabantur. Idem quoque Anonymus iis respondit, qui illum claudicando ambulantes deridebant. *Non opus est fugientibus, inquit, sed qui subsistant, & ipsius hostes fortiter repellant*. Vos quidem fugiendo vitæ periculum evadere potestis, ego autem ad fortiter dimicandum coactus ero, atque conflictum cum hoste vel victoria vel morte necessario terminabo. Quale igitur signum esse putatis, Jacobum in habito pro fidei confessione adversum Idolatriam prælio claudum effectum esse: *Et fracto crure ex die illo plurimum claudicavit*? Signum est evidentissimum quod armis verbi Dei, & charitatis scuto, tanquam strenuus in militia Apostolica bellator, faciem non dorsum hosti obvertendo intrepide dimicaverit.

9. Lacæna Amazonum generosissima in militia, cuidam è filiis suis, qui claudus erat obvia facta dixit, quod similibus impedimentis obnoxius fuga ad salvandam vitam suffragari non possit, sed necessum illis sit, ut pro consecutione victoriæ, vel tanquam generosi milites decerent, vel fortiter & intrepide moriantur. *Aut vincendum, aut moriendum*. Bonum itaque est pro fide Christi augurium, si Jacobus prædicando claudus evadat? signum enim est, quod charitate accensus Tyrannos dimicando superabit, ad Evangelii agnitionem infideles converteret, aut si moriatur, vel victoriæ palmam, aut Martyrii gloriosam Coronam secum sit portaturus. Philippus Macedonia Rex à Trebellis ictu lanceæ in uno latere graviter vulneratus fuit, quod vulnus

adeo integrè curari non potuit, quin aliquid inde in gradiendo senserit impedimentum, quod tanto ipsi fastidio fuit, ut deinceps in publico comparere erubuerit. Cui proinde Alexander Filius dixit: *Ne verearis in publicum prodire, sed gradum movens virtutis tua potius memineris*. Nullam claudicatio verecundiam Jacobo attulit, ita egre gium fuit charitatis suæ argumentum, quippe qui sibi cruris impedimentum ex eo conciliavit, quia aliis vivendi perfectionem tradere voluit. Scio equidem, quod Aristhogiton ne ad bellum proficisci coereretur, sed ab illo perpetuo exemptus esset, die quadam dum milites lustrandi cogetur in unum, is quidem etiam inter alios comparuit, sed simulatè claudus, & baculo innixus, hac ratione se ad dimicandum inhabilem esse ostendere volens: *Innixus baculo claudicantem se simulavit, ne ad bellum vocaretur*. Unde *Cælius* inter Athenienses natum est Proverbium *Aristhogiton claudicat*: ac vero non ita fecit sanctus c. 49. Jacobus Apostolus, qui etiam in ipsiusmet Caphæ præsentia non est veritus ascendere pulpitem, indeque contra omnes Jesu Christi inimicos deponere, sed charitate animatus, se lædi, vulnerari, occidi nihil curavit, dummodo plebs infidelis à tyrannide & illusionem diabolicam remaneret illæsa. Nec mirum. Quid enim refert Apostolum nostrum pedem habere malè compositum, qui cor habebat per charitatem erga Deum optimè rectificatum. Severus quoque Imperator impedito gressu laborans, postquam eum à quo ob id imperio ineptus proclamatus & contemptus fuerat, capitali sententia multasset, ac demum ab eodem ut sententiam latam revocaret rogatus fuisset, respondisse fertur: *Non feci Dion. vobis injuriam lata sententia, nunc enim sentietis Nicaus. non pedes, sed caput imperare*. Hæc sunt encomia & Zephæ quæ majori jure sancto Jacobo Apostolo nostro *lin. in vita* convenient, eo quod Rosa fuerit per charitatem *serveri* rubicunda.

10. O quanta cum sollicitudine hi gloriosi Apostoli executione mandarunt, præclarum illud S. Apostoli Corinthiis datum monitum, dicentis: *Charitas non quarit quæ suæ sunt*. Neque enim illa ratione propriis fuisse commodis intenti, verum solam ob oculis positam habebant charitatem proximi. Unde licet alii extollant Epaminondam, quod dum cives sui delictis dediti essent, ipse ab his omnibus abstinens, vigilantia & urbis Thebanæ custodiæ *Plus. in* deditus fuerit: *Dum Thebani festis quibusdam libello* diebus,

adv. du-
cem im-
perium.

Simeon
Metaphr.

Petr. de
Natal. in
vita S.
Iac.
Vincent.
Belv. in
Specul.
Nat. lib.
18. c. 2.

Genes. 2.

diebus, solusque compositioibus indulgerent, li-
centiusque voluptatibus fruerentur, ille solus vi-
gilat sobrius norma lustrabat, & urbis menia per-
lustrabat. Referunt alii quod milites sub Phi-
lippi Macedonis signis merentes valde mirati
fuerint dum Philippum in meridie in medio ex-
ercitus sui dormientem viderent, vnde nonnul-
lis quoque Graecis cum tanquam somnolentum
arguentibus, Patmenis, respondit: Nunc Philip-
pus dormit, nam quando vos dormiebatis ille vigi-
labat. Unde videmus Heroes istos militum suo-
rum amore somno & quiete ad humanam su-
stentationem adeo utili & necessariò se privasse,
ed quod libenter paterentur corporis sui incom-
moda, dummodo accersere & conservare quie-
tem & securitatem possent, utpote quam maio-
ris quam propriam aestimabant. Veruntamen
inter horum athletarum generosos affectus, &
charitatem S. Jacobi nulla admitti potest com-
paratio. Hierosolymitanis namque somno cor-
poris & animae pariter sepulcis ipse totas no-
ctes insomnes ducebat & vigilabat: Diei nul-
lum ei erat discrimen; inquit Metaphrastes, sed
noctis quoque lucis exercebat opera. At verò in
quibus putas operibus se tunc S. Apostolus ex-
ercebat? In orationibus noctes scilicet diesque pre-
cando Alciſimum pro perseverantia fidelium,
pro infidelium conversione, idque tanta cum af-
siduitate: ut callos in genibus more camelorum vi-
deretur habere. Sed cur Camelorum more? Calli
Camelo non sunt naturales, sed artificiales, quia
ut refert Vinct. Bellovacensis: Quando oneratur
ut brevior & humilis fiat accubatur. Igitur Cameli
ob nullam aliam causam callos in genibus ac-
cipiunt, quam quod dum satenis sunt oneran-
di, ut breviores fiant, in genua provolvuntur,
quod totum cum damno proprio, cum alio-
rum verò commodo faciunt: Et ob easdem
quoque causas Jacobus callos in genibus more
Camelorum habebat. Unde ingens ejus quā at-
tebat charitas eum ut ad bonum alienum proxi-
mi, non verò ad malum suipſius respiceret, per-
movebat. Tumque Apostoli se quiescere existi-
mabant, quando quantumvis gravibus negotiis
occupati, tempus suum in Dei servitio anima-
rumque salute impendere poterant.

11. Postquam Author totius universi creationis
opera terminasset, ita ut jam perfecti coeli
essent, elementa disposita, terra fecundata,
mate suis circumscriptum esset limitibus, re-
pletae sylvae feris, aëraque volucribus? Tunc, in-
quit Sacer Textus quod Regnavit ab omni opere

quod pararat. Post opus aliquod absolutum re-
quiescere gravem indicat in opere faciendo la-
borem, atque ideo cum Deus nulli sit labori sub-
jectus, quomodo requiescere dicitur? Præterea
quis est qui nesciat, quod Deus nec laborat facien-
do, nec cessando quiescit? Et tamen si à novis crea-
turis creandis cesset, Non autem cessat aliud
operando etiam actione conservativa, cum actione in-
gubernativa, ut dicit Cajetanus? quisquis enim
Deum otiosum esse affirmaret, Deum verum
esse Deum negaret, quia Deus ut Deus non ope-
rari non potest? sed existens Deus necessum
est, ut tanquam Deus infallibiliter operetur.
Negat Deum, qui otiosum illum facit. Ac proinde
Epicurei Deum otiosum esse affirmantes, Divi-
nitatem ei pariter adimebant, negantes Deum
esse Deum, prout scribit Tertull. unde plenius
Salvator ait: Pater meus usque modo operatur, &
ego operor. Quomodo igitur Moyses nobis Deum
se ad quietem compulisse enarrat? Requiescit
die septimo S. P. Aug. ait: Requiescit dicitur, non
creatura rationali requiem praebeat. Quoniam
vis Deus semper operans, nunquam vero qui-
etis sit at tamen tunc Deus se quiescere emul-
mat, quando Adam & Evam tranquillā quietem
quiete gaudere conspiciat. Etiam S. Apostolus
continuo in actu secundo in exercitiis animarum
salem spectantibus se detingebant? ut verò
ad ad ardens charitas ipsorum erat, ut se in pace
& summa quiete vivere existimarent, quando
fideles ab ipsis conversis in pace cum Deo vi-
vere, neque ab infidelibus aut Tyrannis mole-
stati conspiciantur: Requiescit dicitur, cum
creatura rationales requie fruerentur. Et tan-
quam tales qui cor suum charitate plenum habe-
bant. Non quarebant quia sua sunt. Praecipue verò
S. Jacobus utilitati proximi die praedicando
nocte verò totā genū flexus orando continuo se
totum consecrabat. Unde Chrysost. ita affec-
tate Orationis, iugique ad pavimentum prostratus
ne corporis frontem callo similiter obdūctum, ut ni-
hil ferē à Cameli genibus discerneret.

12. Per devotam quandam curiositatem me
inſtigati sentio ut investigem cur Dei filius in
ultima vitae suae periodo, dilectissimam Matrem
suam Mariam non Jacobo potius quam Jo-
hanni recommendaverit? Non forte non aequi-
ac Joannes dignus erat qui illam custodiret?
Hoc dici nequit, cum Hegesippus affirmet quod
ex utero Matris suae sanctus fuit, ut proinde per
Anthonomiam dictus fuerit iustus: Praeſentis
meritum excellentissima Sanctitatis. S. Hierony-
mus

mus illum in tanta veneratione fuisse testatur, ut *simbriam vestimenti ejus certatim contingere cuperent*. Tanti fuit abstinentiae continuae amicus, ut vinum nunquam biberit, nec unquam manducaverit carnes, nec coma ejus unquam detondebatur. Ipsi soli inter omnes Apostolos permittitur liber introitus in *Sancta Sanctorum*. Ipse S. Paulus Apostolus, postquam fuisse Hierosolymis declaravit gressus & labores in iter istud impensos melius collocari non potuisse, ex eo solum capite quod solum inter omnes Apostolos Jacobum viderit: *Alium Apostolorum vidi neminem, nisi Jacobum fratrem Domini*. In vultu quoque nec non in statura & gestibus reliquis corporis Christo simillimus fuit: *A facie & lineamentis corporis Christo simillimus fuit*, adeo ut multi in alterius persona erraverint unum pro altero censendo? Et hinc est, quod cum Iudaei ad capiendum Christum pergerent, ne forte Jacobum in persona Christi caperent à Iudaeis, qui eos optime discernerebat, signum oculi acceperunt. Ipse denique virgo etiam erat, imo ut S. Epiphanius scribit: *Fidus custos virginitatis*. Cum igitur S. Jacobus tot fuerit eximius virtutibus & prerogativis adornatus, cur B. Virgo non est in ejus custodiam à Christo consignata? Nec est quod mihi nonnemo respondet S. Joannem ibidem praesentem fuisse non verò Jacobum, nam si Christus illam Jacobo consignare voluisset, modum quoque potuisset invenire, quo eo tempore à Cruce non procul fuisset remotus. S. Petrus Chrysologus praeter ceteris nodum difficultatis optime assecutus fuisse videtur, dicendo, non fuisse possibile, ut Christus ejus custodiam Matrem recommitteret. Et ratio est quia charitas illum tenebat occupatum tum in Ecclesiae suae Hierosolymitanae custodia, tum in curando ut fideles non dispergantur sed congregati remaneant, tum in praedicationum labore, tum in passionibus ad fidelium & infidelium obsequium tolerandi: *Matri habere non potuit curam, qui inter primordia, & in illo Iudaico tunc furere Hierosolymitanam singulariter rexit Ecclesiam*.

13. Etenim Rosa haec ab initio candida fuit per virginatatem: at verò quando postea purpurea fieri coepit per martyrium & effusum sanguinem, magis percipi potuit mira charitatis suae fragrantia, illius nimirum quae erga illos praecipue afficiebatur, qui ex supremo templi culmine ipsum praecipitabant? Quando eum ingenti voce pronuntiavit, quod Christus in caelis sedet ad dexteram summae virtutis venturus iudicare vivos & mortuos. Sicut etiam in favorem aliorum qui ipsum lapidarunt, & per vulnus quoddam enorme capiti impactum mortem ei intulerunt, dum genuflexus & manibus conjunctis, levatis ad coelum oculis charitatis suae effectus demonstravit, Deus ut misericordia motus eisdem carnis sibi suis plenè ignosceret, suppliciter orando: *Super genua sua procumbens, orabat dicens: Regem Domine Deus, remitte illis, quia nesciunt quid faciunt*. Scio equidem quod etiam Stephanus tanquam Rosa interfecta, dum lapidaretur, pro suis lapidatoribus Deum deprecatus fuerit, dicens: *Domine ne statuas illis hoc peccatum*, Veruntamen majorem hic erga semetipsum dilectionem habuit, siquidem prius spiritum suum Deo commendavit, dicens: *Domine Iesu suscipe spiritum meum*: At verò S. Jacobus tanquam vera Rosa aliis commodum & utilitatem, sibi nullam peperit: Charitas illum proprii spiritus & sui ipsius oblivisci fecit & exemplo Magistri sui in Cruce suspensi, solum recordatus est suos Deo inimicos recommittere, ejusque mox ubi conversi ad Deum fuerint, veniam delictorum suorum impetrare. Etenim multis aeternam memoriam digna visa est actio illa Ulpii Traiani, qui dum nihil sibi praesto esset, quocumque militum suorum vulnera alligaret, propriam erogavit camisiam, ut ex eadem lacerata fasciæ pro militum vulneribus fierent. Non equidem inficior hunc insignis cujusdam charitatis actum fuisse; veruntamen si eundem rectis oculis aspicias, invenies eundem de suo non nisi unicam dedisse camisiam, eamque non inimicis, sed ei obsequentibus militibus suis. Majoris facio illam Phocionis charitatem, cui cum Alexander ex munificentia regia centum talenta argenti & quatuor Civitates ad ejus libitum eligendas dono dedisset, petitis pro tanta liberalitate gratis, haec omnia accipere proflus tenuit, eidemque humiliter supplicavit, ut pro his omnibus hanc sibi facere gratiam dignaretur, ut nimirum quinque in arce Sardiæ victos captivos scilicet Echecratidem, Sophritam, Antenodorum, Hymenaeum, & Democratum in libertatem pulsam dignaretur allerere. Quam charitatem imitatus S. Jacobus pro se nihil postulavit, hoc solo contentus, si veniam illis qui ipsum necabant à Deo impetrare, eosdem & peccati infidelitatis carcere, manibusque Sathanæ eripere posset: *Remitte illis, quia nesciunt quid faciunt*. Superest nunc ut Philippum quoque glorio-

Vincens.
Belv.in
Specul.
Hist lib.
9.c.4.

A. Apost.
c. 7.

Horas.
Turjel.
lib. 4.
Epit. Hist.
in ejus
vita.

Alian.
lib. 1. c. 25.

gloriosum Jacobi coapostolum diligenter consideremus, in eo namque videbimus quam sollicitè hic quoque charitatis actibus se consecravit. Porro *Philippus idem est ac os lampadis*. Lampas autem ad hoc præcipue servit, ut lumen aliis ministraret, unde mirum non est, quod omnes quoque Philippi actiones ab eodem directæ fuerint ad beneficium proximi, prout tota ejus vita liquidè demonstrat. Nam veluti qui pro Christo legatione fungebatur in civitatem Samariæ se recipit, ibidemque Christum crucifixum prædicat, signa quoque operatur & miracula. Corpora a Dæmonibus obsessa liberat, paralyticis sanitatem restituit, membra claudis consolidat, mentemque eorum simul illuminat, Dæmonisque fraudem aperte cognoscere facit. Unde quorquor in ea civitate erant ad ejus prædicationem in Christum credentes, baptizantur universi: *Cum verò credidissent Philippo evangelizanti de regno Dei, in nomine Jesu Christi baptizabantur viri ac mulieres*. Denique ab Angelo, ut Samariâ recedens in Gazam se recipiat, monitus cursum regionum sibi obvium habet, cui Æthiops Candacus Regina Eusuchus Ilaï prophetiam legens insidebat. In hunc igitur Philippus quoque admissus, velut lampas ardens & lucens, jam dicto Æthiopi Doctrinæ Evangelicæ luce, veram lectionis suæ aperit intelligentiam: *Evangelizavit illi Jesum*. Quo mox Baptismum sibi impetire postulante juxta aquam fortuito obviam curru uterque excedit, & Æthiops summa cum reverentia animique submissione baptismum accipit. Merito igitur *Os lampadis* dici poterit qui prædicationis suæ & Doctrinæ Evangelicæ lumine, infidelium, qui in densis errorum & ignorantie tenebris sedebant, mentes illuminavit. *Quasi oportuerit*, inquit Eusebius Emisensis, *ipsius vocatione ceteros ad officium prædicationis, quo cum lampado mundus illuminatur, vocatos esse*. Os lampadis quoque dicitur, quia charitatis oleo redundans, ad nihil aliud attendebat, quam ad Dei gloriam, beneficium proximi, animarumque salutem. O quam sunt hæc in hoc Maii viridario efflorescentes pulchræ & fragrantæ Rosæ? *Duo isti Apostoli, duæ rosæ, quibus floridi mensis Kalendæ consecrantur*.

14. Quod verò proprias necessitates attinet, nil prorsus de illis curabant, sed spem suâ in solo Deo collocatam habebant, utpote qui eis animi robur hisce verbis indiderat, dum ait: *Creditis in Deum, & in me credite*: quasi diceret: Credi-

te firmiter, & spem vestram in Patre æterno & in me collocare, ac tum demum nec quicquam dubitare. Eumverò quia me intra rutinatum harum Rosarum viridantes sanctæ spei frondes constitutum esse video, non injucundum vobis erit nonnihil sub isdem commemorari. Porro Thales interrogatus quidam hominibus communiis aut familiaris esset respondit: *Spei qui hanc etiam habent, qui nihil habent*. Bias quoque affirmare non dubitavit, nihil hominibus delatius & mollius dulcius magisque consolationem accidere posse, quam Spem: *Quid est dulcius hominibus?* *Spei*. Alexander post ditritudinis inter exercitus sui milites omnes suas divitias, & pecuniam interrogatus: *Quid tibi Rex superest, si nihil aliud reliquum esse responderet, quam solam spem*. *Spei*. Rhodio squalido carceri incluso, detentus sunt manus, & abscisso naso torulique quoque ex præcepto Tyranni deturpatus est vultus, cumque intra paucos dies febris in eam dardus esset, amicis ei persuadere conantibus, ut tandem sibi malorum finem quereret, subjungit, se quoadulque viveret spe nutriendum esse. Cunctis tamen quoad virum speranda sunt. Attilius maris tempestatibus diu conqullatus, tandem bonâ fortunâ in Rhodiorum litore appellatus, verum cum se in regione inaccessa, inhabitata & ignota constitutum esse crederet, tandem in æna nonnullos humani vestigii characteres impiefflos videns, resumpto nonnihil spiritu ad locales suos conversus dixit: *Bene sperandum est, nam & hic quoque hominum vestigia cernimus*. Sempronius Gracchus Annonios, Braccos, & Lucanos hostiliter aggressurus, voluit ut in primam exercitus sui aciem integra quadam mancipiorum ad perpetuam servitutem damnatorum cohors collocaretur, verum quia illos ad hoc videbat omnino invitos, ut illos ad generosum dimicandum animaret, prolixâ eos oratione cohortatus, pristinaque omnes illos libere donare promissit, quorquor aliquid hostile impunitatum caput essent allaturi. Ex qua promissione id consecutum est, ut spe libertatis recuperanda intrepidè ab illis præliaretur, reportarentque speratam ab inimicis suis victoriam.

15. Inter jucundissimos hosce spei ramos, duæ hæc rosæ Apostolicæ Philippus & Jacobus in viridatio S. Ecclesiæ efflorescebant. Philippus Schythiam ingreditur, ut illius regionis barbaræ genti Fidem prædicaret, Legemque promulgaret Evangelicam illis, qui illam magis quam ipsammet mortem exhortescebant. Et tu ô Philippe

Gloss. ord.
in e. 6.
Ioan.

Hugo
Card. ibi.

B. Hay-
mon. Epif.
Hilber.
in cap. 6.
Ioan.

Ibid. 12.

Ibid. 36.

In cap. 1.
Ioan.

Ioan. 14.

Philippe ne quicquam times? Postea in civitate Hierapolitana appulit in qua Ebionitarum, veteram Christi humanitatem negantium, eamque non nisi corpus quoddam phantasticum esse asserentium hæresis deprehendens, omni conatu adhibito falsam hanc opinionem ab incolarum animis extirpare satagit. Nectamen d. Philippe rabidos hosce homines vitæ tuæ insidiarios esse formidas? Tandem decrepitam octoginta septem annorum ætatem attingens, ab infidelibus capitur, lapidatur, ac demum horrendo Crucis supplicio per latam Judicis sententiam addicitur: Et tamen tu d. Philippe nihil inde terretis, nec mortem metuis? Ergone decrepito seni tibi simili animus adhuc supererit sustinendi atrocis adeo Crucis patibulum? Omni modo suspererit. Sed quibus viribus? Repetendum est memoria, Auditores, illud à Christo suggestum salutare monitum, quo dicit: *Non turbetur cor vestrum, neque formidet: creditis in Deum, & in me credite.* Sed quidnam Christus per hoc intendit inferre? Scitis equidem quod navicula illa, in qua discipuli erant, à validis ventorum, tempestatumque procellis fortiter agitata & conq. assata fuerit: *Navicula in mari jactabatur fluctibus, erat enim contrarius ventus.* Jam ne quis tecebre superveherent, & tamen discipuli in tractandis tempestatis tempore velis, & navigio gubernando expertissimi essent, attamen ventorum impetuositati, undisque fluctuantibus nullam facere poterant resistentiam, sed elatis vocibus è caelo sibi dari poposcunt auxilium: *Era timore clamaverunt.* Filius igitur Dei periculum quo premebantur cernens, mare ingres- sus, aquis inambulat, & dicit eis: *Habete fiduciam, ego sum, nolite timere.* Discipuli autem se phantasma quoddam videre credentes, magis turbati sunt: *Turbati sunt dicentes: Quia phantasma est.* Sed cum se Christus non declarat apertius se illorum esse Magistrum, dicendo: *Ego sum Magister vester,* sed tantum dicit: *Nolite timere ego sum,* quod etiam S. Hieronymus observans dicit: *Ego sum inquit, nec subiungit quis sit.* Hæc loquendi Phraasis Deo soli convenit, nam *Deus est, qui est,* ac proinde Moyse dixit: *Hæc dices filiis Israel: Qui est, misit me ad vos.* Quod si igitur Deus est, nosque illum esse qui est, firmiter credamus, sequitur quod Apostolis credentibus Christum esse eum qui est, ad eripiendum è periculis illorum omnem timorem, firmamque spem ingerendam, id solum sufficere debeat, ad hoc ut extra omne naufragii periculum consti-

Paulini Sanctorale,

tutos se esse crederent, quod Christus hoc tan- tum illis diceret: *Ego sum:* hoc enim erat, ac si diceret: *Credite in me, si erate in me: Ut spem salutis concipiam,* inquit Cardinalis Toletus, *optimumque spem salutis concipienda subiungit argumentum: Ego sum, fiducia ergo in me ex- pellat timorem conceptum.* Atque idem mitum non est, quod Philippus infideles nequaquam timuerit, carceres non exhorruerit, visa cruce terribus non fuerit, sed ad mortem intrepidus se receperit, jam enim Christum dicentem audie- rat: *Non turbetur cor vestrum? Creditis in Deum & in me credite.* Quasi ad suggeren- dum discipulis animum solam discipulis spem ob oculos posuerit, qua futurum crederent se illum Deum semper habituros faventem atque propitium, qui dixerat: *Nolite timere: Ego sum.* Philippus igitur in Deum sperabat, ideoque ini- micos mundum & infernum nequaquam formidabat.

16. Ex altera ripa maris Galilee subsecuta est Filium Dei ingens quædam ho. minum multi- tudo, quæ ad numerum quinque millium per- sonarum & ultra facile se extendebat? Jam sero erat, omnes famis molestia cruciabantur, nec ul- lus eorum sibi paraverat annonam, sed & ipsa Regio in qua erant, omnium erat victualium inanis? atque ideo Dei Filius pietate commotus, eorumdem hominum necessitati subvenire eu- picus, Philippum advocavit, eumque de modo tantum panem comparandi, quantus huic fa- melicæ turbæ exsaturandæ sufficiens esset con- suluit: *Dicit ad Philippum: unde ememus panes ut manducent hi?* Scio equidem & idipsum san- ctus Evangelista ipsemet aperte fateatur, scilicet Christum Philippi consilio non indigisse, ut- pote cui millia annorum procurandæ media fa- cile suppetere poterant: *Ipsæ enim sciebat, quid esset futurus?* sed hanc interrogationem tan- tum intravit, *Tentans eum.* Hugo Cardinalis exponit: *Probat enim.* Cardinalis Toletus *Pe- riculum faciens.* Simon Cassianus: *Probat ut Philippi prudentiam.* Eusebius Emileus: *Audire volebat quid de ejus omnipotentia sentiret.* Dionysius Carthusianus dicit, Christo reapse opti- me perspectam fuisse discipulorum paupertatem, utpote qui auro patiter & argento cate- bant, cum tamen magna esset hujus famelici po- puli necessitas. Novetur Christus non adesse pecuniam ad emendum tot panes sufficientes, quoniam pauper fuit, & parum vel nihil se cum detulit de argento & auro. Ac proinde

Philip-

Tolet. in
cap. 6.
Ioan. in
comm.

Ioan. c. 6.

Ibid. v. 3.

Ibid. n. 6.

Hugo Car-

dinal. ibid.

Tolet. ibid.

Annot. 4.

Simon de

Cassian.

Eusebius

Emilien.

apud Al-

bin. Flac.

in Dom.

4. Quod

Dionysius

Carthib.

artic. 16.

Cyrril.

Alex. l. 3.

in Evang.

Ioan. c.

Philippum de modo providendi interrogavit, inquit S. Cyrillus Alexandrinus : *Quia unde emerent non habebant.* Philippus autem oculos in turbas coniciens, cum adeo magnam vidisset multitudinem, omniumque pauperatē & inopiam exploratam haberet, ad Magistrum suum conversus, contractis humeris dixit: si nobis præsto essent ducenti denarii ad comparandum panem, hic tamen inde comparatus turbæ huic ne quidem pro servanda jejuni collationeula sufficeret : *Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, ut unusquisque modicum quid accipiat, quasi juxta Lyranum dixisset : Pauperes sumus, & tantam pecuniam habere non possumus, & si haberemus, non sufficeret pro eorum refectioe.* Hugo Cardinalis : *Nescio unde emanatur panes, vel unde reficiantur plebes, quia si haberemus tot panes, non sufficerent, multo minus possumus, cum nihil habeamus.* Existimans, inquit Glossa, impossibile esse quod panis ad sufficientiam inveniri posset : *Impossibile existimans tot panibus posse refici, quos scilicet Andreas præsentem esse dixerat, dum ait : Est puer unus hic qui habet quinque panes hordeaceos, & duo pisces, sed hæc quid sunt inter tantos?* Et quidem tamen nonnulli expositores velint, sanctum Philippum Divinæ omnipotentiae non plenè aut perfectè confidisse, dicendo : *Ducentorum denariorum, &c.* Nihilominus in contrarium est S. P. Augustini opinio qui contra omnes alios discipulos Divinæ omnipotentiae noluisse considerare, inquit, solo excepto Philippo, qui de Dei omnipotentia nunquam dubitavit : ac proinde bene relationem sancti Marci observat, qui alios discipulos dixisse refert, ubinam tantus comparari panis poterit, ut tanta hominum multitudo exsatiari possit : *Et responderunt ei discipuli sui, unde illos quis poterit hic saturare de panibus in solitudine?* Id quod Philippus inaudiens, locutus est postea nomine omnium : *Quod autem Philippus hic apud Joannem responderet, hoc Marcus discipulus responsum esse commemorat : volens intelligi hoc ex ore caterorum Philippum respondisse.* Quasi dixisset : *Magister bone, alii consodales mei despondent animo, & impossibile esse reputant tantum inveniri panis posse, ut hi fiantur : Veruntamen ego ne quicquam dubito, in tuis namque manibus omnem spem meam collocatam habeo, scio quidem quod naturaliter : Ducentorum denariorum panes non sufficiunt, ut &c.* Veruntamen in Divinam tuam omnipotentiam prorsus confido, & scio te facere posse

quod vis. *Nunquid manus Domini videris? Nunquid potentia Dei est diminuta? Deinde proinde quisquis valet, ego tamen in te bene ter confido, quippe Divinæ tuæ omnipotentiae nihil difficile esse scio. O rosam! ô Philippum Rosam inquam, sed viridantibus fumentibus Dominum suum collocatæ spei frondibus statam.* Unde de Philippo merito dici poterit, quod de Abraha Patriarcha scriptum habet Paulus : *Contra spem credidit.* Contra enim aliorum firmiter ipse speravit, & credidit, utrum ut Christus per omnipotentiam tantum ingens faceret miraculum, prout tempore factum est.

17. Venite nunc mecum ô Audientes ad nonnihil perillustrandas quoque spei sancti loci : bi tanquam pulchræ & rubicundæque specundissimas virentesque frondes. De his namque refertur, quod postquam Nicodemus & Josephus Arimathea Cæcæfixum Redemptorem nostrum sepulcræ mandassent, sanctus Jacobus votum fecerat, Deoque se nullum prorsus cibum accepturum promiserat, donec minimum à mortuis resurrexisset videret : & resurrexerat mortuo Domino Jacobus votum præstare non comesturum, donec videret Dominum a mortuis resurrexisse. Quodnam est votum istud quod emittis ô Jacobo? quomodo te hoc observare posse præsumere poteris? Quis sciam resurrexerat Magistri tui non sit ad aliquot hebdomadas differenda? Erin tanto tempore licet aliqua tibi restauratione te subiliter possit portare : Deus quidem potens est ut faciat miracula de hoc non dubito : attamen naturaliter hoc est impossibile. Ergone sanctus Jacobus Deum cogere vult & necessitate, ut vel citò resurrexerat conservet? Nihil tale Apostolus cogitat, sed loquentis difficultatis solutio huic lumen aliquod ministrabit. Enos filius Seth, reverentissimus Moyses, primus fuit qui nomen Domini invocare cepit, pro receptis beneficiis illi gratias agens. Iste (id est Enos) cepit invocare nomen Domini. Septuaginta Interpretes legunt : *Iste perinde invocare nomen Domini.* Etiam quilibet in duobus modis legendi conciliari possit, ut videtur : spes enim consistit in desiderio operantis, quod actualiter non habetur, nisi possideretur, ita, ut si effectivè quis adsequatur quod desiderabat, omnis illius spes penitus cesserit, & proinde bene docet Doctor Angelicus dicens : *Spes est extensio appetitus in appetibile.* Acque istud

Lyran. in
Gloss. ib.

Hugo
Card. ib.

Ibid. n. 9.

Ibid. n. 4.

D. August.
in Catem.

D. Tho.

quomodo verificari poterit, quod Enos habuerit spem invocandi si nomen Dei actualiter invocabat? Si de facto invocabat, quomodo se invocatum esse sperabat? Qui rem facere sperat, illam efficere non incipit? uti omnibus expresse patet. Quomodo igitur ab hac difficultate nos expediemus?

18. Sanctus Apostolus Paulus, in Epistola quam ad Romanos scripsit multa nobis documenta suggerit, scilicet ut se absque aliqua simulatione deligerent, ut fugientes malum, bonum amplecterentur, ut fraternam conservarent dilectionem, ut se mutuo honoribus praevenirent, ut in servitio Dei assidue essent, ut tribulationes patienter supportarent, & alia similia: In particulari autem dicit: *Spe gaudent*. E quibus verbis nova exurgere videtur difficultas. In uno enim eodemque instanti spes & gaudium simul stare non possunt: nam sicut potentia actum, ita spes gaudium praecedit: *Gaudium enim est affectio animi alicujus praesentis boni*: quamdiu enim spes durat alicujus boni futuri non potest esse gaudium de eodem bono? sicut contra mox ut quis assecutus est bonum praesens, cessat spes, & sequitur laetitia. Philo Hebraeus spem vocat *gaudium ante gaudium*: quasi vellet dicere: Certum quidem est quod gaudium consistat in possessione illius, quod postquam speravimus tandem assequimur: at verò si quis spem suam in Deum ponat, adeo certus est se consecuturum quod sperat, ut dum sperat, absolute gaudere possit, quia adeo est de assecutione securus, ac si de facto obtinisset, & æque gaudere potest, quando sperat bonum futurum, ac si illud revera praesens actualiter haberet: *Spe gaudentes*. En hic habes apertam intelligentiam, secundum quam verum est, quod Enos simul speravit, & cepit invocare. Spes enim quæ in Deum ponitur nunquam fallit, sed potius qui sperat in eadem est condicione, ac si cepisset assequi quod sperabat. *Qui rem facere sperat, illam efficere jam incipit*. Est spes operi proxima. Si bene sperasti, feliciter capisti. Porro S. Jacobus votum fecit non capiendi cibum, donec Magistrum suum à mortuis resurrexisse intelligeret. Nunquam ipsi in mentem venit futurum ut multis diebus sine cibo maneret, sed dum Redemptorem suum brevi resurrecturum speraret, de hoc ita securus erat, ut nequaquam eo usque ab omni cibo abstinere se posse dubitaret. O viridantes hujus rosæ frondes! o spem vivam glo-

riosa Apostoli nostri! Ad quid enim se voto adstringeret, si de Christi resurrectione spem non haberet? Vos interea, o Auditores, a vivis hinc & Apostolicis rosis discite charitatem erga proximum sine fictione exercere, vestramque spem in Dei manus summa cum animi resignatione pariter & certitudine collocare.

PARS SECUNDA.

19. R. Osæ nunquam sine spinis ita quoque hi sancti Apostoli nequaquam fuerunt sine mundanis contrarietatibus aut rebus adversis, & tyrannicis persecutionibus. Nam *vespes* significant *oppressiones, adversos casus, quibus corda nostra vellicantur, lacerantur, & arumosa fiunt*, ut scribit Pictus Valerianus. Et quidem quod S. Philippum Apostolum attinet, nunquid pungentes in ipso spinæ fuere tot pro Dei gloria institutæ laboriosissimæ peregrinationes, tot patienter toleratæ persecutiones, carceres squalidi, lapidum imbres, imò amara simul & probrosa mors, quam in Crucis patibulo in decrepito octoginta septem annorum sustinuit sentio. Et huic quidem Cruci in qua quoad exemplum cælestis Magistri sui spiritum suum in calos transmutavit, optimè convenit nomen istud, quo ipsum à nonnullis appellatum fuisse reperio? scilicet *Ostiarium Christi*, quasi nullis gentilibus ad videndum Dei Filium introduci potuerit sine ipsius interveniente suffragio. Hoc saltem ex relatu sancti Joannis Evangelistæ habemus, quod aliqui eorum qui ut festis Hebræorum interessent, Hierosolymam venerant, ex stupendorum operum ab ipso patratum fama, indeque nata curiositate moti, Jesum videre concupiverint, ideoque præceteris Apostolis Philippum convenerint ut ejus interveitu ad eum mererentur introduci. Erant autem quidam gentiles ex his qui ascenderant, ut adorarent, in die festo? Hi ergo accesserunt ad Philippum, qui erat in Betsaida Galilee, & rogabant eum dicentes: *Domine volumus Jesum videre*. Unde apparet Philippum munere ostiarii apud Christum functum fuisse? Jam verò nostis quod Crux à nonnullis Iannus dicitur, ab aliis verò *clavis paradisi*. Unde cum Philippus Camerarius Christi fuerit, ad ipsum consequenter spectabat Crucis janua assilire: aut vero Crucem veluti clavem ferre, ad aperiendum omnibus cæli conclave quotquot ipsum tunc hic, tum in futuro saeculo videre cupiunt. Unde sicut Jacobo Apostolo com-

Leon. de
utino ser. de
ss. Phil. &
loc.

Pier. Va-
ler. l. 55.
fol. 40.

Jacob. de
vora.

Joan. 12.
v. 11.

B. Damasc.
l. 4. de fide
cap. 12.

missa erat custodia loci illius, qui dicitur *Sanctorum*: ita Philippus Osiarius erat Christi, qui verè est sanctus Sanctorum, ideoque crucifigi debuit.

20. Duo milites præter militare sacramentum quo obnoxii erant, certò se pacto mutuo obstinuerunt, de omnibus quæ quovis modo ab alterutro parta fuissent, ex medietate inter se partendis. Quorum unus infirmitate correptus est, quæ eum donec belli finis adisset, nunquam deseruit: alter verò miles generositate sua multum profecit: verum quidem est quoddam multas secum vulnerum attulerit cicatrices, veruntamen una cum his quoque insignem in auro & argento luctatus est substantiam. Bello finito suum studiosè inquisivit amicum, cum quo modo præfatus pactus fuerat, cumque post nuper recuperatam sanitatem satis bene valentem invenit. Huic igitur ut pactis fidem faceret exactam prædaturum & spoliolum quæ nactus fuerat rationem reddidit, & quantum locupletatus esset ostendit. Unde miles nuper convalescens mire exultat, in commilitonis sui amplexus & oscula ruit, de felicibus alterius progressibus valde congratulans, futurum tamen quoque sperans ut conformiter pactis mutuis servaretur promissum, ita ut ab eo, acquiritorum omnium acciperet medietatem. Cumque eum hoc sine pactorum fecisset memorem, alter se ad dandam verbis suis fidem promptissimum respondit, prout fas & æquitas postularet: *Faciam*, inquit, *illud, sed alia etiam attuli, quæ communia esse oportet, ut omnia undique exequantur*. Quibus auditis alter magis præ gaudio gestire coepit, & sperans se præter medietatem auri & argenti, insuper aliud quoddam opulentum spoliolum esse accepturum, confestim subjunxit: *Fidelem te amicum esse experior, qui pactorum tam exactus es observator*. Ita certè decet: *ita scripserat est*, verum dic sedes: quid præterea aliarum rerum attuleris? Mox alter pectus suum deo audare cepit, dicens: *Ecce tibi vulnora: satis atrocia, quorum sanguine cætera mihi comparavi, in his quoque mecum dividere debebis, si ad rerum cæterarum medietatem admitti à me desideres*: *Vulnera & cicatrices vide, quarum similes atque æquales etiam tibi insigi debebunt*. Apologi huius sive historiae, si ita dicere mavis sensus mysticus hic est: Filius Dei in hunc mundum eo præcipue sine venit ut cum vitiis, omnibusque fidei inimicis strenuè decertaret: *Militia est vita hominis*

super terram: Hic quoque amicitiam cum duobus generosis militibus Apostolicis inuit, cum illique pactus est, ut quicquid generositate meritis suo ex alterutra parte acquirerent, ex quo inter se partitarentur. *Sedebitis & vos super iudas duodecim in domo Patris mei maiores malis sunt*. Porro Christus Hierosolymis gladio Verbi Dei prædicando decertat: Philippus autem non tanquam miles iustitiam, sed tanquam athleta generosus in Scythia à Hietapoli cum gentilibus & Ebionis animosè dimicat. Finito prælio iustum erat, ut prædas inter se pariter & valuta dividerent, prout ipsa factum est. Ad Christum tres milites spectabant, quos in monte Calvaria convertendo luctatus fuerat, scilicet Lathro, Longinus, & Centurio. Ad Philippum autem duæ ab eo conversæ & baptizæ virgines pertinebant, quæ una cum ipso postea fuerat lo pulcra, una quidem ad ejus dexteram altera vero ad sinistram: *A dextris & à sinistris ejus timentes sunt*. Verum iniquis divisi hæc non videtur esse iusta, Christo enim tres viri dantur, Philippo autem duæ feminæ sive virgines. Respondetur quoddam divisionem insperis, iustissimam illam esse videbis: Iustum enim erat ut Christus plusquam Philippo cederet, non solum quia Christianæ militiæ dux Generalissimus, cum Philippus gregarius tantum miles esset, verum etiam quia Christus in receptorum vulnorum numero Philippum excedebat, Christus enim sex quinque vulnera habuit, scilicet duo in manibus, duo in pedibus totidem, & in latere unum: Philippus autem quatuor tantum vulnera accepit, unum in latere, unum in manibus duo, & totidem in pedibus. Cæterum Christus fuit flagellatus, Philippus plumbatis caesus: Christus est crucifixus, eodem quoque mortis genere mortuus est Philippus. Decuit igitur ut pro ratione vulnerum, diviso quoque inter utrumque fieret spoliolum.

21. Ex multorum relatione constat, quod quando Romani è prælio victoriosi redeunt, vexilla explicabant, floribus, illis, & rosis illa adornare consueverunt: Idem quoque faciunt hæc Mater Ecclesia, nam post Christi triumphos ipsa quoque Crucis vexillum explicat. *Vexilla Regis prodeunt*, quod Crucis gloriosum vexillum pulcherrima rosa, quæ in ipso Maji Kalendis nascitur, id est Philippo crucifixo præstantissimè adornatur. Quæ rosa tanto est maiorem pretio habenda, quanto maiorem amorem cum florido virgine conjungitur: *Miscendum*

Dom.
Manus in
Polyant.
V. Prudentia

Idem. 7.
u. 1.

etenim est quæ ratione ferri potuerit, quod decrepit octoginta septem annorum senectus considerando quod inter tot crucis supplicia & tormenta vitam suam terminaturus esset, præ nimio horrore non defecit priusquam tormenta sentiret, nisi forte summa cum probabilitate, uti existimo, dicatur Crucem illi novum animi vigorem & fortitudinem subministrasse. Christus Salvator noster Petrum beatum appellat, atque tanquam virum fortissimum & generosissimum deprædicat, cui scilicet omnes infernales furie prævalere non possint. Beatus es Simon Bariona. Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prævalent adversus eam. Quid solidius, quid constantius Petro? At vero paulo post, cum Christus discursus fuit argumentam mutaret & de iis quæ Jerosolymis passurus erat disliceret, quod scilicet oporteret eum ire Jerosolymam, & multa pati à senioribus, & Scribis, & occidit. Petrus in ea natia condescendere profusus noluit: ac proinde cepit inopere eum dicens. Absit à te Domine, non erit tibi hoc. Unde Salvator ad eum indignatione conversus, asperit eum est alloquutus dicendo: Vade post me Sathana, scandalum es mihi. Quid significat hoc Sathana? Adversarium, contrarium, contradiatorem. Dicere igitur Dominus volebat, paulo antequam ad exhibuisti fortem & constantem, veluti petram quandam firmam & stabilem, adversus quem porta inferi non prævalerent, nunc vero omnino immutatam te esse probas, hoc est, infirmum & fragilem! Quid Petro infirmus? Quid fragilis? Unde nato est hæc debilitas? Unde tanta firmitas contraxit infirmitatem? Getmantus Patriarcha, in firmitatem hanc ex eo ortam fuisse respondet, quod Petrus abhorruerit Crucem, sine horrore enim audire non poterat aliquem moriturum in Cruce? atque ideo acce factus est Sathanas, contrarius à semetipso, qui paulo ante erat, postea vero instat infirmæ acundinis factus est fragilis: Quid Petro infirmus, cui nec caro, nec sanguis Filium Dei revelavit? Nihilominus cum Magistrum ad Crucem patibulum festinantem intelligeret, conatus quidam est cursum illius & festinationem prohibere? sed contra audit: Vade post me Sathana: O miraculum ingenit! Sathanas appellatur magnus Petrus, quod Crucem deinceps, & ut perit scandalum, & lapis offensionis, resque adjuvaret in fratribus illud Beati Symonis apostoli, Philippus autem qui Caucæ

non fugit, nec reculavit, sed potius etiam inde crepita octoginta septem annorum ætate eam desideravit, ex opposito Petri, generosus, constans & fortis factus, & in Cruce intrepidè mortuus est. Imò cum omnes circumstantes illum liberare vellent, Dominum est deprecatus, ut similes cogitationes à mente circumstantis populi abolere vellent, cum nihil ad eum vehementer desideret, quam ut mori sibi in Cruce liceat. I. Laur. mō ut S. Hieronymus refert crebro corpore in pedibus consistens sepultus est: Recto sepultus cada- ubi sup. vere. Ad significandum nobis, quod tot persecutionum spinis non cedat, quod animo & viribus nunquam cadat aut succumbat, sed ad mortem usque intrepidè deceret, unde & post e. 74. mortem stat, qui in vita nunquam inter adversa cecidit.

12. Suas quoque S. Jacobus spinas habuit, quibus toto vitæ suæ tempore circumdatus fuit, unde de ipso verificatur quod Apostolus Collofensibus scribit: Adimpleo ea quæ desunt. Ad Collofensibus scribit: Adimpleo ea quæ desunt. De quibus verbis S. Thomas dicit, ea in solâ suâ perficiet considerata bonum sensum facere non possit. Hæc verba secundam superficiem malum possent habere intellectum, scilicet quod Christi Passio non esset sufficiens ad redemptionem etiam multorum mundorum. Ad quod tamen S. Bruno D. Bruno. respondet: Adimplere se dicit, quia ad mortem ibid. fol. vadit, in qua est consummatio passionum. Verum 370. ca. 4. hæc responsio adhuc non satisfacit, nam Passio Christi mors non defuit? ut quid igitur necessum erat ut Passio Christi morte adimpleretur? Quod magis ex eo confirmatur quod S. Anselmus dicit in carne Christi quam Virgo peperit, nihil passionum deesse, sed omnes in illa passionibus impleri. Quomodo igitur verificari poterit. Adimpleo quæ desunt? Idemmet S. Anselmus ita explicat: Id est, ea quæ Christus in carne sua minus perulit. ego in carne mea perfero. Et S. Theodoretus: Dixit se adimplere ea quæ desunt affectionum Christi, ut qui quod restat impleat, & pro his passionem sustineat. Verum enim vero Passio Christi perfectissima fuit, ac proinde Christus dixit, Consummationem est. Fuit etiam infirmus valetis, quia fuit Theandrica, Patrique æterno infirmo grata? ac proinde potius existimari debet, quæ desunt, ita posse interpretari, ut sensus sit: Quæ non adfuerunt sibi materialiter. Et in hoc sensu quatuor circumstantiæ dici poterunt morti Christi defuisse. Prima est, quod Christi crucis fracta non fuerint, prout fieri solebat aliis

Ioan. 19.

Crucifixis, & sicuti aliis quoque duobus latronibus factum fuit. Non *fregerunt* ejus crura. Verum hujus circumstantiæ defectum S. Jacobus adimplevit, quando ut supra dictum est ex pulpo præcipitatus. *Fracto crure* ex illo die plurimum clavicavit. Secunda quando usque ad supercilium montis ductus, ut inde præceps deiceretur, invisibilem se reddens & per medium illorum transiens, ut nonnulli Scriptores volunt periculum evasit. Hanc quoque circumstantiam S. Jacobus supplevit, quando *super pinnam ascenderunt* & ipsum præcipitaverunt: ac proinde à S. Joanne visus est in caelestis Jerosolymæ fabrica Topazii officium præstare, qui ut scribit doctus Picaviensis: *Formam habet specularem, idolum enim in se receptum in versum videtur sicut in speculo concavo*, id quod perfectè accidit, quando de pinnâ templi præcipitatus pedes in cælum extulit, capite terram versus pendulo. Tertia circumstantia Passioni Christi defuit, quando Hebræi Christum in templo præsentem lapidare volebant: *Tulerunt lapides ut jacerent in eum*, cum ecce Christus ad se salvandum *Abiecit se & exiit de templo*. Jacobus autem defectum exactissime supplevit, quando post præcipitum in oratione positus lapidatus fuit: *Eum orantem desuper lapidibus perurgebant*. Quartus Passio- num Christi defectus in hoc consistit, quod cum Passio- num Christi dolores non solum plenos esse deberent, verum etiam probrosi ut proinde Propheta Jeremias prædixit: *Saturabitur operibus*: Et David: *Propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam*: a doloribus tamen Christi omne opprobrium abfuerit. In capitee-

Luc. 4.
v. 30.Pet. Berch.
in Reduct.
l. 11. c. 125.

Ioan. 8.

Thren. 3.

v. 30.

Ps. 68. v. 8.

nim spinarum quidem acutissimos dolores fecit, sed sine opprobrio, imò verò singulari gloria & honore, quia coronatus fuit tanquam Rex: & salutaris tanquam Rex: *At Rex* *Indaeorum*, & tanquam Rex publicè in Crucem actus: coronatus fuit per titulum J. N. R. J. vel ut Luc. 23. scribit: *Hic est Rex Indaeorum*: Ecce igitur opprobrium quod Christi passionibus defuit, Jacobus perfectè supplet, quando uti personæ viles & plebejæ tractari communiter solet tollones, fuisse live ingenti baculo percussus, si per contemptum & sic in magno opprobrio Dei reddidit spiritum: *Graviter ejus caput fulsionis fuisse percusso animam Dei reddidit*. Sanctus igitur non minus quam Apostolus dicere poterat: *Adimpleo quia defuit passioni Christi in carceribus*. Hæ igitur sunt spinæ illæ quibus cœles fuerunt duæ illæ Rosæ Apostolicæ Philippus & Jacobus Rosæ adeo venusta & pulchra, ut præcipuum sicut totius Maji oramentum & decus viridarii Ecclesiastici excellentissimi. Rosæ purpureæ per charitatem viridantibus spectant frondibus & foliis, & obsistat spinis pungentibus martyrii sui foriter percelli. Ecce igitur Auditores, pulchrum & elegans hoc viridarii seriat meditationis oculis perscrutari: Rosæ hinc Apostolicas in hisce novis Kalendis, cum devotione & reverentia frequentate. Futurum enim spero, ut sicut Rosæ aliique flores Maji jucundissimum vernum tempus in terra exhibent, ita quoque hæ mysticæ & Apostolicæ Rosæ per Dei gratiam vetæ æternæ gloriæ nos frui faciant in cælis. Amen.

SERMO DECIMUS TERTIUS.

IN FESTO

INVENTIONIS SANCTÆ CRUCIS.

Per signum Crucis de inimicis nostris libera nos, Deus noster.

1. **V**ictoria de inimicis gloriose reportata tantam sibi laudem & gloriam conjunctam habet in omnium hominum opinione quotquot sunt laudis & gloriæ cupidige-

nerosi in militia athletæ; dum victoriam in exercitus sui robore se obtinere posse desperant, per ingeniosos dolos & fraudibus contraria liturgemata eandem sibi comparere sagaciter, quæ-

que victoria tunc tantò gloriosior, quando non obstante exercitus debilitate, modicoque militum numero nihilominus reportatur. Unde Vegetius: *Boni Duces non aperto praelio, in quo est commune periculum, sed ex occulto semper attentant, ut integris suis, quantum possint, hostes intendant.* Sic Thimoleon Corinthius juxta Cremonam fluvium tria secum militum millia habens constituta, Carthaginiensibus quorum numerus ad septuaginta millia virorum ascendebat, totalem stragem intulit. Sic quoque Lucullus omnium quos Romani armis suistatandis hactenus praeferunt athletarum, Heros generosissimus, dum sibi cum duobus Regibus Asiae, Mithridate & Tigrane armis congregiendum esset, tametsi ambobus ob exercituum mionis copiosum, quoad vires milites longè esset inferior, eos tamen prostravit, in turpem fugam foriter adegit, ambo autem Reges ne ab hoste agnosci possent, regia diademata sua fugiendo abiecerunt: *Sed à Romanis militibus Regalia illa insignia ad Lucullum victorem delata sunt.* Fabius etiam Aemilianus non procul à Rhodani fluvio, cum triginta duntaxat militum millibus: *Flusquam ducenta Gallorum millia ingenti strage deleuit.* Siccinius Depratus qui Tribunus Plebis Romae exiit, atque ob animi sui fortitudinem Achilles Romanus dictus fuit, nunquam adversus inimicos suos pugnavit, quin victor semper evaserit: *Cujus bellorum successus semper fuere felicissimi.* Hic quadraginta quoque maximorum vulnerum cicatrices in suo pectore veluti obtentatum victoriarum testimonio num erare potuit, multasque coronas è purpureo auro fabricatas, id est, unam oblidionalem, & tres murales, atque insuper quatuordecim famosas civitates obtinuit: *Triumphavitque cum imperatoribus suis triumphos novem.* Hic inquam in campis Marathonis cum decies millibus pugnatoribus Atheniensibus Mithriadem filium Cimonis cecidit cum universis exercitibus Artaxerxis & Dati, qui ad ducenta Persarum millia ascendebant, affirmante Herodoto, quod *Nulla certe victoria magis Athenienses gloriarunt, quam Marathonia.* Victoria Balduini fratris Godofredi Bullionensis, est fere incredibilis: siquidem cum duobus duntaxat turmis, quatum una ducentis sexaginta equitibus, altera verò nongentis pedibus, omnibus Religionis addictis constabat, totum Califfae exercitum novem milibus equis, & viginti millibus Scelopetariis constanter in confu-

sionem & stragem totalem adduxit. Carolum illum qui ob heroica abs se patata belli facinora Magno nomen gloriose sibi comparavit, illud inquam Coronarum Palmatumque multitudine opulentum praeclarumque heroem totus mundus obstupescit, utpote qui ad Albim Saxones debellavit, in Hungaria superavit Hunos, Britonem quoque perfidiam sibi subiecit, actandem in strage illa Rocisvallenfi quinquaginta Saracenorum millia superavit & interiectioni tradidit. Quando Amurathes dira obsidione Albam Regalem cinxit excitatus contra eum Joannes Hanniades, Matthiae Cornu Pater, non solum Amurathis exercitum in fugam egit, verum etiam totus quantus erat dissipatus ad eum est, ut paucissimi sibi vitam salvare potuerint. Septuaginta milites Christianos è praesidio Comariensi egresos Begh Medinus cum toto equitatu Turcico, & pedatu Janizarorum aggressus est, qui tamen non solum strenuè se defenderunt, verum etiam ipsummet Beghum, cum majori parte suorum occiderunt. Fridericum à Tieffenbach laetè Caesarea Majestatis generalem dum actualiter inferiori Hartuanam obsideret, maximus quidam Turcarum exercitus duce Bassa Budensi gubernatus aggressus est, qui proinde versa in hostem facie, cum quinque pugnatorem millibus generoso animo illi obviam processit, actandem maxima hostium strage procurata victor evasit. Robertus Eggenbergh serenissimi Archiducis Ernesti locum tenens generalis, quatuor tantum Christianorum millia sub se habens, vim passus à viginti militum millibus, ab Aulian Bassa in ipsum emissis, ad eum generose cum iisdem dimicavit, ut caesis decem & octo Turcarum millibus reliquisque in fugam actis, gloriosam inde victoriam reportaret. Tandem toti mundo nota est eximia illa invicti illius Athletæ Joannis ab Austria animi fortitudo, & pugnandi experientia, quam in pugna illa navali famosissima exhibuit, quando omnem Turciae classis incredibilem potentiam deleuit, Sultanum Selim cum suis trucidavit, totique Christianitati gloriosam victoriam attulit. Cum igitur o Auditores si unquam ab hostibus violentiam passi sumus, illam utique nunc vel maxime experiamur, quando nil nisi de praeliis & bellis, de insidiis, & stratagematum dolis & fraudibus de copioso hinc inde effuso Christiano sanguine audimus, quando inimici nostri ad praeliandum accincti residuum Christianorum

l. 19.
Petr. Episc.
Equit.
Felix A.
Sulp. l. 4.
h. 1. c. 2.

Tansem in
suppl. 1. 3.
Idem l. 9.
Campan.
lib. 15.

1. 19.
Petr. Episc.
Equit.
Felix A.
Sulp. l. 4.
h. 1. c. 2.

1. 19.
Petr. Episc.
Equit.
Felix A.
Sulp. l. 4.
h. 1. c. 2.

1. 19.
Petr. Episc.
Equit.
Felix A.
Sulp. l. 4.
h. 1. c. 2.

1. 19.
Petr. Episc.
Equit.
Felix A.
Sulp. l. 4.
h. 1. c. 2.

1. 19.
Petr. Episc.
Equit.
Felix A.
Sulp. l. 4.
h. 1. c. 2.

1. 19.
Petr. Episc.
Equit.
Felix A.
Sulp. l. 4.
h. 1. c. 2.

1. 19.
Petr. Episc.
Equit.
Felix A.
Sulp. l. 4.
h. 1. c. 2.

tum sanguini sitibundi expectant. Et inter hoc quidem nonnulli nos in corpore offendere fatagunt, quales sunt inimici nostri temporales: alii verò animæ nostræ iraparabilia damna inferre moluntur, uti Dæmones faciunt infernales, alii vitæ insidias struunt, ut sua cuique fatalis mors domi suæ facit. Et quod maxime lamentandum, ad horum hostium declinandam potentiam, aut reportandam adversus ipsos victoriam non suffragatur ingenium, non juvat fraudes & stratagemata, fortuna denique adversus illos est fallacissima. Quid igitur faciendum nobis supererit? Ergone hisce hostibus nostris tamquam ignavi milites terga verremus? aut vitæ illis manus dabimus? Nequaquam. Unica Crux quæ postquam ducentis circiter annis subus terram sepulta fuit ab Helena Constantinii Magni Imperatoris Matre hodie reperta & inventa est, adversus omnes inimicos nostros arma nobis offensiva & defensiva administrabit, cum hac omnes mundi adversarios debellabimus, expugnabimus Infernum & cunctos inde prodeuntes hostes nostros infernales, contra mortem triumphabimus, eximiaque adversus cunctos inimicos nostros reportabimus victorias, non minus gloriosas, quam illæ fuerint quas supramemorati athletæ diversis in præliis feliciter sunt assecuti. Signum Crucis tuamen & defensio nostra erit: *Per signum Crucis de inimicis nostris liberanos Deus noster*. Signo Crucis inimicos nostros fugabimus: *Ecce Crucem Domini, fugite paries adversa*. In virtute Crucis victores evademus, hoc enim sine Ecclesia Dei sancta illam invocat, dicendo: *O Crucis victoria & admirabile signum*. Unde Chrysostomus: *Crux Domini arma sunt victricia, & trophæum repereantia, quæ Regum armis vinci bello non possunt, hostium pugnatrix, salus fidelium*. Quæ de re plenius discurrentem patienter velim auscultetis.

Chrysost.
serm. de
Crucis.

Cant. 7.
v. 8.
Agid.
Column.
ib. l. 1. 16.

2. Crucem incarnata Dei Patris sapientia nobis sub palmæ metaphora repræsentat: *Dixi Ascendam in Palmam, id est, in Crucem*, quæ Palma dicitur, vel quia pars ejus fuit de palma: vel dicitur palma ratione victoria. Multa quidem repetiuntur palmarum genera, illa tamen quæ in Indis nascitur præ cæteris magis est admiranda, utpote quæ genti illi de omnibus abunde prospicit, quæ ad vitam illis fuit necessaria in victu, amictu, & aliis quibuscunque. Fructus enim ejus illi nutrimenti loco deserviunt: Lanam quoque producit, qua filata ipsis vesti-

menta ministrat: solis veluti charta utuntur ad scribendum, Cortex ejus succum quendam faras emittit, qui cum ad extinguendam sitim valet, tum etiam pro accidentibus corporis dispositionibus proficuum valde est medicamentum. Ex ligno naves, balistæ, arcus, & hujusmodi formantur, ex cortice verò galeæ, clypei, alique arma conficiuntur; ut proinde vir quidam litteratus palmam emblematis loco depinxerit, cum hac subjuncta Epigraphe: *Ad omnia utilis*. Nisi enim Indi hæc palmas præstolaberent; cogerentur hæc dubie succumbere, suisque hostibus victas semper manus dare. Crux Salvatoris nostri hujus palmæ est quam simillima, utpote quæ Christianitati Galeæ loco servit expressa in fronte, thoracis fere loco signata in pedore; scutum est si spectetur in brachio; haltæ & ensis loco, si gestetur in manibus: proinde hoc sola armatura munitis nullum habet ab hoste periculum: *Si contingat plerumque stare in acie, scutum militis: vexillum victoris, scutum hoc miles contra hostem debet accipere*, inquit Ludolphus Carthusianus.

3. Theodorus Trivulcius Rex Francie dedicare volens, quod nullam sine adhibita Crucis armatura in prælio assequi speraret victoriam palmam, vitæ quandam effigiem curibz arbori cuidam subnixam, cum hac epigrapha: *Me tuis adhaerere ramis*. Per vitæ semetipsum intelligens, per arborem verò Crucem, de cuius auxilio velut in manu sua securè consistenter esse credebatur victoriam. Et revera omnia ista vitæ essent conamina nostra, si ea Crux immo sustinetur itaque est nobis sedulo laborandum Crucis adhaerere ramis. De Duce Ghili quoque legitur, quod ut Crucem validissimam arma nostra esse significaret, quibus inimici nostri aguntur in exterminium, quæque militum Christianæ bellatores ab eorumdem insulubris periter & insidiis defendit, in vexillis suis depictam habeat galeam, eademque superimponentem strictum ensen, cum hoc sublimi symbolo: *Perimit & tuetur*. Crux enim galeæ, tum ensis officium præstat, dum adversarios nos infestantes dissipat & prostermit. Quisquis autem hac insigni & spirituali armatura est depudatus, ille proculdubio tam offensionem, quam defensionem difficillimam sibi esse experietur. Strategi generosi ad Coronæ Casque obsequium promptissimi in victoque animo proprium suum sanguinem fundunt, vitamque suam quibuscunque

minibus implicare minime reformidant, dummodo illis ab Imperatore commoda & congrua præstentur auxilia, secus enim vanam ceosent omnem suam virtutem, qualque vires reputant insufficientes, nisi a Cæsaris auxilio atque succursu suffulciantur. Hancque mentem suam reddidere manifestam per depictam quandam galeam sive cassidem, meris Nullis, quæ litera o. exprimuntur, circumquaque notatam, eidem hanc subjungentes Epigraphen: *Hoc nihil est, si minimum addideris, maximum erit.* Quasi dicere voluissent: Suam animi fortitudinem velut nullam quandam esse sine Cæsaris auxilio & ope. *Hoc nihil est:* at verò post acceptum subsidium Cæsareum; *Maximum erit.* Animus quantumvis generosus militum, sine auxilio, non iam Cæsaris, sed sanctæ Crucis, *Nihil est:* Est veluti nulla quædam; sed idem animus Cruce obarmatus, *Maximum erit.* Hæc enim muniti, generosa edent facinora, & de inimicis suis post reportatam feliciter victoriæ palmam, gloriosè triumphabunt. Benedictus quoque Papa VIII. Henrico II. Anno 1033, globum quandam autem mundum referentem & in summitate Cruce quadam gemmis lapidibusque diuersimodè distinctam & ornatam liberaliter donans, nihil aliud quam Crucis virtutem atque potentiam significare, ac proinde eum simul salubriter monitum esse voluit, ut nec mundo impetare, nec ad bella sine Crucis præstante vexillo procederet: *Ut foret ei documentum, non aliter debere imperare, vel militare in mundo, quam ut dignus haberetur vexilla Crucis tui vexillo.* Unde Sanctus Methodius Martyr & Episcopus Patrensis militaris Crucis huius virtutem considerans; Nullam esse, inquit, in hoc mundo potentiam aut coronam, quæ adversus illam aliqua ratione prævalere possit. In medio terræ umbilico situata & plantata fuit, teste regio Propheta: *Operatus est salutem in medio terræ.* Cujus partes quatuor ad quatuor mundi extremitates seu plagas mundi sese protendunt, videlicet pars inferior versus terræ centrum, pars superior versus concavum cæli, pars dextra versus Orientem, & sinistra Occidentem versus; ut per hoc ignoscatur, nullum esse in toto hoc universo locum, ubi Crux non prævaleat, non defendat, aut omnes militiæ Christianæ duces victoriosos & præliis redire non faciat: *Non est gens atque regnum sub cælo, quod prævalere possit aut superare Regnum Christi Paolus Sanctoralis.*

stianorum, quod in medio terræ vivificans confixa & solidata est Crux: sub qua & orbis terra munitur, & fines mundi. Quare valde sapienter scribitur, constare secundum latitudinem, & altitudinem, & profunditatem. In hujus namque Crucis virtute multi egregii Heroes in campo Martio præstantes, acquirere victoriarum palmas & trophæa.

4. Neque hæc de re jam amplius in genere loquamur; sed ad specifica descendamus & mediantibus experientie vestigiis, particulares quosdam in diversis Scripturæ locis adductos in hac materia eventus investigemus. In valle Iylvestri duo ingentes castra metabantur exercitus, inter quos paulò post horribile commissum est prælium. Ex una parte erant quatuor Reges cum suis exercitibus, id est, Chodolaimor Rex Elemitarum, Thadal Rex Gentium, Amraphel Rex Sennar, & Arioth Rex Ponti. E quorum opposito quinque Reges consistebant, cum suis tutis optimo ordine collocatis, omnes arma manu tenentes & parati ad prælium, scilicet, duo Reges Pentapolitani, Rex Adama, Rex Seboim, & Rex Bale. Ad dandum prælio initium explicantur utrimque vexilla, tubæ clangentes perstrepuunt, resonant tympana, ordinatam utrimque aciem induunt castra: animantur ad prælium equi, dantur conflictui iniungendo signa, moventur castra, urgentur, clamatur utrimque, digladiantur, præliantur impeterritè & fortiter; ita ut eventus prælii admodum variabiles extiterint, victoriaque anceps valde & dubiosa fuerit; donec tandem motis & relictis tentoriis quinque Reges ab aliis quatuor caeli fuere, eorumque exercitus totaliter fuere fusi & dissipati, nonnulli enim obverso dorso fuga sibi salutem quærebant alii in sanguine suo sepulti jacebant, multi ab equis contriti & conculcati erant, alii depositis armis sese victos subjugabant, plerique verò hostibus cedentes in carceres ducebantur captivi: Itaque Rex Sodomorum

Genes. 14.

U. 10.

Gen. 2.

U. 7.

Gen. 2.

U. 7.

Gen. 2.

U. 7.

Gen. 2.

U. 7.

Gen. 2.

U. 7.

Z

VIA

Gen. 14.
v. 14.

Ibid. 16.

Gen. 22.
v. 8.

Iud. 6.
v. 23.

viam processit, eosque viiliter & fortiter aggressus, mox rupto exercitu dissipavit, potioribusque occisis, reliquos captivos in potestatem suam redegit: *Quod cum audisset Abraham capivum videlicet Loth, numeravit expeditos vernaculos suos trecentos decem & octo. Irruit super eos nocte, percussitque eos, & persecutum est eos usque Hoba & Phanicen. Omnem Lothi captivam prædam totamque ejus substantiam, una cum Loth, omnique gente sua passim liberavit, atque e manibus hostium eripuit: Reduxitque omnem substantiam illius, mulieres quoque & populum. Circa hoc ab Abrahâ institutum prælium, & in illo ab eodem obtentam victoriam duæ mihi occurrunt difficultates. Primum enim valde mihi paradoxum, quod hi quatuor Reges, postquam quinque alios Reges superassent, à solo Abrahâ & pauculis vernaculis suis quos secum habebat, cæsi & superati fuerint. Secunda est: Abraham non habebat secum nisi duntaxat trecentos & octodecim viros pugnatores: alii verò cum quatuor Reges fuerint, credibile est, quod copiosissimum & instructissimum habuerint exercitum, si singulorum vires colligantur in unum. Et tamen Abraham vincit illos. Nec est quod mihi respondeat aliquis, Abrahâ fuisse virum ad præliandum valde exercitatum, magnamque habuisse Martis experientiam, nam certum est illum hæcenus cum nemine unquam pugnas, imò manum suam eosi nunquam applicasse, utpote qui vir erat plane pacificus: ut videtur est in eo eventu, quando nimirum inter ipsum & Loth lite quadam suborta, Abrahâ litigia declinare contendens, perdere, quam contendere & rixari maluit, dicens: *Ne quasi sit iurgium inter me & te; recede à me obsecro, si ad fratrem ieris, ego dexteram tenebo.* Unde igitur Abrahâ obvenit tam præstans atque eximia victoria?*

5. Aliud quoque generosissimum facinus bellicum in libro Josue descriptum invento: Nam Amalecitarum, Madianitarum, & populi Orientales copiosissimum instaurant exercitum, & Jordanis flumen trajicientes in valle Jezabel castra metabantur: cum ecce Gedeon ad gentis illius tameris numerosa & ferocis ausum temerarium comprimendum, ad auxiliares ab Amozzer, Manasse, Azer, Zabulon & Nephtali subministratas copias confugium suum habuit, qui non solum copiosas ei militum copias, & con-

meatum in subsidium dedere, verum etiam propria persona accinctis armis ipsum suum subsecuti ad prælium usque ad footem Arad: ubi Deus Gedeoni exercitum suum nimis numerosum, ideoque ad longè minorem numerum redigendum esse dixit, qui proinde viginti duobus militum millibus à militari sacramento solutis, decem duntaxat bellatorum sibi millia reservavit. Deus autem iteratò hunc residuum quoque militem in nimia etiam multitudine consistere ei significavit: *Adhuc populus multus est;* acque idem illos tantum reservari iussit, quia ad prælia essent exercitatu, eoque hoc præcipue signo intertoscendos esse significavit. Postquam enim omnes ad flumen educi fuerint, attendendum ad modum quo aquas haurierint: si enim illam sumperint curvantibus, mox tanquam ad bellandum inepti & indonei sunt dimittendi: Illi verò qui ligna lambuerint, aquas sicut solent canes lambere, compositi fuerint velut prælio gerendo qualificatissimi, & in generosos bellatores evadent. Hoc autem probationis genere adhibito, ex decem millibus solum remansere trecenti: *Fuit itaque numerus eorum qui lambuerant aquas trimm viri.* Cum itaque inquit Deus, prælium tutum te adoriri volo, reliquis omnibus in locum abire iussit: *Reliquia multitudine revertatur in locum suum.* Fuit profectò mira hæc militis Israelitici diminutio, quando viginti duo millia ad trecentos duntaxat milites redigebantur. Quid vobis? O Auditores de admirabili hoc milites deligendi modo videtur. Semper à rerum bellicarum periculis discite, vi, victoriam tutius & securius obtineri per multos, quam per paucos milites. Ergo O Deus Gedeonem cum trecentis tantum viris ad præliandum procedere jubes? Hi procul dubio erunt sicut pauca fraga in ore vestri. Quomodo enim Gedeon vincere poterit, quise suosque manifesto & evidenti mortis periculo exponit? Et tamen verum est, quod & cum illis trecentis viris coramini se dedit, & toto bellico exercitu trucidato adeo gloriose victor evasit, ut & trecentis viris suis ne vel unus mortis occuberit. Dicite sodes O Auditores, unde victoriam hanc natam fuisse existimatis? Fortè per Gedeonis prudentiam? aut ab invicta militum fortitudine animique robore? Res profectò miranda & victoria hæc nulli præterquam Deo in acceptis ferenda est, qui voluit

Gedeonem determinatē cum trecentis tantum praelium illud committere, nec plures adhibendos milites, nec pauciores. Veruntamen nolite id nimium mirari, frequens enim experientia testatur, in numeris saepe stupendos latere eventus. Sic enim Franciscus Bandinus Florentinus in Curia Romana Abbas, 19. Decembris nascitur, vixit annos 14. Die 19. Decembris moritur Anno 1579. Carolus V. 24. Februarii nascitur, 24. ejusdem mensis gloriam illam à Francisco Galliarum Rege victoriam reportat, & eodem profus ejusdem mensis die in urbe Bononiensi à Romano Pontifice in Romanorum Imperatorem coronatur. Observatum quoque fuit, quod Gregorius Papa XI. dum esset annorum 10. factus fuerit Cardinalis, Anno ætatis 37. electus Pontifex fuerit, septimus quoque fuerit eorum Pontificum qui in Avenione sederunt, electus quoque fuerit à 17. Cardinalibus. In Pontificatu septem annis vixit, postquam facta electione coronatus fuit. Undecimus quoque fuerit Pontifex, qui hoc nomine Gregori fuit insignitus, undecies autem septem, vel septies undecim faciunt numerum 77.

6. Verum enim verò ad trecentorum militem numerum denuò revertamur. O quam mysticus est hic numerus! Numerus 300. apud Græcos per Tau, vel T. scribitur. Tau autem sanctam Crucem repræsentat. Ita S. Augustinus affirmat: Trecenti in Græco T. similitudinem Crucis ostendunt. Et S. Gregorius Papa: Iste trecentenarius numerus in Tau litera continetur, quæ Crucis speciem tenet. Cui si super transversa linea adderetur, jam non Crucis species, sed ipsa Crux esset. Unde hac ratione d. Icanus, quod ad temporales inimicos nostros vincendos, obtingendamque gloriosam victoriam Crux quam maxime desideretur. Prævidit mysterium S. Gedeon (inquit S. P. Augustinus) Elegit trecentos viros ad prælium, ut ostenderet, non in numero multitudinis, sed in Sacramento Crucis mundum ab incurfu gravium hostium liberandum. Trecenti enim in Græco T. similitudinem Crucis ostendunt. Porro hac eadem doctrina suam memoratam quoque difficultati detrecantis & octodecim militibus quibuscum adversus quatuor Reges eorumque numerosum exercitum pugnando, gloriosa etiam victoria reportata fuit. Respondetur ex mente S. Pauli Magni Nolani Episcopi: Non multitudine, nec virgine Legionum, sed jam tunc in Sacramento Crucis

(cujus figura per literam Græcam T. numero trecentorum ex vimitur) adversarios Principes debellavit. Verum enim vero numerus trecentellum excedens, id est, decem & octo, ad quid inservire dicitur? Scribitur etiam hic numerus in Græco duobus apicibus, sive literis, quarum prima est tota, quæ idem significat quod decem, Secunda vero est ita, quæ octo significat. Tota autem & ita, sunt duæ illæ primæ literæ, quæ in Græco idiomate ad componendum Jesu nomen concurrunt. Quod si igitur numerum 300. simul cum 18. conjunxeris, idem quod Crux Jesu efficiet; ut per hoc innuat quod Abraham ex prævisa Crucis Jesu virtute, de quatuor Regibus, omnibusque illorum exercitibus reportavit victoriam. Id quod Eucherius quoque aperte confirmat, dicens: Quod verò ille tantum in trecentis decem & octo comitatibus adversarios Principes debellavit: jam tunc in sacra Crucis, quæ per Tau literam græcam & Jesu nomen græcis literis scribitur, qui Salvator interpretatur, in numero trecentorum & decem & octo exprimitur.

7. Cæterum quanti solum sanctæ Crucis effectum signum valeat, ex alio quodam stupendo casu, quem Spiritus Sanctus in Judicum libro recenset, expresse deducitur. Jabin enim Rex Chanaan in Asor gubernans, validum quendam in campis constitutum habebat exercitum, cujus Dux generalissimus Sisera erat: miles certe magnanimus atque cordatus; at verò gentis Israeliticæ juratus inimicus, utpote adversus quam per viginti annos continuos arma semper movit, eandem molestate nunquam desinens. Debora vero uxor Lapidorth, formosa virili animo prædita, cui in sapientia & prudentia nulla poterat similis reperi, Barach filium Abinoen die quadam advocavit, eique ex nomine Magni Dei Israelis ferid præcepit, ut atreptis armis fastum & arrogantiæ Sisaræ inimici mortificare atque compescere contenderet, universumque Israelem tandem aliquando à tot hostilibus infestationibus vel semel liberaret; hocque sine ex tribus Zabulon & Nephthali decem millia bellatorum eligeret; hisque stipatus impeterrit, & sine timore in campum procederet. Futurum enim ut & ipsa suis sit partibus factura satis, omni cum industria curando, ut Sisara in manus suas tradendus esset. Præcepit tibi Dominus Deus Israel, vade, & duc exercitum tuum. Sisaram Principem exercitus Jabin, & currus ejus, & omnem mul-

D. Paulin.
Epis. Nolanus ep. 2. ad
Severum
in Bibl.
PP. t. 5.

Apud
Peri. Bungi-
um Ber-
gom de
numera.

Eucher.
in Gen. 1.
2. c. 22.

Judic. 4.
v. 67.

itudinem, tradam eum in manus tua. Barac igitur ex divino praecepto, & generoso huiusce mulieris sermone animatus, hinc se patrandum facinori accinxit; utque inimicum suum allequi posset, strenuus est progressus. Sisara verò viso Israelis exercitu, metu percussus & penitus consternatus, ut vitam suam salvare posset, in turpem se fugam commisit: In tantum ut Sisara de curru desiliens, pedibus fugeret. Jael autem mulier magnanima, fugiivum hunc duce[m] conspicens, eundem ut in tabernaculum suum diverteret, & aliquantulam quietem caperet, rogavit, & obtinuit. Postquam verò propinatum sibi lac potasset, somnoque sepultus erat, sapientissima mulier accepto clavo & malleo, tempora ejus transadigens in terram

Ibid. v. 21. confixit: Tulit itaque Jael uxor Haber clavum tabernaculi, assumens pariter & malleum, & ingressa abscondit, & cum silentio posuit super tempus capitis ejus clavum, percussitque malleo defixit in cerebrum usque ad terram. O animum huiusce mulieris minime foemineum, sed virilem proisus & masculum. Rupertus Abbas Tuitiensis non tam actionem quantum vis generosa illa fuerit, quam modum illius omnino mysticum, maximaque ponderatione dignissimum considerat. Cur enim, inquit, mulier non alia ad occidendum instrumenta quam clavum & malleum arripit? Nunquid commodius & facilius ipsum occidere potuisset, si acceptum cultrum in fauces vel cor ejus adegisset? Quenam est hæc tam mira generosum belli duce[m] trucidandi inventio.

8. Pro faciliiori hujus facinoris, & ministerii in eo reconditi intelligentia, ad Davidem Regem necessario est recurrendum, qui suas ad Deum orationes effundens, & particularis cuiusdam gratiae impetrandæ cupidus, dicebat:

Psal. 142.

Expandi manus ad te. Optarem enim hoc loco scire, quanam sit hæc cætemonia, & ad quid Davidi utilis fuerit hæc manuum & brachiorum extensio. Quod si David orare decrevit, cur non potius manus suas conjungit? Si Deo supplicat, cur non potius coram Deo apparet genuflexus? Si veniam & remissionem postulat, cur non magis id ipsum pectus suum percutiendo insinuat? Aut si aliquem vult humiliationis actum edere, cur non se in terram prostermit? Bene id ipsum quoque Tertullianus

Tertull. l. 3. adv.

Marc. c. 18. advertit: *Quare non genibus positus manibus cœdentibus pectus, facie humi prostrata?* Multi expostores respondent, & quasi omnes in unam sa-

demque opinionem concurrunt; dicentes: hanc brachiorum extensionem Crucem Jesu Christi representare. Ita Hugo à S. Claro: *Formam Crucis significans.* S. Maximus: *Inclusus hominis cum manu levaverit, Crucem parit.* S. Bruno Episcopus Herbipolensis: *Qui expansis manibus orat, Crucem Redemptoris imitatur.* Incognitus Cammelitanus: *Quandò expandimus, manus in modum Crucis, tunc significamus nos imitatores Christi: assidue, amice ad verba patienter tolerando.* Alii dicunt: *Dicit aut: Expandi manus meas ad te, formam Crucis significat, quæ est salus.* Qui enim expansis manibus orat, illam Crucem Redemptoris imitatur. Ecce igitur habetis hic facilitatem actionis à Jalee exercitæ intelligentiam, quæ astra videbatur difficillima. Sinistram extendit, & clavum super tempora Sisaræ dormientis applicat, dextera verò malleum in alium elevat, ut fortio[re]m ictum imprimat: Siste hic & sapiens mulier, & in eodem corporis habitu si ve positura, prout stas adictum dandum parata, immobiliter persevera. Vos autem & auditores ipsam considerate, nunquid prout archiis extensis à vobis hic hic conspicitur, Crucem coram vobis efformare videtur? Imò vero. Cur autem? nisi quia sciebat, quod sine signo Crucis victoriam adversus Sisaram obtinere minime posset. Qui veritati etiam Rupertus Abbas Tuitiensis subscribit dicens: *Sinistram manum misit ad clavum & dexteram ad fabrum malleum: Talis habitus corporis profecto figurâ crucis exprimit.*

Huc quoque conforme est quod in Exodo legitur, scilicet quod dum populus Dei cum Amalecitis pugnaret, Moyses in cacumen montis cuiusdam ascendit. *Moyses & Aaron & Fiat ascendit in verticem collis.* Quod equidem prima facie consideranti mirum videri posset. Quid enim Moyses, qui populi Israelitici dux erat primarius eo tempore, quo commissus sibi populus cruentis præliis insilbit, in montibus circumvagatur? Nunquid ad populum suum magis magis animandum convenientius fuisset, si primus in acie steteret, suamque vitam pro commissa sibi gente exponeret? videri non immerito posset homo ignavus, qui hostis suum vultum subire vereatur, ac proinde milites ejus haud immerito de ejus ducatu conperire possent, sicut enim oculus Domini pascit equum, sic quoque animos & vires militum suggerit præsentia ducis. Nec valet, si respondcat, se alios constituisse vires suas, & locum tenentes; hoc Argu-

enim ejus reputationi minimè conducit. Præterea quis est qui nesciat, generosior esse cervorum gregem sub ducatu leonis, quam integram leonum turbam duce cervo? Et quis non eligeret in bello Capitaneus esse, si licitum & honestum esset, aut sine culpa & reatu inexcusabilis ignavia liceret ineunte prælio se subducere, & de loco securo sibi prospicere. Veruntamen & Auditores, si militiæ ducem præ cæteris dotibus prudentia decet, certe Moyses in hac actione prudentissimum se esse probavit, siquidem ad superandos & prosternendos Amalecitas, obtinendamque de eis victoriam, ingeniosissimam in monte inventionem excogitavit. Ipse namque manus & brachia extendendo Crucis figuram formabat, & hac ratione efficacius quam personali assistentia exercitum suum triumphare faciebat: ut verò quando paulisper manus demittebat, suæque brachia Crucis formam referre desinebat, Amalecitarum resumpto animo iterum prævalebant, Israelitæ vero perclitabantur: Cumque levaret Moyses manus, vincebat Israel, id est, quando formabat Crucem. Moyses manuum elevatione mysterium Crucis ostendit. Sin autem paululum remisisset, superabat Amalec. Adeo ut victoria aut strages ex eo solum dependere videretur, quod Moyses corpore & brachiis formaret vel non formaret Crucem. Confirmat id ipsum sanctus Isidorus, dum ait: Moyses brachia in modum Crucis extendit, sicque hostis signo Crucis Dominica superatur. Et S. Gregorius Nazianzenus: Moyses in monte manus extendens, ut Crucem adumbrata, & ante indicata victoriam tulit.

10. Scribit Daniel quod tres pueri Hebræi Sidrach, Misach, & Abdenago, eo quod statuas Nabuchodonosoris Regis, timore Dei illos cohibente, adorare tenuissent, in ardentissimam quandam fornacem fuerint projecti. Cumque nemo non illis compatiens pulcherrimum juvenutis suæ florem in cinerem redactum esse existimaret, ignis e contra nequicquam illos offenderit: imò flammæ fornacis illius in auram suavem transformata, corpora eorum restauravit, & vegetiora effecerint: Medium fornacis quasi ventum toris stantem, & non tetigit eos omnino ignis: neque contrivit, nec quicquam molestum intulit. Veruntamen qua ratione fieri poterat, ut ignis act vitæ suam ad se subito perdidit, & præsens combustibile non combusserit: atque respondebitis mihi, & bene quidem, ignem illum operari non potuisse, eo

quod Deus concursum suum suspenderit. Neque id ipsum ego inficior: veruntamen manet difficultas, unde nam Deus ad concursum suum suspendendum motus fuerit? Andreas Episcopus Cretensis respondet, tres pueros illos in flammis istis stetit brachiis extensis & apertis, ideoque veram formasse in flammis illis Crucem, ac proinde nil mirum fuisse, si flammarum vicerint activitatem, & victoriam à Tyranno reportarint: Intulerunt olim manus in altum Azarias & socii in Babylonica fornaci igne precantes, & elatam in altum ipsius flammam extinxerunt manuum extensione, Crucem exaltatam adumbrantes.

11. Adhæc insigne prodigium haud dubie fuit, quod Jonas in medio mari, imò in ventre ceti cujusdam grandis permansit tribus diebus atque noctibus, ibidemque toto tempore illo vivus conservatus fuerit & illæsus. Procul dubio recurrendum hic nobis est ad miraculum, & dicendum: singulari Dei virtute ibidem fuisse sic conservatum. Optime quidem: veruntamen scire perciperem, quidnam Jonas fecerit, ut Deum ad se hoc modo conservandum disponeret? Idemmet Andreas Cretensis scribit: Prophetam hunc toto Spiritu Deo fere commendasse, eumque rogasse, ut se in gravi ista ærumna & vitæ periculo constitutum eripere & conservare dignaretur, idque non tantum voce sed & manibus cooperantibus factum fuisse, eo ipso enim dum voce sua ad Deum clamaret, manus quoque & brachia in Crucis modum extendebat, quasi tanquam Propheta vetus dixisset. Per hoc Crucis signum, quo illa in qua venturus Messias crucifigendus erat representatur, te rogo, & supreme Creator, ut me ex extremis hinc angustis liberare digneris. Moxque cætus littori appropinquans summo cum impetu in terram usque eundem evomuit: Elevaris aliquando Jonas vocem manibus in Crucem formam sublatus, & statim virtutem ex alto attraxit sine noxa ex bellua ejectus. Constantinus Imperator labarum suum quoque in Crucem quandam transmutavit, eamque in bello exercitum suum semper præcedere voluit: Semper enim hoc signum proponebatur ante ordines universos, quod Caesar. im. semper maxime laborantibus aciebus in præliis histor. adesse præcipiens. Accidit autem quoddam mi Scholast. les quidam, qui Labarum istud ferebat, se vulnerandum aut interficiendum esse metuens, alteri illud ferendum committeret, eoque refig-nato in fugam se mox reciperet, eodem viæ in-
2 3
alte.

Andr.
Cretensis
Episc. orat.
2. de exalt.
S. Crucis
in Bibl. vet.
pp. tom. 1.

Andr.
Cret. ubi
sup.
Euseb.
Caesar. im.
Scholast.
Tripars.

alterum translato, dum fugæ initium capesseret, sagitta trajectus mox occubuit mortuus subito percussus interit; Alter vero contra qui illud velut gloriosissimum vexillum gubebat, non obstante, quod in illum veluti tam salutis signi bajulum omnes sagittæ velut in scopum dirigerentur, saluus remansit & illæsus. Ille vero qui sacrum suscepit trophæum, multis se jaculantibus permansit illæsus. Et quod maxime obitapefendum est, scribit Eusebius, quod mirabiliter Divina regente virtute sagittæ hostium figebantur in signo, à signifero autem inter pericula protinus avolabant. Tandem vero coneludit, neminem eorum qui sacrum hoc vexillum portabant, ab infidelibus unquam læsum fuisse, dicitur autem neque ullum unquam huius signi ministrum, ut solet in bello vulnere mortuum, aut eadem captivitate perpassum.

12. Idemmet Constantinus cum exercitu suo Romam venit, & Maxentio tyranno profligato, altam urbem triumphans & orans ingressus est. Cui Senatus in perpetuam rei memoriam statum erexit, in cuius dextra vexillum collocavit, in quo Crux rutilare cernebatur, cum sequenti inscriptione: Quia in hoc signo singulari, quod est vera virtutis insigne, urbem Romam, Senatumque & populum Romanum, iugo tyrannice dominationis ereptum, pristina libertati nobilitatiq; restituit. Unde constat, quod Romani timetis gentiles exciterent, Constantini Victorias, juxta relationem Eusebii Cæsariensis Cruci adscripserint.

13. Incredibilem fere historiam referunt Paulus Orosius S. P. Augustini discipulus, & Cardinalis Baronius, nimirum quod Theodosius post diuturnum bellum cum Eugenio Arbogaste & Flaviano à se adversa semper fortuna continuatum, tandem exiguum habuerit in litem superstitem, qui etiam omnibus viribus exhaustus, armis rem ulterius tentare tantò minus audebat, quod exiguum hoc militiæ Theodosianæ residuum intra Alpium angustias reclusum & constrictum hæreret. Imperatori quidem non deerat animus, ut illos omnibus quæ excogitare poterat, motivis ad pugnandum excitaret & animaret, nec tamen illis quicquam persuadere aut ad dimicandum permovere poterat. Quapropter ipsemet, ut erat invicto & intrepido animo præditus, non obstante quod se à suis derelictum esse cerneret, Deo sese commendans, à solo Bachurio, & pauculis aliis comitatus adversariorum aggressus est

aciem, Deo ipsi & sociis suis mirabiliter favente, ejusque conatus prodigiose adjuvante & promovente, nam ventus quidam protinus surrexit Theodosii conatibus admodum favorabilis, qui omnem excitatum pulverem in hostilis exercitus faciem summa cum violentia propellebat. Quæ etiam in eum evibrabantur sagittæ, in tam incredibili erant frequentia, ut ipsum nec solem obscuraret, verumtamen omnes mirabiliter non sine gravi vulnere plumarumque strage retorquebantur in hostem, quem proinde fugientem Theodosius strenue prosecutus, in extremum adegit exterminium, omnibus fugatis & dissipatis. Ecce (dicitur) prodigium! ô miraculum! Theodosius in victorem & gloriose triumphantem. Verum enimvero ô Auditores, quamquam existimatis hujusce victorie fuisse originem. Supramemorati Scriptores referunt, Imperatorem necnon & alios qui cum fuerant insecuti, signo Crucis signatos fuisse in pectore, in Casside semper, imò & in cunctis aliis armis: Sciens se esse non solum signo Crucis tuendum, sed & crucem adopturum signo Crucis sese munens, signum patre dedit, ac se in bellum, etiam si neminem sequeretur, victor futurus emisit: inquit Paulus Orosius. Et Baronius: Erat totius virtutis exercituum Theodosii signum Crucis quam expaviserunt adversaria potestates. Erat Crux illa munimen & namentum effulgens in armis atque militibus signis, quæ Crux ipsius muniret frontem, magis quam corona ne diademate curare caput ejusdem cura erat.

14. Ad Constantium Imperatorem retortamur. Hic ab exercitu Bizantino bis superatus fuit. Jamque tertia vice ad prælium respectandum sese accinxerat, quocumque tandem sine illud terminandum esset, dumque jam hoc die turmis suis in aciem distribuendis & collocandis insisteret, in aere conspicuum Crucis signum videt, stellis lucidissimis distinctum & adoratum, cum hac illud circumambiente inscriptione: In hoc signo omnes hostes vinces. Unde factum est quod postea in omnibus præliis fuerit victoriosus, & particulariter adversus Scythas, uti Nicephorus Callistus scribit: Constantinum Magnum in bello contra Byzantios cum jam bis victus esset, iterum vidisse signum Crucis in calo stellis effigiatum dicunt, hac inscriptione: In hoc signo hostes omnes vinces. O signum bellicosum! ô Crucem geotricem victoriarum, & palmarum triumphorumque perennem.

Eusebius
Cæs. l. 9.
c. 9.

rentem. Hoc signo, & Christiane in quibuscun-
que eventibus frontem & pectus tuum com-
munias, nec quicquam timeas; liquidem mox
ut hoc signum se prodit: Ecce Crucem Domini,
fugiant partes adversae. Omnes inimici nostri in
fugam sese recipiunt. Quod si verò illo te non
communiter superaberis & victus eris. Quis fi-
bi unquam persuadere potuisset, Gigantem il-
lum qui exercituum Israeliticorum terror erat,
omnibusque terribilis & formidabilis, illum in-
quam à vili quodam juvene greges pascente ja-
cto in frontem ejus lapide in terram proster-
nendum esse? Et ameo verè ita contigit, nam
superbum hoc & inflatum monstrum, quod
integras turmas & cohortes in singulare secum
ineundum certamen provocabat, enecatū est
ense proprio, idque ab inermi quodam juvene,
qui vexilla nunquam explicari vidit, nec impe-
tiosum tympani mimum pulsari, aut ad bella
vocantes & excitantes tubas infonari unquam
audivit. Magna iniquis hæc Davidis fortuna, e-
contra vero infelix Gigantis fatum exitit: Per-
cussit Philistæum in fronte ejus, & cecidit in fa-
ciem suam super terram. Imò verò, si locus in quo
lapidis ictum accepit, id est, frontis ejus bene con-
sideretur, satis perspicuum fiet, casum hunc nec
ex parte unius fortunam, nec fatum ex parte al-
terius nominandum esse. Cur ita? Audite saluta-
re venerabilis Bedæ monitum, quod cuiuslibet no-
strum suggerit, dum ait: Quisquis in fronte feriri
timet, signo salutifero Crucis ipsam frontem ar-
mar. Philistæus frontem inermem habebat, id
est, Crucem in me muniam, atque id eo is vi-
ctorem perdidit, quam David feliciter reporta-
vit. Unde S. P. August. dicit: Videte fratres, ubi
David Goliath percussit, in fronte, ubi Crucis sig-
num non habebat.

15. Porro quod inimicos corporales attinet,
illi nobis insidiantur, ut vitam eripiant: hostes
verò infernales viros aggrediuntur, ut animam
perdant; veruntamen & pro his Crux nobis tan-
quam armatura offensiva & defensiva deservit,
per quam non minus quam alii in fugam agen-
tur & profugabuntur. Ad primum signum Crucis
Dæmones evanescent, inquit sanctus Athanasius:
Crux est clypeus & armatura, & trophæum con-
tra Diabolum, signaculum ne tangat nos evensor.
Megarenses, ut Justus Lipsius refert, ut scire
possent quantum tempore eorum Respublica du-
ratura esset, oraculum consuluerunt, illique sum-
ma cum instantia, ut huic suæ curiositati respon-
dere dignaretur, supplicarunt. A quo gratum re-

sultant responsum, scilicet Rempublicam ipso-
rum floridam mansuram & perseverantem es-
se, donec arbor quædam peperisset; Quo respon-
so accepto omnes mirè gavisi sunt, existiman-
tes, quod sicut arborem parturire, res est mani-
feste impossibilis, ita quoque impossibile esset
ipforum Civitatem & Rempublicam quovis
tandem superveniente infortunio interire pos-
se. Accidit autem quod miles quidam, post-
quam multis annis in bello stipendia meruisset,
salva vita sua Megaram revertens, omnia arma
sua quibus in prælio fortis & invictus reman-
serat, in vacuum in media via plantatæ Olivæ
cujusdam sinum deposuerit atque condiderit,
in quo multo tempore conservata permansere.
Hæc autem arbor postquam notabiliter ex-
crevisset, tandem cortice sua aperturam sinus
illius omnia contexit. Tandem verò post-
quam jam annosa facta exaruisset, à Megaren-
sibus eadem arbor amputata fuit, fuereque
juxta ejus medullam hæc prædicta arma in-
venta, quæ ex gravido ejusdem Olivæ ventre
veluti partu quodam videbantur enixa. Et
mox subsecuta est pronuntiata ab oraculo veri-
tatis; Confestim, enim post hunc casum Rei-
publicæ Megarensium terminatum est domi-
nium. Megaris diu stetit Oleaster in foro, cui viri
fortes affixerant arma, quæ Cortice ambiente atas
longa occultaverat (ita refert Plinius.) Fuitque
arbor illa fatalis excidio urbis præmonitæ oraculo,
cum arbor arma peperisset, quod juxta accidit
ovis galeæque intus repertis. Nimirum Dæmon
non jam ut Princeps, sed ut Tyrannus nunc reg-
nat in mundo, id est, in hominum mente & cor-
de, sese tanquam verum Deum adorari, suaque
responsa velut ventris requiri oracula. Relicto
autem tantisper oraculo, verbum Dei incarna-
tum accedamus, illudque interrogando consula-
mus, quamdiu dominum Dæmonis tyranni-
cum in hoc mundo sit duraturum; Non dubito,
quin auditui finis brevi illud fore terminan-
dum: Nunc Princeps hujus mundi ejicietur foras.
Per hunc enim Principem cuncti scriptores Dæ-
monem intelligunt: Per Principem hujus mundi
Diabolum significari omnes Doctores affirmant.
Verum quando nunc illud futurum erit, in
quo Diabolus ejicietur foras? Nunquid cum
ipsam sequentibus verbis expresse dicen-
tem auditis: Cum exaltatus fuero à terra: id
est, quando in Cruce levabor, inquit Dionysius
Carthusianus. Et Hugo Charenis: Cum exal-
tatus fuero à terra in Cruce, quod idem erat,

Plin. l. x
c. 39. fol.
284. n. 20

Joan. 12.
v. 31.
Franc.
Tel. ibid.
fol. 661.
Annot. 15.
col. 1. B.
Dionys.
Carthus.
ibi. fac. 2.
Cf. 3. 4. 21.

Hugo

Gard. ib. f.
329. col.

ac si diceret : Tunc quando arbor Crucis filium Dei pariet, tyrannicus Sathanae principatus terminabitur. Sicut enim in illa Megarensi Oliva armatura illa, quae militis uocem robur & fortitudo erat, tenebatur abscondita : ita in Crucis Oliva (ita mihi illam appellare liceat, cum ex multorum opinione Crux aliqua ex parte fuerit ex Oliva constructa) abscondita tenebatur Crucifixi Redemptoris nostri potentia. Ibi abscondita est fortitudo ejus. Per quam inimicus noster & tyrannus infernalis hactenus semper profligatus fuit, & dissipabitur semper. Nunc Princeps hujus mundi ejicitur foras, quasi per passionem victoriam de Diabolo habeo, id est, in Cruce, inquit S. Thomas. Modus autem mortis est per exaltationem in ligno Crucis. Daemon à Cruce provente cognoscit totum suum exterminium. Sicut eidem Cruci Christianus omnes suas sibi partas victorias referre debet acceptas : Per Christum jugum & servitium & Daemonis potestas fracta & ablata sunt, quantum est ex parte Christi omnes liberati sunt & erepti à Daemonis principatu. De S. Apostolo Bartholomaeo legitur, quod dum fidem Christianam Indis predicaret, templum quoddam idolorum ingressus, omnes idolorum in terram prostraverit statuas, Daemonisque ex insidem abigens, illis ne eo denuo regredi ausit, sermo praecepit : Apostolus templum Deo dicavit, & Daemonem in desertum abire praecepit. Eodem vero tempore Angelus quidam in eodem loco comparuisse dicitur, qui templum illud circumiens in quatuor ejus parietibus digito suo Cruces formavit, populum commonefaciens, quod si deinceps à Diabolicis insidiis securi esse vellent, in quoque casu obvio Crucis ligno se communirent : Et ecce Angelus Domini apparuit in templo circumvolans in quatuor angulis signum Crucis digito suo scripsit, admonens populum, ut idem signum de frontibus suis imprimerent, & Daemonem non timerent.

Abacuc.
cap. 3.D. Tho. in
c. 12. Ioan.
fol. 71. col.
1. D.Franc. To
let. ib. fol.
662. col.
2. E.Petr. de
Natal. in
vita S.
Barthol.
lib. 7. c.
103. fol.
176. col. 2.D. 'gnat.
Mart.
Epist. 8.
ad Philipp.
de Bapt. in
Bibl. Ver.P. p. 1. f.
17. col. 2.
B. C.

16. S. Ignatius Martyr ad Philippenses sancti bens, quodam opinionum suarum apparenter quidem valde arduam, revera autem certissimam refert. Adhuc enim, quod Daemon Judae postquam is Magistrum suum Principibus Sacerdotum venditum tradidisset, poenitentiam agere persuaserit : Tumultuatus est & poenitentiam immisit & rogitari. Id tamen de poenitentia quadam desperata intelligendum esse credo. Ideo enim Sanctus hic Patet mox sub-

jungit : Et laquei in illi comministravit, & suspensum quo strangularetur edocuit. Efficere quidem volebat, ut Judas commissum errorem cognosceret, ita tamen ut hinc agnitio periret usque ad contritionem exclusivam, & contritionem inclusivam : prouti realiter quoque accidit, nam poenitentia ductus laquei se suspendit. At vero quidnam demonis intente at, simplicita mali cognitione huic apostata suggerere. Oporteret id eum ideo fecisse, ut Judas errorem suum recognoscens ad minus Christi mortem omnibus modis impediret. Sed quomodo id intendere potuisset ? Nunquid Daemon ad mortem usque Christum oderit ? Nunquid cor Judae eo sine intravit, ut eum mortem traderet ? Procul dubio : Cum Diabolus jam missus in cor, ut traderet eum Iudas Simonis Iseraelis, inquit Evangelista Joannes. Cuiusmodi tamen ad ejus liberationem adhibet indultum & Proluam difficultatem istam resolvam, cuius quodam eventu eadem corroborabo, ut patet postea ad utrumque subnectatur responsio. Nostis itaque quod uxor Pilati mater suum rogavit, ne ullo modo in Christi mortem consentiret, & quod visiones pallidulae ipsam valde conturbantes, ac proinde equum innocentem illum morti permittere : Nihil tibi & iusto illi, multa enim passa sunt hodie per visum propter eum. Unde Pilatus conjugis consilio acquiescens, omni modo eum liberare studuit, nunc dicendo : Non vidi causam in hoc homine. Mox replicando : Iamque ego sum à sanguine iusti huius. Mira res, nullus se pro Christo liberando ingitit, sed hisce duabus personis Pilato & ejus conjugis exceptis, qui tamen utpote gentiles, illi potius adversari debebant. Quales igitur hae feminae visiones obveniant, ut us ad suum cum marito pro Christo liberando studium adhibendum adeo fortiter permoveretur : Idem sanctus Ignatius Daemonem harum mulierum chinatum autorem fuisse dicit : Terribilis id est, Daemon mulierculam turbans tandem in somnium, ut à Crucifigendo cessaret. Cuiusmodi somnia hae immissa fuerunt à Daemonem Lyranus : Diabolus apparuit ei moxque cum terroribus ad liberationem Christi. Addeat postea quod ipsimet etiam Hebraei, dum Christum à Cruce jam moribundus haberet, visi fuerunt & ejus à morte liberationem condescendisse quod dicebant : Si filius Dei es, discede de Cruce & credimus tibi. Ex quo in decidendo mox à Cruce

Christi adeo fuerunt obstinati, quomodo se nunc à semetipsis diversos & discrepantes esse ostendunt? Etenim Sanctus Bernardus me ob-
 stupescere facit, quando hæc verba Judæis & aliis ab infernali spiritu suggesta esse affirmat: *Hæc plane serpentis astutia, hæc adinventio nequitia spiritualis, malitiose nimis linguas erudiens blasphemorum, suggererat, ut dicerent, Descendat & credimus.* Nunc igitur attendite, Diabolus trium præcipue personarum scilicet Pilati, uxoris suæ, & Hebræorum interventu Christi mortem impedire quatit. Quo studio absit ut vobis eum Charitatis actum eliciat, imaginemini, hæc enim virtus nullum in Dæmone locum habet, sed potius consilia & suggestiones istæ fuisse pessimæ suæ iniquitatis effectus. Attenti aurescunt id quod S. Joannes Evangelista in sua nobis Apocalypsi refert.

37. Dicit enim, se Angelum quendam vidisse, qui de celo veniens in infernum descendit, ibidemque Sathanaum catenâ ferræ fortiter strinxerat: *Vidi Angelum descendentem de calo habentem clavem abyssi & catenam magnam in manu sua. Et apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est Diabolus. & Sathanas, & ligavit eum.* Hoc totum transeat, quia per hoc Angelus nimis præsumptuosam Sathanæ temeritatem deprimere satagit. At vero quod difficultatem ingerit, est id quod sequitur: scilicet quod Angelus *Signavit super eum.* Quo enim signo illum obsignavit? Cum qua re signum illud fecit? Qualem illi per hanc obsignationem characterem impressit? Albertus Magnus Signum Crucis fuisse respondet: *Id est, signum Crucis posuit super illum.* Itane? Ergo Sathanas quoque Crucis signum sibi impressum deserit? Hoc signum Christiano tanquam ejus offensiva & defensiva armatura optime convenit, non vero Dæmoni, utpote qui per illud nec ad se defendendum, nec ad offendendum alios prævalere potest. Evangelista causam satis evidenter exprimit, cum Crucem Dæmoni adhibitam fuisse dicit tanquam frænum ad reprimendam ejus arrogantiam, ad enervandam ejus potentiam, viresque illi eripiendas, ne in futurum nova nobis prælia intenter. *Vi non seducat amplius gentes.* Posuit super eum signum Crucis inquit Albertus, quo enim superavit, ut à fidelibus posset expelli? Omnino enim subiacet Cruci, & nihil potest, nisi permissus à Christo. Ecce igitur qualiter Crux eum mortificet, Crux illum de-

Pauli Sanctoralis.

primat, Crux denique in extremum exterminium illum præcipiter. Unde mirum non est, quod tantam adhibuerit industriam & diligentiam non ad ejus mortem simpliciter impediendam, sed ad modum moriendi immutandum, qui debebat consummari in Cruce, damna nimirum de longe prospiciens, quæ illi inde futura imminabant. Sciebat enim futurum esse, quod Christus in Cruce ascendens, omnes ad se gentes tracturus esset, ipse verò una cum amisso domino ab hujus mundi possessione esset pellendus. Nunc princeps hujus mundi ejicitur foras, id est, cum exaltatus fuero à terra. Prævidebat, quod Angelus in infernum se recipiens, subjugaturus & depressurus illum esset; ac proinde tanta cum industria & sollicitudine Crucis mortem impedire satagebat, nunc per inspiratam Judæ pernitentiam: Cum autem paranda esset Crux, tumultuatus est, & pernitentiam immisit proditori, non quod penitentie duceretur ob tantum malum, sed sentiebat sui ipsius perniciem. Crux enim prima fuit ipsi condemnationis, mortis, & perditionis causa, inquit supradictus Martyr Sanctus Ignatius. Mox vero per apparitiones & illusiones quibus uxori Pilati mendaciter imponebat: *Terrebat mulierculam turbans eandem in somniis, ut à crucifigendo cessarent.* Quod Rabanus confirmat, dicens: *Intelligens Diabolus se per Christum spolia amissurum, vult per mulierem liberare.* Denique quando jam in Cruce vitæ suæ agonem agebat, ficta, & dolosa promissione simulata fidei exhibitionis, ultimum per Hebræos, ad hoc ut descenderet de Cruce & in ea non moteretur, conatum adhibuit; Pro cuius majori cecitidine doctrinam quæso S. Bernardi audite: *Timebat ergo jam tunc Diabolus, sed nunc maxime virtute Crucis enervari se sentiens inimicus. Quos instigavit ad Crucifigendum, instigat ad suadendum, ut de de Cruce descendat. Hæc plane serpentis astutia, hæc adinventio nequitia spiritualis, malitiose nimis linguas erudiens blasphemorum, suggererat ut dicerent: Descendat & credimus.*

18. Inveniuntur nonnunquam multi adeo ignavi milites, qui nocturno tempore ad captandam requiem in vicinum se tuguriolum recipientes, mox ut surgente vento cannas sive arundines sese invicem allidentes audiunt, meram hastarum hostilium collisionem esse suspicantes, in turpem se fugam recipiunt. Majorem autem Dæmon erga umbrâ vel figuram Crucis ignaviam demonstrat. Neque enim serpens adeo

Aa

Eraxini

D. Ignat.
Martyr.
ubi supra.

Idem ib.
Rabanus.

D. Bern.
ser. i. in die
Pasche
fol. 62. col.
1. B.

Judæ Hebræo, qui locum in quo Crux jacebat, ostendit, & conversus postea fuit, monente, mortuo cuida, qui jam sepehendus efferebatur, applicata fuit, sed callo & irritum eventum: mox vero ut terra applicaretur, defunctus protinus revixit: Cum circa horam nonam quidam mortuus in feretro portaretur, ludas feretrum tenuit, & primâ ac secundâ Cruce appositis, mortuus minime se movit: apponit tertiâ, & protinus defunctus revixit ad vitam. Sed reliqua minus ista, & ad Scripturæ loca revidenda nos conferamus. Lucæ cap. 7. Legitur quod Sapientia Incarnata civitatem Naim ingressa præter obviam ingentem hominum multitudinem in ipsis urbis foribus quatuor offenderit homines, adolecentem mortuum in feretro ad sepulcrum efferebant. Mater autem vidua ob filii amissionem moesta prostratus, & desolata filii sui jacturam amare deplorabat, ut quem meliorem domus suæ substantiam, pretiosissimumque omnium divitiarum suarum monile esse reputabat. Dominus igitur compassionem erga illam commotus, eam consolabatur, dicens: *Noli flere.* Postea vero manum extendens feretrum tangit, ipsumque elata voce ad vitam revocat, dicens: *Adolescens tibi dico surge.* Et ecce confectum Spiritus ad cadaver illud reanimandum ex improvviso revertitur, omnia membra reviviscuntur, pallores mortis in gratos vitæ colores commutantur, oculos aperit, erigit caput, & ad respiciendum inhaeret, labia ad reddendas datori aut redditori vitæ suæ gratias movet, ac tandem è feretro descendens pedibus Christi advolvitur. Qui ipsum vivum factum Martiri suæ restituit: Et respondit qui erat mortuus, & dedit illum matri suæ. Sanctus Ambrosius circa hunc locum pulchram quandam speculationem instituit, & dicit imprimis: Hic mortuus in laulo materialibus quatuor ad sepulchrum ferebatur elementis: Et spem resurgendi habebat. Merito hic aliquis quaerat, qua in re hæc ejus spes fundata fuerit? Forte in eo quod alios defunctos à mortuis viderit suscitatos? Non est id credibile, quia naturaliter à privatione ad habitum non datur regressus. Imo dato & non concesso, quod non neminem aliorum hominum à mortuis resuscitari vidisset, non tamen ob id certam spem concipere aut consequentiam infallibilem elicere poterat, se quoque resuscitandum esse, cum certissimum sit, quod Privilegia paucorum non faciunt legem communem. Sed audire solidam magni hujus san-

ctæ Ecclesiæ Doctoris responsionem, qui totam suam spem à morte in vitam resurgendi in eo collocautum fuisse dicit, quia jacebat & ferebatur in ligno, id est, in feretro: Spem resurgendi habebat, quia ferebatur in ligno, quod si nobis ante non prodiderat, tamen postquam Christus id tetigit, proficere cepit ad vitam. Feretrum illud nullam aliam cum Cruce similitudinem habebat, quam quod lignum esset. Et tamen Spem resurgendi habebat, quia ferebatur in ligno, quanto igitur à fatali mortis ictu securior erit, qui vel fronti, vel pectori, vel cordi Crucem impellam deferat, ac proinde Deus noster hominem de terra finxit ex quatuor mundi partibus in forma Crucis accepta; nomen quoque Adam, quod plasmati suo imposuit, ex quatuor primis Literis quatuor stellarum, quæ in figura Crucis in caelo fixæ conspiciuntur, desumpsit, scilicet *Anatholæ, Delphis, Arto, Mesembria*, hæc enim simul conjunctæ *Ada* nomen constituunt, ut illo veluti leuio diffensivæ & offensivæ adversus omnes inimicos suos uti possit, inquit S. Cyprianus.

20. Paupereula quædam mulier Sunamitis Filiolum quandam primario quidem à Deo per preces, deinde vero etiam ab Elia per Eleemosynas impetraverat, qui excessivo quodam capitis dolore correptus, brevi post tempore inter materna brachia mortuus erat. Quæ propter tristis & afflicta, ut filius suus vitæ pristinae restitueretur, in montem Carmelum Elia supplicatura se contulit. Qui abiit in conclavo quoddam, in quo ex sanguine cadaver jacebat, se subduxit, atque ut puerum mortuum vitæ restitueret (notate obsecro modum, & caeremonias quas observavit.) *Incubuit super puerum, posuit os ejus & oculos super oculos ejus, & manus super manus ejus, & incubavit se super eum, & calefacta est caro pueri.* Eundem ferè modum Elias quoque filium mulieris Sareptanæ resuscitaturus, observavit. *Expandit se atque mensus est super puerum;* id est, manibus pedibusque se super puerum extendit. Certe nisi has ab Elia & Elia observatas caeremonias mysticas esse scirent, illas superfluas esse utique dicerent; Nam in lib. 4. cap. 14. cum cadaver quoddam in S. Elia sepulchrum recondideretur, vix in sepulchro locum immisum fuerat, aut ossa S. Prophetæ Elia tetigerat, cum ecce subito resuscitaretur: *Quod cum tetigisset ossa Elia, revixit homo, & stetit super pedes suos.* Unde per argumentum à fortiori arguere licet hoc modo: Quod

D. Ambrosius ibid.

D. Cyprianus de monte Sina & Syon.

4. Reg. 4. v. 34.

3. Reg. 17. v. 22.

4. Reg. 14. v. 22.

Quod si ossa Eliæ jam mortui virtutem habuerunt restituendi mortuis vitam, quanto magis per solum contactum vel unico duntaxat verbo prolato uterque Propheta duos illos parvulos ad vitam resuscitare potuerunt, quando adhuc in vivis ambo erant: Cur igitur: *Elias expandit se.* Et *Eliæus: Posuit manus super manus ejus?* Quamnam sunt hæc industria, aut cæremonia? Mea opinione existimarem dicendum, quod illa manuum, brachiorum, & pedum extensio, sit quædam signi Crucis formatio, sicuti in prima quoque parte insinuat fuit; unde per hanc cæremoniam significare voluerunt, quod signo Crucis mors fugetur, & revocetur vita per mortem deperdita. Unde Crux à Sancto Joanne Chrysostomo appellatur: *Mortuorum resurrectio; arbor resurrectio- nis, & lignum vite æternæ.*

21. Quamnam existimatis causam esse, quod Deus in veteri Lege Asinum sacrificari prohibuerit, ejusque loco ovem in Sacrificium offerri præceperit: *Primogenitum Asini mutabis ovis.* Variæ & multæ hujus rei rationes adduci quidem possent, quas brevitas causa intactas pertranseo, & solum dico, Deum id ea de causa prohibuisse, ut scilicet Asinus quoad fieri posset conservaretur in vita, nec violentæ morti sub-

jaceret. Ergone inquires, istud solidum animal præ cæteris privilegiatum esse dicemus? Imo verò, Idque quia solum hoc inter omnia alia Crucem in humeris & dorso suo portat. Nullum enim animal comparat, quod Crucem super humeros habeat, uno excepto Asino. Et Vincentius Belluacensis: *Crucem habet in anteriori parte super humeros.* Qua in re Deus demonstrare volebat, nequaquam convenire, ut animal illud occideretur, à quo vitæ victoriarumque nostrarum portabatur instrumentum: Non enim occidi fecerat Animal, à quo & vitæ & victoriæ instrumentum tergo & humeris ferebatur. Quid igitur de Christiano futurum dicemus, si salutæ Crucis signum in fronte, pectore & corde gestaverit? Audi sanctum Bernonem: Hanc O Christiane armaturam ducis singulis & nobilibus, horis atque momentis in omni loco circumferre non desinas, nihilque ipsa pericias. Sed si vis dormire, si vis operi, si vis vigile, si vis in hostem manducti, si vis bibas, si vis maria naviges, hac te lorica circumge, membraque tua omnia salvari signo externum non accedent ad te mala. Hoc enim signum spectat ad versaria potestates contraria tenet, & eque recedens.

Chrysost.
& D. Ba-
sil. super
illud Ps.
Signatum
est super
nos.
Exod. 13.
v. 13.

SERMO DECIMUS QUARTUS

IN FESTO

S. MATRIS MONICÆ.

Mulierem fortem quis inveniet? Proverb. cap. 31.

1. **T**Ametsi Salomon in toto hoc mundo mulierem aliquam constantia & fortitudinis præditam inveniri, impossibile judicaverit; ego tamen id ipsum possibilitateterminos excedere, minime cenleo. Et quidem si verum est, quod *Fortis sit, qui animum habet infractum, vel qui validis viribus præditus est:* Quor olim femina inventæ fuere, quæ animo dotata erant ferreo. & sub femineo pectore corde non tantum ensiculo, sed potius Leonino præditæ cernebantur. Mulieres Argivæ adeo animosæ fuisse leguntur, ut armata ma-

nu civitatem suam sub directione Thelesillæ ab obsidione Cleomenis Spartarum Regis liberaverint. Iberiæ & Sauromatæ mulieres non tantum viris in armis gerendis pares sunt, verum etiam viros, dum armigeræ sunt, longe præcel- lunt; utpote armis à juventute assuetæ & quidem in arte sagittas in hostem jaciendi, maxime dum se fugere singunt, sibi pares non habent. Mulieres Gothicæ, eo tempore quo mariti ipsarum ad bella concesserant, ab ingenti quodam vicinorum populorum exercitu obsideque gravi- ter einctæ, arreptis armis in hoste eruperunt.

In Poly-
anthæa
v. Forti-
tudo.

Herod.
& Theat.

totumque hostilem exercitum in fugam vertentes penitus dissipant: ipsa armis assumptis sola exercitum adversariorum vertunt in fugam. In Provincia Novi orbis, quae Pervacum dicitur, foeminae inveniuntur, adeo armigeræ & bellicosæ, ut omnibus Coronis, Regnisque circumvicinis mirum terrorem incutiant: Armis plurimum valent, proximisque regnis omnibus terrori extant, atque divitiis potentiaque pollent. Mulieres Lacœne una cum maritis suis in prælio contra Massenos constitutæ; virorum obibant munera. Hæc enim milites animabat, illa exercitum in bonam ordinatamque aciem distribuere, alia fortiter in hostem urgebat, &c. Saffamerhi Scythiæ populi in more positum habebant, quod nulla mulier nubere tentaret, nisi prius in bello tres milites trucidasset: Non prius nubunt, quam tres occiderint. Emanuelis Comneni Imperatoris Orientalis tempore, mulieres Germanorum non minus in militiam confecti volebant, ad recuperandam Ierosolymam, unde masculam vestem induit, lanceis suis, quibus ad latus accinctæ erant, mira edebant fortitudinis specimina. Carolus Dux Burgundiæ Bellovacum obsidione quidam cinxerat, in suam tamen potestatem eandem, quavis etiam vi adhibita, redigere non poterat, idque quia mulieres animo proflus virili se defendebant, & quidem in ultimo prælio tanta cum furia inimicum aggressæ sunt, ut fossæ civitatem circumambientes meris fuerint cadaveribus repletae. Mulieres Bohemæ integro septennio Regnum suum prudenter gubernarunt: Imperium per annos septem tenuerunt, præliis imperserunt, armis exercita, omnia virorum agmina obvia prostraverunt. In obsidione qua Turcæ Famagustam Anno Domini 1570. cinxerant, mulieres virili veste indutæ, viri sunt animo intrepido præliari, cohortes inter se facientes, ad ejusque loci defensionem quam maxime accurrentes, ubi aciores erant Thracum insultus & impetus. Ac proinde existimo, quod si Salomon aliquam habuisset generosarum harum mulierum cognitionem, nequaquam dicturus fuisset: *Mulierem fortem quis inveniet?* Teuca Arpogonis Sclavoniæ Regis Coniux marito mortuo in viduitate perseverans, arma contra Romanosumpsit, illorumque exercitus dissipavit, Paulum quoque Eannium Consulem interemit una cum omnibus militibus, quotquot sub ejus imperio militaverunt. Marcella Lennii filia Patrem suum

portam Covini defendentem à Turcis occisum videns, armis sese Partis sui induit, & cum incredibili magnanimitate præliata impetum inimici sustinuit, illiusque & sequacium suorum sodalium in Covinum ingreditum impediens ab urbe propulsavit, multisque Turcarum desideratis, ad naves usque, quibus profugiebat, profligavit: Veluti muliebri abjecto, exu, paterno clypeo gladio, armata in primam aciem prodit, ubi acriter pugnando, hostes, qui jam jam se in oppidum irrupturos sperabant, vera viriute repulsi. Maria Puteolana armis militatibus se totam dedicavit, in præliis nullus erat belli Dux adeo magnanimus, qui superare illam posset, rigidæ hyemis frigidissimis noctibus sub Dio dormiebat, scuto cervicalis loco utens, deque inimicis suis in gravissimis præliis septies palmam gloriose reculit. Perillustis Domina de Balignii, impigris conatibus, quibus Hispani urbem Cameracensem oppugnare satagebant, totis se viribus opposuit atque generoso ac masculo animo omnibus semilitaribus actionibus ultro citroque ingessit: Ipsa namque una cum Gynecæo suo valla crexit, munitiones instantavit, aggeres in bona symmetria absolvit, gubernavit sclopeta, majora tormenta bellica oneravit, & iterum cum magno fructu explosit, animabat milites, vigilas visitabat & recognoscebat, in omnibus locis ubi manifiaga minari videbantur, pericula ipsa omnium prima occurrebat, & hastata & hastigera in præliis, admirandam se omnibus reddebat & formidabilem. Et tamen Salomon dicere non dubitabit: *Mulierem fortem quis inveniet?* Non sunt equidem omnes ejus indolis & conditionis, de quibus Eruditus ille quondam dixit: quod ab orio se divellere nesciant, aut si illud fugiant, id alio fine non faciant, quam ad se exornandas, fucandas, expoliendas, aut ut se ipsamet vanitate vaniores exhibere possint. Ergone nullæ unquam in mundo invenitæ sunt Deboiæ, Jaelæ, Judithæ, Friedegundes, Semiramides, Thomirides, Isicratheæ, Amazones, Cleopatrar, Artemisæ, Cæliæ, Camillæ, Panthasileæ, Zenobiæ, & aliæ similes, ut proinde causam habeat interrogandi & dicendi: *Mulierem fortem quis inveniet?* Quod si sanctæ Martis nostræ Monicæ qualitates sibi habuisset perspectas, dixisset utique: *Mulier fortis inventa est,* quia verè virilis & invicta mulier fuit, deque Amazonum genere fortis & constans; Nam si fortis dicitur à ferendo, &

Fulg. 1. 3.
cap. 2.
Egnat. 1. 3.
c. 2. Theat.
vit. hum.
1. 4. fol.
452. co. 2.

Sabell. &
Perrus.

Cæsar
Campan.
1. 13.

Scipio
Glaream
in scuto
Rinal. c. 8.
fol. 24.

A a 3

fortes

fortes sunt, qui a quo animo ferunt adversa. Quis fortior Monica in sustinendo summa cum patientia illato sibi tum a Patricio marito suo, tum ab Augustino filio, tum denique ab ipso Deo Redemptore suo gravi Martyrio? Equidem ex quo tria diversa martyriorum genera sustinuit, libere inde arguere nobis licebit, ipsam triplicata fuisse fortitudine praeditam, dicereque audacter poterimus, inventam tandem esse mulierem tripliciter fortiozem ea, quam Rex sapientum tam studiose inquirebat. Id quod in praesenti discursu plenius videbimus.

2. Primum igitur haec sancta Mulier Martyrio affecta fuit in statu conjugali, per manum Patricii mariti sui iracundi, terribilis, & ferocissimi. Qui quidem tamen illam non instat Tyranni cuiusdam ferro quodam transverberaret, attamen malignante morositate, atque ferocia sua, cor ei transigebat, suisque dissolutionibus totidem animam vulneribus creantabat, quibus malis omnibus ipsa aliud quam invictae patientiae scutum nunquam opposuit.

De qua proinde Laurentius Justinianus ait: *Ista hominem martyrem facit sine ferro & flamma Martyres esse possumus, si patientiam veraciter in mente servimus.* Multae contra conjuges saepe sunt inventae, quae hoc patientiae scuto destitutae, valde exorbitantes & violentas adversum maritos suos resolutiones & decreta concepere.

Alexander Ferreus a conjuge sua occisus fuit, eo quod ipsa devorare non posset continua, quae quotidie in pectus ejus ingrediebantur a marito fastidia. Idem quoque in una nocte omnes in oppido Lennio uxores maritis suis fecerunt. Cur obsecro Demetrius Antigoni Regis filius, manibus Anthinae conjugis suae ab hac vita sublatus fuit, nisi ob continuas quas diutius tolerare nequaquam poterat, molestias? Regina Sardorum ob frequentes quas a Canduale marito suo excipiebat contumelias, eidem per Gygem mortem accersit, quoque fecit. Unde mulieres Scythiae, acumnarum quibus miserae conjuges subjiciuntur, optime consciae: *Conjugia respuerunt & Republicam administrarunt sine viris.* Virgo illa quae Ferra communi vocabulo nominabatur, cum ab Agerico Patre suo (qui praecipuus erat in aula Theodoberti Regis Franciae nobilis) suaderetur seu potius cogere-

tur maritum ducere, lachrymis penitus inconstabilibus tota immaduit: Sic ubertim fuisse dicitur, ut nimio lachrymarum humore oculorum

accidit habere veris. Unde Solon magnus ille Le-

gislator, ne faminae ad jucunda connubia invitae essent, legem condidit, quo gravis in maritos illos fulminabatur poena, qui uxores suas sine verbis contemnere, sine factis ostendunt praesumerent.

3. Deus in mundi exordio Evam formatum, non apprehendit os aliquid ex capite Adami, ne ipsa se viro suo praelatam esse existimaret; neque etiam ad eam plasmandam os aliquid pedis assumptis, ne Adam ipsam a legibus conculeandam & supplantandam esse crederet: sed costam quandam accepit, per hoc cum ei insinuando, eam cordi suo aequae commendatam esse debere, ut propria ejus erat persona quia erunt duo in carne una. Ponderanda quoque sunt hoc loco ad propositum nostrum praeter deservientia illa Dei verba, quibus se Deus ad formandam mulierem determinabat, dicens: *Faciamus ei (id est, Adam) adjutorem similem sibi.* In Hebr. habemus *Nazir*, quod dicitur: *tutā Nazir*, quod *Auxilium* significat, juxta Hieronymi ab Oleari expositionem: *Opem sibi ferre, auxiliari.* Quod si igitur mulier a Deo sine creata fuit, ut marito in omnibus laboribus & molestiis subsidium & auxilium ferat: Ergo maritus se erga conjugem exhibere non debet ut mordacem & continuo latrantem canem, & ferocem Tyrannum: Quam o Audaces existimatis causam fuisse, quae Adamum ad comedendos fructus a Deo prohibitos induxit? Creditisne forte ipsum per gulae peccatum seductum fuisse? aut enim divini sibi imposui praecipiti fuisse oblitum? Absens cum id idem fecisse dicit, ut tanquam bonus, placidus & affabilis maritus conjugem suam nequaquam contristaret, vel Eva ipsum ad manducandum invitanti minimum posset cavere fastidium. Ne uxorem contristaret, vel se contristaret delitescit: Non fuit ejusmodi maritus Patricius, sed in toto illo tempore, quo cum Sancta Monica in uno Matrimonii consortio vixit, nullus unquam dies transiit, in quo truculentia sua & barbaro agendi, & illam alloquendi modo illius cor & animam ejus transigendo, non offenderet, idemque duodecim solidis annis. Cui tamen ipsa nunquam praesumptuose aut arroganter respondit, non recurrebat ad ensis, cultri, veneni vel toxici violentias; prout supra memoratae mulieres conjugatae fecerunt, sed patientia communita cedebat tempori, donec cholerae ardore in Patricio denuo fuissent temperati, ut pos-

B. Laur.

Justin. l. de

patient.

c. 2. fol. 24.

col. 3. n. 10.

Tull. de of-

ficiis.

Apoll. Ro-

dini.

Justinus.

Herod. l. 1.

Val. Ma-

xim. l. 3.

c. 2.

M. Ma-

xim. l. 4.

c. 8.

Alex. ab

D. Aug.
1. l. 9.
Confess.
1. l. 1. C.

stea innocentiae suae oportune exponeret rationes, ipsum capacem redderet relationis ejus de cuius contrario fuerat male informatus, *Non erat haec* (inquit S. Pater Augustinus) *non resistere irato viro, non tantum facto, sed nec verbo, iam vero refracto & quieto, cum oportunitum videret, rationem sui reddere, si forte ille inconsideratus commotus fuerat.* Mira profecto res est, quod nos ab unica musca molestati mox ad impatientiam precipitamus, cum tamen constans haec mulier ad torum nas sibi à marito suo causatas ne quicquam turbata fuerit; ipsa namque patientia obarmata, in hoc solum cum marito suo decetare voluisse videbatur, ut quantum Patritius in ipsa contristanda pertinax remaneret, tantundem Monica in eodem malo sustinendo esset patientis. Exeigent igitur antiqui Imperatores & saevi Tyranni omni cum studio, quomodo ad augenda fervorum Dei martyria vivum cum mortuo colligare & connectere possint, ut hac ratione mortuus vivo quoque mortem miserabilem & horrendam adsciscat, pro ut fecit Maxentius, qui *Mortui iungebat corpora vivis*: Quicquid enim sit de huius crudelitate martyrii, illius tamen tormenta & squalores brevi terminantur. At verò haec sancta Mulier ab anno aetatis suae decimo tertio, quando cum Patritio per matrimonium copulata fuit, toto sui status conjugalis tempore paenissimum invicta tamen cum patientia sustinuit martyrium. Unde sanctus Bernardus dixit: quod si *ne ferro martyres esse possumus, si patientiam in animo veraciter conservamus.* Et sanctus Zeno Episcopus & Martyr: Patientiam matrem & coronam martyrum appellat: *Tu quod iudiana Martyrum & Mater es & Corona.*

4. Sennacherib Rex Assyriorum cum formidabili exercitu ad oppugnandam Ierosolymam, in qua Ezechias Rex rerum potiebatur, sese accinxit. Mœnibus autem civitatis illius vicinior factus, omnes suas cohortes in bonum juxta leges bellicas, redegit ordinem, ut generali quodam insultu eandem quaqua versum aggrediretur. Deus autem civibus urbis suae defensionem impossibilis esse videus, quandam Angelorum suorum misit, qui una nocte maximam inter milites illos stragem fecit, trucidando ex illis simul & femel centum octoginta quinque millia. Verum quidem est, quod Sennacherib Rex illatus permanferit, vitæque suae in urbem Ninive fugiendo consuluerit. Ve-

runtamen cum idem Rex in urbis illius templo Idolum Nestoch, veluti Deum suum particularem geniflexus adoraret, itruerunt in eum ex improvviso duo filii ejus Adramelech & Salasar, & hostili cum furore, per capillos apprehensum, deiecerunt in terram, ubi multis vulneribus confectus, & in proprio sanguine crudeliter volutatus vitam suam miserimè finivit: *Cumque adoraret in templo Nestoch Deum suum, Adramelech & Salasar filii ejus percussunt eum gladio.* Historiam hanc Abulensis ingreditur duas movet difficultates. Prima est, cur Deus permiserit, ut Sennacherib ex illa strage per Angeli potentem manum facta evaderet. Jure enim meritò tanquam caput illius exercitus, & omnium aliorum sceleratissimus, & ipse in eadem strage cadere & occidi debuisset. Secunda verò est: Cur Deus illum à propriis filiis trucidari voluerit? Cur non ab Angelo, aut ab aliquo e militum suorum numero. Potestne actio aliqua audiri, quæ hac sit iniquior aut barbarior? Filios manus suas in paterno sanguine lavare, eique qui vitam dedit, necem adeo truculentam inferre! Crudelitas & scelus verè inauditum. Tostatus autem unica duntaxat responsione utrique difficultati satisfaciendo, Deum illum non ab Angelo, sed à filiis occidendum esse decreville: *Hoc fuit ad inferendum ei majorem penam, erat enim peior omnibus viris suis, & volebat eum Deus punire acerrimè.* At verò unde putas deduci mortem Sennacheribo, nec non & vulnera eadem à filiis suis illam acerbiora & dolorosiora fuisse? Idemmet Abulensis id ipsum expressè declarat, dicens, *Occisus est à filiis suis, à quibus maximè diligere debuerat.* Ejusmodi conturbationem ab eo recipere, à quo consolationem se accepturum sperabat. Offendi & lædi à filiis, qui ipsum debebant defendere! Ab his mortem illam esse, à quibus vel maximè sperare debebat vir! Hoc certe maximè est omnium tormentorum, quæ in vita sua posset sustinere. *Hoc fuit ad inferendum ei majorem penam. Et volebat Deus eum punire acerrimè.* Nam si per manum Angeli mortuus fuisset, mors ejus tolerabilis adhuc & levis censeretur potuisset, sed per manum filii trucidari, dolorè gignit, qui patre non habet, tormentumque est, quodvis aliud longè superexcedens. Quod Montea offenderetur à gēte extranea, calumniā à foetu pateret, male tractaretur à propria sua ancilla, quæ illā multis valde probrolo meretricula nomine sæpe calumniabatur, res adhuc

4. Reg. 19.
v. 39.

Abul. ib.

1. Bern. 1.
1. de modo
1. de vita
1. de virtutibus
1. de 40. f.
1. de 170. D.
1. de 1. l. m.
1. de 1. l. m.
1. de 1. l. m.

D. Aug.
2.1. lib. 9.
Conf. fol.
36. col. 2.
D.

D. Greg.
in Evang.
hom. 35.
2.2. fol.
330. D.

P. 113. v.
12.
16. v. 13.

Matt. 8.
Rupertus
abbas.

106. c. 1. 5.

larum aduersus seirritatam vicie obsequiis, to-
lerantia & mansuetudine. At vero videndo se à
proprio marito affligi, à quo gaudia & confola-
tiones expectare debebat. A quo maximè diligi
debuisset. O quam est hoc tormentum asperum!
O quam acerbum martyrium! Adeo profecto
magnum erat, ut merito tanquam patientiæ
martyr, fortisque ac cōstans mulier canonizati
potuisset. Mori à persequente, inquit Gregor.
martyrium in aperto opere est, forte vero contu-
melias, martyrium est in occulta cogitatione.

5. David multa à Dei benigna manu recep-
ta beneficia considerans, ne ingratitude argueretur, eadē per actum quandam religiosum
recognoscere decrevit, dicebatque intra semet-
ipsum: Quid retribuam Domino pro omnibus
quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam
& nomen Domini in vocabo: Vel uti alii legunt:
Et sacrificabo hostiam laudis. Num forte a te o
Rex inclyte expressius intelligere poterimus,
qualis nam sit calix ille quem offerre statuisti?
Num forte aureus aut argenteus multis gem-
mis, margaritis, lapidibusque pretiosis distinctus
calix erit? Minime gentium. Sed eo loco de
martyrii calice loqui intelligitur, quod etiam
ab ipsomet Christo sub calicis metaphora re-
presentatum fuit, quando Jacobo & Joanni
Apostolis suis dixit: Potestis bibere calicem quē
ego bibiturus sum? Unde Rupertus Abbas Tui-
tensis. Nomen calicis passionem voluit signi-
ficare martyrii. Quasi diceret: si primas in Re-
gno meo sedes desideratis, opus est, ut pro ven-
turi Messie fide & lege effundatis sanguinem
& vitam prodigatis. Veruntamen o David, si
ita est, quod per hunc calicem martyrium in-
telligas, ergo non dedisti verbis tuis ad Deum
prolatis efficacem satis fidem, non enim execu-
tus es id quod promissisti. Tu enim non es mor-
tuus martyr, ergo non bibisti calicem. Verbum
tuum verbum regium non est, ut video. Atta-
men vix mihi persuadere possum Regem ali-
quem qualis David erat, verbis aliquid promi-
sisse, eidemque factis non satisfacere, sacrificando
Martyrii calicem promissum. Et sacrificabo hos-
tiam laudis. Pro huiusce difficultatis intelligē-
tia, ad Jobi viri integritati, iusti, Deoque adeo
grati exemplares actiones recurramus. Hic igitur
prout à parentibus fieri consuevit, vehementer
affectu ferebatur erga filios, ac proinde ut in
Dei continuo timore vitam transigerent, nullus
transibat dies, quo non pro illis Dei sacrificium
quotidianum offerret: Censurgens diluculo of-

ferbat holocausta per singulos: sic faciebat tui-
tis diebus; ne forte peccaverint filii mei, & in-
nedixerint Deo in cordibus suis. Accidit autem
illis ingens infortunium, nam dum omnes in
domo primogeniti mensæ accumbent, exor-
gens validus quidam & impetuolus ventus
concussit & demolitis parietibus, totam domū
evexit, omnesque pariter sub domus tuden-
bus extinxit: Repente ventus vehementer intravit
à regione deserti, & concussit quatuor angulos
domus, quæ corruens oppressit liberos suos, &
mortui sunt. Id vere ita accidit. Job autem ab
omni proptus sacrificio Deo offerendo cessavit,
neque enim vel unicum sacrificium pro cūctis
filiis obtulisse reperitur aut legitur, quod
valde mirum est; Nam si pro illis adhuc vitæ
sacrificabat, cur non facit idem pro illis
sive pro animabus illorum, postquam illos
mortuos esse audivit? Num forte animas huius
seculi ac corpora corruptibiles ac mortales fuisse
credebat? Nequaquam, quia dixisse noscitur
Credo videre bona Domini in terra viventium.
Vera igitur huius rei ratio hæc est, quando re-
tedarius pessima de filiorum suorum man-
nuntia tulit, ærumna inde concepta cor subire
debatur transigere, veruntamen contritus
meritis, heroicum patientiæ actum exercuit, di-
cendo: Dominus dixit, Dominus abstulit, sed
Domino placuit, & factum est, si nomen Domini
benedictum. Hic autem patientiæ actus sacri-
ficium quoddam fuit Deo longe gratius, quam
unquam in vita sua fore obtulit, & omnibus
aliis quæ facere potuisset æquivalens fuit. Quia
quod Scriptor quidam modernus hunc in
modum ingeniose loquitur dicens: Cur non
magis conjurget, ut offerat pro defunctis sacri-
ficia, qui offerat pro sanis. Cur abstinet à sacri-
ficio offerendo, eo præcipue tempore, quo illud an-
versis solent offerre? Non abstinet à sacrificio, sed
illud offert Deo gratius, nimirum verba illa aqua
nimicitia, tolerantia, & potentia, quæ sunt præ
gratissimo Deo holocausto. Hoc est sacrificium
illud quod David volebat, quasi diceret: Quod
si fortasse non nemo me offenderit, aut molestus
mihi fuerit, totum patienter sustinebo, & in hæc
forma: Sacrificabo hostiam laudis. Hanc autem
Davidis Regis intentionē fuisse, expositores ex-
presse affirmant, dum inquirunt: Non ait: sacrificabo
tibi tauros, & alia ista, offeram tibi: sed ait: sacrificabo
tibi, sed calicem salutaris accipiam, id est: patienter
feram aduersa. Quasi Patienter aduersa sustineam
re, idem sit, quod calicem Martyrii bibere.
Deo.

Deoque sanguinem & vitam sacrificare. Et sanctus Hieronymus subiungit: *Calices mortificationem carnis ostendunt, & semper animum ad Martyrium parantur.* Unde si ætumnas & mortificationes cum patientia supportare, idem est, quod martyrii calicem bibere, quoties Monica in hoc exercitio fuit, exercente illam Patritio marito suo. Neque enim omni die tantum, sed quolibet die frequentius hunc calicem bibebat, atque à mortificationibus ab eodem marito suo illato torquebatur & diti afficiebatur Martyrio. Quoties cheu patientiæ suæ sacrificia Deo obtulit? Fera cor ejus dilacerantia erant viri ferocitas, vita quam agebat licentiosa, animi sui durities, verborum asperitas, supercilii sui rigor & severitas, vultus sui atrocitas, in præcipiendo durum impetum; adeo ut ne monacatum quidem fuerit, in quo amarum Martyrii calicem non biberit. Tamen e venis sanguinem suum effuderit, ab oculis tamen copiosas lacrimas sparsit. Licet in Martyrio suo mortem non sustinuerit, attamen sustinuit summam cum patientia martyrium, ac proinde eum tanquam Martyrem Magnus ille Pontifex sanctus Gregorius canonizat, dicens: *Non sine ferro & flamma Martyres esse possumus. si patientiam in animo veraciter custodimus.*

6. Quam acerbum & dolorosum hujus sanctæ feminæ martyrium fuerit, per aliquam Scripturæ comparationem oblecto explicemus. In Exodo legitur quod Deus, quando cor Pharaonis induratum esse & populo Israel præceptam à se libertatem abauere cognoscebat, Moysen populi illius Ducem advocavit, ejusque præcepit, ut Aaroni diceret, ut virga sua pulverem percuteret, fore enim ut ex pulvere illo multi subnascerentur ciniphes, quæ Pharaonem puncturis & moribus suis, sicut & universam Egyptum atrociter torquerent: *Loquere ad Aaron: Extende virgam tuam, & percutit pulverem terre, & sint Ciniphes in universa terra Egypti.* Aaron autem in d. vini hujus præcepti executione exactissimus fuit, unde facit textus ait: *Et facti sunt ciniphes in hominibus & jumentis.* Veruntamen dices forsitan, æquod damnum aut quem dolorem hominibus & jumentis hæc animalcula adflicere poterant, adeo minuta, ut ab oculo hominis disceeni vix possent? Cum dentes illorum incomparabiliter subtiliores fuerint capillo, quomodo hominibus & animantibus brutis pellem adeo duram & crassam habentibus tormentum aliquod adferre poterant? punctu-

Rioletti Sanctorale.

ra quam aculeo suo vel dentibus infigebant adeo modica & levis erat, ut ferè invisibilis esset, neque à puncto mathematico distingui facile posset. Nihilominus Scriptores affirmant, ciniphes hos & toti Egypto intolerabile quoddam intulisse supplicium: *Supplicium urbium & regionum.* Res verè admitanda & peregrina hæc est. Alium insuper Scripturæ locum supradictum in hoc sensu nequaquam inferiorem invenio. Jonas enim ut divinis præceptis obediret, in civitate Ninive publicè prædicat, civitatem illam ruinæ proximam esse, utpote totaliter à fundamentis susque deque everteendam: *adhuc quadraginta dies & Ninive subvertetur.* Tempore autem prædicationis finito è civitate egreditur, & in locum quendam eminentem conscendit, unde totum urbis Ninivitæ distinctum videre commodè poterat, ibidemque sub hædra quadam recumbit, fœdèque nonnullas ad Solis radios declinandos, gratamque sibi umbram comparandam implectit, ut sub iisdem comminati à se ex parte Dei urbi Ninivitæ supplicii exitum prætolaretur. Interea Deus intra hæderæ medullam vermiculum quendam enasci facit, qui eandem ore suo artodens protinus exsiccet. Propheta igitur oculos suos in hæderam reflectens, eandem prorsus arefactam omni que vitæ & foliis umbram ei facientibus delitutam esse cernit. Unde adeo vehementer turbatus est & excanduit, ut ex mortis desiderio, Deum ut vitam ei adimeret suppliciter rogarit: *Petivi anima mea ut moreretur, & dixi: Melius est mihi mori, quam vivere.* Quis hic, O Auditores non obstupescat. Estne possibile, Jonas pluri hæderam quam vitam propriam æstimet? quod magis illum affligat arbuli cujusdam arefactio, quam sui ipsius extinctio? Quod mortem, quæ ultimum est terribilium omnium, dulcem sibi consolationem reputer, e contra verò privationem umbræ alicujus tormentum esse censet insupportabile? Persuadere mihi nequaquam possum, umbram illam tantam ei contrulisse consolationem, quod ea se destitutum vidēs desperare, & proter illius jacturam mortem desiderare debuerit: *Melius est mihi mori quam vivere.* Et tamen Codex Complutensis & Regius dicit, quod *Destituebatur anima sua, quia Deus percussit hæderam & exaruit.* unde credere oportebit, Jonam adeo fuisse subtilem & delicatum, ut ne quidem unius muscæ morsum aut aculeum sustinere potuerit. Theophylactus autem totum hoc humanæ fragilitati ad-

Bb

scribit.

Lippomanus in Casena.

Jonas 3. 4.

Jonas 8. 9.

Codic. Compl. & Regium.

Theoph.

adscribit. *Et discamus humanam humilitatem* quæ nulliusurbationis sustinendæ capax aut habilis est. Sicut enim Ægyptus puncturam minutissimi alicujus, & fere invisibilis animalculi seu muscæ supportare nequivit: ita Jonas privationem umbræ alicujus ab arbore quadam provenientis sustinere non potuit. Ex quo facile conjicere possumus, quam molestæ & intolerabiles fuerint Monicæ ærumnæ, quas quotidie à Patrio marito suo patiebatur. Cujus altæ vociferationes & execrationes non tantum leviter pungebant, uti Ægypti ciniphes faciebant, sed animam ejus verè vulnerabant & transfigebant. Non tollebat Monicæ umbram aliquam, sed quietem omnimodam auferrebat, non arefaciebant arborem, sed omnem quam à marito expectare potuisset consolationem mortificabant & exinguebant, ad eum ut martyris titulus, illi jure meritisimo debitus fuerit, siquidem omnes illas à marito originatas miseras pro Dei amore patienter sustinebat. Unde Chrysost. inquit: *Quis est martyr, cui hic (id est patienti) non possit aquari? Imò Martires innumeros hic unus aquare.* Hæc igitur, hæc inquam O Salomon est mulier illa inter omnes mulieres fortissima, omniumque Amazonum generosissima. *Mulier fortis inventa est.*

D. Ioan.
Chrysost.
hom. 1. in
2. ad Corin.
c. 1. f. 163.
col. 1.

Ambr.
Staiban. in
templ. E-
rom f. 125.

Petr Equi-
lin. in vita
ajus.

Idem ib.

7. Istud Monicæ martyrium duodecim annis duravit, usque absolutis postea cessavit, idque duabus potissimum ex causis. Primum quia paulatim per suam prudentiam & mansuetudinem mitem ipsam & placidum reddidit: & ex idolo-latra servum Dei ipsum convertit: *Dei gratia & pœxteritate sua ferocissimum virum Deo lucrata est.* Secundo, quia Deus illum evocavit ad alteram vitam. Mox verò hæc ærumna cessante aliud quoddam in ea suscitavit martyrium, priori nihilo minus, vel potius longè gravius, id quod ex eo præcipue suam habebat originem, quod Augustinum filium suum Manichæorum hæresi videret obnoxium, ejusque conversionem quotidie anxie expectaret: *Cæpit de filio Augustino Manichæorum errore inflato, vehementer angere.* Nunquam ei cessabat persuadere, ut ad veritatis & fidei Catholicæ agnitionem tandem pertingere curaret, omnes tentabat id obtinendi vias, omnia excogitabilia media in eum finem adhibebat, persuadebat hoc, de hoc loquebantur incessanter. Jam ejus conversionem adeo securam esse credebat, ut eum vultu in manu sua habere existimaret, mox autem eum ab eadem conversione adeo procul videbat re-

motum, quantum cælum à terra distat, inde as-
sugebatur, & torquebatur plurimum. Quævis
hora mille annorum spatium ei esse videbatur,
donec eum ad sacri Baptismatis undam suscipi-
endam permotum videret, proximæ dispo-
sitionis. Non elabentur multi dies, aiebat, quous-
que in Dei auxilium omnino confido, visura hunc
tandem ardentibus meis respondisse desideria-
bus non hodie, saltem crastina luce. Hæc filii sui ob
eo tantopere desiderata, tamque diu expectata
in tam arduo negotio facienda resolutio, iugiter
illi tormentum erat, atque martyrium. Sperabat
enim, & tamen subito omnem spem suam
manibus evolare aut elabi dolenter videbat: *Si
quem egregie distorquere optas, ejus spem desin-
nam spes est cordis martyrium, anima gladius, in-
mentum vitæ, asserbat eruditus ille.* Valde in-
genas tormentum est, diem illum venientem su-
stra expectare, in quo bonum, quod incedit
eum desiderio prætolari sumus, tandem
consecuturos opinamur. Magnum illud pati-
entia speculum Job in profundum erat misere-
rum præcipitatus, perditam erant omnia ejus in-
menta, cœmbræ segetes, filii mortui, domus
collapsa, ablata divitiæ, miseris undique redi-
tus, atque a capite ad calcem usque coarctatus
quasi ulcere dilaceratus erat, adeo ut indoc-
tus fuerit ad maledicendum nocti illi, in qua in
mundum hunc natus fuerat: *Noctem illam re-
probus turbo possideat, non computetur in diebus
anui, nec numeretur in mensibus: sit nox illa sili-
saria, nec laude digna; maledicant ei, qui maledi-
cunt diis, &c.* Videbatur non posse latrati in o-
mnis mali imprecatione facienda, donec eum
totaliter infelicem & calamitate repletum videret.
Postea verò subiungit: *Expectet lucem, &
non videat, nec ortum surgentis aurora.* Quibus
postremis verbis patetissimum Propheta sibi
contradicere videtur, nam preceatur illi malis
omne bonum eidem exoptat. Vita noctis in
eo consistit, ut lux non accedat, & aurora ob ea
procul sit remota, siquidem apparente luce
& nascente aurora mox moritur, vivit autem
quamdiu lux & aurora venient non conspicitur.
Unde Job dicendo: *Expectet lucem, & non
videat, non ortum surgentis aurora,* noctis lo-
gam vitam desiderare videtur. Unde potius
videtur dicere debuisset: *Veniat quamprimum
lux, & surgat aurora,* ut tenebræ dissipentur, &
destruatur nox illa maledicta: si autem illum
vivam conservare voluit, cur illi maledictam
Quod si verborum Jobi intelligentiam des-

deratis, duos alios terminos sive verba: *Ex-
pectet, & non videat*, simul coniungite. Illis
enim dicere velle videtur: unice hoc nocti
conceptionis meae optarem, ut scilicet diei se-
quentis expectatione torqueretur, scio enim
quod mortis tolerabilis futurum esset, quam e-
iulemodi expectare. *Expectet & non veniat*,
vel, *non videat*: Tam est arduum diu expecta-
re, quod nunquam veniet, ut tamen illud non
advenire magna felicitas sit, acerbè tamen infeli-
ciatur & torquetur quis diuturna expectatione.

Hic igitur atrocitatem martyrii Sanctæ Mo-
nicæ arguere possumus: *Expectabat diem, &
non videbat*; id est, diem illum sibi felicissimum
expectabat, in quo Augustinus sperabatur con-
vertendus, Manichæorum errores relinquitus,
ad Evangelicam veritatem accessurus, desertus
hæreseos tenebras, venturusque ad Catholi-
cæ fidei salvificam lucem, sed quod diem illum
desideratum non videat, imò quod magis ma-
gisque differatur, insuperabile ei tormentum
conciliabat. Unde sæpè Augustinorum filium
suum hisce verbis alloquebatur: *Credo fili mi in
Christo, quod antequam è vita migrem, te fide-
lem veracemque Christianum sum visura.*

8. Deus omnibus sequelam suam consecran-
tibus magna profectò præmia promittit, præci-
puè verò: *Centuplum accipiet & vitam æternam
possidebit*. E quibus unum terrenum est: *Con-
tuplum accipiet*: alterum verò cælestè: *Et vi-
tam æternam possidebit*. Sed nunquam sufficie-
bat magnum illud gloriæ præmium, quod adeo
magnum est & excellens, ut quodvis aliud su-
perexcedat & absorbeat? dicente S. Paulo Apost.
1. Cor. 2. *Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in
cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis qui
diligunt illum*. Cum igitur cælestia adeo sint ex-
cellivè magna, cur insuper alii præsentis vitæ
præmia expectat? Id quod maxime confirmatur
ex eo quod Abolens. subiungit, dicens: *Hoc vide-
tur contra conditionem novi testamenti, unum e-
nim in quo Lex Moysi & Christi differunt, esse asse-
riur, quod Lex Moysi sola temporalia expresse
promittit observatoribus, Lex autem Christi sola
spiritualia; hic autem temporalia promittit, & cum
centuplum reddatur in præsentem*. S. Ambrosius
optimè respondet, quod si Christus bona dun-
taxat cælestia promississet, magnum discipulis
suis creasset tormentum, siquidem præmia illa
post mortem usque expectari debuissent, atque id-
eò ut illos tali tantoque martyrio eximeret, eos de
præmio præsentem in hac vita securos facit: *Præ-*

hic promissit, ut fastidia dilationis asserret. Monica
Deum amabat, eundemq. affectu suo sequeba-
tur, sancta ejus observando præcepta, nec aliud
præmium desiderabat, quam Augustini sui con-
versionem; quævis hora videbatur ad mille an-
nos sibi extendi; donec tandem dies ille adeo
desideratus propinquaret, atque idè hunc diem
in menses & annos differri, atque suspedi con-
spiciens, continuo torquebatur, patiebaturque
ex hac præstolatione in corde suo ingens marty-
rium.

9. Sacra Scriptura de Iosepho Ægypti Vice
Rege pro eo tempore loquens, quando in con-
spectum ejus Benjamin frater suus adductus fuit,
dicit: *Commota sunt viscera ejus super fratre suo,
& erumpunt lachryma*. Quænam sunt hi do-
lores, quæ afflictiones, quæ lachrymæ? O Iose-
phe Gaudendum potius & jubilandum tibi es-
set, ex quo oculorum tuorum pupillam vides,
clarissimum scilicet fratrem tuum à te tantopere
desideratum, consolare igitur & lætare posita o-
mini mæstitia & animi conturbatione. Imò ve-
rò S. Ambrosius legit: *Torquebantur viscera ejus*.
Vultis causam scire, O Auditores? Ardentè se
manifestare, illum amplexari & osculari deside-
rabat, sed *continuit se*, quia temporis opportuni-
tatem id faciendi expectabat. Unde ob hanc
temporis dilationem, *Commota sunt*, id est, tor-
quebantur viscera ejus, quia complectendū eum
quem desiderabat, libertas differebatur. Omnino
existimo quod desiderium Monicæ videndi fi-
lium baptizatum atque Catholicum sine com-
patione ardentius fuerit, & consequenter dolor
ex temporis à Deo determinati expectatione ob-
ortus major fuerit, atque idè haud dubiè: *Tor-
quebantur viscera ejus*.

10. Habuisti ne O Auditores aliquando re-
flectionem aliquam quoad supplicium illud,
quo Deus mulierem ob primæ transgressionis
peccatum commissum castigavit? Multiplica-
bo ærumnas tuas & conceptus tuos; Primò
dicit: *Multiplicabo ærumnas tuas*. Transeat hoc,
quia culpa magnæ quidam est, qui pœnæ fer-
rum infallibiliter post se trahit; In hoc nullam
invenio difficultatem, verum quod Deus ma-
tri alicui filiorum multitudinem impertiendo,
supplicium inferat, & pœnam hoc ipsum non
satis bene capere valeo; Nam apud fœminas
Hebræas nullum est majus opprobrium, quam
filios non parere; ac proinde Rachel Jacobo
dicebat: *Da mihi liberos, alioquin moriar*; Ecce
quæ autem matri alicui major accidere lætitia
posset,

D. Amb.
lib. pœn.
c. 16. l. 1.
fol. 154.

Gen. 43.
n. 30.

D. Amb.
l. 4. l. de Ioseph.
Patriar. c. 10.
fol. 256.

Gen. 3. 16.

B b 2 posset,

posset, quam coram se integrum videre filiorum manipulum? Fateatur hoc Cornelia nobilis illa femina Romana, quæ se pretiosiora & opulentiora monilia aut gemmas non habere dicebat, quam filios suos. Quomodo igitur multos parere filios mulieri alicui supplicium reputari poterit? Oleaster difficultatem resolvit dicens: *Deceverat Deus, ut femina suscepto semine, & formato fœtu, statim illum emitteret, & non gestaret in alio ad novem menses cum maxima molestia* (Intellige, priusquam peccaret,) mulier autem in deheritis suis impatiens est, eademque differe & suspendere, est illam per continuum quoddam martyrium torquere. Non habet eo tempore quo gravis est, desiderium majas, quam partus suos viventes & in hanc auram exitos videre. Atque idem facere, ut cogatur pro cujlibet filii nativitate novem menses expectare, est illi adeo acerba pœna, quæ gravi quodam & cor & animam ejus martyrio afficiat. Et consequenter plures illi impetiendo filios mensium illorum novem toties multiplicantur, ideoque voluntatem suam quovis momento tortura, seu equuleo dilationis & desiderii cultro confici & martyrio quodam affici persentiscit: *Multiplicabo conceptus tuos*. Verum enim verò quantum corpus anima inferius est, & mundo nasci minoris æstimatur, quam renasci Deo, tantò major fuit dolor Monicæ, dum ardens suum desiderium filium suum Deo & gratiæ divinæ patiendi ex anno in annum diffecti vidit, verè eam dolor hic tormentum quoddam fuit, quod acerbissimo ipsam martyrio cruciavit.

11. Latro suspensus hætebat in Cruce, modicum ipsi vitæ reliquum erat, jam enim luctabatur cum morte, eum ecce ex una parte culparum suarum gravitatem agnoscens, ex altera verò Crucifixi Redemptoris Divinitatem considerans, atque in ejus misericordiam firmiter sperans, ex sancta quadam & inculpabili præsumptione, hanc Domino petitionem proponit: *Memento mei Domine, dum veneris in regnum tuum*: Dicere volebat: O Domine, facis integrè & distinctè scelerum meorum cognosco excessum, eam enim pœnam merentur gravissimam, intensissimam & extensissimam, nihilominus tibi supplico, ut pro tua pietate mihi concedere digneris Paradisum, hoc enim est maximum meum desiderium, quod in extremo vitæ meæ habeo. Hæc Crux respectu dissolutionum mearum pœna est nimis le-

vis, & quidem tantò est levior; quod morte mea mediante brevi terminanda sit hæc mea supplicia. Scio equidem nequaquam conscientium esse, imò nec possibile, quod Paradisum impetrare valeam, nisi prius (ut iustum est) per condignas pœnas culpis meis satisfecero; atque idem spontè propria pœnam quandam mihi iligo, quæ Crucis hujus tormentum sine comparatione aliqua intensius & extensius excedat, eritque hæc, ut scilicet Paradisum expectem, usque dum veneris in regnum tuum. Sed dices forte, nunquid tormentum illud, quod in Cruce patiebatur martyrium quoddam erat? Imò verò. At verò hoc minime ad expiandas culpas suas ipsi videbatur sufficere, ideoque martyrium quoddam elegit longè dolorosius, scilicet Paradisi consecutionem seu possessionem sperare & expectare, usque dum veniat Dominus in Regnum suum: *Novum martyrium ipsa in Cruce durius & diutius, nempe tempore retrito, sua sententia longius protrahit*. Porro videatis ad hoc ea, quæ dixi conveniant cum data sibi à Cruce Redemptore nostro responsione: *Hodie mecum eris in Paradiso*. Per hæc namque verba nihil aliud dicere volebat, quam clarius ostendit: Scio quod Paradisum à te tam cupidè desideratum consue expectare, donec ego illum ingrediar, quod intra quadraginta dies ad hoc futurum non est, hoc inquam præstolari & sperare, erit martyrium quoddam pro te nimis acerbum. Hodie est tempus & dies concedenda gratia, pietas mea sustinere non valet, ut tu tanto tempore dilationis, expectationis, & spei equuleo torquearis, quod patiendi genus ipso Crucis supplicio longè est atrocius. Atque idem: *Nondum venero, sed hodie mecum eris in Paradiso*. Unde S. Petrus Chrysologus, hoc pio verborum istorum sensu non videtur, sed multum fuisse alienus, dum ait: *Ne superaretis tardio, ne laxaretur tarditate, ne longa expectationis fatigatione succumberet, beatitudinem calissem, & celeste promissum obsequium*. Mira profectò res! Filius Dei eo ipso quo perspicue cognoscebat, quod latro Paradisum per quadraginta duntaxat dies expectando acerbis Crucis subiret martyrium, ad compassionem commotus ait ad latronem: *Hodie mecum eris in Paradiso*. Beata autem Monica licet per similem expectationem qua diem illum tandem appropinquare desiderat, quo Augustinus filius ejus ad fidem converteretur Orthodoxam, timide, ut atrocius patitur martyrium, Deus

Oleaster.
ibid.

Enc. 23.
2. 42.

men pro illius consolatione ei non dixit: *Hodie baptizabitur*, vel: *Hodie convertetur*: sed prolongatur hoc desiderium ex mensibus in menses, ex annis in annos, & quanto tempore dilata fuit ejus conversio, taud quoque temporis spatium hujus sanctæ Viduæ duravit martyrium. Denique quam acerbum & pœnosum id fuerit ab ipsius quoque gentilibus agnitus fuit, Seneca affirmante: *Nihil esse aequè amarum, quam diu pendere, aequiori animo ferunt prædici spem quam trahi.*

12. Filius Dei cum dilectis Apostolis suis quondam de instante loquebatur messe, eamque copiosam esse dicebat, meliores autem paucos, ideoque minime sufficientes: *Messis quidem multa, operarii autem pauci.* Ac proinde iis committit, ut Dominum messis conveniant eique dicant, tempus messis instituendæ oportunitatem præsto esse, ac proinde de operariis ad eam colligendam necessariis paulatim cogitandum esse, nam messis in sua maturitate diu differt, jam ætatem non lucrum adfert. Ac proinde: *Rogate Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam.* Doctissimus Abulensis ad hunc Scripturæ locum nonnihil maturius poverandum aliquantisper hic subsistit; & observat, quod Dominus discipulos suos ad metendum mittat, cum autem nemo metere possit, nisi prius seminet, ideo quærit, cur Dominus illos prius ad metendum, quam ad seminandum emittat? Si enim nihil seminarunt, quidnam colligere potuerunt? Responder autem idemmet scriptor, quod is qui seminat, fructum colligere non possit, nisi tempus ad maturitatem requisitum expectet, ut messis colligat maturam & usu aptam. Quia igitur Verbum Dei incarnatum magna erga discipulos suos benignitate utebatur, illos ad seminandum emittere noluit, ne cogerentur illud subire tormentum, quod utique passuri essent, si tempus messis oportunitatem illis expectandum esset: *Hoc dictum est ad confortationem discipulorum, quia si diceret eis Christus, quod misisset eos ad seminandum, videbatur eis imponere tristitiam rem, eo quod qui seminat, expectat longo tempore.* Hoc autem martyrii genere, quo Christus compassione motus discipulos affligi & torqueri noluit, sancta hæc Vidua ab Augustino filio affecta fuit. Ipsa namque tanquam agri sanctæ Ecclesiæ strenua cultivatrix semine lachrymarum terram seminavit, ac proinde dicitur, quod *sebat irremediabilibus lachrymis*, vel: *Qui seminat in lachrymis.* Toto autem tempore quo fructum lachry-

marum suarum, id est, Augustini conversionem expectavit, continuatum est ejus martyrium. *Eo quod qui seminat, expectat longo tempore.*

13. Porro sancta Monica bis sancti Augustini mater fuit, quia bis illum est enixa, semel ex utero in mundum, & semel illum per lachrymas genuit Deo, semel quoad corpus; altera autem vice quoad animam. Post primam generationem, secundam vehementer desiderabat. Ad hanc omnes ejus operationes pariter & orationes unice dirigebantur. Omnes fastidiebat mundanas delicias, nequicquam in toto mundo evenire poterat, quod consolari aut felicem reddere eam posset, nisi ut videre sibi liceret Augustinum verè factum Dei servum, ac proinde filio suo dicebat: *Nulla re jam delector in hac vita, cum te contempta felicitate terrena videam servum Dei.* Summa desideriorum suorum in hoc unice consistebat, ut filium suum secunda vice Deo generare, ipsumque de novo quoad spiritum filium habere posset. In Genesi Deus Abraham apparet, ipsumque consolaturus dicit ei: *Nolit timere Abraham, ego protector tuus sum.* O te ô Abraham felicem & fortunatum! Si Deus pro te, quis contra te, merito ex nunc dicere potes: *Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum.* Et tamen hæc à Deo Abraham promissa protectionis gratia ei parum grata fuisse videtur, siquidem ei in hunc modum respondeat: *Domine Deus quid dabis mihi?* quasi diceret: *Quasvunque tandem mihi benevolentiae demonstrationes exhibueris, nulla tamen earum satisfactionem aliquam mihi adferre poterit, nisi filium mihi nasci dederis: Ego vadam ab quo liberis, mihi non dedisti semen.* q. d. Non habere filium est summa infelicitas mea, sicut econtra filium & posteritatis semen à te nascisci felicitatis meæ culmen & florem esse censeo, omnibusque hujus vitæ bonis antepono. Unde donec ei Dominus filium concederet, in continua permanebat mœstitia: *Quamdiu illum aut de illo absolutam promissionem non obtinebat, increduliter angebatur.* Porro quod sanctissimam Monicam attinet, ea quidem habebat filium, & tamen etiam dici poterat, non habere illum; Habebat enim illum quantum ad mundum, non verò illum habebat quoad Deum & spiritum; ac proinde illum à Deo per orationes postulabat, simul protestando, quod quævis alia terrena satisfactio sibi esse videretur mera amantudo: *Nulla re jam delector in hac vita.* Et quantum Abraham à suo torquebatur desiderio impetrandi sibi filium quoad carnem, tantundem,

Gen. 15. 1.

Ibid. n. 2.

Ibid. n. 2. 3

Eman. Nazara.

imò comparabiliter majori torquebatur martyrio Monica, desiderando filium Deo videre renatum, eumque nasci filium etiam quoad animam & spiritum. Et quidem, si verum est, quod dolor ex expectatione boni alicujus obortus, augeat pro ratione bonitatis objecti expectati seu desiderati, major itaque cordis dolor in Monica erit, quam in Abraha fuerit, quanto scilicet Spiritus præ corpore melior est atque præstantior. Unus enim filium sperabat quantum ad carnis successionem; altera vero quoad propagationem spiritus. Unde facile nobis persuadere possumus, sanctam hanc Viduam cruciatum sustinuisse longe majorem quam Abraham: *Incredibiliter magis quam Abraham angebatur.* Atque idè pictura vel statua nobis ob oculos ponitur veluti Crucem purpuream coloris sanguinei in manu sua portans, sicuti Bartholomæus manu sua defert cultrum. Laurentius craticulam, Catharina rotas, Stephanus lapides, Andreas Crucem, singuli singula martyriorum suorum instrumenta: sic igitur Monica crucem in manu sua tenet sanguineo sive carneo colore imbutam, ad significandum, quod per crucem martyrizata fuerit in corde.

14. Verum ut martyrii hujus gravitas & acerbitas tantò magis elucescat, alium quendam scripturæ locum ponderemus. Enormis igitur impietas, & maximus qui unquam committi potuit ingratitude actus mihi fuisse videtur, quem populus Israeliticus commisit, quando vitulum aureum adorando idololatravit. Tam gravi injuria Deum illum offendit, qui tot insignium beneficiorum abundantia illum sibi devinxerat. Tam enormem erga illum Deum commisit ingratitude, quem in quovis casu obvio protegebat, nunc Pharaonem affligendo per cynipheas, muscas, ranas, tenebras, per aquas in sanguinem conversas, per bestiarum mortes, per cineres qui super Ægyptiorum & bestiarum membra descendentes vulnera & ulcera incurabilia in iis causabant; nunc illum à tyrannica Pharaonis servitute liberando, dum illos mare rubrum siccis vestigiis pertransire fecit, hostilem exercitum eos insequentem sub ejusdem maris aquis submersit, manna in deserto illis depluit, aquæ scaturiginem è petra promanare iussit, denique in prælio in Raphidim contra Amalec invito victoriam valde gloriosam iis impertivit, quando inquam tam benefico Deo terga deinceps vertit eumque contempsit, illiusque loco vitulum seu potius in vitulo Dæ-

monem adoravit. Et tamen verè id fecit: *Congregatus populus adversus Aaron dicit: surge fac nobis Deos qui nos precedant.* O popule scelerrime! o gens iniquissima! o Israel Deo tuo valde ingratus! Observeandum autem, inquit Cajetanus, quod dum Aaronem convenirent, eidem dixerunt, surge: per hoc namque verbum satis indicatur, quod mane summo diluculo, Aaron adhuc dormiente ad eum accesserint, & quilibet propriam sibi quietem adimendo, mature leni ad eum molestandum, atque electo pellendum convenirent, ut eum ad fabricandum illis vitulum cogerent: *Ex verbo surge insinuat, quod matutinus fuit hic concursus, tuncquam Aaron adhuc jacentem excitaverint.* Optatem me hoc loco maximi hujus sceleris penetrare possessionem & causam motivam. Postulare enim forsitan populus ille aliquam à Deo gratiam, quæ eidem fuit à Deo denegata? Aut deturbabat Deus illum deinceps amplius protegere: an verò aliquid ipsi à Deo flagellum imminutum fuit? sacrarum textum legite, o Auditores, matque sceleris rationem inveniens Moysen Deo locuturus montem ascendit, ubi multo tempore permansit, priusquam reverteretur à populo iterum conspici posset, qui tanta magno cum desiderio reditum ejus expectabat: *Videns autem populus quod moram faceret descendendi de monte Moyses.* Molestia igitur quam gens illa ex tam diuturna reditus sui expectatione perpessa fuerat, & ad idololatrandum induxit: *Impatientissime ejus absentiam ferunt, dant.* Ex hoc itaque facto facile vobis est con-jicere, quam sit ingens dolor rem desideratam diu frustra expectare, Ne quicquam dubito, quin major sit affectus matris ad filium, quam militis erga suum Ducem, Quod si igitur milites Moysis tantum experiebantur dolorem, Ducis sui expectando reditum, qui brevi adfuturus erat, quantum igitur tormentum S. Mater Monica perpessa fuit, dum tantò tempore dilectum suum Augustinum ad fidem Catholicam accedentem expectavit: Hebræus saltem ta vestigia dignus, aliquid habuit in sustinendo expectationis diuturnæ tormento effugium: Monica verò non item, atque idè consequenter tanto intolerabilius reddebatur ejus martyrium. Cui addendum, quod Israelitæ pauci tantum diebus expectarint, hæc autem vidua multis annis, expectare diu est durius tormentum & mar-

tyrium. Affirmante S. Cypriano, quod *semel vincit, qui statim patitur*, contra vero. *Qui manens semper cum penis, congregatur cum dolore, nec vincitur, quoties coronatur.*

15. Quoniam Augustinus certior factus fuerat scholas Rhetoricæ, Logicæ & Philosophiæ majorem cum flore Romæ vigere, quam in quibusvis aliis locis orbis, Carthagine discedere, & Romano itinere se accingere firmiter decreverat, cumque gloriæ quam lucri cupidior esset, hora in mille annos elabi ctebatur, donec Romanam videret. Mater autem cum filii cogitatione jam penetrasset, eidem persuadere conatam, ne discederet, aut saltem ne discedens ipsam post se relinqueret. Augustinus quidem ut matris tantisper satisfaciat, nihil sibi certi decretum esse, suo tempore de hoc deliberationem institui posse, nec esse qui eum ad iter istud capellendum perurgeat, fingit; ac proinde expectatum se dicit venturum & maris navigandi securam opportunitatem, idque tantò magis sibi esse, necessarium aiebat, quod amicum queadam expectaret, sine quo impossibile sibi esset Carthagine discedere: Ipsa verò in genua provoluta & lachrymabunda supplicabat cælo, ne eum à se discedere permitteret. Augustinus autem nocte sequenti se mari commisit, velisque ex favorabili vento expansis & inrumescensibus, navigium à portu mox solvit, Romamque versus iter ingreditur. Mater illucescente die de discessu filii sui certior facta, planctus edidit insolabiles, dolor pectus ejus penitus occupabat, ejusque animam transadebat, atque ad ipsas stellas usque dolentissima exprimebantur suspiria. Ad mare properabat, observatura an navigium videre posset, sed navigii prora Romam versus directa undas feliciter sulcabat, jamque eo usque progressa erat, ut ex portu ne per visum quidem attingi posset. Quis igitur hic S. Monicæ explicabit angustias, cum charum sibi Augustinum è manibus ereptum, nec non matris instabilitati, & corporis animæque periculis expositum cerneret. Ipsa quidem exinde mortua non fuit, tum quia ærumnis mundi hujus erat assuefacta, tum etiam quia per prudentiam animata, & per constantiam imperturbata facta erat; verum quidem est quod vultus ejus impalluerit, & in continuo fuerit linquentis ipsam animi periculo, unde ipsam ad parietem vel tabulam domus adniteatam videntem, ipsam quandam ex marmore statuam, eo ad probandam sculprois attem expositam fuisse, cte-

dere aliquis haud immerito potuisset. Quilibet igitur qui sensu præditus est, consideret, an Augustinus à matre sua per adeò improvisum iter discedens eamque insalutam deferens, non fuerit tyrannus, qui acerbissimo cor matris suæ sui amantissimum martyrio confecit? Rutilia Matrona (tamen si hanc cum Monica conferte idem sit, quod flumen vasto mari comparare) filium habebat in moribus valde dissolutum, qui proinde ob multa delicta patrata, supplicii loco missus est in exilium. Mater autem quia videbat, se hanc filii à se avulsionem ferre nequaquam posse, ejus se Societati conjunxit, & ut tam diu torqueretur ob absentiam filii, ipsa quoque à Civitate sua exulare voluit. Sciebat enim, quod si abeunte filio ipsa in civitate remansisset, per desiderium videndi filium continuum habitura esset animi cruciatum, quovis cultro magis penetrativum, ipsaque morte dolorosior. *Rutilia filium secuta in exilium* (ita refert Seneca) *et usque eo fuit indulgentia constructa, ut mallet exilium pati, quam desiderium.* Etenim cuiuslibet vestrum, o Auditores, permitto ut comparationem inter Rutiliam & Monicam instituat, minimè dubitans quia magnas depræhensuri sint inter utramque hanc matrem disparitates, quod Monicæ tormentum, Rutiliæ angustias tantum excedat, quantum est inter solem & quamvis stellam excelsus.

16. O Augustine Matris Tyranne! o Mater ab Augustino filio crudeli martyrio affecta! Ecce tibi, o Salomon, mulierem fortem, quam quærebas, feliciter inventam. *Mulier fortis inventa est.* Verum enim verò ne Auditores meos prælixioris sermonis fastidio Martyres efficiam, hic filium præcedens tantisper respirabo.

PARS SECUNDA.

17. **T**ertium hujus sanctæ Viduæ martyrium, fuit ardentis cujusdam desiderii, idque à Dei manu sustinuit. Martyrium utique longe acerbius illo, quod sancti Martyres per ferum Tyrannorum ceperunt, quia per mortem ipsis carnis fibris longe pientiores, brevi tempore suere liberati. *Qui desiderius angitur, tormentum quidem mortis patitur, sentiendi autem aculeatam non amittit.* Mori enecat Martyrem, ut non sentiat; desideria vivum retinent, ut perpetuo miser emoriatur, scribit quidam hujus temporis auctor eruditus. Cum sancta hæc vidua

Seneca ad
Albinam
de Conso-
lat. c. 16. f.
71. fac. 1.

Benedict.
Fernand.
in c. 29.
Gen. fest.
1. n. 9. f.
791. col.

vidua apud Ostia Tyberina graviter infirmatur, quasi mori reddita spiritum, obrepente culparum suarum generali absolutione, sacrosanctum sibi dari poposcit viaticum. Sacerdos igitur desiderio ejus satisfacturus, eamque communicaturos, cum sanctissimo Eucharistiae Sacramento ipsam accedit, cumque jam panem coelestem receptura esset, ex improviso catharus quidam pectus ejus ita affecit, ut inde ardentis sui ad communicandum concepti desiderii executionem penitus impediret: *Vexatione*

Petr. Episc. Equit. in vita ejus & Tho de Trusillo in festo S. Monica f. 100. col. n. 20. fer 5. Dom. 3. Quadrag. erat. secreta.

stomachi Sacramentum sumere nequivit. Quam acerbum hoc & Auditores huic sanctae illatum martyrium fuit, quando moribunda Deum sub sacramentalibus speciebus realiter praesentem, sibi proximè vicinum esse, & tamen ab ejusdem fruitione seu communione se per simplicem quandam catharum impediri vidit: Sacerdos in oratione quadam secreta Missae quae legitur Feria 5. post Dominicam 3. Quadragesimae dicit Deo, quod sacrificium istud offerat in pretiosa morte servorum suorum: In tuorum Domine pretiosa morte iustorum sacrificium istud offerimus. Nobis autem significare volens, quales ejusdem sacrificii vel sacramenti sint qualitates, subiungit: De quo martyrium sumpsit omne principium. Nescirem profecto, quoniam assignati causa posset, ob quam quodvis martyrium dicendum sit suam à sacramento Eucharistiae trahere originem? Quidnam martyr o cum Eucharistia, aut viceversa intercedit? Eucharistia quoddam est suavitatis compendium: martyrium autem est quaedam quinta essentia omnis amaritudinis. Ministri Eucharistiae sunt Sacerdotes: martyrii verò ministri sunt carnifices: Eucharistia pro motivo charitatem habet: martyrium vero odium auctorem agnoscere debet: Eucharistia dat vitam, martyrium verò mortem. Fortene ideo Eucharistia martyrii origo dicitur, quia sicut in Eucharistia aliud est quod videtur, scilicet accidentia panis & vini: & aliud quod creditur, id est, Salvatoris nostri corpus vivum & verum, quod sub illis sensibilibus signis continetur: ita quoque in martyrio de foris videntur accidentia tormentorum & dolorum, intus verò secum habet in animo Martyris certam & securam spem gloriae?

18. Vulgari Proverbio dici solet: *Clavus clavum tradit*: sic quoque una difficultas viam sternit ad facilius capiendam alterius difficultatis intelligentiam, prout in praesenti difficultate videbimus, si ei insuper novam difficultatem

adjunxerimus. Nostis itaque quod cum Elisabeth gravida S. Joannem Baptistam in utero ferebat, beatissima Virgo dono sua relictam cum sponso suo Josepho ad eam visitandum per montana se receperint. Cumque in domo Zachariae appulissent, completis hinc inter Zachariam & Josephum, illinc vero inter Elisabetham & Mariam salutationum, amplexuum, & osculorum caeremoniis, mutuo inter se colloquerentur, iosephuli quoque in utriusque matris utero reclusi id est Joannes & Christus, sibi mutuo accedere, interque se familiariter agere coeperant. Unde de illo S. Lucas scribens dicit: *Exultavit infans in utero ejus*. Joannes enim, tametsi intra materni caeteris tenebras reclusus esset, indomum tamen parentum suorum divinum prorsus advenisse hospitem perspicue cognovit, & in signum jubili & laetitiae quasi tripudians exsiluit & saltavit: *Exultavit infans*. Verum contra vero S. Joannes Chrysostomus exultat, hinc saltus fuisse effectus intensi cujusdam & excelsi doloris, quem Joannes tunc patiebatur, quod adigante velut ex nimia tormenti gravitate insanens, pedibus matrem, uterum percutiebat, quasi ad egrediendum violentiam adhibens, tacitumque vocibus adversus matrem lamentabatur, utpote quae manditi doloris martyrio ipsam cruciaret. *In clausura naturae insulsa callosa, & clausis labiis vociferabatur, figurata mater dicens: Inique facis o mater, quae tardas prophetas, gestas in utero praecursorem Christi, Martyrem stringis*. Quomodo? Martyreanne Joannem vocas in utero matris existentem? Martyrium utique non est sine tormento, Christo autem nemo adeò vicinus esse potest sine gaudio. Verum enim vero Auditores date mihi veniam, ut umbris fabulosis aliquantisper utar, ut vobis ratione lux veritatis magis magisque illucescat.

19. Non dubito quin notum sit, Narcissum à Poetis representari, veluti quandam pulchritudinis perfectam idam. Hic enim polichemus juvenis simul in se unitum habuisse totum annorum jucundissimum ver, omnisque delicatae pulchritudinis Aprilem, rosam gepuram ejus tubedini comparatam veluti pallidissimam languescere, ipsumque aurum capillorum suorum collatum flavedini gloriam suam videtur potius amittere. Ad gratiositatis suae elegantiam collata ipsemet gratia omnis videbatur gratiae expertes. Accidit autem, ut fertur, quod postquam aliquamdiu fugitivus fecas sequebatur,

fuisse, sitibundus ad fontem quandam properant, dumque positis ad fontis marginem manibus, caput suum ad arida labia sua refocillando, demississet ad aquas, pulchritudo vultus & affectus ejus in uocis ei perfectè fuerit representata, dumque hanc fallacem & apparentem imaginem, veram quandam & animatam crederet esse effigiem; suspensio cum attentione in eadem obruta, attento illam considerabat, & propria delectabatur imagine, videns enim quod seipsum in gestis secundaret, falso sibi persuadebat, eam quoque sibi correspondere in affectu: nam quando eam intrabat vultu placido, ipsa quoque aquis impressa effigies benigna eum facie respiciebat, quando tremulam ei dexteram porrigebat, ipsa quoque timidulam extendebat manum suam. Uno impalescente vel rubescente, alter quoque pallidus fiebat aut rubicundus: Quando Narcissus, ut elegantis illius vultus labris proximior fieret, caput suum aut etiam se pronum demittebat, effigies illa suis quoque labris illi obviat & approximat: At verò cum vix extimam undæ superficiem ad imprimendum effigiei osculum tetigisset, mille efformantur fluctuantes gyri, in quibus velut in intricato quodam Labiryntho ignorans, an visa antea pulcherrima effigies vel verecunda se abscondisset, vel fugisset indignabunda, ad eandem retinendum manus quidem suas extendit, sed protinus evanuisse deprehendit, adeò ut nil nisi undam fluitans ditos postea passus sit cruciatus. Unde ò me miserum alte exclamabat, quidam ob propinquitatem te possidere existimo, protinus te amitto procul à me fugientem. Equis igitur me impedit ut te possideam? Quisnam desideriorum meorum obiectum ab oculis meis abripit & subducit. Certus sum quod id nec maris amplitudo faciat, nec altitudo montium, nec remota situs positio, neque vasti oceani profunditas, sed extrema undæ cujusdam superficies; Hæc sola est quæ extremè me affligit & vivacissimis me doloribus cruciat.

tatis Christi speculo, ipsummet videbat Deum incarnatum, ac proinde Franconius Abbas dixit:

Divinitus in luto tanquam imago in speculo refulget, sed nec venerari, nec amplexari, nec possidere illum poterat. Magne Dei matri vicinus erat, nec tamen vultum illum beatificum, veram scilicet paradisi effigiem videre poterat: ad assequendum enim desideriorum suorum obiectum nil præter solum matris uterum inter utrumque amantem interjectum impediēbat; quodsi aliqua inter ipsos fuisset situs distantia, qualis erat priusquam Maria è domo Nazarethana recessisset, sensus doloris adeò in eo acerbis non fuisset, sed ad obiecto amato & beatifico vicinum esse nec tamen illud videre, aut eo frui posse, hoc expressum est & ingens martyrium. Martyrem stringit. Hicce præmissis facilius sanctæ Ecclesiæ mysterium intelligemus, quando dicit: Sacrificium illud offerimus de quo martyrium sumpsit omne principium. In Sacramentum enim Eucharistiæ Deum nobis vicinum habemus, verum accidentia sacramentalia quodam quasi martyrio nos afficiunt, dum enim illum veluti cortina quadam obvelatum abscondunt, quo minus illum ibi videre aut eo frui possimus, nos impediunt. Nam nudum esse inter vestes, famelicum inter epulas, inter divitias pauperem, est quoddam tantali supplicium, qui licet ad labia usque inter aquas hæreret, siti tamen improba peribat. Unde sanctus Bernardus ait: Quod martyrium gravius est quam inter epulas esurire, inter vestes multas algere, paupertate premi inter divitias quas offert mundus. Sacerdos cubile in quo Monica febricitans & moribunda jacebat, ingreditur, sacra illi mysteria adfert, ut percipere Deum illum possit, qui ex eo quo nos prosequitur amore sacramentali dignatus est, dexteram suam extendit, ut eam pane Eucharistico, cujus magne fame laborabat, pasceret, cibo autem hoc sacramentali labiis ejus admotum, cum ab accidente supra memorato recipere & sumere prohibetur. An non hæc sancta vidua novus quidam Tantalus tibi esse videretur, quæ cum non terrenam aquam, sed panem celestem ori suo vicinum & proximum habeat, quantumvis sit famelica illiusque panis te ipeiendi cupida, attamen Deo illo quem sacramentatum sibi vicinissimum habebat, præ desiderio suo frui non permittitur. O commentum! ò martyrium! desiderii cultro in corde suo graviter sauciata patienter sustinuit. Procul igitur omni dubio in illorum martyrum choro collocari

Franch.
Abb. de
grā. Dei
in Bibl.
vet. PP.
to 2. c.
12. foll
451. co. 1.

D. Bern.
p. 1. in fest.
omnium
SS. ser. 1.
in fine.
373. A.

Orat. 1.
lib. 6.

Quoque magis doleam, nec nos mare separat
ingens
Nec via, nec montes, nec clausa mœnia portis
Exigua prohibemur aqua.

In hoc etiam propriè S. Joannis Baptistæ in materno utero etiamnum delitescens consistebat martyrium; Mentis namque oculis in humani
Paolotti Sanctorale.

Cc

cari

D. Greg.

cari merebitur, de quibus Magnus ille Pontifex S. Gregorius loquens dicit: *Quamvis occasio persecutionis desit, habet tamen pax vestram martyrium suum; quia etsi colla ferro non subdimus, spirituali tamen gladio cruculamur.* Deus autem qui retributionum & favorum abundantia perpessus arumnis correspondere, suosque Martyres premiari consuevit, circa S. Monicam monitorem se a semetipso minimè dissimilem esse demonstravit. Siquidem eo ipso, quo speciebus sacramentalibus cibari, & viatici loco provideri non potuit, aliunde idipsum liberaliter compensavit, nimirum in pulcherrimi infantuli humana specie eidem apparendo, eamque inter amplexus suos eoque fovendo, donec ei suum in ejus brachiis redderet spiritum: *Puerulus (id est Christus) eum amplectens visibiliter apparuit, inter cuius amplexus anima illa sancta volavit ad calum.*

Petr. de
Nat. in vi-
ta ejus.

20. O quam suat huic sanctissimæ matri Monicæ obligati omnes illi, quotquot in religione Eremitana filii sui degunt, imò omnes sancti servi Dei, quotquot sub vexillo & regula Magni Patris sancti Augustini Deo in hac vita militant! In Joppe mulier quædam vidua, nomine Tabitha, vel alio nomine Dorcas, ab hac vita migrat, quia verò erga pauperes magnam exercuerat in vivis charitatem, idè idem ob ejus mortem vehementer affligebantur. Nonnulli autem certiores facti sanctum Petrum in Lidda commorari, duos ad eum expedire cursores, qui eum ut in Joppe haud gravate veniret, suppliciter rogarent, prout etiam fecit. Cumque venisset Joppen subito eum in locum ubi Tabitha quiescebat, deduxerunt, quem undique pauperibus inconsolabiliter plorantibus referunt invenit. Qui omnes mox ut Apostolum viderunt, instanter apud eum supplicarunt, ut eam ad vitam per Dei gratiam denuo revocaret, utpote quam pauperum cordialissimam fuisse matrem dicebant: cuius proinde beneficiæ varia ei passim ostendebantur specimina. Unus enim dicebat: Jam non tantum lacer, sed & totaliter nudus incederem, nisi illa hunc mihi vestitum comparasset: Aliibi vidua quædam vestem qua amicta erat, ei ostendebat dicendo, hanc mihi vestem sua pecunia comparavit, propriisque manibus suis consuevit & concinnavit: *Ossendentes ei tunicas & vestes, quas faciebat illis Dorcas.* Quibus omnibus visis & auditis sanctus Petrus eam per manus apprehensam à mortuis suscitavit: *Dans autem*

Act. Apost.
9. 35.

illi manum, erexit eam. Videor mihi religionem Eremitanam audire dicentem, nisi Monica fuisset, quæ per Dei gratiam filium suum convertisset Augustinum, ego de facto non essem. Non quidem vestes quas ipsa mediantem accepit, demonstrat, sed immensam gloriam totiusque Confessorum, Martyrum, Sanctarum Virginum & Viduarum, tot religionum & congregationum Fratrum & militum, qui in omnibus mundi partibus ad majorem Dei Operis, & Ecclesiæ Catholicæ gloriam & exaltationem florent, & hæcenus floruerunt. Sic S. Johannes à S. Facundo Calicem quendam exhibebat cum hostia consecrata. S. Fulgentius in regra librorum volumina. S. Simplicianus pedum pastorale & mitram. Sanctus Leonardus ferreos carcerum compedes. Sanctus Paulus unus Episcopus Nolanus catenas quibus tamquam mancipium vincitus fuerat. Sanctus Thomas de Villa Nova verus pauperum pater, in cuculos sive buriam quibus pauperulus mendicis aurum dispensatur & argentum. Beata Rita quondam Crucifixi spinam in fronte. Beata Clara de monte falco cor Christi passione & tribus globulis in bilance mysteriorum sanctissimæ Trinitatis figurantibus pulchre insignitum & adornatum. Sanctus Guilielmus vexillum Lilia aurea referens cum galea in capite, pedes ejus autem thoracem ferreum & coronam Ducalem. Sanctus Nicolaus Tolentinus habitum stellis distinctum, in manu vero ferreum quandam ostentat disciplinam, tot denique aliorum innumerabiles sancti & sanctæ Dei, qui in illustrissima S. Augustini religione floruerunt, & in particulari religio hæc demonstrat S. Augustinum à Monica conversum, qui sub fœcia Chlamyde sua congregatas tenet viginti octo religiones, Milites quoque aliosque sanctos & sanctas, ornamenta nimirum calorum & Ecclesiæ Dei. Unde sicut S. Petrus Tabitham resuscitaturus per manum apprehendit: *Dans autem illi manum*, quod idem fuit, ac si dixisset, notavit Chrysostomus; hac manu tua multa bona contulisti in pauperes, eadem quoque manu igitur bonum recipias vitæ. Ita in die resurrectionis universalis Deus sanctæ Monicæ d'cere poterit! Circumfer oculos tuos, & vide ac considera omnes præclaras vires, quæ tuas copiosis lachrymis adaquatæ in sanctissima Eremitana religione fructum salutis suæ, cum meæ divinæ gratiæ, tum plorantibus oculis referunt acceptum: *Leva in circuitu oculos tuos, & vide*

*Q*uide, omnes isti qui congregati sunt, venerunt
tibi Filii tui de longe venient, & Filia tua de late-
re surgent. Unde ipsam Deo gratias agentem,
audire mihi videor dicebam: *Convertisti plan-*
ctum meum in gaudium mihi, nam si in vita
mortali mundum doloris mei lachrymis irriga-
vi & seminaui, nunc lachrymarum fructum mihi me-
tete conceditur, nam qui seminant in lachrymis,
in exultatione metent. Eja igitur o benignis-
sima Mater, gratiam nobis impetra, ut nos la-

chrymis tuis, quarum adhuc in mundo bona
habetur memoria, irrigati, fructus meritorios
facere, illiusque beatitudinis participes esse pos-
simus, qua Deus triplicatam tuam remuneravit
martyrium.

*Nunc nostris melius rogantem tu consule rebus,
Pro nostra melius funde salute preces:
Omnis te sexus omnisque te invocat anus,
Te quicumque vocant, omnibus affer opem*

*Maphe-
vegus
Laudens
apud
Ambr.
de S. Mari-
ca 140.
col. 2.*

SERMO DECIMUS QUINTUS

IN FESTO

S. ANTONII DE PADUA.

*O lingua benedicta, qua semper Dominum benedixisti, & cum bene-
dicere fecisti.*

*D*Eus hominem formando, omnibus
cum prerogativis & perfectionibus
dotavit, quæ ad ejus statum requi-
rebantur. Unde S. Augustinus cum
homine loquens dicit: *Quidquid quaeris in*
terra, deterius est, quam tu. Dirige, obsecro
o Auditores, oculos, ad elegantiam comæ, quæ
est in vertice capitis humani, quæ quot pilis
constat, totidem videtur opulentissimis filis au-
reis contexta & concionata. Dicite sodes, nun-
quid vertex hominis tam eleganti coma exor-
natus diademate quodam ex gemmis, & lapi-
dibus pretiosis concinne fabricato redimiri me-
reretur? Ad contendam pro cælorum orna-
mento coronam aptiorem Dii materiam adve-
nire non potuerunt, quam Berenices comam
sive cincinnos. Capilli apud puellas Palæstinæ
in taliterant pretio & æstimatione, ut auri va-
lorem superexcederent, adeo ut pro unica tan-
tum Salomonis coma comparanda ducentos si-
clos bene impensos esse existimarent. Mox ut
in sereno cæli theatro cometa quidam appare-
re, crispinatosque crines suos in auram spargere
incipit; omnem stellis gloriam admittit. Inter
omnes elegantias quibus Apollo ambrosius su-
perbit cernitur, nulla est rarior, quam sint de-
aurati flayæ capillaturæ suæ radii. Denique

coma complementum est majestatis illius, quæ
in hominis vultu pompose residere videtur. Ec-
cenim, quod si homo, ut sanctus Bernardus scri-
bit, civitas quædam est, ausim dicere fron-
tem ejus plateam esse ex argenti candore pa-
vimentatam & expolitam, vel etiam Capito-
lium quoddam, in quo honestas triumphat.
Si vultus hominis animarum quoddam cælum
est, fons ejus utique via lactea, vel etiam
Zodiaci Zona erit, cujus signa sunt indicia, è
quibus animi inclinationes prognosticantur,
& per lineas quasi per totidem vias judiciofa
astrologi cogitatio fertur ad investiganda ma-
xime recondita cordis secretata: *Frons imago*
quædam animi, mentis motum specio sua ex
primit. Insuper conspicuum illud, quod in luac. 128.
genarum compositura relucet, observate ar-
tificium, in quo per gratiosum quoddam hy-
menæum lilia & rosæ sibi mutuo desponsan-
tur, in quibus quicquid anni tempora in con-
trarium suadeant, uno eodemque tempo-
re vigorem suum habent, autumnus in po-
mis (quia genæ velut duo gratiosæ colorata
poma faciei inhaerent) & verum tempus in
floribus, quia ob jucundè rubefcentes ge-
nas vultus floribus esse videtur respersus, in
quibus admiratio velut argumentosa apsis se
circum-

*D. Bern.
in Ps. 90.
in Cant.
serm. 4.
fol. 501.
col. 1. l.*

*D. Isid. Et
Vinc. Be-
luc. 128.
c. 86 spec.
naturalis.*

circumagens, liquores gaudii libat, ut favos stuporis efformet; in iisdem quoque gratiae velut in duobus hortis delitantes flores excolunt perfectae pulchritudinis. Ad hæc nos portam esse dicerem Orientis, in qua velut in propriis cunis nasci videtur puerafcens iubilus cum risu, nisi labia & dentes fidem mihi facerent, idem os esse velut mare quoddam, in quo nascuntur, quot dentes tot margaritæ & duo coralli in duobus rubentibus labiis. Oculi dici possunt magnæ stuporem sibi attrahentes, sine quibus tota Dei fabrica esset, quasi non esset; nisi enim essent oculi, qui eam spectarent, ipsa inter ignorantiae tenebras ignota delitesceret. Toleratis Soli, qui quidam cæli oculus est, & mundi venustatem & elegantiam mox simul è medio auferretis. Imò ipsamet cæli gloria nomen suum à potentia visiva mendicare videtur, siquidem cæli beatitudo sive celestis gloria totaliter consistit in visione beata. Auditus inter quinque sensus corporeos primatum obtinet, utpote qui primo nascitur & ultimo moritur. Item qua ratione à nobis scientiæ comparati possent, nisi aures nostræ nobis mutarent auditum? Sine auditu sepultæ nedum mortuæ essent omnes virtutes. Aures nostræ portæ sunt, per quas omnia objecta sono duce ad audientiam transeunt animæ. Ad demulcendum aures Rhetorica mire laborat, ut facundiam doceat & eloquentiam. Poësis ad complacendum auribus, verbis metricos pedes præscribit, ita ut ne apex quidem per metri leges ligatus extra orbitam gradiatur, auribusque fastidium procreet. Ad subministrandam auribus recreationem, digiti in cymbalis & cytharis discursant, & venti intra fistulas cavasque arundines carcerati, per harmoniæ mouerant, ab auditu sibi comparant libertatem. Quod si deinde de odoratu, qui suam intra narium spheram obtinet, activitatem sermonem instituere velimus, perspicue Deum ordinasse videmus, quod ne hi suis quoque sint destituti oblectamentis, flores sua fragrantia animalia quoque musco & zibetio suo eisdem retereant, arbores quoque ad oblectationem eviscerantur, ut ex florace & myrtha ex eisdem emanante, ad arcendos fastidiosos odores incensorum præservativa consistat. Imò hæc potentia veluti Dea quædam honorari videtur, siquidem eadem observatur ex aromatis myrthæ & thoris & universi pulveris pigmenta excitati sunt & odores, qui

aliis soli debentur Dei suprema Majestati. Gustus quoque non minus quam alii sensus patet conspicuus esse videtur. Ut enim ejus genus per omnia fatisciat, mare se illius deborem esse recognoscit per oblatos pisces, aëra per missa volatilia, terra per illata quadripedia, arbore per enatos ab illis fructus maturos. Nulla est in terris provincia, quæ pro gustus oblatione sua non expediat acceptissima munera. Vitellius ex eo, quod in unum ferculum non expenderat plus quam viginti quinque scutorum millia, visus sibi est fuisse nimis pauperis obsequantissimus. Cleopatra in unum acetarii condimentum valorem adhibuit centum sestertiorum. Paulus Æmilius Archimachum aliquem, qui splendide mensæ fercula in bonum & concinnum redigere ordinem venerat, non minoris aestimabat, quam aliquem belli ducem, qui integrum exercitum in campis redigere novit in optime ordinatam & dispositam aciem. Veram enim verò in sancto Antonio Paduano, qui à toto mundo sanctus perithonomaum honorifice appellatur, cunctas perfectiones & prærogativas morales hæc spectabilis collocavit incredibilis ejus sanctitas, quam natura in aliis hominibus perfectiones adaptaverit Physicas. Ipse namque omnem habuit autem sanctarum cognitionem. Frontem honestatis decore apte proportionatam: Genas gratiose coloratas rubore modestiæ. Os ejus & labia nunquam aperta sunt, præterquam ad benedicendum & glorificandum suum Creatorem. Odoratus ejus nulli fuit alteri suffusus sive odoribus interitus, quam orationum incensis. Oculi ad solum Dei honorem, & proximi utilitatem dirigebantur. Gustus ejus alia non desiderabat fercula, quam quæ jejuniis & abstinentiis sunt destituta. Potentia auditis aliud nunquam recognovit objectum, quàm sacras resonaret laudes, & divinas benedictiones. Quæ cum ita se habeant, tamen lingua Sancti hujus inter omnia illa corporis sui membra perfectissima & singulissima esse videtur. *O lingua benedicta, quæ semper Dominum benedixisti. O linguam prodigiosam & immortalem. O linguam quæ potius divinum quam humanum, quid sapit De hæc igitur Sancti Antonii Paduani lingua dicturus, cum infuscentiam meam satis mihi perspectam habeam, vos rogo, curate ut lingua vestra ejus delectum silentio attentione compuncto suppleat.*

7. Gentes nonnullæ inveniuntur (si Solino credimus) linguæ profus expertes. Nonnulla gens linguæ caret. Quod Phinius confirmat, dum ait: *Alii sunt sine linguis, alii natu tantum loquuntur.* Idem de Astronomis, & Throgloditis patitur legitur. Et quidem, si id verum est, existimo quod in corpore humano nulla possit imperfectio aut calamitas hac maior aut infelicitas reperiri. Magno enim Dei dono privatus est, quisquis tali instrumento naturæ est destitutus. Quomodo enim, qui sunt ejusmodi, desideria sua exprimere possunt? Quomodo cordis conceptus manifestare? Quomodo animi cogitationes revelare? Quomodo repræsentare internarum potentiarum affectus potuerunt? Hæc ea quæ præterita sunt ita nobis proponit, ac si realiter ob oculos posita illa cerneremus. Peroratrix est voluntas, intellectus ministra, & memoriæ secretaria. Id quod mens in secreto concepit, ipsa in æris tela vivis facundia coloribus depingit. Pro necessitatis exigentia ipsa nuocat iracundiam commoveri, nunc excitat ad pietatem, mox turbatas mentes tranquillat & serenat. Hæc & similia alia encomia ad celebrandam sancti Antonii Paduani benedictam linguam mens mihi esset in medium adducere, verum perterritor ex illa mihi in memoriam revocata Titi Livii statua in præcipua magis turris Romanæ plateæ erecta, quæ ad indicandum silentii signum, digitum labiis habebat admortum, significans quod deinceps ex quo ipse tum verbo & lingua, tum calamo & scriptis locutus fuisset, nemo aliorum os aperire, aut calamum in iis, quæ historias concernunt, chartæ applicare præsumat. Cum enim lingua sancti nostri pariter in prædicatione adeo excellens, loquendi facultatem mihi interdicit, mea quæ lingua silentiæ statum imponit. Verumtamen re melius considerata aliter censeo, neque enim prædicationis sancti Antonii excellentia meâ deprecandis linguæ ejusdem sancti præconis non tantum non deterret, sed etiam ad eam dilaudandam animare debet, sicut enim claritas per approximationem umbræ magis elucet & apparet, ita malè concinanti discursus mei ruditas, ad magis declarandam eloquentiam hujus sacratæ linguæ, quæ cum tanto spiritus fervore in prædicationibus sese exercuit, minè deserviet. Uade ut a perplexitate mea tandem me eximam, dicam eum Chrysostomo *Qua tandem linguam tuam sonantem appellatione detorabos? Quæ nomine linguam tuam exornabo?*

3. Haud immerito illi linguæ sacratæ hanc linguatæ similem dixero, quæ in exitu ab Ægypto casti Israhelitæ Josephi auribus infonabatur, quam audivit quidem, sed non intelligebat: *Linguam quam non noverat audivit.* Linguam calum nimirum, siquidem & calenarant gloriam Dei. Lingua Antonii per omnes Christianitatis partes auditur quidem, verum nusquam ferè invenitur, qui esse hujus linguæ valeat penetrare certitudinem, seu qui certo dicere possit, quæ & qualis hæc lingua sit. Sunt qui illam mortuam credunt, eo quod à corpore sit separata, nec ab illa anima informetur, quæ in cælo beatis est connumerata. Alii verò ipsam vivere asserunt, siquidem in ipsa spiritus vitales aliaque vitam infallibiliter insinuantia accidentia de præhæduntur: Quicquid dixeris, hoc saltem certum est, quod lingua sit verè peregrina, atque huic nostris sæculis toti mundo obstupescenda. Peregrina inquam, quia cum aliæ linguæ vel mortis dominio subjaceant, aut ad vitæ jurisdictionem pertineant, hæc simul & super feretro jacere creditur, velut mortua, & super vitæ quadriga triumphat. Etenim tamen in prædicationum disputare nolum de genuina intelligentia sententiosus illius Salomonis Proverbi, quod dicit: *Mors est vitæ in manu linguæ.* Certum tamen est, quod si verum sit, aliquid in manu sua habere, idem esse ac absolutum habere illius dominium, negari quoque non possit, quia lingua Antonii, nusquam scilicet mortis & vitæ dicenda sit moderatrix & Domina. Quot enim per culpam mortalem mortuos Antonii lingua prædicatione sua ad vitam gratiæ resuscitavit? Quot etiam in malè operando immixtum vivaces, pungentibus reprehensionibus, & minarum levitate mortificavit? Quot per divinæ justitiæ timorem ad detestationem peccatorum & morum reformationem permovit? Quot ad præteritas dissolutiones deplorandas reduxit? Quot fuere qui reapse experti sunt beatam illam linguam in ipsorum cordibus causare hactenus Achillæ effectus, quæ vulnerabat & medebatur. Utinam in hanc vitam deo revocantur latrones ad contestandum, quod tanquam sicari prædicationis conducti affectatis venerabundi obsequii demonstrationibus vitæ suæ sanctitatem, & messorum celsitudinem veneraturos se simulant, dum se auti monetam se illi offerre velle fingunt, ferro ipsum trucidare conati fuerint, sed ita profus effectus, siquidem ipse nec muneribus se trahi aut allici, nec dolis & insidiis circum-

Psal. 80.

Hugo.

Card. ib.

fol. 215.

Prov. 18.

n. 21.

Io. Ravi.
in offic.
fol. 119.

veniri se permisit, sed sicut quondam ille se à ferro Marii & Cinnæ lingua se defendit: & sicut puer ille muræ linguæ solvens impedimenta vitam tutatus est Crassi: Ita Antonius pro sua tutela alium enssem non addidit, quam sacræ linguæ suæ, à qua se mox ad eam pungi & compungi scelerunt, ut ab huius sancti lingua uno eodemque tempore vitam experti sint & mortem, vitam quidem animæ, sceleribus suis autem mortem, utpote qui mox vitæ superioris pertæsi ac poenitentes impiam vivendi normam convertere, Deoque se reconciliare decreverunt, *Mors & vita in manu linguæ.*

Pf. 44.

4. Propheta Regius linguæ suæ proprietates explicare volens illam scribe calamo similem esse dixit: *Lingua mea calamus scribe velociter scribens.* Quæ quidem analogia valde mihi peregrina esse videtur, lingua enim loquens; à calamo qui non loquitur, sed scribit, valde est diversa. Lingua velociter currit, penna autem ad eam lentè procedit, ut vix progredi videatur. Partes linguæ ad aures pertinent, pennæ autem opera objecta sunt oculorum. Nisi forte dicatur, quod non est improbable, Davidem propheticè fuisse de Antonii lingua locutum, quæ verè penna fuit, quia ut verbum Dei, Evangelium, & fidem Catholicam in famosiores Eutopæ Provincias deportaret, velociter volavit. Lingua Antonii penna fuit, quia sicut penna sine manu non scribit, ita Antonius non fuit locutus ore solum sed & operibus. Penna fuit Antonii lingua, quia sicut Jupiter ad irigandam encausto chartam penna aquilæ cuiusdam utebatur: ita Deus ad registranda in mentibus hominum Legis Evangelicæ præcepta, usus est sacra Antonii lingua: *Calamus scriba,*

Hugo.
Card. in
Pf. 44. fol.
115. col. 4.

id est, Spiritus Sancti, quasi dicat, non loquor à me ipso, sed à Spiritu sancto, Inquit Hugo. Penna fuit, qui sicut Cytharædi pennam adhibent ad hoc, ut Musica resonent instrumenta, ita lingua Antonii in pulpitis harmonicom reddidit Davidis Psalterium, in Cathedris verò ex doctrinis Theologicis sonorum edidit concentum. Fuit penna, quia in voluminibus quæ composuit, sensatè locutus fuit. Penna quæ pavoni Junonis excidit, cæli lingua æstimata fuit, quæ Jovis minabatur supplicia: Lingua Antonii tanquam penna cælestis pœnas obitæ describere & supplicia. O quam pulchra invenitur inter hæc duo objecta proportio: Procul dubio penna fuit, siquidem dicere ipsius nihil erat aliud quam scribere: quia sicut penna quicquid scribit in foliis depictum post

se relinquit, ita quidquid lingua Antonii in medium proferebat, characteribus indelēbilibus imprimebat in charta cordium. Id quod Sanctus Basilii optimè notavit, similes effectus iustus proprios esse affirmans: *Lingua iusti in diebus credentium verba inscribit vitæ æternæ, tincta quidem non attrimento, sed Spiritu Domini.* Penna fuit, quæ Divini Verbi characteribus animos auditorum rigabat, nunc rectoris materiam exprimens, mox benevolentia, denique timoris & amoris hæres egredi deducens, siquidem in potestate linguæ suæ stare videbatur vel minus tettere, vel per seipsum & firmam fiduciam erigere: *Placidum & feracem se exhibebat, quare fiebat, ut sermo eius in bono amore & timore afficeret Auditores.* O penna tu! O lingua! O lingua scribens! O penna loquens! *Lingua ejus calamus scriba.*

5. Porro linguam sancti nostri hocceia Catholicorum aliorumque Dei timore imbutorum hominum pectoribus pepersisse effectum, nihil mirum est: At verò quod omnem educationem longè superat est, quod ubique sacrata hæc lingua maiorem inveniebat obedientiam, prout in Hæreticorum perfida peccatorum obstinatione fiebat, ibi se magis operativam esse probabat. Notum est iam Numerorum, quod numerosus Israel exercitus, qui sub Moysè & Aaron Rectonibus militabat in planitie Moab, laud procul Jericho castra metatus fuerit. Unde Propheta Balaam magnanimitatem Moysis militumque suorum generositatem sibi satis perspectam habens, congregari fecit primates & seniores Madian, eosdemque hunc in modum est allocutus: Hic cervicibus vestris imminens Israel exercitus in sinistras valde suspiciones me adducit, vehementer enim metuo, ne vos ex improbo aggrediens, omnes interficiat in ore gladii, adeo ut nullus gentis vestræ superstes remaneat, quare solliciti estote pro vobis: *Ita delicta huius populi omnes, qui in nostris finibus commorantur.* Si modum scire vultis, quo id illos facturos esse suspicor, audite: *Quomodo solet bos herbas in sua ad radices carpere.* Quasi dicat: vestris perspicue prævideo futuras misérias; nam Israel exercitus vobiscum ager sicut bos, qui terræ herbas lingua sua carpit & dimittit. Quænam est hæc à lingua bovis desumpta metaphora? Cur non utitur potius similitudine venti, ramos arborum alicujus decutientis, ejusdemque scopos per aëra dissipantis? vel fluminis alicujus, quod tardo ac præcipiti cursu suo aggeres vel flumina

infestans ac devorans, omnem à se retinam, quæ ad impediendum illius transitum ei se opponit, procul dissipat & abiecit: vel eum non utitur similitudine lupi, qui præ nimia fame in tabe actus agnellum dilacerat? Respondet Origenes: *Vitulus ore abruptit herbam de campo, & lingua tanquam falce, quacunque invenit secat.* Balaam igitur Moabitas herbæ similes futuros esse dicit, quos proinde Israelitici enfes, velut linguæ bovinæ depascunt & demerent. Unde & Origen. profequitur: *Ita & populus hic quasi vitulus ore & labiis pugnat, & arma habet in verbis.* Sed dices: Ergone exercitus Moysis Moabitas cum aliis armis non occidet, quam verbis & linguis? Sic est inquit S. P. Augustinus: *Per quod indicari videtur, quia populus Dei non tam manu & armis, quam voce pugnat & lingua.* Similiter igitur ratione, Antonius prædicando adversus Moabitas hæreses foventes, & adversus peccatores nutrites culpas & scelera pugnat, præter linguam & verba nulla alia unquam arma adhibebat: *Ore & labiis pugnat, & arma habebat in verbis.* Non tam manu & armis quam voce pugnat & lingua. Præcipue verò id in urbe Ariminensi præstitit, ubi aconitum aliasque herbas maxime noxias & venenosas protus extirpavit, quando Bonivillum hæresiarcham cum universis sibi adherentibus, qui velut noxiæ herbe illo tempore progeminare & propagari cœperant, in ipsa, ut ajuat, viridi herba extinxit: *Perjura hæreticorum dogmata luculenter confutavit.* Quis in super omnia alia loca & provincias recensere unquam poterit, in quibus lingua sua velut ense noxium hæreseos semen & perniciosum odiorum zizania radicitus extirpavit? *Profligatis tetræ erroribus, non pauci ad fidei integritatem sunt rediit.* Odiâ inexplicabilia, & implacabiles inimicitias ad pacem & concordiam revocavit. Quis unquam vidit, o Auditores, quis unquam audivit magis peregrinas alibi factas metamorphoses? lingua vertitur in pennam vel calamum, & penna in ferrum & enses seu falces ad demerendas & evellendas discordias, & hæreses extirpandas?

6. Verum enim verò quisnam est ille qui in benedicta gloriosi Paduani lingua hæc fuit prodigia operatus? Audite prodigiorum istorum auctorem ex sequenti Scripturæ loco. Staturerat Deus olim Moysen & Aaronem ad Pharaonem ablegare, ut ab eo sollicitarent populi Israelitici liberationem, ne illos deinceps sub servitute iugo & crudelitatis tyrannide expressos & angariatos

teneret. At verò observetis velim verba quibus eos alloquitur: *E, o ero in ore tuo, & in ore illius* Exod. 4. 15
q. d. Non est quod finitum hujus rexitum formidetis. Ego ero in ore vestro, ego ipsemet linguæ vestrae iofidebo. Cur non potius eis Angelum quendam assignat, qui eos instruat, atque ad Regem illum ad hoc, ut divino præcepto non contradicat, disponendum, terminos illos plusquam Rhetoricos suggerat & subministret? Num forte is ad hoc munus instructoris obeundum non sufficeret? Scio equidem, quod in tot aliis obviis casibus longè majoris momenti & ponderis, Angelorum operâ usus fuerit, cur nunc quoque non eorum obsequio & ministerio utitur, sed potius ipsemet utriusque linguæ dirigendæ assilire decrevit? Fortè idèd, quia ut dicit Salomon: *Hominis est animam præparare, & Domini gubernare linguam.* Procopius opinatur, quod cum lingua Moysis balbutiens in eloquentem & facundam linguam transmutari debuerit, Deus expressè demonstrare voluerit, idipsum particulare Dei opus esse, ideoque Angelus se huic rei ingerere noluerit: *Non Angeli, non creaturae, Creatoris est novus formare linguas.* Porro linguam Antonii in pennam & enses transmutatam fuisse clarè ex affectibus videre licet, siquidem lingua ejus nunc loquitur, nunc scribit, nunc dimittit: Modò enim Fidem prædicat, mox Christi Evangelium auditorum suorum cordibus inscribit, demùm verò ex jam sopitis & superatis discordiis palmas reportat, atque de hæresibus dissipatis gloriosè triumphat: Et quid inde aliud arguere possumus, nisi quòd Deus ipse non verò Angelus linguam ejus direxit & gubernavit? *Non Angelus, sed ego ero in ore tuo.* O lingua benedicta quæ sedes & residentia fuit Dei illius, quem celorum vastitas capere non potuit: Quid mirum? Auditores, si funesta mors pedem suum linguæ huic immittere non potuit, si illam is qui vitæ auctor est, inhabitavit?

7. Etenim ab illa exclamatione quam S. Bonaventura circa hanc linguam fecit, satis perspicuè consequitur, illam plus divini in se habuisse, quam humani. Dicit enim: O lingua benedicta quæ semper Dominum benedixisti, & eum benedicere fecisti. Porro mox ut natus est S. Joannes Baptista, decrepitus ejus Pater & Sacerdos Zacharias suppellectilem scripturam sibi adferri jussit, & atreptâ pennam nomen quod infantulo sibi nato imponi decreverat, in chartam exaravit: *Et postulaus pignillum scripsit dicens: Joannes est nomen ejus.* Palladius

Thom. de
Truf. in
vita S.
Anton.

chra admodum & ingeniosa est observatio, quam super hoc factum sibi formatur Origenes. Dicit enim linguam hujus Sacerdotis antea mutam fuisse: *Eris tacens & non poteris loqui.*

Id. n. 20. Mox verò ut loquelam recuperavit, lingua ejus ex humana in divinam est transmutata. *Humana esse desuit, & transit in sortem Divinam.* Ergone sermo linguæ conditione manifestat? (Certum id est, nam qui de celo loquitur, & qui de terra est, de terra loquitur. Qualis igitur sermo Zachariæ fuit? Prima verba quæ post recuperatam sancti facultatem formavit & expressit, benedictiones fuerunt, & laudes quas Deo pronuntiavit: *Apertum est autem illud os ejus, & lingua ejus & loquebatur benedicens Deum.* Lingua ejus Deum benedicit, igitur divina est, ut argumentatur Origenes: *Humana esse desuit & transit in sortem divinam, nimirum quando loquebatur benedicens Deum.* Cum igitur Seraphicus Bonaventura exclamet: *O lingua benedicta quæ semper Deum benedixisti*, quis negare audebit Antonii linguam Divinitatis titulum majori sibi jure vindicare, quam linguam Zachariæ? Hæc enim semel vel bis Deum benedixisse reperitur, sacra autem Antonii lingua cum quovis tempore, omni hora & momento sine intermissione benedixit & deprecavit: *semper Deum benedixit.* Lingua non humana sed divina, ideoque cum S. Petro dicere possumus quod sit effecta divina conjors natura.

Ibid. n. 46. 8. Vocavit Deus quondam Jeremiam magnum illum Prophetam eique promisit, quod si conaretur separare pretiosum à vili, os futurus sit Dei: *Si separaveritis pretiosum à vili, quasi os meum eris.* Quidnam per hanc Prophetæ factam promissionem intelligit, quando dixit: *Quasi os meum eris.* Non videntur Explicatores quoad hoc satis bene convenire. Hugo Cardinalis putat idem esse quod *Mihi familiariter & inseparabiliter adhærebitis.* S. Hieronymus, S. Theodoretus, S. Thomas & Lytanus: *Eris mihi familiarissimus.* Alii exponunt: *Quasi os meum eris, id est, dabo tibi inter Prophetas aliquid eximium, nempe ut assidue stes ante faciem meam eoque te libenter aspiciam, ut quotidie donis singularibus ornem.* At vero S. Joannes Chrysostomus dicit per os Dei propriè intelligendum esse Verbum incarnatum: *Quasi os meum eris, id est, os Dei, quasi Christus & similis Christo, qui est os Patris & verbum Patris.* Omnia igitur hæc præmia Deus Jeremiæ concedit, si superius memorata probè executus fuerit, & quibus præ-

mium est, quod os & lingua ejus in os & linguam Divinam commutabuntur. Os Dei, hæc igitur vidimus indicium qualitis Domini: Videamus nunc quamnam Prophetæ ad præmium illud comparandum facere debeat indutiam, cuius præcipue operi hoc sine præcipue debeat incumbere: *Si separaveris pretiosum à vili.* Fortè vult Deus ut Prophetæ hoc separaret ab utricus? Rosas à spinis? a fratribus vinum? Triticum à palea? aurum à luto? gemmas à saxis? Rupertus Abbas Turicensis: *Pretiosum à vili, id est, verum à falso.* Quidnam, obsecro, Catholica Fide pretiosius esse potest aut veniat Lingua autem Antonii prædicationibus hanc separationem fecit? Igitur debebat illi promissum Divinitatis præmium. *Quasi os meum, id est, lingua Dei eris.* Lingua quæ animam in Dei æstimatione adeo pretiosam, ab hoc mundo adeo vili & abjecto separat, dicendo meritis est lingua Divina. Dicite sodes, quod fuerint inventæ animæ, quæ hac lingua prædicante relicto mundo religioso statui, & Dei obsequio se dedicant? Ecce igitur illum in Dei linguam transmutatam *Quasi os meum eris.* Tunc certe fuerit anima, quæ mediante sacra Antonii lingua à vili statu peccati, sensualitatis, avaritiæ, superbici, odii, aliorumque similium malorum separatæ fuerunt, ut earum numerus penitus explicari nequeat. Sufficiat obiter insinuasce Scitavimus quendam pessimæ vitæ, corruptissimorumque morum hominem, quem pro Christi fide Martyrem effecit. Taceo pessimos illos scarios, quos licet non minus iniquitate quam ferro armati essent, ad penitentiam rediit. Petras eo viginti duos latrones, quos in unico duntaxat cum illis habito colloquio a latrocinio suis contraxit & convertit. Sed dicite, nunquid vultis Benevillus hæretarcha mille aliis sceleratis æquivalere? Et tamen hic per linguam Sancti nostri ad hæresin detestandam & amplectendum Evangelium permotus fuit. Unicus Ezechiæ Tyrannus Paduanus, nunquid quoad miriam, cujus author erat, decem millibus æquiparandus erat? Et tamen hic per Antonii confectiones compunctus visus est, suspensus ad colulum fune lacrymabundus & contritus ad pedes Sancti jacere prostratus. Quid igitur prohibet quod minus hoc Enthymema formemus *Lingua Antonii separavit pretiosum à vili.* Ergo lingua Dei est.

9. Et quidem si consequenter hanc notandam satis præobratam esse existimetis, non ingratum vobis futurum spero, si illam alio quodam

2. Petr. cap. 1.

1or. 15. 19.

Hugo Card. ibid. fol. 210. col. 4.

Sanchez apud Cornel. à Lapi. de ibid. D. Chrys. or. 11. s. contra Iudæos.

Scripturæ loco corroboravero. Nostis igitur Christum in Evangelio suos interrogasse Apostolos, quidam homines de sua persona arbitrentur aut sentiant: *Quem dicunt homines esse filium hominis?* Hic respondit: *Alii Joannem Baptistam, alii autem Eliam, alii verò Ieremiam, aut unum ex Prophetis.* Et postea subiungit: Vos autem qualem de me conceptum efformastis? Quid dicitis? quem me esse arbitramini. Placuit mihi à vobis explorare aliorum iudicium hominum, nunc quoque curiosus & cupidus sum investigandi arbitrium vestrum. Respondete: Vos autem quem me esse existimatis? Verum, obsecro te, ô Domine, condona inurbanitatem meam, nam desiderium sciendi ad interrumpendum sermonem tuum me urget. Peto igitur à te ô Domine, nunquid discipuli tui veri homines sunt? Quis dubitat? Jam jam interrogasti: *Quem dicunt homines?* quod si illi quoque sub numero hominum continentur, cur postea subdis: vos autem *Christe* quasi ipsi inter homines censeudi non essent? *An discipuli non erant homines?* Abulensis punctum difficultatis hujus tangit, & respondet: *Ad ostendendam dignitatem Apostolorum, quia illi non erant ut homines, sed ut Dei.* Homines quidem erant, sed Deificati. At vero in quonam Divinitas hæc suam habet originem? Fortè ex familiari conversatione cum Christo qui verus Deus erat? Nequaquam; sed ex sermone quem protulerunt prædicando non tantum humanitatem, sed etiam Divinitatem Verbi incarnati, prævidebat enim quod dicturi essent: *Tu es Christus filius Dei vivi*, unde sibi divinitatem compararunt: *Quia aliquid de Christi Divinitate sentiebant.* Alias autem turbas Ideo turbas vocavit homines, quia de Christo solum sentiebant esse hominem. O igitur lingua Antonii sacratissima quæ Deum toties ac tam frequenter in plateis & compitis, in Cathedris, in oppidis, in Ecclesiis, in choro ac pulpitis publice prædicasti, laudasti, glorificasti, quid non humanitatis sed Divinitatis titulum iuste promeruisse censeberis? valeat ergo consequentia hæc. Ergo lingua Antonii lingua Dei est.

10. Accidit quoddam Sanctus per urbem Podiensensem transiens obvium habuerit certum quandam Notarium, virum tum ob licentiosam vitam, tum ob inordinatam conscientiam valde famosum, coram quo servus Dei humiliatus profundam ei fecit reverentiam: Cum autem peccator ille ab eo per contemptum se derideri existimaret, iratus dixit ad Sanctum: *Nisi time-*

rem iram Dei, gladio te percuterem, quoddam me ridiculum facis. Noli quæso irasci, respondit Antonius, nam ego te ideo veneror, quia prævideo Præclarum te Martyrem fore, prout te ipsa postea factum est; Nam idem abiens ad prædicandum Sataenis, Christum esse verum Deum & Dei filium: Mahometem autem esse filium Sathana & perditionis, Martyrium intrepidè sustinuit. Lingua Antonii futura prædicit, facta Prophetissa. Id quod scribente Isaiâ Divinitati proprium est: *Annuntiare quæ ventura sunt in futurum, & sciri quia Di estis vos:* Manifestum igitur est linguam S. Antonii quiddam Divinitatis participasse, ex hoc Enthymemate: Lingua Antonii annuntiabat quæ ventura erant. Ergo lingua Dei est.

11. Nulla inventiri potest creatura præsertim corporea, quæ in uno eodemque instanti in pluribus locis esse possit: Soli enim Deo facultas hæc reservatur, cum enim sit infinitus, nec tempori commensuratus, nec loco circumscriptus, non solum simul & semel pluribus locis & ubique operationum suarum efficaciam adest: verum etiam nullus est locus vel spatium, quod esse suo non adimpleat. Optime idiplum Propheta cognovit, dum ait: *Si ascendero in calum, tu illic es, si descendero in infernum, ades.* Verum enimvero lingua Antonii in hac particulari conditione quiddam Divinitatis suo modo participare videtur, nam sæpius in uno eodemque temporis puncto in pluribus distinctis, & procul distantibus locis deprehensus est fuisse operatus, sic namque in monte Pellulano simul & semel uno eodemque tempore, auditus est in pulpito prædicans, & in choro Conventus sui cum fratribus Psalmos decantans: Eodem tempore & le-

12. Gregorius IX. Summus Pontifex Concionem Sancti nostri auscultans, tum ob dicendi facundiam, tum ob doctrinarum suarum dispositionem, tum denique propter exactissimam scripturarum notitiam adeo vehementi admiratione affectus fuit, ut eum Arcam appellaret Testamenti. At merito quidem: Quia quemadmodum ex arca cælestia dabantur oracula, ita Antonii lingua Divina mentis aperiebat arcana. In arca lex recondita erat: Lex quæ erat sacrata Antonii lingua. Nam si, Lex jubet ea quæ faciendæ sunt, prohibetque contraria. Cic. lib. 1.

Io. de la.
Haye in-
vita S.
Ant. c. 9.

Itai. c. 4.

Ps. 132.

Io. de la.
Haye in-
vita ejus
c. 16. &

Laur.
Sur ibid.
Thom. de
Trus. in
vita ejus.
in virid.
n. 148.

Demost. a
pud Max.
ser. 18.

Hæc quoque commendat bona, mala vero detestatur: exhortatur ad virtutes, & vitia prohibet. Lex Dei divina imponebat præcepta: Antonii lingua superna publicabat mandata. De lege Demosthenes scribit: *Ut corpus animâ carens cadit, sic civitas nullis administrata legibus everitur.* Quot enim animæ in æternam fuissent perniciem præcipitæ, nisi ab hac lingua regulatæ fuissent? In arca virga collocata erat: Virga quoque Antonii lingua fuit; sicut enim virga Moysis petram percutiens aquas desideratas extraxit; ita quoque lingua Antonii ex lapideis peccatorum cordibus abundantiam elicit lachrymarum. Sicut virga uti Ephrem Syrus scribit: *Confudit omnes incantatores, & reliquos maleficos Egypti;* ita lingua Antonii peccatores confudit & convertit hæreticos. In Arca Manna conservabatur: Manna quoque erat lingua Antonii; Nam sicut Manna omnium gustui conformabatur, ita hujus linguae sermones, & exhortationes, uniuscujusque Provinciæ accommodabatur auditui, quando nimirum Summi Pontificis jussu Romæ variarum nationum peregrinis prædicans, singulis planè intelligebant idioma nationis suæ in quo & nati & educati fuerant. Unum Manna omnes edebat sapores, una lingua omnia mundi idiomata pronuntiabat. Quod si igitur S. Antonius per Diploma Gregorianum declaratus est esse Arca Testamenti, pariter linguam suam legem, virgam, Manna. Denique linguae filii Dei legem Evangelicam instituentis & promulgantis similem fuisse concludere oportebit; quasi virga lingua eadem operata est prodigia revocando defunctos de morte ad vitam, & quasi manna cœleste satiendo mentes, auscultantiumque famem verbi cœlestis & Divini pane pascendo. Ergo lingua Antonii lingua Dei est.

Io. de la
Haye in
vita ejus
c. 15. &
Thom. de
Trus in
vita ejus.

Matth. 8.
27.
Luc. 8. 25.
Marc. 6.
49.

13. Etenim lingua Sancti nostri in hoc solum Christi linguae dissimilis nonnullis videri posset, scilicet quod in maris vasto theatro nulla operatus fuerit miracula, sicut Christus quando tempestates sedavit: *Facta est tranquillitas magna in mari;* aut quando undarum instabilitatem per plantas Petri & proprias stabilem reddidit: *venit ad eos ambulans super mare;* quæ omnia dignoscuntur fuisse effectus à Redemptoris nostri lingua producti. Verum decipiuntur quotquot hanc opinionem imbibuerunt. Audire igitur Antonius summo pede in maris Adriatici littore cunctos ad se pisces advocat, etiam illos qui Adriatici maris littora legere non solebant,

peregrinos pisces; qui omnes ad eum auscultandum eique obediendum promptissimi accurrerunt. Quibus omnibus Antonius velut rationis compotes fuissent, concionari coepit, & dicere. Accedite ò creaturæ Dei, & nolite quicquam timere nec escarum fraudes, nec rerum insidias, nam Verbum Dei, quale est quod ego vobis sum prædicaturus, non auferet occurrentiam, sed eandem potius dat & prolongat. Præterquam Deus vobis donaverit hoc, quod est. Esse vivens, insuper nobilis hujus elementum habitationem pro vestra securitate vobis assignavit, in quo securi prorsus degitis à terra tutissimi, à turbulentis aëris, nec non & a cæli luminibus. Pascuorum vobis abundantia non deest, & omnimoda fruiiini libertate. Vultum quoque est quod in alto mari obinetis dominium; quod si vos alii offendere quærant, alii præditi estis ad fugiendum, atque ad abscondendum vos loca refugii. Quapropter *Laudate Deum, & benedicite eum in æternum.* Memento te quod tempore vindictæ Divinæ a cæli supplicii exempti fueritis, & veluti saluum quoddam conductum in diluvio universali habueritis. autem sic Creaturæ aliæ, quæ velut a calumiarum exercitibus obsessæ inter medias tempestates miserabiliter & infelicitèr naufragantes, inter mortis horrores vitam suam perdidit. Ac proinde vos qui permansistis illi *Laudate Deum, & benedicite eum in æternum.* Vobiscum ò Balenæ & Cete grandia loquor, qui montes in mari formatis, & in squamosa gente Gygas estis; nulla ad vos capiendos inveniri retia possunt, ac proinde eo modo in mari degitis, sicut magnates in terra; Nullus est qui vobis legem præscribat, aut vos non formidet; Nullus Dominium quod in mari obtinetis impugnat, nec est qui vestra in mari itinera interceptat, aut impediatur, ipsumque mare gratulati sibi videntur, quod immensam molem vestram in suam sui amplitudine hospitio excipiat. *Laudate Deum, & benedicite eum in æternum.* Vos ò Delphini, qui ex instinctu naturali humanum idioma intelligitis, inter alios Oceani habitatores adeo veloces estis, ut nullus qui vos in motu æquatur inveniri possit. Vos Astrologi cælis, qui impetuofas, aquilonarium ventorum violentias prævidetis, vestra tripudia tempestatum maritimarum certissima sent prognostica: cæretis omni felle, quod choleram in vobis accendat, ideoque naturaliter placidi estis acque mansueti, nec anni vitæ vestre brevitate aliquam

quam recognoscunt; atque ideo *Laudate Deum, & benedicite eum in aeternum*. Magnum quoque est quod vos ò Morenæ possidetis privilegium, qui cum venenosissimis serpentibus amicitiam iniistis, ideoque ab illo nequaquam contaminamini; verè in pariendo quovis mense fecunditas, à quovis alio piscium genere magnam pareretur invidiam, si ad illam cognoscendam capacia essent. Non habetis in specie vestra masculos, qui vobis prædominantur, Domini estis & vestri ipsiusmet gubernatores. Una spina dorsi, cultri loco vobis servit, quo filum insidiosam escam portans à vobis præscinditur. *Laudate igitur Deum, & benedicite eum in aeternum*. Vos quoque Polypi, sive Polypedes, ad pedum vestrarum multitudinem reflectionem facite, quos natura vobis addidit; ut per molles & liquidos Oceani campos libere oberrare possitis; hanc vobis Deus donavit prerogativam, ut si escam hami prædati hamo vicissim cedatis in prædam, facile vos ab ejus aculeo liberare valeatis. Adhæc ut securi esse possitis, ne undarum procellæ in arenam vos projicientes, in arida piscatoribus in prædam relinquant; natura provida mater vos scopulis occurrentibus ut affigatis sollicitè vos edocuit, donec tempestas in tranquillitatem commutetur; & tamen vobis Carabi insidientur, nunquam tamen inter vos prælum committitur, in quo victores non evadatis. Atque ideo *Laudate Deum, & benedicite eum in aeternum*. Hic quoque adeste Barbatuli Mollusci, qui gustum delicatissimum subministratis hominibus, neque vescimini cibis vulgaribus & grossis, sed perfectissimis corallis in profundiori maris sinu enascentibus. *Laudate Deum, & benedicite eum in aeternum*. Carpiones item quibus terra & aqua mensas præparant. *Laudate Deum, & benedicite eum in aeternum*. Sepiæ quæ aquas sanguinis vestri atramento turbatis, ne à piscatoribus investigari aut inveniri valeatis. *Laudate Deum, & benedicite eum in aeternum*. Ostrea denique rudi & scabrosa cortice armata, locusta impenetrabili amictu vestita; Testudines quoque quæ amplam habetis domum vestram in dorsis vestris circumferendi facultatem, *Laudate Deum, & benedicite eum in aeternum*. Tandem verò discursu suo, quem ad congregatos pisces habuerat, hunc in modum terminato, pisces qui muti sunt, caput suum inclinantes affirmativum dedere signum, quo se divinæ huic linguæ promptè pariteros esse contestabantur, ac tandem undis sese de-

novo immergentes cum gaudio & lætitia disparuerunt. Adhæc sicut mare præceptis à lingua Christi enunciatis contradicere non potuit, ita quoque ipsummet mare, linguæ D. Antonii, haud secus ac si divina fuisset, sese obsequiosum exhibuit, efficiendo ut numerosa piscium familia, ad Sanctum in litore stantem accurat, eundemque attenta aure ausculet.

14. O quot sunt hujus linguæ prodigia, quæ divinarum benedictionum egregium fuit instrumentum! O lingua benedicta (exclamavit olim Seraphicus Bonaventura) qua semper Dominum benedixisti, & alios benedicere fecisti, nunc apparet quanti meriti fuisti. Quod si sancto hæc viro appetitis campis prædicante Dæmon per excitatam horrendam ventorum, aquarum, gradinum, tonitruorum & fulminum tempestatem efficere nequit, ut vel una pluvie Thom. de imbricosæ aut gradinis stilla super auditores Trus. in magno numero circumstantes decidat, id ipsum vita ejus. linguæ adscribat Antonii, Qua semper Dominum benedixit. Quod si ad instar linguæ magni Eliæ (de qua Chrysostomus scrm. 2. de Helia dicit: *Clavis cali fuit lingua Eliæ, jubet enim & clauditur calum; orat postmodum & aperitur*) in territorio Paduano Cæli prout protulaverit necessitas clausi, pluvias prohibere videantur: mox vero aperti in commodum agrorum salubres aquas videantur diffundere. Id totum adscribat linguæ Antonii: Qua semper Dominum benedixit. Quod si à Canonicis Lateranensibus ad gloriosa Francisci vexilla transiens à quodam hisce verbis illusus: Abi, abi quia sanctus eris: ipse modeste respondit: Quod si hoc unquam audieris, Dabis gloriam Deo, prout tempus & experientia deinceps monstravit; adscribendum hoc est linguæ Antonii: Qua semper Dominum benedixit. Quod si Antonius gloriosum Doctorem S. Thomam de Aquino, qui per longam stellarum observationem ensen fabricavit Philosophicum talis temperatæ, ut incudem quandam in duas potuerit diffundere; si inquam hunc Doctorem Angelum secutus ferrea petulantium & facinororum peccatorum corda emollivit, eadem ad veræ perfectæque contritionis actus reducendo; tribuatur id totum linguæ Antonii, Qua semper Dominum benedixit. Quod si mulier quædam in Franciæ regno Verbum Dei à S. Antonio prædicatum audiendi percupida & Claud. Parad. I ab hoc pio opere repugnante marito impedita, in sublimiorem domus suæ locum ascendens, de

de symb.
Heroticis
f. 62. apud
Ant. Ric-
ciar. in
Com.
symbol.

Concionem Sancti distincte audivit, & perfecte intellexit, licet à Sancto esset duorum milliarum spatio remota: Cum ad duo millaria abesset locus ille, vocem viri Dei prædicantis audivit. Id lingue Antonii tribuatur, Quia semper Dominum benedixit. Denique tot ab hac lingua parata fuere divina prodigia, ut merito dici hæc lingua possit consors facta omnipotentie divinitus.

Lib. 9. de
Civitat.
15. c. 5.

15. Sanctus Pater Augustinus de Benignitate Dei nostri loquens, Deum breve aliquod medium viamque compendiosam adinvenisse dicit, qua nobis suam participare Divinitatem possit: Beatus & beatificatus Deus præbuit compendium participanda Divinitatis sue. O felices nos, si viam hanc ad finem adeo gloriosum & dignum consequendum valde opportunam assequi possemus. Videmus igitur, num fortasse in Scriptura facta aliquod invenire possimus ejus indicium. Et quidem ni fallor tale quid in exodo nobis occurrit; Ibi namque legitur, quod cum Deus firmiter statuisset, ut Moyses eum Pharaone locuturus eundem conveniret:

Exod. 6.
30.

Loquere ad Pharaonem Regem Egypti omnia quæ loquor tibi, is se excusaverit dicendo, se ad id munus inaptum esse, siquidem ad hoc ut quis adeo magno & præpotenti Monarchæ loqui ausit, requiratur, ut sit orator aliquis magnæ qualitatis & experientiæ, ejusmodi autem conditiones in se minime se recognoscere, cum sit lingua balbus & blæsus: En incircumcisi labii

Ibidem.

ego sum, quomodo audiet me Pharaos? Itane? inquit Deus, adeone humiliter de persona tua sentis? Ita vilem te aestimas? Ex nunc Divinitatis meæ nomen mereris: Ecce constitui te Deum Pharaonis. Estne possibile quod per unam humilitatis tanta obtineatur excellentia? seu quod viro adeo humili Divinitas attribueretur? Imo vero, hic est stylus Dei ordinarius; neque enim est opportunius & efficacius medium, nec via securior aut compendiosior ad impetrandum à Deo nescio quam Divinitatis participationem, quam humilitatis actus exercere. Id ipsum S. P. Augustinus inferre volebat, quando ait: Deus præbuit compendium participanda Divinitatis sue. Ita Rupertus Abbas

Lib. 7.
Cod. 26.

Tuientis hunc Scripturæ locum exponit: Quoniam cum Pharaone dimicare & cum Regibus conficere te indignum dicit, atque hoc modo usque ad novissimam terram te deprimis: Ecce ego sustollam te super altitudinem nubium, faciamque te Deum. Porro gloriosus Sanctus noster

iter aliquando faciens vespertini in monasterio quoddam alienæ Religionis devenit, ejusdemque Patres pro exhibendo sibi hospitio & charitatis obsequio imploravit, quod & promptis animis ab eis actutum præstitum fuit. Religiosi autem illi ex aspectu, incessu, moribus & loquendi modestia satis advertebant, ipsum non vulgarem quendam virum, sed virtutibus præstantissime ornatum esse, eundem ut spirituali quodam sermone coram illis habito communitatem seu familiam ipsorum dignari vellet, instantissime rogant. Quid hic facies o sancta & facunda Antonii lingua, Patres illustri religiosum istud à te præstolantur obsequium, ut ex tua facundia & spiritu, qui te inhabitat, abundantia consolationem aliquam hauriant. Ad quid igitur te resolves? Devota ipsorum petitioni non condescendere, inexcusabilis erit inurbanitatis tuæ actus, si potes qui se tibi tanto cum affectu exhibere benevolos & charitativos. Audite igitur, Auditores, qualem tandem resolutionem benedicta hæc lingua coepit. Non sum, inquit, ejus qualitatis, & eruditionis, cujus me esse existimatis. Idcirco sum, & linguam habeo simili exercitio passus inhabitabilem. Sum omnium fratrum Religionis meæ facile infimus; ac proinde modestus, quo potius ob inidoneitatem & incapacitatem meam, superiores nostri officii rationibus magisque domesticis mollicis monasterii me applicuerunt. Dixi, quod in monasterio occupatus semper extitit in lavandis quadris & pueris, atque in verrando cœnobio potius quam in literarum studiis. Faciamus itaque hoc loco aliquam iater Antonii & Moyses linguam comparationem. Moyses Pharaonem alloqui reperiit, quia verè & realiter in lingua sua pauperatur defectum. Et incircumcisi labii ego sum. Lingua autem Antonii docta, facunda, & eloquens erat, & tamen ad loquendum lecterhortandum se ignorantem proficerebat & inidoneum. Responso quam Moyses Deo dedit, veritatis actus fuit, quod verò Antonius respondit, humilitatis effectus extitit. Moyses per veritatis expositionem loquendi defectum manifestavit, Antonius autem sub specie ignorantie virtutem humilitatis abscondit. Denique Antonius ut humilem se demonstraret, vilis aestimari voluit & ignorans. Unde D. Gregorius magni sententia: Beati milites dum se dejiciunt, ad Dei similitudinem assumunt. Lingua Antonii incomparabiliter plus & magis

præ lingua Moysis se familiavit, quos igitur Divinitatis participationem ei denegabit. Veram eheu quam differentem linguam meam invenio à lingua gloriosissimi Patris Antonii. Hæc enim eloquens erat & indefessa, mea autem utpote ex sermonis prolixitate delassata & fatigata ad ulterius dicendum idoneam se & inhabilem declarat. Unde de bonitate vestra futuram spero, ut mihi modici temporis spatio respirandi facultas concedatur.

P A R S S E C U N D A.

16. Hucusque de lingua Antonii egimus quoad esse & operari illius temporis, qui vivus erat; superest ut etiam ad eandem quoad tempus mortem consequens reflectio nem faciamus. In qua quidem prodigium quoddam observo per tot annorum centurias observatum, quod certe toti mundo ingentem stuporem conciliat; scilicet quod in hodiernum usque diem illa, intacta & incorrupta servetur, haud secus ac si viva esset. Tempus omnia devorans atque paulatim consumens, nullo ad damnum aliquod illi adferendum dentes habet. Mors quæ omnia disperdit, ad eam incinerandam vires non habet. At verò videamus obsecro, an hujus incorruptibilitatis, aliquas penetrare causas valeamus. Et quidem in primis reperio, quod Cor Germanici in mediis flammis positum comburi non potuerit, obstante potentissimo quodam veneno quo erat infectum: Lingua Antonii nullo quodam fuit toxico aut veneno imbuta, sed suavissimo halitu, qui ex dulcissimi pueruli Jesu, quando illum iotra ejus brachiorum amplexus constringebatur, infantilibus blanditiis demulcebat, exspirabatur, condita fuit, atque ideo intacta & incorrupta conservatur. Lingua Antonii è diametro opposita fuit linguis animalis illius, quod in Hispaniarum Provinciis invenitur, & Xiphia appellatur, quod linguam habet adeo duram, ut quod alia animalia dentibus faciunt, ab eo per linguam fiat: at verò ubi animal idem mortuum fuerit, quavis cera aut herba eadem lingua mollior & fragilior efficitur; de qua proinde Opianus scripsit:

Verm Xiphiam quidem ubi reliquerit spiritus
Statim ipsi etiam ille commoritur validus
gladio

Ipsoque arma cum Domino exstinguitur &
reliquitur
Os imbellis.

Lingua autem Antonii qualis in vita fuit, talis quoque in morte perseverat, nunquam à semetipsa variat, nunquam putrescit, sed vita semper perseverat. Corruptibilitas & mors effectus sunt peccati: *In pulverem reverteris: Et per peccatum mors.* Et sicut Theologi docent: *Corruptio infligitur à Deo per peccatum.* Ubi igitur effectus non deprehenditur, causa quæ non reperitur. Cum igitur lingua Antonii incorruptibilis sit & immortalis, signum valde manifestum, quod nulla prorsus culpa fuerit contaminatus. S. P. Augustinus in ea est opinione, quod si Adamus divinum non fuisset transgressus præceptum, suamque innocentiam conservasset, immortalis futurus fuisset: *Deus hominem fecit, qui quamdiu non peccaret, immortalitate regeret, ut ipse sibi author esset, aut ad vitam, aut ad mortem.* Et S. Thomas de Aquino: *Inerat anima vis quædam supernaturaliter divinitus data per quam poterat corpus ab omni corruptione præservare.* Argumentemur igitur nunc ab effectu ad causam, scilicet: Quod cum videamus linguam Antonii inalterabilem præservari & incorruptibilem, credamus necesse sit, ipsum Innocentiam statum perpetuo conservasse, nullumque ab eadem sancta lingua verbum iniquum emanasse, quod vel venialiter divinis præjudicare præceptis potuisset.

17. Mira profecto res est, quod Dæmon Job invictum illum patientem à pedibus ad verticem usque totaliter putredine cooperire potuerit: *Percussit Iob ulere pessimo à planta pedis usque ad verticem capitis.* Job. 27. Lingua tamen sua intacta permanente: *Derelecta sunt tantummodo labia;* Job. 9. 20. vel ut alii legunt: *Lingua circa dentes mors.* Et quidem nonnulli illud singulare quoddam Diabolici spiritus stratagemata fuisse opinantur, eo collimantis, ut nimirum per linguam occasionem præsentanciam haberet offendendi Divinam Majestatem. Alii autem exultant, Dæmonem linguæ nullum conciliare nocivum, aut eam contaminare potuisse, eo quod fuerit instrumentum earum benedictionum, quas Deo quotidie pronuntiabat: *Dominus dedit, Dominus abstulit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum.* Job. 1. 21. Cur igitur gloriosi sancti nostri lingua Deum continuo benedixerit, & ab aliis bene-

dici curat: *Lingua benedicta, qua semper Dominum benedixisti, & alios benedicere fecisti*, inquit Seraphicus Bonaventura: consequenter non minus quam lingua patientis Jobi ab omni debet putredine illata & intacta conservari, as firmante S. P. August. in Job: *Lingua qua Deum maledixit, semper minuitur, qua Deum benedixit, semper augetur.*

Io. Bapt.
Fulg. l. 4.
& Andr.
Ebor. de
liberalib.

18. Olwaldus Britanniae Rex erga pauperes & inopes summe fuit beneficus & charitativus; nam *Quotidie ad se in atrium miserorum confluentiam alere solitus erat.* Accidit autem quod die quodam cum egenorum multitudo Eleemosynarum copiam superaret, & dispensator idipsum Regi una cum Adriano Episcopo Liodensarum mensae accumbenti referret, & ex dicto dispensatori praeceperit, ut omnes epulas quibus mensa regia accumulata erat, pauperibus mendicis dispensaret una cum patinis argenteis & aureis, in quibus ad mensam illatae fuerant; eaque omnia propria dextera regia e mensa sublata ministris suis consignavit. Tunc Praelatus assideas manui illi benedixit, eamque osculatus est dicens: *Nunquam inveterescat hac manus.* Ex quo factum est, quod post longam annorum mortem ejus subsequendum seriem manus illa in sepulchro incorrupta & veluti etiam viva fuerit inventa. Hinc ajunt adhuc integram in monumento illibatamque ostendi. Porro id quod manus Regis hujus erga pauperes & egenos praestabat per cibum corporalem, idemmet Antonii lingua per verbi divini cibum spirituales erga miseris animas peccatrices operabatur, neque enim vel unus elabebatur dies, quo eas sua praedicatione non pasceret. Ac proinde majorem jure quam regia Olwaldi manus immortalitatis premio donari meretur: *Nunquam inveterescat Antonii lingua.*

I. Caeli
Corn. 15.

19. Caelum est inalterabile & incorruptibilis temperaturae, idque quia ut Philosophi docent: *Non habet annexam privationem*, quae principium est incorruptibilitatis. In lingua Sancti nostri nunquam deprehensa fuit privatio divinae gratiae, quae principium est spiritualis vitae, cui proinde *Vivere visa est & spirare.* Porro David de lingua sua loquens inquit: *Exultavit lingua mea.* Psal. 13. Ubi Hebraeus legit *Cabod*, quod gloria significat, Et S. Hieronymus legit, prout etiam in Graeco *Gloria mea.* Lingua gloriosa, quia Deum glorificabat: *Quia instrumentum est gloria divina.* Quasi vero

lingua Deum glorificans & gloria, quam priorius sint & idem: *Quod in Hebraeo est gloria, Græcus reddidit lingua.* Etenim sacra Antonii lingua ob laudes quas Deo quotidie persolvebat, procul omni dubio dici debet gloriosa; cumque corporea sit, corpus gloriosum appellari poterit. Ex quatuor autem gloriosorum corporum dotibus una est impolubilitas, ac proinde cum lingua Sancti nostri ob celebratas continuas Altissimo laudes gloriosa fuerit, decens quoque erat, ut immortalis & polubilitas subiaceret ictibus: *Vivere visa est & spirare.* Egyptii olim in morte potum habebant, quod nullam praeter solam Petium inter omnes arbores Diis suis offerrent, ejus ratio est, ut opiautur Plutarchus, quodolia arboris istius linguae similis fuit. *Lingua folium amulatur.* Porro si ita est, quod homines sint dicendi arbores, prouti Propheta regum & cæcus a Christo illuminatus clare edocuit, Antonius haud dubie Persicus fuit, qui linguam suam & in vita & in morte Deo conlocavit, ac proinde tanquam quid Divinum, pretectio eam involare, nec mors aliquam in eam jurisdictionem praetendere praesumeret. *Vivere visa est & spirare.* Berofio, qui apud Athenienses persicissimus erat Astrologus, stura quædam in Scholis erecta erat, ejus linguam deaurabant: *Astrologia perit huius, cui ob divinas praedictiones Atheniensibus publice in Gymnasio statuam inaurata lingua stueret.* Cum igitur lingua Sancti nostri cretus futuros toties & tanta cum cecititudine praediceret, iuste titulum hunc merebatur tum in Scholis, tum in sacris Urbis Paduanæ templis, honorem recipere, ut immortalitatis auro decoraretur: *Vivere visa est & spirare.* In India Orientalibus nonnulla reperiuntur aves, quæ cum ex arborum aromaticarum fructibus, minutum cinnamomo & aliis similibus selescentent, tam diuturno tempore vivunt, ut de incorruptibilitatis dono participare videantur. In India Orientali aves sunt, quæ sustentantur Cinnamomo & aromaticis alimentis, carnes habent fere incorruptibiles. Ac proinde quia magis servi Dei lingua vir alia te pascetur praeterquam jejuniis, orationibus, praedicationibus laudibus & benedictionibus divinis, cur non debuisse dono perfrui incorruptibilitatis. *Vivere visa est & spirare.*

20. Ecquænam ulterius de hoc glorioso Sanctio expectari prodigia poterunt? Legitur

tam ejus (inquit S. Bonaventura) & certe jam dictis longe majora invenietis : Si vitam Antonii legeris, reperies mirabilia. Mirabilis enim fuit in sanitate relictis illis infirmis, quorum salutem Medici desperantes, eosdem in discretionem mortis repositos velut incurabiles dereliquerunt : Si vitam Antonii legeris, reperies mirabilia. Quod si Verceilensis Episcopus gravi quadam indispositione oppressus languet, & moribundus spem suam in nulla re alia, quæ cum tantis subitaneis calamitatibus possit, præterquam in morte repositam habet. Antonius tamen dextram suam tandem extendens efficit, ut tangere & sanare simul & semel in unico temporis momento accidant. Si vitam Antonii legeris, reperies mirabilia. In urbe Patavina mulier quædam erat adeo incurvata, ut fronte sua terram quasi contingere videretur, quæ tamen per Antonii efficaces intercessionis staturæ perfectionem subito recuperat. Si vitam Antonii legeris, reperies mirabilia. Nihilum reperiebat remedium pedem quendam paulo ante à tibia per securis ictum totaliter præcisum uniendo : Antonius autem signo Crucis desuper formato illum denuo simul reconjungit, idque adeo perfecte, ut sine ullo potuerit impedimento ambulare. Si vitam Antonii legeris, reperies mirabilia. Multi ex maritimis tempestatibus in mortis voragine inter delibescendum undarum naufragia redacti sunt, qui tamen S. Antonii auxilium & patrocinium invocantes, deportati sunt ex improvviso ad litus & portum. Si vitam Antonii legeris, reperies mirabilia. Ad ostendam doctrinæ Evangelicæ veritatem, qua dicitur : *Ubi est thesaurus tuus, ibi est cor tuum*, Matth. 6. mortui cujusdam avari pectus aperiri fecit, quod excors esse ostendens, tandem cor viri illius in armario inter monetas repositum exhibuit : Si vitam Antonii legeris, reperies mirabilia. Ut Hæreticum quendam realem Christi in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento præsentiam credere renoventem confunderet, famelicum alium quendam ad pabulum quoddam, cui superimpositum erat sanctissimum mysterium, adduxit, qui mox coram Christo Sacramentato genuflexus sese pronum prostravit. Si vitam Antonii legeris, re-

peries mirabilia. Alius quidam hæreticus patrat in virtute fidei miraculis fidem adhibere obstinatus renuit, quem ut Antonius ad credendum permovere, vitrum ex ingenti quadam altitudine supra petram quandam sine ulla contrahione aut latione cadere permisit. Si vitam Antonii legeris, reperies mirabilia. Vitris quædam quæ ob humoris radicalis defectum exaruerat, cadentibus pampinis ad uvas ferendas inhabilis facta erat, nec ad aliud quam ad ignem fovendum serviebat, quæ tamen à viro Dei viro, vigori, & vitæ pristinae mox restituta fuit. Si vitam Antonii legeris, reperies mirabilia. Nonnulli S. Antonium ob virginatatem Lilio comparant : Filius autem Dei velut Apis argumentosa Paradisi sub forma parvuli infantuli ablandiens eum frequenter amplexabatur, quasi favi dulcedinem in brachiis suis delibaturus. Si vitam Antonii legeris, reperies mirabilia. Angeli veluti cutores & nuntii Antonio deserviunt, ejusque literas & nuntia summa cum velocitate ad diversa loca deportant. Si vitam Antonii legeris, reperies mirabilia. Ad Patrem suum à falsis calumniis liberaturus uno die Padua Ulyssiponem proficiscitur, altera verò rebus suis expeditis Ulyssipone Paduam revertitur. Si vitam Antonii legeris, reperies mirabilia. Magno Dei servo Paduæ moriente, eodemmet die Ulyssipone omnes urbis campanæ sine ullius ope à seipsis, & sponte propria sonuere, omnesque infantes pueri una voce exclamantes : Mortuus est Sanctus. Si vitam Antonii legeris, reperies mirabilia. Quod si denique aures vestras longo hoc & rudi ac indocto discursu meo non offenderim, nec vestram humanitatem radio aliquo affecerim, annumerandum id est inter vera à S. Antonio patrata miracula.

SERMO DECIMUS SEXTUS. IN FESTO NATIVITATIS SANCTI JOANNIS BAPTISTÆ

Quis putas puer iste erit?

1. **D**ifficulus duo homines inveniri poterunt, qui quoad staturam, vultum, loquelam, mores, indolem animique inclinationem per omnia sibi similes existant. Nam quia *Similitudo est convenientia in forma*, quæ ut Aristoteles scribit, in qualitativa uniformitate consistit: *Similia ea sunt, quorum est qualitas una*, sequitur manifestè quod homines potius inter se differentes sint, quam scilicet, ut proinde Poëta observaverit, quod

D. Th. 1. p. q. 3. a. 3. Cajet. ib. Arist. apud Iul. Solin. c. 5.

Ovid.

Poëtoribus mores tot sunt, quot in orbe figura.

Veruntamen quia rei difficultas ejusdem possibilitatem minime tollit, similitudo hominum inter se absolute negari non debet. Nam cum creatura licet infinitum à Deo distent, eidem tamen similes existant. Non secundum eandem rationem specificam aut genericam, sed secundum aliqualem analogiam; ut habemus in Genesi: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*, Gen. 1. Vel ut dicit S. Joannes Evangelista: *Cum apparueris similes ei erimus*, Joan. c. 3. Longe magis inter homines qui sunt ejusdem ordinis, rationis & speciei, similitudo aliqua inveniri poterit. Quod tamen ratione sufficiente persuaderi non posset, ad id tamen ostendendum sequentes experientie servire possunt, à variis Historiis adductæ. Et quidem in primis Aristodemus Rex ab Ægina Coniuge sua duos filios habuit, quorum unus Eunithenes, alter verò Procles appellabatur, qui adeo sibi mutuo similes erant, ut cum Lacedæmones Rege mortuo, conformiter legum suarum dictamini primogenitum ejus in successorem

D. Th. & Cajet. ubi supra.

eligere & coronare vellent, eum à secundo genito distinguere nequaquam poterint. Non indubitanter utrumque puerorum eligerent, cum essent similes. Sic quoque Antiocho Syriæ Regi occiso, Laodices Coniux ejus Artemonem in suum coheredem & Regem sibi copulavit, eo præcipue dicto motivo, quod Antiocho Regi simillimus esset. Antiocho Regi yrie Artemon in tantum similis fuit, ut Laodice coniux regia necato jam Antiocho eum in Regni successorem elegerit. Certus quidem Babirra Melleus, vir humilis conditionis, quoad vultus lineamenta, & mores agendi, in nulla prosus à Dorimacho differebat, de quo Plinius libro 4. Histor. scripsit: *Vultu & comitibus corporis lineamentis, voce denique ipsam similes fuit, ut si quis ei capitis ornamentum, etiam lingue illius addidisset, haud facile fuisset uter eorum esset, discernere*. Turanius Magnus duos pulcherrimi aspectus juvenes M. Antonio Tronvino ducentis sestertiis vendidit, quorum unus Atticus, alter vero Germanus erat, eique ambos illos germanos fratres esse persuadebat: *Quod in omnibus simillimi erant*. Cumque eorum adversus factam sibi fraudem & fucum vehementer exciperet, hac se Turanius arguta defendit, dicens: *Ob id se tanti pretio vendidisse, quod cum tam diversis inter se regionibus orti essent, magis mira similitudo fuerit, quia minus erat gratia haberet, si inter fratres similitudo inveniret. Memotant quoque historice, comitibus vultum fuisse Vibium & Publicum, duas veras esse Pompeii Magni effigies, adeo ut permutari statu, & Pompeius in illis, & illi in Pompeio lutari possent. De Hibræa quoque Milatio autore famosissimo scribunt, eum in facie lineamentis, & in reliqua corporis statu*

aded exacte certi cuiusdam Cynnicotū servi effigiei, & corporis proportioni correspondisse, ut hunc tota Asia germanum ejus fratrem fuisse existimavit: *Tam similem servat, ut tanquam germanorum fratrem totius Asia oculi assignarent.* Augusti Imperatoris temporibus juvenis quidam Romam venit, ab ipso Imperatore, tam in vultu effigie, quam in statura, & reliqua corporis dispositione nequicquam differens fuit: *Forma corporis tam similis Augusto, ut omnem populum spectaculi admiratione suspenderet.* Sic quoque servus quidam, cui nomea Clemens erat, quantum ad lineamenta attinet, plane erat persimilis Agrippæ, unde ut pecunias sibi congregaret in multis casibus, Agrippam se esse iactabat, & veluti talis passim ab omnibus esse credebatur. Sporū quoque Neronis servus fuit simillimus Sabina formosissima femina ab Imp. adamatæ. Richardus Britannia Rex sub Henrico IV. carceri mancipatus erat, quando Comes Salisburyensis Muscum quendam Regi in facie simillimum, chlamyde Regia induit, tuncque Richardum qui e carcere fugerat, esse dicens, multorum Dominorum sibi fidem conciliavit, qui eum velut Regem suum sunt confectati. Cum Justiniano Imperatore gubernante Chlidibus, qui pro Romanis praturam in Thracia administrabat, in bello occubisset, accidit quod in Scavonia alius quidam ejusdem nominis, aspectus, lineamentorum per errorem apprehensus, & velut mancipium a quodam, qui firmier se prædictum Prætorē cōemisse credebatur, fuerit coemptus. Plurimum ejusmodi similitum longam possem seriem adducere, sed hæcenus adducta pro mille aliis quæ adduci possunt sufficiant. Verum enim vero inter omnia quæ hæcenus sibi invicem assimilari visa sunt, inter nullos tam conspicua similitudo hæcenus visa fuit, quam inter duas illas personas, earum quæ carue unquam amictæ fuere dignissimas & præstantissimas, nimirum inter Christum verum Dei Filium & Redemptorem nostrum, & Joannem Baptistam. Unde si quis sanctissimo hoc puero nāscere ex me qua fisset: *Quis putas puer iste erit?* Luc. cap. i. utique respondurus fuisset. Puer iste nativitate, & in vita Redemptori mundi hujus simillimus erit: I quod præfati discuti latius explicabo, vos inter m memores estote, quod in hoc Evangelio de loquente patre & tacente tractetur: De tacente quidem hæc verbis: *Eris tacens & non poteris loqui:* Ibid. v. 20. De loquente vero, dum Evangelista ait: *Prolepti Sanctiorale,*

Apertum est os Zacharia, & prophetavit dicens: Ibid. v. 64. curate ut mecum sanctum Zachariam imitemini, ego quidem loquendo, vos autem attentē & devotē auscultando.

2. *Quis putas puer iste erit?* Quoniam hic puer evadet, qui prædictus est à Prophetis, annuntiatu ab Angelis, ab universa Judæa expectatus, in plurimorum lætitiis datus, precibus & orationibus impetratus, prius sanctus quam natus, prius Propheta quam in hæc lucem editus, prius officio quam vita functus, qui priusquam aeris serenitatem videre possit, luce potius est cæli; qui mutis loquelam restituit, priusquam ipsemet linguam unquam laxaret, qui à sterili quadam conceptus est & natus? *Quis putas puer iste erit?* Prodomus erit Regis celestis, stella erit nuntia Solis, Aurora diei, Propheta Prophetarum, Lucerna lucens, Angelus in carne, Novi Testamenti Elias, Incarnati Verbi Testis, Flos virginis, Speculum Pœnitentiæ, Facialis gratiæ, Sanctitatis exemplar, Caput Eremitarum, Gloria Martyrum, Omnibus hominibus major, Denique vox verbi incarnati: *Quis putas puer iste erit?* Hic ex mente S. Ambrosii, parvus de Nativitate, quidem est quoad corporis staturam & molem, magnus quoad meritum quantitatē: *Puer & magnus. Præcellit cunctis, eminet universis, antecedit Prophetas, supergreditur Patriarchas, & qui quis de muliere est inferior est Joanne Quærite ex S. P. Augustino quis Joannes sit, & respondebit: Quisquis Joanne plus est, non tantum homo est, sed Deus.*

1. Verum enim vero ne me ultra materiam promissam latius extendam, observemus obsecro quæ inter Christi & Joannis Nativitatem repertiuntur similitudines: De Salvatoris Nativitate dicitur: *Impleti sunt dies ut pareret.* De Nativitate Joannis quoque in hodierno Evangelio replicatur: *Elisabeth impletum est tempus pariendi.* Lucæ 2. 7. Illa à Gabriele Archangelo Mariæ annuntiata fuit: *Missus est Angelus Gabriel.* Lucæ 1. 57. Insinuata quoque fuit hæc Zachariæ ab eodem Archangelo: *Gabriel Angelus locutus est Zachariæ: Elisabeth uxor tua pariet tibi filium.* Christus absque ullo cu' patre naxo conceptus fuit: Joannes quoque in utero materno sanctificatus: *Antequam exires de ventre sanctificavit.* Jerem. 1. 5. Nativitas Christi miraculose ex matre sine patre facta fuit: Joannis autem Nativitas ex Matre sterili & infœcundo Patre prodigiose accidit. Ex utero senescentis, & sterilis Joann. natus est. Nascens Salvatore Angeli annuntia-

S. r. m. 64.
de Nativ.
Joan. 1. 3.

D. P. Aug.
1. 1. c. 1. serm.
3. c. 2.
de S. Joann.
Bapt.

Antiph.
3. a. l. vesp.
S. Joann.

E e nuntia-

auntiarunt Pastoribus gaudium & laetitiam: Evangelizo vobis gaudium magnum. Luc. 1. 15. Nativitas quoque Joannis multis gaudiosa extitit: Et multi in Nativitate ejus gaudebunt. Filio Dei ab Angelo nomen impositum fuit: vocabis nomen ejus Joannem. Ibid. 14. Redemptor noster Angelus est appellatus: Magni consilii Angelus: Marci 1. 2. Eodem quoque nomine Joannes est decoratus: Ecce ego mitto Angelum meum.

3. Porro cum de Nativitate loquamur, non piget vos obsequere id, quod Joannis Evangelistae Sacer calamus in principio Evangelii sui scribit, idque verbis majorem in se doctrinam continentibus, quam omnes tradere possint Doctores Scholastici. De triplici enim Nativitate ibi loqui videtur, scilicet de generatione Verbi aeterni ex Patre per actum intellectus geniti, dum ait: In principio erat Verbum: & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Joan. cap. 1. Deinde de Nativitate Joannis Baptistae, dum ait: Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Denique tertio loco agit de temporali Nativitate Christi, dicens: Et verbum caro factum est, & habitavit in nobis. Ubi maxime observandus est admirabilis ordo quem Evangelista observat. Primò enim loco, ut justum est, agit de generatione aeterna, eamque duabus aliis anteponit. Secundò verò loco Nativitatem sancti Joannis Baptistae reponit: Antequam de Christi adventu agat: & Nativitate, de Joanne agit. Denique tertium locum Christi Nativitati attribuit. Veruntamen videtur mihi, quod sanctus Joannes Evangelista debitum ordinem minimè observet. Sicut enim generationem aeternam primo loco ponit, ita videbatur a quietas ex parte dignitatis majoris exposcere, ut immediate secundo loco ageret de Nativitate Christi, utpote quæ longe dignior & excellentior est nativitate Joannis: eum certum sit, quod digniora sunt preferenda. Addo insuper, quod nativitas Joannis in hac à Joanne Evangelista facta dispositione, statuatur in medio inter nativitatem aeternam, & nativitatem temporalem Salvatoris. Locus autem medius est excellentissimus, qui proinde generationi debebatur nobilissima: qualis est aeterna, tanquam situs personis maxime conspicuis debitus. Prælati & Iudices habent esse in medio. Sic cor in medio consistit corporis humani. Polus, qui stella est immobilis in medio caeli est situatus. Homerus Senem Priamum in medio filiorum suorum re-

posuit: Senem Priamum medium inter filios collocavit. Sertorius in quodam à se instituto convivio T. Fabium tanquam digniorem se modum posuit. Antonium verò ad dextram, & senectipsum ad sinistram collocavit: Ignorantibus Sertorius inferior, in medio T. Fabius Hispaniensis Senator exproscriptus, in summo Antonius. Suetonius de Tiberio scribit: Medius inter duos Angelos simul sedit. Ac proinde cum Adrianus Imperator quendam servorum suorum in medio duorum transeuntium senatorem ambulantiem vidisset, alteri eundem ex servis, ut dicto servo colaphum impingeret, præcepit. Adrianus Imperator, cum quodam tempore Jerusalem inter duos Senatores à conspectu ambulantem vidisset, misit quæret colaphum dare, & dicit: Noli inter eos ambulare. Quomodo igitur nativitas Præcursoris ab Evangelista loci medi dignitate honorata fuit? utique magis cum prudentia id à S. Joanne factum fuit: in bona namque Philosophia sciunt, quod medium partem patet extremis. Quod Legista confirmant, cum ajunt: Medium sapit naturam extremorum. Idque idè pueri hujus nativitatem in medio duorum aliarum nativitarum reposuit, dicens: Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes, de quo finiuandum, quod in medio constituit, & de duobus extremis scilicet generatione Verbi & Nativitate Christi participans, ambobus quoque extremis similis esset.

4. Eius verò aliam quandam circa Præcursoris nativitatem ponderationem insinuant: præcipue verò circa modum loquendi, quod Evangelista utitur. Natus est homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Fuit homo &c. Cur obsecro illum hominem appellat? Nunquid sufficiebat dixisse: Fuit Joannes missus a Deo? Joannes enim esse hominis includit, unde dicendo Joannes, hominem quoque illum fuisse sufficiens innuit, ac proinde ly Homo superfluum positum videtur, estque quædam sine necessitate facta repetitio. Et quidem ni fallor, difficultas hæc cum alia quadam correspondere videtur, quæ ab eodem Joanne Evangelista insinuat, qui Christum in Cruce suspensum describens ait, quod priusquam moreretur, semetipsum in Filium Mariæ adoptivum declaravit: Mulier ecce Filius tuus. Joan. 19. 26. Videtur enim Christus Mariam mulierem, non verò matrem vocando afflictionem addere afflictis: nam quæcumque illam confortasset à filio pronuntiatum nomen Mariæ, tantum exitum illi

Corn. à
Lap. in c. 1.

Homerus
Iliad.

conturbatam fuisse ex auditu nomine mulieris. Cur igitur illum non matrem, vel saltem ad minus Mariam appellat? Respon- det S. Idephon- sus serm. 8. de Assumpt. *Uti enim veram matrem ostenderet verum se hominem patiendū tormentis monstravit.* Dionysius Carthusianus: Non ait, *Mater*, ne illa audita nomine tam sua vix nimium cruciaretur atque deficeret. Verum enimvero sanctus Epiphanius ad præsens meum propositum doctè respondet, quod cum tanta fuerit tamque excellens Mariæ sanctitas, fieri facile potuisset, quod mundus, vel saltem ad minus simplices eam non mulierem vulgarem, sed veram credidissent esse Deam: *Consulto illam vocavit mulierem, ne mundus deciperetur.* Deam illam proclamans, tanta erat ejus sanctimonia & vitæ integritas. Hanc eandem rationem dicere possumus, circa Præcursoris procedere, dum illum Evangelista non solum Joannem, sed & hominem appellat: *Fuit homo missus à Deo, cui nomen erat Ioannes.* Cum enim Joannes Dei filio adeo similis esset quoad trinitatem, quoad extrinseca lineamenta vultus aliæque corporis accidentia, cavere voluit Evangelista, ne mundus consequenter opinaretur, illum quoque eadem Dei filio similem esse quoad nativitatem. Ac proinde dicit: *Fuit homo &c.* quasi diceret: Tamen si illum Dei filio adeo videatis esse similem, scire tamen debetis illum non filium Dei esse, sed parum merumque hominem: *Fuit homo.* Unde Venerabilis Beda sanctitatem Joannis adeo sublimem fuisse dicit, ut ad non plus ultra perfectionis intra humanitatis sphaeram contentæ pertigerit: *Cujus est tanta vitæ sublimitas, ut quicquid illo sublimius est, hoc jam hominis naturam transcendere dubium non sit.* Et S. Paschasius: *Ne forte existimaretur super humanam naturam esse & plusquam homo, ideo necessarium fuit ut Evangelista ipsum hominem esse declararet: Fuit homo.*

5. Ne vobis hæc mea opinio suspecta aut veniatis ambigua esse videatur, audite eandem per Archangelum cujusdam legalitatem debite authenticantem. Etenim cum gloriosa Virgo Maria ex ore Gabrielis Archangelis Dei matrem futuram esse intelligeret, mox ipsa hæc interrogatione eidem replicavit: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Luc. 1. 34. Ipsa quidem non dubitavit de substantia, sed de modo interrogavit, inquit S. Ambrosius: *Non dubitat esse faciendum, sed quomodo fiat inquirat.* Angelus autem ad hanc Mariæ difficultatem

vel petitionem resolvendam, prægnantem Elisabethæ sterilis uterum & Joannis Baptiste conceptionem in exemplum adducit, dicens: *Et ecce Elisabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua;* Luc. 1. 4. 13. quasi dicere vellet, sicut uxor Zachariæ paritura est filium, licet decrepita sit & sterilis, ita quoque tu o Maria Dei filium paries, licet virgo existas. Verum enimvero o Angele gloriose, compare mibi, si forte nimis præsumptuose eloquar. Neque enim istud argumentum tuum admittere possum, quia *A minori ad majus non valet nec licet arguere affirmative.* Non enim valet si dicam: Sufficio viribus ad onus aliquod decem librarum portandum mille libras. Incomparabiliter majores repugnantia repetuntur in hoc, quod virgo Deum pariat, quam quod mulier maritata licet sterilis, qualis Elisabeth erat, generet hominem. Unde Lyranus: *Majus est virginem concipere, quam sterilem.* Optimè & fortiori & à majore ad minus affirmative argumentatus est Angelus ille, qui postquam cum Jacob luctatus & ab eodem superatus fuisset, eidem dixit: *Mactes animo, & noli fratrem tuum Esau merere, quia si contra Dominum fortis fuisti, quanto magis contra hominem prævaleris.* Hoc argumētum bene & nō videtur: at verò si dicas, Elisabeth sterilis pariet; Ergo etiam tu virgo manens parere poteris; meritò tibi neganda erit consequentia S. Bernardus respondet: *Idem sterili cognata conceptus virgini nuntiatur ut dum miraculum miraculo additur, gaudium gaudio cumulatur.* At verò quis vestra n est, o Audi ores, qui nesciat, quod comparatio similitudinem semper et includat? *que divinitus per comparationem similia sunt.* Cum igitur Archangelus quandam inter gravidam Elisabethæ & Mariæ uterum comparationem instituat, id ipsum ad minus idem est quod affirmare quandam inter Salvatoris & Præcursoris nativitatem, analogiam & similitudinem. Hoc videtur indicare voluisse Andreas Hierosolymitanus, cum ait: *Qui matricem præter omnium spem prolificam in senectute reddere potest, & virginem quoque gravidam præter rationem exhibebit palam;* Et licet mirabilis sit istud in virginis; utrumque tamen Divina omnipotentia opus est.

6. Gabriel Archangelus de partu quem B. Virgo Maria in hunc mundum editura erat, duo præcipue puncta tetigit. Primum scilicet, quod futurus esset magnus: *Hic erit magnus.* Secundò quod Filius Dei appellandus esset: *Ecce*

Lyran. in
Gloss.

D. Bern.
sup. Miss.
est. hom. 4.

In Bibl.
vet. P. 1. 2.
in sal. Ag.

filii altissimi vocabitur. Certum autem est Joannem quoque duabus hisce conditionibus ornatum in hunc mundum progenitum fuisse. Et quidem quod primam conditionem attinet, Astrologi dicunt, quod si quis sub planeta vel ascendente Solis in domo vel signo virginis consistentis nascatur, is futurus sit statura procerus & magnus. Sic Selericus de Othone & Theogenes de Augusto, eo quod hi sub ista constellatione nati essent, illos quoque magnos, id est, Imperatores futuros esse præviderunt; Idem quoque observatum est in Alexandro, qui postea magnus fuit. Suetonius de Nerone refert, hunc pariter sub Sole ascendente natum esse, imò priusquam terram attingeret, Solis radiis fuisse illustratum. *Sus illam radiis priusquam terram attingeret Sol illustravit, & totius orbis erat summus princeps futurus.* Similiter de quodam nostri temporis Japoniæ tyranno, qui Stabucondon dicebatur, illum magnum futurum esse eidem prædictum fuisse: *Quia dum nasceretur, Solis radius stomachum suum verberavit.* Dum sancti Joannis Baptiste Nativitatem considero, invenio illum natum esse sub Solis Horoscopo, quando is in signo virginis subsistebat. Audite igitur nunc quam circa Nativitatem Præcursoris in mente mea recudo Astrologiam. Elisabetha sex menses gravida fuerat, quando Sol iussit Christus in signo, id est, in utero Virginis Mariæ consistebat. Ab Oriente Nazareth apparere cœpit, per montana Judææ graditur, & in domo Zachariæ appellit, & trium mensium spatio, donec scilicet Joannes natus sit, subsistit. Eodemque temporis momento quo ex matris utero prodit, Sol Christus in signo, id est, utero Virginis Mariæ præsens aderat, aded ut priusquam terram tangeret à Divino sole gratiæ suæ radiis fuerit illustratus. Unde Petrus Damianus serm. 13. & 1. de S. Joann. Bapt. *Vsq. in diem Nativitatis Ioan. gloriosa virgo cum cognata suamurata est, donec puerum, natum sinu beatissimo conforverit, & non pariete remoto propinquorem redderet præsentia Creatoris.* Ecce igitur tibi hic formatam figuram, considerate illam, opinionemque vestram edicite: *Quis puer iste erit?* Sine ulla erroris suspitione dicere haud dubie cogemini, quod nasciturus sit magnus & Christo persimilis: *Hic erit magnus coram Domino.* Non sumus soli, Auditores, qui in hac cogitatione & discursu descendimus, sed plures sunt ante nos eodem modo locuti: *Hinc fecit Joannis pater, ortus enim fuit, quando Sol in signo*

virginis erat, scilicet inter viscera sanctæ Mariæ. Cum igitur in ortu Baptista, Sol regnaret in virgine, in signo inquam illo maximo & fastissimo, sanctissimum ortum meritis fuisse dicemus. Magnus nascitur Christus, Magnus Joannes Baptista. Magnus coram Domino.

7. Quoad secundum punctum, quod Angelus tergit & Mariæ revelavit, id est, *Filius altissimi* vocabitur, videtur idipsum quoque ad minus apparenter de Joanne probari posse. Dicente enim sodes Quid est Joannes? Hoc nemo melius potest scire utique poterit, qui ipsemet se nil præter vocem esse declaravit: *Ego vox clamantis in deserto.* Quis hanc vocem genuit? Zacharias? Nequaquam; quia mutus erat: *Eris tacens & non poteris loqui.* Alium ei genitorem quare e oportebit. Petrus Cardinalis Damianus dicit, quod Nativitas Joannis fuit supra naturam; ac prout de Origines: *Non mihi videtur homo, sed pater quam homo Joannes.* Videamus igitur an alium quem ei genitorem invenire possimus in Divinis. In quo ordine certum est in primis, quod talis genitor esse non possit Spiritus sanctus, nec potest qui nec genitus est, nec generatur: *Non producit verbum; Nec filius genitor dici potest, quia tamen filius genitus sit, non tamen generat.* Non producit verbum. Superest igitur ut hoc soli Patri velut ejus proprium conveniat, non solum quia intelligit, sed seipsum generat verbum, verum etiam quia dicitur: *Paterna vox audita est.* Unde cum hæc vox à Patre æterno producta sit, præ de hac voce, id est, Joanne Baptista astringam poterit quod *Filius altissimi* vocabitur. Et quis sit an hæc non fuerit Chrysologus mens, quando de Zacharia loquens dixit: *Zacharias quid taces? non est sola pœna, sed signum, non est terræ delictitas, sed celeste signum.* Quod signum fuit quod secretum illud? Exponat hoc ipsum Cardinalis Damianus, qui cum Zacharia loquens dicit: *Eris tacens, & non poteris loqui.* Cur natus intelligat Joannis vocem supra naturam formatam, et Patrem maxime cognoscere.

8. Videtur quidem Joannis Nativitas in unico tantum cum Christi Nativitate minime correspondere, siquidem Christus Mariam, Joannes vero Elisabetham matrem suam habuit. Veruntamen profundius hæc considerare video, cum hæc tamen differentia, quod Christus sit Mariæ filius ex eadem vetere & propriè genitus, Joannes autem sicut non sit ex Mariæ genitus, ejus tamen sit filius adoptivus.

Suet. Tr. ag.
in vita
Neron. &
Did. Vega
in fest. S.
Joan. Bapt.

Franc. Labat.
de S.

videamus idipsum per quendam Scripturæ locum clarius. In Genesi legitur, quod Rachel sterilis existens Jacobo marito suo persuaserit, ut saltem ad minus filium quendam ex Bala domus suæ ancilla seu serva habere procuraret. *Habeo famulam Balam, ingredere ad illam, ut pariat super genua mea.* Id quod Jacob mox fecit, adeo ut Bala intra novem menses pepererit. Rachel Balæ partui præfens existens, filium ejus suscepit, eumque brachiis portat & ad pectus suum amabiliter adstringit. Et elevata in cælum facie, Deo gratias refert, quod filium ei exoptatum donans tam clementer eam exaudiverit. *Dominus exaudivit vocem, dans mihi filium Dan.* Sileas quæso ô Rachel; Nam si servatua puerum hunc peperit, quomodo tu illum filium vocare præsumis? Tuus utique esset, si illum ex utero tuo genuisses, nunc autem cum Bala illum coita sit, sequitur quod Balæ filius sit, non verò tuus. Quo igitur jure dicere potes: *Dans mihi filium Dan?* Responder Rachel utriusque nostrum filius est, Balæ scilicet naturalis, Rachelis autem adoptivus. Sed qua ratione? *Quo jure?* Nunquid auditis illam dicentem: *Peperit super genua mea?* q. d. Ego ipsum in lucem editum prima in brachiis meis excepi, ideoque ex concessione Legis, quæ illum mihi filium adoptivum edidit & consignat, eum possideo. Lyranus: *Peperit filios quos possim tenere super genua mea, ita quod licet sint super naturam, tamen mei erunt per adoptionem.* Alii Natum excipiam pro meo, ut solent matres in genibus filios suos statuere. Abulensis: *Quia reputabat hunc filium ancillæ esse suum.* Ex hoc igitur duntaxat capite quod Nativitati suæ præfens adfuerit, eundem inter brachia sua suscepit. Porro gloriosissima Virgo Maria, in domo Elisabeth commorata, quasi tribus mensibus, id est, à mense sexto usque ad nonum Nativitati Joannis præfens esse, eumque sustentare inter propria brachia sua voluit, affirmante idipsum Cardinali Damiano, cum ait: *Ipsa Dei genitrix felicem puerum de terra levavit, & cognata parium omniperscuta est servitute.* Unde si Rachel se matrem adoptivam Dan appellavit, cur Maria diceretur mater adoptiva Joannis, & Joannes Mariæ non censeretur adoptivus filius?

6. Verum enim verò de Nativitate S. Joannis ad vitam ejus transitum faciamus. Ex Evangelio Matthæi & Lucæ omnes nôstis quod dñs Filius Dei esset in flumine Jordani, ut à sancto Baptista suo baptizaretur, vox Patris subito

& ex improvviso audita fuerit: *Et ecce vox de cælis dicens: Hic est filius meus dilectus.* Sanctus quoque Spiritus in forma columbæ subito apparuit, & super ipsum sterneret substitit: *Et descendit Spiritus Sanctus corporali specie sicut columba in ipsum.* Ut quid opus erat, ut Spiritus Sanctus in forma & signo sensibili atque visibili super Christo videri se faceret? Nunquid ad hoc ut Christus verus Dei Filius declararetur, vox Patris sufficiebat, *Hic est Filius meus dilectus?* Pro hujus difficultatis intelligentia optime servit, quod inter Salomonem & Sabæorum Reginam accidisse refertur. Magna enim hæc Principissa ex fama plusquam prodigiosa Solomonis Sapientiam Regis, quæ quotidie magis magisque dilatatur, permota, ut eum videret & cognosceret, visitare & convenire eum decrevit. Quare cum ingenti decore, & pompa maxima, qualis nimirum coronam adeo potentem & dignam merito decebat, ad iter se accinxit, multa secum adferens præstantissima munera ex aromatibus, auro, argento, gemmisque inestimabilibus congregata. *Et venit tentare eum in enigmatibus.* Nam ut experientiam certiores se redderet, aut res ipsa universali famæ consonaret, hæc usque ingeniosissima inventio. Duos nimirum fecit & colligavit florum manipulos, quorum unus naturales & veros, alter vero artificiales & fictos complectabatur flores; ex quibus tamen artificiales naturalibus adeo similes erant, ut ab invicem difficulter possent discerni. Hos igitur Sapientum Regi præsentavit, rogans eum, ut suum, in discernendo veros à fictis coram se properet judicium. Salomon autem mox ut utrumque hunc manipulum vidit, vehementer obstupuit, & ne vix quidem determinare se potuit. Quamvis id, in quo oculus deficiebat, ingenium ejus præstantissimum, & prudentia mente suppleverit. Nam confestim sibi apem adduci, ejus liberum per aëra volatum permitti præcepit, quæ postquam aliquot volando gyros confecerat, tandem tremulum pedem suum firmavit, & deauratis alis suis recollectis, in naturalium florum manipulo subsedit & perseveravit, quo vestigio veros à fictis seu artificialibus discernere potuit. Unde Regina multo magis attonita & obstupescita remansit. Etenim flos Christus erat, qui proinde Nazarenus, id est, floridus cognominabatur: Flos quoque fuit Joannes Baptista, quia Nazarenus professione suâ fuit, quod similiter idem quod floridus significat. Ambo juxta Jordanis flumen consistebant, sibi

Vide apud Franc. Labat t. 3. de laud. S. Io. Bapt. & Crisob. Basilens. serm. 47. Item Balis Arias ser. de S. Ioan. Aug.

Ec. 3.

quæ

que aded similes erant, ut vix inter utrumque discerni posset, uter illorum flos esset naturalis & verus Dei Filius, donec tandem Pater veritatem elata voce declararet dicens: *Hic est filius meus dilectus*: at verò quia vox illa audiebatur quidem, non tamen videbatur, ided à nemine circumstantium cerò discerni poterat, anly *Hic* super Christum, an super Joannem eaderet, ac proinde Spiritus Sanctus corpoream columbarum formam induens, ut visibilis signi loco serviret, super Christi caput firmiter subitit, ut velut suavissima apis Paradisiaca demonstraret, quod ly *Hic* super verum florem non verò super artificialem appellaret. Hinc igitur facilis est conjectura, quanta fuerit inter Christum & Joannem similitudo. Tanta quidem erat similitudo virtutis inter Joannem & Christum, quinquam eorum verus Messias esset, dubitarent: Ita scilicet necesse fuerit divinitus provideri, & Patris voce & Spiritus Sancti in columba specie adventu, ut ita homines dijudicarent, quinquam eorum verus Messias esset.

10. Dei Filius intra solitarii cujusdam deserti eremiticos saltus procul ab omni hominum commercio delitescere & jejunabat. Tentator infernalis, ut de ejus sanctitate caperet experientiam, suatumque virum valorem certius agnosceret, eum variis tentationibus aggredi decrevit: ac proinde tribus ipsum praeliis infestavit, eodemque turpes ab eo repulsa retinuit. Unde se contra eum minime praevalere posse videns, à cepto certamine desistit, atque eum licet ignominiose deserere, & fugere ab eo stavit: *Et consummata omni tentatione Diabolus recessit ab illo*. Sanctus autem Lucas eandem historiam conscribens, quandam magnae considerationis particulam adjunxit, scilicet Diabolum Christo indulsisse inducias cum proposito tempore oportunitati ad nova intentanda certamina redeundi. *Recessit ab illo usque ad tempus*. Quodnam obsecro, erat tempus illud quod Sathanas ad intentanda nova praelia & confictus, & ad Christum superandum sibi favorable & opportunum fore credebat? Magister Historiae scholiastae dicit, per tempus illud intelligendum esse tempus Passionis & mortis Christi: *Discessit à Domino Lucifer ad tempus*, tempore Passionis rediit, timore mortis putans eum dejicere. S. Ambrosius: *usque ad tempus*. Frequenter specula, ut aut praeio vincat, aut radio. Alii exponunt, *usque ad tempus*, id est, donec occasionem acciperet magis opportunam,

& majoris lucis sui locum. Verum erimend, Auditores, quando unquam se Demon locum, tempus & occasio novi ineundi cum Dei filii certaminis & praelii praesentavit? Cum magno Basilio Seleuco regiam adamus & ingrediamur, ibi namque magnum quendam Dei servum reperiemus, qui illicitos Herodem intra & Herodiadem adeantes amores & scandalosum utriusque convictum mutuo subdolum, dolumque pro animarum litarum salute promovenda, & ex puro divini honoris zelo debere reprobare, dicens: *Non licet tibi habere uxorem fratris sui*. Daimon haec voces multo ceteratitices inaudiens, virum hunc adventum suum, quocum in deserto congressus fuerat, esse omnino credidit, adeoque indultum considerat & observat, atque intra semetipsum dicit: *Ecce jam tempus adest diu à me expectatum*, hic est locus consilii mei valde proficuum & opportunus: Nunc dandus est certum & fatalis ictus, ut per hanc unicum gloriam toties perpessus facturas & daimonem recuperare valeam. Quid igitur facit? Dum convitum sit Daimon per puellam saltat, inquit Theophylactus, consueque laborat, donec dicitur, ut Herodis jussu caput ei detronetur, quod & reipso factum postea fuit. *Adhuc* latore praecepto affertur caput ejus in digne, & deinde lavit eum in carcere. At verò si placet, libet istam hic nonnulli. Quod si inimico infernali cum Christo hostilitas intercedebat, cum Christo relicto Joannem adoritur? Quid mali Joannes ei intulit? Fortasse ipsum tanquam partialem amicum & cognatum Christi perquebatur? Difficultatis hujusce sententiam et eo quod Mathaeus Herodi Tetrarchae accidisse refert, facili negotio conjicere poterimus: Hic enim cum ad aures ejus fama sanctitatis & miraculorum Christi pervenisset, se omnino estimare significavit, Christum esse Joannem illum Baptistam, quem ipse decollari jussisset, eundem a mortuis resuscitatum esse credens: *Hic est Joannes Baptista, ipse surrexit à mortuis*. Quod si Baptista mortuus erat, quomodo illum resuscitatum esse arbitrari poterat? Quod si Herodes ille vir erat intelligens verisimile est quod non ignoraverit id quod Jesus ait: *Et mo cum dormiret, non resurget*. donec alterius caelum non evigilabit, neque consurget de sinu suo. Unde igitur permovebatur ut Joannem Baptistam à mortuis resuscitatum esse crederet? Scio equidem Cajetanum in ea fuisse opi-

Luc. 3.

Franc. Labat. prop. de S. Ioan. Bapt.

Luc. 13.

Mag. Hist. schol. Petr. Co. mest. in E. vang. c. 35. D. Amb. ibi. lib. 4. in cap. 4. Luc.

nione, quod Herodes *hesitanda*, non *desiniendo* dixit hanc *verba*: Lyranus tamen econtra ea vult esse dicta affirmando, non dubitando. Herodes audiuit *saman* de Iesu, & credidit, licet falsum, quod ipse esset *Joannes Baptista*, quem ipse decollaverat. Verum scire perciperem per quid Herodes ad talem falsitatem venit ad eum repugnantem credendam per motus fuerit? Doctor Angelicus S. Thomas ex aliorum sententia dicit, Herodem Pythagoræ & Platonis opinionem sustinuisse assensum animas ex uno corpore transmigratione in aliud, ac proinde Præcursoris nuper a se decollati animam ad aliud quoddam corpus informandum & inhabitandum se recepisse: *Alqui dixerunt*, quod ipse tenuit *dogma* in *transfusione* animarum. Plato enim & Pytha. *oras* posuerunt, quod anima exeat ab uno corpore, subintraret aliud corpus. Hanc opinionem Herodes tenens, ut dicunt, credebat, quod anima *Joannis* transisset in animam Christi. Unde motus est, ut non solum eam quæ Christum & Joannem intercedebat, similitudinem crederet, verum etiam ipsos unam & eandem numero entitatem esse, quodque Christus ipsissimus Joannes esset exultimaret, sed deceptus est. *Credidit licet falsum, quod ipse esset Joannes*. Dæmon autem in Herodis regia conversationem & vitam Joannis observans, credit licet falsum quod Christus esset. Unde sicut hic deceptus est credendo, quod Joannes esset Christus, ita ille quoque delusus est, dum Christum Joannem esse censuit. Hoc autem nequaquam accipere potuisset, nisi inter utrumque magna similitudo intercederet. Unde Basilus Seleucus scripsit: *Cum Diabolus à Christo victoriam desperasset, in Joannem vertit arma, & Herodiani pro armis affectibus usus viam aperit ad Baptista mortem*.

11. Etenim Herodem ejusmodi erroneum sibi formasse judicium nequaquam admittit, siquidem cuius homini facillimum est errare. Sicnamque Theodoricus etiam errasse legitur, quando caput piscis cujusdam in mensa appositum videns, Symmachum a se decollati caput fuisse existimavit. Similiter justum & æquum erat ut Dæmon, utpote omnium fandum & dolorum technarumque architectus, jam dicto deceptus esset atque delusus. At verò quod universa Hierosolyma, imò totus mundus (nisi ipsum incarnata Sapientia prævidens impedi-
viller) Joannem Dei Filium & Messiam ve-

rum esse exultimassent, id mihi non modicam conciliat admirationem. Videamus id ipsum paulò clariùs per quendam Scripturæ locum adductum. Deus itaque incarnatus, uti nōstis, in vertice montis cujusdam constitutus, & in societate discipulorum suorum, nec non ingentis turbæ ipsum subsecutæ positus, postquam illos verum docuisset modum conquirendi sibi merita ad æternam Beatitudinem, tandem ad discipulos conversus, iisdem dixit: Ad hoc ut vos (o dilecti mei discipuli) cognoscere valeatis, quanti vos æstimem, & affectum meum quo vos persequor, eximio vos honore afficere decrevi, eundem vobis impertiendo lucis titulum & dignitatem mihi solialias debitam, nam. Ego sum lux mundi; Nunc enim acquiesco, ut & vos quoque eundem vobis vendicare titulum possitis ac proinde evidenter declaro quod vos estis lux mundi. Universum itaque mundum perambulabitis, ut mentes ignorantia tenebris obumbratas illuminare possitis. O valde fortunati discipuli, qui digni facti estis, ut illius honoris fieretis participes, qui à Patre æterno soli Dei Filio deberetur. Prohinc honor ille vobis, eoque feliciter & cum mille benedictionibus perfruamini. Verum enim verò difficultas quædam hic mihi subnafevit, o Auditores, nimirum, quod S. Evangelista Joannes Sancti Præcursoris recensens proprietates, eidem huic lucis honorificum titulum denegavit, dicens: *Non erat ille lux*. Ergone non vocabimus lucem virum illum illustrem, qui prodromus est solis, & aurore diei? Quod si Christus in hoc titulo Apostolis suis, imò ipsimet Judæ traditori concedendo adeo benignus & liberalis fuit, cur Evangelista in eodem titulo S. Joanni attribuendo adeo parcus exiit? Verè hic proverbium istud verificatum esse video, scilicet quod Dominus est munificus, servus autem avarus. Num forte Sanctus Joannes non æque ac alii discipuli fuit promeritus? Fortasse ad illorum sanctitatem nondum pervenit? Imò verò ejus perfectiones & merita, quorumvis aliorum hominum sanctitatem & merita multis modis superatunt: *Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista*. Si sanctus Pater Augustinus affirmat, quod præcellit ceteros, omnes universos, antecellit prophetas, supergreditur Patriarchas, & quisquis de muliere natus est, inferior est Joanne. Num forte Evangelistam ob ejus ingen-

Joan. c. 8.

Matth. 5.
14

Joan. x.

Matth. xi.
11.
D. P. Aug.
serm. 2. de
Nat. S. Jo.
Bapt.

rem gloriam aliquo invidia motu agitarum fuisse dicemus? Absit: quin potius mysterium aliquod sub iis verbis latere dicendum est. Siquidem S. Gregorius, S. Augustinus & alii affirmant, Præcursores adeo dignum, perfectum, & sanctum fuisse, ut si lucis titulum & honorem ab Evangelista accepisset, forsitan mundus, vel ad minus homines indocti & simplices graviter hallucinati fuissent, eum tanquam veram lucem verumque Messiam adorando. Fortè dicetis, idiotas similem quoque conceptum de aliis quoque Apostolis facere potuisse, & tamen illos mundi lucem appellare voluit. Veruntamen, non est eadem de Joanne & Apostolis ratio: siquidem nullus est Apostolorum, qui non aliquem commiserit errorem aut gravem imperfectionem, unus enim Dominum tradidit, alius negavit, ille infidelis fuit, hic usuris fuit deditus, alter ambitioni obnoxius, alter enim altero major & dignior esse cupiebat: imò in maximis augustiis constitutus eorum Magister ab omnibus desertus & derelictus permanens, & cuius quantumvis simplici homini in mentem venire posset, ejusmodi homines tam graviter delinquentes lucem verè divinam arbitrari? At verò quæ tantas Præcursoris perfectiones, tamque eminentes sanctitatis gradus consideraret, eum facile veram & divinam lucem esse æstimare posset. Atque adeo Joannes caute dixit: Non erat ille lux quasi diceret: Adverte, nolite errare ne decipiamini nescientes ob unius & alterius similitudinem, inter eosdem discernere. Hinc igitur alterutrum ab alio distinguetis & secernetis, Christus lux est: at verò Joannes non est lux. Non erat ille lux. Audite Sanctum Patrem Augustinum id ipsum per pulchram quandam doctrinam veraciter contestantem, dum ait: *Tanta fuit sanctitatis Joannes, ut Christus credi posset. Magna etiam commendatio Joannis ab Evangelista insinuat. Non erat ille lux. Quasi diceret: Tanta fuit opinionis, & tanta virtutis, ut illum non esse Christum declarare per necessarium videatur.* Conjectat igitur hinc quilibet vestrum, an sibi non fuerint magnopere similes.

12. Veruntamen quòd si hanc Præcursoris cum Christo similitudinem melius magisque perspicue contemplari desideretis, ad sanctum Lucam quasi recuratis, qui velut peritissimus pictor in Evangelii sui tela vivis doctrinæ suæ coloribus eundem adumbravit. Nam S. Joannem Baptistam delineaturus genealogiæ suæ lineas ducit, dicens, quòd Patrem habuerit Za-

chariam, matrem verò Elisabetham, hanc de vice Abia, hanc verò de filiabus Aaron. Hic sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia, hanc de filiabus Aaron, & nomen ejus Elisabeth. Etenim nescio quamobrem Evangelista de matre ejus mentionem fecit, cum apud Historiographos Hebræorum extra matrem positum fuerit, mulieres recensere in prætaxanda Genealogia & generationum descendencia: In Hebræorum Genealogiis non solum mulieres recenseri. Oprimè legem hanc & consuetudinem S. Matthæus Chionilla observavit, quando ordinem Genealogiæ Christi descendens, solos recenset viros, scilicet hanc natum esse dicit ab Abrahâ, non verò de Sara, Jacob ab Isaac, non verò ex Rebecca & sic de aliis. Imò oblium quendam respectum conveniens quoque videri posset, nullam Zachariæ Patris mentionem facere, sed à solo Joanne immèdiate accipere. Verum ecce tibi solidam hujus mentionem. De Melchisedech, qui Sacerdos est S. Paulus Apostolus ad Hebræos scripsit, cum nec Patrem nec matrem, nec Genealogiam habuisse, sed similem esse Filio Dei. Melchisedech est Filius Dei. Joannes & Iherpe Sacerdotales induerat, qui proinde tanquam primogenitus & unigenitus in Sacerdotio succedere debebat: De sacerdotali prospecta Joannes oritur, inquit Beza, ut eò potentius imitationem sacerdotum præciperet, quòd ipsum ad sacerdotale genus pertinere dicitur. Cur igitur hic e tribus sacerdotalibus primogenitus Sacerdos à S. Joanne non ad eum modum describitur, quo Melchisedech à S. Paulo Apostolo: Sine Patre, sine matre, sine Genealogia? Respondet S. Ambrosius: Decet nos Divina Scriptura non solum mores in his quæ præcipientes sunt, sed etiam parentis oportere laudari, ut veluti transmissa immemoriali puritate hereditas, in his quos volumus laudare præcili. Veruntamen pro magis perspicua propositi politi intelligentia, duas præcipue in hoc facto circumstantias particulatè advertere debemus. Prima ab Evangelista Joanne adducitur, scilicet quòd per hic natus à Deo missus sit. Fuit homo missus à Deo. Secunda verò est, quòd Nativitas ejus ab Angelo quodam, non verò ab homine aliquo annuntiata fuerit. Apparuit Angelus Domini, etc. Elisabeth pariet tibi filium. Isteque Coniungunt ut ex missione Angeli constaret, Joannem non humanam, sed divinam virtutem habuisse. Atque ideo S. Lucas sapientissime in Ge-

D. P. Aug.
ser. 23. de
sanct. Jo.
D. Greg.
hom. 7. in
Evangel.
apud Tol.
in c. 1. lo.
in Com.
fol. 38. B.

neologia Joannis non solum Patrem, sed etiam matrem inleruit & nominavit, alias enim mundus eum de caelo totaliter descendere, credere potuisset, & Gens Hebræa illum unigue tantum verum Messiam proclamasset: *Assimilatus Filio Dei*, non minus, imò plus quam Melchisedech. Unde ut demonstretur quod Joannes non sit Messias Filius Dei, sed ei duntaxat similis existat, sciendum fuit quod in terris Patrem & matrem habuerit non respiciendo ad qualitatem stirpis sacerdotalis, vel etiam ad leges observandas ab iis, qui historiam Genealogiz Zachariæ & Elisabethæ contextunt, *leaque aut necessarium, aut valde conveniens erat, ut eum nominaret matrem & quis fuisset*; Ne ingens Joannis & Christi mutua similitudo efficeretur, ut Joannes Filius Dei esse crederetur.

13. Porro Joannes Christi actiones taliter est imitatus, ut exinde simillimus fuerit effectus, nos utique toto spiritu in hoc conitari debemus, ut similes Joanni esse aut fieri possimus per vitam suam virtutumque & perfectionum, quæ in ipso residerunt, perfectam imitationem. Quatuor præcipue particulae circumstantias in hoc sancto Præcuratore considero. Locum scilicet, in quo habitavit: vitam quam duxit: vestes quibus amictus fuit: ac denique actiones quas fecit. Locus erat solitarius, quoddam desertum. Vita sustentabatur in continuis abstinentiis: vestium Camelorum pelles ministrabant. Actiones quibus deditus erat, aliæ non erant quam prædicare, baptizare. Et quidem Religiosi ipsum specialiter imitari debent, subducendo se totaliter a saeculo, & mandum omnimode continentendo. Verum cheu quot inveniuntur, qui vitam potius sæcularem quam religiosam agunt, ea post se relinquendo vitæ scandala, & effractionis vitæ licentias temere usurpando, ut etiam dissolutissimi sæculares inde stomachati graviter offendantur. Præterea quibus sociis Joannes pascibat? Non aliis quam iis quos in facultate sua de facto habebat, non verò iis quos velle aut habere poterat. Abstinentiarum suarum parsimonia alium ei victum non indulgebant, quam locustas, herbarum radices, & alios similes cibos rusticos in sylvis & dumeris enatos. Quot sunt Ecclesiastici sæculares, qui ex iis radicibus vivunt, qui ex Christi meritis exprimentur, sed tanto cum luxu, ut ipsamet quoque id ipsum erubescere superfluitas posset, de quibus proinde cum Apostolo dici potest: *Quorum Deus venter est*, quorum mensæ Vi-

Esletti Sæculare.

telli & Epicuri mensas confundere possent. Quales erant panni quibus Summi Sacerdotis Zachariæ filius cernebatur amictus? Fortè Holoserici? aut panni Anglicani? aut pellibus vulpinis suffultæ, vel Attalicæ vestes? Minime; quin potius in summo hyberni temporis rigore discalceatus incedebat, reliqua corporis sui parte rudi & asperâ Cameli pelle contextus. Observebis velim quales hodie sint habitus, qui cum tanto luxu & superfluitate portantur, quasi nescirent, quod membra illa quæ ab auro & argento vili reputantur, tandem aliquando nuda mensura sine vel putredine vestita. Et tamen verum est, quod vix inveniri possit materia satis elegans & pretiosa, quæ fastui & superbiæ ipsorum satisfacere possit. Videbitis nonnquam Sacerdotem, cujus coma longior est quam toga. Color purpureus quo tincta sunt eorum tibialia, elegantius in vultu emicaret, si nimirum is erubesceret, quod in sacro altari cum vanitatibus cernatur aded scandalosis. Quid de iis dicemus. Qui cælum versus nihil in se erectum habere, nihil nisi solam superioris labii barbam? Dummodo hæc per adhibitum ferri industriam sursum erigatur, parum de reliquo curant, quod anima præcipitur deorsum. & quam utilius operam suam collocarent, si suam acerba quadam disciplina mortificarent sensuallitatem, quam quod adhibita ignis violentia O ferri duritie suam continuo martyrio afficiant barbam. Cogor proinde approbare eruditum illius Scriptoris lamentum, qui amarè deplorabat, quod moderni temporis luxus fastuosior & delitiosior in publicum prodeat in Religiosis quam in filiabus vanis & sæcularibus. Loquor Scipio Glazcom in scuto Rinal. c. 27.

hæc reservato bonis religiosis debito respectu de malis religiosis, qui scilicet simul cum vecundia Dei quoque timorem exuerunt. Discant insuper Prælati à Joanne, cui præcipue debeant incumbere, ne per ipsorum negligentias officium sacerdotale suis functionibus defraudent. Quare imprimis gregem suam prædicationis pane pascere debent, item baptizare debent, id est, omnes illas functiones exercere, quæ in animarum beneficium redundant. Joannes in hoc maximam gloriam habebat repositam, si functionibus Dei honorem & animarum subsidia promoventibus utiliter impendere posset, non substituebat alios, sed in propria persona illas actiones exequabatur; id quod hodie plurimi facere dedignantur & erubescunt, tanquam rem vilem & abjectam. Pro se solos creatos esse ho-

ff

mores

nones stultè sibi persuadent, ac propterea labores aliis committunt, cogitationibus suis de hoc solum sunt solliciti ut superstitiosos invenire possint, qui onera sua in humeros suos deportanda suscipiant. Vos omnes quotquot me hoc in loco dicentem auscultatis, serò adhortor, ut vos Joanni similes efficere studeatis, sit ipse vitæ vestræ exemplar & prototypum, è quo heroicas eximiasque ejus virtutes ediscere possitis.

PARS SECUNDA.

14. **O**stendimus hæcenus sanctum Præcur-
sorem Christo fuisse similem in Na-
vitate & in vita, ac proinde indicavimus simi-
litudines, quæ inter Christum & Joannem in-
tercedunt quantum ad humanitatem. Quod si
autem Religio & pietas id mihi concederent,
quod Theologicus vigor abnuat, forsitan insu-
per adjicerem encomium longè sublimius, sci-
licet quod habuerit nescio quam similitudinem
cum ipsiusmet Redemptoris Divinitate. Exi-
stimo, quod hunc loquendi modum meum
non nimis æstimabitis licentiosum & præsum-
ptiosum, siquidem omnis creatura rationis ca-
pax à Deo creata est. *Ad imaginem & similitu-
dinem suam*, Genes. 1.7. nam ut S. P. Augu-
stinus lib. 83. q. dicit. *Vbi est imago, continuo
est & similitudo*. Et ut docet S. Thomas: *In
homine invenitur aliqua Dei similitudo, qua de-
ducitur à Deo sicut ab exemplari, non tamen est
similitudo secundum aequalitatem, quia in infini-
tum excedit exemplar hoc tale exemplarium*. Et ex
doctrina ejusdem Doctoris Angelici habemus,
quod *Si quis appetat esse Deo similis, in quo ali-*
quid natum est Deo assimilari, non peccat, dum-
modo similitudinem Dei debito ordine appetat ad-
pisci, ut scilicet eam à Deo habeat. Unde in hoc
securiori & S. Joanni accommodatori sensu
quem nos sacra Theologia docet, moveor ut
mihi persuadeam Joannem habuisse nescio
quam similitudinem cum Salvatore nostro, si
is quatenus Deus est consideretur.

Platan.
in Lacor.
apoph.

15. Porro Joannes rogatus, ut qualitates &
conditiones personæ nonnihil distinctius ex-
poneret, se nihil aliud, quam vocem esse ex-
pressè declaravit: *Ego vox clamantis in deser-*
to Joan. 1. 23. Quidnam homo commune
habet cum voce? Potius dicere debuisset: *Ego
vir clamans, Joannes prædicans Præcursor vocife-*
rans. Quod si tu, ô Joannes, vox tantum es,
merito hi qui te auscultant, dicere tibi poterunt,
quod penurto illi sylvarum cantori nonbemo

dicebat: *Vox præterea nihil*. Eo ipso quo te vocem
esse asseris, malevolis tuis occasione præbe-
tibi improperandi dicendo: *Sapientius est ap-
pèri quam fari*. Melius opinione mea responde-
re silentium esse, quia Socrates tria præcipue dis-
cipulos suos docebat, nimirum: *In animo præ-*
dentiam, in voce verecundiam, in lingua silen-
um. Cleanthes dicere solebat: *Maximè iuven-*
bus convenire silentium. Aristotele Calistheem
ad Alexandrum mittens eum *Monuit ut cum eo
rarissimè loqueretur*. Pythagoras & Apollonius
Thyææus quinque annis taciturni permansi-
erunt. Verum cum verò respondeat utque pete-
rimus, Joannem valde prudenter se vocem esse
declarasse, siquidem Caro milites instruat so-
lebat, ut non tantum cum ferro dimicaret, &
manu, verum etiam vocem adhiberet: *Potius
plusquam gladium, & vox: plusquam manum
hostes in fugam vertere, attentione reddere*.
Verum translemus hæc nugas, & ad alios
magisque peregrinas cogitationes erigunt:
Quid est quod Joannes vocem se esse dicit? Be-
tus Laurentius Justinianus Joannem non sim-
plicem vocem, sed vocem verbi fuisse dicit
Joannes vox verbi. Quomodo autem Joannes
vox verbi esse intelligitur? Dicite fides Audi-
tores, quamnam putatis inter vocem & ver-
bum esse differentiam? Verbum est id, quod
mente concipitur. Unde sicut Filius Verbum
est Patris, ita Joannes vox est expressiva Verbi
Divini: *Vox Verbi*. Vox expressa repræsentat Latine
verbum impressum, cui simile existit. Ac pro-
inde Joannes non dicit: *Ego vox clamantis*, sed
clamantis; id est, vox verbi, similis Verbo. Id
quod Origenes authenticè confirmat: *Dicit ergo à
Joannes se esse vocem non clamantem in deserto. Ca-*
sed clamantis, ejus scilicet et, qui sit bat & clamabat. D. Th. 1.
si quis sit, veniat ad me, & bibat.

16. Joannes vox fuit, sed non verbum. Ve-
runtamen operam facultatem concedi, ut ad-
minus Joannem ad minus semel Verbum fuisse
asserere possem. Vicarius repræsentat Episco-
pum, sed non est Episcopus. Sacet Evangelista
Joannes de ineffabili sanctissimæ Trinitatis
mysterio loquens dicit: *Tres sunt qui testimo-*
nium dant in celo, Pater, Verbum & Spiritus
sanctus. 1. Joan. 5. 7. Videamus quinam hæc tri-
primus testis est Pater æternus, qui tam in
monte Thabor, quam in Jordane testimonium
edidit: *Paterna vox audita est: Hic est Filius*
meus dilectus: Matth. 17. 5. Secundus est Spiritus
sanctus: *Spiritus est, qui testificatur, quod*

niam Christus est veritas. Nunquam autem invenietis, quod Verbum, secundum nimirum in Divinis persona, de semetipso testetur: imò potius omnino contrarium factum est: Ego testimonium non perhibeo de meipso. Si ego testimonium non perhibeo de meipso, testimonium meum non est verum. Joan. 5. 31. Et merito ita factum est; siquidem legibus statuitur, quod nullus idoneus testis intelligitur in re propria. Ergone ut Chronista Evangelicus asserit: Tres sunt? potius dicere debuisset: Duo sunt. Notandum igitur hoc loco est, id quod Christus ait: Alius est, qui testimonium perhibebit de me. Quisquam autem hic erit? Eundem Scriptorem Evangelicum hac super reinterrogare, qui dicit: Hic venit. Joan. 5. 12. Quis autem est ipse? Joannes Baptista. Cur venit? Venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, Joan. 1. Joannes igitur vice verbi testatur, ergo saltem semel in sanctissima Trinitate locum Verbi obtinebit; ac proinde Petrus Damianus, & Laurentius Justinianus serm. de S. Joan. Bapt. hoc illi eloquium tribuunt, dicentes: Joannes totus modus est Trinitatis.

17. Aded magna sanctitatis fama in Joanne erat, ut ad ipsius expediti fuerint Legati, qui de suo statu informationem caperent, cumque de ejus meritis & qualitatibus præstantissimis certiores fieri essent, Sacerdotes & Levitæ, & quotquot ad eum missi fuerant cum omnibus modis, tanquam verum diuicquæ toto mundo desideratum Messiam recipere & proclamare volebant. Hanc tamen dignitatem tanquam sibi minimè debitam aut convenientem acceptare omnino renuebat, dicendo: Non sum ego Christus, Joan. 5. 21. Simile quid in historiis prophanis reperio. Mortuo enim Polydecte Rege, non obstante, quod filium quandam parvulum tanquam Coronæ suæ successorem hæredem reliquisset, Lacedæmones ad Regni gubernacula Lycurgum demorui fratrem eligere volebant. Quam ille dignitatem renuebat, accepto inter brachiorum amplexu parvulo Coronæ hæredem Senatuum ingressus, eundem omnibus commostrarat, dicens: Non sum ego Rex vester, sed hic Polydecti fratris mei filius: Ecce legitimum Regem vestrum. Idem quoque accidit Præcursori. Hunc enim Sacerdotes & Levitæ Messiam esse volebant, qui oblatam sibi dignitatem animosè & fortiter renuit dicens: Non sum ego Messias. Non sum ego Christus. Unde Chrysostomus in

Col. Ad hoc mittunt, ut interrogarent, Tu quis es? Non quasi ignorantes sed volentes eum inducere ad hoc quod dixi (id est, ut se Christum esse manifestaret) unde Joannes ad mentem, & non ad interrogationem ei respondit. Non sum ego Christus. Quia potius, velut novellus quidam Lycurgus verum illis Messiam, Christum ostendit, dicens: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollis peccata mundi. Hic verus est Christus, quem ego vobis digito demonstro. Ecce legitimum Regem vestrum.

18. Veruntamen hoc loco insuper observo, quo non solum se Christum esse neget, verum etiam se Prophetam, & Eliam esse inficietur. Non sum ego Christus, Non sum Elias, Non sum propheta. D. Joan. c. 1. Verum cum Joannes spirita & virtute Eliæ præditus fuerit: Penit in spiritu & virtute Eliæ; cum sit Propheta, imò plusquam Propheta: Hic est Propheta, & plusquam Propheta, cur semper per negationes respondet? Pro hujus intelligentia notandum est, quod sacri Theologi doceant, & præcipue S. Thomas, quod quidditas Dei definitur aut representari non possit per affirmationem, sed per negationem. Unde Angelicus: Quia de Deo scire non possumus quid sit, sed quid non sit; non possumus considerare de Deo quomodo sit, sed potius quomodo non sit. Sanctitas & conditio Joannis habebat, nescio quid Christi Divinitati simile. Velis igitur scire quid Deus sit? Non est Angelus, non homo, non arbor, non lapis, &c. Quia de Deo scire non possumus quid sit, sed quod non sit. Ita quoque de Joanne. Non possumus scire quid sit, sed quod non sit. Non Christus, non Propheta, non Elias. Non sum ego Christus, non sum Elias, non Propheta. Et S. Augustinus de laud. Joan. dicit: Vis scire quid sit Joannes: non est Deus, non est Christus.

19. Unica duntaxat mihi opponi poterit obiectio, ex qua magna Christum inter & Joannem intercessisse dissimilitudo ostenditur: Cum enim Christus plurima fecerit, Joannes verò nullum: Joannes nullum signum fecit. Joan. 1. 4. Videatur sibi mutuo quoad Divinitatem, & humanitatem valde sibi fuisse dissimiles. Hujus ejusdem disparitatis vix ullam scire rationem reddere, imò idipsum maximè admiror, cum multi alii sancti fuerint ipso longè inferiores, qui tamen innumera quasi operati fuerunt miracula. Verum sistite nonnihil, videor enim nonnihil hac in re majoris lucis particeps fieri, ac proinde dico, quod ex hoc discrimine fieri, ac proinde dico, quod ex hoc discrimine

D. Th. 1. p.
q. 3. ante
art. 1.

non dissimilitudo, sed major potius inter utrumque similitudo argui possit. Quod ut ostendam, sequenti utar similitudine. Accipite bilancem, atque in unam lanceam monetam ream reponite, idemque etiam ab altera parte fiat, ita tam ut utraque moneta in pondere omnino æqualis sit levata in altum bilance, utrumque lantz in omnimodò æquilibrio stare competetis. Quid autem factu opus ad hoc, ut una lantz majoris, altera minoris ponderis efficiatur? Tollite aliquid de substantia unius, idemque alteri adjungite. Christus etenim & Joannes quasi duæ monetæ aureæ fuerunt, horum unus scilicet Christus reapse pondus sine comparatione majus continebat præ Joanne, quoad sanctitatem eminentissimam & merita infinita: attamen in exteriori apparentia apud homines similes & velut in æquilibrio positi esse videbantur. Verum quid faciendum ad hoc, ut Christus sicut verè est, ita quoque exterius Joanne major esse apparet? Tollatur aliquando ab uno, id est, a Joanne, miracula scilicet, & addantur illa Christo, sic enim in extrinseco cognosci facili poterit, quod Joannes non est Christus. Et forte Præcursor hoc ipsum inferre volebat, quando dixit: *Me oportet minui, illum autem crescere.* Id quod sanctus Valentinus Archiepiscopus optime noravit, dicens: (Miro sapientia Dei artificio factum est, ut Joannes sine signo Christum signis innumeris corruscantem testificaretur populo, ut signorum claritate Joannis de Christo testimonium fulciretur, & falsà de Jo-

*S. Thom. à
Villa N.
Con. 1. de
S. Ioan. B.*

anne opinio tollitur.) Et sanctus Thomas de Aquino Doctor Angelicus, id ipsum continet, dicens: (Si Joannes signa fecisset, homines ei pariter & Christo attendissent; Et ideo non ut homines principaliter Christo incederent, non est datum Joanni, ut faceret signa.) Quod si igitur devota quadam curiositate me interrogetis: *Quis putas par sit tibi?* Responderem similis Christo esse, prout latius explicavi.

20. Pro conclusione addo, quod de Alexandro Magno scribitur, hic enim cum venisset Thessaliam, ibidem Ophi Poetæ sive ut alii volunt Homeri statuum invenit, qui digitum labiis super impostum constanter tenebat. Magnus hic Heros statuum hanc ut observavit, nonnihil substituit, viditque quod fons ejus ejus conspectu sive præsentia copioso ludere maderet. Qua de re Philosophi interrogati, prodigium interpretantes responderunt, statuum hanc inferre velle, quod quisquis heros & maximas vitæ suæ actiones scribere aut celebrare vellet, ei vel tacendum sit vel ludendum. Cum igitur sancti illius qui omnium sanctorum est Maximus, encomia & prærogativas explicandas & celebrandas in me suscepit, opus erat, ut non solum fidem, prout me facere videretur, etiam in silentio signum per digitum labiis admotum, me reliqua taciturnitas pertransire velle significarem, idque magis cum Joannes magnus sit, imò maximus, Magnarum autem non est laudatio, sed admiratio.

SERMO DECIMUS TERTIUS.

IN FESTO

S. PETRI APOSTOLI

*Cœpit anathematizare & jurare, quia nescio hominem istum quem dicit.
Marci cap. 14.*

Non minus execrabilis, quam reprehensione dignus est calamus ille, qui cum in foliorum candore generosa & heroica alterius facta explicare deberet, defectus & deformitates e contra earum actionum describit, quæ quod verecundia ru-

bore vultum tingant, efficiunt, ut quis apertè fronte in publico ambulare non audeat. Tacitus pari laude dignum æstimabat eum qui illas operationes manifestat, quæ virtutum habitibus vestitur, in honoris theatro gloriose apparent, qualem is meretur, qui imperfectiones illas

et, quæ famam obscurantes in reputationis & honoris præjudicium emergunt. Quia dextri oculi defectus vultum Antigoni Regis deformitare aliqua defœdabat, idem ne deformitas hæc apparet, prudens ille & ingeniosus pictor dexteram faciei partem supprimens solam sinistram vultus partem effigiabat, ita ut pictura Regem veluti in dexteram partem respicientem referret. Cum Memnon omnium qui sub Darii Regis obsequiis militabant, militum expertissimus, contumeliose de nonnullis Alexandri Magni defectibus loquentem quandam audisset, eidem asperimè reprobè comminatus est, quod nisi os suum contineret, & debito cum respectu de tanto Monarcha loqueretur, graves temeritatis suæ pœnas daturus esset. Atque idem B. Petrus Cardinalis Damianus, dum super eo quod S. Marcus Evangelista de S. Petro Magistro suo scribit, reflectens videt, quod qui S. Petri laudes & facta æterna memoria digna celebrare debuisset, eorum loco Magistri sui peccata detegit, ejusque plusquam omnes reliqui Evangelistæ manifestet defectus, ab admiratione vehementi se continere non valens dicit: *Quare potest cur B. Marcus Magistri sui laudes atque præconia omnino taceret, imò si diligenter inspicitur, augeretur, veris accumulatur si quid in eo reprehensibile est; supprimit autem & vult ex industria levigat, veluti etiam plerumque silentio præterit quod laudabile est.* Unde si Petrus hunc à Christo factorem accepit, quod super nodas ambulare potuerit, Ambulabat super aquam ut veniret ad te sum; Marcus de hoc nullam mentionem facit. Matth. 14. 30. Si Petrus à Christo in Theologia examinatus, per axiomata ad præcipuos fidei articulos pertinentia excellentissime respondit, dicendo, ut alii Evangelistæ affirmant: Tu es Christus Filius Dei vivi. S. Marcus duobus duntaxat verbis idipsum præterit, dicendo: Tu es Christus; & reliquum veluti negligendo transcurrit. Matth. 16. 17. Si Petrus à Salvatore nostro est beatificatus: Beatus es Simon Bar Jona, Marci 8. 30. Si illum in fundamentalem Ecclesiæ suæ Petram elegit: si illum cæli terræque Dominum constituit: si illum gregis sui pastorem esse voluit: Pascere oves meas. Si pro Petro rogavit: Ego pro te rogavi Petre, Joan. 21. 18 per hoc clarè insinuans quod ipsum solum plenis faciat, quam reliquos omnes simul conjunctos. Si Filius Dei voluit, quod una eademque in ore piscis inventa moneta pro se tantum & dilecto suo Petro Cæsariæ bella solvatur, ideoque Petrus, tanquam Do-

mino comparatus fuerit. Luc. 12. 32. De omnibus hæc prærogativis sanctus Marcus ne vel unicam, imò ne minimam quidem tetigit. Si Petrus in horto Gethsemani generosum quoddam facinus commisit, eum pro Magistri sui iusta defensione stringendo & animose in Malchi auriculam vibrando. Sanctus Marcus facti quidem substantiam describit, sed quisnam tam generosi facinoris author fuerit nequaquam dicit: *Unus quidam de circumstantibus.* Marci 14. 47. Itæ summa, quicquid ad Magistri sui, id est, Petri gloriam pertinet, veluti oblivioni tradit. E contra vero si pauperulo Petro aliquod infortunium aut lapsus aliquis humanus accideret. Ecce tibi protinus in campo positum & expeditum Marci calamum, ut eundem Petri errorem in Evangelio suo perspicuis verbis manifestet. Sic exempli causa, si Petrus in monte Thabor petat, ut pariat erigi in eodem monte tria tabernacula, subito Marcus id noranter describit, eumque veluti extra propositi orbitam loquentem reprehendit, dicens: Non enim sciebat, quid diceret. Marci 8. 33. Si Petrus vehementer erga Creatorem suum affectus tenetudine moris, mortem eidem dissuadet: Absit à te Domine non erit tibi hoc; Et Salvator eum desuper reprehendat; Marcus pecunia sua protinus arrepta reprehensionem illam signanter annotat: *Vade post me Satana. Austeram narrat animadversionem correptionem.* Si Petrus vacillat & offendit in atrio Pontificis, & Dominum suum trina vice negando turpiter cadit, illius certe Marcus nullatenus obliviscitur, sed calamo suo minime parcens late & fuscè idipsum exponit: *Negavit dicens: Neque scio, neque novi quid dicas.* Iterum negavit: *Cœpit anathematizare & jurare, quia nescio hominem istum quem dicis.* Et in hoc præcipue notandum est, neminem aliorum Evangelistarum hoc, Petri infortunium & miserabilem casum cum tanto rigore & emphasi exaggerare ac Marcus facit: *Durius loquitur & tanquam crimen exaggerat.* Unde satis patet quod quæ laudibus sunt esseenda præterit, quæ ad reprehendendum videntur apta, describit. Poteritne & Marce causam nobis exponere cur à tot Magistri præconis calamum reprimis, & sola quæ infirmitatis sunt ad posterum memoriam stylo committis ita curiosè Cardinalis Damianus interrogat. Respondet autem S. Evangelista, causam cur non perfectiones, sed lapsus, non virtutes, sed defectus, non gloriam sed ignominiam scribat & exponat, hanc esse, quia nimirum in Petro ipsi quoque lapsus

D. Petrus
Damianus
supra

D. P. Aug.
in Epist.
Beda in
Erasmo.

lapis perfectiones fuere: defectus in ipso non minus fuere laudabiles ac virtutes, ejusque ignominia non minus celebranda sunt, quam ejus gloria. Id quod a S. Patre Augustino traditam doctrinam tanquam veram confirmat, qua dicit. *Nonnullis errare profuit*; cui Venerabilis quoque Beda consentit dicens: *In flagitia aliqua cecidisse profuit*. Unde & ego hodie a S. Marco edoctus, S. Petri lapsus & defectus explicabo, ad hoc ut sicut Thales ex umora turris cuiusdam, ejusdem novit altitudinem conjicere, ita vos quoque ex ejus defectibus & imperfectionibus, virtutum suarum excellentiam, prerogativas & gloriam colligere valeatis. Unde Marcus dicit, quod Petrus cepit anathematizare & jurare, quia nescio hominem istum quem dicit; quia hoc negasse Magistrum suum, *occasionaliter* maximae suae dignitatis origo & principium exiit. Porro supervacaneum esse existimo, vestram singularem studio attentionem exposulare, scio etenim, quod quando sermo est de proximorum nostrorum defectibus, quilibet dicentem attenta avidaque aure soleat auscultare. Id quod vos quoque facturos esse confido. Progrediamur.

Ad Rom.
8 v. 18.

2. Quandoquidem duo gloriosi Apostoli Petrus & Paulus nec in vita, nec in morte unquam fuerint separati, ideo quoque eosdem in praesenti discursu a se invicem dissociare aut se jungere nolo, sed conabor ut unus alteri in toto hoc discursu semper & constanter adhaereat, quia per sancti Pauli doctrinam, S. Petri Apostoli prerogativas & excellentias celebrare & elucidare conabor. Scribit igitur in primis magnus ille Gentium Doctor in Epist. ad Romanos & docet, quod universa mala quae servis Dei accidunt, illis convertantur in bonum: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*, Epistolae hujus expositores ab ipsius Apostoli sensu nequequam differunt, & speciatim Cardinalis Cajetanus ita exponit: *Præsentis textus intentio directè tendit ad hoc, quod Deus etiam in hac vita cooperator omnia quomodo libet redundantia in illum (id est sanctum) in bonum illius*. Quibus verbis mihi a doctissima Angelici Doctoris S. Thomae non procul abivisse videtur, qui ita loquitur: *Vide quæ ad talibus Deus omnia cooperatur in bonum, ut si qui horum deviant & exorbitant, etiam hoc ipsum eis faciat proficere in bonum*. Circa quem passum optatam me penetrare posse, quidnam hi scriptores una cum S. Paulo intelligant per ly

D. Th. ibid.
lect. 6.

(omnia) & per ly (bonum) Scio quidem, quod multi per ly omnia intelligant omnes hujus mundi calamitates pro amore Dei voluntarie & libenter toleratas, quales sunt falsæ sularum impostæ calumniae, persecutiones Davidis, Danielis angustiae, adversitates Jobi, Apostolorum exercitatae tyrannides, tormenta & dolores sanctis Martyribus percelli. Et quidem id totum optimè dicitur. Veruntamen S. P. Augustinus sub hoc universali nomine (omnia) ipsa quoque peccata includit: *Omnia cooperantur in bonum, etiam peccata*. Mutantne itaque etiam peccata faciem suam & convertuntur in bonum: Imò vero, saltem occasionaliter; quia Deus suo instabili consilio novit ex malo elucere bonum. Sic enim & tenebris quoque lux nascitur, sed terminat. Ex bello pax. Verum enimvero qualesiam sit bonum illud quod est peccato nasci potest, & quidnam per ly bonum intelligi debeat, quod hoc variae sunt opiniones. Sanctus Anselmus per 3. bonum illud vult bonum utile intelligendum esse: Ita Deus cooperatur eis, ut omnia veritas bonum & utilitatem eorum. At verò qui fieri potest, quod bonum illud utile non sit verum bonum; ideo Magister sententiarum monent sancti Pauli declarat, dicens: *Omnia cooperantur in verum bonum*. Quasi insenset vellet: defecisse aliquis servus Dei per humanam fragilitatem peccatum aliquod committat, Deus eo velut instrumento utetur ad formandas & fabricandas ei veri boni coronas, adeo ut tandem redundet in subsidium & profectum, & majorem gloriam Dei. Et quis scit an sanctus Paulus Romanis scribens, non voluerit illis legalis amoris dilectissimi sui Coapostoli, & Pastoris illorum, Sancti inquam Petri conditiones notificare? quasi diceret: Ecclesia tua o Roma, caput ali-quod seu Pontificem quemdam est habitura, ejus culpæ a Deo in coronas sunt transmutatae, ejus ignominiae in honores, jacturae in victorias sunt versa. Unde optime sanctus Primasius ait: [Omnia cooperantur in bonum, hoc est, creseunt, sive adjuvant Deo contraria revertuntur in prosperum.]

3. Existimo omnino Prophetam Regium totum hoc in spiritu prævidisse, quando in Psalmis suis qualitates alicujus iusti, & divinae erga eundem pietatis effectus nobis proponens dixit: Cum ceciderit iustus non collidetur, quia Dominus supponit manum suam. Psalm. 36. q. d. Quod si iustus, ut pote viribus fragilis & debilis,

lis, à diabolicarum tentationum impulsibus nonnunquam exagitatus, in gravem aliquam culpam ceciderit, nequaquam debet, aut despectet quia Dominus supponit manum suam. Quoniam sine Deo manus suam subitus aliquis servi sui pedes supponere dignatur? Non solum ut illum conseruet & sustentet, sed etiam ut illum eleuet & exaltet: (Cum ceciderit iustus per peccatum propter carnis infirmitatem non colliditur inquit Ludolphus Carthusianus) id est, non frangitur irrecuperabiliter gratiam Dei & virtutes amittendo, & finaliter in peccato illo permanendo, quia Dominus supponit manum suam auxiliatricem, ne criminaliter delinquat, cum auxilio suae gratiae & misericordiae sublevando.] Adeoque Deus servos suos non solum manu sua sustentat, verum etiam lapsos aut in culpam praecipitatos subleuat, & ad honores & dignitates exaltat: [Supponit manum suam auxilio suae gratiae sublevando.] Et subdit Remigius Antistodorenensis: [Illa afflictio non erit ei ad dejectionem, sed potius ad exaltationem. Hoc est, Divina benignitas, ad felicitandum dilectos & electos suos miseris utitur, & infortunia immittit, ad augendam amicorum suorum fortunam. Ad hoc ut sicut Antheus ab Hercule in terram prostratus, majores sibi vires recuperabat, ita ut fortior semper surgeret quam ceciderat: ita hi per culpam misere prostrati à maioribus criminum lapsibus, majora sibi conciliant incrementa virtutum. Quis unquam major Filii Dei amicus extitit Petrus, qui tota vice in amoris proba examinatus, semper in amando inventus est ferventissimus. Hic igitur iustus erat, at verò misere lapsus est, verum tamen non colliditur, quia Dominus supponit manum suam. Verè enim manus Dei fuit, quae Petrum non solum à lapsu suo erexit, verum etiam eundem ad majorem dignitatem & totius Ecclesiastici status praeminentiam sublimavit. Unde enim tantae Petro collatae praeminentiae suam habuere originem, praeterquam à commissis ab eodem erroribus & peccatis, haec enim moraliter fuerunt suae exaltationis motivum & occasio. Dieat idipsum Rupertus Abbas Tuitiensis: [Oportebat, inquit, praedestino atque vocato ad tantam celsitudinem Petro Apostolo causam subesse, & magnitudinem honoris ejus praerire, unde illi humilitatis atque compassionis scientia fugiter posset accedere; Ideò labi permissus est.]

4. Quandoquidem Propheta Regio videbatur in se excellenciam Petri, quas in spiritu praeviderat, origine indicanda, nequaquam plenè satisfecisse, iterum loqui coepit: [In Petra, inquit, exaltavit me, & nunc exaltavit caput meum super inimicos meos. Psalm. 26. Et quidem satis clarè videtur, verba illa de Rege Davide intelligenda esse, attamen alii eadem cuilibet fidei Dei servo applicari posse volunt: Potest specialiter exponi de quolibet electo; quorum unus, isque omnium praecipuus fuit S. Petrus Apostolus. Verum quidam significat per hoc quod se in Petra exaltatum esse dicat? In Petra exaltavit me Carmelitanus incognitus Michael de Ayguanis respondet: Sic ergo in petra exaltatur, qui per Christum beatificatus est. Hic propitè Petrus fuit, cui verbum Dei incarnatum dixit: Beatus es Simon Bar Iona. Et hereditatem capturn coelestem, quod accidit quando ei claves regni caelorum donavit: Et tibi dabo claves regni caelorum. Quod autem Propheta subiungit: Et nunc exaltavit caput meum super inimicos meos, coincidit cum eo quod Christus Petro significavit; quod scilicet, porta inferi non prevalebit adversus eam; id est, adversum Ecclesiam curae ejus commissam. Unde liquet quod non incongrue vestus ille Davidicus in persona S. Petri exponatur. Verum ad propositum nostrum eundem nonnihil ponderemus & examinemus. Mihi equidem Propheta Regius dicere velle videtur, quando S. Senevici Petrus lapsus est in petram, scilicet ex erroribus per incautum sermonem commissis, Deus ab insidem eum exaltandi & sublimandi occasionem sumpserit: [quasi dicat. In firmamento suo, atque fortitudine quae me stabilivit, & sustentavit, tanquam in fortitudine petrae; ipse dedit mihi victoriam, & glorificavit super inimicos meos, & nunc ex Dei beneficio exaltatum est caput meum.] O quantus honor quantaque gloria in Petrum ex lapso in culpa & scandali petram redundavit. Exaltavit caput meum. Ly caput etiam quidem per figuram Synecdoches intelligere possumus, quae accipit partem pro toto. Per caput Petrum, qui Collegii Apostolici caput est, intelligendo; verum tamen melius per ly caput pars principalis & summa intelligitur corporis, id est, verum naturale caput Petri, & quanto cum jure S. Petrus dicere potest, lapsus suos occasionem fuisse, exaltandi, adornandi, & glorificandi caput suum, tribus enim coronis caput Petri redimitum fuit, veluti Regis terrae, caeli & inferni. Unde Ly-

Th. Angl.
Card.

Matth.
16. 18.
Ibid.

Paulus
Galent. f.
367. col. 2.

Idem ib.

ranus

Tyrans. in
Psal. 26.

1us acus dicit: *Exaltavit caput meum coronando me corona regni, imò coronu regnorum.* Prudenter itaque Marcus lapsus Petri describit, quia ab illis potius quam à prodigiis suis omnes originē traxerunt Petri gloriæ. Unde cum dicit: *Capit anathematizare & iurare &c.* non contemnit Apolloli nostri actiones, sed potius præclaras ejus laudat & commendat prærogativas. Rosa à spinis non offenditur, sed defenditur: *Vallant, non violant.* Tales quoque fuerunt S. Petri imperfectiones & defectus, siquidem ei plus utilitatis quam damni, plus honoris quam ignominie ei conciliantur.

2. Duo præcipue casus huic Apostolo accidisse leguntur, apud quosdam mystici ex diversa ratione fortuna sive occasione nati. Unum S. Matthæus refert, nimirum quod cum filius Dei discipulos suos navem conscendere iussit, prouti & fecerunt, ut in terram Genesareth trajicerent; acciderit, quod mox ut discipuli à littore solverant, Dominus è longinquo super undas maris ambulans illos fuerit iosecutus. Invenite autem nocte, tempestas quædam aded ingens in mari oborta fuit, ut tametsi artis navigandi admodum periti essent, valde tamen se periclitaturos extimerint. Redemptor autem noster eos consolatus est hortando eos ne timerent, ed quod ad subveniendum illis præsens adesset: *Ego sum, nolite timere.* Bonus igitur Christi discipulus Petrus Magistrum suum conveniendi percipiens, eidem mox supplicavit dicens: *Domine, si tu os, iube me venire ad te super aquas.* Qui ei gratiam postulatam nequaquam negavit, sed protinus dixit: *veni;* unde ipse omnis moræ peractus, è sponda seu margine navis in mare se præcipitem egit: *Et ambulabat super aquam ut ad Iesum veniret.* Et ecce ex improvviso procella sub Apostoli pedibus intumescere coeperunt, adeo ut ad vitam salvandam auxilium à Domino coactus fuerit exposcere dicendo: *Domine saluum me fac.* Unde nisi Dominus oportune adfuisset, & S. Petro manum præbuisset auxiliatricem, miser Petrus in mari submersus, mortuus & sepultus fuisset. Alter verò casus postea accidit, refert enim S. Joannes, quod postquam sanctus piscator, una cum multis aliis integra nocte retia in mare Tyberiadis jaciendo in vanum laborasset, una cum navigio suo littus petierit, cumque Joannes Petro Magistrum ipsorum in littore stare, eosque præstolari diceret, subito S. Senecio *Tunica succinxit se & misit se in mare,* & quasi per ducentorum cubitorum spatium per

mare transiens, tandem feliciter & secunde in conspectum Domini sui pervenit. Hic igitur mox merito causa inquiratur, cur Petrus super mare Tyberiadis libere & sine periculi timore ambularet, in mari verò Genesareth tot fuerit naufragii, submersionis, & motus periculi expellitus. Nunquid utriusque maris liquidum elementum utrobique aqua est? Nunquid est una eademque utrobique Petri persona? Imò quod plus est, in mari Tyberiadis pannolis velut suis amicus erat, quæ in similibus submersionis periculis magno sunt ad emergendum impediamento. Ecce tibi in promptu difficultati huius resolutionem. Tuos Petrus modica erat fide imbutus, ac proinde Dominus illi dicit: *Moræ fidei quare dubitasti.* Unde nemo sit qui illum tanquam imperfectum culpæ, aut velut defectuosum contemnere præsumat, siquidem modica fides qua in mari Genesareth imbutus erat, ei cautela loco fuit, quæ deinceps in mari Tyberiadis constitutus majorem & perfectiorem fidem concipiat, tanquam bonus Philopropheta procedat à minori ad majus, & ad imperfectum ad perfectum. Unde ex timore quo in mari Genesareth percussus erat, libertas postea nata est, quæ securitas. Olim miserat se in mare (aquæ Rupertus Abb. T. utica) & ambulaverat super aquas, ut adveniret ad Iesum, sed videns remanentem ventem, timuit. Ecce timorem qui ex modica, quam in Redemptorem suum habebat, fide natus est; ac proinde in ipso timore iam penè submersus est; Postea verò in mari Tyberiadis, ubi Dominus in littore erat, sponte se idem mittit in mare, & non timet; quia timor ille nuperus securitatem in corde Petri caularit, ipsumque edversus omnem alienigenam suavitatem maris suspicionem validavit. Nihilq. periculi passus est.

Incarnata Patris sapientia de funestis amarissima Passionis sue eventibus, quos pro mundi redemptione ab Hebræorum manibus passus erat, cum discipulis suis sermocinabatur. Cuiusque Petro nimis videretur exorbitans, quod iustus pro peccatore, & Dei Filius pro vilissimo homine pro peccatore, & Dei Filius pro vilissimo homine vermiculo pateretur, reprehendit hac ceteris discipulis suis loquentem Dominum: *Et apparet affectu, inquit Chrysost. subiungit: Alibi à te Domine, non erit tibi hoc.* Sed quale Petrus responsum retulisse exstimaris? Qui conversus dicit Petro, *vade post me Satana,* Nunquid hoc vobis rigorosa & acerba reprehensio esse videtur? Illum à se repellit, & summa cum indignatione

Matth. 14.
28.

Ibidem.

16. v. 30.

16. v. 30.

Ioan. 21.
v. 17.

ejone cum alloquens, Sathanæ maledicto nomine compellat. O miser Petre, quis hic te defendere præsumat? Cum enim ipsemet Dei Filius tanta cum asperitate te reprehendat, indubitatum est, te magnum quendam commisisse errorem. Errorem? Reprehensionem? Ah valde decipitur, quisquis hoc credit. Nam sermo Petri, quo magistrum suum alloquebatur, nullo fuit errore aut defectu obnoxius, sed potius amore refectus, & consequenter Christi responsio non fuit reprehensio, sed potius honor & remuneratio. Etenim bene illam ponderemus, & comperimus esse veritatem; Porro pro meliori intelligentia sequentem præmittamus historiã. Quamprimum Ludovicus XII. Caroli VIII. filius coronatus fuit, sui que regni possessionem apprehendit, consilium per secretarium suum omnium præcipuorum aulae suae nobilium catalogum quendam exactum sibi confici iussit. Quem acceptum optime observavit, superque singulorum merita maturam deliberationem instituit; ac tandem arrepta penna nonnullorum nominibus in marginæ Crucem quandam sub hac figura adnotavit, dicens: *Hos præ alius honoris titulis insignire volo*. Hanc quoque Christi intentionem eo tempore fuisse, quo dixit: *Vade post me Sathana*; ex eodem Redemptoris mystico sermone facile conjicio, nam dum suam Crucis mortem, quam Hierosolymis passurus erat, discipulis suis revelaret, & S. Petrus *amantis affectu* se illi opponeret; respondit Christus *Vade post me*. In Hebræo legitur *Lech acharai*, quod idem significat, quod *Sequere me*. q. d. Ego quidem ante te crucem adibo, tu autem *vade post me*, id est, post mortem meam me in ejusdem Crucis passione sequeris. Unde S. P. August. ait: *Merito Petro dictum est, sequere me, qui non solum mortem, sed mortem Crucis, sicut Christus expertus est*. Ecce tibi S. Petrum signas & honoratum. Verum quidem est, Christum Dominum S. Petrum Sathanam nominasse, sed tantum abest, ut hoc nomen præfati propositio quidquam officiat, quod etiam conceptum meum potius peregre connumeret. Sathanas enim (ut Theophyl. & Rupertus Abbas Tuericenfis exponunt) idem est quod *Adversarius*, seu contrarius; ac proinde Christus ei dicere voluisse videtur: vere in cruce sursum ascensa Sathanas, id est contrarius seu adversarius mihi esse videtur, cum enim ego capite sursum erecto, & pedibus deorsum protensis sum crucifigendus, tu è contrario *inversis vestigiis*, id est, pedibus sursum elevatis, & capite deorsum

Paoletti Sanctuariale.

inclinato crucifigeris. Videte igitur Auditeres, qualiter id quod mundus reprehensionem & contemptum esse judicat, tandem in fine honorificentia & impensa laus esse videatur. Petrus enim honoratus fuit, non verò reprehensus.

7. Refert Plinius, quod Apelles colorem quendam adinvenit subtilissimum pariter & obscurum, quo picturis suis à penicillo suo totaliter absolutis ultimam dabat perfectionem, eas colore illo adumbrando taliter, ut licet qui artis pictoriae petiti non erant, existimarent quod illas deturparet, & ex penicillo acceptam elegantiam adimeret, color tamen ille ad reddendam picturam magis spectabilem ultimum conciliaret perfectionis complementum. Idipsum quod nonnulli in Petri defectum appellant & errorem, & consequenter colorem quendam obscurum sanctitatis suae picturam obfuscantem esse existimant; id inquam aliorum judicio umbra quædam esse videtur, quæ gloriæ suæ splendorem & claritatem magis facit elucescere. Pupillæ nigredo oculum perspicacior efficit. Naturæ abortus, inter Principum raritates & elegantias reservantur. Monstra faciunt & perfectionem universi. Equus quem semel momordit lupo, longe deinceps sit generosior. Actiones Petri culpabiles æstimate, occasionem ei dederunt, ut erga Redemptorem suum fieret in amore ferventior, fortiusque ab eodem redamaretur. Quod si idipsum non creditis, sequentem scripturæ locum attentè auscultate, is enim non mœtur, nec decipit. Christus Dominus ut de affectu Petri erga se redderetur certior, trina vice eundem interrogat: *Simon Ioannis, diligis me plus his?* qui mox respondet: *Etiā Domine, tu scis quia amo te?* Replicat Dominus: *Simon Ioannis, diligis me?* Et ecce lingua ejus, quæ à corde ipsius ne quicquam differebat, idem iterum affirmat & confirmat dicens: *Etiā Domine, tu scis quia amo te*. Reperit tandem Dominus eandem interrogationem tertio, & dicit: *Simon Ioannis, amas me?* Cui Petrus respondit: *O Domine, tu nosti interiora humanorum cordium, optimeque nosti an te diligam vel non? Domine, tu omnia scis, tu scis quia amo te*. Hugo Cardinalis: *Amo te plus Hugo his; quasi diceret: Amor quo ego erga te feror, Card. quemvis aliorum hominum amorem longe superat*. Quid dicis o Petre? *Cor alterius videre non poteris*, inquit Pater meus S. Augustinus. Quo modo igitur tantum de temetipso præsumis? in Cas. Nunquid alius Dominum ardentius diligere D. Th. in potuisset Simone Ioannis? videris mihi plus e. 21. 19.

Gg

nimio

nimio de te praesumere, dum inquis: *Amo te plus his.* Dic enim sodes, quodnam habes conjiendi fundamentum, ut tibi persuadeas, quod Dominum plus quovis alio diligas? pro hujus difficultatis resolutione revocare vobis, o auditores, in memoriam, id quod S. Lucas in domo Pharisaei accidisse refert: Huc enim Magdalena accedit, dumque se pedibus Salvatoris nostri ungendo instructa advolvit, Pharisaeus temere judicare apud semetipsum incipit, Christum ignorare statum illum peccaminosum, in quo mulier haec posita erat, ideoque dicebat: *Hic si esset propheta, sciret usque, quae & qualis est mulier, quae tangit eum, quia peccatrix est.* Hoc igitur advertens Dei filius cordium scrutator, parabolam quandam introducit de duobus debitoribus, quorum unus quingentos, alter vero quinquaginta denarios debebat: *Unus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habentibus autem illis, unde redderent, creditor pecuniarum istarum donavit utrique.* Scire igitur cupere o Simon, uter duorum illorum Dominum plus dilexerit? *Quis ergo eum plus diligit?* Cui Simon prudenter respondit, utique is qui plus sibi dono datum accepit, id est, cui dimissi sunt quingenti denarii? *Astimo quia is cui plus donavit.* Non poteras o Simon melius respondere: *Recte judicasti.* S. Petrus qui differenti Domino praesens aderat, totum hunc discursum exacte notavit, praecipue vero id quod Dominus concludendo subintulit: *Cui minus dimittitur, minus diligit.* Itane? inquit Petrus, Ergone ille plus diligit Dominum, cui Dominus plus dimisit? Aliis discipulis unicum tantum debitum remisit, quod valebat quinquaginta, quando *Relicto eo omnes fugerunt.* Mihi autem quinque debita remisit, quorum quodvis centum valet, ut proinde omnia ad quingentorum denariorum summam ascendunt. Primum est, quando in mari dubitans haesitavi in fide: *Modica fidei quare dubitasti?* Secundum est quando in coenaculo me ejus voluntati opposui, nolens permittere mihi a Domino lavari pedes: *Non lavabis mihi pedes in aeternum.* Et tria alia debita quae in atrio Pontificis contraxi, quando eum trina vice negavi. Unde cum aliis unicum duntaxat debitum, mihi vero quinque dimiserit, illis inquam quinquaginta, mihi vero quingentos, sequitur per legitimam consequentiam, quod sicut *cui minus dimittitur, minus diligit*, ita quoque *cui plus dimittitur, plus diligit.* Mihi plus remisit quam aliis, Ergo plus aliis eum diligo. *Amo te*

plus his. Verum enimvero cavete, ne Petrus per omnia fidem adhibeatis, utpote qui in propria causa loquitur: *Nemo sibi ipse dicere seu ius suum accipere debet, in propria causa,* inquit Lex. Accedat idem igitur tertius quispiam, qui haecenus dicta coram vobis roborat; dicens: *Vere poenitens cum maiori beneficio a Deo se accepisse agnovit, iuxta illud: Cui plus deus dedit, plus diligit.* Unde etiam ex doctrina S. I. de Augustini facile conjicitur, ipsum praesentibus aliis ardentius a Christo esse redamatum: *Servus plus quam ceteri Christum dilexit, quia Christus in eos magis amat, a quibus magis amatur.* Etenim dicat quoad hoc unusquisque quod libet; ego saltem existimo, imperfectiones Petri, ceteris ornamentum addidisse, non vero deformitatem. Nam tamen ei aliqualem umbram addiderunt, id tamen cedere ad maiorem elucidationem candoris suae sanctitatis. Encaustum nigrum in auro extensum, maiorem illi valorem addidit pretium. *Capit anathematizare & jurare, quod non novi hominem illum.*

8. Porro aptissimam praesenti proposito invenio Historiam. Erant Romae in templo Fortunae multae statuae in perpetuum diversorum virorum illustrium memoriam erectae. In particulari vero erecta erat prope altare Fortunae famosa Servii Tulli statua, cum hoc tamen speciale discrimine, quod cum omnes aliae statuae diluoperatae, nec ulla chlamyde contextae essent, haec sola toto corpore pallio cooperta fuerit, idque nonnulli ideo factum esse voluerunt, ut per hoc exprimeretur discrimen quo ab aliis differabat, cum enim omnes alii liberi nati fuissent de nobilibus, ipse e contra servus fuit, atque ab ancilla quadam natus. Unde pallium istud regiae laeae reputationi & coronae nescio quem novum adspersere videbatur. Sed quid dixerimus? Pallium istud adeo locuples torque gemmis & margaritis per circumitum distinctum & exornatum erat, ut quisquis ad statuas illas videndas ingredebatur, omnia alia negligens, solum hujus pallii pretium ingentesque divitias respiciens attentus staret; unde sola Servii statua per omnes alios, apud cunctos in admiratione erat: *Pero quid erant illa capta ornamento tan artificiosa y rementente? Tota brada, quae tenia mas que ver, que todas las demas. Y solo in Scripturae sacrae Theatro comparentem S. Petrum Apostolum, qui cum non videatur auctus in Tempore Passionis Christi cum aliis discipulis*

pulis comparere & Christum profiteri, à sacris Evangelistis negationis trina obscura chlamyde contextus representatur: *Capit anathematizare & jurare, quia non novi hominem illum.* Obscurum autem pallium istud cum *saltem occasione* adeo spectabilem & præclarum reddidit, ut in eo maximas causavit Ecclesiæ divitias, totumque mundum in stuporem adegerit. Nam si dixit: *Non novi illum*, bene locutus est ex mente S. Ambrosii: *Bene dixit, temerarium quippe erat, ut diceret, quia non erat eum, quem mens humana non potest comprehendere.* Dixit: *Non sum ego, quia mavult se negare quam Christum.* Iterum d. Amb. dixit: *Nescio quid dicas: Hoc est, sacrilegia vestra nescio.* Sed supposito etiam quod errasset, ex ejus tamen errore nascitur gloria. Audite quæ dicturus sum cum attentione.

9. Probissime nollis & Auditores, Incarnatam Dei Patris Sapientiam in cunctis actionibus suis prudentissime sese moderatam fuisse. Quod cum certissimum sit, causam scire desidero, ob quam mota fuit, ut Petrum nostrum eligeret ad Papatum evehendum. O quam sublimis dignitas! Nulla in terris invenitur major, si Dei Majestatem exceperis. Cur illam non potius Joanni contulit, qui erat illi adeo charus, adeo dilectus & amatus nec non proximo sanguine junctus? Hodie in more positum est, ut quislibet de suis in altum evehendis curam habeat. Quodnam in Petro meritum vidit, quod etiam in Joanne non inveniret? Verum quidem est eum fuisse juvenem, attamen doctus, prudens, & sanctus erat. Hæ sunt rationes quæ Salvatorem ad eum à Papatu non excludendum movere debebant. Demum vero Petro ad Papatum electo, audire quam supremam & summariam in eum transulerit auctoritatem: *Adest Petrus* (inquit Cardinalis Damianus) *& ad ejus arbitrium orbis universus solvitur & ligatur.* Et quod plus est: *Præcedit Petri sententia, sententiam Redemptoris.* Adde quod excellentius est: *Quia non quod Christus, hoc ligat Petrus, sed quod Petrus, hoc ligat Christus.* Poteritne etiam dignitas aliqua hac maiora excellenter reperiri. Quod si itaque dignitatem hanc Joanni contulisset, nihil esset quod opponerem, siquidem meritum in eo erat, & parentela. Non dico quod Petrus dignitatem hanc meritis non fuerit, sed tantum videtur mihi quod in S. Joanne motivum aliquod fuerit longe excellentius pro electione ad Pontificatum. Nonnulli Christum id fecisse respondent, ne occasionem aliis daret cognatis confesendi

Ecclesiasticas dignitates: verum hoc non prohibetur, quando consanguinei etiam optime sunt meriti. Alii autem dicunt causam electionis Petri fuisse, quod is primo peccator fuerit & postea penitens, id est, quod suum trina vice negaverit Magistrum. Nam si Joannes electus fuisset, non obitante quod supradicta auctoritate effulset, nihilominus ex quo adeo justus & instar Herminii cujusdam candidus erat, humanis fortasse erroribus nequaquam fuisset compassus, neque homines ausi fuissent pro absolutione & remissione coram ipso apparere. Eligatur itaque Petrus, qui cum peccator & ipse fuerit, occasionem habebit ceteris quoque peccatoribus, compatiendi. Homines quoque Petrum uti fragilem hominem, turpiter lapsum fuisse considerantes libenter se ad pedes ejus prosternent sequæ auctoritatis suæ clavibus haud gravatè submittent. Unde patet, quod hoc Dei permittere ut Petrus illum neget, fuit idem quod illum ad Pontificatum disponere & habilitare. Unde Arnobius ait: *Christus ter negatus negatori suo, quam solus habuit, eribuit potestatem.* Unde facile deducitur, quod tota ratio, quare tribuit ei potestatem Pontificiam est, quia *Ter negavit.* Et dedit non ut Petro, sed ut negatori. Unde sicut pallium servitutis Servium spectabiliorem effecit, ita obscura chlamys negationis in majorem Petri excellentiam redundavit. Arque ideo liceat mihi dicere: *O felix culpa Petri quæ talem ac tantam meruit habere dignitatem.* Optime igitur S. Marcus illum celebrat dicendo: *Cæpit anathematizare &c.*

10. Quisquis fossam aliquam profundam & latam vult transilire, ut securè ad alterum fossæ latus perveniat, tribus circiter passibus retrogreditur, & sic saltus ille felicem fortitur effectum. Petrus à vilitate piscatoris progredi seu transilire voluit ad excellentiam Pontificiam, sequæ mittere in locum & præminentiam supra omnes alios Apostolos. Quid facit? Tribus passibus retrogreditur, ter Magistrum suum negando. O quam feliciter & fortunatè saltus hic ei cecidit! Pulcherrima est S. Joannis Chrysostomi ponderatio sequens: Christus in cœna existens, dolensque intimè, quod de discipulis suis unus illum traditor esset, dixit: *Vnus vestrum me traditurus est.* Quod discipuli audientes omnes contristati sunt vehementer. Petrus autem specialiter cupidus sciendi, quisnam transgressor & traditor ille sit, & de reme dio huic malo adfrendo sollicitus, proximè ad Joannis auriculam

Arnob. in
Psal. 138.
apud Se-
bast. Bav-
rad. lib. 9.
c. 5.

Matt. 26.
22.

accedens, ab eo petit, ut à Domino, quisnam traditor ille esset interrogaret. Innuit ergo huic, id est, Joanni, Simon Petrus dixit ei: *Quis est de quo dicis?* Unde Joannes ut Petri devotæ curiositati satisfaceret, ad Magistram conversus ab eodem petit: *Dominus quis est?* Unde clarè videtur quòd Joannes proximè Christo assideret, atque ideo legitur, *Erat ergo recumbens unus ex discipulis in sinu Iesu, quem diligebat*, quod idem est ac si diceret, Joannem præcessisse Petrum, eoquè digniorem fuisse: *Dignior est prope Dominum*. Et Aristoteles: *Nobilis est quod est propinquius optimo*. Cardinales Papæ viciniore, cunctis quoque aliis spectabiliores existunt. Tales erant Apostoli, qui proximi Christo assidebant. Nec est quod hic mihi aliquis replicet dicendo, quòd inter Apostolos nullus fuerit horum curialium respectus, siquidem in contrarium mox adducam quod inter illos hac in re accidit, quando *Facta est contentio inter eos, quis eorum videretur esse major*. Cui accedit, quòd ubi non est ordo, ibi confusio reperitur. Agedum igitur, Auditores, hoc in bona memoria tenere. Joannes in Cœna habet præcedentiâ supra Petrum: Estque Petrus inferior Joanne.

11. Eamus nunc juxta mare Tyberiadis, quando Dominus post gloriosam resurrectionem suam dilectis discipulis suis se manifestavit, & locum ac posituram eorundem discipulorum diligenter observemus. Cum enim ex sumpto pane & pisce illic per resuscitatum Magistram suum nonnihil restitutum & refocillati essent, ad ambulandum se receperunt. Petrus accedit ad Christum, & ad ejus sinistram sese collocat, deque multis gravis momenti ad Dei gloriam animarumque salutem pertinentibus negotiis, cum Domino & Magistro suo satis prolixè loquitur. Quando ex improvviso, inquit Sacer Textus, Petrus conversus terro Joannem conspicit: *Conversus Petrus, id est retrospexit* (exponunt Scriptores) & vidit illum discipulum quem diligebat Iesus sequentem &c. erat autem Joannes. Igitur hic Petrus stat ante Joannem & proximus Christo. Quenam est hæc mutatio? In cœna Joannes tanquam dignior præcedit Petrum. Hic autem fit omnino contrarium: unde procedit hæc revolutio? Sanctus Maximus totum hoc negationi attribuit. In cœna Petrus Christum nondum negaverat, & ideo erat Joanne inferior: Post resurrectionem Christi autem jam antè negaverat & cordialiter penituerat, ac proinde factus est Joanne superior. Negatio

igitur illa encaustum quoddam fuit, quod apostolicæ dignitatis aurum magis elucere fecit. Fuit chlamys obscura Servii, qui eum totum do spectabiliorem & admirabiliorem reddidit. Unde scribit S. Maximus: *Postquam accepit Dominum, fuisse maiorem; Fidelior enim factus est, postquam se fidem perdidisse deservit, atque maiorem gratiam reperit quam amisit*. Et Aristoteles: *Maior gradus redditur floranti, quam fuerat ab initio deneganti*. Domine hic autem quid? Exponit S. Joannes Chrysostomus: *ut ostendat Petri post negationem fiduciam, qui enim tunc non est non de Iesu interrogare, sed id munus Joanni delegatum erat; Hic commissum sibi fratrum cura, non advertebat suam mandat, sed ipse Magistram interrogat, in Iohannes quidem tacet, ipse autem loquitur*. Imperfectiones Petri non fuerunt ei dedecori, sed decori & ornamento, quæ cum reddebant præcipientem. Unde scilicet anathematizari & excommunicari quia &c. de hoc tamen & aliis ejus defectibus dici potest: *Infirmitas peccata sunt pulcherrima, & cooperantur in bonum*.

12. Dicite fides, si nōstis, quandonam Petrus tanquam Dei in terra Vicarius plenariam munitis sui potestatem accepit? atque respondetis, eam accepisse illum postquam Theologiam illam Divinitatis & humanitatis Christi attestationem edidit, dicens: *Tu es Christus Filius Dei vivi*. Tu secunda Sanctissimæ Trinitatis personæ realiter Christus Sacerdos & Rex, Filius non adoptivus, sed naturalis Dei vivi, qui effectualiter est in abstracto ipsissima vita. O ingens & gravis Theologia! Ramunerare te volo ut decet; Et ego dico tibi subdit Salvator: Ego qui bonitas sum infinita, qui non possum non benefacere bene meritis, Ego qui som veritas infallibilis, nec possum mentiri, Tibi qui adeo profundam edidisti Sanctæ Fidei Confessionem attestando Divinitatis cum humanitate hypostaticam unionem; *Dabo Claves Regni Cœlorum*, id est, claves potestatis, ut tanquam Dominus possis pro tuo beneplacito præcipere & mandare in terra pariter & in cœlo. *Dabo de futuro*, dabo promittit, sed non dedit. Sed cur illas non dedit in præfenti? Cur non dicit *Da tibi claves Regni cœlorum*. Nondum tempus erat, inquit O aureum, Petrus nondum habet omnes circumstantias & conditiones ad hoc requisitas. Quando autem promissionis hujus effectum reducenda tempus adimplebitur? Post Christi Resurrectionem, id est, postquam Christum negavit & flevit, tunc illum vocavit,

tunc illum Collegii Apostolici caput & vicarium suum generalem constituit, dicens: *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* Ex quo igitur Petrus negavit, & negationem suam deflevit, quod verus quidam erat veræ contritionis effectus, jam illi debentur claves Pontificiæ auctoritatis: Tunc sponsionibus, nunc collationibus honoratur. Tunc promittit: *Dabo claves;* Modò exequitur: *Pasce oves meas;* datque ei totius gregis plenam facultatem. Petrus non fuit servilius ingeniosior, utpote qui trinxit negationis suæ chlamydem pretiosissimis lachrymarum fiam margaritis adornare novit, quando exivit foras & flevit amaro. Petri igitur dignitates & excellentiæ suam ex eo traxerunt originem, quod cepit anathematizare & jurare, quia &c.

13. Nolo hoc loco præterire quod S. Marcus non neglexit, sed accuratè notavit, estque totum id quod ad Magistri sui laudem in Evangelio suo scripsit. Refert igitur hic Evangelista quod tres Mariæ adentes sepulchrum, ibidem Angelum quendam repeterint, qui felicissima illis nova retulit, Creatoris scilicet suum resurrexisse à mortuis, easque bono animo esse iussit, præcipiens ut Apostolos adeant, eosque felicissimi huius de gloriosa Christi Resurrectione instructi quanti facerent esse participes. Ite igitur ô pie mulier es, nec ullam temporis jacturam facite: *Ite, dicite discipulis ejus & Petro, quia præcedet vos in Galileam, ibi eum videbitis.* Obsecro vos, Au litores, cum singulari attentione Angeli verba observate. Dicunt etenim Doctores, in Scriptura Sacra ne jota quidem unicum superfluum esse; Et tamen videntur mihi in hisce Angeli verbis non unum sed plura superflua esse. Nunquid enim sufficere potuisset, si dixisset, *Dicite discipulis ejus?* Cur igitur ulterius adjungit: *Et Petro,* jam etenim satis notum erat Petrum Christi esse discipulum, ac proinde ipse quoque intra aliorum numerum cessari poterat contineri. Porro hac phrasi multi alii usi fuerunt: Virgilius ait: *Reliquias Danaum atque immitis Achillis.* Nunquid enim Achilles Græcus extitit? Igitur sufficiebat dicere: *Reliquias Danaum:* Et alibi quoque: *Dii me terrent, Iupiter hostis.* Jupiter ab omnibus habeatur Deus, ideoque sufficiebat dicere: *Dii me terrent.* Ita etiam David: *Eripuit me Dominus de manu inimicorum meorum, & de manu Saul.* Cum enim & Saul inimicus ejus fuerit, utique jam exprimebatur in numero inimicorum suorum. Legistæ seu Jcti in Rubrica Codicem quendam hisce verbis intitulavit:

De servitutibus & Aqua. Quod si Jurista, inquit Accurtius, de omnibus iis rebus tractare contendit, quæ ad hominis beneficium servant, quid opus erat, ut aqua specificaretur, siquidem & illa in numero de servitutibus continetur. Resolvit autem difficultatem Accurtius dicendo. (Specialiter ponitur de aqua, generaliter de aliis, quia specialia quædam de aqua est dicturus.) Ita David specialiter de Saule loquitur, quia erat inter cæteros quos habebat, inimicos omnino truculentior. Jupiter credebatur quidem esse Deus, specialem tamen ejus mentionem seorsim ab aliis facit, quia Deorum omnium maximus erat. Achilles quoque erat Græcus, sed quia omnium erat generosissimus, ideo illum specificè nominat & exprimit. Hanc eandem regulam vel Phrasim Angelus cum tribus Mariis loquens intelligebat, quando dixit: *Ite & dicite discipulis ejus & Petro.* Licet enim verum sit, quod Petrus intra aliorum discipulorum numerum contineatur, quia tamen post negationem & contritionem omnibus est prælatus, non debet cum aliis promiscue nominari, sed tanquam persona in dignitate maxime singularizata particulariter nominari & honorari meretur: *Major gradus redditus est ploranti* (placuit autem supponit negationem) quam fuerat ablatus deneganti, inquit S. P. Ambrosius.

14. Rupertus Abbas Tuitiensis ingeniosè considerat, quod Redemptor noster postquam gloriosus resurrexit, primum inter omnes Apostolos S. Petrum visitavit. Equitas autem exigere ob varias rationes videbatur, ut hic honor Joanni præ cæteris omnibus deferretur, non solum quia Christo erat charus & dilectus, aut quia consanguineus ejus erat, & Magistrum suum in quibuscunque eventibus tam prosperis quam adversis fidelissimè secutus fuerat. In monte enim Calvarie juxta truncum Crucis simul cum Maria non Petrus, sed Joannes plorans & constans videtur. Quisnam virginis Matris custos extitit? Non Petrus, sed Joannes. Atque ideo Joannes incomparabiliter se fecisse videtur ad hanc gratiam recipiendam magis idoneum & digniorem quam Petrus. Et tamen sapientia infinita, quæ errare non potest, præferebat Petrum Joanni. Habe igitur patientiam, ô mi dilecte discipule, de tevi enim per meam præsentiam præ quovis alio Petrum consolari: ac proinde dicit sanctus Lucas: *Surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni.* Scire perciperem, quomobrem Petrus in recipiendo à Magistro suo

suo refuscitato primæ visitationis honore, aliis omnibus fuit prælatus & privilegiatus. Rupertus Abbas Tuitiensis hanc difficultatem moveret, & veluti præ nimia admiratione attonitus hærens, videtur non posse ejus dare resolutionem aut rationem: (Prius Petro negatori sui nominis apparuit, quam dilecto suo Joanni, qui cum matre ejus, juxta morientis Crucem stetit & persistit.) Attendite, Auditores mysticum hujus sacri Scriptoris loquendi modum: (Petro negatori sui nominis apparuit.) Non dicit (Petro Amico, discipulo, poenitenti, fidenti, sed negatori, quasi tota ratio apparitionis refundatur in negationem, supposita emendatione.) S. Marcus igitur dum Magistri sui imperfectiones describit, gloriam ejusdem manifestat, & registrando strages, enarrat ejusdem victorias. Ideoque refertur quod Petrus cepit anathematizare & jurare, quia nescio hominem quem dicis, id fecit probe sciens, quod ignominie Petri tandem in ejus redoundent honorem, deformitas in venustatem, jacturæ in lucra, umbræ in claritatem, neglectus in ornamenta, defectus in augmenta, dedecora in decora, siquidem Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.

PARS SECUNDA.

15. Sanctus Leo, & S. Maximus dicunt, quod tamen Petrus in principio quidem labilis fuerit, postea tamen factus est inter omnes totius ædificii Ecclesiastici petras firmior, solidior atque constantior: Qui antea infirmus fuerat, factus est omnibus firmamentum. Atque ideo corallo similis fuit, qui in medio sinu maris constitutus herba est fragilis, foras autem ex undis protractus, in petram firmam & constantem evadit. Unde ab erudito quodam ingenio factum est emblemata, cum hac inscriptione: *Post hac minime flebitur.* Petrus Petra fuit firma & stabilis, ac Domino suo semper deinceps fidelis. Unde Petro idem evenit, quod Vincentio Somorolo accidisse refertur Historiographi. Hic enim ob magis cujusdam mali suspiciones adversus Vladislavum Poloniarum Regem rebellavit, atque ad militandum contra eam, alterius Regis sui inimici partibus se adjunxit. Transactis autem nonnullis diebus ab errore suo resipiscens, & errorem adversus naturalem Dominum suum commissum recognoscens, cum humillimè convenit, atque ad ejus pedes provolutus veniam ab eo petit, & impetravit. Et pro futuro tempore proprio

Regi se fidelem semper exhibuit & pro colore variis præliis sanguinem & vitam exponens multas victorias reportavit; adeoque Rex eo contra rebellis exercebat, neminem habuit generosiorum aut fideiorem militem & vassallum; qui proinde etiam ad fidelitatem constellandam erigere potuisset Emblemata oralli, conspicienda adjuncta Epigraphie: *Post hac minime flebitur.* Porro in una eademque & occasione & tempore Petrus à Domino suo trinā vice rebellavit, inimicis suis se jungendo, haud secus ac si illum nunquam vidisset aut cognovisset, cum comperejurando abnegavit dicens: Non novi hominem illum. Postea verò errorem suum agnovens leviter poenituit, humilique corde veniam populo, quando exivit foras & flevit amara, factus princeps inter omnes milites Apostolicos generosissimus & fidelissimus: *Post hac minime flebitur.* Id est contra eum totus leamaret Infernus: Per inferi non prevalebunt. Et factus est omnibus firmamentum.

16. Apostoli Christi à S. Joanne Evangelista sub metaphora duodecim lapidum petrolorum describuntur, quarum prima quæ S. Petrus refert, est Jaspis: *Fundamentum primum jaspis.* Cur S. Petrus potius huic gemma: quam aliam forte longè pretiosiori comparatur? Actiones Petri à nulla alia gemma adeo discrepant, sicut à Jaspide: *Hic inter pericula tutum facit hominem:* cum tamen S. Petrus inter maris pericula haud dubiè naufragus fuisset, nisi à carilli Petro Magistro suo habuisset subsidium. Magister Petrus in incantationibus resistit: cum tamen maleficis incantationibus resistere non potuisset Petrus, dum illa diceret: *Et tu de illis es, nam ego loquela tua manifestum te facit.* Oculos acuit S. Petrus autem cæcus factus est, siquidem Deum non agnovit: Non novit enim hominem illum. Phantasma fugat Petrus autem una cum aliis, Magistrum suum Phantasma esse censuit: *Cogitaverunt Phantasma esse.* Quo igitur ratione Joannes Petrum Jaspide similem esse dicit: *Fundamentum primum jaspis unde pratur:* Ac tandem resolvit, dicens Jaspide symbolum esse perfectæ alienigenæ & stabilis fidei, qualis in Petro fuit: *Propter fidem, quæ maxime in eo commendatur.* Ac proinde: *Primum fundamentum rectissime jaspis, qui significat rectam fidem esse, commemoratur, quia Petrus Apostolorum primus de fidei firmitudine commendatur.* Id quod cum illo etiam dicit quod Sancti supra commemorati

Rupertus
Abb. l. i.
de oper.
spir. S. de
Sapient.
lib. 2. c.
28.

D. Leo &
D. Max.

Pyrrhus
Column.

Jo Ger-
bat. in
hist. Pol.
sub. An.
1331.

Maximus & Leo dicunt: *Factus est omnibus firmamentum.*

17. *Factus est omnibus firmamentum*; quia non solum fides sua, sed etiam ea quam aliis predicavit, constantior & firmior est, quavis alia ab aliis Apostolis predicata, adeo ut omnes vestri, mundi & inferni illam deicere aut prosternere nunquam potuerint: *Porta inferi non prevalebunt adversus eam.* Quærat hodie fidem in Asia, ubi illa à S. Joanne prædicata fuit Quærite illam Athenis, ubi illam prædicavit S. Paulus: Quærat in Achaia, ubi eam S. Andreas docuit: Quærat in Judæa & Samaria, ubi illam S. Jacobus plantavit. Quærat in Lycaonia & inferiori India, ubi eam S. Bartholomæus prædicavit, & sic de omnibus discurreret. Solum Romæ ubi plantata est à S. Petro inviolabilis conservatur & firma. Cur ita? Refert Herodotus Dianam ab universa Ægypto habitam & agnitam esse Isidis filiam. Æschylum autem Poetam Euphorionis filium eam Cereris filiam esse constanter affirmasse. Unde Diana adeo graviter indignata, ut ejus temeritatem puniret, effecit ut Insulâ Ghemænis in qua Poëta ille natus erat, super aquas vacillans semper moveretur, nec ullam unquam haberet firmitatem: *Æschylus Euphorionis filius fecit Dianam Cereris filiam, ideoque ajunt Insulam redditam fuisse natantem.* De S. Petro autem per sensum contrarium loqui possumus: Hic enim ex quo Christum Filium Dei vivi esse affirmavit: *Tu es Christus filius Dei vivi*, in præmiū vetitatis istius ita fuit remuneratus, ut suam non jam Insula, sed Civitas Romana nunquam vacillaret aut moveretur, sed in fide sem-

per constans firma solidaque consisteret, neque ab omnibus terrenorum & infernalium inimicorum ventis conquassata fluctuaret. Et porta inferi non prevalebunt adversus eam. Sedes Apostolica nunquam fuit mobilis, sed in fide Christi immobilis semper permansit: *Sedes Petri ab initio nascentis Ecclesie, nunquam defecit à fide*, inquit Sanctus meus Archiepiscopus Valentianus Thomas de Villa Nova. *Aliorum Apostolorum Sedes deficientes; alia sæpius in hæresim prolapsa, aut à barbaris capta defecerunt; Hæc fixa & immobilis semper stetit, juxta Domini vaticinium stabit, sicut Petro promissæ.*

18. S. Petri excellentias & dignitates nemo per intellectus volarum assequi potest. Quod si enim ejus imperfectiones & defectus adeo sunt spectabiles, eumque adeo eminere faciunt, facile considerare, & à fortiori bonam consequentiam facere potestis, quales in ipsum honores & gloriæ redundent, per laudabilia & heroica opera sua, quibus in toto vitæ suæ discursu deditus fuit. Cumque ego ad illa pro dignitate sua vobis proponenda insufficiens sim, vos nihilominus eadem cum maxima qua potestis cordis devotione veneremini, glorioso huic Apostolo supplicantes, ut nobis præstare dignetur auxilium, ut in fide Catholica semper constantes, & in gratia Dei stabiles esse permanere possimus. Quod si verò per humanam fragilitatem, aut suggestionem diabolicam aliquantum contraximus culpam reatum, S. Petrum nobis tanquam speculum & exemplar ob oculos ponamus, per veram poenitentiam eum imitando, ut hac ratione omnia cooperentur in bonum, etiam peccata.

SERMO DECIMUS OCTAVUS.

IN FESTO VISITATIONIS B. V. MARIÆ.

Exsurgens Maria abiit in montana cum festinatione in civitatem Iudæ, & intravit in domum Zachariæ Elisabeth. Luc. cap. 1.

Tamet si quis honore & dignitate Magnus sit, verè tamen magnus non est, nisi eas gratias præstet, quæ Magno-

rum sunt propriae. Unde Vespasianus Magnatibus salutare hoc consilium suggessit: *Brus. lib. 3. Non licere quemquam à vultu Imperatoris.*

vis tristitia discedere. Et Democritus dicere sole-
bat, Magnates promptiores esse debere ad gra-
tias præstandas, quam ad easdem promittendas.
Sedebat. Ad largiendum quàm ad promittendum promptio-
res. Magnatum nomen tantumdem obsecrat gra-
tiarum denegatio, quantum idipsum honorat ad
easdem concedendas animi pronitas & inclina-
tio. Alexander illustrissimo Magni nomine, non
solum ideo decoratus fuit, quod brevi in diversis
gravissimis præliis triumphando, totius ferè
mundi factus est Monarcha, sed præcipue quia
beneficium semper animum per gratiarum con-
cessionem iis exhibuit, quorum generositatem
ejus recognoscentes, eum debita cum reverentiâ
venerabantur. Et quidem in speciali quodam
casu accidit, quod cum una cum exercitu suo ab
Indis veniens progrediretur, & Tassilus Indo-
rum Rex ei obviam procederet, eique diceret,
Quod si tu o Alexander inferior me es, iustum
est ut tibi à me gratiam aliquam exposceris, non
contradicam: Si autem me majores, æquum
item erit, ut gratiam, si quàm à te peto, facile
recipiam: Magnus hic Princeps generosè respon-
derit: Tanquam milites per arma certabimus,
tanquam Magnates certabimus utrumque per
gratias. Cumque intellexisset Bellum centu-
rionem suum Darium vitâ exuisse, tantam il-
le displicentiam concepit, ut Bellus temerita-
tem suam mortem suâ lucere debuerit, eò quod il-
li gratiæ Dario exhibendæ occasione nimis
maturè ademerit. Singularissima gratia illa
fuit, quam Titus Imperator duobus illis Sena-
toribus præstitit, qui vitæ suæ insidias struxe-
rant, quando illos non solum in pristinum gra-
tiarum statum restituit, verum etiam ad mensam
adhibuit, in eaque omnia eis benevolentiae si-
gna demonstravit. Illisque diebus quibus ab
eo nulla alicui præstita fuerat gratia, se Impe-
ratorem fuisse non censebat, dicens: *Amici
perdidimus diem.* Universa Roma Flavii Vespasi-
ani benignitatem & clementiam obtulit, cum
erga Vitei capitalis inimici suæ filiam ad-
eò se exhibuit benevolam, ut eam magnificè
dote locupletatam, cum viro quodam illustri-
mæ notæ in matrimonium collocavit. Cyrus
post captam Regni Assyriorum possessionem,
in nulla re adeò gloriabatur, quàm in gratiis
subditis suis concessis. Nullum in suis bene-
ficiis genus prætermisit. Julius Cæsar quot-
quot in bello sibi acquisivit inæstimabiles di-
vitiis: Non ad vexationes, non ad luxum, non
ad voluptates consulit, sed bonis viris qui bene de

Repubblica promeriti erant differebat. Dum
Agelæus Rex Àpellem gravi quadam infirmi-
tate correptum visiteret, lecto proxime assis-
tens, minime id animadvertente infirmo, bo-
nam auti quantitatē involucri candelæ inter-
tam ad caput lecti reliquit, ut infirmus pro-
de suis prospicere necessitatibus posset: *Sed
hæc eni Agelæus nihil esse gloriosius, quàm to-
nefium apud bonos viros deponere.* Quamvis
Archelai aulicus in publico convivio autem
unde bibeatur craterem dono sibi ab Archelao
dari poposcit. Cumque Archelai aulicum
donum illud minime promeritum esse
ret, eundem petiit donum deogando mun-
tificare voluit, ne tamen & ipse mortuus
per objectum sibi denegatæ gratiæ opprobrium,
eundem craterem per unum ex Epheciis
Euripidi dono datum transfuderet. Alexander
verus contumeliam sibi interrogat esse cen-
sabat, quando comparens coram illo subditum
nullam ab eo gratiam postulabat, unde dicitur
solutus erat: *Quid est quod nihil peti?* Pa-
riter de Adriano legitur eum ad concedendum
gratias adeò fuisse inclinatum, ut easdem
sponte exhiberet: *Amicos non petentes laqueis
vitæ, & petentibus nihil negavit.* E contra vero
Antigonus Rex magnam regis suæ nominis inju-
riam intulit, actumque Magnatis nomine indi-
gnum commisit, quando Thersillo unam taen-
tum drachmam ab eo poscenti, eandem negavit,
dicens: *Non esse munus regium.* Cui cum regi-
cacer Thersillus: *Talentum igitur da, hoc respon-*
sum retulit: *Talentum suum superexcedere fla-*
tum. Et tunc duplici hoc responso vacuam
a se demisit. Nullis verbis sufficienter explicari
potest, quantam Deus Opt. Max. ad præstan-
das nobis gratias & beneficia exhibenda indi-
nationem habeat; tanta enim hæc est, ut ei
non præstare petentibus non possit, ut scri-
bit Clemens Alexandrinus: *Quia cum sit be-*
nus, si cessaret unquam benefacere, Deus quidem
cessatur esse, quod nefas est dicere. Verumamen
sicut Helio galo decretum erat, ut quisque ali-
qua in Imperio Romano ambiebat officia, illa
non nisi aulicorum suorum interventu & favore
impetrare posset, ita quoque Deus vult, ut
obtinendas à benignitate sua necessarias gra-
tias, Beatissimam Mariam Virginem tanquam
unicam adhibeamus Mediatricem, utpote
quam omnium diviarum gratiarum confuevit
dispensatricem, per cujus manus omnes divi-
næ gratiæ nobis communicandæ petuntur.

Plus. in
Alex. fol.
265.

Felix A.
fol. in
offic. hi-
stor. lib.
2. c. 9.

D. Hier.
2. 6. lib. 3.
in Epist.
ad Galat.
c. 6.

Lamprid.
Ponta de
Princ.

Idem c.
10. de li-
beral.

Id quod in hodiernae festivitatis historia manifeste videtur: *Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione in civitatem Iuda.* Mox enim ut Maria in domum Zachariae ingressa, non vetō ante, Elisabeth repleta est Spiritu sancto, Joannes Baptista autem in materno sanctificatus est utero: Unde Origenes: *Non autem repletus fuerat Spiritu, donec afflueret Maria, quae Christum gerebat in utero.* Jacobus de Valentia ait: *Illā vox salutationis fuit quoddam instrumentum & vehiculum per quod Christus ex utero matris emisit spiritum sanctificationis in Joannem Baptistam: quae quidem sanctificatio mundavit eum ab originali, & confirmavit ipsum in gratia & acceleravit in eo usum liberi arbitrii, ut cognosceret Dominum suum.* Volens per hoc demonstrare, quod Deus utpote Magnorum omnium Maximus, omnes nobis gratias exhibere promptissime velit, ita ut cunctae per manus transcant Mariae. Cum igitur in hoc sermone de gratiis dicturus sim, & in gratiam B. V. Mariae omnes nobis gratiae praestentur, ideo vos omnes obtestor, ut in gratiam Virginis Mariae devotae & attentae auscultationis & silentii vestri gratiam mihi praestare non gravemini.

2. *Exurgens Maria abiit in montana &c.* Inter alios eximios & mysticos titulos qui Mariae Virgini à Sanctis Patribus attribuuntur, unus est quo Mediatrix nostra dicitur. Hoc nomine appellatur à S. Epiphania *Mediatrix nostra*, S. Bernardo & S. Anselmo *Mediatrix & Reconciliatrix*, à S. Ephrem *Dei & hominum Mediatrix*, à B. Laurentio Justiniano *Mediatrix salutis*; Et tandem à S. Bernardino *Mediatrix mundi* intituitur. Eoque nomine fortē idē insignitur, quia sicut medium extrema unit, ita in ejus purissimo utero facta est unio illa inter omnes alias maximē stupenda, quae hypostatica communiter dicitur, per quam vilissimum humanitatis nostrae plumbum, perfectissimo Divinitatis auro unitur, quando *Verbum caro factum est.* Licet multae quoque aliae rationes sint, ob quas tanquam Mediatrix honorifice saluatur. Veruntamen ex Angelici Doctoris doctrina illuminatus dicere auiam: illam ideo vocari Mediatrix, quia omnes gratias quas desiderare possumus, nos à Deo facit impetrare: siquidem *Ad officium Mediatoris pertinet, interpellare ad unam eorum inter quos est mediator pro altero.* Illudque quod est unius solius inter multos dividere, id est, gratias quae Dei sunt, hominibus conferre, prouti nos de Christo tanquam

homine supra nominatus Doctor edocet, dicens: *Officium Mediatoris est, ea quae unius sunt deferre ad alterum. q. d. Dona Dei hominibus exhibendo.* Unde inter alias rationes cur Maria mediatrix dicenda sit, una est, ut suo interventu efficiat, ut totum id à Deo impetrare possimus, quod necessitates nostrae fuaerint postulare. Nulla est gratia quam sua mediatione & facinorū sui interpositione non possimus obtinere. Et in hoc sensu Richardus à S. Victore scripsit: *Inter Divina atque humana media & mediatrix est Maria, Quia bona plurima nobis impatrat & largitur,* inquit Aegidius Columna. Quam veritatem varia Scripturae loca adducenda planius attestabuntur.

3. Ecclesiam corpus quoddam mysticum esse certissimum est: *Tota Ecclesia dicitur una corpus mysticum per similitudinem ad naturale corpus hominis, quod secundum diversa membra habet diversos actus,* inquit Doctor Angelicus. Caput hujus corporis Christus est, ut S. Paulus docet scribens ad Ephesios: *Ipsū dedit caput super omnem Ecclesiam:* Oculi qui ad aliorum membrorum custodiam vigilare sunt Praelati, Genae rubicundae Martyres sunt, qui pro fide sanguinem suum fuderunt. Aures sunt Fideles Dei verbum auscultantes. Dentes candidi virgines. Manus sunt Religiosi qui ligant & solvant Peccatores. Pedes totum corpus sustentantes sunt Apostoli, Lingua Praedicator & Prophetæ, & sic de aliis membris discurrendo deinceps. Veruntamen collum corporis istius est B. V. M. prout voluit Bernardinus de Senis, Bernardus & Hieron. Unde Spiritus S. in sacris Canticis cum Ecclesia loquens dicit: *Collum tuum sicut monilia; sicut turris David, sicut turris eburnea.* Et quidem in hac similitudine ex una parte considero, quam proportionem virgo cum collo habeat: Ex altera vero parte quod haec similitudo non adducatur *gratiis*, sed cum fundamento in re per similitudinem ad naturale corpus hominis. Cum itaque constet quod similitudo sit relatio quaedam æquiparantiae & in convenientia formae consistat, vix scirem, quānam inter collum humanum & gloriosam virginem convenientia inveniri possit. Collum enim sustentat caput, velut Atlas mundum, Christus autem sustentatur à V. Maria, imo potius omnino contrarium sit. Forte in hoc similitudo consistit, quod sicut nulla pars corporis adeo est vicina capiti, sicut collum: ita quoque nulla creatura adeo vicina sit Christo, uti Maria? Huic equidem resolutioni, nihil habeo quod opponā.

H h

Verun-

Richar.
de S. Viſſ.
c. 39. in
Cant.

D. Th. 3.
p. 2. 8. a. 1.

Ad Eph. 2.

D. Bern.
Senens.
D. Bern.
D. Hier.
Cant. 1. 9.
4. 4. 7. 4.
D. Th. 1.
p. 9. 5. ar.
3. f. 55.

Paoletti Sanctuaria.

Veruntamen ad præsens propositum convenientius dici posse existimo, similitudinem inter collum & Mariam in hoc consistere, quod sicut membra corporis humani, ut in vita sustententur, opus habent, ut à capite suam recipiant influentiam, hanc autem habere non possint, nisi transeat per collum. Unde videmus, quod detruncato collo omnia emoriantur corporis membra; ita quoque cum Ecclesia corpus sit, ejus autem caput sit Christus, Maria collum, nosque membra ejus, consequenter dicendum erit, nos à capite, quod Christus, influentias gratiarum non posse recipere, nisi per Mariam illam tanquam per collum transeant; unde Bernardus: *Sicut per collum vitales spiritus à capite descendunt in corpus, sic per virginem à capite Christo vitales gratia in ejus corpus mysticum transfunduntur*. Et S. Hieronymus: *In Christo fuit plenitudo gratia, sicut in capite influente, in Maria vero sicut in collo transfundente*.

D. Bern.
Io. de Cat.
40. 3. l. 1. 4.
hom. 17.

4. Id quod mihi in sacra Genesi in figura representari videtur in casto Josepho Jacobi Patriarchæ filio. Hic candidus Herminius; quod in domo Domini sui valde voluerit esse fidelis, zelumque honoris Dei ob oculos continuo positum habuerit, ab uxore Putipharis iniquissimam persecutionem sustinere debuit, siquidem miserum hunc juvenem tanquam temerarium, & omnis herilis reverentia & respectus oblitum calumniando eoque miseriarum redegit, ut à Potiphare detrusus fuerit in carcerem. In hunc autem eundem carcerem duo Pharaonis ministri, quorum *Alter pincernis praeerat, alter pistoribus*, ob inadvertenter commissos aliquos licet leviusculos defectus, ex præcepto regio conjecti fuerant. Qui diluculo quodam evigilantes, præter omnem modum contrubati erant. Quod Joseph videns, animaeque turbationem ex carceris squalore ortum fuisse existimans, eosdem pro viribus consolatus est & animavit. Qui tandem maestitiam suam non ex carceris infortunio, sed ex somnio quodam, quod utrique acciderat obortam esse dixerunt, eamque inde vel maxime augeri, quod cum cupidi sint cognoscendi, quamnam sit somni interpretatio, neminem tamen invenire possint, qui in hac parte illis præsto esse possit: *Somnium vidimus, & non est qui interprete- tur nobis*. Tunc Joseph compassionem motus, somnium utriusque sibi recenseri petiit, eos de interpretatione fideli securos esse jubens: *Referte mihi quod videritis*. Primus itaque somnium suum sequenti tenore recensere cepit: *Vitem quandam mihi conspiciere videbar, tres è se propagines pro-*

Gen. 40.

ib. v. 8.

germinantem, è quibus botri magis & pulchri penduli erant, è quibus unum dextera exprimens, craterem inde vino repletum videbar mihi Pharaoni ad bibendum propinare. Cui Joseph mox applaudendo respondit: *O te felicem, cui ex contrariato mihi somnio tuo felicissima nova augurari possum*; Neque enim dubites, frater mi, à carcere protinus liber eris, & in officium & statum pristinum indilate te restitutum latius videbis. Non enim tres adhuc dies labentur, per tres vites propagines significati, quin Rex tibi jam dictam præstiturus erit gratiam. Aptius tibi somnium ad prognosticandam tibi desideratam libertatem, evenire nequaquam potuisset: *Post tres dies tradabitur Pharaoni ministerii tui, & restituet tui gradum pristinum*. Miram igitur Pincerna caput ex juvenis hujus interpretatione consolationem accepit. Porro alter non minus felicem somni sui interpretationem sive augurium sperans, sui quoque somnium enarrare cepit: *Ergo vidi somnium, videbar enim mihi super caput meum habere tres cophinos farina repletos, dumque illos in capite portarem, in eo qui aliis omnibus supereminebat, vidi descendentes volucres, eisdem insidentes, & ex panibus comedentes: In uno canistro quod erat excelsus, portari me videbam omnes cibos, qui sunt arte pistoria, & videri comedere ex eo*. Quo somnio audito, mox Joseph subjunxit: *Displicet mihi tuum istud somnium; neque enim quod in eo later sinistram prognosticum tibi libenter prænuntio, cogor enim tibi mortem brevi imminentem exinde tibi predicere, intra triduum enim per tria canistra significatum morte morieris; ac proinde Deo te recommedes, tuumque pectus patientia dyopeo committas, ac demum me de tristitia tibi annuntiatum nuntio excusatum habeas; nolo te hoc tuum grande infortunium celare, ut vel sic jaculum prævisum minus laedere possit: Tria canistra tres adhuc dies sunt, post quas auferret Pharaon caput tuum, ac suspendent te in Cruce*. Dicat hic mihi aliquis, cur hic mortis sententia est adjudicata, alter veto gratiam Regis pristinam recuperavit? Si Rex Pharaon in pancad mentis suam allato pilum invenit: traditio Hebraeorum est, quod idem Pharaon craterem ori admodum, ut biberet, muscam in vino mortuam invenit: Et licet tam pilus in pane, qui musca in vino nauseam provocet, mea tamen opinione nemo est qui non magis nauseam muscam mortuam in potu, quam pilum in pane, atque ideo si alteruter ex hisce ministris regis tui mori-

mortis dicendus erat, is pincerna potius quā magister pistorum fuisset. Qua igitur ratione hic sit omnino contrarium, cur unus salvetur ad vitam, alter vero condemnatur ad mortem? Unus restituitur in gradum pristinum, alter vero suspensus est in Cruce. Modernus quidam disparitatis huius rationem inquit, dicens: Cum utriusque sine discrimine referatur peccatum, inquiramus, cur alter periculo exemptus, alter vero supplicio infami puniatur? Tota diversitatis ratio in habiti somni inæqualitate consistit. Unus enim in sua phantasia representatur canistra farina repleta capiti imposita; pessimum omen: alterius vero phantasmata vitis quædam apparet botris onusta. O quam fortunatum est hoc prognosticum! En se mihi offert ratio: alterum videlicet vitem in somnio spectasse, alterum non vidisse. Ergone possibile est, quod ex vite quadam somniata infallibiliter sequatur gratia liberationis respectu Pincernæ? S. Hieronymus dicit, quod vitis expressa quædam sit figura Mariæ: *Vitis uvarum ferax, valde florens, intacta, incalcata, & munda, conformiter illi quod Ecclesiasticus dicit: Ego quasi vitis fructificavi.* Vult igitur Spiritus S. demonstrare, quod sicut vitis somniata pincernæ gratiosum fuit prognosticum, ita mystica vitis Maria sit Mediatrix nostra, ad impetrandas illas à Deo gratias, quas postulamus: *Esten vitis, Maria sacratissima anima, ubi ergo virginis umbra, vera sui salutis tutela.* Ecce tibi gratiam concessam ubi Maria nulum symbolum, certissimum fuit tormentum.

S. S. Methodius Serenissimæ Cælorum Regi-næ devotissimus, excessiva quadam devotione extimulatus, eandem salutem terminis quibusdam, qui bene considerati non immerito videntur limites & rigorem Sacre Theologiæ excedere, Audite illos prius, neque enim dubito, quin tunc à mea opinione non procul abibitis. Hæc igitur ejus sunt verba: *Euge euge mater Dei, omnes namque Deo debitores cum sumus, tibi ipse est debitor.* Quid audio! Deus debitor est creaturæ! & Maria creditrix est sui Creatoris! Quomodo esse potest? Creditor habet jus supra debitorem. Nemo autem jus vel auctoritatem aliquam super Deum habere potest, nulla enim inveniri major auctoritas potest, quam sit illa quæ Deo propria est.

Et S. Th. docet, quod Nunquam Pater debitor filii efficitur, multo minus homo potest Dominum sibi constituere debitorem. Videamus autem an mentem S. Methodii penetrare valeamus. Certum est igitur in primis, quod Maria in verbis incarnatione, totam suam humanitatem Deo dede-

rit: Tu enim admirabilem incarnationem, quam aliquando non habuit, Deo mutuo dedisti, scribit idemmet. Bene itaque dicit, quod Deus ei factus sit debitor. Ut autem se ab hujus debiti obligatione liberaret, opus quidem fuisset, ut Deus Mariæ suam dedisset Divinitatem, utpote quæ ipsi humanitatem suam mutuo dederat: Hoc autem erat impossibile, eo quod implicet contradictionem. Quid igitur Deus faciet, ut inæqualitatem hæc ædæquet, & debitum istud liquidare valeat? videamus an idipsum S. Paulus nobis explicare velit, quando ad Corinth. scribens, ait: *Oportet hæreses esse.* Non video sane cur hæreses mundo necessariæ esse dicantur, cum nulla earum urgeat necessitas, neque simpliciter, neque secundum quid. Quod si dixisset: *oportet fidem esse,* jam utique propositio ejus applausum mereretur & reverentiam. Multi volunt Apostolum propositionem hanc de Collyridianorum hæresi intellexisse, qui teste S. Epiph. in tam excessiva veneratione B. V. M. habebant, ut illam adoratione larvæ tanquam verum Deum adorarent: Collyridiani Mariam pro Deo colebant. De hac hæresi Apostolum locutum esse credunt, quando dixit: *Oportet hæreses esse.* Quam porro hæresin, cum Deus tanquam divinitati suæ valde præjudiciosam extirpare potuisset, libere permittebat: Quasi Deus debito suo erga matrem suam contracto, Divinitatem ei esset. D. Epiph. *ficienter vel formaliter dando satisfacere non valet.* I. 3. hære. I. 3. hære. visus sit eandem Divinitatem B. Virgini 79. certo quodam modo permissivè concedere. Verum enim vero licet Deus B. Virgini Divinitatem suam quodam modo permissivè indulserit, dissimulando & non impediendo Collyridianos B. Virginem tanquam Deum colentes & adorantes, per hoc tamen Deus debito suo non videtur satisfecisse adæquatè saltem quoad modum, nam Maria humanitatem suam Deo dedit formaliter & efficienter, non vero permissivè tantum. Et consequenter debitum suum minime liquidasse videtur, saltem quantum ad modum. Quid igitur faciet, ut debitum istud adæquet? Deus se habuit ad instar nobilis alicujus, qui debito aliquo mille scutorum obnoxius est, qui cum non habeat promptam & paratam pecuniâ ad satisfaciendum, dat æquivalens, id est, vas aliquod argenteum, catenâ sive monile aureum, gemmas, margaritas, aliâque quæ vis pretiosa, quibuscum debitum exsolvit: Ita enim Deus quoque fecisse videtur, cum enim debito suo per aurum Divinitatis satisfacere non possit, siquidem Creatura illius incapax existit, hinc in vicem illius B. Virgini donat

nat gemmas & monilia, id est, gratias & favores maximos, non solum pro seipso, verum ut etiam aliis easdem pro suo beneplacito dispensare possit; ut scilicet easdem ex autifodina Divinitatis accipiat, easque tanquam Mediatrix distribuat. Quod si enim Poëta sixerunt, Jovem Amaltheæ nutrici suæ pro potrecto sibi lacte consignasse cornucopiam; ut illum pro suo arbitrio diffunderet: cur non dicamus Deum concessisse Mariæ Cornucopiam gratiarum, ut illas pro suo libitu dispenseret, cum ab illa non tantum velut à nutrice lacte sit pastus, verum etiam carnem ab ea acceperit & purissimum ejus sanguinem in instanti sacrosanctæ suæ incarnationis. Merito igitur nunc S. Methodius dicat: *Euge Maria Virgo, qua semper Deū debitor habet*. Unde duo SS. Bernardus & Bernardinus de Senis ajunt: *Non timeo dicere, quod in omnium gratiarum influxus quandam jurisdictionem habuerit hæc virgo, de cujus usuro tanquam de quodam Oceano Divinitatis rivus, & flumina emanabunt omnium gratiarum*.

6. Ex hæcenus dictis igitur scimus, quod Deus ad liquidandum prædictum debitum, videtur nec voluisse aut potuisse hominibus gratias aliquas præstare, quæ per manus Mariæ matris suæ non transirent. Veruntamen pro solidiori illius doctrinæ intelligentia nonnihil prolixius hæc de re discutamus. Etenim Deum justum non esse nec possum nec debeat affirmare. Deum autem justissimum esse, non solum credo, verum insuper adeo id pro competito habeo, ut pro illa veritate sanguinem fundere vitamque prodigere minime dubitarem. *Iustus quidem es tu Domine Deus iudex iustus. Iustitia plena est dextera tua. Iustitia ejus manet in sæculum sæculi*, inquit variis in locis S. Scriptura. At vero si Deus justus est, imo ipsamet Iustitia in abstracto, cur igitur peccatum homini dimisit, non vero illud Angelo condonavit? Quod si Angelus rebellis per superbiam peccavit: *Super solum Dei exaltabo solum meum, & similis ero altissimo*. Per eandem quoque superbiam peccavit & homo: *Eritis sicut Dei scientes bonum & malum*. Imo saltem extensus hominis peccatum majus & gravius fuit, & fuit infinitum, non solum respectu personæ offensæ, quæ fuit Deus, sed etiam in se *syncretogorematis*, nam si infiniti homines in hunc mundum nascerentur, nisi Deus per speciale privilegium impediret, omnes culpa originali contaminati nascerentur; unde non immerito lamentari possumus dicendo: *Patres nostri manduca verunt uvam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt*. Ad hæc si decretum erat, ut alterutra naturarum Angelica

nimirum vel humana petiret, alia verò salvaretur, congruentius videbatur, ut salvaretur Angelica, utpote incomparabiliter dignior humana. Variæ ad hoc adferuntur Theologorum responsiones: Inter quos Agidius Columba dicit: *Quia homo peccavit per alium, congruum fuit, ut per alium restauraretur, & ideo lapsus hominis fuit reparabilis; Diabolus vero, qui non peccavit per alium, sed per se, ideo lapsus ejus fuit irreparabilis*. Alii causam voluntati adscribunt, dicendo quod Angelus inflexibiliter adheret malo, quod homo non facit, quia post peccatum commisit penitentem, vel saltem penitere potest, si velit. Verum enim vero prætereamus rationes Theologorum, & pro clariori gravis hujusce difficultatis intelligentia ad morales propius accedamus.

7. Pulcherrimam Aulus Gellius enarrat historiam, dicit enim, quod Prothogenes pictor ille famosissimus picturam quandam delineavit, ad cuius pulchritudinem dignè celebrandam, hoc sufficit dicere, quod ad eam perficiendam solidos septem impendit annos, eaque Rhodis alterabatur. Rex Demetrius picturæ illius habende cupidus, omnem pecuniam pro illa habende esse pollicitus, nec tamen obtinere illam potuit. Tandem cum ingenti exercitu selemovens Insulam illam obsedit, quam cum incerpugnabilem esse competisset, flamma & igne conflagrare decreverat, & porro fecisset, nisi pulcherrimam hanc picturam flammis & igni in prædā futuram esse veritus, factæ resolutionis eum penituisse. Unde liquet, Insulam illam ob solum hujus imaginis respectum à tali incendio liberatam fuisse. Malo Civitatem illam inexpugnabilem reliquerit, inquit Demetrius, quam illud eximium & pretiosum opus destruere. Sic quoque Assuerus Rex, gratiam Reginæ Hæthæ, quæ Hebræa erat, omnibus aliis Hebræis vitam dono concessit. Eadem quoque ratione Deus homini peccatum dimisit, non verò Angelo, idque in gratiam Mariæ, utpote quæ de eadem stirpe erat aut esse debebat. Et in Adam lumbis virtualiter continebatur. Quia hæc benedicta puella erat in lumbis Adæ per seminalem rationem, inquit Bernardinus Senensis.

8. Veritas isthæc in Exodo expresse narratur. Miserabiles enim Israelitæ sub tyrannica protervi Pharaonis crudelitate angustabantur. Cum ecce Deus misericors & ærinnis illorum compassus, supra montem Horeb in flamma quadam valde luculenta apparet, eique libere significat, se nec posse nec velle Tyrannum illum iniquitatem, & desolatæ gentis illius calamitatem

D. Bern.
Senens.
serm. de
Nativ.
M.V. &
D. Bern.

1/a. 14.

Jerem. 27.
29.

miserias amplius deinceps sustinere; ac proinde velle se ut Moyses ad hoc se disponat, ut in liberanda gente illa eius opera uti possit. Audite ipsissima Dei verba: *Vidi afflictionem populi mei in Aegypto. Siste paulisper & Domine Deus, si ita dignaris. Tu gentem illam populum tuum vocas? Bique adeo singularem gratiam, qualis est ejus ab hisce ætumnis liberatio, præstare decrevisisti? Nunquid tu infinita es Sapientia præditus? Igitur etiam sine ullo errore omnes eventus circa hanc gentem futuros quantumvis occultos & reconditos perfecte cognoscis. Nunquid igitur perspectum tibi est, quod hic populus, quem tanto cum affectu tuum esse dicis, quemque in libertatem omnimodam statuisse asserere, tandem aliquando tantorum beneficiorum immemor, hanc tuam paternam ei exhibitam benevolentiam, enormi quadam ingratitude sit recompensaturus? Nunquid nosti, quodcum te offendere nequeat manu, lingua sua te graviter sit offensurus? quod dorsum tibi vertens, adoraturus sit vitulum? Et hunc tu populum tuum appellare non dubitas, & tanquam gentem tibi gratissimam liberare decrevisisti? quo sine gratiis afficis & honoras, qui atrociter merentur supplicia. Præmiis afficiendi sunt qui te adorant, qui autem per Idololatriam à te deficiunt, puniendi. Non ego solus hoc tuum consilium vehementer admittor, sed plures alii mecum. Cur Hebraum populum lutea servitutis sordibus squalidum & dura cervice rebellem, atque barbaram idololatriam primum, Deus populum suum appellat. Cum tamen fuerit populus beneficiorum immemor, qui etiam ab ipso met Deo vocatur Populus dura cervice. Verum enim verò Deus inter hæc omnia obligationes illas prævidebat, quas cum Maria matre sua contracturus erat, ideoque priusquam illas contraheret, anticipando iisdem per gratias hominibus ex Hebræa stirpe sua natis præstandas satisfacere voluit, vocando illos populum suum, eosdemque particulari quadam affectione amando & ab Aegypti angustiiis illos liberando. Deus itaque huic tametsi dura cervice populo, in gratiam Mariæ nondum in hunc mundum natæ, adeo se favorabilem, gratiosum & beneficium exhibere voluit. Ita Petr. Galatia. Tam ingens atq; immensus fuit ab æterno Dei in matrem Messiam amor, ut propter eam Israeliticum populum sibi peculiariter fecerit, eo quod ex ipso proditura esset.*

9. Gabriel Archangelus felicissima nova Incarnationis Verbi B. Virginis annuntiaturus, à Deo velut legatus cælestis ad eandem virginem amandatus fuit, dumque in tetrano illo Paradiso,

in quo Maria morabatur, advenisset, cum summa reverentia hanc salutationem ex parte Omnipotentis Dei eidem detulit: *Ave gratia plena.* Optarem equidem scire, cur cælestis Paronymus inter multos terminos salutationem significantes, nimirum: *Vale, salve, Eja, Euge, & similes, hunc particularem Ave elegerit* siquidem eligere est discernere unum præ alio cum consilio, quod est actus pertinet ad intellectum, voluntas autem elegit id quod in quo reperitur ratio majoris boni, sive apparentis, sive veri. Cum igitur Angelus satis superque cognoverit, quod omnia supradicta nomina, sive termini synonymi sunt, & Salutationem æque repræsentent, cur potius elegit *Ave*? Quænam major ratio boni in hoc quam in aliis terminis repetitur? Salmeron respondet, quod *Ave* derivetur à verbo *Aveo*, quod desiderare significat. Et ita idem est dicere *Ave*, ac dicere *desidera*, quasi dixerit: *Ave Beata Virgo seu desidero, quia quodcumque avebis, & supra quam avebis obtinebis.* Vel cum Clemente Alexandriano, *Cogita & faciam.* Agidius Columna, inquit, quod *Ave*, idem dicat, quod *sine va*, id est, *sine miseriis culpæ, & sine ulla imperfectione*: Dicit primo illam salutando *Ave* id est, *sine va*, *sine culpa, & absque omni imperfectione.* At verò Græcus observat, quod hæc vox *Ave*, contraria sit voci *Eva*: *Contra vocem prius editam mulieri, dirigitur nunc sermo ad virginem*; Eva nihil aliud significat, quam omnes miseriæ originem, & Adam idipsum prævideus, vocavit nomen uxoris sui *Eva*. Angelus autem virginem salutat dicens: *Ave*, id est, tu es contraria *Eva*, siquidem ætumnæ ab Eva profecta, per tuæ gratiæ thesauros denuo resarciuntur. Bene invertit in salutatione Maria nomen *Eva*, ad declarandum, quod sicut illa malorum nostrorum fuit origo, sic contra Maria omnium bonorum futura esset principium. Verum enim vero S. Epiphanius ad magis particularia descendit: *Eva facta est mortis causa hominibus, per eam enim ingressa est mors in mundum; Maria verò causa vitæ, per quam generata est nobis vita, & per hanc Filius Dei accessit in mundum, & ubi redundavit peccatum ibi superabundavit gratia, & qui per mulierem nobis vita factus est, mortem ex muliere induclam excluderet.*

10. Postquæ Lazarus mortuus esset, Christus eum per miraculū resuscitaturus in Bethaniā se contulit. Martha autē de ejus adventu certior facta, ei obviā processit, & lachrymantibus oculis lugubre illud nuntiū, scilicet fratrem suum mortuū esse, ei retulit, cumq; rogavit, ut pro ejus resurrectione

Alphonf.
Salmer.
2. 3. ar. 5.

Clem.
Alex. 7.
strom. c. 6.
Agid.
Col. in
sal. Ang.
Græcus
in Car.
D. Th. in
c. 1. Lev.

D. Epiph.
contra
hæreses.

10, 2, 22. impetranda suas ad cælū preces dirigeret: Scio quia quacumq; poposceris à Deo, dabit tibi Deus. Dominus igitur pietate cōmōtus, eā consolatus est, jubendo ut ne dubiter, sed bono animo sit, firmiterq; sibi persuadeat, futurum esse, ut Lazarus frater ejus ad vitam resuscitetur: *Surget Frater tuus*. Creditque Dionysius, quod Christus post aliquot hujusce propositionis discursus absolutos, Marthæ præcepit, ut domū ingrediens fororē vocaret, dicens: *Vade voca Mariā*,

quodq; proinde Joannes Evangelista scribat: *Abiit & vocavit Mariā sororē suā silentio, dicens: Magister adest & vocat te*. Unde facile conjicitur, inquit Dionysius: *Quod Iesus fecit eam vocari, quamvis Joannes*

gratia brevitas non scripserit, sed his verbis intelligi debet, unde Maria Marthæ monitum, & Magistri sui voluntatē inaudiens, subito omnibus qui eam consolabantur relictis, domo egrediens, Salvatori obvia processit, interq; profunda cordis suspiria, fusa est

extincti fratris nuntia retulit, dicens: Domine, si fuisset hic, frater meus non fuisset mortuus. Tunc Filius Dei circumstantes de loco sepulture Lazari interrogavit, seque ad patrāndum resuscitationis Lazari miraculum accinxit. *Vbi posuisti eum?* Cumq; ad sepulchrum venisset, Lazarum mox à morte ad vitam revocavit: *Lazare veni foras, & statim prodiit, qui fuerat mortuus*. Ecce Lazarum miraculosē resuscitatū. Qua in re duas præcipue difficultates particulares observo. Prima est, cur curaverit advocari Mariā? Secunda quare Lazarum resuscitavit non ad instantiā Marthæ, sed ad preces Mariæ? Huic enim soli spem dedit: *Resurget frater tuus*. Huic effective gratiam præstitit, & in ejusdem gratiam eum resuscitavit. Hæ duæ difficultates combinationem mutuā habent, adeo ut una dependeat ab altera, ideoq; una eademq; resolutione expediuntur. Filius igitur Dei ut obligationi sibi à Mariā in Incarnatione impositæ responderet, libenter quidem resuscitationis Lazari miraculum in gratiam Mariæ matris suæ patrasset, sed in eodem loco præfens non erat. Quid igitur faciet Dominus? Marthæ dixit: *Vade voca Mariā*, q. d. Cum miraculum à me postulatū in gratiam matris meæ absētis facere non possim, ad minus illud præstabo in gratiam tuæ sororis, cum enim hæc Mariæ nomine sit insignita, Lazarum in obsequiū Mariæ V. matris meæ resuscitare videbor: *Veniat Mariā* inquit S. Petrus Chrysologus, *Veniat materni nominis bajula, quia sine Mariā neque mors potest fugari, neque vita reparari*.

Ser. 64. f. 223.

11. Christus Redemptor noster in aspero Crucis ligno suspensus, veluti profundissimo coidam mari tormentorū immerfus erat: cum ecce Hebræi palā protestabatur, paratos se esse, ut credant ipsum verū Dei filiū esse, dummodo solutus à Crucis ligno ma-

nibus & pedibus de cruce descenderet: Christus Rex Israel descendat nunc de cruce, ut videamus & credamus. O mi Salvator, meliorem ad cunctos Hebræos simul & semel convertēdos nancisci minime poteris occasione, quam sit præfens, quare cum hoc sit illud à te miraculū expectent, ne patiens illos suos desiderio frustrati; cū enim hoc sine tota alia miraculorum patentiā, videretur mihi in præfenti quocq; præstādo minime te invirum esse debere, idq; tanto magis cum etiā idipsum in teā redondaturum sit, ut ut te tot tantiq; pœnis subducere cum bona gratia possis. Jam satis clare te Filiū Dei esse declarasti: Dixit enim, *Quia Filius Dei sum*, atq; ideo si hæc testis satisfactiōe præstiteris, convicti peccatores erunt, ut Dei filium esse publice conclamabunt. Valde igitur miror, te ad hoc præstandū invitū esse. Verū quoniam est, quod nō mereantur à te obtinere quod postulant, veruntamen propter animas illas lucrandas, & ad veritatem confirmandā, nec non propter multas congruentias, videtur mihi te miraculū istud & petuisse & debuisse perficere. Sacri Scriptores multam hanc rē exponendā adferunt rationes, quas breviter causa petrausco, quarū una est Hebræorum ignorantia, qui nesciebant quid peterent, ac proinde nihil obtinuerunt. Hujus Hebræorū ignorantie persequamur magis notitiam habebimus ex alio quodam Scripturæ loco quem Christus proposuit, & S. Marthæus inter Evangelii sui annales recitit.

12. Obscuræ noctis tempus erat, quando quinq; virgines, nuptias magna cum solemnitate celebrant aditæ ad domū sponsi se receperunt. Ad fores autē domus cū parvenissent, cōfessim pulsant, sponsumq; e fenestra prospicientē rogant ut aperiat, illaq; ad festiva domus suæ gaudia introducat: *Domine, Domine, aperi nobis*. Sponsus autē illas latis contomeliosis dimittit, dicens: *Nescio vos*. Foribusq; domus reclusa ab eis discedit. Quamobrem miseris hiis virginibus talis irrogatur contumelia? Quamobrem commiserunt imperfectionē aut in quo deliquerunt? Sacra Scriptura nullū aliū in iis defectū deprehendit, præterquā quod stultæ fuerint. *Quinq; autē ex eis erant stultæ*. Et quidē si ita est, fatendum est, sponsum illud haud immerito repulisse; nam stultos, colq; multos domi suæ habere valde est molestū. Verum tamē est, ne possibile, quod omnes hæc virgines stultæ fuerint? nec sit ex omnibus quinq; vel unica, quæ aliquid sapientiæ gradu sit prædita? Necesse est igitur quod omnes inter se ad stulticiā aliquā committeret, dā conspitarint. Vere stultæ sunt, talis enim ecclesiasticus est, quisquis in ordine ad finē aliquē cōsequendam, media non eligit proportionata tali finī: verissimum etenim est axioma illud: *qui vult efficiatur stultus*.

finem, vult etiam ea qua sunt ad finem. Finis harum virginum erat, admitti ad nuptias, medium quo in ordine ad hunc finem consequendum utebantur, erat dicere: Domine, Domine. Supplicarunt sponso, quæ si sponfam rogassent dicentes: Domina, Domina, id est, invocassent Mariam, gratia isthæc illis utiq; negata non fuisset, quin potius pro voto & desiderio suo cuncta obtinuissent. Illa virgines se fatuas præbuerunt, nam si quemadmodum Domine, Domine, inclamarunt, ita clamassent Domina, Domina, illam fortasse repulsam non paterentur; quia matris misericordia filii iustitiam temperaret. A Maria quævis gratia impetratur, nec ulla ipsi à Deo negatur. Idipsum quoque Hebræis accidisse videtur; Hi enim volebant, ut Christus de Cruce descenderet, nec obtinuerunt, quia stulti erant, siquidem suum assequi intentum volebant, nec tamen utebantur medio ad id debite proportionato, nam Mariæ matris suæ mediationem interponere debuissent, dicendo: Si filius Mariae Virginis es, descende de Cruce, sic enim petitam gratiâ & postulatum miraculum facile impetrassent. Descendisset Christus ob reverentiam tantæ Virginis Matris.

13. Etenim ex quo in monte Calvarie commoratur, nolo nos revocare gressum, nisi facta prius super Christo crucifixo moribundo bona reflexio. Refert itaque Joannes Evangelista, Christum dum in ultimis vitæ suæ hæretet momentis, & cum morte luctaretur, caput suum inclinasse & sic emisisse spiritum; Inclinato capite tradidit spiritum. Nolo hic modò difficultatem movere circa hoc, quod modo adeo cito, & ante duos latrones cum ipso crucifixos mortuus fuerit, id quod etiam Pilato magnam admirationem attulit. Mirabatur Pilatus si jam obisset. Solummodo causam investigare contendam, cur caput suum inclinavit. Etenim persuadere mihi non possum, idipsum ex debilitate processisse, quia Divinitas humanitatem mire confortabat: Præterea si Christus crucifixus spiritum suum in manus Patris æterni consignare volebat, prout jam de facto expressis verbis commendaverat, necessum erat, ut caput suum potius in cælum elevarer, quàm versus terram inclinaret. Præterea libenter quidem concessero, quod Christus tanquam morti proximis, intermittere non potuerit, quia caput suum inclinaret & terram versus dimitteret, sicut omnes morientes facere solent. Veruntamen scire cuperem in quam partem caput suum inclinavit? Experiencia quidem quam ex picturis Crucifixionis ab Ecclesia propositis habemus, demonstrat, nobisque fidem facit, quod caput suum in dexteram partem inclinavit. Sed cur non inclinavit in latum sinistrum, aut vero directè versus pe-

aus? Hugo id factum esse dicit ideo, quia scilicet Maria ex dextero latere stabat. Ex parte Matris suæ, quasi Christus caput suum in dexterum latum inclinando dicere voluisset; quod si deinceps ubi mortuus fuero, acque ex hoc mundo discessero, gratiam aliquam è cælis impetrare desideretis, O fideles mei, illam à dilectissima matre mea expostite, ad ipsam recurrite: Quasi dicat per ipsam veniam petite, ipsa est oraculum misericordie.

14. Quærent S. Patres, per quod medium latro in Cruce pendens salvatus fuerit, Paradisum quem postularat tam subito impetrans, adeo ut S. P. Augustinus dicat: Post crucem quam meruerat, repente Paradiso dignus iudicatur. Et quidem quod difficultatem valde auget, ut scribit Ludolphus Carthusianus: nulla unquam in totius vitæ suæ decursu bona opera fecerat: Iste latro nihil boni fecerat. Unde Chrysostomus attonitus hæret, dum considerat Paradisum donati tam enormi peccatori; cuius culpis exuendis & expiandis ne ipse quidem Inferus sufficiebat; Similis gratia nunquam audita est ulli amicorum Dei fuisse concessa: O res Dom.

miranda, non Abraham data est promissio Paradisi, non Patribus, non Prophetis, sed primum latroni dicitur: Hodie mecum eris in Paradiso. Hunc favorem, inquit Ambrosius ad Hebræorum confusionem promeritus fuit, ipse namque eum cognovit inter tormentata, quem illi inter beneficia cognoscere noluerunt: Christum in supplicio agnovit, quem Iudei in beneficio non agnoverunt. S. Augustinus factum istud cuidam æmulationi adscribit, quam Christus cum Dæmone habuit. Ut versam vicem redderet

Diabolo Christus, videlicet, ut quemadmodum Diabolus primum depradando hominem absterat de Paradiso, sic Christus latronem confitentem erueret de Inferno. Horum etenim aliorumque sanctorum Patrum duas sententias summè veneror; In præfenti tamen adhæreo opinioni B. Petri Cardinalis Damiani, qui vult latronem subito salvatum esse, & Paradisum obtinuisse in gratiam B. Mariæ Virginis, & stantis ad pedes sanctissimæ Crucis. Unde priusquam Christus inclinaret caput. Ex parte Matris (licet ut S. Gregorius ait: Non legitur quod unquam fecerit aliquid bonum, semper fuit malus & vitiosus,) mentem latronis illuminavit, ut ad Mariam recurret, si effectum & licentiam præfationis suæ assequere vellet; ut hac ratione ipsa pro latrone rogans, & Christus ei gratiam postulatum concedens, rationem haberet obligationis in incarnatione contractæ, & superius per S. Methodium insinuatæ: Idcirco bonum latronem respicisse credimus, quia Beatissima Virgo inter Crucem filii & Cru-

D. Aug.
10. serm.
13. de
temp.
Ludolph.
Carth.

p. 2. l. 3.
ser. 6. in
passi.

D. Aug.
ser. 122.
de temp.
1. 10.

D. Greg.
apud
Virr. 2.
Feyer.
serm. de
Nat. M.
v.

com latronis posita, Filium pro latrone deprecabatur.

15. Maxima quam à Deo impetrare possumus gratia est, quod postquam propter culpam nostrarum gravitatem iuste iratus est, nobis de novo clementissime placati & in gratiam suam nos recipere dignetur. Hæc etenim est gratia impetratu difficillima, veruntamen per intercessionem Virginis Mariæ, secuti esse possumus, Deum hanc gratiam nobis nequaquam negaturum esse. Non credo quod Deus unquam adeo in ira sua exanderit, quantum semel apud S. Prophetam Isaiam cap. 10. excanduisse legitur. Hic enim Deum introducit minas terribilissimas adversus illos superiores detonantem, qui condunt leges iniquas, qui iustitiam subvertunt, & opprimunt pauperes, viduas quoque & miseris pupillos in perditionem totalem redigunt: *Va qui condunt leges iniquas, & scribentes iniustitiam scripserunt, ut opprimerent in iudicio pauperes, & vim facerent causam humilium populi mei, ut offensæ viduas præderent, & pupillos diriperent.* Porro fulmina suppliciorum, quæ Deus comminatur talibus, innumera sunt & incredibilia, nec invenire poterunt, ad quem pro auxilio & subsidio, sui que liberatione recurrere poterunt. Decevit adversum illos armate Regem Assur, qui crudelissimam inter illos stragem faciat, ut ab exercitibus ejus conculerentur sicut lutum platearum: *Va Assur virga furoris mei, & baculus ipse est; in manu eorum indignatio mea. Ad gentem fallacem mittam eum, & contra populum furoris mei mandabo illi ut auferat spolia, & diripiat prædam, & ponat illum in conculationem quasi lutum platearum.* Totum capitulum istud vos, o Auditores, legite & vix verbum aliquod invenietis à primo ad ultimum usque, quod peculiaria non comminetur tormenta & supplicia, ultroque ferebimini minas longe acerbiores esse, quam ego vobis representare poterim. Et tamen nullam in tota Scriptura facta invenio minatum istarum executionem, adeo ut furor divinus mitigatus, temperataque ejus severitas esse videatur. Unde autem id provenire existimatis? Forte exinde, quod Deo visum fuerit minarum suarum rigorem fuisse nimis excessivum? vel transgressores aliquem præstiterunt humiliationis actum? Rupertus Abbas Tuitiensis id in gratiam Mariæ factum esse existimat, de qua Propheta in capite sequenti, id est, undecimo loquitur dicens: *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet.* Unde videtur, quod ad eum modum quo apparente die nox terminatur, & nascente sole evanescunt

renebræ, ita apparente aliqua Mariæ figura, divinæ iustitiæ indignationes, minæ, supplicia & poenæ dispareant. Virgo Dei genitrix virga est, de qua flos filius ejus, inquit B. Bernardus. Unde Rupertus Tuitiensis: *Virgam de radice Jesse sanctam doctores Mariam Virginem intelligimus. Et quam palam in christa opposito, supra ostendebatur illi spirituale Jesse, virga furoris Domini, & in manu ejus baculus indignationis ejus.* At vero cur hæc angelica non consequantur eos, qui se per totas transgressiones omnis imaginabilis poenæ reos effecerunt? An non audistis jam causam assignari? Ecce autem virga gratia; factum enim hoc est in gratiam virgæ nascentis de radice Jesse, quæ est sanctissima Dei Genitrix Maria.

16. Pro hujus primæ partis clausula ad speculationem quandam mentem nostram cogemus, non minus difficilem, quam attentione vestra dignam. Etenim cum Martha & Magdalena Filium Dei domi suæ suscepissent, Martha in eo debita cum reverentia excipiendo, & acutissimi affectus sui erga ipsum demonstrationibus exhibendis valde sollicita & industria satagebat circa frequens ministerium: Maria autem, ut eum tanta cum dulcedine & effusiva loquentem audiret, totaliter abstracta sedens juxta pedes Domini audiebat verbum illius. Sacet autem Evangelista hanc historiam enarrans capitulum sive tractatum hisce verbis tandem concludit: *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Et quidem particula ista de vira contemplativa, quæ activa est melior, intelligi debeat, tamen Guarticus Abbas dicit: *De Magdalena dictum est, sed de Maria impletum est, quando nimirum in gloriose Assumptionis suæ die caelestem gloriam introivit; ac proinde historia hæc à S. Ecclesia in prædictæ solemnitate die solemniter legitur, prout Ludolph. Carthus. observat, qui per ly optimam partem visionem beatificam & gloriam sempiternam intelligit, quæ in die illi remunerata fuit in caelesti paradiso. Pars Maria præficietur quæ non auferetur ab ea; Excitata enim est super Chores Angelorum, repletum est in bono desiderium suum: videt Deum facie ad faciem, sicut & gaudet cum filio suo in æternum, hæc pars optima quæ non auferetur ab ea. Verum enim vero magnam in jam dictis invenio difficultatem. Etenim gloriæ Mariæ utique est videre Deum tanquam objectum beatificum, quæ igitur ratione gloria illa pars esse poterit? Optimam partem. Cur pars & non potius totum appellatur? Ad hæc S. Thomas docet, gratiam esse causam*

ib. v. 5. 6.

Isa. 2. 1.

tam meritoriam gloriæ: Beata Virgo autem plus gratiæ habuit quam omnes Sancti, & tamen totum Deum vident, totosq; Deo fruuntur; qua igitur ratione B. Virgo parte quadam tantum frui dicitur? Insuper quis est qui ignoret, quod id *Quod est omnino simplex, aut omnino videtur, aut omnino latet*? Talis autem est Deus; ergo non solum a Maria, verum etiam a Beatis omnibus, vel totus videtur, vel nihil illius ceteratur, hoc ultimum dici non potest. Ergo affirmari debet prius. Præterea Philosophia nos edocet, quod ubi non datur quantitas, quæ est ratio divisibilitatis totus in partes, ibi non possunt dari partes. Quod autem quantitas in Deo non datur certum est, quia hæc ut constat, est accidens. Et S. Pater Augustinus dicit, quod *Deus est sine quantitate magnus*. Arque ideo capere non possum, quomodo de Maria dicatur: *Optimam partem elegit*. Huiusce difficultatis resolutio consistit in huius vocis, *Partem*, intelligentia, quæ æquivoca est; potest enim de ea parte intelligi, quæ concutit ad constitutionem totius, & hæc non est ejus intelligentia; aut verò accipi potest pro officio, vel munere, vel obligatione. Et hoc sensu dicitur. *Meorum partium est, aut Meæ partes sunt*, id est, hoc me concernit, meum hoc est officium. Ita ergo intelligenda est illa Evangelii clausula: *Optimam partem, id est, optimum officium elegit in calo sibi Maria, quæ vel quod non auferretur ab ea*. Ecquodnam autem est munus istud vel officium. Officium nimirum Dispensatricis gratiarum cælestium, & in hoc consistit una pars gloriæ suæ accidentalitatis: Maria reputat suæ beatæ gloriæ partem esse accidentalem, hominibus copiose misereri, sic est sollicita de nostris periculis, sic sollicita pro humanis miseriis: sic enim pietissima Virgo miseros amant mortales, sic sollicitantur Maria viscera hominum ærumnis, ut partem gloriæ suæ reputet illis oportune auxiliari, illos materna pietate fovere.

17. Porro S. Ecclesia hoc die potissimum demonstrat partem & officium Mariæ V. esse gratias divinas dispensare; Mox enim ut B. Virgo in domum Zachariæ pervenit, Elisabeth Spiritum S. recepit, & Joan. Baptista in utero matris sanctificatur. Duæ gratiæ eximie & singulissimæ in uno eodemque conceduntur temporis momento. Scio equidem multos hoc loco facile mihi dicturos esse, quod in multis necessitatibus suis pro illis gratis impetraudis ad Mariam V. recurrerint, quæ urgentibus ipsorum ærumnis oportune mederi potuissent, nec ta-

Paolotti Sanctorale.

men quidquam obtinuisse. Unde id nascitur Quia sunt Zachariæ & Elisabethæ contrarii, hi enim *Erant ambo iusti*. Et tu qui in peccatis continuo vivis, qui confederatus es multis sceleribus, denique qui filium tot peccatis offendis, ad matrem ejus gratias ab ea postulando temere recurris? Quid igitur miraris, si preces & supplicationes tuæ callæ apud illam sint & irritæ? Hi magni servi Dei: *Erant incedentes in omnibus mandatis & justificationibus Domini*; tu autem vix aliquid operaris, quod divinis non adversetur præceptis. Illi omnia Dei mandata observabant, tu ne unicum quidem adimplēs, & tamen de celo favores præstolaris? Et tamen a Virgine Maria gratias expolcis? Quomodo gratias a Principe postulare audes, qui gratiam Principis amisisti. Qui sibi gratias dari desiderat, qui gratias a Virgine expectat, in ejus gratiam, charitatem & Eleemosynam pauperibus tribuat.

PARS SECUNDA.

18. **M**axima gratia quam mediante Virgine Deipara a Deo possumus & debemus desiderare, est gratia habitualis, sive justificans, in ejus virtute grati Deo efficitur, & in perfecta cum ipso amicitia conjuncti sumus. Hæc est gratia illa, quæ a nobis maxime aestimari debet, cum hæc sit substantialis, reliquæ verò accidentales. Oportune hic mihi incidit modus loquendi Gabrielis Archangeli, quando ex divino jussu ad Serenissimam cælorum Reginam se recepit, ut ei annuntiaret, Verbum æternum illam in matrem suam eligere fuisse dignatum: Inter cætera namque quibus eam alloquebatur, dixit ei: *Invenisti gratiam apud Dominum*, quasi diceret: Vere fortunatissima es o Virgo, quæ apud Deum invenisti gratiam. S. P. Augustinus, & alii Patres causam querunt, ob quam dixit: *Invenisti*, & non potius *habuisti*, *accepisti*, *acquisivisti*, *dedisti* tibi Deus. Quidnam proprie invenire significat? Idem quod assequi rem aliquam, quæ antecederet amissa aut perdita erat. De Pastore qui oviculam amiserat, S. Lucas ita scribit: *Si perdidisti unam ex illis, nonne dimittis, & vadit ad illam quæ perierat, donec inveniat illam? Et cum invenit eam, &c.* Et de muliere, quæ drachmam amiserat, ait: *Si perdidisti drachmam unam, &c.* Et quat diligentem donec inveniat eam? Et cum invenit &c. Igitur invenire præsupponit amittere. Atque ideo si Maria (ut Archangelus dicit) gratiam inve-

Luc. 1. 30.

Luc. 15. 8.

I i nic

nit, necessum est, ut illam prius ut unusquisque nostrum amiserit: *Non dicitur aliquid inueniri, nisi quod diligenter quæritur, sic nec dicitur quæri, nisi quod prius fuerit amissum.* Ipsa namque gratiam nunquam perdidit, quia hæc non perditur nisi per culpam, qualem ipsa nunquam veniale quidem commisit, sed gratiam potius ab instanti Conceptionis semper conservavit. Alii igitur illam perdidērunt. Et quis nisi Adamus? Qui ut S. Thomas docet: *Creatus fuit in gratia: per peccatum autem transgressione gratiam amisit et obliuiscitur.* A quo autem

Egid. in 2.
dist. 24.
art. 5.

D. Aug.
apud Lu-
dolph.
Carth.
a. p. c. 5.

D. Aug. *apud Lu-*
dolph.
Carth.
a. p. 55. *acquisita ut propria custoditur, sed inventa his*
qui perdidit, restituitur. Sic Maria invenit
gratiam non sibi solv retinendam, sed tanquam a
luis restituendam: quoniam invenit perditum, te-
netur restituere. Gratia verò quam Eva perdidit,
Maria invenit, non solum pro se, sed etiam pro
nobis. Et postea mox magnus pater meus ex-
clamat: O Maria, gratiam apud Dominum in-
venisti, & hanc per totum mundum diffundere
meruisti. Cumque nos non minus quam Ada-
mus & Eva gratiam Dei per peccata commissa
amiserimus, ideo idem Pater nos quoque invi-
tat & exhortatur, ut ad Mariam recurramus, ut

D.P. Aug. habet mediante illam recuperare valeamus: Omnes
ubi supra. qui peccando gratiam amisimus. Securi ad thronum
gratis accedamus, & Mariam in uterum
gratis pijs fletibus, & devotis orationibus pulse
mus, ut gratiam nobis reddat, quam pro nobis &
propter nos invenit.

9. Doctissimus Idiota proinde dicere non dubitavit, quod quisquis Mariam invenit, omne bonum inveniat: *invenit Maria Virgine invenitur omne bonum*. Verum, inquires, quale est bonum, quod omnis, in se boni rationem complectitur? Certe non est aliud, quam Deus ipse, qui est bonum infinitum per essentiam, &

Cant. 5.5.
n.17. Alan

de Alanus et per illa verba Cantientium: *Queramus eam tecum*, subiungit. Bene dicitur, *queramus eam tecum*, quia sine gloriosa Virginis fide,

qui Christum queris, errare potest, profectum
joseph. Tres illi Orientis Reges, mox ut Regem
Judæorum in Bethlehæm recens nati felicissi-
mum nuntium audierunt, omnes reliquis
suis, itineri se committunt, ut debita illi
reverentia reddant obsequia, quæ ex pretio-
sissimis, quæ in Gazis suis conservantur, mu-
neribus velut ejus vasalli tributa exsolvant. Cum-
que inveniendæ viæ ignari essent, stella quædam
candida æque flammigera ex improvviso coram
eis apparer, quæ eos præcedens totius itinere
inveniendi semitas clarè eis ostendit. Quam sin-
guli videntes: O quam pulchra & lucida stella
hæc est! dicebant, Vel saltem benedictum in lo-
cula, quod itineris nostri imminens felici-
tatem tam pulchris fidebus prognostica-
retur! enim stella hæc sanctissimis hinc
splendoribus, veluti totum linguas hæc in
modum eos alloqui: Amicos & liberandos
quamini, & gressus vestros moveite, nec quin-
quam timere, ego enim ducis loco vobis in-
serviam, ut à recta semita aberrare non possitis.
Progressi sunt igitur totà die laetissimo corde,
vesperi autem mox ut in diversoria se recepissent,
stella quoque veluti peritâ ab eis licentiâ se sub-
duxit & abscondit. Dum verò illi recessit
itineri se rursus accingentes, ecce stella eadem
veluti erigilis novo rursus lumine vestra
conspicue seis videndam exhibet, securamque
quæ gradiatur, viam commoustrat, nec quin-
quam illos deserit, aut ab eorum oculis se sub-
ducit, donec ad locum ab eis desideratum &
quæsitum felicissime pertingerent. Idipsum S.
Matthæus hæc loquens phasi recenset: Ecce
stellæ quam viderant Magi in Oriente ante-
cedebat eos. Sed quousque comes illorum fuit?
Quis fuit terminus ad quem, in quo subsistit?
Audire: *Vigino dum veniens staret supra, ubi
erat Puer.* Quænam est hæc verborum circum-
locutio? *Staret supra, ubi erat Puer.* Non quid
se brevius expedire poterat, dicendo: *Staret su-
pra puerum?* Minime, sed dicit de superis illum
locum signatur, ubi erat parvulus. Quis autem
erat hic locus? Maria fivebeatrix Maria. Quis
illius tacitis illis Regibus dicere voluisset: vos na-
tum Regem quaeritis? Meiguit respiciet sa-
per Mariam firmiter subsistentem, camque
vobis commoustrantem. *Supra ubi erat puer*
Matrem quaerite, si f. in vobis invenit.
videtis Maria Deum qui ricanam inven-
tissit, qui fons est gratiarum omniumque ima-
ginabilium bonorum origo: *Invenit Maria*

invenitur omne bonum. Estque hæc Eusebii Gallicani speculatio dicentis. *Stat stella supra stellam. Maris stella maris interpretatur. Stat supra ubi erat puer, sed ubi erat, nisi in sinu matris vocat igitur stella Magos, habent enim stella linguam suam, quasi diceret: Hic est puer, hic eum quærite, hic eum invenietis.*

10. O igitur Beatissima Virgo Mater Dei, ego tanquam peccator inter omnes, & super omnes gravissimus, qui per tot culparum mearum reatus gratiam perdidit, & indignationem

fili tui authoris omnis gratiæ incurti, & consequenter omni bono privati merui, ego inquam ante pedes tuos prostratus humiliter & reverenter tibi supplico, ut quæ gratiam à me amisisti invenisti, eandem mihi restituas nunc & in hora mortis meæ, in qua nunc prout ex tunc tibi

animam meam omniumque illorum, qui lucusque me patienter ausculta-
runt, suppliciter com-
mendo.

SERMO DECIMUS NONUS.

IN FESTO PROPHETHÆ ET PATRIARCHÆ SANCTI ELIÆ, Institutoris Religionis Carmelitanae.

Elias dum zelat zelum Legis, receptus est in cælum.

Lib. 1, Machab. cap. 2.

Singularis Magnatum prudentia est potius clementiæ effectus quam severitatis rigores exercere. Illi enim ornamentum adferunt & laudem, hi vero deformitatem & contemptum conciliant. De animo benignitatis temperamento moderato Tullius affirmat dicens: *Nihil est laudabilius, nihil magno & præclaro verò dignius placabilitate & clementia.* Per hujus virtutis exercituum multi Principes se plurimum reddiderunt celebres. Rudolphus Imperator suadenti sibi, ut manum à clementia retraheret, dixit: *Severum & immitum fuisse me aliquando panituit, lenem & placabilem nunquam.* Cum Tyrhenus adoleceas Cumæ traditorie trucidatus esset, Pythagoras patris ejus, qui homicidam morte punire poterat, id facere noluit, sed potius eo illæso relicto, pietate & clementia erga eum uti satius esse duxit: *Sentiens istius condonare quàm ulcisci.* Theodosius cognomento Junior interrogatus, cur capitis poenā non mulcetur eos, qui in suæ majestatis contemptum liberè nimis de eo loquebantur, hoc responsum reddidit: *Vitam mihi licet mortuos ad vitam revoca-*

re. Aurelius Cæsar Thianam cum exercitu suo veniens, & ocellas sibi portas reperiens, vehementi indignatione correptus protestatus est, dicens: *Canem in hoc oppido non relinquam,* ubi autem civitatem illam postea ingressus est, cunctis militibus severe inrexit, ne vel minimam cuiquam civium injuriam inferrent, sed potius omnes quotquot in urbe essent canes interficerent, dicebat enim: *Canem me negavi relinquiturum. Canes omnes occidite, & sic clementer hostes suos tractavit.* Aeternā laude digna fuit Philippi Visconti benignitas, ad quem cum in prælio navali habito juxta Insulam Ponzi, captivus adductus fuisset Alphonsus Rex Neapolitanus, eundem cum omnibus clementiæ & benevolentiae demonstratione tractavit, eiq; insuper ingentem pecuniæ quantitatem & necessarios milites subministravit, quibus eum se ad Apuliam recuperandam reciperet. *Quam generosi ob exhibitam in alios clementiam aeternam memoriā dignissimi, hoc ipsi impimentes Elogio.* salutare Polibii monitum: *Benignitate atque clementiā hostem vincere, quàm armis præstat.* *Polib. lib. 3.*

2. Cum tamen sermone explicari non possit, quam

D. Chryf.

Senec. lib.
de Mo.

Polyant.

verb. cru-

delitas &

Virg. lib.

s. Eneid.

Alex. Ali-

cord. Plut.

in Demet.

D. Felix.

Afol. in

off. l. 3. c. 21

Blon. de

bell. Angl.

lib. 2.

quam sit in Magnate aliquo contemptibilis ac detestabilis severitas, dum serò nimis experti coguntur, verum esse quod Chrysostomus dixit: *Semper asperis uti sermonibus magis exacerbatur hominem.* Unde Seneca: *Evitabis crudelitatem, & ministrum crudelitatis iram.* Non crudelitas, sed inaudita barbaries fuit, quam exercuit Maecentius, dum mortuorum cadavera hominibus viventibus firmiter adstrinxit & colligavit, ut hi ab illorum putrefactione & foetore contabescerent miserè emorerentur. Quis unquam severitatem audivit adeò crudelem, ac fuit illa Alexandri Terei, qui homines etiamnum viventes subitus tetram sepeliri curavit, ut adeò crudelis mortis probarent tormentum. Porro quia pietas Arpagus dissuadebat, Astyagis trucidare nepotem, prout sibi à Rege ob suspicionem ex somno quodam conceptam mandatum fuerat, voluit ut clam & secretò ejus occideretur filius. Eumque postea ad mensam regiam invitatum, innocui cadaveris carnibus cibavit, & pro ultimo missu adduci fecit in lance quadam occisi cadaveris pedes, manus, & caput. Quis non exhortesceret impietatem filii Soldani Ormuzii commemorati audiens, qui in una eademque nocte oculos Patri, matri, & fratribus eruit. Deinde verò ut eos vivos combureret, ignem illi Palatii parti subiecit, ubi eos tenebat reclusos. Robertus III. Rex Scotiae filium primogenitum Davidem, Albinae Duci fratri suo consignavit, qui eum fame enecandum, squalide turris, sive carceris fundo includit. Certior autem factus, quòd filia & ancilla Castellani eundem modico pane & proprio lacte sustentarent, utramque caroficis manibus crudeliter enecari præcepit. *Inhumanitas omni aetate molesta* (inquit Romanæ eloquentiæ Patens) *non est unquam utilis quod crudelis.* Cum itaque elementia & mansuetudo laudabilis & amabilis, severitatis autem rigor vituperabilis & execrandus sit, cui obsecro magnus Dei servus, Propheta & Patriarcha Elias hanc se sectari, illam verò fugere in vita sua ostendit, quando posthabita omni benignitate severissimum se omnisque clementiæ expertem exhibuit, nunc celo pluvias, terræ fructus, fluminibus aquas interdicens; & per annonæ caritatem ac torridam sitim Provincias castigando & regna, nunc Achabum cum summa severitate atque rigore aggrediendo; Mox feris præcipiendo, ut integram puerorum turbam, dentibus & unguibus dilaniarent atque discerperent, paulò post aliquot Sacerdotum Baaliticorum centurias trucidando, alias ignem de celo in bina vice evoca-

cando, eoque primum & secundum Principem quinquagenatum cum quinquaginta suis Regem ad eum missos comburendo & iacinerando; denique Regi Ochozæ comminando mortem, adeò ut Nerone alitque crudelitatis ministris haud dissimilis esse videatur. Quid igitur dicemus ad hæc? Ergone Elias immane quoddam severæ crudelitatis instrumentum fuisse dicendus erit? Absit, imò potius pius, fervens & zelus minister divini honoris: *Elias zelus zelus legis*, prout in præfenti discursu deinceps prolixius videbimus.

3. Etenim quòd Elias in puniendis delinquentibus & divinarum legum transgressibus, per miros severitatis, cuiusdam excessus processerit, id ipsum ex nullo alio motivo habebat, quàm ex fervore zeli quo fuit correptus, quando honorem divinum conculcari, eamque venerationem quæ verò Deo debebatur in solium Baal impiè transferri conspexit; Hinc enim nascebatur celestium rerum contemptus, & maxima quæ reputationi Divinæ Majestatis irrogari poterat contumelia. Nam ut S. Hieronymus inquit: *Vbi honor non est, contemptus est; ubi contemptus, ibi frequens injuria.* Dum itaque vidit una cum neglectu & contemptu veri cultus Divini conjunctionem pariter esse perditionem animarum, mox in Sancti Prophetae pectore zelus subnasebatur adeò ardens, ut nullum eò adhiberet medium à torinordinatis iniquitatibus obviandum; cumque ipsamet experientia teste comprobasset, vanam esse omnem erga illos exercitam humanitatem ac benevolentiam, coactus est ad suppliciorum vationum rigores convertere, ut hisce mediantibus idololatraz ad divinarum præceptorum observantiam reducerentur. Nam ut magnus Ecclesiæ Doctor Ambr. scribit: *Ad vitam zelus est Divina præcepta servare, & amoris nominis ejus cui studio mandata.* Et quomodo tot severitatis atque rigoris demonstrationes negligere vel omittere potuisset, si verum est, quòd idemmet Doctor scribit: *Zelum Dei qui habent, omnes sibi inimicos putant, qui sunt hostes Dei.* Unde hic zelus in hoc sancto Patriarcha adeò prædominabatur, ut semetipsum ab impulsibus ad similes severissimas poenarum executiones eum existimantibus coercere nequaquam posset. Hinc Chrysostomus ore suo aureo de ipso dixit: *Elias ille zelo Dei insignis, ut vidit Iudaorum gentem contempta Dei misericordia perperam in delictis vivere, & idolorum cultui deditam, & à Deo quidem*

impietatem tolerari ipsos autem longanimitate ista ad maiorem vite impoenitentiam abusi, voluit eos puniri.

5. Videns itaque sanctus Propheta quod quasi omnes gentes Deo dorsum obverterent & genibus flexis corda sua idolo Baal consecrarent, adeo excandescere cepit, ut ira succensus, terram pede concussit, extensa dextera horribiles minas fulminavit, & elevata in caelum facie per Dei Israelis vitam iuraverit, se impietatem hanc impunem nequaquam dissimulaturum, sed acerbissimam vindictam in eandem animadvertiturum esse, prout & fecit, dum ton & pluvius praecepit, ne deinceps cadereat super terram, donec haec sterilis effecta, in vicem solitorum fructuum crudelissimam quandam pareret charitatis annonam, adeo ut populi passim fame & siti inconstolabiliter oppressi miser perierint: *Vixit Dominus Deus Israel cuius conspectu sto, fecit anni his nos & pluvia, nisi iuxta oris mei verba.* Quasi diceret: Juro quod sicut verum est Dominum Deum vitam habere: *Vixit Dominus*, ipsissimamque vitam esse, ita quoque futurum sit verum, quod caelum deinceps non pluet nisi me iubente & volente. Siste hic & Elia, quid tibi opus est juramento? Nunquid sufficiebat dicere: *Non erit ros & pluvia, nisi iuxta oris mei verba?* Cur igitur juramentum interponis? *Vixit Dominus.* Quis ignorat juramentum illud illicitum esse, quod in proximi detrimentum redundat? *Qui malum se facturum iuravit peccat, & malum est juramentum frangere quam implere.* Et Summistae cla & dicunt: quod talia juramenta non ligant. Et alii dicunt: *Quisquis juramento affirmaverit, aliquid se facturum, quo secuto salus corporalis vel spiritualis adiungitur, vel sine quo utraque salus, vel altera reparari non poterit, fidem servare prohibetur.* Praeterquam quod olim quoque prohibitum fuerit, Deorum nomina in iuramentis attestari: *Veteres interdum metu pejerandi Deorum nomina omitebant, & formula tantum juris iurandi committere tentabant.* Quamvis magis notabilem committeret errorem Elia, per invocationem nominis Dei vivi & verum in suo juramento adhibitam, dum inquit: *Vixit Dominus Deus Israel:* Et quidem hoc Eliae juramentum videtur mihi aliquam cum fuga Jonae habere similitudinem & correspondentiam.

4. Huic enim Deus praecepit, ut in Niniven abiens ibidem predicaret, eoque gentem ad errores suos emendandos permoveere satageret.

Jussit autem, ut illi Civitati in proximo imminuentem subversionem & desolationem praenuntiaret, quod scilicet in propriis ruinis sepeliendi essent prius quam morituri, quod omnia illius urbis aedificia susque deque essent subvertenda, adeo ut ne lapis quidem unicus superfluiturus esset, quo Niniven hic subitisse conjici aut cognosci posset: *Surge, vade in Niniven civitatem grandem, & prae dica in ea: adhuc quadraginta dies & Ninive subvertetur.* Jonas autem in commissio sibi Divino obsequio executor exactus minime fuit, nam neglecto itinere Ninivitic, navem Tharsensem jam jam à litore solventem conscendit, & in Tharsis fugit: *Et surrexit Jonas, ut fugeret in Tharsis.* Itane & Jona Divina praecepta executioni mandantur? Profecto duplicis poenae reum te efficis, utpote qui duos notabilissimos errores committis; unus est, quod opera charitatis erga Ninivitas exercenda facere recuses: Alter autem, quod divinae voluntati non pareas. Dic igitur sodes, cur non vadis: aut quamobrem fugam capere meditatis? Num forte gaudes de sceleribus quae Ninivitas committunt: aut voluptatem habes in suppliciis Civitati illi ex comminatione Dei imminuentibus? Basilus Seleucus in persona Prophetae respondet: *Proprietatem Dei satis superque agnosco, quod scilicet hoc sibi proprium vendicat, quod scilicet subito iterum placatur, & ideo scio, quod tamen si illis praedicaveris supplicium, Deus tamen id ipsum illis nequaquam sit immissurus, ac proinde ego praedicatione facta non verò adimpleta, mendacii procul dubio arguendus ero: Novi Dei hominum amantissimi artes, iram simulat, studet eos ante exsolvi repenā, quam experiantur: Ego verò eversionem proclamans mendax vates inveniar.* Hic erat pariter Eliae discursus: *Probe novi quam magni sit Dei erga homines benignitas: Quod si ego ad hosce Idololatrias per sterilitatem, famem, sium castigandos simpliciter ipsum deprecatus fuero, ut nubibus caeli pluvias terrae subministrare interdicas, certus sum, quod paulo post compassione erga hominum miseriam commotus nubibus mandabit, ut ad dandum terrae per tot terrae hiatus veluti totidem orapostulatum subsidium sese penitus evincerent & per pluvias exonerent: ego autem vel invitus impios hosce exauditos & consolatos esse videre cogar.* Nequaquam id patiar, ac proinde Deum per expressum juramentum ad hoc obligare volo, ut scilicet pluviam super terrae faciem nequaquam

10. 5. n. 5.

D. Bas.
Seleuc.
orat. 12.

D. Chrys.
serm. i. de
S. Elia.

quam mittat, nisi dum ipse eam a Deo postula-
veto. *Vivit Dominus Deus Israel etc.* Decernit ut
ad conceptam in eos penam Deum iuramento ad-
stringebat: Dicebat itaque: Bonus erga illos Deus
est (est doctrina Chrysostomi) paucisque co-
rum flebunt lachrymis, longanimitate animi abu-
scentes perditur vivunt, & simulachra colunt, at-
que ita Deus ipse contemnitur. Verum, inquit
Deus, quid si poenitentiam egerint, quid si la-
chrymam aliquam emiserint, quid si in genua
prolapsi veniam postulaverint, tuumne iuramen-
tum adeo fortiter confringet, ut peritiam ab
eis gratiam, illis denegare, nec quicquam ad
pietatem erga illos exhibendam moveri debeat?
Num in praedictis casibus pluviam illis abnuere
obligor? *Omnino*, quia ligatus es iuramento:
Vivit Dominus. Non debes dare pluviam, nisi
iuxta oris mei verba. Nullam illis exhibere de-
bes pietatem: Illi dolus se addixerunt, ego per Dei-
tatem tuam iuro: Ostende mihi, quod iuramen-
tum hoc contra te valeat, & non quando tibi vide-
bitur poena suam faciam. Quid hic dicis, Audi-
tores? Nunquid sub iurejurando asfirmaretis,
majorem esse Divini honoris zelum in Elia,
quam in ipsomet Deo.

Idem ib.

5. Dicite sodes, optimi Auditores, nunquid
ipsamet quoque filias universali huic famis &
sitis miseriae subiectus erat? Nunquid & ipse eas
quas duae hae crudelissimae Megarae adducere
solent afflictiones perstiterat? *Omnino* exi-
stimo, quod nisi medeatur, supplicando Deo suo,
ut per submissas e caelo aquas terram non nihil
restauraret, ipsemet quoque fame & siti mori co-
geretur in societate aliorum, ipsaque ejus innocen-
tia non minus quam alii delinquentes mortis
poenae subjacere deberet. Jam enim totiens Jordanis
omnis aqua expers dudum exaruit: quod
igitur medio o Elia siti tuae subventes. Corvus
qui in tui sustentationem panem adferre solebat,
non comparet amplius: Quod si alios aliqua ad-
huc annona provisos in subsidium imploraverit,
illos utique potius ad lapidandum te excitabis,
siquidem tu ipse es tum propriarum tum alienarum
miseriorum faber & minister. Ad minus
igitur tui ipsius rationem aliquam & respectum
habe, teque a tyrannicis fatalis mortis manibus
eripe. Eja igitur commoveare ad rogandum
Deum, ut per pluviae abundantiam restauret Re-
gionem. Audite quid Propheta per os Chrysos-
tomi aureum respondeat: *Non ingratus est quod*

D. Chrys.
serm. i. de
S. Elia.

fame crucior, tantum ut impios puniri videam:
Perens corpus meum cum his qui fame opprimun-

tur. Nihil mori proprium curat, dummodò
vivi idololatrarum non maneat aut reliquorum
superstitum, plus Dei honorem zelus, quam
propriam suam vitam, magisque vivaciori seculo
Deo factam injuriam percipit, quam propriae
personae illata gravamina. Et enim zelus hic Eliae
magis elucebit, si vos o Auditores cum attento-
ne & sine fastidio casum quendam in libro Judi-
cum relatum auscultaveritis.

6. Samsoni dolo & fraudibus Dalitz muliere
tradito, eruti sunt a Philisthaeis oculi, postea vero
catenis victus Gaza conjectus est in carcerem,
atque ad bellualem in molendino laborem cre-
cendum non minus operosum quam vilem de-
stinatus fuit: *Eruerunt oculos ejus, & duxerunt*
Gazam vinclum catenis, & clauum in carcerem
molere fecerunt. In tantum, ut tandem cretaceae
coma vites quoque pristinae denuo redierint.
Dumque in templo a Philisthaeis in honorem
Dei Dagon festiva quadam celebraretur sollem-
nitas, Samson ex carcere exsolvi, & intra tem-
plum introduci meruit, qui ad columnam quada-
dam, quae sola totam ad sedifici machinam sustine-
bat, proximis accedens, eamque circumplectens
tanta cum fortitudine & violentia traxit, ut illa
rupta & dejecta totam repente templi illius me-
chinam evertent, ipseque una cum triginta cir-
citer millibus personis oppressis & mortuis for-
tuit. Optarem hoc loco, ut motivum principale
penetrare possem, quod Samsonem ad similem
circa Philisthaeos & pariter semetipsum flagiti-
faciendam permovit. Et quidem ubi locum huius
Scripturae & preces, quas Samson pro se & fa-
cili sui propositi executione ad Deum effudit,
bene ponderavimus, ipsum crudele hoc faci-
nus ob proprium suum interesse facile reperie-
mus, namque ut se de recepta per erutos libi a
Philisthaeis oculos injuria & ingenti damno de-
bite vindicaret, ac proinde divinum auxilium
expostulans dixit: *Dominus Deus memento mihi, &*
redde mihi nunc fortitudinem pristinam. Sed quo
fine o Samson? ut ulciscer me de hostibus meis,
& pro amissione duorum luminum unam ultionem
recipiam. Ubi observandum, quod Philisthaei
no eodemque tempore, idololatrarum scelere pol-
luebant, sacrificia in Dei Dagon honorem offe-
rendo, id quod in maximam Dei veteri offensam
redundabat, hoc tamen Samson ne minima quid-
dem cogitatione apprehendit, vindicta enim
quam fecit, non fiebat ex zelo honoris divini,
vindicta injuriam per idololatram Deo vivo
ac vero illatam, sed propter oculorum proprio-

rum iacturam : Samson agnoscent honorem labefacti divinum, sibi que obsecrat, atque animam ad virtutes, opus virtutis aggreditur, non divini honoris zelo, sed vindicta oculorum studio. Idipsum Cajejanus confirmat, dicens : Quamvis Philistini Deos suos laudarent, nihil tamen scribitur zeli in Samson, sed duntaxat amor vindicandi oculos proprios. Unde facili negotio conjicere licet, quantus fuerit Eliae zelus, siquidem nihil curabat mori non ex motivo proprii interesse, uti Samson injurias & adversitates ab Achab Rege, Jezabele Regina, existerique Baaliticis Picendo, prophetis receptas & perpeffas, sed ex eo solum capite, quia Dei honorem conculcari videbat. Non ingratum est quod fame crucior, tantum ut impios puniri videam.

7. Tam ardens fuit Eliae zelus, ut Denm inventiones & stratagemata excogitare opus fuerit, ad illum temperandum & mitigandum. Hoc enim sine fecit Deus, ut vidua illius Sareptanae, quae se erga sanctum Prophetam adeo charitativam exhibuerat, filius moreretur, quod ut audiret Elia, vehementer turbatus, ad Deum confugit, eundem rogans, ut sibi eum a mortuis ad vitam resuscitandi virtutem concedere dignaretur, dicendo : Domine Deus meus, etiamne vidua apud quam ego utcumque sustentor, afflixisti, ut interficeres filium ejus. Quali diceret : Tu o Domine mihi praecipisti, ut me in hujus mulieris domum reciperem, futurum enim, quod illa necessitatibus meis promptissimè prospiceret, prout ipsa quoque praestitit, imò adhuc in recenti memoria formalia verba, quibus id mihi praecipere dignatus es, dixisti enim : Surge & vade in Sarepta Sidoniorum, & moraberis ibi ; praecipi enim mulieri vidua ut pascat te. Quare mandatis tuis promptè obedi. Mulier quoque praedicta propter praefatum praeciptum tuum fecit quod potuit, neque charitati ulla in te defuit. Cur igitur nunc unicum benefactoris meae filium mori voluisti ? Haec merces beneficiorum, quae in me promptè & liberaliter contulit, ad minus facultatem mihi concede, ut eum vivum desolatæ matri suae restitueret, & a mortuis resuscitare possum. Nec est quod dicas, mortem ejus naturalem fuisse, namis enim perspicue in hoc facto elementariae tuae stratagemata agnosco. Scio etenim quod hac morte velut occasione quadam uti velis, ut me ad compatiendum maledictorum illorum idololatrarum miseris inducere possis : Non est mortis illa natura evanescens ; nimis opus est, ut sunt relictas, sentio artem tuam. (Sic à Chrylo-

romo Elias loquens introducit) Hoc agis Domine, ut si dixeris tibi, salva filium tuum a mortuum, tu mihi ex adverso respondeas : Filium meum Israel tu fame occisum misericordia dignare. Peris à me gratiam, periturus vicissim & te gratia solve fami sententiam, & solvam mortis calculum. Tandem inquit os Chrysostomi aureum, Prophetam ad Regem Achab abire decrevit, ut foelicissima ei nova annuntiaret, futurum scilicet intra breve tempus, ut caelum in copiosam pluviam resolveretur. Verum audite, quam fuerit ex mente sancti Chrysostomi voluntas Prophetæ perplexa & irresoluta : Currit igitur, inquit, volens & nolens. Sed quomodo fieri potuit, quod Prophetam simul vellet & nollet. Erat volens, quia Deus id ab eo desiderabat : Nolens quia Baaliticæ minime hanc gratiam merebantur adipisci. Volens ne transgrederetur præcepta Dei. Nolens, quia intra semetipsum magnam sentiebat repugnantiam. Volens, quia non erat impossibilis idololatrarum correctio. Nolens, quia timebat ne obstinatiores redderentur post acceptum beneficium. Volens, quia gentes illæ ad extremas redactæ erant miseras. Nolens, quia divini honoris ardens zelus eum ad vindictam rigorosorem instigabat. Tandem verò necessitas fuit, ut huic volens illud nolens caderet, & desiderio Dei zelus Eliae prævaleret. Unde Chrysostomus : Videns pertinacem Elia animum adhuc à misericordia abhorrentem, à peccatoribus ipsum segregat. Ego, dicit, scio zelum tuum, quia peccatores ob zeli nimietatem ferre non vales.

8. Verumtamen Prophetam cavere volens, ne sanctitas zeli sui ab inordinata quadam pertinacia contaminaretur, post multos dies, nova à Deo mandata recipiens, quibus ei dicebatur : Vade & offende te Achab, ut dem pluviam super faciem terræ, itineti se accingens abiit ; ac demum post varios diversorum sacrificiorum occisionis Prophetarum Baaleventus, ascendit in verticem Carmeli : Et pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua, & vocali suo præcepit, ut contra mare conversus respiceret, sibi que si quid videret referret. Quod is summa cum diligentia observavit, conversus enim ab Oriente in occasum, caelum serenum, mareque tranquillum esse, ac ac-minimum quidem secuturae pluviae signum conspexit. Unde ad Magistrum suum reversus dicit : Ne vel minima quidem in caelo nubecula conspiciatur. Non est quicquam. Tandem ei præcepit, ut septies ad videndum reverteretur : Revertere septies videris. In hac recensita historia

D. Ioan.
Chrysost.
serm. de
S. Elia.

Chrysost.
ubi supra.

ib. m. 40.

ib. m. 43.

duas

duas habeo difficultates: Prima est cur posuit faciem suam inter genua sua? Secunda cur saltem ad minus semel ipsemet non iverit, ut respiceret versus mare, ut videret si forte nubecula aliqua e mari prodiret? Facile enim fieri potuisset, quod Discipulus ejus vel non fuisset aded perspicaci visu praeditus, qualis ad ea quae procul posita sunt, videnda requiritur: vel quod in observandis e caeli dispositione dependentibus effectibus minime fuisset praectus sive expertus. Verum enimvero dum rem profundius considero, utriusque difficultati per unam eandemque responsionem satisfieri posse video. Nam caput suum inter genua posuit, & in propria persona ad videndam nubeculam aquarum pluvialium bajulam abire noluit, quia cum consideraret Idololatrias brevi ex tali secutura pluvia fore consolandos & refocillandos, nubeculam illam videre noluit, ne esset sibi majoris amantudinis animi sui occasio. Quasi dixisset: Ex quo Deum Idololatriis pluviam dare velle video, cor meum dissumpi mihi videretur, dum illos ex hoc consolandos & animandos esse considero, atque ideo cum id impedire nequeam, saltem ad minus oculos meos prohibebo ne videant, quod non nisi afflictionem atque molestiam natum est adferre, posuit faciem suam inter genua. Ergone o Elia prosperitati proximi tui invidis? Nulla te tangit charitas qua proximi tui commovere miseris? Num forte de illorum numero es, de quibus dictum fuit: Non tam propriis bonis gaudent, quam alienis malis? Et sic Mutio illi Romano similis, qui alienam prosperitatem agre ferebat? Aut M. Crassum imitaberis, qui Pompeii honores nec videre nec audire poterat? Aut sectator eris Caligulae, cujus oculi assueti minime poterant videndis honoribus Mallio, Torquato & Cincinnato exhibitis? Minime gentium. Non enim Eliam aliqua extimulavit invidia, inquit Basilis Seleucus, sed potius ardens divini honoris zelus in pectore ejus aestuabat, neque ad labentem de caelo pluviam videndam induci potuit, quia verebatur, ne vel ab Idololatria minime converterentur, vel post accepta beneficia longe peiores & deteriores evaderent. Metuit ne supplicii medicamentum reddatur inefficax, & ingratus populus perduret in bonitatis divinae contumelia. Oculi ejus aliud videre non poterant, nisi vel actiones divinae gloriae ampliationem concernentes: vel illorum supplicia, qui illam sine aliquo respectu deturbabant.

9. Mortuo Achabo Rege in gubernationem

regni successit Ochozias filius ejus Patre non minus impius & sceleratus. Hic igitur cum ex infirmitate quadam se in lectulo suo aggravatum persentiret, cupidus erat sciendi indispensabilis suae futurum exitum. Cumque a filio Dei Accaron frustra petisset consilium, expeditum Eliam Principem quinquagenarium id est, Capitaneum quendam quinquaginta militibus praeparatum, ei quae praecipit, ut in montem Carmi abiret, servumque Dei inibi repertum ad patrum Regium ex Regis praeccepto descendere iuberet; qui mandata Regis fidelissime exequens ubi ad Eliam Prophetam accessit, eidem Regis nomine dixit: Homo Dei Rex praecipit ut descendas. Tunc Propheta furor accensus dicens: Inimicus, clara voce dixit: Jam jam me hominem Dei esse experieris: Si homo Dei sum, dedit ignis de caelo, & devoretis, & quinquaginta tuos. Et ecce mox delapsus de caelo, et ingens ignis, qui eos corripit totaliter consumpsit, & in cineres redegit. Rex in infirmitate suae lectulo positus triste hoc nuntium percipiens, aliam quandam militum turbam cum adjuco illis Duce ad Eliam dimisit quibus idem praefatus accidit, nam ad eum Eliam omnes circumlocuti fuere devorati. Quid culpe in quinquaginta cum Duce suo commiserit o Elia, quod tam crudeliter in illos animadverteris? Non solum enim tenon offenderunt, quo potius te tamquam Dei servum venerati suat & honorati: Homo Dei. Potius ergo cum aliquo respectu reverentia, quam cum rigore illos tractare debuisses, ablandiri, non castigare, obsequia illis offerre, non vero tanta illis coaciliare debuisse fastidia. Verum Auditores, nolite credere Eliam se casualiter, aut ex proprio arbitrio sive capitis adversum illos milites & Ducem ipsorum commovisse: quia potius Elias ex ipso loquendi modo quo utebatur, motus fuit, ad evocandum de caelo ignem ut comburerentur. Homo Dei Hucusque nihil est quod displiceat, Rex praecipit ut descendas, haec verba sunt omnium subsecutorum malorum origo. Ergone vos mihi praeccepta ex parte Regis inhaurire audebitis? Ecquis est Rex ille? Quid mihi cum Rege intercedit commercium? Quamquam jurisdictionem Rex super me obtinet: Eo ipso quo mihi impetrat, se Dominum meum, meque servum suum esse praecendit, Regis me nihil interest. Neque alium agnosco Dominum praeterquam Dominum Deum Israelis, illis duntaxat sum & constanter manebis servus. Num

Stob. ser. de
invidia.
Suetonius
Bras. l. 3. c.
7. Io. Raus-
vis in of-
fic. verbo
invidi Ba-
sil. Selen-
erat. 11. in
Eliam.

Num forte Rex tuus jurisdictionem & dominium quod Deus vivus & verus supra me obtraheret, eundem eripere sataget? Tantum sibi presumpsit! Tantum arrogare sibi audebit! Hoc est verè honori divini præjudicare, ejusque reputationi gravem molestiam atque injuriam inferre. Vult igitur temerari ausus ab igne cœlitus descendente consumantur & in favillam & cinerem penitus redigantur: *Descendat ignis de calo & devoret te & quinquaginta tuos.* Ignis itaque de calo descendit potius, quam quod Elias ex jussu Regis descenderet de monte: Si non descendit Elias corpore, descendit in zelo. Ut proinde dici possit: *Zelus Domini exercituum fecit hoc, id est propter zelum Domini exercituum hoc factum fuit.*

10. Verum enim verò attonitus & obloquens confidero, quomodo Deus ad d. pius, benignus, & clemens severitati ne dicam crudelitati Prophetæ sui condescendere potuerit. Cur furores ejus non potius mitigat? cur concursum suum non suspendit, ut flammæ nullam habeant ad comburendum activitatem? cur igni non præcipit, ne loco suo vel latum unguem recedat? utique non est Elias elementorum Dominus, ac proinde illa nisi Dei voluntas intercesserit, nequaquam obedunt. Porro difficultas isthæc magis augetur ex eo quod sequitur: Cum enim Christus una cum discipulis suis civitatem ingredi vellet, id ei minime permissum fuit: *Et non receperunt eum.* Idque fortasse ut Maldonatus scribit, quia nullus inter Iudæos & Samaritanos usus esset, sed alii ab aliis tanquam à prophetis hominibus abstinerent: vel quia cum tempus esset, quo scenopegiæ festum celebrari solebat, credebant Christum templum suum eis à Sanabath Darii Præfecto in monte Garizin ædificatum, minime ingressurum esse; verumtamen ut res hæc se habeat, veritas saltem est quod Samaritani non receperunt eum. Unde duo Apostoli Jacobus & Joannes nonnihil commoti atque ad Dominum conversi dixerunt, Samaritanorum inurbanitatem meritò plectendam esse, seque proinde dummodo ejus consensus accederet, paratos esse ad evocandum de calo ignem, eos usque ad cineres devorantem: *Cum vidisset discipulus ejus Jacobus & Joannes, dixerunt Domine, vix dicamus ut ignis descendat de calo & consumat illos?* Cur Apostolorum proposito Magister ipsorum non tantum non consensit, verum insuper acriter illos reprehendit, dicente Evangelista: *Et conversus increpavit illos dicens: Raoletti Sanctiorale,*

nescitis cuius spiritus estis. Mira profectò res. Elia ignis de calo sine contradictione conceditur (inquit S. Hieron.) non autem prædictis discipulis: Si ad servum Elia injuriam ignis descendit de calo, & non Samaritanos, sed Iudæos consumpsit incendium, quanto magis ad contemptum filii Dei in impiis Samaritis debet flamma servire? Deus prohibet ignem ad requiritionem discipulorum, eosque reprehendit, cum tamen postea sine contradictione aliqua Elia ignis de calo evocatus indulgeatur. Forte quia ut inquit Chrysostomus: *Clas* *vis calis sit sermo Elia. Iubet enim & clauditur; o* *rat postmodum & aperitur. Claudit inquam calum* *& aperit, ligat & solvit; referat quod conclusit, ut* *Sanctorum meritum monstraretur, non solum in* *terris posse quod voluit, sed & in cœlestibus posse im* *petrare quodcumque petierit.* Veruntamen Abulensis (quod tamen cum pace & maximo cum respectu Jacobi & Joannis dictum esse volo) causam discriminis hujus esse dicit, quod Elia zelus longe perfectior fuerit, quam discipulorum. Christus increpavit Iacobum & Joannem, quod petebant ignem descendere de calo: Dicendum quod increpavit illos quia non movebantur bono zelo, sed propter vindictam. Unde per bonam consequentiam deducere possumus, quod ex quo ignem petentibus Apostolis abavit, Elia verò eundem evocanti non contradicit, signum sit quod movebatur bono zelo, id est, zelo perfecto divini honoris.

11. Elstas cum Deo de operibus ab omnipotenti manu Dei productis, præcipue verò de creaturis viventibus & ratione præditis colloquens dicit: *Et tunc conservasti duas animas, nomen unius vocasti Enoch, & nomen secunda vocasti Leviathan.* Scio equidem quod per Enoch intelligatur filius Jared & Pater Mathusala, de quo Scriptura ait: *Ambulavit cum Deo & non apparuit quia tulit eum Deus, & posuit in paradiso terrestri.* Et addit Ecclesiast. *Enoch placuit Deo & translatus est in paradysum.* Quidam autem per Leviathan significetur, varix de hoc sunt sanctorum Patrum opiniones. Nonnulli ad præsens meum propositum per Leviathan Eliam intelligendum esse volunt. Quasi Elia sit Leviathan, sicut Pineada. Verum inquit, cur Scriptura eum proprio nomine non appellat, sicut solent in cap. 4. Tob. m. 20. Plin. l. 9. quod metaphoricum est. Elia adaptari poterit: cap. 34. Forte metaphora hæc in magnitudine consistit, quia cum Leviathan idem sit, quod moris Indici cœli, ut sanctus Thomas dicit: Per Leviathan cœlia.

K k

intelli-

D. Hier.
epist. 15.
ad Algas-
cam q. 5.

D. Ioan.
Chrysost.
ubi supr.

Abul. 4.
Reg. c. 1.
q. 19.

E. de l.
4 c. 6. v.
49.

Gen. 5. 24

Liran. ib.
Ecl. 44.

To. Pinead.
in cap. 4.
Tob. m. 20.
Plin. l. 9.

D. Th. in
c. 2. 1. obla-
cia.

intelligitur aliquis magnus piscis, quæ magnitudinem quinque jugera tertæ arabilis, id est, tantundem spatii quantum quatuor boum paria in uno die arare solent, adæquat. Et habet corpus aquale montibus, ut scribit Isidorus. Idem quoque de Elia dicere possumus ob excellentiam & magnitudinem sanctitatis, meritum, & zeli honoris divini. Verumtamen hoc vocabulum *Leviathan* cum non nihil majori ponderatione consideremus, ut mysterium inibi latens melius penetrare valeamus. *Leviathan* igitur a verbo Hebræo, *Levath* nascitur, quod proprie significat addere, adharere, adungere, copulare. Vel comitatem, aut societatem. Et videtur continere copulationem plurium. Aded ut *Leviathan* aliud non significet, quam copulatum, quasi ex multis compositum, & videtur continere copulationem plurium: *Altriv*, quia se adjungit aliis: vel *passivè*, quod illum alii comitantur, accipi potest. Et Odo Abbas Cluniacensis dicit: *Leviathan* quippe additamentum solum interpretatur, hominum scilicet. Ecce tibi igitur expositam rationem ob quam Elia ab Elira *Leviathan* appellatur: Rex Achab & Jezabel Regina falsos Prophetas & Sacerdotes congregabant victu regio & quotidiano stipendio illos sustentantes, ut hi honorem verò Deo debitum, eique ablatum, Idolo Baal conciliarent, altaria erigendo & offerendo victimas. Elia zelo ardentem sese probavit, seq̃ *Leviathan* esse ostendit congregando religiosos, ingeniem sibi adsciscendo sacerdotum multitudinem, suamque sub nomine Montis Carmeli fundando Religionem, ut omnes simul congregati ex zelo honoris divini Idola Baal, Dagon & cujuscvis alterius falsi numinis in terram prosternerent, divinæ Majestatis honorem vitæ suæ exemplaritate, abstinentiis & jejuniis præcipue verò doctrinis Theologicis, & solidâ Evangelii prædicatione resarcire satagarent. Est igitur Elia *Leviathan*, id est, caput & generalis Religioni Carmelitana ex zelo divini honoris instituta. *Zelans zelavit legem Dei.*

Ecl. 4. 8.

11. Et enim ne nobis subnascat scrupulosa aliqua opinio, quæ id quod diximus, meam tantum speculationem per humanum discursum excogitatum esse existimetis. Audite id quod in hujus efficacem confirmationem refert Ecclesiasticus. Hic enim de hoc S. Propheta & Patriarcha loquens dicit: *Qui virgis Reges ad precipientiam, & Prophetas facit successores postea.* Porro quod Reges unxit, nihil in se eximium habet, idem namque Simeon, Sadoch, & Nathan fecerunt. Quod verò homo aliquis ad suam requisitionem alios viros congregari, eosque sic congregatos Prophetas facere possit, inauditum est penitus. Imò Scriptura proflus contrarium asserit, dicens: *Non voluntate humana allata est aliquando Prophetia inquit Sanctus Petrus, sed Spiritu inspirati locuti sunt sancti Dei homines.* Et Sanctus Paulus: *Alii datur operatio virtutum, alii Prophetia: Hac omnino operatur unus Spiritus dividens singulis prout vult.* Fuit id intelligendum erit de Elia discipulo, quem immediate post se constituit Religiosis Carmelitanæ Generalem? Elia unxit post se Regem. Id est, ad regimen Ordinis sacri, jam de facto ab ipso instituti & fundati: Etiam pro hujus puncti intelligentia recurramus ad id quod in Paralipomenis recenseatur. Ibi namque legitur quod Josias Rex arcam Domini templum Salomonis collocandam esse ordinaverit, volueritque hanc ceremoniam solemniter fieri per adhibitas festivitates & sacrificia adscitisque cantoribus, tubicinibus, cytharadistis, qui in Psalmis & Hymnis harmonice decantatis per musicos modulos celebritatem adjuvant: Porro cantores filii *Asaph* stabant in ordine suo, & *Heman* & *Idithum* Prophetæ Regis. Verum inquit, quod sibi jam nominati regum musica Cantatores sunt, cur igitur Prophetæ appellantur? Abulensis respondet: *Propheta dicitur à prophetando, id est, laudando vel exnendo, sicut filii Asaph & Eman & Idithum dicebantur Prophetæ in Cytharis & Lira.* Adeoque per Prophetas intelliguntur Regiosi, qui Psalmos & Hymnos in choro canentes Deum collaudant. Unde quando Ecclesiasti. Elia dicit: *Prophetas facite post te, dicere volebat: Hic est magnus ille Elia, qui ex zelo divini honoris postquam se in primum suum Convantum, sive terrestri Paradisi Monasterium solitarium subdlexerat, post se Religiosos instituit & reliquit, ut divinas in choro laudes nocte dieque decantantes, eum Divinæ Majestati honorem restituerent, quem Achab & Jezabelis Sacerdotes Idololatricæ & Plerisque Prophetæ eidem abstulerant, & Baal Idolo suo perfide consecrataat. Quique doctrina sua & Divini Verbi prædicatione Idololatriam confunderent, & pessima Hæresicon zizaniam templis nostris propulserent: Prophetas scilicet post se (id est, Religiosos Carmelitanos) ad iter dignos*

Pinet. in

Iob. c. 40.

v. 40.

S. Odo.

Abb. l. 4. in

c. 4.

Iob. l. 10.

Bibl. PP.

in citat

in l. 1.

Solem.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

Abul.

plena recte currendum, concordi quadam copulatione composuit, inquit Chrysostomus.

13. In monte Tabor una cum Christo & tribus discipulis pariter adfuerit Moyses & Elias. Et ecce apparuerunt illis Moyses & Elias cum eo loquentes. Petrus autem de tribus Tabernaculis in eodem monte adificandis sollicitus fuit, eo-que sine Christi beneplacitum poposcit: Domine si vis faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, & Eliae unum. Quarendum nobis hic est, an Petrus à Christo exauditus fuerit? Quantum ad erectionem primi tabernaculi pro Christo erigendi, non obtinuit petitam gratiam, qui abitus erat paulo post in Ierusalem, ibi moriturus, ac proinde loquebantur de excessu, inquit Abulenſis, quia de hoc mundo recessurus erat per mortem. Præterquam S. Ephrem Syrus subiungit, quod illico ei ostendit, se non opus habere ejus tabernaculo, ipse enim erat, qui Patribus ejus fecerat tabernaculum nobis in solitudine. Et in hoc sensu sacri Evangelistæ affirmant, quod nesciebat, quid loquebatur. Quoad duo alia tabernacula autem, quæ Moysi & Eliae erigere moliebatur (Moysi unum & Eliae unum) obtinuit intentum. Non tamen tunc sunt à Petro actualiter fabricata duo illa tabernacula, sed Petrus facultatem tantum obtinuit, ut ab aliis successu temporis erigerentur, suntque duo illi Conventus qui in monte Thabor pro Religione Carmelitana fuerit adificati, unus in Moysi, alter vero in Eliae honorem. Unde Tostatus ait: Petrus petebat tabernacula fieri pro Moysi & pro Elia. Quæ tabernacula vel monasteria postea ibidem verè erecta fuisse, Venerab. Beda testatur, cum ait: In Thabor adificata fuerit duo monasteria, unum in honorem Moysi alterum in honorem Eliae. Et quidem bene observandum est, quod Thabor à duobus Evangelistis Mattheo & Marco mons excelsus esse dicatur: Duxit eos in montem excelsum. Etenim aptissime conveniebat, ut locus ille sublimis & celsus esset in quo duo religionis Carmelitanae monasteria erigi debebant; religionis inquam tam sublimis in sanctitate: tam altæ in doctrina, ad eam excelsæ in suis Doctoribus, ad eam eminentis in vitæ meritis, & exemplis, ad eam denique ob quæcunque alia virtutum ornamenta spectabilis arque præclara, in testimonium zeli Eliae & majoris gloriæ Dei nostri.

14. Operæ pretium esse existimo, ut ingentis zeli Eliani excelsum ex actione quadam, quæ inter cætera ad honorem altissimi à Patriarcha

nostro patrata opera, longè excellentissima est conjiciamus. Legitur itaque lib. 3. Reg. cap. 8. quod Elias Regi Samariæ suaserit, ut omnes suos Pseudo-Prophetas Baal, qui ascendeabant ad numerum octingentorum & quinquaginta, nec non quadringentos aliorum Idolorum Sacerdotes, qui dicebantur Prophetæ lucorum id est, omnium aliorum Deorum, congregaret simul in monte Carmeli. Ut autem ad Idolatriam extirpandam omnis possibilis conatus adhiberetur in hæc pacta siue conditiones, tota religionis utriusque verè nimirum & falsæ summa redacta fuit; Nimirum, ut dicti Prophetæ altare quoddam erigant, eique victimam imponant; tum verò si Baal prætextus ipsorum Deus, ignem cælitus super altare & victimam demitteret, eum tanquam verum indubitatumque Deum habendum & adorandum esse; quod si vero id Baal nequaquam fieret, omnes ad deferendum Baal cogendos esse, utpote qui publica præconis voce declarandus esset verè falsus Deus. Idem quoque Elias facere cum iis qui partibus suis adhaerebant. Pactum hoc tale fuit, ut omnibus confectum visum fuerit rationabile, cui contradicere a nemine posset: Arque idèò respon-
dens omnis populus ait: optima propositio. Idololatry igitur Dei sui Baal suæque Divinitatis experientiam facturi incidebant se cultis & lan-
coctis, donec perfunderentur sanguine. Nec tamen idèò visum est, quod Deus illos per ignem prout pactum fuerat exaudiret. Tandem Elias quoque veræ religionis specimen daturus, postquam victimam in altari prout decebat accommodasset, genuflexus hæc ad Domini precibus emisit: Domine Deus Abraham & Isaac & Israel, ostende quia tu es Deus Israel. Exaudi me Domine, exaudi me, ut discat populus iste, quia tu es Deus. Et ecce subito & ab improvviso visus est turbo ignis cælitus super victimam descendere: Cæcidit
ignis Domini & voravit holocaustum, & ligna, & lapides &c. Atque idèò universus populus Deo Eliae tanquam vero Deo acclamavit Dominus ipse est Deus, Dominus ipse est Deus. Ecce extirpatam Idolatriam. Ecce omnes gentes verum Deum suppliciter adorantes. Ecce qualiter genuflexi & venerabundi ad eum adorandum se accingunt. Equid zelosissimus Propheta in obsequium Divini honoris ulterius facere poterat? Quid insuper à me o Auditores dicendum expectatis? Audite.

15. Mox sanctus Propheta præcepit, ut omnes octingenti quinquaginta Prophetæ, ad torrentem

Abul. 1.
Reg. 18.

3. Reg. 18.
v. 25.

Ibid. 18.

tem Cifon perducerentur, ibidemque omnes propria manu occidit, adeo ut ne unus quidem ex eis superflues remanserit: Et interfecit eos ibi. Faciamus obsecro circa hanc stragem bonas mentis nostrae reflectiones. Etenim Populus Ifraeliticus, ut in lib. Num. legitur, sese cum mulieribus Moabitibus contaminabat, cumque iis manducabat, bibebat, & sine ullo verecundae aut timoris Dei retinaculo cum illis & per illas adeo sunt effeminati, ut ad illarum sollicitationem idolis earum adorandis operam dare coeperint; conclusio denique haec fuit: *Formicatus est populus cum filiabus Moab.* Unde Phinees zelo honoris Divini commotus, stragem crudelissimam in gente illa instituit: *Et occisi sunt viginti quatuor milia hominum.* Porro factum illud Deo adeo placuit, quod Phinees hoc beneficio remunerare decreverit, ut scilicet omnes quotquot e sua stirpe descenderent, semper sacerdotes essent: *Erit tam ipsi quam semini eius pactum Sacerdotii sempiternum,* idque in sempiternum duraturum fuisset, nisi Hebraeorum Synagoga interisset: *Causa huius promissionis & beneficii fuit, quia Phinees habuit magnam zelum pro Deo, dolens de offensa illius, & eam vindicare volens, atque pro illa se morti exponens, cum occidisset Principem unius tribus Israel, qui fuit Zambri Princeps tribus Simeon.* Id quod nobis firmiter persuadet, quod Deus sit gratus illorum remunerator, qui se sui honoris zelatores esse ostendunt. Verum enim vero à veteri ad novum Testamentum transiit faciamus. Notum itaque est omnibus, quod Petro uno cum Christo & duobus aliis discipulis in horto Gethsemani existente militum turba eo ingressa sint ad capiendum Salvatorem. Videns autem praedictus Apostolus cujusdam ministri, qui Malchus dicebatur majores insolentias, utpote qui plus ceteris omnibus Christum milleis injuriis afflictebat, cum se intra patientiae terminos continere non posset, arrepto gladio percussit eum, & amputavit ei aunculam. *Simon ergo Petrus habens gladium, eduxit eum, & percussit Pontificis servum, & abscidit auriculam ejus dexteram.* Causam autem cur hic discipulus permotus fuerit, ut gladium apprehenderet ad temerarium huic ministrum offendendum, S. Ambrosius non solum haec fuisse dicit, ut magistrum suum defenderet, verum etiam ut zelum Phinees imitaretur: *Petrus eruditus in lege, promptus affectu, quisceit Phinees reputatum ad justitiam, quia sacrilegos percussisset, percussit Pontificis servum.*

Porro zelum istum quem S. Petrus erga Dei filium exhibuit, pari gratitudine Deus recipere novit, qua Phinees zelum recompensavit, & munerauit enim Petrum quoque Pontificis summi Sacerdotis dignitate. *Scilicet enim Petrus quod Phinees puniendo sacrilegos mercedem justitiae, & sacerdotii perennis accepit.* Ita gloria ordinata. Eaque dignitas omnibus Pontificibus à S. Petro descendentibus collata est in omni generositatis suae quam in horto ex zelo Dei contulit: *zelando us Phinees meruit pactum sacerdotii sempiternum.*

16. Sed quid est zelus horum, si cum auctori Eliae nostri zelo comparetur? Phinees ad faciendum Dei honorem duos duntaxat propria manu occidit, Zambri scilicet Princeps tribus Simeon, & mulierem quandam Malchitidem. *Et arrepto pugio ingressus est post eum Israelitem in Lupanar, & percussit eum simul & eum scilicet & mulierem.* Alii autem qui alacerant ad numerum viginti quatuor milium mortui sunt in plaga à Deo immissa per Angelum percutientes, ut suspensi à Moyse. Petrus quoque cum unico tantum vili servo congressus est, ac aliam ei offensam intulit, quam quod auriculam ejus amputavit. Non quidem praedictas hasce actiones contemno, quae proprio suo mobili zelum habuerit honoris divini; imò laudo eas & celebri, verumtamen si cum Eliae zelo comparentur, tot gradibus inferiores apparent, quanto major fuit Idololatrarum ab Elia occisum numerus, fuerunt enim illorum octingenti quinquaginta. O zelum vere incomparabilem. Et Deus summe justus eundem ois pari remunerabit praemio, quo Phinees & Petri zelum remuneravit. Certe si hi meruerunt *sacerdotii pactum sempiternum*, haud dubie Elia quoque promeruit, ut progenies sua, id est, Religio Carmelitana conservaretur salva, & à iudicio quoadusque hic duraturus est mundus, & in die iudicii eodem Generalis sui filii ardenti zelo munita pro fide dimicaret, & Antichristi tyrannidem prosterneret. In hac progenie Eliana sive Carmelitana non solum conservantur sacerdotum, sed sunt etiamque semper copiosissimi numerus inferiorum Theologorum, scriptorum atque Doctorem, qui sunt lumina & splendida mundi huius candelabra, Tobae bonae quae ab oriente usque ad occasum doctrinam promulgaunt sancti Evangelii. In hac progenie Eliana mundus haecenus veneratus est, & etiamnum veneratur numerum sine

numero Prælatorum, Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, Purpuratorum, qui decus & ornaamentum singulare sunt & fuerunt Ecclesiæ Catholicæ. Præcipue verò duo Summi Pontifices Dionysius Martyr & Benedictus V. cui in Basilica S. Petri, aureo charactere, hæc erecta est inscriptio: *Hic jacet Benedictus, quem Carmelus protulit, Cassinus aluit, Vaticanus coronavit.* Alludens ad tres montes Carmelum, Cassinum & Vaticanum. Hæc est res gio illa, quæ usque ad tempora Sancti Cyrilli centum quadraginta millium martyrum sanguine purpurata fuit. Hæc est illa religio quæ tot Sanctorum gloriam Deo, nec non Ecclesiæ militanti & triumphanti vendicavit. Ex horum numero fuit S. Angelus Martyr, qui aliam unde sustentaretur, annonam non habuit, quam quæ in abstinentiis & jejuniis utimur, qui cum deserti horridissimi habitator & incolæ esset, tantum Angelus meruit victum quotidianum ab Angelo subministratum accipere, qui tanquam Propheta futura multa prædixit, ex ardenti zelo, qui fidem Christi promovere stragebat, persequente illum Berengario scelestissimo & incelsoso homine sanguinem & vitam pariter prodegit. Talis fuit Cynillus Alexandrinus, qui a Cælestino I. in Præsidem Concilii Ephesicelebrari electus fuit, quique pro defensione Martiris Dei interpidum se Athletam exhibens, Nestorium hæresarcham confudit & obmutescere fecit. Talis quoque S. Andreas Corsicus in custodia Evangelici gregis sui Pastor vigilantissimus, nunc Emphyrei cæli gemma præstantissima, de quo ipsamet Beata Virgo Maria tanquam fidei servo gloriari non dubitavit. Huc quoque spectat S. Joannes Damascenus, Scriptor illorum temporum famosissimus, qui tot arumnas & adversitates pro Ecclesiæ Catholicae generosè & intrepide sustinuit, quique meruit, ut manus dextera Leonis Maurici Imperatoris jussu sibi amputata, per ipsammet Angelorum Reginam in statum pristinum redintegrata restitueretur. Sanctus item Albertus vi precum votorumque utriusque Parentis cultus datus, eoque sine præcipue natus, ut juratus esset sensualitatis, mundi & Inferni inimicus. Hic vix mortuus ab ipsismet Angelis tanquam sanctus fuit Canonizatus, quando ab eis in præsentia Episcopi & totius Cleri modulis musicis decantatus fuit sequens Missæ introitus: *Os justis medietur sapientiam.* Valde etiam inter illos eminet S. Perius Thomas E-

piscopus Paçensis, Patriarcha Constantinopolitanus, Legatus Bononiensis, ubi quoque Pontificia, quam ibi in persona sua referebat, auctoritate Collegium quoddam Theologorum instituit, quod in hodiernum usque diem ad majorem Dei gloriam egregie florere. Ad horum quoque numerum pertinent præsentis temporis duæ præstantissimæ Virgines seu potius virgines, Beata scilicet Maria Magdalena de Pazzi, præ nimia divini amoris vehementia quasi desipiens, in eorum proinde numerum merito referenda, de quibus Apostolus dicit: *Nos stulti propter Christum.* Stulta quidem cognomine, (nam Pazzo stultus Latine dicitur) ceterum omnium virginum, quas præterita sæcula sub stellis viderunt, sapientissima & prudentissima Dei ancilla extitit. Et Sancta Virgo Theresia, cujus vita quoddam continuarum mortificationum theatrum fuit, quæ ad assequendum martyrium in Africam navigavit, quæ a B. Virgine Maria in filiam adoptata fuit, quæ ad sacrarum virginum propagationem supra triginta duo Monasteria ad majorem Dei gloriam ædificavit, quæ ad placandam Dei iracundiam adversus peccatores exandescens, proprium corpus Divinæ justitiæ flagellis castigandum offerebat, cujus pectus tanta charitate plenum fuit, ut merito quædam amoris *Æthna* dici meruerit, unde & cor ejus per spiritum quandam celestem ignoto amoris jaculo transfixum fuit, quæ denique à Deo latissimo vultu in ipsam hæc verbis fuit adoptata: *Deinceps ut vera sponsa meum zelabis honorem, ut nimirum filia Eliæ patri suo non esset dissimilis, qui zelavit zelum legis.* Verum enim verò nolo hoc loco Catalogum quendam texere, tot tam in doctrina, quam in dignitatibus Ecclesiasticis præclarissimorum virorum, hosce enim omnes alios innumeros ex hac Religione prodeuntes sanctos Dei servos hic præterire cogor, siquidem ad eos enumerandos lingua pariter & dies deficeret. Sufficiat igitur hæcenus adductum in confirmationem argumenti de remuneratione & premio ardentissimi zeli, qui cor Eliæ erga divinum honorem defendendum & promovendum exarsit: zeli inquam non inferioris, sed longè majoris quam fuerit Zelus Phinees & Petri. Vos interim utrumque zelum cum majori industria & diligentia inter se mutuo comparate, & in bilance prudentiæ vestræ ponderate, quousque nonnihil fidebo & quiescam.

PARS SCUNDA.

17. Magnus Dei Propheta Elias iussu & ordinatione divina ex fallacis mundi huius miseriis discessurus, & in curru quodam igneo à quatuor flammivomis equis deducto, in cælum sive in terrestrem Paradisum transferendus hunc suum imminens discessum, cum dilecto suo discipulo Eliseo contulit, quando iuxta flumen Jordanis concorditer colloquenter ambulabant. Et ecce subito de cælo in terram demissus est curru igneus, Prophetæ ex-cipiendo & abvehendo à Deo missus: Cùmque pergerent & incedentes sermocinarentur, ecce curru igneus, & equi ignei diviserunt utrumque, & ascendit Elias per turbinem in cælum. Etenim cum Eliseus abscedente Magistro suo, oculos in curru defixos teneret, nos quoque in eundem mentem & cogitationes nostras defigamus, & huius discessus, curru sive circumstantias non-nihil discutiamus.

Et primò quidem dispicendum est, quænam causa sit, quod curru insidens in cælum abeat? Nunquid Deus facere poterat, ut per Angelum quendam ad locum quo transferendus erat, transportaretur, sicuti multi factum fuisse volunt, quando relicto Paradiso terrestri in montem Thabor se contulit: *Forſan Angelico ministerio adductus*, inquit Dionysius Carthusianus. Aut verò nunquid Deus illi unam ex gloriosi corporis dotibus, agilitatem scilicet communicare poruisset, ut hac ratione sine alius adhibitis ceremoniis eo pervenisset, quo per eundem curru transferendus erat? Porò notum est in Historiis parumper versatis, quod quando belli Duces victores & triumphantes revertebantur ex prælio, mos fuerit eosdem incredibili cum solemnitate & lætitia in Capitolium Romanum deducere. Dimicaverat Elias cum Rege Achab & Jezabel Regina, cum fame item, persecutionibus & morte, & gloriosam de omnibus rerulit victoriam, conveniebat igitur, ut in curru quodam triumphali cæleste Capitolium ascenderet: *Ascendit per turbinem in cælum*. Unde Chrysostomus: *Dominus qui est Rex regum & Dominus dominantium*, Heliam suum tota se corporis & animæ devotione zelantem post multorum laborum sudores, post duarum persecutionum gravissimas defatigationes, post tantorum bellorum magnas illustresque victorias, optima de mundo & Diabolo spolia ferentem, igneo

curru atque equis flammantibus impetum, triumphali gloria præfulgente ad suam regiam pervenire.

18. In curru quodam triumphali in cælum conscendere debebat, ad eum modum quod Sol in montibus Orientis apparet, post fugas tenebrarum obscuritates, videtur quasi festinus & lætus in deurato curru suo triumphali in cælum ovans ascendere. Sol etenim apud Græcos Helios dicitur, atque idem S. Propheta noster Elias verè Helios appellandus post dissipatas idolatriæ tenebras, occisos Idololatrias, altaria, in honorem Baalis erecta, in terram prostratam erigendo glorioso curru insidens triumphabundus in cæleste Capitolium ascendere debebat. *Ascendit per turbinem in cælum*. Helias viri sapientis & Chrysostomus) curru atque equis fulgentibus & igneo ad cælestia devehitur ascendit.

19. Dum sanctus hic Patriarcha in curru volatet ad cælum, pallium suum veluti memoriale perpetuum dilecto discipulo suo Eliseo post se dereliquit, mihi autem occasionem subministrat considerandi & investigandi causam, ob quam curru ejus triumphalis igneus fuerit? *Curru igneus*. Item quomodo ignis aditatem suam omnem amiserit? nec non cur flamma curru illius ignei ipsam nequequam offenderint? in promptu autem adest responsum, nam ignis divini amoris, exteriores curru illius flammæ impediēbat, quominus insuetum ejus corpus, membra illius offenderet, operari posset: *Iuxta illud: Invis existis propter extraneum*. Vel cum S. Maximo dicere possumus: *ubi cor ardet, flammam membra non sentiunt*. Aut verò dici potest, quod ex quo ferebatur in cælum, cælumque ardentibus vocis suspirabat, jamque cælo proximus erat, fieri non potuerit, ut flammarum sentiret incendium, cum S. Ambrosius nos optime doceat, quod *Nihil detrimenti patiatur in terris, cuius animus demoratur in cælis*. Fortè etiam Caribaculi qualitatem inducat, de quo Plinius testatur, quod flammis resistat: *Caribaculus ignem non sentit*; id quod Isidorus quoque confirmat. Nisi fortè dicere malimus, quod quia Elias abstinentiis & jejuniis utpote proportionatis sustentandæ vitæ suæ alimentis summo studio deditus erat, ignis ipsemet quantumvis vorax & insatiabilis à Propheta tamen adest ut flectat Elias ab omni comestibili abstinent, ita quoque ignis bonum Eliæ exemplum secutus, ab omni quoque

4.R. 2.
n.11.

Dionys.
Cant. in
Cant. 17.
Matt.

D.Chrys.
ser. 3. de
S. El. a D.

quoque combustibili offendendo sese coëcuerunt: Equidem ex eo quod facta currus flamma, dedit habenas Elia, & Elia jejunatorem vidit, servum ignis maueret jejunus. Porro currus iste Elianus, juxta sententiam S. Ambrosii ab Angelis deducebatur: Magister Elisei nonne Angelus ducentibus raptus est in calum, & quadriga ignea impositus quasi in quodam triumpho victor ascendit. Et quidem si verum est, quod Chrysologus ait: Semper est Angelus cognata virginitas, in carne prater carnem vivere, non terrena vita est, sed caelestis. Virginitas enim hoc obtinet viribus, quod habet Angelus ex natura. Sequitur, quod cum Elias purissimus semper in virginitate permaneret, ejusdem virginitatis virtute factus sit Angelus per gratiam, ac proinde non minus quam Angeli, qui currum ejus veluti aurigae dirigebant, impassibilis extiterit, ac proinde impossibile erit, quod aliquam ab igne injuriam seu lationem pati posset. E quibus hucusque adductis rationibus quilibet facile cognoscat, cur ad stellas usque in currum igneo fuerit deportatus.

20. Sola haec in mente ejuspiam vestrum, o Auditores, subnasci pesseret nova sciendi curiositas, cur scilicet currus Elianus ab equis protactus fuerit: Currus igneus & equi ignei. Quod si currus per terram protrahendus esset, abs re non fuisset eidem adhibere equorum subsidium, at vero cum iter sum currus hic per aëra prosequi debuerit, merito eidem protrahendo idonei censerentur possent equi, qui per aëra non gradiuntur, a priores autem huic muneri estimati volucres, seu alarilia possent, si nimium a duabus generosis Aquilis fuisset protactus. Verum enim vero praesto nobis est sub his equis latitans pulchrum mysterium. Sensus ordinati rebellis esse rectae rationi, eique praedominari solet, eamque velut equus quidam effrenis in praecipitia perurbare: Freni sunt sensus hominis ad malum. O quot mala inordinatus hic equus causavit. Dicat idipsum Balthasar, confiteri Holofernos, asserat Amnon, attellestetur Samson, confiteatur Sichem filius Emor multique alii similes, quibus sensus indomitus idem fuit, quod equus Sejani Dolabellae, & Cnejo Pompejo: Quia vero Elias huic indomito equo per frequentissima jejunia, & perpetuas abstinentias rectae rationis frenum imposuit, ideo non aquilae, sed equi veluti in trophaeum Victoriae currui suo subjugati & alligati cernuntur: Currus igneus & equi ignei dirigerunt utrumque & ascendit Elias per cur-

biginem. Quoniam? In calum. Curiosus sum hoc loco investigandi cur Deus Elia ad terra & ab omni hominum commercio sustulerit, siquidem habitatio vivorum, qualis Elias tunc erat, & etiamnum est, non caelum, sed terra esse noscitur. Scio equidem nonnullos responsuros esse, per caelum intelligendam esse mediam aëris regionem: sed huic obstat, quod Elias non huc, sed in Paradisum terrestrem translatus esse tradatur, ubi illum ab omni prius hominum consortio segregatum esse constat: cum tamen convenientius esse videatur, ut tanquam homo intret homines habitet, qui exemplo & praedicatione sua malos à bonis dispergat, justos autem in perseverentia boni confirmet. Chrysostomus raptum Eliae à terra, zelo quo Dei honorem persequeretur adscribit: quasi Deus dicere voluisset: zelus hujus dilecti Prophetae mei, quo me honoremque meum prosequitur, adeo magnus est & fervens, ut si ipsum inter homines reliquerem, timendum sit, ne videns transgressores qui me offendunt, diram sit de iis sumpturus vindictam, adeo ut eos universim occidendo, totus brevi temporis spatio depopulandus sit mundus, ac proinde operae pretium erit curare, ut tantisper in alium procul positum locum transferatur: Ego autem interea caelum deserens, in ejus locum peregrinabor in terra, ut viventium creaturarum inordinationes e medio tollam, salva remanente eorumdem vita & salute corporali. Unde Chrysostomus videtur, quod Deus currum igneum Prophetae obvium mittens, eidem dixisset: Ascende quasi in calum, ego autem in terra peregrinus ero: Nam si diu manendum in terris, praedictum humanum genus, quod à te continuo plebitur, aboleretur. Dein transi in calum O Helia.

21. Etenim, o Auditores, veritatem subterfere nequeo, quantum enim ex Eliae zelo aedifico, tantundem, modicum, quem Christianismus divino honori deferret, zelum obstupesco, eundemque in omnibus divinum cultum concernentibus actionibus ardens hic Propheta rigorosum se semper & zelantissimum exhibuit, extraordinarias zeli sui demonstrationes contestando, dum nunc pluvii interdicta, nunc ignem de caelo cadere facit, nunc Idololatras occidit fureto, nunc erga eos qui Dei honorem deruntant atque conculcant, vindictae expressiones palam demonstrat. At vero quando postea in propria persona à Jezabele Regina, eum ad mortem usque persequente tangitur, dum illata sibi ab impia isthac muliere damna vivaciter

Chrysost.
serm. 1. de
Elia Tom.
1.

citer

citer perferentem, eaque ulcisci posset, id tamen minimè fecit, qui potius humeros suos contrahens, sese obarmavit patientia; Ille namque Elias qui supra omnem modum sensitivus erat, cholera suam cohibuit, & muliebri furia ardores declinans, alio divertit, seque in fugam recipiendo vitæ suæ consuluit: injurias etenim Divino honori illatas pluris quam irrogatas propriæ personæ molestias æstimare probavit: cuius tamen contrarium ab aliis hominibus fieri consuevit. Videbis enim per sepe, quod Pater filium, quem Divina præcepta prævaricati conspiciunt, quem Deum patrum vel nihil timere animadvertit, pro suo arbitrio & libitu vivere permittit, omnemque dissolutionibus suis continuandis habeam laxet: at verò si sua propria monita spernere, aut suæ personæ aliquid irrogare præjudicium attentant, errorem dissimulare nequit, sed omnibus nervis in id contendit, ut suæ paternæ severitatis experiri effectus. Quod si itidem subditis aliquis actibus Christiano homine indignis, præcipue verò blasphemando Divinam Majestatem offendat, videbis Superiores tam sæculares quam Ecclesiasticos ad ejusmodi excessus suos ocludere oculos & aures, dum omnia se videre dissimulant, seque ne quicquam videre vel scire fingunt: at verò si unico duntaxat verbo honorem proprium vel exultationem tangant, vel lædant, prorsus implacabiles fiunt. Plures ejusmodi casus, qui hisce nostris temporibus in diversorum Magnatum personis acciderunt, enumerare possem, verum cum id minimè mihi liceat, duo solummodo ex sacra Scriptura petita insinuabo exempla.

22. Arca Dei viventis à Philistinis in prælio capta, veluti quoddam victoriæ trophæum in templo Dei sui Dagon delata fuit, quod idolum die sequente in terram collapsum atque prostratum sine capite & manibus deprehensum fuit: *Invenimus Dagon jacentem super faciem suam in terra coram Arca Domini: Caput autem Dagon, & duæ palme manuum ejus abscesserant super limen.* Nec tamen ob id quidquam ad restituendam Hebræis arcam fuere permoti: At verò quando postea *Aggravata est manus Domini super Azotios & demolitus est eos: videntes ejusmodi plagam, inuito consilio Arcam Dei Israelitis remittere decreverunt. Dixerunt: Non maneat Arca Dei Israel apud nos, quoniam dura est manus ejus super nos.* Unde facile conjicitur, quod dum solum Dagon honor periclitabatur, arcam reserere: dum illorum vita periret, restituere co-

gitur. Fuit ablatum restitutum, ut ait D. sui injuriam avertant, sed ut sibi constaret. Raro homines ex motivo zeli honoris Divini moventur, ut movebatur Elias, communiter autem ex motivo proprii commodi vel interese. Tunc seculi divinus, uti potest, dummodo conservetur vel saltem non patiatur live personæ reputatio, dicere nonnulli solent.

23. Quorum alius quidam Jeroboam Rex erat, qui dum ante altare temere confisteret, offerens incensa & dignitatem functionis sacerdotales usurpans à Propheta Addo, vel ut scribunt Lyranus & Hugo à Gad Propheta prædictus fuit: *ipse est Gad.* Unde Jeroboam indignatus, dextera sua ei minas intenuit, ut que ut eum apprehenderent, sero præceptum: *tendit manum suam de altari, dicens: Apprehende eum.* In qua actione duo valde vicia acciderunt: Nam manus Jeroboam subito eruit: *Et exaruit manus ejus, quam extendit contra eum: Ipsam quoque altare rupit, & contra altare est: & effudit eum de altari.* Tunc autem Rex ab altari oculos avertens, illudque ne quicquam considerans, Prophetam duntaxat pro reintegratione velinatione manus suæ rogavit: *Ora pro me ut restituatur manus mea mihi.* Unde Theodoretus ait: *Quod accidit altari eum non suspexit, sed id quod manus, valde anxius.* O quot hodie reputantes, qui dicunt, si altare cadat, si Ecclesia minuat ruinam, si patiat aut intereat cultus Divinus quid ad me? dummodo æconomus vel substitutus meos mihi non diminuat redditus, mulque census meos exsolvendo exacte & punctualiter respondeat, quid mea interest, si non satisfiat obligationibus, si nunquam si ve Missi dicatur, sive persolvatur officium. Satis faciat redditus meus ei quod mihi debet: quod si demum Deo debitor remaneat, id ipsum nullas cogitationibus meis inferet molestias, vel fastidium. Adimpleat is obligationes suas quibus mihi obstringitur, si postea Ecclesia deficiat, si talis Abbatia præter sola vestigia nihil superstit; si illa degeneraverit in habitationem bestiarum, aut etiam in spinetum & æmetum evadat, de hoc ne hilum quidem curabo. O Sancte Elix ubi es? Ubi est ardens zelus tuus? Non dubito, quin longè alia tibi in simili casu mens foret; unque enim diceret: Abcant redditus & census in malam Crucem, dummodo Dei honor conservetur dilatus. O quot sunt hac in re Philisthorum & Jeroboam, non verò Sancti Elix Zelotus veri Dei

1 Reg 5.
v. 4. 5. 6.

Emm.
Naxera. in
Ios. 9. v.
8. §. 22.

Dei imitatores ! Hic enim vere zelans zelavit legem Dei.

24. Quid ultra dicemus? Tandem igitur dilecto discipulo suo Eliseo pallium suum post se relinquere voluit, ut eidem pro Divini honoris defensione zelum demonstranti, adversus omnes inimicos terrenos & infernales scuti loco deferriat; hi namque dum eum veste mea indutum conspexerint, ipsum non jam Eliseum esse credent, sed quod ego ipse sim existimabunt, & expavescentes terga mox vertent: Propterea Elias in calum ascendens (inquit Chrysostomus) nihil aliud quam meliorem discipulo reliquit; Cum hac, inquit, cum Diabolo pugnari, & tu contra illum armatus hanc capies; Quamprimum enim hanc vestem meam indueris, Idololatraz perterriti & confusi remanebunt. Neque deinceps falso & ementito Deo suo Baal vel altaria erigere, aut in erectis victimas sacrificare præsument. Porro hunc habitum, quem Eliseo in perpetuum monumentum memoriz suae reliquit, filii quoque sui Religiosi Carmelitani haec dirant, estque ille qui tanta cum devotione fidelibus dispensatur, a gloriosissima Dei genitrice & Virgine Maria Beato Simoni Stochio, Anglico Generali

Carmelitano hisce pariter verbis donatus: Dilectissime fili, recipe hoc tui ordinis Scapulare, mea Confraternitatis signum, tibi & cunctis Carmelitae privilegium, in quo quis moriens aeternum non patietur incendium. Ecce signum salutis, salus in periculis, foedus pacis & pacti sempiterni. Ehem quoties legi, quoties audiui diversos confidenter dicentes, passus sum ab inimicis Assesinum, variæ mihi in sylvis structæ fuerunt insidiae, explorati fuere & sclopetis in me globi, nec tamen vel minimum exinde nocumentum accepi, multa me non tetigerunt, alii verò licet tetigerunt, non tamen læserunt, adeo ut vitam meam multis titulis & variis vicibus huic sancto Carmelitano habitui in acceptis referre debeam. Legite libros in hanc rem & argumentum copiosè scriptos, & prodigia ac miracula sine numero reperietis. Unde si securi vivere, & inimicos temporales & corporales superando remanere vultis illæsi, de hoc sancto Eliæ & Beatissimæ Virginis Mariæ de monte Carmeli habitu vobis prospicite; Hoc scuto impenetrabili pectora vestra armate; Nam tanquam scutum fortè & invictum vos proteget à mundo in hac vita, & ab inferno in hora mortis vestræ, Amen.

Ioan. de
Carib. t. r.
17 homi

SERMO VIGESIMUS

IN FESTO

S. JACOBI APOSTOLI.

Ecce testem populus dedi eum, ducem ac praeceptorem Gentibus,
Isai cap. 55.

1. **T**ituli qui honorem & gloriam præ se ferunt, iis duotaxat aptè conveniunt, qui illos iuste fuere promeriti auro virtutum, & generosorum heroicorum facinorum pretio illa comparando: Titulus enim est index cuiuscunque operis. Hinc Pompejus licet Domitium in Licia præliando devicisset, Imperatoris tamen titulum acceptare recusavit, eo quod illum nequaquam promeruisse crederet, negavit se eum honorem admittiturum quamdiu hostium vallum staret ante. Julius quoque Cæsar cum à populo Ro-

mano tanquam Rex salutaris esset, hunc sibi honorem vendicare recusavit, eo quod sibi, se honorem istum sufficientibus meritis minime conquisivisse, persuaderet: Cæsar, inquit, sum, non Rex, maluit privatum nomen quam Regium. Ob hanc eandem rationem Tiberius contumelia loco accepit, dum Domini titulo à quodam mactaretur: Cuidam à quo fuerat Dominus appellatus denuntiavit, ne se amplius contumelia causa nominaret. At verò qui generositate sua patrarumque facinorum heroicorum præstantia gloriosos sibi titulos acquisiverunt, illos

Plut. in
vit. Cæs.

In Poly-
anth. v.
Honor.

minimè erubescunt: Sic Alexander haud invitus audivit, se per antonomasiam dici Macedoniarum Heroem arque Monarcham. Hercules qui Hydras vicit, dilaceravit leones, dracones occidit, Tauros aliasque ferocissimas bestias superavit, monstrorum domitor passim ab omnibus fuit appellatus. Aeneas ob charitatem erga Anchisen patrem suum exercitum, nec non ob exhibitam militibus suis pietatem Pii nomine, omni jure honoratus fuit. Cræso cujus facultates omnem excelsere mensuram, cujusque aurum numerum nescivit, divitis titulo à toto mundo acclamatum fuit: Scipio qui dextra suæ robore universam Africam subjugavit, à senatu populoque Romano Africani cognomen accepit. Cæsar appellatus est Dictator perpetuus, Cato Magnus, Octavius Augustus, Seneca moralis, Ulysses astutus, Hecates Trismegistus, Solon sapiens, Lycargus Legislator, Plato Divinus, Aristoteles Philosophus, Archimedes Mathematicus: Duo Franciæ & Hispaniarum Reges tanquam potentissimi totius Europæ Monarchæ glorioso singuli titulo honorantur, dum hic Catholici, alter verò Christianissimi titulum passim ab omnibus audiunt. Et quis est qui nesciat, ipsos quoque Doctores Ecclesiæ honorari denominationibus, meritis & virtutibus ipsorum aptè correspondentibus? Sic Gregorius Magnus appellatur, Hieronymus eloquens, Augustinus literarum Pater, Ambrosius mellissimus, Chrysostomus os aureum, Bernardus contemplativus, Dionysius Areopagita, Thomas de Aquino Angelicus, Thomas de Villa Nova Eleemosynarius, & alii, aliis similibus honorificorum titulorum nominibus condecorantur, prouti cujusque meretur vittutis activitas. Enimverò quid vobis, o Auditores, de ipsismet sanctissimis Apostolis imaginamini, qui sacra fidei dogmata disseminarunt, qui Orthodoxam fidem proprio sanguine fecundarunt, qui sanctum Jesu Christi Evangelium in Europam, Africam, Asiam, & Americam deporrarunt, nunquid & hi titulos habuerunt excellentissimis prærogativis suis, nec non quas ad majorem Dei gloriam, & totius mundi salutem operati sunt, gloriosis actionibus & operibus suis conformes & proportionatos? Habuerant utique: & quidem Petrus appellatus fuit *Cephas* quod idem est, quod Petra, item *Bar-jona*, id est filius Columba: Paulus vocatus est vas electionis: *Vas electionis est mihi iste*. Andreas virilis, quia *diu pendebat in Cruce*. Joannes dilectus: *Hic est Discipulus ille quem di-*

ligebat Iesus. Thomas Dydimus, vel Fides: *Dominus meus & Deus meus.* Matthias Levi: *Vidit Iesus hominem sedentem in telonio,* *Levi.* Jacobus Minor, Justus: *Jacobus cognomento Justus:* Philippus supernorum amicus, quia *Philos* idem est quod *Amator*, & *per idem* quod *super*, quasi rerum supernarum amator. Bartholomæus filius suspendentis aquæ à Bar, quod est filius, & *pholos*, quod idem significat quod summus, denique *Motis*, id est, *Aquam*, *Simon, Zelotes.* Thaddæus etiam Judas dicebatur, quod nomen idem denotabat, quod *Cassio.* Matthias idem est quod *Humilis.* Tandem verò sanctus Jacobus, cujus hodie solennitatem Ecclesia festivo celebrat, à Christo *Ju-nerges* appellatus fuit, estque nomen hoc idem quoad significationem quod *filius minor.* Theophylactus ei imponit titulum Principem Apostolicæ legionis, dum ait: *Exiit cum Duce-nus Principem super legiones Apostolorum:* Et quidem universa Hispania hunc eundem Apostolum celebrat & conclamat tanquam Archile-gem suum generosissimum & invictissimum suum Athletam: *O Rex & dux Hispaniæ,* *per-* *atissime Iacobe,* qui inter Apostolos primatum tenens, primus eorum martyrio est laureatus. Enim cum ut à principio diximus, titulus sit *dux* cujusque operis, manifestum est, quod egregia opera à S. Jacobo patrata perspicue satis ex-presserunt, ipsum esse generosum exercituum Apostolorum & militum Christianæ ducem: Iam magnum quoque magistrum, qui doctrinam nos docuit Evangelicam. Quod utrumque mon-us clarè exprimitur in assumpti Themas ver-bis ex Isaia de promptis: *Ecce dedit eum ducem ac præceptorem gentibus,* utrumque enim manus *& ducis & magistri perfectissime adimpleat.*

2. Porro exercitus sine duce, est veluti cor-pus quoddam sine spiritu: *Militaris turba sine duce, ut sine spiritu corpus.* Unde Epaminondas ejusmodi exercitum comparare solebat bellæ capite destitutum dicens: *Exercitus sine duce, ma-gna bestia est sine capite.* Talis utique factura fuisset militia Apostolica, nisi capitis & ducis loco ge-nerosum & invictum habuisset Jacobum Apo-stolæ utpote sub cujus directione fallax esse ostendebatur axioma illud sine dictum milita-re, quo dici solet: *Armorum exitus semper in-* *certi & timidi,* siquidem milites sub S. Jacobo disciplina conscripti Leonino corda præditi o-rant, ac proinde de suis reddebantur victoris le-curi. Et quidem tamen Democritus dicit: *Nemo*

Al. 9.
v. 15.
Iac. de
vor.

verbis vincuntur hostes, sed armis. Hi tamen Catholicæ fidei inimicos armis superabant solius verbi divini, quippe penetrabilis est verbum Dei omni gladio ancipiti. Verum cum verò qua ratione fieri poterat, ut invictus Dux Jacobus solus cum septem milibus quos in Hispania sub vexillum Crucis conscripserat, scilicet Basilio, Calocero, Pio, Chrysogono, Theodoro, Athanasio, & Maximo, tot innumera subjugaret infidelium millia, eademque devicta, & legis Evangelicæ vinculis adstricta & alligata, in glorioso orthodoxæ fidei curru ad Christum adduceret? Fortè præceptum istud tenaciter observavit, quo dicitur: In magna paucitate contra magnam vim hostium, artificio magis quam viribus decertandum est? Imò verò illi à Luciano traditæ regulæ militari summius inhaerit, qua Dux & Capitaneus utpote intrepido & invicto animo obarmatus, exercitum suum præire jubetur: *Prima Ducis virtus primus intro manus.*

3. Etenim ob hujus invicti roboris sui quo præditus erat respectum, Christus ipsum ad generosum hoc elegit officium. Christus enim Dux erat S. Ecclesiæ generalissimus, ac proinde Propheta dixit: *Et tu Bethleem terra Juda, nequaquam minima es in principibus Juda, ex te enim exiit Dux, qui regas populum meum Israel.* Quis enim est Dux ille generalis de quo hoc loco Propheta loquitur, nisi Verbum Incarnatum? Teste S. Hieronymo, qui legi: *Ex te nascetur Christus.* Et Remigio, qui dicit: *Dux iste Christus est.* Porro uxor Zebedæi filios suos Joannem & Jacobum virili animo & spiritu præditos esse cognoscens, eosdem Christo tanquam Duci generalissimo & Archistratego præsentare & recomendare statuit, ut illos veluti Capitaneos & Decuriones in suam militiam conferberet, unumque illorum ad dexteram, alterum verò ad sinistram collocaret, ut illos hac ratione in quibusvis occurrentibus casibus fideles haberet ex utroque latere assistentes. *Dic ut sedeant hi duo filii mei unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram in regno tuo.* Hanc etenim fuisse mulieris hujus intentionem optimè notavit Chrysostomus dicens: *Casperat dicere intra se: Ecce Rex caelestis descendit ad regna tartarea, ut Regem mortis destruat. Cum autem victoria sua consummata, quid aliud restat nisi ut regi gloria subsequatur.* Ecce igitur ipsos ad præstandum expeditos & promptos. Verum responsum quod accipiunt, auscultate: *Potestis inquit Christus bibere Calicem quem ego bibiturus sum?* Quali diceret: Ge-

nerosum & intrepidum animum vestrum & Jacobo & Joannes satis quidem mihi perspectum habeo, verum tamen sciendum vobis est, quod esse militiæ Christianæ ducem, non omnibus conveniat, est enim maximi ponderis & momenti officium, & munus valde laboriosum, unde ad epotandum Calicem parati esse debetis: *Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum?* Obsecro vos, quoniam sine calice hunc illis epotandum offert? Scio quidem Neroni hanc fuisse consuetudinem, quod quotiescunque cyathum aliquem chrysellinum ebiberat, eundem mox in terram allisum confringeret, ne ullus eidem cyathus quo biberat, labia sua admoveat præsumeret: *Ne quis unquam ex eis biberet.* Fortè illos ad prælium excitare & animare volebat, protulit Philippus Rex Franciæ faciebat, qui cum Othone Imperatore præliatus, vinum generosissimum milicibus suis ebibendum prius propinavit, ut spiritus illis adderet, & generosi animi ausus? *Bibite ex hoc, commune autem laudatissimum mortis, aut victoria poculum erit.* Vel fortè imitatus est Agelæum Lacedæmoniorum Regem, qui dum mensæ accumbens craterem ebibisset, eundem vino denuo adimpleri, & ejus quem ex Aulicis aut Convivis suis dilectissimum habebat propinati faciebat. Quasi salias, quæ in hanc rem adduci possent, rationes libens pertranseo, hucusque Scripturæ intelligentiam per introductam historiam quandam ab Herodoto relatam penetrare conabor.

4. Postquam Ægyptus in summa tranquillitate & libertate constituta esset, duodecim totius Ægypti præcipui primates, ejus potiti sunt imperio, ita ut singuli singulis Ægypti provinciis aut regionibus præessent. Hoc autem regimen cum hoc expulso pacto adorabatur, ut videlicet deinceps neuter illorum alterum bello peteret, aut molestias aliquas inferret, sed potius in optimæ amicitiae integerrimo fœdere perpetuo viverent, quod ut tantò facilius assequerentur, per mutuas contractas nuptias idem fœdus sanguinis communionem stabilire: *Isti juncti inter se affinitatibus regnabant, pacationibus intus, ne mutuo auferre imperium conarentur, neve quis plus alio quippiam obtinere quæreret, sed ut essent inter se quam amicissimi.* At verò quia ambitio, & emolumentum populi studium duæ sunt effrenæ bestię, quæ nunquam exsatiari possunt, ideò in deteriora deinceps fuere prolapsi; tandem verò post multa litigia mutuo inter se decreverunt, suum ad

Petrar.
Dial. 38.

Caustim.
in Poly.
hist. symb.
l. 3 n. 51.
A. 1214.

Herod. in
Eust. rp. l. 2

Idem ib.

oraculum accipere refugium, ut ejus arbitrio decideretur, uter illorum tanquam caput & Monarcha toti deinceps dominaretur Aegypto, à quo hoc obtinere responsum. *Qui in templo Vulcani area phiala libasset, eum totius Aegypti regno potiturum.* Quam obrem certò quodam die omnes duodecim Deo sacrificium libaminis oblaturi abibant; Cum ecce Sacerdos incipiens à primo usque ad undecimum singulis phialam auream libandam obtulit; cumque tandem ad duodecimum usque, qui Psammitticus erat, ordo pervenisset, phiala aurea quæ illi præfentaretur præsto non esset, ne aliis quoad devotionem irreligiosior, aut minor esse videretur, acceptam è capite galeam æream vino implevit. Porrexit eis Pontifex aureas phialas: Ibi Psammitticus, qui postremus eorum stabat, cum non haberes phialam, detractam sibi aream galeam tenuit, libavitque. Hacque ratione inter omnes alios totius Aegypti Rex declaratus fuit. Enimverò si scire volumus, quidnam inter duodecim Apostolos dux militia Christianæ sit declarandus, ad divinum confugiamus oraculum, quod utique nobis respondebit; Eum præficiendum esse, qui è phiala ferrea libaverit vel biberit: *Qui area phiala libabit.* Idque Salvator dicere voluit, quando velut divinum oraculum Jacobo & Joanni honores prædictos per matrem postulantibus: *Dic ut sedent* &c. protinus respondit: *Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum.* Etenim Jacobus omnium primus est qui è phiala bibit, qui in galea ferrea sacrificavit, id est, qui detruncato sibi per ferrum capite, tanquam verus Christi martyr motions semetipsum Deo vivo & vero in testimonium fidei sacrificavit. Atque ideo quando Christus illis dicentibus: *Possumus, confestim* subjunxit: *Calicem quidem meum biberis*, his verbis sanctum Jacobum, utpote qui primus Apostolorum effectivè semetipsum Deo sacrificavit & martyrii phialam ebibit, si non Regem, saltem ad minus militiæ Apostolicæ ducem declaravit: *Jacobus qui primus in arenam profuit, manusque cum hoste conflixit, Christiana phalangis principum sibi acquisivit.*

Did. de
Baeza l. 3.
c. 4. & 1. in
Evangelio.

Gen 49. 1.

5. Magnus Patriarcha Jacob ex hac vita migraturus, cunctis filiis suis, qui eum consolaturi ad ipsum venerant, benedictionem impertivit, singulisque, quæ his sigillatim eventura erant, certò prædixit: *Congregamini*, inquit, *ut annuncietur quæ ventura sunt vobis in diebus novissimis.* Postquam autem futurus eventus Ruben, Si-

meoni & Levi prædixisset, conversus ad Iosue eidem est vaticinatus, ex ejus stirpe semper nasciturum esse gentem præliantem, & in particulari genero illustissimos belli Duces: *Non auferetur sceptrum de Juda, & dux de femore ejus donec veniat qui mittendus est.* Certissimum est quidem, quod sanctus hic mortuus senectus non casualiter aut fortuito, sed cum fundamento & ratione, mentem habens à Spiritu sancto illuminatam vacinatus fuerit. Veruntamen scire poterem, quam ob causam fecit hoc augurium Judæ potius, quam aliis stirpibus illius acciderit? Mihi namque videtur honorem istum Si-meoni & Levi potius debitum fuisse, utpote qui fuerant armigeri, prout invictus eorum dominus satis superque probavit, in heroico facinore quod patrarunt, quando in urbem Sichem ingressi, ubi se sunt de illata rapta sedituræ injuria: *Arrepti duo filii Jacob Simeon & Levi fratres Dina gladiis: ingressi sunt urbem confidenter, interfeceruntque omnes masculos domus de domo Sichem pariter necarunt, tollentes domum de domo Sichem fororem suam.* Quis unquam dividit facinus aliquod memorabilis? Hicce igitur merito præ omnibus aliis acclamandus & deferendus fuisset Regis vel Ducis titulus, non vero Judæ. Respondet Petrus: *Predicat excellentiam fortitudinis, quod ut Leo hostes suos debellaturus esset; ac proinde sanctus Scutellarius prius dixerat: Manus tuas in cervicibus inimicorum tuorum.* Hebræus legit: *In cervicibus hominum.* Theodoretus, volebatque dicere: *Subjuga tibi inimicos tuos.* Unde Petrus: *Et semper est in ipsa Tribu Juda, statim post mortem Iosue hunc enim monitum Dei ducem secuta alia tribus debellarunt hostes suos.* Atque ideo declaratus est Dux & una cum ipso omnes ex ejus tribu descendentes. Laudabilis equidem est hac Petri resolutio, non disiteor, veruntamen non displiceat vobis præter hanc audire aliam expositionem. Hugonis Cardinalis proposito nostro magis accommodam; si tamen prius dignantes auscultaveritis, quod de Alexandro Magno Macedone scriptores referunt. Hi etenim rationes inquirunt, ob quas hic Heros gloriosum hunc titulum, quo Magnus passim ab universo mundo appellatur, sibi comparavit. Et quidem nonnulli ex illis volunt, Alexandrum gloriosum hunc titulum sibi adquisivisse, eo quod dum cum exercitu suo proficisceretur in Persidem, pervenissetque usque ad mare Pamphiliū, nec esset qui illud primus ante omnem exercitum

trahere auderet; ipse primus omnium hoc facinus sibi vindicaret, seque periculo exposuerit, quem proinde strenue & intrepidè præeuntem universi alii milites animosè sunt subsecuti: Nam & Alexandri Magni ductu, mare Pamphili fecisset, & iter aperuit, cum Deus ejus opera ad destruendum Persarum imperium uti decrevisset. Hoc supposito, nunc velim Hugonis expositionem attentis auribus auscultetis; Hic namq; doctissimus Cardinalis existimat, Judam & omnes ab ejus progenie descendentes, declaratos fuisse à Patriarcha Ducis Israelis, eò quod eo tempore quo exercitus Israeliticus, Pharaone illum diris modis persequente per mare rubrum Moyse duce transiret, nec erat qui primus maris semitas, ob mortis inde conciliandæ formidinem ingredi auderet; Judas intrepidus animo primus liquidum maris iter ingressus fuerit, hocque generoso ausu cunctos ad se sectandum animavit, quasi dicendo: Me duce omnes sequamini, omnem ponentes metum, de felici hujus transitu successu nequiquam dubitate, ego præcedam & ducatum vobis præstabo. Hunc igitur tam generosum ausum, & facinus proflus heroicum, inquit præfatus Cardinalis, censuisse Jacobum Patriarcham dignum esse, quod titulo Ducis cunctarum aliarum tribuum remuneraretur: Quia scilicet primus introivit mare rubrum post Moysen. Et Pelbartus: Tribus Juda inter alias tribus filiorum Israel maximam gloriam promeruit, eo quod Moysen percutiente mare & facta maris divisione, intravit, ejus quoque exemplo alia tribus secuta sunt per turmas suas; & propterea illi tribui Judea Deus contulit specialem super omnes gloriam & dignitatem, quod videlicet ex illa deberent elegi Reges Israel. Enimvero quisnam ex omnibus duodecim Apostolis primus fuit, qui mare rubrum proprii sanguinis in martyrio petri transfudit, præterquam S. Jacobus? Quis primus extitit qui alios ad procellosas & sanguinolentas undas penetrandas & transeundas animos fugessit, præterquam S. Jacobus? Illi igitur soli debetur, & dandus erit gloriosus generosi & invicti Ducis titulus. Cumque mare rubrum martyrii longè fuerit alio mari rubro Palæstinae periculosius, de glorioso hoc nostro Apostolo potiori jure quam de Juda dici debet: Deus contulit ei specialem super omnes gloriam & dignitatem. Denique si Judas ob facinus prædictum declaratus fuit Dux duodecim tribuum, Jacob, meretur titulum Ducis duodecim Apostol.

6. Persæpè intra memetipsum sollicitus fui investigare rationem & finem ob quem impius Tyrannus Herodes, qui Ecclesie fideles tantum crudelitate persequabatur, totum fel & choleram suam adversus sanctum Jacobum Apostolum potius evomuerit, quam contra alios dum hunc ante omnes in carcerem conjici, & mortis supplicio affici jussit. Quod si præter Jacobum nullus alius fuisset, cui Herodes potuisset inferre sævitiei suæ molestiam, dicere quis posset, quod ictus ille à sufficienti divisione, in neminem præterquam in ipsum cadere potuisset? nunc autem ratio isthæ non valet, cum extra omnem controversiam sit, plurimos alios fuisse Christi discipulos, in quem tyrannica Herodis inhumanitas sævitæ potuisset. Et tamen Missit Herodes Rex manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia? occidit autem Jacobum fratrem Joannis gladio? ac demum videns, quia hæc in S. Jacobum exercitata barbaries placeret Judæis, apposuit, ut apprehenderet & Petrum, cui igitur tota Herodis, aliorumque Hebræorum malitia in solum Jacobum conversa fuit? Curiosus est per omnem modum instans ille naturalis, quo Cervi imbuti esse dicuntur? dicit enim Plinius, quod quando multi cervi simul sunt congregati ad fumen aliquod trajiciendum, unus eorum dem ad transnotandum aquas primus audacter ingreditur, secundus autem qui primum immedie sequitur, capite suo in primum innititur, id quod tertius pariter imitatur, dum in secundum se inclinatur, quartus innititur tertio, quinto, & sic de aliis, donec omnes sic, ut præfatur, à primò adjuti & animati, successivè feliciter transeunt: Maria tranant gregatim nantes porrecto ordine, & capita imponentes præcedentium clunibus, vicibusque ad terga redeuntes, scribit Plinius? adeoque si primus qui ducis primatum obtinet, periclitaretur, omnes pariter essent passuri naufragium. Cum igitur Herodes & Hebræi eam esse Jacobi generositatem probè satis agnoscerent, ut omnes alii fideles, in mari hujus mundi Pharisæarum contrarietatum ventis agitato trajiciendo ab ejus exemplo & invicto robore animos haurirent, & audaciam pariter & fiduciam conciperent, tota illorum furia & rabies in hunc sanctum Apostolum conversa fuit? Quasi persecutores dixissent: Tolleretur medio dux omnium cæterorum? eripiat vita soli Jacobo, cujus fortitudini & invicto robori omnes alii innituntur, hoc namque qui cæterorum primus dux est, prostrato, omnes alii sequa-

Act. Apost.
Ibid.

Pind. l. 8.
cap. 32.

Pet. Bessatus in fest. S. Steph. 2. 1.

sequaces facillè periclitabuntur? unde de eo dici potest. *Primus in hunc Oceanum se coniecit Iacobus primus suppliciorum, tormentorumque undas ingreditur, & impetum earum frangit* Huic Bartholomaeus innuitur, *huic Petrus & Paulus etc.* Ecce tibi igitur Iacobum, quasi cervum, omnium ceterorum fidelium fortissimum ducem,

7. Super eandem Herodis tyrannidem, de novo reflectentes, aliam quendam institamus ponderationem. *Oecidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio.* Equidnam tibi O pessimè Tyranne in hoc sancto Apostolo displicere potuit quod adversus ejus innocentiam tanta crudelitate & rabie furere incipias? Num fortè actiones tuas reprehendit? Num tua fortè præcepta est prævaricatus? An fortasse honorem tuum aliqua in te læsit? verum cheu tabigam intentionem tuam me allequi videor, os etenim selle plenam dulcem salivam non expuerit cogitationum autem suarum perversitatem, O Auditores unicus duntaxat Scripturæ passus expressè manifestabit. Adonibezech in una cum Chanaanæis & Pherezæis societate adversus Israelis exercitum fortiter ac strenuè sese obarmabat, postquam autem in prælio quodam infelicissimè pugnat, universus ejus exercitus dissipatus esset, in fuga salutis suæ consulere voluit, verum Israelitis vestigia ejus strenuè consectantibus, infelix captus est, & in manus inimicorum suorum miserè re-

Iud. 2:

ib. n. 7.

ductus. Unde textus sacre ait: *Quem persecuti comprehenderunt.* Utautem crudelitatem suam talionis pœna lueret, Israelicæ summitatem manuum ac pedum ejus amputarunt: *Cassus summitatibus manuum ejus ac pedum?* Unde & proprio ore confessus est, *sicut feci ita reddidit mihi Deus.* Nonnulli hujus loci expositores, nimirum Cajetanus, Abulenſis, Arias, Montanus, Vatablus, & alii dicunt, quod Adonibezech præfatus non manus, sed major & principalis earum digitus, id est, pollex tamen in manibus, quàm pedibus truncatus fuerit: *Apprehenderunt eum, & absciderunt pollices manuum ejus, & pedum ejus.* Cuperem hoc loco scire cur pollicem, non verò alium quandam digitum ei amputarint? Credo idè id ab iis factum esse, quia pollex inter omnes digitos manus principalior est, qui fortitudinem atque vigorem cunctis aliis ministrat, qui sine pollice difficulter & malè operari poterunt. Minores proinde digiti sine principaliori, id est, pollice perdiri sunt & nulli, sicut sine duce milites nihili fiunt. Ad propositum igitur præsens quis est qui Ecclesiam corpus quod-

dam mysticū esse nesciat? Cujus caput Christus est, collum Maria, & sic deinceps de aliis membris consequenter discurrendo. Porro manus sunt sancti Apostoli, quos Deus ad totamque admiranda prodigia patranda adhibet. Herodes igitur ut alios digitos ad laborandum proficere, ad sustinendum martyrium inhabiles reddat, efficiatque ne debita cum libertate & alacritate animi functionibus Apostolicis & Ecclesiæ adhiberi possint, præcipuum manus hujus digitum, pollicem scilicet, qui ceterorum dux & Rector est detruat: *Oecidit Iacobum fratrem Ioannis gladio.* Unde S. Joannes Chrysostomus de eo dicit: *Se acer atque gravis ille obrulſe, cum in corpore interfecit Herodes, vixit sit.*

8. Verum enim verò decapitando S. Apostolum, eundem quantumvis in viti & reitentes delirant Ecclesiasticæ militiæ ducem, & ab eis in ejus martyrio sanguine, alii Christianæ militiæ bellatores longè facti sunt generosiores & constantiores. Refert Alian. naturalem esse Elephantum proprietatem, quod domi fossam aliquam à venatoribus eis hoc sine præparatum vident, ut in illam prolapsi nec ex ea erire valentes, venatoribus cedant in prædā, ut hocce periculum evadant, natura magistra & instructrix eandem fossam unum e suorum numero demittant, qui ceteris Elephantibus dorsum suum exhibet, ut super illo haud secus ac super ponte quodam reliqui libere & sine ullo periculo transseant. Demum verò postquam super dorso ejus omnes transierunt, unus eorum alteri in fossa hærenti pedem portigit, quem is proboscide sua circum volvens & stringens firmiter tenet, donec & ipse è tali fossa liberetur & extrahatur. Porro ut Elephantes Apostolici cum majori securitate transire possent fossam martyrii, Sanctos Jacobus velut Dux eorum primus se in eandem fossam demittit, aliiq; velut Elephas pontis loco inservit, ut ruitus atque securus transire possint sine periculo. De Elephantibus quoque Plinius refert, quod sint animalia fortissima & generosa, ac proinde superioribus sacculis, veluti tempore Machabæorum simul ad prælia deduci solebant. Rex Antiochus, quando ei cum Juda Machabæo dimicandum erat, in suo exercitu præfentes habebat Elephantes triginta duos: si tamen fortè fortuito defatigati erant? aut alias ex aliquo casu obvio pavore aliquo correpti, ac proinde immobiles subsistentes ulterius progredi nonlebant, sanguinem eis, vel sanguinem Mori vel avatum li-

quorem exhibebant, ad cujus conspectum animi
 & generositatem pristinam reinduentes
 deposita lassitudine atque timore facti alacris
 interpidos sese atque fortissimos demonstrabāt:
*Sunt bellicosi & audaces nimis maxime cum eis in
 praelio sanguis uia vel mori ostenditur, inquit Vin-*
centius Belluacensis. Et quidem in Scriptura sa-
cra expressè habemus, quod supradicti Macha-
bzad Elephantes animandos & in furorem a-
liquem adigendos eadem in uentione fuerint usi:
Et Elephantes ostenderunt sanguinem uræ, &
mori ad acuendos eos in praelium. Alii quoque af-
firmant, quod quando liquor sanguineus mori
vel uræ praelio non erat, & haberi non poterat,
bovem & taurum quendam mactant, ut Ele-
phas copiosum trucidati bovis sanguinem mana-
te cernens, resumeret animam, & rupto omnis
timoris fræno ferocire, & in litigem inimico-
rum faciendam sese ingerere inciperet. Obser-
vaverat fortè S. Jacobus Elephantum Apostoli-
corum locordiam & pusillanimitatem, tum
quando eo relicto omnes fugerunt, tum quando
timore percussus sese è publico subducebat Pro-
pter metum Iudeorum. Atque ideo ut illos inftar
boni Ducis animaret, & excitaret, illis ob oculos
ponit, non purpureum mori vel uræ liquorem
sed proprium sanguinem, quem immani Hero-
dis iussu operante carnificis manu è collo à busto
præciso effudit: Iacobus qui primus in aream
proflavit, manusque cum hoste confixit, Christia-
na phalangia principatum sibi acquisivit: sic inter
Apostolicos servatus apices factus est ipse Princeps.
 9. Gloriosus hic Apostolici exercitus Dux
 ab Incarnata sapientia Boanerges est appellatus,
 quod idem est, ac Filius tonitru. Scio equi-
 dem nomen istud ei minime à Christo impos-
 tendum fuisse, nisi ipse aliquam cum tonitru
 haberet similitudinem & Analogiam. Fortè
 hoc nomine insignitus fuit, quia sicut Seneca
 dixit: *Mira fulminis si int ueri velis, opera sunt?*
 Ita quoque talia fuerunt sancti Jacobi opera,
 quia *Mirabilis Deus in sanctis suis.* Non equi-
 dem ignoro Alexandrum Magnum tanquam
 Dominum terræ & maris ab Apelle fulgur in
 manu sua deferentem fuisse depictum. Pater quo-
 que modo sanctus Jacobus tanquam tonitru
 filius, & vebit generosus belli spiritualis Dux,
 Vexillum Crucis plantando, in possessionem
 suam sibi vendicavit Iudæam & Samariam,
 Bithyniam & Saracenis, Hispaniæ & In-
 diarum. Fortè etiam, quia sicut fulmen dum
 aëteræ exhalationibus generatur, virtute Solis

elevatorum in altum, in media aëris regione
 Concoquitur in lapidem, qui erumpens, & toni-
 tru corrusionemque faciens, omnia laedit in
 qua iniegerit, vincto semper comite: Ita sanctus
 Jacobus virtute mystici Solis Christi in subli-
 me elevatus, & ventro Spiritus sancti adjutus,
 Demones dissipavit & abegit, qui ab Hermo-
 gene & Phileta veluti Diradiorabantur. Fortè
 nominis hujus origo inde quoque desumpta
 fuit, quod sicut tonitru, ut sanctus Gregorius
 scribit, super Nurciam delapsum, omnes qui in
 illo districtu reperiebantur serpentes dissipavit
 & abegit: Tonitru omnes illos, qui eundem lo-
 cum occupaverant serpentes interemit: Ita quo-
 que sanctus Jacobus prædicationis suæ efficaci
 tonitru venenosos infidelitatis serpentes con-
 fudit & prostravit. Vel inde sumitur nomen-
 elatura: quod sicut ex tonitru ocelli sunt
 sexcenti Saraceni sacri templi sancti Michaelis
 in monte Gargano inviores: & colo fulgura
 dimissa sexcentis Saracenis obruerunt: Ita quo-
 que sanctus Jacobus in favorem & subsidium
 Ferdinandi I. Anno 1045, dissipavit Saracenos
 Urbem Conimbriæ violenter & tyrannice oc-
 cupantes, Maurosque adversum quos pien-
 tissimus Rex Ramirus pro Christi fide Anno
 834, belligerabat in irreparabilem confusionem
 redegit. Vel quod sicut tonitru hanc sibi pro-
 prietatem vendicat, quod argentum & aurum
 consumat, bursam sive marsupium relinquens
 intactum, liquefaciat enssem, nec tamen tangat
 vaginam, consumat vinum sine ulla vasis offen-
 sione: Totulus integris atque illis constatur or-
 gentum, manente vagina gladius liquefit, scribit
 Seneca: Ita quoque S. Jacobus per Dei verbum
 penetrabat animas, nullo corporibus damno il-
 lato, prouti circa Lupam Reginam accidit: Aut
 verò quod sicut tonitru ibi majores causat effe-
 ctus, ut majorem invenit duritiem & violen-
 tiam: Valentiora quia resistunt, vehementius dis-
 sipat: Ita quoque sanctus Jacobus in Hispaniis
 ubi majorem à principio invenit resistantiam
 atque duritiem, majores quoque produxit vir-
 tutis suæ effectus, dum illam ad Catholicam
 fidem convertit. Durior quidem Hispania fuit,
 nec facile quidem fidem Christi suscepit. Toni-
 tru vel fulmen intra nubes viscera concipitur,
 dumque in media aëris regione nubes illud ve-
 loti jam jam pariter substat, quasi mulieris
 parurientis ob viscerum convulsiones patere-
 tur dolores, videntur dolentes ejus & horridæ

Simon
 Majol.
 Coll.

D. Greg.
 l. 5. Dial.
 c. 1. & 1.

Laur. Sur.
 in Dedicat.
 Mich. in
 Gargano.
 Anno 1045.
 mens.
 sept. Greg.
 Reisch. in
 Marg.
 Phil. l. 9.
 c. 20.

Seneca
 natur. l. 1.
 c. 40.

Seneca l. 2.
 c. 52. & 53

Joan. Ofor.
 in fest. S.
 Jac.

voces ad stellas usque ascendentes exclamante audiri, tremunt in mari naves, feræ terrefactæ latibula & specus suas petunt, fabricæ coneuuntur, tremunt homines, imò ipsamet terra, tametsi natura sua immobilis sit & stabilis, vacillare tamen videtur, quia tonitru suo terribili fragore & terrore, omnium quæ in terris vivunt, creaturarum pectora percellit. Merito igitur Filius Dei sanctum Jacobum *Boanerges*, id est, *filium tonitru* appellavit, quia prævidebat quod è gravido cælestis gratiæ sinu enatus, per tonitru vocis suæ, & Evangelicæ prædicationis fulmen, perterrefactus esset Magos, consternaturus Sacerdotes, in fugam acturus esset Mauros, dissipaturus Tyrannos, integrosque infernalium armatum exercitus profligaturus esset. O fulgur rectificum, O inclytum Apostolicæ militiæ Ducem! O Dux & datus Hispaniæ *Boanerges* Christus Iacobum nomine novo vocavit, ut vita sanctitate & miraculis esset quasi fulmen, & vocis efficacia esset quasi tonitruum, quod homines & infideles ac barbaros converteret.

Corn. à
Lap. in c. 3.
Marci.

10. Pro certa veritate compertum habeo, non sine peculiari divini dispositionis mysterio accidisse, quod gloriosus Apostolus noster licet inter Judæos natus fuerit & mortuus, postea tamen à discipulis suis sepeliendus in Hispaniam fuerit transportatus, non obstantibus tot à Lupa Regina factis oppositionibus & contradictionibus: Decollato igitur Iacobo, Discipuli eius nocte corpus navim imposuerunt, & sepulchrum eius divina providentia committentes, navim sine remigio conscenderunt, & Angelo Duce in Galiciam in regno Lupa Regina applicaverunt, inquit Petrus Episcopus Equilinus. Scio quod Jacob moribundus à Joseph filio suo Vice Rege Ægypti aliam non postularit gratiam, quam ut sub iurejurando sibi promitteret, quod ossa sua non in Ægypto, patria nimirum aliena & peregrina, sed in Mesopotamia patria sua sepelire velleret, ut hac ratione ossa sua juxta alios antecessores suos quiescerent: *Facias mihi misericordiam & veritatem, ut non sepelias me in Ægypto, sed dormiam cum patribus meis, & auferas de terra hac.* Et corpus sancti Jacobi est inter patriotas suos, & tamen à discipulis suis sepeliendum deportatur in terram alienam & extraneam! Credemusne forsitan Apostolum ductum fuisse motivo Scipionis Africani, qui ob multas injurias à patriotis suis receptas, indignabundus ad patriam conversus dixit: *Ingrata patria, ossa mea non possidebis.* Nam tamen ossibus meis cunas detis, meis tamen cineribus tumulum dare ne-

Gen. 47.
30.

quaquā poteris: Iacobus equidem idem dicendi & faciendi occasionem habebat, verum in quo corde nec ira, nec indignatio, nec vindicta erga eos, qui illum ad mortem usque persequerentur locum habere poterat. His addo difficultatem longè majorem. Ex quo enim ejus discipuli corpus illius in Hispaniam sepeliendum deportant, eum eidem honorificum aliquod vel Tolentum Castilia, vel Madriti, vel Salamancæ, sepeliri non procurant, sed eundem in Galitiam, & præcipuè Compostellam deportant? Respondi quidem poterit, quod cum olim ut scribit Cælius Rhodigini consuecudo fuerit quod milibus qui in militia se laudabiliter & generose gesserant, daretur stella quædam, quæ et erat vultus aërha securi præmii, quod prælio consummato, erant consecrati: *Stellatura in militum* Cal. lib. nona *erogatione, videtur frumentarii esset præsimilis, quibus acceptis, plebi gratissimum dimittebatur frumentum.* Idem cum sanctus Iacobus dux fuerit militiæ Christianæ & Apostolicæ, pro qua Hispani semper tanquam fideles Orthodoxi egregiam navantur, & tantum navant operam, voluisse eum corpus Galiciæ & Compostellanis consignare, velint autem securi præmii. Hæc autem responsio totam adæquate difficultatem non videtur ac proinde pro solidiori responsione sequentem Scripturæ locum dignanter attendite. *Mortuus Iacobus, & ut facit textus asserit, sepelietur eum in Thamoatlate, civitate nimirum sita in ultimis tribus suæ consinibus: Sepelietur eum in finibus possessionis suæ in Thamoatlate, quæ est in monte Ephraim.* Cur obsecro in finibus, & in ultimis tribus suæ terminis sepelietur? Nunquid honorificentior ei sepulchrum attribueretur potuissent, in tali aliqua civitate, seu Metropoli, quæ in medio Provinciæ fuisset sita? Nequaquam, sed in consinibus convenientius sepeliebatur, nam ex altera parte Moabitæ jurati Israelitarum inimici subsistebant, atque ideo sepelietur Iacobus in hisce consinibus, ut si aliquando ad veterum nostrorum infelicitatem nos venerint, mox ubi ad consinia nostra propius accesserint, sciant & videant, ibi sepulchrum esse eum, qui sicut ipse in vita formidabilis fuit, ita quoque mortuus eisdem terrorem & formidinem incutiet, neque iter suum sistant, nec vel passum unum ultra procedere præsumant. Sanctus Iacobus sepultus est Compostellæ, in ultimis Hispaniæ totius terminis, juxta Turcarum consinia, ut etiam post mortem, velut Dux ineluctus & invictus

Hispaniam & Christianitatem defendat ejusque ossa servant ad inimicorum terrorem, sineque veluti scutum, vallum, munimentum & fortitium adversus omnes immanis Thracie insultus. Unde merito replicare hoc loco potero verba illa, quæ alius quidam dixit de ossibus Jacobi Patriarchæ ex Aegypto in Sichem translatis: *Hosium telus non alia opposuit arma, quam Patriarchæ cineres: Tartarum telus non alia opposuit arma, quam D. Jacobi Apostoli ossa.*

11. Dicite sodes O Auditores, causam, si eam nostis, cur in Hispania nullæ aliæ gentes admittuntur præterquam Catholicæ? Excluduntur enim ab inde Hæretici, Hebræis non conceditur per totam Hispaniam incolatus, Turcæ quoque ibi locum non habent, nec ullus infidelis, aut alius qui Legem Evangelicam non observet. Cum tamen in omnibus Europæ Provinciis Hebræi saltem admittantur, quicquid sit de Hæreticis. In Hispania autem quæ vera Hispania est, alios non invenietis præterquam solos & meros Catholicos? Unde hoc procedit? Fortè quia Rex Catholicus sub gloriosa Corona suæ umbra aliam quam Catholicam fidem nequaquam admittit? Nihil quidem habeo quod responsioni huic opponam. Verùm tamen potius id ipsum attribuedum videtur Sancto Jacobo Apostolo, qui Hispaniam in suam protectionem sibi vindicavit, ac proinde nulli fidei Christi inimico saluum conductum ad Hispaniam incolendam indulgere decrevit. Spero quod ad id ipsum dilucidandum sequentem audire Historiam vobis non displicebit. Erat quoddam Romæ Templum sumptuosissimum, in quo cæca Gentilitas plurimos Deos venerabatur & adorabat. In idem autem Templum Tarquinius Jovis statuam collocare. Et ut is solus in eodem adoraretur, præcipere decrevit. Porro omnes Dii qui hæcenus in illo templo fuerant religioso aliquo cultu venerationis affectu, Jovi libenter quidem cedebant, consentientes insuper ut illi soli in eodem loco adorationis cultus adhiberetur, unico duntaxat Deo accepto, qui Deus Terminus vocabatur, hic enim solidè persistere, & nulli aliorum Deorum locum vel cultum cedere voluit? vocabaturque Terminus, eo quod omnia Romanorum consilia & Termini sub ejus erant protectione constituti. Eheu quor gentes Catholicæ fidei inimicæ & hostes non jam in Templum, sed in universam Hispaniam admitti desiderant, sed castro prorsus irritoque conatu, licet enim aliæ Civitates vel

Pauletii Sancti Petri.

Provinciæ locum cedant sive Hebræis, sive Mahometanis, sive schismaticis, sive Hæreticis, DEUS tamen Terminus, id est, Sanctus Jacobus Apostolus, qui in Galitia quæ limes & terminus est Hispaniæ, locum illis nunquam cedere decrevit, & præter Religionem Orthodoxam Catholicam nullam aliam patitur, aut admittit.

12. Omnes illi septem Discipuli qui corpus Jacobi Apostoli Compstellam versus deportarunt, Hispani fuerunt, ab eodem Apostolo ad fidem conversi, qui quando per terras proficisciebantur, cadaver Apostoli arcæ cuidam inclusum, in humeris suis deportarunt. Nolite credere id sine peculiari mysterio factum fuisse? Et quidem si illud penetrare velitis, mementote ejus quod scribit Valerius Maximus: Postquam enim Romæ diem suum obisset, Paulus Emilius, Legati Macedoniæ in urbe præsentis, citra instantia funeralium solemnia à Senatu Romano hanc sibi gratiam fieri rogavit, ut scilicet iis in die sepulturæ, propriis suis humeris exciperet & deportaret cadaveris Emilianæ feretrum: *Prinices Macedoniæ cum Legationis nomine Roma morarentur, funebri lecto sponte sua sese subjecerunt. Quæ actione demonstrare voluerunt, quod sicut Macedones, invicti robore hujus Ducis dum viveret, armorum vi fuerant subjugati, ita quoque ea actione protestari voluerint, quod eidem etiam post mortem sponte propria velint esse subiecti & subjugati.* cadaver ejus humeris suis portando: *Hic enim et Paulus Macedoniæ urbi nostræ illustrem ostendit, incolam, spoliis suis, futo sanctum humeris.* Porro sanctus Jacobus armis verbi Divini in Hispania dum viveret dimicans, devicit, fideique Catholicæ subjugavit novem Hispanos, & quibus duos ibi prædicandi Evangelii causa reliquit, septem autem alios secum in Judæam perduxit: *Solummodo novem ibi discipulos acquisivit. duos ex illis ibidem causa prædicandi reliquit. & alios septem secum assumens in Judæam reducit.* Mortuo autem glorioso Apostolo, atque ab impio Herode Martyrio affecto, septem illi, universam Hispaniam representantes, sacrum Apostoli corpus per rotam viam usque in Hispaniam humeris suis deportarunt, per hoc insinuantes, quod sicut Apostolus noster tanquam Dux invictus & inclytus de iis devictis triumphaverat in vita, ita quoque Legi Evangelicæ subjugaturus esset universam Hispaniam post mortem. Unde pari jure Hispani illi Sancti Jacobi discipuli cum

M m

Ma-

Alphonf.
Vigilegas:

Val. Max.
lib. 2.
c. 5.

Idem ibid.

Petr. de
Natal. in
vita ejus

Macedonibus Legatis dicere poterant *Bis te Hispania nostra Iacobe illustrem ostendit, incolumem spoliis suis, fatis functum humeris.* At verò uti non indoctus Scriptor quidam ait, vivus & mortuus per sacras suas reliquias Hispaniam honorare voluit: *Hispaniam etiam, sacro suo corpore voluit honorare, ut vivens & moriens Hispania esset.* Proprium namque est belli ducum, non tantum inimicos suos armis vincere, verum etiam eosdem jam devictos & prostratos benevolentia, civilitate, & clementia sibi devincere.

13. Hercules in tanta erat apud Pygmeos formidine, ut quando Leonina pelle indutus eandem nonnihil tantum commovebat, omnes perterriti facti & consternati in fugam se protinus recipere. Porro quantum inimici mundani & infernales ex solo armorum Apostolici Athletæ nostri aspectu confusi & prostrati fuerint, facili conjectura ex sequentibus eventibus colligere licet. Refert Vinc. Belluacensis, Nobilem quendam Civitatis Bartimonæ qui Sacrum Jacobi corpus veneraturus Compostellam adierat, hanc ab eodem gratiam postulasse, *Ut deinceps à nullis hostibus detineri posset.* Dum igitur revertebatur in patriam, repetitis vicibus, diversisque in locis in mari captus fuit, catenarum verò quibus viactus erat, mirabiliter semper dissolvebantur. Ultima autem vice cum veluti mancipium venditus esset, pedes ejus duabus gravibus catenis vincti fuere, cui S. Jacobus ab eo in adiutorium advocatus apparuit, & ruptis catenis liberum dimisit. *Ruptis catenis vir ille solutus, per urbes & castella Saracenorum quandam partem catena ferens in manibus in testimonium tanti miraculi, ad terram suam Saracenis videntibus palam rediit.* Paganus autem quidam, manus in eum conjicere & damificare eum volens, *visa catena territus fugiebat.* Quin etiam à truculentis & horrendis regionis illius feris se lapide defendit: nam hæc eum devorare quidem volebant, sed statim *visa catena, quam Apostolus tetigerat, recedebant.* Hermogenes Philitem juvenem arte magica immobiliter constructum tenebat, qui à Jacobo Apostolo conversus, eidem quicquid sibi acciderat infirmari fecerat, unde *visu ad eum Apostolus sudarium suum, cuius contactu confusum solutus Philitem.* Quid plura? Idemmet Hermogenes postquam Christi fidem amplexatus esset, graviter à Dæmonibus infestabatur, quem ut Jacobus ab hæc per Dæmonem ei intentatis molestiis liberaret, baculum suum eidem transmissit: Cui

Apostolus baculum suum dedit, & ille sanatus abiit. Verè instat veri Ducis hac in re habuit, nam faciem creaturarum adeo vilem, ut fuit Dæmones fustibus & baculis prostrabat.

14. Unicum est quod mihi nonnemo obijcere posset, scilicet quod securi caput ad mentem superior ad subditos, ita quoque belli Dux ad milites relationem dicat: *Remota autem anno Brachiorum, auferitur & alterum.* Cum igitur Jacobus nullo sub se milite haberet, quomodo Capitaneus vel belli Dux esse potuit? Quid audio? Tunc Jacobum nullo habuisse milite asserere audeas? Præterea novem discipulos quos sub vexillum Crucis conscripsit, & militare fecit, & de solis Equitibus qui non solum in Hispania, verum etiam in Italia & in tota Europa in tanto numero florent, & sub protectione Sancti Jacobi vivunt, hoc loco mentionem facere volo, an non hi sunt generosi ejus milites, qui pro sanctæ Ecclesiæ Dei protectione contra infideles arma gerunt? Cum his & de his loquebatur Sanctus Archiepiscopus Valentinus cum illis dicebat: *Cum aliqui religionis sint infirmi, ad hospitium peregrinorum, alia ad redemptionem captivorum, alia ad exemplum hominum, alia ad vacandum contemplationi.* Audite o vos generosissimi Equites Jacobi: *Vester ordo in finibus est ad defensionem fidei.* Ad hoc generositatem & magnanimitatem deprecandam sufficit dicere, quod sint milites tam generosi Ducis & Athletæ, qualis fuit S. Jacobus. Unde ille quondam Franciæ Rex juvenem Hispanum, qui ad latus suum ense concinnè admodum accinctus erat videns, Hispanos armatos nasci dixit, melius idiplum de militibus seu Equitibus Sancti Jacobi de Spada dici poterit, nimirum illos nasci intrepiditate & generositate armatos. Vos contra inimicos Christi, sive illi Mahometani sive Mauri, vel etiam Saraceni sint, eamquam decertastis, quia victoriæ honorem semper ab his reportaveritis, aut palmam martyrii. Unde supradictus Sanctus Archiepiscopus incomparabilem validitatem & animositatem vestram, quam in tot generosis actionibus incipido corde demonstratis, digne concelebrans hoc celebre de vobis encomium exclamavit: *O felix militia quæ semper fuit victoriosa, annis in superabilibus, nam si vincit, quantæ gloriæ se moritur, est victoria.*

PARS SECUNDA.

15. *Esco teffum populus dedi anni, Dæmon*

Vin. Belluac. in spect. hist. l. 25. c. 39. Tho. de Trusill. in festo S. Jac. Petr. de Natal. ubi sup.

Preceptor. Præterquam quod sanctus hic Christi Apostolus magnus Christianæ militiæ Dux fuerit, magnus quoque fuit doctrinæ Evangelicæ Magister. Hic namque, inquit S. Vincentius Ferrerius, primus fuit inter omnes Apostolos qui illum docere cepit. *Fuit primus Apostolus qui exercuit legationem Evangelicam*, ut proinde merito ei attribui possit titulus ille, quem S. Ambrosius Eleazarus imposuit, dicens: *Factus ceteris magisterium* Callistus Papa II. certos quosdam admirabiles casus recenset, qui in propria ejus accidere personæ, quando quatuordecim circiter annorum adolescentulus erat. Inter alias namq; devotiones quibus agebatur, una erat qua singulariter ferebatur erga S. Jacobum. Dum autem huic devotioni inisteret vana quadam ipsum incescit ambulandi variasque mundi regiones perlustrandi curiositas: cui ut satisfaceret itineri se committens, libellum quendam eo præcipue sine secum sumpsit, ut res raras magis que notabiles quæ in itinere occurrerant, siue visas, siue auditas in eo annotaret. Die autem quadam sylvam quandam petranfrens, in latrones incidit, qui ipsum rebus omnibus quas habebat exuerunt; libello prædicto ei duntaxat relicto: *Raptis omnibus spoliis meis, codex mihi tantum remansit.* Postea verò in carcerem quandam conjectus fuit, in quo iterata vice omnis ei pecunia adempta fuit, libello semper ei salvo manente beneque servato: *Perdita censa meo mihi tantum modo codex permanfit.* Multoties in mare & flumina lapsus est, cum evidenti vitæ periculo, nec tamen libellus ille vel minimum madefactus fuit. *Et minime codex infectus evasit.* Nocte quodam dum profundo quodam sompo teneretur, ignis domum in qua degebat cortipiens, quicquid in ea uspiam aservabatur combussit: Juvenis autem quasi miraculosè vitæ periculum evadens, libellum suum à flammis illæsus & intactum permanfisse deprehendit: *Et codex meus evasit intactus.* Supra omnem igitur modum admirabatur, qua ratione fieri posset, quod libellus ille inter tot latrociniorum, naufragii, & incendi pericula, aliis omnibus facultatibus suis deperditis, conservaretur immunis & illæsus, causamq; ejus sciendi cupidus suspicatus est, id fieri propter aliquas particularitates, S. Jacobum Apostolum miraculosè concernentes, intra librum descriptas. Contigit autem quod paulò post dictus Apostolus eidem juveni dormienti apparuerit, eiq; revelaverit, quod ille ipsemet dictum superius librum semper conservavit, sub-

jungendo in hæc verba: *Itaque miracula quæ in hoc codice continentur, diebus festis legantur.* Merito hic investiganda est causa ob quam S. Jacobus tantam hujus libri conservandi curam habuerit. Mihi autem respondendum videretur id factum, quia liber ad ipsum pertinebat. Miles etenim curam & rationem habere debet armorum suorum? Et apud Thebanos magnum dedecus erat, si miles aliquis scutum suum perdidisset. Unde Epimandras ad mortem usque vulneratus, lætus ex hac vita decessit, ed quod scutum ab inimicis sibi, minime ereptum intra manus suas adhuc teneret. Pari quoque modo Magister & discipulus a libris curare debet, quam ne arma sua, id est, libros suos amittat. Quod igitur S. Jacobus librum Callixti Papæ, qui tunc Guido Burgundus vocabatur, adeo sollicitè conservavit, per hoc verum se Christi discipulum & fidei Catholicæ doctrinæ quæ Magistrum se esse demonstravit: *Factus est ceteris Magisterium.*

15. Cum Civitas Conimbriz a Saracenis occuparetur, Ferdinandus I. Hispaniarum Rex ad obsidionem urbis illius dissolvendam cum toto exercitu suo eo processit: *Volens eam eripere Saracenorum miserabili iugo.* Id quod accidit Anno 1045. Accidit autem quod Episcopus quidam Græcus Peregrini habitu indutus, cui nomen Stephanus erat, cum à multis S. Jacobum Hispaniæ Protectorem esse illique nationi in præliis peculiariter propitium esse intellexisset, & quod *Armatus in multis præliis solet favere Hispanis:* Is id ipsum nequaquam credens visit, dicendo S. Jacobum piscatorem natum esse, nunquam militem aut bellatorem fuisse: *Cepit ipse irridere dicens, quod piscator esset, non autem eques, & in armis exercitatus.* Unde colligitur Peregrinum in magno errore fuisse falso credendo S. Jacobum Apostolum vel non posse, vel non velle Civitatem Conimbriz protegere & defendere, utpote quem piscatorem tantum, non verò militem esse credebat. Opus igitur hic erat Magistro, qui illum falsitatem suam agnoscere faceret, & veritatem doceret. Et Ecce in promptu præsentem Jacobum Apostolum, ut uno eodèque tempore & militis & Magistri adimpleat officium. Hic igitur ut peregrinum edoceat veritatem, eidem totus armatus apparet, clavelque portatum Conimbricensium eidem exhibere dicens, ad hoc ut videas & intelligas, quod ad exercituum Hispanicorum defensionem præliis me intromittam, crastina die claves hæc Ferdinandus Regi consignabo, Civitatis Conimbriz

Tho. de Truf. in fest. S. Jac.

Idem ibi. Et Casar. Bar. l. 1.

bræ portas aperiam, Agarenosq; in fogam turpē convertam. Neq; enim tantum pīcator sum, prout malē credis, verū insuper miles & Magister. Militem me esse, hæc, quæ cernes, arma manifestant: Me verò Magistrum esse veritas, quam tibi indico, firmiter persuadet. Et si hoc tibi non satisfact, totum quod dixi, oculari experientia verum esse conperies, hiq; dictis ostēdūm disparuit: ut intelligas, quod ego soleam armatus favore præliis ipsi Hispānis: Propterea in hoc habitu & ornamento tibi apparui; & claves has gesto, ut aperiam Ferdinando Regi portas Civitatis, quam obsidet, & ab ea Agarenes omnes longē propulset. Unde sicut Christus Magistri partes est executus, quando Exprobravit crudelitatem discipulorum, ita quoq; in præsentī casu S. Jacobus Magistri officium exercuit circa peregrinum.

17. Multi S. Jacobum illi lapidi protioso qui Chalcedonius vocatur, comparant, ob multas rationes. Primò quia si hæc gemma incalcescat, paleam sibi attrahere noscitur: *Iste lapis calefactus paleas attrahit.* Jacobus à Divina charitate incalcescens, quot infidelium animas ad fidē pertraxit? & in particulari quidem novem ex His, quæ assumptos & adoptatos discipulos, deinde duos Magos Hermogenem scilicet & Phileta? Item Lupam Reginam quæ per miracula per S. Apostoli reliquias patrata, ad Christi fidem converti, sumptuosè ei ex proprio palatio suo templum exstitit. Aliam quoq; infelicis & miserabilis cuiusdam animæ paleam è manibus Dæmonis & Inferni flammis sustulit & liberavit: Cū ad Infernum à Dæmonibus duceretur, B. Iacobus occurrit, & ipsam ab inferno & à Dæmonibus liberavit. Voluit insuper Scriptores, quod Chalcedonius ad collum gestatus, activitatem habeat illuminandi mentem, ad superandas omnes difficultates, diabolicis quoque illusionibus resistendi & conservandi virtutem: *Perforatus & portatus facit vincere causas, resistit illusionibus Dæmonum, & virtutes conservat.* Ad cuiuslibet Magistri officium spectet, ut doctrinam veram atque Catholicam in salutem animarum alios edoceat: modum quoque tradat superandi difficultates ab Hæreticis vel infidelibus contra fidem Christianam moras & excitas, prout Iacobus fecit, qui falsas rationes & cavillosa Magorum argumenta dissolvit, illusionibus quoque Diabolicis intellectum Hermogenis & Philetæ obfuscantibus, ne verum Deum agnoscerent & adorarent, pro viri sui parte se opposuit, fidemque in iis qui infidelitate depo-

sita ad Dominiū se converterunt strenuè conservavit.

18. Ipsemet quoque sanctus Apostolus, qui Doctor & Magister gentium fuit, sanctum Iacobum Magistrum suum recognoscere non cessavit. Dedignatus, siquidem ad ipsum confugit ut Cætholice fidei dogmata cum ipso conferret, quod sine Ierosolymis ipsum expressè convenit. Unde Chrysostomus affirmat, quod Iov. Paulus Ierosolymam, ut conferret de dogmatibus suis cum Iacob. Magister itaque fuit doctrinæ ipsius Apostoli, eam dilucidando, explicando, tamque liberando à cavillationibus multorum qui eandem à veritatis semita deviare querebant. Cui enim S. Jacobum tantum in materia de operibus bonis (de quibus Epistola eius diffusissima) scripsit eximiam? Et quidem in hoc particulari sensu quod Fides sine operibus mortua est? utique hoc duntaxat motivo, ut nimirum mentem illuminaret eorum, qui solam fidem ad justificationem nostram sufficere credebant, S. Pauli doctrinæ ionis dicenti: *Arbitramur enim justificari hominem per fidem, Iacobus timet: ne quis ex Paulo erraret, putaretque solam fidem justificare, scripsit suam Epistolam hoc fine, ut doceat opera requiri ad justificationem.*

19. Alii Iacobi Magistrum per aliam quandam similitudinem vel Analogiam expellunt, faciendo ipsum Carbunculo similem, gemmæ nimirum pretiosissimæ quæ inveniuntur, quæque omnes alias in splendore suo excedit: *Dicitur carbunculus, quia videtur quasi carbō ignis non ardere, sed splendore, cuius fulgur est tantus, quod nec nocte vincitur, lucet enim in tenebris, adeo ut flammæ ad oculos vibret.* Lustrant Rex in more positum habebat, quod in die solenni Corporis Domini ad frontem equi sui suspendi curaret. Carbunculum quendam locustissimum, qui vias & plateas quas obibat lumine suo illustraret: *Præferebat in fronte equi Carbunculum tantum & tam fulgidum, ut platum illustrare videretur.* Ehem quam aptè Apostolo nostro hæc gemma competit, quando nimirum veluti Magister doctrinæ Evangelicæ gentium & infidelium mentes illuminabat docendo, ut veritatem agnosceret, verumque Deum credere possent. Ita inter Gentiles & Iudeos Iacobus, omnes sua sapientia & sanctitate illuminavit. Nolo hoc loco præterire aliam Iacobus quandam Carbunculi proprietatem: Dicit enim Phinius quod *acquiri persus in ardore, & in aceto positus, splendet magis.* Iacobus per-

Apud Tho.
de Trus.
ubi sup.

S. Mar.
26. v. 14.

Petr.
Berch. in
Red. l. 10.
n. 59.

Iac. de
Vorag.
ser. 1. de
S. Iacobo.
Et Vinc.
Bell. in
spec. Hist. l.
26. c. 38.
Petr.
Berch.
ubi sup.

persecutionum aquis in charitate magis magisque accendebatur. An non enim ardentis charitatis effectus fuit, quando ad Martyrium procedens, paralyticum sanitate ab ipso depositum protinus sanavit? *Quem Apostolus invocato Christi nomine sanum effecit.* Josias qui eum tunc fuit ex collo suspensus tenebat ligatum, viso praedicto miraculo, veniam ab eo postulari: *Et ipse veniam dedit Josia & osculum pacis etiam ipse contulit.* Sicut etiam Carbulunculus aceto impositus *plendescit magis*, ita quoque Jacobus in amaritudine mortis conlittutus, dum sanguinem suum funderet, vitamque pro amore Christi prodigeret, tanquam magnus Magister omnes alios Martyrii tormenta patienter sustinere docuit. Ita Jacobus in persecutionibus magis charitate Christi exarsit, adeoque primus inter Apostolos martyr occubuit. Et tanquam Magister doctissimus (non minus quam Julius Caesar) duas nos lectiones edocuit, una qualiter per verbum Dei sentire, altera vero qualiter pro fide Christi mori debeamus: *Disce sentire, disce mori.*

20. Optarem scire causam ob quam inter omnes alios Apostolos ad solum Jacobum quartum fidei mysterium de passione & morte Christi Jesu praedicare spectari: *Passus sub Pontio Pilato, Crucifixus, mortuus, & sepultus est.* Mysterium sanguineum & cruentum martiris & mortis, in quo omnis generis bellica instrumenta concurrunt, nimirum gladii, clavi, spinae, Crucis, Lanceae & variae quoque in militia usitatae actiones militares acciderunt, nunc perfidia & prodiciones, & militum, id est, Judae defectio, mox eorumdem recuperationes, & de novo aliorum acquisitiones, latronis nimirum & centurionis, nunc insultus & invasiones nocturnae, quales in horro videntur Gethsemani paulo post falsorum testimoniorum stratagemata & subdole inventiones, nunc praestantium turpes fugae, qualis fuit illa meretriciosorum discipulorum, de quibus dicitur: *Relicto eo omnes fugerunt.* Nunc cujusdam e primoribus rebelliones: *Mulier non novit illum.* Nunc Ducis Generalissimi captivitas: *At illi manus iniecerunt in eum, & tenuerunt eum.* Videntur quoque in hoc mysterio profunda & horrenda vulnera, sanguinis copiosae effusiones, crudeles immanesque caedes. Ac proinde mysterium istud Martiale, non a Petro, aut a Joanne nec ab Andrea aut ab aliis, sed a solo Jacobo praedicatum est: quia tractans fabrilis fabri, & ut Poeta scribit:

Narrata de ventis, de Tauris narrat Arator
Enumerat miles vulnera, Pastor ovis. Ovidium.

Quia Petrus a Redemptore nostro creatus est Papa, & potestatem accepit extendendam in caelo & in terra, ideo hic Deum praedicavit tanquam creatorem caeli & terrae, dicens: *Credo in Deum Patrem omnipotentem creatorem caeli & terrae.* Ad Andream pertinebat praedicare Filium Dei tanquam veracem Messiam nostra mortali carne amictum, quia fuit primus inter discipulos, qui ipsum tanquam talem recognovit, eique una cum Simone fratre suo obedientiam reddidit: *Invenimus Messiam, quod est interpretatum Christus,* & adduxit fratrem suum Simonem ad Jesum. Ac proinde ei soli conveniebat eum tanquam talem praedicare, dicendo: *Es in Jesum Christum filium ejus vivum Dominum nostrum.* Joannes qui discipulus fuit amori totaliter deditus, aliud mysterium notificare non debebat, quam mysterium amoris, quale est Incarnationis verbi, dicendo: *Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine.* Jacobus denique de subjectis martialibus tractat, de armis scilicet, de vulneribus, de sanguine, de confectibus, de morte: dicendo: *Passus sub Pontio Pilato, Crucifixus, mortuus, & sepultus.* Unde facile conjicere possumus, ipsum Ducem bellicum strenuissimum fuisse, qui eadem die qua Generalissimus suus, id est, 15. Martii pro fide dimicando sanguinem suum fudit, & mortuus est. In hac autem passionem & mortem Christi praedicandi functione, egregium quoque Magistrum se esse probavit, siquidem per distinctiones congruas & terminos Philosophicos magnam omnibus dedit satisfactionem? Actionem assignando per *Ly passus*, Agens autem innuit dum ait: *Sub Pontio Pilato.* Qualitatem autem actus onis indicat, cum dicit: *Crucifixus,* terminum quoque exprimit actionis, cum dicit: *Mortuus,* operis denique complementum asserit *Ly Sepultus.* O Dux bellicosissimus! O Magister Eximius atque doctissimus. Ex scriptura notum est quod mortuo Josue gens ejus supra sepulchrum illius Solis ceteri statuam, in magni illius miraculi memoriam, quo illum firmiter consistere fecerat. *Ad conservandam memoriam illius prodigii quo solem steterat.* Hanc solis statuam appellavit *tamnat chares*, id est *imago solis.* Quanto igitur portiori jure glorioso Apostolo nostro, aurea quaedam sculpenda est imago, in comparatione ad herocas illas actiones, quas tum in qualitate inclyti

In symb.
Apost. art.
1.

Joan. 1.
v. 41.

In symb.
Apost. art.
2.

Ibid. art. 4.

Ibid. art. 4.

Tho. de
Trus. in
fest. S. Jac.
Apost.

ducitur in conditione Magni cuiusdam Magistri laudabilissime edidit? Sit autem statua isthæ Cæsaris statuæ non multum dissimilis, quæ velut bellator ensen in dextera, in sinistra autem tanquam Magister sustinet librum, hæc

que ei subnectatur Epigraphe: *In utroque laudabilis. Sic enim propheticè correspondet ratio, quo dicitur: Ecce testem populi mei dedi tibi, ducem ac præceptorem gentibus.*

SERMO VIGESIMUS PRIMUS

IN FESTO

S. A N N Æ.

Multa filie congregaverunt divitias, Tu supergressa es universas.
Proverb. cap. 31.

Cic. 2.
offic. Cor-
nel. Tacit.
l. 13.

Franc.
Picus l. 2.
de Strygi-
bus.

Plin. l. 33.
c. 10.

Idem l. 36.
c. 15.

TAmetsi major pars hominum cum integro necessitatis vel egestatis exercitu absque ullis indultis induciis confisteretur: fortuna tamen sæpe ut iis ad quos propendet prodiga manu felicitatis excidit, dum iisdem divitiarum quasi montes aggerit, gremiumque suum argento & auro plenissimum expandit: *Copia singulorum sunt, quiis egent, infinita multitudo*, inquit Romanæ faciundæ parens Tullius. Hæc fortuna Annem Senecam summa quadam constante ex septem cum dimidio millionibus auri locupletavit, quam ille summam possedit quidem, sed non æstimavit. Tanta itidem erat in Macedoniæ Regia auri abundantia, ut quadragies mille equi illam ferre non sufficerent. Quam opulentus unicus tantum privatus in Ægypto fuerit, vel ex hoc facile conjicere licet, quod suis alimentis pariter & stipendiis sustentaverit octoginta millia equitum exercitus Pompeiani, atque ad mensam suam adhibuerit quotidie mille nobiles, idque tantò cum apparatu, ut cibi & potus aureis phialis & lancibus inferrentur, & pro quolibet ferculo aurea isthæ suppellex renovaretur. Civis quidam Romanus, cui nomen erat P. Clodius, palatium quoddam sibi in habitationem comparavit centum quadraginta septem millibus sestertiis, ex quo censu quoad divitiarum suarum reliquum facile deduci poterit calculus. Pallas qui tandem libertus fuit Claudii Cæsaris confecerat cumulum ex septem cum dimidio millionibus auri, quibus ex arario publico adjuncta

fuerunt quadraginta aureorum millia. Rex Iudiarum in Perside adeo dives erat, ut in sua Metropoli Pelimbrote pro omni nata belli occasione suis stipendiis quotidie sustinerent trecenta millia peditum & triginta millia equitum, ac demum octies mille Elephantibus armata subministravit. Soldani Babylonie exercitus ab hoste suo dissipatus passus est stragem magnam, in qua quæ hosti in prædam cessere divitæ, fuerunt incredibiles, amisit enim quadraginta milia currum qui pleni erant armaturis, auris passim laminis expolitis, quadragies item mille hastas quarum cuspides ex puro puro auro fabricatæ fuere, scalas, quas secum ferebant, etiam ex solido, & fuso argento, nonnullæ etiam aeneæ erant: *Euserant in eodem exercitu scuta propter aurea & argentea.* Candaces Æthiopum Regina in continuo stipendiis sustinebat quinquaginta armatorum millia, & quadragies mille alios viros, in diversis exercitiis occupatos prout per eam Coronæ suæ postulabat necessitas. Ex splendore suæ & opulentia munerum, quæ Plinius Junior, de æstivis passim distribuit, de divitiarum quas possidebat, quantitate facilis esse poterat conjectura. Dum enim Filia Quintiliani traderetur nuptui quinquaginta scutorum millia donavit sponsæ, & totidem sponso, eumque sibi horum munerum valore nimium fuisse parcos videtur, munificum hoc donum, *Munusculum* nuncupavit. Romano cuidam juveni, qui donaminabatur Firmis, trecenta scutorum millia assignavit. Calpurnia cognatæ suæ in augmen-

tum dotis suæ dedit centies mille scuta. Alia quadraginta millia Metilio Crispioni donavit. Prostudiosa juventute in literarum studiis sustentenda quinquagies mille anticipate assignavit, & trigies mille scuta in annuū censum collocavit, hinc igitur ducite, quoad reliquas, quas habebat divitiarum facilem calculum. Pithius Celenus, qui ab aliis Bittinus dicitur Dario Regi muneris loco obtulit Platanum & vitem quandam ex puro auro fabricatam. Idem quoque Xerxi Darii in Regno successori, prodigiosam divitiarum suarum amplitudinem ostendit, quādo exercitum ejus quinque mensibus, tam quoad corporis alimoniam, quam quoad stipendium sustentavit, cum exercitus Xerxis ascenderit ad numerum septingentorum nonaginta octo millium militum, si unicuique militi stipendii loco singulis mensibus tria tantum dedisset scuta, sumptus Pithii summam inferebant duorum millionum per singulos menses, & per quinque menses decem milliones, & tamen post omnes hosce erogatos sumptus, quadraginta milliones in parata pecunia in ætario reliqui manebant: Quis unquam æstimare poterit divitiis, quas Salomon in solo auro possedisse scribitur? Pater ejus David pro fabrica templi post se reliquit triginta milliones, quibus centum & octo milliones ætis proprii adjunxit. In sepulchro Patris, magnificentia tantum & pietatis argumento. Collocari fecit mille milliones, & tamen adhuc in ætario Regio superfluit, ter mille centum & octo milliones? Imò Scriptura sacra dicit: *Fecit ut tanta esset abundantia argenti in Jerusalem, quanta & lapidum.* Verum enim verò quoniam omnes hæ mundi hujus divitiarum abierunt? *Divitiæ vestra putrefactæ sunt.* Et ut sanctus Bernardus ait: *Quid vobis cum terrenis divitiis, quæ nec vera, nec vestra sunt.* Porro veræ divitiæ illæ duntaxat censendæ sunt, quæ ad spiritum pertinent, quæ nunquam amittuntur aut evanescent, quæ possidentur in hac vita & pariter conservantur in altera, de quibus Salvator noster loquens dicebat: *Si verè divites esse cupitis, veras divitiis amate?* dicat id ipsum sanctus Bernardus: *Vera divitiis inquit, non opes sunt, sed virtutes.* Et in his omnes sanctæ Annæ divitiæ consistebant: in dotibus, prærogativis, dignitatibus, & divitiis spiritualibus, quæ à multis utriusque sexus sanctis participantur: *Multa filia congregaverunt divitiis.* At verò S. Anna tanquā Beatissimæ Virginis Mariæ vera & naturalis Mater, & consequenter Avia Jesu Christi Filii

Dei vivi & veri super cunctas alias privilegiata existit. *Te supergressa es universas.* Unde sancta Brigitta illam appellavit: *Omnipotentis Dei Gæzophylacium, quia thesaurum super omnia sibi amabilem in suo utero recondibat.* De hujus itaque gloriolæ Matris excellentiis fufius dicemus, specio interim, quod quantum ego sum facultatibus inopis, tantumdem vos futuri sitis quoad devotionem erga hanc sanctam divites & opulenti, id eoq; assiduas mihi aures daturi sitis. Ordiamur

1. Filios qualitates, nobilitatem, & divitias parentum suorum hereditate quotidiana nos docet experientia. Quantum ad qualitates, certissimum est quod filii matrisant. Unde Euripides dicere solebat: *Nunquam ex malo Patre bonus filius.* Et Demolthenes affirmavit, quod communiter à Genitoribus dignis filii nascantur minimè dissimiles, adeo ut si nonnunquam contrarium accidat, id casuale accidens sit & infortunium. *A viris egregiis perinde quasi facio quodam id accidat, improbos proficiet filios.* Hic naturæ effectus etiam à Sancto Valentino Archiepiscopo observatus fuit, idè dicit: *Filii imitantur parentes ut plurimum & parentes tras-*

Euriped.

Demosth.

fundunt in filios, non solum proprietates & passionis & agnitudo corporalis figuram, colorem, formam, motus, habitus, sed etiam passionis animorum, mores, ingenia, vicia, & virtutes &c. Verum enim verò quoad Sanctam Annam omnino contrarium accidit. Nam ipsa omnem dignitatem, prærogativas, & excellentias à filia & Nepote suo sibi vendicavit. Ob horum namque respectum Deus in ipsa accumulavit omnes gratias & divitias spirituales, quas imaginari nobis possumus ei convenientes. Unde Lanspergius inquit, *Quis insiciatur Annam multa gratiarum copia cumulatiorem factam à Deo Optimo Maximo, qui ipsam Unigeniti sui Filii, ex filia ipsius carnem nostram mortalitatem assumpturi, Aviam prædestinavit dulcissimam fore, ut quo Filius nata celsior, eo Genitricis Mater gratiarum multitudine & altitudine ditior nasceretur.* Quod Anna Mariam peperit, quæ veri DEI vera mater fuit, hoc inquam talis quandam in ipsa beatitudinem causavit, ut super omnes alias creaturas facta sit veneranda & privilegiata. Ita testatur S. Fulbertus, cum ait: *Verè beata & omni veneratione habenda, & quodam privilegio sacro prædicanda Mater, quæ omnium antecessit matres in concipiendo & generando eam, quæ suum & omnium generaret Creatorem.*

S. Tho. de Villan.

conc. 3. de Nat. B.

M. V.

Lansper-

gius in falso

S. Anna.

S. Fulbert

ser in ortu

B. M. V.

Eccles. 24.

v. 19.

3. De hac gloriosâ sancta videtur mihi locus

tus

rus fuisse Ecclesiasticus, quando illam terræ & horto Jerichuntino assimilavit, dicens: *Quasi plantatio Rosa in Jericho.* Optatem etenim scire: quidnam in hac Rosa speciale fuerit, quod adeo præ cæteris celebretur. Fortè quia similis est iis, quæ (ut Poetæ fingunt) nascuntur ex sudore Latonæ, quæ mane candidæ apparent, meridiano tempore purpureæ, nocte autem in viriditatem quandam transeunt: vel quia similis est iis, quæ ante peccatum nascebantur in terrestri Paradiso, quæ spinas non habebant? de quibus

S. Basil. ho. 5. in Hexam.

S. Basilii scribit: *Verum Rosa tunc spinis carebat, postea vero pulchritudini floris adjuncta sunt spinæ.* Fortè etiam quia plus alius pollebat virtute animalibus venenosis & immundis odoris sui fragrantia eripendi vitam: *Afferit rosa Scarabais suo odore interitum?* Aut quia teste Avicenna, valet contra omnia vulnera calida, siue sint intrinsecus siue extrinsecus? vel etiam quia ex hac conficitur oleum, quod vocatur, *du vesis morbis & multis aliis causis.* Porò Ecclesiasticum per hanc Rosam Mariam Virginem intellexisse, omnes expositores concorditer affirmant, id quæ ob multas rationes, siquidem omnes Rosæ proprietates in B. V. Maria valde sunt conspicuæ, nimirum quod sit *florum Regina, terra ornamentum, plantarum decus, oculus florum, prætor, pulchritudo coruscans terra visus:* Maria etenim est Angelorum Regina, ornamentum celorum, decus hominum, iustorum oculus, purpura Martyrum, Paradisi decor, & totius lætitiæ universi. Sicut Rosa, teste Hugone Cardinale, *Rubra est in colore & candida in natura:* Ita Maria per puritatem est candida, & rubicunda per charitatem. Sicut Rosa suavem spirat odorem: ita Beata virgo fama sua odore totam pigmentat Ecclesiam. Rosa natura sua frigida est: Et B. Virgo exemplo sua castitatis refrigerium præstat contra a suum libidinis. Rosa inter spinas nascitur spinis tamen carens. B. Virgo de iudeis incredula non incredula. Rosa in suo autem grana deiecit: Et significant charitatem Virginis, quæ in corde, in verbo & in opere.

Sim. Mas. col. 5.

Avicen. apud Vinc. Belluac. in spec. nat.

Achill. Tacius l. 1. de Leuc. & Clieph.

Hugo Cardinal. in c. 24. Ecclesiast.

Hugo ib.

Adrichom. in descrip. Terre sanctæ in fonte Elisei. Et Saligna c. 9. cap. 6. ornel. à

4. Verum enim verò quænam est ratio quod Maria repræsentetur sub pulchra metaphora Rosæ, quæ in Jericho, non verò in alia Civitate, aut regione nascitur? Respondent aliqui, id fieri quia Rosæ Jerichanæ similes sunt Rosis Chinenibus, quæ licet aridæ sint & siccæ, in nocte tamen natalis Domini nostri Jesu Christi, fiunt virides & florent, expandendo sese haud secus ac si verum tempus adesset: in testimo-

nium Virginis partus. Harum una Romam lata fuit anno sancto 1625. in mense Decembri, 14. Et quæ in nocte Natalis Domini, visa est florida, recens, & purpurascens. Nomen igitur Rosæ optime convenit Mariæ, ejusque qualitates pulcherrimè exprimit: *Quia cæteri floribus excellit.* Rosa autem Hierichuntina, id est, in Jericho nata dicitur figuratè & ad maiorem sanctæ Annæ gloriam. Pro quo notandum est, terram Jericho ab aquis salis irrigatam factam esse sterilem. Transientem autem Eileum rogarunt incolæ, ut cum terra optima sit, sed sterilis, is eam pristina bonitate restituere & fecundam reddere dignaretur. Qui ut eos consolaretur, salem sibi adferri iussit, eumque inter fontis ejusdam aquas iniecit dicens: *Semen aquarum has, & non erit ultra sterilitas.* Unde & eo tempore terra illa producebat Rosas eximias, & leuiores cæteris siue specie, siue robore, siue odore. Ac proinde Ecclesiasticus insere volebat: *Sicut plantatio Rosa in Jericho?* Græci legunt: *Plantatio Rosarum,* id est, Beata Virgo orta est de terra sterili, qualis erat terra Hierichuntina significans sanctam Annam, ab hac namque non jam Sale Elisei, sed gratiæ cælestis fecundata nata est Rosa quædam virginea, suntque Maria ejus filia. Advertendum autem est hoc locum, quod Rosæ odorifera Civitatem hanc Jericho nomine honorat, ut Jericho enim juxta interpretationem Ariæ Montani & Rabani Mauri, id est, est quod locus odorum: Jericho locus odoratus, seu florens interpretatur. forte hoc Rosarum genus loco nomen dedit. Vel ut alii affirmant: *Jericho apud Hebræos odorem notat: unde ab ea (ut est Rosa) dicta videtur urbs Jericho.* Adeoque cum Jericho denominationem suam non dedisset, sed potius e contra Jericho nomen suum sortita sit a Rosis, idè Ecclesiasticus per hanc similitudinem: *Quasi plantatio Rosa in Jericho insere volebat, Annam omnem suam dignitatem, nobilitatem, & excellentiam à pulcherrima siue pari rosa, id est, Maria Virgine filia sua, Magnæque Dei Matre recepisse.* Hanc fuisse credo mentem Rodulphi Agriolæ, quando elegans poemata de ea cecinit:

Conspicuos præstant alios benefacta parentum
Tu contra Nata nobilitate caris
Magna quidem meritis que tuis potare flosque
Quis neget? At nata hac splendidiore fecit.

5. Eto

5. Etenim Moyses de Monte descendit, ut populum suum revideret, & praecepta a Deo sibi data publicaret, ut ab eo observarentur. Sacer autem textus quoadam magnae ponderationis circumstantiam addit, dicens: *Cumque descendisset Moyses de Monte Sinai, tenebat duas tabulas Testimonii, & ignorabat quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis Domini.* Quoniam est haec tam prodigiosa vultus Moysi inmutatio? prorsusquam ascendit montem: Non erat cornuta facies sua. Postquam vero cum Deo locutus fuisset, redendo ad populum suum, cor autem faciem referebat. Scite perciperem, qualem fuerit hoc ornamentum, quod Moyses in facie gerebat. Abulensis dicit: *Procedebant radii magni fulgoris, qui adeo resplendebant, ut non possent Filii Israel intueri in faciem Moysi propter gloriam vultus ejus.* Idemmet & a Lytano & Hagone Cardinali constituitur, dicentibus: *Radii miri fulgoris ferebantur de facie ejus, qui reverberabant oculos intuentium, quos Apostolus appellat gloriam vultus Moysi.* At vero quales erant hi radii, qui adeo luminosi in vultu Moysi resplendebant? Isidorus gloriæ radios fuisse affirmat: *Descendens Moyses cum tabulis facies ejus gloriatur, unde facies ejus cum tanto luminis excollo relegebat, ut ipsissimus Solis planeta esse videretur: Quasi Sol radiantissimus Moysi suam gloriam, id est, radios suae lucis efflavit, adeo fulgidos, ut Hebraei in faciem Moysi quasi in alterum solem intueri non possent.* Ecce igitur qualiter Moyses de Monte revertens à Deo impetravit, ut in vultu suo gloriæ radii resplenderent. Desidero igitur, O Auditores, causam effectus istius investigare, siquidem in bona Philosophia, effectus non datur, qui originem suam non habeat à causa sua determinata. Verum quidem est, quod facies textus hanc solum causam assignet quod scilicet cum Deo locutus fuerit: *Ex consortio sermonis Dei.* Verum ratio ista mihi non totaliter satisfacit, Moyses enim alias saepius cum Deo locutus est, nec tamen subsecuti sunt similes effectus. Sanctus Methodius effectum istum non adscribit simpliciter habito cum Deo colloquio, sed potius materiae subjectae, de qua cum Deo loquebatur, quae attinebat Mariam Virginem quae veracis Messiae futura erat Mater: *Moyes ille magnus, propter figuras intellectu difficiles, quae te Virgo tangebant, diutius in monte commoratus est: Vt ignota de te (O casta) Sacramenta edoceret.* Quod si igitur in vultu Moysi gloriosi ob-

Paulexii Sanctiorale.

orti sunt radii, ex eo duntaxat capite, quod de Maria locutus esset, quam nunquam vidit, nec visurus erat, Quales igitur in Sancta Anna redundare & resplendere gloriæ debebant, quae vera ejus Genitrix fuit, quae novem mensium spatio eandem in sinu suo portavit, millies inter brachia sua ipsam strinxit, proprio lacte suo eam aluit, quavis hora cum ea loquuta fuit, & quovis momento eam aspexit? Nec lingua id sufficienter exprimere, nec calamus recensere valet, quod inde per bonam potest consequentiam inferri. Vos ipsi argumentum à fortiori formate, & dicite: *Superno lumine facies Moysi fuit perfusa, quia Mariam cogitaverat, de Maria loquentem audierat: Splenduit facies Moysi à longe Virginem spectans? Et non splendisset Genitorum Virginis anima insignium virtutum decore ipsissimam Virginem proxime intuentes, amplectentes, osculantes?*

6. Decreebat David Rex Arcam Dei è domo Obededom, ubi tribus mensibus commorata fuerat in locum decentiorem dignioremque nimirum in Civitatem suam Syon transferre, hocque sine Israelitica nobilitatis florem, quem praesentem esse voluit, congregavit. Cantores & tubicines per musicalium concentuum harmoniam per aeta resonabant, omnique populus praenuntia letitia jubilabat, & exsultabat: *David & omnis domus Israel dicebant Arcam Testamenti Domini in subilo, & in clangore bucina.* Et quales eo tempore Davidem functiones in hac sacra Ceremonia obisse exultatis? Respondetis utique ipsum magna cum Majestate processisse praecedente eum Ephabo quodam sceptrum ejus portante, & alio simili deferente regium ejus diadema? ipsum autem regio fuisse paludamento indutum, ejusque extremitatem per quendam magnatum suorum de terra fuisse sublevatam. Cinctum quoque fuisse penillultri primatum suorum caterva interque eos Davidem pedetentim cum ei gravitate, quae regiam ejus coronam decebat haud procul ab arca processisse. Fatendum est quidem hunc verum fuisse modum, quo David procedere debuisset, si Majestati & dignitati personae correspondere voluisset: at vero Scriptura illum omnino contrarium fecisse affirmat, scilicet quod deposita majestate, & posthabito reverentia & dignitatis suae decore per plateas exsiliaret & saltaverit, haud secus ac si nullos nunquam modestia terminos didicisset: *David saltabat totis viribus ante Dominum, adeo ut*

N a

Michol

Bibl. PP.

e. 3.

Alois.

Novar.

in unib.

Virg. l. 4.

2. Reg. 6.

v. 15.

16. v. 14.

Michol uxor sua stans ex opposito ad quandam palatii regi fenestram, simileque Regis exorbitantias videns, valde inde turbata fuerit, ac proinde desuper eum in corde suo, domumque reversum Regem asperere reprehenderit, per contemptum & ironiam eidem dicens: *Quam gloriosus fuit hodie Rex Israel, id est, quam ignominiosus.* Certe nisi huic rei latens aliquod subellet mysterium, condescenderem regiae Conjugi, illamque ex mille titulis bene fecisse crederem. Verum, O Auditores, state attenti ad Davidis Regis rationes, certus enim sum quod iis auditis & bene pensatis Davidi Regi tanquam Principi valde prudenti sitis acclamaturi. Porro omnes sacri Scriptores in hoc conveniunt, quod Arca Dei Beatissimam Virginem Mariam figurat: Et quidem alios inter sanctus Ambrosius, qui dicit: *Arcam quid nisi sanctam Mariam dixerimus.* Et Ludolphus Carthusianus: *Maria est per Arcam Testamenti praefigurata.* Id quod David Prophetam etiam cognoscebat? imo quod plus est, eam esse stirpem suam nascituram praevidebat, quod ipse post multa & multa saecula, & post longam quandam generationum seriem ejus parens futurus esset? atque ideo hoc punctum considerando, tantus in ejus corde surrexit jubilus atque leticia, ut se Regem esse oblitus, pluris hanc aestimavit parentelam, quam sceptrum, diadema, omnesque alias divitias regias: *Salutabat totis viribus, ex gaudio devotionis,* inquit Doctor Angelicus, quasi diceret: Ehem quale regnum! quanta Majestas! quam excellens dignitas, quanta divitiarum in hac parentela latent. Majoris aestimo, quod futurus sum Pater hujus Mariae in hac Arca figurata, quam universos alios mundi hujus honores. Alii proinde omnia fortunae bona sibi vendicant, ego in summo felicitatis culmine constitutum me esse censebo ex hoc quod magnae Dei Matris ex Dei ordinatione futurus sum parens. O quantum gaudium! quam inexplicabilis jubilus, ac proinde extra me toraliter rapior. *Elatum enim gaudio in salutationem erupit: praevidebat enim in Spiritu Mariam de germine suo Christi thalamo sociandam?* inquit magnus Ecclesiae Doctor sanctus Ambrosius. Ex hoc autem Davidis Regis antecedente, ad spirituales sanctae Annae divitias facili deducitur consequentia, id est, facile colligi possunt prorogativa & dignitates, ex hoc quod non à longe, & post multas generationes, sed immediate Magnae Dei Matris Mariae mater fuerit, ori-

ginata. Quenam divitiarum, quae dotes, aut exaltationis dignitati suae poterunt comparari? *Ipse pergressa est universas.*

7. Porro circa ejusdem Regis personam & actiones aliam quandam considerationem instituemus? Hic etenim licet Deo gratus esset, homo tamen erat, & tanquam homo peccare poterat, siquidem Nullus sine crimine vivit. Imo tamen, quam homo reapse effective peccavit. Primum quidem quando vidit mulierem se lavantem, *etiam autem mulier pulchra valde.* Et aspectu autem mulieris istius quid sublecutum est? *Assidue David nunciis tulit eam.* Quid vero deinceps factum fuerit, in Sacra Scriptura legitur potius. Secundo ut ei quod acciderat, ne in deterius abiret, congruum adferret remedium, alium quendam commisit errorem non minoris gravitatis & enormitatis, dum scilicet Generali Campi Magistro sive Duci Joabo literas scripsit reoritur quentis: *Ponite Vriam ex adverso belli, ut periret, si non sus intereat,* id quod etiam executioni punctualissime demandatum fuit, ut proinde innocens Vrius sine culpa condemnatus fuerit ad mortem. *Et mortuus est Vrius Hethani.* Quae ex re Deus indignatus facinus illud impune dissimulare voluit: sed Nathan Prophetam ut eum graviter reprehenderet, errorisque commissi gravitatem ob oculos poneret, ad eum misit, qui tunc, & ut dici solet, plumbeo pede incedens, parabola quadam, singulari eum dextentate ulus, cuiusque Davidem perduxit, ut errorem suum agnosceret, suamque culpam proprio ore confiteretur, remissionem peccatorum suorum à Deo impetraret. Ut tamen eum magis & vehementius confunderet, omnia à divina benignitate collata efficaciter exprobravit, dicens: *Hec dicit Dominus Deus Israel: E, o nunciate in Regem super Israel, & ego eruite de manu Saul, & dedidi vobis domum Domini tui, & uxores Domini tui in sinu tuo, & dedique domum Israel, & domum Iuda. Paulo post vero subiungit: Et si parva sunt ista, adjiciam tibi multa majora.* Verum O Nathan offerendo & promittendo, cave ne contra regulam illam pecces, qua dicitur: *Ne quid nimis.* Dic enim sodes O Nathan, Nunquid David Rex est? Regem esse, dignitatem inhiat adeo sublimem, ut divinum aliquid participet. Quid igitur Deus Davidi majus regia dignitate dare potuit? Certum etenim est, quod David sceptrum & diadema non receperit in eundem infantiae suae, neque Regni investituram deprehenderit in fasciis, sed DEUS solus est, qui

D. Amb.
serm. 25.
Ludolph.
Carth. 1.
p. c. 12. C.

D. Th.
in 4. diff.
16. q. 94.
a. 2. apud
Mich.
Solon. de
Inst. &
jure t. 1. q.
5. a. 6.

D. Amb.
ubi supra.

qui hanc præminentiam ei donavit. Tunc igitur illam velut ordinariam quandam & mediocri considerationis gratiam fuisse existimabis?

Gen. 24. v. 10. Et si parva sunt ista? Quomodo parva? Interrogat Abulensis: Nam Deus dederat David magna munera, cum tulit eum de pascuo, & fecerit Regem, deditque ei nomen, juxta nomen magnorum, qui sunt in terra. Si judicasset ista esse parva, ipse esset superbus & ingratus: Ideo Deus nihil ei dare deberet, sed potius auferre quod dederat. Nathan profecto melius dicere non poterat, jam enim DEUS absolute disposuerat, favorem quandam ei exhibere, qui omnes alios excederet, sicut Sol omnibus stellis præminet, nimirum excellentiam omnium maximam, divitias opulentissimas, culmen aliquod Corona & sceptro suo longe dignius & eminentius, denique ipsomet Regno majorem sublimioremque honorem: Adjicies tibi multo majora, id est Messiam verum ex stirpe sua nasciturum & descendurum: Nesciturum ex te Messiam. O Anna mater gloriosissima, quantus est favor ille, qui tibi de manu magni Dei obigit, præ illo quem David obtinuit, longe excellentior. Huic namque datae fuere promissiones, tibi vero fuit concessa promissionum factatum executio. Hic Regnum habuit & Coronam, in sanctam Annam autem major redundat excellentia ex quo quod Mater sit Mariæ, & Avia Messii filii magni Dei. Atque ideo incomparabiliter major est duplicata hæc sanctæ Annæ dignitas, quam omnes alii Davidi exhibiti favores, tametsi hi sint vere innumeri: Credendum plane est hanc beatissimam, quæ mater exitit matris Domini & Christi avia, amplissimis beneficiis, gratiis, & privilegiis divinis fuisse exornatam & insignitam, cum fuerit superno fonti videlicet Christo tantopere conjunctissima.

8. Fidelissimus Abrahamæ Patriarchæ servus Eliezer, ut verbis Abraham Domino suo per juramentum firmatis fidem faceret, Mesopotamiam versus se recepit, ut mulierem quandam præditam Domino suo Isaac eligeret, quæ pro voto Abrahamæ sponsa ejus esset. Dumque ea quæ promiserat executurus discederet, inquit sacer textus: *Abiit ex omnibus bonis ejus portans secum?* & verus Civitatem Nachor contendit. Nescio quæ non curiositas me hoc loco extimulet, ut resctam quid boni, pulchri, aut pretiosi Eliezer secum attulerit ad honorandam munibus Domini sui sponsam, omnino enim exilimo dona hæc ne-

quaquam vulgaria fuisse sed valde eximia, pretiosa & opulenta, eo vel maxime quod Abraham opulentissimus esset, ipseque Eliezer secum attulisse dicatur de omnibus bonis. Nonnulli existimant ipsum attulisse annulos, monilia aurea, gemmas pretiosas, margaritas vestesque superbissimas, aliaque ad sponfalitia spectantia ornamenta, mundumque muliebrem opulentissimum. Abulensis vero Hebræorum quorundam opinionem adducit, qui dicunt eum chartam quandam præsentasse cui inscripta erat donatio omnium bonorum, tam stabilium quam mobilium, quæ Abraham filio suo Isaac donare statuerat, quorum omnium sponsa sua futura esset moderatrix & Domina: Dicunt Hebræi, quod portabat Eliezer unam chartam, in qua conscribebatur Abraham donare omnia bona sua tam mobilia quam immobilia filio suo Isaac, & portans illam chartam æquivalenter portabat omnia bona. Docti quidam Rabini affirmant in illa charta contentum fuisse donum quoddam sponsæ offerendum longe excellentius & pretiosius omnibus donis antea dictis, illi namque chartæ inscriptum erat spes de futuro Messia, quasi Abraham servo suo dixisset, quod si in Mesopotamia de possessionibus, de censibus, de divitiis, denique de sponso filio meo interrogatus fueris, respondebis maximam quam sperare & optare possint opulentiam, maximamque divitias in hac charta contineri: Responde me pro omnibus divitiis unam habere spem, spem de futuro Messia: hac una spe meus altur animus, hac una vivit. Hanc solam spem, scilicet Messiam ex stirpe sua linea nasciturum omnibus divitiis suis potiore æstimabat. Uoica hæc spes Abraham feliciorem reddebat, quam omnes ejus divitiæ. Nunc igitur considerate, quod si Abraham fuisset Pater, & Sara vel Rebecca Mater Mariæ, prout fuerunt Joachim & Anna: aut si Messias fuisset proximus eorum nepos, prout istorum erat, si Jesus & Mariam vidissent, si cum ambobus locuti & conversari fuissent, si illos sustinuisent & portassent, atque strinxissent in brachiis suis, si cælitus ipsis permillum fuisset illos amplexari & amplexari, prout de Genitotibus Mariæ, ad minus saltem de S. Anna credere possumus, hanc utique gratiam plaris æstimassent, quam omnes mundi divitias atque thesauros. Unde quando hi S. Genitores Mariam filiam suam, & Anna Jesum Dei filium nepotem suum in brachiis tenebant (affir- Th. de mant enim nonnulli, Quod mortua fuerit B. Anna Trus. in pestquam vidit Christum natum Et quod Filium vit B. An. Dei ex filia sua incarnatum agnoscere, amplecti, na. atque

atque adorare meruit, uterque illorum ex majori
cordis abundantia dicere poterat: *Hæc una spe
noster altius animus, hæc una vivimus.*

9. Illas Propheta triste nuntium attulit Eze-
chiae Regi Israelis, scilicet Deum ejus vitæ ulti-
mum terminum brevi adfuturum determinasse,
eumque proinde monuit, ut cunctis rebus suis
mature ordinandis prospiceret, eo quod brevi
morieus esset: *Dispono domuitua, quia morieris
& non viues.* Et quidem tamen si in dispo-
sitione Regis istius gravis esset, nihilominus
quia infirmi bene semper sperare consueverunt,
ad hujus spei anchoram futurum quoque de hie-
riorum naviculam alligatam habebat, futurum
confidens, ut cuncta corporis mala ad portum sa-
lutis brevi exonerare posset, veruntamen quia
Isaias infirmus ei erat horoscopus, qui naufragium
et certum comminabatur, ideo tantum in
corde suo dolorem sensit, ut in amarissimum fue-
rit planctum resolutus, adeo ut nemo invenire-
tur, qui consolari eum posset. *Et fleuit Ezechias
fletu magno.* Itane? Rex igitur, qui animo sem-
per generoso & intrepido esse debet, adeo se
ignavum ostendit & pusillanimum? Sanctus
quoque Hieronymus hunc Ezechiae fletum
valde miratur, dicens: *Certe iustus erat Ezechias,
& corde perfectus, ut vivus erat ad Dominum, plora-
re non debuit.* Porro multi fletui hujus Regis
compatiuntur, ejus hanc causam assignantes
quod scilicet celebs moreretur, nec filium habe-
ret, cui Regnum relinqueret atque Coronam Ita
Hugo Cardinalis: *Quia uxorem duxit, nec filios
procreavit.* Alii ideo ipsum de imminente sibi
morte tristatum fuisse dicunt, quia sciebat ini-
micos suos ex morte sua exiliandos & gavisu-
ros esse: *Cogitabat ut morte sua hostes suataren-
tur & dicerent, ob tam causam illum de vita deces-
sisse, quia absultu de medio idolorum aras, & ejus
mortem penam sacrilegii falso interpretarentur.*
Alii ideo ipsum flevisse dicunt, quia juvenis erat,
in ætate 30. Annorum constitutus, est enim
mors longe ingratiior juvenibus quam senibus.
*Quia juvenis erat triginta annorum: juvenibus
autem mors est aserbior.* Verior tamen opinio, in
quam major Expositorum pars concutit, est,
quod fleverit, eo quod per mortem suam filium
& hincam generationis suæ detronari videret,
adeoque promissionem Davidi de nascituro ex
semine ejus Messia factam, in se deficere, seque
proinde à tam nobili, digna, & illustri pa-
entela excludendum esse. Dicat hic aliquis, Ergone
possibile est quod res illa tantam animo ejus

causare potuerit molestiam & oculis planctum?
Potius vitæ suæ, Coronæ regis, & Majestatis
suæ jacturam desinere. Veruntamen hæc om-
nia nihili protus fecit in comparatione ad
Mariæ & Messie consanguinitatem & paren-
telam: *Flevit* (inquit Glossa ordinaria) *quia
moriebatur sine filio, & promissionem patris sui
factam timebat perituram.* Et Eusebius subiun-
git: *Iure lugebat à serie Nativitatis Christi, quia
mine David futura, suam posteritatem excludere
debebat.* Unde colligitur quod Majoris Mariæ
& Messie æstinant parentelam, quam Coronam
nam, divitias, Regnum, & vitam. Oportet
Anna Mater glorioza, quæ nobilior, quæ
Tua dignitas cum Coronis, sceptis, diadematis,
Regnis, & thesauris comparata, idem mihi
videtur, ac si aurum plumbo compararetur.
Tu Mater fuisti mulieris illius, quæ in præ-
gativis & perfectis nibus nullam sibi in toto
mundo similem agnoscit? ipsam quæ Deum in-
carnatum habuisti nepotem. Quid insuper dei
potest? quid potest ultro desiderari? *In præ-
grissa es universis.*

10. In sacra Genesi perspicue habemus, quod
Enos filius Seth primus fuerit, qui ut propter
ptis beneficiis gratias ageret, Dei nomen invo-
care cepit: *Isse cepit invocare nomen Domini.*
Litera Hebræa legit: *Speravi invocare nomen Domini.*
Eusebius Emileus in Catena, Li-
pomaenus & sanctus Cyprianus Alexandrinus di-
cunt quod speraverit invocare. Sed speravit & alii
obtinuit. Quidnam? *Vocari Deum.* Dei uti-
mine & Divinitatis titulo honorari. Verum Enos
enimvero quidnam præstitit, ut se dignitatem
eo magnum redderet? Cur augustius nomen
Divinitatis non potius Abelo concessisset, qui
ejusdem & forte majoris sanctitatis fuit quam
Enos erat? nam ab ipso et Dei Filio vocatus est
per antonomasiam iustus: *Abel iustus.* Quod
nam ostigitur motum illud quod in Enos præ
reliquis inventum est, quod illum tanto honore
præ Abelo digniorem reddidit? Etenim pro
dulce difficultatis intelligentia se vestiganda
hi videntur ratio, cur inter tot Regum coronas
ad Christi Genealogiam spectandum, etiam
connumeratæ sint quatuor mulieres infames
& peccatrices, à sanctis flore proinde mul-
tati alienæ, nimirum Thamar fornicatrix,
Raab meretrix, Ruth Idololatra Moabita, &
Berseba adultera. Unde sanctus Hieronymus

Isa. 38.
v. 2.

Ibid. v. 4.

D. Hier.
t. 3. adu.
Pelag.

haud immerito admiratur, quod quavis mulier honorata & bonae famae à Christi Genealogia sit exclusa, ibidemque haec quatuor praedicta solum locum habeant, quae verecundiae larvam in vultu suo ob commissa crimina portant: *Normandum in Genealogia Salvatoris nullam sanctarum assumi mulierum, sed eas quas scriptura reprehendit.* Respondent Explicatores, quod tamen haec mulieres à tot illustrium & coronatorum capitum numero merito excindi debuissent, nihilominus dignae exultimatae fuerint quae in eorum numero admitterentur, propter merita filiorum suorum, qui in omni virtutum genere fuerint eximii, omnibusque illis dotibus instructi, qui hominem aliquem illustrem valdeque conspicuum reddere possent: *Inter regales Christi Domini progenitores, praetermissis sanctissimis regali- bus, quaeque foeminae distincte scribuntur, Thamar fornicatrix, Rachab meretrix, Ruth idololatra, Bethsabee adultera.* Audite rationem, quae protinus subiungitur: *In quo explicatur quantum ornentur parentes ex filiis.* Tantam dignitatem per filiorum merita sunt assecuti.

11. Ecce igitur tibi nunc viam apertam per quam pertingere possis ad difficultatis istius intelligentiam, cui scilicet Enos potius quam Abel attribuitur titulus & honorificentia Divinitatis: *Speravit, imo obtinuit vocari Deus.* Abel etenim quia a Cain fratre suo in flore annorum suorum occisus fuit, nec conjugem habuit, nec liberos, Enos autem omnino coeternum accidit, is enim filios genuit tam praclaris qualitatibus imbutos & conspicuos, adeoque in virtutibus eximios, ut filii Dei dici meruerint: *Videntes filii Dei filios hominum, quod esset pulchra &c.* Ideo propter respectum filiorum, Pater Enos, à quo descendunt, Divinitatis denominatione honorari meruit: *Obtinuit vocari Deus.* Atque hinc est quod supradictus scriptor propter istud punctum optime consideratum dixerit: (Filios genuit tanta virtute conspicuos, tot facinoribus religiosis claros, ut dum ipsi habentur filii Dei, patrem suum fecerint acclamari. Quippe quando Enos tot diviorum filiorum Pater effectus est: Quasi natura ipsa videretur esse divinus.) Quod si ratio hujus scripturae efficax est, & valet, quales itaque erunt divitiae spirituales Annae, quales dotes & prerogativae, quae in ipsam ex eo redundant, quod mater fuerit filiae talis, quae maxima & augustissima est, quam haecenus unquam habuit, aut deinceps habiturus est mundus, quodque Dei Opt. Max. unigenitum Filium ex eadem

filia verum habuerit Nepotem. Quod si Enos Divinitatem obtinuit, si illi attributa est excellentia maxima Divinitatis, eadem utique ob eandem rationem sanctae Annae debetur. Et si sapiens in Proverbis Matti dicit, quod si filios suos bene & honeste educaverit, idem futuri sint delitiae animae suae: *Erudi filium tuum &c. Prover. 19. refrigerabit ea, &c. dabit delitias animae suae vel ut Septuaginta legunt: dabit ornamentum animae suae. 1a.* Quenam mater unquam vel uspiam repetiri poterit, majoribus prerogativis dotibus, & excellentiis locupletata quam sancta Anna? *Ipsa supergressa est universas.*

12. Certissimum est apud Philosophos quod omnes Possessiones, facultates, vel scientiae nobilitatem suam accipiant à dignitate objecti quod respiciunt, quod vocatur: *Circa quod, quia inter D. Th. 1. p. se dicunt relationem.* Ac proinde sacra Theologia inter omnes scientias, tam practicas, quam speculativas est nobilissima? Estque doctrina Sancti Thomae dicentis: *Secundum dignitatem materis Theologia est dignior, quia est principaliter de iis, quae sua alitudine rationem transcendunt, & Deum pro objecto suo habet: Deus est objectum hujus scientiae. Quo nullo inveniuntur perfectius. Et consequenter inveniunt non potest scientia Theologia nobilior. Et quis est qui nesciat digniorem semper professionem aestimandam esse, quae exercetur circa aurum & gemmas, praeter quavis alia quae circa ferrum & terram exercetur. Quod confirmari potest per argumentum ad eminentiam dignitatis sacerdotialis desumptum. Haec enim inter omnes dignitates Ecclesiasticas sublimissima est, & ut nonnulli Theologi scribunt, adeo magna, ut Divina virtute nec esse possit, nec fingi nobilior, quia in Eucharistia peragitur Christi corpus. Id autem verum est. Ioan. Bapt. se vel exinde patet quod Papa tamen Papa sit, Poza l. 12. attamen in quantum Sacerdos non est plus Sacerdos, quam quivis alius Sacerdos Catholicus: c. 2. in l. Nec perfectius reperitur aliquid in sacrificio Papae, eisdem quam alterius Sacerdotis quia in sacrificio Sacerdotis alienius simpliciter tantum continetur de corpore Redemptoris sub specie panis &c. de sanguine sub specie vini, quantum in sacrificio Papae. Unde tamen Deus facere possit nobiliores Angelos, coelos, homines, & animalia, verumtamen non nobiliores facere possit Sacerdotes ignoto: siquidem Sacerdos ordinem quendam dicit & relationem ad sacrificium quoddam, quo nullum dignius esse potest, siquidem in Deo incarnato pariter & sacramentato consistit. Sic nec divina virtute esse non Idem ib. posse*

potest nobilius sacrificium, nec fingi poterit nobilius sacerdotium: Sacrificium & sacerdotium sunt re-
lativa, ergo quod sublimior est dignitas sacrificii, eo
major est dignitas sacerdotii. Agedum igitur, O
Auditores, Dicite sodes quodnam erat obiectum
circa quod, in quod scilicet affectus & cogitatio-
nes sanctæ Annæ dirigebantur? Dilecta filia sua
Maria. Qualis erat Maternitatis suæ terminus
conrelativus? Maria ejus amantissima filia? Num
forte huic unquam in sanctitate & dignitate in-
venta est similis? Minime gentium, quia Nec pri-
mam similem visa est, nec habere sequentem. Ab
hoc igitur obiecto ipsa dignificata est. Hic ejus
conterminus, magnam & ineffabilem ejus arguit
nobilitatem: Maria est Aurifodina, ex qua sancta
Anna divitiarum suarum eruit aurum: Anna
dignitas eousque crevit, ut nulla queat esse major
de potentia Dei si in creaturam nudam ordinetur.
Filiam enim conspiciat, qua nulla illustrior, melior,
& nobilior esse potest considerata Despara Maje-
state.

13. Verum enim vero facile hic replicare quis
posset, quod cum conterminus sacerdotii sit sa-
crificium, obiectum autem circa quod Christus
sacramentatus: Conterminus autem Maternita-
tis sanctæ Annæ sit filiatio Mariæ, bene inde se-
qui videatur, quod major sit sacerdotii dignitas,
quam Maternitatis S. Annæ. Sed nolo minu-
las hasce ingredi difficultates, sed veritatem ejus
suo loco discutiendam relinquo, hoc tamen con-
fidenter dixerō, quod cum sacerdotes reperian-
tur sine numero, unica autem sit Mariæ Mater,
majori in pretio habeatur suo seculo sancta An-
na, quam Sacerdos Christianus: Nam pretiosa
qua rara, pretiosissima qua singularia & unica.
Gemma illa majori in pretio habetur, quæ nul-
lam sibi similem habet. Etenim quod si in mun-
do tot reperirentur Phœnices, quot Aquilæ, to-
tidemque Aquilæ quot Phœnices, utique Aquilæ
Phœnices longe antecellerent. At vero quia
unica tantum & sola Phœnix est, Aquilæ autem
multæ sunt, ideo Aquilæ non sunt in tanta æsti-
matione, in quanta Phœnices Sacerdotum totus
est plenus Christianissimus, Matres autem Ma-
riæ, non sunt inventæ; nec possunt inveniri plu-
res præterquam unica, unde eadem circa hanc
quæ circa Phœnicem recurrit ratio: Quia raris-
sima est, & Phœnicis instar singularis, & una. In
ipsa veluti brevi epitome compeadiatæ sunt
omnes spirituales divitiæ, omnia gratiarum do-
na. Ipsa supergressa est universas. At vero quoniam
medio adeo eximium favorem obtinuit, ut scili-

cet post tot sterilitatis annos filiam quondam
pateret, quæ tantam ei conferret excellentiam.
Mediantibus orationibus & Eleemosynis, qua
una cum sancto Joachimo consorte suo facie-
bat. Ut per hoc nos doceret, quod similitudo ad-
hibere media debeamus, si quod desideramus,
a Deo obtinere velimus. Quare idipsum moni-
ti & exempli loco in cunctis casibus obvia de-
serviat.

PARS SECUNDA.

14. *M*ulta filia congregaverunt divitias, Tu su-
pergressa. Tales ac tantæ sunt Sanctæ An-
næ spirituales divitiæ, ut in præscripti temporis
brevitate exprimi nequeant, imo quo plus cele-
brantur, tanto plus de ea dicendum ac celebra-
ndum restat. Unde occasione capto vehementer
admirandi, quod nec in sacra Scriptura, nec in
sacris Evangelistis ulla ejus fiat mentio, cum ta-
men ab iisdem de totius personis tractetur, tam
viris quam mulieribus, quæ longe minoris sunt
conditionis & sanctitatis. Clarum clarum irra-
det, id est, per aliam quandam difficultatem mo-
tam dignam habere poterimus hujusmodi diffi-
cultatis resolutionem. Etenim sanctus Matthæus
quando prima vice de Beata Virgine Mariæ me-
minit, illam levi valde brachio & obiter quasi ac-
perfunctorie tangere videtur, solum dicens: *Ma-*
riam autem genuit Ioseph, Virum Mariæ, de qua
natus est Iesus, qui vocatur Christus. Cur oblecto
de Beata Virgine non recenseret gratiæ suæ excel-
sus, excellentiam sanctitatis, virginitatis candore-
rem, radios gloriæ, & incomparabiles splendo-
res virtutis? Fortene per præteritum eius
multiplicitatem aliquam in memoria passus est
confusionem. Antiquus pictor famosissimus in
tela quadam, ingentiose & cum insigni magiste-
rii sui specimine cælum depinxit, ita tamen, ut
in eo nec zona Zodiaci, nec Stellæ, nec Planetæ,
nec Luna, nec aliud quodvis ornamentum ap-
pateret, sed solum in eo pulchram delineavit
Solis sphaeram? Causam autem ejus ab Euphra-
nore interrogatus, prudenter respondit, zelli-
mare se effigiatō Sole, qui maximum cælo ad-
fert ornamentum, superfluum esse quavis A-
liam adjectam pulchritudinem, imo in tam no-
bilis planetæ conspectu, atque præsentia omni-
no obscurandam esse. Equidem Beatissimam
Mariam Virginem cælum quoddam esse, Sau-
ctus Joannes Damascenus perspicue affirmat di-
cens: *Cælum & sedes Dei est Maria.* Sanctus
Mat.

Matthæus sanctitatis coloribus illam depingit, dicens: *Iacob genuit Ioseph virum Mariæ, inter-* im petranseundo tatarum stellas virtutum, tot tantorumque meritorum Planetas, elegantem zodiaci zonam, id est, gratiam & aliosque plures gloriæ luminosos splendores, qui eandem vel ipsimet Deo reddere stupendam: Evangelista Matthæus his pauculis verbis, & mysterium Virginitatis, & negotium de vine maternitatis ac incarnationis absolvit. An non expediret ut antequam divina corporationis Sacramentum proponeret, quod homo Deus decenter monstraretur. Matris Virginitatem gratia plenitudinem, puritatis decorem, & conferret omnium, in ea sanctitatem cumulum præsrueret, & præsmonstraret? Nequaquam, sed sufficiebat quod Solem Christum in hoc cælo depinxisset, dicendo: De qua natus est Iesus. Matrem Christi esse, maxima est Mariæ gloria, hac omnem aliam obfuscat, neque in muliere quapiam dici aut considerari plus valet. Unde Sanctus Thomas de Villa Nova Archiepiscopus Valentinus, ait: Omnia collecta sunt, cum dictum est, ex ea natum fuisse Iesum: sufficit ad eius plenam historiam, quod scriptum est, quod de illa natus est Iesus. Quid amplius? Quid ultra requiris in Virgine? Sufficit tibi quod Mater Dei est. Porro resolutio quam hactenus quoad filiam dedimus, nos quoque in cognitionem venire facit alterius difficultatis pertinentis ad matrem, siquidem certi sumus ex Philosophia, quod cognito una relativorum, cognoscitur & alterum. Etenim nec Scriptura sacra, nec Evangelistæ ullam Sanctæ prærogativam recensent, siquidem maxima eius gloria & excellentia in eo consistit, quod sit Mater Beatissimæ Mariæ Virginis. Unde sufficit dicere: De qua nata est filia, qua vocatur Maria. Quid ultra requiris in Anna? Sufficit tibi quod Mater Dei Genitricis est.

15. Videtur mihi quod Regius Propheta David sanctam Matrem Annam, ejusque filiam Mariam cum æterno Patre loquentes introducat, ambæque gratias Deo agendo dicant: In beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. Quæ verba à diversis diversas patiuntur interpretationes. Hugo Cardinalis dicit: In beneplacito tuo, id est, non in nostris meritis, sed tua bona voluntate exaltabitur in futuro cornu nostrum, id est, dignitas quam habebimus in futuro. Alii per ly beneplacito, Verbum Incarnatum intelligunt: In beneplacito filio tuo. Quando igitur, O Pater æternus, unigenitus filius tuus beneplacitum tuum

executioni mandabit, incarnationem sui adoriendo, quid inde sequetur? Exaltabitur cornu nostrum, id est, dignitas nostra. Quod est idem ac si diceret: Ipsemet Deus ineffabilem Mariæ excellentiam contulit, dum illam in Matrem suam elegit, eodemque tempore mirificis dotibus sanctam Annam locupletavit, quando sanctæ Annæ filiam in Matrem suam elegit, eamque singularissime honoravit, dum semetipsum ejusdem sanctæ verissimum Nepotem esse voluit. Unde Angelicus Doctor sanctus Thomas de Virgine dicit: Virgo Maria propinquissima Christo fuit secundum humanitatem, quia ex ea accepit humanam naturam. Et ideo præ ceteris majorem debuit à Christo gratia plenitudinem obtinere. Et merito quidem, siquidem. Quanto aliquid magis appropinquat principio in quolibet genere, tanto magis participat effectum illius: Christus autem est omnis gratiæ principium secundum Divinitatem authoritative, secundum humanitatem instrumentaliter: ac proinde Evangelista Joannes dicit: Gratia & Veritas per Iesum Christum facta est. Ergo consequenter, quia Virgo Mater præ omni alia creatura Christo vicinissima fuit, ab eo quoque superfluentur est per gratiam locupletata. At vero, O Auditores, dicite fides, quidnam post Mariam, quantum ad humanam consanguinitatem Salvatori omnium proximus fuit? Sancta Anna utique, debeat igitur quoque post Mariam præ quavis alia muliere gratia & gratiis locupletari, ut hac ratione verificaretur Prophetia, quæ dicit: In beneplacito filio tuo, exaltabitur cornu nostrum, dignitas nostra: atque ob hunc respectum ambæ supergressæ sunt universas.

16. Isaias Propheta de Christi stirpe loquens, sub virgæ radice & floris metaphora ita prophetizavit: Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet. Per hanc virgam Rupertus Abbas Mariam Virginem intelligit: Virgam de radice Jesse, sanctam Virginem Mariam intelligimus. Similiter Glossa ordinaria, dicit: Egredietur virga, id est, Virgo Maria. Pulcherrimus autem flos quem progerminat, Iesus Christus filius ejus esset, Et flos de radice ejus ascendet, id est, Christus, qui dicitur flos: juxta illud: Ego flos Campi. Radix unde virga immediate nascitur, mediante qua florem progerminat, sancta Mater Anna est? Hæc est radix illa benedicta, qua surculum protulit & virgam, virgaque florem super quem requiescit Spiritus almus. Porro fundamentis explicatis, desuper quandam artificio-

D. Tho. 3.

p. 9. 21. a.

in corp.

1sa. 23. 1

Rup. Ab.

ibid. Gloss.

ord.

Ioann.

Lansp.

serm de S.

Anna.

fac

sa: cujusdam difficultatis machinam, superadificemus: *Et flos de radice ejus, id est, virga ascendat.* Flores non nascuntur immediate ex radice, sed ex germine sive virga. Quomodo igitur Ilaïas dicit: *Flos de radice & non de virga?* Etenim juxta Rupertii Abbatis Tuitienlis doctrinam hoc idem est, ac si diceret: Hic divinus flos non minoris aestimat se de radice, id est, de Sancta Anna tanquam Nepotem ejus, progigni, quam quod de virga seu virgulto Mariæ Matris suæ nascatur, unde ut Aviam suam sanctam Annam specialiter honoret, voluit, ut Ilaïas Propheta expressè diceret: *Flos de radice ejus ascendet. Non magis se Maria Filium Christum, quam Anna gloriatu esse nepotem.*

17. Sancta Mater nostra non jam divitiarum sed thesaurorum plenissima fuit. Etenim scire desidero, quo fine in hoc solemnem diem, gloriæ sanctæ nostræ consecrato in Missa legatur Evangelium de agro, in quo thesaurus latebat absconditus: *Math. 13. Simile est Regnum calorum thesauro in agro abscondito &c.* Quis aut qualis est hic ager? aut quidnam est ille thesaurus. Porro legitur quod Lucullo dormienti umbra quædam seu phantasma quoddam apparuerit, eique dixerit: Expergiscere & vade ad mare, ibi namque quædam amicorum tuorum & navi jamjam egredientem reperies, qui magno te videndi desiderio teneat: *Luculla amicustuus Autolicus venit, ut tecum sis.* Expergefactus igitur mox secutus est monitum in somno sibi proposuitum, intellexitque Romanos quasdam Ciliciæ naves persecutos esse, quæ ut leviores, atque ad fugam capiendam expeditiores essent, statuat quendam immodicam ponderis marmoream in litore exposuerant? Quam ille ut invenit, & attentius consideravit, vidit protinus Autolici amici sui nomen in ea expressis grammatis exsculptum. Cum magno igitur labore adhibitis machinis domum suam statuat illam deduci fecit, tandemque in cognitionem veniens multam eamque admodum pretiosam latere suppellestem, eam aperiri fecit, invenitque in ea statua inæstimabilis pretii thesaurum. O ingentes Luculli divitias! Etenim sancta Ecclesia nos quoque hodie monet advenisse fidem quendam amicum nostrum, id est, sanctam advocatam & protectricem nostram Annam, cujus hodie celebramus festivitatem. Illam itaque recepturi obviam illi procedamus, adeamusque mare in Evangelio hodierno nobis demonstra-

tum, cum dicitur: *Simile est regnum calorum (scilicet) gena missa in mare, &c. ex omni genere piscium congregant, ibi namque in agro, quodam litore vicino statuat quendam reperimus, quæ regem in sinu suo thesaurum amplectitur: Simile est regnum calorum thesauro in agro abscondito.* Generolus & audax vir ad instar Luculli agrum hunc si non invenit, saltem sibi comparat & mittit: *Et emi agrum istum, & felicem illum, & fortunatum quinquies est.* Verum dicere obsecro, ubi latet thesaurus iste? In agro. Quendam autem per agrum intelligitis? oblatere omnes literas, quibus hoc nomen Agrum constat. *A. Anna. Genitrix. R. Regina. V. Virginitas. M. Maria vel A. Anna. G. Genitrix. R. Redemptrix. V. Virgo. M. Materrem.* Quasi Spiritus sanctus figurat, dedicare vellet in hac nobili statua. S. Annæ thesaurum quendam conservari, scilicet Virginem Mariam, thesaurum inquam meretricem omnium excellentiarum, dignitatum, divinarumque spiritualium, quas à filia sua Maria, & Jesu nepotulo suo feliciter hereditavit.

18. Similis quoque fuit margaritis in mari Evangelico repertis: *Simile est regnum calorum homini qui venti bonas margaritas. &c.* Insuper ponamus Emblemata quoddam solis in margina expressi, qui radis suis ultimam ei perfectionem tribuebat, hac ei adjuncta Epigraphæ: *Tu splendorem, Tu decorem.* Verumtamen margarita nostra S. Mater Anna, non solum à Sole Chastæ, verum etiam à Luna Maria excellentiarum statum gloriam traxit. Unde Nepotulo suo Jesu dicere potest: *Tu sol splendorem: Filia autem: Tu Luna decorem.* Pono de Pyrrho legitur quod quando gloriæ factis suis feliciter terminatis in partem reversionis est, ab omnibus excellens nomen istud, Aquila Generola, impostum & proclamatum fuerit. Quibus illerespondisse fertur: *Per vos Aquila sum, vestris armis veluti vestra pennis sublevo.* Idem quoque S. Anna dicere poterit, nimirum si tanquam Aquila generola ad inexplicabiles effectus suum prærogativas divitias spirituales, factum id est, alis & plumis mihi mutuaris tum à Maria filia mea, tum à dilecto Jesu nepote meo. Qui vivit & regnat in sæcula sæculorum Amen.

SERMO VIGESIMUS SECUNDUS IN FESTO S. DOMINICI CONFESSORIS.

Et Patriarchæ Ord. Prædicatorum.

*Sancti per fidem vicerunt Regna, operati sunt Iustitiam, adepti sunt
repromissiones. Ad Hebr. cap. 11.*

Quod ii qui densis tenebris sunt involuti, lucis diæque claritatem videre aut advertere non possint nulli mirum videri debet, cum enim obscuritas objecta obtenebret, potentiam visivam pariter impedit, quo minus circa illa activitatis suæ exercere functiones possit: at vero quod ipsummet lumen obtutus spectantium obscurare possit, ne objectorum species in pupillarum speculis sese reflectere aut insinuate possint, id cuiuslibet merito à veritate & verisimilitudine valde alienum videbitur, cum oculi sine lumine, sint sicut vetæ inter tenebras talpæ ab amica autem luce umbrarum fugatrice, ad perfectam eorum omnium quæ colore vestiuntur visionem disponantur & habilitentur. Verumtamen ipsa nos quotidiana experientia docet quod à luminis, quod in splendidissimo solis Planeta residet, excessibus, nisi quis oculis Aquilinis sit præditus, visus non sicut adeo obtundatur, ut ad videandum totaliter reddatur inhabilis ad eum fere modum, quo Israelitæ. Non poterant intendere in faciem Moysi propter gloriam vultus eius, vel uti Saulo accidit, quando Circumsulsi sunt lux de celo apertis, que oculis nihil videbat. Ac proinde qua ratione ego hodie oculis mentis meæ magnum Patriarcham Dominicum contemplari poterò, qui inter gloriæ suæ radios luminosum resplendet? aut quo modo ebumbrare me poterò, ne visus hallucinetur, neque intellectus a sanctitatis suæ splendoribus confusus remaneat? Haud dubie hinc ceptum est plurimum celeberrimorum oratorum sapiens consilium, quo, cum oculorum suorum obtutus directe in eum figere non possint, eundem sibi sub variarum metaphorarum umbris ob oculos statuunt, Rhetoricæ coloribus

Paoletti Sanctiorale.

eum adumbrando, & floridæ cuiusdam eloquentiæ ornamentis eum variis modis in tela ætis, & hominum mentibus delineando, nimirum sub specie odoriferi Lilii, & sanctæ cuiusdam pudicitæ fortunati germinis, quod non jam in hortis Hesperidum, aut Rosetis Floræ, sed in felicissima regione Hispaniæ, intra nobilem familiæ Gufmannicæ districtum natum effloruit. Etenim vere lilium quoddam est, quod in frondibus seu foliis castarum cogitationum suarum filis contextis virginitalis vexillum nive candidius explicavit, intra vero sinum suum velut in æratio argenteo autum reclusit Evangelicæ Charitatis. Aut sub specie elegantissimæ Iridis, quæ post horridum culpæ tempus facta annuntiatrice cælestis serenitatis, & pacis inter Deum & hominem stabilitæ trophææ explicans, & in istar arcus triumphalis erecta, solemnizare videtur gloriosos à Dominico adversum tres capitalis inimicos, Mundum, Dæmonem, & carnem reportatas victorias. Vel sub prodigiosæ cuiusdam Phœnicis specie quæ ex Christianarum virtutum aromaticis lignis & continuis mortificationibus, rogum sibi rigidæ cuiusdam Pœnitentiæ efformavit, suoque in peccatore Charitatis flammam accendit, relictisque sæcularibus vestibus, Habitus religiosi plumis, puritatem Spiritus & carnis mortificationem representantibus revestiens, Deo renascitur, ut immortalis factus vivat in templo æternitatis. Alii eum sub specie virentis Lauri expresseunt; sicut enim Tiberius Lauro utebatur, eandem capiti suo imponendo, ut se à fulmine tueri posset: ita quoque Dominicus umbra protectionis suæ, & orationum suarum efficacia omnipotentis dexteræ, Iustitiæ vindicatrice per tres formidabiles sagittas, pestem, famem, & bellum exercenda ar-

o o

matam

*Ioan. Car-
thag. 1. 2. de
Chri. Re-
surr. l. 14.
hom. 10.
Et Vinc.
Bellu. in
spec. hist.
l. 7. c. 3.*

Dan. 11.
v. 3.

matam, continuit, quæ alias extremam mundo ruinam minabatur, utpote qui effrænis in carnis dissolutionibus luxuriabatur. Alii eundem conati sunt repræsentare sub signo stellæ cuiusdam flammivomæ, quæ ab aucta Spiritus Sancti fugatis tenebrosis originalis maculæ caliginibus, in sereno frontis suæ cælo apparuit, sucumque jucundum gratiæ diluculum portando demonstravit; Dominicum è numero illarum stellarum futurum, quæ juxta Danielis Prophetiam splendide scintillabunt: *In perpetuas æternitates*. Multi illum exhibere tentarunt sub mystico cæli symbolo, siquidem continuum quasi gyrum fecit per Hispaniam, Franciam, Germaniam, Poloniam, Italiam, Mauritaniam, Thraciam, ab Oriente ad occasum, ut Evangelicæ veritatis lumen deferret ad illos, qui in ignorantie tenebris & in umbra mortis sedebant. Dominicus etenim Cælum fuit, quod loco viæ lacteæ in se habuit incontaminatam Virginitatem. Cælum fuit, in quo loco solis refulget splendidissimus Sol Ecclesiæ Magnus & Angelicus Doctor Aquinas; velut Pulchra Luna splenderet Catharina Senensis, velut stellæ tot sancti emicant, qui Cælo Empyreo gloriose resplendent. In hoc Cælo Zodiaci zonam constituunt tres summi Pontifices, innumerabiles Purpurati Patres, magna Ecclesiæ ornamenta, infiniti item Prælati, Episcopi, Archiepiscopi & Patriarchæ, qui Christi gregem vigilantissime custodiunt. Me quod attinet, ac inter tot gloriæ sancti hujus Patriarchæ splendoris visus meus totaliter obtundatur & hebetetur, statui cæco quodammodo velut in nocte, intra Fidei suæ vela procedere, quia *Fides est de non visis*. Et quidem in hac præscripti mihi temporis modicitate sanctum hunc Patriarcham in mentibus eorum qui me auscultant, veluti quoddam Fidei Evangelicæ prodigium exprimere, ostendamque verificari de illo id quod scribit Apostolus: *Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt Iustitiam, &c.* Anno 1170. dum Ecclesiam gubernaret summus Pontifex Christi in terris Vicarius Alexander Tertius, Imperii sceptrum autem sustineret Fridericus Primus, vivebant in Callaroga, territorio Hispaniæ, Diocesis Ozomenis, duo conjuges valde illustres, nec minus Deum timentes, quam nobiles è Guisannorum familia, Felix & Joanna. Visum autem est cælo ambos hosce conjuges felicitare, prolem eis concedendo, filium scilicet quendam, qui splendor Ecclesiæ, mundi gloria, & Athleta futurus esset sanctitatis famosissimus. Appropinquante autem partus tempore, digna-

tus est ei Deus in visione quadam aperire, quod utero suo Canem quendam gerat, luminis ardentem faciem quendam ore suo ferentem, cuius splendores in omnes se mundi partes diffunderent: *Hujus mater gravida sibi vixit in quate continere in alvo Catulum ore præferentem faciem, quia editus in Lucernam, orbem terrarum intraret. Quod ei Prognosticum quoddam fuit, quo ei prædicebatur futurum ut in lucem huius quendam ederet, qui doctrinæ suæ luce ignoscat hærescon, culpatumque tenebris lugeret. Certum equidem est infinitæ Sapientiæ Deique defuisse alia media, quibus idipsum devotæ Genetrix demonstrare potuisset. Cur igitur ipsum potius sub Canis & facis accensæ metaphora præsentare voluit? Nunquid ipsum cognatius candidus Harminii infuisset, utpote maximus & ardentissimus futurus erat amoris Virginitatis, Harminius enim mori mortuam quam pelliculæ suæ candorem sordibus aliquibus deturpare? Aptiusque loco ardentis facilius quoddam ore suo detulisset, utpote virginæ puritatis nobile trophæum: Certum quidem est, quod Divina mysteria a nobis penetram nequeant, dicente Davide, *Ludicia Dei abyssus multas*: Veruntamen si veræ visionis huius expositio ni investigandæ me vellem ingrederet, dicere utique, Canem fidei, sive fidelitatis symbolum esse, Ac proinde quando olim se fidei servatæ redde- re volebant, eum de quo questio erat, cogerent per canem jurare, si Pterio Valeriano credimus, dicenti: *In Phadone per canem jurat, cum patet per fidem & obsequium eum præstandum esse, qui tunc rum habenas in Civitatibus moderantur. Canis autem hic acceosam & flammivomam faciem portabat, quia ignis elementum, inter omnia alia est maxime activum & operum expressivum. Volebat igitur Cælum Matrem Patriarchæ ceteriorem reddere, quod filius quem enixa erat, Prodigium quoddam fidei futurus esset, candens ad Majorem Dei Gloriam, Proximique salutem, operum argumento semper exercitando. Addendum insuper, accensam quoque faciem fidem nobis Dominici repræsentare? Ac proinde Can- delæ quæ in sacra Purificationis B. V. Mariæ ca- remouia accensæ portantur, fidem in populo- lis splendescentem significant: *Lumen significat fidem populorum*. Similiter in festis diebus septimanæ sanctæ, quando Passionis & mor- tis Jesu Christi memoria celebratur, candelæ decem extinguuntur, eo quod fides in Apostolis delecto- rit, unica tantum accensa remaneat, ad signifi-**

6. c. 71. ficandum, quod in sola Maria Virgine fides conservata fuerit: *Fidem significat, qua in sola virgine remansit, per quam postea omnes fideles edocti & illuminati sunt*: scribit Durandus. Deus igitur duobus nobis & devotis Gulmannis Felici & Joannae revelare voluit, Charissimum viscerum suorum pignus, Dominicum, Fidem quam habiturum non ordinariam, quæ non solum ad propriam salutem sufficiat, sed duplicatam, quæ nimirum prodigiosus futurus esset Hæreticis & Catholicis, Hominibus & Deo, Mundo & Cælo Emptæo.

2. Porro servi Dei, virtute fidei magna operati sunt prodigia: *Sancti per fidem vicerunt regna*, inquit Apostolus, subdit Sanctus Anselmus: *Quia Deo credebant, & in Deo confidebant*. Verum enimvero si nobis ab effectibus arguendum esset, inveniremus utique neminem adeo in fide prodigiosum fuisse, prouti fuit Sanctus Dominicus. Hugo Cardinalis de iis Dei servis intelligit, qui ambitionis affectus vicerunt, recusando dignitates & Prælaturas: *Vicerunt regna, id est, Prælatorum presumptuosam ambitionem contra superbos, qui appetunt regnare & dominari*. Certe quodsi hi effectus ad fidei partes pertineant, ut S. Paulus existimat, Dominicus multas Ecclesiasticas dignitates, ei à summis Pontificibus sponte oblatas, & in specie tres egregios Episcopatus recusavit: *Varia à multis summis Pontificibus offerebantur dignitates, & inter alias tres Episcopatus oblati sunt, quos tamen constantissimè recusavit*. Charitas enim quæ fidei germana soror est, ei persuadebat, bono proximi, non vero propriis dignitatibus acquirendis sibi intendendum esse. *Non quærit quæ sunt*. At vero Angelicus Doctor S. Thomas Apostoli mentem exponens dicit: *vicerunt regna, id est, Reges, vel etiam Regna eorum*. Videturque hæc Doctrina Angelica valde conformis esse quibusdam in scriptura recensitis eventibus. Voluit enim Deus, ut Moyses & populus Israëliticus omnes Provincias & Regna, quæ calcarentur à pede ipsorum, sibi compararent, quotquot scilicet contingerent in spatio à deserto Libani, & à magno fluvio Euphrate, usque ad mare occidentale, ibique Jurisdictionis ipsorum termini clauderentur, quousque pedem suum ulterius progrediendo ponere possent? si quis autem huic ipsorum possessioni sese præsumeret opponere, eum per ipsos debellandum & superandum esse. *Omnis locus quem calcaverit pes vester, vester erit. A deserto & à Libano & à flumine*

magno Euphrate usque ad mare occidentale erunt termini vestri. Verum dicat quoddam motivum Deo unquam persuadere potuit, ut Moysi concederet, quod tot regionum, Provinciarum atque Regnorum Dominia invadere & obtinere posset? Quoddam apud Deum habebat meritum, quo Deum ad hoc disponere potuit, ut ei Dominium concederet adeo vastum & amplum? S. Bernardus totum fidei, quæ Moyses D. Bern. pollebat, adscribit dicens: *Magna siquidem fides serm. 32. magna meretur, & quatenus in bonis Domini fiducia pedem porrexeris, eamque possidebis*. Enimvero si quis merita Moysi cum Dominici meritis, & fiduciam unius cum alterius fide comparaverit, idem id esse comperiet, ac si umbratam cum luce, terram cum gemmis, plumbum cum auto æquiparare vellet. Ac proinde Dominicus Fidei armis dimicando (affirmante S. Greg. D. Greg. gorie, quod Deus militibus suis ante omnia fidei vide in fortitudinem præbet omnium Provinciarum at- Indice V. que Regnorum, quæ pede suo calcabat, factus Fides. est possessor pacificus. Appellit in Thracia, eamque per fidem Deo obedientem reddidit. Pervenit in Mauritiam, eamque Evangelio promptam submittit? Discursit in Poloniam, eamque cælo obsequiosam efficit: vela pandit in Franciam, eamque Crucifixo devotam valide confirmat. Abit in Germaniam, ibidemque Catholicos ad Christianæ Religionis fervorem protinus excitat. In Italia pedem figit, & pulcherrimum hunc terræ Paradisum Doctrinæ suæ vomere utilissime excolit, eumque in ver quoddam perpetuæ virtutis transformat. Et sicut Rex ille quoddam filiis suis dominium ipsorum extendendum esse insinuat, quocumque in acie gladii perungere possent: ita Dominicus pede suo semper progressus est ultra, & Evangelicæ fidei gladio eousque regnum Dei propagavit, ut ex supradictis Regnis alia noviter ad fidem attraxerit, alia vero ad majorem Fidei fervorem & Dei amorem excitavit, ac demum supra pertinacissimorum cordium fortalitia, postquam ea in Christi nomine in suam possessionem accepit, gloriosa Crucis vexilla erexit, ut ea in perpetuum Crucifixi subigeret Dominium. Adeo ut jure potiori de Dominico replicari possit, quod Bernardus dixit de Moyses: *Magna fides Dominici magna meruit obtinere, & quatenus in bonis Domini fiducia pedem porrexeris, eamque possides*. O Dominice verum fidei prodigium, quippe qui per fidem regna viceris.

3 Gedeon per unicum duntaxat fidei actum quem in Deum habuit, iudicatus fuit dignus, qui vinceret Madianitas, terræque Madian absolutus fieret Dominus, quod tunc accidit, quando Angelus eum de futura victoria certificavit, dicendo ei, ut Theodoretus observavit: *Proficiscere in robore fidei huius & vinces.* Porro Dominicus zelo honoris Divini & salutis Animarum motus: scutoque doctrinæ sacre & fidei armis communis & armatus cum hæreticis Albigenibus dimicavit, qui in Alba, Carcastona, Tholosaliisque in locis erant, atque ab iisdem gloriosam reportans victoriam, Dæmonis possessiones sustulit, Civitates illas recuperavit, obediētes reddens Sedi Apostolicæ & Religioni Christianæ.

Professus est Dominicus in robore fidei & vicit. Et si victoria in superatione inimicorum consistunt, Hic profecto gloriosus Dominicus ita in opere & sermone se mirabiliter & gloriosissime gessit, ut Domino cooperante centum hæreticorum milia convertisse legatur. O Dominice gloriosissime, de te Apostolus prævidit, quod in fide quadam mediocritatis imo & excellentiæ terminos excedente operaturus esses actiones heroicæ & invictas, easque celebrando dixit, quod præcipuus de eorum numero futurus esses, qui per fidem vicerunt regna.

4. Verum enim verò quis est qui nesciat, Fidem sine aliis virtutibus esse veluti hortum sine floribus, arborem sine fructibus, aut spicam sine granis, ac proinde S. Paulus ulterius prosequitur, & dicit quod servi Dei unā cum fide opera iustitiæ fecerint. *Operati sunt iustitiam.* Variæ sunt intelligentiæ quas Sancti Patres circa istud punctum adducunt. S. Thomas de Aquino dicit:

Aliquando iustitia est virtus generalis, quando scilicet obedi Legi divine, de qua loquebatur Prophetæ regius, cum ait: Iustus Dominus & iustitiam dilexit. Nonnunquam etiam est virtus specialis, & ista consistit in commutationibus humanis, quando scilicet reddit quicvis unicuique quod suum est. Viramque iustitiam habuerunt Sancti.

Er Cajetanus: Fides operatur iustitiam, quā nulli facit injuriā, sed ius suum unicuique reddit. Scio quidem quod S. Gregorius nos doceat, quod nullus facere possit opera iustitiæ: Quia omnis humana iustitia iniustitia esse convincitur, si districte iudicetur: si enim remotā pietate discutimur, opus nostrum penā dignum est, quod remunerari præsumimus. Verum noster Sanctus, verus servus Dei fuit & per magnam fidem suam operatus est iustitiam. Dicite, obsecro, nū-

quid foret manifestus actus iniustitiæ, si quis beneficeret malis, bonos vero damnis afficeret? Haud dubit. Igitur iustitiæ actus, & res iusta erit si quis benevolē tractet bonos, malos vero mordeat & castiget. Hæc erant inter alia Sancti Patriarchæ nostri opera. Etenim scire percipere, cut in sacro fonte Baptismali Sancto Patri hoc nomen Dominicus impositum foret? Existimo id factum esse quia hoc nomen nihil aliud vult dicere, quā *Dominus Canis.* Et S. Vincentius Ferrerius ait: *Dominicus est canis magister de ovili Christi?* Canis Domini est, hic Dominum quem (ut supra diximus) mater eius se patituram esse somnavit. Pro cuius intelligentia advertendum est, quod Romani Dogos suos canum pellibus vestire solebant, ut ratione Canum qualitates æmularentur, quod domesticis domus incolis ablandiantur, ceteros vero seu peregrinos allatrent & mordeant, ita enim æquitas postulat, quam Romani à Divis suis circa se exerceri desiderabant. Ea est canis natura, ut erga familiares & notos sit mansuetus, ob adversus vero alios & ignotos ferocissimus, qui ad similes ac videlicet, agere ferre indicat. Similiter in quodam Minervæ templo in Daulia Græci canes enutriebant, ut ipsi duntaxat ablandirentur, genti vero barbaræ dentes et liberent. Canes habebant, qui Græcistanum adventantibus se mores, mansuetos, & ludibundos offerunt, in carceres vero feri, atroces, ac indignabundi temperarent. Dominicus Domini canis fuit, sed fidelis, Dei namque amicus, id est, pauperibus benevolus erat & ablandiebatur, siquidem et caritate erga illos, proprios libros vendebat, & comparatā inde pecuniā pauperibus beneficiebat: *Libros suos vendidit, & eorum pretium pauperibus distribuit.* Sic quoque pro quodam mancipio vel captivo ab hæreticorum manibus redimendo semetipsum vanum exposuit: Ac vero adversus extraneos, hæreticos nimirum & ab Ecclesia Catholica Apostatas in prædicationibus suis clamabat, latrabat, & mordebat. Sicut in prædicatione atque exemplo hæresim quantum potuit extirpavit. Quia igitur, ut diximus iustitiæ opus est, Dare unicuique quod suum est, ideo Christi meadici charitatis actus debebantur, Hæreticis autem severitas debebatur & reprehensio.

Cum flumen quoddam trajecisset, nec moneta haberet, unde navæ navium suam solveret, ad orationem confugit, & protinus moneta solutione faciendā sufficiens in terra mira-

D. Theod. 9. 12. in lūd.

D. Antonin in vit. S. Cathar. Senensis. 2.

D. Thom. ibid.

Psal. 10.

Cajetan. ibid.

D. Greg. lib. 9. mor. 6. 11. & lib. 17. c. 10.

culose apparuit : In terram resiciens denarium nutu divino illic jacentem vidit, quem protinus à nauta tolli iussit. Verum o Domine, an ignoras quod non sint facienda miracula sine necessitate? Calus hic adeo levis momenti, maxime qui denarios spectat, non te cogit ad patrandum miraculum, imò verò quia S. Pater sciebat opus justitiæ esse operarium suâ mercede non defraudare. Fiat igitur miraculum (ita apud se statuebat S. Dominicus) ut nullum committatur injustitiæ delictum. Id quod mihi evidentis argumenti loco servit, unde probem sanctum Patrem tanquam fidei prodigium, adeò in ea singulariter fuisse, ut per fidem operatus sit justitias.

Hic doctrinæ S. Pauli Hugo Cardinalis adjungit: Operati sunt justitiam. Sed quâ ratione? Carnem propriam justificando, & puniendo per ipsius macerationem contra voluptuosos. Porro Dominicus fidem habuit adeò magnam, ut in exercitiis ejus actibus verè fuerit prodigiosus. Certissimum enim est quod Peccatum sit offensæ factæ Deo, offensæ autem contra Deum factæ, sunt actus contra justitiam, per illas namque beneficii nostri ingrati & molesti sumus illi cui ex obligatione reverentiam debemus & venerationem. E contra verò actus justitiæ compensativæ est divina illata vel in hac, vel in altera vita refectio vel compensatio per effectus pœnalitatis, quia ut Sacri Theologi docent : Satisfactio est compensatio, seu redditio voluntaria debiti honoris seu obsequii pro injuria alteri illata. Unde necessarium fuit, ut Verbum incarnatum pro hominis peccato per proprium sanguinem satisfaceret: Dedit semetipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni iniquitate. Deo pro illata injuria recompensis debito justitiæ compensativæ & pœnitentiæ. In hac autem justitia punctualissime observanda S. Dominicus fuit exactissimus. Quâvis enim nocte innocua membra sua catenâ ferreâ ter flagellabat, donec pavimentum loci in quo degebat ob ejus austeritatem quasi rubescens purpuraretur sanguine. Semel quidem ad satisfaciendum Deo pro peccatis propriis, quæ se commisisse existimat, tamen quorundam opinio sit, quod Nunquam in tota vita mortaliter peccaverit. Secundâ autem vice pro viventium peccatorum dissolutionibus. Tertiâ denique vice pro eorum reatuum satisfactione, quibus animæ Purgatorii Divinæ obstringuntur justitiæ. Vique ad minimum quadrantes. Tres singulis noctibus

recipiebat manu propriâ de quadam catena ferrea disciplinas: unam videbatur pro se alteram pro peccatoribus qui conservantur in mundo? tertiam pro his qui in purgatorio cruciantur. Igitur Ex bonis propriis, id est, cum moneta proprii sanguinis pro debitis propriis, quæ se contraxisse existimabat, satisfecit, & pro peccatis alienis. Unde colligitur, quod non solum operatus est justitiam, sed ultra justitiam, siquidem proprium sanguinem & pœnalitatis actus adhibuit ad satisfaciendum etiam pro defectibus alienis. Hacque ratione simul cum justitia suam manifestavit misericordiam, alienis compatiendo miseriis, ut veritatem etiam quod fides cum impulerit ad exercendos actus justitiæ & pietatis, ac proinde operatus est justitiam? vel ut alii exponunt, id est, misericordiam & humanitatem.

6. Quotquot justitiæ rectitudinem ob oculos sibi propolitam habent, earum promissionum quas Deus præstitit, executionem suo tempore infallibiliter consequuntur, de quo Elisabeth à Maria certior facta fuit, quando Beata Virgo eam visitans dixit: Suscepit Israel puerum suum recordatus misericordie sue. Sicut locutus est ad Patres nostros Abraham & semini ejus. Quod S. Basilus exponens ait: Hoc enim implerit, quod Abraham promisit dicens: Quoniam benedicentur in semine tuo omnes cognationes terræ. Et S. Paulus expressè id ipsum confirmat dicens: Per fidem adepti sunt repromissionem. Deus Moysen & populum suum consolaturus, se eum à tot angustis & miseriis quibus in Ægypto tantum non opprimebatur, liberare velle promisit: Vidi afflictionem populi mei in Ægypto & clamorem ejus audiivi, propter duritiam eorum qui præsumunt operibus. Et sciens dolorem ejus, descendit ut liberem eum. Et educam de terra illa in terram bonam & spatiosam, in terram, quæ sicut lacte & melle. Duo illi promittit scilicet liberare eum ex Ægypto, & introducere in terram, quæ sicut lacte & melle. Et primum quidem consecuti sunt: Egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti. Secundum autem, quod à populo tantopere desiderabatur, expressè negavit prohibendo Moysi & Aaron, ne eum ullo modo in delitiosam terræ hujus fertilitatem introducerent: Non introduceis hos populos in terram quam dabo eis: vel quam promisi david. Circa quod causam investigare cuperem, D. Thomas nos doceat, quod Promissio Dei Heb. 7. efficax est, quia non desinit Deus in promissis. Verum tamen dicendum quod justè merebantur, ut

Forag. in
vita S.
Dominic.

Corn. à
Lap. ibid.

Luc. 1.

D. Basil.

in Car.

D. Thom.

in cap. 1.

Luc.

ad Heb. 11.

Exod. 3.

v. 8.

Num. 10.

v. 10.

D. Th. in

Epist. ad

Heb. c. 11.

Ve. 7.

Deus Terræ promissionis ingressum illis nequaquam indulgeret, siquidem tam Moyses, quam populus in fide titubauerunt. Neque enim persuadere sibi Moyses poterat, quod solo verbo è filice aquam elicere posset, prouti Deus promiserat, dicens : *Loquimini & illa dabit aquas* ? ac proinde bis eam virgâ percussit : *Percussit virgâ bis filicem*. Unde Chrysostomus : *Cum dubitatione quadam sermonibus suis admixta rupem percussit* : Populus item adeo incredulus erat, ut potius quidvis aliud credidisset, quam quod fidem adhiberet Deo promittenti è petra vivam aquam scaturiginem ? ac proinde Moyses acriter eum reprehendit, dicens : *Audite rebelles ac increduli &c.* Ob hos incredulitatis vel infidelitatis actus Deus adeo indignatus fuit, ut iis protinus terræ promissionis ingressum penitus interdiceret : *Quia non credidistis mihi, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis*. Displicet Deo fides infirma, & languida, propter quam non concessit Moysi ingressum in terram promissionis, nempe quia infirmâ fide aquam eduxit de petra. Ex promissionibus igitur à Deo datis, & à Sancto Dominico impetratis facillè cognosci potest fidem Sancti Patris fidei Moysi & populi sui prorsus fuisse contrariam. Porro quando mater S. Patris Joanna, una cum filiolulo Dominico Calatogo Missæ summa cum reverentia genuflexa intererat ? Sacerdos, cujus labia Spiritus Sanctus aperiebat, & movebat linguam, ad populum conversus, loco Dominus vobiscum Divino instinctu motus dixit : *Ecce mundi reparator*, quasi divinitus dicere voluisset ? Huic infantulo, cui nomen est Dominicus, Deus promittit mundi repositorem eum esse venturum. Nunc igitur, ô Auditores, videamus. *An adeptus sit repromissionem* ? Etenim præter mundum hunc terreum & materialem, duos alios mundos invenio. Unus est homo, qui dicitur *Micrococosmos*, id est, mundus parvus, de quo loquens Joannes Evangelista dixit : *Et mundus cum non cognovit*. Quoad hunc mundum Sanctus Dominicus promissionem obtinuit, quod illius esset reparator futurus, quando DEUS decreverat hunc mundum funditus exterminare, idque non per diluvia, ut olim, sed per tres flagittas fatales pestis, famis & belli, ob triagratissima peccata, superbiæ nimirum, avaritiæ & luxuriæ, quæ inter homines invaluerant : at verò Dominicus orationibus suis obtinuerat repromissionem, ut esset mundi hujus reparator, & una cum Beatissima Virgine eundem defende-

bat, itam Dei in pietatem commutans : *Videtur* *rosissimus Dominicus aliquando Christum tr-* *tum, & tres lanceas in manibus habentem, quib-* *universum mundum proferre, propter tria pec-* *ta, quæ in eo possimum grassabantur, videlicet su-* *perbiæ, avaritiæ, & luxuriæ, voluit, cum* *autem. Virgo Sanctissima filio suo gloriosum Domi-* *nicum obtulisset, cessavit Christi indignari.*

7. Secundus mundus mysticus est & spiritalis, scilicet Ecclesia. Hæc autem & speciem quæ Romæ præcipua est, & Lateranensis appellatur Innocentio III. coelitus in visione monstrata fuit, quasi præsentaneam tuam minuit, adeo etiam ut nullum ejus reparandæ superesse videretur remedium, id quod cordi Summi Pastificis magnam creavit molestiam, vetum etiam provio videt comparentem. Sanctum Dominicum, qui ruinis dorsum suum opponens lapsum protinus cohibuit & reparavit murorum. *Papa* *no se quâdam vidit in somnis Lateranensem Ec-* *clesiam ruinam minantem, & Dominicum hu-* *meris suppositis casuram illam fabricam sustentem.* Optime igitur in sacro altari vaticinatus est Sacerdos ille & Dei minister, dum ait : *Ecce man-* *di (id est, Ecclesiastici) reparator. Et adeptus est re-* *promissionem.* Mundus Ecclesiasticus ex duodecim lapidibus seu petris Apostolicis ædificatus fuit, quorum tres minitabantur ruinam : nam Petrus negavit, Thomas infidelis extitit & Judas traditor fuit : *Ecce Dominicus mundi repara-* *tor* ? Siquidem loco Petri negantis, Petrum Matyrem substituit, qui Symbolum Apostolorum Credo proprio sanguine in terram scribens, confessus Deum, se declaravit fidelem. In vicem Thomæ qui infidelis erat, Thomam Doctorem Angelicum substituit, qui per insignem Theologiam suam fidem corroboravit & stabilivit. Loco Judæ qui rapta fidelitate Dominum suum tanquam proditor tradidit, Dominicus fidei prodigium subintrat. *Ecce tibi igitur egregium mundi Ecclesiastici repositorem : Ecce mundi reparator : Ecce repromissionem adeptus est.* Uirgeatus Dei filius fidelibus suis quondam se ab æterno Patre omnia impetratum promiserat, quæcunque peterent : *Si quid peteritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Petite & accipietis.* Hæc promissio nulli adeo perfecte adimpleta fuit in omnibus & per omnia, sicut S. Dominico, prout ipsemet Superiori cuidam ex Ordine Cisterciensi revelavit, se nunquam gratiam aliquam à Deo petiisse, quam non impetravit. *De* *Confiteor hoc tibi, me nunquam aliquid in hac vita*

Nam. 20.
v. 8.

Ibid. v. 11.

Chrysost.
in Psal.

Ioan. de
Pineda.
Tom. 5.
s. 40. in
Eccel. Ca-
chol. 1087
n. 7.

Apud
Malvend.
in Chron.
Ord.
Præd.

Ioan. c. 1.

non postulasse, quod non pro voto impetraverim. Unde quando S. Paulus scribit: *Adepi sunt re-promissiones*, id ipsum S. Dominico potius adaptatur, quam Abraham, David, vel aliis veteris Testamenti: *Per fidem adeptus est re-promissiones*. O prodigiosam Domini fidem! O Dominicum fidei prodigium.

8. Scio equidem multos fuisse qui virtute maximæ Rdei, qua fuerunt præditi, feras superarunt, devorantia Leonum ora occluserunt, uti fecit Daniel, alii eadem dilacerarunt, ut David & Samson, id quod Apostolus insinuare voluit, quando dixit: *Per fidem obtulerunt ora Leonum*. At vero S. Dominicus per fidem Leones vixit longe ferociore: Magnum quidem & heroicum opus est similitudinem ferarum robur & fortitudinem superare: Longe tamen excellentius opus est Hæreticorum voluntatem reprimere, contra quam nulla fortitudo prævalet, utpote qui nullam rationem admittunt, vel audire volunt, veritatem abhorrent. Unde Redemptor noster fidelibus suis hanc prohibitionem fecit: *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua*. Quidnam per dexteram & sinistram intelligi debeat Theoph. Antioch. declarat: *Dextera significat Christianos, colentes Christum, sedentem ad dexteram Patris, per sinistram vero Hæreticos indicat*. Per illam igitur prohibitionem dicere volebat, Catholicum & hæreticum adeo procul à se invicem remotos esse debere, ut unus nesciat quid faciat alter. Hoc monitum Spiritus sancti patiter dedit Paulo & Timotheo, quando in partes Phrygiæ & Galatiæ Evangelium prædicaturi commigrabant, tunc enim per expressam prohibitionem moniti fuerunt, ut nullo modo ad evangelizandum in Asiam abirent: *Transiunt Phrygiam & Galatiam regionem vetati sunt à Spiritu sancto loqui verbum Dei in Asia*. Rationem autem ejus tradit Occumenius: *In Asia & Bythinia vetat Spiritus ne verbum diffaminent Apostoli, præcisus hæresim eorum*. Cumque Paulus & Barnabas aliquando conarentur in hac plebe aliquamdiu commorari, & Christi Evangelium iisdem prædicare, ipsi mox ut de ipsis præsentibus facti fuerunt certiores: *Excitaverunt persecutionem in eos, & eiecerunt eos de finibus suis*. Quid igitur tunc sancti Discipuli fecerunt? At illi excusso pulvere pedum in eos venerunt Iconium. Non solum ab iis recesserunt, verum etiam ne quidem calcementis adherentem pulverem ipsorum sustinere poterant. Unde idemmet Occumenius ait: (Neque enim Domi-

nus discipulos vult habere pulverem pedibus adherentem à terra impiorum hominum (id est, hæreticorum) ut per hoc ostenderent se nihil asserere ab incredulis.) Ab hac igitur pessima generatione Catholicus procul esse debet remotus & alienus. (Quia, ut S. Leo ait, Hæretici humiliter itrepunt, blande capiunt, molliter ligant, latenter occidunt.) Et tamen S. Dominicus decem annos continuos cum hæreticis habitavit, sed sicut Daniel inter Leones. Et quomodo timere poterat ne fides sua aliqua ratione contaminaretur, si ipse verum aliquod fidei prodigium erat? Imo horum Leonum ora concludit, id est, eos silere & obmutescere fecit, vincendo & convincendo illos: *Securipugnant quos fides armat*. Fuit igitur S. Dominicus unus & quidem præcipuus eorum, qui *Obmutaverunt ora Leonum*.

9. Veruntamen S. Thomas per hosce Leones, non Leones sylvarum, sed infernales Leones intelligit: *Per Leonem spiritualiter intelligitur Diabolus*, hunc enim S. Petrus hoc nomine appellat: *Adversarius vester Diabolus*, tanquam Leo rugiens etc. Qui ergo insultus ejus reprimat, os Leonum obturat. Quoties Sanctus noster cum hisce ferocissimis Leonibus dimicavit, illorumque rabiem repressit? Porro Dæmon Novitium quendam qui nominabatur Didacus infestabat, ut relicto habitu rediret ad sæculum, cujuscumque tentationem advertebat S. Dominicus eandem liberavit, ac demum monialibus S. Sixti postea facere dixit, se canis officium expleisse, ovem è lupi dentibus liberando. *Insultus ejus reprimat*. Bononiæ alius quidam Religiosus *A Diabolo arripitur*. Sanctus autem Pater Dominicus, eidem ut Religiosum illum liberum dimitteret, præcepit, *Et exire compulsus est*. Præterea tentator infernalis, ut S. Pater prædicante, fructum verbi Dei impediret, pectus foeminae cujusdam possidere cepit, totumque auditorium vocibus & clamoribus suis turbare? Sanctus autem non solum os ei reclusit, faciendo ut obmutesceret: [Obmutavit os Leonis: sed & insultus ejus depreffit.] Sanctus Patriarcha integra quadragesima in pane & aqua jejunavit, disciplinas quotidie acerrimas fecit, super nudum humum dormivit, Dominumque rogavit ut novem Matronas nobiles hæresi quoque infectas è manibus Leonis infernalis erigeret, id quod ei feliciter successit? Nam (viderunt ipsæ Thom. de foeminae, quomodo ab eis recederet horribilis Truf. Dæmon, qui eas captivas tenebat, & in servitutum

Serm. 5.
de jejun.
decim.
mensis.

Eman.
Nax. in
c. 18. l. 3.
sue v. 3.

cap. 4.

1. Petr. 5.
D. Th. 1. b.
lect. 7.

Thom. de
Truf.

tem suam redactas.) Insuper misera quædam creatura à septem Dæmoniis torquebatur, sed à sancto Patriarcha per signum Crucis & invocatum Jesu nomen *Statim mulier liberata est.* Alii denique similes eventus ignameti leguntur, quos fastidii vitandi causa libens prætereo. Illud duntaxat ad memoriam vobis revocans,

Idem ib.

quod Salvator noster Petro aliisque discipulis suis dixit: *Ecce Sathanas expetit vos, ut cribraret sicut triticum.* Luc. 22. Id est, ut Beda exponit: *Expetit vos tentare, & velut qui triticum purgat ventilando concutere.* Verum macte

Beda in Cat.

D. Th. ib.

sis animo ô Petre & noli timere, nam Patrem æternum ego rogavi, ut fides in te conservetur: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* Luc. 22. Volens eadem demonstrare, quod cum fide armatus sit, timere nequaquam debeat, si quidem superatus sit omnes insultus & dissipatus omnes Sathanæ technas: (Nam et si paululum agitando sis (inquit Theophilus Antiochenus) habes tamen reconditum semen fidei.) Cum igitur magnus Patriarcha toties cum Dæmone dimicaverit, eumque semper vicerit, & in turpem fugam abegerit, facile hinc est devenerit in cognitionem excellentissimæ Fidei suæ, atque concludere ipsum fuisse admirandum ipsiusmet fidei prodigium.

Theoph. Antioch. in Cat.

D. Th. ib.

10. Nemo est, ô Auditores, qui ignis violentiæ resistere valeat, nisi fidei armis sese communiat, prout multi fecerunt, & præcipue tres pueri in Babylonicæ fornacis flammis conjecti, qui ut dicit Apostolus: *Per fidem extinxerunt impetum ignis.* Hebr. 11. Circa quæ verba observat Theophylactus: quod *Non dicitur extinxerunt ignem, sed vim ignis quod majus est, id est nimis violentam ignis activitatem.* Sic Cæcilianus: *Impetum, id est, potentiam ignis.* Hæc quoque specimina Fides S. Dominici edidit, quæ si placet audire. Cum enim sanctus vir Dei una cum Episcopo Oxoniensi, ob quædam negotia Alphonsi Regis Castiliæ esset Tholosæ, nunquam cessavit sese totum extirpandæ hæresi Albigenis impendere, qui cum in fallitate sua pertinaces essent, præcedentes S. Dominicum non vete se errare, proposuit illis S. Dominicus ut in medio publicæ plateæ ignis quidam accenderetur luculentus, in eumque tam S. Dominicus, quam ipsi hæretici Albigenes libros suos conjicerent, quibus utriusque partis doctrina contineretur, demum vero ea doctrina probaretur utriusque tanquam veritati consentanea, quæ contineretur in libris iis,

Theodor. ibid.

Cæc. ib.

qui in medio flammarum incombustis remanerent & illæsi: alia vero quæ in libris memoratis fuisset conscripta, tanquam falsa & erronea condemnaretur ab omnibus. Dictum, factum. Sed quid demum accidit? Libri Albigenis facti sunt in eam flammam, Dominici vero libri protius transierunt in mediū æque illæsi. (Cum ergo hæreticorum libri facile flammam comburentur, producit sanctissimus Dominici Codex illæsus & incombustus.) Alia quidam vice propositiones quasdam Theologicas atque Catholicas in chartam conscribit, easque Albigenis transmittit, tanquam veritatem certissimam & infallibilem in se continentes, eoque insuper provocat, ut si quid habent quod in contrarium opponant, actuum ipsam ipso compareant, futurum enim, ut omnem iis daturus sit satisfactionem. Unus autem illorum receptam hanc chartam in ignem projici jussit, nec alio illam honore est dignatus. Ignis autem, haud secus ac si activitatem omnino mortificasset vel perdidisset, nullam chartæ huic nocuentum attulit. Ter enim ab illis in ignem fuit injecta, & semper incombusta penitus ab igne resistit. Quid hic vobis, ô Auditores, dicendum videtur? nunquid Deus in Dominico ratificat id quod Apostolus affirmat: *Per fidem extinxerunt impetum ignis?*

11. Etiam tam ignis quam aqua certant ad hoc contendere videntur, ut sanctum Patriarcham tanquam verum fidei prodigium præconizent: Idque non solum per hoc quod cum quinquaginta Anglicani essent in mari submersi, Dominicus mari præcepit, ut eos vivos & sanos restitueret, factumque sit protinus ut *Incolantes ad terram pervenirent.* Neque per hoc tantum, quod ipso iter agente cum sociis, factum sit quod pluvia eum habuerit sancti Patris respectum & reverentiam, ut nec ipsum nec itineris sui comitem secum ambulantes madefaceret, sed procul cubitis ab ipso in terram dilaberetur (In itinere positus, dum pro vi gravis pluviae inundatio fieret, a se & a sociis Episcopi in brem signis Crucis repulsi.) Sed quod ipsi Episcopi tammer admirationem obstupescere faciunt, quod cum in itinere quodam Tholosæ vellet constitutus, & ad flumen transiret, nonnulli libri sui in eum ceciderint, quos adhibita quavis diligentia recuperare non potuerunt: vehementer quidem librorum jactura ei displicuit, veruntamen iter suum strenue est prosecutus. Elapso autem triduo nonnulli præcon-

res partim hamo, partim verò reti, sancti viri libros extraxerunt, omnesque siccos, & ne vel minimum madidos, vel contaminatos, imò in tam pulchro ordine dispositos invenerunt, ac si summa cum diligentia in serinio quodam fuissent conservati. (Triduo post piscator quidam dum se magnum cepisse piscem putat, sic eos de aqua eduxit, ut ne vestigium quidem humoris appateret? & videtur non ex fundo fluminis sed ex serinio vel Bibliotheca prolari.) Mira profectò res! Aqua hosc sancti viri libros non audeat offendere, suamque adiuvit humilitatem & naturalem malefaciendi proprietatem, ut verificaretur quod non solum doctrina & libri Dominici extinxerunt impetum ignis? Verum etiam suam humectandi activitatem aquæ ademerunt. Notate igitur. Doctrina & libri sancti huius viri, transeunt per ignem & non comburantur: item per aquas, & non madescunt. Unde doctrina ejus supra fidem orthodoxam fundata ab his elementis adeò canonizata fuit, ut sancti Patriarcha dicere potuisset: Transivi per ignem & aquam. Verum enim verò ad aquam pervenimus, quæ ut Propheta dicit: Non potest transvadari? idè quæ non datur ad ulteriorem processum, cum eam Dominicum fidei prodigium esse demonstratum, de eo nihil insuper dicendum restat. Unde gressum orationis sistens, hic nonnihil quiesco.

PARS SECUNDA.

11. Sanctus Paulus loco supra citato plura alia virtute fidei à servis Dei patrata prodigia prosequitur dicens: *Effugerunt aciem gladii, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum.* Ad Heb. 11. Omnes autem actiones illæ sunt actus fortitudinis ex fidei calore à servis Dei elicitæ, omnes in Abrahæ Patriarcha præcipue verificari reperiuntur. Hic namque in præliis insuperabilis erat, nunquam enim se alicui certamini commisisse legitur, quin inimicos suos in fugam egerit, & victor gloriosus evaserit. Ex omnibus tamen militaribus actionibus per ipsum patratis, una est quam præcipue admittit. Quatuor enim Reges, id est, Chodorlaimor Rex Elamitarum, Thadal Rex Gentium, Amrophel Rex Sennaar. & Arioth Rex Ponti, in prælium egressi sunt adversum quinque Reges potentissimos Sodomæ, Gamorhæ, Adama, Saboim, & Bale: *Quatuor Reges adversus quinque.* G. 14. v. 8. Et hi quinque a Paelisti Sancti viri.

quatuor aliis superati & profligati fuere. Abraham arreptis adversum victorem armis, solus cum tuumtrecentorum decem & octo militum eis obviam processit, eosque diutius pugnando vicit, & dissipavit: *Druxit socis irruis super eos nocte, percussitque eos, & persecutus est eos usque Hobam & Phoenicem, quæ est ad Lavam Damasci.* Genel. ibid. O generosum Abrahamum! O vectorem gloriosum pro meritis suis nunquam satis celebratum! Quomodo enim cum tam paucis militibus, adversus quatuor copiosos numerososque exercitus prævalere potuit: Fortè aliquo fuit ingenioso & militari stratagemate usus? *Sisti quatuor in fugam verterunt alios quinque & diripuerunt substantiam eorum, quomodo ergo unus Abraham cum aliquibus solum vernaculis victor evasit?* Respondet S. Ambrosius ipsum victoriam illam virtute fidei obtinuisse: *Fide magis quam virtute militum quasi solere victoriam: Nam & de Fide in Abraham trecentos decem & octo duxit ad bellum, & ex innumeris trophæa hostibus reportavit.* Quæ ratione sapiens illa mulier Judith ab Holopherne totius exercitus Assyriorum Generali Duce victoriæ palmam fidei virtute reportavit. (Vide belligerantes viros femina docuit vincendi artes triumphandi dotes.) Sed qua ratione? (Fide vincere, religione triumphare.) Quibus mediis David horrendum & formidabilem illum gygantem deterruit? Dicat idipsum ipsemet victor per Chrysostomi authenticam sententiam: *Ipsæ armorum virtutis silens pugnam accessit, David autem fide.* Quæ arte Ezechias Rex ab exercitu Sennacherib excentum octoginta quinque mille militibus constante circumquaque obsessus, cum minus mille bellatoribus sese defendit? Dicat idipsum S. Paulinus

Nulla fides armata Deo, fideique rigore
Fortior Ezechias paucis quam millibus ille S. Felicit
Sennacherim cuius Babylon & optima Ni-
nive
Regnum erat.

13. Cum igitur Hebræi tantos habuerint animos, tamque præclaras obtinuerint victorias per Fidem quam habuerunt in Messiam venturum, quid dicemus patrassè S. Dominicum qui in Fide Evangelica admirandum quoddam fuit prodigium? Ingressus est S. Pater Romæ Basilicam S. Petri, ut orationem suam ad Deum funde-

Joseph. de
la Zerda
in c. 16.
Jud. v. 1.
n. 2.

D. Chrys.
t. 1. hom.
46. in c.
2. Gen.

D. Paul.
in Nat.
S. Felicit
Natalis.

Pp

funde-

Thom. de
Truf. in
vita ejus.

funderet, eo fine ut Deus mentem suam illa-
minaret & dirigeret in iis quæ ad maiorem Dei
gloriam, animatumque salutem facturus erat.
Ecce apparent coram ipso duo gloriosi A-
postoli Petrus & Paulus, quorum ille ei bacu-
lum præsentat, ac si ipsum Altissimi Dei nomi-
ne Generalem sanctæ Ecclesiæ Ducem creare
voluisset, alter verò librum ei porrexit, ad hoc
ut fideatmatus, doctrinæ Evangelicæ gladio
adversus Hæreticos, & contra vitia prædicando
dimicaret, dicens ei: *Vade & concionare, nam ad
hoc ministerium divinitus es electus.* Ehem cum
quanto fervore munus istud exercuit? Quan-
ta cum animi fortitudine & cum quam intrep-
do corde sese certaminibus & præliis hisce in-
gessit? Longam quidem multorum seriem re-
censere possem, verumtamen unicum duntaxat
vobis ut sufficiat desidero, quod nihilo inferius
illis erit, quæ ab Abrahamo, Iuditha, & Davide
fuerit patrata. Comes quidem Gallus, cui no-
men erat Simon Monfortius modicum quen-
dam bis millium Catholicorum militum exer-
citus in ordinem dirigit, & Hæreticorum ex-
ercitui, qui numerum centenorum militum
facile superabat, obviam procedit. Sanctus au-
tem Pater dicti Comitatus lateri assistens, Cruci-
fixumque in dextera sua tenens, cunctos Ca-
tholicos hortabatur ad generosè pugnandum.
Castrametantur itaque ambo exercitus, con-
grediuntur, pugnando utrimque pro viribus
urgent, Dominicus inimicorum sagittas & gla-
dios nihil timens omnes Catholicos tanquam
Dux impetrentis præcedit, Crucifixum dex-
tera sua in altum sublevar, omnesque ad fun-
dendum pro fide sanguinem animosè & effica-
citer hortatur, siquidem effusus hic sanguis
moneret loco futurus sit, quo æternam sibi
gloriam comparate possent. Monet insupe-
ne ad præsentis vitæ iacturam respiciant, quin po-
tius sterneret sibi persuadeant, se per hanc sibi
comparaturos esse immortalitatem. Interim
verò persæpe in Crucifixum & Dominicum in-
tegrum quidem evolvant inimicorum sagittarum
exercitus, sed nec uni vel alteri appropinquant,
minus eosdem offendunt vel lædunt. Imò evi-
brata ab inimicis sagittæ Catholicis faventes in
dammum retorquebantur Hæreticorum: [Ze-
lo fidei Catholice inflammatus, inermis inter
densissimos sagittarum telorumque imbres.
Crucifixum præferens nullum accepit aut vul-
nus, aut damnum.] Ut postquam diu utrimque

20v. aut
An. Chr.
1215-21.

dimicatum fuisset, hic tandem pugna cunctis
fuit, quod scilicet viginti millia Hæreticorum in
ipso certaminis loco cæsa fuerint, reliqui verò
in turpem & irreparabilem fugam fuerint abi-
i, fuerintque bis mille Catholicis adversum cer-
tum Hæreticorum millia gloriosi victores. Cum
igitur Dominicus liberaverit Catholicos, qui
Effugerunt aciem gladii, fortis facti sunt in bello,
Castra verterunt exterorum? Hæcque omnia
præstiterit in virtute fidei, quis illi non ac-
timabit eum fuisse ejusdem fidei adiutorem
prodigium? Etenim Comitatus Monfortii cer-
tus nunquam tam glorioso exitu fuisset coro-
natus, nisi Sanctus noster, tanquam sanctæ Ec-
clesiæ Dux generalis suum quoque contulisset
subsidium. Quomodo enim duo millia cer-
tum millibus prævalere poterant? Viri quæ-
ones Catholicis in nihilum fuissent redacti, in
virtute fidei S. Dominici fuisset confecti,
prout S. scribit Apostolus: *Convalescent de
infirmis, id est, uti Chrysostomus & Hiero-
explicat: Ex imbecillitate facti sunt fortes: Ca-
jecerant: Ex imbecillibus facti sunt potentes. Alii:
Ut ex infirmis & timidis, fierent fortes, valde &
audaces: prout in supradicta fictione accidit.*

14. Per fidem convalescent de infirmis.
S. Lucas refert quod tempore Elia Prophetæ,
multi fuerint inter Israelitas leprosi, nec tamen
ullus eorum mundatus aut sanatus fuit, præ-
terquam Naaman Syrus. Multi leprosi erant in
Israel sub Eliseo Propheta, & nemo eorum mun-
datus est nisi Naaman Syrus. Luc. 4. Cura-
tem solus Naaman adeo fortunatus fuit: Ubi
ex ancillis Hebræis Naamani Duci dixerat, in-
ter Israelitas adesse Eliseum magnum Deiser-
vum, qui in corporibus omnis generis in no-
mini Domini fugaret infirmitates, curis subi-
tò fidem adhibuit? unde quia ipse solus fidelem
habuit, ille quoque solus à lepra liberatus fuit,
non verò alii: [Hic ex ancillis Hebræis ore
audivit Summi Dei Prophetam Eliseum esse in
Israel, qui in nomine Domini eliminabat cuc-
ctos, & statim non dubitavit fore, quod à ma-
gno Deo Israel per Prophetas suos sanus veni-
ret.] Verbum Dei incarnatum servi illius Evan-
gelici infirmitatem percipiens, statim promptè
se obtulit ad abeundum ut curaret illum: Ego
veniam & curabo eum. Matth. 8. Subjungit au-
tem Sacra textus, quod in eodem momento
temporis, absque eo ut in domum infirmi de-
scenderet, ei sanitatem restituerit: Et sanatus est
ille.

puer in illa hora. Idem ibid. Ex quo autem Christus se in domum infirmi ad eum sanandum abiturum promiserat, cur non vadit eo, sed in eodem loco ubi promittit, infirmum quoque a morbo suo liberum reddit? Fides quam infirmi Dominus in Christum habuit, meruit, ut Filius Dei ante tempus ejus concessioni determinatum, gratiam haec illi praeferret. Unde Rabanus: [Quod si dicat: secundum mensuram fidei, meretur tibi & ista gratia.] Si fides mensura est gratiarum in ordine ad infirmitates, evidenter hinc colligi poterit Dominicum illustre fuisse fidei prodigium. Vir quidam duplici infirmitate octodecim annos oppressus languidus & cæcus, ad Dominici confugit auxilium. Et convalescit de infirmitate. Bononiæ adolescens quidam scholaris ob dolores quos ex genu & renibus suis continuò patiebatur immobiliter affixus erat lecto, qui à S. Dominico subsidium postulavit. *Et convalescit de infirmitate.* Juvenula quædam in Sicilia calculi doloribus affecta, & à Medicis desperata, ad opem S. Dominici recurrit. *Et convalescit de infirmitate.* In Pedimontio Hydropicus quidam jam jam moriturus, gratiam sibi à S. Dominico fieri poposcit. *Et convalescit de infirmitate.* In Monasterio Maddensi Montalis quædam Tripolis nominata per quinque menses continuos vehementibus doloribus cruciata fuit, Dominicus autem, cui ipsa magna fide devota erat opportunum ei attulit remedium. *Et convalescit de infirmitate.* Duæ mulieres erant, quarum una in peccato suo apostema quoddam habebat adeò putridum, ut vermes secatirent, & intolerabilem astantibus afflaret foetorem: altera verò brachium habebat ex pestifera Cancrena penitus consumptum, ambæ confugerunt ad S. Dominici patrocinium: *Et convalescerunt de infirmitate.* Denique Contulie cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, mutis loquelam, leprosis salutem, mortuorum ad vitam ejus suffragantibus meritis revocavit. Hæcque omnia in virtute fidei suæ semper & ubique præstavit.

15. Mortuos ad vitam revocavit. Porro mors & vita sancto hæc Patriarchæ certatim obediunt: Illa fugiendo, ipsam experientia comprobantes, quod *Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos.* Scio equidem quod Nabuchodonosor ob culpam suam gravitatem & enormitatem à Deo atrociter fuerit castigatus, dum eum in bestiam quandam degenerare fecit, adeò ut relicta propria Regia sua in sylvis

cum feris habitare debuerit, de quo S. Paulinus dixit: *Corporis specie transivit in belluam, qui non solum à Regni suis, sed etiam à sensibus exulabat humanis, coma tristi Leonem, unguibus vul-turem, sensu & patibulo bovem referens: ut unus tantum bellua similitudinem ferret in partem, qui multarum similis fuisset in moribus.* Postea verò per unicum actum fidei, quem in Deum habuit, Deo complacuit ipsum primitivo statui suo de-nudò restituere: *Intellecto tamen tandem Deo, & sensui reformato & regno, factus est ipse nobis in exemplar fidei.* Magna profectò fuit in hoc Rege fidei virtus, quod esse & vitam hominis recuperavit, sed secundum quid, siquidem antecesserit etiam homo fuerat. Dominicus autem per fidem suam mortuos suscitans dabat iidem Deo ad concedente esse & vitam simpliciter. In Nabuchodonosore duæ partes substantiales, corpus scilicet & anima unita erant: In mortuis autem ambæ hæ partes sunt sepestrate. Fides Nabuchodonosoris operata est solum in uno, Dominici autem circa multos, & in multis virtutem suam manifestavit. Matronæ ejusdem Nobilis filius Romæ mortuus erat, Dominicus autem plorantis matris pietate commotus eundem in Dei nomine resuscitavit. *Et accepit mulier de resurrectione mortuum suum.* In eadem Civitate Architectus quidam è culmine fabricæ cujusdam, quam pro erectione Monasterii exstruebat, dilapsus à collabescente post ipsum muro, ossibus ejus contractis, omnibusque membris conquassatis oppressus est, mox autem propter filiorum afflictionem ad pietatem commotus Dormitens, orationem ad DEUM effudit, vitæ fidei suæ virtute eundem vitæ sanum & salvum restituit. *Et acceperunt filii de resurrectione mortuum suum.* Nepos Cardinalis Stephani Fallanova cum vitæ jactura ex eoque decidit, Dominicus cum viva fide orationem ad Deum fundit, eumque liberum ab omni offensa resuscitat, omnibus circumstantibus præ admirationis magnitudine attonitis. *Et acceperunt de resurrectione mortuum suum.* Juvenis quidam piscando in flumen cadit, ac deinde mortuus ad litus appellere, cernitur: Mater afflictæ & desolata ad sanctitatem servi DEI recurrit, qui eum per brachium quoddam adprehendens, è mortis manibus eripit, & vitæ restituit: *Et accepit mulier de resurrectione mortuum suum.* Nobilis quidam una cum conjuge sua & filio ex Ungaria peregrinatur ad visitandas S. Patris Trus. reli-

D. Paul.
Epist. 4.
ad Severi
T. 5. Bibl.
SS. PP.

Thom.
Trus.
reli.

*Iacob. de
Porag. ib.*

reliquias, vix autem Bononiam appulerunt, cum ecce filius gravi quadam infirmitate oppressus mortuus est. Parentes moesti & dolentes filii cadaverante arcam S. Dominici deferunt dicentes. Huc venimus gaudentes & læti, ut te visitaremus, jam verò filio nostro orbatoplangent & dolentes redire cogimur. In societate filii hucalacres venimus, nunc grata ejus societate destituti tristamur: Redde igitur nobis o gloriosè Patriarcha, vivam cordis nostri lætitiā & unicum solatium. Dumque in hæc verba loquerentur, redeunt paulatim in exsiccatis filiipectus vitales spiritus, & parentes cum gaudio recipiunt filium resuscitatum. Et acceperunt Genitores de resurrectione mortuorum suum.

*D. Antonin. in lect.
off. S. Dom.*

16. Etenim ex quo mors vitæ nostræ terminus est, sit pariter finis hujus mei discursus, prætereundo igitur quod *Maximis vivens & post mortem miraculis fulserit*, silebo quod dum ab Hæreticis quibusdam siccatis in solitudinem quandam perductus esset, iis sibi mortem minantibus dixerit, majorem se ab iis gratiam non posse recipere, quam sibi ab iis pro amore Dei pati cogetur martirium. Præterea quod sæpe sæpius ad eum modum quo Redemptor noster ingressus fuerit jam in Ecclesiam, mox in Monasterium *Ianus clausis, Maximis vivens & post mortem miraculis fulsit*. On itam quod Bononiæ juvenis quidam lascivus & dissolutus, dum S. Patris exoscularetur sacras manus, fragrantiam quandam perferens adeo suavem, ut protinus per eandem extincta in eo fuerit carnis petulantia, & sensualitatis ac libidinis incentive. *Maximis vivens & post mortem miraculis fulsit*. Non hic recensebo qualiter in Capitulo Generali Romæ celebrato quadraginta Religiosis omni vicius annona destitutis, iussu tamen suo mensæ jam præparatæ assidentibus, subito duo apparuerint Angeli in specie duorum elegantissimorum juvenum, canistris onusti rot panibus refertis quor illorum postulabat necessitas. *Maximis vivens & post mortem miraculis fulsit*. Præteribo quod dum vasa vinaria Monasterii yacua essent & ieania, à mi-

nistris à viro Sancto ad vinum inde depromendum ad ea missis vino reperta fuerint plena. *Maximis vivens & post mortem miraculis fulsit*. Dissimulabo eum dono prophetiæ claruisse, siquidem eventus futuros frequentissimè prædixit, nimirum quando Romæ pro Capiti celebratione in S. Sixti Monasterio quatuor adventissent religiosi, vaticinatus est duos in corpore, & duos in animo monituros. Similiter quando Tholosæ inter plures alios Hæreticos quidam flammis adjudicatus erat, pro collibando sollicitavit dicens eidem: *Scio quia bonus eris & sanctus. Maximis vivens & post mortem miraculis fulsit*. Lubeus præteribo quod eadem hora qua Dominicus ex hoc mundo migravit ad gloriam, ab Episcopo Bixienti vix fient duæ scalæ, quæ à terra ad cælum usque protendebantur, ut mundus sciret hæc illi præ Jacobo longè fortunatori, ab Angelis pariter & à Deo præparatas esse, ut post absolutum ioteris certamen, tanquam Generalis S. Ecclesiæ Dux una cum universa Prædicatorum militia ascendere ad cælum possit. *Maximis vivens & post mortem miraculis fulsit*. Silebo denique quicquid ulterius ad S. Patris laudem dici possit, cum totum id quicquid hætenus diximus, respectu eorum quæ insuper de eo recensere possent, nihil sit æstimandum. Mihi namque sufficit quod ipsum verum quoddam fidei prodigium fuisse declaratum? relinquendo Ecclesiæ plenum jus suas plenariè celebrandi glorias dicendo: Fuit vir planè Apostolicus, pastori ac spiritalis fidei culmen, Evangelii tuba. Orbis oculum, Christi lucerna, secundus præcursor, & magnus animarum Oeconemus, quem multiplices tantarum virtutum in cælo coronæ decorant.

* *
—

SERMO VIGESIMUS TERTIUS
IN FESTO
S. LAURENTII MARTYRIS.

Si transferis per ignem: flamma non nocebit tibi, & odor ignis non erit in te.

INVICUS Levita & Martyr Christi gloriosus Laurentius, nec flammam sentit, nec curat incendia, nec ardores quicquam aestimat. Imò carbones illi tota esse videntur, flammam suaves auræ, & floridus hortus ignita craticula. Unde Glibertus Abbas inquit: [De craticula vocatur ad hortum, & dum in craticula erat ab horto non aberat.] O prodigia! O miracula! [Beatus Laurentius craticulam supplicis, lectum quicquid putabat,] scribit Chrysologus. Obstupescit natura, & attonita haeret, credens singulare esse Phœnicis privilegium eidem soli de cælo concessum, quod penas suas per ignem renover, & de tempore triumphans rejuvenescat. Item quod nemo excepta Pyrausta & Salamandra, talem cum igne sympathiam habeat, ut ab eo minime lædi possit, quin potius per virtutem quandam incognitam, eidem possit resistere. Similiter quod solus Papylio ignem non timeat, sed potius vagabundus cum flamma ludere videatur, nihil aestimans quod sæpe asperè inde damnificetur. Ars quoque attonita remanet, vultumque suum verecundi ruboris latva obtegens, apprehendere nequit, fieri posse, ut licet ignis chalybem domet, ferri duritiem emolliat, scilicet in cineres & calcem vertat, imò ipsamet æra dominativa sua potentia liquefaciat, eidem tamen solus resistat Laurentius, ac proinde in mediis flammis intrepidum sese demonstrat. Atas in admirationem rapitur extimans, quod sæculis præteritis unice fuissent Portæ Romanæ, Perilli, & Carulli qui desperationis impulsibus agitati inter accensos carbonem suffocarentur. Nec alios quam Curtios fuisse, qui ut se patriæ redderent benevolos, in flammivomas sese voragines præcipitabant? Aut Mutios qui in veritatis contestationem in præsentia Porcenæ Regis dexteram suam in ignem constantissimè & pertinaciter ad combustionem

usque extendebant. Aut Enetos, Anchyses, Iulios, qui Trojana constanter pertransibant incendia. Aut solos fuisse Alexandri Ephæbos, qui quantumvis accensi carbonem manum concremarent, haud secus ac statua quædam ænea immobiles permanebant, cum tamen nunc videat Laurentium prunas non formidare, sed flammis potius constanter resistere. Gratia quoque præ nimio stupore semetipsam nequit capere sua videns renovari prodigiosa miracula, dum Laurentius veluti novellus robusto craticula ardet, & non consumitur aut combuitur, & ad Eliæ incitationem in curru igneo ad cælum ascendit: *Ianus tuas ingredi merni* Nec tamen vobis, o Auditores, imaginari debetis ignem Martyris nostri similem esse igni montis Chymaræ, qui cum sit exigua activitatis & potentia, per injectam terram aut fœnum extinguitur & suffocatur. Nec similis est igni, qui in Planitie Panor, Provincia Vocan, Jurisdictionis magni Cham nascitur, qui cum sit à frigore circumstantis aeris valde mortificatus, adeo est debilis, ut per experientiam comprobetur illum ad comburendum vel incinerandum alia esse inhabilem. Dissimilis quoque est ei, qui ut Aristoteles refert in Pitecuto reperitur, qui calorem habet ad calefaciendum, ad comburendum vero minime. Nec comparari potest cum igne fornacis Babylonicae, qui ut scribit Chrysostomus in Psalm. 96. *Sua natura ignis oblitus tam nihil nocuit, ut etiam capillum laconi valde obnoxium non offenderet.* Nec cum illo quem adolescentulus Helenus suo portabat in sinu, qui quasi teneræ illius infantiæ & innocentia vitæ aliquem derulisset respectum, illum lædere non audebat; Aut cum illo qui in attestacionem puritatis simplicii Episcopi activitatem suam amisit, adeo ut velineum quoddam velum quod ad unius continuæ horæ spatium in eo igne jacuerat, lædendi vim

Plin. l. 5.
c. 27.

Arist. de
mir. c. 35.

debat extrinsecus B. Laurentius Martyr tyranni
sevientis incendiis, sed majoris illum intrinsecus
Christi amor flamma torcebat. Adamas anima-
tus erat, qui setto rehebatur craticula, & Ty-
ranni ardenti flammæ: Nec ferro cessit, nec
flamma. Expertusque est speciale interni amo-
ris opus esse, quod in medio incendio posi-
tus flamma non nocuit ei, & odor ignis non fuit
in eo. O charitas tigrosa Laurentii, quæ nimis
dominativè flammam ausum novit retundere.

3. Valdè religiosa & devota fuit illa Rudol-
phi II. Imperatoris inventio, quando post de-
cretum & determinatum bellum adversus exer-
citum Ottomanicum vel Turcicum in vexil-
lis aureis fecit literis scribi, & in armis propriis
militumque suorum insculpi hoc verbum AD-
SIT: Nemo erat qui verbi illius mysterium pe-
netrare posset, nisi ipsemet conceptum suum
aliis Ducibus communicaret. Observate igitur,
inquit, quam libet huius verbi literam, singulæ
enim integram aliquam dictionem secum infe-
runt & exprimunt. *Auxilio D. Dei? S. Superabo?*
Imperatorem? T. Turcarum, etoque victor,
gloriosam de jurato Christiani nominis hos-
teportans victoriam, mihi à favonia Divini suc-
curtus & subsidii aura concessam. Laurentius
quoque dum cum flammis, craticula carnifici-
bus, atque Tyranno dimicaret, in patientiæ suæ
insignem idem verbum expressum habuisse vide-
tur AD-SIT. Et quidem si ejus intelligentiam pe-
netrare vobis sit animus, eandem à martyrium
crudele perpesso Laurentio interrogare, qui ta-
mentis ingentibus sit tormentis subiectus, verum-
tamen benevole, placide, atque benignè vobis
respondere non dedignabitur. *A amore D. Divi-
no S. Superabo. I. Ignem T. Tyranni.* Volens infer-
re, quod virtute divini amoris qui intus existe-
bat, constanter intentata sibi incendia sustine-
bat, victa crudelitate carnisicium, & Tyranni im-
pietate depressa. Rhen quam ingeniose veritas
ista à S. Maximo ratificatur & confirmatur, dum
ait: [O novum mirandumque certamen unius
ejusdemque viri. Et flammis corpus urebatur, &
ardentis fidei calore mens ignita fervebat. Ubi
ergo cor adest, flammam membra non sentit. Ubi
Christi ignis operatur, Diaboli necesse est
vincatur incendium? Et ubi Dei Spiritus fer-
vet, frigida sit flamma mortalium.]

4. Magnanimum se Martyr Christi exhibuit,
quando totam Decio Imperatore expresse con-
testatus est, seminas suas nequaquam formida-
re, nec tormenta sua exagrescere: *Non timeo tor-*

menta tua. Quis cor aliquod ita constans & in-
trepidum esse audiens non obstupescat? Et ta-
men in tota Roma nemo erat, qui illum prote-
geret, imò nullus erat, qui non omnem adhibe-
ret operam ad animum ejus deiciendum, & in-
cutiendam ei formidinem, & tamen ipse auda-
cter & generose protestatur: *Non timeo, non ti-
meo tormenta tua.* Cujus causam per eventum
aliquem ab opposito, qui in persona S. Petri Apo-
stoli accidit, investigare poterimus. Etenim san-
cti Patres causam examinant & motivum quod
Apostolorum Principem ad negandum Magi-
strum suum, nec non ad affirmandum medio ju-
ramento, quod eum non esset commoverit? *Nes-
cio quid dicis, non novi hominem illum.* Et tamen
Cæsaræ quæ est sub Jurisdictione Philippi, cū
tanquam verum Dei filium aperte confitetur di-
cens: *Tu es Christus filius Dei vivi.* In cæna quo-
que se promptum offert ad carceres & mortem
potius subeundam, quam ut Dominum suum
neget: *Tecum paratus sum in carcerem & in mor-
tem ire.* In horto Gethsemani etiam aprehensum
ensem in caput ejusdem impertinentis ministri
stringit, ei que auriculam amputare non dubitat.
*Simon ergo Petrus habens gladium, eduxit eum, &
percussit Pontificis servum.* Quomodo ergo postea
in atrio Pontificis animum & generositatē ami-
sit, & ex generoso Leone, timidulus & ignavus
factus est lepuleculus? Quenam est hæc muta-
tio? unde procedit? Num forte ex unius mulieris
alloquio? Non videtur id mihi verisimile, quod
si enim in horto impeterrita fronte turmis &
copiis armatis occurrere potuit, quomodo igitur
fieri poterit, quod ad unicum colloquium Petrus a-
trio in publico atrio habitum colloquium Petrus a-
trio vehementer instat folli à vento agitati tre-
mat? Respondent sancti Patres quod tam in Cæ-
sareæ, quam in cænaculo & horto vivebat in cor-
de Petri fervidus amor erga magistrum suum, ac
proinde timor eo subintrare non potuit, siqui-
dem locum illum à charitate occupatum inve-
nit, quæ foras mittit timorem. Ita Chrysosto-
mus: *Ita esset bult ut gladium evaginaverit.* In fu-
ga autem illa quam Petrus aggressus est, quan-
do relicto eo omnes fugerant charitatem amisit &
unde cor suum mane & vacuum, non invenit
quod subintranti timori resisteret. Fuitque timor
ille quo corripiebatur tantus, ut tandem sermo
unius vilis & oblectæ mulierculæ, ei terrorem
atque formidinem inieceret: *Et vilis puella mi-
nas non sustinet,* inquit Chrysost. ubi sup. Et S.
Remigius de omnibus discipulis ait: *In hoc facto*

In 3. respo-
2. No. 1.
ejusdem
festi.

Matth. 26

Matth. 16:

Luc. 22.

Joan. 18.

D. Chrys-
in Car.

D. Remig.
in c. 26.
Matth.

S. Aug. 1.
10. hom.
43. de Cac.

D. Max.
hom. de
S. Laur.

Gen. 49.
v. 14. Chis

demonstratur fragilitas Apostolorum, qui enim de amore fidei promiserunt se mori cum eo, nunc timore fugiunt, immemores suis promissionis. Et S. Augustinus in particulari de S. Petro loquens dicit: *Adignem statit Petrus & timore frigido congelavit*. At quid merito queri potest quodnam fuerit fundamentum illud cui innixus S. Laurentius, procul ab eo omni timore animosum & intrepidum se demonstravit, resistendo tormentis, incendia non curando, despiciendo carnifices, Tyrannos superando, adeo ut omnes illi illati dolores & poenae, nihil adversus illum potuerint prevalere? *Non timeo tormenta tua*. Etenim Auditores nullum erat huius rei aliud in S. Laurentio fundamentum, quam quod Laurentius multum fuerit dissimilis Petro, non enim amiserat amorem, nec insinuerat in eo charitas, qua foras mittit timorem: sed haec interiori pectoris sui accensa ardebat, adeo ut nec Decii mina, nec inflammantia craticulae incendia sufficere potuerint ad superandam mystici huius adamantis constantiam: *Nec ferro, nec flamma*. Expresse id ipsum S. Maximus asserit dicens: *Idem ferientissimum Martyrem incumbentium tormenta poenarum & javissimam persecutionis superare flamma non potuit, quia longe ardentius veritatis radiis mens eius accensa fervebat*.

s. Congregatis circa lectum moribundi Patris & Patriarchae Jacob duodecim filiis, qui libet eorum suam a Patre suo benedictionem accepit. Ex omnibus autem distributis benedictionibus, ea quae Iachar concetnebat, maximis fuit mysteriis repleta? Dicebat enim: *Iachar asinus fortis, accubans inter terminos? vidit requiem quod esset bona, & terram quod optima & supposuit humerum suum ad portandum*. Hebraeus legit: *Asinus offensus, quod est, plusquam fortis*, inquit Cajetanus & Perretius: [Offensus propter magnitudinem roboris corporei ad sustinendum.] Porro videtur mihi quod in hoc circa eventus Iachar, & exercitia quibus adhibendus erat, facto vaticinio aliqua implicetur contradictio. Primum enim sanctus Senecio dicit: [Vidit requiem, quod esset bona] Et postea subiungit: (Supposuit humerum suum ad portandum.) Velut septuaginta legunt: *Ad laborandum*. Quod si enim requiem bonam esse vidit, id est, cognovit, cur eandem recusavit? Quid refert illam tanquam bonam approbare, laudare & celebrare, postea vero ad labores se recipiendo eandem fugere? *Ad tolerandum duros & assiduos labores*, inquit Abulenensis? Quod

figitur quies bona est tam corpori quam animo, de laboribus omnino contrarium dici debet. Pro huiusce difficultatis intelligentia ad magnum Israelis Prophetam & Regem confugiamus, qui Deum cum populo Israelitico hoc modo loquentem introducit: *Laborem manuum tuarum, quia manducabis*. Sed quid hic Deus dicit? Ergone labores manducantur? nunquam simile quid auditum est: [Quid audio? inquit quidam ex Expositioribus] Quis credit manducandos labores? Fructus & laboribus provenientes manducandos esse, nemo non intelligit. Porro difficultas ista tanto magis augeatur, quanto difficilius intelligitur, quod docet Cajetanus Cap. 4 hoc loco, scilicet, per *ly labores* felicitates huius vitae a Deo genti Israelitarum promissas intelligi: (Matthea Psalmista est felicitas huius vitae, promissa populo Israelis in veteri Testamento) Felicitas omnem laborem excludit, econtra vero labor ne vel umbram aut velligium aliquod felicitatis in se continet, qua igitur ratione, ut cum quo fundamento dici poterit, quod labores & felicitates sunt idem. Adde insuper etiam nullus per supradictos labores commensibiliter intelligere fruitionem & visionem beatam, per quam sancti beatificantur in celis, quia sicut manducatio satiat appetitum, ita aeterna visio beatorum desiderium taliter satiat, ut nihil quod desiderare ulterius possit, amplius restet. [Sicut quod patitur sanatur, sic Dei fructus & visio nobis Deum qui summè unit, mentemque beati facit.] Idipsum Davidem de servis Dei dicere voluisse existimo, qui cum amore sint plenissimi, omnem laborem quem pro Dei amore sustinent, quandam beatitudinis speciem esse censent, & sicut cibi recreant dulcedine sua, confortant membra, & vires restaurant, ita alicui Dei servo, in cuius corde charitas ardet, idem faciunt labores, passionem, flammam & incendia externa, quae tolerant pro amore Dei cogitur. [Quanta recreant suavitatem cibi quibus vires reficiuntur, tantum afferunt & communicant suavitatem tolerati pro Dei & Sanctitatis amore labores durissimi.] Haec sunt benedictio a S. Patriarcha Iachar filio suo data: *Vidit quietem quod esset bona, supposuit humeros ad portandum, ad laborandum, aut tolerandos duos & assiduos labores* quibus ei prophetazabat, quod vita eius tradicenda esset continuo inter laborum disturbia, & sub molesta coelestis servitutis gravissimo pondere: *Faciunt tibi tribus servium*. Veruntamen consolare & dicit

mi (ita enim videor mihi audire Patriarcham solati adferendi causâ filium suum alloquentem) si enim in pectore tuo arserit amor Divinus? labor tibi requies, passio voluptas, & amaritudo dulcedo esse videbitur. Eundem quoque finem habent omnia tormenta & molestiæ quæ à Tyrannis humeris imponuntur eorum qui Deum ardentè amant: Carcer enim illis esse videtur libertas, fœra lapidissima fœcula, minæ blanditiæ, labor requies, accensa incendia, horri delictiosi, carbonēs igniti suavisissimi flores (Hæc prophetia de tribu Machab pulchrè aptari potest ad virum iustum. Qui fortis est ad toleranda mala multa & ardua, nullum detrectat laborem, nullum periculum recusat, nihil sibi grave & acerbum intolerandum ducit. Et S. Hilarius magis fœsate subiungit dicens: *Sancti nunquam dulcius requiescunt, quam dum laboribus fatigantur.* An hoc verificetur in S. Laurentio facillè colligi potest ex iis verbis, quibus Tyranno dicebat: *Non timeo tormenta tua? nec non ex eo quod dum in craticula constitutus, & flammis undique cinctus esset, visum fuerit ei se jam unum pedem intulisse in paradysum, unde dicebat: Gratias tibi ago Domine quia januas tuas ingredi merui.* Et ratio est quia intus existens, id est, amor Divinus, prohibebat extraneum. Unde S. Augustinus dicit: *Ardebat extrinsecus B. Laurentius Martyr, tyranni faventis incendiis, sed major illum intrinsecus Christi amoris flamma torrebat.*

6. Jacob cum Laban sermocinatus Filiam huius Rachelem ab eo in uxorem sibi dari poscebat, ut autem eum facilius in suum intentum condescendere faceret, obtulit sponte propriâ septennalis servitutis molestiis atque laboribus in domo sua se subicere: *Serviam tibi pro Rachel filia tua minore septem annis.* Laban pactum acceptat, Jacob autem in servitutem Labanis se recipiens, incipit labores. Terminato autem tempore Jacob septennium istud sibi non cucurisse, sed quavis voluerit citius volasse dicebat, adeo ut septem anni sibi vix septem dierum spatium fecisse crederet: *Videbantur illi pauci dies.* Sed quâ ratione id verum esse potest. Nunquid enim quisquis finem aliquem vehementer desideratum se assecuturum sperat, ei quilibet dies integer annus, & quilibet annus sæculum quoddam esse videtur? Pro majori evidentia & claritate huius supponamus quod Papa Prælato alicui Porpuram promittat, huic utique quavis hora mille annorum spatium facere videbitur, donec

Pactis Sanctorum.

promotio Cardinalium instituitur, credet omnino tempus alis, quibus volare solebat, depositis, pedes sibi plumbeos assumpsisse, ob tarditatem quâ sibi labi videtur, & cor suum à spe quæ quotidie differtur & procrastinatur, sibi transigi & vulnerari existimat: Juxta illud: *Spes quæ differtur affligit animam.* Quomodo igitur Jacobo videbantur dies pauci? Ergone lapideus erat, quod laborum non senserit molestias, quos duræ servitutis intolerabile jugum secum adferret? Enim verò dum mente mea laboro pro penetranda hujusce difficultatis causâ, alia mihi & nova oboritur in mente difficultas eundem Jacobum concernens. Hic namque in terram Orientalem, & particulatè in quandam ejus planitiem armentis totaliter plenam eo fine adveniens, ut pecoribus potum daret ex puteo quodam in medio planitie illius situato & potè puteus ille clausus erat, & magno quodam valdeque ponderoso lapide coopertus, ac proinde ad puteum illum præstolabatur, donec omnes pastores ibidem appellerent, & simul congregati vires suas omnes ad levandum lapidem illum conjungerent, ut hac ratione gregibus & armentis libera ad saticetatem bibendi daretur facultas. Unde Lipomannus asserit, quod *Lapis revolutio multorum opus erat.* Dum autem peregrinus hic juvenis Jacob cum pastoribus loqueretur, Rachel filia Laban subito & ex improvviso in eodem loco comparuit, ut gregi pecorum suorum ex eodem fonte potum daret, nam gregem ipsa pascibat. Mira profectò res! Mox ut Jacob illam vidit, se protinus movere cœpit, seque ipsum ad prædictum lapidem per se solum levandum accinxit, ad quem alias levandum ob sui gravitatem & ponderositatem omnes pastores simul uniti requirebantur: *Quam cum vidisset Jacob, amoris lapidem qua puteus claudabatur, & sine ullius alterius auxilio unus Jacob solus exequitur* inquit Lipomannus. Quis hic, ô Auditores, non hæreat attonitus? Jacob ex facto itinere lassus prostratus erat & defatigatus, & tamen labores in itinere perpellos contemnens? longè laboriosè operæ lescæ accingit, & laborem cœptum facili negotio absolvit, petra enim grave pondus ejus leve videbatur, laborem sustinebat sine labore. Sed unde hoc? Nolite id ipsum admirari Auditores, quia intus existens amor quo erga Rachelem ardebat: effecit, ut nullus ipsum labor defatigaret, essetque labor ei sine labore supportabilis, imò amor ille ipsum confortabat adeo, ut lapidis ponderositas non solum

Q9

nullam

Prov. 13.
v. 12.

Lipom.
ibid.

Gen. 29.
v. 9.

Ibid.

Abulen.
ibid.

Didac. de
Celad. in
c. 7. Esther
v. 9.

Abulit.

nullam ei adferrer molestiam, sed potius consolationem & voluptatem. Amor prohibuit extraneum, unde Abulensis dicit: Hoc, id est, de quo supra diximus, fuit propter amorem Rachelis. Unde facit, quidam Scriptor motus est ad exclamandum: O amantium officiositas, arcana animositas, vigore ultra vires audax! Si amas, potes plura poteris, se plus amabis. Supra vires enim evolat amor. Amor quid cupiat scit, quid possit nescit. Ecce tibi igitur in promptu rationem, cur dura servitus, & intolerabiles septem annorum continuorum labores ei visi fuerint leves, ipsaque tot annorum prolixitas & longitudo visa fuerit paucorum dierum brevitatem? unica enim hujus causa amor fuit, quo erga Rachellem ferebatur, utpote futuram dilectam sponsam suam. Amor etenim internus omnibus resistebat molestiis, quas patebatur foris. Antidotum quoddam erat ab omni illum præservans fastidio, & veluti lapis quidam philosophicus ferrum si virtutis transformabat in aurum consolationis & voluptatis. Videbantur dies pauci præ amoris magnitudine. Idipsum modo jam dicto ponderans Abulensis ait: Is pro Rachel servit etiam amplius, tanto amore (honesto tamen) tenebatur. Nullus enim labor magnus videtur amanti, ignem non timet, iras spernit, gladio se opponit, omnia periculosa sibi grata reputat, dum tamen amatum consequatur. O quam bene convenit hæc Abulensis doctrina, cum iis eventibus qui in sancto Laurentio occurrerunt. Quod si enim amor pectori inclusus, licet is creaturam pro objecto habeat: Ignem non timet, quanto magis amor Laurentii qui Deum respiciebat, sufficiens erat ut resisteret laboribus, craticulis, tyrannis, incendiis &c. Ignem non timet, nunquid auditis ipsummet Christi Martyrem hac de re sanctè gloriantem, cum ait: Non timeo tormenta tua. Verè itaque de hoc glorioso Martyre verificatur: Si transieris per ignem, flamma non nocet tibi, & odor ignis non erit in te.

7. Consideranti mihi illustre Laurentii martyrium, videtur in hoc Archilevitæ renovatos esse eventus illos, qui in corde Germanici evenisse leguntur. Hoc namque Principe mortuo, amici ejus cadaver ejus rogo imposuerunt comburendum, conservatum postea cineres, prout eo tempore consuetudo ferebat. Cadaver rogo impositum & lignis accensus in cineres totaliter quoad omnia membra redactum est, solo corde excepto, quod prorsus illatum remansit, at-

que à flammis totaliter intactum. Physicidem hujusce prodigii causam conatibus investigare, sed invenire eandem minime poterunt: unicus duntaxat Vitellius ingenii sui perspicacitate eandem penetravit, dicendo: Germanicum toxico aliquo sive veneno imbutum fuisse, illudque toxicum cordis intercepisse regionem, ibidemque sive per frigiditatem, sive per quamvis aliam virtutem occultam flammis validam adhibere resistentiam, cor illud dependendo in incendio, & conservando illatum: Tunc intra Pyronem palam testatur est, non per se obvenit cor Germanici Casari cremari. Unde hic verificatur maxima illa Philosophia: Intus existens prohibet extraneum. Venenum enim ignis impedit operationem. Verum cum verò quam fuit in corde Laurentii longe potentior amor præ veneno latebat intus in corde Germanici? longe etenim major fuit amoris efficacia in retinenda ignis activitate, ne in sancti Martyris membris operaretur, aut si operabatur, id potius in ejus redundabat refrigerium, quam tormentum: Huiusmodi ignis Laurentius accensus est Martyr (scribit Beatus Laurentius Justinianus) cuius nimis ardore calefacti, carioris ignis non ladebatur incendio, sed in craticula possum ipsi docesse cognovimus. Dilectio major (ita Tyranum alloquebatur) quia carbonem mihi refrigerium præstat. Et quidem quæ ratione flammæ potuissent non tales producere effectus, quando ipse vivus quidam Adamas erat? Tanquam talis enim, nec à craticulæ ferro superari poterat, nec à flammarum incendio comburi, nec ferro, nec igne. Ignium victrix est adamantis natura.

8. Hanc veritatem Regius Propheta subornis, fluvii que Jordanis metaphora autoritate voluisse videtur, dicendo: Mare vidit & fugit, Jordanis conversus est retrorsum. Postea vero tam fugæ unius, quam retrocessus alterius ratem investigat dicens: Quid est tibi mare quod fugit? Et tu Jordanis, quia conversus es retrorsum? Scio equidem hunc Psalmum à Regio Propheta eo tempore fuisse compositum quando populus Israeliticus mare rubrum transireturus erat. Unde Hugo: Vidit id est, obedivit Deo. & fugit, id est, divitum est ut populus transiret. Jordanis autem, quando Josie post mortem Moysis eundem cum populo & Sacerdotibus Ateam pertransibit transireturus erat, aquas suas retraxit & exsiccatus est, vel ut alii volunt in mare mortuum se exoneravit: (Similiter Jordanis fluvius non

post multos annos, cum transiti essent de deserto in terram promissionis duce Josue, post mortem Moyli, sicatus est jubente Domino, recedentibus aquis ad locum originis suae. Euthymius dicit quod mare (Divinam agnovit potentiam, & ineffabili quodam modo divinam agnovit voluocritatem, non solum ac si rationalis fuisset creatura, et fugit ut celebritatem illius divisionis demonstraret.) Hæc est intelligentia verborum Davidis, quoad sensum literalem. Verumtamen Patres Expositores hic minime sistunt, sed potius ulterius in sensum mysticum sese insinuant. Et speciatim Carmelitanus incognitus P. Michael de Ayguanis Bononicensis vult, quod per mare aquas amaris plenum intelligatur hic mundus, in quo nihil est aliud præterquam ærionæ & animi amaritudines. (Quid enim per mare nisi mundi crudelitas & tyrannorum rabies contra Sanctos significatur? Confirmat id ipsum S. Gregorius: *Quid enim, inquit, maris nomine, nisi in bonas saviens mundi huius amaritudo significatur?* E contra verò per Jordanem dulcibus aquis plenum consolationes, gaudia, & dulcedinem intelliguntur. Jam verò idem prorsus effectus qui in mari & Jordane conspiciuntur, eodem in servis Dei quotidie experimur. Mare cum suis aquis amaris fugit, mare vidit & fugit: Jordanis verò cum suis aquis dulcibus non fugit, sed semper redundat: Jordanis conversus est retrorsum, Audiat doctissima Richardi Victorini, quæ hac in re particulatis est; Pulchrum spectaculum fasque jucundum videre aquam maris fugientem, videre aquam Jordanis redundantem. Notate (Amarum recedere, dulcem resiliere, amaritudinem deficere, dulcedinem redundare) Ehem quam fuit hoc ipsum ab invicto Martyre ratificatum quando (Jussit eum Deus spoliatum scorpiionibus cædi:) mox verò ob oculos ejus portati jussit varia & multiplicia suppliciorum & tormentorum instrumenta: (Deinde omne genus tormentorum in conspectu ejus affecti jussit. Ecce tibi aquas amaras. Vultis Jordanem cum dulcibus aquis suis videre redundantem? Respondet Laurentius se dulciores cibos, aut epulas illis delicatioribus nunquam desiderasse. (Qui tales epulas se semper optasse dixit.) O Adamantem præstantissimum! O Lapidem non minus constantem quam pretiosum. Nec ferro, nec flamma. Tormenta mihi dulcia & suavia redduntur, sicut aquæ Jordanis, ac proinde dicebat Tyranno: *Disce miser quanta est virtus Domini,*

nam carbones isti non dolorem sed refrigerium mihi præstant

9. Ponderatione dignissimus est sermo sponsæ coelestis, quo Sponsa certas quasdam particularitates recensens dicebat: *Messui myrrham meam cum aromatibus meis: Comedi favum cum melle meo, & bivi vinum meum cum lacte meo.* Myrrha amara est & aromatica. Et dicitur myrrharatione amaritudinis, inquit Egidius Columna, & consequenter est fastidiosa: cum ex altera parte mel sit dulce, vinum delectabile, & lac suave. Hic igitur liquores cum myrrha mixtionem conveniunt, imò potius eadem omnino contrarii exstunt: Quæ difficultas magis adhuc augetur quia S. Cyrillus Hierosolymitanus legit: (Myrrham bibens & acetum. Alii (messui myrrham, id est, munera tibi debeo præstantissima, myrrham amaritudinis, myrrham passionum.) Richardus Victorinus per myrrham intelligit amaritudinem laborum. Interlineatis. Martyres amara passio. Lysanus per myrrham mortem intelligendam esse dicit, quam Martyres per manum carnis sicut sustinent, quando quadam falce mortis ab hac vita præcitantur. Atque idem liquet qualiter gustare amaritudines, suffere labores, subiacere martyriis, intra mortis manus extinctum succumbere, idem sit quod vinum pretiosum & lac suavissimum bibere & mellis dulcedinem manducare. Idque tantò magis cum Arabicus & Septuaginta per ly favum panem intelligant. Syriaca suavitatem. Quæ autem ratio esse potest, quod Martyribus Christi martyrium sit velut panis ex melle pistus ob suavitatem quâ illud tolerando perficiuntur? Ad Davidem protinus recurramus, hic namque nos lumine aliquo ad id intelligendum donabit. Regius itaque Propheta omnes amarissimæ Passionis Christi Redemptoris nostri circumstantias prævidens, in persona Christi dicit Hebræos se circumsternisse veluti totidem apes: *Circumdederunt messent apes.* Nescio qualisnam sit hæc proportio inter Hebræos & apes, inter tot flagella, vulnera, & plagas, & parvuli cuiusdam aculei puncturas. Non videtur similitudo illa bene procedere. Cum enim Hebræi ipsi feris ferociores fuerint, quomodo apibus similes dici poterunt? Apes in favis suis mellis dulcedinem efformant: Hebræi autem myrrhæ variotumque tormentorum amaritudinem super Christi humanitatem effundunt. Ergo ne flagella, clavi, spinæ, lancea & Crux nomine

Qq 2

Durand.
in rat.
Divia.
offic. lib.
7. c. 21.

Egid. Columna c. 5.
in Cant. 2.
14. le. 12.

Catech. 13.

Mich.
Ghisl. ibid.

Rich. Victor. ibid.
Gl. 1. in-
terl.
Tyrant. ibid.

Aribio.
Septuag.
Syriaca
apud Cor.
à Lap. ibi.
v. 1.

Psal. 117.

Andr. Pin-
tus ep. 6. ad
Epist. Phi-
lud.

maiores filio Dei dolorem attulerunt, quam si apum punctura fuissent? (Cur apes dicantur importune cingentes, qui serarum instar immaniter insultant? Aves in favo mella condunt, nectareos insillunt succos, & carnifices isti in Christum, quicquid doloris, quicquid amaritudinis erat, insillarunt.) Propheta Regius ingeniosa hac & valde proportionatâ metaphorâ dicere volebat, omnia tormenta ab Hebraeis Salvatoris nostri humanitati illata, ad eum dulcia & suavia fuisse, sicut est mel in favis formatum ab apibus. Unde S. Augustinus dicit: *Mel quippe Apes operantur in favis; Nescientes autem persecutores Domini, fecerunt enim nobis in passione dulciorem, gustemus & videamus quia suavis est Dominus.* Verum enim verò undenam hæc amaritudinis in dulcedinem, & tormentorum in gaudia facta in Christo transmutatio suam traheret originem? Ab amore qui velut flamma quædam ardens in Christi pectore vivebat. Amore omnia tormenta dulcescunt. Hic erat quoque sensus & intentio Sponsæ, quando dicebat: *Messui myrrham meam, comedi favum mellis, bibi vinum cum lacte meo.* Dicere enim vult quod animæ iusti alicuius veluti alteri euidam Laurentio myrrha amaritudinum, pœnarum, & tormentorum quæ in craticula, & toto martyrio patiebatur, ad eum videatur dulcis, ac si cratetem vino præstantissimo refectum ebibisset, aut veluti si manducasset panem ex melle compositum & lacte commixtum. Unde videtur mihi Laurentius inter flammam constitutus dicere:

D. Aug. 10.
3 in Psal.
117.

Andr. Pin-
tus ubi
supr.

Nich.
Ghisli.

Ibidem.
in cap. 5.
Cant.

Cant. 2.

Messui cum lachryis myrrham amaritudinum & passionum mearum arummarum atque dolorum. Etant hæc metamorphoses ab amore Laurentii causatæ: *Amore omnia tormenta dulcescunt.* Qui proinde amor sanctum Martyrem alloquens ei videbatur dicere: *Messui myrrham ipsam amaritudinem quam tibi in fasci uolos collegeram, insigni metamorphosi converti in mel suavissimum, cuius dulcedine fruareris: Converti & in lac, quo jucundissime aleraris, atque in vinum, quo serventior fieris in spiritum.*

10. Credi aliquando quod Salomon Rex Sapientum sapientissimus de Sponsa loquens, figurate sibi ob oculos propheticos propositum habuisset magnum Martyrem sanctum Laurentium, ad eum ut in ejus persona dixisse videatur: *Fulcite me floribus: stipate me malis quia amore langueo.* Mirum non est, quod sponsa amore langueat, siquidem tales in se effectus experitur, ut illum sibi prædominari cogatur permittere.

Hujus rei fidem facere potest Antiochus Seleuci Regis filius, qui ob ingentem erga Stratonem amorem (Jacebat in lectulo moribundo pater similis, suæque infirmitatis qualitatem manifeste stare nolens, pectoris vulnus piâ dissimulatione contegebat.) Nec multum aberat, quin mox paulatim subsecuta fuisset, nisi prudens Medicus Herostatus, ad ingressum & abitum Stratonice pulsum tangens mali cognitionem fuisset assecutus. Nolo quidem hæc de sponsa opinionem concipere, quia casta, virgo & sancta erat, suumque amorem in Deum directum habebat. Solum me sistam paulisper circa varietatem versionum quas Scriptores huic passui: *Fulcite me floribus* subnectunt. Origenes ex Græco ita traducit: *Confermate me in myrris.* Magna unquam est inter flores & myrrham differentia, illam ob fragrantiam suavisissimi odoris delectabili sunt: hæc verò ob amaritudinem est fastidiosa. Nihilominus nulla est translatio, quæ non habeat aliquam cum re ipsa de qua sermo est, convenientiam, ac proinde videmus quod flores confortant: ita quoque myrrha habet virtutem confortandi. Sicut flores sunt odoriferi, ita etiam myrrha talis est, cuius odor lenis odore est. Verumtamen pœcio ex quo fundam mento Chaldaus & Hebraeus legunt: *Fulcite me ignibus plurimis*, siquidem ignis & flores nullam prolium inter se convenientiam aut similitudinem habent. Item indubitatum quidem est, quia si hæc objecta considerentur, feruunt se, sint inter se disparatissima: at verò amor de quo Sponsa loquitur dicens: *Quia amore langueo*, vel ut septuaginta legunt: *Vulnerata caritate ego sum*, efficit omnino ut ignes convertantur in flores. Ac proinde accendat impius Tyranus pro martyrio Laurentii ignem, eumque super ignitam craticulam & accensos carbonem extendi faciat, protinus videbit, quod amor Divinus ignem istum atque accensos carbonem in flores odoniferos, Rosas, Hyacinthos & Libas convertet: (Præparatum accervi exentes crudeliter latera Laurentii jucundiores candentibus domatilibus; & purpureis floribus videbatur, dum ejus succensis torrentibus ignibus, in craticula velut de florido accumbit in lectulo.)

11. Invenio apud Historicos factum aliquod, in quo an crudelitati, aut verò pietati decernenda sit palma haud equidem scio: Anno 1367, Petrus Castiliæ Rex post obrentam adversum Henricum fratrem suum victoriam Hispalim reversus, crudeliter nobilissimam quandam Mar-

ironam, quæ Vracca Gufmanna appellabatur, eratque mater Joannis Alphonsi Gufmanni, e-
 nece fecit? Nam ipsam in foro publico vivam
 comburi iussit. Crudeli huic supplicio Isabella
 Ubedia virgo honestissima præfens aderat, quæ
 infelicem hanc Vraccam magno prosequen-
 tur amoris affectu, proinde cum in rogi busto se-
 dens unum pedem nudum haberet, cum circa il-
 lam rogos accenderetur, hanc Isabellam rogavit,
 ut subitò ad pedem illum contegendum accu-
 reret, neque foemineæ sexus honestas corporis
 sustinere nuditatem poterat. Hæc igitur è turba
 se proripiens, ut veste nudum pedem contege-
 ret in medias flammæ protinus ingressa est: *In*
ipsum ignem insiliit, nihil curando si etiam viva
 cum Domina Gufmanna conflagraret, prout &
 reipsa postea accidit. Nec minor fuit charitas
 quam duo filii erga matrem & patrem Sesostrum
 Egypti Regem nec non & erga alios quatuor
 fratres suos exhibuerunt, cum enim hi omnes
 per stratagemam fratris ejusdem Regis eos perde-
 re studentis super accenso vehementi igne tran-
 sire cogerebantur, hi duo filii ad nutum à Paren-
 tibus datum super ignem se prono corpore pro-
 straverunt, dumque parentibus & fratribus pon-
 tis loco servirent, ut transire illi posset, ipsi
 met fuere in cineres redacti. [Ea (id est, Ma-
 tre) suadente, duos ex sex libetis super arden-
 tem pyram extendens Pater pontem fecit, super
 quos ipse transientes evaderant & duobus filiis
 ita incensis, ceteri unâ cum Patre fuerunt serva-
 ti.] O ingens amor, quem hi duo demonstra-
 runt, dum nihili curant in igne pro parentibus
 & fratribus suis perdere vitam. Magis vehemen-
 ter admittor, dum considero quod Aquila quæ-
 dam dum puellam à qua nutrita & educata fue-
 rat, post mortem in rogam projici videret com-
 burendam, ut simul cum sua benefactrice more-
 retur in ignem se super dictæ puellæ cadaver
 conjecit, estque unâ cum ipsa in pulverem &
 cineres redacta: Id quod in civitate Seston ac-
 cidit. Unde Plinius lib. 10 cap. 1. ait: *De-*
functâ postremò in rogam accensum ejus iniecisse
se & simul conflagrassè. Ecquid de amore ani-
 malis cujusdam ulterius dici poterit? *Eonquæ*
processit in puellam amor. Verum enim verò ar-
 dentissimus amor Laurentii amorem Aquilæ,
 duorum etiam filiorum Sesostris, nec non Isa-
 bellæ Ubediæ multis præfanguis superavit.
 Dum enim in cruciâ constitutus esset, in Para-
 dii porta se consilire arbitrabatur, ardentes
 flammæ censebat esse radios gloriæ, tormento-

rumque ferocitatem æternæ beatitudinis gau-
 diis annumerabat. Ac proinde gratias Deo in-
 gentes egit dicens: *Gratias tibi ago Domine, quia*
januas tuas ingredi merui. Procebat idiplum
 ex Divino amore, qui in ejus pectore ardebat:
 Adamas erat. *Intus existens prohibet extraneum.*
 Unde magni illi Patres sanctæ Ecclesiæ Docto-
 res Ambrosius & Augustinus affirmant dicen-
 tes: *Nec enim potest in visceribus tormenta sen-*
tire, qui sensibus Paradisi refrigeria possidebat.
 12. *Ianuastuas ingredi merui.* Ingressum
 esse portas Paradisi, idem est, quod compræ-
 hensores esse, constitutum esse *In termino?* ac
 proinde nescio quomodo S. Laurentius verba
 hæc dicere potuerit. Tu enim ô Laurenti ve-
 rus viator es, tamen enim cæci portus vicinus
 sis, atramen nondum ultimè & completè per
 illas intrasti. Et licet dici solet: *Quod parum di-*
stat, nihil distare videtur? atramen hæc locutio
 per verbum præteriti temporis facta: *Ingressum*
merui, qualiter cum virtute salvari possit, non vi-
 deo. Insuper quoque adjungit: *Mea nex ob-*
secrum non habet, sed omnia in luce clarescunt.
 Quænam est lux illa? De qua claritate loqui-
 tur? Claritas non in nocte sed in die resplendet.
 Porro cum Dei Filius amaritudinem passionis &
 mortis suæ darurus esset initium, æterno Patri
 suo dixit: *Pater venit hora, clarifica filium tu-*
um. Ecquid autem per hanc clarificationis ho-
 ram intelligere voluit? S. Hilarius responsio-
 nem quandam nobis assignat, quæ primâ facie
 contradictionem invo vere videtur? *In hora*
dicti portio est, & quæ erat hæc hora? Iam nunc con-
spiciendus, flagellandus, crucifigendus erat. Idem
 affirmat Sanctus Pater Augustinus: *Passione cla-*
rificatus dicitur. Postea verò idem Hilarius sub-
 jungit, per clarificationem gloriam intelligen-
 dam esse: *Velorabat, ut id quod ex tempore erat,*
gloriam ejus quæ sine tempore est, claritati accipe-
ret. Ac verò si passionem & mortem suam in-
 telligebat, quomodo verum esse potest quod
 locutus fuerit de gloria? unum enim alterum ex-
 cludit? & plus inter se quam lux & tenebræ dif-
 ferunt. Adhuc si Verbum incarnatum passionis
 & mortis horam desiderabat, cur hoc termino
 clarificationis vel glorificationis utitur, dicens:
Clarifica me tu Pater? Difficultas ista etiam à S.
 Joanne Chrysostomo observata fuit, dum ait: *Hom. 5.*
Ad Crucem ducis cum latronibus, maledictam in te
sufferre mortem, & hæc gloriam appellas? Imò Thom. 2.
 verò, quia *Amore omnia tormenta dulcescunt.*
 Idemque tormenta in gloriam, mortem verò
 in

D. Amb.

serm. 19.

D. Hugo

serm. 31.

2. de S.]

Lant.

Joan. 17.

D. Hilar.

lib. 1. de

Trinit. a-

pud D. Th.

in Cat. ibid

D. Hilar.

ibid.

Chrysost.

Hom. 5.

in 1eb

Thom. 2.

in jucundam cœlestemque beatitudinem transformat. *Ita inquit* (sic prosequitur Chrysostomus) *pro dilectis ipse patitur, meritoq; hac gloriam existimo?* Laurentius inter medias flammās candescenti craticulæ superpositus erat, videbaturque ei nox in diem, tenebræ in claritatem, flammæ in consolationem, in rosas carbonēs, ardores in recreationes, incendia in refrigeria, craticula in paradysum, pœnæ atque tormenta in gloriam fuisse transmutata: *Omnia in luce clarescunt: Ianuas tuas ingredi merui.* Et meriti: *Quia pro dilectis Deo ipse patiebatur, meritoq; hac omnia gloriam existimabat.* Denique quia ut B. Laurentius Iustinianus ait, Adamas erat, qui nec ferro cedit, nec igni, atque ut verus Diamante, id est, Deum amans: *Non exhorruit carceres, non ignem, non gladium, non pœnam, non mortem.*

B. Laur.
Iustin.
ser. de S.
Laur.

13. Inter omnia tormenta quæ excogitari possunt, maximum est ignis tormentum, qui subtilitate sua viscera devertit & penetrat. Et tamen Laurentius illud vel non sentit, vel vihilificat. Unde B. Iustinianus obstupescit exclamat dicens: [O Martyris patientia omni honore colenda, quæ tanto vigore emicuit, tantaque virtute profecit, ut immanissimis nequam suppliciis cederet, nec voracibus flecteretur pœnis.] Imò ut S. Ambrosius scribit, ardores nullum illi conciliabant dolorem, sed potius animæ auræ videbantur esse refrigerantes: *Sanctus Laurentius has flammās fidei calore non sentit, & dum Christi præcepta cogitat, frigidum est illi omne quod patitur.* Ratio autem huiusquam S. Dorotheus adfert, est, quia mente & cogitationibus suis in æternæ beatitudinis mercedem delixus erat: *Nec enim poterat visceribus ignium tormenta sentire, qui sensibus Paradisi refrigeria possidebat.* Cœli solatia, terræ tormenta, & diluiz spiritus doloribus corporis longè prævalebant. Potest etiam totum hoc voluntati suæ tanquam causæ efficienti adscribi, utpote quæ pronus erat ad se pro amore Dei nullo citroque craticulæ & flammis mancipandum. Etenim hæc opinio ex quodam Scripturæ loco mihi firmiter persuadetur, quem proinde velim attentè auscultetis,

B. Laur.
Iustin.
ser. de S.
Laur.

D. Amb.
t. 3. ser. 2.

Idem ib.

14. Angelus cum Jacobo integrâ nocte luctando pugnat, & non obstantè quod hic ex laboriosis itineris defatigatione admodum debilis esset, ita tamen generosè in hoc certamine nunc se gessit, ut Angelus eum superare nequam potuerit, ac proinde tanquam victus cedere, eumque deferere protinus debuit, rever-

surus ad Paradysum: *Qui (id est Angelus) cum videret quod eum superare non posset, etc.* Grad. c. 32. Quæ ratione fieri potest, ut Angelo cuiusdam impossibile sit, ne dicam difficile, Jacobi alicujus vires superare? Scio etiam Angelos esse virtute præditos, ut integros possint dissipare potentissimos exercitus, imò unicuique duxat Angelus sufficiens esset ad relevandas in pœnitentibus haud secus ac si pœna quædam esset, ad suscipiendæ evertendæ vastissimæ Regni latine, ad sublevandas de terra Civitates succulentissimas, vastissimasque cœlorum machinas indetigabiliter immovendas, prout eas de facto quæque moveret? & tamen idem Angelus credendus est prævalere non posse viribus unius hominis? Interim verissimum est, quod eum superare non potuit. Quod tamen potius mihi incredibile redditur. Porro eadem difficultas etiam notè est alijs à doctissimo Cardinali Cajetano, cum ait: *Sed quæstione non caret, quo pacto verisimiliter, quod Angelus non potuit vincere Jacobo luctando.* Sed nunc quæso resolutionem ejus audite, qui adfert dicendo: *Non posset, id est, non velle.* Cum igitur non posse à non velle nascatur, idem est non posse quod non velle, ac proinde à contrariis, tantum potest quantum vult: *Velle posset, Velle & poteris,* ac proinde ordinari dicitur: *Nihil difficile voluit.* Omne quod vult, etiam potest. Unde leprosus ille sanitatem sibi restitui desiderans, ita precatus est Salvatorem: *Domine, si vis potes me mundare,* quia posse contra velle. Supra quod idem Cajetanus ait: *Est enim potentiam in voluntate consistere.* Angelus igitur Jacobum in lucta superare non potuit, quia non voluit: quod si autem voluisset, potuisset utique absque ulla difficultate. Nunc igitur ex hac tenis dictis hoc circa gloriosum Martyrem nostrum Enchymema formemus, Laurentius prompta voluntate omnia ferri & ignis tormenta pro amore Dei sustinere voluit. Ergo id facere poterat & potuit. Amor illum movebat ad velle, suggererat spiritum & animos ad posse. Ac proinde Nequaquam supplicis cedit, nec voracibus flectitur pœnis: & frigidum est illi omne quod patitur.

15. Ex quo S. Laurentius se de facto paradysum ingressum esse dicit: *Ianuas tuas ingredi merui.* potius eum comprehensorem quæ via torem fuisse credere cogor, ac proinde mēbra sua, quæ flammis minime sentiebant, perfruita fuisse doribus illis, quæ corporibus dobeatur gloriosis, quarum quatuor sunt, cui om-

nes Patres Theologi, & speciatim S. Thomas docent, nimirum: Impassibilitas, Subtilitas, Agilitas, & Claritas adeo ut corpora beatorum eo quod gloriosa sunt, post resurrectionem futura sint impassibilia: *In corpore glorioso, non potuit esse aliqua mutatio contra dispositionem illam qua perficitur ab anima*. Quia corpora illa erunt impassibilia. Secunda dos est subtilitas, proprietates nimirum quæ beatorum corporibus suo tempore inserta erit, de qua Apostolus ad Corinthios scribens ait: *Seminatur corpus animale, surgit corpus spirituale, id est, spiritui simile*. 2. Cor. 15. & consequenter docet S. Thomas, quod Corpora gloriosa erunt subtilissima quale fuit corpus Christi Redemptoris, quando Iannus clausus intravit ad discipulos: Joan. 20. Unde S. Gregorius lib. 14. Mor. affirmat: *Quod corpus gloriosum dicitur subtile per effectum spiritualis potentia*. Tertia dos vel proprietates Corporis gloriosi est quod sit agile. Unde corpora Beatorum nulla erunt gravitate obnoxia, eo quod animæ totaliter prædominati subiciantur, quæ corpori conjuncta erit, non solum tanquam forma, sed etiam tanquam motrix, ac proinde *Per dotem agilitatis*. (inquit Doctor Angelicus q. 84. art. 1.) *subicitur anima, in quantum est motor, ut scilicet sit expeditum & habile ad obediendum spiritui in omnibus motibus & actionibus animæ*. Quarta dos est Claritas, prouti speciatim ex S. Matthæo deducitur: *Fulgebunt iusti sicut Sol*, Matth. 13. quæ causabitur ex redundantia gloriæ animæ in corpore, inquit Angelicus q. 85. a. 1.

16. Porro corpus S. Laurentii quatuor hisce prærogativis donatum fuisse, manifestè ex eo liquet quod sancta refert Ecclesia & sancti Patres affirmant. Corpus namque ejus jam nunc subtilitatis dotem in semetipso protulit, quando colorum duritiem penetrans ad Paradisi portas pervenit, dicens: *Iannas tuas ingredi merui*. Etenim quantum a gravitate liber fuit, tantò magis de agilitate participavit, quod vel ex eo manifestè colligitur, quod gloriosus Christi Martyr dicebat: *Non est inventa in me iniquitas*. Iniquitas enim idem est quod peccatum, hoc autem gravitatem sibi tanquam proprietatem infallibilem vendicat, ut proinde Deus Noë dixerat: *Peccatum eorum aggravatum est*. Gen. 8. v. 10. Similiter quando in Scriptura mentio fit Pharaonis, suiq; exercitus, dicitur: *Submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus*: Exod. 15. v. 1. comparatur autem

peccatum plumbo ob rationem ponderositatis seu gravitatis: *Per gravitatem plumbi intelligitur quod erant peccatis valde aggravati & submersione digni*, scribit Lyraus. Cum igitur Laurentius affirmet, quod *In eo non est iniquitas*, idem est ac si diceret: *In me non est inventum peccatum*, & consequenter nulla gravitas seu ponderositas. Cumque insuper verum sit, quod *Ablato uno contrarium, remaneat aliud*, eo ipso quo Martyr noster omni gravitate caret, agilitatem eidem assignare oportet. Denique sicut in opinione quorundam agilitas gloriosis corporibus virtutem data est, secundum quam in pluribus locis esse poterit, dicente S. Augustino l. 2. de Civ. Dei cap. 11. T. 5. *Ubiunque voluerit spiritus, ibi erit & corpus*. Ita quoque sanctus Laurentius utpote gloriosus potuit, potest & poterit in pluribus locis inveniri. Vultisne hujus aliquod speciem? Ecce tibi Laurentium in duobus locis, nimirum primo in craticula: *Strinxerunt corporis membra posita super craticulam*? deinde intra coeli portas: *Iannas tuas ingredi merui*. Quid præterea videre desideratis? Num fortè claritatem intra tenebrarum obscuritatem præclarè splendescentem? Nannquid ergo auditurum dicentem: *Mea vox obscurum non habet, sed omnia in luce clarescunt*? Veruntamen corpus Martyris super omnes alias dotes gaudebat dote impossibilitatis, id liquide satis insinuat, quando Tyranno animosè & in faciem dixit, quod veluti insensibilis tormenta ejus nequicquam timeat. *Non timeo tormenta tua*. Unde haud secus ac si corpus ejus insensibile factum fuisset *Tormenta non sensit*. O corpus gloriosum, quod Agilitatis, Subtilitatis, Clantatis, & Impassibilitatis dotes & gloriam tecum ubique circumferis, tibi utique tanquam tali non alia quam Paradisi debetur residentia. *Iannas tuas ingredi merui*.

17. Persæ quando ad civitatem aliquam interceptandam exercitum suum admovebant, inter cæteras quas obsidioni civitatis insinuant præmittere solebant, actiones, hæc una ex primis & præcipuis esse solebat, quod videlicet proximè quam fieri posset ad urbis mœnia ignem quendam solerent accendere, quocum civitatis illius contemptum insinuant, sibi que ipsis pariter palmam aggurabantur victoriæ. Idipsum Jeremias urbi Damasci accidisse refert volebat, quando ait: *Es succendam ignem in muro Damasci, & devorabis mœnia Bona-*

nadat Jerem. 49. Decius quidem credebatur, quod eo ipso, quo ad comburendum corpus ac membra iniusti servi & Martyris Christi, quæ sunt veluti quedam animæ mœnia, luculentum circa ipsum ignem excitasset, simul etiam Martyris superasset constantiam, omnesque sibi comparasset sub ejus custodia depositos sanctæ Ecclesiæ thesauros, verum opinio ejus vana protus & irrita fuit. Laurentium namque sibi vane deluso coactus est audire improperatorem: *Assatum est jam, versa & manducatum* B. Laurentius Justinianus Levitam Christi hunc in modum loquentem introducit: *Disce miser, quia carbonem tui mihi refrigerium præstant.*

18. Dicit obsecro, quænam causa sit quod homo à quovis debili perturbationis vento, se in impatientiæ præcipitia ita facile deturbari permittat, maledicam linguam suam sæpe tam impie exerendo adversus Deum ipsum & sanctos? Nunquid Laurentium ei benedicentem & gratias agentem auditis? Gratias tibi ago Domine. Cur in nobis totaliter experimur contrarium? Ratio hæc est, quia qui adamantes esse debebamus, terra & lutum sumus. Res amamus terrenas, Deum verò minimè: si enim pro debito obligationis nostræ Deum amaremus, nullus nobis evenire posset casus, quantumvis sinister, qui nobis ingratus esset, aut aliquam nobis adferre posset molestiam. [Delectabile atque jucundum facit amor amatum, quantumcunque amarum atque molestum, sic etiam si infernus amaretur, & dulcis ac delectabilis esset. [Paupertas utique nobis divitiarum loco esset, infirmitas censeretur consolationes, tormenta gaudia, amaritudines suavitates, denique mors ipsa in tali casu delectabilis esset. Admirandos hosce effectus in corde sanctorum Martyrum, aliorumque servorum Dei causat charitas, inquit S. Bernardus: Terreantur licet Martyres, rident: feruntur gaudent: occiduntur, & ecce triumphant: quia charitate intus in corde jam dudum mortui peccatis, mortui mundo, quasi insensibiles facti, ne minas, nec tormenta, nec mortem sentire potuerunt. Inter ceteros autem gloriosus Martyr sanctus Laurentius expertus est id quod dudum antea de ipso fuerat prophetizatum: Si transieris per ignem, flamma non nocebit tibi, & odor ignis non erit in te.]

PARS SECUNDA.

19. Si transieris per ignem, flamma non nocebit tibi. Servio Tullio in cunis dormiente

flamma quædam super caput ejus compenit, unde augures ei prælagierunt: *Magnam esse futuram felicitatem.* Quoddam igitur sancto Laurentio pronuntiabimus prognosticum, quod ipsum hodie constitutum esse certum in medio flammarum urentium, Magnam quoque Romæ visum est prodigium: Nam sagitta quædam deorsum decedens, atque in petram quædam, cui nomen Imperatoris Cæsar insculptum erat, delapsa, primam inde literam, nimirum C. sustulit, reliquo illæso relicto, scilicet, *claudius*: quod cum caeleste quoddam prodigium esse crederetur, significati ediscendi causa ad augures recurrebant, qui dixerunt, quod cum Cæsar quædam sit Arithmetica, centum significat, Dii caelitus significare voluerunt Cæsar positum dies moriturus, itaque alius in caelo Deus metandum esse, id namque significat per dictionis reliquum scilicet *claudius*, quod remaneret. Simile quid occurrit S. Laurentio? Cum enim Laurentius Deum negare nequam vellet, neque thesauros Ecclesiæ prodere aut exorere, ignis fulmen ab ira Tyranni evibat, super Laurentium deciderit, sed non nisi primam nominis Laurentius literam, scilicet L. inde sustulit, quæ cum in Arithmetica quinquaginta vellet, significat tot vitæ annos eidem adimendos esse, uti & factum est, nam satis juvenis martyrium suum sustinuit, adeoque mansit *Aurelius*, id est, *aureus ensis*, vel *auri ensis*, eo quod esse divinæ gratiæ aurum, & sanctæ Ecclesiæ thesauros ab aviditate Decii defenderit, & tutatus fuerit: vel quod tanquam ensis Ecclesiam Catholicam propugnasset, ipsemet verò autem fuerit perfectionis & charitatis. Enim verò omnes per adeptam nomini Laurentius L. omnes reliquas scilicet *Aurelius* bene ponderemus. *Amore V. verbi. R. Redemptoris E. exultant. N. numina. T. Tormenta, I. Ignis V. urentis. S. signavit.* Vel etiam de Laurentio non minus quædam de Cæsar pie quis prognosticare poterit ex nominis reliquo, scilicet *Aurelius*, modo sequenti, ut A. significat. *Ad. V. vitam R. regnavit. E. excelso. N. numinus. T. titulo I. insignitus. V. victoriam. S. sumpsit.* Et quidem si ignis Laurentii similis in eo effectus causaverit, utque verificabitur illud Thematis: *Si transieris per ignem, flamma non nocebit tibi.*

20. Alexander Papa vellitum quendam habebat de pilis Salamandra confectum: vel ut alii volunt de Lino Asbestio, id est, lapidis cuiusdam, qui in Arcadiæ partibus reperitur, vel de

Serm. de
S. Laur.

Guil. Paris.
de moribus
cap. 4.

Valerius
Max. l. 1.
c. 6.

Lino Carpathio, vel Amianto. Porro ad ejus lationem non adhibebant aquam, sed in ignem projiciebatur. (Quando ablui debuit, non lavabatur in aqua, sed projiciebatur in ignem, & non cumberebatur, sed fulgidior reddebatur. Porro Laurentius ab igne nihil passus est damni, quin potius perfectior multo evasit: ac proinde dicebat: (Non est inventa in me iniquitas.) adeoque promissionis sibi factæ adimpletionem optime expertus fuit, scilicet: *Flamma non nocebit tibi.* Archelaus Regis, Mithridatis præfectus cum Sylla dimicaturus tutrim quandam ligneam valde altam fabricari fecit, non solum ut in eodem ab hoste securior esset, verum etiam ut inimico exercitui prædominaretur, ejusque conatus atque molimina observaret. Sylla turti hinc vicinior factus, eandem flammis ut eam exureret & conflagraret circumdedit, nec tamen eam per incendium vel minime lædere potuit, eo quod Archelaus eandem, allumio circumquaque oblinivisset. (Cum ex omni latere circumplexa igni foret, ardere non quivisset, quod ab Archela allumine oblita fuisset. Et enim excitatus sub Laurentii corpore ignis, sanctum Martyrem incinerare non potuit, non quia esset allumio oblinitus & obductus, sed quia amore & gratia Divina communis erat, Quapropter securus esto o Laurenti, quia *flamma non nocebit tibi.* Vbi cor ardet, inquit sanctus Maximus sermone 2. de S. Laurentio, *flammam membra non sentiunt.*

21. Quando Confalvus prælium commissurus erat cum Duce Neomagenfi, cumque exercitu suo prope Cirignolam castra metatus esset, in pulverem tormentarium ignem iniecit, dicitur, indeque coniecisse infallibilem victoriæ securitatem, unde ob incendium subsecutum nequicquam conturbatus fuit, sed lætus & hilaris exclamavit: *Vicimus, vicimus commilitones.* Dum sub craticula tua o Laurenti ignis accenditur, non est quod conturbentis, cum id ipsum prodigii seu portentii loco habere debeas, & quo te victoriæ palmam infallibiliter affecuturum esse colligere possis, tu enim Tyrannum vinces ejusque crudelitatem: *Flamma non nocebit tibi.* Cumque Lauro respondens nomen geras, de te verificari poterit, quod de Lauro notatur: scilicet, *intacta triumphat.* Cum Alexander Magnus in actuali prælio constitutus esset, ignis accensus ipsum ex improvviso circumdedit. Unde hostes perterriti protinus sine ulla militi suo aut sibi illata offensa sunt retrogressi: (Dum adven-

tus hostes Alexander præliabatur, repente fuit flammis circumfusus, quarum aspectu perterriti ab offensione Alexandri protinus abstinerunt, (assirmat Plutarchus in vita Alexandri. Dum Laurentius velut novellus quidam Alexander cum Tyranno & gentilibus pro fidei & thesaurorum Ecclesiæ defensione dimicaret, flammæ quibus circumfusus erat, ab ejus læsione se continuerunt, nec inimici ejus quidquam adversus ejus constantiam prævalere poterant. *Flamma non nocebit tibi.*

22. Cæsar priusquam cum Pompejo in apertum certamen veniret, ignem quandam e medio copiarum suarum egredi, & hostilem exercitum circumdare vidit: (In castris Cæsaris ingens flamma emicare visa supra Pompei exercitum adrolavit. Hoc se vidisse Cæsar affirmat, cum vigilas circumobiret. Fuitque id ipsum infelix pro parte Pompei prognosticum, utpote cujus exercitus juncto Cæsaris robore dissipandus erat. Verum enimverò quia res letorum Dei non eodem modo, quo res mundanæ, sed potius contrario modo currere, & procedere consueverunt, ignis Laurentii nil ipsi mali est ominatus, quin potius prælagium quoddam fuit Laurentium adversus Tyrannum, cuiusque ei infligenda tormenta victoriosum futurum. *Flamma non nocebit tibi.* Cleomenes invitis & frustra prohibentibus Sacerdotibus templum ingressus, ut Junoni litaret sacrificium, flammam & ignem e pectore statuarum ejusdam egredi vidit. Sibi apud unonis templum in antiessisse flammam e pectoribus simulachri? Unde hoc tibi coniecit prognosticum, *se non expugnaturum Argos,* ignis circumdans Laurentium malum est Tyranno augurium, quod scilicet invictum sancti Martyris animum nunquam sit expugnaturus? quia *flamma non nocebit tibi.* Tempore Arcadii Imperatoris Constantinopolitani, ingens quidam ignis de cælo supra metropolim illam visus est labi, qui diu in aere cernebatur suspensus: *Desuper fusa calidus flamma pendebat, tam diuque mansit, donec orationibus Arcadii Principis & populi Christiani præsentem perditionem Deus exoratus averteret.* Et quis novit an forte ignis Laurentii non combussisset ipsum cum carnificibus pariter Tyrannum, nisi sanctus Martyr precibus suis id ipsum impedivisset?

23. *Flamma non nocebit tibi.* David de divina voce loquens ait: *Vox Domini intercedens flammam ignis.* Psalm. 28. Quidnam obsecro

Rr

signifi-

Plut. in
Pompejo.
fol. 39.

Herod. in
Erato l. 6.
fol. 158.

Caj. Ba-
ron to. 5.
An. Chr.
396.

Paolotti Sanctiorale,

significat hoc intercidere flammam ignis? Ex floribus qui distillantur, duæ partes sunt, una quæ nobilior est sublimatur, & convertitur in aquam? viliori in fundo sublimatorii reliqua manente. Deus etiam ignem sublimare videtur, nam lucem utpote quæ est pars purior ignis, segregat, eamque vult servare beatis ad eos illuminandos, ardorem autem qui parti impuri & facti ignis adhaeret, ad damnatorum in inferno tormentum reservat. Et hoc videtur Propheta indicare voluisse, quando ait: *Vox Domini intercidens flammam ignis.* Psal. 28. Unde Laurentius igne quodam à Deo sublimato cingebatur, adeo ut veluti Beatus sola ignis luce frueretur, ac proinde dicebat: *Mea nox obscurum non habet, sed omnia in luce clarescunt.* Expers tamen esset omnis ardoris, quia tormenta non timet nec sentit. Per experientiam docens in se verificari: *Sitran seriat per ignem, flamma non nocet tibi.*

24. Existimo sancto Laurentio quamdiu craticulæ adstrictus erat, visum fuisse se opiparæ cuiusdam mensæ accumbere, & in Apolline commemorari, ubi vel instar Salamandæ nutritur flammis, vel potius consolationibus & gaudiis spiritualibus, accideretque ei quod Primislaio accidisse Scriptores referunt. Hic enim cum super vomere ferreo manducaret, vocatus ad Regiam, in Bohemæ Regem fuit electus, id quod ipsi longè antè prædictum hisce verbis fuerat: (Apud Bohemos regnaturum, qui super ferream mensam manducabat) Laurentius qui super ferrea craticulæ suæ menta consolationibus potius, quam panepascitur, sublimatus est ad coronam martyrii, & ad Regiam evectus est Paradisi. *Laurelius tuas ingredi merui.*

25. Gloriosus Levita in igne positus, videtur filere non posse, sed continuo sermocinatur. Nunc enim Deum alloquitur dicens: *Gratias tibi ago Domine.* Nunc Decium dicendo: *Assatum est, jam versa & manduca:* Mox cum ministris tractat: *Subsistentibus prunas insulas* Levita Christi. Nunc cum confortante eum Angelo: *Misit Dominus Angelum suum, & liberavit me de medio ignis:* paulò post cum Hyppolito: *O Hyppolite, si credideris in Dominum Jesum Christum, &c.* Igitur & Laurenti, filere nequis? Porro saligni injectum quiescere aut facere non potest, quia ex duobus contrariis elementis igne & aqua est compositum: *Sal est in se uno continens aqua & ignis elementum, & hoc è duobus est unum.* Etenim sanctus Martyr salii similis erat, ut-

pote ex igne charitatis, & aqua divinæ gratiæ compositus, ac proinde filere nescit. Nec mirum siquidem Laurentius, quam sanctus Martyr in nomine suo refert in igne strideret & streperet, unde proinde desumptum est Emblemata cum hac inscriptione. *Non possum uri & tacere.* Et quomodo Laurentius tacere potuisset, qui duplii flamma urebatur? Nequiritur tacere magis Levita, sed perspicue se audit facit, dum inquit: (Mea nox obscurum non habet, sed omnia in luce clarescunt.) Quibus verbis verum se Adamantem esse ostendit, hic enim sibi proprium habet quod nullam umbram facere possit. *Sua umbra.* Vel etiam dum summam suam integritatem indicat dicens: *Non est inventa in me iniquitas, se denuo verum & animatum quendam Adamantem esse probat, qui macula omnis est expers.* *Macula caret.* Trina vice fectus fu-
gellis seu virgis quibus crudeliter caesus fuit fortiter testitit, tandem vero igni superpositus, de-
nuo velut adamas amorosus non cedit, nec ferro, nec flamma. Porro sanctus Angustinus Laurentium grano sinapis comparat, non sicut, sed virtute, eo quod nullum aliorum seminum, nata cum energia per gustum percipitur, quando confractum aut diminutum est sicut illud: *Solum Laurentium grano sinapis possumus comparare qui diversis actibus & passionibus totum orbem gratia meruit sui flagrare martyrii.* Grannum sinapis cum teritur accenditur, Laurentius cum patitur inflammatur, acque supra craticulam & ignem positus, exactissime facit percipi sive cognosci suam erga Deum gratitudinem. *Gratias tibi ago Domine.* Etenim tres pueri Azarias, Azarias & Misael, ab impio Tyranno, qui superbia elatus adorationem vero Deo debitam eadem rapere contendebar, in fornacem Babylonicam fuere coniecti: Sancti autem hi pueri flammam illas, quasi ventum rotis stantem percolerunt, unde ex illo igne nullum sunt passi dolorem aut ardorem, sed recreationem potius velut si suavitaura & favente quodam Zephyro afflatis fuissent. Ita quoque Levita noster, tametsi ardoribus esset circumdatus, hincamen ei videbantur esse hortus deliciarum flodudus & delitiosus: *illi in pænarum suarum flammis ambulabant,* inquit sanctus Pater Augustinus tom. 10 sermone 1, de S. Laurentio. Et Laurentius in ipso supplicii sui igne disiecit, ille vestigiis pedum conculcarunt incendia, ille laterum suorum diffusione exstinguit. O quam differentiam ab his exitum habent eorum conatus & consilia, qui

Fulgos. l. 3.
cap. 4.
Theatr. vi-
ta humana
lib. 19.

D. Hilari-
comm. in
Matt. c. 4.

quæ in suis operationibus voluntatem habent à bono discordem & delectantem à virtute. Consilium & intentio Decii erat Laurentium per ignem in cineres redigere, ejusdemque vivam fidem annihilare: sed flammæ Laurentium cingentes, eidem ad hoc potius servierunt, ut eum redderet perfectiorem, magisque venustum, *tantum aurum in fornace*, unde ab igne pulchrior & purior egrediens est, quam ingressus: *ipsa flamma idem suscepit* Martyrem, non ut eum à fide sua mutaret, sed ut probatum Domino suo redderet inquit sanctus Augustinus sermone tertio) *tali enim incendio beata consecrata sunt viscera, non condemnata*. Unde sicut Cæsar Commentarios suos conservavit, ne ab undis maritumis contaminaretur, ita Laurentius in flammis fidem conservavit, ne ab iisdem pateret aut laederetur: *In craticula te Deum non negavi, & ad ignem applicatus te Dominum Iesum Christum confessus sum*.

26. In Iadiis avis quædam reperitur, quæ à Paradiso nomen suum obtinet, cui pulchrum aded nomen jure debetur, non solum ob elegantiam pulmarum ex colore caruleo & auro variegatum, verum etiam quia nunquam in terram descendit, ut ibi firmiter sistat, sed semper alis suis in altum evolat, & in aere per gyrum circumferitur. Beatus Laurentius tanquam vera avis Paradisi, licet corpore tenus in craticula jaceret, alis tamen desiderii ad ipsas usque cæli portas, & ad æternæ beatitudinis contemplationem evolabat, unde dicit: *Januas ingredi merui*. Quia ejus animus morabatur in cælis, inquit sanctus Pater Augustinus. Ut si proprietas esse dicitur, quod sereno tempore tristetur, eo quod naturalis inclinatio sive instinctus ei dicat, quod aura turbida & pluviosa brevi sit secutura. *Ac contra* verò exultat & tripudiat, quando auram experitur turbidam esse, ob spem securæ serenitatis, unde pluvioso tempore dicere velle videtur: *Serenabitur*. Quantumvis aliis videri potuisset tempus illud glorioso Martyri nostro valde contrarium, quando super eum non jam pluvæ aquarum, sed ignis incendia copiose decidebant, nihilominus ipse exultabundus jubilabat, eo quod etiam in mediis flammis experiretur serenitatem cœlestium consolationum, ideoque dicebat: *Mea nox obscurum non habet, sed omnia in luce clarescunt*. Ista Propheta alatum quendam Seraphinum vidit, qui Propheta labia ignito carbone purificaturus, timens ne illum apprehendendo digitos ustularet, forcipem ad car-

bonem attingendum adhibuit: *Et calculo, id est, carbone ignito*. (exponebat sacri Scriptores) *quam forcipe tulerat de alari* tenuit labia mea. Unde persuadeor, ut firmite credam, amorem Laurentii erga Deum majorem fuisse eo quo ardebat Seraphinus, utpote qui ignitos carbonem bene multos non digito aut manu duntaxat tangere, sed toto corpore in craticula super flammam & carbonem supinus jacere debebat: *Strinxerunt corporis membra posita super craticulam*. Nec tamen ab arboribus lædi timebat, imò ut sanctus Augustinus sermone secundo scribit: *Frigidum videtur illi omne quod patitur*. Verum quidem est quod incensum super carbonem in thuribulo positum concrematur, eodem tempore aera odoriferis suffibus adimplet, unde de eo dicitur: *Dum ardet, redolere: vel fragrat adustum*. uti refert P. Phil. Picinell lib. 1. cap. 1. num. 26. & 24. Ita Laurentius quasi myllicum quoddam incensum, super ignem coniectus, magnam de se in cælum emittit gratiarum fragrantiam, quam pro receptis à Deo beneficiis eidem refert, dicens: *Gratias tibi ago Domine, quia januas tuas ingredi merui*.

27. Verum enim verò sicut magnes ferrum attrahit, ita craticulæ Laurentianæ ferrum magnetem movet meorum conceptuum. Mira igitur est res, o Auditores, quod ferrum natura sua durissimum, prout experientia docet, & Laurentius Firmianus confirmat dicens: *Ferrum durissimi rigoris materia est, attamen ignis vehementi potentia cedens in omni partem flexibile redditur: Ferrum quando igne excogitur mollior & resolvitur*. Unde alius quidam Emblemata quoddam inde concepit, cum hoc symbolo: *In quasque formas, vel: Lento fit rigor*. Ac verò sanctus Laurentius ferro longe constantior esse probatur, dum nec minus emollitur Tyranni ad prodendos Ecclesiæ thesauros, neque ad flammatarum ardores flectitur, imò ferro quovis se solidiorem duriorque esse perhibuit, unde subjicientibus prunas insultat *Levita Christi*: imò adversus Decium aperte protestatur dicens: *Non timeo tormenta tua*. In montibus Apenninis nuper quoddam ferri generis invenit, quod in fornace positum liquebat, fluidumque reddebatur non minus quam aqua: Postea verò natura mutata *Ferrum quod & igne velut aqua defluere consueverat, caput congelascere ac nullis ignibus, nullis solibus totius noctis intervallo incendi ac fluere potuit*.

Thad. Petr. in c. 23. Isa.

Lactant. Firm. de ira Dei cap. 10.

Petrus Berch. in Red. l. 11. c. 76. n. 14.

Pine. Marin. in vita S. Antonini apud Sur. to 3.

Oven. hist.
l. 7. c. 10.

tuit. Si craticulae Laurentianae ferrum ejusdem conditionis fuisset, illud Laurentio suas qualitates cessurum fuisse existimarem, siquidem hic se si non liquidum, ad minus tamen benignum & charitativum ab igne amoris Divini erga pauperes exhibuit, quando iisdem Ecclesiae facultates liberaliter distribuit: postea verò mutando naturam ferri, duritiam erga Decium exhibuit, unde facile ei hæc applicari potuisset inscriptio: *Obdurefcit*, dum ei in faciem exprobrat: *Non timeo tormenta tua*. Verum quidem est quod in partibus *Novi Orbis* filum quoddam ab herba quæ Cabuja dicitur extractum, quod specialem hanc virtutem habet recidendi duritiam ferri, id ipsum instat Lunæ cujusdam secando. Sed quid tandem sit de hoc filo? Sciat quidem ferrum hoc filum, tandem verò in hoc atteritur & consumitur: *Sed usu ipsum quoque atteritur*. Noster autem gloriosus Levita & ferri illius duritiam vincit, quod in forma craticulae, velut instrumentum ad dolorosum ejus martyrium concutitur, & tamen invicta ejus patientia, nec non constantissima fides sua nec minimum atteritur aut violatur, affecutante eum quoad hoc Propheta qui dicit: *Si transis vis per ignem, flamma non nocebit tibi, & odor ignis non erit in te*. Unde de Carnificibus, tyranis, igne & ferro palmam reportans triumphat coronatus in caelis. Neque igitur sanctus Sixtus magnus ille Martyr & Pontifex immerito ei prognosticavit dicendo: *Nos quasi senes levioris pugna cursum recipimus, te autem quasi juvenem manet gloriosior de Tyranno triumphus*.

28. Exhibeant se igitur Catholicae fidei inimici per intentata Martyri nostro truculenta ignis tormenta velut ferocissimi Leones, nam mysticus Samson Laurentius facile adinvenire poterit rationem & modum & faucibus eorum, imò ex vulneribus sibi inflictis extrahendi & colligendi dulcedinem mellis, perspicuoque ostendet quod ex ferri duritie, crudelium ministrorum & carnificum barbarie, ignisque ardoribus egressa est dulcedo, cum hæc omnia patienter sustinens consolationes senserit Paradisi: *Invictus ingredi merui* Ferrum quod sanctus Dominicus loricatus ad nuda carnis suæ membra mortificationis causa portavit, adhuc ut corpus illud innocens non offenderet, quasi compassione motum molliem quandam induit, & veluti cetera quadam mollis flexibile atque tractabile fuit: *Duo illa ferramenta super humeros posita, prorsus sponte effracta sunt, & mollis lenitate flo-*

xibila. Et tamen ferrum craticulae Laurentianæ quod flammis resistit, licet ignescat, non tamen per molliem & flexibilitatem equin. Et quidem forte id ipsum, scilicet constanter in sua soliditate perseverare, atque ad ignis violentiam nequaquam flexi à Laurentio didicit, ut profunde à nullo nisi à solo Laurentio vinci se permittat. Scio equidem quod ferrum quo sacra Vercellensis à Caracissæ septies percussa fuit, haud secus ac si innatam activitatem suam emisisset, nullum unquam ictum qui eam laedere aut vulnerare posset, infligere potuerit, adeo ut minister coactus fuerit, ense nequaquam scindere aut vulnerare, sed ensis aciem pedori aut jugulo infigendo eam transfodere: *Gladius quidem admovit, ut quod collum scire non valeret, perforando ingulum eam intrinsecus*. Unde hoc invictæ Christi Amazoni solum quidem ferrum se tanquam devictum & superatum subdidit? quoad hunc autem Martyrem & Heroem nostrum non solum ferrum duritiem suam deseruit, sed & ignis irreparabiles violentias suas deposuit. *Hoc igne* (inquit sanctus Augustinus) *Laurentius accensus flammam non solum arderem, videbaturque quod ignis violentos foci rigores deponendo, ad conciliandum Martyri aliquod refrigerium, in auram suavem transformatum fuisset*. Porro Craticula altare quoddam fuisse videtur, in quo gloriosus Martyr & Levita noster semetipsum Deo victimam obtulit. *Sinxerunt corporis membra posita super craticulam, adeoque sacros antiqui Sacerdotis ritus renovans: Immolavit Deo sacrificium laudis, sacrificium simile in craticula*: inquit Laurentius Justinianus. Fuit item craticula hæc velut currus quidam triumphalis, in quo novellus Elias triumphans in caelum ascendit: *Invictus ingredi merui*? siquidem triumphat in caelo coronatus. Denique craticula nidus fuit, in quo velut novella quædam Phœnix ad gloriam immortalitatem inter ardores renascitur, quasi diceret, ignes hos patior, ut in æternum vivam: *vel ut sim post fata superstes*. Cui optime subiungi potest illud Gregorii Nazianzeni poema:

*Vt Phœnix moriens primos reviviscit ad annos.
In mediis flammis post plurima lapsa renascens
Atque novum veteri surgit de corpore corpus
Haud secus egregia redduntur morte perennes
Dum pia Divinis ardescunt pectora flammis.*

Hic

Hic fileo? nam dum craticulae duritiem, nec non
flammarum ardore considero, lingua mea velut
exanimis immota subsistit, dumque tyrannum

intueor, in ejus veluti aspectu loquelam amit-
tens, taciturnam sese in silentio subducit.

SERMO VIGESIMUS QUARTUS.

IN FESTO

B. PHILIPPI
BENIZZI1. *Iste est qui contempsit vitam mundi & pervenit ad caelestia regna.*

Nullus in mundo lapis invenitur qui pec-
culiari sua virtute non polleat, juxta il-
lud: *Virtus consistit in verbis, in her-
bis, & in lapidibus.* Inter ceteros autem
lapides, valde ad mirabilia & ferè in-
credibiles sunt Magnetis proprietates. Etenim sanctus Pater
Augustinus ex quo aliquas hujus lapidis expe-
rientias vidit, dixit: *Magnetem lapidem cum
primum vidi, vehementer inhorui.* In Aethio-
pia, & in radicibus montium qui sunt ex Occi-
dentis Meridiei & Aquilonis opposito, certa
quædam hujus lapidis species invenitur, quæ
non solum non est amica ferri, illudque non at-
trahit, verum etiam id ipsum tanquam sibi ini-
micum abigit & repellit: *Ferrum non trahit,
sed respuit & repellit.* Alia quædam hujus lapi-
dis species in monte Ida reperitur: in Indiis situa-
to, ibique inventus est à certo quodam viro,
qui *Magnes* appellatur (ob cuius inventoris no-
men multi existimant lapidem hunc nomen
illud apud Latinos assecutum esse, quod *Ma-
gnes* vocetur) hic enim dum super hunc mon-
tem Magneticum transiret, calceos indutus mul-
tis clavis ferreis sub solea munitos, pedem sub-
levare à terra non poterat, adeo ut ibidem im-
mobilis subsistere debuerit. *Fuit autem in India
primum repertus clavis crepidarum baculus, cu-
spidi inherens, cum armenta idem Magnes pasco-
ceret* inquit Isidorus Episcopus Hispalensis lib.
16. cap. 4. Cum in templi Serapidis, Alexan-
driæ à Democrite ædificati interiori parte no-
nulli ex hisce magneticis muro inserti essent, ea
virtute pollebant, ut statim quandam ferream

in aëre potuerint sustinere, prouti idemmet Sa-
cer Scriptor refert. *In templo quodam simila-
chrom ex ferro pendere in aëre videbatur.* Ser-
vius Episcopus Milevitanus sancto Patri Augu-
stino affirmavit, quod dum una cum quodam
Africa comite mensæ accubisset, haud sine
ingenti admiratione visum fuerit, quod dum u-
nus sub cratere argenteo magnetem moveret,
uno eodemque tempore etiam ferrum quod de-
super crateri illi imminabat ad motum dicti
magnetis confusim motum fuerit: *Sicut sub-
ter movebat manum, qua lapidem tenebat, ferrum
desuper movebatur.* Plato quoque observavit,
quod hic lapis dum primum duntaxat catenæ
ferrea annulum movet, hic virtutem magneti-
cam sibi impressam omnibus aliis communica-
verit, adeo ut ex his ferreis annulis unus ab alio
successivè attractus fuerit: *Magnes non solum fer-
reos annulos trahit, sed etiam annulis ipsis infun-
dit, qua hoc efficere possint, ac proinde ut lapis a-
lios annulos attrahat.* Effectus alii sine compa-
ratione admirabiliore à Scriptoris recensentur,
& speciatim quidem attestatur, quod in par-
tibus Indiarum, ubi in Insulis maritimis ex hisce
magneticis lapidibus magni extant scopuli, na-
ves transeuntes dum ad lapides seu scopulos
istos propinquius accedunt, in itinere suo im-
mobilietate hære & sistere cogantur. Unde qui
maria ista frequenter trajiciunt, hanc pro navi-
bus eorumque itinere expedien- dis inventionem
excogitarunt, quod scilicet ab his navibus fabricen-
tur absque ullis instrumentis ferreis, atque ex
metis ligneis clavis compagentur. *Narrant*

Rr 3

nautæ

D. Aug. de
Civ. Dei
lib. 19. c. 4.Sim. Ma-
g. coll. 18.Ludov.
Pro. l. 11.
de Civ. Dei
c. 6. f. 199.
coll. 4. &c.D. Aug.
Et D. lib.
ubi sup.D. Aug.
ubi sup.
l. 11. c. 4.Pla. in 10.
Et D. Aug.
ubi sup.Ioan. de S.
Gem. l. 2.
c. 35.

Ludov.
Viv. in D.
Aug. de
Civ. Dei
l. 21, c. 4.

nauta nostrates, (scribit Vives) in ima India esse
maritimas cautes magneticas, quæ medio cursu
navigia, si quid in eis ferri, vel clavus unus, si-
stant, detineant, attrahant. Veruntamen faten-
dum est verum esse quod Magnes adamante
præsentem naturam mutet, suamque perdat vir-
tutem nimirum sympathiam, quam cum ferro
habet, in antipathiam transmutando, aded ut
quodammodo pudere ipsum videatur, quod
ferro potius quam Adamanti affectum suum
applicet. Inter Adamantem & Magnetem (in-
quit Solinus cap. 35.) est quædam natura occul-
ta diffusi, aded ut iuxta positus non sinat magne-
tem trahere ferrum. Verum enim verò inter om-
nes admirabiles Magnetis proprietates hæc est
magis præcipua & singularis, quod semper in
stellam Polarem inveniatur conversus atque de-
fixus. Quæ proprietates à multis ingenii erudit-
is emblemate quodam exprimitur, cum hac illud
animante inscriptione: *Aspicit unam.* Vel *In te*
una quiescam. Etenim quis unquam potuit mor-
taliter loquendo verior aut præstantior magnes
reperiri, quam sit Beatus Philippus Benizzius?
utpote qui quandiu in hoc mundo vixit, nullam
unquam aliam Polarem stellam quam cælum
respexit, omnia namque bona & honores mún-
di hujus despiciens omnes cogitationes suas in
stellam Polarem cælestē Empyrii defixas habuit,
aded ut dicere videretur: *Vnam aspicio: In te*
una quiescam, memor nimirum moniti illius,
quod Salvator noster nobis reliquit, dicens: *Iste*
est qui contempsit vitam mundi, & pervenit ad
cælestia regna, id est, ad cælum, mundo terga
vertens affectu semper cælum versus intentus
& conversus fuit, hodierni Evangelii doctri-
nam observans, qua dicitur: *Nolite timere pusil-*
lus grex, quia complacuit Patri vestro dare &c.
Hicque erit præcipuus punctus citra quem præ-
sentis discursus mei linea terminabitur. Vos in-
terim curate, ut attentionis vestræ magnes ad
discursus mei stellam Polarem semper sit con-
versus. Ordiamur.

Luc. 12.

2. *Iste est qui contempsit vitam mundi &c.* O
quoram Deus noster in formatione huius
sapientiam demonstravit, & specialiter in mem-
brorum dispositione & figura corporis, quam illi
dedit, longè diversam ab ea quam animalibus
indidit, quæ caput pronum habent, atque ad ter-
ram conversum? cum homo e contra vultum
suum ad cælos semper habeat directum. Unde
cetera ingeniosè cecinit dicens:

Pronas, cum spectent animalia cætera: Cœli
ram.

Os homini sublime dedit, calami tueri.

Idque à Deo factum est, ut bruta spem suam in
terrenis rebus collocarent, homines autem
affectus suos in cælum dirigerent. Quia non
estis de terra (inquit Imperfectus) nec de terra
venistis, sed pro tempore de terra (scilicet) existis,
ut per terram vincatis terram, sed de cælo estis,
& de cælo venistis, & iterum redituri estis in ce-
lum, nisi ultro remanere volueritis in terra. Ac
proinde Thales unus e septem Sapientibus no-
tè circuibat, ut contempleretur cælum mo-
tus, stellarumque influxus observaret: Hym-
nus in Grecia observavit stellarum motus, &
syderum obliqua curricula. Conformeretur
existimo quod Poëta sinerunt, Prometheus
Deucalionis patrem, postquam post deluvium
homines elapidibus post terga projecti cæci
fecisset, aut ut alii volunt ex luto formasset, ut
eisdē spiritum & vitam suggereret, ope Minervæ
in cælum ascendisse, & faciem quandam ex igne
cælesti accendisse, eaque deinceps cetera ho-
minis corporibus spiritum indidisse & vitam.
Prometheus post factos à se homines dicitur ex-
cilio Minervæ cælos ascendisse & adhibita facula
ad vetam solis ignem furatus: Fortè ut per hoc
homini persuaderetur, ut cum sit qualitas
ignea, ignis etiam qualitates in se exprimat
enim à terra semper sustollitur, & cælum ver-
sus progreditur, prout illud è flamma fuma-
tum emblemata exprimit, dum hæc ei subscriptione
subnectitur: *Celsa petit.* Porro Beatum Philip-
pum Benizzium ignea fuisse qualitate imbutum,
& non tantum vultu, verum etiam corde, vultu
Magnerem fuisse affectu suo versus stellam Po-
larem cælorum intentum & directum, nomina
ejus manifestat. Philippus enim nomen quod-
dam est, à Philo, quod est amor, & per quod efficitur
per: *Quasi amator supernorum, propter cæli*
stem contemplationem.

3. Ecclesiastes dixit viri prudentis esse oc-
ulos habere in capite: *Sapientis oculi in capite.*
Et quidem si vera est hæc sententia, omnes uni-
versum homines sapientes erunt, nullus enim
reperitur qui oculos suos in capite non habet
defixos, quis enim unquam vidit hominem oc-
culos in pedibus ferentem? Unde Sanctus Ba-
silii idipsum ponderans ait: *Cuiusnam oculi*
non sunt in capite? Fortè Ecclesiasticus hoc lo-
co institueret, vult differentiam inter nos & alios
homi-

homines, de quibus Plinius affirmat, quod oculos suos in pectore habeant? *Habent oculos in pectore affixos?* Vel ab illis nos discriminat, qui oculos in humeris suis ferunt, prouti cernitur in Blemis & aliis, *Qui in humeris habent oculos*, uti scribunt Aulus Gellius, Plinius & Solinus. Aut verò loquitur id ad excludendum populos illos qui non tantum oculos in capite non habent, verum etiam ipsomet capite carent, prouti multi referunt, & specialem Egidius Columa, dicens: *Sunt quidam homines sine ceruice habentes caput intra humeros, & in ipsi humeris habent oculos*. Idque a Sancto Augustino confirmatur, quicum Religiosis suis in Brema familiaria miscens colloquia, iidem retulit, quod dum fidem Jesu Christi in Æthiopia prædicaret, multos viderit viros & mulieres capite carentes, magnosque in pectore oculos habentes: *Vidit ibi multos homines ac mulieres capite non habentes, sed oculos grossos fixos in pectore*. Non credo eundem Ecclesiasten hocce sensus intendisse quando dixit: *Sapientis oculi in capite*, sed potius ipsum mysticè & per cogitationes longè sublimiores locutum fuisse existimo. Videamus igitur num sensum sententiæ illius, per proprietatem piscis illius penetrare possimus, cuius fel ad retinendam seniori Tobie lucem opportunum præbuit remedium, de quo proinde Sacer Textus dicit, quod Tobias Raphaelis Archangeli iussu sumens de selle piscis levavit oculos Patris sui, eratque nomen piscis istius Callionymus vel Grampus, ut alii volunt. Hic enim piscis in superiori capitis parte unicum habet oculum, quo cælum directè respicit, ac proinde à Græcis *Tranoscopus*, id est, *spectator cæli* appellatur? quando per mare natat, foris semper & supra aquas oculum illum tonet, gaudens videre cælum, illudque contemplari. Hoc est, quod Ecclesiaste significare volebat, quando dixit: *Sapientis oculi in capite*, nimirum ille sapiens est & prudens, qui velut *Tranoscopus* oculos in capitis vertice portat, id est, qui cælum semper contemplatur, illudque habet velut omnium operationum suarum objectum, in quod cunctos affectus suos dirigit, & sicut Magus versus stellam polarem, ita ipse ad cælum omnes cogitationes & consilia sua extendit. Illi autem oculos suos in capite non habent, qui cogitationes suas in terram defixas tenent, summamque curam & sollicitudinem ad consecutionem bonorum mundi huius, non verò bonorum coelestium extendunt.

Ille igitur meritò censendus est prudens & sapiens, qui oculos in sublime elevans (inquit Hieronymus) nunquam de inferioribus cogitabit.

4. Philippus noster de eorū numero fuit, qui ab Ecclesiaste inter sapientes recensentur: *Sapientis oculi in capite*, nam velut *Tranoscopus* piscis, cæli spectator perpetuus fuit. Probè sciens id quod monet Chrysostomus dicens: *Quod si quis in cælum suspiceret, & quæ illuc bona sunt contempleretur, statim hac contemneret; Et tanquam nullius momenti existimabit*. Quasi animatus magnes aliam in suis operationibus Polarem stellam, quam cælum ipsum non respiciebat. Idque facillimè mihi persuadere possum, dum actionem illam nunquam pro meritis satis celebratam confidero, quam elicit, quando in arate tenera, priusquam in eo rationis diluculum appareret, aut cognoscere posset, quid sit Christi pauperibus per Eleemosynam subvenire, haud secus ac si Evangelii sacra monita manibus suis tractasset, quibus Regnum cælorum per Eleemosynam acquiri dicitur: *Complacuit Patri vestro dare vobis regnum*, id est, cælum, verumtamen dare Eleemosynam? quando inquam in hac ætate genitricem suam genuflexus rogavit, ut postpositis omnibus aliis negotiis, sese addiceret operibus charitatis impendendis in duos Religiosos Ordinis servorum Mariæ, qui tamquam religiosæ & Christianæ paupertatis filii victum suum mendicabant. Dicite enim obsecro, & Auditores, nunquid istud pietatis opus mundo manifestè satis declarat Philippum non solum oculos, verum etiam cogitationes & spiritus suos totaliter versus cælum habuisse directos. Quisquis enim per affectum terram respicit, ei nequaquam curæ est mendicis subvenire. Unde dum Philippus eisdem in necessitatibus suis sublevare procurat, manifestum de se indicium prodit, quod priusquam mundum cognosceret, tot habuerit à mundo totaliter alienum, & in ea ætate quæ cælum etiam cùm cognoscere non poterat, matris supplicat, ne pulchram illam occasionem unius panis moneta cælum comparandi turpiter negligeret. Videbatur igitur quod in illa puerili ætate, & annorum teneritudine in doctrina Magno Pontificis S. Greg. optimè doctus fuerit, dicens: *Quæ cælestis vita dulcedinem perfectè cognoverit, in quantum possibilitas admittit, ea quæ in terris amaverat, libenter cuncta relinquit, in comparatione ejus vilescunt omnia, deserti habitata, congregata dispergit, deforme conspiciuntur, quicquid de terrena rei placebat specie?*

quia

Io. Mal.
don. ibid.
col. 1.

quia sola pretiosa margarita claritas (id est coelum) resplendebat in monte. Huic igitur parvulo mundi contemptori & inimico vero cœli obsequiosissimo, velut cuidam egrege Christi innocentia ignello per verbum Evangelicum promissum fuit: Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum, cœlestis scilicet, terrenum (exponit Maldonatus) aeternum, non temporale.

5. Porro crescentibus annis, crevit etiam in Sancto devotio & ardor spiritus. Nam ab hominum congressibus se subducens, eum nullo alio præterquam cum Deo conversari gaudebat, totum diem suorum cursum in loco unico consumens, scilicet in cultivanda anima sua per spiritualia, quibus in sacris templis operam dabat, exercebat. Die quodam particulati accidit, quod dum excessivo quodam fervore affectus suos erga magnam Dei Matrem Mariam sublevaret, eadem Angelorum Regina eidem in ecstasim rapto in curru quodam ex purissimo auro fabricato apparuerit, eumque ad currum illum hisce verbis invitavit: *Philippe adijunge te ad currum istum*. O quam est hic favor eximius! cuius utique per multas vias in vestigari causa poterit. Etenim Philippus pretiosa quædam gemma erat, ac proinde digna quæ purissimo auro infereretur, ac proinde: *Adijunge te ad currum istum*. Adhæc securus erat, quod cum divinæ gratiæ adiutorio, cum tribus inimicis Dæmone, mundo, & carne dimicans, gloriosam reportaturus esset victoriâ, ac proinde triumphabundus in curru quodam aureo ascensurus esset ad cœlestis Capitolium: proinde: *Adijunge te ad currum istum*. Insuper Philippus in Civitate Florum, id est urbe Florentina, mysticum quoddam & candidum lilium erat, ac proinde ne illud ab immunditiis terrenis contaminaretur, Maria Virgo illud ab iis, tanquam pretiosum à vili separate, & in curru suo velut in vase quodam aureo præservare voluit, ac proinde: *Adijunge te ad currum istum*. Præterea è Principibus soli singulariter dilecti & grati in proprium currum admittuntur, prout de Justiniano Imperatore & Belisario legitur: cum igitur magna Dei Mater, Philippum nostrum ad considendum sibi in curru suo invitavit, credere par est, ipsam illum veluti dilectissimum filium & amicum suum declarare voluisse: ac proinde: *Adijunge te ad currum istum*. Curru Eliæ constructus erat ex igne, qui inter omnia Elementa nobilissimus est: Curru autem Philippi factus est ex auro, quod est inter alia metalla

præstantissimum: Unde sicut aurum incomparabiliter plus valet quam ignis, ita curru Philippi tantò majoris æstimationis erat, quando aurum digniore materiam dicitur, quam ignis proinde, *Adijunge te ad currum istum*. Adde quod sicut terra patria est conjugatorum, quibus proinde à Deo dictum fuit: *Crescite & multiplicamini, & replete terram*: ita cœlum, replectentia habitaculum est Virginum. Unde Eliastanqui virgo in curru igneo de terra translatus est ad cœlum, inquit S. Ambrosius: *Eliæ Angelus ducentibus raptus ad cœlum est, & quadringentis impositus quasi in quodam triumpho videri aperiuntur: victor enim exierat non gentium barbararum, sed secularium voluptatum*. Porro Philippus virginittatis candorem incontinentiam conservavit, ut cum tanto majore securitate cœli possessor evaderet, ac proinde ut suum assequeretur intentum, eum Maria ad proprium suum currum invitavit dicens: *Adijunge te ad currum istum*. Ulterius Eliæ sciens, quod ad cœlum abire cupiens, nihil terreni secum esse ferre debeat, pallium suum post se è curru abiecit. Unde Sanctus Hieronymus dicit: *Quod Elias ad cœlum regna festinans, non potest in eum pallio, sed mundi in mundum vestimenta dimittit*: Philippus autem tanquam animatus magnes Polarem cœli stellam unice respiciens, non solum deseruit sæculi vestes, verum etiam quem vis terrenum affectum. Unde Virgo beatissima eundem ad cœlum transire volens, eundem ad currum suum conscendendum suaviter provocat dicens: *Adijunge te ad currum istum*. Verum enim verò, ut idipsum cum pace Magni Eliæ dicam, cum illæ actiones quæ magis sunt voluntariæ, magis quoque suat meritorie, hominumque ex quadam congruentia cœlo consequendo digniores reddant: forte autem Eliæ pallium suum dimisit, quia forte inadvertenter & præter voluntatem ei cecidit, ut proinde Sacer Textus dicat, quod Eliæ levavit pallium Eliæ, quod ceciderat: non verò dicat quod actu quodam politico illud adiecerit, terræque reliquerit: *Cecidit illud adiecit, non Eliam utique projecit*. De Philippo tamen certum sit, quod velis secularis ei non ceciderit, sed sponte propriâ & voluntariè eam renuntiavit: *Mundo vestimenta dimisit*, & simul cum veste seculari patris quoque hæreditates, parentes, terram, & mundum totum solo servorum Mariæ sacro pallio contentus dimiserit, majori utique iure ad cœ-

In vita
ejus apud
P. Cherub.
Mariam.
Odalc.
li. 6. 5.

picadam cæli possessionem à Beata Virgine ad curram aureum vocari & invitari debuit: *Adiunge te ad curram istum* Philippus non est Galilæum imitatus, qui unum oculum versus terram, alterum autem cælum versus dirigat: *Unum oculum ad vitam inferius deprimat, alterum autem in aera dirigat.* Sed potius affectus quoque ipsos unâ cum terrenis rebus abhorrerent, a mantem animi sui magnetem versus Polarem cælestium reflectebat, sciens S. Augustinus dicere, quod *Amorem mundi & Dei pariter in uno corde habere non possumus.* Lepidum ingenium duas mappas mundi effigavit, quarum unam terram, altera cælum teptatentabat? cum hac epigrapha: *unde das, id est, unum de duobus, quasi diceret, non potest cælum simul cum terra possideri, atque idem alterutrum ex duobus eligere oportet; eodem Ecclesiæ Doctore affirmante, quod Homo non potest in hac vita laetari, & in altera jucundari.* Unde Philippus noster cautior factus, huic mundo calces impiegit, cumque ad cælestia consequenda cunctas suas cogitationes & spiritus extendisset, mirum non est, quod Cælorum Reginam audierit dicentem: *Adiunge te ad curram istum.*

6. Verum enimverò ablit ut lingua mea huius pretiosissimi cunctis roris & cursum tanto cum animi impetu prosequatur, ut interea oblivio i tradat tot alia innumera virtutum exempla, quæ in Philippi nostri vita gloriose resplendent. Porro ut expeditius Deo inserviat, servorum Religionem ingreditur, atque in numerum servorum Mariæ adscribitur. Nolo autem hoc loco exponere, quam fuerit in progressu vitæ religioso servidus in charitate, in fide constans, assiduus in orationibus, in mortificationibus austeris, exemplatis in vita, in victu temperans, angelicus in moribus, viscerosus erga infirmos, ad Ecclesiæ causas promovendas promptus, diligens in exercitiis spiritualibus. Solummodo observare contendam, quod tali quodam habitu voluerit vestiri, e quo perspicue cognosci posset, ipsum voluisse servum esse non solo nomine, sed etiam facto ipso, idemque vilissimis & abjectissimis ministris, quæ in Monasteriis personis idiotis, nec ulla agendi virtute præditis distabant solent, sese toto pectore dedicari: Patres enim orat, ut ipsum ad consortium suum admissum, sacra Religionis habitu dignarentur, & ut eam gratiam sibi inter fratres universos relato, communi omnium obsequio utique componere liceret. Exit vero à Philippe quæ

Pauletti Sanctorale.

vis alia facile credidero? Imò haud difficulter persuadebor potius, quod natalium nobilitas stimulus honoris, perspicacitas ingenii, desiderium te literatura mediante ad maiora promovendi, aliaque motiva similia tibi exercitia domesticæ diducant, utque te gravioribus Theologiae studiis totum dedicates consuluerint, ad habitandum te ad eas dignitates Ecclesiasticas, quas cælum liberali manu conferte iis solet, qui meritorum divites sunt & opulenti? ac proinde à Philippe diectodes, cur in primo tuo in Religionem ingressu, in ætate viginti annorum, Feria sexta post Pascha Resurrectionis, alioquam Laici aut servitoris habitu vestiri noluit? Fortè ut Christi imitator esses, qui *Formam servi accepit, & non venit ministrari, sed ministrare*? Fortè, quia iuxta doctrinam Divi Joannis Chrysostomi specialis magnorum gloria est, humilitatis se amicum exlubere? *Sublimium hominibus, in quibus illa maxima gloria est, si possunt quam maxime se submittere.* Fortè quia indicare voluit se illius gregis ovem esse, de quo Salvator dicebat: *Nolite mittere pusillus grex, iuxta enim expositionem Chrysostomi: Pusillus grex est, qui non de magno minuitur, sed crescit de pusillo?* vel quia sumptuosam quandam lapidibus pretiosis vitæ speculativarum & moralium erigere fabricam, contendens humilitatis fundamentum prius stabilire cogitasti, docente te S. Augustino: *Magnam fabricam construere vis, prius cogita de fundamento humilitatis.* Etenim à Auditoribus, tametsi hæc causas sive resolutiones addactas vobis non displicere sciam, verumtamen aliam quandam auscultare non dedignemini, utpote quæ rectâ lineâ ad subiecti propositi punctum decurrit.

7. Nascebatur inter Christi discipulos molesta quaestio, uter illorum major esset in regno cælorum, omnibus primatum & primum locum sibi debere prætendentibus? tandem verò hanc à cælesti magistro suo habuere decisionem, sive responsum: *Nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in Regnum cælorum.* Matth. 18, v. 3. Quasi dicere voluisset, ad cæli consecutionem duæ conditiones requiruntur. Prima est: *Nisi conversi fueritis*, quasi diceret, debetis converti, id est, opiniones & affectus mutare. Sed quomodo? Theophylactus in Bibl. dicit: *A superbia ad humanitatem.* Dionysius hom. 1, 4. Carthusianus autem dicit: *Nisi conversi fueritis, id est, corde salubriter immutati, videlicet ab elatione ad humilitatem, & obedientiam.* Secunda: Art. 32.

ss

Et

Ad Phil.

lpp. 2.

Matt. 20.

D. Chrys.

hom. 3, in

Matt.

Luc. 12.

D. Chrys.

serm. 22.

Theoph.

in Bibl.

Dionys.

hom. 1, 4.

Carth. ib.

Art. 32.

*Euseb.
Emiss. ib.
in Bibl.
homil. 4.*

*D. Max.
ibid.*

*Isai. 14.
v. 12.*

*Thad. Fe-
trus. ibid.*

*Isai. 14.
v. 12.*

*D. Bern.
serm. 17.
in Cant.*

Et efficiamini sicut parvuli. Quasi ex mente Eusebii Emiseni dixisset: *Videtur hunc parvulum? Nisi ab illa stulta dignitate, qua in vestros animos perturbat, ad huius patientiam & humilitatem converſi fueritis, & efficiamini sicut parvuli sine invidia, sine odio, sine superbia, sine ambitione, non solum majores in regno calorum non eritis, verum etiam non intrabitis.* Et S. Maximus subiungit: *Vnde intelligimus quod humilitate pervenitur ad regnum, simplicitate penetratur ad calum.* Porro priusquam Salvator noster monitum hoc discipulis suis dedisset, Isaias Propheta illius nobis exemplum exhibuit in casu sequenti. Etenim menti infelicissimi Luciferi prætenſio quædam obvenit, non minus temeraria, quam immoderata: *Ascendam in calum, sedabo in monte Testamenti, hoc est, in templo, ubi solus Deus colitur.* In quo, ut Sanctus Bernardus ait, sedere præsumebat, cunctisq; Angelis patiter & hominibus tanquam & superior præcipere & imperare, ab illis obedienciam & obsequia vicissim recipere. Verum quid accidit ei? Num forte suum est intentum pro voto assecutus? Minimè gentium? imò prorsus contrarium ei accidit. Neque enim consecutus est quod desiderabat ac calum insuper amissit, quod tanto perè ambiebat, sed inde probrosè exclusus atque proſtigatus fuit, ut proinde Propheta Isaias eum deridendo dixerit: *Quomodo decidisti de calo Lucifer qui mane oriebaris? Sedere in alto volebat, ut omnibus tam Angelis, quam hominibus prælatus, omnes gubernaret, omnibusque imperaret & præſſet, non solum tanquam superior, sed etiam tanquam Deus, indeque subsecuta est infelix illa cæli amissio, unde fuit præcipitatus.* Unde Sanctus Bernardus eum hisce arrogantia & fastu plenis verbis loquentem introducit: *Infirmiores sunt, inquit, inferioresque natura (id est homines) non decet esse concives, nec aequales in gloria.* Unde temerarius ille spiritus prætendebat, quod *Quomodo alius assisimus super Cherubim sedens, gubernat omnem Angelicam creaturam, ita & ipse altus sederet quoque genus humanum.*

8. Nollet Beatus Philippus Benizzi semetipsum servorum Religionis dedicat, sub protectione Beatissimæ Virginis Mariæ? Et quidem quantum ad ipsum spectat (nisi Deus aliter præceperit), nunquam vult sedere tanquam superior, imò ut se ad superioritatem inabilem reddat, laicalem seu ministrantis habitum sibi dari postulat. Non vult subditis præcipere sed po-

tius tanquam subditus Superiorum mandata præstolari & iis promptè obedire. In quo specialiter se à Lucifero quam maxime differe ostendit, quia voluntate suâ tanquam Magus in suam stellam Polarem calum scilicet continuè directus erat, ut illud assequi posset, non autem perderet, prouti Angelo apostata accidit. Et quidem si verum est quod quando magis anima se in calum vult arroganter & superbi extollere, tanto magis se à calo videre debet esse remotam, prouti nobis Salvator noster non obscure insinuat, dum ait: *Qui se exaltat humiliabitur*: & e contra quanto pius se quis deprecetur humiliando se versus terram, tanto vicinior calo esse incipit: *Qui se humiliat exaltatur*, mirum non est quod ipse in primo Religiosis ingressu, nec calum amitteret, monitum à Deo discipulis suis traditum exequi volens, nimirum: *Nisi converſi fueritis, & efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum calorum.* Vult in Religionem suam recipi in qualitate Converſi non tantum nomine, sed & reipsa, convertendo se ex statu hominis secularis in religiosum, seque transformando in parvulum tantum live puerum per humilitatem, respectando superioritatem aut imperium, & eligendo potius esse subditum abiectionis, sequendo humilissimis obedienciam & servitium acibus consecrando, ut vel hac ratione ad comparandum sibi calum, utpote unicuique cunctarum operationum suarum objectum, humiliaret. Scimus illud quod Christus, ut Chrysostomus scribit, discipulis suis dixit: *Ego si quis humilior me ceteris non effecerit, ipse ingressu calum non indignum assero.* Philippus igitur velut Magus quidam animatus in calum polarem stellam conversus semper movebatur.

9. Veruntamen Deo, qui servos suos exaltat, maxime eos qui in humilitatis centro conservantur immobiles, Philippum ad Sacerdotalem dignitatem evocare complacuit: efficiendo ut ei suscipiendus character Sacerdotalis sub præcepto formali injungeretur à suo Superiore, P. Jacobo de Senis Priore Generali, qui eo tempore Romæ commorabatur, Ordinis sui confirmationem à Summo Pontifice Alexandro IV. impetraturus, quam etiam hortante eundem Pontificem Maini Virginis reipsa per literas Apostolicas consecutus est: *Pater Generalis Philippo scripsit in mandatis dat, ut se ad sacros Ordines suscipiendos compararet.* Quid igitur hic facies ô Philippe? ut ostendat.

ris Sacerdos humilitas non permittit: Quod si verò ordines assumere detrectaveris, magnam ei quam solemniter professus es, obedientiam irrogabis injuriam. Si uni adhaerens, alteri teparum affici comprobabis, cum tamen ambabus tanquam virtutibus tibi unice charis sancto sis credere adstrictus. Quid igitur facies? utram illarum amplecteris? Cum veluti vir secundum Deum prudens, sciet idipsum quod Samuel Sauli insinavit, quod scilicet *Melior est obedientia quam victima, quia in obedientia* (ut inquit Lyranus) *sacrificatur Deo voluntas propria*: imò verò obediendo actus quoque exerceatur humilitatis, dum voluntas propria Dei & Superioris voluntati subjicitur: ultro citroque in sacerdotalem ordinem suscipiendum libens condescendit: unde humilitatis meritum ne quicquam perdeando, fructus quoque sibi acquisivit obedientiae. Porro dum jam Sacerdos consecratus, primum Deo litaret Missae sacrificium, post absolutam consecrationem in ecclesiam raptus, atque immensis splendoribus circumdatus, Angelos audivit suavissimam & verè Angelicam voce & modalis decantantes *Sanctus, Sanctus, Sanctus, etc.* O inaudita prodigia! O stupores inexplicabiles: Caelum Philippo sanctitati applaudit, & ea quae dignè satis celebranda faciunt nequiquam possunt? siquidem sacratissimo quodam Trisagio quod Deo soli debetur, eandem præconizant? Ipsique Creatoris ministri Philippo ter sancto, & novello sanctitatis Trimegisto in Paradisi vaticano acclamant. Ter sanctus enim erat, quia sanctus erat in memoria, sanctus in intellectu, & sanctus in voluntate. Ter sanctus, id est, in Fide, Spe & Charitate. Ter sanctus respectu cogitationum, verborum, & operationum. Ter sanctus propter observantiam Divinorum præceptorum, adhibicionem misericordiae operum, & ob eam quam cum virtutibus Cardinalibus habuit confederationem. Ter sanctus declaratus fuit à tribus personis divinis, canonizatus à Patre, approbatus à Filio & decantatus à Spiritu Sancto. Ter sanctus, quia juxta sententiam Tertulliani, *sanctus idem est ac immaculatus*, ac proinde cum illæsus manserit à triplici infectione quæ ut Sanctus Joannes inquit totum mundum contaminat? *Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ*, idem cælitus declarari debebat ter immaculatus & sanctus. Ter sanctus, quia hoc epithetum apud Hebræos idem significat

quod sanctissimus, qui titulus soli Deo debetur in caelo, ejusque Vicario scilicet Summo Pontifici conceditur in terra, unde cum Angeli ipsum ter sanctum, id est, sanctissimum hic in terris proclamant, idipsum cæleste quoddam fuit prognosticum, ipsum ad regendam Petri navem eligendum esse in terris, in Summum & sanctissimum Pontificem. Ter sanctus quia cælum & terram cæritim videbantur contemderè hæc quidem Dei sanctitatem per Philippi linguam glorificando, siquidem is paulò ante in Præfatione cantraverat: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth*. Illud verò quasi Echo quoddam formando effecit, ut ab Angelicis vocibus novelli Sacerdotis sanctitas tria vice cæritim resonaret: Ter sanctus. At verò, dicat aliquis, quo jure Philippus triplicatæ sanctitatis encomiis celebratur à cælo, qui adhuc in mortali corpore vivit viator existens in terra? Quando de anima aliqua cæritim constat, eam factam esse incolam Paradisi, tunc ei acclamandus est titulus sanctitatis: *Ne laudes virum in specie sua, inquit Ecclesiasticus, id est, Ne dicas sanctum in vita sua*. Unde Sanctus Maximus ait: *Lauda post vitam, magnifica post consummationem*. Cur igitur Angeli ab hisce Legibus discordant? Imò verò eamdem se observantissimos demonstrant: Quia tamen Beatus noster corpore in terra fuerit, attamen velut animatus Magnes cogitatione, & affectu in cælo continuatur, adeo ut verè ei adscribi possit, quod Sanctus Augustinus dixit: *Corde tamen fixus in cælo est*, adeo ut cum mundo renuntians, totum se Deo, totumque se cælo consecravit, ac proinde factus fuerit cælestis, jure optimo meruerit, ut sicut verè erat ter sanctus, ita Angeli sanctitatem suam in cælo Emphyreo ter faceret resonare: *Cælestis concentus à sublimi, omnium qui aderant, auribus affluens, miræ suavitatis minuit tergeminum illud, & Spiritibus Seraphicis famulare Sanctus, Sanctus, Sanctus*.

10. Porro Magnes hanc qualitatem sibi propriam habet, quod si juxta eum ponantur margaritæ, coralli, smaragdi, topazii, amethysti, rubini, carbunculi, adamantes, vel alia gemmæ, eisdem nequaquam adhaereat, nec illas æstimet, sed solum alicui ferri rubigine contacti fragmento inclinetur, & naturali quodam affectu adhæreat: unde nonnemo qui adamanti hanc epigraphen admirabundus subjicit: *Pretiosa relinquit*. Enimverò quis in toto hoc mundo honor majoris æstimationis

D. Max.
hom. 59.
c. 2. de S.
Euseb.
Vere.

P. Chervin.
Odal ubi
up. fol. 46

repetiri poterit tali superioritate, quā quis caput efficitur, & Generalis alicujus illustrissimæ Religionis, quæ in omnes Christianitatis partes suam extendit auctoritatem & jurisdictionem, in qua tot in prædicationibus, in Theologia & sanctitate floruerunt & etiamnum efflorescunt insignia subjecta. O quam excellens est jurisdictio, quā quis imperium obtinet & dominium quousque se status extendit religiosus, quā quis omnia religionis negotia pro arbitrio suo dirigit &c. Et tamen Philippus (dum Generalatus Anno 1267. ob terminatum tempus Beati Manetti de Antellis vacaret) eandem superioritatem sibi oblatam in se suscipere renuit, neque ad illud Generalatus munus acceptandum induci ulla ratione potuit, idque in patria sua urbe scilicet Florentina? in d'expresse declarat, ut si quis bono erga eum feratur affectu, is ab hoc consilio & conatu eum evehendi desistat, & hanc ejus rationem adducit, quod videlicet vir juvenis sit & inexpertus, qui vix trigessimū ætatis annum assecutus fuerit, hocque munus tale esse, quod hominem prudentem, expertum, atque maturum exposcat. Imò ad electorum pedes provolvitur, eosque suppliciter rogat, ut cogitatus suos in alium majoris meriti Patrem divertant? nihilque indoli suæ magis conforme esse dicit, quàm subdolum esse, non verò superiorem, obedire, non verò præcipere. Ecce tibi verum animatumque Magnetem, utpote qui *pretiosa relinquit*. Veruntamen quando se a cœli Polari stella ad Generalatus officium acceptandum moveri sensit, utpote quæ ne vocationi divinæ repugnaret, eidem expresse hisce verbis præcepit: *Philippus cave resistas Spiritui Sancto, Ego te elegi in mundo, ut sis custos hujus gregis mei*, protinus vietas manus dedit, quasi diceret: *Vnam aspicio: In te una quiesco*, id est, stella Polaris cœli, voluntatem meam movere, ut annuat ac proinde quod opponam non habeo, cœlo namque impetanti obedire debeo.

11. Verum enim verò quid de Generalatus dignitate loquor? Audire excellentius humilitatis & modestiæ suæ indicium? Post mortem nāque Clementis IV. quæ accidit Anno 1169. Die 23. Augusti sedes vacabat, unde Cardinalibus Ottobono Protettore, & speciatim ab Ottaviano Cardinali Ubaldini, in d' a majori Purpuratorū Patrum parte per electionis securitatem effectus erat ad supremam Petri sedem, & dignitatem Pontificiam. Quod cum Beatus noster intellexisset, ad eundem turbatus & af-

fectus fuit, ut consilium caperet fugæ ex urbe Romana capessendæ ne Papatum acceptare cogeretur. Fugam autem hanc nocturno tempore aggressus est, eò quod cœlum tot oculis, quod ornatum est stellis, admittendam hinc Philippi sui fugam videre & spectare voluerit. Verum enim verò. Dic mihi fides o Philippe, quodnam est motivum, quod fortiter adeo tibi persuadet, ut à dignitate quadam adeo conspicua te subtrahas & subducas? Num fortasse ignoras, quod quisquis dignitatem hanc possidet, Deo similis efficiatur: *Similis tui efficitur, quatenus feripotes, ut homo sit similis, inquit Chrysostomus, quo ipse enim est in cœlo, non in terra. Et quemadmodum superne nullus est superior, ita nullus in terra est huic similis. Fortasse te officii pondus & momentum exanimat, utpote qui noli impossibile esse ut quis omnia illud sustineat, absque divinæ gratiæ particulari assistentia? De hoc minime dubito, nam S. Gregorius nomine & re ipsa Magnus id ipsum D. Gregorius expresse testificatur dicens: *Laboriosa sunt ista, quod si non divina gratia fulciat, ad custodiendum non possunt diffundere. Tibi autem ea non deerit, cum cœlestis potius sis, quàm terrenus, & Angelicus, non magis quàm humanus. Num forte ei quæ elegit, idem respondebis, quod Antigonus filio suo dicere solent: *Antigonus filium regnum nostrum non esse, nisi splendorem servitutum? Imò verò si ita est, tibi profecto hoc onus istud debetur, nam acceptando illud tuis servus non solum nomine, sed & ipsomet opere, vocati enim sub hoc onere poteris: Philippus servus servorum Dei. Sed videor mihi videre Philippum nostrum æque constanter dignitatem hanc repudiantem, recusat enim vaticanium Cæli vaticanium aspirat. Regnum mundi accipere recusat, quia voluntate & affectu omnino protendit in Regnum celi. Unde de suo ab urbe Romana discessu dicit poterit: *Romana pretiosa relinquit, & vertitur ad pretiosa cœlestia acquirenda, quia conversatio ejus in cœlis est.****

12. Enim verò scire cupierem, quodnam fuerit meritum illud, quo aptus reddebatur & dignus ad tantam dignitatem adeundam, qualis est esse Vicarius Christi in terris, quæ suprema est inter omnes, quotquot in mundo venerationem aliquam habent? Credo Philippo accidisse quod de Aaron Scriptura faceret in Exodo. Cum enim esset in conspectu Pharaonis

Angelus
Posse. in
vita ejus.

raonis inquit Sacer Textus : *Tulit virgam Aaron coram Pharaone. Exod. 7. vers. 10.* Hebraeus loco ly *Tulit*, legit *Abiecit* ? quæ duo sibi invicem contrariari videntur, nam si tulit, quomodo abiecit ? Et si abiecit quomodo tulit ? Per hanc Aaronis virgam (quippe qui summus Sacerdos erat) (Scriptores facti baculum pastorem Prælatum Episcopalis & Papalis intelligunt : Interpretes passim putant, hanc Aaronis virgam pastorem baculum, qui sacerdotalis dignitatis insigne fuit, significare) Qui autem recusat Prælatum, (& abiecit virgam, & baculum pastorem,) eumque fugit, is dignitatem hanc, quæ velut honor sequitur fugientem, quam maxime meretur ? Nam (meriti prærogativa est honoris repulsa) Cum igitur Philippus noster ad honores & dignitates mundanas oculos suos clausit, utpote quia aliud nullum desideriorum suorum obiectum, quam cælum habebat, urbi Romanæ terra obvertit, suumque vultum ad cælum dirigit ? eo ipso autem qua rapido passu primarios honores fugit, hi eum insequuntur. Et meritum exagere dignitatis abiectione. Idem in Scriptura etiam Moyse accidisse refertur, qui à Deo in legatum ad Pharaonem mittendum electus, se ad id munus minime habilem censuit dicens : *Quis sum ego, ut vadam ad Pharaonem ?* Exod. 3. vers. 11. Et iterum : *Obsecro Domine, non sum eloquens.* Exod. vers. 10. Denique : *Obsecro Domine mitte quem missurus es ?* Ibid. num. 13. Hoc autem se ad tale munus censere inaptum & indoneum, fuit verè habilitate sese ad idem consequendum, inquit sanctus Cyrillus in Cat. *Qua ex re (ut ita dicam) Deum contentiosum adversum se Moyses reddidit, sua videlicet imbecillitatis confessione, & honorifica legationis recusatone.* Idem pariter ab Eusebio Emisleno authenticatur, qui relictantiam sancti Maximi celebrando, quam exhibuit, in recusanda per fugam Episcopatus Prælatum, refert, quod dum hic Sanctus sui electionem subodoraret, *suspensione percussus, longinquum meditatur exilium.* Sed quid inde subsecutum est ? Inter hac ille cum vellet meritum augeri, nolebat agnosci, quia est natura iustitia, in quanto studiosius abscondi optat, tanto clarius innotescit, & occultatio ipsi proditio est. Multa equidem fuisse motiva, per quæ Philippus se dignum reddebat, ut Vicarius Christi fieret, atque ad gubernandam Sedem Petri federet, inter illa tamen unum præcipuum fuit, quod se ad illam augustam dignitatem reputavit inhabi-

lem. Sciebat enim quod verus modus ad cælum se sublimandi, sit ad terram usque sese demittere, atque idem se demisit, non ut perveniret ad Vaticanum, sed potius ut ascenderet altius, utrumque ad cælum. Philippus erat, id est, *Philos, quod est Amor, & Sper, quod est super, quasi amator supernorum. Contempsit vitam mundi, &c.* Jac. de Vorag. in vit. SS. Phil. & Jac.

13. Sanctus Joannes Evangelista bene observavit, quod cum viginti quatuor Seniores ante Thronum Divinæ Majestatis consisterent, non solum assisterint venerabundi & genuflexi adorantes Altissimum : *procidebant viginti quatuor Seniores ante sedentem in throno, & adorabant viventem in secula seculorum.* Apocalypsis 4. verum quod majori admiratione dignum est, quilibet eorum coronam de capite suo sustulit, se ad eam portandam indignos aestimantes, eam in terram deponebant, & mittebant coronas suas ante thronum. Cur ita ? Nunquid in quantum Deo serviebant, Reges erant ? Servire enim Deo regnare est. Cur igitur tanquam Reges coronas in capite suo non retinebant ? Imò adoraturi Deum, majoris majestatis causa coronatos se in eo actu exhibere debuissent : Cur ergo Deum adorantes non magis coronas accipiunt ? Num forte ideo, quod se in conspectu Dei ad coronas portandas judicant indignos ? vel cum Ambrosio Ansberto : *Seniores coronas suas ante thronum ponere, est de acceptis virtutibus tumorem superbia deponere & præfidentis sibi cuncta tribuere.* Prima sius & S. Augustinus : *Mittentes coronas ante &c. Deo videlicet assignantes, quicquid virtutis, quicquid habent dignitatis.* At verò in præfenti vestigare nolo rationem cur mittebant coronas suas &c. Sed solum exacte ponderare volo actionem illam, quæ hoc verbo mittebant exprimitur. Syriaca enim legit *procidebant* : Arabæ, *dimittebant, delinquebant.* Seniores singuli non plures quam unicam duntaxat coronam in terram demittebant, quando ergo fuit gloriosior actio Philippi qui non unam, sed tres coronas Pontificias renuntiavit, ob quam causam eadem in throno Pontificali quæ ad beati nostri pedes depingi solet, conspiciuntur. Illi coronas suas demittebant in terras, quia cælum possidebant, nec aliud quidquam curabant. Eodem modo Beatus noster, quia aliorum quam ad cælum non respiciebat, ne quidem oculum suum in tres coronas Papales, etiam transcurrere reflectere voluit Philippus, id est, *amator supernorum* erat, ideoque replicare videbatur id, quod de Magnete dicitur.

Ambr.
Ansbert. 9
n. 1. Bibl.
pp. 43.
Primaf.
ibid. l. 1.
Bibl. pp.
t. 6 p. 2.
D. Aug.
hom. 3. in
Apoc.

citur: unde quaque ad idem. Uno verbo verè fuit ille servus Dei de quo dicitur: *Iste est, qui contempsit vitam mundi, & pervenit ad celestia regna.*

14. Verè generosa actio fuit, repudiare Papatum? Et ad hoc ut de illius evasione securior sit, Roma per fugam declinare. Non facile hisce nostris temporibus videbimus aliquem qui actionis illius æmulator aut imitator existat. Etenim gravissima quædam infirmitas Ezechiam Regem invaserat, quæ ad eum divexavit, ut morti propinquus esse videretur. Deus autem, qui facile eum exaudivit, qui ipsi cum lachrymis supplicat, Isaiam Prophetam ad eum misit, ut eum consolaretur, eique ex parte omnipotentis Dei annuntiaret, quod Deus non solum eum fecisset à mortis metu securum, insuper vitæ ejus quindecim alios annos superaddidisset: *Addam diebus tuis quindecim annos* 4. Reg. 4. v. 6. Insuper ne de hujus concessione gratiæ usquequaque dubitaret, hoc ei signum dedit: *Hoc erit signum à Domino: Vt ut ascendat umbra dec. in lineis, an ut revertatur totidem gradibus?* Ibid. num. 9. Audite Regis responsum: *Facile est umbram ascendere, nec hoc volo ut fiat, sed signum difficile peto ut scilicet umbra non ascendat, sed ut revertatur retrorsum.* Quasi dicat (inquit Abulensis ibid. q. 18.) cum hoc, id est, ascendere sit facile, non peto istud, sed contrarium, ut miraculum appareat. Progredi & proficere ascendendo de linea in lineam, de gradu in gradum, de dignitate in dignitatem, facile est, quia nostræ inclinationi valde conforme & hujus quotidianæ inter nos conspiciuntur experientiæ: *Facile est umbram ascendere*: at verò retrocedere, pervenisse ad summum Majestatis apicem, & velut ad quoddam non plus ultra, & tunc demum terga per fugam talis dignitatis vertere, *miraculum apparet.* Sunt etenim hæc miracula quæ de paucis leguntur, cujus tamen à Philippo nostro patrati miraculi memoriam apud posteros fama conservat, & porro conservabit: *Mortuo Clemente quarto Pontifice Narbonensi anno Christi 1269. cum parum inter Cardinales de sufficiens successor con veniret, à multis ex illis Pontifex sibi renunciatus, sed ille pro magna sua humilitate, tam magnâ vitaturus dignitatem cum aliquot sociis, occultus Tunnium Senarum fuga pervenit?* Et meritò in talem electionem non consentit, neque in hanc dignitatem libenter descendit, quia Papa spectare debet ad cælum & ad terram; ideoque oculum sollicitudinis suæ ad utrumque debet reflectere, con-

formitet ei quod Christus Petro dixit: *Quocumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis?* & tibi dabo claves regni cælorum. Matth. 16. vers. 19. Philippus autem non solum ad cælum tantummodo pertinere desiderabat, nullam sibi attrahere volebat circa terram aut terrena sollicitudinem, quia tanquam amabilis magnes omnes affectus in cæli polarem stellam directos semper habebat. Unde ne spiritus & animam suam terræ cogere tur applicare, tergum Vaticano obvertit, & cum victor socio suo occulta fuga se subduxit, memor distaxat promissionis illius à Christo factæ de cælo iis dando, qui in imò humilitatis se coollerent: *Nolite timere pusillus grex, quia complevit Patri vestro dare vobis regnum. Unde, quia contempsit vitam mundi pervenit ad celestia regna.*

PARS SECUNDA

15. Post multas & frequentes peregrinationes, quas per varias mundi regiones & provincias, ad majorem Dei gloriam, & in servitium religionis suæ fecerat anno millesimo ducesimo octogesimo quinto cum esset in ætate quinquaginta duorum annorum, Tadmum profectus est, dumque ad portas urbis pervenisset, se ibi moriturum, eamque Civitatem cadaveri suo tumulum præbitorum esse claris verbis prænotiavit. Unde peractis Divinæ Majestatis gratiis, & sublevatis in cælum oculis dixit: *Hæc requies mea in seculum sæculi, hic habitabo quoniam elegi eam.* Ingressus, quem in jam dictam civitatem fecit, à multis acclamatum fuit vocibus lætitiæ & exultatione plenis, imò cum illdem quibus filius Dei triumphaliter portas Hierosolymorum ingrediens, fuit receptus, scilicet clamando: *Benedictus qui venit in nomine Domini*, id quod cum non modica sui mortificatione percepisset, unde ne ulterius videri, aut cum tanto applausu à populo magnificari posset, se occultè subdixit, & abscondit, sciens quod *soli Deus honor & gloria* 1. Timoth. 1. debeatur. Etenim talis applausus Christo in portis Hierosolymæ exhibitus, eidem jure meritisimo debebatur, quia Civitatem illam ingrediebatur ad universum mundum redimensum: Philippo quoque liceat id mihi cum vestra licentia dicere. ejusmodi acclamationes non incongruè petebant, utpote qui exhortationibus suis & manibus Sanctorum redempt-

redempturus erat duas mulieres Helenam & Floram, quæ Todi in dissolutionibus vitæ carnalis lascivæ & licentiosæ vixerant, quas peccatricibus transmutavit in sanctas quæ postea factæ sunt virginum matres, & virginitatis protectrices atque custodes. Audite meum super hac re conceptum.

16. Sanctus Joannes Evangelista miraculum à Christo Salvatore in nuptiis Canæ in Galilæa patratum magna cum emphasi exaggerat dicendo: *Initium signorum fecit Iesus in Cana Galilæe, & manifestavit gloriam suam.* Joan. 2. vers. 11. scilicet transmutando aquam in vinum. Veruntamen quia ratione miraculum istud primum dici potuit, si (ut Dionysius Carthusianus optime annotavit ibid. A. 7.) antecederet tot alia miracula patravit? Respondent sacri Expositores, miraculum istud primum dici, non ordinis, sed dignitatis, id est, fuit dignius & memorabilius inter omnia quæ hæcæus fecerat: ac proinde Evangelista subiungit: *Manifestavit gloriam suam.* Euthymius Zygaborus inquit: *Potentiam & virtutem suam, magnitudinem suam Divinitatis, quasi diceret, adeo dignum & excelsum fuit istud miraculum, ut in eo Deus suam excellentiam, virtutem, potentiam, & Divinitatem singulariter manifestaret.* Quod si aquæ in vinum conversio, adeo stupendum censetur miraculum, quanto majus miraculum erit non unam sed duas peccatrices animas convertere, & in iustas transformare. Aqua ad hoc ut in vinum transmutetur potentiam habet obedientialem, non tamen repugnantem, id est, ut aqua in vinum converti volens recalcitret: at vero Helena & Flora ad lasciviam inclinatæ, & sensualitatibus deditæ, voluntatem habebant, quæ resistere poterat. Unde quanto actio in sui operatione includit difficultatem & resistantiam majorem, tanto semper admirabilior censetur. Ad propositum autem de miraculo quod Saluator noster operatus est in Cana, Beatus Pater meus Simon de Cassia dicit: *Majora nunc invisibiliter in animabus hominum sunt quam tunc facta in corporibus agnoscamus.* Unde videtur inferre velle, miraculum conversionis harum feminarum, quod Deus Beato Philippo mediante operatus est, majus & mirabilius esse eo, quod Christus in Cana patravit. Et revera Deus neminem alium congruentius ad miraculum conversionis peccatricum patrandum adhibere poterat, quam nostrum beatum, quia hic animatus quidam magnes erat, de quo lapide

Scriptores asserunt, quod *summo pelago, vel ipsi in tenebris, ipso calo sideribusque non conspectis, cum quo navigiorum itinera dirigenda ignoratur, lapsi hic ducatum præberet.* Etenim Helena & Flora duæ naves erant, quæ in mari mundi hujus inter tenebras sine stella gratiæ divinæ, aut cæli aspectu errabant? unde inter sensualitatis scopulos velut perditæ periclitabantur. Certum est etenim, quod ad inferos usque naufragium passuræ fuissent, nisi Philippus velut Magnes per sua sancta monita infallibilem præbisset ducatum, easque ad salutis semitam reduxisset, vel sic prospero itinere feliciter assequerentur portam Paradisi. Nunquid igitur jure merebatur, ut universa Civitas benedictionum applausibus eum honoraret, dicendo: *Benedictus qui venit in nomine Domini?*

17. Placuit tandem Deo candidum hoc lili-
um ex hortis mundi hujus transplantare ad vi-
tutis paradisi, huncque pretiosum optimeque
expolitum lapidem in cælum transferre, pro
exornando ædificio cælestis Hierusalem. Com-
placuit Patri dare illi regnum cælestē, quod fuit
cunctarum operationum suarum perpetuum
objectum. Unde post immisissam sibi à Deo
gravissimam infirmitatem, per sacro sanctum
pietissimè sumptu viaticum, ad absolvendum
feliciter imminens suum ex hac in aliam
vitam gloriosum transitum omni studio sese
præparavit. Suis interim religionis fraternam
enixè commendavit charitatem dicens eisdem:
Fratres amate, fratres invicem vos diligite, ad
eum ferè modum quo sanctus Joannes disci-
pulis suis identidem repetebat: *Filii diligite
alterutrum:* Quævis hora huic piæ animæ mil-
le anni esse videbantur, donec ex hisce terrenis
miseriis exsoluta ab Angelis transportaretur ad
cælum tantopere semper desideratum. Unde
ultimo agoni propinquior factus, omnes ani-
mi sui spiritus revocans, cum maximo affectus
ardore ad Patres suos conversus, qui magna
cum charitate Beato morienti assistebant, per
sæpius repetitas petitiones eosdem rogavit, ut ei
librum suum darent. Ubi inquit est liber meus?
Portigite mihi librum meum: quis mihi librum
meum sustulit? Reddere, reddite mihi illum.
O care mi liber, quænam in te manus invola-
runt. Juvate me, & mecum illum quarite. An
non vidistis eum? Sine illo vivere non possum.
Porro Patres circumstantes, ut enim nonnihil
consolarentur, librum quendam ei portigebant,
verum beatus Pater signo innuēbat hunc non
esse

Simon
Majol.
Coll. 18.

D. Hier. in
Epist. ad
Gal. 3. c. 6

Simon de
Cassia l. 1.
c. 37.
m. 4.

esse librum à se tantopere desideratum. Frater autem Ubalduſ Adimari, moribundi patris deſiderium aſſecutus, apprehenſum Crucifixum in manus ei conſignavit. Hunc ergo reverenter excepit, & facie ad piam lætitiã compoſita exoſculans, eum ad pectus ſuum velut monile & theſaurum amantiſſimum & pretioſiſſimum quem unquam poſſidere potuit, adſtrinxit. Ergone ò Philippe tu Redemptorem tuum librum appellabiſ? Imò verò, quia Philippus tanquam Magneſ cogitationibus ſuis ad polarem ſtellam, id eſt, cælum converſus erat, cælum autem à multis ſcriptoris liber appellatur, ex quo in planetarum ſolis, & charaſteribus ſtellarum futuri ſeguntur eventus. Porro Crucifixum poſtulabat, ſed ſub nomine libri, vel etiam ſub nomine cæli, nimirum lingua idipſum exprimens, quod clauſum habebat in corde. Imò ſi cælum liber eſt, deſiderando librum poſcebat Crucifixum, qui etiam cælum quoddam eſt, quod loco Zodiaci Coronam ſpicem habet, quod item pro via lactea Crucem: pro Polo ſix clavos, vulnera pro ſtellis, pro luna humanitatem, loco Solis denique Divinitatem habet. Hunc librum poſcebat, hoc cælum quærebat, ſuum in Cruce Chriſtum ſuſpirabat. In Crucifixu, qui *Humiliavit ſemetiipſum factus obediens uſque ad mortem, velut ex libro exactè* didicit veros terminos humilitatis & obedientiæ. Unde Chriſtus liber eſt de quo congruè dici poteſt: *Liber eſt hic Divinitate plenus, & ſpeculum Divinorum.*

18. Nec eſt quod vobis imaginemini mortem effeciſſe ut vacillaret in iudicio aut phantasia, ideoque per errorem librum ſuum poſtulalle, dum Crucifixum petebat, ſiquidem Crucifixus verè liber ejus erat, è quo virtutes Theologicas atque morales didicerat. Ita Seraphicus Bonaventura rogatus à ſancto Thoma de Aquino, ut ſuam ei Bibliothecam oſtenderet, levato velo quodam Crucifixum ei oſtendit dicens: *Inde ſe petere, quicquid egregium deſcribebat.* Liber hic erat, qui cum ipſum docuiſſet bene & innocenter vivendi modum, nunc quoque bene moriendi artem eum volebat docere. Et quidem ſi ſanctus Cyprianus librum Tertulliani in tanta veneratione habuit, ut illum Magiſtri loco habuerit, ideoque dicere ſolitus fuerit: *Da mihi Magiſtrum?* merito Philippus librum ſuum, imò Magiſtrum ſuum poſtulabat, ut in eo characteres ſanguineos legere, & modum ſpiritum ſuum in manus Patris æterni commendandi ediscere poſſet: *In manus tuas commendo ſpiritum*

meum Luc. 23. Ælius Verus Imperator tanto affectus impetu propenſus erat ad legendum Ovidii librum *de arte Amandi*, ut nec in lecto ſine illo quieſcere poſſet. Philippus quoque in lecto in ipſo mortis articulo ſine hoc libro ſtare non poterat, ſiquidem inde verum Deum amandi methodum clare & diſtinctè edocebat. Alphonſus Aragonia Rex libros ſibi auro gemiſque chathiores eſſe dicere ſolebat. Eo ipſo quo moribundus noſter, nil aliud quam librum ſuum cogitabat, aliud nihil poſcebat, ſignum eſt evidens eum ſibi in majori pretio & veneratione eſſe quam propriam vitam. Comidemmer Rex Caſtellum Neapolitanum reſtituere cogeretur, Verruvium ſuum de Architeſtara ſcribentem, inde ſibi eſſenti præcepit. Sol quem librum de Architeſtara profundius ſcribentem invenies, quàm ipſummet Crucifixum, ex cujus lectione magnus hic niſter Dei ſerius egregie didicit, ſuper fundamentum humilitatis, nec non ſuper perfectionis lapides, addidit ſanctitatis & meriti erigere & fabricare. Martinus Siliceus Archiepiſcopus Toleranus, quocunq; librum aliquem ſibi comparavit, eundem per ſemetipſum, non verò operarii domum portare volebat, dicens: *Libri mei rariorum, quidni eos viciffim geſtando honorem?* Philippus quidem librum ſuum non emerat, ſed potius ab eodem emproſ & redemptus erat, unde dum ad patriam & incolatum celeſtem revertitur eſſet, librum hunc nequaquam aliter conſidere voluit, ſed ſibi metipſi conſignari fecit, & poſtea pectori ſuo ſuaviter aſſinxit, ut ſecum deferret. Verum enim verò librum hunc Philippo relinquamus, ſiquidem ad illum accipiendū ſe adeo anxium atq; ſollicitum moſtravit, jamq; eundem inter amplexus ſuos ſtringens ad gloriæ æternitatem ex hac vita ſe tranſiit. 19. Ehem quot gratias Deus ferro ſuo, dum adhuc in vita mortali degetet, dignatus eſt conferre! Complacuit olim Deo ſigillum omnipotentia ſua, ſponſa ſua cedere, ut pro ſuo beneplacito cuncta faceret & deſtrueret, potat ei in mentem veniret, dum ait: *Pone me ſigillum tuum?* Cant. 8. vel cum Philone Carpathio, *ut ſigillum ſuper cor tuum, ut ſigillum ſuper brachium tuum.* Quod idem eſt, ac ſi dixerit: *Deum meum ſigillum accipe, penes te ſuæ omnipotentia mea in corde & in opere: quidquid corde cogitabis, quidquid voles, ſigillo meo imprimi ju-be, conſtitue, fiet omnino, & ubicunq; manum ad opus poſueris, tibi omnipotentia mea præſiſti.* Unique

Ad Phil.
ſip. 2. v. 3.

Nic. Cal.
l. 4. hiſt.
c. 34.

Uti que pie credere possumus eandem promissionem animæ Beati Philippi à Deo factam esse, dicendo eidem: Quod si in itinere constitutus cum duobus Religiosis Teutonicis de profundissimis Catholicæ fidei mysteriis Theologicè discutere volueris, *tube, constitue, fiet omnino*. Si volueris, ut lachrymæ, quas oculi tui effundunt, in terram procident, in fontem quandam transmutentur, *tube, constitue, fiet omnino*. Si per siccitatem temporis terra exaruerit, omnesque aquarum venæ exsiccatae fuerint, tu vero orate volueris ut ex concavitate cauitis cuiusdam, unda indeficiens atque chrySTALLINA scatuiat, *tube, constitue, fiet omnino*. Quod si refovere desiderium aliquod incesse videndi in monte Senario inter crudeles hyemis rigores, inter nives & glacies densas, Aquilone, quantumvis invito virentes & floridas vites, atque de palmitibus inter pampinos suspensas seu pendulas uvas, *tube, constitue, fiet omnino*. Quod si posthabitis septem urbis Romanæ collibus aliorum divertens, ad supremam dignitatem à dicta urbe tibi præparatam aliis renuntiandam fugitivo pede tuo in Montammiatæ appendicibus appuleris, voluerisque ut ubicunque baculum tuum fixeris sive plantaveris, ibi fons aque saluberrimæ scaturire incipiat, sive ut debitos tibi reddant honores, pedes tuos tibi tanquam Pontifici osculando, sive ut aquæ illæ in balnea transformentur, quæ à te admirabilem adversus varias corporum humanorum infirmitates sanandæ virtutem accipiant, ideoque ex tuo nomine Balnea appellentur sancti Philippi, *tube, constitue, fiet omnino*. Quod si una cum tribus sociis ex regionibus ultramontanis in Italiam revertens, à semita in montibus Apenninis aberraveris, gressum sistens nunc inter declivia rupium, nunc inter aspera montium, nunc inter sylvarum labyrinthos, & per tres dies continuos errando sine ulla victus annona circueveris, ac tum demum Deum rogaveris ut faciat Angelos tibi in forma Pastorum occurrere, ut viam tibi commonstrent, tibi que de annona sufficienti provideant, ut lacte & pane pascus spiritus refocillare possis, *tube, constitue, fiet omnino*. Quod si ad puniendum reos qui horrendis iteratque blasphemis cœlestem Curiam sub lusu chætarum contumeliari fuerint, monita & reprehensiones tuas inutiles atque infructuosas esse videns nubibus præceperis, ut præfurore crepantes tonitrua, fulmina, fulgura & flammæ vomant eosque disperdant, ad bonos à simili blasphemia defertendos, *tube, constitue, fiet omnino*.

Paoletri Sanctiorale.

omnino. Quod si desideraveris ut Innocentius V. Pontifex Maximus, Religionem tuam servorum Mariæ, ut sibi proposuerat non aboleat, sed potius particulatim quodam diplomate eandem confirmet, præcipiendo, ut in sua soliditate perseveret & conservetur ad veritatem Christianæ Fidei, Ecclesiæ Catholicæ honorem, nec non ad maiorem Dei omniumque cœlitum gloriam, *tube, constitue, fiet omnino*. Quod si ad hoc archilaveris ut scilicet Ordo tuus in cunctis Christianitatis regionibus efflorescat, ut ab Imperatoribus aliisque Principibus Christianis aificentur Monasteria, ut Rudolphi Cæsares, Augustæ Imperatrices, & aliæ Serenissimæ Regnorum Coronæ cum eximia devotione habitum servorum B. Mariæ induant & deferant, tanquam Tertiariæ in eo vivendo, tuamque Religionem in cunctis Dominiis, suis immunitatibus & privilegiis locupletandos, *tube, constitue, fiet omnino*. Quod si Monasteria tua in magna fuerint panis aliorumque corporis necessitatum penuria & paupertate, tuique religiosi proinde magnam pariantur alimentorum inediam, tu autem volueris quod Angeli eorum necessitatibus succurrere debeant, postula, præcipe, impera, eosque obediens tibi esse experieris, utpote qui castra panibus ad Monasterii fores promptissime sunt allaturi. *tube, constitue, fiet omnino*. Quid amplius dicam? Quod si post mortem tuam, morbo caduco sive epileptico oppressos volueris liberare. Si desideres ut cæci visum recuperent, recedant à capite fastidiosi dolores, ut claudi liberè & expeditè ambulent; ut à lupis strangulati resurgant; ut Demones ad sepulchrum tuum exterriti ab oppressis sive obsessis corporibus fugiant; ut ad tuas preces parvus dolores mitigentur; ut febres evanescant; ut membra tua quamvis invita morte ipsis sint floribus magis odorifera, maioremque Arabicis aromatibus spirant fragrantiam; ut in die translationis corporis tui, mox ut illud in publicum prodire conspiciat pluviae prohibeantur, aer & totum cœlum serenitati ac tranquillitati pristinae restituantur; ut calcei tui ex juncis contexti, in incendia per aquam in extinguibilia coniecti ignem opprimant & suffocent, maneatque illæsi? *tube, constitue, fiet omnino*? Et ubicunque manum ad opus posueris, tibi omnipotentia mea præsto erit. Unde sicut licet durissimum sit & indomabile, Magneti tamen obediens flectitur & reflectitur in quamvis partem, ita Deus flecti videtur Philippi precibus & orationibus con-

T t

descen-

descendendo. Verum enimverò ô magne Dei & Mariæ serve & cliens, libens agnosco ruditatem meam, hæcenus gloriam tuam obfuscasce potius quam manifestasse? attamen si forte temeritas mea qua tuas prærogativas celebrare præsumpsi

contemptum aut repræhensionem aliquam mereatur, me hac excusatione apud te excusabo dicendo ferrum nimis quam æruginosum tui orationis meæ, commoratum fuisse ad discutendum ex virtute Magnetica sanctitatis, tuæ.

SERMO VIGESIMUS QUINTUS

IN FESTO

ASSUMPTIONIS GLORIOSÆ

Virginis Mariæ.

Non est factum tale opus in universis regnis. 2. Paralip. cap. 19.

EHem quot admirandi & prodigiosi effectus videntur multis in locis, temporibus, & occurrentibus casibus in hoc amplissimo totius universi theatro! idque non sine sæculorum præteritorum stupore. Videntur enim terra, ær, & cælum certatim inter se contendisse, utrum eorum plures reperisset modos quibus se oculis mortalium spectabilis redderet magisque prodigiosum. Post mortem Augusti Sol visus fuit radiis suis omnino excitus, stellæ in cometas crinitos sanguine rubescens transformati fuere, cælum denique haud secus ac combustibile, igne flammaque videbatur conflagrare: Sol totus defecit, Cælum late ardere visum, & stella crinita sanguineo colore apparuerunt. Wittenbergæ tres simul observati fuerunt Soles, & in quolibet eorum cernebatur gladius sanguine tinctus. Wittenbergæ visi sunt tres Soles, quibus singulis cruentus inerat gladius. Vidente Imperatore Henrico Septimo, & Clemente Quinto Summo Pontifice Tres Luna simul apparuerunt. Graciano Orientis Imperatore regnante, in Francia juxta Civitatem Atrebatensem integro die non nisi mera Lana de cælo depluit. Diem unum pluit Lana Anno 1494. Carolo Octavo Franciæ Rege in Italiam proficiscente manna pluit: In Gallia Cisalpina manna pluit Romæ duobus diebus continuiter ex pluvia sanguinea immaduit: Pluit sanguis in arena Concordiæ. In monte Albano, Colonia, Constantinopoli, regnante Valentino Im-

peratore saxa de cælo pluerunt. In Liguria cæro, in Hasbacia Franciæ graum & pilces, Auillæ nix terra, Bizantii cinis, alibi lac, in aliis denique locis ferrum, Romæ etiam ut Gregorius Magnus t. 1. scribit, corporali visu sagitta calvus verus, & singulos quoque ferire videbantur. At in prodigiis suis se non minus admirandum exhibuit. Romulus die 5. Julii, dum actualiter Dis suis sacrificaret, ex improviso in æthera raptus fuit: (Romulus est ex oculis elapsus, nec deinceps vel ipse, vel corpus est defuncti visum.) In ipso ære velut in Campo Martio, visa sunt intempesta nocte scuta & lanceæ igne inter se acriter confingentes. (Inter multa prodigia quæ compaernerunt, noticiatum visas noctu lanceas igitas, & scuta hoc illuc differunt.) Postquam M. Antonius cum Cæsare prælium inire decrevisset, nocte sequente (Omnis generis organorum exaudita est symphonia, strepitusque turbæ.) Paulo antequam Henricus Septimus Imperator ex hac vita migraret, Mediolani post solis occasum, per integrum horæ spatium in ære visus est vir quidam armatus humana statuta solito altiori, & postea paulatim disparuit. (Post solis occasum visus est eques armatus longe humana specie major.) Similiter in eodem loco circa tertiam horam noctis visi sunt duo equites armati, qui inter se acriter præliabantur: (Duo equites pari specie duo inter se dimicantes conspecti evanuerunt. Hierosolyma quoque iteratis vicibus non sine timore ingenti fatalem quandam & flammæum gladium

Flm. l. 2.
8. 23.

Ioan. Ra-
vis in off.
f. 46. fo.
2. v. Pro-
digia.

Io. Bapt.
Fulg. l. 1.
c. 4.
Sabell. 1. c.
4.
Tit. Liv.
Dec. 4. l. 9

dium conspexit, item super se vidit per aëra dis-
currentes diversos curus, militum quoque vi-
sunt turbæ acti bello inter se confligentes. Ere-
nim forte existimabitis, Auditores, terram utpote
quæ conditione inferior est, quoad similes ad-
mirandos & prodigiosos effectus cælo & aëri ce-
dere voluisse? certe toto cælo erratis. Nam Ge-
nuæ regnante in Italia Berengario secundo, in
Germania vero imperante Henrico Patre Ortho-
nis Primi, sedente in Sede Petri Joanne Unde-
cimo. *Fons integrum diem sanguine manavit.*
Quando Salvator Mundi natus est, Romæ
trans Tyberim oleum fons quidam scaturire cœ-
pit: *Ex fonte in quadam privata domo oleum ma-
navit.* Anno octavo Lotharii Imperatoris, ex-
surrexit ex improvviso mons quidam ad sex pas-
sum millia sese extendens. Neapoli juxta mou-
tem Vesuvium causantibus cuiusdam terræ mo-
tus conqussationibus, ex quadam terræ apertu-
ra egressi sunt homines gyganteam staturam præ-
ferentes. In possessionibus Vetii Marcelli, qui
Neronis ageus sive Procurator erat, pratum
quoddam una cum Oliveto situm, suum muta-
runt, adeo ut arbores & terra prati illius postea in
alio loco inventa fuerint. L. Mario, & S. Julio
Consulibus visi sunt duo montes loco suo dimo-
veri, & armis igneis inter se dimicare: *Duo mon-
tes fragore magnæque emissæ flammæ simul con-
currere conspecti sunt.* O stupenda, ô inaudita pro-
digia! Num aliquando similia uspiam facta le-
gistis? Veruntamen cuncta hæc umbra sunt tan-
tum in comparatione ad effectus omnipotentis
Divinæ? quos inter, mea opinione palma & co-
rona pulchritudini debetur Mariæ, de qua meri-
to dici potest: *Non est factum tale opus in univer-
sis Regnis. Nec similem visæ est, nec habere sequen-
tem,* adeo ut Angeli dum magnum hoc Marianæ
pulchritudinis miraculum Cælestem regiam in-
gredi conspicerent, attoniti dixerint: *Qua est ista,
pulchra ut Luna, electa ut Sol.* Etenim intellectus
creatus, qui millem & infinitos mundos ima-
ginari sibi potest, ad formandos pulchritudini
Mariæ adæquatos conceptus omnino est insuf-
ficiens. Unde sanctus Valentinus Archiepisco-
pus dicebat: *Solve cogitationibus habenas, dilata
intellectui simbras, describe apud te in animo vir-
ginem quandam purissimam, prudentissimam, pul-
cherrimam, devotissimam, humillimam, mitissi-
mam, omni gratia plenam, omni sanctitate pollen-
tem, omnibus charismatibus decoratam: Quan-
tum potes, tantum auge, quantum vales tantum
adde, major, superior, excellentior est hæc Virgo.*

Dum igitur Angeli cum stupore admiran-
tur, ego eandem cum ea qua par est devotione
celebrabo, vos me auscultate cum attentione pa-
riter & silentio.

2. *Non est factum tale opus in universis Regnis.*
Nescio quo jure nonnulli depravati sensus ho-
mines moti sint ad detestandam pulchritudinem
tanquam culpabilem & noxa plenam, utpote
quæ cum superbia conjuncta & confederata esse
cernitur: *Superba res est Pulchra mulier?* Existi-
mant enim pulchritudinem nil aliud esse quam
fucum quendam sive pigmentum vultus & vani-
tate compositum: *Vana est pulchritudo.* Prov. 31.
Alii eam Aetnæ monti comparant, utpote quæ in
cordibus humanis, ut videre est in senibus, falsis
Susannæ calumniatoribus, incendia causat, hi e-
nim *Exarserunt in concupiscentiam ejus.* Daniel.
Alii quandam cum Sole similitudinem eidem de-
negantes, fulguri, quod apparendo evanescit, ean-
dem comparant. Quid enim? Ergone deformati-
tatem quæ toti mundo in abominatione est, lau-
de digna esse dicemus? Absit. Hæc enim ipsi quo-
que Deo abominabilis erat. Quisquis enim in a-
spectu vel minimum habebat deformitatis aut
turpitudinis vestium, is à Deo sacris altaribus ap-
propinquare prohibebatur. Lege quoque huma-
na sancitum fuit, ut si plures invenirentur unius
ejusdemque delicti rei complices, is primo tortu-
ræ subiceretur, qui cæteris deformior esset, cum
deformitas certum quasi sit irregulari & inordi-
nati animi indicium, econtra vero quasi certa Re-
gula sit, quod sicut turpis corporis habitudo decla-
rat quem proclivem ad scelera, ita pulchritudo ad
virtutes. Lacedæmonii Archidamum Regem con-
demnarunt, eo quod turpem quandam mulierem
duxisset in uxorem: Ex pulchritudine autem nil
nisi virtutes conjici possunt: *Species corporis, simu-
lacrum est mentis figuræ, probitatis,* inquit Am-
brosius. Hoc unicum dicere sufficiat, quod Dæ-
mon semper pingatur turpis, Angeli vero beati
elegantibus & pulchri. Mulieribus pauperioribus
pulchritudo dotis loco est, eademque ut Aristot.
ait, viris litera quædam est commendatitia. Plato
huic vitæ bona assignavit, primum locum
sanitati assignans, secundum pulchritudini, Di-
vitiis denique tertium, superbi ornamentum loco
pulchritudo inserviet: *Fulgebunt iusti sicut Sol.*
Voluntas ipsam non amare non potest, utpote
quæ nullam mali conjunctionem admittit, se-
cus enim illud Philosophi axioma veritati con-
sonum non foret, quo dicit: *Pulchrum & bo-
num convertuntur.* Quisquis pulchritudinem

Bald. Fari-
nas. q. 25.
v. 105.
Bald. l. ob-
servare.

Diod. Si-
culus.

contemnit, virtutem vituperat, nam si hæc in me-
dio extremorum consistit, illa membrorum con-
gruam proportionem pro Metropoli habet, &
requirit ut illa sint per excessum nec nimis mag-
na, nec nimis parva per defectum. Et quis est qui
ignoret, quod species Priami digna est imperio?
Ia Indiis Orientalibus & in urbe Cetea in Re-

Greg. Ni-
com. orat.
de oblat.
Deip.

gem eligeatur cæteris omnibus pulchrior. Por-
to dos hæc & prærogativa, in vultu Virginis Dei-
paræ plus quam in quavis alia pura creatura Ma-
jestate plena, valdeque admirabilis relucet. Un-
de Gregorius Nicomedensis stupefactus excla-
mat dicens: *O pulcherrima pulchritudo omnium
pulchritudinum! O Dei genitrix pulchrorum om-
nium summum ornamentum.*

3. Item non sunt mihi oculi Aquilini, qui
in radios venustatis & pulchritudinis Marianæ
suum immediate figere possint obtutum, ideo
eam observare & speculari conabor in quadam
reflexione, & in obliquo, nimirum in speculo
suar sanctitatis. Sanctus Evangelista Matthæus
Christi Redemptoris & successive ac consequen-
ter omnium Regum Genealogiam describens,
dum generationem & dependentiam Salomonis
à Rege Davide recenset, dicit: *David autem ge-
nuit Salomonem ex ea, quæ fuit Uriæ.* Matth. 1.
Circa quæ verba duæ mihi occurrunt difficulta-
tes. Prima est cur Uriæ mentionem faciat, qui ad
Christi stirpem nullatenus pertinere potest? Alia
est, cur Matrem Salomonis & Davidis Regis
conjugem proprio nomine non appeller: Cum
enim in illa Genealogia ponantur propria nomi-
na Thamar, Raab & Ruth, cur non etiam Bet-
sabeam proprio hoc nomine expressit? Num for-
te præfatis mulieribus conditione inferior extitit?
Minime. Imo vero cæteris nobilior fuit,
atque illustrior, quia Regina erat, & coronæ cu-
jusdam adeo gloriöse ut Davidis fuisse noscitur,
consors erat, nec non Mater filii ejusdam adeo
magni, gloriosi, sapientia & potentia præcullen-
tis, qualis Salomon erat. Mota est hæc difficul-
tas à sancto Remigio dum ait: *Quarendum est?*

D. Remig.
in Cat.
D. Thom.

Didac. de
Cel. in
Ben. Pat.

quare Evangelista Betsabea proprio nomine non
nominavit, sicut cæteras mulieres: De prima ve-
ro difficultate alius quidam interrogat dicens:
*Quare Uriam qui ad Christi Genealogiam non per-
tinet, speciatim nominat, & Betsabeam tacet, quæ
progenitrix Christi est?* Sanctum Matthæum id-
ipsum casualiter & omnino fortuito fecisse ne-
quaquam credendum est, imo vero idipsum pru-
denter & non sine mysterio fecisse existimo.
Maldonatus nonnullorum opinionem refert di-

centium, ideo factum fuisse, quod Betsabea noster
ex marito, quam ex nomine suo esset. Hanc tamen
responsionem Maldonatus non subscibit, imo
eamdem nequaquam admittit, siquidem in Scri-
ptura longe nominatior sit Betsabea, quam Uri-
as: *Quod non ita est, nam Urias in Scriptura non
Betsabea sæpe nominatur.* Unde si veram inve-
nire resolutionem volumus, illa nobis aliunde
inquirenda erit.

4. Abraham cum tota sua familia ex præcep-
to Dei domum deserit paternam, nec non Ci-
vitatem suam nativam, & in Ægyptum se reci-
pit: *Descendit Abram in Ægyptum ut peregrina-
retur ibi.* Genes. 12. Cumque prope regni Me-
tropolim, quæ Pharaonis Regis residentia erat,
pervenissent, dixit Abraham Saræ conjugi suæ,
scio equidem pulchritudinem tuam quendam
esse cordium magnetem, qui enim te conspicit,
nisi lapis sit, adorare te cogitur. In Ægypto hæc
dubie nunquam hæcenus visa fuit pulchritudo
tam rata, ac tua est, & consequenter apud omnes
præcipue vero apud Regem desiderium cui non
minus quam admirationem excutias, siqueli-
cili negotio fieri poterit, quod species tua quæ
aliis serenitatem lætitiæ conciliabat, mihi in fa-
talem funestæ cujusdam mortis vertatur occa-
sum: *Novi quod pulchra sis mulier, & quod cum
viderint te Ægyptii distitui sint, uxor illius est &
interficiant me.* Ibid. atque ideo operæ pretium
esse judico, ut ita inter nos conveniamus, ut li-
cet nomen tibi vendices non conjugis, sed sororis
meæ, sic enim elegantia vultus tui utrique el-
se poterit magnæ felicitatis occasio: *De regi
obsecro te, quod soror mea sis, ut bene sit mihi pro-
pter te, & vivat anima mea ob gratiam tuam.* Ibid.
Verum sistamus hic nonnihil, Auditores. Qui
ratione fieri potuit, quod in vultu Saræ tanta re-
sideret formæ venustas, si ut Abulenſis in cap. 12.
Genes. scribit: *(Erat septuaginta annorum, in
qua ætate mulier inveterata est aliquantulum.)* I-
demmet Tostatus responder, quod Sara multos
hæcenus peperit filios, ideoque pulchritudinem
suam constantius conservavit, nam parere, nu-
trire, lactare, & educare liberos, magnum adfert
pulchritudinis formicæ præjudicium. *Erat in
illa ætate adhuc pulchra, quia nondum conceperat,
vel pepererat? concipere autem, parere, & nutrire
velociter mulieres inveteratas reddunt? Videbatur Sara
ergo Sara adhuc esse satis in ætate bona & pulchra, item
idem ibid. Alii vero affirmant, & quidem magis
ri cum admiratione, eam fuisse nonagenariam, quæ
in qua ætate comæ non jam exarserant, sed & cap-*

Hugo
Card.

canitiei argentum admittere solent, atque vultus elegantiam rugæ seniles deturpant. (Fieri ne potest mulierem nonagenariam sua pulchritudine ac forma cepisse ad amorem Reges potentissimos?) Cui tamen rationi scriptor quidam modernus subjungit. Id mirum non esse, siquidem Sara vultum suum unguento quodam ex myrrha confecto ungebat, quod conservandæ pulchritudini erat proportionatum valde & congruum: (Myrrha & unguentis in curandâ cure locus erat mulieribus, quibus sane juxta sæculi illius consuetudinem, operam dedisse Saram, affirmant. Idem ibid.) Verum enim vero quavis alia ratione postposita, Lyranus præ cæteris difficultatis nostræ nodum doctissime videtur dissolvere, dum ait: (Potest dici de pulchritudine Saræ, & tenebræ carnis, quod conservatæ sunt à Deo propter ejus sanctitatem. *Lyrantibid.*) Sanctitas enim optimum est unguentum quod sanitatem conservat. Lumen istud à Lirano subministratum, veram & solidam nobis rationem suggeret, cur Evangelista Matthæus Bethsabæ nomen proprium Christi Genealogiæ minimæ inseruerit. Neque enim illam dignam reputabat quæ registraretur, quia in vultu larvam deferebat erubescentiæ, per quam ob suam deformitatem pulchritudinis suæ florem non solum mortificat, verum etiam obscurabat omnino: Si quidem in vultu suo delicta referebat complice Davide, contra Dei honorem, propriam existimationem & famam, cum jactura vitæ miseri Uriæ mariti sui, turpiter patrata? Quis enim hæc turpitudines & famæ foetores non erubesceret. Aliæ autem mulieres revelata facie comparere possunt, utpote quæ tales errores non commiserunt. Unde Hugo Cardinalis ait: Nota quod prædictæ mulieres tres nominatae sunt, quia ex generationibus suis laudari meruerunt? Hæc autem Bethsabæ non nominatur, quia peccavit cum David, & in virum suum, quem interfecit. Unde colligitur, quod à spiritus sanctitate nascatur & conservetur speciei in vultu venustas, quodque ab erroribus & criminibus commissis obscuretur & deturpetur? ac proinde à specie decoris conditio colligatur sanctitatis, quanto enim illa major est, tanto hæc quoque majora habebit incrementa. Verum enim vero, Dicite sodes, o Auditores, quis unquam sanctitatem MARIE explicare poterit? Nullus omnino. Nullus igitur etiam pulchritudinem ejus poterit representare. Ipsa verum quoddam fuit miraculum sanctitatis, utique igitur pulchritu-

dinis quoque miraculum fuit. Sanctitas Virginis, unica duntaxat Dei sanctitati cedit: Pulchritudo MARIE post Deum quamvis aliam venustatem creatam longe antecellit. Dicant igitur quicumque Scriptores, sive Poetæ, sive Historiographi quidquid libuerit? Dicant inquam Leucaten genas habuisse rosis consimiles, Palladem risu suo rapuisse hominum corda? Ceterum jactasse aureum Comæ suæ colorem, Etenicem pro gloria sua reputasse capillorum suorum longitudinem. Celebret quoque Neapolis suam Parthenopen, suam Penelopen Italiæ, Thessalia suam Daphnem, Scythia suam Thamiridem, suam Laidem Corinthus, Syria suam Cleopatram, Roma suam Luceriam, frustra enim adducit harum omnium in singulis particulatis in qua excellunt, elegantia, nam si etiam omnes per singulas dispersæ vultus & corporis venustates & elegantia in unam personam conjungerentur, minimum tamen pulchritudinis Mariæ gradum vel radium talis Pandora assequi nequaquam posset: Quia *Nec simile visum est, nec habere sequentem. Non est factum tale opus in universis regnis.*

5. Imò omnis pulchritudo per singulas Creaturas dispersa & divisa, in Maria Virgine à Deo collecta est, & velut in brevi compendio conjuncta; ad eum ferè modum, inquit Tertullianus, quo pictores ad vultum aliquem quantâ possunt elegantia delineandum, quicquid est in aliis speciosissimis fœminis decorum, elegans & pulchrum ingeniosâ quâdam imitatione in effigiem à suo penicillo exprimendam affabre transferre norunt. En ipsissima Tertulliani verba: De magnis, inquit, eminentiora præsumpta sunt; quomodo si aliquis pictor egregius, ex multarum pulchritudine personarum, unam aliquam vellet coaptare, & exprimere personam ex pluribus speciebus speciosam, diversas vultuum gratias in unam faciem colligat, & de præcipuis præcipua eligat, ut unam ex plurimis formam artificis dispositione componat. Simili artificio, ut Plinius scribit, usus est famosissimus Zeuxes, quando à Crotonienensibus rogatus dum super tela quadam effigiaturus erat famosâ Helenæ à Græcis tantopere celebratæ: vel ut Plinius scribit ad instantiam Agrigentiniotum Deæ Junonis effigiem. Nam prothotypi loco 5. venustissimas & omnibus numeris pulcherrimas sibi puellas ex omnibus quas invenire potuit, studiosè selegit, & ex qualibet eas est partes faciei imitatus, quæ vel maxime eas spectantibus admirationi esse

In Nativ.
Dom. An.
2. ad lau.

Tertull.
adv. Val.
ent. 6. 12.

Joan. de
Carth.
lib. 2. ho.
5. fol. 145.
& Cic.
lib. 2. de
Invent.

1° lin. lib.
§ 5. c. 9. n.
20. fol.
336. in fin.

esse poterant; hacque ratione quandam pulchritudinis quintam essentiam composuit, quæ cum suis prothotypis collata occasionem generare videbatur alicujus naturam inter & artem oboriundæ invidiæ: *Agrigentius* facturus tabulam, quam in templo Iunonis Lacinia publicè dicarent, inspexit virgines eorum, & quinque elegit, ut quod in quinque laudatissimum esset, pictura redderet. Tamen si Deus non indigeat, ut alienæ perfectionis imitationem aliunde mendicet, utpote qui vivum est omnium creaturarum prothotipum & Idæa, attamen ad hoc ut Mariæ pulchritudo summum attingeret venustatis apicem, in ea epilogare & compendiare voluit, omnium prærogativarum, perfectionum & elegantiarum creaturarum supremam excellentiam, quas utquam homines in aliis quibuscunque mulieribus venustissimis admittat sunt & suspexerunt. In eam igitur brevi compendio simul redegit gravitatem Saræ, Rachelis honestatem, Ruth parsimoniam, modestiam Esther, Rebecca prudentiam, Generositatem Jahelis, Annæ continentiam, Deborah animositatem, Agar patientiam, Innocentiam Susannæ, Noëmi humilitatem, fecunditatem Lix, virginitatem filiarum Jephthæ, Michol nobilitatem, Judithæ pulchritudinem: Quidquid pulchritudinis & candoris in aliis extitit, omnia in semetipsa aggregas hac virgo, & in singulis omnes superat, & in omnibus singulos; adeo ut de ea cum Poëta dici possit:

Et quæ sparguntur in omnes
In te mixta fluunt, & quæ divisa beatos
Efficiunt, collecta tenes.

Cant. 1.
v. 15.

Hugo
Card. sibi
Mich.
Ghisl. lib.
exp. 4.

Idem ibi.

6. Nescio an aliquando cum speciali attentione incomparabiles illas observaveritis laudes atque encomia, quæ Spiritus sanctus sanctissimæ attribuit Virgini Mariæ, dicendo in Canticis: *Eccet tu pulchra es amica mea: Eccet tu pulchra es.* At enim in hoc unico & solo encomio, ehem quot comprehenduntur mysteria! Orditur per ly *Eccet*, quod ingentem secum infert admirationem: *Eccet vox admirantis est.* Ly *Eccet* inaudita prodigia, & nunquam hactenus visas raritates significat: *Eccet dum apponitur, inaudita, nova, maximèque admirabilia indicat.* Bis autem ly *Eccet* repetit, quia non simplicem quandam sed duplicatam valdeque admirandam vult pulchritudinem indicare. Bis quoque hoc pronomine *Tu* exprimitur, idque non alio fine, quam. *Ad*

hanc singularem ostendendam pulchritudinem, quoque additur pronomine *Tu*. Bis quoque repetit ly *Pulchra*, ad insinuandam pulchritudinem quandam valde raram, tam exterrimam, quam interitum: *Vi ostendat eam pulchram & interitum.* exterioris, in opere & intentione. Nomen quoque live titulus principalis quo eam honorat, dum eam amicam appellat, a mysterio nequaquam vacat. *Amica mea.* Græcus legit: *Proxima mea.* Quo fine Spiritus sanctus deata Mariæ pulchritudine loquens, eam proximam & Deo vicinam appellat? Nimirum vult inferre, quod pulchritudo Mariæ ad Dei pulchritudinem proximè accedat, & nescio quidnam divini in se contineat: *Amica mea, Proxima mea.* Enimvero per approximationem ad Deum, fulgentis illustratur fulgore; juxta illud Psalmi: *Accedet ad Deum & illuminabitur.* profecto quæ maximè omnium ad Deum proximè accessit, maximè quoque omnium à Deo illustrata sit, opera pretium est, idque omnibus prærogativis, maximè vero in pulchritudine de qua hic loquitur Spiritus sanctus. Ehem quàm doctè & appositè concludit Hugo Victorinus, dum ait: *Tu tota pulchra, quia nihil quod turpe, est in te: Pulchra in corpore, pulchra in mente: In corpore pulchra te facit integritas virginitatis: in mente pulchram exhibet virtus humilitatis. Tota erga pulchra es.*

7. Beatissima Virgo non quidem ad seipsam collaudandam, sed ad Dei gloriam celebrandam hunc in modum loquens introducit: *Ab initio & ante sacula creata sum.* Ab initio, idem est, quod *Ab æterno*, inquit Hugo Cardinalis; quali Augustissima hæc Imperatrix dicere vellet: *Ab æterno creata sum.* Veruntamen nescio quâ ratione intelligi aut explicari possit, quod creatura aliqua, si ens creatum sit *Ab æterno*; siquidem hæc duo aliquam inter se contradictionem implicare videntur, nam quod creatum non videtur ab æterno esse posse & contra. Cuiuslibet enim enti *Con* convenit habere aliquod principium. Sola æternitas nec principium admittit, nec finem, atque ideo soli Deo, non verò aliis convenit: *Æternitas separat Deum ab omni re creata.* docent Patres Theologi. Et Gregorius Nazianzus inquit: *Temporis interstitio à Deo secluditur & dividitur: Deus enim æternus est, nos verò subdistinguitur temporis æque ac cætera res creata.* Quomodo igitur de dea Maria Virgine dici poterit: *Ab initio & ante sacula creata sum?* Si ab initio, id est, ab æterno, quomodo creata? Si creata, quomodo ab æterno? Utique

Utiq[ue] id realiter intelligi non poterit, quia in mundum hunc producta fuit in tali differentia temporis, id est, quando jam triginta novem secula mundi, vel ter mille octingenti anni elapsi essent. Neque etiam intelligendum est. Ideo aliter, hoc enim in speciale Mariæ prærogativam minimè redimaret, siquidem non solum ipsa, sed & omnes creaturæ præteritæ, præsentis, & futuræ fuerunt ab æterno obiectivæ, in idæa & mente Dei. Optime idiplum notavit Archiepiscopus noster Valentinus Thomas de Villa Nova dicens: Non videtur ad magnam Virginis laudem pertinere, hoc enim omnibus, non modò sanctis, sed omnibus creaturis commune est. Quid quid enim in tempore factum est, ab æterno in illo exemplari Verbo Divino ordinatum est. Quid ergo magnum dicitur de Virgine: Ab æterno ordinata sum? Difficultatis hujusce intelligentiam ex sequenti poterimus historia elicere. Legitur itaque apud Giliertum quoddam antiquus quidam, sed famosus pictor qui telas colorum vivacitate velut animatas reddens, per stuporem quasi exanimabat spectantium mentes, omniumque passim ad se rapiebat applausus, quod inquam hic postquam pulcherrimæ cuidam picturæ, ultimam addidisset perfectionem, eandem alteri ejusdem professionis valde quoque celebri pictori videndam ostenderit, qui eam videns attonitus hæsit. cumque illam aliquanto tempore magno cum stupore observasset, labia restrin-gens, contractisque superciliis dixit: Opus centum annorum. q. d. verè istud est opus eximium omnibusque numeris absolutissimum? nisi enim mihi non esset, quæ in eius opifice laret excellen-tissima artis peritia nota, dicere profectò eum in picturæ hujus delineatione centum annorum spatium consumpsisse. Ecce tibi nunc satis de-laratam superius insinuatæ difficultatis intelli-gentiam: Ab initio, ab æterno, & ante secula creata sum. Quasi dixisset; Deus per omni-potentia suæ colores, adeo me in corpore pariter & anima pulchram atque venustam effecit, ut dici possim Opus æternitatis, id est, opus tale in quo perficiendo videri possit adhibuisse incon-sumabilem quandam æternitatem: Opus æternitatis, quia in me velut in brevi quodam epilo-go recapitulavit omnem venustatem & pulchritudinem quaquaversum per totum universum dispersam in tali circumstantia vel differentia temporis. Ecce tibi optimè cum hac expositione correspondentem Sancti Fulgentii doctrinam

dicentis: Tanta est pulchritudo sanctitatis, & puritatis Mariæ Christi matris, ut vix æternitati commensurari queat: Nam si Deus in Virginis formatione æternitatis immensitatem consumpsisset, fateor quod nec meliorem, nec puriorem facere potuisset. Huic proposito aptè convenire videtur responsum illud à Seneca magno illo Philo-sopho Neroni Imperatori redditum, qui cum pannum quendam holosericum ingenioso protus labore phrygio opere acupingi fecisset, hunc-que in finem ab Imperatore magna gemmarum, & margaritarum copia, & quidquid opulentia in thesauris Romanis conservabatur fuisset adhibiturum, illique Phrygio opeti insertum: Nemo ostentulam scanam, ob sumptus magnitudinem, pulchritudinemque spectaculum admirabile conspici curavit. Cum autem opere hoc absoluto Seneca ad suum de eo iudicium ferendum ab Imperatore rogatus fuisset, ad illud dignè celebrandum alia invenire verba non potuit, quam hæc se-quentia: Nunc te pauperem esse demonstravisti, hæc enim scanam amissam, similem etiam nullam ad-pisceris, quasi diceret: adeo nobile & opulentum est opus istud, ut te nunc pauperem publicè de-clarasse videaris? neque enim tantas possides di-vitias, ut aliud opus huic simile facere possis. E-hem quàm pulchrum opus Phrygium est san-ctissima Dei genitrix Maria, ipsiusmet Dei ma-nibus elaborata & absoluta, in quam tot monilia, tot gemmas & lapides pretiosos, tot insignes margaritas, id est, tot gratias, prærogativas, perfe-ctiones, & elegantias adhibuit, ut exhausta per eam videatur Divina ejus Omnipotentia, dici-que possit: Demonstrasti, vel Declarasti te esse pauperem, siquidem ex mente Sancti Fulgentii: Nec meliorem, nec puriorem facere potuisset, quæ etiam opinio est Tuitiensis Abbatis Rupertii, di-centis: Nihil sapientius, nihil perfectius potui facere Deus, quàm quæ fecit in Virgine.

8. Fingunt Poetæ quod ad formationem Natali Pandoræ, omnes Dii ex mandato Jovis debue-rint concurrere, singuli particulare quoddam or-namentum ei communicando, unde cunctis in quovis perfectionis genere, & speciatim in pul-chritudine spectabilis redderetur plurimumque admiranda: In Poetarum figmentis, inquit Ar-chiepiscopus Valentinus, legimus Pandoram quandam, miræ sui pulchritudine etiam suis facti-ribus stupori fuisse. Verum enim verò quid um-bræ cum claritate commune habent, tenebræ cum luce, figmenta Poëtica & fabulosa cum

Plus de
cobibenda
im.

S. Thom.
Villan.
Conc. 2.
Annun.
Catho. B. V. M.

Idem.

Bern.
Bust.
serm. 4.
Maria
navis.

Catholica veritate, Pandora cum Maria? ad cuius formationem omnes tres Divinas personas se applicuisse piè credo, Pater scilicet, dando ei omnipotentiam? Verbum, sapientiam? & Spiritus sanctus bonitatem & gratiam, per quas domus terræ, cœlo, & toti universo prodigiosum quoddam redditur miraculum. *Hæc nostra Pandora* (ita prosequitur Sanctus noster Villanovanus) *Deo suo non stupori, sed amori magis fuit. Placuit virginitate, placuit puritate, placuit humilitate, placuit denique omnigena morum virtute. Et veluti alius quidam Scriptor affirmat Tres Divinæ personæ illam adorandam, atque pulchritudine quâdam admodum heroicâ ut similis ei nulla reperitur in toto universo, locupletandam sese veluti exinanierunt: Deus Pater in ea posuit suam potentiam, in quantum potentiam Divinitatis receptivam illi contulit? Filius in ea posuit suam sapientiam, in quantum sigillum virginis integritatem servavit: Spiritus sanctus in ipsa posuit gratiam suam, in quantum plenitudinem gratia illi dedit.*

9. Unde vanitas sine dubio maxima futura esset, si quis ejus pulchritudinem nostratæ & terrenæ comparare vellet. Reflectamus, obsecro, mentis nostræ oculos ad pulchritudinem Angelicam, & videamus num ad minus illa eam adæquare valeat. Etenim in Genesi legitur, quod Jacob è domo Laban socii sui discedens, domum suam repetiverit paternam, post longum iter autem ingruentibus tenebris, defatigatum corpus suum ad quietem composuit cervicalis vice palliolo suo scitè involuto capiti suo subiecto. Vix autem somnus sensuum fores clauserat, cum ecce sub meliori somno superveniens Angelus, qui si non fuit nuntius mortis, saltem ad minus minister erat Martis, ejusdem auctoris in clamat, eumque excitatum, ut vires suas cum illius robore cellas experiretur ad lucem invitat? Jacob porro oblatum sibi certamen non recusat, sed erectus in pedes tergum suum à molestis onerosisque vestibus liberat, seque denudat, exerit brachium, omnibusque in se animi viribus excitatis intrepidus & animosus adversarii præstolatur insultum. In frontem se illi opponit Angelus, eique nunc pede, nunc manu minatur, omnem melioris insultus faciendi occasionem caprat? unus eorum viribus quidem prævalet & arte, alter in ingenio & dolo confidit. Sese invicem irretortis aspiciunt oculis, sibi mutuo innuunt moventur, urgentur, ringuntur, stringuntur ab invicè, in mutuos complexus

ruunt, terit unus alteri pedibus insidias, neque tur manibus brachia, brachiis cinguntur latera, ac denique in terram, competitorum sive vinum, sive arte, sive denique dolo prosterne utique nititur. Verum è Auditores, si recte video, & si non fallor, Angelus colluctator cedere, se dedere, seque victum esse fatetur videtur, eoque aliam amissæ victoriæ causam assignare novit, præterquam auroræ comparitionem: *Domine me jam exim ascendit aurora.* Quidam tamen portendit? Ego ne aurora, quæ auctorum radiorum suorum splendoribus, ad assercionem palmæ, & victoriæ comparandam cum animare debuisset, sinister ei exit horoscopus, prænuntians ei victoriæ jacturam? Et tamen vne ita est, di. it enim: *Dimittite me, & causam assignat: Iam enim ascendit aurora.* Quod si Angelus quidam rebellis fuisset, cui tenebræ amixtæ, verò inimica fuisset, dicerem ipsum aliquationabilis fuisse causam recipiendi in fugam; non autem Angelus quidam fuit, è beatorum Angelorum numero minimè infimus. Quid igitur dicemus ad hæc? Existimo quod in hac nobis repræsentetur lis quædam & contestatio quoad nobilitatem & pulchritudinem inter Jacobum & Angelum, id est, inter Naturam humanam & Angelicam. Non quidem inter se contesterunt viribus sacrorum seu brachiorum, sed utrimque adductarum rationum efficaciam. Ego (dicebat Angelus) in cœlo creatus sum ante hominem, & mox in Ephebam seu anchemâ Deo adoptatus: In operationibus meis, nullum habeo me impediens molem corporis, ab omnibus quæ affligere possunt, miseris mundantis sum exemptus: Nullum mors mea in me habet, cum sim immortalis. Peccato minime sum subiectus, utpote qui in gratia fui consummatus, ac proinde sum, fui, & ero semper Dei amicus, & fidelissimus servus. Tu autem, è Homo, in terra, de terra creatus es, & tanquam terræ incolæ, ad aratrum es destinatus, veluti corporeus coactus es tributa solvere humanis calamitatibus, in operando imperfectus, in itam Dei facile incidere, & moriendo Deum perdere, ac proinde ad æternæ Inferni tormenta condemnari potes. Saneque hæc meæ rationes adductæ adeo manifestæ & veræ, ut nesciam quid adversus illas in contrarium adducere aut replicare possis, quapropter sile & cede. Jacobus angeli argumenta refutando in hunc modum replicabat:

Est homo verus Angeli Dominus, utpote qui in hominis custodiam & servitutem a Deo est destinatus. Homo verè parvus quidam est mundus, ingens quoddam visibilium rerum miraculum, capax meriti, & quantum ad animam suam immortalis. Etenim quod homo corporeus sit, ipsam gloriæ suæ nequicquam præjudicat, imo prodest ei, eamque mirè adauget, cum ab omnipotenti manu Dei, cum stupenda quadam membrorum symmetria, & admirabili sensuum suorum ordine sit formatus. Adhæc esse corporeum connotatens verum, pulchrum & bonum. Etenim dum hæc rationes ad invicem conferuntur, ecce progreditur aurora seque omnibus facit esse conspicuam: *Ascendit aurora, id est, Maria, de qua dicitur: Quæ est ista quæ ascendit sicut aurora surgens? Quæ comparetur Angelus se victum clare faceret, ceditque miræ mysticæ auroræ Mariæ pulchritudini & venustati: Dimitte me, jam enim ascendit aurora.* Quasi dicere voluisset: Homo quidem quoad pulchritudinem cum Angelo competere aut concertare non potest, sed se ab eo hac in parte victum faceri debet, veruntamen non minus verum est, quod Angelus quoad sui pulchritudinem cum Maria concertare non possit, sed omnem illi cogatur cedere gloriæ & victoriæ palmam: *Considera quam serena vibratio (inquit Cardinalis Damianus) quam luminosus fulgor, circumlarem orbem tanti luminis superfundat, ut aliorum luminum claritatem (id est, Angelorum) non mediocriter obscurat: Maria est aurora, de qua nascitur Sol iustitiæ Christus, solius soli claritati succumbens, & inter Angelorum Choros supereminens & exalta, merita singulorum & omnium titulos antecedit.* Et alius quidam hunc scripturæ passum & Jacobi lactam in eundem sensum exponens dicit: *Iam vere aurora Maria est, quam cum videret Angelus cedit Jacob, genus humanum representanti, quia ex eo quod Maria nata est, natura Angelica hominibus quodammodo inferior fuit: unde dicitur de virgine, Exaltata est super choros Angelorum.* Et quidem quia in ore duorum vel trium stat omne verbum, si vobis duorum doctrina non sufficiat, ecce quoque præter hos tertium Expositorem: *Cedit Angelica puritas forori nostræ, sordens spiritus illi beati, ad Mariæ munditiâ comparati.*

10. Porro videbatur Angelo indignum esse quod pulchritudo suâ, à mulieris cuiusdam venustate obscuraretur, sicut sol stellarum splendores adumbrat, ac proinde quod facere solet

Potentis Sanctorale.

Belli dux victus, dum cum victore novum aggredi molitur prælium, idem quoque Angelus ea natura fecisse videtur, captata occasione ex legatione Gabrielis ad Mariam abiturum, ad tractanda cum ipsa maximi ponderis & momenti secreta, ne enim hic Angelus coram B. V. Maria comparens ab ea vinceretur in pulchritudine, omnes Angelorum Chori (uti mihi persuasum habeo) ad eum exornandum ut in specie elegantissima appareret, omnem possibilem adhibuerunt industriam: Hic enim per anni flavescim capillos colorabat, comam capitis crispabat, & hinc inde gemmis & unionibus distinguebat, alter ille in capitis ejus vertice integrum quendam hortum florum plantare videbatur: multi Liliis eum exornabant, & rosas genas ejus tingeabant. Uius & celesti gaza & opulentissimis cœli thesauris pretiosissimas capiendas gemmas & monilia supra frontem ejus rubinam quendam adaptabat, alius ad sinistram rutilantem suspendebat carbunculam, & coelestem in pectore adamantem. Hic ex argento, & auro ac margaritis vestes ejus acceperat, ille è cœlesti viuidario decetpro Lilio ejus adornabat dexteram, ut virginales puritatis secum trophæa portaret. Atque his aliisque è cœlo ac cœlestibus ei datis ornamentis expolitus, à Divinitatis Throno ea, qua par est, reverentia secedens, rapido ac pernaci volatu per ætæ liquidas semitas in Civitatem Galilææ Nazaretham advolvit, & veluti flos quidam novellus in proportionato sibi viuidario nimirum terreno illo Paradiso, quem Maria inhabitabat, appulit, suasque è caruleo aureoque colore variegatas alas de novo recolligans & componens, summam cum modestia & reverentiæ expressione eam devotissimè salutavit dicens: *Ave S. Luc. c. 11.* gratia plena, Dominus tecum, ac demum omnium arcanorum Dei sibi commissorum eam participem reddidit: tandem Virginis responso & consensu accepto, subito iterum & ex improviso, ut sacer textus inquit, inde se iterum recepit: *Et statim discessit Angelus ab ea.* Etenim subitum hunc à Maria discessum valde admiror: Hæc enim sunt o Archangele complectenda, & reverentiæ signa, quæ huic Virgini futuræ protinus Dei matri debentur? ubinam aulicos hocce didicisti mores & ceremonias. In ingressu tanta usus es civilitate & reverentia, & nunc à Virgine recedens adeò inuibanus eris & incivilis? Verum enim verò o Auditores excusatum habetote Gabrielem, siquidem is domum Virginis

Vu

ginis

ginis ingressus, oculorum suorum lumina in hoc pulchritudinis theatro circumquaque circumagens, aded mox attonitus, animoque suspensus & confusus hæsit, ut nimis stuporem mox elinguem & mutum effecerit. Unde pulchritudinem angelicam à venustate Mariana tantopere superatam esse videns, verecundo quodam tinctus rubore, frontem suam summa cum reverentia inclinavit & recessit; siquidem ei pulchritudo sua deformitas esse videbatur in comparatione ad Mariæ speciem. Ac proinde *Statim discessit Angelus ab ea, Admirans Mariæ pulchritudinem*, inquit Bernardus, & S. Basiliscus Martyr: *In conspectu Majestatis nobilis Mariæ, dispareret nobilitas Angelorum*. Vel cum S. Eusebio: *statim discessit stupens in virginea forma; & virtutis plenitudine*.

Greg.
Thaum.
Orat. de
Annunt.

D. Bern.
D. Basiliscus
Mart.
Mart. D.
Euseb. in
Cat. D.
Thom. in
c. 1. Luc.

II. Verum enim verò, non immerito hic aliquis dicere poterit, nihil in se eximium continet, quod pulchritudo unius duntaxat Angeli, à speciositate formæ Beatæ Virginis Mariæ superata fuerit: verum tamen hæc, quam talis, quisquis est, facit instantiam, nequaquam rejicio; imò verò ut quod excellentiam Marianæ pulchritudinis quamvis aliam superexcedentem plenius satisfaciam, Marianam venustatem, cum universa omnium Angelorum pulchritudine comparare nequaquam subterfugio. Et quidem ad eandem clarius probandam ab hodierna solemnitate haud procul statui recedere. Etenim Beatissima Virgo Maria paulò ante suam in cœlos Assumptionem, in ætate quadam consistente & perfecta constituta erat, suæ tamen senectutis pondus ferebat levius, quam alii donum floridæ suæ juventutis: ætas natura jucundum vultus sui viridarium rugis senilibus temporis vomere sulcare non audebat. Intra viginti duorum annorum spatium Deus minime morti permisit, ut ad pulcherrima vitæ suæ stamina recedenda sese ingereret, sed nodum quo fortunata ejus anima carni suæ purissimæ & virginæ innoxia erat, per amorem dulciter solvi voluit, adeo ut mortem suam non minus suavem & jucundam expecta fuerit, quam illi eandem communiter sentiunt esse amaram. Apostoli beatissimo huic corpori, quod fuit pudicitæ & sanctitatis lycæum, cum devota pompa honoratum exhibere sepulchrum. Cœlum Emphyreum tetræ invidere videbatur, quod intra finem suum depositum haberet inestimabilem divitiarum thesaurum. Ac proinde solis equi suum ab oriente in occasum rapidissimum cursum vix trina vice absolvent, cum ecce glorio-

ssimus Mariæ Spiritus purissimo & virginis ejus corpori se denovo reunire, ut tanto citius postea velut valoris inestimabilis gemma in Paradisi gazani assumeretur. Argenteæ autemque nubes ei gloriæ suæ thronum efformarunt. Aperti sunt cælestis ædificii pellucidi ac transparentes Chrystalli, unde Angeli in vestes & finum Virginis ingentem omni genitorum suorum imbrem depluerunt. Cum incredibili lætitiæ & jubilo de cœlo descendentes ei Chori occurrerunt Angelici ex lilii & rosæ contextas ei offerentes coronas. Jucundissimæ illæ sempiternæ verisulcinæ, suavissimos illi concinere concentus, & suavissimam simul modulantes melicam, inter læta tripudia harmonicas quoque resonare faciebant cytharas & organa. Inter quæ gaudia Maria radiis lucidissimis cincta, circumdata gloria, atque ingenti beatorum spirituum corona comitata, stellas pedibus suis calcans summa cum majestate ingressa est supremi Cælorum Monarchæ regiam aulam. Unde tanta tamque rara pulchritudine Regnum cœlestis ingrediente, omnes cælestis aulae consortes attoniti & stupefacti, tantos perfectæ pulchritudinis excessus in ea admirantes, quasi vagabundi pæpyliones ab elegantia speciosissimi vultus sui attracti, videbantur peregrinam hanc venustatem contemplando & celebrando fatiari minime posse, triplici quæstione replicantes: *Qua est ista, qua ascendit innixa super dilectum suum? Qua est ista, qua progreditur sicut aurora consurgens? Qua est ista, qua ascendit sicut virgula fumi? Angeli igitur Mariæ vultum respicientes hærebant attoniti, & per curiosas, quas instituebant interrogationes satis significabant, se in nulla unquam creatura tantas vidisse elegantias. Porro eorum interrogationibus hunc in modum respondet Archiepiscopus noster Valentinus: Quis vobis, O Angeli, respondebit? Quis dicere poterit, qua est ista? Non mihi si lingua centum, Videsi ora centum, si ferrea vox, si centum ora darentur, docere non sufficerem, qua est ista. Vos potius agnoscite, qui ejus splendore & claritate frumini: vobis nunc melius innotescit Qua est ista. Nulli reperiuntur colores Rhetorici, nec humani, nec Angelici, qui eam repræsentare possint, aut adæquare.*

12. Magna consideratione digna sunt illa sponsi & tonis cælestis curiæ verba, quibus virgo sponsa invitatur, ut relictis hisce terrenis miseris in cœlum concedat gloria coronanda: *Veni*

Can. 4. Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni coronaberis, &c. Etenim quod per hanc Virgini propositam invitationem dies Assumptionis intelligatur, id ipsum Rupertus Abbas Tuitiensis expresse affirmat, dicens: *Veni de Libano, quod interpretatur candidatio, id est, migrabis de corpore isto, corpore candido, corpore virgineo.* Alius quidam ait: *Beata Virgo evocata est ex Lybano. Amana, Hermon, & savir, ex hoc mundo evocata est ad Christum in cælum, ibique coronari Regina Cœli & terre.* At vero vocata est tria vice, per tria Veni, quia tres receptura erat coronas live Laureolas, Virginitatis, Doctoratus, atque Martyrii: Cum triplici aureola, scilicet eminentis virginitatis, Doctoratus & Martyrii, fuit enim ipsa primiceria Virginitum, Doctorum & Martyrum. Et merito, quia Virgo Virginitum exitit magistra evangelizantium Apostolorum, & cum Crucifixo martyrum Rege Martyr. Vel trinies vocata est ad cælum, scilicet, tanquam Sponsa, tanquam Mater, & tanquam Virgo: *Veni sponsa. Veni Mater, Veni Virgo.* Porro inter ceteras Patrum opiniones, hæc præ omnibus mihi specialiter placet, quod ter vocata fuerit, ad ingens illud desiderium exprimendum, quo universa cœlestis curia expectabat, ut ingrederetur Paradisum. Per hoc quod tribus vicibus explicatur verbum *veni*, vehementissimum significatur invitantis desiderium, ingenique ejus rei affectus. Ac proinde per primum *Veni* invitatur, ut veniat ad fruitionem gloriæ essentialis, quoad animam: Per secundum *Veni* invitatur ut ascendat ad fruendum gloria essentialis, quantum ad corpus videndo Sacratissimam Christi humanitatem. Per tertium *Veni*, ut subito in cælum veniens desiderium faciat Angelorum & Beatorum quod habent ad videndum raram & incomparabilem ejus pulchritudinem & speciei suæ decorem, ad hoc ut complete beatificentur quoad beatitudinem & gloriam accidentalem. Idque verum esse, vel ex hoc colligitur, quod Angeli in Assumptione Virginis præ læticia exsiliant & jubilent, Deumque glorificent & benedicant: *Assumpta est Maria in cælum, gaudent Angeli, laudantes benedicunt Dominum.* Nec mirum, nam ad proprium interesse Angelorum, aliorumque Spirituum beatorum spectat, quod B. Virgo assumpta sit in cælum, siquidem pulchritudinem & decorem a. 2. c. 3. ejus videndo augetur in ipsis jubilus & gloria. D. Epiph. accidentalis. Gaudent igitur & latantur Angeli orat. de (inquit S. Bernardus) cum B. Virgo anima & laud. Virg. corpore ingreditur Empyreum cælum, quia videns

Reginam cœli hodie primo in curia Paradisi, quilibet calicus ordo latatur, quia in B. Virgine reperit aliquid gloria specialis. Denique cum S. Epiphanio concludamus, utpote à quo discimus venustatem Mariæ, multis modis quamvis aliam pulchritudinem creatam superare, ipsaque infinita Dei pulchritudine sola esse inferiorem: *Quæ sola Deo excepto cunctis superior existit, formosior est Cherubim & Seraphim, & omni exercitu Angelorum.*

PARS SECUNDA.

13. Porro ingressus matris Dei, velut alterius cujusdam Sabæorum Reginæ ante thronum mystici Salomonis, merito causat in Angelis stuporem, quia ipsis, *Salva filii Majestate videbatur gloriosior esse Assumptio Mariæ, quam ipsamet Christi Salvatoris nostri ascensio.* Neque enim inficiari poteritis, ingressum Principis alicujus in urbem Romanam, tanto esse majori Majestate decorum, quanto major est Principum, Cardinalium, & Nobilium ei occurrentium quantitas & qualitas. Soli Salvatori nostro obviam processere Angeli, siquidem præter hos nemo alius adhuc erat in paradiso: Beata Virgini autem obviaverunt Angeli, & alii Beati, imò Redemptor noster ipse & omnes tres personæ divinæ: Hæc Assumptio Virginis aliquid excellentius habet ascensione filii Dei (inquit Bernardus) scilicet quoad triumphalem occursum; quia filio Dei soli Angeli occurrere potuerunt: Matri autem ascendenti occurrit ipse Jesus, cum tota cœlesti curia Beatorum, tam Angelorum, quam etiam iustorum, solemniterque evexit eam ad beatæ Consistorium sessionis. Non tantum autem Dominus Jesus homo Laureatus corpore glorificato, sed & ipse Rex Deus trinus & unus dicit potest Sacratissima Virgini triumphaliter occurrisse. Solum mihi replicare poteritis Christi in cælum ingressum vel ex hoc capite majori fuisse majestate præclarum, quod secum omnes è Lybno adduxerit animas. Cui respondeo, verum id quidem est; veruntamen etiam Mariam in suo præclaro comitatu habuisse omnes animas Purgatorii, è quo in ipsa assumptæ Virginis die fuerunt liberatæ, & una cum Beatissima cœlos ingressæ sunt fructuræ æterna beatitudine. Ita existimant multi scriptores, & specialiter Joannes Gerson, qui Censuit Purgatorium fuisse evacuat. Ioan. Gerson. Quam igitur gloriosa fuerit Beatissima son. in Virgi-

D. Bern.
apud D.
Bern. Sen.
ser. 11.
a. 2. Et B.
Pet. Dam.
ser. 49.

*Magn.
Tract. 4.
apud
Andr.
Gelsom. in
Theodoro
caelesti c. 7.
Ex Bern.
Eust. 2.*

2. Cor. 3.

*D. Vinc.
Ferr. in
Virg. Na-
turo. Dom.*

*Rich. à S.
Laur. l. 5.
de Laud.
Virg.*

Virginis assumptio exprimi non potest; sicut & quantam illa Angelis & universae curiae coelesti laetitiam attulerit, est ineffabile.

14. Plura quidem de gloriosa Beatæ V. Mariæ Assumptione vobis exponere esset animus; veruntamen sicut ferrum à magnete, & à succino palea, ita me à superius declarata Mariæ pulchritudine efficaciter trahi sentio, de qua utique dici potest: *Non est factum tale opus in universis regnis.* Etenim ex libro Exodi novimus, quod postquam Deus cum Moyse locutus fuisset, facies ejus deinceps ita resplenderet, ut nullus ex universo populo in ejus vultum intendere potuerit; quisquis verò vultus Moïsaici contemplandi cupidus, vim sibi inferebat pupillas non dimittendo, visus ejus exinde adeo obstupefiebat, ac si ipsammet solis sphaeram pertinaciter fuisset intuitus. Quare de re S. Paulus Apostolus loquens ait: *Quid multiplicatus esset splendor gloria vultus ejus, ut non possent intendere filii Israel in faciem Moïsi.* Porro Moysen cum Maria Virgine comparate, idem est quod coelorum vastitati arenarum componere. Ac proinde si Moyses ex eo quod unica tantum vice, idque non multo tempore cum Deo locutus fuerit, tantum sibi acquisierit vultus splendorem, à fortiori colligere licebit, quantus fuerit Virginis facies Deiparae decor, quæ cum Deo incarnato toties locuta fuit, quæ ipsam in suo purissimo sinu novem mensium spatium portavit, quæ triginta tres solidos annos continuos familiariter cum ipso conversata fuit. Unde S. Vincentius Ferrerius ait: *Legitur quod Moyses locutus fuerit cum Deo in monte, propter hoc radii splendori procedebant de facie ejus in tantum, quod populus non poterat eum respicere.* Deinde verò Sanctus idem format argumentum à fortiori dicendo: *Fiat ergo ratio, si facies ita oras splendens in sola Dei locutione, quanto ergo magis facies Virginis Mariae ex Filii Dei conceptione?* Et Richardus à Sancto Laurentio subiungit: *Si tam pulchra apparuit, facies Prophetæ ex consortio sermonis Dei, quid existimas de facie matris ipsius Dei?*

15. Splendor vultus Moïsaici intuentium potentiam visivam impediēbat: Ita ut non possent intendere filii Israel in faciem Moïsi propter gloriam vultus ejus. Majores autem erant utique hanc comparatione effectus ex pulchritudine in elegantissimo Mariæ vultu residente causati. Etenim de Clerico quodam qui magnæ Dei patienti magnopere devotus erat, legitur, quod magno cum ardore dignus fieri desideravit, qui

vel semel ad minus conditionem & qualitatem effigiei Marianæ, quam in vivis prae se tulerat, videre & contemplari posset. Sape sapius deipsum genuflexus magna cum animi anxietate à Deipara petivit; ac proinde post multas longasque preces Beata Virgini complacuit huic devoto sermo suo favorem concedere; Et per submissum prædicto Clerico Angelum, eidem indicari fecit, preces suas pro voto exauditas esse, ideoque se desiderato vultu Mariam aspectu reipsa positurum esse, cum hac tamen pacto conditione, quod ab excessu splendorum & pulchritudine vultus sui prodeuntium visui oculorum suorum esset privandus; Eumque proinde monuit, ut caveret ne ex devota sua curiositate cæcus evaderet. Clericus pactum tantum habuit, & acceptavit: Cumque ab Angelo, jam venturam virginem ut suam ei exhiberet pulchritudinem, monitus esset, hac sibi cautela utendum esse decrevit, nam ne totaliter cæcus fieret, dextera sua unum oculorum suorum clausit, & unico duntaxat oculo desideratam speciem aspexit: *Clericus sua oculo nunc aut calide, aut timide propiciens, oculum unum includens, altero solo intuetur caelestem, & per virginem Virginis Majestatem, & pulchritudinem, & subito ex illo oculo factus est cæcus.* Veruntamen gaudium & jubilus, quo se ex ea visione affectum esse sensit, adeo ingens fuit & excelsus: *in cuius conspectu moratur, rapitur, haurit, glorietur, ac deficit, ut se ex ea visione beatitudinis fuisse existimaret: adeoque nihil fatiscens cæcus quoque fieret ex oculo dextero, manum qua eum obturaverat, sustulit, dumque eum aperiret, protinus beata Virgo disparuit.* Unde se utroque oculo, beatam Deiparam non vidisse vehementer dolebat, & animi amaritudine plenus affligebatur quod altero oculo tanta mater eminentem pulchritudinem non aspexisset. Atque ideo vehementi hoc desiderio excitatus, magno cum fervore Deiparae de novo supplicare coepit, dicens: *Paratum se altero quoque privari oculo. Quem pietissima Dei mater exaudiret, iterato se illi videndam amantissime exhibere: Et iterum pulchritudinem suam aperire.* Cumque sermo Deiparae juxta votum satisfactum esset, visum ei quoque perfectissime restituit: *Eccum quam admiranda Virginis pulchritudo, pro qua semel aspicienda, non dubitavit ille charissimæ oculorum lumina perdere.*

16. Casus proflus similis à Patre Pelbarto de Themessvat recensetur; nimirum quod sa-

Etus quidam juvenis beatæ Virginis devotus ejus miram pulchritudinem magnopere coluerit, indeoque cum insoliti cujusdam affectus expressione illam quovis momento salutavit, dicendo: *Ave Maria*. Deipara igitur servum suum consolatura de cælo descendens in nube quadam splendidissima, innumeris Angelis comitata & circumdata splendoribus eidem apparuit dicens: *Desiderasne meam pulchritudinem videre?* Cui juvenis magna cum anxietate respondit. *O Virgo benedicta, quam vis indignus sim, toto tamen corde desidero*. Mox Maria velum à vultu suo subduccens dixit ei: *Aspice decorem meum, ejusque qui decoravit me*. Dumque cælestem hunc vultum contempleretur, se in anima interior magna consolatione affecti sentiens exclamavit & dixit: *O Domina, si à tua pulchritudine separabor, nunquam in posterum consolari poterò; atque in hisce vocibus præ dulcedine mortuus est*.

17. Verum eamverò dicere nonnemo poterit, hosce effectus in iis qui Deiparæ Virgini devoti sunt, consecutos esse, mirum non est; at verò si ostendero in infidelium animis longè excellentiores, majorisque ponderis & momenti productos esse, quis inde non obstupescet. Audite

igitur si libet. Gonzalus Sylveira Lusitanus in Indias navigatorus, quandam Beatissimæ Virginis depictam effigiem secum eo advenit; cumque in urbe Monoimorape quæ Regni Metropolis & Regis residentia est, appulisset, Regem illum veneraturus abiit eique sacrosanctam hanc imaginem dono donavit. O ingens & stupendum negotium! Imago hæc mox ut à Rege visa fuit, tantopere placuit, ut ex incomparabili ejus pulchritudine consolatus & in Deiparæ Virginis, quam Dei matrem esse cognovit, amore raptus, ex infideli protinus factus fuerit Catholicus, imò quisquis gratiam seu beneficium aliquod ab eo poscebat, hanc ei in gratiam hujus sanctæ Imaginis denegare volebat nec poterat. Quod si igitur tanta est pulchritudo copiaræ effigiei Deiparæ, quanta erit ipsius Originalis? Quanta efficacia umbra prædita fuit, quid de vera luce nobis imaginari debemus? Ex hisce igitur antecedentibus quilibet vestrum consequentiam deducat, atque ex hisce omnium debilissimis argumentis, quilibet nostrum concludat verissimum esse quod *Non est factum tale opus in universis Regnis*.

SERMO VIGESIMUS SEXTUS IN FESTO SANCTI BARTHOLOMÆI APOSTOLI.

Facta est contentio inter eos, quis eorum videretur esse major, Sanctus Lucas cap. 22.

1. **S**igna exteriora & foris apparentia non tantum indicia sunt, verum etiam magistri sunt & præceptores, qui docent & erudiunt aspicientes id quod in objectis conservatur secretum & absconditum. *Signa sunt* ad. ad 3. *ad alterius rei manifestationem, inquit Angelicus Doct. Signum est, quicquid apprehensum in intellectu, ducit nos in cognitionem alicujus rei*. Et quis est qui nesciat quod ex signis cognoscatur sarcina, ex stirpe rosa, ex fructibus arbor, ex cespice spica, leo ex ungue, ex cantu avicula, ex di-

luculo serenum. Quam fertilis esset terra Chanaan ex uno vitis botro Moyses cognovit: *Quem portaverunt in veste duo viri*. Attentos vos esse requiro, O Auditores, ad observandum signa illa sensibilia, quæ in sacris sanctæ Ecclesiæ scænis, seu etiam imaginibus & statuis comparentes sancti Apostoli & Martyres secom ferunt. Sanctus Petrus fert claves, signa nimirum jurisdictionem sibi à Christo tam in cælo quam in terra datam significantia: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum* *Exod. 13.* *Matt. 16.*

D. Aug. in ligatum & in calis: & quodeunque solveris super solil. c. 22. terram, erit solutum & in calis. Calix serpentem & S. Iſid. iade eminentem continens, quem sanctus Jo- de Pat. no- annes Evangelista manu sua tenet, potius vene- vi Testam. no intoxicati expressivum est signum. Craticu- c. 74.

la Sancti Laurentii exhibet, quod sanctus hic Martyr pro Christi Redemptoris sui amore vi- tam inter flammam prodegerit, consummaverit- que inter ignis incendia martyrium. Lapidem quos in gremio suo defert sanctus Prothomartyr Stephanus mortem indicant, quem sub lapidum imbre invicto animo sustinuit. Hinc igitur devota quadam curiositate motus, investigare statui, quidnam in brachio seu humeris sancti Bartholomaei Apostoli portatum mysticum de- tractae pellis signum significet. Num forte per- suadere mihi debebo, quod ad id alludere praetenderit, quod inimicus Sathanas cum Divina Majestate de Jobo invicto illo patiente loquens dixit, nimirum: *Pellem pro pelle, & cuncta quae habet homo dabit pro anima sua?* Intelligendo videlicet cum Hugone Cardinale per primam pellem omne bonum externum, per secundam vero pellem omnia interna animi bona, qualia sunt ipsamet ornamenta virtutum: *Pellem pro pelle, id est, rem minus charam scilicet exteriora, dabit homo pro pelle, id est, pro re magis chara, id est, interiori.* Vel etiam cum sancto Thoma exponendo per primam pellem bona fortunae, per secundam vero vitam, ac proinde approbando tanquam optime & prudenter factum, si quis omnes facultates suas jacturae periculo exponat, ut vitae

D. Tho. in securitati & saluti consulatur: *Homo quicunque*
Job. ibid. *debet cuncta exteriora, quae possidet, dare pro vita*
leſi. 1. *sua conservanda?* Aut vero defert illam ad in- nuandum, quod ex eo quod Apostolus Polemonem Regem cum tota sua familia, nec non duodecim eis parentes civitates ad Christum converterit, Rex Aſtyages ipsum in carcerem conjici, postea vero *Virgo Bartholomaei pellem crudeliter*

In ejus *leſi. Brev.* *detrahi jufferit?*

leſi. 2. 2. *noſt.* 1. Veruntamen potius crederem, pellem huius Apostoli signum esse significativum non tantum eorum quae haecenus insinuata fuere, verum insuper per eam deponari videretur, Sanctum Bartholomaeum novum quendam sanctae Ecclesiae & Christianae Religionis Herculem esse. Ac proinde notandum est, quod ut scribit Diodorus Siculus, in spelunca quadam solitaria silvae Mycenae, juxta montem Trythonem, receptus quondam Leo quidam fuerit. Feta non

minus ferox quam formidabilis, adeoque terribilis, ut oculorum suorum obtutu, & tonitruum suorum, terram formidare, integramque regionem tremere fecerit. Et atque tam valde magnitudinis, ut cujuslibet alterius ejusdem speciei leonis magnitudinem atque grossitatem longe excederet. Unde nullae halitae, laeae, caelestis seu quodvis aliud ferrum quantumvis bene temperatum, adeo durum repetiti poterat, quod ad leonem illum occidendum vel profigendum sufficeret. *Hic praeter modum ingeni, & quae ferro, nec are, neq. lapide vulnerari possent.* Quod intelligens Hercules nequaquam defecit animo, quin potius generosus & intrepidus, atque ad feritatem belluae robore suo lacellendam re- lutus eam aggreditur, prosequitur fugientem, ferocientem invadit, & in ore speluncae liv- vernae in qua delitescere solebat, eandem al- quens manus in illam injicit per medium corporis circumplectitur, fortissime eam stringit & coarctatis faucibus suffocat, & detractam er- go pellem, veluti signum trophaei & obtenta- victoriae, super humeris, aut in brachiis suis, quocumque ibat deportabat: *Hercules cum ad laeam accessisset, fugientem in speluncam secutus feram, altero aditus ore obturato, manibus leonem circumplectens suffocavit.* Quid autem deinceps facit? *Detrahit pellem corpori regum ad futura pericula circumdedit.* Bartholomaeus igitur dum sui ipsius pellem super humeris suis defert denotare vult, eam esse trophaeorum a se- genose obtentorum signum, utpote qui velut quidam sacer Hercules vicisset & fortiter se- perasset semetipsum. *Nulla est major victoria, quam seipsum vincere,* dicebat Seneca; id est pal- liones sensualitatis, quae veluti ferae terribiles, & atrociter ferocientes in cordium nostrorum antro nascuntur & vivunt. Idque perspicue satis ostendit, quando ab unigenito Dei Filio ad Collegium Apostolicum sexto loco vocatus nequaquam se opposuit, sed contentissimus acquie- vit, nihili faciens se nulli aliorum praepositum aut praelatum fuisse. Unde colligere possumus quod non propter sanctum Bartholomaeum Apostolum, *Facta est contentio inter eos, quae eorum videretur esse major, prout nonnulli existimant.* Dum igitur praesentem discursum pelli Bartholomaei involvere nititur, vos eandem silentii in- volucri circumplectamini, & attentas aures adhibete.

3. *Facta est contentio inter eos, &c. Multae ce-*

nim sunt humani cordis passionem, præcipua autem, quæ omnibus aliis prævalet et desiderium, animique anxietas, qua homo, quovis alio superior esse concupiscit. Aliis præfesso. Julius Cæsar eum petrastransisset alpes, & terram quandam ex gente plebeia & vili populosa comperisset dixit: *Malle se ibi primum, quam Roma secundum esse.* Agrippa familiaribus suis dicere solebat: *Morem principum esse, ut nolint habere quengquam superiorem.* Sic quoque Agestilo vehementer displicuit, quod Lacedæmonii in quodam congressu ei primum locum non assignassent, seque aliis non prætulissent, unde pulchro quodam dicto dolorem suum inde conceptum expressit, dicendo: *Bene sane habet; ostendam, non secum viris, sed viros loco conciliare dignitatem.* Ægyptus Rex, unde illa provincia nomen suum accepit, Danaum fratrem suum e regno populit, & eidem se præferendo, in ejus locum subintravit: *Cum regnandi libidine agitaretur, eiecit fratrem Danaum e regno, imperavitque post fratrem.* Cum propter Principum Electorum discordiam, duo essent electi Imperatores, scilicet Ludovicus Bavarus, & Fridericus Archidux Austriae, hi duo Principes integro octennio crudelissimo se bello mutuo infestabant, vi armorum violenter contendendo uter eorum alteri præferretur: *Ambo octo annis inter se armis certaverunt.* Constantinus qui fuit quartus Imperator Constantinopolitanus, ut securum se redderet de duobus, quos habebat fratribus in Imperio præferendum, vulum eis deformari iussit, præcipiendo ut utrique nares amputarentur: *Ne imperium quandoque aspirarent.* Postquam Sigefridus & Amilus mortem Ennigi Danorum Regis intellexissent, mox alter alteri præferri, & ad Regni possessionem subingredi prætendebat: *Cum inter se de primatu Regni convenire non possent, praelio rem dirimendam putaverunt.* Possent utique pro eodem argumento comprobando integrum exemplum e Scriptura sacra adducere manipulum, quorum tamen omnium loco duo duxat in medium adducenda sufficiat. Porro Eva pomum virtutem homines Deificandi in se continere existimans, prouti serpens ei persuaserat, dicens: *Eritis sicut Dei, in ejus degustatione prima esse voluit, quasi dicere voluisse; quod si maritus meus me in humanitate superior est, ego si prius ex eo pomo comederem, ipso prior ero in Divinitate.* Quærat aliquis cur non vocaret Adamum, ut is prior ederet? nimirum

rum transformari ipsa prior cupiebat in Deum, virumque suum Divinitate antevertere, qui se humanitate præcesserat, quo hac ratione administrationem rerum præ illo, atque imperium obtineret; existimabat enim simul atque gustasset, de vestigio in Deum transformandam iri. Verum enim verò Auditores siltamus hic paulisper, & casum quandam à S. Luca relatum, qui in cena inter Christi Apostolos contigit, maturè ponderemus.

4. Filii Dei paulò antequam Passionem suam ordiretur, discipulis suis se brevi moriturum esse significavit, id quod causa tumultus cuiusdam fuit & contentio inter ipsos extitit: siquidem quilibet alteri præferri, & in superioritatem seu locum Magistri sui subrogari cupiebat: *Facta est contentio inter eos, quis eorum videretur esse major.* Unde S. Gregorius: *Hac contentio videtur habuisse moriturum, quod cum Dominus ab omnibus transmigraret, oportebat aliquem eorum fieri aliorum Principem, quasi Domini vices gerentem.* Nonnulli hanc contentionem à S. Bartholomæo suam sumpsisse originem, existimant, utpote qui (ut inquit) Syrus & nepos fuit Regis Syriorum ex patre, solusque ex omnibus Apostolis secundum carnem nobilitate decoratus. Unde & propter ipsum in cena Domini facta est contentio inter discipulos, quis eorum, &c. & consequenter docent neminem aliorum Apostolorum præcedisse dignitatem aliquam vel Prælatum inter ipsos, aut aliis præferri voluisse, præter Bartholomæum, ut qui nobilis & regia stirpe prognatus esset: (Et nullus inter eos esset, qui ad talem dignitatem aspirare putaretur nisi Bartholomæus propter nobilitatem regiam.) At verò sanctum hunc Apostolum hac sensualitate, Passione, aut vano fumo capiendi ut aliis præferretur in locum Salvatoris & Magistri sui subintrando, nunquam fuisse infestatum, imò ab eadem fuisse alienissimum, ex certis quibusdam sacra Scripturæ casibus vobis manifestum fieri cupio.

5. Rebecca Isaac conjux duos habebat filios, Esau nimirum, qui primogenitus & major erat, & Jacob secundo genitum & minorem. Quia verò per inclinationem & benevolentiam secundo magis quam primo affecta erat, sollicita erat, ut modum aliquem excoigaret, quo Jacobum præferendo, locum primogeniti eriperet, atque primogenituram & majoratum secundo genito Jacobo impetraret. Audite quodam pro hoc intento obtinendo adhibe-

l. i. de Pa-
rad. in
Bibl. ves.
PP.

Luc. 22.
D. Greg. in
cat. D.
Thom. ib.

Pet. de Na-
tal. l. 7. c.
102.

Moses
Barcepha

Gen. 27. hiberit medium. Vestibus Esau valde bonis, quas
v. 15. apud se habebat domi induit eum, pelliculaque ha-

D. Hier. in xii. Vel cum Hebræo, ut S. Hieronymus scribit:
Trad. Heb. Sumpsit Rebecca vestimenta filii sui majoris. Scito
apud Ben. hic perciperem quo sine hac mulier Jacobum

Per ib. vestimentis fratris sui majoris vestiri voluerit?
Ratio in promptu est; Nam Isaac cæcus erat:
Caligaverunt oculi ejus, & videre non poterat: Ob
cæcitatem igitur videre non poterat, an vestes
illæ primo, an vero secundo geniti essent. Sed

D. Greg. in propriæ essent. Unde & sanctus Gregorius idem
Exech. interrogat dicens: Quid est quod Jacob vestimen-
hom. 6. tis induitur fratris majoris? Nemo vult pretiosos ve-
in Poly- stibus indui, ubi ab aliis non possit videri. Ceterum
anth. v. estis in vestis in statu, qualitates, & conditiones personæ ali-
sent. Pa- cuius; ac proinde merito Poëta dixit.

Vir bene vestitus, pro vestibus esse potius
Credetur à mille, quamvis Idiota sit ille.

Et alius subjungit: Quilibet ex suo habitu iusti-
ficatur, donec probetur contrarium, idem Idiotæ
benè vestiti sapientes esse videntur. Inter Sey-
thas ii, qui aliis omnibus præminebant, alios
que gubernabant: pellibus vestiti incedebant,
& dicebantur pelliti, ut scribit sanctus Hiero-
nymus. Eodem quoque modo Bimates & Se-
natores Romani vestiebantur, & dicebantur
pelliti, à pellitis vestibus quas portabant, si Pro-
peritio & Peretio credimus: Hoc item nomine
(id est pelliti) primi illi Romani curia Senatores,

D. Hier. in Epist. ad Nep. Prop. & Pere. in c. 3. tantique conditores Imperii appellabantur. Deus

Gen. v. 22. quoque noster ut viros à mulieribus discerneret,
hanc Hebræis in Deuteronomio prohibiti-
nem fecit: Non induatur mulier veste virili, nec

Dent. 22. vir utatur veste femineæ. Verum ad Jacobi ve-
stes denuo revertamur. Quæ in primis ex pelli-
bus factæ erant: Pelliculasque haderum circum-
dedit manibus, & colli nuda protexit, Et ut alii
volunt, etiam brachia Jacob pellibus contege-
bantur, nam totus habitus qui eum toto corpo-
re cooperiebat, majoris fratris sui Esau vestis erat.
Hæ autem vestes majoratum & primogenitu-
ram representabant. Ista vestes erant insigne pri-
mogenitorum, inquit Abulenſis. Ecce tibi igitur
hic patefactum quod latebat mysterium, Jacobi
brachia, manus, & collum pellibus amicie-

bantur, totumque ejus corpus veste majoris &
primogeniti fratris sui Esau cooperitur, quia E-
sau fratri suo à Patre Isaac præferti voluit, etque
præminentiam eripere & præoccupare primo-
genituram. Unde S. Ambrosius: Ideo junior frater
seniorem fratrem exiit. Quasi dicat: Jacob ob id
nullam aliam causam vestitus est vestibus fratris
majoris, quam ut majoratum eriperet. Unde ma-
colligi & concludi potest, quod ex quo sanctus
Bartholomæus non solum vestibus, sed & pelle
sua exiit, manifestum per hoc signum est,
se nunquam in Christi locum subrogari, nec
principatum & majoratum Petro, nec præmi-
nentiam aliis quinque eum antecedentibus eri-
pere prætendisse. Unde sanctus Bonaventura: Dicit
Quis fuerit hujus contentioni occasio, nonnulli
Contentio tamen est signum amoris: prout boni
Contentio autem de primatu signum est amoris ex-
cellentia & Domini. Non est igitur vestimentum
quod à sancto Bartholomæo nata fuerit con-
tentionis origo, quando facta est contentio inter eos,
quis eorum videretur esse major. Idem namque pol-
lem suam brachiis vel humeris suis impetum
defert, ut ostendat se velut mysticum quendam
Herculeum in semetipso vicisse & domuisse pul-
sionem illam, quæ nos ad præcedendam præ-
minentiam & majoratum aut superioritatem
super alios, ferociter extimulat. Alii præse-

6. Adam Prothoparens noster Divinitatem
se assecutorum existimans, prout illi (licet fal-
sò) à serpente infernali prognosticatum fuerat,
facile induci se permisit ad divini præcepti præ-
varicationem, quando de manu Evæ electæ
confortis suæ, ne eam contristeret, aut ejus tur-
baret solatia, pomum quoddam ab arbore vul-
sum accepit & comedit. Mulier dedit caro suæ, qui
comedit. Vide hic perditam ab Adam Dei
gratiam, ecce eundem in foveam quodam mi-
seriarum plenissimam præcipitatum. Nuditas
autem ex hac transgressione consecuta, quam
non multo post in se animadvertent, reveren-
dix ruborem in eorum vultu provocavit: Tunc illi
quod nudus essent, & abscondi se. Porro De-
us in Paradiso rectestri obambulans, hominem
autem nullibi videns, eo quod hic in conse-
ctum divinum prodire formidans tremebun-
dus sese abscondisset, & in loca abdita sese sub-
duxisset, elata voce clamavit: Vocavit Domi-
nus Deus Adam, & dixit ei, ubi es? Tandem ita-
que Adam comparuit, sed tremulus & formi-
dine plenus, non minus ob timorem supplicium
quam

quam propter erubescendam nuditatem suam, cui Deus mederi & prospicere volens, eidem vestem quandam adfert & portigit, qua nuda corporis contegat, & reveletur: *Fecit Dominus Deus Ada & uxori eius duas tunicas pelliceas, & induit eos.* Adamus porro eam acceptam mox induit, eum autem Deus hac veste indutum videns protinus subiungit: *Ecco Adam quasi unus ex nobis factus est.* Quasi diceret: Ecce Adamum qui esse, statum, & conditionem suam in qua erat mutavit, factusque est semetipso maior, quippe Deus ex homine factus. Scio equidem varias à Patribus adduci huius loci expositiones, quorum tamen major pars vult Deum locutum esse *ironicè*, quasi diceret: Ecce eum qui nuper Divinitatem prætendebat, nunc factum scopum ad sagittas miseriarum, omniumque calamitatum sentinam. Alii Deum sine ironia locutum fuisse, & verba illa potius de secundo

Adm. Pe. 17. in c. 3. *Gen.* 2. 2. *Tertull.* l. 2. *Aug.* l. 2. de *Genesi* cor. 1. *Manichæos* c. 12. *D. Greg.* *Haym.* Co. 1. in con- cord. mor. 1. Gen. 1. *Paoletti* Sanctiorale, 1. *Adm.* Pe. 17. in c. 3. *Gen.* 2. 2. *Tertull.* l. 2. *Aug.* l. 2. de *Genesi* cor. 1. *Manichæos* c. 12. *D. Greg.* *Haym.* Co. 1. in con- cord. mor. 1. Gen. 1. *Paoletti* Sanctiorale, 1. *Adm.* Pe. 17. in c. 3. *Gen.* 2. 2. *Tertull.* l. 2. *Aug.* l. 2. de *Genesi* cor. 1. *Manichæos* c. 12. *D. Greg.* *Haym.* Co. 1. in con- cord. mor. 1. Gen. 1. *Paoletti* Sanctiorale, 1.

dedit. Porro S. Bartholomæus pellem sibi detrahi permittit, & nudus remansit, ut per hoc significaret, se nunquam ad dignitates affectum aliquem vel in honorem habuisse, multò minus quæsiisse aliis præferri, adeoque dimittendo pellem subindicavit, se nullam unquam prætensionem habuisse (quantumvis nobilis fuerit) subingrediendi in locum vacantem magistrum sui & Redemptoris. Unde consequenter deduci potest contentioem discipulorum inter se litigantium: *Quis eorum videretur esse maior*, ab eo nullatenus habuisse originem. Denique pellis lux exuvias in brachiis suis portando significat, quod tanquam mysticus Hercules, omnem in semetipso superatam affectum prætensionis, prælaturæ aut præminentia cunctis unque.

7. Naaman Dux generalis militiæ Regis Syriæ postquam per septenam corporis sui in aquis Jordanis factam lotionem a lepra mundatus fuisset, gratitudinis ergo, Eliseo Propheta locupletissimi muneris loco pecunias, & vestimenta præsentavit. Quæ tamen omnia Propheta generosissimè recusavit. Dux ille inclutus deo quidem ad eum reversus suppliciter petiit, ut munus per modum gratiæ recognitionis ei oblatum non sperneret, sed acceptaret, sed semper frustra & irritò effectu. Cùmque vim faceret, penitus non acquievit. Unde ab invicem discedentes abierunt singuli vias suas. Verùm Giezi discipulus ejus quid fecit? Cùm ei valde displicuisset dona prædicta a magistro suo neglecta fuisse, scieus quod quidquid contemnitur, amittitur, Naaman Ducem Syriæ strenuè est insecutus, eumque ad eum venisset, excusationis loco mentitus est se ab Eliseo ad eum fuisse missum, ut ei insinuarer, quod ob certum quandam ex improposito sibi obvientem casum, mentem non acceptandi oblata sibi munera actualiter mutasset, simulque peteret ut ei valorem vel summam unius talenti dare dignaretur, una cum vestibus ei alias oblati: *Rectè Dominus meus misit me ad te dicens: Da ei talentum argenti & vestes mutatorias duplices.* Ac proinde Naaman summa cum promptitudine Ligavit duo talenta argenti in duobus sacis, & duplicia vestimenta, & imposuit duobus pueris suis qui & portaverunt coram eo. Certissimum est, quod Giezi monetam & talenta illa eo fine voluerit aucupari, ut bona stabilia & possessiones, oliveta, & pecora sibi inde comparare, famulos alete, & magnifice vivere posset, prout Pro-

pheta eum reprehendens, illi dixerat: Nunc igitur accepisti argentum, ut emas oliveas, vineas, & oves, & boves, & servos, & ancillas. At vero, inquires, si ad hæc comparanda talentis opus habebat, quo igitur sine etiam vestes à Naaman exposcit? Cur præter argenti talenta vestes deposcit? Num satis superque fuerant argenti talenta, ut pinguis funderet & salubus, armentis, servis, & ancillis potiretur? Etenim Giezi eo quod sufficere poterat, minime contentus, insatiabilem se nimisque cupidum esse monstravit; sed videamus an non possumus causam assequi, ob quam datis sibi talentis minime contentus, insuper etiam à Naaman poposcit vestimenta.

8. Isaias Propheta cunctas calamitates quæ urbi Hierosolymitanæ evenire debebant, prædicens, inter alias quoque venturas misérias, futurum esse vaticinatus est, ut sit sine Rege, quicum iudicio & prudentia eam gubernare possit, atque ideò cives Hierosolymitanos ne cephalî remaneant, congregandos esse necessario, ut ex suorum numero aliquem ad regiam eligant & evchant dignitatem: *Apprehendit vir fratrem suum, domesticum patris sui.* Verum ad hoc ut aliquem sibi ex tota incolarum universitate eligant bono communi promovendo aptum & idoneum, merito inquirere poterant, quibusnam qualitatibus præditus esse debeat, qui velut universalis superior ad Regni coronam esset evehendus? Audite & obstupescite Prophetam qualiter unam loco plurium aliarum explicantem dicit enim: *Vestimentum tibi est, Princeps esto noster:* Quasi diceret: ex quo tibi de vestimento provisum est, ideò à nobis in Principem eligi meritis, itane? Ergone possibile est tantam in regia illa civitate fuisse vestimentorum penuriam, ut eo ipso quo quis bene honesteque vestitus erat, meruerit ad regiam quoque dignitatem evehi; & tanquam superior super omnes extolli? Etenim nonnulli hoc loco per vestes divitiarum facultates intelligunt: *Quoniam vestes habes, hoc est, quoniam opes tibi sunt, esto Rex noster.* Revera enim ad Regem & quemvis superiorem requiritur, ut modum noverit, quo subditis suis in cunctis eorum necessitatibus valeat subvenire. Alii autem per vestem dignitatem, vel prælaturam intelligunt: *Dignus aut idoneus existimatur regno, cui paulo honestius vestimentum habere contigerit;* Neque est hæc unius duntaxat, sed multorum opinio: *Singuli dicunt ut ad singulos divites, vel honestius vestitos: Tu vestimentum habes pul-*

chrum, & splendendam togam, si inique Princeps noster. Et sanctus Cyrillus Alexandrinus: *Vestimentum habens Princeps nobis est, qui civem vestem habemus.* Et quidem id verum esse, ex eo quod Davidi accidit facile O Auditores, colligitis; Hic enim dum arca Dei ex domo Obededom Gethæi in Civitatem Syon transportaretur, vestem sive chlamydem, qua amictus erat, levavit; Quod cum Michol conjux ejus videret, adeò id ipsum ei displicuit, ut Davidem Regem expletis translationis sacris ceremoniis ad palatium regium reversus periret reprehenderit, eum veluti stultum tractando, quomodo iudicium atque pudentiam perdidisset, unde & ironice dicebat: *Quam gloriosus fuit hodie Rex Israel discoperiens, aut ancillas servorum suorum, & nudatus est, quasi nudaretur unus de sturris.* Quasi diceret: Ex quo te hodie sine veste decenti conspexi, vilis mihi es non Rex quidam adeò, sicut es gloriosus, sed potius tabula forensis, & de face plebis homo vilissimus: *Consent nadasse se exterritis duntaxat vestimentis Regis, non vero intus.* Porro Tyrannus & Abulensis dicit, Davidem ob vestis decentis defectum, visum fuisse non jam amplius Regem esse, sed ex Rege vilem quandam & abjectam factum esse personam; atque ideò dicere oportebit, communis illius Proverbi regulam nunc fallere, qua dicitur: *Habitus enim non facit Monachum.* Atque hinc est quod juxta magni & Evangelici Prophetæ prophetiam, cives Hierosolymitanæ cum præ cæteris principatu & impetio dignum esse judicabunt, qui & vestimentum habuerint, adeò ut nullum ad hosce honores capefcendos aliud requiratur meritum: *Vestimentum tibi est, Princeps esto noster.* Ecce igitur hic tibi manifestam causam, cur in Giezi prædominata fuerit passio aviditatis, qua non solum talentis Naaman, sed & vestibus ejusdem cupidissime inibat: *Da ei talentum, & vestes mutatorum duplices.* Videtur enim hic Giezi hunc in modum intra se discursisse: Is solum in hoc mundo felix esse censetur, qui Dominio prævaleat, & dignitate. Illud mihi per talentum, quod à Naaman sum accepturus, comperte mihi poterit, si illud impendam in agros & prata, possessiones, vineas, oliveas, vartaque illius generis similia. Verum quid proderit mihi quod dives sum, nisi etiam dignitatem, aut præminentiam aliquam, aut illustrem titulum mihi acquirere? sine hisce enim quantumvis dives sum, contem-

Isa. 63.

Heli. Pint.
ib. f. 28.
fac. 2.Gasp. S. 16.
Corn. à
Lap. 16.

ptus ubique ero: Duo igitur mihi à Naaman petenda erant, talentum & vestes. Si enim à Naaman talenti unius divitias impetravero, de bonis mihi stabilibus prospicere poterò, quæ suum secum adferunt dominium: si autem vestes insuper obtinuerò, ad hoc ex mihi interservient, ut ubique in respectu & honore mundano alteri semper sum præferendus: id probe tenebat, quod quemadmodum maximis reditibus comparandis congesta pecunia mirifice deservit: ita & fulcienda hominum dignitati vestium ornatus & decor quam maxime proficit. Verum enim verò vulgus tam videtur similes affectus vel passiones locum nunquam habuisse in sancto Bartholomæo Apostolo: Inprimis itaque dico eum non fuisse secularum talenta argenti & auri, aliarumve similiarum divitiarum, cum enim Polymii Regis filiam à dæmone miserè vexatam ab hoc malo & ingrato hospite liberasset, idemque Polymius ex gratitudinis affectu ex liberali dono aliquot ad eum Camelos, argento, auro, variisque gemmis pretiosissimis onustus transmississet: Tunc Rex Camelos auro & argento ac gemmis oneravit: Et Apostolum inquiri faciens nullatenus invenire potuit. Tandem verò sequenti diluculo inventus Regi dixit: Quod munera illa temporalia non quaerebat, sed animarum salutem desiderabat. Dico secundo affectum ejus nequaquam in honores, majoratus, dignitates, aut præeminentias quasque fuisse propinquum, quod vel ex eo liquet, quod non solum se vestibus exuerit exterioribus, verum etiam interna se veste denudavit, id est, propria sua pelle, qua membra conteguntur & ossa: ut vel hac ratione idem de illo à quolibet formaretur conceptus, quem Michol sibi de Davide impreslerat dicens: Quam gloriosus (ironicè loquitur) fuit hodie Rex Israel discooperiens se, & nudatus est, quasi si nudetur unus de scurris: Ac proinde hoc modo pelle sua propria denudatus publicè protestari videbatur dicendo: Nolite constitutere me Principem populi, quia mihi non est vestimentum. Aut verò sua se pelle denudavit, quæ vestimentum est corporis humani ad demonstrandum indolem suam, à genio Giezi non solum alienam esse, verum etiam eidem directè & à diametro oppositam. Merito igitur hic noster novellus Hercules pellem suam in humeris vel brachiis suis portat & circumfert, eandem sibi reservat in signum demonstrativum quo innuitur, quod animus ejus om-

nem in se cuiusvis ambitionis affectum superasset, & annihilavit, & tamen nobilis sit & regia stirpe prognatus (ut fert multorum opinio) nullam tamen unquam præeminentiam vel primatum in Collegio Apostolico pro se prætendisse; neque occasione aliqua per eum data natam esse inter Christi discipulos illam de primatu obtinendo litem & controversiam, de qua sacer Evangelista loquitur, quando innuit: quod Facta est contentio inter eos, quiseorum videretur esse major. Unde Beatus Laurentius Justinianus de eo dixit: Beatus Bartholomæus cum temporalibus divitiis, corporis voluptatibus, ac dignitatis celsitudine posset affluere, contempsit omnia: & ut verus Christi efficeretur discipulus, caelestia quippe terrenis, & caducis aeterna præposuit.

9. Pro majori hujusce veritatis evidentia observandi sunt omni cum diligentia nonnulli sacræ Scripturæ passus. Postquam miser juvenis, innocens nimirum Josephus duobus annis continuis in carcere fuit detentus: Deus qui servos suos nunquam deserit, modum tandem invenit, quo Pharaon ad libertatem ei restituendam permoveri posset, tempore somni nocturni mira quædam ei immitendo somnia, quæ primordialis origo fuerunt dignitarum illarum quæ castus Joseph præcedenter, ne semel quidem somniaverat. Cum igitur in Regiam introducendus esset, ut cum Pharaone de habitis ejus somniis loqueretur, dicit sacer textus quod sublati ab ejus corpore pannis seu vestibus obsoletis quibus fuerat amictus, nova quædam vestis ab eo induenda submissa illi fuerit: *Eductus est de carcere Joseph, ac veste mutata obtulerunt ei.* Dic sodes, quoniam sine Josepho vestis mutata fuit? Fortè quia ei in conspectu Regis comparituro, vestes quas habebat minimè conveniebant? Ira equidem credo, verum tamen quot sunt infimæ fortunæ homines pauperes & viles, qui in habitu trito, laevo maleque repetiato, in conspectum Dominorum suorum prodeunt, nec tamen idè Dominos suos offendunt; quod si igitur Joseph quoque similibus vestibus indutus Regi præseoratus fuisset, facilè censei excusabilis potuisset, utpote qui tanto tempore in tenebroso & squalido carcere hæserat. Quanam igitur fuit hæc cætemonia, seu ut melius dicam quodam in hoc latuit mysterium, quod Joseph coram Rege adducendus novis indueretur vestibus?

B. Laur.
Iustin in
festo S.
Barthol.

Gen. 41.
v. 14.

Joan. de la
Haye in
Gen. ibid.

Prudenter servili & paupere exiit vestis, & de-
centi ac digniori induitur habitus. En latens sub
hac caeremonia mysterium. Deus Josephum e-
ratcere in Regiam transerre, eumque Pharaone
mediante ad maximam dignitatem, qualis est
Vice Regis Aegypti, sublimare decreverat. Nun-
quid enim audistis decretum regium, quo talis
ei honor decernitur: *Tu eris super domum me-
am, & ad tui oris imperiū cunctus populus obediet;
uno tantum Regni solio te precedam: Constitui te
super universam terram Aegypti.* Vestis igitur
ad eum loco obsoleta vestis transmissa disposi-
tio quaedam fuit ad dignitates, & ad primatum
praeludia, denique iudicium prævium magnae
illius praeminentiae, qua omnibus totius regiae
Aegyptiorum curiae nobilibus praefendus erat.
Pro cuius corroboracione, ecce tibi alium quen-
dam passum Scripturae.

10. Magnus ille Carmeli incolae & Patriar-
cha Elias a dilecto discipulo suo Eliseo discel-
sus, ut eidem quem in terra spiritus sui haren-
dem reliquerat, suum ab eo abitum efficeret to-
lerabilior, in omnibus quae ab eo postulatu-
rus erat se hinc promissit benevolam atque propi-
tium: *Postula quod vis, ut faciam tibi ante-
quam tollar a te.* Hic autem petendi campum
late sibi apertum esse conspicebat, supplicavit,
ut sibi spiritum suum concederet, sed duplica-
tum: *Obsecro ut fiat in me duplex spiritus tuus.*

Elias autem quia videbat discipulum suum pe-
tendo nimium excessisse respondit: *Rem diffi-
cilem postulasti.* Quidnam obsecro Eliseus per
duplicem hunc spiritum intelligebat? Lyranus
existimat, quod spiritum prophetandi postula-
rit: *Fiat in me duplex spiritus tuus prophetandi.*
Id est, quoad gradum & conditionem crescere,
& inter Prophetas in locum Eliae subintrare, at-
que primatum inter omnes obtinere volebat.
Veruntamen eodem modo ut supra respondit,
nimirum, gratiam istam obtentu quidem valde
esse difficilem, attamen casus ferat quod eum in
aëra levatum, & procul ab eo remotum videat,
cuncta se impetraturum esse quae desiderat: *At-*

*ibid. v. 10. tamen si videris me, quando tollar a te, erit tibi
quod petisti, si autem non videris, non erit.* Cum
igitur magister in curru igneo à terra levatus
transportaretur in caelum, Eliseus vultum su-
um in caelum levat, & fixis ac iure tortis oculis
consistens alta voce exclamat. *Eliseus clamabat
& videbat.* Quod Elias audiens ait: Ergo me
abente O dilecte discipule & vides & doles,
nolo igitur & ego promissionis tibi factae im-

memor esse, sit igitur tibi concessa gratia, quam
à metam instanter rogasti, simulque hæc dicens
dimisit pallium, ut Eliseus illud sibi tolleret pro-
ur & fecit: *Et levavit pallium Eliae quod cecide-
rat ei, erat autem pallium illud, ut nonnulli vo-
lunt ex pelle cameli confectum.* Sissimus
hic nonnihil Auditores? Quod si Eliseus Eliseo
spiritum suum duplicatum promissit, id est, sub-
stitutionem ejus in locum suum evehendum il-
lum ad primatum inter omnes Prophetarum suos
obtinendum, cur loco huius dignitatis pallium
suum discipulo suo demittit, ex Cameli pelle
confectum? Etenim sapientissime hac in re fa-
ctum est, nam cum Eliseus ad altioris esset
gradum evehendus, & tanquam Prophetarum
omnium Primas & generale caput in locum E-
liae Patris sui subrogatus, decens erat, ut quo-
que Eliae paludamento seu pallio indueretur;
unde pellicum hoc pallium Eliseo demittere,
erat eundem Prophetarum omnium primatum
& Principem & Eliae successorem declarare. Ne
proinde Tollatus dicit: *Levavit pallium Eliae
quod ceciderat, ut Eliseus uteretur pallio isto, tan-
quam insignio Prophetali, ut sicut Eliae succedebat
in officio & dignitate prophetandi, per quod
susceperat dignitatem, ita & succederet in pallio.*
Uno verbo igitur dicendum quod nulla unquam
dignitas reperiretur sine veste, hac enim est il-
lius index & ineffabile signum, qui unam am-
bit, ad alteram quoque censendus est anhelare.
Vestiantur igitur pro suo libitu Joseph & Eli-
seus, quia alii sunt tanquam Principes & Su-
periores anteferendi, Eliseus quidem obtine-
ndo primatum inter Prophetas, Joseph autem
assequendo majoratum & suprematum post
Regem praeminentiam super omnes A-
egyptii nobiles: Bartholomaeus autem e contra
non tantum veste, sed & pelle sua sese exuit in
evidentem attestationem, quod nequaquam ad
dignitatem aut ad quandam super alios Corporis
stolos praeminentiam aspires. Unde sicut E-
lias quando supremam inter Prophetas prela-
turam non erat amplius administraturus ex pellice
cameli formatum vestimentum suum discipulo in ejus
locum subrogando renunciavit ita quoque glo-
riosus vultus Apostolus, ut specimen abquod
edecet, quod nullum unquam ad superiorita-
tem super alios assequendam, affectum habue-
rit vel inclinationem, sine veste pellis suarum
dus remanere, atque è sexto Collegii Apostoli-
ci loco à caelesti Magistro sibi assignato un-
quam abscedere voluit, ut hac ratione totum

mundo innotescat, se nullam unquam occasionem ceteris Apostolis dedisse unde contentio inter illos de primatu habendo nasceretur, de qua dicitur: *Facta est contentio inter eos, quis eorum videretur esse maior.* Neque enim de illorum numero est, de quibus Sancti Ecclesiae Doctor sanctus Ambrosius hinc verbis scribit: *Nec exiguo contenti, majora quarum ambitu vestium captantes petitionis suffragium.*

D. Amb. 1.
1. epist. c. 16
h. 1. 1. 1.

Matth. 20.

11. Uxor Zebedæi filios suos in conspectum Redemptoris adducit, ac præmissa debita reverentia & adoratione, ad pedes ejus prostrata hanc ab eo supplicem gratiam exposcit: *Dic ut sedent hi duo filii mei unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram in regno tuo.* Verum enim vero, ut verum fatear, modum loquendi hujusce mulieris non satis capio. Neque enim causam assequi possum, cur duobus hinc terminis utatur *unus & unus*, videtur enim quod potius dicere debuisset, *unus & alter, vel primus & secundus.* Nequaquam ita loqui oportet (tam mihi videor audire respondentem matrem) scio quid dicam, nolo ut unus filiorum sit alter & secundus, quia esse secundum, dicit inferioritatem respectu primi. Quia enim ambos primos fieri desidero, id est, ut unus sit primus eorum qui sunt ad dexteram, & unus sit primus sive Prælatas omnibus qui sunt ad sinistram in paradiso, idcirco dico *unus & unus*. Hac eadem phrasi & modo loquendi usus quoque est Nazianzenus quando de duobus maximis mundi urbibus Roma & Constantinopoli loquens dixit: *Vos magna urbis cives, qui primi statim post primam estis.* Observate Auditores, quam pulchra emphasi sanctus hic Doctor hic loquatur; Neque enim Constantinopolitanos absolute primos vocat, sic enim Romanis præjudicaret; Neque illos vult appellare secundos, sic enim eorum derogaret excellentiæ & nobilitati, sed ambos primatus honorem attribuit. *Primi statim post primam estis.* Hæc pariter hujusce mulieris intentio erat, neminem enim filiorum suorum secundum dici voluit, eo quod hic terminus respectu alterutrius inferioritatem designaret, sed ambos primatum confecti desiderat, ut primi essent, & omnes alios præcederent. Unde Abulenſis: *Perivit eos ceteris majores fieri quantum ad omnia.* Hanc igitur à Christo gratiam petit, ut scilicet eos majores seu primos faceret in omni genere primatus seu præminentie, quantum ad omnia.

D. Nazian.
or. 26.

12. Nunc igitur attentos vos esse volo. Breve Verbum incarnatum postulatam iis non

denegat gratiam, sed respondet eis: *Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum?* ubi advertendum est quod non dicat simpliciter *Calicem*, sed *calicem quem ego bibiturus sum.* Verum, inquit, de quonam igitur calice loquitur? De Calice Crucis, non solum quantum ad rem, sed etiam quantum ad modum; Ac proinde Tostatus sic verba illa explicat: *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? id est, Potestis tolerare Passionem id est, Crucis sicut ego?* Et Lyranus: *Potestis sustinere mortem ignominiosam & crudellem, quam ego passurus sum in Cruce?* Cur interrogatori Zebedæi libere respondent: *Possimus.* Honoris cupido inflammaverat eos ut sic dicerent, inquit Tostatus. Ambo igitur ut primates fierent, & cuivis alteri præferrentur, ad bibendum calicem & sustinendum Crucis martyrium promptos se exhibent, non solum quantum ad rem, sed etiam quantum ad modum sicut Christus: Ac verò sanctus Bartholomæus, qui præsens aderat, & discursus prædictos audiebat, accuratè observavit, quod ad obtinendos primos honores, & præminentiam super omnes alios, oporteat Crucis calicem exhaucire, sicut ego, id est, quantum ad modum; atque idcirco intra se dicere videbatur: *Magister meus in Cruce mortuus est, capite scorsum posito, pedibus vero deorsum pendentibus, ut igitur toti mundo palam fiat, quod nolum honores, ut Jacobus & Joannes, nec ambiam præminentias aut prælaturas super alios, calicem quidem Crucis bibere nequaquam abavo, in id desidero, sed non sicut ipse, sed modo potius contrario, nimirum Crucifigi cupio capite terram versus sive deorsum posito, & pedibus sursum in calum erectis.* Unde Josephus, qui dicitur Humilis, tradit quod dum Judæi omnia ad ejus crucifixionem necessaria pararent, sanctus Apostolus noster rogaverit carnifices illos, ut *verso in terram capite in Cruce suffigeretur, nec rectus, quemadmodum ejus magister in Cruce offerretur; ita & in ipsa cruciatibus suam in magistrum reverentiam conservabat.*

Abul. ib.

Tost. ibid.

9. 73.

Lyran. in

Glof. ib.

Caſar Ba-

ron. in

Martyrol.

Joseph Ha-

mil. apud

Metaph. de

Trussill in

fest. S. Bar-

thol.

Petr. de

nat. l. 7. c.

103 f. 176.

col 3.

13. Et enim S. Bartholomæus calicem martyrii in Cruce ebibit, sed non sicut ipse Christus. Siquidem excoctus, & sine pelle, quæ velis est carnis, nudus in Cruce hæsit: *Astinges Rex Apostolum in Cruce extensum virum excruciatum mandavit;* ut hac actione gloriosus noster Apostolus efficaciter, quæ hæcenus de eo dicta sunt, corroboraret. Apud antiquos Romanos in more positum erat, ut si quis a senato officium, dignitatem, seu præm in eorum aliquam prætende-

Xx 3

ret,

Blond.

Flav. de

Roma triū

c. 2. Alex.

1. 4. dier.

Gen. c. 3.

Ambr.

Cale. verb.

Cand. &

fig. hisp.

1. 19. c. 2. 4.

Fr. Job. 1. 1.

verb. occa-

sio prop. 4.

Petr. E-

quil. ubi

supra.

Ale. Pel. in

c. 13. Matt.

10. 2. pa-

rad.

ret, is speciali quodam habitu vestitus coram eodem senatu compareret, illius vestis indicio se coram iis, qui honores dispensare poterant, tanquam præfentorem & competitorum exhibendo. Et hic candidatus appellabatur: *Rationem solum fuisse constat, deferendi candidam vestem, ut petitorios insignes magistratus, ostenderet alba vestis.* Ita referunt Blondus & Alexander ab Alexandro. Apud alios scriptores pariter legitur, quod candidati hanc vestem portando apud Magistratum se declarant ad honores & dignitates obtinendas anhelos, *candidati dicebantur, qui ad alicujus Magistratus petitionem aspirarent.* Porro Bartholomæus in cruce extensus, ut manifestè ostenderet, se candidatum non esse, nec dextram aut sinistram, nec ullum primatum cum Jacobo & Joanne ambire, vestibus exui, & propria pelle sua se denudari voluit. Aded ut sicut S. Evangelista Marcus, ut se ad sacerdotium, quo se indignum reputabat, pariter inhabilem redderet, dexteræ suæ pollicem sibi ipsi amputavit: vel sicut Israelitæ ne ab Ægyptiis in instrumentis musicis ludere, vel hymnos sacros in terra prophana canere cogerentur, imò ne possent *velles pollices sibi absciderunt*, vel sicut Anacreon Philosophus, ne violentia tormentorum, ad id revelandum, quod miniatè revelari expediebat, cogi posset, linguam suam dentibus sibi ipsi præcidit: Ita pariter dicere possumus quod S. Bartholomæus pellem suam sibi summo cum perpesso dolore detrahi, caputque amputari permiserit, ne caput aliorum esse cogeretur, impossibile judicans, quod qui capitis expers est, esse possit alterius caput: *Cumque pelle nudatus adhuc vivus permansisset, & excoriatus Dominum predicaret, & multos tantum cernentes miraculum convertisset, jussu Regis decollatus est die sequenti.*

14. Cæsar semper & in quovis obvio casu paludamento imperiali indutus incedere solebat, ut ex hoc quilibet de dignitate & Majestate sua certior fieret: *Hic Imperator superba veste delectabatur aded, ut etiam in acie, imò in ipso conflictu purpura indueretur.* Die quadam tamen dum staret in acie jam cum Ægyptiis præliatus, purpuram exuit, ne ab aliis agnosceretur, sed gregariis connumeretur militibus. Verum quidem est S. Bartholomæum non fuisse primum qui Apostolicæ militiæ collegium gubernavit, attamen quia facile fieri poterat, ut ob naturalium suorum sublimem nobilitatem tanquam talis crederetur & honoraretur, pellis suæ vestem

sanguine suo tinctam & purpurascens exuit: *Excoriatus est, & pelle nudatus.*

15. Postquam Rex Xerxes bellum Atheniensibus movere statueret, propositum suum cum Artabano contulit, cumque idipsum ab hoc multis adductis in medium rationibus distulderetur: Respondit Rex, Deorum imperium ipsum cogere ad prosequendum dictum bellum ab iisdem sibi præceptum. Cum autem Artabanus id credere noller, voluit Xerxes ut ipsemet Deos idipsum præcipientes ausculetur, ideoque eundem prope thronum è quo Dii sua expromere oracula solebant proxime adfuisse voluit, ne tamen ullum Deorum sermonem Artabanus auribus suis insonantem percipere potuit. Tunc igitur Artaxerxes Regio paludamento se exuit, illudque ab Artabano induit, & sic regiæ veste indutum Artabanum in throno Regio confidere voluit. Mira res! mox enim ut Artabanus hanc Chlamydem regiæ indueret, haud secus ac si Rex fuisset, Deorum colloquio & sermone honoratus fuit, unde apparet quod vestis aliqua magnifica, quandam quoque dignitatem & superioritatem secum subinferebat. Quod sciens Apostolus & veste & pelle se exuit, ut inde quilibet discere possit, se nullam ambire dignitatem aut supra alios præminentiam. *Excoriatus est & pelle nudatus.*

16. Mirum quod de Solimanno Turcarum Imperatore legitur, nimirum quod Insulam Rhodiorum forti quadam obfusione cinxit, veruntamen quia fortissima, omniique apparatus militari & victus annona instructissima, & consequenter inexpugnabilis erat, vanum quemvis insultum, & stratagemam militare esse experiebatur, nihilque perferre, quam ut obfusione cum modica sui reputatione soluta ab omni conatu desisteret: Priusquam verò id faceret, prius ad superandam quamvis difficultatem, & interceptandam sibi Insulam, quod armorum vi & impetu impossibile sibi esse videbat, per prodiones & tradimenta aggredi moliebatur. Quapropter viam sibi stravit qua ad habendam cum Gubernatore qui munere suo hactenus strenuè & gloriosè perfunctus fuerat, secretam intelligentiam pertingere posset, quam facillime quoque obtinuit, ac proinde ei per litteras clam & secretissima via missas insinuat, quod si Insulam sibi commissam, in Turcarum potestatem traderet, filiam suam ei in conjugem sit daturus, & consequenter eum non solum in suum generum, verum insuper in supremum possit

post imperialem totius Mahometani imperii dignitatem evecturus esset. Hac igitur munifica oblatione Gubernator permotus, in voluntatem & desiderium Solymanni descendens, prædictam insuperabilem Insulam Turcis Insulam pro factæ sibi promissionis executione instanter sollicitaret, Imperator ei respondit, se ad executionem pacti & datæ regis fidei liberationem promptissimum esse, sciendum tamen ei esse, quod solempnis esset Turcarum Lex, ne ullus Christianæ religioni addictus ad honores aut dignitates inter Turcas obtinendas admitteretur, nisi prius veste Christiana exutus, vestem sibi Mahumetis indueret: *Pellis Mahomet est induenda. Et mox misero eum diripi iussit.* Hæcque fuit iusta perfidie suæ remuneratio & condignum præmium; ut enim hunc traditorem ad quemvis honorem & dignitatem inhabilem & indignum declaravit, non tantum veste Christiana, sed & propria pelle ipsum denudavit: verum enim vero Apostolo nostro Bartholomæo cutis erulem in modum detracta fuit, non solum, quod se Domino suo fidelem servum esse probavit, Evangelium constantissimè prædicando, verum etiam Deus ipsum permittit, ut exinde veluti exteriori quodam signo toti mundo innotesceret, quod desiderium dignitatum, honorum, præminentiarum, nullum unquam in ejus mente locum habuerit, sed sexto loco quem Dei Filius in Collegio Apostolico ei assignarat, contentissimus permanserit, nec fuisse ab eo datam litis inter Apostolos de primatu suscitata vel minimam occasionem, de qua dicitur: *Facta est contentio inter eos, quis eorum videretur esse major.*

16. Verum eheu! quod sunt, qui omnino contrarium faciunt; Quot sunt qui licet viliores, abjectiores, in virtutibus pauperiores, & consequenter ad dignitatem inhabiliores sunt, quam sit Asinus idoneus ad Lynam, sine ullo tamen rubore aut verecundia omnem lapidem movent, ut se se ptomoveant, & ad altiores dignitates conscendant. Et quod pejus est, adeo in iis prædominatur maledicta ambitio, ut id, ad quod per gradus meritum non possunt pertingere, sibi per mediatores & larga munera non dubitent procurare. De hac gente Amos Prophetam loquebatur, quando à Deo interrogatus: *Quid tu vides Amos?* Respondit: *uncinum pomerum;* quasi diceret: Qui ad colligendos honorem & præminentiarum fructus, à dignitatum

arbore enascentes & pendulos manu proprii meriti non potest pertingere, ad eos tamen decerpandos & habendos uncinum donorum, munetum, & intercedentium Patronorum & mediatorum non erubescit adhibere. Unde ut se deinceps ab adhibitis in erogata munera & conciliandos favores immensis sumptibus, indeque contracto ære alieno possint eximere, volunt ut subditi, sub amicitia, vel subsidii charitativi metaphora contribuant. Unde miseri subditi tantæ potentia & auctoritati non valentes resistere, ceguntur dentibus stridere & lamentari. Prout Deus per eundem Prophetam revelavit dicens: *Stridebunt cardines templi in die illa.* O contemptibile genus hominum, qui semper ambiunt esse primi, ideoque vivunt semper malè contenti, vel moriuntur desperati, si in secundorum numero ab æquitate maneant relictæ. Optimè dixit S. Ambrosius: *Erugo mentis est appetentia dignitatum;* nam sicut ærugo consumit ferrum, ita similes immoderati effectus qui semper alius præesse, & nunquam subesse cupiunt, miserabiles & infelices ejusmodi homines ad mentis insaniam perducunt. Dum scilicet suos conatus Cæsaris dictaturæ longè dissimiles esse vident, qui ut Suetonius scribit: *Recepit continuum consularum, perpetuam dictaturam,* præfecturamque; stulte sibi ejusmodi homines persuadent, cælum aliud non cogitare nec moliri, quam suam exaltationem, neque ad superioritatis sedem vel thronum, vel tribunal, vel sustinendas imperii vel regiminis habenas alios se aptiores esse aut magis idoneos; ac proinde nullam boni & ingenui nominis curam habent, dummodo utulum viii illustis, Reverendissimi, Gratosissimi &c. Sibi acquirant. S. Petrus in montis vertice habitare ambiebat, quando ait: *Bonum est nos hic esse;* at verò de eo dicitur: *Nesciebat quid diceret.* Cui ita? Respondet S. Proculus: *Nondum audaciam nauticam excussit.* Multi in humili loco nati sunt, & tamen ad verticem sublimitatis anheliunt ascendere; viles nati sunt ut serviant, & tamen magni fieri volunt ut imperent. Optimè illorum proprietatem explicasse, eosque ad vivum depinxisse videtur, vir ille lepido ingenio præditus, qui dixit: *Sellam seu Epiphippium ambiunt, & asinos se esse non animadvertunt, in buræ vires confidentes, maxime verò alienæ.* Porro iisdem applicari posse existimo, quod eruditus quidam Scriptor ait: *Quid miraris? An mysterium ignoras? pro comperto habens, bestiam hanc magnis passi-*

Ibid. v. 3.

D. Ambr. super Luc. 1. 3.

Suet.

D. Mar. 9. D. Proc. erat. de Transfig. Scip. Gl. in scut. Ar. nah.

Amos 8. 7. 1.

passibus in ruinam & in excidium ruere. Hi tales S. Bartholomæum Apostolum pro imitando sibi exemplari sive prototypo ob oculos ponant. Hic ut nonnulli scribunt, natus fuit nobilis, Regis Syriæ nepos, Dives consequenter, & eminenter magnus, & tamen nunquam ei in mentem venit aliquam dignitatem aut præminentiam velle præterdere, sed velut alter Hercules Christianus, per pellem brachiis suis inhaerentem innuit, se sui ipsius, nec non immoderatarum passionum, quam ambitiosa humanitas nostra secum adfert, gloriosum esse victorem.

PARS SECUNDA.

17. Multæ rationes in medium adduci possunt, cur pellis viventi Bartholomæo detracta fuerit; & quibus ego nonnullas quas mens mea suggerit mihi, specificabo. Inprimis igitur suo respondere nomini voluit, quo erat insignitus, nam Bartholomæus, idem est, quod filius suspendentis aquas. Sed inquit, cum solus Deus sit is qui aquas suspendit, num forte Bartholomæum filium Dei fuisse dicere audebimus? Imò verò, inquit Petrus Damianus; sed quomodo id dici poterit? Nam cum dicitur filius suspendentis aquas, dicitur procul dubio filius Dei, non quidem naturalis generationis origine, sed propensioris gratia dignitate. Sicut igitur filius Dei nudus mortuus est in cruce, eo quod, cum calor amoris sui adeo ardens fuerit, velles in corpore suo ferre non potuerit, prouti de eo scriptum legitur: *Vestes in cruce ferre non potuit, sed nudus ascendit, ac si ipso facto diceret, tanto igne charitatis ardeo, quod velles aliquas ferre non valeo.* Ita Bartholomæus ob amorem quo erga Deum ardebat, in cruce nudus extendi voluit, ut verè nomine & re Bartholomæus esset, id est, filius suspendentis aquas, quasi diceret: Tanto igne charitatis ardeo, quod vestem, id est, pellem ferre non valeo; ac proinde verè executus est quod de Jobo dictum fuit: *Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo dabit pro anima sua.* Porro per eam pellem quæ danda erit pro altera pelle, id est, & cæ, aliqui intelligi volunt divitias, quæ in aureis argenteisque monetis continentur. Quidam existimant significari pecunias, quod eo tempore non alia essent apud Idumæos divitiæ; pellibus igitur pro pecuniis utebantur. Vel per pellem illam alia intelliguntur bona fortunæ: pellis nomine significantur externa bona. Quod si autem hæc ita se habeant, qualia bona terrena non dantur pro vita & anima?

Quilibet utique se patitur spoliari rebus omnibus; Imò Bartholomæus pro anima sua salvanda, propriam pellem suam non dubitat perdere. *Patitur se pelle spoliari pro anima sua.*

18. Invictus ille patiens Jobus videns, quod Deo permittente per diabolicas persecutiones igne cælesti conflagrasset pecora, prostrata essent armenta, susque deque inversa palatia, occisi filii, omniaque fortunæ bona sibi essent erepta, mox ut funesta hæc nova ad eum fuissent delata: *Tunc surrexit Job.* Sed quid facturus surrexit; scilicet vestimenta sua: non per actum desperationis, sed ex opere supererogationis: Quasi diceret: Ex quo Deo ita placuit omnibus me destituere quæ possidebam, volo insuper sponte propria hac me veste privare, nudus natus sum ab utero matris meæ, volo igitur ad ventrem communis matris nostræ, id est, tertius nudus redire: *Nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc.* Idipsum quoque Bartholomæus replicare videbatur, etenim cælestis Magister noster Christus, nobis quidem omnia terrena bona dimittere præcepit, qui non renuntiavit omnibus quæ possidet, non potest mentis esse dissipulus; de pelle autem non loquitur, hanc quidem contentus est ut illam geramus: *revertamur,* ait Bartholomæus, ego illam exuere volo, & ita ventrem nudior quam natus sum reverti volo: *In cruce extensus vivus exoriturus est.* Volebatque proinde juxta expositionem S. Augustini inferre: *Si de necessariis impletum est, quamvis magnis superflua contemere convenit.* Et quidem quoniam S. Bartholomæus idipsum intellexit, non solum bona terrena, tanquam res superfluas abiecit, & deseruit, verum etiam ea quæ necessaria erant ut esset pellis. Unde in adimplentione hujus præcepti, nemo tam exactus & accuratus fuit, uti S. Bartholomæus, quia ex amore Christi, dimisit & pallium, dimisit & pellem. In alia quadam occasione Salvator Apostolis suis dicebat: *Estote prudentes sicut serpentes.* Etenim serpentis prudentia, ut S. Hieronymus ait, in hoc consistit quod, toto corpore occultis caput, ut illud in quo vita est, protegat, Bartholomæus autem ob obediens Magistri sui amorem, ne quidem summum caput conservare voluit, quia juxta Regis Astryagis decollatus est. Porro Beda aliam dicit quandam circa hæc verba adhibere observationem, dicens: *Soler serpens eligere stridat rimas, per quas transiens veterem pellem exuat; ac proinde. Cuius juxta hanc expositionem Bartholomæus quod dicitur, quæ serpentis prudentiam exhibuit, quia autem*

B. Petr.
Dam. ser.
42. & 2.
de S. Bar-
thol.

Tac. de vo-
rag. ser. 2.
de Pass.
Dom.

Iob. 2.

Ioan. da
Pine. in
Iob. c. 2.
v. 4.
Idem ib.

Lycio.

Lycaniam & Indiam inferiorem veluti inter duas petras petrantiens, exuvias suas, id est, pellem dimisit, prout ei à Salvatore nostro prædilectum fuit, quod scilicet, Pro ejus amore naturam ejus lem vestem hoc est, corporis cutem demitteret.

19. Cum Saul in Ramatha appellasset, Spiritus Domini super illo stetit, & protinus in præsentia Samuelis prophetare cepit: *Facilius est super eum Spiritus Domini, & prophetavit* Deinde vero sacer Textus ulterius prosequitur dicens: *Et exproliavit etiam ipse se vestimentis suis, & cecidit nudus tota die & nocte.* Porro Bartholomæus verbi incarnati imitator extitit, non quidem in prophetando, sed orando; nam sicut Magister erat pernoctans in oratione Dei: ita discipulus orando cecidit in die, & totidem in nocte genu flectebat. Saul exproliavit se vestimentis suis: Bartholomæus autem pelle nudatus est. Porro Dei Filius dixit: *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in Regnum celorum.* Circa quæ verba nonnulli per camelum grossum quandam funem ex canabe contextum intelligunt, qui per foramen acus transire nequit, nisi subtrahendo omnes partes grossiores totaliter fiat subtilis. Etenim Apostolus noster, ut Regnum celorum ingredi posset, omnia quæ habebat, dereliquit, scilicet nobilitatem, divitias, ipsam quoque vestem pupuream, quæ propter honorem dignitatis indutus uteretur. Gloffa dicit. Hierosolymis quadam porta erat, quæ foramen acus dicebatur, per quam camelus nisi depositio onere & flexis genibus transire non poterat. Camelus igitur genu flexus & sine omni onere transire poterat: sic quoque Bartholomæus ut celorum Regnum ingredi posset, non semel tantum, sed centies in die & totidem in nocte genu flectebat. Insuper quoque omnes exuvias suarum sive pellis propriæ dereliquit: *Pelle nudatus est.*

20. Alexander ab Alexandro refert, Geniales Duces in more positum habuisse, quod si forte pellem alicujus inimicorum suorum, quem in prælio superarant in sua haberent custodia, illam veluti æximum quoddam donum uni charissimorum amicorum suorum dare seu relinquere consueverint: *Hostium cutem in fortium factorum in signe documentum suis relinquebant.* Idque eis erat in monumentum perpetuum generositatis & fortitudinis in bellis exhibitæ: Pari quoque ratione cum Bartholomæus inimicos suos, id est, passiones ambitionis, proprii commodi affectus, & carnis suæ stimulos veluti generosi Sancti.

nerosus athleta superasset, moriens, exuvias victoriæ suæ id est, pellem suam, amicis suis, id est, Christi fidelibus consignavit, ut illis exemplaris loco deserviat, ut suos quoque supradictos inimicos pariter quoque suo exemplo animati vincere possint. *Hostium cutem in signe documentum suis relinquit.* Truculentus ille Germanorum inimicus, & crudelis Catholicis nominis persecutor Zisca morti vicinis militibus suis præcepit, ut post mortem suam eum sibi detraherent, eandemque in tympano quodam extensam conservarent, futurum enim esse prædixit, ut si Germani in actuali conspectu, sonum ab hac Ziscæ pelle formatum audirent, perterriti terga vertentes in turpem se fugam reciperent: *Ex corio meo tympanum facite: sic Teutobones terga dabunt, Ziscam in tympano formidantes.* Invictus prolixus & gloriolus bellator fuit noster Bartholomæus Apostolus, qui adversus Catholicæ fidei inimicos pugnavit, Regem Polymium vicit & convertit. Sæpe sæpius cum Daemonibus certavit, nunc Daemonem Berich in templo pellendo, nunc in fugâ agendo Althar Idolum: nunc ad infernum deturbando eum qui opprimebat Regis Polymii filium; nunc alium quendam cogendo, ut in forma nigerrimi Æthiopis manibus igneis, catenis victis compareret, eumque in desertum quoddam veluti in exilium usque ad novissimum judicii diem condemnans; nunc Idolum Akyagis, quod Palac vocabatur, in terram prosternens, & in minutas partes diminuens atque constringens. Tandem vero Bartholomæus morti vicinus, postquam suam gloriosè sustinisset & superasset martyrium, pellem suam fidelibus Christi post se reliquit, quasi diceret: *Ex corio meo tympanum facite, sic Demones terga dabunt, Barthomæum in tympano formidantes.* Nam ut Joseph cognominatus Humilis ait: *Bartholomæus Idolum insaniam & noctem extinxit, luro hostium rum vulneravit, Daemonum per aera vagantium turmas percussit, Idolorum templa Solo adacquavit, & homines ipsos viventis Dei templa reddidit.* Verum enim vero ô Sancte & gloriolè Apostole, valde heroicæ sunt tuæ prærogativæ, atque ided. Te quidem laudationibus extollere vellem, sed rerum multitudine confundor, & diffidens infirmitate opprimor. Neque quispquam est, qui pro dignitate laudes tuas narrare valeat.

Aeneas
Sil. 3. com.
de reb.
gest. Alphon.
Reg. & de Bello Boem. lib. 40.
Fr. Bon. in triumph. sig. 8.
Cathar. Senen. & Andr. Alciati emb. 170.
Vincen. Belu. l. 9. r. 85.

Isoph. Humil. apud Tho. de Truf. in vita. s. Barr. Idem ibid.

SERMO VIGESIMUS SEPTIMUS
IN FESTO
GLORIOSI PATRIARCHÆ ET PATRIS
S. AUGUSTINI.

Quasi Sol resurgens, sic iste resussit in templo Dei. Eccl. cap. 15.

Merita, prerogativa & excellentia Magni Patris sancti Augustini, qui Legislator est Religiosorum, Confessorum gemma, Magister Theologorum, Doctorum Coriphaeus, Norma Praeceptorum, Naucerus navis Petri, Dux militiae Christianae, Catholicae veritatis Defensor, Splendor mundi, Gloria totius Africae, & Sol universi, hujus inquam merita adeo sunt rara, heroica & eximia, ut si quis hoc sacro die eadem sermone celebrare praesumeret, comperturus esset protinus, quod sibi velur novello cuidam Tantalo defutura esset omnis ab arte perfecta sublimatio, quodque & immensitate dicendorum omnis ad laudem spectantis argumenti futurus esset plus quam mendicus. Nam veluti quidam e fulvo auro rutilans Apollo, vel tanquam immensi luminis pater aliud praeter radios suos non admittit ornamentum, siquidem nulla est adeo conspicua claritas, quae abs splendorum suorum reverberatione non obseueretur, nec aliqua reperibilis est obscuritas, quae a fulgore ejus luminosa facta non splendet. Et quemadmodum coelestis firmamenti paludamentum omnem peregrinum & emendicatum ornatum penitus respuens, Solo gemmarum, id est, stellarum suarum ornatu contentum magnifice & pompose superbit, ita excellentiae & gloria sancti Augustini, quae vis stylo artificioso accumulata laudum attributa contemneus obmutescere facit quavis oratorum facundissimas linguas, & celeberrimae famae sonoras tubas raucas efficit vel taciturnas. Et sicut de Sole non nemo dixit, quod is immenso lumine suo quodvis aliud lumina supprimat: ita gloriae Augustini confundunt

mentem, & cuiusvis humani intellectus claritatem excessivo splendore suo obscurant. Unde sicut venustissimus summeque admirabilis Planetæ ille à Latinis Sol nominatur, eo quod *super omnia lucet*: ita quoque sanctus Augustinus ad habendam profundissimorum de sacra scriptura Triade conceptuum intelligentiam abundantius prae quavis alio Doctore lumen subministravit, atque ideo manifestata per illum reconditissimarum difficultatum & mysteriorum veritate, illi non minus quam Soli haec debetur scriptio: *Hinc procul umbra*. Unde gloriatur licet praeterita saecula, & veluti praeterita memoria conservent Solis Colossus ab ingeniosissimo Lydio Lysippi discipulo Rhodis erectum, & ab universo mundo summo cum stupore celebratum, de quo proinde doctissimus Plinii calamus scriptum reliquit, quod *ante mentem in admiratione fuit Solis Colossus Rhodique fecerat Chares Lydus Lysippi discipulus, cuius statua erat cubitorum altitudo*: nam excellentius quid de sancto Augustino dici poterit, nulla enim reperibilis est lingua apta & idonea, ut eloquentiae suae stricta mensura meritum suorum excellentiam & immensitatem adeo quare possit, utpote quae tanta est, ut ob tam noster hic Sol mysticus in stupendum quoddam evaserit prodigium. Quis igitur brevis enarrationis symmetria complecti poterit, heroicas ejus virtutes, qui quoad sanctitatem immensus quidam dici meretur gygas? Quis intra angustos attributioe cujusdem Rhetoricae margines vel limitres eum laudet Augustinum, ad cujus eam celebranda, Verbum incarnatum linguam suam laxavit, divinaque labia sua aperuit, quando, ut

D. Hier.
in vita
S. Hilari.

Beatus Jordanus de Saxonia inquit, *Christum filium Salvatorem nostrum in carne videre & tangere, ac ejus pedes Lavare meruit, & cum audire dicentem sibi: Magne Augustine, Filium Dei in carne hodie videre meruisti.* Certè si Alexander, ut sanctus Hieronymus scribit, fortunatissimum Achillem esse censuit, eo quod Homerum operum suorum celebratorem & encomiasten habuerit: *Felicem te ô Achilles, qui magni fructu præcone meritorum.* Quidam de Augustino dicemus, ejus gloria ab ipsomet Dei filio accepit præconia. Ac proinde ego qui Apelli minimè comparandus venio, magnum huic Ecclesiæ Doctorem, qui Alexandro longe major est, effigiate sermonis mei penicillo minimè præsumo. Quomodo enim ego qui purgatus Aquila pupillas non habeo, sed instat avis ejusmodi nocturnæ, vel cæcæ ejusmodi talpæ admodum debiles, quomodo inquam in gloriarum suarum splendores firmos & minimè palpitantes oculorum obtutus figere poterò? potiori certè jure cum Possidonio dicere poterò:

D. Possi.
ad Mari-
ten. ap.
Jordan.
de Saxo.
ser. 2. de
S. Aug.

Si cuncta mei corporis membra vertrentur in linguas, adhuc non esset dignus aut sufficiens ad laudandum tantum Patrem & Doctorem, & tantum fidei relucens illuminatorem.

Ench.
Cis. Chr.
an. Mundi
380 apud
S. M. A.
fol. col. 18.

2. Unde idem mihi hodierna die eventurum esse prævideo, quod Memnonis statua accidisse, nescio an Poetæ fabulando confingant, an vero Historici pro certa veritate recenseant. Hæc namque licet ex invisibili quodam ac durissimo marmore fabricata fuerit, attamen quamprimum Sol lucidissimus in montanis Orientis elucescere incipiebat, ab ejus radiis collustrata, haud secus ac si spiritu quoque celesti animata fuisset, labia sua aperiebat, movebat linguam, spiritus ducebat, articulas formabat voces in certum quoddam idioma deductas, edebat sonos, & verba syllabatim distinguens in admirabilem quandam prorumpebat sermocinandi rationem, adeo ut si ad illam audiendam non occurrerit saxa & lapides, saltem ad minus homines præ stupore nimio in saxa veluti conversi attoniti coram illa persisterint. Etenim si hoc ipsum vera sit historia, ut judicat Serabo, aut verò merum sit figmentum poetarum, ut Philostratus opinatur; ego saltem certissimam realitatem & veritatem esse experior, quod de magno Augustino locuturus, ex parte subjecti de quo nobis sermo erit, in talem rapiat præ nimio stupore mentis excessum & extasim, ut veluti

Serabon.
Philosof.

statua quædam immobilis sensibus saxeis, insensibilibusque membris prædita obrigescere videat, nisi mysticus Sol nos, qui sanctæ Ecclesiæ hemisphærio superbe collucet, spiritus & artus meos revivificaret, vocesque ac verba idonea suggereret. Sicut enim fuit qui sole occidente hanc gnomen ederet: *Languesco Sole latente, ita eodem denuo exoriente non immerito subiungi posse censo: Viresco sole Oriente,* quia *vita mihi denuo aderit.* Exurgat igitur & reviviscat in me spiritus meus, atque ad tanti Patris gloriam sese fauces & voces meæ promptissimè adhibeant atque dilarent, dum in prociectu sum ut demonstrem, quod sanctus hic Doctor sicut Sol resuscit in Orientis aurora per radios doctrinæ, in meridie per charitatis fervorem: in occasu denique per humilitatis profunditatem, ut vel sic Propheticum illud verificetur vaticinium: *Quasi Sol resurgens, sic Augustinus resuscit in templo Dei.* Verum enim verò licet Perla, ut scribit Tertullianus, *solem in linteis depicto adorant:* ita & vos dum ego discursum promissum exordior, pulcherrimum venustissimumque solem nostrum Augustinum in discursus præsentis tela depingendum cum attentione atque silentio ut veneremini, effragito.

Ecclesiæ. 50

Tertul. c. 6.
apel.

3. *Quasi Sol resurgens, &c.* Laudabilis est sanctæ Ecclesiæ consuetudo; quod ad exprimendas distinctius nonnullorum Sanctorum eximias qualitates, præclarum aliquod venerando eorumdem nomini attribuitur laudis epithetum. Sic Joannes Antiochenus Chrysostomus sive os aureum dicitur, Basilus appellatur Magnus, Bernardus mellissus, Gregorius Thaumaturgus. Quæ etiam cæremonia quoad magnum Patriarcham nostrum minimè neglecta fuit; Is enim quoad usque vixit, Augustini nomen præ se tulit, post mortem verè eidem aliud longe præclarior Aurelii nomen accessit, quod Solem interpretes significare docent. Cui conforme est quod Romæ nobilis quædam fuerit familia Aurelia dicta, quæ sub hoc nomine insigni illo gaudebat privilegio, ut sola esset e qua in templo Solis sacrorum perpetui eligerentur Antistites. Unde eo ipso quo sanctissimo Patriarchæ nostro Aurelii nomen impositum fuit, pariter perspicue declaratur, eum in sublimi sanctæ Ecclesiæ cælo, inter tot præclarorum Doctorum stellas, fulgidissimum quendam Solem esse. *Orbis lumen* (dicitur) & *magnus mundi Sol.* Et S. Remigius; alii Doctores compa-

Alex ab
Alex. lib.
1. c. 9.S. Ant.
Flor. p. 1.
Abra. ser.
d. S. Th. d.
fol. 139. col.
3. D. Re.
mig. in ex-
compa. pos. Ful.

comparantur stellis, Augustinus Soli. Unde & de eo merito dici potest: *Ex te cuncta decorant.*

4. Porro Sol in plagis Orientalibus exoritur & quasi generosus bellator luminose claritatis chalybe obarmatus, dexteram quoque suam tadium suorum ardore communit, ad expugnandos & profligandos e campo aereo ingentes & vastos tenebrarum exercitus: *Disipat.* Demum vero splendorum suorum faciem ad mundi huius hemisphaerium collustrandum exaltaus. *Oriens universum illustrat:* Ita quoque sancte Dei Ecclesie Sol mysticus Augustinus doctrinae suae fulgentissimis radiis haereticos tenebras dissipat, omnesque haereticorum horrores in turpem fogam convertit: *Spirituale lumine Ecclesiam illustravit, ita ut nulla sit caligo haereticorum, nulla nebula erroris, quam ille doctrinae suae splendore non depulerit.* Obmutescunt Fortunati, Manichaei quoque & Donatistae declarantur convicti, haereticos extirpat, annihilat errores, Haereticos profligat. Obmutescit Fortunatus, cedunt Manes & Donatus tanta lucis radio: *Destruxit haereticos, errores repulit, haereticos prostravit.* Qui quidem propius sunt solis effectus & operationes, de quo dicitur: *Obstantia solvit.*

Abrah.
Bzov. ubi
supra.

In seq. ejus.
in Praefat.
Missae.
jus. d. d.
Prof. &
Hornand.
de lac. a-
talar. Zi-
menes p. 1.
c. 15 f. 11.

Ecel. 33.
D Greg.
hom. 32.
in Evang.
Plin. l. 16.
cap. 3.
Vine.
Bellu. Sp.
nat. l. 20.
cap. 14.
Sim. Ma-
jol. coll. 21.
fol. 919.

Canis. l.
de Deip.
cap. 11.

15. Sanctus Prosper atque Scriptores peregre observant, quod eodem prorsus tempore quo in Britannia natus est haereticus Pelagius, natus quoque in Africa fuerit Patriarcha Augustinus 15. die Novembris anno post Christum natum 357. Idque non sine speciali Dei providentia, quia contra malum bonum est, contra mortem vita est. Et ut scribit S. Gregorius: *Sicut arte medicina calida frigidis, frigida calidis curantur, ita Dominus noster contraria opposuit medicamenta peccatis.* Et quis est adeo terum ignarus, qui nesciat, quod contrarius contraria curentur? Mox ut nascuntur serpentes, fraxinus quoque frondes suas progerminat, quarum umbra quovis illis toxico venenosior & nocivior esse noscitur: *Mira natura bonitas, priusquam serpens prodeat, floret fraxinus, nec ante condita folia dimittit.* Eodem d. e quo Nabuchodonosor natus est, qui sacrum Dei templum desolaturus erat, pariter natus est Cyrus id ipsum suo tempore reaedificaturus. Eodem mense, ut scribit Canisius, quo formata fuit Eva, post multa secula Deus Mariam Virginem condidit, ut quod illa percussit, haec sanaret. Unde pari quoque ratione, quando in hunc mundum natus est Pelagius, qui bonam illius partem haereticum suarum tenebris obtenebraturus erat, natus est etiam

Augustinus, ut luminosis doctrinae suae radiis easdem tenebras profligaret & dissiparet: contra malum bonum est. Asserit id ipsum S. Prosper dicens: *Eodem nimirum tempore quo natus est Britannia Pelagius haereticus, natus quoque in tenebris illis regionibus exoritur, natus est in Africa Aurelius Augustinus, veluti clarissimus Sol noctem illam erroris disiecit.* Et Aurelius Celsiodorus subiungit: *Doctus eximius humanus Pater Augustinus debellator haereticorum, defensor fidelium, decurrit tanquam fons purissimus, nulla fece pollutus, & in integritate fidei perseverans nescit locum dare haereticis.*

6. Inter alios laudum titulos qui a S. Bernardo & universa Dei Ecclesia mystico Soli nostro Augustino attribuantur, praeter ceteris plura in se mytheia continent, quo *Malleus haereticorum* gloriose appellatur. Verum enimvero, cur non potius entis vulnerans, hasta bellatrix, pungen lancea, sicutum impetabile vel aliter cuiuslibet armaturae nomine appellatur, quae militiae conveniat? Respondet quidem potest, hoc quod malleus instrumentum quoddam sit feci duritiam vincens, illudque a rubigine liberans, & in quamlibet partem pro libitu contorquens & volvens. Unde cum hac Epigrapha nonnemo emblemata formavit: *Dant idus formam Haereticis erant veluti ferrum in haereticum induratum: ac vero Augustinus doctrinae suae malleo duritiam ipsorum devicit, eorumque mentes ab haereticorum rubigine purificavit, atque ad Catholicam fidem sacra dogmata detorsit & inclinavit, cumque ab Evangelica lege difformes essent, Christianorum & Catholicorum illis formam imprelsit.* *Malleus haereticorum.* Assumant nonnulli scriptores in Nilo flumine piscem quendam repetitum, cui nomen hypopotamus, cuius squamae adeo sunt durae, ut a quovis ense, hasta vel ferro, quantumvis acuto, impetribiles esse compertantur, ac proinde regionum illarum incolae haec inventionem excogitarunt, ut Malleo squamas piscium concutiant, eisdemque hoc instrumento confectis & divitis hypopotamus eorum potestati se dedit: *Tanta duritia est, ut nullo ferro penetraret, sed necesse est, ut malleus ferreus perimatur, quia vix aut nunquam morietur.* Perit error. Porro ad dirumpendas haereticorum durissimas squamas, tor praclarissimum Doctorum eo tempore scribentium & praedicantium enses, hastae, lanceae, ruidimè sufficiebant, ac proinde opus fuit Augustini malleo, *Malleus haereticorum.* Malleus instrumentum quoddam est.

est, quo omnia arma bellica fabricari solent, ac proinde sacri Doctores infidelium gregem aggrediuntur, sensus quaestionum, articulorum habilitas, lanceas argumentorum, telorum scuta fabricare volebant, prout fecit Theodorus Angelici, Seraphici Bonaventurae, subtilis Scoti, Egidii, Argentinenses, Ariminenes, & alii similes Scriptores, semper malleo live doctrinae Augustini urebantur. Monoceros cum feris inimicis suis dimicaturus, hastam cornu sui quod fronte gestat, ad petram quandam exiecit: Sacri Theologi disputationes, adversus Catholicæ fidei inimicos habituri, doctrinam suam ad stabilem Augustini petram exauctunt & eliminant, & quidem in specie speculativa Angelici Doctoris opera nunquam sufficienter celebrata, si legeritis, invenietis quemlibet ejus articulum malleo doctrinae Patris nostri corroboratum & authenticatum.

7. Postquam Persarum Rex Cyrus sacrum Dei Templum reedificasset, magnam instituit solemnitatem, Sacerdotes namque tubas insonando, Levitæ movendo cymbala, alii verò sacras Laudes decantando; divinam Creatoris Majestatem glorificabant: *Fundato Templo Domini, steterunt Sacerdotes in ornatu suorum tubis, & Levitæ in cymbalis, ut laudarent Deum.* Sed quomodo id ipsum fecerunt? *Per manus David.* At verò si Musica hæc instrumenta à Sacerdotibus & Levitis propria manus plectroangebantur, quomodo Scriptura dicere potest, id factum esse *Per manus David*, & quidem cum David antea tantum tempore ex hac vita in alteram transmigravit, quomodo fieri potuit, quod Sacerdotes & Levitæ cum tubis & cymbalis laudarent Deum, *per manus David*? Fieri id hoc modo potuit, Psalms namque & Hymni qui cantabantur, Regia Davidis manu scripti & compositi erant, & hoc sensu dicebantur laudare Deum *per manus David*. Porro idem encomium doctrinae à sacris aliis Scripturis traditæ, dari potest, quod scilicet, tametsi ab iis scripta sit, tradita tamen fuerit *per manus Augustini*, quia quicquid scripserunt, docuerunt vel prædicarunt adversus Hæreticos, totum hoc fuit Theologia Augustini: *per manus Augustini*. Si disputarunt, libros scripserunt, id ipsum *per manus Augustini* fecerunt, ac proinde celebrant licet alii Vulcani malleum, eò quod Cupidinis sagietas, armaturam Martis & fulmina Jovis eodem malleo fabricavit; longè attamen majori jure Sanctæ Dei Ecclesiæ doctrinae Au-

gustinianæ malleum honorat, quo tot præclari Theologi, etsi fuerunt ut fulmina, fabricarent, quibus sternerentur & prostrarentur Hæretici: *Malleus Hæreticorum, per manus Augustini*: Ex quidem, ne à proposito mihi Solis metaphora procul discedam, dicam cum sancto Remigio, *Alii Doctores comparantur stellæ, Augustinus Sol*, nam sicut stella lumen à Sole recipiunt, sic omnes Doctores Sapientia lumen recipiunt ab Augustino. Ut igitur doctrinam ejus addiscant, atque ab hoc Sole illuminentur, non solum Hæretici, sed & totum universum in ejus se discipulatum recipit.

8. *Malleus Hæreticorum*: Nemo utique ex sacra Scriptura Professoribus inficiari poterit, quin revelationes à sanctis Prophetis traditæ, eventus quoddam in se continent, successu temporis seriatim verificandos, ex omnibus nam invenio ab Ezechiele Propheta descriptum, non minus mysteriis quam stupore rurgidam, attente velim eandem auscultetis: *Et ecce, inquit sacerdos, vir cuius species erat quasi species arietis, & in manus ejus funiculus lineus, & calamus mensura, & mensus est.* Hanc autem revelationem de sancto Patriarcha nostro Augustino intelligendam esse, deprehendimus, si singula revelationis verba nonnihil examinaverimus. Dicitur igitur: *Et ecce vir*: Non dicit *Et ecce homo*, quia sicut homo dicitur ab humo, ita vir denominatur à virtute: Unde Rupertus Abbas Tuitiensis ait: *Virum dicens veram cum integritate virtutis exprimit naturam hominis.* Cum igitur Augustinus inter omnes virtute præditos homines primatum teneat, merito ipsi hic titulus, *Vir* per auctoritatem debetur. Sequitur deinde: *Cujus aspectus erat quasi species arietis*. Quasi diceret, habebat faciem arneam veluti Africanus quales Augustinus erat, unde Propheta dum dicit: *Et ecce vir cuius erat species quasi species arietis*, figurare locutus fuit, quasi clarius dixisset: *Et ecce Augustinus*. In manu sua funiculum tenebat representantem sacrum Evangelium: *funiculus lineus in manu ejus*. In altera verò doctrinae suæ ferebat calamum, & calamus mensura. At verò quid faciebat? *Mensus est*. Quid verò metiebatur? pulchram sanctæ Ecclesiæ fabricam, quæ est congregatio fidelium, ut videret, num forte in partibus aliqua se proderet petra scandali, vel saxum hæreticale, quod Catholicæ fidei sacra dogmata prætergradiens, eleganti huic fabricæ minaretur ruinam: inveniens autem nonnulla & saxa extra ordinem posita esse, nec con-

D. Rem.

in expos.

P. S. aquil.

Iord. de

Saxon.

ser. 2. de

D. P. Aug.

in num.

ser. 130. f.

108. f. 2. A.

Ezechie.

6. 40.

Rup. Abb.

apud Frac.

Men. in 2.

Reg. c. 1.

n. 1. adnot.

4 ser. 3.

n. 15. B.

S Th. à
Villa in
Com. D. P.
Aug.

formia esse iuxta Evangelii mensuræ, suæque doctrinæ calamo, Theologiæ suæ malleo, argumentando & disputando, vel reprimere ut æquaret, vel frangeret, ut convinceret. Accidit id ipsum misis Pelagianorum, Donatistarum, Manichæorum, Faustorum, Fortunatorum, aliorumque similium petris & saxis, ac proinde Ecclesiæ id ipsum reverenter recognoscens eum appellat *Firmamentum Ecclesiæ*, & *malleum Hæreticorum*. Etenim quicquid hæc tuus dictum fuit, speculationem refert sancti nostri Archiepiscopi Valentini Thomæ de Villa Nova dicentis. [Mensus est omnes ædificii partes, egredientes enim lapides & extrusos malleo æquabat, faciens omnium fidelium corda concordare funiculo doctrinæ Catholicæ & Evangelicæ. Augustinus gladio spiritus flamma fidei Hæreticorum monstra de medio tulit. Quis ita defendit fidem ut Augustinus? quis tot viros composuit contra Hæreticos, ut Augustinus? Quis differendo, prædicando, scribendo, convictos ab Ecclesiâ Hæreticos expulit, Augustinus? Firmam Ecclesiæ columnam! O magnum fidei propugnaculum! merito igitur ab Ecclesiâ malleus Hæreticorum est nuncupatus.

9. Omnes Doctores lux appellantur: *Vos estis lux mundi*, & merito quidem, quia mentes ignorantia tenebris adumbratas illuminant, ac proinde cum sanctus Augustinus veluti Sol quidam mysticus omnibus aliis lumen præbuerit, merito *lux Doctorum* appellatur. Id ipsum Deus Zachariæ Prophetæ Angelo mediante insinuare voluisse videtur, quando elata voce eum à somno recitans eidem dixit: *Quid tu vides?* Ipse autem accuratè observabat & videbat candelabrum quoddam aureum ex solido auro fustum. *Vidi & ecce candelabrum aureum totum & septem lucernæ ejus super illud*, visa autem in specie fuit *lampas ejus super caput ipsius*. Postea verò subdit, quod *septem lucernæ habent septem infusoria*, singulæ singula, cujus virtute accensæ erant, lumenque edebant. Nonnulli Scriptores per hoc candelabrum magnum Patrem nostrum repræsentare volunt, præcipue verò sanctus Vincentius Ferrerius. Aurum etenim perfectionem ejus denotat. Lumen verò quod est super caput ejus, sapientiam suam demonstrat: *Lampas ejus scilicet sapientia super caput ejus*, exponit Ferrerius *Septem lucernæ sunt virtutes septem peccatis mortalibus exposita*: Septem lucernæ ejus, id est septem virtutes quas habuit contra septem pecca-

Zach. c.
4. n. 2.

D. Vinc.
Fer. ser.
de D. P.
Aug.

ta mortalia: vel per septem lucernæ aut lampades intelligi possunt omnes Doctores, quorum quilibet habet *infusorium*, id est, illuminandi virtutem recipit ex doctrina candelabri, id est sancti Augustini, vel etiam ex lampade capitis, id est ex præstantissimo ejus ingenio, & hæc non habet *infusorium*, quia illuminandi virtutem non ab alio Doctore recipit, cum de ipso dicatur ab Ecclesiâ, quod *Quicquid in sacris nullo tradente concepit*. Et sanctus Vincentius subiungit: *Cum adhuc esset puer fuit ita præstantis ingenio, quod per se sine Magistro didicit septem artes liberales*. Unde de ipso dici potest, quod de Sole nonnemo pronuntiavit, *per se fulget*: Vel non *mutata luce*: & sicut Sol omnia objecta terrena de coelo illuminat: ita Augustinus aureum cæli sanctæ Ecclesiæ candelabrum intellectus sui lampade (*lampas super caput ejus*) omnium aliorum Doctorum & Theologorum S. Ecclesiæ lampadibus doctrinæ suæ lumen distribuit, quo illis facere deditur ut vacere & convincere eos possint, qui veniunt ad Evangelicæ contradicentes Ecclesiæ infestant: *Alii Doctores dicuntur lucerna, non accendit lucernam*: Augustinus candelabrum, quia a deo dicitur, quod omnes Doctores, qui venerunt post eum, sustentantur super ejus doctrinam sanctam, puram, Catholicam aut purissimam, sine errore falsarum opinionum. Porro quicquid sit de opinione Xenophontis & Arnobii, qui stellas emicantibus nasci crediderunt, certissima est veritas, quod è libro Augustinianorum monitis, de quibus S. Prosper scripsit dicens: *Libri ejus innumerales sunt* tot procellerint & propagati fuerint præstantissimi Doctores, de quibus dicitur & porro deinceps dici poterit, quod *fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates*. Unde recipit illi Philosophi sententiam in effectum deduxit, qui dicitur *Sol & homo generant h. minem*, quousque, videlicet quoad esse naturale, alter verò id est Sol mysticus Augustinus quoad esse doctrinale, ut hac ratione felices ejus partus veræ Theologiæ suæ lumine instructi & qualificati deinceps adversus S. Ecclesiæ hostes præliari, gloriamque de iis victoriam reportare libere possint.

10. Non est nobis hoc loco prætereundum id, quod de miraculo ejus corde Scriptores referunt. Etenim Sigisbertus Episcopus Lugdunensis in Gallia urpore S. Patriarchæ noster vehementer devotus à Deo instantè postulavit quandam magni Patriarchæ reliquiam sibi impartiri, dumque orationi intentus esset, An-

per. de
valder.
p. 1. d.
Aug.
c. 1.

sym. I.
Amb.
Aug.

Heron.
Roma.
c. 135.

geles

gelus Domini de cœlo descendens coram ipso apparuit & Reliquiarum quoddam ex auro & chrystallo affabre confectum eidem attulit, in quo Cor. S. Patris Augustini reverenter asser-
 vabatur. His autem verbis S. Episcopus allo-
 quutus, ego sum Augustini Custos Angelus
 qui cœpit, ego sum Augustini Custos Angelus
 cui eo moriente universorum Dominus præce-
 pit, ut illud ab ejus pectore exemptum inalte-
 rabile conservarem, utpote quo adeo ardenter
 Deum amaverat, ab omni deinceps putrefac-
 tione immune esse voluit. Cum igitur tuas o-
 rationes perceperim, eximium hoc munus tuæ
 devotioni configno, idque tam suo quam meo
 nomine, ac proinde surge & accipe. Ehem quā-
 ta erat hujus sancti Pastoris lætitia, quando tam
 insigni reliquia se cœlitus locupletatum esse
 confpexit! cujus equidem lætitiæ evidens testi-
 monium edidit, quando mox post receptas sacra-
 tissimi hujus cordis reliquias, universum Clerū
 convocavit, easdemque reliquias solemnem il-
 lum hymnum *Te Deum laudamus* decantando,
 in Cathedralē suam Ecclesiā processionali-
 ter collocavit, cumque ad illa verba *Sanctus, San-
 ctus, Sanctus* devote decantanda pervenisset,
 sacratissimum Augustini cor adeo movebatur,
 ut haud secus ac si vivum fuisset saltando ex-
 hilarit, jubilarit, exaltaret. Enim verò magis ad-
 mirandum est, quod quanto tempore sacratissi-
 ma hæc reliquia in hac Basilica subsistit, Hære-
 ticorum nullus pedem suum ei inferre præsum-
 pserit, sin verò temerario quodam ausu quis-
 piam in illam ingredi violenter præsumpserit,
 se inde non minori cum violentia abactos atque
 repulso recipere denud debuerint: si verò de-
 mum virtuti divinæ in illos agendi perfida, qua-
 dam temeritate sese dedita opera & violento
 adhibito conatu resistere ausi fuissent, invisibili
 quadam vi prostrati & velut mortui in terram
 prolapsi fuerint: Nunquam Ecclesia, in qua e-
 rat cor sancti Patris Augustini, Hæretici homi-
 nis ingressum passa, qui autem in vestibulo non
 caderet, intus occumberet. Ut proinde sanctissi-
 mum Augustini cor scutum quoddam & forta-
 litium fuerit, quo sancta Ecclesia non minus
 custodiebatur ab Hæreticis, quam defendi po-
 tuerit. olim civitas Trojana per Palladis simu-
 lachrum; fuitque simile scuto illi, quod tempo-
 re Numæ Pompilii in senatum Romanum de
 cœlo decidit, quoad Martillum militem spe-
 ctare dicebatur, qui ab eodem protegatur ab
 inimicis suis in bello, nec non à naufragiis in
 mari: Cùm premeretur Solo, cùm premeretur

falo: De corde namque Augustini dicitur. Cor
 Divi Patris Augustini est eximius thesaurus,
 sanctissima Trinitatis Glenodium pretiosum &
 Ecclesiæ fortissimum.

11. Catholicæ fidei inimicos dissipare adeo
 S. Augustino proprium est, ut divina dispen-
 te voluntate ejus Religio futura sit, quamdiu
 præfens hic duraturus est mundus, ut in novis-
 simis diebus adversus impiissimum Antichri-
 stum ejusque sequaces prælietur & dimicet,
 atque veluti scutum forte omnium Hæretico-
 rum saltum retundat, eorumque perfidiam & fal-
 sitatem fidem Catholicam defendendo proster-
 nat. Porro veritatem hanc oculo prophetico
 Joachimus Abbas diu ante prævidit, dum ait:
 Surget Ordo qui videtur novus & non est: indu-
 tigris vestibus de super accincti zona pellicea: Hi
 crescent & fama eorum divulgabitur, & præde-
 cabunt fidem quam defendent usque ad consum-
 mationem sæculi in spiritu & virtute Eliæ. Enim-
 verò cujus ordinis Zelosi hi Religiosi erunt?
 nunquid audistis induiti nigris vestibus, de super
 accincti zona pellicea. Expressius: Hic erit Ordo
 Eremitarum imitantium vitam Angelorum,
 quorum vita erit quasi ignis ardens in amore &
 zelo Dei ad constituendum spinas & tribulos, hoc
 est ad consummandam perniciosam vitam præ-
 vorum. Ecce tibi primum Solis effectum scilicet,
 quod doctrinæ suæ radiis Hæreticorum tene-
 bras & hæresum horrores & dispellat & pro-
 fliget.

12. De Sole nuper excogitatum est hoc em-
 blema, quo referebatur splendoribus suis velu-
 ti crystallum quoddam percutiens & illumi-
 nans, quod demum per reflexum suum in stupā
 directum, eandemque reverberans incendebat,
 cui hæc subdebatur Epigraphæ: *Vnius splendor,
 incendium alterius: Vel mortificat & vivificat.*
 Porro præterquam Augustinus Hæreticos mor-
 tificaverit, abditissima insuper & obscurissima
 sacræ Scripturæ loca scientiæ suæ lumine illu-
 minavit, & vivificavit. Etenim in Exodo habe-
 mus, quod Manna ante exortum Solis colle-
 ctum, commestibile minime fuerit, neque Israe-
 litarum gusti proportionatum. Sol autem ex-
 oriens radiis suis adeo efficaciter disponebat,
 ut cujuslibet gustui suave esse videretur: Cū-
 que incaluisse Sol, liqueferebat. Sacra Scrip-
 tura magnam habet cum Manna similitudinem,
 siquidem omnis saporis suavitatem in se con-
 tinet, adeo ut in ea quilibet inveniat cibum in-
 clinationis suæ gustui convenientem, dicique
 proinde

Joachim
 Abbas in
 Apoc. c.
 14 f. 176.
 col. 1. &
 D. Ant.
 Floren a-
 pud Pet.
 Hærez.

Scipio
 Bargagli

Exod. c.
 16. Abn.
 ibid. q. 11.

Int. de
 Valder.
 p. 2. d.
 Aug.
 13. c. 1.

Hym. D.
 Amb. &
 Aug.

Hieron.
 Roman.
 1. Cron.
 135.

proinde de ea possit; quod sit omnibus omnia. Hæc autem priusquam mylticus Sol Augustinus nasceretur dura, id est, ad intelligendum difficilis erat, ut proinde eum audientes dicerent: *Durus est hic sermo, & quis potest eum audire?* Id est iuxta Chrysostomi expositionem difficulter susceptibilis, superexcedens eorum imbecillitatem. Verum cum verò postquam Sol noster Augustinus ingenii & scientiæ suæ radiis lumen veritatisque Scripturæ intelligentiam nobis subministravit, eadem facta est omnibus suavis clara, & intelligibilis. O quam id bene intellexit S. Valentinus Ecclesiæ Archiepiscopus, cum ait: Fides enim erat quodammodo adumbrata, non solum erroribus Hereticorum, sed etiam verbis & eloquentia Catholicorum, quibus magis cura fuit cultu & ornatu quam distincte loqui; ac proinde quod in qualibet fidei materia sentiendum esset, non tam erat in aperto, sed Augustinus prius capit Catholicas veritates enucleare, & ad scholasticam formam redigere, docens, quod in quolibet fidei mysterio sentiendum, quid ad objecta respondendum esset.

17. S. Johannes Evangelista Deum vidit in Throno gloriæ Majestatis suæ sedentem, atque in dextera librum quandam tenentem scriptum tam intus quam foris. Et vidi in dextera sedentis in throno librum scriptum, intus & foris signatum sigillis septem. Porro per hunc librum sacri Expolitores Scripturam intelligunt; & præcipue quidem Thomas de Villa Nova cum ait: Liber iste est Scriptura sacra scriptus intus propter mysticos sensus, foris propter literalem, signatus septem sigillis, id est, septem excellencis in Scriptura contentis, quæ sunt: Sententiarum profunditas, sensuum multiplicitas, figurarum varietas, rerum incomprehensibilitas, mysteriorum obscuritas, Tropologiarum suavitas, infallibilis veritas. Ecquis autem librum hunc aperire præsumeret eundem declarando, verisquæ expositionibus illustrando? Quis est dignus aperire librum, & solvere septem signacula ejus? Ecce tibi in promptu responsum: Nemo inventus est neque in cælo, neque in terra. Itane? ergone vel unum invenire possibile fuit? audite Joannem qui subdit: Et vidi in medio seniorum Agnum stantem. Sed quid facientem? Accepit de dextera sedentis in Throno librum, & appetuit, & cum aperuisset &c. Hic igitur Agnus est, qui librum aperuit. O quam bene! Seniores sunt sanctæ Ecclesiæ Theologi: In quorum medio Agnus quidam sterit, quis autem est hic Ag-

nus? Agnus hic sanctum denotat Augustinus hic librum aperuit, doctrinæ suæ lumine commostralavit, eumque tot gemmis, pretiosisque monilibus, quot in eum characteres scripti, locupletavit. Et quidem idipsum sanctus quoque Anselmus insinuare voluisse videtur, quando dixit: Hic est Augustinus quem Dominus cæli & ad eruditum, & in toto orbe terrarum Legi Dilectum & Legiferum Principem fecit, & dedit ei librum solvendi librum atque aperienti. Cognoscit igitur magno Patri Augustino applicari potestatem ingenio hunc Epistaphium, qui dicitur, qui septem, qui totum visibile scribit, id est, qui dicitur, licet novum & vetus Testamentum, septem, id est, est septem artes liberales: qui totum visibile scribit, quia nulla unquam fuit sapientia aut scientiæ professio, quam non intellexerit aut docerit, quamque tanquam profundissimus Magister facilitate & claritate sua non illustravit: illaque doctrina, quæ Theologiæ suæ radiis nunquam fuit illustrata dicere potest, quod solare horologium Soli, nimirum: ni aspicitur, non agnoscitur. Etenim incredibile est quantum Augustinus calamus scripserit, sive in favorem Catholicorum, sive in fidei defensionem, sive ad Scripturam explicandam, sive ad docendas scientias, sive ad profligandum infideles, sive denique ad Hæreticos confundendos; quod S. Valentinus Archiepiscopus cum stupore considerans dicebat: Est mirum de hoc Pontifice quod tantum scriberet, quod dicebat: Quando meditata dicebat? Quando meditata dictata, quando proponebat? Quando recitabat, quando dicebat, quando comedeat, quando populum super negotia judicabat, quando officia particularia exercebat? Denique verò concludit, quod si hoc die homo aliquis nasceretur, qui opera ejus hinc intermissione legere inciperet, istalis legendi finem facturus non esset, quantum vis longam vitam viveret: Vix diuturna unius hominis vita, nimirum tamen quidem est, sufficit ad eundem legendos, & valuit ipse inter tot negotia ad eosdem scribendos. Unde Theodolophus Tauricenis Episcopus subjungit,

Mentitur qui totorum legisse facitur,
Aut quis cuncta sua lecta habere potest.
Namque voluminibus mille Augustinus refulget,
Testantur libri quod leguor ipse tui.

Quantum

Joan. 6. v.
16. D.
Chrysost.
Cat. D.
Thom. ib.
f. 298.
col. 4.

S. Th. 2.
Villa in
con. D. P.
Aug. Pet.
Blessen. t.
12. Bibl.
vet. PP.
f. 884. 885.

Apoc. 5.
Beda Eu-
seb. H. lar.
Hier. Orig.
Rup. Ab.
S. Th. 2.
Villa nova.
conc. de B.
V. M. f. 334.

3. Pet.
Damian.
f. 4.

Th. 1.
cap. 7.

Exord.
v. 19.

Peller.
dexte.
D. P.
gust.
vatu.
mont.
illici.
Atr.
cir.
cum.
ratio.
Tem.
PP.
sub.
D. I.
C.

Quamvis multorum placeant volumina, libris

Si Augustinus adeſt, ſufficit ipſo tibi.

14. Nequeo O optimi Auditores, ulterius progredi, niſi prius ſubſtam ad admirandum dexterae ſanctiſſimi Patris noſtri digitum pollicem: digitum qui tot chartas aramento rigavit, tot volumina implevit, tot libros ſcripſit: Digitum à Deo datum: digitum unde majora Theologiae ſumina ſcaturierunt, quam è pede Equi Pelagii emanarunt, a quarum Poëticarum rivi: Digitum, qui ſuſtentaculum eſt fidei, ſapientiae claris, lingua Evangelii, verbi ſcripti Interpreter, Secretarius denique ſanctiſſimae Trinitatis. Etenim ſi Cardinali Damiano de digito Doctoris Angelici dicere licuit: *Facilius eſt Magiſter Mundi,* majori utique jure de Auguſtino digito dicere licebit, *Facilius eſt Magiſter univerſi.* Reſert Plinius ſtatuae Solis pollicem machinam quandam (uti à Carete dicitur) adeo vaſtari fuiſſe, ut unius hominis brachiis diſſicilius potuerit circumdari: *Pauci pollicem ejus amplectuntur, majores ſunt digiti, quam pleraque ſtatua.* Etenim quis unquam digitus alicui poterit magnitudinem digiti ſancti Auguſtini, ſi loquamur de magnitudine, ſive de quantitate virtutis? Digiti nimirum, de quo hæretici conſuſi & proſtigati replicare poſſunt, quod olim dixere maleſici Pharaonis, *Digiti Dei eſt hic.* Digiti inquam, qui immortalitatis auro deaurati merentur, pluſquam capilli Paulæ, quos Nero deaurari procurabat. Scio equidem, quod ſi Alexander Magnus hanc noſtram vixiſſet ætatem, in ſcrinio opulentiffimo, quale inter Cyri ſpolia inveniri potuiſſet, collocaturus fuiſſet loco Iliadis Homeri præſtantiffimum pollicem Auguſtini. Ac proinde ſanctiſſimam te merito pronuncio civitatem Montis Ilcini in Tuſcia, cujus depoſito Deus monile adeo pretioſum, imò theſaurum opulentiffimum, qui in ſanctæ Eccleſiæ ærario repetiri uſpam poteſt, conſignavit, nimirum digitum ſanctiſſimi hujus Patris, de quo loquimur. Et quidem meritiffimo jure iſtibi conſignari debebat cuſtodiendus, ſiquidem Mons Ilcinus olim à nonnullis Mons Lucinus dicebatur, quod ſemper ab humilitate terrena, & ignorantia tenebris fuerit alienus, ac proinde maxime idoneus in cujus vertice digitus hic reſideret, ut Sol quotidie luminofi ſui ſplendoris tributa penderet, contexerentque ei ſtellæ Coronam. Porro erectio digiti cujuldam, Paoleſti Sanctiorale.

maximè dexteri pollicis, conſirmatio eſt fidei inviolabilis, qua vobis O Incolæ Ilcinentes Auguſtinus ſe obſtriagit, futurum ſe in omnibus occurrentibus calibus fidelem veſtrum apud DEUM protectorem. Videor itaque mihi videre Auguſtinum veluti novellum quandam Mercurium in vertice Montis dexteram extendentem, qua tibi veluti Deus quidam virtutis viam commonſtraret, non ut Athenas pervenias, ſed ut ad gloriæ immortalitatem perducaris.

15. Duos præcipue Solis effectus experimus, lucem nimirum & calorem, eoſque præcipue eo tempore perſentiſſimus, quo Sol eſt in meridie, unde natum eſt ſymbolum à luce ardor, vel hinc ſplendor & ardor, cumque doctrinæ ſplendor talis fuerit, qualem hæcenus à me deſcriptum audiviſtis, charitatis ſuæ erga Deum & proximum fervor nequaquàm minor extitit. Lege divina nobis præcipitur, ut proximum noſtrum ſicut noſmetipſos diligamus, neque ulterius eum diligere obligamur: *Diliges proximum tuum ſicut teipſum.* Veruntamen Auguſtini Charitas adeo fervens fuit, ut proximum ſuum, pluſquam ſemetipſum dilexerit, non obſtante quod ſanctæ Theologiae nos doceat, quod homo ex charitate debet magis diligere ſeipſum, quam proximum. Etenim Episcopopus Hypponenſis erat, quando ex publico Eccleſiæ umbone populo ſuo prædicans eximiae charitatis fervore accenſus, hiſce eum verbis alloquebatur: *Quid volo, quid deſide.* Ex S. Th. ro, *quid cupio, quare hic ſedeo, quare loquor, à villam quare vivo, niſi hac intentione, ut ſimul omnes in æternum vivamus?* Cupiditas mea eſt; P. Aug. *honor meus iſte eſt, gaudium & poſſeſſio mea iſta eſt.* Quasi diceret, nihil adeo in votis habeo, quam ut omnes ſimul ſalvemur, & in Paradypo nos deſuo reverderemus, hæc ſumma eſt votorum, quæ à Deo exopto, quæque à vobis deſidero. Advertendum tamen vobis eſt, quod ſi culpa veſtra deſiderium meum vanum redderetur, vos quidem animas veſtras perderetis, meam autem ego ſalvabo: *Si me non audieritis, ſi tamen non tacuerò, liberabo animam meam.* Verum audite quod ſequitur: ſed (O verba proſus ſtupenda:!) *Nolo eſſe ſalvus ſine vobis.* Quasi diceret: O ovicula mea, tantus eſt, quo ego tanquam Paſtor erga vos ſeror, affectus, ut ſi Deus per ſuam gratiam ſalvare animam meam veller, non vero veſtram, reſponſurus utique ei eſſem, vel omnes, vel nullam ſalva; ſi enita

si enim ovibus meis Paradysum donare renuis,
eumque mihi soli dare intendis, pro hac gratia
gratias tibi refero, nolo esse salvus sine vobis.
Credo equidem Augustinum amore infatuatum
esse, certum enim est eum per Charitatis excelsu
aliquid sibi adscivisse delirium. An enim
O Augustine, qui primogenius Theologiae pa
rens es, ignoras, quod non debet homo propriam
salutem pratermittere pro aliena? vel quod nemo
tenetur, nec debet pro salute spirituali totius mun
di, velle carere gratia & amicitia Dei? Et tu dicis,
ac aperte procellatis: Nolo esse salvus sine vobis?

D. Th. in
quodlib.
q. 7. art.
1. f. 872.
idem. 1. 2.
q. 26. a. 4.

16. Suspendatis velim O Auditores inten
tum sermonis Patris nostri, illudque certo cui
dam casui, qui sancto Petro Apostolo evenit,
applicare, hic enim dum in Monte Thabor qua
si in quodam gloriae Paradylo, abs Divinitatis
splendoribus & Salvatoris vultu emicantibus &
resplendentibus beatificatus consisteret, caelesti
Magistro suo dixit: Domine, bonum est nos hic esse:

Matt. 17. si vis, faciamus hic tria tabernacula. Quasi dicere
vellet, Domine ut hac praesenti gloria frui possi
mus, sit nobis perpetua in hoc monte commo
ratio. Etenim S. Marcus verba S. Petri observat,
& non obstante quod is Magister ejus esset, eum
imprudenter redarguit dicendo, non enim sciebas
quid diceret, cui quoque opinioni S. Lucas ad
haeret cum ait: nesciens quid diceret. Verum dicat
hic aliquis, quae est haec Evangelistarum in re
prehendendo Petro temeritas? nunquid Apost.
hic mundum desiderabat deferere? Domino suo
adhærere? spiritualibus bonis frui? quid in his
omnibus culpa latet? responder Abul. quod S.
Petrus inter gloriae splendores constitutus de se
metipso solo sollicitus fuit, de aliis vero consola
libus nec non & Apostolis reliquis absentibus

D. Marr.
q. n. 5.
D. Luc. c.
2. n. 34.

Abul. in
Matt. ib.
quaest. 73.

D. Pasch.

nequicquam curavit, erravit Petrus, quia ab hac
societate felicitatis excluderebat reliquos discipulos;
nam si in monte illo semper maneret, ipsi soli frue
rentur gloria claritatis Christi & ceteri Apostoli
nihil viderent, & hoc erat contra charitatem. Idip
sum quoque S. Paschasius confirmat qui S. Pe
trum hisce verbis alloquitur. Bonum est nos hic es
se: tunc bonum existimas in gaudium Domini tui
ingredi fratribus & subditis fors relictis? Nec enim
aliquid cogitare de his videtur Petrus in quibus
Charitas quam maxime commendabatur. Dum
modo Petrus bono illo frueretur parum curabat
hujus in aliis iacturam, dummodo ille inclusus
esset in gloria, parum curabat alios discipulos in
de emanare exclusos, ac proinde nesciebas quid di
ceret, neque enim in iis verbis cernebatur Petri
debuat erga proximum dilectio, ac prinde bene de

eo dicitur, quod erat nesciens quid diceret. Hoc
igitur supposito clare cognoscere possumus,
quam fervens in S. Augustino charitas erga pro
ximum & gregem suum exarserit, quando tra
quam pastor eidem dicebat, nolo esse salvus sine
vobis, nolebat Petri imitari imperfectiorem, qui
solus sine aliorum societate gloria frui voluit in
monte, quia eadem gloria in Paradylo cum
omnibus frui voluit, omnesque ejusdem gloriae
fieri participes desideravit, secus enim Nolo esse
salvus sine vobis. Qua in re non multum diffimi
lis fuit Leoni nono, qui simul cum quibusdam
suorum a Normannis incarcerationis oblatam sibi
libertatem reculavit, utpote aliis concupivis de
negatam: Concessere gratia abire Leonem, alius vero
sine pretio congruo non laxavit: sed ille suo de gregis
sollicitus noluit exire. Ingentem profecto affe
ctum demonstravit, veruntamen id quo se priva
bat, erat libertas quaedam temporalis & corpora
lis, at vero Augustinus eligebat delicti vitam spiri
tuali & aeterna Paradyli gloria: Nolo esse salvus si
ne vobis. O ingentes amoris excessus! O charita
tem inauditam!

17. Sanctus Petrus Chrysologus de Abraham
Patriarchae charitate, quam erga mendicum La
zarum eundem in sinu suo fovendo, exercebat, D. Th.
loquens inquit: Parum se beatum credidit: si in gloria
aeterna gloria ab hospitalitatis pio cessaret officio, & in
bonis frueretur divinis. Quasi diceret: Gratum mihi
hi esset, O Domine, si in hoc mundo diutius vi
vere possem, idque ex hoc unico duntaxat moti
vo, ut hac ratione hospitalitatis officio operam
dare possem, prout haecenus assidue feci: Quod si
autem mihi ex hac vita per mortem interveni
tem migrare suoque tempore Paradyli gaudia
perfrui praeeperis, protestor quod mihi non vider
bor perfecte beatus, nisi pariter mihi concesseris,
ut in actibus charitatis erga proximum tanquam
patet pauperum & egenorum exercitare me pos
sim: Parum se beatum credidit &c. Verum enim
vero duas in hoc Chrysologi effatus difficultates
invenio: Primo enim non video erga quos
Abraham in caelo exercere misericordiam posset,
cum in caelo nullius rei sit egestas, nec ullae lo
cum habere possint miseriae: Non esuriunt, neque
sint amplius, neque dolor erit ultra. Quin potius
futura ibi sit omnis felicitatis abundantia. Forte
erit qui respondeat Abrahamum ibi de lyombo lo
cutum esse. Veruntamen nec hoc dici potest, quia
in Lyombo nulla fruebatur beatitudine, ideoque
si de Lyombo intelligendus esset, Chrysologus
utique minime dicturus fuisset: Parum se beatum
credidit.

credidit. Secundo non video quomodo Chry-
 logus de Abrahā dicere poterit: *Parum se bea-*
tum credidit. Beati namque Deum videndo, non
 possunt non esse summe beati, cum enim Deus
 sit quidam omnis boni epilogus, & objectum
 nostræ voluntatis, necessum est, ut Beati illum
 summo cum animi conatu diligant, indeque per-
 fecta quædam beatitudo formaliter resultet, ad
 eum modum, quo quando potentia visiva bene
 est disposita, ipsumque objectum illuminatum
 est & visibile, illud non videre non potest. Quo-
 modo igitur Chrylogus dicere potuit: *Parum*
se credidit esse beatum? Clarius id edicam: adeo ser-
 veas erat ejus, ad præstanda egenis charitatis offi-
 cia desiderium, ut si in cælo hoc suo fuisset desi-
 derio frustratus, nequaquam se perfecte beatum
 censere potuisset: *Parum* *enim.* Et quidem obser-
 vandum est, quod in casu suo ipsi subtrahenda
 fuisset omnis exercendæ erga proximum charita-
 tis occasio, Abraham non fuisset recusaturus bea-
 titudinem, sed solum se minus beatum existima-
 set: At vero S. Augustinus paratus fuisset ad hoc
 ut à Paradiso absolute & simpliciter excludere-
 tur, privareturque totali beatitudine, ob servea-
 tem erga proximos & gregem suum amoris dile-
 ctionem, ac proinde dicebat: *Nolo esse salvatus*
sine vobis.

18. Nolo hoc loco referre quod domus ejus
 hospitale pauperum fuerit, quod inopes & ege-
 nos summa cum benevolentia receperit, iisdem
 victum subministravit, de eorum quoque amictu
 sollicitus fuerit, imo nimia charitate accensus iis-
 dem pedes sordidos lavavit; unde factum est,
 quod ipsiusmet Filii Dei incarnati pedes quoque
 abluere meruerit, qui in forma pauperis mendici
 stipem rogitando eum convenit, qui etiam san-
 ctum Patrem nostrum tanto cum affectu ad pe-
 des suos prostratus cernens, magnopere celebra-
 vit dicens: *Magne Pater Augustine hodie meruisti*
videre filium Dei in carne. Magne Pater. At in quo
 adeo magnus extitit? In cunctis virtutibus, præ-
 cipue vero in charitate erga proximum. O igitur
 vere magnum Augustinum! O solem fulgidissi-
 mum! *Hinc splendor & ardor.*

Hugo
 Card.

19. Hugo Cardinalis circa capillos Magdale-
 næ quibus Redemptoris nostri pedes lachryma-
 tum imbre humectatos absternit, gravem quan-
 dam ponderationem instituit, dicens: *Maria*
Magdalena rigavit lachrymis pedes Domini, id est,
compassa est pauperibus, & capillis suis terxit, hoc est,
refrigerium attulit eis de suis superfluis. Capillatura
 namque quædam est corporis superfluitas; qui-
 bus verbis infere voluit, ipsam egenis atque pau-

peribus charitate sua dente, iis succurrisse substan-
 tiis, quas sibi cognoscebat esse superfluas, at vero
 Augustinus ex charitatis suæ excessu mendicitati
 & egestati proximis subveniebat non adhiben-
 do capillos, id est non impendendo illud quod si-
 bi superfluum erat, sed utendo eo quod propriis
 erat ipsis necessarium, suæque Episcopali men-
 sæ debitum, redditibus se Ecclesiasticis privando,
 ut Christi pauperibus subvenire posset. Unde ad
 tantam est egestatem redactus, ut nihil ei præter
 solum pauperibus aliquid ex solo Dei amore cro-
 gandi desiderium superfuerit, ac proinde vasa sa-
 cra aurea & argentea frangebatur, eaque contrafacta
 particularim erogabat pauperibus, ut eorum pos-
 set calamitatibus mederi: *Tanta benignitate fuit in*
pauperes, ut cum non esset alia facultas, sacra vasa
frangeret ad eorum inopiam sustentandam. Ad ve-
 ram solis imitationem, qui veluti charitativus lu-
 minosus thesauros suos terræ necessitatibus im-
 pendit.

20. Cum igitur tanta fuerit ejus erga proxi-
 mum charitas, facile conjicere possumus longe
 majorem fuisse ejus erga Deum amorem. Nolo
 hoc loco recensere cor ejus amoris fulmine vul-
 neratum fuisse: *Pulveraverat charitas Christi cor*
ejus, & gestabat verba ejus in visceribus, quasi sa-
gittas acutas. Et ut B. Jordanes de Saxonia scribit:
Quoties sancta Trinitas coram eo nominabatur, vel
liber coram eo de Trinitate expandebatur, quasi vi-
taliter exultabat, cuius simile de nullo alio sancto di-
citur. Et insuper addit: *Singulis annis in festo San-*
ctissime Trinitatis cum Missa canitur, & cor super
aliare ponitur, mox omnibus intuentibus se cor mo-
vere incipit, quasi piscis in aqua. Verum dicat ali-
 quis, quod si cor illud exanime Augustini vitam
 non habet, quomodo exercere poterit operatio-
 nes vitales? Pro responsione sequens commo-
 distime serviet historia: Etenim de Marco Anto-
 nio legitur, quod dum moribundus esset, jam-
 que immobilis, sensibus omnibus amissis, cun-
 ctisque spiritibus vitalibus destitutus in lecto ja-
 ceret, per omnia corporis membra mortis pallo-
 re suffusus, vitæque ejus quæ in procinctu erat ad
 emigrandum, nihil præter solum auditum reli-
 quum haberet, eumque mortuum potius quam
 vivum; attamen cum ex improvviso amatum dile-
 ctæ Cleopatæ suæ nomen nominari audivisset,
 mox ipsi veluti in vitam denuo redeunti, pul-
 sus & cordis arteriæ palpitare, omniaque membra
 denuo incallescere ceperunt, haud secus ac si no-
 va ei vita superaccederet; unde omnes circum-
 stantes ardentissimum quo erga Cleopatram
 fereba-

In festo S.
 P. Aug.
 2. nov.
 lect. 2.

B. Iord.
 de Saxoni-
 fer. 49. de
 Sanctis.

Plus. in
 M. Ant.
 fol. c. 49.

ferbatur amorem haud obscure conjecturabant. Unde cum similes quoque effectus in S. August. corde sese evidenter prodant, ex iis veluti minime obscuris argumentis conicere possumus ardentissimum ejusdem erga Deum trinum & unum charitatem.

21. Scio equidem quod Jacob amoris sui quo Rachel deperibat, difficile & arduum specimen ediderit, quando nimirum lapidem quo puteus clauderetur levando sustulit, ad quem alias movendum omnium circumvicinorum pastorum vires conjunctae requirebantur: Hoc fuit propter amorem Rachelis consobrinae suae, cui complacere volebat, inquit Abul. Simile quid David ex amore Michol adactus operatus fuit, quando in singulare cum Goliath gigante certamen descendit: Pugnavit David non cupiditate honoris, sed amoris, ut eam quam amaverat in uxorem Regis filiam obtineret. Verum enim vero licet hi ex impulsu amoris difficillimis conatibus consummandis sese accinxerint, magnus tamen Dei Propheta Moyses longe majora amoris specimina edidit, dum impossibilia tentavit, urgente eum ingenti illo quo erga populum suum ferebatur amore. Quando enim Deus commissum sibi populum propter commissam idololatriam castigare decreverat, hic vir Dei dixit: Aut dimitte illis hanc noxam, aut dele me de libro in quo scripsisti. Impossibile erat ipsum e libro vitae deinceps deleti aliquando posse, siquidem in eo spiritus erat, simpliciter & absolute, & non secundum quid, vel ex gratia quam habebat hic & nunc, sed ex praedestinatione. Amor enim impossibilitatem minime considerat: Amor non recipit de impossibilitate solatium: At vero Amor Augustini quo erga Deum ardebat, super omnem cujusvis amantis amorem triumphat. Id quod ex doctrina S. Th. clare & perspicue demonstratur. Quaerit etenim hic S. Doctor, an quando Lucifer dixit: Super solum Dei exaltabo solum meum, & similis ero altissimo, proprie desideravit se Deum fieri posse: Et respondet, quod similem esse Deo, duobus modis considerari possit: Vel quantum ad similitudinem, vel quantum ad aequiparantiam in entitate. Lucifer se Deum esse desideravit primo modo, non vero secundo modo, quia hic erat impossibile: Et contra naturala desideria; Est enim unicuique naturale desiderium ad conservandum suum esse, quod non conservaretur, si transmutaretur in alteram naturam. Unde reputatur impossibile, quod entitas aliqua inferioris gradus & ordinis possit appetere superioris naturae gradum, quod utique fieret, si homo desideraret per aequiparantiam esse Angelus, ut Angelus cuperet esse Deus. Hae igitur doctrinae fundamenti loco supposita, charitatis D. Augustini fabricam desuper aedificemus. Cum sanctus hic Patriarcha in Oratorio suo genuflectens coram Crucifixio subsisteret, divinam inde resonantem vocem audivit sibi dicentem: Augustine amas me? cui cum S. Petro confestim respondit: Tu sis Domine, quia amo te. Cumque Dominus iterata vicereplicaret, si amas me, quid facies pro me? stupendam omnino mox subintulit responsionem dicens: Strega forem Deus & tu Augustine, omnino vellem ego fieri Augustinus, ut in te res Deus. Attendite obsecro Auditores, quidam Augustinus facere voluerit in argumentum optimi affectus in Deum. Esse Deum est habere entitatem quandam immensam, illimitatam, & infinitam: E contra vero esse Augustinum est habere entitatem quandam finitam & terminatam. Nulla res, inquit Angelicus, quae sit in inferiori gradu naturae, potest appetere superioris naturae gradum. Veruntamen Charitas S. Augustini ita erat, ut promptum se atque paratum exhiberet ad faciendum pro Deo suo, ea quae impossibilia erant: si quidem si fuisset ordinis superioris finitit, id est, increati & Divini, eligere volebat sui non esse, esseque suum Deo: si is Augustinus fuisset, dari sibi autem entitatem, ordinis inferioris & finiti, & dicere, & ex creatore creatura fieri decreverat. Cum igitur impossibile sit, quod Angelus esse Dei appetere possit, hoc enim extra jacturam entitatis propriae, licet finitae fieri nequaquam posset, manifeste sequitur quod Charitas erga Deum, quae ei suae relictæ entitatis in creatura & infinita, creaturam & finitam suam ad se trahere, cum ad actiones quasdam adegerit, possibilitatis terminos excedentes & prorsus impossibiles: Omnino vellem ego fieri Augustinus, ut tu fieres Deus.

22. Porro Charitas in eo ardentius adeo fervebat, ut ne quicquam de Charitate habere sibi videretur. Unde continuo instantissime Dominum, ut eam sibi concederet, & concessam adaugeretur, supplicabat: O Amor qui semper servas, & nunquam tepe scis, accende me, accende inquam a te, ut totus diligam te. Minus enim te amas, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat. Non possum, nec debeo, nec volo aliquid praeter te amare, aut certe si extra te quippiam diligam, in ordine ad te solum idipsum diligo: O Amor qui semper ardes, D.

Is. 4. v.

Is.

D. Th. p.

1. q. 63. a.

3. f. 639.

in

649.

in

serp.

D. P. Aug. Nunquam exstinguas, dulcis Christus, bone Iesu, accende me totum igne tuo, ut totus dulcedine amoris tui plenus, totus flamma tua Charitatis vaporatus diligam te Dominum meum dulcissimum & pulcherrimum. Etiam licet is qui amat, in objecto amato vivere & non velle, ita quoque Augustinus dicere solebat. Inter Crucifixi Redemptoris mei brachia mihi vivere dulce erit, & mori suave: Inter brachia salvatoris mei & vivere volo, & mori cupio. At vero Auditores, natura ita nobis comparatum esse scimus, ut quando Sol est in meridie, id est, in summo fervoris sui gradu, in quo Augustinum Solem mysticum jamjam constitutum esse diximus, viator sive peregrinus subsistere solet & quiescere: ideo quoque tempus nunc est, ut vos diu me auscultando defatigati, respirando quiescatis, ego vero loquendo lassatus, rædendo nonnihil subsistam, ut quod reliquum est laudum D. Augustini absolvere possim.

PARS SECUNDA.

23. Quasi Sol resurgens fuit in occasu per profunditatem humilitatis, quam eo quod adeo heroica sic valde obtusescerebat Sanctus Archiepiscopus Valentinus, quia Ardens ille suorum peccatorum historiam scripsit, quam alii solent gestorum suorum gloriosam historiam posteris in suam memoriam legendam relinquere. An non enim inaudita humilitas fuit proprias manifestare imperfectiones, easque in libris descripsit publico omnium conspectui exponere, ut quilibet peccatorum suorum censores fiant & arbitri. Imo vero quod plus est: Neque ambiciosus quisquam ita gloriam affectavit, sicut ille contempitum: At vero quid Deus circa humilem hunc Dei vitam disposuit? Sed Deo disponente accidit illi, ut unde voluerat desierat, inde amplius laudaretur & vertiretur in gloriam. Et quod disponebat ad suidejectionem, & unde voluit fieri contemptibilis, fieret inde amplius admirabilis.

24. Magnus ille Pontifex Gregorius in Augustino nullam virtutem adeo admiratur, quemadmodum ejus humilitatem: Vir iste magnus in virtutibus suis, mihi certe sublimis apparet etiam in peccatis suis. Merentur in eo qui voluit Castitatis continentiam, mirentur integritatem justitiae, mirentur viscera pietatis, ego non minus admiror confessionem humillimum peccatorum, quam tot sublimia gesta virtutum. Porro sapienter meo

intra memetipsum causam investigavi, cur Deus hominem majorem non fecerit secundum quantitatem molis & virtutis, quam ipsum etiam novum pallium videmus: Nec videtur quastio illius irrationabilis, siquidem certum sit, quod si illum condidisset majorem, ex hoc fuisset major perfectio universi. Præterea mundus qui hominis est habitaculum adeo vastus est & magnus, & incolae ejus, homo videlicet adeo est parvus & pusillus, ut merito dici possit, quod Locua non est proportionatus locato, & contra. Theodoretus Deum id ideo fecisse dicit, ut scilicet hominis superbiam reprimere: Cum enim in mundi exordio homines magni essent, fuissentque gyganteam proceritatem assecuti, in tantum animi saltus atque elatio in eis intumuit, ut totum quandam ad ipsos usque caelos pertingentem fabricare conati fiant, ut exinde caelum instarent, Deumque inde expellerent. Potest huiusmodi aliqua superbia major excogitari: Per facile erat, inquit Theodoretus, ei, id est, Deo, etiam majores homines creare, sed ut superbiam amputaret, & arrogantiam cohiberet, non dedit hominibus maxima corpora. Enimvero si id verum est, tunc igitur Augustinum tantopere magnificavit, declarando & canonizando illum tanquam maximum inter omnes Sanctos, adeo ut illum per Antoniniam magnum dici velit: Magni Pater Augustine?

25. De Phidia legitur, eum ex petra quadam Jovis sculpsisse statuam, sed immensa proceritate & magnitudine constantem, nam licet eam in situatione sedentis effinxerit, adeo tamen alta & procera fuit, ut capitis vertice templi illius, in quo majoris venerationis causa collocata fuerat, fornices proxime contingeret. Vastum quidem & elegans opus istud à multis cum stupore visum fuit, nec tamen defuere qui opus illud tanquam inconcinnum carperent, & reprehenderent ob varios statuae illius imperfectiones, tam sculpturam, quam artificem, dicentes statuam illam difformem esse ab omni proportionis symmetria, omnesque naturae terminos, & artis limites excedere, cum enim sedens attingere possit supremam templi partem, utique si in pedes sese erexisset, totam templi machinam demolitus fuisset & invertisset. Quibus tamen id impossibile esse responsum fuit, quia cum sit statua lapidea, vel à tali situatione nunquam grave deorsum versum contendisset, siquidem Omne grave tendi deorsum. Myrticus Phidias Christus Redemptor noster,

D. Theod.
in Gen. c.
6. n. 8. f.
14. col. 1.

Petr. de
valde ser.
7. de Nat.
S. Ioan.
Bapt. fol.
243. col. 1.

noster, magnam effecit, non jam Jovis statuam, sed Augustini personam: *Magne Pater Augustine, quasi diceret, vel ab hac positura magnitudinis non dimovebitur, aut vero si in aliquam partem sit movenda, in humanitatis profunditatem utiq; contender. Siquidem verissimum est quod Chry. Chrysol. de sologus asserit dicens: Devotus animus infusus be- Annun. B. nesciorum crescit ad obsequium, augetur ad gra- V. M. for. tiam, non ad arrogantiam profili, non ad superbiam 142. 488. contumescit. Unde Augustinus velut Sol mysticus is sine ser., ad humilitatis Antipodas semper inclinavit.*

26. Nequaquam Deus olim permittebat ut in facto Templo sculptilia erigerentur, vel picturae delinearentur Solem representantes. Unde cum in templo Hierosolymitano currus quidam esset in quem Solis statua reposita erat, quæ in dextera spicarum manipulum, in sinistra vero vas aqua plenum deferrebat, pro quo curru trahendo Judææ Reges multos miserant equos, de quibus Cajetanus dicit: *Fuerunt equi naturales adducti à regibus ad trahendum currum Solis.* Rex Josias minime ignorans quantopere Deus Solis simulachra in templo suo erecta abhorreret, currum illum una cum statua & equis è templo amoveri, currumque igne comburi iussit: *Abstulit equos quos dederant Reges Iuda Soli in introitu Templi Domini subdit.* Et Cajetanus subdit: *Currus ipse subiungitur combustus, equi autem ablati;* ne scilicet Sol eo in loco, ubi verus adorari debebat Deus, venerationem aliquam haberet. Quia etiam Ægyptii Solis statuam in templis suis conservabant supra Crocodilum (qui aquæ symbolum refert) in navi collocatam veluti dictæ navis naucleum, ideo Deus Nabuchodonosori præcepit, ut statuam illam in terram dejici & prosterui faceret, prout Hieremias Propheta nobis recenset: *Conteret statuas domus Solis quæ sunt in terra Ægypti.* Spectabatque hoc Dei mandatum eo duntaxat, ut nec Hebræi, nec Ægyptii ad Solem veluti Deum adorandum venerandumque converterentur. Id quod magis inde corroboratur, quod scilicet porta Templi Salomonis versus orientem respexerit, idque duabus præcipue de causis, primo scilicet ut mane in ortu suo templum radiis suis ingrediens, paulatim & pededentim altari approximaret, Deum adoraturus, eundemque verum creatorem suum agniturus. Secundo ut Hebræi Templum ingressi, & coram altari genua sua flectentes, dorsum suum Soli obverterent, ad contestandum, quod Solem nequaquam tanquam Solem veneraretur aut te-

cognoscerent. Observandum autem est hoc loco Solem apud antiquos duobus modis representatum fuisse. Ægyptii enim Solem supra Crocodilum quendam, qui aquæ symbolum est, & in navi mare sulcante collocabant. Hebræi verò in curru per terram discurrente eundem ponere solebant, per hoc innuere volebant, Solem terre marique Dominium obtinere. Pingebant quoque illum una manu spicas, altera vero vas aquæ pleum portantem, ut per hoc agnosceretur verus Deus, qui homini de omnibus prospiciat, quæ quotidianæ ejus sustentationi sunt necessaria. Verum enim vero nimia est hæc temeritas & præsumptio, inquit Deus, adit igitur confestim Josias Rex & superbum hoc solis simulachrum una cum curru & equis è templo efficit & eliminat: *Abstulit equos quos dederant Reges Iuda Soli in introitu Templi Domini.* Nabuchodonosorem quoque Regem in Ægyptum ablegat, equos præcepit, ut *Conterat statuas domus Solis quæ sunt in terra Ægypti,* ut scilicet per hoc demonstraret, quod Soli nullum in templo suo locum vellet permittere: at verò si hæc ita se habebant, cur igitur deinceps permittit & vult, imo maximeque sibi in eo complacet, quod in eodem templo instat veri solis cujusdam mystici comparat Augustinus, imo ut idem Sanctus Patriarcha Avellano titulo honoretur, qui idem significat quod Sol, nec contradicit, si Solis titulo appelleretur & insigniatur: *Quasi Sol resurgens, sic iste, id est, Augustinus resurgit in templo Dei.* Vete etenim Sol quidam est qui in dextera spicas, id est, panem, alimæ scilicet sustentationem, aquam verò doctrinæ in sinistra deferit: *Tu de verbis Salvatoris dulcem panem conficis, ecce spicas & panem: Et propinas potum vite de Psalmorum nestare.* Ecce quoque aquam doctrinæ. Tanquam Sol Crocodilo insidet qui symbolum est aquarum: id est, Lachrymarum affectuosissimæ matris suæ Monica; & Nauclei Officio fungitur, dum Petri navim Ecclesiam scilicet doctrinæ suæ removere gubernat: *Tuam in hoc mari naviculam Augustinus in prævidè gubernavit.* Et tamen Deus Solem buoc Augustinum in templo suo effulgecere permittit? Imo verò, nec mirum, quia tamen plus quam mille Soles resplendat, ob hoc tamen nequaquam effertur aut turgido fastu extollitur, ut tanquam verus Sol haberi aut honorari velit. Imo uti dicimus, expresse protestatus est quod si ipse Deus esset, paratus esset ad erucendam omnem Divinitatis excellentiam, nostramque vi-

Cajet. 4.
Reg. c. 3.
v. 11.

4. Reg. 23.

v. 11.

Cajet. ibid.

lem humanitatem amplectendam, ut Augustinus fiat. Quid igitur vobis, o Auditores, videtur? Nunquid Augustinus Sol est ad humilitatis occasum inclinans? *Quasi Sol resurgens.*

27. Sol merito dicitur Augustinus, quia Sol apud Aegyptios sapientiae symbolum fuit. Quem

proinde velut Emblema quoddam in ejus pectore depingi videmus, sine ulla subnexa Epigraphe, quia Sol semetipso satis enucleare loquitur, sequere in vero sapientiae domicilio pectore scilicet S. Augustini esse reconditum.

SERMO VIGESIMUS OCTAVUS IN FESTO NATIVITATIS BEATÆ MARIAE VIRGINIS.

Liber Generationis Iesu Christi, filii David, filii Abraham. Matth. cap. 1.

1. **C**uriosissimum est, nec potest experientia cuiuspiam suggerere contrarium, quod opera ab omnipotentis dextera, ab illo inquam supremo artifice, qui infinita sapientia sua cuncta regit & gubernat, producta sint ob inventionis raritatem singularia, ob artificum eximia, incomparabilia ob magnificentiam, ob excellentiam gloriosa, celebria propter magisterium, ob pulchritudinem summe admirabilia, quæ proinde expressæ se causæ ejusdem omnipotentis, infinitæ, & immortalis veros naturales & legitimos partus esse contestantur: ac proinde mera vanitas ne dicam fatuitas futura esset, si quis illorum operum præstantiæ comparare vellet, vel Herculis columnas, vel Apellis lineas, vel Zeuxedis uvas, aut vela Parthæi, vel Androcidi tritones, aut Dædali statuas, vel Dionis turrets, vel Prolomæi pyramides, aut Myrmidis quadrigas, vel denique Archimedis sphæras. Licet enim hæc vera sint artis miracula, mentisque humanæ prodigiosi partus, ad naturæ invidiam elaborata, attamen si cum æterni & omnipotentis Factoris operibus comparentur, respectu vastissimæ hujus mundi machinæ totidem esse videntur puncta indivisibilia, totidemque nocturnarum tenebrarum horrores, si illa ex opposito claritatis pulcherrimi Solis collocaveris. Nunquid enim quidam stuporis magnæ, divinorumque prodigiorum miraculum est pulcher ille, opulentus & magnificus mundi globus, de quo S. Augustinus

scribens affirmat: *visibilem omnium maximum D.P. Augustinus lib. 11. ter se de pulchritudine certant, ut nescias discerere, an cælum novus quidam hortus sit ex stellis floridus, an verò terra cælum quoddam sit ex stellis floribus veluti stellis exornatum. Adhæc si opera ex mente docti Mirandulani tanto præclariora sunt, quando consistunt in eximia quadam elegantia diversarum partium dispositione, haud rardè dubie inimitabiliter excellentia erant Dei operum, utpote producta in numero, pondere, & mensura. Considerate etenim o Auditores & circumspicite, quot elegantia in amplissima universi machina eluceant, quantum decorem in florido paludamento suo læta terra prodar, quantas divitias in humido sinu suo ditissimus contineat oceanus, quanta bona sive in cælestibus sphæris lateant, vel in gyris sublunariibus commorentur, quæ omnia auream regii Prophetæ eloquentiam imitando dicere videntur: Magna & mirabilia sunt opera tua Domine. Psal. 110. Opera inquam sine numero, quæ per expressam licet mutam facundiam Divinæ magnificentia celebrant excessus: Quia facit magna & incommensurabilia, & mirabilia quorum non est numerus. Job. c. 9. v. 16.*

2. Verum enim vero si verum est quod Philosophi affirmant, nimirum quod *In unoquoque genere datur unum, quod est primum, causa & mensura cæterorum*, velut inter odores ballamum, Rosa inter flores, inter arbores Cypressus, Leo inter

inter quadrupedia, inter volucres aquila, Adamas inter gemmas, margarita inter monilia, inter metalla aurum, ignis inter elementa, inter animalia homo, Sol inter planetas, inter Caelos Empyreum, inter Angelos Seraphim, & sic deinceps, si inquam principium illud Philosophorum verum est, existimo omnino, quod ex toto rerum creatarum numero primus locus primique honores attribuendi sint magno illi Libro, de quo Matthæus Evangelista loquitur dicens: *Liber generationis Iesu Christi*. Est enim Liber hic Liber Virginalis in quo verbi incarnati Sapientia comprehenditur, de quo Propheta affirmavit dicens: *Liber grandis scriptus stylo hominis*. Liber est de quo scripserunt Epiphanius & Gregor. Nazianz. dicens: *Sola Virgo Maria Liber est generationis Iesu Christi*. Liber est impressus in Typographia Cœli, conservatus autem in Libraria Paradisi. Author qui illum composuit, Deus est: *Dominus possidet me in initio viarum suarum*. Scriptus autem est calamo Spiritus Sancti: *Spiritus sanctus superveniet in te*. Quod in eo continetur subiectum est verbum incarnatum: *Et verbum caro factum est*. Chartæ ejus sunt septem Virgines Solemnitates, nimirum Conceptionis, Nativitatis, Præsentationis, Annuntiationis, Visitationis, Purificationis, & Assumptionis. Ligatus est Liber hic filo aucto perpetuæ cuiusdam & incorruptibilis Virginitatis: *Virgo ante partum, in partu, & post partum*. Contactus & cooperatus est non jam ex corio sive ex pergamento, sed altissimi Dei virtute: *Et virtus altissimi obumbrabit tibi*. Quadranguli ejus sunt quatuor virtutes Cardinales, Prudentia, Justitia, Fortitudo, & temperantia. Signales in eo nodi tres sunt virtutes Theologicæ Fides, Spes, & Charitas: vel etiam tres Personæ Divinæ, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus: Juxta illud, *Pone me ut signaculum super cor tuum*. Demum vero hodie Libro huic subinscribitur edendi facultas per verbum: Publicetur. Hodie enim Liber iste editur in Lucem: *Hodie nata est Beata Virgo Maria*, idque cum singulari totius mundi júbilo & applausu: *Gaudium annuntiavit universo mundo*. O Liber ob ætatis tenetudinem, & humilitatis profunditatem parvulus: *Quia respexit humilitatem ancille suæ*: maximus autem & vastissimus ob meritum eminentiam. *Fecit mihi magna qui potens est*. *Grandis fuit Liber iste, tum propter magnitudinem scribentis, tum propter magnitudinem contentorum, tum propter magnitudinem voluminis con-*

tinentia, inquit P. Jordanus de Saxonia. Liber igitur ad hunc Librum pervolvendum accedat Bernardi, Chrysostomi, Ambrosii, Augustini, Gregorii & Hieronymi, me quod attinet in solo Frontispicii titulo, qui in Augustissimo Marci nomine consistit, devotè contemplando subistam. O nomen gloriosum, rarum mysteriorum opulentissimum, validumque sacramentorum armamentarium: O Nomen admirabile! O Nomen delectabile! O Nomen gravidum sacramentis, & divinis plenum mysteriis. O Nomen gloriosum! Nomen celeberrimum! O Nomen sublimis, & ante tempora universa in Dei prædestinatione compositum, & in tempore digna persona secundum rem convenienter impositum. Sicut verba eximantis Ludolphi Garthuf. Enimvero, Audires dum hujus Libri Titulo, id est, nomini Mariæ declarando infunde & quam dignum, utile & delectabile sit fufus declaro, vos obsecro, ut dum illud cum devotione contempletur, vos ipsam cum silentio venerari non desinatis.

3. Liber generationis Iesu Christi, fili David, fili Abraham. Libri ab illis præcipue maxime habentur in pretio, qui eisdem comparant, suntque humanæ mentis legitimi partus non minus dilecti & chari, quam sint Gentiorum dilectissimi filii. Libri liberis chariores sunt parentibus, quam quanto mentis filii præstantiores sunt, quam corporis. Alexandrie in Libraria Ptolomæi Philadelphii Egypti Regis, conservabantur quadraginta Librorum millia. Quotiamen diversi ex loci dicitur magno studio quasque simul omnes arverunt. Se Terentius quoque Sarmenicus magnæ virtutis Philosophus Septuaginta duo Librorum millia collegerat, quos postea Gordiano juniori docavit, utpotè cujus Patri magno amicitia vinculo confederatus fuit: Sereno Sarmenico, doctrina vero ingentis, duo & septuaginta millia Librorum possidebat. Sybilla Cumana alias Amalthea cognominata novem Libros à se præ bono Imperio Romanæ regimine compositos (In quibus erat de re publica cetera Romana conscripta) Tiberio Prisco ceterisque obtulit. Cum autem Imperatori eisdem ellet, præteritum pro iis postulatam nimium exorbitare, eosdem sibi comparare reuens Sybillam abs se dimisit. Quæ mox tres & conscriptis Libris ignem tradidit, sexque reliquos pro eodem quodammodo postularat pretio emendos eidem Tyberio præsentavit; Qui quanto pauciores restabant, tanto magis ad illos sibi comparandos invitum se exhibuit. Ac proinde sæpe dicta Sybilla ab Imperatore

Isa. 8. 1.

Epiphanius.
Greg. Nazianz.
Sap. 8.

Luc. 1.

Isa. 1.

Luc. 1.

Cant.

B. Iord.
Saxon.
serm. 4. in
n. 157. fol.
24. fac.
2. E.

tatore iterata vice dimissa, tres quoque alios Libros eorum qui reliqui manserant in flammis comburendos coniecit, & cum tribus ultimis, qui illi reliquis exustis remanserant, denique Imperatorem convenit, eique illos tertio vice venum exposuit, oblectans ut non habito ullo pecuniarum respectu, idem quod pro omnibus novem poposcerat pretium incunctanter exsolveret. Unde Imperator admiratione & curiositate permotus, postulatam pro libris pecuniam numerari iussit, tantundem pro tribus solum libris persolvens, quantum pro omnibus novem solvere postularus fuerat. Fieruntque in magna deinceps veneratione semper habiti, & veluti gemmae præstantissimæ in Capitolio Romano conservati. At vero virginis hic liber, qui hodie in lucem est editus, suumque Publicetur, est assecutus, tametsi unicus doctaxat & solus sit, veluti librorum omnium hæcenus editorum præstantissimus, præ omnibus qui olim sive in libreria Alexandrina Ptolomæi, sive in illa Sereoi Sarmenici comprehendebantur, eminentissime præcelluit, utpote in quo majora comprehenduntur mysteria, quam in aliis a Sybilla Amalthea compositis. Ac proinde nullum invenitur in toto mundo pretium libro huic æquivalens, siquidem omnibus potior est totius universi thesauris. Pro cuius evidentia hoc solum dixisse sufficiat, quod Mariæ glorioso titulo præfulgeat.

4. Ex nominibus facile devenimus in personarum, librorumque eorumque insignium qualitatibus cogitationem. Unde leges volunt, quod qui Bonifacii nomine est insignitus, pronus quoque sit ad alius beneficiendum: Ex nomine Bonifacii arguitur quod homo benefaciat. Eadem quoque causa Accurtius Glossator magnopere de hoc nomine gloriari solebat: Dicit se habere honestum & pulchrum nomen, quod vocetur Accurtius, quia accurrit & succurrit. O quot, & quam profunda sunt quæ in magni huius libri titulo comprehenduntur mysteria? Maria non unam tantum, sed multiplicem interpretationem habet, inquit sanctus Bernardinus Senensis. Albertus Magnus opinatur, quod quia Mariæ nomen aliquam cum mari affinitatem habet, ideo quot in illo sunt stillæ & guttæ, totidem in hoc nomine lateant & conserventur gratiæ: Locus omnium gratiarum vocatur Maria. Sanctus Thomas inquit, quod Maria interpretatur stella quæ sicut per stellam maris navigantes diriguntur ad portum, ita Christiani Pauleti Sanctiorale.

diriguntur per Mariam ad gloriam. Magnus quoque S. Ecclesiæ Doctor S. Ambrosius docet, quod D. Ambrosius Maria interpretetur Deus ex genere meo, adeo ut l. de instit. hoc nomen Maria idem valeat, quod mater Dei. In lingua Syriaca Maria idem sonat, quod Dominus, ut hac ratione insinuetur, quod habeat dominium in terra, in purgatorio, & in celo. Et I. Chrysostomus subiungit: Tanta virtutis & excellentia est tuum sanctissimum nomen beatissima Virgo, quod ad invocationem ipsius celum ridet, latatur terra, Angeli congaudent, demones contremiscunt, infernus conturbatur.

5. Verum enim vero instituamus maiori cum industria sanctissimi huius nominis Anatomiam. Hoc namque nomen est quinque literis compositum, quarum quælibet mysteriorum gravis est, Quævis etenim litera huius nominis Maria lapidem quandam pretiosum mihi referte videtur. Per M. significatur Margarita, per A. Adamas, per R. Rubinus, per I. Iaspis, per A. denique Amethystus. Unde glorioso huic nomini dici potest: Omnis lapis pretiosus operimentum tuum, maxime si quoad effectus consideretur, qui sunt dignissimi valdeque conspicui, ut videre est per singulas denuo huius nominis literas, in hoc namque nomine per M. innuitur quod sit Mediatrix, per A. quod sit Auxiliatrix, per R. quod sit Restauratrix, per I. quod sit Illuminatrix, per A. denique quod sit Advocata. Mediatrix etenim est in offensis quæ hominibus inter & Deum exoritur: in omnibus necessitatibus nostrarum occurrentibus casibus est Adjutrix; Contortum etiam damnum, quæ nobis à Dæmone inferuntur, potentissima est Restauratrix. Illuminatrix quoque est mentium, ut in virtutum divinarumque præceptorum via honeste ambulemus; denique advocata est peccatorum, speciatim eos in articulo mortis à tentationibus diabolicis, divinæque iustitiæ suppliciis clementer protegendo. Præterea prima huius nominis litera M. est, quia sicut Michol à persecutionibus Saulis Davidem prudenter salvavit: Ita Maria eidem in liberandis animabus nostris à Sathanæ technis nequicquam est dissimilis. Secunda est A. quia sicut Abigail tanta fuit Sapientia prædita, ut Regem adversus Nabal iratum perfecte noverit placare: Ita quoque Maria divini furoris flammam peccatis nostris exortas mitigat quotidie. Tertia litera R. est, quia sicut Rachel Joseph genuit, qui dicitur Salvator: Ita Maria universi genuit Redemptorem. Quarta

est I. quia sicut Jael tempora Sisara transfixit: Ita Maria serpentis infernalis caput contrivit. Denique A. quinta litera est, quia sicut Abisai omnium est venustissima atque pulcherrima, electa super omnes filias Israel ad servendum Regi: ita Maria omnis pulchritudinis vera Idæa in Dei matrem felicissime fuit electa. Unde Sanctus Valentianus

2. Thom. à Archiepiscopus Thomas de Villa Nova scribit: Vill. ser. 3. In virgine collecta est omnis Ecclesia. Sanctorum de Nat. B. que perfectio: Quidquid enim in quolibet Sancto M. fuit illustre, in illa fuit. O nomen inter omnia

Virg. fol. nomina longe dignissimum! ô gloriosum in 349. col. 2. hujus libri frontispicio collocatum titulum. O librum excellentissimum, cujus nominis dignitas talis ac tanta est, ut omnis humanæ capacitatis intelligentiam longè excedat.

6. Certissimum quidem est, quod opus plurimum commendet magistrum: verumtamen non minus verum est, quod operi magna quoque accedat existimatio ab excellentia magistri. Unde si convenienti testimonio mihi probaretur, hanc vel illam picturam absolutam esse manu Appellis vel Titiani, Michaelis Angeli, vel Raphaelis, confestim eam valde eximiam atque præstantem esse certo censerem. Artifex qui nomen Mariæ ex quinque literis composuit, ipsamet sanctissima Trinitas fuit, Deus scilicet unus in essentia & trius in personis. Observastisne unquam quo ordine Sancta Dei Ecclesia beatissimam Virginem invocet, ejusque laudes reverenter solemnizer? Priusquam Sanctissimum Mariæ nomen in Litanis resonare faciat distincte, ab eadem invocantur tres Divinæ personæ, Pater, Filius, & Spiritus sanctus Pater de coelis Deus, Filius Redemptor mundi Deus, Spiritus sancte Deus; postea autem Personarum Trinitas cum essentia unitate conjunctim adoratur dicendo: Sancta Trinitas unus Deus. Et tandem protinus sequitur: Sancta Maria. Quænam obsecro est hujus ab Ecclesia usurpati ordinis ratio? Respondere forsitan poterit, adeo dignum esse nomen istud, ut obejus excellentiam nos indignos æstimantes qui illud nominemus, prius invocemus Divinum trium Personarum, & unitatis essentia auxilium, ut hac ratione digne efficiamus nomen istud aliquatenus saltem digni pronuntiare. Huic equidem expositioni non contradico, nolo tamen intermittere, quin aliam quandam Doctissimi Idiotæ opinionem consonam in medium adducam; nimirum factum id esse, ut per hoc demonstraretur, quod in compositione

nominis Mariæ simul concurrerint tres personæ divinæ, simul cum unitate essentia: Faciamus aliquam hujus rei experientiam. Et quidem ex quo B. V. adeo sese dimittit, ut se declaraverit veram Domini ancillam Ecce Ancilla Domini, inter literas nomen Mariæ constituentes parvum sive diminutum in primo loco adhibemus. Hæc litera ex tribus componitur literis, quarum prima Patrem, secunda Filium, tertia Spiritum sanctum significat: hæc autem litera ex superiori parte unita sunt, ad indicandam essentia unitatem, vel quod opera ad extra sunt indivisa. Secunda Litera est A. quæ cum sit Alphabeti principium, significat esse à Patre, qui est prima persona, Esse principium Sanctissimæ Trinitatis. Litera tertia R. est, quæ indicat esse verbi incarnati, cui tanquam Regi regem propterea convenit, sic enim per Literam R. in cruce Rex declaratus fuit in Titulo Crucis. J. N. R. J. Quarta Litera est I. quæ in Arithmetica unitatem significat, ut per hoc indicetur, nomen hoc ab unitate essentia compositum esse. Quinta denique Litera est A. formata à Spiritu sancto, qui idem est quod amor, nam Spiritus Sanctus est nexus amoris inter Patrem & Filium. Quis autem est qui nesciat digniorem Deo operatore inveni non posse, ac consequenter concludere oportet, inter omnia opera ad extra nullum esse hoc Sanctissimo Mariæ nomine dignius ex iis quæ putæ creaturæ sunt, atque adeo in hujus Libri virginis frontispicio tanquam ejus Titulus adprimatur. Mento ignota Idiota ait: Dedit tibi Maria tota Trinitas nomen, ut in nomine tuo, post nomen unigeniti tui, omne genus stetur caelestium, terrestrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur hujus sanctissimi nominis gratiam, gloriam, & virtutem.

7. Hæc veritas etiam à B. Petro Damiani confirmari videtur, qui postquam Sanctissimum hujus hominis dignitatem sæpius ventilasset, ait: De thesauro Divinitatis Nomen ejus evol. D. Revoluitur. Verum quisnam est hic Divinitatis thesaurus? ineffabile Iehovah nomen thesaurum per se hunc esse dixerò, hoc namque, ut sacri Theologi docent, Deum unum in essentia, & in per. 13. personarum Trinitatem exprimit. Unitatem quidem essentia, quia est unum Nomen: Trinitatem vero personarum per Literas nomen illud constituentes. Iod enim idem est quod principium? Et primam personam significat. Hæc idem significat: quod dicitur

In Litanie. B. M. Virg.

vira, ideoque verbum connotat incarnatum. Et
Ap. c. 17. m. 28. in ipso vivimus, movemur, & sumus. Vah dictio
 est copulativa, & Spiritui sancto correspondet,
 qui est nexus amoris inter Patrem & Filium. Huc
 usque omnia bene procedunt: At vero quarta
 litera He quid efficiet, superflua enim esse vide-
 tur, cum tres jam dictæ ad sanctissimæ Trinitatis
 expressionem sufficiant; Tribus namque perso-
 nis tres duntaxat literæ sufficient. Ac proinde,
 cum quatuor sint, Nestoriani inde occasionem
 sumptere falsè affirmandi quatuor personas in di-
 vinitis. Nunquid igitur tres sufficiebant? Attenti
 difficultatis hujus resolutionem accipite. Quarta
 ergo Litera ex duabus literis componitur, scilicet
Ricciar. Brix. apud grec. ex H. & F. quarum prima scilicet H. significat al-
 titudinem atque in Phrali græca. Est demonstratio
 certa virginitatis. Quæ ambæ sunt prærogativæ
 Mariæ propriæ, Per anthonomasiam enim Maria
 dicitur Virgo. Quod si meritorum altitudinem in
 ea desideretis, de ea Ecclesia dixit: Exaltata est
 sancta Dei Genitrix super choros Angelorum. Imo
 ipsum Mariæ nomen significat, quod Exaltata.
In Bibl. Altera Litera est E. quæ significat Purum & u-
 num, quia Maria in puritate unica est & singula-
 ris: Nec similem visa est, nec habere sequentem.
 Nunc igitur si libet duarum harum literarum sig-
 nificata conjungite, & dicite: Vna Pura Virgo ex-
 altata. Quænam autem est ista? Maria. Cum igitur
 quarta litera divini nominis Iehovah He sit,
 id est, Maria, optime sanctus Petrus Damianus
 Mariæ nomen è thesauro Divinitatis extractum
 esse dixit: De thesauro Divinitatis nomen ejus e-
 laxer. s. de voluitur. Doctrinam hanc eruditus & ingenio-
 sus quidam scriptor modernus tradit, dicens:
148. col. 2. Forfan ideo quadriliterum in omni lingua est nomen
 Dei, cum tamen tres persone in Deitate subsistant,
 quoniam ad comitatum Trinitatis Maria sui subli-
 mata: Ideoque Litera illi per gratiam contigit in
 Dei nomine, extrema tamen, ut creaturam esse de-
 monstraret.

8. In Genesi Deus Abraham appatens magnifi-
 ca promittit: Multiplicabo te vehementer nimis.
 Qui tantoperè se à Deo honoratum videns reve-
 rentiæ causa ad ejus se pedes projecit, protantis
 gratias gratias referendo: Cecidit in faciem suam
 Abraham. Deus autem firmam ei fidem dando,
 eum Caput & Patrem multarum generationum
 futurum subiungit: Erisque Pater multarum gen-
 tium. Dumque istatum Abraham mutavit, pariter
 nomen ejus mutari voluit, Nec ultra vocatur
 nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham.
 Idipsum quoque Apostolorum Principi accidit,

primò enim Dedit ei potestatem curandi infirmi-
 tates & ejiciendi demonia: Postea vero Simonis 4.
 in Petri nomen commutavit: Et imposuit Simoni Abul. in e.
 nomen Petrus, Unde Abulenſis ait: Christus im- 10.
 posuit Petro nomen novum ad significandum ex- Matib. 9.
 cellentiam ejus futuram, quia Princeps Apostolo- 31. col. 2. A.
 rum factus est, & summum Pontificatum suscepit.
 Hinc quoque fit, quod mox ut quis factus est
 Papa, nomen quoque ejus confestim immutetur,
 neque enim jam amplius Maphæus sed Urbanus; Petr. de
 non Joannes Baptista, sed Innocentius: Non Fa. Alvat. 3.
 bius sed Alexander vocatur: Ad mutationem in Bibl.
 namque status, nominis quoque mutatio conse- virg. f.
 quitur. (Conſuevit Deus quando novum ali- 49. col. 1.
 quod mysterium vult implere, & alicujus perso- G.
 næ statum mutare, & illam in statu eminentiori
 constituere, ipsi nomen mutare, ut ex mutatione
 nominis mutatio status intelligatur.) Beatissimæ
 Virgini etenim Mariæ nomen impositum fuit:
 Et nomen Virginis Mariæ. Veruntamen eventum
 observate; sanctissimæ Triadi decretum erat
 hanc Virginem extollere, eamque ut Verbi In-
 carnati Genitrix esset, ad Materinitatis eminen-
 tiam sublimare; Nec tamen nomen ejus quic-
 quam immutat, quia semper idem nomen reti-
 nens vocata est Maria. Vetum inquires, si Abrahæ
 & Simoni ob status mutationem nomen immu-
 tatur, cur non quoque Virginis nomen mutatio-
 nem patitur? Respondet S. Ambrosius nomina
 Abrahæ & Simonis adeo digna & perfecta mini-
 me fuisse, quin aliquod ulterioris perfectionis &
 dignitatis augmentum accipere potuerint: Dum
 autem Mariæ nomen in Virgine non mutatur,
 contrarium significat, quod scilicet continet in se
 omnimodam dignitatem & perfectionem. Ita ut in-
 finiti conditionem quasi participans: Et nulla po-
 tuerit fieri additio. Estque hæc sancti Ambrosii D. Amb.
 speculatio dicens: Maria nomen adeo ab exordio
 grande adeoque semper perfectam, ut nec nova mi-
 rabilius dignitate adveniente, aut reformari pa-
 tiatur aut augeri.

9. Verba Ruth sapientissimæ illius Mulieris Ruth. v.
 scilicet: Nolite me vocare Noemi, id est, pulchram, 20.
 sed vocate me Mara, id est, amaram, etiam suo
 modo Virgini attribuentur. Unde sancti Bona-
 ventura & Bernardinus Senensis tomo 3. tract.
 de beata Maria Virgine articulo 3. cap. 4. dicunt:
 Verba ista Maria accommodantur. Ac proin-
 de Virginis nomen Mara & non Maria esse de-
 bebat, tum ut figuræ corresponderet; tum
 etiam ob amaritudines atque dolores quos in
 passio-

Gen. 17.
v. 15.

passione & morte filii sui passura erat. Juxta Simonis Vatieinij dicentis: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius*. Enimvero causam scire percuperem, cur Deus Virginem non Mara sed Mariam appellare voluerit. Et quidem difficultas hæc augetur exinde, quod Deus Abraham præcepit unam litteram I. scilicet ex Conjugis suæ nomine adimere, illamque deinceps non Sarai, sed Saram vocari voluerit: *Dixitque quoque Deus ad Abraham Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, sed Saram*. Magnam obsecro hoc loco vide te contrarietatem: I. ex Saræ nomine tollitur, & Mara adjungitur, ita ut jam non Mara, sed Maria vocetur. Vel littera I. dignitatem & perfectionem dicit, vel indignitatem & imperfectionem: Si primum, cur hæc littera I. Saræ nomine adimitur? Si secundum, cur nomini Mara adjungitur? Responderi quidem possit, litteram I. idem significare, quod ambula, num I. tu, idem est quod vade. Cum igitur Sara domi abscondita esse, suaque ad eas minime egredi debuerit, censebat Deus litteram I. in ejus nomine superfluum, & contra vero cum Maria ambulare debuerit, nunc ad visitandam Elisabetham: *Abiit in Montana*, nunc ad fugiendum in Ægyptum, ut impii Herodis tyrannidem fugere, dulcissimique Jesuli sui vitam salvare posset: *Fuge in Ægyptum*, ideo non Mara dicitur, sed adjecta littera I. Maria vocatur, veruntamen Pictius Valerianus dicit, quod littera I. quæ directam posituram habet, columnam quandam, quæ stabilitatis symbolum est representet. Atque ideo quia sola Maria in gratia, charitate, spe, & fide, stabilis semper fuit, Littera I. Saræ nomini adempta Mariæ attribuitur: Verum enimvero ad sublimiorem speculationem mentem nostram elevemus. Ambo hæc nomina Sarai & Mara idem significant quod *Domina*, Littera I. autem idem quod *mea*: Sarai igitur idem dicebat, quod *Domina mea*. Maria autem solum *Domina*. Tollatur itaque (ait Deus) Littera I. à Sarai, ut vocata Sara absolute solum *Domina* maneat, non vero mea, id est, Dei *Domina*, eademque Littera I. Mara addatur, dicaturque Maria, id est, *Domina mea*, ut inde innotescat hoc nomen Mariæ adeo dignum esse, ut Virginem Sanctissimam Dei Dominam esse declararet. Ac proinde ad hoc punctum ingeniosus quidam scriptor Estevao Mendoz. cap. 50. §. 2. fol. 398. col. 3. alludens dixit: *Sara non est vocanda Domina mea, quia hic titulus Domina mea Virgini sacratissima debetur*.

D. Petr.
Chrys. ser.
142 f. 483

30. Gloriosa illa salutatio quam Gabriel An-

changelus Virgini detulit, quando Verbi Incarnationem Dei nomine eidem annuntiatus ad eam se recepit, mysteriorum est locupletissima: dixit enim: *Ave gratia plena, &c. Ave jactantem non absurde pronunciat Angelus Virgini dicens Ave*. O dignissimam salutationem! Postea verò subiungit, *gratia plena*. Et merito quidem inquit sanctus Hieronymus serm. de Assumpt. tom. 9. fol. 69. B. & sanctus Thomas à Villa conc. 3. de Navig. Virg. Mariæ f. 347. col. 2. *Quia ceteris gratia per partes præstatur, Maria vero simul per tota infundit gratia plenitudo*. Veruntamen causam cur Angelus Virginem salutans eandem propriè nomine non appellet, ne imaginari quidem mihi possum, imperfectè enim loqui videtur, dum ait: *Ave gratia plena*, nam h. Ave, supra quod cadit? potius igitur dicere debebat: *Ave Maria gratia plena*. Num forte nomen ejus proprium ignotabat minime indubitanter, namque mihi persuadeo nomen hoc ei à Deo revelatum fuisse. An forte nomen hoc menti ejus exiit? nec hoc est credibile, siquidem cogitationis Angelicæ objecta Angelorum memorie characteribus indelebilibus sunt insculpta. Hæc eadem difficultatem circa illum Isaie Prophete passum movere possumus, quo Deiparæ Virginis qualitates & conditiones describens, ait: *Egrebitur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus dices det*. Vel ut Rupertus Abbas Tuiticenis exponit: *Virga de radice Jesse*. Per virgam Virginem intel- ligens; *Virgam de radice Jesse, sanctam Virginem Mariam intelligimus*. Ubi observandum, quod Mariam proprium Deiparæ nomen exprimat, sed solis virgæ vel virginis nominibus perstringat. Equidem persuadere mihi nec possum, nec volo, te O sancte Propheta nomen hoc ignorasse, cum enim tibi nota fuerit substantia, non est possibile accidens tibi fuisse incognitum: Cur igitur nomen illud subtrices? Existimo equidem sanctum Prophetam observare, & executioni mandare voluisse legem illam & solemnem Hebræorum consuetudinem circa Dei nomen ineffabile *Iehovah* observari solitam: Hi namque dum Biblia legendo illis nomen hoc occurrebat, id ipsum non proferebant lingua, sed subtricebant, capite illud venerando, & adorando corde; Nemo enim se ad illud digne nominandum dignum & idoneum reputabat; Ac proinde dicebatur ineffabile. *Iehovah* ab Hebræis scribitur, sed hebreis non profertur, inquit Abbas Joachim. Isaas igitur ait: *Virga* metaphorè nominavit, p. 483. fol. 30.

31. *Et Io. de* proprium autem eius nomen subtrahit, quia adeo
Cart. 1.1.1. illud dignum iudicavit, ut se indignum censue-
 2. / 133. *Et* rit, qui illud digne nominare posset. *Angelus for-*
1.5. b. m. 5. san honorificentissimum Mariae nomen consue-
 389. *et* pratermisit, ut similem honorem ei deferret, quem
 1. *et* Hebraei nomini Dei tehorah deferrebant, ineffabile
et inominabile illud appellantes, ob eximiam re-
 verentiam ei debitam, *et* indignum putabant hu-
 mana lingua proferri. Etenim hominem aliquem
 similem de semetipso conceptum formare posse
 non admiror, valde autem mirandum est, id fieri
 posse ab Angelo & quidem a spiritu Gabrieli
 adeo puro adeoque digno. Et tamen verum est,
 quod Deiparam Virg. salutans nomen eius si-
 luerit, indignum se reputans qui lingua idipsum
 exprimeret. Et haec observatio S. Bern. Senens.
 D. Ber. sen.
 1. 3. tract.
 de B. V. ser.
 1.
 B. Simon
 Cass. l. 2. c.
 4. f. 23.
 tit. 3.
 Cant. 6.
 Cant. 8.

11. Angeli tria vice introducuntur quasi in-
 terrogantes quodnam eius quam ut Dominam
 venerant, & veluti Reginam adorant, nomen
 sit; Et quidem primo dicunt: *Qua est ista qua pro-*
greduis ut aurora confurgens? Secunda autem vi-
 ce reperit: *Qua est ista qua descendit de deserto*
delitius affluens? denique tertia vice iterum replicant.
Qua est ista qua ascendit sicut virgula fumi? Et ta-
 men de qua quaerunt Regina est omnium Anglo-
 rum. Ergone nullam habent nominis illius Regi-
 nae quam adorant, cui serviunt, quamque arden-
 tissime amant cognitionem? Quod si illam dili-
 gunt, necessarium est quod eius cognitionem ha-
 beat, siquidem actus voluntatis nequit subsistere
 amando, nisi actus intellectus ei praesupponatur
 cognoscendo. Nihil voluit quin praecognitum. Ne
 quidem ipsimet beati in patria Deum per actum
 voluntatis amando formaliter beati esse possent,
 nisi eundem per intellectum cognoscere; neque
 enim in objecto divino delectari, aut quiescere
 poterunt, quamdiu nullam eius habent cognitio-
 nem. Quomodo igitur Angeli objecto aliquo ip-
 sis saltem quoad nomen incognito frui possunt?
 Num quid Deum vident, in quo veluti in lucido
 quodam crystallo vel speculo omnia objecta re-
 lucunt? Et tamen interrogant: *Qua est ista?* Itē-
 nim & caelestes Angeli, quaestioni huic ego re-
 spondebo, petitumque Reginae vestrae nomen
 vobis in finibus dico: *Ista est Maria.* Nunquid
 iam contenti eritis? minime gentium, quia de-
 nuo replicare incipiunt: *Qua est ista?* Nescio igitur,
 an surdi sitis, expresse enim dico vobis: *Ista est*

Maria. Nunquid me intellexistis? Imò vero ter-
 tiam interrogationem instituunt dicentes: *Qua*
est ista? Quis hic non dicat: Ne quid nimis: toties
 enim repetitam responsum vel semel apprae-
 hendere eique acquiescere deberent; & quidem si
 fortasse vox mea rauca aut nimium debilis est,
 vocem meam levabo, ut melius audire me possit,
 & dicam: *Ista est Maria.* Verum enim vero videor
 mihi Angelorum mentem paulatim intelligere.
 Agere namque videatur ad imitationem sponsi il-
 lius, qui amatum dilectae sponsae nomen sibi in-
 sonari audiens, illius charo sono dulciter perfusu-
 ens faciat non potest. Quasi Spiritus S. per repeti-
 tas illas Angelorum interrogationes indicare no-
 bis velit, adeo dignum esse Mariae nomen, ut sit
 veluti complementum beatitudinis & gloriae
 caelestis; qua Angeli ceterique beati fruuntur in
 Paradiso, sitque gloriae accidentaliter obiectum si-
 ne cuius fruitione Angeli sibi totaliter beati &
 gloriosi esse minime videntur. Est delicatus hic
 conceptus Rich. à S. Laur. dicentis: *Ter in cantu* Rich. à S.
cum canonicorum in persona Angelorum quaeritur: Laur. l. 1.
Qua est ista, non tantum quia Angeli persona ad- c. 2. de
mirantur excellentiam, qua nec similem visa est, laud. vir-
nec habere sequentem: sed forsitan quia dulce no-
men Mariae, sibi desiderant respondere.

12. Porro nominis huius dignitati utilitas quo-
 que ejusdem adjungitur, adeo ut non minus utile
 sit respectu nostri, quam est secundum se dignum.
 Utile etenim est iustis & peccatoribus imo uni-
 verso mundo, ut proinde haud immerito doctis-
 simus Agidius columna monuerit, in cunctis no-
 bis obvis calibus nomen hoc una cum SS. Jesu
 nomine reverenter a nobis invocandum esse; di-
 cit enim: *Nomen Mariae semper, cum nomine filii Agid. co-*
sui Domini nostri Jesu Christi nobis in ore resonare lumina in-
debes; quia si ut de nomine filii sui dicit Isai: Qui salut. Ang.
invocarunt nomen Domini, salvus erit, ita & de f. 9. col. 1.
nomine huius Virginis gloriosa pie & rationabi- A.
liter credi debet. Hoc loco veluti petra simili-
tudinis sequens mihi scripturae locus deservit.
Israelitae in Aegypto mirum in modum multi- Exod. 1.
plicabantur: filii Israel creverunt & multipli-
cati sunt. Ac proinde Aegyptii vehementer me-
tuebant, ne à nimis multiplicata Israelitarum
turba tumultus aut revolutio fieret, atque ut
ab hoc se metu liberare possent, Rex duabus in
Aegypto obstetricibus Sophorae nimirum &
Phuæ serio praecepit, ut omnes ab Hebraeis
nascituros masculos protinus interficerent: De-
xia Rex Aegypti obstetricibus Hebraeorum, quando 16. n. 15.
obstetricabitur Hebraeus: si masculus fuerit inter- 16.
ficiat

16. v. 22.

facite eum Cum vero jam dictæ mulieres similem committere impietatem omnino nollet, Pharaeo alio eisdem præcepto obstrictus, nimirum ut omnes masculos in præterlabentis fluminis aquis submergerent atque extinguere; *Quidquid masculini sexus natum fuerit, in flumen projicite* Accidit igitur, quod infantulus quidam nasceretur, cui nomen erat Moyses, quem utpote speciosissimum in flumen præcipitem agere, exhorrescentes, trium mensium spatium tenuerunt absconditum; quia verò metuebant ne hæc ipsam in prævaricatione præcepti regii comissa temeritas ad aures suspenderetur regis, tandem dicto regio morem gerere decreverunt, ac proinde infantulum sciscellæ scirpæ impositum, cælitibus commendatum, aquis exposuerunt. Imo ipsissima mater ejus: *Exposuit eum in cæroto ripa fluminis*. Et ecce res protus mira, nam flumen pietate Regem superans Moysen infantulum conservavit illæsum, atque à morte defendit. Verum inquires, quæ ratione id fieri potuit? Naturaliter enim id mihi impossibile videtur, atque ideo dicere oportet salvatum eum esse miraculosè. Cuiam autem hocce attribuendum est miraculum? suspendaris velim cogitationes vestras ad respondendum, donec sequentem vobis scripturæ locum præposuero.

Gen. 6.
v. 7.

13. Dicite obsecro, Auditores, quando Deus ob mundi peccata graviter indignatus, omnes ejus creaturas universali diluvio multavit omnes ne tunc viventes petiisse existimatis? utique respondendum est affirmative, satis enim evidenter Deus significavit sibi decretum esse, ut omnes tam rationales quam irracionales creaturæ petirent: *Delebo hominem quem creavi à facie terræ usque ad animantia, à reptilibus usque ad volucres, calumpniaverunt enim me fecisse eos*. Unde colligi potest, nullum ex omnibus remansisse vivum qui morti traditus non fuerit. Veruntamen contrariam ego opinionem sustineo, nimirum quod non solum illæsa permanserint innumera brutorum animantium individua, verum etiam eorundem innumerabiles species: Pisces namque à morte præservati fuerunt atque exempti. Cur autem id factum fuisse existimatis? Num forte Dei vindicta nullam sibi in aquis jurisdictionem vindicaverunt? vero cætera animantia hominis beneficio deservierant, pisces verò minime? Imo verò ipsis quoque piscibus imperatum fuerat, ut homini inservirent, homini verò absolutum in illos commissum fuerat regimen &

dominium: *Dominamini piscibus maris*. Quam igitur natantes in aquis pisces habere beatum fortunam? Etenim simile quippiam in libro Josue legimus, Magnus quippe hic belli dux urbem obsedit Hierichuntinam, ut eam desolaret, & nullus quidem eam incolentis creaturæ vitæ pateret. Corruunt protinus in terram manio, Josuetici eam ingrediuntur milites, ac hostili favore, quicquid in ea offendunt igne conficiunt & gladiis; Exceptis duntaxat illis qui intra domum mulieris cujusdam Rahab nomine se receperant, qui in vivis relictæ & salvati sunt: *Interfecerunt omnia que erant in ea à viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem*. Solis domus Rahab incolis remanentibus illæsis: *Rahab verò & domum Patris ejus, & omnia que habebat, fecit loqui vivere*. Verum dicite sodes, cur hi potius quam alii privilegiati fuerint, & à morte exempti? Hujus causæ signo cuidam adscribitur, quod milites Josue & fenestra conspexerint suspensum, juxta facta utrimque pacta, cum dicerent: *Singredimini nobis terram signum fuerit funiculus iste coccineus, & ligaverit eum in fenestra, & patrem tuum ac matrem, fratresque & omnem cognationem tuam congregaveris in domum tuam, luxuriis eris, &c.* O felices certe & fortunatos illos qui in domo illa tenebantur reconditi, qui ob eorum duntaxat signi respectum vitam suam salvam conservaverint! Unde Arnoldus Abbas ait: *In ea enim domo manebant, quæ tam celebri signo (Maria) reverentia muniebatur*. Et quis scit an non etiam in piscium habitaculo, id est, in aquis quas permeando incolunt, aliquot simile signum latuerit, in cujus virtute ab universali diluvio atque à communi divini furoris supplicio fuerint præservati? Quoniam nomine aquas insignitas esse existimatis? *Congregationes aquarum appellavit Maria*: Nimirum nomen sortitæ sunt Mariæ nomini simillimum; Neque enim inter utriusque nomen alia reperitur differentia, quam unicus duntaxat accentus, *Maria* scilicet penultima correpta, & *Maria* penultima producta. Pisces igitur in tali domo consisterant, cujus nomen signo aliquo notabatur, quod nescio quam cum Mariæ nomine habebat correspondentiam: *Pisces habitant in aquis* (inquit Cajetanus) quæ dicebantur *Maria*, Reliqua animantia in aëre vel in terra. Unde cum Arnoldo Abbate dicere possumus: *In ea enim domo manebant, quæ tam celebri signo Maria muniebatur*. Atque ideo quæ ratione possibile erat, Moysen

In fiscella scirpea periclitari? Cur à morte eximi non debebat, qui in domo vel elemento quodam erat à quadam Mariani nominis umbra mitè protector? Congregationes aquarum appellavit Maria. Maria nomen adeo salutis praeium, ut Moyses aqua supernatur. Quod si igitur nomen Maria, eo quod quaedam Mariani nominis umbra esset, tanta fuit virtute praeditum, tantaeque utilitatis Moyfi & piscibus extitit, quidnam ipsissimum verumque Mariae nomen erit devotis suis idipsum dig-ne & reverenter invocantibus?

14. Verum enimvero ut utilitatis in nos copiose redundantis utilitas magis elucescat, evidentialque appareat, inter hujus sancti nomi-nis figuras & umbras nonnihil obambulemus. Et quidem imprimis perspicuum & notum est omnibus, quantum Rex Saul à spiritu infernali fuerit divexatus: *Exagitabat eum spiritus nequam.* Porro suatum est ei ab aulicis suis: ut si mali-gnum hunc spiritum mortificatum esse, sibi que quietem conciliari cuperet, Davidem cytharæ-dum expertissimum accerere; futurum enim es-se, ut excitata per plectrum Davidis harmonia magnum ei allaturum esset refrigerium: *Intubat Dominus nossem, ut servituti qui coram te sunt, qua-rant hominem scientem psallere cythara, ut quando arripuerit te spiritus malus, psallat manu sua, & le-vius feras.* Atque facit textus, quod Davide cy-tharæ chordas juxta artis suæ præcepta suaviter tangente, magnam Saul senserit consolationem, spiritus autem malignus non solum ab assuetis vexationibus cessavit, verum ad cytharæ sonum minime consistere valens discessit, & terrore at-que formidine plenus in fugam se receperit: *Da-vid tollebat cytharam, & percutiebat manu sua.* Sed quinam exinde sunt consecuti effectus? *Re-focillabatur Saul, & levius habebat, recedebat enim ab eo spiritus malus.* Verum dicat aliquis, quara-tione fieri potest, ut nudus aliquis cytharæ sonus tanta efficacia polleat? ergone Dæmonem adeo ignavum & debilem spiritum esse credemus, ut ad illum effugandum & profligandum solius cytharæ sonus sufficiat, qui horrendos tonitruæ strepitus, aut bombardarum terribiles itagores minime expavescit? Maximi armorum exerci-tuum tumultus ad eum repellendum non suffi-ciunt, & quæ à sonore ejusdam cytharæ chor-dis procedit harmoniæ suavis, eundem in fu-gam converteret? *Mira res* (inquit attonitus sanctus Archiepiscopus Valentinus) *musicâ fugatur dia-bolus, ad cytharæ sonum tremefactus recedit, & quæ nulla vis superat, superat harmonia?* Verum

audite quod sequitur: *Latet pro certo in Cythara illa mysterium.* Sed quodnam erit mysterium illud? Brenim Dæmon solo hoc nomine Har-moniam in fugam convertitur. Si enim ex eodem Anagramma confeceris, litera, n. veluti superflua ab eodem sublata, reliquum erit. O Maria Adeo-que non harmonia, sed quod in ipsa significatur & continetur, scilicet figuratum Mariæ nomen Sauli refrigerium, Dæmoni vero confusionem & opprobrium adscivit: *Latet pro certo in Cytha-ra illa mysterium: figura illa erat, hæc veritas, hic complectitur, quod ibi significatur.*

15. Richardus à S. Laurentio Mariæ nomen oleo comparat: *Hoc nomen Maria oleo compara-tur.* Cujus equidem analogiæ variè adduci ra-tiones possent, ex his tamen unicam duntaxat in medium adducam in sacrosancto Evangelio fundatam; illum itaque hominem in memoriam vobis revocate: *Qui ab Hierosolymis digressus & in Iericho sedens, incidit in Latrones, qui eum om-nibus rebus suis despoliatum, multisque vulneri-bus saucium semivivum reliquerunt.* Certus quidam Samaritanus eadem via progrediens, in miserabilem hunc sibi obvium hominem inci-dit, & compassionem motus, vulnera ejus vino diluta, & oleo sufficienter delinita fasciis vin-xit & curavit: *Appropians ligavit vulnera ejus, infundens oleum & vinum.* Parabolam hanc ip-semet Salvator ad multas veritates probandas proposuit, præcipue vero ut nobis insinuat, quanta in nos ex Mariæ nomine dimanet uti-litas. Quod fufius exponentem attendite. Per hunc igitur viatorem sanctus Pater Augustinus quemvis hominem peccatorem intelligit, di-cens: *Descendit homo miser factus per peccatum.* Latrones eum sublata candida innocentia ve-ste despoliantes sunt dæmones: *Incidit in latro-* *nes, id est, in diabolum & Angelos ejus.* Semivivum eum relinquunt: *Semivivum enim homo dicitur cel, per peccatum, quia anima immortalis est, corpus ve-ro mortale, inquit Theophyl.* At vero quodnam Theoph. inventi remedium poterit, ad sanandum plagas in Cat. D. & vulnera ejus, tollendumque manifestum in Th. ib. quo est vitæ periculum? *Infundens oleum, sed quodnam est illud tanta virtute præditum oleum?* Non aliud, quam Mariæ nomen, prouti supe-rius dixit Richardus: *Hoc nomen Maria oleo comparatur.* Demonstrare nimirum voluit, quod sicut oleum Samaritani utile fuit ad cu-randum vulnera peregrini, ita quoque nomen Mariæ languido peccatori magnam adferat utili-tatem, dum illud devotè & sedulo invocet, præ-cipue

vist. 8. p. 365. c. 22.

Rich. à S. Luc. l. 1. c. 2. de laud. V.

Luc. 10.

Idem ib.

D. P. Aug.

in cat. D.

Th. 112.

Th. 112.

Th. 112.

Th. 112.

Th. 112.

Th. 112.

Th. 112.

Th. 112.

Th. 112.

Th. 112.

Th. 112.

Th. 112.

Th. 112.

D. Amb. *De inst. virg. c. 13. et 125. et 126.*
cipue vero dum semimortuus est, id est, ubi ad extremum vite sue redactus fuerit, *Descendet istud unguentum* [inquit Ambrosius] *in anima precordia, viscerumque secreta, quo non delictorum odore sancta Maria, sed divina gratia spiramenta redolebant.*

Luc. 18.
16. S. Bernardus ut quantam Mariæ nomen toti mundo adferat utilitatem, clare demonstret, miram quandam adfert comparisonem. Dicit enim nomen Mariæ quoad aliqua puncta humanitati Christi persimile esse. In hac namque quinque videmus vulnera, in illo autem totidem, id est, quinque videntur grammata: Quinque illa vulnera mundum salvarunt, hæc quinque grammata peccatorem quoque salvare possunt. Quinque vulnera veluti totidem ora universalem impetrarunt remissionem, quasi Christo cum Patre suo aeterno in persona peccatoris loquente, quolibet vulnus unum ex sequentibus formasset verbis: *Deus Propitius esto Mihi Peccatori.* Eodem quoque sensu qualibet Litera nominis Maria Patri aeterno supplicando dicit: *Maria Auxilium Reus Impetras Animabus.* Unde sanctus Bernardus velut in bilance quadam una ex parte quinque Christi vulnera, altera vero ex parte quinque nomen Mariæ formantia grammata reponens, eademque utrimque magnam cum attentione & diligentia ponderans dixit: *Sicut Christus quinque vulneribus suis contulit plene remedia mundo: ita beatissima Virgo suo sanctissimo nomine, quod quinque literis consistat, confert quotidie veniam peccatoribus.*

D. Bern.
apud Pelb. in sp. virg. et apud Andr. Gelson in Theol. Cel. c. 11. f. 104. Petr. Crinit. de honest. di. scipul. c. 8.

17. Apud prisca Romanos in more positum erat, ut refert Petrus Crinitus, quod quæ dabatur vel decedi debebant mortis sententiæ adversum quoscumque reos, unica duntaxat litera R. scilicet signarentur. *Si quis à iudicibus damnatus erat, id ipsum litera R. notabatur.* Hæc litera veluti insculpta quædam mortem comminans stella erat: Quando vero ex aliquo motivo decreverant reis aliquam impetrari gratiam, revocando vel annullando datam sententiam, literæ R. A. literam adjucebant, *Si erat absolutus A. apponebatur.* Etenim in sanctissimo Mariæ nomine R. quoddam reperio, veluti signum, quod propter peccata nostra mortis sententiæ rei sumus; *Anima quæ peccaverit, morte morietur:* ac vero notandum est, quod juxta R. literam, A quoque litera in eodem nomine reperitur, veluti indicium quoddam, quod dum hoc adeo dignum nomen à peccatoribus devote invocatur, certam quoque illidem impetret remissionem. Imo continentur

in eodem S. nomine duo AA. ut nostantordamur securiores, quo Deo nomen hoc devotè invocantibus condonatur sit peccata, proutque remissurus. O virginalium librum qui in frontispicio suo titulum adeo dignum portat, nomen inquam adeo gloriosum, unde tante in nos utilitates dimanant!

18. Verum eheu quot sunt, qui nullum fore ad nominis huius dignitatem qua fulget, five adinde in nos dimanantes tot gratiarum utilitates habentes respectum, nomen hoc adeo excellens & pulchrum non solum lingua convellunt & alterant, verum etiam id ipsum actionibus extrinsecisque operibus probosc deturpant. Angeli ad illud exprimendam censentur indigni, & sacrilegæ alicui linguae illud temere blasphemare libet: Quod si verum est quod doctissimos Idiotæ asserit, quod scilicet daemones Mariæ nomen resonare audientes contremiscant, totiusque conturbetur infernus: *Dæmones contremiscunt, infernus conturbatur,* tales utique ipsomet inferno & dæmonibus longe erunt deteriores. Eheu quot sunt in civitate peccatrices, hoc nomine insigniuntur mulieres, ac proinde ex nominis quidem venustate & decore pulchræ, sed quoad animas turpissimæ! Etenim quid si excellentem quandam gemmam in luto jacentem videres, quid diceret? vel si vestem aliquam Phrygio opere acupictam & exornatam in cloacam quandam projectam esse cerneret: vel denique si librariam aliquam ingressus, libro cupiam hæc verba: *Opera D. Augustini:* alteri autem moralia S. Gregorii, insculpta notares, eisdem vero libros postea evolvens Calvinii, Lutheri, vel aliorum Hæresiarum erroribus & falsis dogmatibus refores & conspurcatis esse deprehenderes, nunquid in maximam esses admirationem rapiendus? Nunquid contentam libri seriem inscriptioni suæ minime respondere diceret: utique Tu igitur quæcumque talis esse nosceris mulier, Mariæ quidem nomine insignitis, sed vitam agis turpissimæ peccatricis mutato igitur tam S. nomine Magdalena vocare. Porro magnus ille Macedonum Alexander militem quendam in suo exercitu notaverat, eodem Alexandri nomine insignitum, qui tamen veluti miles ignavus in actionibus suis nihil habebat eximium, quin potius turpini otiosissimeque vitiagebat. Quare Alexander huic ad se accessit militi prius dixit: vel Alexandri nomen muta: vel vitam age Alexandro dignam. O quanta est illa deformitas, quod mulier aliqua Mariæ nomine appelletur, nomine scilicet quod sanctitatis, virtutis

ginitatque spirat odorem, eaque sese constituat carolum sensualitatum mancipium, & in turpi veneris hata vitam agat scandalosissimam. Vel igitur quaecunque talis, Mariæ nomen deponat, aut verò vitam Mariæ nomine dignam illustret. Observetis velim egregium mysterium, & pulchrum S. Lucae loquendi modum, dum ait: *Et nomen V. Mariæ.* Quo sine hæc duo nomina Virginis S. Mariæ simul conjungi existimatis, Nunquid sufficiebat dicere: *Et nomen ejus Mariæ?* Et nomen matris Mariæ? Demonstrate utique S. Evangelista hoc loquendi modo voluit Mariæ nomen semper cum virginitate, aut certe ad minus cum castitate conjunctum esse debere: Bene immediatè jungitur Mariæ virginitati, eo quod non solum nomen præferat, sed & alia etiam præbeat gratiam castitatis: Mariæ nomini virginitas & sanctitas inseparabiliter sunt adjunctæ. Verum inquit, video illud tamen in multis fœminis summa eum inhonestate conjunctum. Verum id quidem est, atamen considerandum, quod quando idem Evangelista de Magdalena tanquam peccatrice loquitur, illam non Mariam, sed mulierem vocat: *Et ecce mulier quæ eras in civitate peccatrix.* Non dicit *Et ecce Mariam*, quia Mariæ & peccatrix non bene conveniunt simul: Propter hujus nominis reverentiam non ausus fuit S. Lucas Mariam, sed mulierem nominare. Illæ igitur mulieres, quæ tot sensualitatum fœdo luto sunt immerge, adeo pulchri nominis decorem totaliter de fœdant. Quamobrem respiciant, vitamque suam emendent, vel certe vitam vel nomen commutent.

P A R S S E C U N D A.

19. *S.* Hoc & gloriosum Mariæ nomen non solum dignum & utile, verum etiam delectabile est, cordaque hominum consolatione magna atque dulcedine adimplet. E multis qui idipsum per experientiam didicerunt unus fuit S. Bern. Senen. qui proprio ore suo affirmavit, quod si Deus hanc ei gratiam facere dignaretur, concedendo ei tunc mori, quando SS. Nomen istud vel profunder labiis, vel calamo in chartam conscriberet, tunc se secutum fore crederet, quod nullam habiturus esset in morte sua amaritudinem, imò videri sibi quod mortuæ suavis, delectabilis & dulcis futura esset. Audite ejus attestacionem propriis verbis enuntiatam. *Testis 3 de nom. conscientia mea est Dominus, quod si quando Domina gratia largiente exterioribus curis exemptus,*
Paoletti Sanctorale.

laudibus Virginis & ejus nomini valeo per horam occupari: tanta mentis lætitia sanctior, tanquam interius suavitate perfundor, ut cunctis vanitatibus & concupiscentiis concutatus, nil aliud petam, quam cum ipso lætitia spiritui. si daretur, statim exsilire ad Dominum.

20. S. Joseph divina nondum mysteria penetrans, virginemque spontam suam gravidam esse cernens, in vasto quodam anxiarum cogitationum mari fluctuabat, totusque attonitus hærebat & conturbatus. Unde S. August. ait: *Intelligens Joseph Mariæ uterum gravidari, turbatur se cumque æstimabat disputans: & dicens: quid faciam? prodo aut taceo? si prodidero, adulterio non consentio sed vitium crudelitatis incurro, quia secundum Moysi sententiam lapidandam eam esse cognosco: si taceo, male consentio & cum adulterii portionem meam pono.* Ab hisce anxie cogitationibus, velut totidem malleis cor sancti lenis concutiebatur: Ab his inquam eum graviter affligentium perturbationum machinis agiturus, inclinato in volam manus capite, somno correptus suaviter obdormivit, jamque eam secretè deserere, ab eaque discedere statuit: *Voluit oculis dimittere eam.* Deus autem qui servos suos in similibus labyrinthis nequaquam vult perdi, Angelum quandam cælis ad eum misit, qui pulsus ab ejus corde quibusvis turbulentis intimè eum consolaretur: *Et ecce Angelus Domini apparuit in somno Joseph dicens: Noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* Quæ verba mihi penitus consideranti videtur, superfluitatem quandam in iis committi, certum autem est, quod non sunt multiplicanda entia sine necessitate. Etenim dicendo: *Conjugem tuam*, dicebat etiam *saltem implicite Mariam.* Cur igitur confortis suæ nomē etiā explicite pronuntiare & exprimere voluit? Nimirum Angelus nullum excogitare nomen poterat, quo eum efficacius consolati, & turbati cordis sui tenebras validius dissipare posset, quam exprimendo sanctissimum nomen Mariæ: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* Prouti sanctissimus Joseph ipsamet experientia manifestè comprobavit, ad solam namque nominis Mariæ resonantiam subito mens castissimi Josephi tranquillitate magna subsedit, laxificatumque est cor ejus, ac dissipata à pectore ipsius omnes finistrarum cogitationum procellæ, & Aloy. No contra verò expertus est in se magnam divinam in umbr. rum consolacionum dulcedinem, per quam tranquillitas reddita est vultui, magnaue serenitas Enc. 12 mentis: *Non abs re Mariæ nomen interjerit Angelus; n. 118.*

Bbb

ipsum

D. P. Aug.
 ser. de Nat.
 in Cat. D.
 Th. Matth.
 cap. 1. f. 7.
 col. 1.

Matth. c. 1.

Ibid.

ipsum dulci hoc nomine trepidantem, tranquillum reddere voluit ac sedatum: sola quippe istius nominis prolatio, auditio sola erigere mentem potest, & animum magnis curis pressum recreare.

21. Nomen hoc verissimum est electuarium quod adhibetur ab Angelis, ut afflictiones nostras in lætitiā, nostrasque amaritudines in suavitatem atque dulcedinem transmutent. Etenim novimus ab æterno Patre missum esse cœlestem paranympum ad virginem, ut eam de instituenda in ejus castissimo sinu Verbi incarnatione, certior efficiat. Dum autem se per benedictionum voces salutari audit: Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus; omnis à venustissimo vultu suo cœlestis serenitas evanuit, & conturbata est vehementer: Quæ cum audisset, turbata est in sermone ejus. & cogitabat, qualis esset ista salutiatio. Nolo equidem hoc in loco curiosæ rationem inquirere cur turbata fuerit, quæ gaudere & lætari potius debebat, quando qui loquebatur spiritus erat cœlestis, discursus autem siue colloquium nullis permixtum fuit rebus tristibus; sed meris refectum erat benedictionibus & gratiis. Imò tanto minus turbata debebat, siquidem S. Joannes Chrysost. dicit: Qui apud Deum meretur gratiam, non habet quod timeat. Et Græcus interpres subiungit quod Angelus (non accessit deceptus, imò deceptio- nis absolutionem depromere; Non venit prædaturus inviolabilem tuam virginem, sed conditoris puritatis & custodis contubernia reserare. Non sum serpentis minister, sed perimentis serpentem legatus, si consilium tractator, non insidiarum molitor.) Et tamen vehementer turbatur; id quod advertens cœlestis paranympus, eandem consolaturus ad antidotum protinus recurrit, ut eam ad omnem mœsticiam atque timorem deponendum permoveret. Sed quale est hocce Antidotum? Nunquid audistis? Ne timeas Maria. Cur non dicit tantum: Ne timeas? vel cur non dicit: Ne timeas virgo, ne timeas mulier? Scit utique cœlestis hic nuntius ad timorem deponendum, eumque in gaudium & cordis jubilum transmutandum nullum esse aptius & efficacius remedium, quam si angustia pressus animus gloriosum Mariæ nomen exprimi audiat: Ne timeas Maria. Unde Chrysost. ait: Fugatur a metum vox Angeli mox præcessit dicens: Ne timeas Maria. Et B. Simon Cassianus subiungit: Qui scit est, Angelus turbatam virginem, atque verborum novitate timentem sic confortat, sic docte remonet ejus animi passiones dicens: Ne timeas Maria.

22. Unigenitus Dei Filius in aspero Cretæ ligno hærebat, luctabatur in vasto quodam tormentorum mari, jam è mortis calice delictorum amaritudines epotabat, quando dilectissimam Genitricem suam afflictam & desolatam videns, aliquam ei consolationem suggerere statuit, illam nimirum confortando, tamque alloquendo, eique Joannem loco suo in filium congnando; unde ei dixit: Mulier ecce filius tuus. Hucusque omnia bene procedant. Verumtamen causam mihi imaginari nescirem, cur virginem matrem suam vulgari mulieris nomine appelleret: Mulier. Ipsa utique præ cunctis aliis mulieribus dignissima, sanctissima, maximæque privilegiis adornata erat, non igitur hoc nomine villi. Mulier illam compellere debebat. Mulier idem est quod inconstantia, Maria autem in his spe & charitate constantissima fuit, cui igitur eam appellavit mulierem? Denique si ob certum aliquem respectum ipsam matrem suam esse manifestare volebat, dicendo ei: Mater ecce filius tuus, utique illam proprio nomine suo Mariam appellare poterat. Imò verò hanc ob causam eam potissimum mulierem nominavit, ne cogitaret illam vocare Mariam; cur autem hoc nomine illam appellare cavebat? Num forte nomen hoc tale erat, ut ex eo aliquod matris vel filii reputationi nasci potuisset præjudicium? Minime gentium. Cur igitur? Resolutionem difficultatis hujus attentè auscultate. Etenim ex historia Passio- nis Dominicæ scimus, quod dum lictores Domini crucigentes in Calvarie montem pervenissent, quandam ex vino & myrrha mixturam composuerint, eamque Salvatori nostro ebibendum propinavit: Dabant ei bibere myrrinam vinum. Hunc autem sibi oblatum potum bibere recusavit: Et non accepit, cum tamen relementi quadam siti vexaretur, adeo ut paulo post dixerit: Sitio, cumque ei potio quadam subministraretur ex aceto & hyssopo confecta; eandem quoque renuit. Cum gustasset voluit bibere. Verum dicat hic aliquis, cur qui siti vexaretur, potum sibi oblatum sumere abiecit? Advertendum igitur est quod poriones ex myrrha, vino, aceto & hyssopo, imò & ex melle compositas, condemnatis & moribundis propinari consueverint, ut membra hujus potus virtute oblitescerent, statim vini poculum damnati exhiberi solent, quo vel farent animosiores ad cruciatum & supremam necem tolerandam, vel animo ex inmunditia facti in stuporem acti, minime præsentirent. Salvatori igitur

Luc. 1.

Ibid.

Chrysost.
in Cat. D.
Th. ib. c. 1.
in Lucam
f. 153. gra-
ces in Cat.
D. Th. ib.

D. Petr.
Chrysost.
serm. 141.
de annunt.
f. 485.

B. Simon.
Cassian.
l. 2. de Virg.
Mar. c. 4. f.
23. col. 3.

tur noster, utpote qui in passione nullum voluit refocillamentum, confortationem, aut refrigerium, sed acerbas sine aliquo lenitivo amaritudines, non accepit. Vel: Cum gustasset noluit bibere: Oblatum ipse minime hausit, ne dolores passionis, stupefactis membris levaret. Tanta autem in Maria nomine dulcedo continetur, ut si Crucifixus & moribundus Salvator noster Matri suæ dixisset: *Maria ecce filius tuus*, in ipsa nominis Mariæ prolatione, tantam percepturus fuisset consolationem & refocillationem, ut vel illa ad dolores suos temperandos, passionisque suæ amaritudinem mitigandam & indulcorandam sufficere poruisset, ac proinde dixit: *Mulier & non Maria, ne tam digna prolatione Christi dolores minueretur, ut affirmat S. Paschasius.*

23. Quam excessiva fuerit quæ Magdalene pectus invaserat incontinentia & afflictio oculi ejus per lachrymarum characteres, & per suspiriorum expressiones labia ejus sufficientes demonstrabant, quando stabat ad monumenta foris plorans. Redemptor noster personam Hortulani cuiusdam vellet amictus ei apparetis causam tanti fletus ab eadem expolire, dicens: *Mulier quid ploras?* Ipsa autem suspiria sua pariter & lachrymas continuat, ut antea; Salvator igitur altera vice revertitur, eique suadet, ut ab omni lamento cesseret, solitaque serenitate faciem suam induat, & cum lachrymis si non stabilem pacem, saltem aliquonque inducias ineat, dicitque denuo: *Mulier quid ploras?* Mulier autem magis affligebatur, adeo ut cor per oculos meatus in la-

chrymarum aquas distillari videretur. Unde divinus ille hortulanus omne ad eam consolandum adhibicum remedium cassum esse & irritum videns, ad eam efficacius consolandum revertitur de novo, eamque non jam hoc nomine *Mulier*, sed Mariæ nomine compellat dicens: *Maria*, mox Magdalena resumpto Spiritu omnia sistit suspiria, lachrymas coarctet, hilarique vultu serenisque oculis foras pulsa omni molestia Magistrum suum recognoscit, & charitate ardens, pedibus ejus advoluit dicens: *Rabboni*, quasi diceret: O mi dulcissime Magister, verè tu lucidissimus Sol es, qui angustiarum mearum tenebras subito dissipas. Eo ipso quo me dulcissimo Maria nomine compellasti, me ex quodam dolorum inferno extractam in coelestem quasi Paradisum quandam transtulisti. O mutatio dextera excelsi! (exclamat Origines) *conversus est dolor magnus in gaudium magnum, mutata sunt lachryma doloris in lachrymas amoris.* Vbi Mariam audivit Maria præsensit in nomine quandam singularem vocationis dulcedinem, & per eam cognovit ipsum, à quo vocabatur, esse magistrum suum. Cum igitur titulus in hujus Virginalis Libri, frontispicio positus adeo sit dignus, utilis, & delectabilis, ipsum cordi vestro insculptum semper portate. In omnibus necessitatibus vestris, præcipue verò in mortis articulo ipsum devote invocate: Sanctus enim Bonaventura certos nos esse jubet, quod qui illud retinet, non expavescat in puncto mortis.

Orig. apud Aloys No-
var. in
verb. vi-
rus lib ex-
cut. 128.
n. 1187.

D. Bon. in
Psalm. B. M.
Virg.

SERMO VIGESIMUS NONUS IN FESTO S. NICOLAI TOLENTINATIS.

Scitote quoniam mirificavit Dominus Sanctum suum. Psalm. 4.

1. **N**Unquam me ad discurrendum de sacratis sanctæ Ecclesiæ scænis accinxi, aut linguam meam laxavi adeo mente confusus, inops conceptuum, verborumque pauper, quam in solemnibus hujus diei festo, immortalitati magni servi Dei

Nicolai Tolentinatis consecrato; cujus tantæ virtutes, merita & prærogativæ tales sunt ac tantæ, ut merito dicere possim: *Inopem me copia facit.* Et revera quænam mortalis lingua reperietur, quæ non fateti cogatur, se veluti submergi, quotiescunque se committit non jam dico

Bbb 2

subli-

sublimissimarum virtutum suarum vasto oceano, aut immenso singularissimarum excellentiarum suarum pelago, sed angustioribus vulgarium minusque spectabiliū encomiorum rivulis ē vita felicissimi Nicolai nostri emanantibus, qui in Ecclesia militante veluti cælum novellum Chlamyde fulgidissimis virtutum stellis distincta, in Ecclesia verò triumphante gloria coronatus inter beatos coruscat? A quo enim filo sermonis tela exordietur, quando in dicente omnis perditur & evanescit cogitatio? Ac proinde, per me heet, ut panegyribus copiosissimis eum alii celebrent. Extremos alii adhibeant conatus ut linguis purgatissimis, celeberrimisque encomiis gloriosas ei Corollas contexere possint, ejus extollendo humilitatem, admirando ejus abstinētiā, pietati ejus acclamando, celebrando eum propter prudentiam, integritas denique eximiasque ejus qualitates deprædicando. Omnem alii lapidem moveant, ut egregia ejus & heroica opera, in proximorum sublimium pattata fusc recensere possint, qualiter scilicet correxerit peccatores, vitia reprehenderit, pauperes, optimis consiliis præveniret perplexos & dubios, afflictos solatio foviret, cohortatus fuerit religiosos, litigantes pacificaverit, tribulatorum denique arumnas in veram cordis commutavit lætitiā: *Tristes consolabatur, mœstos & afflictos exhilarabat, discordes concordabat, in tribulatione positos solatio erat, & omnibus consolationem maximam exhibebat.* Alii Romanæ faciendæ divitias exhauriant declarando, quam fuerit in humilitate profundus, in fide constans, erga proximi necessitates comparsivus, in refræmandis appetitibus fortis, assiduus in orationibus, in contemplationibus extaticus, in vita exemplaris, in aliorum salute procuranda sollicitus, prudens in operando, in exhortatione efficax, Angelicus in moribus, in obedientia observans, facilis in remittendis offensis, in offendendo difficilis, promptior ad hoc ut à scelerē mortali recusus moriendo caderet, quam ut inter fallaces hujus mundi Syrenas incitatrices diutius viveret & inaniter gauderet. Alius, quicumque tandem ille, ad deprædicandas Nicolai virtutes styli elever gravitatem, describendo eum veluti à fraudulentis mundanarum voluptatum rebus semper maximè alienum, stratagematum ab infernali inimico ei nullies intentatorum triumphatorem, animarum salutarum, erga quas se in purgatorio gravem exhibet severa divinæ justitiæ manus pietissimum auxiliatorem, viscerosissimum

necessitarum quibuscum membra sua sigillatim affligebat amicum, mortificationis gladio effrenem, sensualitatis dissolutionem coercentem & repugnentem, asperitatis carnem suam cilicis domabat, ut spiritum suum veluti calcibus ad viam orationum, disciplinarum & jejuniorum gyganteis passibus inenandam sollicitaret: *Vacans orationibus, vigiliis, & abstinētiis, paucum tantum & aqua contentus, carnem cilicio ferrique circulo macerabat.* Ego etenim in præscriptis huius temporis brevitate, sacros regni Prophetæ accensus, nimirum: *Seitate quamiam mirificavit Dominus sanctum suum,* replicans, cum Genesiarum legem: *Mirificavit id est, mirum fecit, miri affectu beneficiis, & admirabilem reddidit.* Simplicique oratione narrativa exponam, qualiter Deus mirum fecerit sanctum suum Nicolai in *nativitate*; miris affectum beneficiis in vita; & admirabilem reddiderit in morte. Interce dum ego in procinctu sum, ut vobis demonstrem, quod mirum fecerit Dominus Nicolai in *nativitate*, curæ vobis erit, ut è gravido benevolentiae vestrae sinu, intra labiorum uestro rum cunas pulcher enascatur attentioris atque silentii gemellus parvus Exordiamur.

2. Etenim nativitas Nicolai toti mundo admirabilis exiit, siquidem Genitoribus suis ab Angelo annuntiata fuit, quem admodum factum est de præcursoris Joannis Baptiste & Christi Domini Nativitate. Ex sinu matris Irenæ & infæcundi patris sinu natus est, veluti beatissima Virgo à Joachimo & Anna; Conceptorum sine per orationes patris, & matris vocis, nec non per intercessionem magni Ecclesiæ Pastoris Nicolai Barenfis. In partu ejus majorem gratiam quam natura partem habuit, idque merito, quia majori cum jure cæli, quam terre filius appellandus erat. Et ideo aptè huic infanculo à S. Bapt. Ecclesia encomium illud attribuit, quod ab eadem de Præcuratore Domini, qui maximus est inter omnes filios hominum, dictum esse scimus, nimirum: *Iste puer magnus coram Domino, nam & manus ejus cum ipso est.* Idque forte quia à Spiritu sancto illuminata prævidebat futurum, quod ad instar ejusdem Joannis Baptiste in sanctitate eximia coruscaturus esset, prout ex infra scripti Anagrammatis Literis colligi potest:

Beatus Pater Nicolaus Tolentinus,
O Lucens ut aliter Joannes Baptista.

Thom. de
Truf. in
fest. B.
Nicol. f.
1780. m. r.

De hoc sancto puero dicitur, quod Deus eum elegerit, ut deinceps luminosus & clatus emicaret in splendoribus Sanctorum: Elegit Nicolaum, Dominus, & in splendoribus Sanctorum suorum clarum fecit. Etenim verò claritates istae etiam valde obfuscae sunt, suntque splendores mentem mihi admodum obfuscentes, nec mysterium sub iis latens penetrare possumus, nisi regii Prophetarum doctrinam itè ponderaverimus; qui Patrem aeternum de aeterna Verbi generatione loquentem introducens dicit: *Tecum principium in die virtutis tuae, in splendoribus Sanctorum ex utero ante Luciferum genui te.* Quasi nam est hæc phrasid, quæ Pater aeternus Filium in splendoribus Sanctorum genuisse dicitur? Symmachus legit: *In venustatibus.* S. Hieronymus vertit: *In montibus.* Hebraeus: *In splendoribus sanctitatis.* Hugo: *In vita splendida.* Porro ad habendam hujusce difficultatis perfectam intelligentiam opus est, ut ad sacræ Theologiæ lumen recurramus: In ea namque quaeritur: An Verbum divinum procedat à Patre ex cognitione tam objecti primarii, quam secundarii? id est, ex essentia divina cum attributis, omnibusque creaturis cognitis? cui quaestioni Doctor Angelicus respondet affirmativè. Deus enim cognoscendo se, cognoscit omnem creaturam: Verbum igitur in mente conceptum est: repræsentativum omnis ejus, quod actu intelligitur. Id quod ante ipsum nos docuit S. Pater Augustinus dicens: *Verbum divinum est de omnibus, quæ sunt in scientia Dei, nam si aliquid minus esset in verbo, quam in scientia, non esset verbum aliquid.* Et ratio est: Quia cognitio illa est infinita, perfectissima; intuitiva, quiddamque, & tanquam talis cognoscere debet, & de facto cognoscit omne objectum cognoscitivum. Nunc autem quaero, quidnam proprie sit verbum procedere ex cognitione objecti primarii & secundarii? Hoc præcipue importat, quod Pater aeternus in generatione Filii. *Præ oculis habet omnem essentialem perfectionem suam, & omnia sua perfectissima & splendidissima attributa, & omnem perfectionem creaturarum, & Sanctorum, & Angelorum.* Et ex hujusmodi cognitione: Verbum Dei procedit: igitur verbum divinum procedere ex cognitione objecti primarii & secundarii, idem est, ac si diceretur, quod Pater aeternus generando Verbum eidem omnes perfectas omnes communicet, tam creatas quam increatas: Quæ Theologia à Davide Propheta per hanc loquendi phrasid exprimitur: *In splendoribus Sancto-*

rum, ex utero ante Luciferum genui te. Id est, Cum Pater aeternus in se omnem increatam & creatam venustatem contineret, ex illis Filium suum quinquagenuum ejus, & figura substantia ipsius, generavit, merito in Filio omnis illa venustas continetur. Quare merito illi dicere potest Pater: *In venustatibus Sanctorum, in montibus in splendoribus genui te.* Nunc igitur ecce tibi causam, cur sancta Ecclesia de Nicolao affirmet: *Elegit Nicolaum Dominus, & in splendoribus Sanctorum suorum clarum fecit.* Per hoc enim innotuit, quod Deus Nicolaum in servum suum eligendo, omnes splendores, prærogativas, virtutes, merita, perfectiones, & gloriam aliorum Sanctorum in eo compendiarit, ut hac ratione fieret quoddam gratiæ prodigium, & verum sanctitatis miraculum. In ipso igitur invenire licebat Abels innocentiam, Abrahæ fidem, obedientiam Isaac, Jacobi sapientiam, Jobi constantiam, castitatem Josephi, Eliæ zelum, Moysis dignitatem. Uno verbo: *Elucebat in ejus vita singulare quoddam specimen omnium virtutum.* O Nicolaum virum maxime ad mirandum: *Mirum fecit Dominus sanctum suum.*

3. Judicia Dei inscrutabilia esse extra omne quidem dubium positum est; verum tamen singulari curiositate me excitante, causam investigare cogor, cur Deus ad hoc ut Nicolaus in hunc mundum nasceretur, tam ardentibus precibus interpellari voluerit, ut nimirum interponerentur Patris orationes, & vota matris, peregrinationes iidem & intercessionis sancti Iuliani Nicolai Parentis? Quod sine Deo illum tantopere desiderare voluit, & tamen efficere, ut post contractum inter Sancti Parentes matrimonium prolem hanc benedictam multis deinceps annis expectare debuerint? *Nescit tarda mo-* *limina spiritus Sancti gratia,* inquit S. Amb. Huc se vir, quod de Apelle refertur, nimirum eum duodecim quadam civitatem, cujus incolæ erat, perambularet, vidisse in platea quadam à Pictore quoddam elaboratas varias ac benè multas picturas, iidem appropinquans, Pictorem, quantum tempus in illis depingendis insumpisset interrogavit, cui Magister gloriante respondens, similitudinem picturarum inquit duas vel tres facile in uno die conficiam. Quod audiens Appelles commotus dicit, *varè opera Pictorem veritatem dicere cōfiteantur.* O igitur me miserabilem cui ad unam picturam delinendam integri anni spatium vix sufficit: Cui comes subiungit: *ideò penicillum vestrum opera singularia perfecta &*

Franc.
Lab ubi
supra.

In ejus
offic.

Hierem.
Drex t. 1,
f. 264. col.
1. in fine.

Petr. de
Valder. in
Concio S.
Nicol. f.
180. col. 1.

eximia perficit; Hæ verò picturæ quia brevi tempore sunt, parvi quoque æstimantur & parvum vel nihilum valent. Idem quoque in hominum nativitate accidit, qui enim in termino novem Mensium nascuntur, homines sunt vulgares & ut plurimum parvi æstimabiles: Nicolaus autem qui post prolixum tempus plurimumque annorum decursum huic mundo in lucem editus fuit, veluti elegans quædam Appellis pictura extitit, sive quadrum quoddam omnem in se naturæ & gratiæ perfectionem continens, atque ideo ut opus quoddam aded admirandum & stupendum fieret, bene longo indigebat tempore, ut tandem absoluto opere dici posset, quod *Mirum fecit Dominus sanctum suum Nicolaum*, cum enim certissimum sit quod, *Quæ cito oriuntur, cito intereunt*. Nicolaus autem in mentibus hominum, nec non in gloriæ æternitate immortalis victurus erat, justum erat ut tardè & in longitudine temporis ederet in lucem. Nimirum & Elephas tarde & post plurimi temporis decursum nascitur; Natus autem, bestia evadit inter omnia animalia maxima atque stupenda.

4. Vix etiam natus cum materni sinus filius vocari nondum posset, appellari merebatur abstinentiæ pater. Priusquam didicisset proferre hanc dictionem jejunium, tanquam discipulus, veluti Magister docebat qualiter, quod hebdomodatum ter jejunandum esset, incipiens nimirum prius Deo, quam sibi viveret ut proinde ipsi meritis applicari posset, quod de alio quodam dixit S. P. August. *Ante suscepit Divina munera, de sanctis. Quam humana corporis membra, ante caput vivere Deo quam sibi*: tribus etenim diebus in septimana jejunavit, nimirum diebus Mercurii, Veneris, & Sabbathi; veruntamen dic mihi sodes ô Nicolae, quis te inter dies docuit discernere, qui ut ita dicam membra corporis distincta inter se nondum habes? à quo didicisti quod post diem Mercurii dies Jovis sequatur à sacris Canonibus à jejunio exemptus: utique hoc ipsum subindicat re habere notitiam cursus Planetarum, cœlestisque sphaeræ exacta praxi præditum esse. Quis hoc non miretur, nondum natus peritus factus es Astrologus? nondum polles cognoscendi iudicio, qui tam exacta excellis rerum cognitione. Porro causa, cur præfati dies jejunio sint destinati, ex opinione Francisci Forthani hæc est, ut scilicet debita Passioni Christi illis diebus exhibeatur reverentia, siquidem die Mercurii captus, die Veneris Crucifixus, ac demum Sabbathi die sepultus fuit. *Dixisti sunt quibus sponsus ablatus*

est, quartæ enim die ceperunt Iudæi tollere de media, siquidem eo die factum est cum Iudæi de templo de tradendo Domino, sexto autem Crucifixi, & Sabbatho sepultus est. Verum enimvero die sodes ô chare infantule, à quo hæc doctrinam accepisti, num forte ex morali Theologia Difficulter id credere possum, quia ne quidem homines provectæ ætatis sciunt jejunandum esse die Mercurii ob Christum eo die traditum & caput, die Veneris Crucifixum & Sabbatho sepultum, nū igitur tu talis Mysterii capax, imò Magister dici poteris? haud dubie ipsum in lactente & fasciis constituto puerulo impossibile esse videtur: veruntamen Auditores, Nicolaus admirabilis quidam sanctus extitit, utpote qui impossibilia ad possibilitatem redegit nam, Mirum fuit Dominus sanctum suum Nicolaum. Et veluti doctissimus Carmelita Manuanus cecinit.

Credimus hunc nondum voces formare potestatem,

Quamprimum spirare datum est, habuisse divinum

Notitiam, servasse Deum, divinam, Iura.

5. Cum incremento ætatis magnos quoque sibi comparabat profectus virtutis: siquidem aded religioso imbutus animo erat, ut nullum sibi gratiorem invenire locum posset quam Ecclesias & templa: Dum actionibus sacris præcipue verò Missæ Sacrificio assisteret, talem præ se corporis modestiam & compassionem, nec non spiritus devotionem ferebat, ut ad reverentiam redigeret maturioris ætatis homines, & alios in perfectione magis provectos; Dum Sacerdos elevarer Sanctissimum Sacramentum, Christus se illi in propria specie parvuli infantis spectandum exhibebat, atque suavissimis verbis ei adblandiendo, dicebat: *Innocentes & recti adhaerunt mihi*. De Alexandro Magno referunt historici, quod à Philippo Patre suo excutitus, ut ad certamen quoddam cum aliis incundum descenderet, eidem responderit, promptus equidem sum ad certamen cum quovis incundum, dummodo cum pari certare liceat: Brevis enim Dei Filius soli Nicolao sub Innocentis pueruli similitudine se spectandum exhibuit, quia nullus aliorum ei in puritate aded similis extitit.

Apparebat ei non parvo candidus oris Panis ut apparet nobis, sed parvulus insans

D. P. Aug.
1.10. ser. 22.
de sanctis. &
3. de Nat.
10. Bapf.
266. col. 2.
E.

Aut specie puer eximia qui sancta move-
bat

Ora, manus, oculos, solitis mysteria qua-
dams

Ad puerum divina loqui, qua audire pro-
phani

Non poterant.

6. Verba prædicationis cuiusdam Augusti-
niani differentis de vanitatum mundanarum
contemptu, in cor Nicolai adedè profundè de-
scenderunt, ibidemque eum attulere functum,
de quo S. Matthæus ait: quod *Ceciderunt in*
terram bonam, imò optimam. Unde dum esset
annorum undecim, per prudentem resolutionem
mundum relinquere, & Eremitam Augu-
stinum induere firmiter decrevit. Ehem quan-
tus Religioni nostræ de cælo favor præstus
fuit, dum eandem gemma adedè pretiosa locu-
plere voluit! utique nobismet ipsis in hac
Religione existentibus applicare possumus id-
ipsum, quod Turbæ dixerunt: *Propheta ma-*
gnus surrexit nobis, quia Deus visitavit plebem
suam, id est, misericorditer faciens nobiscum dan-
do nobis tam magnam virum. Etenim quam ex-
actus in Dei servitio fuerit nulla hominis lingua
explicare sufficit, quantum in obediendo dili-
gens, in orationibus fervidus, in disciplinis reci-
piendis assiduus, abstinentiarum amicus fuerit,
explicare me non posse libens confiteor: specia-
liter verò in actibus charitatis erga proximum
nullum sibi parem habuit: atque idedè *Miris &*
Deo affluens est beneficiis. Die quadam cum aliis
Religiosis mensæ accubens, veluti alter Job,
qui dicebat *Antequam comedo suspiro*, prius-
quam apposis vinceretur ferculis, intra semet-
ipsum singuliculis in hæc ferè verba prorum-
pebat.

7. O quot Christi pauperes & mendici fa-
me pereunt! & tu inutile corpus meum huic
te cibis pascere temerariè præsumis! Cibi hi à
mea Religione inter illos solum distribuuntur,
qui in Dei servitio stituerunt actionem, tu autem
quam unquam operatus es actionem, quo
Domino tuo placere aliqua actione possit?
scito, quod in vinea Dei *Qui non laborat non*
manducat. Hisque dictis appositam sibi porti-
onem studiosè retinebat, mensaque finita cum
aliis panis fragmentis ad Monasteii fores attu-
lit, ubi eandem plures pauperes cum desiderio
expectabant. Factus autem ei obviis superior,
dum eum, quidnam in veste haberet recondi-

tum, sciscitaretur: ipse moniti Evangelici me-
mor quo dicitur: *Nesciat sinistra tua quid fa-*
ciat dextera tua, hanc pietatis actionem Superio-
rem celare voluit, ideoque sciens, quod Pater
tuus qui vidit te in abscondito, reddet tibi, re-
spondit: Pater nonnullos Rosarum manipulos
in veste defero. Irane rosas! subjunxit Superior,
& quidem hoc anni tempore, quo omnia nivibus
obreguntur, tu rosas absconditas in veste
tua deferres? Exhibe si quas habes. Aperto igitur
gremio subito deprehensum est, cibum una
cum panis fragmentis in fragrantissimas rosas
conversum esse. Unde ad ejus pedes superior
provolutus exclamavit: ô te Nicolae virum
admirandum, ô magnum Dei servum! abi-
liberè, & omnes Monasterii facultates pro tuo
beneplacito dispensa, sit tuis manibus omnis
mea concedita autoritas: *Hilarem datorem*
Nicolaum sic Deus dilexit, ut illum oburgari non
permiserit, quod Conventui necessarias facultates
nimis pauperibus largiendo consumeret: cum si-
quidem mappulam panibus ad egenos plenam de-
ferret, Priori occurrenti & ploranti purpureis
fragrantibusq; rosis media hyeme eandem refer-
tam ostendit, data sibi ob id impotestatem libertate
cuncta ad libitum distribuendi. Vel ut celebris
ille doctusque Catmelitanus Poëta Mantuanus
scribit:

Occurrens igitur gremia quid ferres onusto
Postulat, ille rosas (inspiravit in ejus ora
Hæc responsa Deus) dixit inferre recentes
Et gremium solvens rojeos (mirabile) flo-
res.

Porrò Nicolai panis mutatus, quia sicut rosa
florum Regina est: Rosa inter flores obtinet prin-
cipatum, ita Charitas est Regina virtutum. Ad
hæc præerat in Nicolao candidum Virginitatis
lilium, atque idedè, ut inter rosam & lilium gra-
tiosum contraheretur hymenæum, panis in ro-
sas convertitur: dici etiam potest id factum esse,
ut verificaretur dictum illud Poëtæ:

Lilia mixta rosis
Vel etiam cum Prudentio:
mixta rosis candentia lilia miscent.

His igitur egenis, qui in miseriarum tenebris
hærebant, aurora apparuit charitatis, quæ
rosas spargebat, ut proinde Deus per hoc mi-
raculum mundo demonstrare voluisse videa-
tur, Nicolaum verè suum dilectum fuisse de
quo

Matt. c. 6.

Aloys.
Torel.
Centur. 2.
c. 44. f.
170.

In vita e-
juse. 18.

Ioan. Bapt.
Mant. in
sacris dieb.

Petrus
Bere. in
Reduc. f.
558. col. 1.
27.

Virg. l. 2.
Æne.
Prud. in
Pycom.

Cant. c. 3.
10.
Pier. Valer.

quo ait: *Dilectus meus candidus*, nimirum per
hiliu virginitalis, & *rubicundus*, ob purpureas
charitatis rosas. Eum verò rosa, ut Pierius testa-
tur, speciale eloquentiæ symbolum est, unde de
facundo Oratore dici solet: *Audivimus eum ro-
sas loquentem*. Ac proinde rosæ frontibus suis
veluti totidem facundissimis linguis Nicolai ce-
lebrarunt extimiam sanctitatem. Rosæ quoque
omnes alios flores venustate & pulchritudine sua
præcellunt: Unde deus dicitur: *Ros a terra or-
namentum est, plantarum splendor, oculus prati
rubor, flos omnium pulcherrimus*: atque idcirco rosæ
in gremio S. Nicolai subnatæ de eo præconiza-
bant eum futurum esse eximium viridarii Ecce-
lesiastici ornamentum, omnesque alios sanctos
haud secus ac rosas flores mortui venustate su-
peraturum esse. Rosæ elogii loco hæc epigraphe
subjicitur *præsidio & decori*: sic quoque charitas
S. Nicolai per panem pauperibus præsidio erat,
per rosas verò sibi metipsum decori & ornameto.
Dici denique potest, quod dum genæ ejus in
superioris sciscitantis præsentia modesto tinge-
bantur rubore, rosæ hæc e vultu ipsius in ejus ce-
ciderint gremium. O rosas pulcherrimas, ro-
sas odoriferas, non jam in flore hortis subnatas,
vel in Hisperidum viridariis, sed in animato
quodam Paradiso miraculose progerminantes
& efflorescentes.

Guilel.
Durand.
in Rat.
d. vin.
offic. in
dom. 4.
Quadr.

Nicol. de
Lara.

8. Ab hisce igitur rosis è pane procedenti-
bus facile colligere licet, quod *Deus miris affe-
cit beneficiis servum suum Nicolaum*, nobisque
indicare voluerit, eum talem esse sanctum, qui
id quod plane impossibile est, possibile reddere
possit. Certum est apud omnes, solemnes Ec-
clesiæ caeremonias mysteriis refertissimas esse:
Constat autem, quod Summus Pontifex Do-
minica 4. Quadragesimæ rosam quandam aue-
ream benedicat, eamque postea alicui magno
Principi, qui erga sedem Apostolicam optime
meritus sit, dono transmittat, Prout Alexander 7.
Veneris fecit, dum solemnem in S. Marco Mis-
sam celebraret. Cupidus porro semper fuit hujus-
ce caeremoniæ cognoscendi significatum. Ne-
que enim immerito videri non a nemini posset
convenientius Pontificem facturum esse, si in
præfata Dominica ad imitationem Christi pa-
nem, non verò rosam benediceret & multiplica-
ret. Lyranus rosam hoc sine à Papa benedici re-
spondet: *Ut soltus Domini ostenderet plenitudinem
potestatis, qui de lapidibus panes, & de panibus ro-
sas nobis donare potest*, unde constat panem in
rosas permutare, rem esse adeo impossibilem, ut

solus Deus eam possibilem reddere possit. *sol-
lus Dei ostenderet plenitudinem potestatis*, ac
proinde id ipsum præstitit Nicolaus quando hy-
berno tempore panis fragmenta Eleemosynæ
loco pauperibus deferens, in rosas transforma-
vit. Verum inquires, nunquid hujusce rei im-
possibilitas soli reservata est Deo? quomodo igitur
Nicolaus eandem ad possibilitatem redi-
gere potuit? nolite mirari id ipsum, quia Nico-
laus declaratus est absolutus quidam Deus ple-
potentiatus, ut quod naturâ suâ impossibile esse
noluit, possibile efficiat: *Miris afficit beneficiis
sanctum suum Nicolaum*. Porro Pelagius Pa-
pa dicere solebat, quod beneficia divina gradi-
bus semper ascendunt, & quibus bona conferuntur. *Expe-
ditur, meliora pollicentur, semper enim incrementum
ad culmen ascendunt, ubi supremus favor præ-
stat exordium*. Rectè equidem; nam Deus se-
vos suos favoribus cumulando non satiat, nec
ne ipsi ei serviendo satiant possunt, cuius ma-
nifestum in S. Nicolao habemus exemplum;
hic namque abstinentiis, macerationibus, & di-
ciplinis Deo inserviendo nunquam satietatur,
30. annos continuos jejunavit. *Pane tantum &
aqua contentus*, & hinc austeritati cuncta insuper,
& disciplinas adjunxit, adeo ut innocens ejus
corpuseculum erigere se vix potuisset. Verum è
misera caro, quæ nam unquam commisit erro-
rem, utâ tuo Nicolao tam severè & rigide
punire merearis, num forte in hoc erratum fuit,
quod in sanguinis effusione adeo fueris prodi-
gus? alterius profecto culpæ rearguere non pos-
sum, quam quod rationi omnium fuit obedi-
ens. Cæterum rigores vitæ suæ adeo excellivi
fuerunt, ut ipsas quoque petras durissimas ad sui
compassionem commoverit; dum enim die quendam
Sanctissimo Crucifixo genui flecteret, comper-
tum est lapidis, cui iniecebatur, duritiem geni-
bus & cubitis Nicolai cecidisse, quasi hinc eum
verbis lapis hic alloqui voluisset: recreare è in-
nocens corpuseculum Crucifixi Redemptoris
tui aspectu: restarentur languores tui dñi
quas sancta Jesu membra sustinuerunt asperi-
tatibus. Considera Dei Filium passionē suā tuas
asperitates longè superantem. Neque enim tu
Cruci affixus es, nec spinis perforatum habes
tuum verticem, nec pedes, nec manus clavis trans-
fixas. Noli igitur quæ rulari, quod pane duntaxat
& aqua pascaris, quia famelico Salvatore tuo
in deserto cibi loco præsentati sunt lapides, ejus-
que ardentissimæ siti acetum subministratum
fuit fellis amaritudine commixtum. Quibus

considerationibus afflicta membra ejus miræ
refocillabatur.

9. Mira profectò res à propriis etiam neces-
sitatibus oculos avertens Nicolaus, promptè
succurrebat, quorum necessitates nec aures, nec
oculo perleverat. Audite factum quoddam ad-
mirandum, unde vobis concludere licebit
quod *Miris affectu Dominus Nicolaum beneficiis.*
Nonnemo amicorum suorum, quocum fami-
liarius agere consueverat, in una eademque men-
sa accumbens, ex devotione qua erga sanctum
ferebatur, aquam Nicolai præparatam bibere
appecebat, mox autem ut craterem ori admo-
vit dum bibere inciperet, servus Dei *Aquam in
vinum mutavit.* Porro ut in qualitatibus miraculi
huius cognitionem pervenire possitis, sequen-
tem ex S. Joanne desumptum Scripturæ lo-
cum velim attendere: dum Dei Filius nuptiis
in Cana interesset, accidit, ut vinum deficeret.
quod advertens providissima Virgo Maria, ad
dilectum Filium suum conversa, eum, ut huic
defectui prospicere dignaretur, rogabat: *Defici-
ente vino, dicit mater Iesu ad eum, Fili vinum
non habent.* Christus autem respondit: *quid mi-
hi & tibi mulier?* Etiam quod Christus dicat,
Quid tibi, non adeò magnopere miror: Quod
autem insuper se excuset dicendo, *quid mihi,* non
vehementer admirari non possum, siquidem ne-
cessitas quæ premit urgens est & evidens, aquam
autem in vinum transmutare facultas humana
non valet, atque idè nisi Christus miraculum
istud efficiat, quis præstare valebit? pro hujus
difficultatis intelligentia advertenda est Mariæ
supplicatio & Christi responsio, ipsa dicit *Fili h.*
eum tanquam Filium suum *precis?* & tanquam
hominem rogabat: Christus respondit: *Quid mi-
hi h. e. ut sum filius tuus, ut homo, sic quod petis,*
mihi non est possibile, ut scilicet tanquam filius
tuus, & ut homo miraculum hoc partare possim,
mutando aquam in vinum. Ita exponit S. Au-
gustinus hæc verba: *Nihil commune est mihi &
tibi, cuius virtute conveniat mihi miracula fa-
cere, quia istud convenit mihi ratione divina na-
tura quam non sumpsi ex te.* Et alibi idemmet
Pater subiungit: quod facturus erat miraculum
secundum Divinitatem, non secundum humani-
tatem. Adeò expresse Christus declaravit, sibi
ut Filius est Mariæ, ut homo est præciò impos-
sibile esse convertere aquam in vinum, ejusmodi
enim extremis necessitatibus providere soli Deo
tanquã Deo convenit: unde Angelicus Doctor
ait: *Omnia sunt subiecta Divinae providentia Verū
Paoletti Sanctorale.*

enim verò Deus meus quid hic video, mira-
culum istud quod Christo at homini impossi-
bile erat, factum est possibile Nicolao. Hujus
namque convivæ Craterem ex devotione aqua
Nicolao præparata adimplet, eam verò gustans
in vinum perfectissimum conversam esse depre-
hendit. Et tamen Nicolaus est homo, imò
homo est Christo longè inferior, & nihilomi-
nus impossibilitatem superat. Qua ratione id
fieri potest? Nolite mirari, quia sanctus hic Dei
servus factus est absolutus Dei Plenipotenti-
arius, cujus potentia & virtus omnia illa opera,
sibi, tanquam objectum vendicat, quæ naturæ
sua impossibilia esse noscuntur. *Miris affectu eum
Deus beneficiis.*

10. Mira quidem res est aquæ in vinum
transmutatio, per hanc enim transmutatur una
substantia in aliam: Nicolaus autem pleni-
potentiam suam in rebus longè impossibilioribus
demonstravit, quando substantiam & elemen-
tum aquæ in nihil velut ex mineralibus extra-
xit. In Tolentino enim ob totius territorii sic-
citatem omnes fontes exaruerant, aqua destitu-
ti erant omnes putei, adeò ut ob aquæ penuri-
am non solum homines & animalia languerent,
verum etiam architec- in prosequenda Tolen-
tinensis Ecclesiæ fabrica progredi ulterius non
posset: Nicolaus igitur divini honoris zelo
accensus & Religiosorum precibus permotus
subitò genuflexus orationi se totum dedit, at-
que arundinem quandam in terram plantavit,
unde haud secus ac ex canali quodam aquarum
rivuli ex improvviso scaturire cernebantur. Eni-
verò ut miraculi huius excellentia tantò eviden-
tius eluceat, institvamus quandam inter aquam
Nicolai, & aquas à Moysè & petra elicatas com-
parationem. Conqueriebatur omnis populus
Moysi subiectus, quod in deserto quodam eos
fieri emori fieret, nec de potu procurando sol-
licitus esset, ideoque dicebat: *Da nobis aquam
ut bibamus.* Moyses igitur adversus omnes in-
dignatione successus mira verborum acerbitate
eos reprehendit dicens: *Quid iurgamini contra
me & tentatis Deum?* quasi diceret, cur insa-
tiabilem & inquietam hanc plebèculam conti-
nuato murmuris vestri suscitatis ad seditionem
provocatis? unde, Davide teste, scimus quod
Irrita verunt eum ad aquas contradictionis, & *Isai. 46.*
*vexatus est Moyses, quia exacerbarunt spiri-
tum ejus.* Verumtamen mihi hanc rem pe-
nitius consideranti populum hunc non imme-
ritò marmurasse videtur, neque enim creden-
dum

Ccc dum

1040 c. 2.

D. Cyril.
Alex. lib.

A. Aug.
apud D.
Dion.
Cart. in
c. 1. lo. a. 7.
f. 54.
idem apud
D. Tho. in
Cant. lib.

D. Tho. 1. p.
q. 1. 1. 2.

Exodi 17.

Isai. 46.

Matt. 6.
v. 11.

dum est, quod siti morientes, ac summa in necessitate potum à Moysse postulant. Moysen, vel Deum irritare, aut vexare potuerunt; quod si enim nos panem nostrum quotidie postulamus dicentes: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*: cur populus aquam a Moysse postulare non potuisset: Abulensis dicit: populum aquam postcundo male fecisse, bene autem egisse Moysen, dum rigorosis verbis se exacerbatum ostendit, asseritque insuper Moysen minime obligatum fuisse, ut populo de aqua prospiceret: *Non tenebatur ipse ad hoc*. Sed cur ita? si Moyses Dux populi erat, utique illi providere debebat de omni eo, cuius habebat necessitatem, cum verissimum sit commune illud adagium.

Abulen.
in c. 17.
Exod. q. 2.
fol. 245.
col. 1. D.

Non praest, qui non prodest. Ad hæc militi nihil intolerabilius est siti, utpote quæ malorum pessimum se contrahit. Unde in bello Germanico nimia, quam milites patiebantur, sitis causa fuit, cur universus exercitus Mario rebellaret. Atque ideo potius contra doctrinam Abulensis dicendum videtur, quod *Moyses tenebatur ad hoc*, & tamen ipse constanter dicit: quod *Non tenebatur*: & merito quidem, quia in deserto quodam inter rupes & saxa constitutus erat, & quibus aquam elicere utpote impossibile humanam superabat virtutem, unde merito Moyses dicere poterat, non teneor ad impossibile. En ipsissima Abulensis verba: *Hoc dato quod tota populi cura Moysi incumberet, non tamen tenebatur ipse ad hoc, quia nullus teneor ultra possibilitatem, erat autem simpliciter impossibile quod ipse daret eis aquam de petra*. Verum enim verò id quod Moysi impossibile erat, factum est Nicolao Tolentino, in summa aquæ penuria consistente possibilissimum. Nam in aridam terram, & inter lapides, & rudera Nicolaus arundinem quandam plantat, & ecce (ô miraculum stupendum) unda pura & crystallina in tanta copia scaturire vult, ut inde formatus sit puteus quidam, qui in hodiernum usque diem videtur, & conservatur, velut restis veritatis, quod Nicolaus impossibile possibile fecerit: *Qua nulla arte inveniri poterat, unda salubris puer Nicolai lacrymis & orationibus affluxit*. Tantis autem gratis servus Dei calitus cumulatus fuit, ut ex hoc mundo in aeternum sciret, quod *Miris affecit Dominus beneficium sanctum suum Nicolai*.

I. vita e.
c. 17.

11. Etenim per jejunia & continuas abstinentias adeo animam saginavit, ut nec pinguis, nec quidquam gustui delectabile suscipere unquam,

pane solo & aqua contentus. Rigidæ autem hæ corporis macerationes gravem quandam imitationem Nicolao accellerant, in qua à Medico ipsum visitante, ut ad refocillandum corpus hæc carnes manducaret, ordinatum fuit, id quod ipse facere omnino detestavit, utpote in Medicum caelestem confusus, qui solo sermone resuravit universa. Superior autem dicit ei per dies præparari, optimeque præparatas & conditas ponere, simul ei in meritum salutaris obedientia præcipiendo, ut easdem comederet. Quid hic facies O Nicolae? si ad carnem manum extenderis, vim faciet abstinentia, si verò hanc non manducaveris, magnum inferes obedientie præjudicium; abstinentia & obedientia dilectissimæ & devotissimæ amicæ tuæ sunt, si non significatus fueris, alteram infallibiliter offenderis, si unius te sequacem offenderis, alteram te fugere declarabis. Verum tamen præhabito cum prudentia consilio, sciens, quod *Melius est obedire quam sacrificare*, modicum quid de perdice, quantum scilicet ad implendam obedientiam sufficeret, accepit & benedictione perdicibus impræta (O favor singularis & protus eximius) utraque perdicæ reviviscunt, plumis re vestiuntur, novique additis alis explicatis libere avolarunt; quo vilo prodigio, non solum circumstantes ob stuporem excessum veluti in lapides conversi sunt, verum ipsemet stupor veluti lapis quidam obstupescit immobilis hæ sit. Videmus igitur, quæ sit ut sanctitati Nicolai applaudatur, ipsa quoque aves mortuæ resurgant: tum quia miracula per manum Plenipotentiarum Dei parata, sunt veluti voluntaria prodigia; quæ vulgaris eloquentiæ cursus assequi non potest: Mento igitur perdicæ hæc in dæ phænices fortunatissimæ, quæ ab igne charitatis Nicolai revixerunt in hominum mentibus fama (sepe immortalis) victura remanebunt.

12. Quid igitur hic vobis, & Auditores videtur? nunquid in hoc opere ingens quoddam elacet impossibilitas per S. Nostrum ad possibilitatis terminos redacta? Etenim sicut Sol omnes stelle fulgores excedit, ita resurrectio quodvis miraculum, & tamen licet resurrectio opus impossibile importet, Nicolaus tamen opus quoddam resurrectione longe majus exhibens, specimen edidit, se etiam in his, quæ impossibilibus impossibilia sunt, parandis prævalere. Notum etenim est resurrectionem consistere in reversione animæ & corporis, eamque tunc solum locum habere, quando hæ partes etiam postquam divisa sunt, salva

conservantur. Perdicum animæ autem jam mortuæ erant, & tanquam formæ inseparabiles *amiserant esse*. Unde quando Nicolaus eas resuscitavit, non solum duarum divisarum partium unionem produxit, verum etiam animarum illarum ab eo de novo productæ, atque à non esse ad esse revocata fuerunt. Unde si resurrectio mortuorum humanæ virtutis impossibilis est, Nicolaus perdicæ mortuas resuscitans, non solum impossibilitatem superavit, verum insuper miraculum quoddam patravit impossibilitatem longè superans. Atque idcirco tametsi aullæ præstolæ essent aliæ actiones, hæc sola ad Nicolaum veluti Plenipotentiarium & amicum Dei, à quo *Miris affectus est beneficiis*, canonizandum sufficeret. Enim verò hoc loco ipsa comprobaturum esse video, quod ex Sancto Pelagio superius diximus, nimirum: *Et quibus bona confervuntur, meliora pollicentur*, siquidem ipsamet quoque Virgo Beatissima ad hunc Domini servum favoribus demulcendum concurrere voluit, quando infirmitatis suæ tempore in splendidissima nube maximo Angelorum comitatu cincta ad eum visitandum de cælo descendit, & verum ei ariditum, id est panem attulit, cui hodie panis ille respondet, qui etiamnum in ejus honorem benedicitur, & dispensatur. Hanc igitur cælorum Reginam mox ut Nicolaus vidit, hisce ferè verbis est allocutus: quoniam sunt hi favores O promacoda Nobilis, o amantissima Medica? Utinam nunquam à me hæc infirmitas recedat. Quando ejus occasione tam magnifica visitatione me honoratum video, gratias igitur Virg. egit, quæ magna post se in infirmi pectore consolatione relicta protinus discessit, Nicolaus autem acceptum panem aquæ intinxit, eoq; devotissime sumpto sanitatem subito recuperavit. Et quis sufficit enarrare gratias quas universus Christianismus ab hoc pane recipit? è quibus tamem unum vel alterum quin recenseam omittere non possum. Accidit circa annum Domini 1477, in urbe Venetiarum, quod palatium S. Marci igne circumquaq; contingeretur, quod utique totaliter igne flammaq; conflasset, nisi Religiosus quidam Augustinian. benedictum quendam S. Nicolai paniculum in incendium istud conjecisset, unde ignis alias inextinguibilis protinus extinctus fuit. E felicitibus quoq; pulchre Parthenopis littonibus integer quidam solverat navium exercitus, qui mox ut in aleum mare venit, à sæva tempestatum furia miserè agitur & conquassatus una cum navigantibus

submersus propè fuisset, nisi quidam è religiosis nostris maris turbulentias per mari injectum S. Nicolai panem sedasset. Quot sunt per hoc ariditum à contagio præservati? Quot infirmi à Medicis derelicti per hujus panis virtutem è mortis faucibus brevi tempore fuere subtrahit quot mulieres steriles evasere fecunda? quot ex partus doloribus moribunda hoc pane sumpta feliciter pepererunt? Etenim sicut manna ad satiandum cujuslibet gustum & appetitum omnes in se complectebatur sapores, ita panis hic cælestes homines à quovis periculo & infirmitate liberandi virtutem in se continet: ut de eo dici possit: *Omnia omnibus factus est panis D. Nicolai*. Porro si in S. Dei Ecclesia sanctus aliquis eligendus fuisset, qui inter omnes alios veluti Rex quidam eminere, ad eum ferè modum quo olim ingruente calamitoso Hierosolymis tempore accidit, omnino crederem electione hanc in persona Nicolai nostri terminandam infallibiliter esse, neque enim per actum humilitatis ab hac dignitate acceptanda excusare se potuisset dicendo: *Non sum Medicus & in domo mea non est panis, Isa. 5.* siquidem nullus est infirmus qui ad ipsum recurrens non recuperet sanitatem, imò & panis ejus quibuslibet infirmitatibus curandis opportunum adfert remedium. Quapropter O Nicolae, quia Medicus es, & panem habes. *Esto Rex noster, Protector noster esto & Advocatus.*

13. Verum enim verò ad eam revertamur virtutem quam Deus illi, veluti plenipotentiarium suo indidit, faciendo possibile quod est impossibile. Elias in curru igneo in cælum abiturus Eliseu dilectum discipulum suum hortatus est, ut aliquam ab eo gratiam posceret, utpote infallibiliter obtinendam: *Postula quod vis ut faciam tibi antequam tollar à te* cui ille subjunxit: *Obsecro ut fiat in me duplex spiritus tuus.* Equidem inter Expositores non satis convenit, qualisnam fuerit virtus aut spiritus ab Eliseo hisce verbis postularus: Lyracus & Abuleos credunt, ipsum poposcisse virtutem prophetandi, & miracula faciendi facultatem, id est, prophetandi & faciendi miracula. At verò si ita esset, utique Elias ei non respondisset: *Rem difficilem postulasti*, siquidem non implicat quod aliquis servorum Dei prophetaret, & faciat miracula, ac proinde S. Gregorius & Rabbi Salomon dicunt, Eliseum postulasse quidem potestatem, & virtutem faciendi miracula, id tamen in hoc sensu intelligendo, ut ea faciat duplicata, adeo ut si Elias duo fecerit, ipse quatuor patret, si Elias quatuor, ipse octo: *Fiat in me duplex*

Anno Do.
mini 1477.
apud Do.
natum
Calz. f. 75.

Lyrac.
Abul. ibid.
q. 16. col.
2. G.
Ibid. n. 10.

plex est spiritus tuus. Hac autem expositione supposita, denuo mihi videtur Magistrum minime respondere debuisse *Rem difficilem postulasti*, si quidem inveniuntur Sancti bene multi, qui majora sunt operati miracula, quam Elias patrat, quod si enim Elias tantisper mare divisit, donec illud eum discipulo suo pertransisset, Moyses illud per tot horas divisit quot requiebantur, ut omnes exercitus sui milites illud transirent. Unde quo ad *durationem* miraculum hoc plusquam duplicatum, imò centuplicatum exitit. Si Elias quadraginta diebus jejunavit, Maria Magdalena & Maria Aegyptiaca desertum quoddam 30. annos incoluerunt, nec tamen ullo imaginabili cibo fuerunt perfructae. Si Elias cohibuit caelum ne plueret, & Josue Solem firmavit ne iter suum prosequi posset, id quod majus est, quam caelo interdiceret pluviam. In strage Ronisvallis ubi mortui sunt vigesies mille Catholici & quinquagesies mille Pagani, Carolus Magnus, ut interfectos suos digna & Christiana sepultura honoraret, adedque eos à Saracenis, quibuscum permixti jacebant, divideret, cum ad hoc opus dies unus non sufficeret, Soli, ut cursum suum usque ad completam diem hanc functionem susteret, præcepit, effecitque, ut hic planeta. cursum suum ad trium horarum spatium moraretur promptissime. Dum corpora sanctorum militum à Saracenis occisorum requireret apud Ronisvalem, & Sol ad occasum pergeret ad ejus orationem, & mandatum Sol in calo stetit, & spatio quasi horarum trium in nullo se movet, donec sanctus Rex omnes suos interfectos recollectit. Quod si igitur alii Sancti miracula patrant centies & pluries Elianis miraculis majora, cur Elias Eliseo spiritum miracula patrandi sibi duplicari petenti respondit: *Rem difficilem postulasti*; Ac si diceret: *Vellem ut peteres, sed ut possibilia peteres*, capere etenim non possum, in quonam hæc consistat impossibilitas. Ac proinde hæc mea est opinio difficultatem hujus petitionis non cadere super faciem miracula in genere, sed super unum speciatim scilicet super resurrectionem mortuorum, hæc etenim verè dici potest miraculum miraculorum; unde Eliseus supplicans spiritum duplicatum, duplicatam quandam virtutem imperare contendebat suscitandi his totidem mortuos, quos ab Elia suscitari fuerant, ut si Elias unum suscitasset, Eliseus suscitaret duos; aut si Elias duos, Eliseus quatuor suscitaret. De hoc igitur Elias loquitur cum dicit: *Rem difficilem postulasti, vellemus*

possibilia postulare. Hoc igitur supposita huic in modum discutamus: Suscitare duos mortuos uti desiderabat Eliseus difficile est: *Rem difficilem postulasti*. Resuscitare tres, uti Christus fecit, difficillimum est. Resuscitare quatuor impossibile: sex verò aut decem ad vitam terrore impossibilissimum. Verum etiam quot mortuos sanctus Nicolaus suscitavit? Omnino viginti quinque. O ingentem Divinæ bonitatis excessum! Si enim quatuor resuscitare impossibilitatem attingit, ipse autem tanquam Dei Plenipotentiarius ad ea patranda prævaluit, quæ impossibilissima sunt, facile est collibet iudicio pollenti efformare argumentum à fortiori. O ingitur te admirabilem O Nicola! Actiones enim tuæ non solum capacitatem humanam, verum etiam impossibilitatis terminos transcendunt. Nec mirum siquidem Deus hoc præcipue huic inter alios sanctos elegerat: *Mori affuit Dominus beneficiis sanctum suum Nicolaum*.

14. Monebatur Rex Achaz, ut signum aliquod sive in cæli altitudine, sive in profundo inferni pro arbitrio suo peteret: *Pete tibi signum à Domino Deo tuo, sive in profundum inferni, sive in excelsum supra*. Verum ipse, sive quale id ipsum non mereri cognoscebat, sive quia tale quid petendo se temere acturum formidabat, vel minimum quid peteret recusat: *Et dicit Achaz: Non petam, & non tentabo Dominum*. Certum equidem mihi est, Achaz Regem nihil tale postulasse, quia pro arbitrio beneficii sibi vel aliis poscere soli Nicolao nostro referebatur. Ipse enim miracula cælitus obtinuit, & spectatim stellam quandam, quæ ipsum non minus, quam alia quædam stella tres Magos Orientales in Bethleem usque deduxit, ex territorio Sancti Angeli Tolentinum usque inseparabiliter est consecuta, sexque mensibus continuis mortem suam immediate antecedentibus, quavis nocte Angeli ei apparebant, cum nunc cantuum melodiam, nunc instrumentorum Musicorum harmonia deraulcentes, ejusque animam, quæ vera Dei sponsa erat, ad coelestem gloriam invitaret: *Cum ejus vita finis appropinquaret, per sex menses ante in hora matutina Angelos magna repletus delectatione corcinentes audivit*. Hæc igitur aliaque plura signa rursus de cælo habuit: At vero quid de illis dicemus: quæ ex abyso inspetravimus? *Pete tibi signum in profundum inferni*. Unde animæ purgatorii ejus auxilio habendo ad arduas ejus orationes recurrerant, eique apparuerunt: hinc fecerunt eum rogantes.

Petrus de
Natal.
Episc. E-
quilin.

In 27
die S.
col. 4.
sec. 1.
No. 7.

D. 7.
9. 12.
1. 14.

Sancti

*Sancte Pater succurre tua compescere dolores,
Quos patimur tantos & nostra incendia tolle:
Namque potes si sancta die libamina septem
Dederis, nobis fer operi & miserere tuorum.*

Verum dicit fortasse aliquis non esse specialem Nicolai favorem, per animarum liberationem signa ex purgatorio impetrare, siqui lem satis credibile est, quem vis sacerdotem per sua sacrificia animas liberare nonnullas. Hinc igitur respondet primo, tamen si id verum sit, à nullo tamen sacerdote animas in tanta multitudine liberatas esse, sicut à Nicolao. Secundò id quod maximam admirationem, imò stuporem cuius adferre debet, est, quod ex ipsomet inferno factis sui animam liberavit, cujus mox ut mortem inaudit plangendo dixit: *Huius miser quia damnatus est.* Veruntamen divina Majestati supplicans, gloriam ei protinus impetravit, aded ut frater ejus in visione ei apparet eum de sua liberatione certificaverit dicens: *Frater mi, verè tuus precibus à patris liberatus ad caelestem evolo patriam.* Dices fortasse, impossibile esse animas ab inferno liberari: *Quia in inferno nulla est redemptio.* Respondet verum id esse; veruntamen Deum in divina justitiae legibus in gratiam Nicolai dispensasse, quia sanctus hic Dei plenipotentiarius est, qui ipsa quoque impossibilia efficit: *Pete tibi signum à Domino Deo tuo.* S. Thomas Doctor Angelicus in 3 parte summae quaerit, an Christus Redemptor noster aliquam eorum liberavit animarum, quæ in culpæ originalis reatu mortuæ fuerant, & negativè respondet: Ratio autem est, quia *Descensus Christi ad inferos in illis solis effectum liberatum habuit, qui per suam & charitatem passioni Christi conjungebantur, in cuius virtute descensus Christi ad inferos liberatus erat.* Pueri autem, qui cum originali discesserant, nullo modo fuerant conjuncti passioni Christi per fidem & dilectionem. Dicere autem quod nullo modo erant conjuncti passioni Christi, idem est quod affirmare, quod nullo modo poterant liberari; id autem quod nullo modo fieri potest, impossibile est ut fiat. Veruntamen hanc impossibilitatem S. Nicolaus superavit, quasi verò Salvator noster nullam ex limbo animam liberaverit, quia hic casus, utpote secundum se impossibilis Nicolao Dei plenipotentiario reservatus erat, qui animam infantis ejusdem, qui culpæ originalis reatu obnoxius ex hoc mundo discesserat, & limbo liberavit, prout fert multorum scriptorum relatio; id quod idem est ac dicere, quod

S. hic id quod impossibile erat suis orationibus possibile effecit. Et miris affecit eum Dominus beneficiis.

1. Achaz Rex nulla à Deo signa petit, quia hæc Nicolao reservabatur, ut eadem impetraret; ac proinde o magne ferve Dei *pete tibi signum à Domino Deo tuo.* Si enim volueris, ut fragmenta lampadis tuæ vitæ, à Damone corruptum quod adamantinum erat, confringere non valente, totaliter collisa & in multas partes disruptæ in unum perfectè redigantur, & lampas pristino suo statui restituatur, redeatque lychno flamma ut locum illustret, *pete à Deo & obtinebis: Pete tibi signum à Domino Deo tuo.* Si à Tentatore infernali infestatus crudelissimisque insultibus in vas, orationibus, & jejuniis armatus inimicum hunc adeo truculentum in fugam agere, & gloriosam ab eo victoriam reportare volueris, postula à Deo & impetrabis: *Pete tibi signum à Domino Deo tuo.* Si per signum Crucis sanitatem infirmis restituere, vulnera, & tumores curare, febres & mortem fugare, vitamque revocare volueris, *pete à Deo & exaudietis, Pete tibi signum à Domino Deo tuo.* Si exterræ motuum concussionebus paties quidam Ecclesiæ Tolentinatis ruinam minatus fuerit, tu vero, non obstante, quod de facto versus centrum se inclinaverit, eum immobilem reddere volens ei præceperis dicendo: *Ex parte Dei tibi impero, ut immobiliter persistas.* Pete & obtinebis quidquid desideras: *Pete tibi signum à Domino Deo tuo.* Si volueris quod adversus eos, qui in publici justitiæ patibulis in aera suspensi sunt, mors functiones suas non exequatur, postula à Deo fietque tibi sicut vis: *Pete tibi signum à Domino Deo tuo.* Quod si Ecclesia in medio maris millenarum turbulentiarum à procellosis hæresum & schismatum undis conquassata volueris, ut tot commotionum procellæ compescantur, & quies pacisque universalis serenitas Ecclesiæ restitatur, postula à Deo & pro voto omnia impetrabis: *Pete tibi signum à Domino Deo tuo.* Si præmonitum esse volueris universum Christianissimum, ac ex improvviso à Catholice fidei inimicis demetatur & extirpetur, signo autem sanguinem proprium è brachiis elicere volueris, *pete à Deo & obtinebis: Pete tibi signum à Domino Deo tuo.* Quod si nonnulli è sublimi fabricarum culmine in terram prolapsi fuerint, tu autem illos illæsos, & intactos præservare volueris: *Pete à Deo subitò impetrabis: Pete tibi signum à Domino Deo tuo.* Quod si in-

Apud ca-
lesi. Brun-
num E-
pisc. Bojani
in quod li-
bros f. 628
§. 6.

Ex lib. Do-
nati Calv.
Augusti-
niani.
congregat.
Lombar.

fanulus è situla putei cuiusdam bibere volens in eundem infelicitèr collapsus, & per duas horas integras citra ullum submersiõis subsecutæ periculum constitutus à transeuntibus pueri cadaver extrahere volentibus reperitur intactus & vivus, nil mirum quia Nicolaus hoc à Deo petiit, & pro voto impetravit. *Pete tibi signum à Domino Deo tuo.* Quod si ludenti cuidam infantulo ex clavo, in ejus gulam in transversum adacto, fauces cum manifesto mortis periculo intumescunt, tu verò ejus salutem à Deo poposcetis, utique obtinebis: *Pete tibi signum à Domino Deo tuo.* Si in Bergameusi territorio in Brebana & Sciana valle flumina intumescunt, campos & agros inundantia, cunctas devastantia domos, arbores extirpantia & subvertentia, pontes coercere, eoque sine à Deo remedium volueris poscere, liberrimè quidem illud expete; teque protinus exauditu experieris: *Pete tibi signum à Domino Deo tuo.* Si mari ut procellarum suarum furor mitigare præceperis, aeri ne grandine possessiones & prata devaster; fulmini ne viatoribus Maceratam inter & Recanatem obstantibus nocumentum aliquod inferat, igni denique ne lectum, in quo puerulus dulciter dormiens jacebat, lambere incipiat, mandare volueris, generose mandare ne dubita, postulatam enim à Deo gratiam subito obtinebis: *Pete tibi signum à Domino Deo tuo.* Si Christianismus in principioribus totius mundi civitatibus Romæ videlicet, Neapoli, Genuæ, Venetiis, Bononiæ, Ferrariæ, Mediolani, Lugduni in Galliis & plurimis locis à pestis contagio oppressus subsidium à te postulaverit, in vanum se id non fecisse confestim experientur, quam enim à Deo postulas gratiam, infallibiliter impetrabis. *Pete tibi signum à Domino Deo tuo.* Quod si in urbe Cordubensi quæ totius Hispaniarum Andalusie Metropolis est, pestis, manifestum Dei flagellum furores suos exserat, universæ autem civitati ad placandum divinæ justitiæ furorem, in devotam quandam processionem sese recipienti Sodalitas tua obviam processerit, vexilli loco ex una parte crucifixum, ex altera vero S. Nicolai statuam defetens, protinus videbitur, quod mox ut ambar turmæ sese proximè contigerint, statuæ tuæ S. Nicolai rametis lignæ ad crucifixi pedes genuflexa corruer, ipse autem Crucifixus è clavis & cruce manus suas resolvens te servum tuum dulciter amplectetur, cessabitque subito in gratiam eadem profus die totius urbis contagio; tu enim facili-

mè obtines, quidquid desideras. *Scietote igitur, quoniam mirum fecit Dominus sanctum suum, & miris afficit benefecit.*

PARS SECUNDA.

16. **A**dmirabilem reddidit servum suum Deus etiam in morte. Innumera quidem sunt motiva ex quibus Nicolaus etiam in morte verè admirandus sanctus esse declaratur, inter cetera autem præcipue mihi considerandum occurrit, quod sex mensibus continuè, priusquam ex hac mortali vira in paradysum transiret, Deus ad eum consolandum cantibusque Angelicis demulcendum Angelos quotidie submisit; *Sex autem mensibus paulo ante nocturnas preces singulis noctibus Angelicum audivit concentum.* Verumtamen quod hunc Angelicum concentum attinet, eundem ob ipsorum quoque Angelorum interellum institutum esse existimo, cum enim debita concentus sui harmonia formaretur per Luciferi contra altum canere volentis lapsum Bassus decesset, expressè namque declaraverat, *per solium Dei exaltabo solium meum, & similia ero altissimo,* opus erat ut Nicolaus per humilitatis suæ Bassum Luciferi defectum suppleret, ut cœlestis Musica nullius argui dissonantiæ posset, atque idèò Angeli cum Basilio humilitatis suæ concertaturi ad eum se recipiunt. Aut verò dicere etiam possum, sanctum Nicolaum cœlesti musicæ tanquam cappellæ magistrum intervenire debuisse, utpote qui super innocenti corpore suo per rigidas disciplinas exactissimè moderari poterat, tactum sive Mensuram.

17. 2. Resp. Deus Davidi per Nathan Prophetam significat, dimissum ei esse peccatum cum Bethsabee commissum, futurum tamen fore, ut filiolus ab ea natus brevi tempore moreretur. Ex quo nuntio David vehementer turbatus, Deum ut vitam ipsi contineret ardeantissime rogat, ut quidem jejuna aliisque mortificationibus super nudam humum jaceo di se confici, ut facilius impetret, quod postulabat. Interea verò totus extra se raptus nullas aulicorum consolationes, aut pro corporis restitutione cibum necessarium admittebat. Septimo autem die mortuus est infansculus: *Accebat autem die septimo, ut moreretur infans.* Quod triste nuntium nullus ei communicare audebat, timebant enim ne afflicti Regis mœrore omnia adderent incrementa. Rei autem gesta veritatem diutius dissimulare non valentes. Tandem aperit dixerunt,

ibid. v. 2. xerunt, quod mortuus est puer. Hic igitur d' Auditores tem audite mirandam & obstupefcente; dicit enim Sacer textus, quod percepta pueri morte expectata, & serena fronte vultum omnibus exhibuerit hilarem, & sublatuque à terra faciem suam laverit, pretiosissq; odorum suffitibus imbuerit, regisq; vestibus novis fuerit amictus, nimirum carceris hae erant ab Hebraeis in casu occurrentis iubilii & lætitiæ exhiberi solitæ: *Surrexit ergo David de terra, & lotus unctusque est, cumque mutasset vestem, ingressus est domum Domini.* Et quidem David hac in re valde prudenter se moderatus fuisse videtur, dum ex morte filii non faciem tristitem aut afflictam, sed hilarem & lætam induit. Ira enim Anaxagoras quoque dum unigeniti sui mors ei nuntiaretur, ne quicquam turbatus dicit: *Sciebam me genuisse mortalem.* Xenophon filiorum suorum quendam in prælio occisum esse audiens, expressè declaravit: *Malle se habere filium strenuum quam longævum.* Antigoni denique hoc solum in filio suo displicuit, quod tardius gloriosa morte occubuisse, prout in bello dimicantibus accedere solet, dicebat enim: *Serius d' fili tam gloriosam mortem subisti.* Joannes Huiades nobilissimus Hungariz Athleta post universam familiam suam demortuam pulla se veste induit. Vladislaus autem Hungariz Rex, hunc vestis colorem cum jucundiori mutare præcepit, insinuare volens, in morte amicorum nulla exhibenda esse mœstitiæ signa, siquidem is qui moritur vitalem mortem cum immortalis vita commutat. Quæ etiam causa fuit, cur David ob filii mortem lætitiâ potius quam mœstitiâ præ se tulerit.

2. Reg. 18. v. 32. ibidem. 18. Verum enim verò sistamus hic non nihil, & alium quendam funestum, & Davidi non minus ingratum casum audiamus, nam triste illi ex civitate Chusi adfertur nuntium, scilicet Absalonem filium suum à Joab duce suo in bello esse occisum, jubeturque proinde non tristari, sed lætus esse, utpote qui non tam filium quam trecentissimum quendam inimicorum suorum amisisset. Audito hoc nuntio Rex, qui præ lætitiâ exsilire debebat, totus turbatus est: *Contristatus itaque Rex, inconsolabiliter plangere coepit: Ascendit comaculum porta & fleavit, & suspirantibus labiis totam hisce vocibus Domum implevit: Filium Absalon, Absalon fili mi, quis mihi tribuat ut moriar pro te, Absalon fili mi, Absalon.* Hic etiam David omnem ex morte primi filii intrepido animo tolerata comparatam

sibi fidem & gloriam amittere videtur, dum in jactura secundi filii omnino se exhibet inconsolabiliter tristitem, qui potius lætari & gaudere debuisset, utpote qui infestissimus ejus inimicus erat, utpote nihil aliud adeò molitus, quam ut eum licet Patrem suum regno, corona, sceptro, imò & vita ipsa exaceret posset. Consolare igitur d' David, velex hac duntaxat consideratione, quod tibi mortuus sit non filius, sed homo quidam rebellis, ingratus, traditor: e contra verò conturbare, quod Deus filiolum tibi ademert, patrum nimirum amoris quo Bersabeam deperibas, à quo aliud quam gaudia & consolationes ex peccate non poterat. Verum cheu (ita mihi Davidem respondentem audire videor) de Absalonis morte vehementer contristor, quia perditissima vitæ juvenis erat; de filiolo autem ex Bersabea genito vehementer lætor, quia sanctus erat & innocens. Hoc itaque supposito, quid de Nicolai nostri sanctitate dicemus? de tanti servi Dei candidissima innocentia? in utraque enim adeò admirandus exitit, ut cælum ipsum sex menses continuos ante mortem immediatè præcedentes insigni júbilo atque lætitiâ ei morituro applausit; universa Curia cœlestis ei occurrit; angeli voce & plebæ suavisissimas ei harmonias musicas effingunt; ipsemet Dei filius, Beatissima quoque virgo Mater ejus, & sanctus Pater Augustinus e cælo se recipiunt, ut obviam ei procedant; eumque ad cœlestem gloriam invitent, dicentes: *Euge serve bone, intra in gaudium Domini tui.* Postò alii sancti cœlestem gloriam ingredi ardentè desiderant, undè & Apostolus dicebat: *Cupio dissolvere & esse cum Christo:* at verò quando de Nicolao agitur, ab universa cœlesti curia idem desideratur, dicente: *Euge intra in gaudium Domini tui.* Unde colligere licet, quod admirabilem reddidit Deus sanctum suum Nicolaum in morte.

19. Denique ipsimet lapides hunc nostrum magnum Dei servum tuncquam admirandum sanctum, qui universa impossibilia possibilia reddidit, canonizare voluerunt: Etenim in quadam Italiæ civitate quadam in Ecclesia Ordinis Eremitarum S. Augustini existens gloriosi Nicolai lapidea statua certo quodam die in totius populi conspectu à capite ad calcem usque sanguinem sudare coepit. Ex qua novitate obstupescit est universus populus, concurrunt etiam eo summi Pontificis Legatus, qui ob rem tam admirandam attonitus dixit, pro comperito habeo,

Die 17.
Sept. in
octav. 2.
Noct. lect.
3.

Petrus de
Valder.
ser. 5. de
D. Nicol.
fol. 198.
col. 1.

habeo funestum quid hodie Ecclesie Dei accidisse. Et verè ita fuit; dum enim hæc agerentur, veredarius quidam Roma expeditus appulit, qui mortem annuntiavit Eugenii Papæ Quarti, ob cuius sedem vacantem funestissima Ecclesie Dei mala acciderunt: Enim verò Auditores, sistamus hic nonnihil: nam quod lapis aliquis tendat deorsum, quod in loco ubi est collocatus firmiter persistat, hæc proprietates lapidi debentur: at verò ubi unquam auditum est lapidem sanguinem sudare? utique idipsum naturaliter impossibile est, veruntamen quia lapis hic Nicolaum refere-

bat, non erat ei difficile, ut effectus nature sue impossibiles produceret; vult namque Deus, ut ipsa quoque saxa hunc Dei servum tanquam sanctum, admirandum & electum Dei plenipotentiarium solemniter canonizent, cuius virtus impossibilitatem possibilem factam pro obiecto habeat, cui proinde eximius hic titulus sanctus stupendus per antonomasiam iure acclamari possit: Scitote quoniam mirum fecit Dominus sanctum suum, mirus affectus beneficii & admirabilem reddidit, prout hactenus toto hoc sermone dictum & demonstratum fuit.

SERMO TRIGESIMUS

IN FESTO

S. MATTHÆI APOSTOLI
ET EVANGELISTÆ.

Et fundamenta Muri civitatis omni lapide pretioso ornata, fundamentum septimum Chrysolitus. Apoc. cap. 21.

Vinc. Bel.
l. 8. c. 29.

DEum lapidibus admirabiles indidisse virtutes affirmant Philosophi, utpote rem frequenti experientia comprobatam, unde Poeta:

*Nec dubium cuique debet salum videri
Quin sua sit virtus divinitus insita Gemmis.*

Belluac.
ibid. c. 37.

Etenim de Achate lapide, qui in quodam Siciliæ humine, à quo denominationem habet, nascitur, plurimi scribunt, eum adversus viperarum morsus presentissimum esse antidotum. Item, quod vitum conservet, & in ore portatus sit adferat remedium, denique ut Belluacensis refert portantem roborat & fecundat. Memoria quoque non excidit lapis ille, quem Pyrrhus annulo inclusum portabat, in quo novem videbantur Musæ, in earumque medio Apollo cytharam tangens: Non impressis figuris sed ingenuis. In Aslon Trojadis lapis quidam nascitur dictus Sarcophagus, in quem imposita cadavera quadraginta dierum spatio consumuntur totaliter, illa his solum dentibus relictis. Vestes autem quibus cadaver ami-

citur, in eundem transmutantur: Sarcophagus lapis est dictus, & corpora defunctorum in eo condita infra quadraginta dies dentibus acceptis consumuntur. Sarcos enim Græcè dicitur Arias, Porcum comedere; vestes quoque & calceamenta mortui illata lapidea fiunt. Hugo Rex Franciæ vas quoddam habebat ex Onyche lapide elaboratum, quod locero suo Eduardo Angliæ Regi dono dedit, quod ea pollebat virtute, ut admirabiles in se futuros effectus demonstraret, videlicet in selem quandam granorum abundantem, vires frondosas, denique hominum sese moventes imagines, haud secus ac si vivi & veri homines fuissent: Vas quoddam ex Onycho missi in celum, ut in eo fluctuare segetes & gemmare vitæ, & hominum moveri imagines viderentur. In Melavari provincia Orientali lapis quidam reperitur talis virtutis, ut qui eum ore suo defert, nullam patiatur famis necessitatem, unde & pauperes continuum lapidis istius usum habent: Indigena foliis cuiusdam cleris involutum ore suo rora colligunt, illius calida virtute simul & cleris voluti & culento saturantur. In Acheloo flumina Græciæ

lapis quidam generatur Galathites appellatus, qui mulierum parvulos nutrientium ubera lacte fecundat: parturientes vero ubi hunc lapidem dextro brachio alligatum portaverunt, sine dolore à partu se expedire facit. Liberat quoque à dentium dolore, & contra ligaturas seu incantationes Dæmonis mire valet, oblivioni tradit omnes casus sinistros & funestos, cunctaque incendia in ejus præsentia extinguuntur: & qui secum portaverit, si principem vel alium offensum habuerit, in oblivionem eum adducit & gratiosum reddit. In littoribus Oceani in Perfide intra Aquilæ Nidos Ebyres lapis invenitur, qui à mulieribus sterilibus ad collum suspensus easdem fecundas efficit, gravidatum partus faciliat, abortus arcet, à morbo caduco liberat, alimonia veneno intoxicata lapis hic manifestat: Si de veneni fraude aliquis suspectus est, hic lapis subitus cibo impositus ipsum deglutire prohibet. Alethæus lapis ea virtute est præditus, ut qui ipsum ore suo defert, de inimicis suis victor evadat, si Dioscoridi fidem habemus; augetur quoque in forminis faciei venustas, & maritis suis gratæ redduntur; Regi in prælio simicanti, mulum quoque refert ad consecutionem victoriæ; advertit autem Belluaceus necessum esse, ut bonat tot præstet, clausus portetur in ore. Juxta mare Oceanum apud Trogodites quædam generatur Magnetis species, quæ sagittas ferreas intra vulnera hærentes attrahit. De eadem quoque Magnetis specie refertur, quod latrones domum aliquam secure deprecari volentes, eandem pulverisatam in ignem conijciant, unde fit, quod domus incolis visus hebetetur videaturque iis domus rota susque deque casura, unde periculum evadere volentes, præ formidine e domo fugiunt, unde latrones plenam habent libertatem auferendi quæ volunt: Fures intrantes domum ut pretiosa diripiant, infra quatuor angulos domus carbones arduos ponunt, & lapidem minute præcisum supermittunt, sicque mentes & oculos eorum, qui adijunt avertunt, ut timore fugiant, putantes super se ruere domum. Non est inferior aliis prædictis lapidibus virtus adamantis: hic enim omnes à corde suspiciones arcet, quæ hominem inquiete vivere faciunt; maleficiis & incantationibus resistit; potentissimum est adversus delicta scilicet pharumacum; venenis quoque evidens præbet antidotum; estque vanitatis somniorum, & phantasmatum effectibus opportunum remedium: hominem animosum reddit & fortem, ut adversus inimi-

Paoletti Sanctiorale.

cos suos prævalere possit: Denique magnam Belluac. cum venenis antipathiam habet, quia si venen. 1. 8. c. 39. num adhibeatur prope, fertur sudore madere. Vallet contra insaniam & vana somnia & phantasmat. Libens hic Jaspidis, Sapphiri, Chalcedonii, Smaragdi, Sardonicis, Sardii, Berylli, Topazii, Chrysoprasi, Hyacinthi, Amethysti, aliorumque similium lapidum virtutem prætereo, & solum de Chrysolithi virtute ratiocinari decrevi, utpote qui inter duodecim lapides Apostolicos à S. Joanne in celestis Hierosolymæ ædificio visos septimum tener locum, 10. Osor. in & S. Matthæum perfecte nobis repræsentat. festo S. Nam septimo loco Matthæus numeratur inter Matth. Apostolos, & septimum fundamentum celestis Ansel in c. Hierusalem descendens de celo Chrysolithus est, 21. Apoc. ut Joannes ait; & ideo hic lapis merito Matthæo Petrus tribuitur. Videbimus igitur proprietates Chrysolithi, adeo expresse in S. Matthæo præfigurari, ut merito mysticus dici Chrysolithus possit. Fundamenta muri civitatis omni lapide pretioso ornata. Fundamentum septimum Chrysolithus.

2. Chrysolithus lapis est pretiosus, qui à toto Berchorio Pictavienſi Æthiopicus appellatur: Est lapis Æthiopicus. Et ratio est, ut refert sanctus Georg. Etus Idorus, quia in Æthiopia proprie generatur: Hunc lapidem Æthiopia gignit. Porro tametsi Cant. 3. Matthæus in Æthiopia natus non sit, ibi tamen 68. c. 3. ad minus diu multumque habitavit, prædicavit, apud 10. ibidemque multos gentiles ad fidem convertit, Apoc. templa quoque, & sacra altaria ad honorem veti Dei ibidem fabricavit & erexit, fors ejus fuit in Æthiopia, ubi & Evangelium composuit. Ad hæc multi Scriptores volunt Chrysolithum coloris esse aurei, eique videri simillimum: Aureo colore translucet, affirmat Plinius. Boëtius ait: Chrysolithus aureum habet colorem. S. Anselmus: Chrysolithus ut aurum fulget. Denique Dionysius Carth. in quod pariter ab Haymone Episcopo Halberſt. c. 21. Apoc. diensi confirmatur, ubi ait: Chrysolithus quasi Aymon. aurum fulget. Et ab Hugone Cardinali dicente: in c. 21. Hic auro similis est. Aurum autem metallum est Apoc. inalterabile, siquidem ex nullo prorsus accidente colore perdit aut valorem, siue illud in ignem injicias, siue præcipites in lutum, siue cum plumbo permisceas, siue martello concutias, semper illud idem esse deprehendes: unde ex auro nonnulli Emblemata efformant cum hac subnexa Epigraphæ: semper idem: talis autem similiter Matthæus fuit.

Ddd

3. S. Scilicet

3. S. Scriptura multa nobis de certo quodam probò homine & civitate Ramatha in monte Ephraim oriundo, cui nomen Elcana erat, recenset; Et quidem, ut ejus qualitates & conditiones nobis exponat hęc utitur terminis: *Fuit vir unus de Ramathaim Sophim de monte Ephraim, & nomen ejus Elcana.* 1. Reg. 1. Observate obsecro hunc loquendi modum & phrasin, dum inquit: *Fuit vir unus.* Cui ly *unus* additur? Ex quo enim *vir* in singulari dicitur, sufficienter ipsum unum fuisse significatur, videtur igitur, quod ly *unus* superfluat. Quod si dixeris, ly *unus* idemmet habere significatum, ac si diceret homo (certus) quidam; replico longe elegantiorē loquendi modum futurum fuisse si dixisset: *Fuit vir quidam.* Hęc difficultas à Magno Pontifice sancto Gregorio mota fuit, dum ait: *Quarendum est cur dicatur vir unus? Nam si unitas hac referatur ad numerum, superfluum videtur, unusquisque enim unus, & non duo est.* Porto Samuel qui historiam istam contexitur errorem quendam hoc loco commississe absit, ut asserimus: (Sanctus Samuel à quo ista scribuntur contra morem Scripturæ sanctæ Ecclesiæ frustra inchoasse nullatenus credendus est,) inquit idemmet Doctor. Responderi posset, quod dicere (erat vir unus, idem sit quod singularis in virtute, in excellentia & dignitate,) vel cum Cardinali Hugone: (Unus non unitate personæ tantum, sed religionis singularitate.) Sunt quidem hæc responsiones optimæ, veruntamen ut aliam quandam habeamus propositio nostro magis accommodam, ad sponfam in sacris Canticis recurramus.

D. Greg.
ibid.

Idem ib.

Hugo ib.

4. Hęc etenim cum inter amœnitates & delicias horti sui sederet, in quo terra floribus & virore depicta videbatur, arbores pomis onusta & corticibus, veluti è gravido sinu suavissima stillabant aromata; sonora voce sua evocabat ventum Aquilonarem, & pariter cum illo Austrum invitabat, ut ille per imperuosorum gelidorumque rigorū suorum violentiam quamvis arborem furiose infestans frondibus, & floribus indeque nata pulchritudine exueret, & arefactos truncos in terram profterneret: Hic verò per suavitatem Zephyri sui calidæque exhalationis omnes partus, quos terra fecunda eorum matet produxerat revivificaret: dicebat igitur: (Surge Aquilo, veni Auster, perfla hortum meum.) Sunt hi duo venti in qualitatibus sibi admodum contrarii, & consequenter diversos prorsus causant effectus: (Aquilo enim est ventus frigidus. Auster

Egid.
Col. ibi.
leth. 9.

verò ventus calidus,) inquit Cardinalis Egidius Columna, & quidem si ita est, cur igitur sponsa in singulari dicit *perfla*, velut si nomen duntaxat ventum alloqueretur? potius dicere dicebat *perflata*. Forte ambos quidem evocavit, sed in uno tantum scilicet Austro sibi complacuit? latet hic indubie mysterium, quod non nisi per adhibitam sancti Pauli Apostoli doctrinam penetrare poterimus.

5. Hic enim Ephesius, quænam Incarnati verbi sint proprietates insinuare volens, ait *Qui descendit ipse est, qui ascendit.* Ad Ephes. 4. vers. 10. ac si diceret idemmet Deus, qui de cælo in terram descendit, est ipsissimus qui de terra recedens in Cælum ascendit. Verum cum vero cum Deus invariabilis sit, & immutabilis suspensio dici videretur *ipse est*, sufficiebat enim dicere, *qui descendit ascendit.* Sanctus Anselmus respondet apostolum Ephesius persuadere voluisse, quod tametsi persona verbi mortalitatis nostræ habita amicta fuerit, non tamen ob id sibi persuaderet, vel crederet eum fuisse aliam quandam personam diversam à semetipsa, sed ipsissima quæ descendit, eademmet quoque ascendit: (Ne videretur alicui, quod alia persona esset ascendens, & alia descendens, addit: Qui descendit secundum Divinitatem accipiendo humanitatem, & qui ascendit secundum humanitatem ipse est una, & eadem persona. Ita Divus Anselmus.) Eandemmet doctrinam Angelicus, quoque Doctor sanctus Thomas nobis tradit, dicens: (In quo designatur unitas personarum Dei & hominis, descendit enim Filius Dei assumendo humanam naturam, ascendit autem filius hominis secundum humanam naturam ad vitam immortalis sublimitatem; & sic est idem Filius Dei; qui descendit, & filius hominis qui ascendit.) Cui doctrinæ Cajetanus pariter conformatur, dum subdit: *Eandem hypostasim, & eandem personam divinam significant ascendit, & ascendisse; descendit quidem suscipiendo carnem, ascendisse autem carnem assumptam inferendo cælis.* Ex quibus Scripturibus colligere licet, unam eandemque, & individuum fuisse personam, quæ descendit, & quæ ascendit. Tota autem difficultas in horum terminorum ad nostrum propositum explicando significatio consistit, dum dicitur: *ipse est; id est, una & eadem persona est, quæ descendit & quæ ascendit;* quasi diceret: non minus dum ad nostras miseras descendit, nostrasque pœnalitates assumpsit, quam dum ad æternam felicitatem ascendit.

fuit unus: eadem persona, & hypostasis, ita ut nec terrenæ calamitates, nec superna beatitudo efficere poterit, ut vel minima in eo caufaretur alteratio.

6. Ita hunc locum exponit Carthusianæ solitudinis Fundator Bruno Colonienſis, dum ait: *Qui descendit & qui ascendit super omnes cælos ipse unus & idem est, & idem est individuus Christus homo Deus. Et licet alius videatur ascendens, id est homo, alius descendens id est Deus, tamen qui descendit, & qui ascendit super omnes cælos ipse est unus & indivisa persona.* Serviat id nobis exemplaris loco ne unquam in cordibus nostris, vel minimam alterationem admittamus, sed semper & inalterabiliter iidem maneamus, & simus, tam cum ad humilem fortunam descendimus, quam dum ascendimus ad summum fortunæ apicem, Sponsa cœlestis se utique sponsi sui imitatricem esse declaravit, quando dixit: *Surge Aquilo, & veni Auster, & persila hortum meum, per impetuosum namque Aquilonem omnes intelliguntur miseriæ & ærumnæ, ut proinde Hieremias Propheta monuerit: Ab Aquilone pandetur omne malum, per suavem autem & delectabilem Aultrum quavis prosperitas intelligitur: unde Hugo ait: Aquilo id est adversitas, vel tribulatio. Auster, id est, prosperitas.* Sponsa autem in singulari dixit *persila* & non *persilato*, quia sive illam aggrediantur adversitatis Aquilonares venti, sive eam foreant suaves spiritus Euri, vel Austri felicitatis, unum & idem ei erat, haud secus, ac si Aquilo & Auster unus ventus esset, neque enim Aquilo eam contritabat, nec evanescere illam faciebat Auster, sed semper una, semper eadem manebat.

7. Hinc igitur expressè colligere licet causam, cur Propheta Samuel de Elcana loquens hac loquendi phraſi usus fuerit: *Erat vir unus de Ramathaim Sophim*, prius tamen advertendum est, Elcanam duas habuisse conjuges, quarum una Anna, altera Phenenna vocabatur. *Hic habuit duas uxores, nomen uni Anna, & nomen secunda Phenenna.* Unde sterilis erat, altera fecunda: Elcana igitur nec ob unius sterilitatem conturbabatur, nec vanè lætabatur ob alterius fecunditatem. Non desperabat in causa Annæ, quæ filios non habebat, nec exuberabat ejus gaudium ob gravitatem Phenennæ, sed erat unus, semper unus, & idem: Unus inquit Hugo: *Non mobiliter sed constans & stabilis.* Et Origenes: *Erat vir unus: hoc pertinet ad laudem Iusti quod dicatur de eo, erat vir unus: nos qui adhuc peccatores, non possumus*

hunc titulum laudis acquirere, quia unusquisque seipsum nostrum non est unus, sed multi. Verum inquires, lib. Reg. Cur ita? Audi quod sequitur: *Intuere alicujus vultum nunc irati, nunc iterum tristis, paulo post rursus gaudens, & iterum turbati & rursus lenis.* Elcana erat unus semper & idem veluti aurum. Porro talem quoque fuisse Sanctum Apostolum & Evangelistam Matthæum actiones suæ affatim satis manifestant: nam si ei à Christo vocato conveniebat relinquere collibitatorum, libros, atque divitias, nequequam contristabatur, cum domus ejus præsentia Filii Dei edoque tanquam conviva judicabatur digna, non se sinebat vinciri à vana gloria nec per superbiam evanescere. Si Egypti regem benevolam erga se & urbanam: Hirtacum autem adversum se iniquum & truculentum experiebatur, ipse velut alter Elcana semper unus erat. Non rapitur ab impetuoso Aquilonis turbine, nec effertur ab suavis aultri spirationibus, addè ut sive ad Apostolatus ascendat excellentiam, sive in Tyrannicarum persecutionum humile descendat, ipse semper unus & idem permaneat. Unde velut vivus & mysticus quidam Chrysolytus auro similis est.

8. Et verè quidem Matthæus non minus quam Chrysolythus auro similis fuit: Siquidem cuncta quæ patrabat opera prodigiosa Deo attribuebat, eique soli referebat accepta; Ad eum ferè modum quo aurum Soli totum suum valorem atque virtutem attribuit, unde nonnulli ex auro Soli opposito consingunt Emblemata cum hac subnexa Epigrapha, *Tu splendorem, Tu valorem.* Id quod manifestè demonstravit, quando Idolorum Sacerdotes ei sacrificia offerre, cumque tanquam verum Deum adorare volebant, credentes, quod quicquid miraculosè operabatur, totum à propria ejus procederet virtute: ipse autem sacrificia nec non adorationem soli Deo deberi manifestè eis est protestatus. Imò dum à Rege Egyptii ingenti auri & argenti pondere donatus esset idiplum acceptare noluit, sed potius ad veri Dei honorem applicari suavit, ædificando Ecclesias & Altaria, protestans hunc honorem soli Creatori non verò creaturæ debitum esse: *Sacerdotes Idolorum sibi voluerunt sacrificare, sed ipse docuit soli Deo esse sacrificandum Vtino in & omnia quæ attulerunt respuit & Ecclesiam edificare præcepit.*

9. Nahman Syrus ad cœca erat lepra affectus, ut se movere nō valens ad cunctas esset humanas operationes inhabilis. Cum autem percipisset

Leonarde
Conc. D.
Matthæi.

pissit Eliseum Prophetam in quavis infirmitate curanda prodigiosum esse, pro sanitate recuperanda ad eum confugere decrevit. Post explicatas autem Prophetæ preces suas quibus se affectu non vulgati ei recommendabat, iussus est ad Jordanis flumen se recipere cum infallibili promissione impetrandi quod desiderabat: *Vade, & lavare septies in Jordane & recipies sanitatem carnis tuæ.* Sacri Scriptores & inter eos præcipue Doctissimus Thossatus Episcopus Abulensis sciificatur, cur hic Princeps potius ad Jordanis quam ad alietius fluminis aquas remissus fuerit, cum tamen aqua Jordanis ob continuas inundationes turbida semper esset & lutosâ: *Aqua Jordanis erat turbida & lutilenta propter alluvionem, quæ alluvio ex nivibus montis Libani procedebat, quæ æris calore liquefiebat, omneque quaquaversum campos inundabant, & Jordanem reddebant turbidum.* Quo igitur sine Propheta virum tantæ qualitatæ ad aquas adeo lutilentas lavandum remittit, quæ potius nocivæ quàm proficue ei esse poterant.

101. Mementote, Auditores, præcepti illius quod Deus Moyſi impoſuit, quando omnis eiſ commiſſus populus aquæ inops ſiti moriebatur. Deus ille, qui nos in calamitatibus noſtris non derelinquit, qui quædum nos eum noſtris neceſſitatibus minime ſuccurrere vellet credimus, tunc vel maxime ſe de iis ſollicitum eſſe demonſtrat. Moyſen ducens ſiutum advocavit, præcipiens ei ut ad petram quandam loqueretur, futurum enim inſallibiliter ut è lapide ſinus ſui viſceribus, rivos aquæ dulcis & chryſallinæ abundanter elueret, prout deinceps te ipſe accidit: *Con-*
ſtant. 20. grega populum tu & Aaron & loquimini ad pe-
tram. Circa hunc locum duæ præcipuè mihi occurrunt difficultates, prima eſt, quod petra in ſemetipſa nec aquam nec ignem habet, imo verò aptior ſit, ut ignis inde quam aqua eliciatur. Secunda eſt, quomodo fieri poſſit ut aqua ex lapide ſolis eliciatur verbis: *Loquimini ad petram.* Me quod attinet, non minus incredibile mihi videtur efficere ut è petra aqua ſcaturiat, quam ut mortuus quidam è ſepulchro reſurgat.

11. Ac proinde haud dubie aliquando obse-
ruaveritis modum, quo Dei filius non solum ad
Magdalenae & Matthaei consolationem sed prae-
cipue aeterni Patris gloriam Lazarum & sepulchro
in quo jam quatuordecim & fortens erat resurge-
re fecit. Sacet etenim Textus dicit, quod post-
quam clarâ voce dixisset *Lazarus veni foras*, eum
protinus resuscitavit: *Statim prodit qui fuerat*

suam ei immediate à Deo provenisse : Et sicut Moyses aquam à petra solis verbis elicit, ut hac ratione populus moveretur ad gratias nulli præter Deum referendas : ac denique sicut Lazarus à sepulchro resurrexit, & egressus est obvolutis oculis, manibus quoque ac pedibus ligatis, ut circumstantes id videntes soli Deo gloriam darent : ita Chrysolithus noster, qui fuit similis auro, patraando miracula, & gratias ad beneficium gentium præstando, semper se solum & merum mystici Solis instrumentum esse, à quo velut ab agenti principali reciperet virtutem, protestabatur : *Honorem Dei sui sibi noluit usurpare, nec sacrificium quod sibi impendere volebant, acceptare, quia licet multos converteret, non tamen hoc sibi adscribat.*

Leonardus
Vino in
Contr. ejus
dem.

B. Simon
Cass. lib.
9. c. 17.
fol. 273.

B. Patr.
Dam. ser.
49. c. 4. de
S. Matth.
fol. 116.
col. 2. B.

12. Præterea Matthæi Chrysolithus auro similis est, quia sicut metallum istud ex abjectis, oblectisque terræ visceribus extractum : postea verò sublimatum, in Regum & Magnatum capitibus pompose residet, & à toto mundo in veneratione habetur : ita pariter Matthæus à Christi voce & oblutibus è vilissimi telonii abjecta humilitate, ubi pro Cæsare gabellas exigebat : Numismata signatum imagine Cæsaris exigebat pro Cæsare, inquit B. Simon de Cassia, exercebatque usuras, veluti vapor quidam terrenus Solaribus radiis in sublime elevatus & sublimatus, non super Regum capita, sed in frontispicio S. Ecclesiæ ad Apostolicæ dignitatis gloriosam excellentiam erectus est : De telonio quippe cumulanda pecunia, inquit B. Petrus Cardinalis Damianus, in cathedram transfertur Ecclesiæ, & qui prius exigendi usuras eligat, fungebatur officio, constitutus est fidei divitiarumque celestium ministrare thesaurus.

13. Adhæc Chrysolithus Matthæi auro similis excipit quia sicut metallum istud licet naturâ suâ durum sit & frigidum, in ignem tamen coniectam, relicta duritie tenacitatem & molliem quandam induit, imò ab igne candescens paulatim omnino colliquescit, cujus rei quotidianam experientiam veracissimam testem habeo : Ita hanc quoque qualitatem in Chrysolitho nostro eluxisse perspicuum est. Hic namque antea in usuris induratus erat, siquidem in telonio non stabat veluti in pedes erectus, quasi per modum transiens, sed Christus eum vidisse dicitur sedentem in telonio, id est, per modum permanentis : Frigidus erat, quia Divini amoris calorem in se non habebat : à Salvatore autem vocatus hisce verbis : *Sequere me*, quasi ab igne celesti calefactus & colliquescens, li-

quid auri in se qualitates suscipit : quod non terminatur termino proprio, sed alieno, ut docet Philosophus, nam velat metallum quoddam liquefactum protinus lecutus est vocem Redemptoris vocantis : *Et statim secutus est eum.* Conceptus hic à Magno Pontifice Sancto Gregorio hisce D. Greg. verbis ingeniosè corroboratur : *Matthæus durus in præfanti erat in se, in igne amoris Christi liquefactus est : te Evang. Cor ejus durum & frigidum, divini amoris igne Matth. tactum succenditur, & à terrena quam prius tenuit actione reparatur, & ad sequendam vitam desideriorum assu roboratur : ut sicut prius durus fuerat in amore sæculi, ita postmodum se fortem exhiberet in amore Dei, & quod antea renuebat audire, jam credere inceptum & prædicare.* Ecce tibi aurum, sed liquefactum. Ecce tibi Chrysolithum, sed auri similitudine minime delitutum. *Aureus Chrysolithus.*

14. Insuper Matthæi Chrysolithus auro similis fuit. Aurum enim veluti Rex quidam metallorum, symbolum est charitatis, quæ est regina virtutum : *Major autem horum est Charitas*, inquit Sanctus Paulus Apostolus. Et quidem si verum est, quod Charitas ad alterum tendit, & non quarit quæ suæ sunt. Quis unquam à Sancto Matthæo productos charitatis effectus dinumerare poterit ? In Æthiopie civitate Naroobor duo Magi Zoroë & Arphaxad regionis illius incolas prohibitu suo infestant & vexant, eisdemque ingentem corpore & anima tenus perniciem affertunt, hæc tamen damna universa Matthæi charitas perfectè resolvit : Ita Magorum præstigia Petr. de detegebat, ut quicquid faciebant hominibus in Natal. lib. perniciem, ipse converteret in salutem. Multi 8. c. 100. quotidie ante ipsum ferebantur infirmi, ipse fol. 202. autem charitate permotus desperatam omnibus restituebat salutem : *Omnes quoque infirmos ad se delatos, à quacunque infirmitate curabat.* Duo erant in regione illa ferocissimi Dracones, qui sibilo & flatu obvios cunctos enecabant & dilaniabant, quibus Apostolus Crucis signo armatus obviam processit, eisque præcepit, ut nullam deinceps incolis, partium illarum stragem inferentes, à finibus illis quanto- Idem ibi. eus se proriperent : *Et continuo sine cuiusquam læsione per portam urbis egressi sunt.* Euphenissam Reginam ob mortem Euphronii filii sui desolatam Apostolus videns charitate motus, Oratione sua juvenem protinus suscitavit. Tot insuper in Ægypto & Æthiopia animas Dæmonis tyrannidi subiectas cernens, charitate adactus Evangelium istud prædicavit. *Et plusquam Idem ibi.*

septuaginta millia hominum ad Christum conver-
tit, totamque Aegyptum & Aethiopiam ad fidem
Christi perduxit; dum ab Aethiopiarum populis lo-
cupletissimis argenti & auri donaretur muneri-
bus, mortice charitate iisdem persuasit, ut non
querant quae sua sunt, sed quae Iesu Christi, voluit-
que omnia haec munera ad magnam Dei glo-
riam adhiberi. Populus autem de auro & argento
Apostolo oblato ipso iubente, Ecclesiam fabricavit.
Denique cum ab Hyrtaco Tyranno molestaretur
Ephigenia virginitas; charitas Matthaeum
obstinuit, ut eandem sanguine pariter & virā
defenderet: Post Missarum sollemnem Rex spicula-
torem misit, qui à tergo misso gladio interfecit eam.
& Martyrem Domino consecravit. Quid igitur,
o Auditores, ad haec dicetis? Nunquid Mat-
thaeus Chrysolithus quidam fuit auro simili-
mus? Sanctum Hieronymum hac in re sciscite-
mini dicentem: Merito Apostolus Matthaeus
Chrysolithus appellatur, quoniam auro charitatis
rutilat, ardentes divini amoris scintillas ex se in
omnes immittit.

15. Chrysolithus auro, quod inter metalla
praestantissimum est, persimilis esse perhibetur:
vos utique existimabitis me exinde inferre
velle, Matthaeum inter omnes Evangelistas
praecipuum & eximium esse, qui proinde ab
Ecclesia Dei primo inter alios loco collocatus
reperitur non solum ordine sed dignitate: in hanc
tamen comparationem descendere nolo, tan-
tum quid Sanctus Petrus Damianus hac in re
sentiat, vobis edicam, qui quatuor Evangeli-
stas quatuor est terrestri Paradiso originem suam
ducentibus fluminibus comparat, vultque
per Phison representari Sanctum Matthaeum:
Matthaeus assimilatur flumini Phison. Audite
rationem: Num forte quia aqua illius Sapi-
entiae Symbolum est? aut verò quia praeter
ceteris velocius currit, aut quia sinus ejus gem-
mis auroque abundat, aut verò quia aqua ejus
saluberrima est, & ubi inundat campos fer-
tilissimos efficit: Vel denique quia nun-
quam turbidatur, sed claritatem & limpi-
ditatem suam semper conservat? Quoad hoc
idemmet Scriptor pro me respondeat, qui
ait: Sicut Phylon primus est fluviorum de Pa-
radysi fonte procedentium, ita Matthaeus inter
reliquos Evangelistas primum obtinet locum.
Satis ergo conveniens est & intima rationi aptis-
sime congruit, ut sicut apud Phison optimum
representatur aurum, sic & apud hunc Beatissi-
mum Evangelistam Ordinis primicerium intel-

ligamus thesauri coelestis incomprehensibile Sacra-
mentum.

16. Hic Matthaei supra alios Evangelistas, fu-
cuti aut supra quavis metalla, primatus & ex-
cellentia, ab alius singulari quadam ponderatione
hunc in modum observatur: Sancto Mathaeo
etenim supra Sanctum Marcum & Sanctum
Lucam gradus quidam debetur superior, quia li-
cet in Evangelistae quoque fuerint, non tanta
Apostoli: Joannes Apostolus quidem & Evan-
gelista pariter fuit, per Martyrium tamen aut
Carnificis manum enecatus, nusquam in Scrip-
turis reperitur. Unde sicut aurum quodvis me-
tallum valore suo praecellit, ita Sanctus Mat-
thaeus quemvis alium Evangelistam in jam di-
ctis praerogativis excedit: Socios antecessit; Mar-
cum quidem & Lucam, quia Apostolorum digni-
tatem non sunt sortiti: Joannem vero quia Marty-
rii palmam non accepit, quoad effectum scilicet
ecet.

17. Alii Scriptores aliam quandam Chrysolithi
proprietatem in medium adducunt, videlicet
quod scintillas vibret atque resplendat. Unde
Doctor Angelicus ait: Chrysolithus veras scintil-
las quasi ardentes emittit. Dionysius Carthusia-
nus dicit: Ardentes videntur scintillas diffundere.
Haymon Episcopus Halberstadensis inquit: 731.
Videtur emittere ex se quasdam ardentes scintillas.
Et S. Anselmus pariter ait: Quod scintillas emis-
sat ardentes. Alexander de Ales affirmat Chry-
solithum, qui in fundamento nobilis & sum-
ptuosi aedificii coelestis Hierosolymae septi-
mus lapis erat, specialiter representativum
fuisse Apostoli & Evangelistae Matthaei: 19.
tima gemma Chrysolithus, quia sicut hic lapis
emittit scintillas ardentes & fulgentes, sic Evan-
gelista doctrinam devote audientes, recipi-
tes, & implentes, reddit charitate ardentes.
Suae in eos flammam immittit. Ecce tibi ratio-
nem: Cum enim non minus agentia natu-
ralia, quam libera propter finem operantur, fit
Matthaeus quoque scintillas emittit, non ut ar-
deat, sed ut luceat. Tribus etenim modis lux
mystici Chrysolithi nostri resplendit & scin-
tillas exivavit, scilicet fidem Christi praedican-
do: scribendo Evangelicam veritatem: nec
non ad majorem Dei gloriam, totiusque Aethio-
piae & Aegypti universale beneficium, mira-
cula patrando: Fulgit & scintillas misit arden-
tes tam ore docendo, quam scribendo Evan-
gelium, & miraculis coruscando. Tanquam
Chrysolithus scintillando resplenduit, dum in
principio

Idem ibi.

D. H. in
cor. sup.
Danielem
c. 10.

D. Petrus
Dam. ser.
2. de S.
Matth.
fol. 129.
col. 1. D.

principio Evangelii fuit de Incarnatione & Nativitate filii Dei, in medio de ejusdem prædicatione & stupendis ab eo paratis miraculis, in fine verò de Passione, Morte & Resurrectione luculenter tractavit: *Falsit conspersus ardentibus scintillis mysteriorum Christi, de cujus Incarnatione & Nativitate in principio, de prædicatione & miraculis in medio, de Passione, Morte & Resurrectione in fine pertractat.* Et quidem quid ejus Evangelium tanta cum sollicitudine & curâ conscriptum aliud est, præterquam lux quædam, quæ scintillis atque splendoribus veritatis tam fidelium, quàm infidelium mentem illuminat, omnibusque sacris Doctoribus & Patribus Theologis, imò toti Ecclesiæ cunctisque totius universi partibus lumen affundit. Unde scriptor quidam modernus hæc de eo verba scribere non dubitavit: *Scriptis præ cæteris Evangelistis fuit & exactè Christi Evangelium, quo quasi ignea fax nossem hujus sæculi & Ecclesiæ illuminavit; ac proinde mirum non est, quòd Nicolaus V. Summus Pontifex pro Evangelio S. Matthæi Hebraicâ linguâ auctorum millia. Denique quinq; seutorum auctorum millia. Denique Evangelium Matthæi in Ecclesia Dei scintillat & resplendet, siquidem ut à multis oblectatum est, quia in eâ tria præ cæteris frequentatur: scilicet ex Testamento veteri Psalmi Davidici; ex novo Epistolæ S. Pauli; Denique ex Evangelio illud præcipue quod Sanctus Matthæus conscripsit: In Ecclesia frequentantur tria: Psalmi Davidi, Epistolæ S. Pauli, & Evangelium Matthæi.*

In Haye
in 2.1.
Apoc. fol.
494. col.
2. n. 372.

Corn. à
Lap. in c.
2.1. Apoc.
fol. 372.
col. 2. A.

Idem in
4. Evang.
Com in
Matth. fol.
64. col. 1.

Iac. de Vo-
rag. in Fe-
sto S. Mat-
thæi.

Io. Lop. E-
pist. Mon.
in Festo S.
Matthæi.
fol. 170.
col. 1. n.
princ.

Nabam.
3. 10.

mine scintillans ab eadem ignorantia depulsa te-
nebras, eandemque ab errorum obscuritate ex-
trahens claritate veritatis ad semitas reduxit sa-
lutis, & tamen à vultu Æthiopum nigredinem
non sustulerit, unda tamen Baptismali animæ
deformitatem ad minus purificavit. Ut pro-
inde gens Æthiopiarum merito cum Sponsa gloria-
ri possit dicens: *Nigra sum, nimirum in vultu:
sed formosa, scilicet in anima. Nigra sum, ex pro-
prietate naturæ, sed formosa ex Matthæi prædi-
catione.* Unde Venerab. Beda ait: *Qualis Mat-
thæus factus sit, docet ipsa gens Æthiopum, quæ
de ultimis terræ finibus ad Ecclesiæ Sanctæ socie-
tatem prædicando convertit, ablutamque fonte
formosam reddidit, & nigredine vitiorum illam
exuit, & ornati virtutum decoravit.* Unde
quod si alii Dei servi in alias Provincias & In-
sulas, in Malacum scilicet & Japoniam, ab
infidelitatis tenebris obscuratas Fidei & veri-
tatis Evangelicæ lumen intulerunt, id ipsum
post Dei gratiam merito tribuatur Matthæo:
*Quia ad S. Evangelium scribendum, Matthæus
primus prorupit: scribendi cæteris Evangelistis
viam præceptor aperuit (ut asserit S. Petrus Da-
mianus). Et tanquam Dux vexillum sequenti-
bus prætulit, suoque eos Exemplo ut scriberent in-
citavit.* Unde progressus qui per Evangelium
hominum mentes illuminando, gentilesque
& infideles ad Jesu Christi fidem convertendo
quotidie fieri cernuntur, post Deum Chryso-
litho S. Matthæi in acceptis refecti debent, ut-
pote qui è suo sacro Evangelio veras scintillas
veritatis emittit. Unde Sanctus jam nominatus
Cardinalis prosequitur: *Illi ergo debemus Evan-
gelium, quia Evangelicæ narrationis constat intrin-
sisse principium, & quem cæteris novimus primum,
non ambigimus inter eos cuiusdam privilegii tenere
primatum.*

Tren. 4. 8

D. Petrus
Dam. ser.
49. fol.
116. C.

Idem ibi.

19. Sanctus Apostolus & Evangelista no-
ster à multis Scriptoribus Moyse Prophetæ as-
similatur, S. enim Petrus Damianus ait: *Mat-
thæus fuit alter Moyses; Secundus quidem quo-
ad ordinem, primus tamen quoad dignitatem
& sanctitatem: Hujus autem similitudinis ra-
tio fuit: vel quia sicut unus à Deo ad Pharaonem
missus est: ita quoque nomen alterius à
Sancto Athanasio Antiocheno Mandatum aleis-
simi interpretatur: vel, sicut ille per virgam ope-
ratus est prodigia: ita hujus miracula patrata
sunt à penna. Moyses Dei manus fuit, Matthæus
quoque idem quod manus Dei innuit; Moyses
erat mitissimus: Vir in terra mitissimus, Mat-
thæus*

Lib. 8.
Exam.
Iacob. de
Vorag. in
vita ejus.
S. Gerg.
thæus

de reb. Ec-
clesi.

thaus ex mente S. Germani idem est quod mel-
lis est, sapis est & mansuetus sicut favi mellis.
Moyles indignum se reputavit qui Deus fieret
Pharaonis: Matthæus se veluti Deum in Æthio-
pia adorari non permisit. Moylis primus Liber
quem composuit appellatus est Liber Genesi:
Matthæi Evangelium intulatur Liber genera-
tionis. Moyles nobis lucem quandam à Deo
creatam describit: Matthæus Deum Creato-
rem lucis nobis representavit. Moyles agit de
primo Adamo in anima vivente: Matthæus
loquitur de secundo Adamo in Spiritu vivifi-
cante. Porro quis est qui ignorat, quia opera
creationis de facto sub oblivione vel etiam
ignorantia obscuritate suppressa jacerent, ni-
si à Moylis calamo coram toto Mundo in lu-
cem edita fuissent? Ita igitur Matthæus pariter
velut mysticus Chrysolitus qui semillat & ar-
det ut luceat, lumen dedit, atque in totius uni-
versi lucem, omnia Dei Incarnati nostræque
Redemptionis opera prouti expressit in ejus sa-
cro sancto Evangelio recensentur, adduxit. De
quo modernus quidam ita scribit: Hic est Liber
continens optimum & letissimum nuntium Ad-
ventus Christi, sive Messie Patriarchis promissi,
puta Incarnationis, Nativitatis, Vitæ. Prædica-
tionis, Passionis, Resurrectionis, Ascensionis, ac Re-
demptionis, Salutis, Gratiæ, & Gloria ab eo parata,
& toti orbi allata, cuius scriptor fuit S. Matthæus,
discipulus Spiritus Sanctus. Moyles primus Scriptor
fuit qui naturæ operibus lumen addidit: Mat-
thæus primus fuit qui calamo suo mysteriis gra-
tiæ lucem ministravit. Unde sicut Moyles super
omnes Testamenti veteris Scriptores sublimari
meruit, ita Matthæus omnibus novi Testamen-
ti Scriptoribus meruit præferri. Id quod per do-
ctum S. Petri Damiani calamum aptè confirma-
tur scribentem: Beatus Matthæus fuit alter Moy-
ses: sicut Moyles Prophetis non absurde præponitur,
Matthæo: Ita Beatus Evangelista Matthæus iure præ-
cellit, qui scripsisse reperitur in novo: sicut enim
nascentis mundi textu originem, sic iste tanquam
spiritualis cuiusdam mundi orientem scribit Eccla-
sticæ nativitatem.

20. Porro dum cogitationes animi mei in
pretiosam hanc gemmam accuratius desigo, no-
væ in ea proprietates jure merito considerandæ
se mihi præsentare videntur: Hunc namque
pretiosum lapide n. adversus pusillanimitatem
plurimum valere, illique qui ob occurrentes lini-
ltros fortunæ eventus, abjecto nimis timore ani-

mo despondent, Chrysolithum animam, & ge-
nerositatis robur aliquod addere, compen-
dit. Chrysolithus valet adversus pusillanimitatem, &
contra motus melancholicos. Id quod Dionysius
Cathusianus quoque confirmat, dum ait: Chry-
solithus timores expellit nocturnos. Scio equidem
in victam & insuperabilem in Matthæo cordis
arcem, nunquam obsidione cinctam, nec aliquo
pusillanimitatis, vel timoris inferni insulubris
insultus, utpote quæ sævitiei tyrannorum, cu-
nificum crudelitati, impiisque inferni insulubris
interpide obviavit, nihili curans sive sanguinis
effusionem, sive vitæ jacturam. Præcipue verò
quando in favorem virginis Iphigeniæ tan-
quam velatæ & consecratæ Dei sponsæ, nec
non adversus effraenem Hircæ Regis libidinem
in templo prædicabat, animos & aulus genero-
sos sacra huic virgini, quæ unâ cum aliis virgi-
neis confodalis suis, ob Regis furorē & ex-
candescētiā formidolose, ad Apostoli se pe-
des prostraverat, zelosissime suggerens: Quod
audienti Rex admodum præ ira insaniens, furibundus
abscessit: Apostolus autem omnes ad præsentiam
& constantiam confortavit, & Ephigeniam coram
se timore præstratam, cum cæteris virginibus dicit.

21. Multi referunt Chrysolithum adversus
multas infirmitates, & præcipue ad Dæmo-
nem fugandum speciali quâdam virtute prædi-
tum esse: Valet contra Dæmones, proficit contra
melancholiam, per quam & tentantur homines solent
Spiritus maligni, scribit Abul. & Anst. Boëtius.
Idemmet pariter Petr. Berchor. confirmat, dum
ait: Dæmones ipsum (id est, Chrysolithum) fugant,
atque timent. Idem quoque Dioscorides latet,
& Ildorus Hippaleus: In iure, inquit, gesta-
tus contra Dæmonem valet. Hanc autem hujus
gemmæ virtutem & proprietatem in Matthæo
quoque repetiti fidem faciunt varii Scripto-
res, inter quos Simeon Metaphrastes dicit,
quod Eos qui languoribus & morbis vel Dæmo-
num malis oppressi de vita periclitantur,
verbo, & manus tactu ab omnibus molestiis
statim liberabat. Imo S. Barnabas cuncta mira-
cula sua per solum Evangeliorum librum ca-
lamo & manu sancti Evangelistæ nostri con-
scriptum patrabat. Unde ad eum modum quo
Pygmaei ex solis Leonis ab Herculis humeris
suspectis exuviis perterriti fugiebant, Dæmo-
nes ad solum foliorum Evangelicorum à S. Apul
Matthæo conscriptorum aspectum perterriti Leonum
& confusi in Infernum præcipites arguebantur: de his
(Beatus

Corn. à
Lap. in 4.
Evangel. in
Argum.
in D.
Matth.
fol. 43.

D. Petrus
Dam. ser.
3. de S.
Matth. fol.
122. col. 1.
B.

for. 12. de (Beatus Barnabas istud Evangelium in magna reverentia habuit, quia ipsum secum portavit ut à Dæmonibus protegeretur; super infirmos posuit, ut sanarentur, secum in sepulchro poni iussit, ut securius moreretur.)

22. Adhæc referunt Chrysolitum diurno tempore auri speciem referre, nocturno vero igni simillimum esse. Unde S. Isidorus Episcopus Hispalensis ait: *De die videtur aureus, de nocte igneus.* Et Abulensis inquit: *Chrysolitus colorem per diem aureum præfert, sed nocte igneus apparet.* Enimvero ut hæc de natura Chrysoliti, ad personam & qualitatem Matthæi transferre valeamus, investigare oportebit, quid in Scriptura sacra per diem & noctem; quid item per aurum & ignem significetur. Certum itaque est quod iuxta S. Pauli Apostoli doctrinam per noctem peccatores, per diem vero iusti representantur. Unde Corinthios sic alloquitur: *Quæ societas luci ad tenebras, id est iusti ad peccatores?* 2. Cor. 6. 14. Id quod ad Ephesios scribens denuo confirmat, dum ait: *Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino: ut filii lucis ambulate.* Ephes. 5. 8. Ad Thessalonicenses iterum ait: *Omnes vos filii lucis estis, & filii diei, non sumus noctis, neque tenebrarum.* 1. Thess. 5. 8. Iusti etenim in diei serena luce ambulant? peccatores autem in tenebris noctis. Ac proinde Drogo Episcopus Ostiensis serm. de Pass. Dom. ait: *Per diem iusti significantur, & per noctem peccatores.* Secundò per aurum charitatis virtus exprimitur, unde sicut aurum inter flammæ, ita charitas inter adversitatum carbones indies magis magisque purificatur: *Tanquam aurum in fornace probavit illos,* inquit Sapiens cap. 3. 6. Ut hoc aurum charitatis Laodiceæ Episcopus sibi compararet, ex Dei commissione eundem sermo commonnit Joannes Apostolus, dum ait: *Sua deo tibi emere aurum ignitum probatum.* Apoc. 3. 18. Denique quod per ignem furor itæ Dei, ejusque supplicia designentur, hujus pleni sunt sacri textus. Constat enim ex Levitico, quod quando Deus Nadab & Abiu punire voluit, *Egressus fuerit ignis à Domino, devoravit eos, & mortui sunt.* Levit. 10. 2. Quando successit murmuratoribus, *Accensus in eos ignis Dominus devoravit extremam castrorum partem;* Num. 11. 1. Verum ehem quam bene apteque hæc Chrysoliti conditiones in S. Matthæo referuntur! *De die videtur aureus, id est, erga bonos & Jesu Christo fideles mera charitate accensus & ignitus, prouti sese probavit*

Paoletti Sanctorale.

erga Reginæ Candacis Eunuchum, item versus Ægypti Regem & Euphenisiam Regionem, eorumque extinctum filium Euphronem per eum ad vitam revocatum: Denique versus Principissam & virginem Iphigeniam, ejusque sodales ducentas virgines. *Sed de nocte igneus apparuit;* id est, totus in furorem conversus erga illos, qui in nocte peccatorum & infidelitatis tenebris Lethagice obdormiscentes jacebant, quales erant duo illi magi Zatoë & Arphaxad, Sacerdotes quoque idolorum, ac demum Hirtacus ejusque sequaces; quorum palatium igne consumptum fuit: *(Etumpens flamma Regis Palatium in-* Petrus de Natal. in vita S. Iphigenia perspicue verificatur, quod veluti Chrysolitus. l. 3. c. 10. *)* (De die videatur aureus, sed de nocte igneus appareat.)

23. Verum enim vero operæ pretium esse judico, ut tandem primam hujusce sermonis partem per prædictæ sapiens gemmæ duriem, constantiæ à S. Matthæo in omnibus necessitatibus occurrentibus, præcipue vero quando vitæ suæ cursum per Martyrium terminaturus erat exhibita, correspondentem claudamus. Constat igitur ex relatione Plinii, quod Chrysolitus. *Perdurus est, ac tanta duriæ, ut Saphiro parum, aut nihil cedat.* Et quidem ut hac in re ab aliorum ordiamur exemplis, certum est, quod veluti infra ctus Chrysolitus constantissimus fuerit Anaxarchus, cui dum à Nicocreonte Cypriorum Tyranno omnia contracta essent membra & ossa, intrepido invictoque animo eidem dixit: *Potes quidem, ô Tyranne corpus meum trucidare & inter necem tradere, meam tamen vincere constantiam minimè valebis:* (Philosophus animo infra ctus: Tunde, tunde, inquit, Anaxarchi vasculum, Anaxarchi constantiam non teris.) *sar.* Veluti Chrysolitum se constantem esse demonstravit C. Mevius Augusti Centurio, quando in Antonii conspectum adductus, atque ab eodem, (Quid de se statui juberet?) interrogatus respondit: liberum ei esse, ut sibi pro libitu vitam eriperet, neque enim se mortem timere, scireque futurum, quod à signis Cæsareis nunquam alienandus, nec Antonii militiæ unquam jungendus esset: (Jugulari me jube, quia non salutis beneficio, nec mortis supplicio adduci possum, ut aut Cæsaris miles esse desinam, aut tuus esse incipiam) Athenarum milites, qui immortalem sibi fa-

Rec

mam

mam compararunt, in prælio Maraconensi adeo se exhibuerunt intrepidos, ut telis transfixi moti non fuerint, sed ad ultimum usque prælii momentum velut immobiles statuz constanter persistenterint. De Mutio quoque Scævola legitur, quod ex quo sagitta quam ex arcu suo in pectus Porſenæ Regis Tusciæ vibrare constituerat, à proposito ei scopo multum aberrasset, manum suam, quæ eam emiserat, errorem hunc gravi supplicio luere voluerit, nam eam igni impostam eoque constanter firmavit, donec totaliter concremata fuisset. Firma quoque memoria etiamnum conservatur fama generosæ animositatis & fortitudinis C. Marii, qui dum à carnifice per medium secandus erat, ligari se non permisit, sed in mediis doloribus constanter & immobiliter subsistens, ne minimum quidem impatientiæ signum edidit, nec vultus ejus impetierit in pallorem degeneravit. Fatendum est equidem, magnam fuisse virorum jam recensitorum magnanimitatem, verum tamen hæc nequaquam comparari meretur cum invicta & insuperabili mystici Chrysoliti nostri Matthæi constantia, qui dum sacro altari Missam celebraturus assisteret, iussu Tyranni Dum sacra perageret, lancea confossus, spiritum Deo reddidit. Unde si Socrates affirmare solitus erat, hominem constantem haud secus ac statuam in basi sua esse debere immobilem: *Ut statua in sua basi virum virtutis studiosum, bono proposito innixum immobilem esse debere, verè id Matthæus Chrysolitus noster præstitit, quando in altari sacrificans Lancea confossus, spiritum Deo reddidit.* Atque ideo sive prædicet, sive officii sui functiones exerceat, sive vivat, sive moriatur, *semper unus, semper iste, semper constans* permansit.

P A R S S E C U N D A.

24. Chrysolitus lapis pretiosus, si multis id referentibus adhibenda sit fides, marinum quoque in se colorem continet: *Habet cum marino colore similitudinem*, inquit Ildorus Episcopus Hispalensis lib. 16. c. 14. Alius: *Habet quandam marini coloris similitudinem.* Item alius scribit: *In colore mari similis est.* Matthæus autem non soli colori, verum ipsimet mari similem se esse probavit. Præterea hic mille analogias quas inter utrumque adducere possem, & unam duntaxat hoc loco proponam: scimus etenim & quotidie videmus,

quod omnia flumina mare ingrediantur, eoque velut ad proprium centrum decurrant, unde Ecclesiastes inquit: *Omnia flumina intrant in mare.* 1. Cor. 7. 1. Pari quoque ratione omnes spectabiles prærogativæ aliorum hominum in Matthæo velut in propria Metropoli resident. Non sum equidem ignatus, Deum gratias suas inter homines ita dispersitum fuisse, ut singulis particularem aliquam gratiam donaverit, unde Apostolus ad Corinthios ait: *Pauquisque proprium donum habet ex Deo*: quibus alio in loco iterum subiungit: *Alii quidem datur sermo sapientia, alii sermo scientia, alii fides, alii gratia potentatum, alii operatio virutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum* &c. 1. Cor. 12. 8. Quando vero de Matthæo sermo est, credendum est, quod omnia flumina intrant in mare: est etenim simul Apostolus, Evangelista, Doctor, Martyr, Episcopus, & Prædicator. Loquebatur ut sapiens, ut scientificus docebat, instruebat tanquam fidelis, omnia callebat hugurum genera, operabatur virtuosè, futura prophetabat, sanabat infirmos, pellebat Dæmones: adeo ut Deus omnia virtutum dona in eum accumulasse visus fuerit. *Omnia flumina intrant in mare.*

25. Est quidem præter mortem positum, quod cælum in unico tantum subjecto tot simul epilogare soleat prærogativas: nam ut notat Theophrastus, Deus & natura gratias suas parè admodum dispensare consueverunt: *Experientia namque comprobatur est, arbores illas vel fructus, qui dulces sunt, non esse odoriferos: quibus vero dulcedo deficit, odoris indita est fragrantia: qui vero fragrantia carent, dulcedine abundant.* Ex dulcibus nullus fere bene olet: *Verum odor & fragrantia ramorum est, in quibus aliquid acedunt.* 1. 11. Et hæc quidem ordinis dispositio non solum à Deo in arboribus, verum etiam in creaturis ratione prædictis observatur. Hem quam pulchra & speciosa Rachel erat, quam quotquot respiciebant, linguis suis laudibus celebrare cogeantur: ac vero quia infæcunda erat, à marito posthabebatur, eratque contemptui omnibus. Ecce tra verò soror ejus Lia, quia vultum habebat turpem & deformem, nullus eam sine ruga aspicere poterat: Deus autem, qui miscebat amara jucundis, hæc ejus infecunditatem compensare voluit, dum eam sex filiorum, id est, Ruben, Simonis, Levi, Judæ, Isaacchar, Zabulon, & unius filia, quæ Dina vocabatur fecundam genitricem effecit: quamobrem à Jacob ma-

Job. ser. 1.

Blas.

Vicg. in

c. 21. A-

po:

Berc. in

rito suo admodum amabatur, summoque in pretio habita erat. Hæret hic Tostatus, divinarumque ordinationum modum hisce verbis acutè ponderat: *Ecce quanta divina sapientia in rebus ordinatio: Rachel quæ ante sibi ipsi felix habebatur, ut sororem despicere, per sterilitatem depressa est, ut semiseram cognosceret: Et Lia, quæ omnibus contemptibilis videbatur, fecunditatis abundantia sibi postea felix visa est.*

26. Veritatem istam per alium quendam Scripturæ locum confirmemus. Omnibus etenim notum est, quam fuerit Goliath Gygas, Philistæorum Dux generalis superbia tumidus, & temerarius, Israelitis vero formidabilis, utpote qui minis & exprobrationibus suis non timere tantum, sed & tremere & obstupescere faciebat quemvis validissimum Israelitici exercitus athletam, Saulen vero Regem præcipue: *Audiens autem Saul & omnes Israelitæ sermones Philisthai stupebant, & mirabantur nimis.* 1. Reg. 27. Alia quoque vice dum in conspectu populi Israelitici fortitudinis suæ ederet specimina, inquit facit textus: *Cum vidissent virum superunt à facie ejus, timentibus eum valde.* Ergone possibile est nullum ex omnibus reperiri qui ei resistere, aut armis & fortitudinis suæ robore cum eo decretare possit? ubi est Princeps Jonathas generoso adeo animo præditus, qui percussit stationem Philistinorum quæ erat in Gaba? 1. Reg. 13. 3. Nunquid hic est Jonathas ille adeo validus & in præliis exercitatus, ut non alio præterquam armigero suo comitatus inimicas Philistinorum copias aggredi, & generoso invictoque ausu bonam illorum partem occidere, reliquos vero, ut terga verterent, atque ad salvandam vitam fuga sibi consulerent, cogere non dubitaret? *Etece multitudo prostrata & huc illucque diffugiens.* 1. Reg. 14. 16. Quod si igitur Jonathas adeo expertus atque in accumulandis victoriis fortunatus erat, cur hunc Gygantis intolerabilem factum non mortificat, aut cur ejus elatam superbiam non retundit & reprimat? Ergone qui hætenus integros adoriti exercitus non formidavit, nunc ignavus & pusillanimis cum uno solo congredi timebit? Nequaquam dubito quin Jonathas à Gygante ad solitarium certamen & duellum provocatus idipsum generoso animo & ausu accepturus fuisset, nisi, ut Abulensis scribit, Deus ipsum specialiter retardasset & impedivisset: (Forte Jonathas aggressus fuisset Goliath singulari pugna, nisi quia Dominus cum compressit, scilicet reprimens

ejus animositatem.) Hoc autem supposito rationem ejus investigare maxime sum cupidus: num enim Deus hoc forte fecit suspicans Jonathan in duello isto superandum esse? aut vero non conveniebat forte ut filius Regis aliqujus tanto vitam suam exponeret periculo? Idemmet præfatus Doctor dicit, Deum noluisse permittere, ut Jonathas duabus fieret victoriis gloriosus, ideoque hanc de Gygante instantem victoriam Davidi reservasse, ut exaltationis & magnificentiæ suæ fieret origo: *Ve exaltaret David, contulit ei istum triumphum.* Neque enim uni soli impertiri victorias voluit.

27. In hisce autem Divinis legibus æternisque Decretis infinita Dei omnipotentia, quo ad Matthæum dispensabat, dum non unam solum prærogativam ei concessit, sed voluit ut pariter adhiberet linguam, exerceret & calammum, in eo potius quam in arboribus simul conjunxit sanctitatis odorem atque fragrantiam, & in attrahendis ad Catholicam fidem gentilibus miram dulcedinem. Deus in eo non sicut in Lia & in Rachele pulchritudinem à fecunditate sequestravit, sed per gratiosum quoddam hymenæum sibi desponsavit, & pulchritudinem spiritus per culpam minime deformis, & fecunditatem paternitatis, utpote qui tot masculinos partus per fidem genuit, id est, omnes Æthiopiarum gentiles, nec jam unam duntaxat filiam Dinam sed Ephigeniam spiritualem filiam suam una cum ducentis aliis virginibus sodalibus Christo peperit. Non unicam duntaxat, sed innumeras retulit victorias, dum jam velut alter Jonathas de multis inimicorum mundi, scilicet dæmonis, carnis, malignorum exercitibus triumphavit, nunc velut alter David Gygantem quendam qualis Hyrtæus Æthiopiarum Rex erat cecidit. Unde S. Petrus Damianus ait: *Inter omnes plane sanctos, quide* Ser. 49.
Cælesti gloria, de triumphato mundo victoria titulos intulerunt, beatus Matthæus mihi videtur f. 116. C.
insignis atque conspicuus, & quendam inter eos dignitatis obtinere primatum. Ipse namque Catholicæ Prædicatoris honorem habuit; sanctæ quippe Ecclesiæ fortis propugnator extitit, cujus videlicet lingua quasi acutissimi gladii Evangelii administratione Dominus infidelium corda transiit, inquit Magnus Pontifex sanctus Gregorius. Gloriam item habuit Evange- D. Greg.
lici Scriptoris; nam *scripsit præ cæteris Evangelii* in præf.
listis suis & exaltæ Christi Evangelium, quo Evang.
Ecc 2
quasi

Abul-
1. Reg.
18. 27.

Matt. f.
2. col. 3.

Corn. &
Lap in c.
21. Apoc.
f. 327.
col. 1. A.

quasi ignea fax noctem huius seculi & Ecclesia illuminat. O gloriosum Chrysolithum S. Matthæum Apostolum! Hic me cogit, ô inelyta Salaria civitas, ut fortunis tuis dum eum devotioris auro tibi alligatum & in sinu tuo requiescentem felicissime contines sancte invidiam. Veruntamen iubilas & exulta de hoc tam pretioso thesauro, quem utpote gemmam inestimabilem venerabunde possides. Nec dubita quia præstantissimus hic Chrysolithus continuas esse in Cives tuos evitabit favorum & gratiarum scintillas. A mutis tuis, nec non à mari quod argentea tibi pendet tributa terreni pariter & infernales inimici, procul stabunt, nam Chrysolithum Dæmones fugiunt, atque timeant. Fiet itaque, ut vel pacis in te vireat oliva, vel victoriæ palma semper frondeat. Nunquam te aer turbato respiciet supercilio, nec

districtus tui fines tenebrarum involvet obscuritati; quia potius inalterabilis conservabitur, & ab hoc pretioso Chrysolito cælesti hereditas, Chrysolito enim proprium est scintillas ardentes emittere non ut ardeat sed ut luceat. Famem, quæ annonæ penuria nutritur, seculum istud nunquam videbit, nec ei permittetur, ut ad te infestandum portas tuas pede suo pulset, siquidem monile quoddam in sinu tuo elaudis, quod auri splendoribus tam continuo flagellabit: nam Chrysolitus quasi aurum fulgens videtur emittere ex se quasdam ardentes scintillas inquit Episcopus Halberstadiensis. Nos interea sancto huic Apostolo humillime supplicemus, Divinæ gratiæ aurum nobis impetrare digetur, ut animæ nostræ hic in teris merito, ac denique post hanc vitam gloria locupletentur in cælis.

SERMO TRIGESIMUS PRIMUS.

I N F E S T O

S. MICHAELIS ARCHANGELI.

Sancte Michael Archangele defende nos in pralio, ut non pereamus in tremendo iudicio.

Nulla est creatura in mundo, quæ tor habeat adversum se conspirantes inimicos, ac Homo, ut proinde homo jure merito dicere possit: *Angustia mihi sunt undique.* Dan. 13. 22. Integri namque miseriarum exercitus, ex fortissimis ærumnarum fortaliis ipsum obsidione cingunt, & per extremarum necessitatum insultus in totalem perniciem eum redigere moluntur: Semper malum aliquod viget, alterum vero præterit, & quod novum successurum est deinceps, nondum apparet; inquit Euripides. Nulla est in Orbe fera, quæ suos ad eum dilaniandum non expandat & applicet uncipedes, vel ungues suos ad vitam ei eripiendam non exacuât. Imo (ô impietas inaudita!) ipsimet homines mutuas sibi inter se struunt insidias & stratagemas.

ta. Unde vetus illud enatum est proverbium: *Homo homini lupus.* Adhuc quos ab inimico infernali quotidie recipit insultus, adeo sunt horribiles, & nisi à Divina gratia nova acciperet virium sufficientium subsidia, coegerunt succumbere. *Accedit ad hoc* (inquit sanctus Valentinorum Archiepiscopus) *Dæmonum infinita multitudo, quorum omnis vis studium est laqueos parare, suffodere foras, ostendiculum ponere, ut homines illaqueentur & saltem rapiantur, capiuntur demum & interitui dedantur.* Unde Deus se vitricum potius homini exhibuisse videtur, quam patrem, cum ad se defendendum nulla ei prorsus arma subministravit. Canem etenim unguibus armavit, fortitudine Leonem, Ursam uncipedibus, astutia vulpem, leporem cursu, alis avem, unguibus aquilam,

aquilam; pisces squamis, veneno serpentem, Ericum spinis, cornu semicirculis in fronte aurum, apem aculeo, solus & unicus Homo armis omnibus tam defensivis quam offensivis destitutus manet. Id quod prudenter movit Chrysostomus, dum ait: *Omniem Creaturam sensibilem Deus armatam & munitam creavit; alias veloci pedum cursu, alias unguis, alias pennis, alias cornibus, alias denique dentibus.* Verum enimvero quod Deus hominem inermem omnique armaturae expertem reliquit, variae huius rationes adduci possunt. Vel enim hoc factum est, quod Deus ipse hominis protector esse velit: *Hominem solum sic disposuit, ut virtus illius sit ipse Deus,* inquit S. Chrysostomus. Vel quia linguam habet ad exposcendum propriarum necessitarum subsidium, valde accommodatam. Atis enim illam lazaro Regem ab eo, qui stricto ense iamjam vitam ei erepturus erat, tutatus est. Eadem armatura Marcus Antonius ab hostili militum à Marco & Cinna subornatorum furore salvatus fuit. Licet facendum sit hoc armorum genere foeminas potius quam viros communiter praevalere. Aut vero dici potest, quod armorum loco intellectu praeditus sit & voluntate, potentis nimirum adeo nobilibus, ut iis omnia sibi pro libitu comparare possit. Vel quod pro armis manum habeat, quae *Est organum organorum,* quod oportum ubique subsidium confert, dummodo oculus occurrentem ei pandat necessitatem. Vel denique quia expeditos promptosque in sui defensionem habeat Angelos, siquidem *Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.* Psalm. 70. Hi namque prompti ad auxiliandum fuisse reperiuntur in calamitatibus Agar & Ismaelis, in occurrentibus quoque necessitatibus Abraham & Loth, Gedeonis, Iudithae, Eliae, Danielis, Moysis, Jacob, Zachariae, Iosephi, Petri, Cornelii & infinitorum aliorum similium. De quibus proinde attestat Apostolus, quod *Omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis.* Ad Hebr. 1. 14. Ex omnibus tamen sanctorum Angelorum agminibus sanctus Michael Archangelus nobis in omnibus adversus mundi & Inferni inimicos nostros instituendis certaminibus & praeliis, additissimum se defensorem & Archimandritam esse probavit. Unde S. Panthaleon Diaconus de illo asserit: (Michael fidelium populorum Ecclesias exultat, Romanorum custodit semp. Chri-

sti Imperatorem armat: adversus Barbaros Christianos reddit victores, hostes inimicos persequitur, ab eorum qui persequuntur molestus pios liberat; ab ingentibus malis fluctibus, eos qui ipsum invocant, eripit; Daemonis impetus propulsat.) Hic igitur protectionis nostrae scutum est à Deo nobis subministratum. Unde Alexander de Ales de hoc defensionis praesidio securos nos reddens dicit: (Ipse assistit laborantibus ad operandum, ne à Dracone impediatur: orationibus ad impetrandum, ne à Dæmone seducatur: ad confirmandum, ne à Dæmone vacilletur: pugnantibus ad triumphandum, ne à Dracone subigantur.) Atque ideo eum tam sollicitè huius verbis invocat S. Mater Ecclesia: *S. Michael Archangele defende nos in praelio, ut non pereamus in tremendo iudicio.* Quae de re ad huius sancti Archangeli gloriam & honorem fufius dicturus sum. Tu interim, ô Archangele gloriose! tuam mihi de tuis laudibus dicturo impertire bilan- cem, nec non & enssem: hunc quidem ut praesentium Auditorum corda vulnerare possim: illam vero ut praesentem discursum iusto unius horae spatio valeam metiri.

2. Quam hodierna die sancta Ecclesia celebrat solemnitas, in Angelorum omnium gloriam & honorem redundat, ac proinde S. Vincentius Ferrerius dicit: *Hodie sit festum & solemnitas omnium Angelorum: eadem tamen à solo S. Michael Archangelo denominationem suam accipit, eo quod hic inter omnes qui ad praesidium nostrum à Deo missi sunt primus sit & praecipuus; cujus proinde nos assistentiam habentes in omnibus quae contra inimicos nostros adoriemur praeliis & conflictibus de obtinenda victoria securi esse possumus: (solemnitas & festum hodiernum habet nomen & titulum specialem, & habet officium gloriæ quia dicitur S. Michaelis; ratio est quia inter omnes sanctos Angelos Caeli, qui descendunt in hunc mundum ad procurandum nostrum bonum & salvationem maximus est Michael;) qui dum ad nostram defensionem evigilat, securi dormire possumus.* Unde mysterio non vacat, quod idem sanctissimus Archangelus hastam in dextera & scutum in sinistra gestans, velut actu praeliatus à sancta Dei Ecclesia repraesentetur: cujus si rationem ediscere volumus, ad id quod historiae referunt recurramus; Epaminondas cum exercitu quadraginta millium Spartianorum in certamen descensurus, cum illis quo ad militum numerum longe inferior esset, ingenioso isthoc usus est

Ecce

strata

D. Ioan. Chrys. in Matth. c. 7.

Alex de Ales in Apoc. c. 12.

D. Vinc. Ferr. ser. de sancto Mich. Arch.

Idem. ib.

D. Panth. Diacon. in

stratagemate: in templo quodam Deæ Palladis statua erecta erat, quæ dextera lanceam tenebat, pedibus autem adjectum habebat scutum: se-
 ceterè igitur Epaminondas sculptorem quendam introducens eidem præcepit, ut scutum Deæ pedibus adjectum è terra levaret, idemque ejusdem Deæ sinistro brachio aptè infereret. Dictum factum, mox sequenti templi portas aperiri præcepit, ibidemque omnes exercitus sui milites priusquam manus conferrent adesse, omniumque nomine debita immolari sacrificia voluit: qui hanc Deæ bellatricem scutum è terra, & à pedibus suis levatum sinistra manu apprehendisse videntes, stupefacti, prostrati & attoniti steterunt: credentes id cæleste quoddam monitum esse, Deam Palladem eis futuram propitiam dimicando pro ipsis, non obstante longe inferiori militum suorum numero, sibi inde victoriæ triumphum infallibiliter obtinendum esse augurabantur.

3. Liceat mihi ex hac profana historia concludere, quod dum sancta Mater Ecclesia sanctum Michaelem Archangelum una manu lanceam, altero vero brachio scutum ferentem exhibet, signum nobis prognosticum erat, hunc sanctum Archangelum in omnibus necessitatibus occurrentibusque casibus defensorem futurum esse, longè potentiorum faventiorumque quam Palladis Thebanis esse potuerit. Idipsum etenim experientia in pluribus Scripturæ locis liquide demonstrabit, ut ex sequentibus manifestè apparebit; imprimis enim Abraham in Genesi cum Isaac filio suo è domo sua discedens versus montem Maria se recipit, ut cum Domino in sacrificium offerat, prouti eidem dum intempesta nocte somnum inter & vigiliam requiesceret à Deo mandatum fuerat, dicente: Tolle filium tuum quem diligis Isaac, & offer illum mihi in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi. Gen. 22.2. Porro in montis verticem cum pervenisset, super erecto altari easa accommodat ligna, filium quoque postquam ei manus ligasset & obvelasset oculos, super eadem lignorum strue genuflexum sedere jubet, ac tandem ensi manum admover, dumque majorem haberet voluntatis Dei quam paterni affectus respectum, absque ulla cordis palitatione aut vacillatione manus ensi ad feriendum stringit; cum ecce subito Angelus quidam supervenit: Et ecce Angelus de Cælo, qui manum suspendens hisce vocibus strictum intercipit ensi: Abraham, Abraham, ne extendas manum tuam super puerum. Verum enimvero quænam est hæc tam improvvisa mutatio? Deus sacrificium præcipit, & Angelus quidam idipsum prohibet? Ergone Angelus sese jussis opponet cælestis datis? quomodo igitur Angelus Dei esse poterit, si divinæ voluntatis executionem impedire contendit? Siliis hic nonnihil Auditores. Quisnam est hic Angelus Isaaci vitam tam sollicitè salvans, eumque ex manibus mortis adeo acerbæ, qualis est proprii patris manu enecari, tam strenuè liberans? Qualis est hic Angelus, qui opportune adit, ut eensem impediatur, ne uno eodemque tempore simul cor patris & filii cervicem transadigat? Credendum est, citra ullam dubietatis aleam hunc non alium fuisse, quam S. Michaelem Archangelum, qui uno eodemque momento Abraham patrem & Isaac à morte eripuit, quorum uni cervix jam jam ense rescindenda, alterius vero ex compassionis dolore cor transfigendum erat. Inter præclara Michaelis gesta est, quod Abraham comitatus esset cum eo quod terra sua egredieretur, qui manu tenuit gladium, paratissimè Isaac interficeretur; affirmat S. Pauthaleon S. Mch. Diaconus.

4. Sennacherib Rex congregato formidabili quodam Assyriorum militem exercitu, urbem Hierosolymitanam, quæ eo tempore sub felici Ezechiae Regis sceptro quiescebat, obsidione cinxerat: iunior quidem vires adeo valide erant, adeoque copiosus exercitus, ut nullum sese defendendi eosque superandi præsto esset remedium, unde prudenter ad divinum auxilium suum habuit refugium, cui Deus per Isaiam Prophetam suum omnem deponere formidinem jussit, futurum enim ut Sennacherib adhibere vires cassæ essent & irritæ, utque sui impositi reverteri cogeretur. Nec civitatem interceptandam, nec temerandam Ezechiae Regis coronam, sed Majestatem ejus sacram rectamque conservandam esse: Quam ob rem hæc dicit Dominus de Rege Assyriorum: Non ingredietur ur-
 bem hanc, nec mittet in eam sagittam, nec occupabit eam clypeus, nec circumdabit eam murus. Porro Rex Assyrius in prociutu jam erat, ut in aciem bellicam suas distribueret copias, tamquam jam resonabant tympana, fluctuabant per æra vexilla, & intempesta nocte exercitus castrametabantur, ducebanturque circumvallationis circa civitatem instituendæ lineæ, cum ecce bellator Cælestis in totius exercitus medium sese ingerens ferro fulminabat, ensisque ex omni parte libere vibrans ejuscemodi stratagem excutivit, ut diluculo sequenti in profundo quodam

dam maris sanguine natate viderentur supra centum octuaginta quatuor cadaverum milia. *Pa-*
4. Reg. 19. *Etiam est igitur, nocte illa venit Angelus Domini, &*
35. *percutit in castris Assyriorum centum octoginta*
Nie. de Ly- *quing. milia: scilicet (ut exponit Lyranus) omnes*
ra ib. *robustos bellatores, & principales exercitus. E qua-*
4. Reg. 19. *strage Dux generalis confusus terga civitati ver-*
36. *tens solus fuga se recepit in Ninive: Et recedens*
abijt & reversus est Sennacherib Rex Assyriorum,
& mansit in Ninive. Scite hoc loco percuterem,
quis & qualis Angelus ille fuerit, qui civitatis il-
lius tutamen sibi vendicavit, quique exercitum
adeo numerolum & iugentem in ore gladii in-
terfecit. Scriptura quidem Angelum fuisse di-
cit: Venit Angelus Domini. Hoc autem nomen
generale est, & convenit multis. Potiò si ibidem
curandus fuisset aliquis infirmus, vel aliquis illu-
minandus cæcus, Raphaellem fuisse affirmarem:
Item si deferenda fuissent maximi ponderis &
momenti nuncia, universale quoddam totius
mundi beneficium concernentia, crederem fuisse
Gabrielem: at vero cum de factione bellica, de
armis, obfidionibus, præliis sermo sit, alius præ-
ter S. Michaellem, qui princeps est militis Cale-
stis esse non potuit: cum hoc sit officium nulli
alteri præterquam ipsi conveniens. Hic, id est Mi-
chael Archangelus, fuit, qui potentissimum exerci-
tum Sennacherib Assyriorum Regis intercepit. Af-
firmavit olim idemmet Panthaleon Diaconus.

5. Deus noster Opt. Maximus, miseris quibus dilectus populus suus in Ægypto per Pharaonis tyrannidem aogaticabatur, tandem finem impo-
 nere ex mera pietate sua decrevit. Vias quidem populus ire debuit dum ex Ægypto egredere-
 tur laboriosas, incognitas, & difficiles, id est per desertum ducentes, marisque rubri, aquis corre-
 spondentes, ut igitur iter illud lenius faciliusque redderet, suumque populum ab exercitus Pha-
 raonici persecutione faceret esse securum, inquit Sacer textus, ipsummet Deum ei præbuisse du-
 catum, de die cum in columna nubis, nocte verò in alia quadam columna ignis speciem referente
 præcedendo: Dominus autem præcedebat eos ad
 ostendendam viam, per diem in columna nubis, &
 per noctem in columna ignis. Etenim Lyranus
 non Deum sed Angelum quendam illos in nube
 realiter præcessisse existimat: (Dominus autem
 præcedebat eos scilicet per Angelum, qui præ-
 cedebat exercitum Hebræorum.) Cui confessorit
 Abul. in Abulensis dicens: Angelus gerebat vicem nubis.
 cap. 4. Hic autem Angelus alius quam S. Michael non
 Deut. q. 8. erat, utpote qui tunc protector erat Synagoga

Hebræorum totiusque Israelitici populi defen-
 sor: id quod S. Valentinorum Archiepiscopus
 noster S. Thom. de Villa Nova affirmat. Unde
 perspicue colligitur, quod ex quo gentem Moyfi
 commissam eo in itinere ducebat, eum quoque
 eadem in via ab omni quod illi imminere pote-
 rat periculo præcipue verò ab hostili Pharaonici
 exercitus furore defendent, feceritque esse secu-
 rum. Hactenus hæc bene dicuntur: verumta-
 men ad unam duntaxat à doctissimo Tostato in-
 sinuatam circumstantiam reflectionem facio, hic
 namque affirmat, quod Columna erat tenebrosa,
 & illuminans noctem. Cum enim hic de una tan-
 tum columna loquatur, quomodo hæc simul te-
 nebrosa esse, & illuminare poterat? hæc enim
 duo contradictionem involvere videntur: si en-
 nim obscura erat, qua ratione poterat illumina-
 re? si autem illuminabat, igitur obscura & tene-
 brosa non erat. Veruntamen optime dicit, nec
 ullam includit contradictionem, si nubem con-
 sideremus respectu diversorum. Nubes enim se-
 cundum se erat luminosa, sed post Israelitarum
 tergum & in Ægyptiorum facie consistebat, ad-
 eoque illis lumen ministrabat absque aliqua oculo-
 rum offensa, Ægyptios autem obfuscabat he-
 betabatque eorum oculos ne videre possent, i-
 deoque velut inter tenebras illuminati mane-
 bant, id quod merum opus erat S. Michaelis Ar-
 changeli in Hebræorum defensionem egressi:
 (Angelus, id est Michael, qui erat in priori parte
 exercitus cum nube, transtulit nubem ad posterior-
 em partem, ut illuminaret Hebræos, & obscuraret
 Ægyptios: sic enim dicitur quod columna erat tene-
 brosa, & illuminans noctem. Hoc etenim præci-
 puum erat S. Michaelis officium, quia ut S. Tho-
 mas docet: Præerat Synagoga.

6. Duo Scripturæ loca invenio præsentis pro-
 posito plurimum inservientia. Nemini ignotum
 est, integritatem à malevolis velut signum ad sa-
 gittam calumniis impetitam fuisse, maxime in
 Regum & Principum aulis, in quibus homines
 studiosi & probi continuas ab invidis pariuntur
 insidias Unde cuilibet in Historiis à Scriptura re-
 latis nonnihil petito manifestum est & certum,
 in Persarum Regis aula Danielem quendam fuisse,
 egregiis imò divinis qualitatibus præditum,
 quem etiam Darius Rex veluti hominem perfec-
 tum & sanctum magnumque veri Dei servum
 prædicabat: Veruntamen aulici ejus eum per-
 secutionibus infestare, milleque calumniis vitæ
 ejus insidiari ceperunt, arguendo eundem veluti
 decretorum ab eodem Dario, ut inviolabiliter à
 quo-

Abul. ubi
sup.

D. Tho. in
4. dis. 41.
q. 3. m. 3. ad
3.

Exod. 13.
v. 21.
Lyr. ib. in
fine C.
Abul. in
cap. 4.
Deut. q. 8.

quolibet conditorum transgressorem. Etenim tamen Rex falsis hisce calumniis aurem nequaquam praeberet, importunis tamen malignarum istorum eumque ad mortem expolcentium instantis adactus, eo se permoveri permisit, ut ipsum in quandam famelicis truculentisque Leonibus refertam speluncam seu foveam includi fecerit, ut ab eis subito dilaniaretur & devoraretur: haec autem indomita belluae feritate ac truculentia in mansuetudinem commutata, illum nequaquam uncis & unguibus laeserunt, sed potius deliniverunt blanditis, linguaque sua ejus lambendo pedes osculari videbantur. Fuitque omni cum fidelitate ab ipsis ea nocte custoditus, ita ut nullus vel minimum ei adferre nocumentum ausus fuerit. Verum, inquit, quid ratione fieri potuit? hic enim truculenti Leones carnis humanae adeo avidi & insatiabiles erant, ut ipsa quoque ossa comminuerent & devorarent; Adeo ut & ipse Rex velut per Garemioniam summo diluculo iverit, ut si viveret videre posset, imo oculis praelachrymis stagnantibus mortem ejus deplorans eum in leonum ventre jam sepultum esse credebat: *Tunc Rex primo diluculo consurgens, festinus ad lacum leonum perrexit, appropinquansque lacui, Daniele voce lachrymabili inlamarvit & affatus est eum: Daniel serve Dei viventis. Daniel autem audita voce Regia subito respondit: Rex in aeternum vive. Ad quas Danielis voces quantum Darius attonitus haeserit nullis possum verbis sufficienter exprimere. Nihilominus vestras quo ad hoc factum cogitationes velim suspendatis, priusquam enim hunc locum expediam, alium quendam non minori admiratione dignum in medium adferre decrevi.*

Dan. 6. v. 19. 20.

Symm. D. Hier. ibi.

7. In eodem libro Danielis legitur Nabuchodonosori vice quadam tale incidisse mentis delirium, ut se veluti Deum adorari praecepit: Mandat enim statuam erigi auream, sexaginta cubitis altam, sex vero latam, idque in loco quodam particulati, qui vocabatur: Dura, vel ut Symmachus legit: Doraum: quod ut S. Hieronymus scribit: *Pirarium vel conclusum locum dicere possumus.* Ibidemque omnes Regni Sattapas atque Primates congregari fecit, ut mox ad instrumentorum Musicalium, Tubarum, Cythararum, & psalteriorum primum sonum reverenter quilibet genuflecteret, in terraque genuflexus statuam auream pro vero Deo adoraret. Ex altera vero parte fornacem quandam fabricare, eamque igne & flammis adimplere iussit, ut si quis statuam adorare detrectaret: *Eadem hora mitteretur in for-*

nacem ignis ardentis. Dan. cap. 3. 6. Unde nonnulli ex fornacis timore, alii ut Regis genio laudarent iussu Regis obtemperarunt, nullus autem erat qui indebitum illi adorationis honorem denegare praesumeret; praeterquam tres adolescentes Hebraei, Sidrach scilicet, Misach, & Abdenago, qui soli vero Deo talem adorationem debere non ignorant, neque fornacis timore quiddam perterriti statim terga vertunt, & Nabuchodonosori in faciem protellati sunt, se ipsam haudquaquam adorare velle: *Statuam auream quam erexisti non adoramus.* Unde Dan. 3. Rex indignatus Praecipit ut succenderetur fornax illi septuplum quam succendi consueverat, eoque ligatis pedibus & manibus in fornacem praecipites egerit. Qui in eadem non solum non fuerit in cineres redacti; verum etiam inter flammam haud secus ac inter auras suaves, & jocosas velut in amoenissimo quodam vitatorio delitabantur: *Et ambulabant in medio flammam laudantes Deum & benedicentes Domino.* Verum licet inquit qua ratione fieri poterat, ut ignis eos non offenderet, sed consolationem potius & refrigerium adferret? Quis impediens flammam? Ardores quis temperabat? Mirum non esset, si haec audienti ipsamet quoque veritas redderetur incredibilis. Audite igitur quid sacra Scriptura quo ad hoc subiungat. Dicit igitur: Nabuchodonosorem abivisse, ut vidisset fornacem, & in ea non tantum invenisse juvenes illos laetos, hilares & jubilantes, verum etiam quatuor ab eo in fornace vivos esse: *Ego ego video quatuor viros solutos, & ambulantes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis est.* Unde attonitus haesit, quomodo praeter tres in fornacem injectos, quattuor quoque videri posset: *Obstupuit & dixit: Nonne tres viri missi sunt? Hic autem quattuor erant is, quia divinitus sem ignis, & flammarum voracitatem impediens: Ita ut capillus capitis eorum non esset adustus.* Unde sanctus Hieronymus, Septuaginta, & Interlinearis dicunt per quatuor Angelum debemus accipere, non tamen qualis is Angelus fuerit declarant: verumtamen S. Porthaleon Ecclesiae Constantinopolitanae Diaconus, Angelum hunc S. Michaellem fuisse, assertis, qui illos a flammis, & Nabuchodonosoris tyrannide liberavit. Tu vero, o Daniel, qua ratione a leonibus ne dilaniaretis illatum te conservasti? Ejus audite responsum: *Deus meus conclusit ora Leonum, & non nocuerunt mihi.* Dan. 6. 22. Unde Glossa ordinaria ait: *Non timu-*

ratu est fortis aut rabies Leonum, sed ab Angelo conclusu. At nunquid proprium huius Angeli nomen sciri poterit? Supra citatus Diaconus Angelum hunc tam in fornace Babylonica, quam in Leonum spelunca eundemmet S. Michaelem fuisse affirmat: (Species quarti qui in fornace Babylonica comitatus est pueros, ne læderentur, Michæel fuit, qui etiam conclusit ora Leonum, ne Daniele contingerent.) Quantum verò ad tres alios pueros idem subiungit: (Michæel ipse tres illos adolescentes in fornacem Babylonicam coniectos conservavit, in medio flammatarum usque vixit.) Hic igitur Dux & Capitaneus noster est, qui in omnibus occurrentibus necessitatibus nostris, in quibus vires nostræ prævalere non possunt ad nos defendendos, nobis altitit. Unde merito ipsum tanquam defensorem invocare debemus dicentes: *Sancte Michael Archangele, defende nos in prælio.*

8. Jacob Patriarcha una cum Rachele conjugæ universæque familia sua in viacerat, ut ad domum reverteretur paternam: at verò quia fratrem suum Esau, quem ita erga se etiamnum accensum esse suspicabatur, magnopere formidabat, ut eum placaret, sibi que benevoluntiam ac propitium redderet, varia eaque præstantia ad eum transmisit munera, cò vel maxime, quod subodoratus esset, eum, ad vindicandum receptam à se in surreptione benedictionis, sibi tanquam primigenito debita, injuriam, cum quodringentis militibus obviam ei procederet, credebatur enim melius, ad ejus furorē compescendum, inveniri non posse temperamentum, quam quod per munera fieret; ideoque intra se dixit: *Placabo illum muneribus, quæ præcedunt, & postea videbo illum, forsitan propitiabitur mihi.* Genes. 32. v. 20. Dumque timore & formidine plenis passibus iter suum prosequeretur, Angelus quidam coram eo se sistit: hunc autem Scriptores Michaelem fuisse dicunt, qui ut illum in terram prosterneret, cum eo luctaturus eum amplexatur. Jacob autem generosos sibi met animos suggerens, ad imminens facinus feliciter absolvendum, vires in se recolligit, & cominus cum Angelo certare, luctari, ringere, & quovis adhibito ingenio & viribus adversarium subigere contulit: *Et ecce vir, id est, Angelus, luctabatur cum eo usque mane.* Ibid. v. 24. Curiosus sum hoc loco sciendi, quo fine Angelus tantam habuerit in dimicando, & luctando cum Jacob

complacentiam: Cum Jacob, inquam, misero, & ex longinquo itinere defatigato, & lasco, omnibusque viribus destituito peregrino, cum quoque quidem per jocum, nedum serio, luctari opportunum erat; unde Michael Archangelus, per hanc, cum Jacob defatigato, initam luctam, indiscreti Angeli nomen seu labem sibi facile conciliasset. Nequaquam hoc timendum erat, siquidem non intendebat Archangelus Jacobo molestus esse, sed potius ad fortiter & generose Esau fratri suo obviamdum, animare, videns enim Michæel Archangelus Jacobi, ex nota sibi fratris sui ferocitate, conceptum timorem, luctari cum illo voluit, ut vires suas, etiam ab Angelo quodam insuperabiles esse cognoscens, resumpto animo foras e pectore pelleret timorem, sibi que persuaderet, quod in casu, quo sibi cum Esau congregiendum esset, obtenturus infallibiliter esset victoriam; unde dicebat ei: *Si contra Deum fortis fuisti, &c.* Genes. 32. v. 28. Lyranus addit: [id est contra Angelum, hoc enim nomen, Deus, hic accipitur participativè, vel representativè, quanto magis contra homines pravallibus, id est, contra Esau, & filios ejus:] Et S. Panchaleon Diaconus ait: [Michæel tota nocte luctatus est cum Jacobo, sed quo fine? Ut enim animatum redderet in causâ fratris quem timebat.]

9. Imò verò idem Archangelus nonnunquam, ubi opus est, arma nobis adversantia impugnare, & pro nobis præliari non dedignatur. Davidis etenim Pastoreuli invictam generositatem non tam admittit in eo, quod tanta cum resolutione, & libertate animi abiverit ad duellum cum Gygante incundum, quem non solum imperterriti Duces, verum integri quoque exercitus, tum ob vultus terribilitatem, tum ob proceritatem stature, tum denique ob invictum dexteram, & totius corporis robur, timebant. Quantum ob stuporem attonitus hæreo, considerando, quod lapidem ex funda in Gyantis frontem jaciendo eundem præstravit, & gloriolam ab eo retulit victoriam: primo enim quomodo fieri potuit, quod tam parvulus lapillus tam ingentem idum faceret? Et si à capite ad calcem usque armis ferreis monitus erat, nunquid magnum ejus erat infortunium, quod lapis hic dirigeretur in frontem, quæ sola ex omnibus membris una erat, & inermis? & tamen verum est, quod *Tulit unum lapidem, & funda jacet, & percussit Philistæum in fronte.*

FFF

Gm.

Nic. de Lyranus ibid.

D. Pant. apud Lopez ibi sup. t. 4.

Paolotti San. Torale.

Et infixus est lapis in fronte ejus. 1. Reg. 17. num. 45. Certe si frontis durities proportionaliter æqualis fuerit duritiei aliorum ossium corporis sui, nescio quare ratione lapillus iste tantam habere vim potuerit, ut tam duram frontem frangere, eamque penetrare potuerit: *Infixus est lapis in fronte ejus.* Ibid. Demum verò dum lapsum ejus confidero, nova, nec minor mihi difficultas, subnascitur, dicitur enim: *Et cecidit in faciem suam super terram,* ibid. pronus itaque non supinus in terram cecidit, cum tamen contrarium fieri debuisset, cum enim lapis hic tantam ei vim intulerit, ut duram ejus frontem contractam perperit, & penetravit, necessum erat, ut ex jacti lapidis violentia supinus in terram caderet, non autem pronus in faciem. Atque ideo haud dubie Goliath mortem sancto Michaeli Archangelo potius, qui erat *Princeps Dux militia Iudaorum*, quam Davidi attribuendam esse existimo, ita ut David quidem lapidem effunda jecerit, Michael autem incredibilem ei vim impresserit, eumque ut frontem ejus justè vulneraret, perfectè dixerit: effeceritque, ut mox ad receptum ex lapide vulnus vehementem adeò dorso ejus impactus fuerit impetus, qui eum in faciem cadere coegerit, utpote indignum, qui in puncto mortis cælum respiceret. Unde supra dictus Diaconus Constanti-nopolitanus dicit: *Hic est Princeps militia Michael Archangelus: à quo Goliath est jugulatus quando fundà à David fuit percussus.* Et Philo Habitus Davidem hinc verbis cum Goliath loquentem introducit: *Aperi oculos tuos & vide intro, fectorem tuum.* Quem Gygas, priusquam moreretur, aspiciens, cognovit mortem sibi non à Davide, sed ab eo, qui imperum fecerat, unde ab eodem Philone ita fingitur loquens: *Non tu me interfecisti, sed hic qui tecum est.* Sed quis est ille? *Hic est Princeps militia Michael Archangelus.* O victum athletam & ducem, non tam Hebræi exercitus, sed militiæ Christianæ? *Defende nos in praelio.*

S. Tho. de
villa de
D. Mich.
Cone. 1.
fol. 408.
col. 2.

Abul. in

victoriam adversus Amorrhæos contulit, si non Sanctus Michael Archangelus? Quis enim qui Angelo apud Regem Persarum commo-ranti opportunè succurrit, ut libere & sine impedimento futuri Messia mysteria Danieli revelaretur abire posset, si non S. Michael Archangelus? Quis Josue confortavit? Quis consolatus est Gedeonem? Quis Eliam in cuniculo igneo in cælum perduxit? Quis Loth à flammarum incendiis extraxit? Quis piscinæ aquas movebat? Quis Anri-Christum occidet si non S. Michael Archangelus? Quis generosos Machabæos tam eximias fecit reportare victorias, si non S. Michael Archangelus, ac proinde sicut Romani & Sabini quatuor in insignis suis literas deferabant, scilicet S. P. Q. R. ita quoque Machabæi quatuor hosce in suis vexillis scribebant characteres: M. C. B. I. quæ littera idem valens quod Ma, Chab, Be, I. idemque significant qui à Michael, aut quis ut Deus? Demonstrate volentes, quod omnes victorias suas virtuti S. Michaelis Archangeli tribuerent eis patrocinantes, eos defendentes & pugnantis pro illis. Machabæi paucissimi maximas crebraque obtinuerunt victorias, præclara gesserunt facinora, minimis debellarunt, Provincias suo subjugarunt imperio, Patriam restituerunt, Urbemque & castra mun-tissima expugnarunt virtute insigniorum, quæ in suis exarata gestabant vexilla.

11. Verum enim verò quid nobis prodesset ab inimicis terrenis non defendere, nisi latere quonque nostro assisteret, ut in insulubus & tentationibus infernalis adversarii nostri nos adjuvaret? Certissimum est Dæmonem truculentissimum esse hostem, quem unquam genus habuit humanum, qui sine ulla iocundis indicis nobis assidue insidiatur, quantoque, quas nobis struit insidias, sibi juxta voto melius procedunt, tanto magis temerarius efficitur & velut insatiabilis ad texendas novas retractorum machinas subito revertitur, quanto plus victor evadit, tanto in prosequendis & promovendis victoriis suis ambitiosiores sese exhibet. Et tamen, quod valde mirandum est, ex Scriptura sacra manifestè colligo, quod postquam Prothoparentes nostros in terrestri Paradiso per tentationum machinas invaluit & superavit, eisdem deinceps & prius infestando nunquam reversus fuerit. Valdè, inquam, disp-lum mirandum est, quod vel hac ratione ostendo: Quando Adamus per justitiam originalem armatus erat, eundem infestare & tentationi-

D. P.
ubi supr.

Nam
v. 17.

Ibid.

Ibid.

bus aggredi nequaquam dubitavit, postquam verò per culpam inermis factus omnibus fuit viribus exutus, & consequenter facilius superabilis, in pace & quiete cum vivere permittit. Profectò si in primo tentationis congressu hominem expertus fuisset intrepidum, generosum, & fortem, ad eum ut eum superare minimè potuisset, mirum non esset, si ad iteratos congressus tentandos adeò esset ignavus & pusillanimis, magnæ enim imprudentiæ argumentum esset, si ad certamen quis eum eum provocet, in quo tantam expertus est resistentiam & animi robur & generositatem. Cum igitur tanto cum studio, cum maximo præjudicio nostro, sua adaugere lucta contendat, quid est quod deinceps Adamum molestare penitus desinat? Respondet Sanctus Panthaleon, quod ex quo primus Dæmonis cum homine initus congressus cum exigua hominis repugnantia terminatus fuerit, S. Michael Archangelus ultro citroque se obtulerit, promiseritque se deinceps in quibusvis necessitatibus occurrentibus futurum ejus intrepidum auxiliatorem; Indeque humilitatem esse adversarii infernalis fastum, magnamque ei incusam formidinem, ut deinceps arma tentationum suarum adversus Adamum levare aut movere minimè præsumpserit: sæpenumero enim expertus fuerit, quòd quoriescumque cum S. Michael Archangelo præliatus fuisset, tam esset certa sua jactura, quam desperata erat ejus victoria: Porro Archangeli Michaelis suasionibus & monitis instructus Adam non fuit amplius seductus à Diabolo, nec passus est aliam ab ipso commotionem.

D. Pant.
ubi supr.

Num. 22.
v. 17.

Ibid. v. 18.

Ibid. v. 21.

12. Prophetas Balaam à Balach Regis Legatis, ut populo Dei malediceret, per multas honoris & benevolentiae significationes, variorumque munerum oblationes invitatus fuit, imò summa cum precum instantia rogatus. Ita enim Regis Moabitatum nomine eum sunt alii locuti: Ne cuncteris venire ad me, paratus sum honorare te. Et tamen in principio in Legatorum preces condescendere noluerit, sed dixerit: Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti & auri, non potero immutare Verbum Domini Dei mei, ut vel plus, vel minus loquar; Veruntamen diluculo sequenti ad iter se accinxit, & dicebat, ut exequeretur Coronæ regiæ desiderium: Surrexit Balaam mane, & strata asina profecta est cum eis. Civitatem autem egressus, obvium se ei offert S. Michael Archangelus: Mi-

chael fuit qui pergentem Balam, ut malediceret Israel, perterritum ense evaginato, dicens, perversa est via tua, mihiq; contraria. Et subdit Lyranus: Dicunt aliqui, & probabiliter, quòd hic erat Angelus, qui praeerat exercitui Israel, id est, S. Michael: Qui stricto gladio comminabatur iumento, ne ulterius procederet. Verum dicat hic aliquis, cur Angelus Balamo in itinere perficiendo obstacula ponit, quando Deus ei binà vice abire præcepit dicens: Surge, & vade cum eis. Ergone Michael Dei se voluntati opponere præsumet? Lyranus vult, quòd ly: Surge & vade, fuit dictum ironice, sed Balaam accepit seriose. Glossa addit: Cedit Deus cupiditati, & dimittit eum in desiderium cordis sui. Hugo Cardinalis ait: Surge & vade, permissio est non imperium: Idemmet autem Expolitor aliam quandam adfert responsionem, proposito nostro magis accommodam, scilicet, quòd is qui dicebat: Surge & vade, Dæmon fuerit, quo cum Balaam, utpote Magus, familiarissimè notus erat, & sæpenumero loquebatur, quem proinde Deum ac Dominum suum appellare solebat. Unde & Legatis dixit: Dixit mihi Dominus: forte Dæmonem qui sibi loquebatur, vocavi Dominum. Quod igitur Balaam ad maledicendum populo, qui Deo adeò chatus erat, abierit, metum erat Dæmonis stratagemata. Idemque S. Michael, qui praeerat exercitui Israel, stricto gladio in ejus se protectionem offert & exhibet, comminando iumento, Balam impediendo, rechoisq; Diabolici totaliter se opponendo, adeò ut in istalitarum præjudicium nullum poruerit malum redundare. Michael fuit, qui ut bono provideret Synagoga, coram asina Balaam evaginato stratis gladio: ut mentem Propheta mutaret in melius. Et alius subiungit: Venit Angelus non vocatus à Balaam, sed ut virtute divinà Dæmonem arceret à dando responsum ipsi Balaam, & ad imponendum ei legem & frantum, ne aliquid faceret vel diceret contra Israel. Ac proinde liberrimè, si audet, veniat inimicus infernalis, ut damna nobis inferat, nequicquam enim timeamus, quia in quavis occurrente necessitate per coelestis militiæ Principem strenuè semper defendemur. Obarmet licet adversum nos universas abyssi phalanges, ab hujus namque invicti bellatoris assilientia protecti, non est quòd quicquam formidemus, securi enim esse possu-

Hugo
Card. ibid.
fol. 141.
col. 3. C.

Io. Top. 1. 4.
in Fest. S.
Mich.
fol. 176.
col. 2.

Sebast.
Barrad.
ibid. lib.
9. c. 1. v. 5.
fol. 649.
col. 1. D.
& 2. A.

possumus quoddam deinceps semper Dæmone superiores gloriosè de ipso triumphaturi simus, cum jam mortificatus nimium & depressus sit temerarius Sathanae ausus. Maxime si in gratia Dei nos conservaverimus, si operibus meritoris dediti fuerimus, si divina observaverimus præcepta, si à peccatis abstinuerimus, si ad huius gloriosi Archangeli maiorem gloriam Confessionis & sacrae Communionis sacramenta frequentaverimus; quoddam si verò omnino fecerimus contrarium, ensem quo nos offendar, Dæmonis manibus inferemus; eumque adversum nos redemus fortiolem, ut deinceps ausu majori nos infestare præsumat. Adhæreamus igitur huic invicto celestium exercituum Duci, nullam committamus actionem, quæ virtute regulata non sit, ut sub gloriosis vexillis suis dignè militare valeamus.

PARS SECUNDA.

13. **T**ota quidem Sacra Apocalypsis divinis est repleta mysteriis; præceteris autem visio illa S. Joanni Evangelistæ revelata, quæ Luciferi depressionem spectat, non vulgati ponderatione digna esse videtur, quare attentandam auscultate: Et vidi, inquit Joannes, Angelum descendentem de Cælo habentem clavem abyssi & catenam magnam in manu sua, sed quid præstitit? Apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est Diabolus & Sathana, & ligavit eum per annos mille. Hunc Angelum S. Michael fuisse multi Scriptores affirmant: Multiprobabiliter existimant Michael eum Angelum fuisse, quem vidi Joannes descendentem de Cælo. Catenam autem magnam, quam de Cælo secum ad Draconem infernalem ligandum adfert, ut vult S. Augustinus, potestas est Dei in manu sua, quæ eum in abyssi profundo ita clissimè alligavit: hoc est, sub potentia & imperii cælestis deus in inferni carcere detinuit, inquit Petrus. At verò quantum tempore hoc modo victus manebit (mille annis, id est, quamdiu præfens duraturus est mundus, inquit Andreas Archiepiscopus Cæsareæ in Cappadocia: Mille igitur annis (ut credibile sit) complectantur totum illud tempus, quod inter fuit inter Christi Incarnationem & Antichristi Adventum. Unde expressè colligitur, quod ne Dæmon ullum nobis nosumentum adferre possit, sumusque ab ejus persecutionibus secuti. S. Michael Archangelus speciali Divinæ voluntatis dispositione manus

ejus vinculis astrinxerit, tententium ejus mortificaverit ausum, fastum depresserit, vitæque debilitaverit in profundum inferni eum precipitando, ubi quoad mundus duraturus est, perpetuò permanebit.

14. Verum enim verò replicare non potest hic poterit, quod tamen S. Sathana ab Archangelo mortificatus, depressus, & victus sit, suos tamen nihilominus sequaces habeat, qui militiæ obarmati per indirectas nobisque ignotas vias infestare nos possunt, & potè vehementer infestant. Inficiari idipsum non possum, imò credo quoddam pejus quam dici possit faciat; nihilominus omnem abjicere debemus formidinem, nec quicquam de defensione & protectione Archangeli nostri desperare. In Epistola Judæ legitur, quoddam mortuo Moysè, viro nimirum in quo vis perfectiorum & virtutum genere præstantissimo, magna oborta fuerit inter S. Michael Archangelum & Dæmonem contentio quoad locum in quo sepeliendus erat: Cùm Michael Archangelus alteraretur iudæ de corpore Moysi &c. Et enim scire percipimus, quidnam utriusque interfuerit, ubi Moyses sepeliendus esset, quidnam ad illos attinebat eorum habere corporis, quod nullus valet si de animalitigassent, non mutaret, quia hæc æterna est, & immortalis, & valoris inestimabilis, Lyranus, Dionysius Carthusianus & Cajetanus respondent, Dæmonem voluisse eum sepeliri in loco omnibus noto atque visibili, Michael autem omnino contrarium contempsisse, siquidem eum ab omnium oculis volebat esse absconditum, ne ullus scire posset in qua terræ parte cadaver ejus reperiretur. At verò ignoscat mihi hic S. Michael, videtur enim Dæmonis prætensionem non adeo esse irrationabilem, imò longè laudabiliorem, utpote quæ in Moysi magni illius, servi Dei honorem maximè redundat. Ex alia verò parte quomodo fieri potest, ut Dæmon qui gloriæ nostræ inimicus est illud occultum esse nolit, ne honore tali Heroi debito privetur? Verum nequaquam dubitandum est, S. Michael, velut bellatorem in præliis expertum, Dæmonem penetrasse stratagemam, quod tale erat ac si intra semetipsum diceret: si corpus Moysi in loco Hebræis cognito sepulchrum fuerit, cum ungue adeo venerabuntur, ut eum statim ad Idololatriam maxime prout ac proclives, eum veluti verum Deum hinc adorant, quod facto populus Hebræus utpote Idololatra mor-

Apoc. c. 2.

v. 1. 2.

10. Loph. ubi supra.

D. Aug. ib.

hom. 17. f.

148. col. 4.

L.

Bened.

Perer. ubi.

fol. 796.

com. 1.

fol. 2.

col. 1. n. 1.

Andr. E.

pisc. Cap.

Cæs. in

Bibl. PP.

t. 4. f. 334.

c. 19. ser. 2.

sol. a. G.

Cajet. ib.
fol. 457.
fol. 2.

Lycan. ib.

Dionys.
Carth. ib.Dionys.
Carth. ib.
fol. 371.

gnam sibi Dei indignationem conciliabit, atque ided, quia Michael erat Princeps populi Israel, ut ait Cajetanus, opportune praesto esse, damnumque, quae populo suo poterant accidere, medellam adhibere voluit, & ne Daemon suum allequeretur intentum, in speciale cum ipso praedium descendit, & gloriosam, ad favorem gentis suae, pro ejus defensione pugnabat, reportabat victoriam. Volebat enim Diabolus revelare corpus Moysi Iudaeis (inquit Lycanus) ad idololatriam prone, ut eum adorarent tanquam Deum, Michael autem tunc Princeps Synagoga hoc volebat impedire, quam eandem opinionem Dionysius quoque Carthusianus approbat dicens: Quoniam tanquam Princeps Synagoga voluit corpus illud manere absconditum, ne plebs sibi commissa peccaret, Diabolus vero voluit illud manifestare Iudaeis, quatenus superstitione ipsum venerarentur, seu adorarent.

15. Docet nos sancta Mater Ecclesia, ut in agonia mortis constituti sanctum hunc Archangelum in auxilium nostrum invocemus, dicentes: Sancte Michael Archangelus, defende nos in praelio, ut non pereamus in tremendo iudicio: Si quidem mortis hora tempus est ad id periculosum, utpote in quo, vel de adenda caelesti inexplicabili gloria, vel de gustandis aeternis inferni suppliciis, agitur: Sanctus Lucas Evangelista recenset, quod dum Christus in horto Gethsemani orationem ad aeternum Patrem effunderet, constitutus in immenso quodam dolorum pelago, interque mortis agonias, Angelus quidam coelestis ad eum descenderit, ut eum consolaretur & confortaret: Apparuit ei Angelus de caelo confortans eum. Hunc autem Angelum Michaellem fuisse Dionysius Carthusianus expressè affirmat dicens: Probabile est Angelum istum fuisse Michaellem tunc Principem Synagoga. Scio equidem Christum tanquam Deum confortatione non indignisse, tanquam hominem autem à divinitate & supposito divino potuisse confortari: Et tamen aeternus Pater voluit, ut sanctus Michael Archangelus officium istud filium suum inter agoniae angustias confortandi exerceret, ad insinuandum, quod eo tempore quo homines in afflictionibus & amaritudinibus mortis fuerint constituti, atque à Diabolicis tentationibus dire infestati, ab hoc Archangelo infallibiliter sint protegendis, qui sicut Daemonem in caelo gloriose superavit, ita quoque eundem in mortis hora vincet, id quod maximum erit, quod moribundi recipere poterunt, solatium:

Defende nos in praelio, ut non pereamus in tremendo iudicio: Unde Ludolphus Carthusianus hoc ab Angelo Salvatore allatum solatium considerans dicit: Quidam ajunt Michaellem assistisse oranti & dixisse se Patri orationis tenorem retulisse: Post hac confortavit eum, vel de sui praesentia, ut amicus confortat amicum unde confortavit, id est, assistendo, vel forte aliqua verba consolatoria dicendo: Notate in quo praecipue solatium hoc consistat, quod scilicet hic vincitur Lucifer, sicut videtur est in caelo & quod magnanimum magna suscipere debeat.

16. Verum enim vero discursum hunc & Auditores per historiam quandam in Chronico Ordinis Minorum terminemus: In his namque refertur duos Religiosos veros Dei servos a certo quodam nobili viro hospitio exceptos fuisse, qui forte in tota vita sua aliud praeterquam illud opus bonum & meritorium non fecerat, quod nunc audituri esset, siquidem ob vitam dissolutam & perditam quam ducebat, animam suam sacramentali confessione diu non expiarat. Fecit igitur & paleam lecti loco in quo requiem habituri erant, iidem propriis manibus accommodabat, ut suavius dormirent: Stipulas manibus suis detulit quibus lectulus conficerebatur, in quo servi Dei nocte illa requiescerent. Nocte vero illa malo quodam subito correptus, repentinà morte extinctus fuit; dumque agonizaret, ejusque anima jam jam à corpore separanda esset, Daemon ad animam ejus possidendam importunè sollicitabar, eò quod ad mortem usque perditè vixisset. Erant rationes ejus efficacissimae valdeque ad persuadendum urgentes. Cum autem se jam animae illius possessorem factum esse credens, ad aeterna eam deportare supplicia contenderet, coram eo confestim apparuit sanctus Michael Archangelus dicens ei: quid & temerarie Spiritus quoad hanc animam praetendis? Praesto sum hic, ut eandem pro viribus tuear atque defendam, nullis enim niteris rationum sufficientibus momentis, quare ad infernum te iterum confestim recipe, voluntas enim absoluta Dei est, ut anima haec confors fiat aeterni Paradisi. Adducatur hic protinus scenum & palea, quas moribundus hic pauperculus Dei servus lectum praeparaturus propriis suis manibus accommodavit, eaque in blancè mea ponderentur, postis ex adversa parte peccatis suis, quorum nunc contritionem habet, quaeque hesterno crepusculo religionis istis hospitibus suis confiteri statuerat. Ecce haec bilancè sanctus Michael Daemoni

Ludolph.
Carth. p. 2.
c. 59. fol.
275. col. 3.
K.In Chron.
Ord. Min.
2. p. lib. 4.

Eft 3. evidem-

Didac.
Dix. in
Conc. 1. in
Festo De-
dic. S.
Mich. fol.
718. n. 38.

evidenter ad oculum ostendit, quod si Gravius
appenderunt palea, quam universa scelera, quas
in tota vita sua commiserat. Sicque anima illa
à Diabolis liberata fuit, & à sancto Angelo in
salvationis locum deducta. Id quod eademmet
nocte duobus illis Dei servis cœlitus revelatum
fuit. Quod si igitur modica palea, ad obsequium
inopum ex charitatis motivo accommodata,
Archangelum nostrum obstrinxit, ut animam
illam, ne periret, defenderet & tueretur, atque à
Diabolicis manibus & ore Inferni liberaret, li-

cet gravissimis hactenus fuisset peccatis onusta:
quanto magis, si nos ita Dei gratia constanter
vixerimus, multaque meritoria opera exercueri-
mus, animas nostras à Sathanicis tentationibus
etepturus, easque in salvationis locum perducen-
tus, morti nostræ præsens aderit: Curate ergo
fratres charissimi diligentissime pias vos opibus
exercere, ut illa hora vos sanctus Michael, cum
magno pondere inveniat, ineffabilique hilaritas,
aserna præmia percipiat. Amen.

SERMO TRIGESIMUS SECUNDUS

IN FESTO

SERAPHICI PATRIS, ET PATRIARCHÆ

S. FRANCISCI.

Dilectus meus candidus & rubicundus. Cant. cap. 5.

D. Basil.
apud Th.
de Trin. in
Festo SS.
Apost. Sim.
& Iuda
fol. 1880.
n. 20.

Apud
Vinc. 61.
ib. de Ci-
vit. Dei
et. 13. fol.
185. col. 2.
n. 16.

S Basilius modum, quo pictores effigiem
alicujus delineaturi naturæ vivacitati
proximi accedunt, accuratè obser-
vans ait: *Pictores enim imaginem ali-*
quam ad alterius exemplum exprimere volunt, i-
dentidè exemplar ipsum spectantes, illius linea-
menta & colores ad vivum referre conantur.
Porro non minus immortalis quam celebris, at-
que in posterorum mentibus characteribus in-
delebilibus insculpta remanebit ingeniosissimi
Xenxis gloriosa fama, qui cum ad exprimendum
in tela quadam elegantissimum Helenæ vul-
tum, quem nulla Græcarum puellarum pulchri-
tudine & decore suo assequi poterat, se compa-
rarat, quicquid venustatis aut excellentiæ in alia-
rum virginum facibus dispersum erat, eum sin-
gulari quodam magisterii & artis suæ specimi-
ne in ejus depicta effigie simul contraxit: Su-
premus pictor magnum & Seraphicum Fran-
ciscum æternæ sapientiæ coloribus in humani-
tatis nostræ tela delineando exprimere volens, in
eo velut in epitome quadam simul omnes illas
prærogativas in unum collegit, quas in dignio-
ribus creaturis præstantioribusque servis suis dis-
fusse dispersit. Unde si Adam Evam in con-
jugem suam habuit, ideoque esse debuerunt

duo in carne una, Franciscus paupertatem in so-
ciam & sponfam suam sibi elegit adeoque cum
illa se confederavit, ut dum ei tres cœlestes
puellæ cœlitus missæ obviarent, hinc eam voca-
bus salutarit: Bene veniat Domina pauperas. Si
Abraham divinæ voluntati obtemperaturus
cum audiret hæc verba: Egrederi de terra tua &
de cognatione tua & multiplicabo semen tuum
sicut stellæ cœli, protinus obediit: Franciscus mor-
tut audivit hoc Evangelii monitum, noluit possi-
dere aurum, neque argentum, neque pecuniam in
zonis vestris, non solum hæreditarias facultates,
verum etiam paternam domum posthabendo
dereliquit, & nudus coram Episcopo civitatis om-
nibus paternis bonis renunciavit ad Dominum con-
volavit. Unde & meruit ut Deus seraphicam
suam familiam velut stellæ cœli multiplicaret.
Si Isaac promptissimè obediit quando in mon-
te paterino gladio collum subjecit, Franciscus ut
se in obedientiæ actibus exercendi occasione
haberet, subditos suos rogabat, ut eum præceptis
suis continuò subicerent. Si David tantus fuit
humilitatis amator, ut se vilissimum terræ co-
suerit vermiculum, dicens: Ego sum vermiculus & filius
non homo. Humillimus quoque semper Francis-
cus fuit, siquidem intrat omnes religionum Fun-
dadores

Gent.

Par. 10

Nat. 13

cap. 11

Gent.

Mat. 11

Eccl.

10. 1

Nat. 13

Gent.

Mat. 11

Gent.

Ter. 1

Sec. 1

Gent.

datore minor dici voluit. Si Noe vineam plantavit, eamque vitibus aliisque arboribus implevit, quæ postea ad instar fecunda genetricis poma tulerunt aurea, utrumque bonos: Franciscus suam fundavit & instituit religionem, in qua sublimitate videntur quatuor Cypressi, id est, summi Pontifices, Cedri viginti duæ, id est, Reges, Malagranata itidem purpurea quadraginta duorum Cardinalium, Vites quoque plurimæ, id est, plus quam quadringenti Episcopi & Archiepiscopi, rotidem quoque rubescentes rosæ id est, gloriosorum Martyrum numerus sine numero. Si Moyses legem genti suæ dedit, ut per semitas ambularent virtutis: Franciscus et in Regula sua stabilivit præcepta, quæ a suis deinceps Religiosis observari debebant. Si Jacob velut fecunda quædam arbor, quod cum filiorum suorum propaginibus, gratam circum se coronam facientibus, circumdatum vidit, Franciscum velut patrem sectati & reveriti fuere duodecim Coadjutores, qui in Catholicæ religionis obsequiis, ad maiorem Dei gloriam operam dabant. Si Elias in curru igneo translatus fuit in cælum: Franciscus similiter in flammivomo curru, ad stellas usque translatus esse noscitur. Si Joseph tanquam Vice-Rex Ægypti, à Pharaone totius regni obtinuit superintendentiam, cuius prudentiæ, totius terræ regimen initteretur, eique ab eodem regum plenariæ potestatis sigillum consignatum fuit: Francisco commissa fuit ruinam minitans Ecclesia Lateranensis, eique in Alvernæ monte quinque vulnera redemptionis nostræ sigilla impressa fuere, adeo ut quidam Christi vices gerens declaratus esse videatur. O pulcherrimam picturam! ô perfectam imaginem! ô vivam effigiem, in qua maximorum Patriarcharum perfectiones, veluti in epitomen quandam contractæ videntur! Veruntamen nullius alterius Patriarchæ virtutes, in eo adeo vivaciter & naturaliter exprimuntur, sicuti Abelis, adeo, ut, velut mysticus Novi Testamenti & legis Evangelicæ Abel, præconizari possit, non solum, quia fuit Guardianus Religiosorum, sicut ille pastor fuit ovium: *Fuit Abel pastor ovium*: Verum etiam, quia ille viva Christi figura fuit, & hic ejusdem viva effigies, unus illorum velut innocens canonizatur, alterius innocentia candor intractus conservatur, Abel fuit Martyr, Franciscus quoque in voluntate martyrium sustinuit. Et quidem hæc tria nomina, ex suo nomine *Franciscus* eliciuntur:

F, R, A, Figuram, Redemptionis, Accepit. Ecce tibi Franciscum Crucifixo Redemptori similem: *N, C, I, Nulla, Carens, Integritas*: Ecce tibi Franciscum, velut hermineum Abelis innocentia vestitum: *S, C, P, S, Seraphici Crucifici, Vulneribus, Signatus*: Ecce tibi Franciscum in membris suis reali martyrio affectum. Unde de eo dici potest, *Dilectus candidus & rubicundus*. Velim igitur, Auditores, in hoc discursu meo mysticum hunc Abelem respicere, velut Christi effigiem, veneremini tanquam innocentem, & observate tanquam Martyrem.

2. Et quidem imprimitis, priusquam discursum hunc exordiar, respondendum mihi videtur tacite cuidam objectioni, quam nonnemo haud immodico facere possit, scilicet, quod cum Christus Deus sit, nemo illi in similitudine comparari possit. Dicit enim David: *Non est similis tui in Dns Domine*. Et alibi: *Non est qui similis sit tibi*. Nec mirum, quia, ut Philosophus ait: *Similia dicuntur, quia conveniunt in forma*. Huic igitur apte respondebit Doctor Angelicus dicens: *Quod creatura sunt similes Deo, non secundum eandem rationem specificam, aut genericam, sed secundum aliqualem analogiam*. Et licet mihi ad id verbi persuadendum, alia non suppetere ratio, vel autoritas, sufficeret nihilominus testimonium Moysis, imò trium divinarum personarum dicentium: *Factamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*. Gen. 1. cui consonat illud Joannis Evangelistæ dicentis: *Cum apparuerit similes ei erimus*. Joan. 1. Veruntamen inter omnes creaturas nulla unquam fuit, quæ Dei incarnati similitudinem adeo in semetipsa ad vivum expressest, sicut Seraphicus noster Patriarcha.

3. Id quod mihi ex hoc præcipue persuadetur, quod corpus ejus in loco quodam abscondito reconditum sit, ubi à nemine videri possit. Dicit etenim fortasse aliquis, ad maiorem fidelium consolationem, maiorem item sancti honoris, imò etiam ad maiorem Dei gloriam, futurum fuisse, si corpus ejus in Ecclesia in conspectu omnium staret expositum, vel ad minus semel in anno, in solempni festivitatis suæ die exhiberetur. Cui proinde ut respondeamus, statim rationem hujus investigare per quendam à S. Matthæo allatum Scripturæ locum: scitis etenim tres discipulos simul cum Christo, Elia & Moyse in monte Thabor commemoratos esse; dumque diversos inter se sermones miserent, de repente nubes quædam pulcherrima, lucida & resplen-

Psal 85.
Psal 39.

D. Tho. 1.
q. 4. a. 3. &
cajet. ib.

Eccles. 1.
8. & 10.

Gen. 4.

Tert. in

Sec. ad v.

Gen. 1. c. 6.

resplendens, in aere visa est, & qua vox paterna audita est emanare dicens: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit*, ad horum autem verborum prolationem varia acciderunt, Apostoli enim ceciderunt prostrati in terram; præcipue vero Moyses & Elias subito se subdixerunt & disparuerunt, nec a discipulis amplius

Matth. c. 17. v. 7. b.

fuere visi, unde sequitur in sacro textu, *Levantes autem oculos suos neminem viderunt nisi solum Iesum*. Nolo hoc loco ad id me reflectere, cur Apostoli audita hac voce fuerint consternati, sed tantum cur duo Prophetæ se absconderint, ita ut deinceps amplius non fuerint visi? Quod si enim in monte, maximi ponderis negotia cum filio Dei tractaturi, comparuerunt, quo sine paterna voce resonante *Hic est filius meus dilectus* abscondantur, nec se videri amplius permittunt. Doctè

2b. n. 8.

profectò responder sanctus Joannes Chrysostomus, vocem quidem Patris æterni, *Hic est filius meus dilectus*, auditam fuisse, non potuisse tamen videri, supra quem caderet, & de quo Petrus, Jacobus, & Joannes illam intelligere debuerunt. Unde ne fortè eam de duobus illis Prophetis, aut alterutro illorum intelligendam esse suspicarentur, se protinus de conspectu subdixerunt, nec se amplius videri permiserunt, ut vel sic Apostolis perspicuum esset, Christum, non vero Eliam, aut Moysen, verum esse Dei

D. Joan.

filium: *Et autem*, inquit Chrysostomus, nulla dubitatio emergeret, de quonam vox emitteretur, utque de Christo solum dictum esse intelligerent, illis

In c. 17.

jam duobus, Moysè scilicet & Eliam, remotis, vox fertur: *Hic est filius meus dilectus*. Id quod à sancto Ambrosio pariter confirmatur dicente: *Hic est filius meus, non Moyses filius, non Elias filius sed hic filius*. Recesserunt enim servi ut solus Dominus, qui solus designabatur, filius videretur. Et S.

D. Hier. 15

Hieronymus addit: *Rationabiliter, postquam surrexerunt non viderunt nisi solum Iesum: ne si Moyses & Elias perseverassent cum Domino, Patris vox videretur incerta cui potissimum daret testimonium*.

c. 17. Matth.

4. Quod si, sicut Christus, Elias & Moyses, simul erant in monte Thabor, ita quoque Franciscus in omnium conspectu in una parte Ecclesiæ steterit, & Christus in altera, futurum utique fuisset, quod ob magnam, quæ inter utrumque erat, similitudinem, simplices ad minus suspensè, ambigui & ancipites fuissent, nec potuissent cognoscere aut se resolvere, utri è duobus deberentur primi adorationis honores & uter verus censendus esset Dei filius. Unde Francis-

cus, ut huic inconvenientiæ, quæ tandem aliquando accidere potuisset, obviam, haud secus ac Elias & Moyses se subdixit, nec corpus quod in Ecclesiâ amplius comparere, aut videri se sent, ut vel sic simplices agnoscerent, quod, *hic est Christus, est filius Dei ut solus Dominus, qui solus designabatur filius videretur, & non Franciscus*. Totum igitur magis, quæ inter utrumque intercedit, similitudini attribuentum est. Unde S. Bonav. exclamavit dicens: *O vere Christum simum virum, qui & vivens Christo viventi, & mortuus morienti, & mortuus mortuo perfectus est, seduit imitatione conformis, & expressa promeruit similitudine decorari*.

5. A veritate haud alienum esse existimarem, si talem quandam similitudinem à Davide Rego oculo prophetico insinuatam esse dixit. Hic enim, dum eam universo mundo potiturus esset, omnes ejusqueque status & conditionis homines advocavit, ut attentè & cum silentio sermonem suum auscultaient, dicens: *Adhuc hæc omnes gentes, auribus percipite omnes qui habitatis orbem*. Demum verò postquam multas circumstantias edocuisse, tandem circa mundi redemptionem, suo tempore futuram subiungit. Certum omnibus esse debere, quod *frater non redimit, redimet homo*. Porò tamen nonnulli verba hæc modo interrogativo legant, *redimet homo?* nihilominus alii eadem sententiam phrasi & sensu determinato & resoluta, *redimet homo*. Certum etenim est sacros expolitores per ly homo, nihil aliud intelligere, quam Christum Redemptorem nostrum, ita Arnobius ait: *Hæc sciatis quod nullus vos ab interitu redimet, nisi pater, non mater, nisi homo Christus Iesus, qui dedit semetipsum pro omnibus*. S. Bruno quoque addit: *Redimet homo, id est Christus*. Id ipsum quoque à duobus S. Ecclesiæ Doctores Hieron. & Ambr. confirmatur, dum ajunt: *Hic est solus, qui redimet hominem, id est mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus per hominem Domini Iesum intelligamus, qui suscepit hominis conditionem*. Porò quid demum Psalmista Regius per ly frater intelligi velit, hæc mea est opinio, eum nequaquam locutum esse de fratre secundum carnem, bene tamen secundum spiritum, unde cum dicit: *Cavete, quia frater non redimet, id est, non ille qui religiosus est & frater, est redemptor: Non is qui frater est*, inquit Lottius, eo proinde existimo sermoni prophetico hanc posse interpretationem attribui, ac si diceret, duo in mundo suo tempore comparituri sunt homines, quo-

quorum unus appellabitur frater, alter verò homo, de quo scribitur. *Et homo factus est*: inter utrumque autem quo ad externam apparentiam tanta erit similitudo, ut mirum non esset, si frater, id est Franciscus, velut homo, Redemptor universi adoraretur, proinde adveniant bene, *Frater non redimet*, sed Deus ille qui factus est homo: *Et homo factus est*: hic redimet, hic Redemptor noster erit. Cum igitur necessum fuerit, ut David veluti digito ostenderet, inter ex ambobus futurus esset Redemptor, ambo ad eum inter se similes fuisse manifestè sequitur, ut ab invicem dignosci difficulter poterint. Huic conformiter quidam S. & Seraphico P. valde devotus quondam scripsit: *Corpus & caro B. Francisci, est figura Iesu Christi depicta & figurata, ut videndo B. Franciscum videatur Christus*. Unde nonnullorum fuit opinio, quod si Christus habitu indueretur Francisci, Franciscus verò vestes indueret Christi, quilibet Christum pro Francisco, Franciscum verò pro Christo haberet & adoraret: Unde ingeniosus quidam Poeta scripsit:

Franc. Ecce Franciscum tunica laceroque cucullo,
Bene. P. Qui Franciscus erat, jam tibi Christus erit.
Rap. de- Francisci excurvis, si qua licet, induit Christum,
clam. 2. 4. Iam Franciscus erat, qui modo Christus erat.

Ecce igitur tibi Franciscum velut alterum quendam Abelem, & veram quandam vivamque Redemptoris effigiem.

6. Quod si verò deinde de similitudine Francisci cum Christo quoad operationes loquamur, in multis se Franciscus Incarnato Dei filio similem esse probavit. Nativitas etenim Christi Mariæ annunciata est ab Angelo: *Missus est Angelus Gabriel à Deo ad Mariam*. Simili modo Nativitas Francisci ab Angelo in forma peregrini prædicata est Matri. Christus quantumvis sit Dominus, factus est servus: *Formam servi accipiens*: similiter Franciscus *Cum in veritate speculum esset, & splendore omnimoda sanctitatis, peccator vocari voluit*. Christus ad eum pauper nascitur, quod non erat ei locus in diversorio: Franciscus similiter ne vestimenta quidem possidere voluit: *Paupertatem adeo diligebat quod Dominam suam semper eam vocabat*. Christus confederatam sibi habuit humilitatem: *Humiliavit semetipsum*. Franciscus similiter in actionibus suis verè documentum extitit humilitatis perfectæ. Christus in nuptiis Canæ aquam in vinum com-

mutavit: Franciscus etiam signo Crucis edico benedixit aquam, mox vinum efficitur optimum. Christus quadraginta diebus jejunavit: *Jejunavit quadraginta diebus*: Franciscus quoque *quadraginta diebus in honorem S. Michaelis jejunavit*. Christus vanam gloriam enixè fugit: *Ego gloriam meam non quero*: Franciscus quoque docuit transitoria laudis præconium debere contemnere, & mentis quoque iactantia comprimere fastum. Christus se, tanquam bonum, celebranti respondit, *quid me dicis bonum?* Franciscus quoque aliquos, qui ipsum velut sanctum canonizabant, reprehendit dicens. *Nolite me laudare ut securum, nemo laudandus cuius incertus est exitus*. Christus erga peccatores benignus fuit: *Non veni vocare iustos, sed peccatores* Luc. 15. Franciscus etiam humanus fuit erga peccatores. Christus paradysum desideranti dixit: *Vade & vende omnia que habes & da pauperibus* Matth. 19. 1. Franciscus similiter cuidam Deo servire volenti respondit: *[Si vis Christi pauperibus jungi, pauperibus tua distribue]*. Christus instructus cuidam attoni maledixit: *Maledixit fili ubiham & arefacta est*: Ib. c. 7. Franciscus quoque animal quoddam imundum, quod agnellum occiderat, maledicto subiecit, dicens: *(Maledicta sit impia quæ te interfecit, nullus, de ea comedat bonus, & illa periat)*. Christus pallus est injuriam in verbis & factis: *Demonium habes*. Tulerunt lapides, ut jacerent in eum: Joa. 8. S. Franciscum etiam luto placentum & lapidibus percutiebant. Christus Apostolos suos orationem instituendi modum edocuit: *Sic orabitur Pater noster &c.* Matth. 6. Franciscus quoque modum orandi religiosi suis præscripsit: *[Cum orabitis, dicite Pater noster]*. Christus turbis panes providit & multiplicavit: *Accipite panem & distribuite discumbentibus*: Joa. 6. Franciscus etiam cum omnis via desisset, qua possent sibi de victu necessaria providere, subito apparuit homo afferens panem in manu. Christus Dæmonem à filia Chanaanæ expulit: *Et sanata est filia ejus ex illa hora*: Matth. 15. Franciscus pariter pellit à femina Dæmonem. Christus desertum quoddam inhabitavit. *Ductus est Iesus in desertum à spiritu*: Matth. 4. Franciscus solitaria loca quærebat, amica mororibus. Christus solebat dicere: *Regnum meum non est de hoc mundo*: Joa. 18. 36. Franciscus læpè protegebatur, quod nihil erat sibi commune cum hoc mundo. Christus mundavit leprosos, infirmos curavit, cæcis restituit visum, sanitatem hydropicis, luidis auditum, sermonem mutis: *Surdos fecit audire &c.* 15.

Matth. 4.

Joan. 8.

D. Bonavent. ibid.

Marc. 19. v. 18.

Luc. 1.

Ad Philip. 2.

Petus de Natal. l. 9. c. 18.

Ib. c. 6.

Joan. 1.

Ggg

mutos

D. Bonavent. ibid. c. 15.

mutos loqui: Matth. 7. Franciscus quoque mediante cæcis & surdis, mutis & claudis, hydro-
piciis, paralyticis, dæmoniacis & leprosis, naufragis & captivis, remedia conferuntur. Christus captus ab Hebræis & ligatus fuit: Luc. 23. Franciscus capitur à Saracenis & malè tractatur. Christus in Cruce nudus est mortuus: *Diriverunt vestimenta ejus*: Franciscus similiter super nuda terra nudus moritur: [Super nudam humum fetorum nudatum prostravit.] Christus impropria passus est à latronibus: *Improperebant ei*: Matth. 27. 44. Franciscus à latronibus in quandam niveam vallem præcipitatus, his se verbis contemni audire debuit: (Jace rustice præco Dei) Christus in humanitate sua quinque vulnera habuit: *Eoderunt manus meas & pedes meos*: Psal. 21. Franciscus, similiter: (Aliqui stigmata manuum viderunt & pedum.) Christus resuscitatus discipulis in cœnaculo pacem attulit: *Stetit in medio & dixit eis: Pax vobis*, Luc. 24. Franciscus civitati Aretinæ pacem reddidit urbemque salvavit. Christus Thomæ vulnera ostendit dicens ei: *Mitte manum tuam in latus meum*: *infer digitum tuum huc* Luc. 24. Franciscus etiam dum infirmus esset, ut de vulneribus ejus haberetur certitudo, digiti immissi sunt in vulnerum suorum cicatrices: (Vidit plagam, cui etiam tres veloci contactu digitos applicans, tam visu quam tactu vulneris quantitatem agnovit.) Denique ut Seraphicus P. Bonaventura inquit: *Voluit certe Franciscus per omnia Christo crucifixo esse conformis, qui pauper & dolens nudus in Cruce pendit*.

D. Bonaventura ubi
sup. c. 14.

7. Enimvero Auditores duas præcipue actiones in Christo & Francisco video, magna consideratione dignas. Salvator enim nolter religionem suam Apostolicam jam instituerat, at verò sicut ab undis maritimis navis semper fluctuat, ita quoque hæc ex multis malevolorum persecutionibus eam abolere volentibus periclitabatur. Inter cæteros autem Ecclesiæ infestos hostes quinque erant infensissimi scilicet Annas, Caiaphas, Pilatus, Herodes, & Dæmon, qui potestremus omnium erat præcipuus, ac proinde Christus Religiosos discipulos suos monuit dicens: *Eccæ Sathanas expetivit, ut cribraret vos sicut triticum*. Luc. 22. 31. Finis autem quatuor priorum persecutorum admodum fuit funestus & miserabilis, tam quo ad corpus, quam quo ad animam, prout fufus legi potest apud Scriptores hac de re tractantes: fixis enim unus illatis sibi violentis manibus desperatus interit, alius in

lepra devoratus mortuus est, alius denique consumptus à vermibus: præcipuus autem; Dæmon scilicet, tametsi mortuus non fuerit, ejus tamen fastus fuit mortificatus, ipse verò in abyssi carcere catenis victus, & alligatus: Unde de Christo Redemptore nostro benè dicitur, quod armis Crucis suæ subvertit potentias Diaboli, vel ut Joannes scribit: *Angelus habens clavem abyssi, & catenam magnam apprehendit Dracem serpentem antiquum, qui est Diabolus & Sathanas, & ligavit eum per annos mille*. Apocalyp. 12. 1. 2. Nunc videamus qualiter simile facinus à sancto Francisco patratum fuerit.

8. In Hibernia quæ nunc Islandia appellatur, quinque præcipui magnæque auctoritatis viri ingentem adversus Seraphicam sancti Francisci Religionem seditionem excitarunt, eandem omnibus viribus suppressere contendentes: Inter quos unus qui caput cæterorum erat, alios summa cum perfidia ad conceptum scelus exequendum excitat; verum horrendum rei velim audiat exitum, in eadem Ecclesia, in qua pro conclusionem rei faciendum erat conciliabulum, erat in majori ejus porta ex una quidem parte imago sancti Pauli gladium renetis, ex altera verò imago sancti Francisci habentis in dextera Crucifixum. Sequenti diluculo dum sacristanus quasi ante diem ad aperendas Ecclesiæ fores se reciperet, audivit sanctum Paulum hisce verbis Franciscum alloquentem. (Quid agis Francisce? cur tuam non defendis familiam? Cui ille respondebat: Quid faciam? nihil habeo præter Crucem, & hæc ipsa me docet de patientia servanda.) Subjunxit confestim, Apostolus cede mihi hanc Crucem; illius enim loco hunc tibi ensen consignabo. Audiens id sacristanus attonitus discessit, paulo post autem rediens vidit Franciscum gladium ex sanguine rubricatum manu sua tenere. Reingressus successum religiosus populo insinuaturs egressus est Ecclesiam, & subito vocem præcipuum religionis inimicum, qui eam subvertere dicebatur in lecto suo detruncato à busto capite mortuum repertum esse. Quid hic dicetis Auditores? Nunquid Franciscus in hac actione Christo similem esse probavit? Verum tamen scire peto, cuperem, quoniam malevoli isti ad persequendam sancti Francisci religionem ducti fuerint motivo? Num forte ideo quod nonnulli in eam discoli viverent? Minime nam & in Collegio Apostolico unus Judas erat: nec conveniendi

vanus delinquentis corrigendi causa religionem universam funditus subvertere: Servi illi de quibus in Evangelio sermo est, Zizania quidem eradicare volebant dicentes: *Vidimus & colligimus ea*: Non tamen id illis permillum fuit vel ob id solum: *Ne forte colligentes zizania eradicent cum eis & triticum*. Matth. 13. Nam contra omne fas & equitatem est, si graum bonorum ob perverforum zizania parti cogatur. Sinatis igitur crescite granum, venit enim tempus, quo zizania collecta dabuntur ad comburendum. Cur igitur Hibernia Primates religioni huic machinabantur precipitium? Num forte sanctae Ecclesiae dedecori erat? Nunquid religionis columna sunt stabiles quae doctrinarum suarum petris factum ejusdem sustentant aedificium, etenim existimo, quod sanctus Joannes Chrysostomus adversus illos, qui vel suo tempore, vel paulo ante statum, & vitam monasticam aspernati fuerant, nobilem illum adversus vituperatores vitae Monasticae conscripserit tractatum. Divus Joannes Chrysostomus tom. 5. adversus vituperatores vitae monachorum.

9. Porro inter alias Abels prerogativas una & quidem praecipua fuit, quod esset innocens: *Dilectus meus candidus ac proinde sanctus* Chrysostomus t. 1. serm. de Mart. de eo dixit: Solus Abel sanctissimus purus atque integre perseverat, sit enim Abel innocens: & Beatus Laurentius Justinianus subiungit, quod innocentiam custodivit Abel. Quoad hunc punctum Seraphicus Franciscus Abel simillimus fuit, innocentiam etenim non minus, imò forsitan cum majori puritate & merito, quam Abel incontaminatam conservavit: adeo ut etiam Franciscus innocens dici possit, scio equidem o Auditores vos huic opinioni meae non futuros contrarios, dummodo veritatis hujus probationes attente auscultaveritis. Obstupescite equidem considerans magnam familiaritatem, quam Franciscus cum animalibus brutis habebat, promptamque eorundem brutorum erga ipsum obedientiam. Praedicat volatilibus, quae mox ut ipsum auscultent immobiles persistunt: Manum suam erga illas extendit, nec fugiunt, aut avolant, donec data sit illis a Francisco abunde licentia: (Praedicat avibus, auditur ab eis, tanguntur ab ipso, nec nisi licentia recedunt.) Arundinibus cantando & gartiendo nimium importunis & stridulis aut resque molestantibus ut taceant, imperat, & cum summi observantia silentii mox ei obtemperant obsequiosaeque se ei exhibent, *Hirun-*

dines dum eo predicante garriunt, ipso imperante protinus conticeant. Alias quoque dum per mare Venetias versus iter ageret, inter paludes illas constituto canorae aves in magna multitudine appropinquant, quibus dulciter cantillationibus Franciscum eum socio suo in eorundem medio se posuit, & horas Canonicas decantare cepit: *Quibus intrantibus aves mota non sunt.* Integro cuidam avium gregi congregato praecipit, ut Deum singulae laudarent, & gratias agerent, qui vestrum loco de plumis eis prospexisset, ad volandam quoque alas addidisset, ac demum possessores terrae & aeris dominatrices effecisset; ad quas voces omnes illae aviculae velut exsistentes mox obtemperarunt, milleque gartibus & cantillationibus aera impleverunt, advolarunt quoque in humeros ejus, quas ille id minime abeuntes aut formidantes manibus apprehendit: *Et per medium eorum transiens pertingebat easdem.* Imò parvula quaedam cicada, cum a viro sancto hisce verbis vocata fuisset: *Soror mea cicada veni ad me*, ut nutibus ejus promptissime obediret, relicta arbore, cui insederat, in manus ejus advolavit: *Qua statim obediens super ejus manum ascendit*: Verum dicat hic aliquis, qua ratione fieri potuit, ut animalcula ista adeo promptè mansuesceret & obediret ei, eumque non modò non fugerent, sed ultro citroque in ejus manus advolarent? Nunquid Seraphicus Franciscus homo est, cui igitur ei non aequè ac aliis hominibus aves hae rebelles existunt? aut cur ei potius quam aliis hominibus se reconciliatas, & per tam manifestos benevolentiae & amicitiae perpetuae actus se ei confederatas demonstrant? Respondeo cum S. Thoma, inobedientia avium aliorumque brutorum & fectorum erga hominem poenam esse peccati ab homine commissi, & praecipue oriri ex amissa per peccatum innocentia: *Inobedientia ad hominem, eorum, quae debent esse subjecta, subsecuta est in poenam ejus, eo quod ipse fuit inobediens Deo.* Et idè in statu innocentia, ante inobedientiam praedictam nihil ei repugnabat, quod naturaliter deberet ei esse subjectum. Unde quod aves & alia animalia adeo fuerint Francisco familiaria, quod ab eo non fugerint, sed ejus consortium avidè quaesierint, verbiq; ejus promptissime paruerint, omnia haec manifesta erant argumenta, innocentiae statum perfectissimè ab eo conservatum esse. Unde Dionysius Carthusianus de eo affirmat, quod (ad conformitatem status Innocentiae, *serm. 1*

Laurent.
Sur. in vita
S. Fr. t. 5.
Petr. de
Natal. l. 9.
cap. 18.
D. Bonav.
ap. Laur.
Sur.

D. Th. 1. q.
96. a. 2.

Dionys.
Carth. de
S. Franc.
serm. 1

Ggg 2 qacm

B. Laur.
Inst. epus.
de cont.
mundi
6. 9.

Iac. de Vo-
rag. in vita
S. Franc.

Iacm ibid.

quem habuit primus homo in paradiso eminenter pervenit.]

10. In vita S. Francisci legitur, quod Dæmon, qui puritati non minus adversatur, quam tenebræ luci, aut malitia bonitati, sensualitatis turpem spiritum in fœminæ cuiusdam pectus immiserit, ut ea ignis loco uti posset, ut in sancto Francisco escam cordis ejus concupiscentiæ ardore accendere posset. Unde summa cum industria, quovis usa est artificio, ut adhibitis colorum pigmentis, & fucis emendicatis & apparentem quandam sibi adficeret vultus elegantiam & venustatem, tandemque servum Dei inveniens fallacibus blandisque verborum & gesticulatio- num lenociniis castas ejus contaminare cogitationes contendebat. Vehementer utique fuerunt lubricæ hujus mulieris infestationes, & consilia periculosa. Et idem quid hic facies Franciscus? Qua ratione humanum pectus, quod vitro fragilius est, istibus qui cor quantumvis æneum frangere possent resistere poterit? Audite o Auditores, qualiter dira Veneris, imò circis & magicæ incantatrici hujus certamina superavit. Per totum loci illius pavementum, in quo erant, magnam ardentium carbonum quantitatem stravit, omnibusque se vestibus exuens, super ipsam nudum corpus suum coniecit, impudicæ huic mulieri dicens, ut si concubitum suum ambiret, super ignitis illis carbonibus eundem attentaret. Unde pessima mulier pudoris rubore suffusa aufugit, & Franciscum ardentibus prunis incumbentem deseruit, cujus membra haud secus ac si ænea fuissent prorsus intacta & illæsa manserunt, aded ut nullum inde dolorem per- senserit. Adhæc in Syriam navigavit, ubi mox ut in Sultani conspectum venit, ut veritati verbi Dei crederet, cognosceretque quamvis aliam fidem vanam esse, & solam Christi fidem, quam annuntiabat, perfectam esse atque salvificam, lue- lentum fecit ignem accendi, eumque ingressus est. (ut hic cognosceret quia fides certior & sanctior tenenda esset) qui ignis, haud secus ac si activita- tem suam totaliter amisisset, eum nequicquam offendit, corpus namque ejus veluti si inalterabi- lis cuiusdam temperamentum fuisset, flammis resistit, nec quicquam ambustum fuit. Idem ei pariter in aula Friderici Secundi Imperatoris constituto accidit, ubi etiam *Prunas arduentes in- do corpori suo subiecit.* Imò etiam historiam hoc loco referam longè admirabiliorem: Cum enim aliquis religiosorum suorum actum quendam commisisset obedientiæ adversantem, alia ipsam

pœnitentia mortificare noluit, quàm ut eum caputio suo exueret, illudque ei ablatum igni in- jiceret: Sed quid accidit? (Extrahitur caputium de medio flammarum, nullum habens adustio- nis vestigium.) Nec mirum, nam si conjux Parti- pharis Josephi pallium apprehendens, idipsum cap- tui suo contaminare potuit, ut proinde castus juvenis illud nequaquam resumere, sed in ejus manibus relinquere voluerit, credere nobis pariter licebit Francisci manum vestigiis man- suæ contactu præservativam quendam impres- sisse virtutem, quæ à flammis maneret illæsa & immunis. Verum enimverò ut difficultatis hu- jus punctum melius assequi valeamus, eodem Angelicæ doctrinæ lumine magis penetra- conemur. Docet igitur sanctus Thomas, quod esse passibile (loquendo de passione propriæ) & sen- tire dolorem, homini in peccati pœnam a ceteris. Unde Deus Eva dixit: *In dolore paries filium tuum.* Genes. 3. (Quia in partu sunt vehementes angus- tiæ; talia autem non fuissent in statu innocen- tiæ & peperissent mulieres sine dolore,) inquit Nidely- Lyranus. Status autem innocentie exemptus est, que ab omni dolore & passione propriæ sumpta liber erat. Ita quando Adam in innocentie statu adhuc constitutus erat, Deusque mulierem for- matus costam elatere ejus adimebat, nulla in eum exinde redundavit passio, aut dolor aliquis. Separatio illius costæ non fuit cum passione, quæ removel hominem à naturali dispositione, inquit Angelicus. Et Cajetanus subiungit, quod 1. q. 45. (Passione propriæ homo erat impassibilis & ani- ma & corpore, quia virtute animæ prohibebat passionem, sicut & mortem.) Cum igitur Fran- ciscus, nunc se super carbonem accensos proster- nat, ut sensualitatis carnis superare tentationem posset, nunc in Sultani conspectu in medium lo- culenti ignis ingrediat, in eoque diu hæreat, & semper impassibilis perseveret, taleque manum suarum contactu inobedientis cuiusdam religiosi caputium igni injectum reddat, opus est dicere, eum Innocentia impassibilitate imbutum, cam- que eum in quovis casu obvio intactum & illæ- sum conservasse. Unde sanctus Bonaventura af- firmat, quod membra corporis sui *quasi sicut videbantur signis Innocentie decorata.* Quia erat dilectus candidus.

11. Homo dum contumeliosis verbis, & fac- tis injuriis oneratur, nullum quo se cor- cere possit firum habet: imò furore succen- sus & instigatus per vindictæ acerbam vivit.

Laur. Su.
in vita S.
Franc. 2.9

tem doloris sensum manifestè testatur. Uade in Proverbiis dicitur: *Zelus & furor viri, non parcer in die vindictæ, nec acquiescet cuiusquam proceribus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima.* Proverb. 6.34. Syracusani a Calippo Atheniensis graviter offensi vitam se ei pariter & filiis abreptos esse jurant: [Ægre adeo tulerunt, ut in ejus ultionem, quando eum in potestate habere non poterant, filios interfecerint.] Wenceslaus Bohemiar Rex frater Sigismundi, & filius Caroli Quarti per verbum Aulici ejusdã commotus [Aded itacundia insauit, ut è mensa confurgens atrepto pugione amicum interfecerit.] Irene Augusta Constantinopolitana à Constantino Sexto filio suo injuria quadam affecta ablata sibi opportuna vindictæ occasione oculos ei erui fecit: [Mater effodi oculos iussit, & præ dolore is haud superixit.] Integrum adferre possem similibus exemplorum catalogum, sed hæc præ innumeris aliis sufficiant. At verò Franciscus in propria patria, Assisi videlicet contumelias passus est, non solum verbis, verum etiam factis ipsis delusus est, velut fabula vulgi & peripetema plebis, adeo ut ab ipsis quoque pueris exhiberetur: [Pueri etiam per vicos eum sublanabant, & natu etiam grandiores id ipsum desiderabant,] affirmat Seraphicus Bonaventura: Et quod maxime considerabile est (Multa petulit opprobria, non solum ab extraneis, verum etiam à propriis parentibus.) Et tamen ipse semper silebat sine ullo impatientiæ vel displicentiæ signo exhibito. *Ipsa verò nihil respondit.* Dicitur igitur, quo ad usque liber, Salomon: *Zelus & furor viri non parcer in die vindictæ,* nam id saltem in Francisco veritatem non habuit, qui os suum non aperuit, multò minus verbum aliquod in sui defensionem adduxit. Et quidem indubitatum esse credo ipsum hoc admirabili silentio toti mundo manifestare voluisse verè innocentem esse. Cur ita? observandus est pro meliori hujus intelligentia sequens Scripturæ locus.

12. Injuriam, quas Dei Filius in passione sua ab Hebræis recepit, incredibiles fuerunt & innumera, præcipuè verò quas in Pilati conspectu & præsentia perpassus est, ubi adversus eum conquiriti vatisque injuriis onerare & offendere non cessarunt tam verbis quàm factis, adeo ut nullus esset qui eum non derideret, aut lingua ei molestus esset. Ipse autem omnino obmutescens subtrivit. Pilatus quidem Hebræorum perfidiam qua honori & vitæ ejus insidiabantur,

ei exponere non intermittebat, dicens: *Non audis quanta adversum te dicunt testimonia?* Nec tamen ullum ab ipso verbum exprimere potuit, nam ut Matthæus refert: *Et non respondit ei ad ullum verbum, ita ut miraretur Prasides vehementer.* Matth. cap. 27. num. 13. & 14. Et sanctus Marcus, qui etiam hanc actionem recenset dicit: *Marc. c. 15. c. 14.* Quod cum Dei Filius à Summis Sacerdotibus calumniaretur, os suum non aperuerit sed perpetuum semper servavit silentium: *Et accusabant eum Summi Sacerdotes in multis.* Aded ut Pilatus admitans dixerit: *Non non respondes quicquam. Vide in quantis te accusant.* Matth. 22. Verum ô Domine dic sodes, quoniam constans illud spectat silentium? Qui tacet consentire videtur. Qui calumniatus non respondet, de calumniæ reatu se accusat. Qui nullum quo se defendat argumentum adducit, transgressorem se esse arguit. Sicut loqui quando tacendum est contemptui ducitur, ita tacere quando loquendum est gravis error esse noscitur. Notum est, quod is, qui in nuptiis obmutuit velut gravis delicti reus præceptus fuit in tenebras exteriores: Et quidem quod Herodi non responderis omni reprehensione caret, siquidem is per illaram Præcursori tuo Joanni injutam necem, utpote per ademptam tibi vocem loquelam pariter tibi ademit: At verò hic de honore & reputatione tua agitur, & tu files & obmutescis? Sanctus Ambrosius respondet Dei Filium non debuisse loqui, ideoque benè fecisse tacendo, quia innocens erat, innocentia autem, nec verbis eget, nec responsis eam tutantibus, utpote quæ semetipsa statim defenditur: *Accusatur Dominus & tacet: Et bene tacet, quia defensione non indiget, ambigant defendi, qui timent vinci: non ergo accusationem tacendo confirmat, sed despicit non respondendo.* Unde Pilatus ex taciturnitate Christi velut ex antecedenti quodam innocentiam ejus tanquam conclusionem adduxit dicendo: *Ego nullam inveni in eo causam.* Quapropter ô Auditores dicite sodes, nunquid Franciscus nosster dum nulle improprietis impereretur, *Ipsa verò nihil respondit,* evidens quoddam argumentum protulit, unde innocentia suæ candor manifestè possit concludi: *Bene tacet quia defensione non indiget.* Ecce igitur tibi mysticum Abelem, de quo dici potest: *Dilectus meus candidus, id est innocens.*

13. Candidus & innocens. Inter horridas Alverni montis solitudines in quibus crudelissi-

D. Amb.
l. 10. in
Luc. c. 23.
f. 159.

ma hybemi frigoris asperitates verno tempore ingressum prohibent, in quibus quavis anni parte montes & rupes ex nivibus albescere cernuntur, in quibus frigidus Aquilo per glaciei impedimenta rivorum cursum impedit, adeo ut congelati & immobiles inter inaccessas rupes magnæ molis instar hæreant, imò in quibus ipsæmet sylvestres feræ ob nimiam Cœli inclementiam habitare dedignantur: solus tamen Franciscus ob maiorem corporis sui mortificandi Deoque inserviendi commoditatem eo se recepit. Ubi postquam quadraginta diebus jejunasset, supra saxum quoddam genuflexus cum ingenti spiritus fervore in oratione absorptus in forma alati cuiusdam Seraphim crucifixum Redemptorem nostrum sibi apparere vidit, à quo ei in manibus latere & pedibus quinque fuerunt impressa vulnera, adeo ut stigmata illa cum excessivo semper dolore portaret: [Statim namque in manibus & pedibus ejus apparere ceperunt signa clavorum; dexterum quoque latus quasi lancea transfixum rubra cicatrice obductum erat.] Enimvero sermonis mei cursum obstupescit sic sistere cogor, cupidus duntaxat causam sciendi cur crucifixus Salvator noster Francisco potius quam alteri servo suo Redemptionis nostræ signa participare, suæque vulneratæ humanitatis effigiem in ejus corpore imprimere, & exprimere voluerit. Cum enim hæc vulnera rubini fuerint inestimabiles pretiosissimæ gemmæ, & thesauri opulentissimi tantis laboribus, tamque pretiosi sanguinis effusione comparati, iisdem (opinionis mea) honorandus erat sanctus quidam majoris dignitatis videlicet sanctus aliquis Episcopus, Cardinalis, Papa, vel Apostolus, quam Franciscus vir humilis, pauper, privatus, nullaque dignitate, vel prælatura Ecclesiastica insignis. Ad hæc cum eadem vulnera humanitati suæ Deificata impressa fuerint: operæ pretium esse videbatur, ut eadem alteri imprimere & conferre volens virum aliquem eligeret in dignitate, & gradu maxime qualificatum: Franciscus autem simplex quidam Religiosus erat & inter hoc quidem se Minorem esse censebat & appellari volebat. Equis autem est, qui ignoret? Auditores, gemmas auro, quod metallorum Rex quidam est, communiter inferi: opportunè mihi hoc loco alia quædam difficultas in mentem incidit à præcedente non multum diversa. Scire etenim causam desiderarem, ob quam Ver-

D. Bonæ.
à legen.
S. Franc.

bum Incarnatum in Cœna ultima sub specie Panis Sacramentari & consecrari voluerit? Cur enim non elegit substantiam aliquam panedigniotem, ut Sacramentum quoddam esset inter omnia Sacramenta sublimissimum? utpote quod vocatur *Sacramentum omnium Sacramentorum*: de quo etiam sanctus Thomas cum sancto Dionysio dicit: *Hoc Sacramentum Eucharistia est potissimum omnium aliorum*, pro quo prout conficiendo eligenda erat substantia quædam, quæ in toto mundo reperiri poterat pretiosissima, difficultati huic doctus Algerus ingeniosè respondet, scilicet quod (lo sacramentalibus speciebus Christus non quæsi vevit dignitatem, sed aptitudinem) atque idè, quia nobis per modum, ubi dari volebat substantiam aliquam, præ panem magis proportionatam invenire non potuit. Unde sanctus Thomas nos docet, quod *Panis*, quo communis homines reficiuntur assuntur in hoc Sacramento ad ipsum spirituales manducant omnia, quod prout conforime est illi, quod Algerus dicit, scilicet Christum non respectisse ad dignitatem sed ad convenientiam & aptitudinem. Huc quoque Crucifixus Seraphim Francisco vulnera imprimens respectisse videtur, quia quando cicatrices suas hominibus alicui imprimere voluit, non quæsi vevit eum qui in honoribus & dignitatibus excellentior, sed qui aptior, convenientior, magisque proportionatus esset, eisque in se condiciones exprimeret, quas Christi humanitas cui primitus impressa fuerant, reprimebat. Princeps aliquis qui monetas suas in argento & auro excudere consuevit, magnum dignitatis & excellentiæ suæ præjudicium, & vilipendium esse censeret, si eadem in alio metallo minus pretioso, plumbo videlicet, vel ferro imprimeret. Christi humanitas subjectum fuit ad recipienda quinque clavorum, & lanceæ vulnera appropinquans, aptum, & proportionatum ob respectum puritatis & candoris innocentie: atque idè cum illa Francisco impræflectit, dicere oportet, quod idemmet innocens fuerit, & quod *Christus non quæsi vevit dignitatem sed aptitudinem*, quæ in innocentia consistit, ac demum, quod Deus dilectum suum candidum honorare & extollere voluerit: *Dilectus meus candidus & signatus signis redemptionis nostræ*.

14. Hæc sacra stigmata in Francisci corpore literæ Hieroglyphicæ & ora fuerunt: literæ in quibus legebatur puritas, Hieroglyphica

candorem experimentia, & ora prædicantia Seraphici viri innocentiam. Sed qua id ratione intelligendum erit? Notandum est Deum nostrum Incarnatum semper in omnibus locis ubi moratus fuit, aliquam consuevisse relinquere sui ipsius memoriam & signum; videlicet in corpore suo Divinitatem, quod semel assumpsit, nunquam dimisit; in sudario Veronicæ vultus sui effigiem: In sindone in qua à Neodemo & Josepho ab Arimathea de Cruce sublatus fuit extrema externarum corporis sui partium lineamenta: In sepulchro in quod collocatus post mortem mox ut resuscitatus fuit pannos reliquit lineos, quibus fuerat involutus, & sudarium quod fuerat super caput ejus. Unde Petrus una eum Joanne ad sepulchrum cum venisset, *Vidit lineamenta posita & sudarium quod fuerat super caput ejus.* Joann. cap. 2. num. 7. Porro Christum in Francisco fuisse, utpote quem ardentissime dilexerat, res est certissima, nam *Amans magis est ubi amat, quam ubi animat.* Unde Franciscus cum Apostolo dicere poterat: *Præ ego jam non ego, vivit verus in me Christus.* Ad Gal. 2. 20. Sed quid est quod in eo reliquit? Stigmata in manibus pedibus & latere, quæ sunt signa redemptionis nostræ: [Signasti Domine servum tuum Franciscum signis redemptionis nostræ.] Hoc loco tamen advertendum est, sepulchrum in quo positus fuit Dominus, novum fuisse, nec ullum in eo antea fuisse sepulchrum: *In sepulchro novo in quo nunquam quisquam positus fuerat.* Joann. 19. num. 41. In sindone nulla prorsus macula deprehendi potuit: nam *Joseph involvit illud in sindone munda.* Matth. 27. 59. Sudarium quo Veronica Salvatoris faciem absterxit ex candidissimo lino erat confectum, sanctissima Christi à Verbo Deificata humanitas tali fuit puritate & innocentia prædita, ut ne quidem culpæ originalis labe fuerit maculata. Ex quibus omnibus infero, quod si Christus semetipsum in Francisco dignatus fuit imprimere, nemo inficiari aufit, quin adeo exacta in eo puritas fuerit, ut haud secus ac alter Abel per antonomasiam innocens dici poterit. *Dilectus candidus.*

14. Ad extollendam magis hujus Abelis innocentiam causam obsecro investigemus, cur Seraphim Crucifixus vulnera Francisco imprimens, non pariter in capite ejus coronam collocaverit spineam: neque enim credendum est ad casualiter omissum, sed ex speciali divinarum providentiarum dispositione, & cum gaudere

laris significatione mysterii, quod ei Crucem non dederit non multum admittor, quia eadem in corde suo exculptam semper ferebat; Et ut sanctus Bonaventura dicit: *Mortificationi carnis in vigilabat attentus, ut Christi Crucem quam interius ferebat in corde, exterius etiam circumferret in corpore.* Quæ ut Origenes in cap. 6. ad Romanos refert, ea est virtute prædita, [ut si ante oculos ponatur, & in mente fideliter retineatur, nulla concupiscentia, nulla libido, nullus furor, nulla superare possit invidia, sed continuo ad ejus præsentiam totius ille peccati & carnis fugatur exercitus;] sola igitur antea de corona spinea mota difficultas, cur scilicet illam Franciscus non dederit nobis reliqua manet. Num forte id fuerit, eo quod illa soli Christo Redemptori nostro, velut supremo Martyrum Regi deberetur.

16. Celsus Venetiarum Dux monetæ cudi fecit, in quarum una parte cornu erat Ducale, quod Venetorum Princeps in capite portare consuevit, supra illud autem sculptus erat Crucifixus cum hac per monetæ circumducta inscriptione: *Non mihi sed Christo.* Credo equidem, quod quotiescunque Crucifixus Seraphicus Regium spinei ferri diadema imponere voluit, Franciscus semper replicavit: *Non mihi sed Christo.* Ac proinde dicere possumus, sibi Christum retinuisse coronam, ut etiam in externa corporis specie apparet aliquod signum ellet, quo à Francisco differret. Sic Alcibiades invictissimus totius Græciæ debellator, ut scutum suum ab aliorum scutis dignosceret, in eundem cupidinem veluti actualiter dextera fulmen quoddam vibrantem sculpi fecit: *Clypeum suum se ab aliis distinxit.* Et quidem quo ad Franciscum Christo simillimum vel maxime opus erat, ut corona non donaretur, ut hæc deinceps differentie signum esset, unde dignoscetur uter Christus aut Franciscus ellet. Verum enimverò si resolutionem sublimiorem habere desideratis, ne vobis displiceat velim si aliam quandam à Moyse in sacra Genesi registratam difficultatem adduxero.

17. Dicite obsecro si nollis o Auditores, quandonam spinæ è terra productæ fuerint: Respondetis utique in principio mundi, ac verò dicite ultimas: cur tunc & ex quali occasione fuerint productæ? Certum est quod propter hanc peccatum: *Spinæ & tribulus germinabit.*

D. Bon.
apud s. de France.
c. 1.

Petr. Inss.
in hist. Venet.
in Cels.
so Duce.

Plur. in v. 1.
ta Alcib.

mabit tibi. Unde Magnus Abulensis ait: [Si *Aebul. in. 3.* non peccasset Adam, illa terra non germinasset *Gen. 9. 20.* tribulos, spinas, neque aliquid nocivum. [Et S. *Aug.* Augustinus subiungit: *Hoc ad cumulum poena* *1. 3. in Gen.* valere credi potest. Et quidem revera ita est, sci- *ad lit. 1. 3.* licet fuisse in poenam peccati productas, pro- *Pf. 31. 4.* inde David dicebat: *Conversus sum in arumina* *Theod.* mea, dum configitur spina, quæ aliud quam pec- *catum non repræsentat, ut sanctus Teodore-*

D. Th. ib.
1. 13.

rus scribit, dicens: [Spinam enim peccatum *nominavit tanquam inutile germen & ad pun-* *gendum natum.*] Angelicus Doctor S. Tho- *mas pariter dicit: Spina, id est peccatum.* Spinæ *igitur effectus sunt & poena peccati: atque ided* *Chr. stus Redemptor noster coronam e spinis* *contextam in Cruce habuit, quia pro peccatis* *nostris pariebatur, & personam seu statum pec-* *catoris referebat.* Hinc igitur colligitur, quod *status innocentia spinas, utpote poenam cul-* *pæ non admittat, ac proinde Franciscus tan-* *quam innocens eadem in capite suo portare* *non debebat, neque enim conveniens erat, ut* *puncturas sentires, qui innocentia remedium in* *pectore portabat, veluti Franciscus.* *Dilectus meus.*

18. Undenque provenire existimatis, quod *magni ac seraphici Patris nostri corpus non ve-* *lur alia sanctorum corpora supinum in terra ja-* *ceat, sed haud secus ac si vivere in pedes erectum* *absque ullo sustentaculo consistat, & conserve-* *tur?* Id quod de nullo sanctorum usquam legi- *tur.* Quod si pro repositione ad miraculū recur- *reritis, dicendo, quod Deus ita disposuit in con-* *trarium ego replicabo, quod Miracula non sunt* *multiplicanda sine necessitate, qualis hic nulla* *intercurrit.* Dicit forsitan posset, corpus illud *beatum ignis sive flammæ in natura in se præ-* *ditum esse, flamma enim semper tendit sursum,* *ad propriam suam sphaeram, id est, cælum: Quæ* *quidem responsio nullatenus est incongrua, ni-* *hilominus aliam, si placet, audire prærenti pro-* *posito nostro magis accommodam, & in qua-* *dam a sancta Ecclesia tradita, & ab omnibus ac* *singulis fidelibus universaliter observata care-* *monia fundatam, Mos namque sollemnis ob-* *tinuit, quod Christiani in diebus Paschalibus* *Resurrectionis universaliter se in terram nequa-* *quam prosternant, sed in pedes erecti semper* *consistant.* Quando Antiphona: *Regina cæ-* *li, &c.* dicitur vel cantatur. Imò Ecclesia ge- *nuflexiones aut prostrationes, in omnibus Do-* *minicis per annum, utpote Dominicæ Resur-* *rectionis inter alias magis præcipuæ subordina-* *tis fieri prohibet, sive dicatur Salve Regina, sive*

Alma Redemptoris mater, sive Ave Regina sa- *lorum.* Vultque ut sub omnibus hisce orationi- *bus in pedes erecti consistant.* Quodnam est *hoc mysterium? vel quid per sacrum humeri-* *tum insinuat nobis vult sancta mater Ecclesia?* *Devota hæc curiosaque questio olim mota* *fuit a sancto Justino Martyre & Episcopo Lon-* *dunensi hisce verbis: [Cur Dominicus diebus* *& à Pascha usque ad Pentecosten genu non fle-* *ctunt in qui precantur? Unde etiam talis con-* *stitutio in Ecclesia perducta est?] Respon-* *det autem, quod ritus inclinandi aut se proster-* *nendi in terram, lapsum in peccatum, vel inno-* *centia jacturam significet.* [Genuflexio cælum *nostrum in peccatum significet.*] Unde in Pro- *verbis dicitur: Septies in die cadit justus.* Pro- *verb. 4. 16.* In pedes autem & erectio corpore *stare, gratia & innocentia statum nobis mota-* *liter denotat.* Unde sanctus Paulus Apostolus *de lapsu in peccatum, & consilientia in gratia, &* *innocentia, loquens ad Catholicos ita scribit:* *Qui se existimat stare, videat ne cadat, 1. Cor. 10.* *12.* Quod igitur Paschali tempore & omnibus *diebus Dominicis in pedes erecti stemus, per hoc* *moraliter insinuat, quod per mentis passio-* *nem & mortem Jesu Christi, in pedibus, id est,* *in gratia Dei perhibeamus, jamque culpa totaliter* *abolita in innocentia statu resurrectionis.* [Non *flectere autem genu in Dominico die resurrectio-* *nis nostræ, est significatio, quæ Christi bene-* *guitare, & à peccatis, & à morte, quæ ab illo* *interfecta est, liberati sumus, inquit idem me-* *sanctus Justinus.*] Id quod sanctus Germanus *Episcopus Constantinopolitanus pariter confir-* *mat, dicens: [Genu non flectere sancto Domi-* *nico die Resurrectionis, significat lapsum no-* *strorum erectionem, factam per triduanam* *Christi resurrectionem.*] Cum igitur corpus *sancti Francisci non jaceat in terra, sed erectum* *ac elevatum sit in pedes, probabiliter valde inde* *deducitur, ipsum nulla unquam culpa fuisse* *coinquinatum, aut à peccato in terram* *prostratum, sed semper erectum stitisse, id est,* *innocentia suæ statum integrum interme-* *rumque conservasse: Ided stat, quia non cedi-* *dit.* Ecce igitur eum tibi velut innocentem quæ- *dam Abelem demonstratum: Dilectus meus* *candidus.* Quod si verò eum insuper per martyri- *rubicundum videre desideretis: Candidus &* *rubicundus, indulgeatis mihi prius, vos obte-* *cro, ut breviculo tempore, nonnihil respiciam,* *mox enim in secunda hujus sermonis parte, &* *relitro*

vestro desiderio, & meæ satisfaciæ promissioni.

PARS SECUNDA.

19. *Dilectus meus candidus per innocentiam, & rubicundus per Martyrium, talis namque & Abel fuit, ut Abulensis asserit diceos: (Abel non solum fuit sanctus, sed & Martyr imo & Martyrum primus.) Verum in contrarium forte, quis mihi opponat Angelicam sancti Thomæ doctrinam docentis: neminem censendum esse Martyrem, nisi qui sanguinem effundit, & moritur ex Martyrio, nam, Mors est de ratione Martyrii. Veruntamen tametsi hoc inficiari non possum, scio tamen idipsum intelligendum esse de Martyrio effectivo & in re, non autem in desiderio, de hoc enim sanctus Gregorius asserit dicens: Et si persecutio desit exterius, Martyrii meritum in oculo est, cum virtus ad passionem prompta flagrat in animo. Et hoc sensu B. Laurentius Justinianus loquebatur cum ait: (Sine ferro & flamma Martyres esse possumus, sed quâ ratione id fiet? Expresse idipsum exponit sanctus Pater Augustinus dicens: Nemo dicat fratres charissimi quod temporibus nostris martyrum certamina esse non possunt: Habet enim pax nostra martyres suos; nam sicut frequenter suggestimus iracundiam mitigare, libidinem fugere, justitiam custodire, avaritiam contemnere, superbiam humiliare, pars magna martyrii est. Et idemmet sanctus Augustinus alibi subiungit: Non martyrium sola effusio sanguinis consummat, nec sola dat palmam exustio illa flammarum; per venit enim non solum occasu, sed etiam contemptu carnis ad coronam; de mundo triumphasse pars magna martyrii est.*

20. Porro sanctum Franciscum omnes hæc conditiones & circumstantias perfecte & complete exequutum esse testantur actiones, quæ in vitæ suæ cursu per ipsum patratæ leguntur, in iis namque perspicue liquet, quam promptus fuerit ad partem irascibilem mitigandam, refrænuandum sensum carnalis, ad actus justitiæ observandos; ad contemnendam avaritiam, calcandam superbiam, omnibusque mundi dignitatibus renunciandum, adeo ut ei non possit denegari laureola martyrii.

21. Etenim Martyrem esse specialiter constitit in faciendo omni eo quod ex parte nostra debemus & possumus, habendo semper desiderium a-

Paoletti Sanctiorale.

liquod servens, & ad illud consequendum omne possibile medium adhibendo. Quod si tunc deum ob accidens aliquod extrinsecum impeditur effectus: Sine ferro & flamma martyres esse possumus. Et hoc sensu sanctum quoque, Franciscum Martyrem fuisse actiones ejus manifestant; nam affirmat sanctus Bonaventura, quod omnem adhibuerit imaginabilem industriam & diligentiam, ut itec in Syriam, ibidemque fidem Evangelicam prædicando effunderet sanguinem & Martyrio succumberet, nam pacem conciliandam mari se commisit, licet per furentium ventorum ei adversantium turbines à cæpto proposito passus fuerit repulsam: *Ferventi charitatis incendio gloriosum sanctorum Martyrum amulabatur triumphum* (inquit Seraphicus Bonaventura) *Sexto namque conversionis suæ anno desiderio Martyrii flagrans ad prædicandam fidem Sarracenis & aliis infidelibus ad partes Syriæ transfricare disposuit. Sed quid tandem accidit? Deus cæptam ejus navigationem impedivit? Veruntamen Deus aliter de sancto viro ordinaverat & impedivit navigationem suam. Nec tamen propter hoc silit, aut in sancto proposito confregit, sed iteratâ vice ad Sarracenos alioque multos infideles iter instituit; cum ecce Dominus, qui cum ad alia valde quoque præstantia facinorose reservat per gravem quandam ei immensam infirmitatem, & hoc quoque iter impedivit: Mox etiam cum vellet per terram ad Idem ibi.* idem institutum prædicandi infidelibus proficisci, gravi quâdam infirmitate correptus est. Ergone autem Martyrii laureola ei deneganda erit? Nequaquam, modo sanctus Bonaventura eum tanquam verè Martyrem canonizat dicens: *O verè beatum virum, cujus caro, etsi tyrannico ferro non percutitur, occisi tamen agni similitudine non privatur: O inquam verè beatum, cuius animam, etsi gladius persecutoris non abstulit, palmam tamen Martyrii non amisit.* Id quod optimè quoque ab Evangelista meo Patavino ponderatum fuit, qui proinde gloriosam illi Martyrii coronam debet similitè opinatur dicens. *Beatus Franciscus in voto habuit Martyrium, si ita Deo placuisset, atque nisi aliter disposuisset, Deus autem voluntatem ejus benignè acceperat, & movendo voluntatem ejus ad optatum de primo Martyrium, voluit id propter quod in eo ardorem reg. diff. Martyrii impressit.*

22. Pro majori jam dictorum evidentia, responsum illud ponderemus, Auditores, quod

H h h

D d

D. Bona.
apud Th.
de Trus.
in Fest. S.
Franc.

Evang.
Patav.
Theor. 2.
acceptavit, & movendo voluntatem ejus ad optatum de primo Martyrium, voluit id propter quod in eo ardorem reg. diff. Martyrii impressit.

Blatt. 10.

D. Thom.
3 p. 9. 46.
a. 8.

Idem ibi.

Dei filius Discipulis suis Jacobo & Joanni dedit, quando eorum mater hanc illis gratiam fieri postularit, ut in cœlestibus sedibus, unus dexteram ejus, alter verò sinistram occuparet: *Dic ut sedent etc.* Hic namque petitioni hunc in modum respondit: *Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum?* Dum se ad id promptos obtulissent, dicentes: *Possumus*, mox subjungit: *Calicem quidem meum bibetis.* q. d. Certus quidem sum, vos calicem meum bibituros esse. Ubi quoque advertendum est, quod non dicat simpliciter *Calicem*, id est, *Martyrii bibetis*, sed *Calicem meum*, qui Crux ejus fuit. Atque ideo nescio profecto quâ ratione promissionem suam verificare potuerit: nam tamen Jacobus Martyrii calicem bibetis, non tamen Christi calicem potavit, siquidem ab Herode decollatus, non verò crucifixus fuit: Joannes autem non solum non fuit crucifixus, sed neque martyrii dolores sustinuit, sed naturali morte extinctus fuit. Quâ igitur ratione verificari poterit, quod dixit: *Calicem meum bibetis?* Ego etenim existimo quod *ly bibetis* ad ambo, *ly verò meum* ad Joannem duntaxat referatur. Sed dicis: Ergone hic crucifixus fuit? Imò verò, & quidem in ipsissima Cruce Christi. Sed quomodo? Inprimis quidem respondere possem in Verbo Incarnato & passivo subjecto duas fuisse animas, propriam scilicet, quæ beata erat, nam secundum essentiam (ut docet S. Thomas: *totâ anima Christi fruebat, in quantum est subjectum superioris partis anima, cujus est frui divinitate.* Et hinc beatitudini Passio nullum prius impedimentum conciliat, nam superior pars anima perfecte fruebat, Christo patiente. Altera autem anima erat anima Joannis, quæ in amato Crucifixo residebat: unde sequitur, quod Joanne juxta Crucem Jesu stante, anima Joannis simul eum Crucifixo & prædilecto Redemptore suo crucifixa fuerit: cum hac tamen differentia, quod Christus in corpore, Joannes verò in anima sua crucifixus fuerit; Christus per passionem; Joannes autem per compassionem; Christus quantum ad effectum, Joannes quantum ad affectum. Et hoc sensu adimpleta fuit filii Dei filius Zebedæ facta promissio: In Jacobo quantum ad martyrium, quia decapitatus fuit: In Joanne quantum ad modum rei: Jacobus bibit calicem Martyrii; Joannes bibit calicem Christi: Calicem quidem meum bibetis. Hunc quoque calicem Franciscus bibille videtur, tunc præcipue, quando in monte Alvernie crucifixus Redemptor noster eidem

apparuit: *Dum sequestratus oraret & premunitate fervoris totus esset absorptus in Deum, apparuit ei Christus Iesus, veluti Cruci confixus.* In adha namque crucifixus fuit per compassionem, velut Joannes. Quia crucis afflicto compassio dolus gladio ipsius animam pertransibat, inquit sanctus Bonaventura: Per passionem, ut Christus, qui statim in manibus & pedibus ejus caperetur appareat loca clavorum. Et ne minus (ne dicam amplius) Joanne martyr esset, Calix quoque Crucis ei nequaquam defuit: Christi Crucem quam interius ferebat in corde, exterius etiam circum ferebat in corpore.

23 Pro majori hæcenus dictorum evidentia optimè mihi hoc loco sublevis quidam ab Æthiopie Regibus usitata cætemonia. Quot enim Reges in hujus Regni imperium lucellivè subingrediebantur, aulicam quandam eligere solebant, quem præ cæteris charum & dilectum amicum suum esse declarabant, cum hæc tamen expressè pactis conditionibus, quod scilicet omnis boni vel mali, lætitiæ & mœrens, fortunarum & adversitatum, quæ Regi quantodo humanitus accideret possent, aulicus ille per omnia redderet participes; adeo videlicet, ut si Rex fortuito live in latere, live in pectore, live in manu, live denique in vultu vulnus acciperet, talis quoque aulicus obstrictus fuerit in eodem corporis loco vulnus aliquod sibi infligi permittere, imò & eadem præcisè die quo Rex moriebatur, morti pariter succumbere: *Æthiopie Regum familiares ita Regi ad specimen se aptabant, ut ejus quoque plagis in propriis carnis sibi infligerent, & eadem morte vitam concluderent, in perenne sui amoris integri momentum.* Porro Franciscum cœlestis Regis charum dilectum, que familiarem fuisse quem maximo prolequebatur affectu, adeo certum est, ut illud alterius probare superfluum esse censcam; Hoc solum dicere sufficiat, quod si amicus est alter ego, Franciscus, ut dictum est, ad minus appareat alter quidam Christus esse videatur, atque ideo cum Christus Rex sit Martyrum, Franciscus veluti dilectum suum de suo martyrio maxime participem esse voluit; hoc enim amoris proprium est, ut inquit Alphonsus Cardinalis Palaeotus dum ait: *Incredibile virtutis amoris est ut in amato vivat amans, & eadem qua corpus is, qui diligitur, passione afficiatur.* Christus ad Hebræis clavis & lancea in pedibus, manibus, & latere in cruce vulneratus fuit: atque ideo Franciscus tanquam fidelis & charus Christi amicus

amicus in Monte Alvernix ab eodem clavis & lancea in manibus, pedibus, & latere, quinque fuit vulneribus laucatus. Et quodam potest esse illo dignius Martyrum? Quisquam repetiri poterit Francisco gloriosior Martyr? *Digne summi Regis clementia suis amatoribus ultra omnem affectionem hominum descendens, sue Crucis vexillum ipsius corpori deferendum impressit, ut qui mirando fuerat Crucis amore praeventus, mirando etiam fieret Crucis honore mirificus.* Liquet igitur Franciscum non minus ac Joannem Passionis Jesu Christi calicem ebibisse.

24. Extirpantem quandam propositionem hoc loco in medium adducere decrevi: vos illam, si placet, pio & sano modo intelligatis. Quando aliquem veluti magnum quandam Philosophum aut Theologum laudare volumus, dicere solemus: si Philosophia vel etiam Theologia amissa esset, eandem in tali vel tali v. g. in Augustino & Thoma Aquino, reinventuri essemus: & hoc sensu in praesenti hoc loquendi modo mihi liceat uti: si per impossibile Christi passio amitteretur, adeo ut ab omnium hominum memoria evanesceret, in nemine praeterquam in Sancto Francisco reinventum posset. Pro hujus autem propositionis fundamento sequens Sacrae Scripturae historia, opportune deserviet. Scyphus quem Joseph Vice-Rex Aegypti amisit, esse finxit, in sacco Benjamin postea ab ejus dispensatore reinventus fuit: *Invenit scyphum in sacco Benjamin.* Cur scyphus & non aliud quidpiam potius invenitur? Cur in sacco Benjamin, non vero Ruben, Simeonis, Judae vel aliorum? Sanctus Ambrosius dicit, quod in hac actione *Resurgit mysteria divina*, ac proinde videamus, oblecto, an ad haec mysteria penetranda praevalere possimus. Etenim per scyphum vel calicem passionis, dolores & Martyrii tormenta intelligi superius insinuavimus: sic enim Christus dicit, *potestis bibere calicem?* Et alibi iterum: *Transit ad me calix iste.* Unde Rupertus Abbas Tutienensis ait: *Nomine Calicis passionem voluit significare Martyrii, qua & ipsum & illos decebat consummare.* At vero quod hinc hic calix vel scyphus passionis & Martyrii in solius Benjamin sacco deprehenditur? Ecce tibi nunc mysterium à Sancto Ambrosio insinuat: Benjamin inter omnes Fratres minor erat, ut innuit Abulensis dicens: *Benjamin erat frater minor.* Unde cum dicit Spiritus sanctus: *Invenit scyphum in sacco Benjamin,* idem est, ac si dixisset: *in sacco fratris minoris.* Equis autem

est hic frater minor rudi & repetiatio sacco vestitus, si non Franciscus? Inspicite saccum hunc, indubie enim ibidem deprehenditis scyphum & calicem passionis Christi, scilicet vulnera manuum, pedum, & lateris: ut proinde hic applicari illud possit, quod Seraphicus Bonaventura hisce verbis scripsit: *Novus homo Franciscus novo & stupendo miraculo claruit, cum singulari privilegio retroactis saeculis non concessis insignitus apparuit, sacris videlicet stigmatibus decoratus & configuratus in corpore mortis hujus corpori crucifixi.*

25. Tandem tempus à nobis postulat, ut praesenti Discursui finale punctum imprimamus, idque per quatuor puncta, id est, sacra stigmata clavis, & lancea Seraphico impressa. Beatus Laurentius Justinianus ait: *Sicut gloriosum est militi ferre arma Regis, sic est & Christiano portare stigmata Christi.* Qualis igitur magno nostro Patriarchae gloria fuit, quod in suo corpore Crucifixi cicatrices, clavos & lanceam, velut instrumenta, vulnera autem tanquam effectus martyrii sui portaverit: Atque ideo quamobrem adeo sollicitè corpus ejus absconditur, nec ab ullo unquam videri permittitur? Verum quidem est, thesaurus semper studiosissime recludi, nec saepe nec omnibus exhiberi, verum tamen si in casu raro & à personis eximius videri postulerentur, id ipsum minimè negatur, atque ideo quod corpus Seraphici Francisci, utpote thesaurus permaximus omniumque opulentissimus nunquam videri, ne quidem ab ipsismet potentissimis Magnatibus permittatur, res magna & mira haud immerito videtur. Nec credendum est id casualiter fieri, sed cum certi mysterii intentione & ordinatione divinae providentiae, cujus equidem causam indicare me posse spero: ubi historiam quandam non quidem à me lectam, sed ab aliis recensentibus auditam adhibuero. Audivi igitur, quod dum Princeps quidam filius Regis una cum quodam belli Duce magno sibi familiaritatis & amicitiae foedere allecto, nec minus magnanimo, cum victorioso exercitu suo è bello reversus esset, atque Regis jussu utrique, una cum cunctis militibus coram Rege comparandum esset, ut singuli à Rege juxta cujuslibet qualitatem & receptorum vulnerum quantitatem & numerum justo praemio donarentur: Princeps Regis filius, dum videret praedictum belli Ducem utpote vulnera non tantum plura, sed etiam majoris con-

H h h 2

sidera-

D. Bonav.
apud Sur.
ubi sup.B. Laur.
Iust. de
patient.Sur. lib. 3.
no vita
ejus de
vult. sa.
110. Sig.Gen. 44.
11.D. Amb.
lib. 4. de
Joseph.
Patriarch.
c. 11.

siderationis in corpore suo habentem, excellentiori, præstantiori que præ se à Rege Patra afficiendum esse præmio, eundem enixè ut se à cæterorum militum numero subduceret, in eorumque lustro non compareret, rogavit; inconvenientius esse existimans, subditum aliquem majoribus præ Principe afficiendum esse honoribus, cui Dux ille libenter acquiescens mox se subduxit, nec coram Rege apparuit, ut hac ratione Princeps, ut iustum erat, præ quovis alio, maxime honoraretur.

26. Ecce tibi cœlestem Principem Christum Redemptorem nostrum ejusque familiarissimum amicum Franciscum, ambo præstantur & dimicant, unus in Monte Calvarie, alter verò in Monte Alverno, ille à clavis & lancea vulnètur in manibus, pedibus & latere, hic quoque ab iisdem armis in iisdemque locis cruentas recipit cicatrices. Dicite igitur fides & Auditores; præficiendo à merito, utrius ex ambobus vulnera digniora & spectabiliora existimatis? num Christiani verò Francisci? haud dubiè vulnera illa filii Dei fuerunt infiniti valoris, non item Seraphici Francisci: Verumtamen videor mihi in vulneribus S. Francisci videre nescio quid majoris præstantiæ, nam vulnera Christi commixta fuerunt ex bono & malo, ex amore & odio: ex amore quidem ex parte recipientis, qui Christus fuit: Ex odio autem, ex parte facientis, qui fuit populus Hebræus. Vulnera autem Seraphici Francisci talem ex bono & malo, amore & odio commixtionem minimè habuerunt, sed mera amoris vulnera fuerunt, tam ex parte passi, qui fuit ipsemet magnus Pater, quam ex parte agentis, qui fuit Christus in forma Seraphini. Id quod expressè confirmatur per doctrinam quandam allatam ab Egidio Columna in Quæstione, quæ

Egid. Col. scilicetatur: *Virum Ecclesia, in qua esset occisus in Quodl. Martyr, sicut fuit occisus Beatus Thomas, propter quolib. 2. talem sanguinis effusionem esset reconcilianda? Et respondet: Quod in effusione sanguinis duo sunt, q. 15.*

scilicet actio & passio Martyris. Et tamen passio Martyris grata Deo sit & accepta, actio tamen agentis odiosa est & displicet Deo. Imò quod magis videtur esse per se, quòd actio persecutoris displiceat, quàm quòd passio Martyris placeat. Et ratio est: Quia actio persecutoris est displicens formaliter, quia est formaliter mala, passio Martyris est placens materialiter, in quantum Martyr bene uti-

tur malo. Hæc porò doctrina etiam ad differtiam inter vulnera Christi & D. Francisci demonstrandam servite mihi posse videtur. Vulnera etenim Salvatoris respectu passi amorosa fuerunt, quia ob nostramorem illa recepit: odiosa autem fuerunt respectu agentis, utpote quæ ab Hebræorum odio suam habuerunt originem. Francisci autem vulnera ex omni parte & respectu cujuscumque fuerunt amorosa, sine ulla admixtione odii: Agens enim, qui Christus, et merito amore ei illa impressit, passum autem, id est, Franciscum ex amore quoque eadem recepit. Unde vulnera nostri Seraphici Martyris in hoc sensu tantum nescio quid majoris præstantiæ in se habere videntur, quàm vulnera crucifixi Salvatoris: Atque ideo ad instar supra adducti principis dixisse videtur: Tamen tua vulnera & mihi dilectissime Francisce non sint infiniti valoris, sicut mea esse noscuntur, attamen juxta mundi apparentiam præstantiora esse videbuntur primum, quia dignitatem quandam in se continent tam respectu actionis, quàm passionis, & ideo forsitan per adorationem in majori reverentia, & per venerationem in majori honore haberi poterunt, quàm mea infinites dignificata: proinde acquiescas velim ô Francisce, & in Ecclesia corpus tuum nequaquam in oculis hominum compareat, ut ii mea duntaxat vulnera videntes, debitum mihi divinæ adorationis præmium mihi soli cedant & deferant. Cum igitur Christus gloriosum Regis Martyrum titulum per vulnera sibi comparavit, credi pariter debet Seraphicum Patrem sacris Stigmatibus suis laureolam obtinuisse Martyrii. Hic finis est, cum enim corpus hujus Patriarchæ absconditum sit, ne ab hominum oculis unquam videatur, conveniat utique ut & lingua mea ab ulteriori sermone se subducatur, quiescat, nec jam deinceps audiri se permittat.

SERMO TRIGESIMUS TERTIUS
IN FESTO
Sanctorum Apostolorum
SIMONIS & JUDÆ.

Hæc mando vobis, ut diligatis invicem.

Ambr. Cal. verb. Prol. Plut. in exil. apud Honop. Manes. serm. SS. Sim. & Iuda.

Ptolomæus Ægypti Rex regionumque Diadematum, à quo Ægypti Reges Ptolomæi appellati sunt, cujus nomen volante famâ ab Oriente in Occasum delatum fuit, quique in capite suo diadema quoddam, non minus prærogativis & encomiis, quam gemmis, lapidibusque pretiosis opulentum sustinere meruit, hic inquam manet quodam septem Legatos, qui in ea Regni Metropoli pro maximi ponderis & momenti negotiis tractandis residebant, ad mensam suam invitavit, erant autem Legati sequentes, scilicet Romanus, Carthagenensis, Siculus, Rhodiorum, Athenarum, Lacedæmonum, & Sicimiorum. Ptolomæus autem plus mentem quæstionum politicarum curiositate quam ventrem exquisitis epulis pascendi cupidus curiosè inquisivit, quænam essent meliores bonoque communi convenientiores & utiliores Leges quæ in Rebus publicis eorum inviolabiliter observarentur. Et quidem Romanorum Legatus assererat, quod in urbe Romana cuivis civi distinctè præciperetur inviolabilis sacrorum Templorum veneratio: Deinde verò cuncti Superioribus suis cum non minori promptitudine, quam punctualitate obediendo parerent, transgressores autem & rebelles severe & sine ullius respectu castigarentur. Carthagenensium Legato autem videbatur ad regiminis alicujus integerrimi rectitudinem inferiores non esse eas, quæ à suis convivibus infallibiliter velut inalterabiles conservabantur, videlicet, ne nobilibus ullâ ratione liceret mercatorum negotiationibus sese ingerere; in plebe nihil otio detestabilius esset; sapientes Philosophiæ professores in instruenda & docenda juventute nequa-

quam negligentes essent. Adhæc Siculorum Legatus laudabiliter quoque esse censuit Siculorum Legum rectissimos ordines, quibus serid cavebatur, ne ibidem proprii commodi interesse Justitiæ rectitudini ullâ ratione prævaleret; Veritas quoque ubique dominaretur absque ulla cujuscunque subditi illam perturbantis contradictione, cumque partialitas à toto utrinque Siciliæ districtu proscripita sit, nullam in Legibus suis remissionem impetrari unquam posse. Postea verò Rhodiorum Legatus ex iis quæ Ptolomæo pro occasione referebat, certò sibi persuadebat, incorruptis Insulæ suæ moribus universalem ab omnibus applausum negari non posse, affirmabat enim quod in vultu juventutis hujus Insulæ, honestatis & modestiæ robur summa cum majestate resideret, sexusque fæmineus singulari quodam fœdere pudicitiam sibi haberet adstrictam. Deinde Athenarum Legatus cujusvis se genio complacuisse non dubitavit, exponendo qualiter in Atheniensium Republica avaritia prohiberetur in divitibus, in pauperibus otium, & ignorantia in Senatoribus. Post hujus orationem absolutam cuncti magno cum desiderio audire cupiebant, quibus Legibus inter Lacedæmones viveretur, quando eorum Legatus, ad quem ordo devenerat loquendi, gloriatus est, quod nulla inter suos regnaret invidia, eò quod omnes in cunctis essent æquales; nec avaritia in iis locum habere posset, utpote quibus omnia fortunæ bona essent communia. Nec posse quempiam suorum per negligentiam, discordiam, vel otium torpescere, quando quilibet sine ulla ullius exceptione se in professione sua

sua continuè studiosèque exercebat. Tandem igitur Sicimiorum Legatus ultimo loco hæc inter suos inviolabiliter observari Leges affirmavit, scilicet, ut nullæ in congressibus suis gentes admitterentur extraneæ novitatum amatrices: ut non foveantur aut sustineantur Medici, utpote vitæ humanæ destructores potius quam conservatores, quippe qui infirmorum nullam curam habent, & sanos pariter enecant; nec Jurisconsultis locum cedant vel Advocatis, ut more litigiorum fomentatoribus potius, quam defensoribus. Rex igitur Ptolomæus omnibus per ordinem summaque cum attentione auscultatis quænam Leges meliores, aut quæ Republicæ majori laude dignæ essent nequaquam deprecavit, sed cuilibet præsentium Legatorum iterum publicatum suarum nomine applausum non vulgariter exhiberi fecit.

2. Verùm utinam in horum Legatorum numero unus fuisset Catholica fide imbutus & præfato Regi Ptolomæo proposuisset in Republica Christiana, nec Legem digniorem, nec præceptum nobilius reperiri, quam quod charitatem & amorem spectat, utique illi acclamatum ab omnibus universum fuisset, utpote Legi non à Numa, nec à Lycurgo, vel Solone, sed ab ipsomet Dei Filio promulgatæ dum ait: *Hæc mando ut diligatis invicem*. O Legem sanctam! ô præceptum conservationi Christianæ Religionis & Ecclesiæ Catholicæ summè necessarium! Unde Titelmannus ait: *Hoc est præceptum meum præcipuum & summarium, quod ego vobis studiosissimè commisso observandum, ut proximos vestros propter me ex animo diligatis, nec linguâ tantum aut fictâ simulatione, sed opere & veritate.* Et S. Augustinus subdit dicens: *Merito Magister bonus dilectionem sic sape commendat, tanquam sola præcipienda sit, sine qua non in Festo SS. possunt prodesse cetera bona, & quæ non potest haberi sine ceteris bonis, quibus homo efficitur bonus.* Item Beda. Porro Lex isthæc à Republica Apostolica, præcipue verò à duobus gloriosis Apostolis Simone & Iuda punctualissimè observata; nunquam verò per prævaricationem neglecta fuit, utpote qui in quovis obvio casu ob oculos sibi possum habuere sincerum erga proximum amorem; is enim omnium actionum & operationum suarum primum mobile erat, prout ex præfati discursu cuilibet liquide colligere licebit. Priusquam autem eundem exordiamur, in memoriam revocate veterum laudabilem morem, quo amorem nunc taciturnum, mox verò eloquen-

tem repræsentabant, unde ab iisdem depingebatur, veluti digito labia premeus in signum silentii, manu vero rosam quandam deferens, veluti facundiæ symbolum, juxta illud: *Audimus rosas loquentes*; Amorem igitur imitemur, ego rosas loquendo, vos digito tacendo & fideliter exordiamur.

2. *Hæc mando vobis, ut diligatis invicem.* Deus Optimus Maximus qui humanitatem peccatoribus nostris inseruit, eidem veluti sodalem & commitem inseparabilem charitatem adjuvanciam esse voluit, ut per illam nos mutuo amando ad invicem nobis corresponderemus: *Dedit Deus pietatis sibi, ut homo hominem tuatur, diligit, & fovet,* inquit Lactantius Firmianus, in lib. 6. nuas charitatem non in solo benevolentia & benevolentia, qui proximum nostrum respicit consiliter, sed præcipue in actuali auxilio, quod actionibus & operibus nostris illi exhibetur, & ideo dicit: *Diligit & fovet*, quasi diceret: qui proximum amando illum non juvat, vel non amat, vel homo non est, sed potius hominis nomine indignus: *Qui homini non prodest, se homini appellatione dispoliat* (subjungit idem Firmianus, *Idem quia humanitatis officium est, necessitati hominis ac periculo subvenire.* Amare enim à jurando præcindi non debet, ut inquit Angelicus Doctor hisce verbis: *Nos ergo proximum diligere debemus sanctè ad bonum & efficaciter, videlicet ut dilectionem opere ostendamus.* Ex operibus igitur à duobus hisce Apostolis patris, charitatis erga proximum fervorem consicere haud difficile possumus.

4. Nati sunt hi gloriosi discipuli Christi in Chana Provincia Galilee inferioris in Palestina, ideoque Chanana appellati fuisse. Qui propterea desertentes patriam in regiones remotas exteraque provincias se receperunt: Judas qui Nephodem in Mesopotamiam, Arabiam, Pontum, & Colchidum; Simon vero peregrinatus est in Ægyptum, Africam & Britanniam: ubi postquam cum ingenti animarum lucro Evangelium prædicasset, in Petridem ambo conveniunt: (Judas primo in Mesopotamia & Ponto prædicavit, Simon vero in Ægypto: deinde ambo in Petridem venerunt, Petri de Natal. l. 9. cap. 1.) Verum ô magni servi Dei dicite fides, quis vobis tam longinqua & difficilia itinera ad omni persuasit? quam ob causam proprium rectum contemnitis? cur patriæ commoda negligentes tot ærumnis & laboribus, fluctibus videlicet nimium acerbis, qui ex iterum asperitatibus nasci

Joan. 15.

Titelm. in c. 15.

D.P. Aug.

in Bibl.

hom. 1. 4.

in Festo SS.

Sim. Iuda.

Item Beda.

ibi verb.

isdem.

nasci solent, vos exponitis? itate firmiter & in Chana immobiliter manete, ut inter amicos & parentes quiete vestra frui valeatis: *dulcis amor patrie, dulce videre suos.* Scio equidem, quod Ulysses (ut Homerus scribit Odissi lib. 1. v. 13. lib. 5. v. 13. & cap. 12. in fine) tametsi à Nympha Calypso in Insula Ogigæa miris benevolentia excoisibus tractatus fuerit, amare tamen ploraverit, utpotè lætiori vultu suum caminorum Itacæ pariter suæ videre gestiens; Et tamen hi duo quidvis quod in Chana eos felicitare poterat prætereuntes prælegerunt, tot se subijcere molestiis & fastidiis, quæ in itineribus tam maritimis quam terrestribus iis occurrere poterant. Scire percupere quodnam fuerit horum vagantium, non vero errantium calorum primum mobile.

5. Pro hujus intelligentia annotanda est difficultas quædam circa tres personas divinas à Maldonato doctissime mota, videlicet quod Pater & Filius in cælis metaphorice sedere dicantur, dicit enim Psalmista David de Patre æterno, *Deus sedens super sedem sanctam suam.* Psalm. 41. Et alibi: *Qui sedes super Cherubim manifestare coram Ephraim, Benjamin & Manassæ.* Psalm. 79. Et Isaas dicit: *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum & elevatum.* Isaie cap. 6. Quod vero sedere filii attinet, id ipsum quoque ex multis Scripturæ locis manifestatur; de ipso intelligitur quod David ait: *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis;* Psalm. 109. & sanctus Marcus testatur, quod post suum in cælos ascensum: *Sedes à dextris Dei.* Matth. 16. Et Joannes Evangelista Paradisum apertum contemplant, duas dumtaxat sedes præparatas in eo vidit, unam Patri, alteram Filio: *Sedes Dei & Agni in illa erunt; Dei, id est, Patris, Agni, nempe filii.* Apoc. 42. Dicit igitur hic Maldonatus in cap. 16. D. Matth. fol. 327. col. 1. C. quod Spiritum sanctum nunquam in Scriptura sedentem inveniat (Animadverto in literis sacris nusquam Spiritum sanctum, sed solum Patrem, & Filium dici sedere.) Cujus à scriptoribus variæ in medium adducuntur rationes. Ego vero priusquam aliquam meo proposito accommodari assignem, fundamenti loco velut certissimum suppono, quod sicut Patri æterno omnipotentia attribuitur, & sapientia Verbo, ita amor attribuitur Spiritui sancto, cum sit nexus amoris inter Patrem & Filium. Quod igitur Spiritus sanctus nusquam repetitur sedens, per hoc nobis innuitur, quod

amor nunquam quiescat, nunquam consistat, sed semper in commodum nostrum operetur, & qui amans est proximi, non possit non ambulare, discurrere & occupari semper in actu secundo, ut beneficium proximo alterat. (Spiritus sanctus qui amor infinitus est, merito nunquam dicitur sedere, magnus enim amor otia solionis nescit, semper actuosus & negotiosus est, nunquam otiosus.) Charitas quæ in Simonis & Judæ cordibus dominabatur, eos in civitate sua Cana sedere non permisit, sed sine ullo difficultatum, molestiarum, laborum aliorumque ætumnarum respectu in provincias procul remotas Ponti, Mesopotamiæ, Ægypti, Persidis, aliarumque plurium excutere coëgit, idque ad beneficium proximi, & legis Evangelicæ adimplerionem quæ à Salvatore nostro in republica Christiana promulgata fuit dicente: *Hæc mando vobis, ut diligatis invicem,* asserit enim Chrysostomus autem. *Quod omnia facile ferunt, qui charitate colligati sunt.*

6. Sacet Evangelista Joannes de amore quo quilibet erga proximum suum ferri debet loquens dicit: ejus puritatem & perfectionem meliori experientia comprobari non posse, quam efficax ei in suis necessitatibus adferendo subsidium: (Qui viderit fratrem suum necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo? quibus verbis dicere volebat, ut exponit Cajetan ibidem, (Quod non sufficit dilectio interna, sed oportet dilationem opere comprobare.) Charitas igitur demonstrationibus exterius manifestatur, egeorum videlicet necessitatibus succurrendo. *Ut compatiatur miseria illius,* inquit Glossa interlinealis: *Qui vero aliter se habet, id est, qui claudit viscera sua ab eo, subventionem ei denegando* (ut exponit Lyranus in Gloss. ord.) quomodo is charitatem in corde suo refuldere, & dominari sanctè gloriari poterit? *Quomodo charitas Dei erit in illo?* id est, declarat expresse Cardinalis Hugo ib. Non manet in eo charitas. Porro Judam Thadæum charitate erga proximum plenum fuisse, eamque operibus ipsis eidem demonstrasse expresse deduci potest ex eo, quod Abagero Edessæ Regi accidit, qui Salvatore nostro scribendo literas, & responsa ab eodem recipiendo familiaris fuit. Hic enim gravi infirmitate correptus, & in specie lepra infectus cum esset, Thadæus compassionem motus, misericordiam opus, eum visitando exhibiturus ad eum abiit, eumque in manus suæ

Did. de
Cel. in
Bened.
p. Ben.
4. 225.
in fine m.
4.

D. Ioan.
Chrys.
hom. 9. ad
Eph. & 4.
e. 4.

conta-

mosus juvenis erat iste, quia non formidabat totam aciem Philistinorum; ex amore tamen nimio faciebat; Diligebat enim Jonatham sicut animam suam, ideo gratissimum erat sibi eum quocunque euntem comitari, etiam in morte certissima. O ardentissime amantem juvenem! O amorem eximium, qui sequaces suos quibusvis gravissimis ætumnis obviam ire, nullaque mortis pericula formidare cogit. Veruntamen amor hic armigeri hujus erga Jonatham, umbra quadam tantum erat respectu ejus amoris quo ardebant Apostoli, quod enim iterum laboriosissimorum difficultates nequaquam respicerent, Infidelium minas penitus contemplerent, quod à carnificibus præparata illis tormenta non formidaverint, sed ultro citroque verticem suum Martyrii atrocitati subjecerint; id totum alio non spectabat, quam ut Divinam amoris legem perfectissime adimplerent: *Hæc mando vobis ut diligatis invicem.* Et ceteræ, subdit B. Laurentius Justinianus in festo SS. Sim. & Jud. (Nunquam labores peregrinationis, judicium minas, tormenta carnificum, martyrii superassent agonem, si non charitatis jugo interioris hominis colla stravissent, Defecissent absque dubio in itineris medio, & ingruentibus, contra se persecutionum torbibus, naufragium petulissent, nisi tranquillitatis animi flante charitatis vento ingressi fuissent portum.

8. Quod Apostoli nullum timori locum dederint, quamdiu ab infidelibus Barbaris procul aberant, nullam mihi admirationem adfert, longa enim ab inimico distantia & absentia, securum præstat ad declinandas injurias vel offensas asylum. At vero ultro iisdem obviam procedere, eorum furori & insanix se objicere, iracundum, ferocem eorundem vultum aspicere, minas quas distante vindicta evomunt, audire & expetiri, prouti Simon & Judas fecerunt, quoad Pontificis Idololatriæ, qui omnem movebant lapidem, ut eos è medio tollere possent, nec tamen timorem quicquam in iisdem operari, hujus rei causam me ignorare omaino mihi fatendum & agnoscendum esset, nisi Scriptura sacra ob oculos mihi poneret casus illius eventum, qui inter Abелеm justum & Cain fratrem ejus seu potius fratricidam accidit. Quia enim Deus unius illorum sacrificium sibi gratum & acceptum esse, alterius vero non item, manifestè significat, Cain qui idipsum clare satis viderat, in furorem & iracundiam actus, ut conceptum furoris venenum in fratrem suum evomere posset, eundem

Paoletti Sanctorale.

ut animi causa secum foras in campos egredere-tur, perhumaniter invitavit, dicens: *Egrediamur foras.* Bonus Abel nihil mali suspicatus, in ejus preces seu jussum libens descendit, eumque animo prorsus quieto, menteque tranquilla, omnis adversi formidine procul posita comiter est comitatus. Sed pessimo subsecuto eventu, qualem nimirum nunquam formidat, nam *Cum essent in agro consurrexit Cain adversus fratrem suum.* Genes. 4. O juvenem omni compassione dignissimum! Ita evenire solet iis, qui nimiam alius fidem præstant. Dic etenim mihi ô innocens juvenis, nunquid fratris tui malitia probe tibi cognita erat? Nunquid atram in eo bilem prædominari dicebas? An non videbas quod vel te in faciem sectæ non aspiceret, aut certe id non nisi torvo oculo faceret? Nunquid facinus istud cum ex vultu sui truculentia, aut ab inclementia cordis ejus ominari antea poterat? Ecquænam alia mali animi, & quo te prosequabatur infensissimi, mortemque tibi machinantis odii testimonia desiderare poterat? Nunquid fronti ejus infaustissimis characteribus, cordis sui iniquitatem inscriptam alias sæpe legeras, indeque fœdalem & funestum mortis tuæ casum prævenire facile erat? Imo verò. Cur igitur ab ejus te societate maturè satis non subduxisti? aut cur simplicitatem tuam perfidix suæ manibus commisisti? Verum enimverò Audiatores, videor mihi in vobis notare, mentem vestram quoad Abелеm sinistra quadam opinione imbutam esse, quasi verò Abel velut incautus aut imprudens culpandus sit & reprehendendus, ac proinde eum per adductum quendam scripturæ locum omni laude dignum, nequaquam verò culpandum esse demonstrare decrevi.

9. Matthæus Evangelista de custodibus ad sepulchrum Christi Jesu adhibitis loquens, eos panico quodam timore ex improvilo correptos fuisse dicit, adeo ut attoniti prorsus & quasi mortui omnes illi milites in terram fuerint prolapsi. *Præ timore autem ejus exterriti sunt custodes, & facti sunt velut mortui.* Matth. cap. 28. Tandem verò Angelum introducit, qui cum Mariis sepulchrum visitandi, & corpus Salvatoris ungendi causa in eodem loco præsentibus loquens, libet eisdem dixit, ut omni posito metu nihil sinistri formidarent: *Respondens autem Angelus, dixit mulieribus: Nolite timere.* Idem ib. Causam hic scire aveo, cur Angelus non etiam custodibus, ut metum omnem deponerent suaserit, cum tamen hic in illis omnino maxi-

111

mus

mus fuerit, in tantum, ut *Facti sint velut mortui*,
cujus contrarium in mulieribus erat: *Nolite ti-
mere*. Sanctus Cyrillus Hierosolymitanus res-
ponderet, impossibile fuisse metum hunc à mili-
tibus cordibus eximere, eò quod Deum nec quic-
quam amaverint. Ubi autem amor non est, ti-
mor ibi adfir necesse est. Mariæ autem, quæ Do-
minum diligebant, & proinde ardenti charitate
plenæ erant, nullum habebant timoris motivum,
vel si aliquod ejus vestigium iis inerat, illud ab
ipsis propulsare duo duntaxat ab Angelo prola-
ta verba efficacissimè poterant, nempe: *Nolite
timere*. Et tamen formidat erant, quæ semper ali-
cui pusillanimitati solent esse obnoxie, utpote
in quibus timor potius quam in viris locum ha-
bere consuevit. Licet harum sanctarum mulie-
rum corda penetrare non poruerit, utpote quæ
munite erant præservativa charitatis, inquit san-
ctus Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 14. (In-
firmum quidem muliebri corpus, vitilis autem
prudencia. Aqua multa non extinxit dilectio-
nem, neque flumina demerserunt. Et Angelus ad
ipsas dixit: Ne timeatis vos; non dico militibus,
ne timeatis, sed vobis: Illi timeant: vos autem
non est necesse timere. Ecce tibi ingenuam ra-
tionem. Perfecta enim charitas foras mittit ti-
morem.) Ob hanc eandem causam Abel in
fratris sui societatem se junxit, sine ulla iniquita-
tis illius suspitione, aut formidine; amabat enim
illum, amor autem & charitas ipsum nec vultus
fraterni truculentiam, nec cordis perfidiam ti-
mere permittit: (Erat Cain frater, & cum Abel
vehementer amabat, unde nihil sibi potuit time-
re ab illo. Nescit enim amans timere ab amato
suo, quia nunquam amor locum timori præbet.)
Ex iis quæ circa hunc Scripturæ locum dicta
sunt, facile nobis erit arguere, ut logicus ait: *A
posteriori*, quod ex quo duo illi Apostoli animo
adeo intrepido morti occurrunt, posthabitis mi-
narum atrocitatibus, & barbara rabie qua Tyranni,
carnifices, & idolorum Pontifices adversus
iplos furere non desinebant, facile sit deducere
per liquidam consequentiam, quantum proxi-
mum suum dilexerint, ejus ad Deum conversio-
nem studiose procurando, eumque liberando ab
inimici infernalis illusionibus; hæcque ratio-
ne manifestantur omnes actiones suas ab amore
regulas esse, ipsosque charitatem loco primi
mobilis habere, utpote à magistro suo eis hæc
verbis præceptam: *Hac mando vobis, ut diligatis
invicem*.

10. Inter alia monita quæ sanctus Paulus A-

postolus Romanis transcripsit, unum fuit in-
manæ inclinationis adeo contrarium; ut scilicet
in danda eruditoribus suis satisfactione ne-
gligentes, aut morosi non essent, singulis debita
lucra reddendo: *Reddite ergo omnibus debita, cui
tributum tributum; cui vestigal vestigal; cui
timorem timorem; cui honorem honorem*: Ad
Romanos cap. 13. 8. Inter omnia tamen debita
unum duntaxat erat, quod nunquam ad finem
usque persolveri & expediri volebat, sed potius
iis requirebat, ut quo plus de tali debito satisfac-
cerent, tanto plus satisfaciendum & solvendum
semper superesset; illudque debitum charitatis
debitum erat: *Nemini quidquam debeatis, nisi
ut invicem diligatis*, Ibid. quasi diceret, quan-
tumvis multum quo ad hoc debitum satisfice-
ritis, semper tamen vos illius debitores censere
debetis: Unde sanctus Augustinus Epist. 61.
ad Cæle. tom. 2. ait: *Semper debeo charitatem,
qua sola etiam reddita semper detinet deborem*.
Et postea subiungit: *Mutuum charitatem libere
reddo, gaudentes quo recipio, quam recipio adhuc re-
peto, quam reddo adhuc debeo*. Id namque singu-
lariter postulat debitum charitatis, quæ nos obli-
gat ad faciendum quidvis possibile pro conser-
vatione vitæ & honoris, tam proprii quam alieni,
atque ideo pessimè faciunt, qui vitam alterius
periclitari videntes, deturbati proximi honorem
& existimationem, animæque miserarum crea-
turarum in extremam agi perniciem, omnem ne-
gligunt charitatis actum dicentes, ut eruditus ille
nostri temporis scribit: (Quid mea interest alio-
rum curare salutem? qui peti periret, qui serva-
tur, fervetur; nihil horum pertinet ad me.) O per-
homines omnis prorsus charitatis expertes & de amoris
Paulini moniti, nec non legis Christi prævarica-
tores? Quantum ab hisce à charitate non regre-
latis affectibus procul remoti & alieni fuerint
sancti Apostoli Simon & Judas, ex unica dum-
taxat actione, in qua tres perfectæ charitatis ac-
tiones præclarè relucens, manifestè colligitur. Erat
namque certi cujusdam Principis exteræ nationis
filia, quæ errorem quandam notabilem, sibiique,
& soli familiæ suæ valde probrosum commu-
nerat, nam ex fornicatione concepit, parentes autem
eum qui stuprum intulerat, & peccati complex
erat ignorantes, omnem suspensionem Diacono
euidam, viro virtuoso Deumque timenti, qui
horum Apostolorum Discipulus erat impolue-
runt, adeo ut illum commissæ fornicationis cer-
tum existimarent authorem, erat autem ei no-
men Euphrobus: Unde magnam ex hoc sa-
mote

Did. de
Buez de
Chr. fig.
2. 4. l. 8. c.
13. §. 16.

more passus est honoris & famæ suæ jacturam :

Petrus de Natal. l. 5. 6. 115. Imo ipsamet juvenula eundem talis reatus accusavit, nimirum : (Quod ipse eam virginem violaverat, & ex ipso puella conceperat,) ideoque miser, licet innocens Diaconus præterquam famæ jacturam fecisset, in magno quoque erat vitæ amittenda periculo : quod utique non evasisset, nisi per Apostolorum charitatem inventum fuisset opportunum hujus periculi arcendi remedium, efficiendo ut hujus inculpati Discipuli innocentia manifeste appareret : sed qua id ratione factum est ? compareat (ajunt Apostoli, in conspectu nostro filius paulò ante hoc eodem die natus, cui mox ut adductus est coram omnibus spectantibus & Euphrosino præfente in nomine Christi Jesu præceperunt, ut revelaret expressis verbis, an Diaconus præfatus aliquam in hoc delicto communionem haberet : (Adjunctaque puerum in Christi nomine, ut si Diaconus ille eum genuisset, coram cunctis debeat propalare.) Tunc infantulus contra naturæ morem & facultatem labia aperiens & articulata promptèque pronuncians Diaconum innocentem esse respondit : (Infans verò directè respondit, & Diaconum iustum & sanctum asseruit, quia nunquam carnem suam inquinavit.) In qua historia tres potissimum charitatis actus considero. Primus est, quod ad justificationem Euphrosini veritatem manifestam reddiderint, qui actus licet dici debeat *opus justitiæ*, ad charitatem tamen reducit, utpotè ex cujus imperio originem suam traxit. Secundus est, quod infantulum à paucis horis natum loquendi impotentem sceleris hujus judicem constituerint, id quod ex charitate versus Euphrosinum profectum est, hæc enim eos induxit ut hoc à Deo miraculum impetrarent. Tertius actus fuit, quod cum à parentibus juvenulæ rogati fuissent, ut infantulum transgressorem revelare cogerent, in eorum preces nullo modo condescendere voluerint dicendo : (Se innocentes absolvere debere, non autem nocentes prodere.) Dissuadente idipso Christiana charitate, de qua Apostolus scribit, quod *charitas operis multitudinem peccatorum*. 1. Pet. cap. 4. 8. Hæcigitur ratione se à quovis alio debito exemptos, solo charitatis debito in perpetuum obstrictos & obligatos esse demonstrarunt, juxta monitum Pauli dicentis : *Nemini quidquam debeatis nisi invicem diligatis* : Ad Rom. cap. 13. 8. quod illi præcepto magistri ipsorum consonat : *Hæc mando vobis, ut diligatis invicem*.

11. Porro ut huic charitatis debito pro ut par est corresponderent, alios adinvenimus modos, quibus se charitativos proximique amantes esse probarent. Barradach Xerxis Babylonæ Dux generalis ingentem quandam exercitum conscripserat, ut Indos iofestaret. Quia vero imminens prælii exitum sciendi admodum cupidus erat, Sacerdotes convenit, & Idolorum requisivit Oracula, ut ab iis num vincendus aut victor futurus esset ediceret. A quibus hoc retulit responsum, instituendum esse prælium, tamen id non sine copiosa sanguinis effusione magnæque militum utriusque partis terminandum esset. Tunc Phantasiæ bellum dixerunt futurum, & multum hinc inde populum ruiturum. Apostoli autem hoc oraculi responsum exhibilantes Duci dixerunt, nequaquam futurum prælium, imo brevi post tempore adfuturos pro pace tractanda Indorum Legatos, eamque subito conclusum iri, prouti die sequenti realiter determinatum fuit : *Evenit die sequenti sicut Apostoli prædixerant* : Unde ambo Apostoli cælestes se horoscopus demonstrarunt esse pacem prognosticantes. Verum dicite obsecro auditores, nunquid generosius magisque heroice fecissent Apostoli, si generalem belli Ducem Baradach meliori responso animassent, eumque fecissent sub suis auspiciis gloriosam reportare victoriam ? minime gentium, neque enim discedere voluerunt à divinæ Legis charitatem præcipientis obligatione : *Hoc mando vobis ut diligatis invicem* : Ex hac namque suam pax originem trahit. Pro cujus veritatis majori evidentia sequens mihi scripturæ locus opportunè deserviet.

12. Universus quippe mundus diluvii universalis aquis inondatus, & submersus erat : Quando Noë tam gravis & diuturni supplicii finem sciendi cupidus ex omnibus volatilibus candidam quandam columbam elegit, eamque foras extra arcam evolare permisit : *Dimisit columbam ex Arca*, quæ ad crepusculum usque foris commorata, tandem reversa est iostro suo virentis olivæ ramum deferens : *At illa venit ad eum ad vespertam portans ramum olivæ virentibus foliis*. Cur obsecro olivæ & non potius alcerius arboris ramum ei detulit ? Certum quippe erat, quod cujuscumque tandem arboris ramum attulisset, Noë inde facili negotio aquarum diminutionem aut decrementum colligere potuisset. Verum enimvero ex quo columba

Iii 2

erat,

Gen. 8.

*D. Euch.
ep. Lug. l. 1.
in Gen. in
Bibl. PP.
2. 5.
Glos. ord.
in c. 8.
Gen.*

*Arator.
l. 2. in Ad.
Ap.*

*Didac. de
Baez. in
Evang. p. 1.
2. l. 14. c. 3.
§. 16.*

*Petr. de
Natal. ubi
supra.*

Idem ibi.

erat, alium quam olivæ ramum adferre non poterat, ut potest quæ pacis signum est, dicente S. Eucherio: *In ore columba tanquam in osculo pacis, nec olivæ ramus pacis expressivus ab alio animali quam à columba portari debebat.* Hæc enim Spiritum sanctum nobis repræsentat, qui, cum sit nexus amoris inter Patrem & Filium: charitas & amor attribuitur, & ideo bene ait Glossa ordinaria, quod *Columba spiritum sanctum significat.* Dicere igitur quod columba olivæ ramum deferat, idem est, quod affirmare, quod charitas sit genitrix pacis, & hæc vicissim partus charitatis. *Dilectio semper in ore fructum pacis habet,* inquit Arator. Ubi enim fructus sunt pacis, arbor charitatis eos producit ut præcedat necesse est. Unde doctus quidam scriptor modernus ingeniose notavit, quod *nesciat filialis charitas alios prius parturire fructus quam pacis: Neque pax ab Evang. p. alio prius nascitur, quam ab ore charitatis filialis: 2. l. 14. c. 3. Semper enim charitatis in ore fructus est pacis.* Porro Simonem & Thadæum duas fuisse amabilissimas columbas charitate per omnia imbutas, ex hoc præcipue colligi potest, quod olivæ pacis ramum Baradach exercituum Babylonicorum duci in ore suo deportarint; nam ut Petrus de Natalibus ait: *Apostoli verba illorum deridentes* (id est Sacerdotum & idolorum qui cruentum bellum prædixerant) *Ducem hortati sunt dicentes: Se pacem secum adduxisse, & die sequenti hora tertia legatos Indorum ad eum venturos esse, suaque se potestati cum pace velle subicere.* Qua in re exactissimos se observatores esse probavit huius in Republica Apostolica vigentis præcepti Evangelici: *Hæc mando vobis, ut diligatis invicem.*

13. Nulla mentem ejus invadebat cogitatio, nullum promebatur verbum, nec ulla fiebat actio, quæ motrice charitate suam non haberet originem. Etenim Baradach de falsitate & fraudibus, quibus maledicti idolorum Sacerdotes cunctorum hominum mentibus illudebant, certior factus, statuerat omnes igne flammæque consumere; sed Apostoli id ipsum non permiserunt, dicentes: *Quod missi erant non viventes occidere, sed mortuos vivificare.* Nunquid hic eximius charitatis actus fuit? Zaroe & Arphaxao Advocatos quosdam incantationibus suis elingues fecerunt; adeoque impotentes, ut ne signis quidem vel nutibus, cordis exprimere cogitationes potuerint, jam enim illos prorsus reddebant immobiles, mox visus beneficio destituebant effiebatque cæcos. Quando igitur Apostoli Ad-

vocatos illos ab hæc incantationibus liberant, simul illis motum, loquelam, & visum restituendo, nunquid egregium illis charitatis opus exhibuerunt? Supradicti magi arte & astu diabolico ingentem quandam serpentum multitudinem è terræ viscibus erumpere fecerunt, ad inferenda creaturis maxima damna, at veto idem serpentes in eosdem incantatores Zaroe & Arphaxat conversi eosdem momorderunt, ita ut ubicumque dentes infingerent, venenum paniter infunderent, qui proinde sine ullo profus remedio mortui fuissent, nisi Apostoli suam veneno operationem prohibuissent. Equis autem hoc charitatis opus fuisse dubitabit? Per tres dies continuos Magi ab atrocissimis doloribus viscera eorum penetrantibus vexati fuere, adeo ut nec requiem reperire possent, nec medelam, ab Apostolis autem ab eodem malo sine ulla liberatione facti fuere liberi: *Apostoli eos sanos fuerunt,* omnemque eis dederunt quocumque coliberet ambulandi libertatem: *Et libere quo volent abire permiserunt.* Utiq; magnum hoc charitatis opus fuit. Dux crudelissimæ Tygides è silvis egressæ civitatem penetrant dilatatæ & devorantes, quotquot habebant obvios: Apostoli autem ad instar domesticarum ovium feras illas adeo reddiderunt mansuetas & cunctæ, ut toto die cum hominibus & inter homines agerent, nocte vero appropinquante ad feras se speluncas recipere, quis hoc non dicat excellens fuisse opus charitatis? Apostoli anno integro & tribus mensibus in Babylonia commorati fuerunt, suaque prædicatione & bono exemplo plusquam septuaginta mille homines absque parvulis & mulieribus converterunt, eisdem ab infidelitate ad fidem, à manibus dæmonum ad sanctæ Ecclesiæ gremium, denique ab inferno ad Paradisum perduxerunt; utique magno charitatis suæ testimonio. Præcipientibus ipsis dæmonibus, ut ab idolis sese propius egredi, idque ut Gentiles illi, se illatos & in perditionis statu constitutos esse cognoscerent, charitatem suam in proximis eo ipso manifestè demonstrantes. Nec mirum, siquidem nec poterant, nec aliter procedere volebant obstante expresso Magistri sui mandato: *Hæc mando vobis ut diligatis invicem.*

14. Verum inquires videre proximum ad extremam quandam necessitatem & miseriam redactum, nec tamen ullum ei porrigere subsidium

canum potius proprietates, quam charitas est. Cum igitur Apostoli duos illos Magos tribus diebus sine cibo & potu famem & sitim sustinentes sine somno languere permiserint: Tribus diebus sine cibo, & potu, & somno manserunt; nescio quare ratione charitas ipsorum magnopere depravari possit, cum famelicis & sitibundis subvenire potius sit misericordia, & consequenter charitatis opus, hoc autem negligere evidentissime crudelitatis calumpniam importat. Veruntamen priusquam quis finitimum hoc de Apostolis concipiat iudicium, rationes, quæ ipsos ad id faciendum permoverunt, velim auscultare. In Genesi legitur Saram absolute voluisse Ismaelem una cum matre sua Achar foras e domo ejici, hancque suæ voluntatis adimpletionem sine ulla contradictione minime differti: *Ejice ancillam hanc & filium ejus*, nec aliam ei viaticum annonam per viam consignarunt, præterquam frustum panis & vas aquæ: adeo ut dum in deserto quodam sterili, omnisque fructus experti essent, ambo annonæ defectu fame, & siti emori fere debuerint. Nolo hic inquirere quodnam commiserint peccatum, ob quod indigni censebantur, qui ulteriores in domo Abraham moram traherent: si quidem Scriptura sacra manifestè dicit, quod Sara Ismaelem cum Isaac ludentem viderit: *Cum vidisset Sara filium Achar Egyptiæ ludentem cum Isaac filio suo*, dixit ad Abraham: *Ejice ancillam & filium ejus*, nec curæ mihi est ut in vestigem, quosnam inter se hi pueriludos vel jocos transegerint, siquidem Interlinearis jocos illos tales fuisse dicit, qui reprehensionem mercebantur & castigationem: *Lubricum & lascivum esse docebat, sicut ipse erat*. Alii volunt Ismaelem docuisse Isaac idololatrare: *Sub Hoc ludo aliqui latere idololatriam notant*. In Hebræo quoque dictio *Ludentem* exprimitur per hebraicam dictionem *Merachoc*, quæ dictio æquivoca, *Quia significat ludentem, idololatrantem, occidentem, & coeuntem, sive lascivientem*. Quia potius hoc solum hic considerandum esse existimo, quomodo sanctus Patriarcha natura sua adeo benignus, benevolus & beneficus, adeo se erga pauperem hanc mulierem Achar, ejusque filium Ismaelem, qui partus quoque & pars viscerum suorum erat, durus fuerit atque crudelis, omnisque charitatis expertus, ut ne tantum panis & aquæ per viam dedere, quantum iisdem unio die sufficere potuisset? Ubi pietas tua mansit ô Abraham? Scio etenim te viscerosa erga inopes charitate semper fuisse insignem; quomodo igitur erga hos tam

proximo sanguine tibi conjunctos adeo te omnis pietatis expertem exhibes, ut eos fame & siti emori permittas? *Cur erga filium tantam severitatem exerces? An amorem benevolentiamque quæ illum prosequeris oblitus es?* Minime gentium, imo verò hanc eis mortificationem inferte, egregius charitatis actus fuit, ut scilicet deinceps refiscerent, neque ad committendas Idololatriæ vel cujuslibet alterius peccati, quod Isaac ab Ismael docebatur, absurditates reverterentur: *Tunc se pueri amatorem ostendit, cum in illum exercebat severitatem*. Adeoque non fuit res odii, sed res amoris & benevolentia: *Nunquam non amoris est, illas severitates in amato exercere*, inquit Doctor quidam modernus: Idem quoque S. Theodoretus confirmat dicens: *Et hæc, (id est fecit) benevolentia quadam ductus erga Ismaelem*. Quis igitur dubitabit, quin Apostoli dum Magos illos Zaroëa & Arphaxad languere permiserunt tribus diebus sine cibo & potu, & respicerent, suamque pravitatem desererent, charitativos sese proximique amantes esse demonstrant? unde oportune hic applicare possumus, quod magnus ille Pontifex S. Gregorius de Egypti Vice Rege scripsit, quando is quoad exteriorem faciem erga fratres suos omnino austerus & durus existens, vel potius talem se esse simulans, carcerem iisdem est comminatus: *Vos autem eritis in vinculis donec probentur quæ dixistis: Tollenique Simeon, & ligans illis præsentibus, cum tamen interiori cordis sinu amore æstuatet & charitate: O tormenta misericordia! Cruciat & amat*. Sed inquires, qua ratione id fieri poterit? *Permanebat in ostensione asperitatis, ut fratres noxii purgarentur*. Pari quoque ratione Discipuli Christi permiserunt, ut Magi à Xerxis generali Duce in obscurum quendam detruderentur carcerem, hoc duntaxat fine, ut familiaritatem & commercium, quod cum daemonibus habebant, dimitterent, & ad Deum converterentur, unde alium nullum finem ob oculos positum habebant, quam animarum illorum salutem: *Permanebat in ostensione asperitatis, ut noxii purgarentur*. Unde mirum non est, si hæc illorum charitatem admiratus cum sancto Gregorio exclamans dixerit: *O tormenta misericordia! eruciant & amant*. Ecquid igitur amplius facere poterant pro hujus præcepti Christi observantia quo dicebatur: *Hæc mando vobis ut diligatis invicem*.

15. Hic Apostolicæ charitatis excessus magis elucebit, si cum malitia & odio, quo Magi illos

Didac. de
Baeza de
Cr. fig. 1. 2.
l. 50.
§. 8.

Theod. in 7
Gen. 9. 21.

Gen. 22.

D. Greg.
hom. 21.
in Ezech.

Gen. 21.

Gen. 21.

Interl. b.

Alois.

Nov. ib.

Apud

eund. ib.

illos prosequerantur, comparatur, quid enim hi impii arte diabolica mediante non fecerunt, ut omnibus sanctorum Apostolorum actionibus se opponerent? Quas non machinati sunt illis insidias? Quas cavillationes non adinvenierunt? Quales iniquitates ipsis non suggessit propria ipsorum perfidia? dum nunc subordinabant populos, qui seditionem contra illos excitarent, nunc e terræ visceribus evocabant serpentes, nunc ex idolis loqui faciebant demones, nunc illos velut fraudulentos deceptores & novatores calumniabantur, nunc adversum eos totam concitabant Persidem, nunc septuaginta idolorum Babyloniarum sacerdotes subordinabant, qui adversum Apostolos concitati iis se opponerent, eosque ad venerandum ipsorum Deos adstringerent, vel renitentes protinus trucidarent: Quibuscumque illi summa cum benevolentia & charitatis affectu occurrerunt, omnem movendo lapidem ut animarum suarum securam redderent salutem. Enimvero si causam hujus scire desideratis, sequentem scripturæ locum attendere vobis non displiceat. Nemini etenim ignotum est quam obstreperum, insolentem & ingratum patri suo se exhibuerit protervus Absolon, cor namque ejus veneno plenum erat, illudque per ambitiosa & iniqua consilia sua adversus proprium genitorem evomere decreverat. Hoc igitur sine ingentem quandam congregavit exercitum, cum eoque recta in occursum patris processit, ut coronam pariter & vitam eum exueret: nec cessabat ad seditionem concitare subditos, ipsosque milites ad inferenda damna sollicitare. Unde ad gratiam aliquam ab Absolone obtinendam, sufficiebat aliquid reputationi & vitæ Regis Davidis adversum dicere vel facere, quod advertebat Architophel, ut ejus malo genio se accommodaret, protinus se obtulit ad exhibendum duodecim millia militum expertissimorum, & cum hac armata manu nocturno tempore Davidem Regem ex improvviso aggrediendum, ut quoad possibile foret, extremum illi conciliaret exterminium: *Dixit Architophel ad Absolon, eligam tibi duodecim millia virorum & consurgens persequar David hac nocte, & irruens super eum percutiam eum.* Hic igitur O Auditores dicite sodes, inventusne est unquam filius aliquis in Patrem suum adeo perversus & impius, ut Absolon erat? Et tamen audire obsecro quibus præceptis ejus Pater & Rex David duces suos Joab, Abisai & Ethai oneraverit: hoc enim modo locutus est

2. Reg. c.
27.

ad eos: In hoc bello cavebitis ne filio meo Absoloni ulla inferatur injuria vel molestia, quapropter circumspecti estote, ne vulneretur aut occidatur: *Servate mihi puerum Absalon.* Id quod scriptor quidam facit modestius vehementer admittit, hunc cum prædicto Rege sermonem instituit: *Quid aut Rex; impium filium quæstus à regno & vita deturbare conatur, servare jubet? Qui mille mortibus dignus est in bello, qui resecare intendit, indemnis abire? Ex illius morte tuarum cum pendat, à morte servandum cupis & mandas? Verumtamen nolite id mirari, amor enim quo erga Absolonem ferebatur, ad hos illum charitatis & pietatis effectus adigebat: Valde enim diligebat, & charitatis innata est sollicitudo hac.* Et Bernardus ait: *Respicit enim charitas rationem proximi, non odii causam contemplatur.* David Regi Simon & Thadæus nequidquam fuere dissimiles, siquidem non obstante, quod Zaton & Arphaxad jurati ipsorum hostes essent, acque in vitam ipsorum conspirantes mortem eis machinarentur, ipsi tamen charitate pleni, mox ut audierunt, ipsos à Baradach igne comburendos esse, omni conatu id ipsum impedire studuerunt: *Prohibuerunt Apostoli ne hoc fieret quia miserrimi non viventes occidere sed mortuos vivificare.* Imo dicere auctim, præstantiorem esse Apostolorum charitatem illa à Davide Rege exhibitæ enim charitativus erga filium fuit, Apostoli autem erga duos truculentos & feroces suos, fidei Evangelicæ & Dei hostes; charitas igitur operabatur, ut ad odium inimicorum suorum non respuerent, sed ad divinum Magistri sui præceptum: *Hac mando vobis ut diligatis invicem. Respicite enim charitas rationem proximi, non odii causam contemplatur.*

16. Quapropter Auditores hujusce Apostolicæ charitatis occasione exhortatos vos volo, ne per hac sancta Lege & divino charitatis erga proximum præcepto vel latum unguem decedatis, ut gloriosorum Apostolorum nostrorum imitatores esse possitis; si enim præceptum istud minimè prævaricati fueritis, alia quoque facillime obervabitis, in hoc namque velut in brevi epitome omnia alia epiloga comprehenduntur. Unde S. Joannes Evangelista adimpletionem hujus digni & venerabilis præcepti discipulis suis identidem repetebat dicens: *Filii diligite alterutrum, qui a. d. in* dum curiose ab eo peterent, cur adeo frequenter unum idemque præceptum replicaret dicentes? *Magister quare hoc semper loquaris?* Mox ut scribitur

1. Jo. 13.

D. Hier. in Hieronymus, Respondit dignam Ioanne sententiam: Quia praeceptum Domini est, & si solum fiat Galat. 1. 3. sufficit. Possem equidem opportune satis hoc c. 6. f. 116. charitatis praeceptum fructui illi simile dicere, quem arbor quaedam, cui nomen Cicara in provincia Malabaica pariturus solet: Hac enim arbor non nisi unicum dumtaxat fructum, quo vis anno producit, cumque adeo grandem, ut trecentos alios intra sinum suum contineat. Equis enim major fructus esse potest praecepto charitatis: quod omnia alia virtutum praecepta comprehendit in se continet, unde Ioannes dicit: Si ad Rom. solum fiat sufficit: Vel ut Apostolus ad Romanos 13. 10. scribens affirmat: Qui diligit proximum, legem ibi n. 8. & implevit. Et iterum: Plentudo legis est dilectio. D. Thom. Proximum igitur vestrum impense amate; Non in c. 15. lingua sed opere. Inter quae unum & quidem ex lo. 13. 2. celsius esse censeo iis, qui in extrema sunt necessitate constituti aliquot Eleemosynae conferre subsidium.

PARS SECUNDA.

17. PRaeceptum nobis charitatis leges, ut in administratione charitatis nullum hactenus habeamus proprii commodi respectum, sed solum proximi utilitatem intendamus & beneficium: Ita enim movit S. Paulus Philippenses, dum ait: Non qua sua sunt singuli considerantes, Remig. in sed ea qua aliorum. Quae verba, tamen si perspicua Epist. D. fuit, omniumque intelligentiae evidentia, hoc tamen sensu a Remigio Remensi declarantur: Phil. in Nemo solum sua commoda & suam utilitatem debet querere, sed aliorum; Virilitas enim multorum p. 3. f. 976. multis prodest; cuius vero tamen uni prodest: sed ea col. 2. F. qua aliorum, ad multorum utilitatem pertinent. In Autem hoc etenim praeceptum consistit verae & perfectae charitatis debitum: Hoc maxime spectat ad fructum in ad. Nam si vera charitatis, ut qua aliorum sunt quibusque consideret, aliorum saluti consulens, atque pro col. 4. B. spiciens: & non sibi soli. Certissimum namque est, 1. Cor. 13. ut idemmet Apostolus Corinthiis significavit, quod Charitas non querit qua sua sunt.

18. In historia Gallorum legitur, quod dum nobilis quidam militem quendam videret Scelopeto explodendo in pectus Henrici Caroli noni Regis Franciae fratris germani collimare eo tempore quo Rupellam obsidione cinxerat, globo jaciendo semetipsum objecerit, & duos in pectore globos recipiens, vitam suam pro vita Henrici Domini sui salvanda morti exposuerit: Nam pectore aperto strenuus ille miles exco-

pit duos illos globos. Hentius quoque Tertius Imperator, strages in dominio suo, ex contagione adeo invalescere videns, ut integras civitates hominibus mortuis desertae viderentur, ex subditis suis caeco huic flagello subiectis, tanto fuit dolore correptus, eorumque calamitates adeo vivaciter sensit, ut graviter infirmatus Deum rogaverit, ut divini sui furoris supplicia in se solum converteret, mortem ei immittendo, dummodo placari vellet, miseros illos subditos, qui ad eum usque diem fatale crudelissimae peltis venenura evitaverant, a contagio liberando & conservando in vivis. Negari equidem minime potest, quin huius Principis & supradicti nobilis amor ingens admodum fuerit. Similis quoque fuit erga Jacob filium amor Rebeccae, quae eidem filio persuasit, ut paternam benedictionem, quam Isaac Esau primogenito dare decreverat, per dolum praecuperet, cui cum is replicaret, timere se vehementer, ne benedictionis loco maledictionem sibi acciperet: Mater animos ei addidit offerendo se, quod quidquid inde maledictionis sequeretur, ipsam afficeret. Quasi diceret, dummodo te benedictum, & paternarum divitiarum heredem videre possim, contenta sum memetipsam exponere paternae maledictionis fulmini. In me sit ista maledictio filii mei. Amor hic Rebeccae minime vulgaris fuit, siquidem, dummodo Jacob filio bene esset, ipsa cuius malo subiacere minime curabat. Rebecca (inquit Isidorus Pelusior) animi magnitudine praedita imprecationem suscipere non dubitavit, ut ipsius filius benedictionem consequeretur, mala ipsa sola suscipere parata erat dicens: In me sit ista maledictio filii mei: Verumtamen amor hic, si bene consideremus, non erga personam quandam incognitam, extraneam, vel peregrinam, sed erga filium ferebatur. Atque ideo amor & charitas Simonis & Thadaei, cui comparari possit, nullam habet. Si quidem dum Angelus quidam eis apparens optionem dedisset, an templum idolorum praecipitari, omnesque in eo infideles occidi vellent, an vero ipsimet martyrium subire eligerent: Angelus Domini eis apparuit, & ut alterum ex duobus eligerent, illos monuit, aut omnium in templo existentium repentinum interitum, aut suum martyrium. Utrum igitur ex his duobus O gloriosi Apostoli praelegeris. Ego etenim vos ut vitae vestrae consulere exhortarer, si enim infideles malo pertinaciter adherere velint, malum quoque habeant, & in malam abeant crucem, neque enim, si ex parentela

Hist. Imperial. sub anno 1054

Gen. 27.

Isid. Pelus. l. 2. Ep. 38.

Petr. de Natal in eorum vita, ubi supra.

sentela

rentela live per amicitiam, vos quidquam contingunt: ac proinde suaderem, ut permitteretis celestem vindictam in capita inimicorum vestrorum cadere, vitamque vestram salvare: Veruntamen non ita censebant Apostoli, nam ad debitum charitatis erga proximum respicientes: *Non qua sua sunt considerant, sed ea qua aliorum, ideoque semetipsis mortem, illis vero vitam elegerunt: Martyrium elegerunt, ut populum ad penitentiam reducere possent.*

2. Duorum præcipue eximiorum servorum Dei charitas, tam à sacra Scriptura, quam à sanctis Patribus præclare celebratur, quorum unus ad vetus testamentum, ad novum vero alter spectabat, id est, Pauli & Moysis. Hic, nisi Deus populo suo quod commiserant idololatricæ peccatum condonaret, semetipsum quoque æterno supplicio addici non curavit, hoc usus dilemma-

Exod. 32.

te: *Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro vite.* Sanctus Paulus quoque amore erga proximum stimulatus dixit: *Optabam ego ipse*

Ad Rom.

Anathema esse à Christo pro fratribus meis. Sacri

9. v. 3.

Origenes.

D. Hier.

Alcassa

9. 9. apud

Corn. à

Lap. in

Epist. ad

Rom. c. 9.

v. 3. f. 125.

col. 2. B.

D. Iohann.

Chryf.

Theoph.

Theod.

Ansel.

expositores varias huic termino *Anathema* adhibent expositiones. Origenes, S. Hieron. & alii, per illum intelligunt occisionem & martyrium ac mortem corporis pro Iudeis subire, ac proinde & Syriaca loco *Anathema* legit *Cherma*, ut Apostolus alludere videatur ad Hebræum verbum *Chetem*, quod apud nos idem est quod *Rom. c. 9. Anathema*, quod in Hebræo significat occisionem.

Tanta igitur Pauli charitas erat, ut sibi dediderit mortem, ut Iudei salvarentur. S. Joannes Chrysostomus autem, & Theophylactus, per *Anathema* intelligunt æternam separationem, non à charitate, sed à beatitudine, & gloria futura. Alii ut Theodoretus & Anselmus dicunt: *Optabam æternum perire, æternique addicere pacem* (Veruntamen in gratia Dei constitutus) *pro salute ipsorum Iudeorum.* Optare autem hoc loco scite, uter ex duobus majorem exhibuisset charitatem, an Moyses erga populum suum dicens: *Aut dimitte eis hanc noxam, &c.* Aut vero Paulus erga Hebræos cum ait: *Optabam Anathema esse, &c.* Ildorus Pelusiota Paulo palmam decernit: quia Moyses populum volebat, simul cum omni populo suo eligens delecti de libro vite: Paulus autem solus mori volebat, ad hoc ne proximi suis vivet. *Mors est quod Apostolus fecit: Nam ille, id est, Moyses simul perire cupuit, hic autem scilicet Paulus perire, ut alii salutem consequerentur.* Similis Paulinæ Charitatis fuit Gloriosorum Apostolorum ac doctorum Charitas, utpote qui sibi Martyrii mortem elegerunt, ad exaltari vero vitam felicem. Ac proinde nihil superest addendum ad celebrandam, quam totum mundo probarunt, Apostolicam ipsorum Charitatem; vos interim eandem melius devotiusque ponderate, illiusque effote ferventes imitatores, & abite in pace.

SERMO TRIGESIMUS QUARTUS.

IN FESTO

OMNIVM SANCTORVM

Gaudete & exultate quoniam merces vestra copiosa est in caelis.
Matth. cap. 5.

1. **T**Ametsi adire Corinthum, aut clavum extorquere Herculi, vel fulmen Jovi inter difficillima quæ ab homine fieri possint, reputatum fuerit, unde dictum est: *Non omnibus datum est adire Corinthum, clavum Herculi extorquere, & Jovi fulmen difficile: veruntamen nulla est in mundo difficultas, quæ tempore, labore, & industria*

Julius
Fontinus
l. c. 5.
fol. 16.

non facilius, aut superari non possit. Liliander Lacedæmon se ab inimicis intra angustum Athenarum portum reclusum cerneis, ingenio usus est, ut victoriarum naves suas extra omne periculum subduceret, suoque exercitui contra Munichiam de securitate consularet. Quod difficiliter excogitari potest, quam viam extra mundum

Idem ib. fol. 18. mundum positam adinvenire? & tamen Colombus desiderii & ingenii sui plumis, temporis alis conjunctis, mediantibus laboribus omnem difficultatem superans, novo mundo inveniendo se ingressus. Pericles Atheniensis à Peloponnesibus intra magnas loci cujusdam angustias reductus fuit, in quo una ex parte præcipitiorum minæ ei intentabantur, ex altera verò se ab adversariorum turmis velut obsidione cinctum videbat, adeo ut periculum evadere impossibile, nedum difficile, censei potuisset, nisi cogitationibus ad singularem industriam tentandam adhibitis. Hannibal per Fabii hinc inde clam collocatas insidias in angustias reductus, ut evaderet, hoc est stratagemate usus, in intempeste nocte tenebris ingentem congregavit bestiarum multitudinem, singularumque capitibus falcem alligavit ardentes & flammigeras, easque sic instructas passim per campos currere fecit, unde Romani formidine & suspicionibus adacti se subdixerunt, relicto interea Carthaginensibus, pericula, in quæ per inadvertentiam suam reducti fuerant, effugiendi appetito campo: unde ipsamet experientia teste verum esse comprobatur, quod, nihil est tam arduum tamque difficile, quod tempore, labore & industria superari non possit.

Bened. Perer. in Gen. l. 3. g. 4. f. 302. B. 2. Et tamen verum est, o Auditores, multos qui fortunatas & delicias terrestres Paradisi seminas invenire tentarunt, diversa navigasse maria, eoque progressos esse quo vix pertingere poterat cogitatus humanus, sed casso proflus irritoque covatu: Nam Scriptores asserunt, ante paradysum esse celsissimos & maxime præruptos atque insuperabiles montes: deinde interpositas esse horridas atque invias, & ferocissimas & maxime venenatis animalibus refertas solitudines. Aliaque varia impedimenta, quibus pervius eis prohibetur accessus. Unde facili negotio colligitur, quod ad evincendam hanc difficultatem eamque ad optatum usque finem assecutum producendam, nec temporis longitudo, nec laboris exantlati asperitas, aut ingenii adhibita industria quicquam juvet. Quæ cum ita se habeant, longè utique & incomparabiliter difficultus ne dicam impossibilis mihi hoc mane meritò videri debet, me meditationis & discursus passibus innixum ingredi posse Paradysum celestem, ubi beati vera gaudent atque fruuntur beatitudine. De qua magnus Pontifex sanctus Gregorius ita scribit: *Qua lingua dicere: vel quis intellectus capere sufficit illa superna civitatis Paoletti Sanctorale.*

quanta sint gaudia? Angelorum Choris interesse, cum beatissimis spiritibus gloria conditoris assistere, præsentem Dei vultum cernere, incircumscriptum lumen videre, nullo mortis metu offit, incorruptionis perpetue munere laetari? Etenim ut verum fatear, Auditores, nec in medium, nec inventionem invenio, qua non solum aliquam eo pertingendi semitam aperire, sed nec voce quidem aliquod illius assequendæ vestigium exprimeere possim, præcipue cum Apostolus, quando ne umbram quidem illius tantum participaverat, aut primis beatitudinem illam labiis, ut ajunt, degustaverat, protulsetur aperte, quod de ea non liceat homini loqui. Adhæc si Alexander Thessaliæ constitutus, & è regione statua Homeri consilens eandem digito labia comprimenter, sudare coepisset adverte, quasi significaret: *Tot tantaque fuisse excellentissima gesta Alexandri, ut ad ea conscribenda & pro dignitate laudanda, nec foret nec Homerus alter aptus & sufficiens*; quomodo ego non potius sudore madebo? Imò verò cur non penitus digito labia comprimam, ut sileam? Aut si silete dum videtur, cur non difficile mihi videatur, de illa cælesti gloria agere, de qua Salvator noster cum discipulis suis loquens dixit: *Gaudete & exultate, quoniam merces vestra multa est in calis*. Operis igitur hujus difficultate deteritus me quidem ipsum subducam, meæque linguæ conatum hunc commendatum reliquam, quoad fieri poterit fusè & perspicue vobis Beatorum gloriam copiosam esse demonstrat, quia ut ait Apostolus: *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit*. Id est, ut exponit S. Bernardus: *Non vidit oculus lucem inaccessibilem, non audivit auris pacem incomprehensibilem; nec in cor hominis ascendit, quia fons est, & ascensum nescit*. Vos interea, dum ego sedoribus madescere incipio, labiis vestris in alti silentii signum digitum superimponite, taciturnitatis perfectæ daturus initium.

3. *Mercos vestra copiosa est in calis.* Cælestis beatitudinis, quam beati possident proprium & inseparabile prædicatum est, quod sit copiosa, qui tamen terminus apud sacros Expositores varias patitur expositiones. Cardinalis Petrus Damianus vult idè copiosam dici, quia ibi pax summa est, requies voluptuosa, vita perpetua, sapientia mentis, agilitas corporis, cordis illuminatio: festo om. Haymon Episcopus Halberstadensis, copiosam appellari existimat, quia meritum non solum mensuram incomparabiliter magis excedit.

Cor. 12. 4.

Franc. Lab. 1. 2. de S. Ioan. Bapt. pro. 2. fol. 339. col. 1.

Matth. 5.

D. Bern. ser. 4. in Vigilia Nativit. t. 1. f. 16. C. D.

B. Petr. Dam. in festo om. ss. in Bibl. h. 4. col. 904 f. 2.

Kkk

Haym. *Merces vestra copiosa est in calis. Quia quo plura Halbest. in certamina pro nominis mei amore periculeritis, Bibl. hom. ed copiosioribus à me coronis post finitos istos la- t. 4. f. 900. bora donabimini.* Sanctus Augustinus opinatur Christum idem celestem beatitudinem ap- D. Aug. de pellasse magnam & copiosam, quod capacita- om. SS ser tis nostrae augustam sphaeram, plurimum 1. 6. 37. r. transcendat: *Consideremus ergo inelytam ur- 10. f. 72. bis illius felicitatem, in quantum possibile est: ut sol. 1. C. enim ver est, comprehendere nullus sermo suffi- ciet.* Præcipue verò viatorum oculis copio- sa existit, unde dicitur: *Nec oculus vidit, ad- dendum autem est: sed nec videri unquam po- terit: cum oculus, quoad visionem beatificam longe inferioris sit activitatis, quam sit talpæ alicujus oculus, si is exponatur ad sphaeram Solis.* Id quod per varia Scripturæ loca in in medium adducenda evidens fiet & manife- stum.

4. Isaias Propheta refert in suis revelationi- bus, quod eodem anno quo subsecuta est mors Ozia Regis, cælum planè apertum viderit, & singulari quodam Dei favore altissimorum Paradisi celestis mysteriorum factus fuerit par- ticeps. Observavit igitur inprimis Deum in sublimi quodam Majestatis suæ throno conse- disse. Omnia quoque regie celestis conclavia pretiosissimis adornata fuisse gloriæ auleis: In Angelorum vultibus nil nisi jubulum legi po- tuisse. Per totum supremæ illius residentie cir- cuitum venerabundos adstitisse alatos ignitosq; Seraphinos. Cantuum melodias atque à supre- mis Spiritibus celesti prorsus artificio efforma- tas concertationes musicas, cum sphaerarum cælestium harmonia dulcissime concertasse, aded ut universalis quidam inde ortus sit totius Empyreæ jubilus. Ad majorem autem altissimi Dei gloriam per tres circumquaque choros resonare audiebatur magnificentia & sanctitas Creatoris, totum namque cælum hisce perso- nabat Angelicis vocibus: *Sanctus, Sanctus, San- ctus.* O te felicem Isaiam, qui visionem aded dignam contemplati meruisti. Veruntamen dic sedes, vidistine aliud quoddam objectum, quod hæcenus coartata in sui gloria, magnifi- centia & Majestate superavit? Observastine qualisnam fuerit gloria qua Deus Angelos bea- tificat? Num forte exponere mihi valebis, quam ingens futurum sit præmium illud quod Deus eorum animabus beatificandis reservavit, qui nunc fideliter eidem in terra serviunt? Hujus e-

tenim informationem aliquam habere desidero, ut animos iis addere possim, qui hoc in loco præsentem me avidè auscultant; hoc namque cal- caris loco illis deservire posset, quo excitati ma- jori cum fervore iis se actionibus meritorius ad- hibere possent, quæ opportunum sint ad æternam beatitudinem comparandam pretium. Audite igitur o Auditores Isaiam. Prophetam mihi re- spondentem. Dicit enim: *Domus repleta est fa- mo; quasi diceret: Aliud nihil videre poteram, quia universa illa regia fumo repleta erat. Itaque fumo obstupescere me facis o Isaiam, quomodo enim fieri potest ut Paradisus fumo pleus sit est etenim infestus oculorum tyrannus, quos postquam offendit, lachrymarum quoque tri- butum solvere cogit, lachrymæ autem in oculis sunt procul eliminatæ: Non erit amplius neque clamor.* Fumus certus quidem est proditorius ignis; in celesti autem illa habitatione non erit ignis, igitur nec fumus erit. Adhæc fumus vita- les suffocando Spiritus, funestam accelerare mor- tem solet, prout iussu Alexandri Severi Vetro- nio Turno Zoë uxore Nicolatri Martyristem- pore Diocletiani accidit, quæ vis ignis alia su- pra enarrata in Paradiso esse facile mihi imagi- nari possem, solo fumo excepto; gloriosa cele- stis visio beatifica appellatur, quomodo autem talis esse poterit, si fumus oculos offendens vi- sumque impediens ibidem reperitur? *Fumus noxius est oculis, inquit S. Hieronymus, quod li- cer nullus testaretur, ipsa sufficienter quædæ- na monstrat experientia.*

5. Hujusce difficultatis intelligentiam pene- trare aut ignorantia sumum, qui mentem no- stram obfuscatam tenet abigere non poterim- mus, nisi ad aliqua sacra historiarum loca recurra- mus. Ille igitur Dens Optimus Maximus, qui author est lucis & splendorum fons indefectus & consequenter tenebrarum destructor, aded caligine, nubibus, fumo, & tenebris delectari videtur, ut illas veluti opulentissima & superbis- sima aula adhiberi velit, quibus se obvelat & vestiat, quando charissimis amicis suis se viden- dum exhibere decrevit. Audite obsecro, David Deo in acceptis refert, quod inimicorum suorum præcipue verò Saulis truculenti & ferocissimi persecutoris sui manus effugerit, eum namque in suum favorem armatum, adversus aduersarios suos autem ira exardescens describit, armata autem non aliis armis vel insignibus, quam cali- gine & tenebris, dicit enim: *Inclinavit cæles & 1. Reg. 1. 17. descendit & caligo sub pedibus ejus.* *Posuit tene- bres*

1. lo. c. 1.
v. 5.Abul. in
1. Reg. c.
22. f. 248.
col. 1. K.
S. Euch.
Lugd. 1. 3.
f. 869.
col. 1. B.
t. 51. Bi-
bliot. pp.
vii.Micha. de
Palatio
in cap. 6.
1. 1. f. 106.
col. 4.
Thad.
Perus. in
c. 5. 1. fol.
155. col. 2.

bras latibulum suum. Sed dices, ergone in Deo sunt nubes? In Deo caligines? In Deo fumus? In Deo tenebræ? quomodo igitur Joannes Evangelista ait: Quod tenebra in eo non sunt: ulla? Etenim inter hæc difficultates constitutus vix resolutionem aliquam invenire possem, nisi Abulenſis & S. Eucherius Episcopus Lugdunensis meam illuminauerunt. Scitis utique (O Auditores) Deum obiectum esse beatificum, quod beatos glorificat; & Deum videre nihil esse aliud, quam gloria frui & formaliter beatum esse. Hæc autem gloria & beatitudo adeo est ingens & copiosa, ut oculi nostri, qui in unico momento tot stellas vident, quarum singula pluries ipsa terra majores sunt, quique cælos contemplantur incomparabiliter omnes stellas excedentes, ut inquam hi postea talpæ reddantur ad contemplationem vel minimi cælestis gloriæ radii, qui e visione Dei & ab essentia Divina nascitur, inhabiles, ac proinde Abulenſis ait: *Istud ponitur, id est, caligo sub pedibus ejus, ad significandum modum apparenti Dei, nam ut non videatur, ponit nubem caliginosam sub pedibus.* Et S. Eucherius ait: *Posuit tenebras latibulum suum, ne a nobis modo in æterna & infinita claritate videatur.* Quod si igitur verum est lucem à tenebris nasci, experiri mihi videor, mentem meam ab hisce obscuris caliginibus illuminari, ad intelligentiam summi, quo Iaias Propheta Paradisum plenum fumis, quod Iaias ait: *Et domus impleta est fumo.* Vult etenim dicere: Quod oculi nostri inter obscuritates obtenebrentur & noctescaant, haud secus ac si obubiliati & obfuscati fumo essent, dum ad contemplationem gloriæ cælestis & beatitudinis Paradisi se applicant; Id quod conforme est illi, quod Apostolus affirmat dum ait: *Nec oculus vidit.* Quia comprehensio Majestatis Dei vultus, Angelos fugit, etiam illos beatissimos, ne dum homines. Vel ut alius quidam expolitor subiungit: *Nec mirum quod nebula, seu caligine aut fumo Deus præsentiam suam nobis solet quandoque ostendere, seu præmonstrare, quia ipse habitat lucem inaccessibilem, sicque nullo pacto in mentem ejus Majestatem capere possumus; propterea quicumque voluerint ex seipsis gloriam intueri, tenebris involvantur necesse est.*

6 Deus cum Moyse facie ad faciem loquebatur, & quia quidquid ab eo petebat, totum pro voto impetrare consueverat, favorem quandam non vulgarem ab eo exposcere aucter præsumpsit, nimirum, ut Divinam faciem suam vel semel dumtaxat à se videri permitte-

ret: *Sin veni gratiam, inquit, in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam.* Verum inquires, si faceretur de Moyse dicit, quod loquebatur Dominus ad Moysem facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum. Ergo faciem Dei jam vidit; si autem faciem Dei vidit, quomodo illam videre desiderat? quomodo pro gratia aliqua impetrandi supplicat, cujus jam autē factus est possessor? Idipsum quoque S. Gregorius Papa miratur dicens: *Quid est, quod Moyse facie ad faciem cum Domino loquitur, & tamen Dominum obsecrat, ut faciem suam ostendat? Quod desideratur, effective non possideretur, nam desiderium est de bono non adepto ut ait Angelicus; unde si illam vidit, quando loquebatur facie ad faciem, quomodo illam videre desiderat? Fortē id dicitur, quia Deum videns, Deum semper videre desiderat? Porro Abulenſis exilumina: Moyse per Ly faciem intellexisse gloriam beatam, quæ in Divinæ essentia visione consistit: Per faciem notatur clara cognitio Dei: sive cognoscere Deum in se. Imò ipsiusmet Moyſes idipsum expresse declaravit subjungendo: *O, ende mihi gloriam tuam.* Nunc igitur Dei responsum auscultate, dicit etenim: *Ostendam tibi omne bonum, quod idem est, ac si diceret: Satiabo te per visionem gloriæ: verumtamen si recte confidero, Deus postea sibi contradicere videtur, & negare quod promiserat dicendo: Non poteris videre faciem meam.* Quomodo nunc hanc difficultatem conciliabimus? Observare igitur oportet petitionem unius & concessionem alterius discordare tantum quo ad tempus: Moyſes enim faciem Divinam, id est, gloriam beatificam videre cupiebat de præſenti, dicendo, *Ostende, Deus autem hanc ei petitionem concedit quantum ad rem, ea verò illi negat quoad tempus de præſenti, promittit autem in futurum, Ostendam.* Quasi diceret, tu quidem nunc videre velles, ne tamen id cogites, cum sit impossibile: *Non poteris videre faciem meam, id est, gloriam meam; In hac vita non videbit me homo & vivet: In altera verò vita summi te te consolaturum esse promitto. Ostendam tibi omne bonum.* Sed replicabis fortasse, Deus non mensuratur tempore, nec ejus operationes aliquam a tempore dependentiam habent, sed omni tempore superior existens, nulli tempori subicitur, ideoque apud eum idem est tempus futurum quod præſens; Quo igitur hinc visionem beatam & Divinitatis suæ gloriam in tempus futurum alterius*

Exod. 33.
13.D Greg.
1. 2. in 1.
Reg. c. 10.
f. 1005. G.D. Tho. p.
q. 10. art.Abul. in
cap. 12.
Exod. 7.
f. 263.
col. 2. B.

Abul. in
cap. 31.
Exod. f.
274. col.
2. l.

vita differe statuit? Ut proinde Tostatus dicat: *Ostendam tibi omne bonum id est, Ego ostendam tibi vitam beatam, licet non modo, sed post mortem, in qua est totum bonum meum, scilicet quod do viris bonis, quia ibi officio eos felices, alibi autem nequaquam.*

Matth. 17.

Corn. à
Lap. in c.
17.

Matth. v.
3. f. 26.
col. 1.
Matth. 17.
timore magno, & ceciderunt in faciem suam. Ad eod
ut remanserint exanimis, & seminamini, ut scri
bit Maldonatus. Ut verum fatear hujus mihi
casus causam vix persuadere mihi possum, si
enim in Christi Societate erant, quidam timere
poterant? Si in medio jubilo consisterant,
quam habebant trepidandi occasionem? Fortè
suspicati sunt nubem, quæ apparebat fulgure &
fulminum sagittis plenam fuisse, sicut olim
equus Trojanus armis & militibus gravidus e-
rat? Nam fortè terrentur audiendo resonantem
vocem paternam: *Hic est filius meus dilectus, in
quo mihi bene complacui*? Ad eum fere modum
quo Cardinalis Pelyæus Henrico urbem Pari-
siensem ingrediente Lituum tubæ sonum au-
diens ex turbatione infirmatus, & brevi tempore
mortuus est: Nequaquam, quia vox Patris co-
solationis erat, non verò afflictionis. Celtibero-
rum Legati ab Alexandro ad convivium invita-
ti, atque ab eodem Heroe interrogati, quidnam
res publica illorum quam maxime timeret, cum
is eos se Alexandri generositatem præcipue for-
midare responsuros esse cederet, illi è contra se
semper metuere responderunt; ne caelum cor-
ruens eos opprimeret: *Ne caelum ruat*. Non cre-
do quidem eandem cogitationem Apostolorum
corda timore pariter & terrore imbuisset; quin

Marcel.
de Piss. r. 2.
serm. 2.
Dom. 1. p.
1. hom. f.
5. 8. col. 1.
Strabo.
l. 7.

potius eos præ formidine in terram cecidisse cre-
do, ut proinde Dei filius manu eos erigere, &
voce animos addere debuerit dicendo: *Surgite
& nolite timere*, quia nimirum ipsorum oculi
gloriæ radios in Christi vultu residentes sus-
ciperent minime potuerunt. Adfert hanc opinio-
nem S. Hieronymus dicens: *Humana fragi-
tas conspectum majoris gloriæ ferre non sustinet, &
toto animo ac corpore contremiscens ad terram ca-
dit*. At verò quænam est hæc in vultu Christi
apparens gloria, quæ similes in Apostolis effe-
ctus caulavit? utique non illa per quam sancti
in calis beatificantur: *Non enim ostendit sanctus in calis, atque eos
beat*: sed potius externa corporis gloria fuit,
quæ Divinitatis suæ umbra solum erat: Ita vo-
lunt Tertullianus, S. Chrysostomus, S. Leo, &
S. Damascenus: *Dieunt Christum Apostoli viden-
disse gloriam externam corporis, quæ Divinitatis
erat index, ut per eam quasi per riuam, sed corpore
velatam, aliquo modo gloriam & maiestatem Dei-
tatis aspicerent*. Id quod sancta Ecclesia in hym-
no feli Transfigurationis confirmat, dum
splendorem illum vultus Christi vocat: *Spectum
perennis gloriæ*. Et Maldonatus ait: *Non igitur
Christus Divinitatem suam, quæ corporeis oculis
videri non potuit, sed Divinitatis speciem & cor-
poris gloriam ostendit*. Quod si igitur Apostoli
solum gloriæ umbram & beatitudinis domatam
signum in facie Christi videndo adeo fuerunt
perterriti, ut quasi exanimis in terram cecide-
runt, facili negotio considerari potest, impossi-
bile fuisse Moysen tunc de præsentis ejusdem faciei
vel Divinitatis gloriam potuisse videre, cum di-
xit: *Ostende mihi faciem tuam id est Divinitatem
tuam*: atque ideo Deus illi respondit: *Ostendam
tibi omne bonum*, in altera vita & in futuro, quia
in hac præsentis est impossibile: *Non enim vide-
bit me homo & vivet*, quantumvis etiam perspi-
caci & purificato oculo sit præditus, quia nec
oculus vidit. Unde Abulensis concludit: *Bonum,
quod erat essentia, non fuit tunc revelatum, sed post*.
Hæc autem gloria quam Deus Moysi promit-
tit, quæque omnem se bonum continet, est ea
demmet, de qua suis discipulis loquitur, dum il-
lam velut copiosam deprecatur dicens: *Mortui
vestra copiosa est in calis*.

8. Verum enim verò in vatum me laborasse
experiatur, neque enim novi aliquid in medium
adduxi, cum apud omnes doctos certissimum sit,
quod oculis viatoris, utpote potentia corpore-
rea, non potest ferri in objectum spirituale, utpo-
te ubi

te sibi impropotionatum. Quapropter elevamus nos nonnihil ad oculum beatorum & comprehensorem, qui est ipsorum intellectus, qui lumine gloriæ elevatus & confortatus, oculus est beatitudinis quodammodo proportionatus. Propheta Regius considerans, quod in hujus miserabilis vallis profunditate nullum reperire bonum possit, quod verum sit & stabile, nec quietem aliquam quæ mille in se perturbationes non contineat, vultum suum in altitudinem cæli elevavit, rogando Dominum, ut sibi revelare dignaretur, quidnam adeo futurus esset fortunatus, ut intra sempiternas supremæ Jerusalem delicias habitare posset, dicens: Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescat in monte sancto tuo? Ad quæ verba Hugo Cardinalis dicit: In patria erit habitatio & requies: in via autem est habitatio & non requies; Et S. Remigius Autistodorensis ait: Quis habitabit in excelsis habitaculo, ut in illo Palatio celestis Jerusalem, ubi magna est celsitudo, ubi nullus inimicus includitur; nullus amicus excluditur: Dum hunc Psalmum nonnihil considero, duæ mihi circa eundem difficultates occurrunt. Prima est, quod S. Augustinus, nec non & S. Hieronymus loco *Ly habitabit* transferant peregrinabitur. Secunda, quod celestis patria & gloriosa beatitudo tabernaculum appelletur. Quomodo enim beati in cælis velut peregrini esse dicuntur? Qui in aliquo loco peregrinus est, ibidem per modum transeuntis tantum subsistit: Beati autem in cælis sunt per modum permanentis. Peregrinus pro brevi tempore in aliquo loco moratur, beati autem in cælis permaneant in æternum. Peregrini extra patriam suam degunt, beati autem in Paradiso, velut in propria patria morantur: Præterea etiam obstupefecit, quod David beatitudinem æternam Tabernaculum appellet: *Quis habitabit, peregrinabitur in Tabernaculo tuo?* Terminus hic mihi valde improprius esse videtur; Nam S. Hieronymus dicit: quod Tabernaculum non est firma domus: Tabernaculum non habet fundamentum, sed hoc illuc mutatur; Et Tabernaculum est domus incerta. Cælum autem firma domus est: stabile habet fundamentum, quod Deus ipse est, nullis subjectum est variationibus: ipsi quoque beati in cælo degentes certi sunt se nunquam illud amissuros, sed futuros esse illius possessores in æternum. Quæ igitur iure Propheta Regius gloriam peregrinationem, beatos peregrinos, cælestem denique beatitudinem & gloriam Tabernaculum

appellat? Respondeti quidem poterit per illud Apellis euidam discipulorum suorum pronunciatum effatum, qui postquam Helenam multis pretiosis ornamentis, auro nimirum, gemmis, & monilibus decoram, depinxisset, dixit ei: Quia nesciebas pingere pulchram, pinxisti divitem: Apelles enim vidisset quendam ex suis discipulis pinxisse Helenam multo auro ornata, O Alex. l. 2. *Adolescens* (dixit) cum non posses pingere pulchram, fecisti divitem, ut refert Clemens Alexandrinus: ita David cum non auderet beatos, velut permanentes cæli cives describere, eosdem in habitu peregrini delineavit & beatitudinem ipsorum, non velut ædificium stabile, sed sicut Tabernaculum sine fundamento & stabilitate depinxit, ut de ipso quoque dici possit: Cum non posses pingere cives, fecisti peregrinos. Veruntamen propinquius ad veram intelligentiam me accessurum existimo dicendo: Quod qui peregrinando incedit, novas semper seminas ingreditur, diversas inveniat vias, regiones, civitates & Provincias nunquam hæcenus visas perlustrat, pari quoque modo intellectus beatorum, tametsi lumine gloriæ sublevatus capax sit, Divinam dividendi essentiam, & creaturas tam per cognitionem matutinam, id est in verbo, quam per vespertinam, id est in scriptis, non tamen potest uno eodemque temporis puncto & simul, & successivè (ut multorum Patrum Theologorum fert opinio) omne quod in ea recludet penetrare, sed omnino novarum revelationum recipiunt argumenta, dum scilicet semper infinita objecta cognoscenda & intelligenda supersunt. Non necessario simul omnia à Beatis cernuntur, quæcunque vident in Verbo in principis sua beatitudinis, sed plura quotidie de novo absque ulla eorum visionis mutatione reali inveniuntur. Ita multi docent Theologi. Verum quænam est ratio, quod oculus sive intellectus Beati per cognitionem matutinam, aut in Verbo non videat, nec cognoscat omnia simul, sed successivè per novas revelationes multæ equidem huiusmodi rationes in medium adduci possent, mihi tamen hæc unica sufficere videtur, quod nimirum merces gloriæ adeo sit copiosa, ut intellectus illius simul & semel recipiendæ sit capax: idedque semper progreditur peregrinando de objecto in nova objecta, & de beatitudine in alia successivè beatitudinis motiva: dicitur quoque eadem gloria metaphorice Tabernaculum: Quia se habet ad modum tabernaculi. Nam sicut Tabernaculum semper est in motu, & successionem de loco

P. 14 v. 5.

Hugo

Card. ibid.

f. 27. col. 2.

Remig.

Antistod.

in Bibl.

PP. seculi

9 p. 1. f. 65

3 in P. 14.

D. Aug. ib.

f. 18. col. 2.

D.

D. Hieron.

apud Lo-

ren. t. 1. in

Psalm. f.

234. col. 1.

B.

D. Hieron.

ib. f. 22.

col. 1. F.

Clemens

Alex. l. 2.

Siron.

Ægid.

Lusit. &

Ægid.

Rom. in

2 sent. p. 1.

dist. 9. q. 1.

a. 3 f. 425.

col. 1. C. D.

D. Thom.

à Vill. in

conc. 2. de

D. Ild.

& semel recipiendæ sit capax: idedque semper

phonso f.

523. col.

in locum! Ita celestis gloria respectu intellectus Beatorum in continuo argumento consistit, dum scilicet à Deo in essentia Divina, frequentia revelationum novorum objectorum multiplicatur, idque nascitur, tum ab excellentia & magnitudine gloriæ, tum ab insufficientia intellectus beati, nam ut Apostolus ait: Gloria hæc tam ingens est & copiosa, ut eam *Nec oculus vidit*. Unde ut Scriptor quidam modernus ait: *Celestis patria æterna beatitudo, hæc de causâ sub nomine tabernaculi peregrinationis designatur.*

Did ac. de
Cel. in
Hesb. c. 15
v. 16. §
309. n. § f.
617. col. x

9. Porro insufficientie oculi & intellectus, auris quoque inhabilitas subnequitur ab Apostolo, dum ait: *Nec auris audivit.* Cum tamen majorem activitatem auris in audiendo habeat, quam oculis in videndo, hic enim non percipitalia objecta, quam quæ presentia sunt, auris verò & presentia & præterita & futura, infinitos mundos, si Deus illos produceret: Et tamen S. Paulus autem quoque absolute impotentem declarat, ut percipere possit magnitudinem gloriæ, quam quia copiosa est in calis: *nec auris audivit.* Joannes Baptista Dei Filium videns dixerat suum excedit, & indice manus eum duobus discipulorum suorum in sua

ciendo, & videte Deum suavitèr contemplari.
Verum O Redemptor meus, cur tu, qui lapie-
tia es infinita, conformiter ad interrogationem
ad ipsiſ factam non iſ respondeas? Cur locum
& qualitates habitationis tuæ illis non manife-
ſtas? Cur de magnitudine, de politura ſuis &
aliis ſimilibus domum tuam attrahentibus cir-
cuſumſpectis coram eis non dicat? forte locum
illis, eo quod ſciti non mererantur.

10. Præquam ad id respondam, aliam
quendam præsentis Propositi non incongruum
ae eodem Joanne Evangelista pariter relatu-
casum aufculeare. Post varios namque discussos
quos Verbum incarnatum cum discipulis suis
miscuit, tandem pluralia profunda mysteria
iis revelanda habere concludit: *Multa habeo vo-
bis dicere*, multa profectò ea tamen sub silentio
præterit & taceri: Unde dicit: Sed, sed, sed: At
quid? *Non potestis portare modo.* Ibi adven-
tum, quod non dicat, Non possum vobis omnia
explicare, sed vos non potestis capere: par-
to ut insufficientia & inhabiliter *(et tenent ex parte* *Franc.*
discipulorum. Et rationem reddit Franciscus Ti-
tilmannus dicens: Factum id esse obverum di-
vinarum magnitudinem: quasi diceret, manifesta-
re vobis debeat arcana Paradisi, & celestis
gloriæ magnitudinem vos docere; tanquam
Deus illam quidem patefacere possum, at verò
certus sum aures vestras ad illam perpendendam
insufficientes esse, aded est ingens, superexce-
dens & copiosa. Ac proinde: *Non potestis portare
modo, quasi dicat* exipiente Hugo Cardinalis
*Non quia insufficientes Doctor sim, sed non potestis
portare modo, id est, non estis adhuc capaces.* Illu-
gare tibi plebem difficultatis superius in-
ducat: intelligentiam: Christus enim ut Deus
poterat quidem discipulis Joannis referre
revelationis suæ, id est, gloriæ beatæ circumstan-
tias, at verò quia sciebat illas autem forum
facultatem excedere conformiter fortiori do-
cto licet. *Uae auris audivit*, ided id facere præ-
termisit. Unde Beda & Aلعuinus: *Ided non dixit* *Alcin.*
Christus nisi habitaret, sed illos invenirent, & quod audi-
underent in vi auit, quia habitatio, id est, gloria dicitur
Christi videri quidem potest, verbis explorari non *1. 18. et 1.*
potest. Non quidem respectu Christi ut Dei, sed *1. 18. et 1.*
respectu discipulorum Joannis, quorum aures &
capaces erant: *Nee auris audivit.*

11. Gloriantur proinde aliquantum libet
de superbissima habitatione, quam magnus
Gham in civitate Cobalu possidet, scilicet illam
quadrangularem muro cinctam fuisse, cuius li-
gulz

10.1.37

Zachar.

Episc.

Chryf. in

Bibl. PP

x. 12. l. 1

35.col.1.

D.Th. in

c. 1. 1027

 lect. vs f.

14.6 2.4

Orig. epist.

Dion.

Cart. ib.

gulae quatuor partes se extenderint ad octo miliaria in longitudinem; adeoque magna fuerit, quanta est civitas Romana in circuitu. Penitus ingredienti autem alia quaedam occurrat habitatio sex miliaria per circuitum continens, in cuius medio palatium quoddam ab octo aliis minoribus palatiis circumdatum, in quibus conservantur arma & munitiones bellicae. Plus ultra procedenti occurrit alius districtus quatuor muris inclusus, quorum singuli ad quatuor miliaria se extendunt, in quo praeter palatium majus alia quinque alia palatia minora per circuitum & diffracta videntur, in quibus maxima cum

Marcus Polus l. 2. c. 6. f. 1. 4. fac. 1. & 2.

diligentia magni Cham custodiuntur vestimenta. Intra spatia vero omnium recensitorum murum arbores semper virescunt fructiferæ, sub quibus inter flores cervi & hirculi, aliaeque animalia muscum & zibetum olentia ludere videntur. Aula Regia viginti quatuor aureis sustentatur columnis, variisque sculpturis famosissimis & historiarum bellicarum opulenta conspicitur. Nec desunt horti deliciosissimi, nec piscibus refertissimæ piscinæ. Atrium denique in vasis, aliaque ex auro & argento conflata suppellectile constitit. Adstant quoque alii adeo vastum & ingens esse Regis Chinæ palatium, ut septuaginta novem contineat conclavia, adeo tamen spatiofa, ut his videndis integer dies non sufficiat, e quibus quatuor praeter ceteris minime stupenda sunt, eod quod primum ex mero aere, secundum ex argento & auro, tertium ex lapidibus pretiosissimis omnigeni coloris, quod nos

Anton. Pigafet. de rebus sin. l. 3. c. 2.

Mosaicum dicemus, ultimum vero ex parietibus ex gemmis & margaritis compositis fabricatum sit. Celebretur quoque Magni Domini Zipanguensis Insulae Orientalis praedicta habitatio, utpote praeter omnibus aliorum Principum totius mundi palatiis sumptuosissima & opulentissima, utpote quæ ex puro auro passim per omnia loca contexta est, sicut altiora aedificia apud nos plumbo cooperiuntur, item quod tabulata superiora aularum vestita sint lapidibus aureis, pavimenta quoque ex puro auro sint strata; nihil enim hæc omnia quantumvis pretiosa sint, ad Dei nostri habitationem conferunt, quia minima pars habitationis Dei nostri omnes Monarcharum Regias, Principumque terrenorum palatia incredibiliter excedit. Quodvis pretiosum metallum & gemma præstantissima in

Marcus Polus l. 3. cap. 2.

comparatione ad aurum gloriæ, plumbo vilius apparet, & margaritæ luto abjectiores: Uno

verbo cum Doctore Angelico dicere sufficiat: quod *Habitatio Dei sine gloria agnosci non potest nec verbis explicari*. Et cum S. Paulo Apostolo: *Nec oculus vidit, nec auris audivit*. Idque ab ineffabili ejus magnitudine procedit: *Mercēs vestra copiosa est in caelis*.

12. Verum enim vero ex quo jam sufficienter percepimus intellectus oculos, beatitudinem æternam non posse comprehendere, nec aures ad eam capiendam sufficere, videamus saltem an beatorum linguarum illam nobis possint repræsentare & exprimere. Sed nunquid auditis Alcuinum, Bedam, & S. Thomam dicentes, *verbis explicari non potest*? Respondebitis fortasse id de viatorum, non vero de comprehensorum linguis intelligendum esse. Ego autem replico, beatitudinem æternam omnibus linguis creatis penitus esse inexplicabilem. Dicite enim fides o Beati, num hunc nobis favorem præstare poteritis, ut de gloria, quam possideris, aliquam nobis relationem faciatis? Scio etenim vos amicos nostros esse, qui omnibus casibus & petitionibus nos consolari non dedignemini. Alios namque invenire non possumus praeter vos, qui beatitudinis possidiores estis, neque frui mini, ut devota curiositati nostræ satisfaciamus; Agedum igitur respondete nobis: magno cum desiderio expectamus, ut aliquid saltem voce hac de re à vobis intelligere possimus. Tacetis ne? Num forte occupati estis, & linguam divinis laudibus adhibetis? Si felices estis, ad minus inciviles non eritis. Unicum dumtaxat verbum magni vobis constare non potest. Et vos tacetis? Ergo preces nostræ, ne quidem ad unam responsionem a vobis impetrandam sufficiunt? Longè urbaniores vos credidisse, ac de facto experior, nec imaginari mihi possum hujus vestrae taciturnitatis causam: neque enim vos mutos esse credo. Num forte vetitum vobis à Deo est, nos vel verbulo alloqui. Nolo igitur deinceps ad eos loqui, qui respondere mihi nolunt. Nos igitur o Auditores ad invicem conveniamus investigando pertinacis hujus silentii rationem. Scio etenim gloriam caelestem in Scriptura facta sub metaphora aquæ & vini repræsentari: *Torrente voluptatis tua potabis eos; fluminis impetus lassificat civitatem Dei: Inebriamini charissimi, adeo ut beati bibentium instar gloriæ fruantur*. Cum autem in cælo nequaquam bibatur, improprietate hæc metaphora mihi esse videntur.

Alcuin. Beda. D. Tho.

Psal. 16. Cant. 5.

Atque

D. Th. in c. 1. Ioan. l. 1. f. 14. col. 2. 4.

Atque ideo ut verum fatear, non satis penetra-
mysterium. Attenti autem estote; ex sequenti
enim historia aliquam ejus expositionem nos
habere posse videmur. Non quidem legi, sed ab
aliis id referentibus intellexi: Pictorem quen-
dam famosissimum, peregrinum viatorem sub
ardentissimo caniculæ æstu iter facientem vi-
vacissimis coloribus in tela delineasse: Quem
ardenti siti, tum ex caniculæ fervore, tum ex iri-
neris prolixitate vexatum depinxit, veluti ad lim-
pidum quandam fontem consistentem, positus-
que super marginem manibus arida labra undis
insistentem, avidèque bibentem, idque tanta
cum cimmeria & proportionem, ut ars naturæ
palmam præterire velle videretur. Multi pi-
ctoriam artem proficientes picturam viderunt,
omittere non valentes, quin illam velut opus
admirabile & dignum summis laudibus celebra-
rent. Et tamen si eadem curiosissimè, summaque
cum attentione observata fuisset, nullus tamen
fuit, qui vel minimum nævum aut capillum in
ea carpere, aut reprehendere potuisset. Unus
porro fuit qui cum ille ad satietatem videre
non posset, dixit: Ad id opus naturaliter factum
est, ut præter solum sermonem illi opinione mea
nihil desit. Mox inventor operis respondit,
an non vides quod bibant? bibentes autem lo-
qui non possunt, sine igitur illos abundè satis
sitim suam extinguere, & mox illos audies re-
spondentes. Beati in Paradiso ex inexhausto
gloriæ flumine perenniter bibunt, & quasi bi-
bendo suavissimo beatitudinis vino fruuntur:

D. Th. 1. p. 9. 12. a. 2. f. 33. col. 1. Egid. in quod lib. 5. g. 9. f. 65. Ps. 148. Mich.

*Inebriantur ab ubertate domus tue, & toren-
te voluptatis tua potabis eos. Cum igitur actu-
aliter bibentes loqui non possint, quid mirum
si non respondeant? Perenni enim divinæ essen-
tiæ facti immersi sunt, atque ideo, ne verbum
quidem formare possunt. Unde Patres Theo-
logi docent, quod Beati videntes Deum non for-
mant verbum. Atque ideo David dixit: Exulta-
tiones Dei in gutture eorum, Quia vox laudis &
exultationis primo formatur in gutture, inquit
Carmelitanus incognitus. Sinamus igitur eos
quietè bibere, nam ubi saturati fuerint, nos utiq;
aliquo responso consolabuntur. Saturati fue-
rint? Nolite credere illos saturandos esse, nun-
quam enim bibendo & fruendo satiantur; nam
ut ait Ecclesiasticus: Qui bibunt me, adhuc si-
tiant. A deoque postquam bibent, adhuc siti-
unt, dumque ad sitim restinguendam bibunt,
eamdemmet longè magis augent. Unde dice-
re: Qui bibunt, adhuc sitiunt, idem est, ac si dice-*

Alguani. ib. f. 108. 4. col. 2. C.

retur: Beati quidem gloria fruuntur, sitian-
tem desiderii nunquam in ipsis extinguitur, sed
semper sine nausea plus bibere cupiunt, nec bi-
bere desinunt, quamdiu ad divinæ essentia foun-
tem pretiosis celestis beatitudinis liquoribus
fui possunt. *Qui bibunt, adhuc sitiunt*, id est,
inquit Eusebius Emyssenus, hom. 3. de Epiph.
in Bibl. PP. f. 549. col. 2. B. *Beatitudo est bibere
ipsam bonorum celestium sitim.* Unde Beatus:
*Impleri scit, nescit expleri, ut quantum captivitate
augetur, tantum aviditate deficiat.*

13. Unde nullam potius spem concipere
possumus, quasi futurum sit, ut Beati aliquam
nobis beatitudinis noticiam ministrare possint.
Ad id enim hæc est copiosa, quod: *Nec oculus
vidit, nec auris audivit, Imò quod Nec lingua
valet dicere, nec litera exprimere.* Transcendit
namque omnem oculorum, intellectus, auri-
umque potentiam & omnis lingue activita-
tem.

14. Et tamen non obstante quod homo op-
timè sciat, quam ingens, copiosa, inexplicabilis
& ineffabilis sit illa gloria, nihilominus idem
homo eandem gloriam pro nihilo perdere mini-
mè curat. O stultum quandam conceptum,
ob momentaneam voluptatem, ob effraem
quendam libidinem bonum amittit in finem
tuum. Dicam tibi o homo quisquis es,
unde depravatus ad id gustus, quo caelestem il-
lam beatitudinem ita nauseas, enasceris? Num
forte illam talem esse non credis, qualis ab Ec-
clesia, Evangelistis, Sanctis & ipsomet Dei Filio
describitur? Talem in te infidelitatem latere mi-
hi persuadere non possum. Unde hoc? Interro-
gat sanctus Thomas à Villa nova: *Namquid ex vultu
incredulitate: Non utique. Et credimus, & sit. Dom-
mus, & nulla de hoc est nobis ambiguitas. Unde Quæ-
sigitur sit, quod cum illam pro nihilo consequi
possimus, illam tamen haud secus ac pugillum
terre, vel luti nihili faciamus aut æstimemus?*
*Unde ergo tam miserabilis contemptus terra deside-
rabilis? Dicam id tibi, ait idemmet Archiepis-
copus Valentinus: Gloria illa spiritualis est &
caelestis, tu verò corporeus, atque ideo bona
terrena appetendo, contemnis celestia: Quia idem illud
Regnum illud spirituale est, & tu carnalis &
venundatus sub peccato. Certus es, quod
ad consequendam supernam illam beati-
tudinem opus sit, ut odium deponas,
usuras & quodvis illicetum lucrum dimittas,
malam quoque & suspectam societatem, cuius
annis cum exiguo tuo honore, maxima Dei of-
fensa*

Idem ib.
Marcel.
de pif. 1. 4.
in indice
hif. A. co. 1.

fenfa & incredibili animæ detrimento affuevisti, deferas; Et ideo in corde carnali non fit impressio, neque sigillatio illius boni, præpediente duritia peccatorum. Legitur in historicis, quod Anastasio Imperatori in carnali dissolutione admodum licentioso, homo quidam dormienti apparet, librum & penam quandam in manu tenens dicens ei: *Ob peccata tua deleo quatuordecim annos vitæ tuæ: deterius autem tibi continget, nam propter peccata tua gloriæ æternitatem amittes.* Unde si una cum Beatis in Paradiso gaudere desideras, declina à malo, ut monet Propheta Regius, desere peccata, vitam muta & Christianam vitam agere contende. Quid prætereas? Fac bonum, operate bene, operibus meritorum vaca, præcipue verò operam dato charitati, erga pauperes faciendo Eleemosynam, huic enim virtuti præmium regni caelorum, & æternæ beatitudinis propriè spondetur, nam *Beati misericordes.* Alfredus quondam Rex Angliæ, cum ab æmulis suis mortem ei machinantibus regno exutus esset, ut vitæ consuleret, repentinam ingressus est fugam, aded ut pro vitæ suæ sustentatione præter unicum panem aliud nihil secum in viâ sumere potuerit. Cumque in itinere pauperem pro amore Dei Eleemosynam poscentem obvium haberet Alfredus, mendici illius miseriæ compatiens, atque ad proprias necessitates oculos claudens panem illum, in quo spem diei illius pro vitæ suæ conservatione positam habebat, benigne ei donavit. Quid accidit? Intempesta nocte ei dormienti sanctus Cuthbertus Episcopus Lindisbarneensis apparuit, ei dicens: Quod Deus ob erogatum pauperi eleemosynam subditorum suorum animos, ut eum denud in Regem susceperent disposuisset, ac proinde secure reverteretur, futurum enim, ut tanquam talis recipere cum plausu & acclamatione ab omnibus, pro uti re ipsa accidit: *Alfredus enim inde ad regnum meritò revocatus.* Pro uno itaque pane integrum accepit regnum. Quod si igitur Regnum celeste acquirere contenditis, prout haud vos dubiè facturos esse credo, pauperibus eleemosynam erogate. Et vestrum erit Regnum caelorum.

PARS SECUNDA.

Ican de
Cartag.
t. 1. l. 8.
hom. 7.
f. 578.

15. Incredibile est quàm ampla & vasta sit cordis nostris capacitas: Ac proinde Scriptor quidam modernus ait: *Cogitatio in calum ascendit, in infernum descendit, purgatorium visitat, Paoletti San. Florale.*

gehennam penetrat, ad terram regreditur, montes pertransit, maria navigat, per septem mundi regiones vagatur, errat per aeris sphaeram, nubes transcendit, elementa pergit, mundi egreditur limites, & mille mundos fabricat. Et tamen ad gloriam Beatorum capendam vasculum est nimis angustum, haud secus ac concha quædam respectu totius amplitudinis vasti Oceani: vel sicut granum Milii in comparatione spatiosarum & immensarum sphaerarum cæli: Unde modernus quidam scripsit: *Tam magna est celestis felicitas, ut sensus corporis, & animæ potentias transcendat, quod consonat cum illo Apostoli: Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.* Sistamus igitur nonnihil, ut cordis nostræ incapacitatem melius considerare possimus.

16. De oleo in Scriptura sacra bis mentionem fieri invenio, veruntamen magna cum differentia & disparitate: semel in testamento veteri & vicissim in novo. Eliseus Propheta pauperis illius viduæ miseriæ, quæ ei ob debita, & mortem mariti acciderat, compatiens, mortuus est, ut ad ejus se domum recipiens, quodlibet ab ea postularum subsidium libenter se laturum obtulerit dicens: *Quid vix ut faciam tibi?* Interea verò ipsi de oleo abundanter prospicere decrevit, ac proinde dixit, ut vicinas suas conveniens plurima sibi ab iis vasa mutaret: *Vade, pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca.* Postquam autem secretius & remotius domus suæ conclave ingressi fuissent, Eliseus Propheta à Deo impetravit, ut non solum omnia adimplerentur, verum etiam superessuerent. Ecce omnia vasa abundantissimè repleta, cumque plena fuissent vasa, &c. Nunc oleum consideremus, de quo in novo Testamento sermo est, & utriusque observemus differentiam. Quinque Virgines quæ dicebantur stultæ è domibus suis se recipientes, locum quendam adierunt, in quo magna cum festivitate & splendore sponsi cupisda celebrabantur nuptiæ: Quia verò nocturno id tempore fiebat, lampades suas habebant, quæ tamen, postquam non multum progressæ essent, ob olei defectum fuisse extinctæ. Unde alias quinque virgines interpellarunt, ut ipsas abundantis olei sui redderent participes dicentes: *Dato nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur.* Illæ autem peti- tum oleum negarunt sese excusantes, dicendo: *Quod vix quantum quod sibi ipsis sufficeret olei haberent, aded ut si de hoc aliis distribuere-*

Ant de
Escrib. t. 6.
l. 12. c. 5.
in Matth.
sect. 1. f. 23.
v. 47.

4. Reg. 4.
v. 2.

Ibid. v. 3.

Ibid. v. 6.

Matt. 25.

indubitate & ipsam defectum passuræ essent: Ne forte non sufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes & emite vobis. Unde stultis defuit oleum, ipsarumque lampades ab omni oleo exinanitæ remanserunt, sapientes autem ejusdem olei tam exiguum habuere quantitatem, ut merito metueret potuerint, ne idipsum quoque illis eveniret. Hoc supposito attentè utiufque olei disparitatem & oppositionem ponderate. Oleum virgineum adeo modicū fuit, ut ad implendas ipsarum lampades non sufficeret, ac proinde fatuis vacuæ, aliis verò quasi vacuæ remanserint: Tales sunt terrenæ felicitates & beatitudo mundana; Non enim hæc sufficit ad implendam lampadem nostram, id est, corda nostra, quæ semper remanent vacua. Oleum autem Elisæi superabundavit, & è valibus superfluitavit, adeo ut illius capiendi incapacia fuerint: per quod significare voluit nobis Spiritus Sanctus, oleum celestis beatitudinis adeo esse superabundans & copiosum: *Merces vestra copiosa est in celis*, ut corda nostra nimium sint angusta, quam ut illud capere & continere possint: *Nec in cor hominis ascendit*. Elicum quam bene punctum istud Hugo Victorinus tetigit, cum ait: *Habet oleum Deus, habet oleum mundus, ad oleum Dei vasa deficiunt, oleum mundi in vasis deficit. Oleum Dei dulcedo æternorum, oleum mundi delectatio præsentium; illa sufficit, ista deficit.*

17. Anna sanctimæ vitæ mulier & uxor Eleana sterilis existens, in continua vivebat mentis amaritudine, eò quod nullum e celo filium impetare posset: *Dominus conclusor vulvam ejus*, eratque tam ingens ejus afflictio, ut a planctu nunquam cessaret, neque ad lumen dum cibum induci potuerit: *Flebat & non capiebat cibum*. Tandem verò Deus pietate atque ejus miseriæ commotus filium ei concedere disposuit, qui vocatus est Samuel, factusque est Propheta eximius & magnus Dei servus. Unde & ipsa debita gratitudinis non immemor maximas divinæ Majestati gratias persolvit, canticum suum componendo quod incipit: *Exultavit cor meum in Domino*: *Et exultatum est cor meum in Deo meo*. Non dubito quidem lætitiæ & exultationem sanctæ hujus mulieris suam à data sibi filii masculi consolatione habuisse originem; veruntamen lætitia illa de celo quoque & à Deo ei concessa fuit, ac proinde dicit: *Exultavit cor meum in Domino*. Unde Angelonius ait: *Cor enim non in rebus transitoriis exultat, quia potest quis gaudere de carnalibus, non*

gloriat ex iucunditate terrenarum rerum, sed in Domino. Notandum autem quod septuaginta Interpretes loco *ly exultatum est*, legatur *confortatum est*, qui terminus quidam est activæ laudis gloriæ conveniens; passivè autem intelletui Beatorum, *Quia intellectus Beatorum confortatur per lumen gloriæ*. Unde licet gaudium & fecunditate & filio dato conceptum ingens fuerit, attamen cum beatitudine celestis & Beatorum gloria comparari nequit. Et tamen oportuit ut Deus prius illius cor confortaret, sicut per lumen gloriæ intellectum Beati confortat ad hoc, ut cor ejus consolationis illius capax esset; nam nisi prius cor ejus confortasset, *sed exultatio cordis confortationem anteverteret, præ latius amplitudine penè defecisset*. Nunc igitur argumentum à fortiori faciamus, quod si cor Annæ incapax erat jubili cujusdam adeo vulgaris, qualis erat, qui ex fecunditate & concessio filio nasci poterat, nisi Deus primo illud confortasset: *Confortatum est cor meum*; Quomodo igitur immensitatis gloriæ, quæ copiosa est in celis, capax esse poterit? Unde ad hoc propositum Philo sapienter concludit dicens: *Non enim sicut Deus ad beneficiendum natura propensius est, ita creatura ad capiendum beneficia*. Illius enim potentia longè superat, at huius infirmitas impar est eorum magnitudini, succumbereque nisi Deus pro cuiusvis portione moderaretur suam gratiam. Quam igitur manifestè vera apparet S. Pauli apostoli doctrina docentis: *Cor nostrum vas esse nimis angustum, quam ut celestis felicitatis oleum capere possit*. *Nec in cor hominis ascendit*.

18. O igitur nos felices, si divina benignitate nobis permillum fuerit, ad minus drachmam vel sillam, vel radium quendam celestis beatitudinis participare: Spero autem fructus adimplendum esse desiderium nostrum, dummodò pro ejus consecutione ex parte nostratecerimus quod oportet. Veruntamen quid est, quod hoc sine faciendum nobis incumbit? Nunquid id auditis? *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum*. Paupertas igitur spiritus in celo recreatur. Zeno magnus ille Philosophus prius Mercator quidam erat opulentissimus, qui cum omnes divitias & merces suas majoris lucri causam exietas nationes perducendas, magno cuidam navi inopulens, expansis velis per mare discurrens, in scopulum quendam impiegit, adeo ut naufragium patiens, cunctas merces & divitias suas amitteret, fieretque ex opulentissimo pauperissimus.

Hugo Viç.
in i. mis.
cell. cap. 5.

1. Reg. 2.
v. 5.

Ibid. v. 7.

1. Reg. 2.2.

Angeloni-
us ibi in
Bibl. PP.

mus mendicus; sed forte illum non nemo desperasse existimabit? Nequaquam, imò fortunæ gratias egit dicens: Bene sibi factum esse, ac proinde se Deæ fortunæ plurimum obligatum esse, eò quod à mercatura se ad Philosophiam avocasset: Bene factis fortuna, qua me ad Philosophiam vocas. Longè excellentiorem in nobis effectum paupertas spiritus operatur, nam amittere divitias & spiritu ad minus pauperem esse, est se habilitare non ad studium Philosophiæ, sed ad consecutionem cælestis gloriæ. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum calorum. Quod si tamen medium illud tibi arduum nimis, nimis & difficile videtur, hoc alio uti poteris, scilicet: Beati qui persecutionem patiuntur, quoniam ipsorum est regnum calorum. Meminisse namque debemus calum fortalitem quoddam esse, pro quo possidendo dimicandum nobis & certandum est: Regnum calorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Referunt historiæ, quod Rege Lusitanæ sine hæredibus mortuo, multi Principes Regnum ejus habere prætenderint, singulis sibi jus competere præfumentibus. Philippus autem Hispaniarum Rex cum ingenti & numerofo quodam exercitu in Lusitaniam profectus regni illius possessionem cepit. Postea verò mone-

tas cum hisce effigiebus eudi fecit, nimirum ex una parte representabatur vir quidam, vel miles armatus, in cujus hasta, quam dextra tenebat, corona quædam erat, quæ Lusitanæ Regnum representabat cum hac in Periphrasi inscriptione: Qui vult: Quasi diceret, quisquis ad hanc coronam & Lusitanæ regnum aspirat, ad bellum se præparat: Si quis cupidus est regni, de pugna cogitet. Et tu cum divitiis male acquisitis, cum vitæ commoditatibus, cum deliciis terrenis regnum cælorum acquirere & beatitudinem æternam possidere temere præsumis. Num forte ad illius beatæ gloriæ possessionem perventurum te credis, per dissolutiones gulæ, per absurditates crapulæ, per luxum mensuram ex omnibus epulis, quas humana desiderare potest ingluviem, lautissimè præparatum? Fames tibi & sitis patienda est, prout fecerunt Apostoli: Beati qui esuriunt & sitiunt. Si secus feceris, idem tibi præfatio, quod Leonides Dux Græcorum militibus suis prædixit, nam paulò antequam cum copiâ centorum armatorum innumerabilem Xerxis aggredere exercitum, lautum illis præparavit convivium dicens: Prandete hic commitiones in inferno cænaturi. Vos ipsi historiâ hanc applicate & abite in pace.

Assumpt.
scilicet 2. f.
547. co. a.

Apud
Corn. à
Lap.

SERMO TRIGESIMUS QUINTUS.

IN FESTO

PRÆSENTATIONIS BEATÆ MARIÆ VIRGINIS.

Beatus venter qui te portavit, & ubera qua suxisti.

Lucæ cap. 11.

Paul. Oro-
sus in 4. s.
Bibl. P. P. d.
4. c. 5. f. 337
col. 2. H.
Vius.

IN diversis mundi partibus multi reperiuntur admirandis virtutibus præditi fontes, qui effectus quoque non minus extravagantes paritunt: Horum unus in Lotaringia scaturiebat tempore Benedicti Papæ septimi, qui sanguinis rivos evomebat.

Alius quidam huic non absimilis Genuæ scaturisse legitur sedente Joanne duodecimo. Pariter in Britannia tempore schismatis Clementis cum Gregorio, septimo visi sunt è fontis ejusdam sinu sanguines scaturigines nasci, Tholosæ quoque alius quidam inventus, qui

Belux.
hist. l. 24.
c. 66.
Bapt. Fulg.
l. 2. c. 4. de
prod.

Lil 2

inte.

Vinc. Bel-
luac. hist.
l. 20. c. 54.
Amb. Pe-
rez. Anno
Dom. 1555
Sax.
Gram.
præfat.
Dam. hist.

Plin. l. 2.
c. 103.
Bart.
Cassan.
Cat. glor.
in p. 12.
conf. 18 f.
257 co. 3.

Plin. l. 2.
Epist. apud
Surrum
l. 4.

Ludov.
Barth. de
rebus Ind.
l. 1. c. 1.
Simon
Majol.
colloq. 13.
f. 612.

integro quodam die vice aquæ Anno 460. san-
guine manavit. In mundo novo in Baja civi-
tate quæ vocatur sancti Salvatoris, dum pro-
sumptuose ejusdam fabricæ ædificio funda-
menta effoderentur, & arborem quandam im-
mensæ magnitudinis evellerent, fons quidam
aquarum non solum dulcium, sed etiam copio-
sorum & salutiferarum ex improvise apparuit.
In Insula Hiberniæ non minus sterili, quàm fri-
gida fons quidam est semper fumigans, & quid-
quid ab hac exhalatione contingit in lapidem
protinus transformatur. In territorio Carri-
nensi in Hispaniis duo fontes erumpunt, quo-
rum unus ejicit, alter verò absorbet quidquid in
eum injicitur. Apud Garamantas fons quidam
est, cujus aquæ de die ad diem frigida sunt, ut po-
tari non possint, de nocte verò adeò ebulliunt,
ut intractabiles evadant. Juxta Senas fons qui-
dam reperitur sanctæ Petronillæ appellatus, qui
aquarum edendarum valde parvus est, sunt au-
tem aquæ fontis illius admodum salutiferæ, &
magnæ cum devotione potantur, eò quod non
nisi semel in anno emanare videantur, id est, à
primis vespers prædictæ Sanctæ, & conservan-
tur usque ad secundas; postea verò fons exsic-
catus manet usque ad Annum sequentem. In
civitate Novocomensi fons quidam originem
suam trahit, qui per saxa ex alto descendens La-
num fluvium ingreditur, & in continuo est in-
cremento & decremento, dum successivè nunc
creseat, mox verò decreseat, semperque à semet-
ipso variis demonstratur. Nunquid admodum
peregrina cuilibet videbitur fontis Cambiæ in
Indis Orientalibus natura, cujus aquæ decre-
scente Luna crescunt, eadem verò crescente, de-
crescunt. In radicibus montis illius, qui littori
maritimo correspondet, ubi Timanus submer-
sus est, fontes aliqui videntur, cujus aquæ cœlo
sereno se subducunt & abscondunt, & vix videri
se sinunt, cœlo verò nubilo & turbido in tanta
copia scaturiunt, ut superabundantes per omnia
circumque loca diffundantur.

2. In mystico sanctæ Ecclesiæ hortu sic ap-
pellato per Spiritum sanctum hisce verbis: *Hor-
tus conclusus* (in quo Sancti Dei sunt arbores &
flores, qui eum adorant, eumque gratum &
juvandum efficiunt: *floribus ejus me rosa, nec
lilia desunt*, inquit Venerabilis Beda serm. 18. de
de Sanctis.) Cypressi sunt Apostoli, Prophete
Cedri, oliva Patriarchæ, Martyres rose, Nar-
cissi Confessores, Anachoretæ Hyacinthi, Lilia
virgines, &c. in quorum medio fons quidam

servatus est, qui tum ob limpiditatem, tum ob
copiam aquarum omnium spectantium attahit
applausus, de quo Spiritus Sanctus: *Fons hor-
torum, Putens aquarum*. Et hic quidam
fons beatissimæ Virginis, maximæque Dei Ma-
tris mysticum est symbolum: In medio hor-
torum Beata Virgo Maria, ut fons maxime insignis
voluptatem singularem sui præstat aspectu. Vel
cum Ruperto Abbate apud Gh. lib. fol. 712. col.
1. D. *Fons hororum dicta est Beata Virgo Maria*,
quia ex ipsa ortus est Christus fluvius ille qui irri-
gatur universa terra: Fons hic est divinarum
aquarum copiosus, quæ à sancto Hieronymo
serm. de Assumpt. Beatæ Virginis Mariæ 19.
fol. 71.) appellantur *Aquæ Divinæ gratiæ*; cu-
jus plenitudinem nullus aliorum fontium totius mun-
di comparari potest. Fons hic plenus est gratia
sapientiæ increatæ, de qua mulier hac Evangeli-
ca exclamavit: *Beatus venter qui te portavit*.
Ad hunc fontem Verbum Incarnatum potum
pretiosi lactis Virginis ei argentum epotavit: *Bea-
ta ubera qua suxisti*. O fontem, O Mariam!
O fontem, sed aquis plenum: O Mariam, sed
gratia cumulata, *Maria gratia plena*. Joan. Bapt.
Fulg. lib. 1. cap. 6. de mirabil. De fonte quo-
dam Basilicæ legitur, eum tantum esse silentii
amicum, ut solis tacentibus aquas suas offerat.
Vos quoque O Auditores, si de fonte laborum
meorum Evangelicæ doctrinæ aquam desideratis,
dicentem me cum attentione & silentio au-
scultetis.

3. *Beatus venter qui te portavit*, & *ubera
qua suxisti*. Certus sum quod Ebdæ nequa-
quam adeò difficile & arduum esse visum fuerit,
ponderare flammæ, meriti ventos, vel efficere
ut dies præteritis redeat (quæ ei quondam ab
Uriel Angelo proposita fuerant, quando ei hisce
verbis præcepit: *Pondera mihi ignis pondus, aut
mensura mihi statum venti, aut revoca mihi diem
qua præterit*.) Quantum mihi difficile erit &
arduum fontis hujus profunditatem, & aqua-
rum, quas continet quantitatem posse mensura-
te. Aliqua saltem ratione adhuc contentus &
quiesco in animo esse, si promittere mihi au-
derem, quod vel unicam aquæ illius stillam per-
fectè vobis representare possem, ut ex ea qua-
ritatem & magnitudinem reliquæ aquæ argue-
re, vobis non esset difficile. Interea tamen hæc
difficultate non obstante, de ea meliori quo pos-
sumus modo discutramus, quantum videlicet
talenti mei mihi permiserit utilitas. Gratia igitur
duobus modis considerari potest, vel rationem
quam

Gen. 12. 13

quam causa finalis, ob cuius respectum multæ operationes fiunt; & hoc quidem sensu dicere solemus: *Bene mihi est propter te*, prout Abraham conjugi suæ dixit, *id est, ob gratiam tuam*. Vel ut Patres Theologi docent, pro dono quodam supernaturali accipitur, cujus virtute creatura intellectualis vel rationalis Deo placere dicitur. Hæc autem gratia varia est & multiplex, scilicet increata, quæ est ipsemet Deus, & creata. Et hæc vel est gratia sanctificans, quæ Deo nos gratos efficit: vel est gratia quæ gratia data vocatur, cujusmodi sunt dona Spiritus sancti, respectu quorum is qui ea possidet, opera supernaturalia patriandi facultatem habet, id est, prophetandi, aut faciendi miracula. Quodlibet autem genus gratiæ ex jam recensitis in Maria invenitur, habetque tantam omnium illarum gratiarum plenitudinem, quantum imaginari nobis possumus. In ipsa namque imprimis gratia illa fuit, quæ à gratia finali neutiquam differt; siquidem Deus in gratiam Mariæ peccatoribus nunc peccata condonat, nunc iuste promerita hujus vitæ flagella suspendit, nonnunquam etiam eadem suspendit in æterea, dum eos quos condemnaturus erat ad æterna supplicia, clementer salvat & Paradiso donat. In ipsa quoque gratia fuit, in quantum illa tanquam donum supernaturali consideratur, per hanc enim Deo ipsam eligere, & præ quavis alia pura creatura amare, & gratiam habere complacuit. Ac proinde Archangelus ei dixit: *Ave gratia plena*. Circa quæ verba sanctus Hieronymus dicit: *Bene ait plena, quia ceteris per partes præstatur gratia: Maria verò se tota in fundis plenitudo gratiæ*. Denique nec gratia increata destituta fuit, id est, ipsemet Deus, teste Gabriele Archangelo dicente: *Dominus tecum*. Tamen enim Deus in ipsa non fuit per unionem hypostaticam, in ipsa tamen fuit, quando per unionem hypostaticam naturam assumpsit humanam. Et hoc sensu sanctum Anselmum locutum esse existimo, quando ait: *Bene sola gratia plena dicitur, quia sola gratiam, quam nulla alia meruerat, consecuta est, ut gratia repletur auctore*. Et sanctus Chrysippus Hierosolymitanus serm. de sancta Maria. *Gratia plena, quia tecum est univ. sus gratia thesaurus*. Postremo gratiam habuit, in quantum hæc Spiritus sancti dona connotat, prout ei à Patronympho. celesti clarè fuit insinuat, dum ait: *Spiritus sanctus superveniet in te*. Unde sanctus Athanasius serm. de Deipara: *Spiritus sanctus descendit in Virginem cum omnibus suis essentialibus virtutibus: Atque idcirco*

gratia plena cognominata est, eo quod impletionem Spiritus sancti omnibus gratis abundaret. Hunc igitur fontem, non solum gratia plenum, verum ipsius quoque gratiæ auctorem in virginali utero suo comprehendentem, mulier hodierna Evangelica celebravit, exclamando: *Beatus venter qui se portavit*. Synesio doctore est, (inquit Maldonatus) ibid. fol. 1047. num. 16. col. 1. quia pars pro toto ponitur, ita ut quod mulier effata est de utero, intellexerit de Virgine Maria. Unde affirmare possumus: *Fuit hic venter (id est Maria) Templum, Thalamus, Calum, Tirronus gloria filii Dei: Cogita ergo quantum gratia donis fuerit exornatus venter, ut dignus fieret Deo*.

4. Excelleus est sancti Thomæ dogma, quod quantum anima aliqua Deo vicinior est, aut conjunctionis, tantò majores gratiæ gradus ab eo participet, idque docet in hoc se axiomaticè fundando: *Quantò aliquid magis appropinquat principio in quolibet genere, tantò magis participat effectum illius principii*. Et hoc sensu sanctus quoque Dionysius Areopagita de celesti Hierarch. cap. 4. docuit: *Quod Angeli quo sunt Deo propinquiores, magis participant de bonitatibus divinis, quam homines*. Unde quæcunque inter omnes creaturas Christo vicinior est atque conjunctior (qui est principium gratiæ secundum divinitatem authoritative, secundum humanitatem verò instrumentaliter) eadem quoque super quaslibet alias creaturas de gratia magis participabit. Hanc autem Mariam fuisse certissimum esse deprehendimus, si per gradus unionis cum Deo gradatim discurrete incipiamus. Horum autem graduum præcipue sex sunt, scilicet Creationis, quo sensu creatura conjuncta est suo Creatori, sicut effectum cum sua causa. Cognitionis, qui consistit in actu intelligendi & cognoscendi Deum, sicut objectum a nobis quamdiu viatores sumus per lumen fidei intelligibile. Item Dilectionis mediante amore, qui cum sit virtus unitiva, nos cum Deo unit, velut amorum cum amante. Deinde Glorificationis, qui à visione beatifica nascitur, quæ animas beatorum unit cum objecto beatifico in patria clarè viso. Præterea Maternalis Conceptionis, qui in sola Maria reperitur, quia ut ait Arnaldus Carnotensis: *Caro Christi est caro Maria*. Denique sextus gradus est personalis unionis. Et hæc unica tantum est, suppositi nimirum divini cum humanitate Christi. Cum igitur intensio graduum gratiæ arguatur ex ipsa unionem cum Deo, ut docet Doctor Angelicus, sequitur manifeste quod cum Virg. Mat. præ

Corn. à Lap. ibid.

f. 135. co. 1.

D Th. 1. p. q. 27. f. 247. co. 8. n. 40.

Bern. Bus. p. 12. de Con. Ma. ria f. 300. col. 1.

D Hier. ser. de assump. 1. 9. f. 69. B. C. 70. C.

D. Ansel. in Luc. 1. 2. c. 1.

Luc. 1. 1.

quavis alia creatura cum Deo conjuncta sit incomparabiliter secundum primos quatuor gradus, & insuper per quintum gradum, utpote nulli alteri Creaturæ convenientem, dici quodque debeat ipsum fontem quendam fuisse, continentem copiosorem aquam gratiæ, quam quivis alius fons vivens post Christum Redemptorem: Estque hæc doctrina sancti Thomæ dicentis: Beata Virgo Maria propinquissima Christo fuit secundum humanitatem, quia ex ea accepit humanam naturam: Et ideo præ cæteris majorem debuit à Christo gratiæ plenitudinem obtinere.

D Th ubi
supra.

Psal. 45.
Io. Rau.
in off. ver-
bo Fluv.
f. 418.

5. David de certo quodam flumine sibi optimè noto loquens affirmat, quod impetus ejus ingentem civitati Dei lætitiā adferat: *Fluminis impetus*, ait, *lætificat civitatem Dei*. Ac proinde distinctius scire desidero, de quonam flumine Propheta loquatur: Fortè de flumine quodam Lydiæ, quod Hermus appellatur, quod vationum parens & genitor est metallorum? Aut forsitan de Arimaspis, qui arenas continet aureas? De Idaspe qui gemmas producit? Vel de Tago, aut Partolo? Aut vero eritne unus è quatuor fluvii, qui è terrestri paradiso suam decunt scaturiginem? quales sunt Phison, Geon, Tigris, vel Euphrates? vel fortasse Odera Pometaniæ fluvius erit, qui pro varietate & qualitate ventorum, nunc in dulcem transmutatur, nunc in salsum, moxque salcedinem deferens amissam recuperat dulcedinem: Vel erit fluvius Sabbathius, qui per Palestinæ campos discurrit, & dilatatur, & solo sabbathi die, veluti diem illum sanctificare volens, cursum suum sistens, in terræ viscera sese abdit, de quo proinde Plinius affirmat, dicens: *In Iudæa rivus sabbathis omnibus sicatur*? Non credo etiam flumen illum de quo Psalmista loquitur, simile fuisse illi, quod Narvia appellatum totam cingit Lithuaniam, quod non solum hoc sibi proprium vendicat, quod venenosos serpentes in sinu suo non admittat, verum etiam à suo illos districtu procul arceat. Ac proinde cujusvis alterius prodigiosi fluminis proprietates præteriens, dicendum existimo, Davidem de cælesti quodam flumine fuisse locutum, quod scilicet suam à Spiritu sancto trahit originem. Unde sanctus Augustinus in Psalm. 45. fol. 92. col. 3. H. dicit: *Qui sunt isti impetus fluminis, nisi inundatio illa Spiritus sancti*: Aqua enim qua copiosissime est referta, non est alia, ut affirmat Remigius Episcopus Antisiodorensis, in Bibl. PP. p. 2. l. c. 9. fol. 93. col. 1. C. quam abundans gratia Spiritus sancti. Ci-

vitas autem Dei unde hæc aqua gratiæ scaturit & inundat, Maria est; juxta Carchuliani expositionem dicentis. *Civitas Dei lætificata est Maria*; Omnes autem hæc expositiones ab Hugone de sancto Choro simul combinatæ repetuntur, dum ait: *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei*, potest hoc exponi de beata Virgine sic: *Fluminis impetus id est obumbratio Spiritus sancti, lætificat civitatem Dei*, id est, beatam Virginitatem qua habitavit plenitudo Divinitatis corporatur. Notandum autem hoc loco est, quia ratione aqua gratiæ in Mariam descendat; Dicitur enim: *Fluminis impetus id est, ad modum rivuli, sed fluminis*. Et cum impetu, ad eum modum, quo flumen impetuose decurrit, significat, magnam in se contineri aquarum plenitudinem. Propheta igitur regius iocunde voluisse videtur, quod flumen Spiritus sancti in civitatem Dei Mariam cum summa gratiæ plenitudine decurrat; addit ut cum aliis sanctis illam stillatim participant, *In Mariam tota infunderit gratiæ plenitudo*. Estque hæc ponderatio sancti Vincentii Ferrerii, qui ita scribit: *Fluminis impetus, quia totum flumen divinarum gratiarum effusum est super eam. In sanctificatione aliorum sanctorum infunditur una gutta, quia unus sanctus habuit unam guttam gratiæ, alius aliam: Ac in Virgine Maria fluminis impetus*. Unde mulier hæc Evangelica sive hæc Martha, fuerit, sive Marcella, Virgineum Mariæ uterum considerans veluti fontem è flumine Spiritus sancti, aqua gratiæ refertissimum, eundem celebravit exclamando: *Beatus ventus qui te perstravit*.

6. Verum dicat fortasse aliquis, quod beata Virgo Maria fons quidam gratiæ plenus esse dicatur, *Gratiæ plena*, non videtur talis esse prærogativa, quæ in solam Mariæ gloriam redundet, cum multos quoque alios sanctos habeamus, qui in Scriptura facta gratiæ pleni fuisse dicuntur; sic enim de Zachariæ conjuge dicitur: *Elisabeth repleta est Spiritu sancto*. Similiter de Joanne præcuratore dicitur: *Et Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris sue*. De Stephano quoque Prothomartyre: *Stephanus plenus Spiritu sancto*. De Apostolis item: *Repleti sunt omnes Spiritu sancto*. Et de multis aliis, prout in Scripturis expresse apparet: addit ut plenitudo gratiæ non sit sola Mariæ proprietas; Ex bono namque loco scimus, quod id quod est proprium alicujus non potest aliis convenire. Pro hujus itaque difficultatis intelligentia advertendum est hoc simile.

simile. Ponamus enim duo vasa, quorum unum parvum, alterum verò supra modum vastum sit & magnum, maximæque capacitatis; utrumque impletur ad summum usque aqua, ita ut utrumque sit plenum, in tali casu vas maximum præ alio minori incomparabiliter majorem aquæ copiam continet. Et hæc quoque est disparitas plenitudinis gratiæ, quæ in aliis SS reperitur & in Maria: Pleni Stephanus Paulus, & reliqui Apostoli, sed tanquam rivuli, qui in comparatione finis quasi nihil aqua continere videntur. Et Ægidius Romanus: Maria data est gratia secundum totius subjecti capacitatem, non autem ad mensuram, ut datur ceteris ab ea. Atque idem de ea affirmare possumus, quod scilicet dicatur Gratia plena per antonomasiam. Sicut Tullius Orator; Virgilius Poeta; Aristoteles Philosophus, S. Thomas Angelicus, Gregorius Magus, Augustinus Theologus &c. Pari namque ratione plenitudo gratiæ est prædictum quoddam sive titulus, vel honor qui post Dei filium B. Virgini Mariæ per antonomasiam id est, eminenter & per excellentiam convenit. (Sic igitur in ratione gratiæ ita excelluit reliquos Sanctos beata Virgo Maria, ut appellationem ipsam plenitudinis gratiæ vendiceret sibi. Præterea responderi quoque potest cum Maldonato, alios Sanctos Spiritu sancto plenos fuisse, id est, aliqua celestis Spiritus gratia, vel dono particulari, nimirum fortitudinis, sapientia, prophetia, aut patriandi miracula, &c. (Qui Spiritu sancto impleti dicuntur, non ipso Spiritu, sed dono aliquo Spiritus, quod sese foris in faciendis signis, aut alia re quapiam mirabilis ostendat, dicanturque impleri: beata Virgo autem non unum duntaxat donum vel plura habuit, sed plenitudinem omnium & singulorum. (Ita Spiritus sanctus descendit in Virginem cum omnibus suis essentialibus virtutibus, quæ illi per rationem principatus divini adsunt, imbuens eam gratia, ut in omnibus gratiosa esset atque idcirco gratia plena cognominata est, eo quod adimpleretur Spiritus sancti omnibusque gratiis abundaret.

7. Opinione mea inter omnes Isaie Prophetæ à Deo concessas revelationes præclarissima fuit illa, quam de monte quodam altissimo, qui domus Dei appellabatur, habuit, qui in cæterorum montium vertice situatus erat, mons enim ille longe est quoad mysteria opulentior, quam fuerit mons ille Arabia felix, in quo magnus Sultanus suos conservat thesauros: Es ait, inquit, præparatus mons domus Domini in vertice montium. Atque idem de monte hoc affirmari potest, quod in eo sunt omnes thesauri sapientia, scientia & omnipotentia Dei. Verum inquires, de quoniam monte Propheta eo loco loquitur? Quis est mons iste tot cælitus favoribus cumulatus, ad hoc ut tanto evidentius qualisnam mons ille sit, intelligere valeatis, brevem quandam institui præcipuorum magisque admirandorum montium enarrationem. Mons Peruvæ vastissimus & maximus est, continens in longitudine circiter mille millaria, à Chiro ad Cuzo usque se extendit, ac tandem in interiori sinu suo viam quandam Lapideo pavimento stratam, & viginti quinque pedes latam continet. Mons Atho hanc in se proprietatem habet, quod vitam conservet, & usque in annos 150. feliciter prolongat, qua prærogativa aliorum montium incolæ & habitatores minimè gaudeant. In sinu montis ejusdem à mari centum cubitis distantis anno 1400 navis quædam integra, omnibus necessariis instrumentis affatim instructa inventa est, quadraginta in se continens hominum cadavera, seu cadaverum ossa. In regno Balastie mons quidam est adeò altus, ut integer dies ad eum ascendendum minimè sufficiat, in vertice autem ejus campi sunt amantissimi, delictiosa prata, herbar, flores, fructus, arbores, feræ sylvestres, aquæ limpidiſsimæ, ac tandem quovis totius anni tempore ver est perpetuum in eo & continuum. In Polonia majori prope Sueno mons quidam est vasa generans quibusvis necessitantibus commoda, haud secus ac si arte facta fuissent: Olla, amphora, cæcabi, & aliarum figurarum vasa sicut sponte nascuntur. Tres sunt in Perside situati montes, quorum unus ab altero haud procul distans est. Transeundo primum montem, confusarum vocum audiuntur tumultus, haud secus ac si aliquod hominum milia acriter inter se dimicarent. Propius autem ad secundum accedendo, eadem voces augeri & incendi audiuntur, sed distinctius: Denique tertium transeundo, audiuntur in eo suaviter & per choros inter se concinentes. Verum enimvero nullus horum est mons ille de quo Marias loquitur: quia nullus est mons in orbe ita conspicuus, ut sinu vertice omnium montium. Et tamen nonnulli inter sacros Expositores velint per montem hunc mystice nobis representari Christum Dominum nostrum, alii vero Ecclesiam: Nihilominus sanctus Gregorius Prophetam de beata Virgine locutum fuisse dicit: Potest autem huius montis nomine be-

atissima

Pet. Hist. p. 5. c. 25. Plin. l. 7. c. 48.

Pet. Hist. p. 2. c. 11. Marcus Polon. l. 1. c. 23.

Cromer. Polon. de ser. l. 1.

Clemens Alex. l. 6. Strom.

Mic. de Pak. ib. f. 16. col. 4. D. Greg. l. 1. c. 2.

Reg. i. 2.
f. 840.
Idem in
Ezech. l.
1. 2. 2. ho.
13. f. 131. G
Gloss. ibid.
f. 10. 1. B.

tissima semper Virgo Maria Dei genitrix designari. Per alios autem montes quibus hic mons innititur alii sancti intelliguntur: Sancti viri montes iure vocantur quia per viam meritum ad celestia propinquaverunt, inquit sanctus Gregorius. xii. f. 131. G Quod conlonat cum hisce verbis Glossa: Angelus, Propheta, Patriarcha, Apostoli, Martyres, & alii qui miraculose fulserunt. At vero ut revelatio montis huius nostro fiat proposito accommodata, scire perciperem quidam Propheta per hunc montem super alios montes positum velit esse intelligendum. Num forte innuere vult Mariam omnes alios transcendere sanctos? Nemo est qui id ipsum inficiari ausit. Nec tamen etiam necessum erat, ut Isaias id ipsum notificaret, utpote quod omnibus notum est atque perspectum; Ideoque ad speculationem quandam magis raram & peregrinam mentem nostram erigamus.

Psal. 86.

8 Magnus Israhel Rex David de fabrica quadam valde digna, magnifica & sumptuosa scribens: Fundamenta eius praecepit laudibus celebrari: dicens: Fundamenta eius in montibus sanctis. Quibus in verbis haec solum reperitur difficultas, quoniam videlicet haec particula eius refertur? Certum etenim est, quod in illo psalmo de nullo alio locutus esse reperitur. Unde sanctus Augustinus ib. f. 208. col. c. D. merito quaerit, dum ait: Quomodo dicitur eius, de quo nubi est dictum. Et sanctus Hieronymus ib. f. 146 F. Non praecepit cuius, & dicit fundamenta eius. Cardinalis Hugo Charentis de gloriosa Virgine particulam illam exponit, dicens: Fundamenta eius, id est beata Virginitas. Loquitur enim de gratia quam habet, quae fundamentum est aedificii spiritualis. Fundamentum autem appellatur, quia verba illa de eo quod in primo gradu gratiae humillimum & minimum est, intelligit: Quod licet cum aliis gradibus gratiae quos habet, comparatum, humillimum sit & minimum, comparatum tamen ad gradus gratiae ab aliis sanctis habitae, licet supremum illi sit, omnibus illis maius est. Adeoque infimus gradus Mariae altissimos supremos, & sublimissimos aliorum montium, id est sanctorum gradus longe excedit: Per montes sanctitatis, altitudines virtutum omnium intelligit, inquit Cajetanus ib. f. 144 fac. 2. Et Felix Pratenfis ibid. cum Cajetano legit: In montibus sanctitatis, sanctitatis nimirum in abstracto, quae nullam imperfectionis umbram quantumvis minimam includit: Insinuare nobis volens, quod humillimus & infimus gradus gratiae Ma-

riae maior est maximis, generosiorque maximis heroicis quos sanctitas in suo habet aetatio. Fundamenta eius, id est beata Virginitas, inquit Hugo ubi supra, in montibus sanctis id est in Patriarchis, & Prophetis, & Regibus, ex quibus originem traxit sicut pater in Genealogia eius. Et alius quidam Scriptor hunc sanctitatis, quae filia est gratiae passum exponens, subiungit: (Quid est hoc quod ait: Fundamenta eius in montibus sanctis) Certè non aliud si rectè intelligere & explicare velimus, nisi quod infimum est Mariae, aliorum supremum fuit, atque adeo vertex & apex, nimirum suprema aliorum sanctitas, (nam quoddam sanctitatis & gradus infimus in Maria.) Etenim verò hactenus in sententia illorum fui, qui dicunt: Quod non datur unicuique intellectus, id tamen nunc tractandum censui, siquidem ad verum Prophetam Isaiam ne minimam quidem ab intelligentia Davidis discrepasse, quando nobis se montem quendam in altitudinem aliorum montium in spiritu praevidisset. Unde huius montis, qui est Maria, pars infima, id est infimus gradus gratiae situtus est non quidem loco vel situ sed dignitate & sanctitate supra maximam aliorum sanctorum gratiae florem, & apicem, facile est conspiciere & consequenter deducere de omnibus aliis gradibus quos acquirit, quique ei per totam vitae suae custodiam a Deo fuerunt concessi. Et erit prae paratus mons domus Domini in vertice montium. Ubi sanctus Gregorius Papa ait: Potest autem huius montis nomen beatissima semper Virgo Maria Dei genitrix designari: mons quippe fuit, quia omne in electa creatura altitudinem electionis suae altitudine transcendit. An non mons sublimis Maria, quae meritorum verticem supra omnes Angelorum choros usque ad solium Deitatis erexit? Huius enim montis praecellentissimam dignitatem Isaias vaticinatus ait: Erit in novissimis diebus prae paratus. Mons quippe in vertice montium fuit, quia altitudo Mariae super omnes sanctos refulsit. Et quidem quod de sanctitate dicitur, de gratia quoque affirmatur, quia ab illa haec praesupponitur.

9. Eliezer Abrahæ servus abiens ad eligendam Rebeccam Isaac adolescenti in sponsam, multa secum munera & dona, ex auro, gemmis, & margaritis ei donanda attulit: Prae laqueis vestis argenteis & aureis ac vestibus dedit ea Rebecca pro munere. Quasi dixisset Rebecca: in ligatum affectus illius quo a Domino meo amaris, & in sponsam ejus eligeris, haec tibi mulierum pulcherrimae Dominus meus mittit, obtestor itaque

Lippom.

que te, ut ea grantanter & reverenter accipere digneris: Optima & electa, hoc est, res pretiosa, jocalia aurea, & lapides pretiosi, inquit Lippomannus. Cum igitur Beatissima Virgo sponsa fieri debuerit Spiritus sancti & mater verbi incarnati, quot qualesque gemmas, margaritas, aliasque divitias Angelicus Eliezer Sanctissimæ Trinitatis nomine ei adferre debuit? utique plenitudinem quandam gemmarum, lapidumque pretiosorum id est gratiæ & gratiarum. Ave gratia plena, inquit Christippus, quia secum est universus gratia thesaurus Et Venerabilis Beda, Soli Maria hac saluatio servabatur: Bene enim sola plena gratia dicitur, quia sola gratiam quam nulla alia meruerat, consecuta est. Præterea quis est, qui nesciat, quot gratiarum donis domus probi illius viri Obededom appellati à Deo repleta fuerit, ex eo duntaxat capite, quia tribus tantum mensibus Arcam Testamenti hospitio suscepit? Et habuit arca Domini in domo Obededom Gethat tribus mensibus: & benedixit Dominus Obededom & omnem domum ejus. Atque ideo cum Maria domus futura fuerit, in qua non arca, sed ipsemet Dei Filius, non tribus tantum, sed novem mensibus commoratus erat, conveniens utique erat, ut omnibus à Deo repletur gratiæ thesaurus, fieretque Gratia plena. Cui proinde merito cum piensissima illa muliere Evangelica acclamare possumus, dicendo: Beatus ventris qui te portavit Unde Sancti Patres Augustinus, Hieronymus, Emissenus, Petrus Damianus, & Bernardus dicunt: Quia mox Conceptura Christum erat, gratia plena vocatur, & fons Chrystalliarum aquarum copiosissimus! & Mariam gratia plenissimam! & ventrem celestibus benedictionibus cumulatam!

D. Chrysippus
Hier. de
B.V. Beda
in conc.
Luc.

2. Reg. 6.

August.
Hieron.
Emiss.
Dam.
Bern. apud
Mald. c. 1.
Luc. f.
847. col.
1. c.
Matth. 1.

Ibid.

10. Postquam castissimus Joseph Beatissimam sibi virginem desponsasset, eamque uterum ferre & gravidam esse conspexisset, secretè se ab illa subducere decrevit: voluit occultè dimittere eam, inquit sacer textus, unde cum cor sanctissimi Senecionis non vulgari quodam timore oppressum esset, Deus Angelum quendam cælitus mittere debuit, qui eum consolaretur, omnemque ab eo timorem abigeret. Qui proinde ad eum veniens dixit: Noli timere accipere Mariam conjugem tuam, quasi diceret. Dic Sodes & Joseph, quid est quid times? Te etiam virum justum imò inregerrimum esse probe novi, qui nullum de tua conjuge concepturus sis finitum iudicium, utpote quam eximia sanctitate præditam esse certo credis, ac proinde persuadere mihi nequaquam possum, aliquam tibi unquam cogitationem incidisse, qua ipsam ex lapsu quodam contaminatam fuisse existimaveris: Absit hac suspicio à viro tam probe de Virgine tam sancta. Uo. e Mald ib f. igitur ingens hic metus & pavor nascitur? Timor 58. col. 2. Est metus mali impendentis. A Maria autem nil præter bonum in te derivari potest, aut potuit. Vel ut cum Aristotele loquamur: Timor est expectatio mali. Tu autem à sponsa tua nil nisi consolationes expectare poteris. Quia igitur ratione timor aliquis pectus tuum invadere potuit? Timeat Saul Regni iacturam, Philisthai stragem, 10. Rav. in Holofernes mortem. Timeat Dionysius, Tyrannus Syracusanus, ne aliena manus aut ferrum vultui suo nimium appropinquet. Helio gabalus ex cumultibus militaribus rotas pavidus, se abscondere cogatur in immundissimis cloacis. Nerva quoque ob suspicionem quandam Domitiani jam mortui pertretitus in vultu impalescat, & vox faucibus hæreat, imò periclitetur vita ipsius, donec ejus securitati à Parthenio consulatur. Midas denique ex somnio exterritus, factus violentis sibi manibus mortem accersat. Aves de Tu autem & Joseph quid times, ejus quietam Tribulationem nullum ex prædictis motivis aliquos levis, 42. f. adsciscere turbines valet? Omnino existimo, 690. n. & Auditores, nec me falli credo, hunc Josephi 40. timorem suum ex summa qua Virgineam consortem suam prosequabatur, reverentia habuisse Orig. & D. se originem: Eodem prorsus modo (ut putant Bern. apud Origines & Bernardus) quo Petrus dixit Christo: Exi à me Domine, qui homo peccator sum; c. 1. Matt. Et Centurio ille: Domine non sum dignus ut in domum meam intres sub tellum meum. Hi namque veræ luci C. proximè assistentes, sibi tenebræ esse videntur, in conspectu sanctitatis Christi constituti maximos se peccatores esse censebant. Ac proinde similes quoque esse videbantur discipulus Josephi, ac si dixisset: Plane Virgineam hanc sponsam meam fontem quandam gratia plenum esse animadverto, ideoque me ejus societate indignum esse declaro: Gratia suæ gradus adeo magnos & heroicos esse cognosco, ut memetipsum per comparationem ad eam considerans, me omnis gratiæ expertem esse judicem; ac proinde indignum me reputo qui ejus deinceps sum contubernalis, etique inferviam, tutius mihi futurum judicans, si bona cum resolutione ab ea me subduxero. Voluit occultè dimittere eam. Joseph iustus erat (inquit Origines) & virgo immaculata, c. 1. Matt. sed ideo illam dimittere volebat, quoniam virtutem in Vigilia mysterii, ac Sacramentum quoddam magnificum Nativitatis eandem cognoscebat, cui approximare sese indignum Domini f. existit.

M m m

existit.

D. Aug. a- dici possunt, qui incipiunt in vespere & caligine
 pud Silv. originalis peccati, terminantur vero in Luce & die
 1. l. c. 3. 9. gratia: At Thronus Dei beatissima Virgo, dies est
 2. n. 11. cali, semper in gratia micat & fulget, nulla peccati
 obscuritate nec initio, nec fine obscurata est, ajunt
 magni Sanctæ Ecclesiæ Doctores Ambrosius &
 Augustinus.

Guiliel. 11. Veruntamen ad magis particularia nonni-
 Durand. hil, si placet, descendamus, computum sive cal-
 in rat. culum quandam gratiæ instituendo, quam Ma-
 div. off. l. 7. ria habuit, quando & quoties de Sanctissimo
 c. 23. f. 131. altaris Sacramento communicavit. Etenim Bea-
 col. 4. A. tissima Virgo post Christi in hoc mundo vixit, id est,
 annis viginti quatuor in hoc mundo vixit, id est,
 ab anno 48. usque ad 72. vel ut alii volunt usque
 ad annum 73. Veruntamen persistamus in opi-
 nione eorum, qui illam usque ad annum 72. vi-
 xisse affirmant. Hi autem supra dicti 24. anni
 continent 8866. dies, atque in his, ut multi
 Scriptores affirmant, quovis die matutino tem-
 pore Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum
 infallibiliter in communione accepit. Cum igitur
 in qualibet communione tantam obtinuerit
 gratiam, quanta correspondebat activitati
 actuum amoris erga Deum, qui tales in ipsa
 erant, ut omnem habuerint intensiorem & ex-
 cellentiam, quæ ad superlativum quandam per-
 fectionis gradum requiritur, hinc est, quod non
 solum credibile, verum etiam certissimum, quod
 in prima communione, ipsa sola majori arserit
 amore & devotione, quam universa Ecclesia
 simul conjuncta; juxta cujus amoris & devo-
 tionis mensuram, gratiam quoque propor-
 tionaliter acquirerebat, siquidem ut Patres Theo-
 logi doceant, & speciatim tradit Beatus Lauren-
 tius Justinianus: *Gratia correspondet amor.*

B. Laur. In secunda autem communione diei sequentis
 Just. ap. augendo Charitatem, effecit ut in se quoque
 Suaves. duplicata fuerit gratia Divina; Et sic conse-
 ut infra. quenter quovis die successive faciebat, quoties-
 cunque pane se reficiebat Eucharistico, nam si-
 cut secundo die crescentibus actibus Charitatis
 in duplum præ actibus primi, gratia quoque in
 duplum multiplicabatur, præ gratia primi diei:
 ita quoque actus tertii diei in duplum augeban-
 tur præ secundo. & gratia similiter; Et actus
 quarti diei vicissim in duplum multiplicabantur
 præ actibus diei tertii, & cum illis certatim quo-
 que tantundem crescebat & gratia. Et sic conse-
 quenter discurrete vobis liceat, usque ad com-
 plementum dierum octies millium, octingento-
 rum, sexaginta sex.

13. Porro tamen si impossibile sit speciatim scire,
 quot habuerit gradus Charitatis & devotio-
 nis prima die quo pane Sacramento passus fuit,
 illos tamen imaginari nobis haud difficile poterimus:
 Et quidem ne per auxilium loqui videar,
 ad minimum gradum Charitatem primi
 diei revocabo, ut graduum computum instituere
 volenti facilius evadat calculus. Supponamus
 igitur quod in prima Communionem, unicuique
 tantum amoris & gratiæ habuerit, licet ipsam
 innumeros gradus habuisse non dubitem. Sequitur
 inde quod in secunda Communionem multiplicaverit
 duos gradus amoris, atque ideo Deus duos quoque
 illi dederit gratiæ gradus: In tertia autem ipsa
 auxerit quatuor gradus Charitatis, & Deus quatuor
 gradus gratiæ: In quarta octo: In quinta sedecim:
 In sexta triginta duas: In septima sexaginta quatuor:
 & sic deinceps numerare pergite de die in diem usque ad
 complementum dierum 8866. ac tum demum per
 Arithmeticam vestram mihi dicite; si potestis,
 quot gradus gratiæ sibi in 24. annorum spatio
 per solam sanctam Communionem comparavit.
 His autem insuper adjungite tot alias actiones
 heroicas, quarum virtute nova denuo accepit
 gratiæ incrementa, veluti quando in utero ma-
 terni fuit concepta, quando perpetuæ virginitatis
 voto ex electione propriæ voluntatis fuit ob-
 stricta; quando in Templo præsentata, Deo fuit
 dedicata, quando illum profundissimæ humili-
 tatis actum fecit, dicens: *Ecce ancilla Domini*; Luc. 1.
 quando in matrem Dei fuit electa; quando fuit
 Josepho desponsata, quando corporalem verbi
 incarnati præsentiam novem mensium spatio in
 visceribus suis habuit; quando Deum & homi-
 nem peperit, & per modum raptus, ad Divinam
 essentiam videndam elevata fuit; quando Legi
 purificationis obediit; quando tot actus amoris
 erga Christum elicit; quando passionis dolores
 animo adeo intrepido sustinuit: quando juxta
 Crucem stetit; quando de Resurrectione filii sui
 gavisa fuit; quando ejusdem filii sui ex hoc mun-
 do in cælos discessum æquanimiter toleravit;
 quando in die Penthecostes ipsa sola plus gratiæ
 recepit, quam omnes Apostoli & alii qui præ-
 sentes erant, simul conjuncti; quando denique
 ex hac vita migratura erat, quo tempore Deus
 utique ad concedendum ei omne maximum quod
 puro homini dari debebat gratiæ incrementum,
 omnes in eam gratiæ thesauros abunde effudit.
 Ac proinde quis erit intellectus ille sive humanus
 sive Angelicus, qui gratiæ Mariæ magnitudinem

diuē exprimere aut exponere sufficienter possit?

14. Et quidem tamen si hæc ira se habeant, non tamen vos pigeat, o Auditores, si aliam instituo comparationem gratiæ Mariæ cum computu gratiæ, quam altissimæ Hierarchiæ supremi Angeli possident. Indubitatum est enim, omnes illos beatos Spiritus gratiam habere *juxta quantitatem & dignitatem suæ Naturæ*; quisquis enim natura perfectior est, majores quoque gratiæ gradus habet & incrementa tam intensive, quam extensive; atque ideo quilibet Angelus ad minus tot habet gratiæ gradus, quot sunt Angeli ipso inferiores, & plures; suppono enim quod superiori Angelo pro quovis Angelo inferiori ad minus saltem unus gratiæ gradus accrescat, conformiter ad perfectionem naturæ Angelorum superiorum. Certum autem est, quod inferiorum Angelorum incomparabiliter plures sint, quam sint omnes homines qui fuerunt, sunt, aut futuri erant usque ad novissimum diem judicii. Id quod vel ex hoc unico fundamento facile potest evinci, quod videlicet quilibet homo, excepto Christo Domino nostro, unum habeat à Deo sibi, mox ut natus est, assignatum Angelum custodem, ex his autem is qui unum hominem jam mortuum custodivit, non denuo ad alium hominem custodiendum à Deo deputatur, sicut una anima, postquam è corpore quod informaverat semel emigravit, alteri corpori informando à Deo nunquam immittitur; Imo numerus Angelorum, omnium hominum qui fuerunt, sunt & erunt, numerum adeo notabiliter superat, ut Deus uni eisdemque homini custodiendo deputate potuisset decem Angelos. Cum igitur, ut multi scribunt, in uno sæculo nascuntur ad minus 500. Millions hominum; Et à creatione mundi, usque ad Christi adventum transierint anni 5199. id est, sæcula 52. A natiuitate Christi autem usque ad præsentem diem elapsi sint anni 1658. id est, sæcula sedecim & dimidium cum octo annis, quæ sæcula superioribus conjuncta faciunt sæcula sexaginta octo & medietur: sæcula autem futura, quæ ad usque judicii diem subsequuntur, tamen si determinatè sciri nequeant, ex multorum tamen opinione futura sint sexaginta, quæ faciunt 6000. annos, facile est computando 500. millions hominum pro quolibet sæculo (Licet haud dubiè longe major hominum in sæculo uno natotum sit numerus) calculum deducere, & videre ad quem usque numerum multitudo hominum ascendat tam eorum, qui fuerunt, & sunt, quam qui pro-

babiliter ad finem usque mundi futuri sunt, ascendat. Jam autem major utique est numerus Angelorum infirmi Chori, quibus ad copiosissimam creaturæ rationalis custodiam eliguntur tutelares, licet hi iterum pauciores sint Angelis ipsis immediate superioribus. Hi enim multiplicentur per decuplum supra inferiores succellivè ascendendo usque ad supremum Seraphinum: Quanto autem Angeli plus multiplicentur, tanto quoque magis in gratiæ gradibus adaugentur *juxta perfectionem & dignitatem Naturæ*. Uode deducitur gradus gratiæ supremi Seraphini tantos esse, ut millions millionum & millionum transcendant, imo ut ne quidem per millions millionum valeant computari.

15. Hisce itaque præsuppositis fundamentis magnam gratiæ Mariæ fabricam & edificate incipiamus. Dicunt igitur Patres Theologi, Beatissimam Virginem in primo Conceptionis suæ instanti igitur gratiæ gradibus supremum Seraphinum longè superasse: *Pium & verisimile est credere, gratiam Virginis in prima Sanctificatione intensiorem fuisse, quam supremam gratiam, in qua consummantur Angeli & homines.* Dicendum primum gratiam B. Virginis fuisse intensiorem, quia ex vi ejus si cum illa sola transiret ad patriam, majorem quam ullus Angelorum, gloriam fuisset habitura. Hæc autem gratia in ipsa nunquam otiosa fuit, sed à primo Conceptionis suæ instanti, quo usque rationis prædita fuit, multiplicata fuit, idque dicere audeam factum fuisse in quovis momento, quia tamen id fortasse cuiuspiam minus devotum videretur, ad minus factum fuisse dicam quolibet hora vitæ suæ, etiam quando dormiebat; Ipsa namque dicere poterat: *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Augebatur in ea gratia ad quolibet passus quos faciebat: *ut non tam vestigium pedis tolleretur* (inquit Ambrosius) *Quam gradum virtutis attolleretur.* Agedum igitur o Auditores, nunc Arithmeticam veltram in Concilium ad vocare, ab eaque ediscite (si tamen & ipsa id dicere norit) quantitatem gratiæ Mariæ, faciendo computum semper per republicationem in omnibus horis totius vitæ suæ, quæ ad 72. annos usque se extendit; ego enim de calculo hoc sine errore absolvendo penitus despero. Hoc solum addam, quod à sublimi quodam ingenio scribitur, nimirum quod licet Beata Virgo in primo instanti Conceptionis, unicum tantum gratiæ gradum habuisset, & non amplius (notate quod dicat unicum duntaxat gratiæ gradum) & hunc multiplicasset, duplicando illi so-

Erasm.
Sunt 111.
1. 9. 22.
des. 4. 4.
1. 5. 120.
2. 4. 6.
Sunt 111.
52. col. 1.
Sunt 111.
1. 7. 4.
100.
Mariam
Zamora
Primo.
1. 4. 11.
2. 10. 1.
D. Ambr.
de Virg.
Ant.
Gualter.
des. 2. 5.
2. 20. col. 1.
col. 1.

lum quovis sexto mense semel (notate iterum quod non dicat omni momento, vel quavis hora) adeo ut gradus ille bis tantum quovis anno adauctus fuisset, in fine tamen vite sue coadunatura fuisset plures gradus gratiæ, quam requirerentur grana arenæ, ad adimplendos mille & viginti quatuor mundos paris cum præfenti mundo magnitudinis, si totidem Deus creasset, accipiendo cujuslibet magnitudinem à superiori parte convexa primi cœli usque ad alteram partem inferiorem & convexam cœli ejusdem, ita ut trahendo lineam ab illa altitudine, descendendo per centrum terræ, & transeundo usque ad alteram partem convexam dicant esse duo millia millionum miliarium; & nihilominus tot grana arenæ, quæ mille viginti quatuor mundos replerent, gradus Mariæ gratiæ adæquatura non essent, tametsi etiam unicum tantum gratiæ gradum in conceptione habuisse supponeretur, qui modo supradicto proportionaliter reduplicando multiplicatus fuisset. Discursum hunc hic claudendum esse censeo, eo quod mihi ultra mihi dicendum superstit, ac deum ne in oceano quodam adeo vasto naufragari incipiam. Solummodo me ad conceptum hujus mulieris Evangelicæ remittam, ut illa Mariæ uterum velut gratiæ ætærium celebrando, dicat: *Beatus venter qui te portavit*, interea nonnihil conquiescamus.

PARS SECUNDA.

16. Gratiæ mater est sanctitatis, non solum *Quantum ad intensionem*, sed etiam *Quantum ad extensionem & gradus*: quia hæc dependet à pondere illius. Unde juxta incrementum gratiæ, sanctitas quoque adaugetur, & ex unius incremento alterius quoque profectus colligitur. Metiri sanctitatem, est quoddam ponderare gratiam, cum una sit causa alterius licet in diverso genere: adeoque ab effectu qui est sanctitas, tanquam à posteriori inferre & concludere possumus, quantitatem gratiæ habitualis & sanctificantis, quæ prædita fuit Mariæ. Etenim sanctitas hujus Virginis matris adeo magna & heroica fuit, ut probabiliter dici possit, ipsam uno eodemque tempore viatricem simul & comprehensorem fuisse, privilegio nimirum nemini aliorum sanctorum unquam concessio vel collato. Certissimum est enim apud omnes Philosophos, quod ubi dantur proprietates speciei, ibi datur species ipsa, sicut exempli gratia: *Vbi datur proprietas quarto*

modo sumpta speciei humana, id est, visibilitas, ibi datur species humana, loquor autem de resiliitate propria, non analogica. Similiter igitur ubi reperiuntur proprietates comprehensionis, quæ ad Sanctos cœlestes pertinet, ibi pariter in bona consequentia assignare oportet esse comprehensoris: hæc autem proprietates in Dei matre extitisse ex doctrina Hugonis Victorini evidenter probatur. Dicit enim hic Doctor duas esse præcipue comprehensionum proprietates, una quæ ab ipsis ad objectum beatificum directæ est, estque reverentia versus ipsum: altera vero est læticia & júbilus, qui ex objecto, quo fruuntur in ipsis redundat. *Reverentia erga Deum & gaudium de eodem*. Ambas autem hæc proprietates in Mariæ residisse ex eo sermone mihi persuadeo, quem Mariæ cum Elizabetha Zachariæ conjugem misit, quando Dei filio gravida ad ipsam visitandam se recepit: omnes namque prerogativas & excellentias suas Deo veluti Authori acceptas referens dixit: *Magnificat anima mea Dominum*. Unde Jacobus de Valentia ib. 441. col. 3. in fine ait: (Propter beneficia quæ specialiter ipsa recepit à Deo agendo gratias, laudat & magnificat Deum pro beneficiis, quæ ipsa singulariter à Deo recepit super omnes creaturas.) Magnificare etenim devotam quandam erga personam magnificatam includit reverentiam, unde Mariæ magnificando Dominum, quando dixit: *Magnificat anima mea Dominum*, perfectissimum quandam actum reverentialem expressit: *Et sic est dicendum* (scribit idemmet Valentia) *quod reveretur Deum*. Ecce igitur in Mariæ primam proprietatem. Vultisne etiam secundam, quæ est læticia & júbilus? Non quid ipsam auditis mox subiungentem: *Et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo*. Hic etenim est júbilus spiritus, & finitio formalis & completiva in voluntate præcedens expressionem æternam vocis: (Exultatio spiritus & magnificatio spiritualis interior præcessit vocem & magnificationem vocalem.) Cum igitur vera sit superius adducta Philosophorum doctrina, sint quoque evidentes præmissæ, quis consequentiam negare audebit? (Ad hanc igitur contemplationis lucem Mariæ sublevata est, quæ cœlestis patriæ dulcedine in verbis suis tam mirabiliter expressit, quam ineffabiliter comprehendit. Nam cum se Dominum magnificare perhibuit, venerandam illam, reverendamque universi æterni Numinis Majestatem contueri se manifeste declaravit: Cum verò in suo salutari se ex-

Hugo
Victorin.

Luc. 1.

Idem ibi.

Idem ib.
f. 441.
col. 2.Hugo
Victorin.

ultare asseruit, gustum internæ dulcedinis se percepisse ostendit. Ita concludit Hugo de sancto Victore. Ex hoc igitur comprehensionis favore adhuc in via habito, animæ sanctitatem & gratiæ suæ plenitudinem securè inferre licebit. Sinamus igitur Evangelicam mulierem ipsam cordialiter celebrare dicendo: *Beatus ventus qui te portavit, id est, beata Maria gratia plena.*

17. Sponsus cælestis, aut si mavis dicere Spiritus sanctus pulchritudinem sponsæ Mariæ celebrando satiari non potuisse videtur, dum his eam

Cant. 1. 17 sacris encomiis depingit: *Eccce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es.* O quot mysteria in hoc à Spiritu cælesti in laudem & gloriam Mariæ, composito brevi Panegyrico continentur! Non dubito equidem, quin à Spiritu S. hisce verbis gratia & sanctitas animæ potius, quam pulchritudo vultus celebraretur: ideo enim eam vocat *amicam*, aut verò cum Hebræo & Septuaginta *proximam*. Cur *amicam* & *pulchram*? propter gratiam prævenientem. Et cur *proximam*? propter ingentem sanctitatis perfectionem. Adeo ut sponsus in hisce verbis aliud non respexerit, quam ut gratiam & sanctitatem Virginis sponsæ suæ collaudaret. Sed quo fine hac utitur redplicatione pulchritudinis, id est, gratiæ & sanctitatis?

Mich. Ghisla. ib. f. 212. col. 1. & 2. C.

D. Tho. ib. f. 71. co. 1. l.

Pulchra es amica mea, pulchra es proxima mea: Huc enim omnes Expeditores particulariter reflectunt: Sanctus Thomas cum ait: *Ea eam repetit esse pulchram.* Theodoretus. *Pulchritudinis laudes ingeminat.* Egidius Columna: *Bis dicit: Eccce tu pulchra es.* Nunquid id semel dixisse sufficiebat? Sanctus Thomas id factum esse respondet: propter perfectionem operis, & mundiciem cogitationis. Egidius ut ostendat eam pulchram, & interiorius & exteriorius Petrus Gelasius: *Duplicat sermonem, ut ostendat eam dupliciter pulchram, & in conceptione sine originali, & in vita sine actuali.* Potrò tamen omnes hæc responsiones veneratione dignæ sunt, attamen aliam quandam audire vobis non displiceat, quæ quidem respectu laudatoris, id est Spiritus sancti dici potest per modum exaggerationis se habere, in ordine tamen ad personam laudatam veritas est. Adeo enim magna est pulchritudo gratiæ & sanctitatis Mariæ, ut certo quodam mo-

do & piè loquendo videatur, quod Spiritus sanctus quasi terminos invenire non valens, quibus eam intensius repræsentare posset, usus fuerit hoc modo Oratorio & Rhetorico, extensius replicando verba & periodos dicendo: (*Pulchra es amica mea, pulchra es.*) Sponsus cum verbis venire minime potuerit, quibus id quod intendebat exprimeret, per geminatum eorundem verborum exclamationem, pro virtutibus saltem se id significare enititur.

18. Verum enim verò nos quidem virtutes & perfectiones Mariæ admiramur & celebramus, nostras tamen imperfectiones, nostrosque defectus nec respicimus, nec detestamur. Illa pulchra fuit in anima, plena gratia, sancta, amica, & proxima Deo, nos autem animam habemus turpitudine peccati pessime deformatam: sceleribus pleni sumus, divortium cum sanctitate fecimus, in continua sumus inimicitia cum Deo, & ab eodem magis procul quam cælum à terra distamus. Cum igitur culpæ nostræ nos in profundum iræ Dei præcipitarent, ad eam, quæ gratia plena est, recurramus, ut nobis succurratur nosque sublevet. Quod si hætenus Divina prævaticando præcepta, vitamque licentiosam & dissolutam agendo à virtutum semitis procul distellimus, ad Mariam recurramus, ut ea gratiam nobis impetret ad vitam mutandam, ut Deo servire possimus in sanctitate & iustitia omnibus diebus nostris. Quod si peccata nostra à Dei consortio & amicitia nos excludant genu flexi Virgini supplicemus, ut ipsa sit mediatrix nostra, qua mediante in pristinam benevolentiam & confederationem cum eodem Deo reverti possimus. Ipsa utique, quæ plena est gratia, hanc nobis facere gratiam dignabitur, ut preces nostras ausculet; nostrasque supplicationes exaudiat, si erga eam fuerimus devoti. Abite, benedicti à Deo & Maria.

Luc. 1. 10. Cant. Zach.

Egid. co. ib. lect. 3. f. 540. 3. B.

Petr. Galat. 1. 3. c. 5.

SERMO ENCOMIASTICUS.

In laudem Beatæ Virginis

MARIÆ MAGDALENÆ
DE PAZZIS CARMELITANÆ.

Authore Admodum Reverendo

P. BARTHOLOMÆO BELVEDERE.

è Societate JESU.

1. Ingeniosa profectò doctrina est, quam libro 4. sui Hexameron docuit S. Ambrosius, cum Solem ne ad unius quidem palmi spatium adhuc se movisset, nullamque in cælorum orbibus gressum etiamnum fecisset ait, quando jam Deus terram in proprio suo pondere immobiliter consistentem stabiliverat. Nondum Sol è lucis fasciis solutus in lucem prodierat, quando jam Heliotropium è terra progenitum in suo consistenti ordine ad solem contemplandum, & indefatigabilis amoris passibus consecrandum promptum erat atque expeditum: Sol è cunis orientis velut infantulus prospicere nondum coeperat, cum ecce in altum exercentes arbores, complotis ad invicem frondibus veluti manuum plausibus se ante Solem productas esse gloriabantur; unde licet Sol omnes terræ plantas, herbasque incomparabilis præcedat gloria splendoris, attamen vilissimum etiam in pratis subnascens fœnum, ipsum longe antecellit privilegio tituloque antiquitatis. Ante Solem extitit rubus, qui prius spinis erat circumdatus, quàm Sol redimitus esset radiis lucis; unde si Sol se luminoso magis diademate caput cinxisse gloriatur, gloriari e contra potest rubus, coronam qua fons ejus cingitur magis esse antiquam. Prius terra herbis vestiebatur & floribus; prius è terræ suæ arbores progerminabant fructibus onultæ, ac tum demum Sol auro vestitus, flammisque coronatus cernebatur in cæli vertice; ut vel inde homo terram siue Sole fœcundam esse

posse ad eamque fœcundandam sufficere intelligeret solam virtutem Creatoris, utpote qui ejus gloriæ, quàm ex tam glorioso opere sibi comparaturus erat, cupidissimus esset zelotes. *Cum vides Solem (inquit S. Ambrosius) attende terram, Lib. 4. quæ ante fœcundata est, attende herbam fami, quæ Hexam. præstat ordinis privilegio, attende ligna quæ plantæ cap. 1. dunt, quod priora luminaribus cali esse coeperunt: anterior rubus quàm Sol; ut cognoscerent omnem terram sine Sole posse esse fœcundam.*

2. Ab hac doctrina Ambrosiana eximiarum laudum gloriosa Virginis Magdalene Pazziæ ordiat principium. Hæc enim priusquam ab aliquo perito spiritualis vitæ Magistro sacris irrigata & fœcundata esset doctrinis, Christianis jam imbuta amictaque erat virtutibus, pectusque ejus cœlestibus exardescere cogitationibus, jamque erat divinorum operum fructibus refertissima. Jam adhuc erat infantula, cum recipiendorum ad bene expediteque faciendam orationem suam documentorum incapax esset & inepta, ecce remotiores obscurioresque domus suæ exquirat angulos, ut in iisdem sine strepitu & turbine attente posset orationi vacare; novique cum Deo expedite loqui quæ non nisi balbutiendo sciebat loqui cum matre. Priusquam aliquis cum ipsa de disciplinis subigendo corpore sermo institui posset, ipsa severissima manu infantilia corpufculi sui membra acerrimis disciplinis conficiebat. Nullum sibi uspiam fuerat exhibitum cilicium, cum ecce asperissimis spinosisque

Dumeri

dumetis ramis decerpitis suas iisdem infasciare delicatas carnes incipiebat. Ob ætatis suæ teneritudinem nondum ei permissum fuerat, ut in Schola Christi ejus discipula fieret, cum domi suæ quædam veluti Academiâ erectâ, docta hæc spiritus magistra egregiam suam docebat famulas pietatem. Nullos adhuc de charitate sermone audierat, quando animi deliquit & divini amoris ingentes pariebat excessus. Denique priusquam ab ullo hominum esset instructa, beatissima hæc infantula magis erat sanctitate prædita. Quis illam hanc sanctitatem edocuit, præterquam Deus, qui ex divina hac infantula nascituram gloriam soli sibi reservat, totique mundo volebat esse manifestum, se solum tam doctæ discipulæ esse magistrum, quam omnibus fere horis per extases adeo sublimes atque frequentes in Paradysi scholam advocabat. Se solum denique, absque ulla alterius hominis interveniente opera aut industria, cœlestem illum esse agricolam, qui suas illam gratis locupletissimis fecundarat, suisque manibus virginis sui corporis terram cultivarat, ut tantarum in ea virtutum germen erumpere posset: *ut cognoscerent omnes terram sine Sole posse esse fecundam.* Minime conveiebat, Auditores, ipsam hic in terris ab aliquo Magistro erudiri, quæ priusquam ab hac terra discederet, vitam agendo prorsus cœlestem, terrenam hanc vitam omnino deseruerat; nec ab aliquo homine quantumvis erudito instrui debebat, quæ ab ipso suæ Nativitatis exordio, divinas, humanaque conditione longe superiores commotiones in corde suo senserat, de qua proinde sanctus Greg. Nazianzenus orat. de sancto Basilio, secure dicere poterat: *Sublimiora quam pro hominis conditione sentiens: atque hinc priusquam vita excederet jam digressa.* Veruntamen ne ingentem hunc thesaurum terræ totaliter subtraham, & ejusdem gloriam inter terram & cœlum æqua servata proportionem dispartiar, cum Clemente Alexandrino dicam, quod cum terra ad capiendas innumeras, immensasque Magdalensæ virtutes incapax & inidonea esset, Spiritus ejus quandam in cœlo fecerit coloniam, ut proinde huic nostræ beatæ, utpote terræ hujus civi & incolæ, concessum sit laborandi, se fatigandi, & patienti privilegium, & simul ex privilegio indigenarum cœlestis, quo perenniter gaudebat, fruendi cœlestibus prærogativis, tum ad zelandum cum Angelis, tum ad intimam atque continuam cum Christo habendam familiaritatem atque com-

mercium. *Hinc tibi concessit Christus.* O Magdalena dicere ei Clemens Alexandrinus poterit, in *Ech.* *calos mittere colomam.* Etenim hanc Clementis *ad pass.* sententiam tanquam ex amemus, & cum cum veritate consonet dispiciamus.

3. Nescio Auditores, num aliquando animadvertitis, quod ex omnibus arboribus quæ suis semper cernuntur frondibus esse vestitæ, nonnullæ scilicet oliva & pinus, tamen nunquam foliis suis adeo spoliuntur, ut totaliter nudæ appareant, suam tamen vestem persæpe commutent; ita ut postquam prima earum vestis, nimia vetustate deperit, aut ex ardentibus solistadiis exaruit, aut ex nivibus seu pruinis decocta fuit, aut ex nimia pluvia languescere aut collabescere cœpit, adeo tenue, detritum & lacerum pallium deferre vevecundat, illud ipsum in terra abscondant, & novella progerminando folia amictum suum antiquum, foliis naturæ sumptum, cum vestitu novo, longæque elegantiori ambitiose renovent & alterent, servata nihilominus eorum, qui nova veste induuntur, non contemnenda consuetudine, dum ad instar illorum naturæ, id est viatori sudoribus madido, seu defatigatis ex pastu armentis bibalis, ut vocant, seu honorarii loco delitiosissimam maximeque securam umbram vicissim rependunt. Sola palma semper viridis esse perpetim perseverat, idque non tam folia sua alternatim commutando, quam summa cum naturæ industria eadem conservando. Quas semel progerminavit frondes, nunquam languescere sinit, sed novas integras & vigorosas ad ultimum usque vitæ suæ spiritum perpetuo conservat, nec unquam commutem omnium nostrum matrem Naturam, ut novis frondibus aut foliis ab ea vestiatur, sollicitat, frondes enim, quas ab ipsa in suæ Nativitatis veluti exordio accepit, nunquam inveterascunt; eaque vestis quam crescendo & vegetando à Natura sibi comparavit, pro ratione incrementi, staturæ & vitæ suæ, suis quoque in frondibus adangetur & crescit. *Servat indumentum suum semper olea vel pinus.* inquit S. Ambrosius, *sed tamen* *folia sua sæpe commutant; nec ea quasi diuturna,* *cap. 17.* *sed quasi succedanea præterdunt suæ arboris pulchritudini: perpetui integritate vestitus virentis obumbrantes. Palma autem virens semper manet, conservatione & diuturnitate, non commutatione filiorum: nam quæ primo germinaverit folia, ea sine ulla substitutionis successione conservat. Animæ ad altissimi Christianæ perfectionis gradum peringere cupiens, palmam ut imitetur necesse*

celle est; illum namque gratia virorem patiter & vigorem quem in baptismo accepit, illamque puram virginemque innocentiam, quam prae se ferre in primis infantiae annis solebat, integram illibatamque toto vitae suae tempore conservare, nec unquam, ut heroicarum illarum virtutum frondes, quibus semel à Deo vestita fuit, marcescere, permittere debet, quin potius curandum ei est, ut majoribus semper incrementis crescendo proficiant, donec tandem gloriae fructum sibi partituri concedatur. *Imitare ergo eam*, subjungit idem S. Ambrosius, *ut dicatur & tibi, statura tua similis facta est palma, & serva viriditatem pueritiae tuae, & illius innocentia naturalis, quam à primordio recepisti, & solum tuum non desinas.* Quoniam haec omnia respiciant, vos, o Auditores, jam satis superque perpexisse existimo. Vera palma fuit B. nostra magdalena Pazzi; gratiam namque quam è sacro fonte renascens accepit, intemeratam semper conservavit, virtutemque sibi à Deo in infantia sua prodige communicatas nunquam perdidit, sed in isdem ad mortem usque semper crescendo, pulcherrimam, primisque foliis suis semper vestitam palmam se esse toti mundo palam fecit.

4. Dum adhuc infans esset, tanta fuit erga pauperes & egenos praedicta pietas, ut dum à parentibus ad puellarum scholam amandaretur, industriè & data opera carceres transire solita fuerit, eorumque cancellis appropinquans, merendam suam è canistrello suo apprehendens, manu sua propria inter miseros inibi victos distribuerit, miseris edocens exercitia velut docta magistra tunc nos edocens, quando nendi, filiandi, texendi artem edocenda, scholam adibat discipula: sese fame excruciatu nihil æstimans, dummodo ab Angelo suo Custode, prandiolo suo victos illos miseros tenebrosos laevi inclusos refocillatura, veluti tenellus Abacuc deportaretur. Et hæc pietatis viscera ab ejus pietissimo pectore nunquam emaruerunt; Imo quoties ei, dum jam religiosa esset, ad refectio-nem corporis aliqua dabatur collatio, toties magnam ejus partem portatæ conventus defet-re solebat, eandem rogando, ut illam famelicis ad portam mendicantibus erogaret. Qua in re imitabatur pullorum altricem quandam aviculam, quæ propriæ famis oblita, pullorumque suorum famem propriam reputans, mira quadam cum continentia, quæ à sola pignorum suorum amantissima genetrice praticari potest, granu-lum quoddam ore suo minimè deglutiens solli-cite defert, sibi que adimens, ad tenellæ prolis

Paoletti Sanctorale.

suae sustentationem, ori ejus anxie ingerit, idque tanto cum affectu, ut ad ipsam quoque vitam sibi eripiendam, pullisque communicandam promp-ta esse videatur, si vitam suam nutrimento com-mixtam patulo dilectorum pullorum suorum ori ingerere posset, tuncque se pietissima volucris sacram esse existimat, quando dilectissima pi-gnora & viscera sua satiata & bene nutrita esse conspicit. *Iustus autem miseretur & tribuit*, dice-bat David. Et sanctus Ambrosius subdit. *Siqui-dem aves pullos suos cibo satiant suo.* Quid igitur mirum est, si Magdalena panem ori proprio sub-traxerit, ut pauperulos medicos cibo suo susten-taret? in eo etenim actu Beata nostra corvi potius quam Eliæ filia & hæres esse eligebat, dum pa-nem famelico adferre potius quam ab alio reci-pere voluit.

5. Vix septimum ætatis annum attigerat, quan-do disciplinarum asperitatibus minimè contenta, caput lumbosque suos pungentissimis spinis cin-gebat, sive ut densa hac spinosaque sepe illum de-litium hortum, quem Deus in corporis sui terra plantaverat, firmiter ocluderet: sive quod terra timens, ne opulentissimus hic thesaurus in ea sa-tens, sibi à cælo per immittas ei frequentes exta-ses & raptus eriperetur, inter aspera multiplicium spinosorumque ramusculorum brachia sinuata ejus zelotypa constringeret. Hoc saltem verissi-mum est, ideo rigoribus asperitatibusque addi-tissimam infantulam spinis corpus suum eluxisse, ut in lecto jacens spinis obvoluta, totam noctem excessivis innocentis, carnis suæ doloribus transigeret; rigidissimi nimirum Eliæ dignissi-ma proles, nam si sub spinosa pungentis Ju-niperi umbra dormivit Pater, inter acutissi-mas carnemque crudeliter transigentes spinas, dormire quoque solebat filia, imo generosa fi-lia vitæ suæ rigore & asperitate patrem suum tantum superabat, quantum ipsamet spina umbra sua est dolorosior, quantumque vulnus præ umbra plus affligit & torquet. Porro in-gens hic ad exercenda poenitentiae opera affe-ctus, simul cum ætatis incremento adeo suc-crevit, ut continuas supra nudam humum cu-bationes, ad cruorem usque flagellationes, aspe-ra continuo portata cilicia, per totum annum in pane & aqua protracta jejunia absinthii malticationes, integris noctibus absque unius momenti somno perpeffas vigilias, non jam corporis macerationes, sed delicias esse arbitra-retur; unde in ætate paulo adultiori non jam spinis se accingebat, prout in ætate tenera

N n n

facere

*Psal. 36.
lib. 3. offic.
cap. 3.*

*3. Reg. 17.
v. 6.*

3. Reg. 19.

facere affueverat; sed largo quodam cingulo clavis ferreis præcutis horribiliter intexto corpusculum suum semimortuum solebat succingere. Merito igitur sanctus Ambrosius eam ex sui ipsius odio & Christi amoris clavis ferreis indefatigabiliter transfixam cernens, dicere poterit, *Habet clavum suum charitas.*

In ps. 118.

6. Virgineam puritatem ab ipsis pueritiæ crepundis tantopere dilexit, ut eandem in decimo ætatis suæ Anno Christo ultro citroque consecravit, eandemque quadraginta duobus annis, quibus nobis cum in terris vixit ea ratione sanctam rectam conservavit, ut non solum eandem nullo prorsus nœvo, quantumvis minimo commaculavit, prouti in mortis agone de semetipsa publicè fuit testificata, se lætissimam ex hac vita discedere inquitens, eò quod hinc emigraret, ignorans quidnam impunitatis spurcitiæ importaret: verum etiam suavissimo virginæ corporis sui odore profumaverit, & imbuerit omne id quod corpus ejus attigisset. Unde mirum non est, quod qui pascitur & recreatur inter lilia, cum adeo candido & odorifero fragrantique lilio per totamque diuturnas exales adeo frequentes conversari gavisus facit. Nimirum immaculata virguncula nostra, ob ingentem puritatem, qua prædita erat, omnino merebatur omnibus horis supra stellas evehi, ut tanto stratiore & conjunctius cum Christo in Paradiso conversaretur, ad eum prorsus modum, quo Joseph Patriarcha, ut S. Aldelmus inquit in præmium floridissimæ virginis suæ, Solem, Lunam, & stellas, pedibus suis advolutas videre meruit. *Formosiori fretus virginitate, non immerito à limpidissimis Solis & Luna luminaribus ac stellarum sideribus adorari videtur*, scilicet in terris vivens foemina, instar ardentissimi & purissimi Seraph vixit in cœlis. Altissimo quodam virginæ puritatis gradu, magnus ille orientis Apostolus S. Franciscus Xaverius à Deo donatus esse perspicue agnoscebat, quando nocte quadam profundo licet somno sepultus, nihilominus ex habito impudico quodam somnio adeo vehementer inhorruit, eique tanto cum conatu restitit, ut simul cum ingenti quodam sanguinis flavio, qui per os emanabat latens in somno venenum, quod sathanas pudico ejus pectore instillarat, evomuerit, gaudens purissimus hic virgo se omnes venas suo exinanivisse sanguine, dummodo ab omni impunitate immunis esset in suo corde. Etenim Beata nostra Magdalena, licet jam mortua, & in Ecclesia, super exposito publicè feretro, quen-

dam mortis somnum profunde obdormiens, etiam lætævum quendam juvenem ad ejus finus appropinquantem adeo vehementer exhorruit, ut ei, ne lorditrem videret, oculos se habere clausos minime suffecerit, quin insuper in adversam partem faciem venterit, ne persisteret putrescentiam. Unde cum S. Zenone illam vivum cadaver appellare poterit, siue quia mundi sensualitatibus totaliter mortua, conformiter omnino vivebat legibus Paradysi: siue quia post mortem etiam cadaver ejus Angelicæ cujusdam virginis vitam traduxit: *vivum Cadaver.*

7. Et quidem ut totum hoc unico duntaxat verbo exprimam, B. nostra Christianorum virtutum frondes, quas in infantia sua progenitavit, nunquam amisit, sed hæc potius cum incremento ætatis eo usque processerunt, ut eam vertice suo stellas ipsas attingere fecerint, suorumque immortalium operum elegantissimam comam inseruerint cœlo, cum fragilis vitæ suæ radices plantatas haberet in terra, civis nimirum terræ simul & cœlestis. Libere igitur ei dicat Clemens Alexandrinus: *Hinc tibi concessit Christus in cælis mirare Coloniam.* Et S. Ambrosius subiungat: *Statura tua similis facta est palma.*

8. Quod si palmarum folia puogentium spinarum speciem referant; quid mirum est, si innocens nostra Magdalena tantis se poenitentia austeritatibus confecit, ut nesciam an majorem subierit Magdalena peccatrix? Veruntamen quas ultro subivit austeritates, altiores utique sui causam habent, quam ut per illam puniantur & expientur culpæ suæ propriæ. Ipsa namque cum magno tenerrimorum pedum suorum tormento per medias quoque nives discaleata incedebat, quæ ne unum quidem pedem extra viam posuit salutis: unica duntaxat tunica adeo antiqua & tria delicatum corpus suum vestiebat; ut hyberno tempore sæpe toto corpore visâ sic tremere, quæ nullam unquam culpam commisit, ob quam Dei iram cogeretur formidare: acutissimis horridorum clavorum calcibus latera sua pungens ad velocius incedendum se stimulabat, quæ ad Evangelicæ perfectionis metam & terminos cucurrerat, imo volarat: unius integræ horæ spatio catena ferrea se flagellabat quotidie, quæ nullum unquam vitæ suæ momentum alio sine, quam ad solam Christi gloriam adhibuerat: innocentem sanguinem suum veluti seditiosum & inquietum, per centena vulnera latissima copiose effudit, quæ sanguinem suum in venatum vasis contra

divinam

Lib. de virgin. cap. 27.

divinam legem tumultuantem nunquam per-
fenserat: manibus se propriis flagellando defa-
tigata, se veluti publicam forem & peccatri-
cem conversarum sororum manibus flagellari
& fustigari petiit, quæ nullum aliud furtum un-
quam commiserat, quàm quod à Conversis la-
bores per obedientiam impositos sibi vendica-
rit: carnem sibiacerabat, quæ nullum unquam
commiserat lætæ majestatis delictum, aut vel
minima cogitatione contra divinæ voluntatis
beneplacitum rebellis existerat. Tota contrita
& pœnitens cor suum in amarissimos planctus
effundebat, quæ nunquam peccaverat; & ta-
men omnino existimo, quod si Deus in unum
hominem omnia omnium hominum peccata
collegeret & coadunasset, quæ committuntur
in terris, ad eadem expianda copiosiores lachry-
mas aut rigidiores austeritates & pœnitentias
minime fuisset ordinaturus. Quoniam igitur ten-
dunt tantæ asperitates, aut pœnitentiæ in Mag-
dalena rigores? Huc videlicet: omnium homi-
num peccata piis Magdalene humeris veluti
imposuit, ut zelosissima sponsa sua pro omni-
bus intercedens, à divina vindicta cunctos libe-
raret, id quod evidenter insinuat, quando ei-
dem non semel sed repetitis vicibus dixit: *Pro
mundi peccatis O Magdalena patere & torquere.*
Congruè igitur Beata nostra uti potuisset illis
sponsæ verbis: *Nolite me considerare quod fusa
sim; quia decoloravit me Sol.* Id est, tamen si me
aspettimis macerem pœnitentiis, oculosque
meos in quoddam amarissimi planctus mare re-
solvam, cavete tamen, ne ob id instar veræ alicu-
jus peccatricis me arbitremini nigram sive de-
formem, me enim non propter memetipsam, sed
pro peccatis proximi mei castigo & affligo, illa-
que deploro: Aliena peccata, non vero mea me
movent, ut tantis pœnitentiæ rigoribus me con-
ficiam, eaque me decoloratam & nigram videri
faciunt. *Decoloravit me Sol.* Decolorari à Sole,
inquit S. Bernardus, est ignescere charitate frater-
na, flere cum flentibus, infirmari cum infirmanti-
bus, uri ad scandalum singulorum. O incompara-
bilis Magdalene Pazziæ charitas. Plorabat eò
quod gravissimis culpis obnoxius peccator, pec-
cata sua deslere minime curabat: intolerabilibus
fere immoriebatur rigoribus, frequentibusque
animi deliquis deficiebat, propter eos, qui mil-
lenis scelerum venenis intoxicati ad Sacramen-
torum antidotum recurrere negligebant: cor
suum in vivo quodam afflictionis & derelictio-
nis inferno ardere per sentiebat pro iis, quos ob

enormem vitam, qua mundum scandalizabant,
de facto ad infernum condemnatos esse conspi-
ciebat: *Decoloravit me Sol.* Ceterum ipsa, quæ
velut nobilissima pastorcula sub ardente ferven-
tissimæ charitatis suæ astu post errantia perdit
gregis suæ vestigia, eundem ad salutis ovile re-
ductura oberrabat, quanto magis à pœnitentiæ,
rigorum & asperitatum radiis decolorabatur,
tanto velut Æthiopissa gentilis castissimo sponso
suo pulchrior atque venustior esse videbatur;
dum enim velut terræ hujus civis & incolæ pœ-
nitentiis se hic macerabat in terra, & velut inqui-
lina & civis cœlestis cum cœlestibus Seraphinis
ardebat in cœlis. *Hinc tibi concessit Christus in cœ-
los mittere coloniam.*

9. Verum enim vero sicut charitas erga proxi-
mum suum, haud secus ac Sol in Leone constitu-
tus, Magdalenam denigravit, & fuscam reddidit,
ita ardens erga Christum amor in ejus pectore ar-
dentem quandam fornacem accendit.

16. Amor ut plurimum, 6 Auditores, omni
prorsus caret judicio, à ratione gubernari nescit,
neque in operibus suis modum aut in actionibus
mensuram aut regulam tenere novit. Si amor rem
desideratam pro voto non obtineat, non ideo at-
dens ejus desiderium refrigescit, quod difficile ef-
se conspiciat quod concupiscit, neque quod in re
volita impossibilitatem experiatur, ab assequendi
conatu consolatus desinit: Imo vero amor rem
desideratam non assecutus in eum furorem adi-
gitur, ut sanctas hospitii leges violans pectus in
quod divertit, dentibus quasi discerpat, suo-
que hospiti pro mercede exhibere urbanitatis
mortem crudeliter adseiscit: Amor id in quod
fertur non libere prolequitur, sed potius in id
quod à passione sua inclinatur, violenter trahi-
tur, & tamen cœcus sit, veloquæ obductos
habeat oculos, suum tamen amatum objectum
semper & incessanter aspicere non desinit. *Amor
ignorat judicium,* inquit sanctus Petrus Chry-
sologus, *ratione caret, modum nescit, amor non
accipit de impossibilitate solatium, non recipit de
difficultate remedium. Amor nisi ad desiderata
perverit, necat amantem, & ideo vadit quo
ducitur, non quo debeat; & quid plura? Amor
quod amat, non potest non videre.* Pro confir-
manda veritate ejus, quod sanctus Petrus hisce
verbis edixit, sola nostra Magdalena, ni fallor,
sufficiet; Hæc namque beata nostra, amore,
quam nomine stultior, ad campanas Mona-
sterii sæpius advolvit, ut, veluti dicebat, earum
sono omnes gentes ad Dominum suum præ-
fervide

Cant. c. 1.

Serm. 18.
in Cant.

Serm. 147.

fervidè amandum advocaret; neque enim ad tantam pulchritudinem, satis pro dignitate & merito suo amandà, omnium angelorum corda ei videbantur sufficere. Ab hoc amore ebria velut insaniens, quicquid ei dabatur in manus convolvebat & lacerabat, tot se modis præter omnem mensuram & rationem movens & agitans, ut delirare videretur. Totum Deum suum intra pectus sui angustias contendeat concludere, & tamen id ei videretur esse impossibile; attamen à desiderio sui vehementia allecta & agitata, ut eum tanto posset facilius capere, ad dilandam magis vestes suas, pannos quibus induta erat, lacerabat. Ab hoc amore violentata, nescia quò iret, per totam domum quaquaversum discurrebat, obviasque sanctimoniales per manus apprehendens, easque post se trahens dicebat: *Venite mecum O Sorores ad Deum amandum.* Amor illius id quod volebat minimè inveniens, adeo crudeliter in ejus pectore furere coepit, ut veluti ruptis præ amoris vehementia visceribus, cordeque quasi lacerato, si non inferebat mortem, saltem adeo truculenter torquebat, ut jam jam emortitura esse videretur. Cum cæteris sanctimonialibus in choro orans, dum vehementissimos amoris pateretur excessus, sæpius nullis, præterquam tenebrimi affectus sui alis instructa, in supremum chori mira cum rapiditate, non sine evidenti gravis lapsus, indeque secururæ mortis periculo, evolavit fastigium, ut consistentem ibi Crucifixi statum dulciter amplecteretur. Et tamen dilectissimus sponsus, & Salvator ejus in celo. Magdalena vero procul inde absens in terra consisteret, ipsa tamen vel ab aliis associata, vel sola illum semper videbat præsentem, dulciaque cum ipso miscebat colloquia: *Amor quod amat non potest non videre.* Et verò quidam Christus tam frequentes exales ei impertiendo, aut submitiendo ad illam nunc humillimum Patriarcham meum S. Ignatium, qui de sublimi Christianæ humilitatis virtute cum ipsa fermocinaretur, nunc sanctum Albertum Carmelitanum, qui cum illa de Evangelica sacre Religionis suæ paupertate discurret, nunc magnum Patrem sanctum Augustinum ad illam ablegando, ut ipsi in divini officii recitatione assisteret, nunc cælestes Angelos ad revelanda ei secreta cælestia ad illam destinando, quid inquam Christus aliud per hæc omnia facere intendebat, quam ut lethiferis ejus doloribus & angustis velut pientissimus medicus mederetur & subveniret, quos ex ea tantum, quod se à tam

vehementer amato bono suo adeo procul posset tam esse conspiceret, pariebat?

11. Sacratissima Christi Sponsa exardentissima quadam charitatis febris proflus languida, flores poscebat & poma, quæ deliriosissima quam spargunt fragrantia sua laboriosis profundisque, quæ cor ejus ignitorum affectuum ponderi subiectum edebat, suspiriis mederetur, odorosisque suis exhalationibus, vel temperaret excessum cordis ardorem, vel spiritum live anhelim, qui una cum vita, præ amore agonizans exirabat, eidem restitueret. *Fulcite me floribus, sicut me consolamini, quia amore langueo.* Ne magna Dei amatrix Magdalena Pazzia, ob charitatis vehementiam infirma & languida totaliter deficeret, atque exardentis amoris sui violento impetu extinda succumberet, opus omnino erat, ut Angelica, quæ in celo agebatur minutim ei revelando, & quavis hora amorosissima ad eam destinata charissimi sponsi sui nuncia deferendo, veluti pulcherrimis pomis odoriferisque in beatis Paradysi hortis decerpis floribus insupportabiles illos mitigarent dolores, quos ex tam ærumnoso exilio, & lethaliter languescere, indiesque ruinam minitante vita concipiebat. Unde securus exiles futurum fore, ut magna Dei Mater una mecum ad hanc ancillam & filiam suam honorandam concurrens, hoc vespere mihi illud muneratur sit elogium, quod de ipsa Sanctus Thomas de Vila Nova enuntiavit, auctacter de Magdalena dicere poterit: *Non immerito crediderim, hoc tota exilii sui tempore ad suscitandos extaticos illos amoris impetus, odoriferis eam Paradysi floribus, & purpurantibus malis, id est ludicissimis & celo revelationibus & dulcissimis suavitatibus ab Angelis fuisse succitiam, ut deficeret præ amore.* Quasi terra hujus Civis Beata nostra infirmatur præ doloribus amoris, at vero tanquam cælli indigeat celestibus curatur remediis.

12. Nil nisi Christum cogitabat, de solo item Christo semper miscebat sermones, adeo nimis ardens Christi amor cor ejus & linguam deprædatus fuerat, eam ex desiderio in desiderium tanta cum vehementia præcipitans, ut sapiens in volucrum transmutari desideravit, ut passim per aëra volando altissima & ad ipsos quoque infetos personante voce clamare posset. *Venite omnes quotquot estis ad amandum Deum vestrum.* Tantum enim amoris ignem in corde suo flagrantem persentisciebat, ut is ne per situlas gelida aqua plenas, supra ejus pectus hyberno tempore effusus

S. Bern.
serm. 79.
in Cant.

effusus potuerit mitigari. O amor preceps & vehemens! omne quod cogitas ista, & quod loquitur te sonat, te radoleat, & aliud nihil: ita tibi ipsius & cor vendicasti & linguam. Adde, cum bona tamen sancti Bernardi licentia, & aures: neque enim suavior auribus ejus insonare poterat harmonia, quam dum aliquis de Christo instrueretur sermo. Unde Christus eam aliquando recreare & confortare volens, non ad illam sicut olim ad sanctum Franciscum Assisianum, Angelum aliquem submisit, qui cytharæ plectro eam erigere, sed potius illi tribuit, ut tamen ei longinquo, perfecte tamen Patrem Rectorem Societatis Jesu eo tempore in suo Collegio coram Patribus & Fratribus suis in conclavi quodam simul congregatis devotissimè & ferventissimè perorantem audire & intelligere posset, de quobea nostra ulterius affirmabat, se apertè Spiritum S. eo tempore linguam dicti Oratoris tangentem, ejusque ori non tantum conceptus, sed & singula sermonis illius verba suggerentem vidisse, adeo ne ipsemet quidem Deus omnipotenti manu sua linguam carneam tangere & cytharæ officium subire non fuit designatus, ut dilectam sponsam nonnihil erigeret & recrearet. Dicat igitur nunc S. Bernardus & porro melius: Ita tibi ipsius & cor & linguam vendicasti & aures. Totam ipsam quanta est, Christus sibi rapuerat; ideoque nec manum movere, nec linguam solvere potuit, nisi vel ob bonum proximi, aut pro gloria Dei.

13. Dixit quondam sanctus Augustinus, in gloria Paradysi totidem esse Deos omnipotentes, quot ibidem sunt sancti, ideoque quidquid Deus facere potest per se ipsum, id ipsum quoque facere posse beatos per ipsum Deum, Quotquot ibi sunt, Dii sunt, nam sicut poteris Deus, quod voluit, per se ipsum: ita potuerunt ipsi quod voluit, per illum. Deus enim muneris loco beatis omnem suam potentiam donat, quia totam voluntatis ipsorum servitio & obsequio addicit & consecrat. Unde beatus Divina potentia velut arbitrii sui prompta ministra, fidelique ancilla utitur, adeo ut Deus per totam æternitatem indefinenter voluntatem beati respiciat & consideret, ut beneplacita illius executioni subito mandet; atque ideo Dei omnipotentia, omnipotentia quoque erit beati, siquidem tota Dei omnipotentia hac unice spectat ut beato complacere & interserviat. Quotquot ibi sunt, Dii sunt. Ingens hoc & ineffabile Beatorum privilegium, Deus Magdalena nostræ quoque communicavit, illam etiam in certis viventem haud secus tractando ac

civem celestem cum expressa promissione quæ se obligavit ad dandum seu concedendum ei, quidquid petierit, idque verbis hinc gratissimis, omnisque amoris plenissimis: Sponsa unigeniti verbi mei quidquid vis à me peto. Quæ certe nequaquam fuisse inania; quotquot enim infirmis ipsa sanitatem restitutam esse voluit, subito sanati fuere, idque nullo alio adhibito remedio, præterquam solius orationis, aut desuper formati signi Crucis, adeo ut merito dubitare potuerit mundus, anne B. nostra lingua, an vero manu esset valentior. Solo Crucis signo super vas vino plenum formato, vinum inibi contentum omnino corruptum, in optimum commutavit, de quo miraculoso vino soror Maria Angela acuta febre obnoxia, ter tantum sorbendo, subito convaleuit. Neque sola à Magdalena patrata miracula, verum etiam miraculorum suorum filii, sive effectus, sanitatem impertiendi potestatem habebant, prouti liquide patet in vino ab eo miraculose restituto, quod sanitatis beneficium contulit pauperculæ suæ sorori infirmæ. Ad hæc veluti blandus catellus Sororis Barbaræ Bassi lepram lingua sua lambens mundicie corporali confestim restituit, adeo ut lepra à sororis jam dictæ membris perlibenter recessisse videatur, eo quod M. Magdalena illam tanta cum civilitate imprefuso eidem blando oris sui osculo ad abeundum licentare novet: o si hinc nostris temporibus adhuc vixisset S. Gregorius Nazianzenus, utique pietatem hanc, adeo nobilem summè admiratus, atque de tam generosa actione, qualis erat os & labia huiusmodi ejusdem infirmæ ulcerosis putridisque membris infingere, prius oblopesfactus de Magdalena nostra dicturus fuisset; Quocirca ne labia quidem virgo generosa egrotis admoveere gravabatur. Simili modo os suum putrido cuiusdam & vermibus searurenti apostemat, quo sororis Magdalena tibia erat obnoxia, os suum applicavit, idemque in eodem momento evanuit. Nec mirum, neque enim tam forsi ulceris sordes subsistere potuerant ad eorum labiorum sanctissimorum contactum, quæ toties ab accenso divina Eucharistia carbone mundata fuerant. Fuitque proinde beata nostra in sua circa divinam potentiam dispositione, præ Josue longe potentior, utpote quæ iussis suis planetas ad inferendam mortem non firmavit, sed potius blanditiis & osculis suis ad conciliandam vitam & sanitatem, vulnere & plagas in fugam abegit. Quidquid vis, à me peto. Animæ item duorum reorum, qui veluti traditores & homicidæ prope Monaste-

Seneca l. 3.
de beneficiis: Ingratus est qui non reddit.

Orat. 20.
qua est de S. Basilio.

Josue cap.
10. v. 37.

Lib. de
Spiritu &
Anima
tom. 1.

rium suum extremo erant supplicio affiendi, ut æterna salute donarentur, confidenter à Christo postulat, quibus mox in gratiam Magdalene Christus cœlestem Paradysum indulget, tantum nimirum beatis hisce delinquentibus reis (Sic mihi hoc vespere illos appellare liceat) prope Magdalene Monasterium morti profuit, quantum fortunatum latronem juxta Crucem Verbi æterni incarnati mortuum fuisse juvat. Pro pluribus quoque Sacerdotibus pessimam scandalosamque vitam agentibus, ut ad Deum per veram pœnitentiam converterentur rogavit, quos Deus mox eidem verè & efficaciter conversos esse monstravit; imò nunquam magno cuipiam peccatori salutem poposcit, quem in brevissimo temporis spatio ad veram pœnitentiam reducum esse non viderit; adeo ut B. nostra modicis lachrymis, & per unicum duntaxat: *Convertite illum O mi lesu*, majores & nobiliores conversiones operata fuerit, quam alii consecuti fuerint prolixarum concionum suarum largis sudoribus.

14. Apes, uti omnibus constat, omnes sunt virgines, suntque pariter omnes fecundæ, nulla ipsarum matrem novit, & tamen parturiunt omnes in concipiendo, nulla ab iis delectatio percipitur, neque in partu ullo dolore afficiuntur, omnes sine conjunctione corporum & absque copula matres evadunt, & simul una vice, absque ulla virginalis integritatis suæ offensa, integrum innumerabilem volantium filiorum examen in lucem edere cernuntur, cujus ratio est, quia apes fœtus suos non in visceribus suis, sed in ore effingunt & formant, neque eosdem ex gremio sed ex ore suo ex herbis & frondibus colligendo parturiunt. Quod si id vobis paradoxum & ænigma quoddam esse videatur, audite obsecro sanctum Ambrosium hac de re discurrentem sequentibus verbis: *Communis omnibus generatio, integritas quoque corporis virginalis omnibus communis est partus, quoniam neque ullo concubitu miscentur, nec libidine resolvuntur, nec partus quatuntur doloribus, et subito maximum filiorum examen emittunt, è foliis et verbis prolem suam legentes.* Beata nostra Magdalena prouti verè apis fuit, ita quoque virgo pariter & mater exitit: Virgo quidem, quia virginitatem suam intra quadraginta duos annos nunquam amisit, illamque fidem qua se in tenella ætate Christo desponsatam eidem obstrinxit, nunquam sefellit aut rupit: Mater vero, quia pro peccatorum salute orans, innumeros Christo filios progeniit; ipsosque peccatores ferventissimis orationibus suis

ab inconstantibus deliciarum voluptatumque humanarum viridantibus foliis divelleas reveluti & lingua pulcherrimos fœtus suos ab herbis & frondibus legens produxit. *Quidquid vivit à me perit.*

Porro pro se à Deo nihil aliud poposcit, quam ut unde sine aliquo admixto solatio pati adversa posset, purus enim amor, prouti S. Bernardus ingeniosè notavit, nescit mercedem: *Purus amor non est mercenarius.* Hæcque sibi à Deo postulata gratia ipsi adeo perfectè à Deo fuit concessa, ut quinque annis continuis graviter afflicta fuerit febre corporis, quæ continuam in anima patiebatur febrem amoris, cui adnexa erat rursus quædam adeo violenta, ut ejus vehementia ruptis non una tantum, sed pluribus in pectore venis, largos evomere saepe debuerit sanguinis torrentes, atque ex hoc capite in B. Lugida quæ parum quoque patiebatur contiguum sanguinis vomitum, à Christo viva Martyr agnita fuerit & declarata. Per innumeros dentium dolorem, ob cujus vehementiam ei omnes ferè exciderent dentes, veluti nova quædam Apollonia martyrizabatur in dentibus: nonnunquam cum B. Bartholomæo Apostolo veluti limatissima novacula sentiebat sibi vivæ quasi excoriari pectus: alias cum S. Jacobo Apostolo fullonibus atque martellis sibi caput contundi videbatur: Item cum S. Jacobo interciso omnia sibi membra ab invicem divelli credebatur, in hoc solo omnibus aliis martyribus erat dissimilis, quod hi teste S. Thoma Aquinate Doctore Angelico, Passionis suæ tempore tantis erant consolationibus cœlestibus cumulati, ut veluti tormenta sua minimè sentire viderentur; Magdalena vero econtra, prouti à Deo postularat, inter tormenta sua omnis erat solatii spiritualis experta. O Generosissimus & invictissimus Magdalene amor, utpote qui inter tot tormenta & accumulatos omni ex parte dolores, nulla prorsus indigebat consolatione, aut ullo ex re aliqua sperata vigore, tamen si id ipsum ei debita mercedis loco millies deberetur, neque ex tanta Spiritus ariditate per diffidentiam vacillans unquam lapsum minabatur aut ruinam; nempe *purus amor* (inquit S. Bernardus) *de spe vires non sumit, nec tamen diffidentia damna sentit.* Solus Magdalene amor ei amanti, quem nobis in cruce Christus exhibuit similis esse cognoscitur.

15. Nescio ecquidam innuere voluerit S. Paulus Apostolus, quando dicebat: *Adimpleo ea quæ defuncti passionum Christi in carne mea.* Verumta-

Lib. Herem. c. 11.

Communis omnibus generatio, integritas quoque corporis virginalis omnibus communis est partus, quoniam neque ullo concubitu miscentur, nec libidine resolvuntur, nec partus quatuntur doloribus, et subito maximum filiorum examen emittunt, è foliis et verbis prolem suam legentes.

S. Thoma
1. 2. de
sententia
ad 5.

Serm. 1.
in Cant.

Ad Gal.
1. 36.

men sufficit mihi nosse me, Beatam nostram Magdalenam perfecte & complete supplevisse, quicquid dilectissimi Domini sui acerbissimæ passioni deerat, cum enim Christus, ut notavit S. Bernardus, minimè contentus se dolorosissima crucis suæ tormenta passum esse, eadem millies de novo pati desideravit, prout per verbum illud *suo*, evidenter indicat, quasi manifestius diceret: *Adhuc plura & majora suo subire tormenta*, Magdalenæ vero supplevit, quod huic Christi desiderio defuit, siquidem ad sonitum horæ sextæ matutinæ cuiuslibet diei veneris, omnes illos patiebatur dolores, quos Salvator passus fuerat in cruce, nimirum dolores quos dilectissimus sponsus suus in carne replicare non poterat, amantissima ejus Sponsa suo in corpore replicabat, idque tanta cum doloris vivacitate, ut meritò foetores monasterii dubitarent, num Magdalenæ in Christum, an vero Christus transmutatus fuisset in Magdalenam. *Quidquid vis à me peto.*

16. Quin imo pro peccatorum salute plus patiens cupidissima, à Christo, ut inferni dolores pati possit sibi concederetur, omnino petiit & impetravit; Christus enim ipsam per aliud quinquennium cuidam læci immisit, non leonem, sed dæmonem, qui ipsam veluti devoraturus, omni hora in speciebus longè horrendissimis, execrandas blasphemias evomentes & ululantes occurrebant, nec tamen ipsa tam terrebatur, videndo tot dæmones ad ipsam torquendam infernum egredi, quam cernendo tot miseras animas in infernum præcipitari: plus dolebant lethales ictus, quos peccatores à tot commissis sceleribus suo patiebantur in corde, quam truculentæ fustigationes, quas ipsa à malignis illis spiritibus sua recipiebat in carne: plus torquebatur videndo animam quandam in terram prostratam & raptatam, ex uno peccato devolvi in alterum, quam quando corpus ejus ex altissimis scalis præcipitatum totam raptabatur per domum. *Anima mea conturbavit me propter quadrigas Amizadab;* hæc autem horribiles quadrigæ, & quantum conspectu Sponsa adeo turbabatur, nihil aliud quam animas peccatrices movebant, quæ quadrigæ Sathanæ factæ ipsum veluti Dominum in corde suo deferunt, & Sathanæ imperio obediētes ab eodem per turpissimorum scelerum iras ad infernum se deduci permittunt. *Qui scilicet,* inquit Theodoretus, *parent imperio diaboli, & tanquam currus illius sunt, atque ab eo gubernantur.* O incomparabilis Magdalenæ Pazzæ Charitas! quæ duntaxat cogitando animam

quandam tam copioso nec non pretioso Christi sanguine redemptam infernalis Sathanæ factam esse mancipium, non jam dico turbabatur, sed ardenti adeo zelo conflagravit, ut veluti per omnia membra in cineres redacta ex continuis deliquis deficeret, nimirum veluti civis terrena, pro peccatis alienis atroces patiebatur dolores, & veluti indigena cælestis omnia impetrabat, quæ peteret. *Hinc tibi concessit Christus in celos mittere colorem.*

17. Porro quod præ omnibus in Magdalenæ admiror; est ejus inter tot prærogativas, divinosque favores, tanta tamque incomparabilis humilitas, videtis nonnunquam fluvium quandam ad mare velocissimè currentem, qui in via sive per jucundum herbarum virorem, sive per eximiam florum, quibus ripæ vestitæ aut margines coronati cernuntur, fragrantiam se impediri aut sustineri minimè finit, sed veluti nobilis quidam peregrinus sive viator, qui post longam emensa itinera in patriam revertens solam paternæ domus amplitudinem, ut sensim & paulatim bonis aspirantibus favoriis assequatur suspirans, atque ad mitigandos longi itineris molustias dulci quodam murmure sub lingua cantans, cæterum mutus in silentio iter suum prosequitur. At verò si titulus iste, dum adeo sollicitè & rapidè progreditur, fortè fortuito in magnum quoddam saxum, unde cursus ejus sistitur, incidat, cum quanta spuma justissimum furorem suum candide aperit, & cum quam elata voce vel se à Viatoribus, per injectum in sinum ejus lapidem, iter suum impediētibz, despectum exultans acerbè dolet; vel supplicabundus pias sibi & auxiliatrices manus, quibus cursus sui obex à medio tollatur porrigi postulat, ut vel sic in sinum & brachia maris recipiendus expedite currere possit, ut semetipsum in eodem totaliter perdat & amittat, unde totum suum esse quod habet receperat. Gloriosa nostra Virgo Magdalenæ Pazzæ quæ à materno sinu velut chrysellinus rivulus vix scaturierat, cum ecce per pietatis opera virtutesque Christianas cursu adeo rapidè atque veloci ad cælum properabat, ut illam nec ingentes, quibus paternæ domus abundabat, divitiæ, nec faciei venustas, aut elegantia corporis, nec clarissimus familiaris suæ splendor, neque altissima cæritas et oblata sponsalitia, eam unquam vel ad unicum duntaxat momentum impedire aut morari potuerint, quin charitate profus liquefacta in Deum velut vastū maris abyssum expedite curreret. Nunc serpens supra se ipsam reflectens, nih-

Cant. 6.

In hunc locum.

nihilum suum clarè cognoscebat : nunc maximam se peccatricem existimans in humillimas profundissimi inferni valles se recondebat, mox denique per inauditas frequentesque extases in altissimum se Paradysi verticem efferebat, ad instar aquæ tantundem per gratias sublimisque favores ascendens, quantum per sui ipsius notitiam veramque humilitatem se demiserat. *Descende ut ascendas* dicebat Sanctus Augustinus. *quantum humilitate inclinatur cor ad ima, tantum proficit in excelso.* Etenim Sathanas jucundissimo huic fluviolo felicissimum ejus cursum invidens, eundem per eosdem lapides speravit sistendum esse, quibus se Christo opposuerit. Ipsam namque tentavit per gulam, quæ præter jejunium alium cibum minimè apperebat. Tentata fuit per superbiam, quæ tanta fuit humilitate prædita, ut ante resectorii fores prona in terram prostrata, propriarium novitium suarum pedibus se conculcari voluerit. De habitu religioso dimittendo & repetendo sæculo tentata fuit, quæ statum secularæ vivum æstimare solebat infernum. Tentata fuit de violentis sibi manibus inferendis ut semetipsam occideret, quæ mille sibi vitas exoptavit, ut Christum mille cordibus charitate accensis amare posset. Per duos annos continuos de impuritate incessanter tentata fuit, quæ ne quidem ex nomine nedum ex facie impuritatem agnoscebat. Cumque Magdalene videretur cursum amorosorum affectuum, quibus ad Deum volabat, à tot Diabolicarum tentationum importunis lapidibus omnino impediri, dicere aut imaginari sibi nemo potest, quantis cor ejus crepuerit doloribus, quot amaras lachrymas per oculos stillarit, cum adeo flebili murmure continuo clamando : Vos ô Cælum, ô terra invito, adjuvate me, ut vel ipsas quoque petras & saxa planctus hic movere potuisset. Veruntamen conceptum meum adæquatè nondum explicando sum afflictor.

18. Aqua semper deorsum labitur, unde si fortasse de longè aperturam quandam sibi patulam esse animadvertat, nec herbarum lectum sibi sterculentium mollitudo, nec florum ad illam contemplantam se erigentium adulantiumque odororum vocibus ei applaudentium multitudo, nec centeni solis radii, quibus aquæ congenitus color argenteus expolitur & illustratur, efficere possunt, ne in cavernas suas se velocissimè recipiat, seque ut incognita semper degere possit, subter terram sepeliat; Simili modo prorsus humilis sancto Dei timore semper plenus, infernum

demeritis suis proportionatum locum efferebat, suas in Paradysum erigere cogitationes nescit, quin potius mente semper pavida & metriculosa deorsum se precipitando in locis horrore terroreque plenis semper degit. *Nec illud diffinat, inquit S. Bernardus, quod aqua semper ima petit, & timor ad ima cogitationem deducit, & in inferioribus immoratur atque loca horrenda parvula mente collustrat, juxta illud: Vadam ad portas inferi.* Hoc totum de nostra B. Magdalena intelligendum esse ex duobus sufficenter demonstrari poterit, primò quia cum in legitimo quodam examine se benedictam Aloysii mei animam tanta gloria, qua nulla major esse posse videretur, in cælo coronatam vidisse, cogeretur deponere, dolor quem ex hoc, quod vilissimum nomen suum (ira ei videbatur) in chartam conjiciendum, & coram Illustrissimis Dominis magnæ Rotæ Romanæ auditoribus publice legendum esse, concepit, itaq; fuit vehemens, ut per plures dies in lachrymas & suspicia totaliter resoluta, nullam potuerit consolationemmittere; adeo ardeat toti mundo prorsus incognita semper vivere desiderabat. Secundo contingit, quod eundo per domum, vultus ejus ex attenta prætorum demeritorum & imperfectionum suarum consideratione totaliter raptæ, mortis pallore ex improviso suffusus fuerit, ipsaque præ nimio horrore obrigescens firmiter steterit: à fororibus autem quid ei accidisset interrogata, ex nimio terrore toto corpore tremula, videri sibi, iis respondit, futurum, ut terra ad omnem gressum suum se apperiret & dehisceret, atque ad infernam viam sterneret, utpotè quæ peccatorum suorum nimium pondus portare aut sustinere nullatenus posset. *Aqua semper ima petit, & timor ad ima cogitationem deducit.* Nihil eximium facit, qui cum Christianarum virtutum favorumque celestium inops sit, sibi metipsum velut Paradiso indignus vilescit: hæc autem fortunatissima anima, quæ simul cum immensis sanctitatis & gratiarum thesauris, amplas quoque humilitatis possidebat divitias, ex mente S. Bernardi se quandam in terris Phœnicem secutè æstimare potuit. *Rara avis in terris aut Sanctitatem non perdere, aut humilitatem sanctimoniam non excludi.* Verè Beata nostra Magdalena talis Phœnix dici potuit, qui humilitatem innocentia copularit. Ob miram namque ejus innocentiam Deo adeo grata semper fuit, ut suis à Deo precibus cuius maximo peccatori gratiam & amicitiam Divinam impetrare facillime posset, & tamen haud secus ac si totius mundi

Serm. 21.
de temp.
qui est primus de timore Dei
& vera humilitate.

PAROLETTI
Dilecti predicator
XV 26

Serm. 41
in Cant.

mundi fuisset maxima peccatrix, sorores suas humillime rogabat, ut Dei misericordiam & peccatorum suorum remissionem sibi precibus suis à Deo expolerent, idque vel quia adeo de propria salute sollicita, suis meritis minime confidens anxie auxilium & suffragium mendicabat alienum: vel quia se adeo imperfectam esse existimabat, ut in meritis alienis non verò in suis spem & fiduciam sibi collocandam esse crederet; utrumque haud debet ad humilitatem tantam stimulos addidit, inquit Abbas Glibertus: *Anxia vota suis esse contenta meritis nesciunt, idè aliena precibus mendicant suffragia. Perfecta humilitas de meritis semper alienis presumit.* Verum enimvero, ut quid me aliis argumentis inquirendis fatigat? Super quem requiescam nisi super humilem & quietum? Quod si enim humilis mollis ille lectulus est in quo Deus suaviter requiescit, profecto Magdalena de Pazzi humillimam creaturam dicere oportet, quæ eo tempore uspiam inveniri in terris poterit, siquidem Christus familiariter cum illo loquens unicam requiem suam ipsam appellavit. Unde mirum non est, Spiritum Sanctum in die Pentecostes non semel prouti super Sanctos Apostolos, sed septimam diversis vicibus super illam descendisse & quiescisse in ea.

19. Vultisne Auditores, ut amplius & excellentius quid dicam?

Salomon euidam amicorum suorum prudenter suavit, ne se personarum illustrium circulo inegeret, aut magnatibus se jungeret, ne ab ipsorum gloria obfuscat, aut à magnificentia ipsorum plurimum diminutus obscurus quidam inter illos esse videretur pignus, in loco magnorum ne steteris. Salomonem namque hisce verbis ipsissimam enotuisse veritatem, vel ipsamet Luna testabitur. Divinus Moyses Solem & Lunam duo luminaria & ambo magna appellavit: *Fecitque Deus duo Luminaria magna.* Mox autem Lunam appellat luminare minus, *luminare minus ut præster nocti.* Equidem nulli dubitare liceat, quia Luna verè luminare sit valde magnum, verumtamen ubi coarperit cum Sole habere confortium, seq; cum eodem in comparationem admittere, ab huius regii planetæ magnifica luce adeo imminuitur, ut parva quædam, modica & debilis oculis nostris videatur esse lucerna: *Loca fuit Luna in gradu & loco magnorum,* inquit Rupertus Abbas: *quæ de se luminare magnum erat, comparatione ad alterutrum facta luminare minus evadit.* Ut igitur sanctitatis huius noctis Beatæ excellentiam & magnitudinem tantè e-

Paolotti San Florale.

videntius ostendam, statui hoc vesperi Magdalene Pazziæ humilitati aliquam inferre violentiam, eamque in circulum quendam honoratissimum, & in quoddam gloriosissimum Heroicum Illustrissimum Collegium extrahere, securus enim sum, quod ipsa inter omnes huiusmodi sanctorum servitias ad gloriam Dei præstitis, tum præmiis à Domino suo reportatis, inter totius regni Dei Illustrissimos sanctos constituta, nec ab ipsorum splendore aut gloria, nec ab eorumdem ineffabili magnificentia, vel minimum imminuenda sit aut obscuranda.

20. Et primò quidem fatendum est, heroicam proflus fuisse illam incomparabilis Patriarchæ S. Benedicti actionem, quando à carnis lascivia tentatus, se totaliter deudatur in rubum quendam præcutis sentibus & spinis oblitum genitose conjecit: attamen nihil minus Beata nostra Magdalena præstitit, quæ in simili carnis insultu constituta, cum ad campos dumetum quæ situra egredi non posset, ex eo loco ubi ligna allervari solebant, spinosas quasdam apprehendit falcis, earumque spinis tantò magis penetrantibus, quantò sicciores erant mille in carne sua fonticulos aperiens, indeque effluentibus sanguinis sui rivulis infernalem ardorem istum in unico momento suppressit.

21. S. Thomæ de Aquino renes post gloriosè superatum, quod ei impudica & lasciva quædam muliercula intentarat, bellum, Angelorum manibus succincti fuere cingulo castitatis. Beata nostra Magdalena certamine feliciter terminato, longè purioribus Dei Genitricis eidem gloriosè apparentis manibus candidissimo puritatis velo opulentissimè vestita fuit. Salvator noster S. Catharinam V. & Mart. sibi desponsavit, & quidem in evidentis illius Sponsalitii figam annulum digito ejus pronubum inseruit; Magdalena quoque Salvatori nostro desponsata fuit, verum factum id est longè meliori gemma mediante, quam Sponsus in opulentissima sua Gaza allervarat; digitum namque ejus pulcherrimo annulo cinxit, quem ex pretiosissimo vulnerati pectoris sui scinio deprompsit, ex insigni utique amantissimi cordis sui particula fabricatum.

22. Catharina item Senensis spinea quadam corona, quam Christus manu sua tenebat, coronata fuit; Magdalena autem nostra etiam quidè spineam à Christo coronam accepit, verumtamè longè nobiliorem altera, eandemmer nimirum, qua Christi caput redimitum fuit, quæ proinde pretiosissimo magni Dei nostri sanguine veluti

O o o

inasti.

Serm. 45.
in Cant.

Isai. 66. sic
legit Guar-
ricus Ab-
bas ser. 3.
de Assumpti-
o. B.V.

Prov. c. 2.
Gen. 1.

In hunc
locum l. 1.
cap. 24.

inæstimabilibus monilibus distincta erat Libēter enim ad tempus pretiosissimo hoc diademate in capite catere voluit, dummodo eodem dilectissimæ Sponsæ suæ frontem exornare posset. Et quidem ab omnibus Scriptoribus fortunatissimus semper æstimatus est mons Carmelus, eò quod in felici ejus territorio nulla pungentium nascatur spinarum, incomparabiliter æstimandus nunc est fortunatior, postquam Christus, Magdalena jam spinis suis coronatâ Sanctissimas capitis sui spinas Carmelo inferuit.

23. Postquam invictissimus Christi Martyr Sanctus Ignatius à leonibus & uris dilaniatus fuit, dulcissimū Jesu nomen in Sancto ejus corde scriptum invenerunt Lectores. Unde mirum non est, quod ad eò ardentem pro Christo dilaniati desiderat, qui intus in pectore suo nomen quoddam à Salvatore circumciso sanguinis & vulnerum pretio comparatum portavit. Nostræ autem Beatæ Magdalena: cœlo submissus est sublimis omnium Theologorum vertex & augustissimus omnium Doctorum Princeps Sanctus Augustinus, ut in corde ejus virgineo aureis sanguineisque litteris *Verbum caro factum est* exararet, relicto intellectu ejus, quoad hoc mysteriū adeò sublimiter illustrato, ut de eo discutere haud secus ac si Cherubinus quidam esset, loqui solet.

24. In corpore S. Francisci Assisiani Seraphinus ille incarnatus veluti vivum quoddam sigillum, unā cum vulneribus Salvatoris nostri Crucifixi impressus fuit. Id quod etiam Beatæ nostræ modo quodam eminentiori accidit, ipsa namque in anima sua iidem vulneribus pariter signata fuit, adeò tamen in corpore ejus colluculentibus, ut lucidiores esse non possint radii Solis, siue id acciderit, ut nobilissima illa monilia, in longè nobiliori asseraret scrinio, siue ut pretiosum illum Thesaurum, à rapacibus latronum, id est, laudatorum oculis carnis suæ velo coopertum custodiret.

25. Denique quod si Christus in tenera infantis cujusdam specie Sancto Antonio Paduano apparuit, ut sub hac forma constitutus absque divinæ Majestatis suæ robore Sancti hujus brachiis sese inserere posset: Nostræ Beatæ Magdalena: non in una, sed in centenis speciebus variis apparuisse dignoscitur, scilicet nunc velut infans, qualis erat, dum in Ægypto advena erat: nunc in ea forma, quā in templo inter Doctores inventus fuerat: nunc in specie viri, ad puteum Sichar sedentis, & cum muliere

Samaritana sermocinantis; Et quidem hæc species sibi inter omnes quas conspexerat, ob ingentem zelum, quem in animæ illius salute procuranda referebat, vix semper est pulchrior, ut proinde perierit, ut sibi deinceps in hac eadem forma appareret. Merito igitur dubitare Mandus poterit, utrum major fuerit magisque intrinseca Magdalena: cum Christo familiaritas, à quo tot tantoque extravagantes postulare favores non dubitabat; an verò major fuerit Christi erga Magdalena: teneritudo, utpote quā in centenas se figuras transformabat, centenisque se speciebus induebat, ut dilectæ Sponsæ suæ oculis magis magisque placere posset. Cesset igitur deinceps Salomon Magdalena: dicere. *In loco magnorum non steteris.* Quia cum quo vis Sancto quantumvis magno collata, nequequā de gloria ejus obfuscat aut perditur, cum ipsa sola in se referat, & repræsentet elegantissimas, quæ in cūctis Ecclesiæ diuinitatibus unquā plantatæ fuerunt, virtutes, ut vel hac ratione tantò elegantius perficeret Beati Carmeli sui peritromata.

26. Verum enim verò, Auditores, tempus me video deficere, cum tamen in veritate agnoscere debeam me delicatissima hujus venustissima animæ lineamenta adeò rudi minervā depinxisse, ut vitæ ejus telam, prout à me delineata fuit, coram oculis vestris me exposuisse, meindē erubescere debeam. Vos vivam hujus sanctæ Virginis effigiem in vita & moribus religiosorum Fratrum suorum, quos bis coram oculis vestris præfentes esse videmus, contemplari poteritis. Illa namque in vultu & oculis relucens modestia, in vestitu emicans paupertas, observantia tigris, fraternæ concordia, devotus & punctualissimus psallendi modus, ardentissimus ille salutis proximi procurandæ zelus, illa propriæ perfectionis suæ sollicita cura, totidem sunt magistrali arte moderati penicilli, quibus Deus Beatam nostram in Fratrum suorum moribus & vita ad vivum delineavit. Et quænam est virtus illa, Auditores, quam & vos ipsi in illa invenire non possitis, dum illam vobis imitandam volueritis proponere. Ecce enim qui se senectutis annis gravatum, caputque suum canis conspersum esse conspiciat, totum se virtutum studio non consecrabit, dum Beatam nostram ab ipsis teneræ infantia: annis adeò devotam, rebusque spiritualibus addictam fuisse audit? Quis est quantumvis nimia negotiorum multitudine occupatissimus, qui se tempus cum Deo conversandi invenire non possit dicere ausus, quando

Magdalenam inter manualia opera in ecstasia raptam devotè orasse legit? Quis est qui se Deū graviter offendisse intelligens debitam de carne sua poenitentiam, per disciplinas, per jejunia, vindictam non fumat, si Magdalenam adeo innocentem, omnisq; peccati expertem asperas adeo poenitentias facere videat? Quisnam ex vobis sibi, se pro regni cœlorum assentione, nimium laborasse persuadere poterit, videns Beatam nostram tantis à Christo favoribus cumulata, adeo vehementer, ne damnaretur, metuisse? Quis familiam suam in divina Lege erudire & docere fastidierit, si viderit Magdalenam nostram æstivo tē-

pore in villam ruralem à parentibus deductam, nullas alias sibi quæ sive delicias, aut recreationes, quam ut rudes pueros puellasq; paganas, sive rusticanas divini fidei nostræ mysteria edocere posset. Quis deniq; deinceps tepidus aut negligens erit in procuranda salute sua propria, cū Beatam nostram Magdalenam adeo fervidam & diligentem esse videat, in procuranda salute aliena. Per hanc igitur viam ô Christiani, ambulemus, fietq; sine dubio, ut nobis concedatur æternum Paradisi regnum assequi, Deoque-

Opt. Max. cum Magdalena æternaliter frui, Amen.

SERMO PANEGRICUS

In laudem

B. M. MAGDALENÆ DE PAZZI.

Habitus ab Admodum Reverendo P. M. P. LAURENTIO BRANCCACCIO CARMELITANO, Regente studi Theologici in Conventu S. MARIÆ de vita Urbis Neapolitanæ In die festo ejusdem Beatæ Virginis, ANNO 1640.

Veni Sponsa mea, requies & stimulus Spiritus mei.

In vita B. M. Magdalene 1. p. cap. 14.

Pater æternus B. Mariam Magdalenam nostram ad hoc sanctitatis prodigium sublimaturus, ut illam ostenderet perpetuum quoddam esse divinarum excellentiarum theatrum, stupendissimum divinæ gratiæ miraculum, æternam quandam summæ admirandorum dexteræ Dei operum præconē: Denique ut multa paucis eloquar, prodigiosum Omnipotentis brachii Spiritus sancti opus, hisce eam verbis in hujus solemnitatis vigilia est allocutus: *Veni Sponsa mea, requies & stimulus cordis mei.* Et quidem non est necessum, ut causas, cur illam præclaris hisce titulis exornare voluerit, ex aliis capitibus emendicemus, cū sola & simplex adducti thematis expositio eas abundè satis exponat. Sanctissima igitur hæc virgo ab ipsomet Deo appellatur *Requies & stimulus Spiritus sancti.* Esse ipsiusmet Dei requiem, dicit indubitabilem meritum excellentiam: Esse increati amoris calear & stimulum, ineffabilem insinuat sanctitatem. Date Deo requiem, evehit supra omnia, quod humanum est, & cœlum sapit; Deū autem exstimulare divinum est. Res divina esse debet in qua infinitum quiescit, plusquā divinum autem dicendū est illud, quod in quietissimo amoris stimulum addit & calearia. Et qui-

dem si verum est, (est autem verissimum) quoddam nova hæc Sybilla in prodigioso quodam octo dierum raptu corpore in terra, quoad animā verò velut civis cœlestis in cœlo constata edixit: Si verum est, inquam, quoddam beatissima hæc anima in limpidissimo Verbi speculo, per altissimā contemplationem legendo, & videndo potius, quam ore, vel linguā mortali proferendo, de hoc inecceato amore dixit, nimirum *quod simul nobilissimus sit & immobilis, omnibusq; in immobili nobilitate infundatur.* Item quoddam semper quietus sit, semperq; operans: *Quod passibus semper firma stabilitatis nunquam firmetur.* Similiter, quoddam ubicundq; immobilis passus sui pedem semel figit, omnia firmet atque conseruet, & tamen omnia destruat; Denique, quoddam nunquam quiescendo quiescat, & in metu semper consistens, semper sit stabilissimus. Si inquam hoc totum, utpote vera, altissimaq; ab ipsomet Cœli cathedratico, Verbo scilicet æterno, huic sanctæ virgini tradita Theologia veritati consonet, Beata nostra Magdalena certè est felicissima, quæ requies fuit Spiritus sancti, ac proinde spiritum hunc mobilissimum quietavit; nisi enim quievisset, nihil unquam in illa operari potuisset; id quod faciendo quiescit;

O o o 2 Tan-

Tandem verò sanctissima hæc anima celestibus visitationibus recipiendis se quoque momento capaciorem, aptioremque reddens infinitum amorem iterum exstimulat, ut immobilis & mobilissima bonitatis suæ passibus animam ejus in bonis semper stabiliendo, efficiat, ut sicut in principio dicebam, eandem reddat & constituat ingens quoddam sanctitatis miraculū, breve quoddam perfectionis compendium, magnum gratiæ prodigium, ac denique prodigiosum opus Omnipotentis brachii Spiritus sancti, prouti vobis perspicue sum demonstraturus, si patulas mihi mutare aures animosque benevolos dignati fueritis.

Veni sponsa mea, requies & stimulus spiritus mei.

1. Mirabilis admodum est hæc Spiritus sancti requies, Auditorum optimi, ejusque divinæ excellentiæ valde proportionata: Tūc enim Spiritus sanctus requiescere dicitur, quando gratiās suas absque remora, aut impedimento aliquo diffundit, aut quando ineffabilis communicativæ bonitatis suæ impetus nulla experitur aggerum obstacula, quin potius effusa in nos gratiarum suarum, suorumque divinorum thesaurorum diluvia plenissime & liberrime currere & dimanare sinuatur. Unde sit quoddam in sacris Literis, vaticinante Isaiā Proph. cap. 1. Divin. hic Spiritus in Christo Salvatore nostro specialiter quiescere dicatur (*Requiescet super eum spiritus Domini*) eod quoddam totus infiniti hujus Oceani impetus in eū se absque ullo impedimento adeo quate exonerare poterit, illumque infinitis gratiis cumulavit, adeo, ut hæc in Christo nec crescere potuerint, aut minus, prouti super huic passum Doctorum Angelus Angelice scribit (*Quia non fuit in Christo gratia augmentata, nec interrupta per culpam, nec perturbata per pugnam carnis*). Addit Rupertus Abbas, in solo Verbo incarnato requievisse Spiritum sanctum, eod quoddam in ipso solo nequaquam laboret, cum tamen in aliis creaturis sive homines illæ sint, sive Angeli, Omnipotentis brachii valorem adhibere debeat per operosam gratiam, in illis prius fabricando hospitium quā elargiatur donum, cum enim naturæ defectuosi sint, nisi per Spiritus sancti gratiam stabiliantur, eleventur, & purificentur, adeo divino hospiti proportionatum dare nequeunt hospitium, multo minus requiem (*In istis quidem*, inquit Rup. *inhabitat Deus, sed oportet ut prius sibi in illis mansionem parat, & in brachio suæ fortitudinis operetur, & gratiam construat, in qua ad requiescendum nominis sui gloria dignè collocetur*) At verò quia Verbum incarnatum, verus Deus erat, ac

proinde impeccabile, nullum unquam divino Spiritui attulit, nec adferre potuit laborem, sed æternam potius & infinitam requiem. In Angelis quidem Deus quiescit, sed, inquit Rupertus (post laborem & per operosam gratiam) Verbum autem Incarnatum, in quantum Deus, essentiali bonitate bonum existens, nulla actione operosa qua ei bonitas communicaretur, opus habuit in quantum verò homo est. Deo etiam personaliter, seu hypostaticè unitus, nullam etiam Spiritui sancto infinitis donis & gratiis cum cumulante volenti impedimentum attulit, aut adferre potuit, atque ided perfectam in ipso solo requiem habuit. Ita concludit mecum Rupertus (*In ista solo nihil unquam fuit, quod resisteret ei, igitur hic unus est in quo Deus requievit*). Verum quidem est, quod divinus hic hospes in animabus etiam iustis hospitetur & quiescat per gratiam, idque tantò facilius, quantò Christo, conformatur perfectius, Unde quisquis divinarum gratiarum imperum copiosius intra animæ suæ sinum currere sinit, minusque maris hujus cursui impedit, majorem perfectioremque divinæ huic bonitati summè communicativæ donat requiem. Universam hanc Theologiam Divina Sybilla, Beata, inquam Magdalena in cælis didicit, eandemque in admirabili illo per octo dies solidos continuato raptu retulit, quando subhmissime dicit: *Spiritus hic in quadam Verbi communicatione & unione firmatur per naturam. Est quidem in Angelis quoque firmus, aut hospes, non tamen per naturam, sed per gratiam.* 2. Drvinus hic Spiritus nunquam se alieni creaturæ adeo copiose communicat, quin semper ad præstandam ei communicationem copiosorem sui promptus, dum eam in creaturæ deprehenderet dispositionem, quæ ad ejusmodi communicationem in tali creaturæ requiritur. Etenim cum felicissima Soror nostra Magdalena ipsomet æterni Patris ore, non solum requies, sed etiam stimulus appelleretur Spiritus sancti, igitur divini hujus Spiritus operosa gratiæ nullam unquam fecit resistantiam, & consequenter infinitum illud gratiarum mare nullo obstaculi aggerere impeditum pleno impetu in ejus animam potuit manare, & hoc quidem modicum est, cum etiam velut calcar, & stimulus infatigabilis brachii Omnipotentis pro majoribus gratiarum incrementis recipiendis amphorem lectum, per quem æternum celestium donorum flumen libere curreret, incessanter parat, idque propriè est requiem, & stimulum esse Spiritus sancti. Hoc sensu & Cyprianus hujus in creati

In cap. 1.
Gen.

Epist. ad
Dom.

increated amoris naturam & inclinationem de-
piogens dixit (Non enim qui beneficiorum terre-
strium mos est in capeffendo munere celesti men-
fura, vel modus est) neque enim ad immensam
bonitatem capieodam aliqua debet adhiberi
mensura, neque donator immensus capi potest
in strictis mensurabilis alicujus pectoris confi-
nibus: imò verò velut impetuofum flumen
quoddam, quod pluvio tempore in solita aqua-
rum copiâ intumescens proprium lectum im-
moderate deferit, se quaquaversum exonerat,
vicinos agros inundat, tumpit aggeres, fortia de-
molitur murorum obftacula, profundissimis ra-
dicibus fundatas evellit arbores, superbissima
fufque deq; evertit ædificia, nec valles duntaxat
adimpler, æquasque planities, verum etiam ip-
fosmet nonnunquam devorare montes commi-
nari videtur: ita (licet adhuc comparatio ni-
mit fit humilis) profuens largitur Spiritus mul-
ti, finibus premitur, nec coercentibus claustris in-
tra certa metarum spatia frangat, manat sugi-
ter, exuberat affluenter.

3. Et quidem in hac sanctissima Virgine hæc
omnia, si unquam in alia, perspicue videntur,
cui non uno duntaxat modo divinus hic com-
municatus est Spiritus, verum uni & soli omnes
illas adhibuit species & formas, quibus divinum
operando in alius usus est unquam. Septem nam-
que diversis vicibus, diversisque continuis die-
bus mane sub decantatas Tercias, variis scilicet
ignis, flammis, columbar, nubeculæ, venti,
ignearumque linguarum formis indutus, in ip-
sius animam illaplus est Spiritus sanctus, digito
velut demonstrans, ipsam solam omnes superflu-
enter recepisse gratias, quas alii Sancti recepe-
re divinum. Et hoc quidem modicum est, siquidem
divinum Patris oraculum, quo Maria Magda-
lena Spiritus sancti requies vocatur, & stimulus,
de cunctis verificatur donis celestibus. Unde
requies & stimulus est Spiritus sancti non solum
in quantum ignis, verum etiam ejusdem in quâ-
rum flumen, nubes, columna, ventus, aut lingua ignea &c. stimulus esse verè de-
prædicatur. Oportus ineffabilis Magdalene
excellencia!

4. Verum enim verò, æquæquam esse potest
ignis requies, nisi ardere, flagrare, comburere,
accendere, denique omne id in se convertere,
dummodò flammæ suarum capax sit, quic-
quid ei objicitur (Deus noster ignis consumens
est. Fons vivus ignis charitas) canit Ecclesia.
Igneis inquam est, quia amor est, & sicut ignis,

ita quoque amor, ut inquit Dionysios, mobilis
est, incessabilis, acutus, penetrativus, fervidus, *De celesti*
insatiabilis, inquietus. Et quomodo igitur, *Hierarch.*
ô optime Deus, æterna hæc flamma in Mag-
dalena amorosorum incendiorum Spiritus san-
cti esca perpetua, inquietissima amante, insatia-
bili amatrice, adeo in amore fervente, ut à pe-
ctoris sui incendiis ejus frequenter exarserit
vultus amore, ignis ardorem imitante, utpote
qui eam à vertice capitis usque ad plantam pedis
adeo vehementer accendit, ut in rigidissimis hy-
bernorum mensû frigoribus ad temperanda a-
mantissimi cordis sui incendia opus habuerit
gelidissimis ad ardentis pectoris sui regionem
copiose effusis aquis, nec non ex vestibus & velis
efformatis ventilabris aeris æstum mitigantibus.
Existimo Spiritum sanctum eam in Magdalena
habuisse requiem, quam Levit. c. 6. desiderat,
quando longè altiori & sublimiori consilio, quâ
capere posset stolidus & rudis Hebræus, ignem
in altari suo semper ardere præcepit. (Ignis in al-
tari meo semper ardebit, quem nutrit Sacerdos
subjiciens ligna per singulos dies.) Circa quem lo-
cum Gregorius Magnus dicit: Altare illud de
quo Deus loquitur, nihil esse aliud quam cor no-
strum, amorem autè esse ignem, quem in hoc
altari semper ardere desiderat (Altare Dei cor no-
strum est, in quo jubetur semper ardere, quia ne-
cesse est ex illo ad Dominum charitatis flammam
semper ascendere.) Et quando autem ab huius
locuturi Seraphici cordis altari amorosæ flam-
mæ ascendere desierunt, cum miraculi loco ha-
beatur ipsam tot inter incendia constitutam,
non fuisse extinctam? cum item ipsam et se in-
gentes divini amoris flammæ amplius sustinere
non posse viridico suo ore testata fuit.

5. Certè amoris requies amare est; tunc enim
requiescit charitas, cum illi ignitis divini amo-
ris alis ad centrum suum evolare licet. Idem
Isaias cap. 6. Seraphinos celestes simul firmiter
stare simulque volare conspexit, (Seraphim sta-
bant super illud) & mox subiungit (Duabus vo-
labant) Ubi S. Bernardus: Nolite mirari, inquit,
nec repugnantia videamur, quæ in amore val-
de sunt unita. Quoniam enim Seraphinos il-
los evolasse existimatis? In aëra fortitan? Ne-
quaquam, sed in objectum à se amatum. Igitur
quoadusque flamma volat, volando quiescit,
& quiescendo volat, nam requiescere illi idem
est quod vivere, & volare idem, quod requief-
cere. (Quo enim Seraphim volant, nisi in eum cu-
jus ardent amore? vide flammam quasi volan-
tem,

25. Mor.
cap. 7.Ser. 4. de
verb.
Isaia.

tem, & stantem simul, nec miraberis jam Seraphim stantes volare, stare volantes. Atque ideo sponso non sufficiebat alas addidisse amor, nisi easdem quoque dedisset igneas. Unde ubi nos Cant. 8. legimus: (*Lampades ignis*) alii legunt: (*Ala ejus, ala ignis*). Ala ignis est amor; ala quidem quia in amatum semper extollit; objectum, ignita autem simul est, quia ardendo volat, & ardet volando, nullam uspiam nisi in solo ardore requiem inveniens. Agedum igitur mecum, o Auditores, obstupecite; Seraphini nequaquam de amoris suis lamentantur incendiis, quin potius se increati ignis presentia, veluti gelido frigore, rigidos exillimantes, vultus suos reverentia causa contegunt (*duabus velabant faciem*) & tamen hæc virguncula plus quam seraphica, inter tot incendia vivere non valens, amorosè querulatur dicens (*cur tantum mihi largiris amorem, o Deus!*) atque infallibiles notas ineffabilis amoris Dei sui in semetipsa conspiciens, Divinam Majestatem amore dicebat insanam (*te, o mi Lesu præ amore insanire dico, & semper dicam*). verbis illis se ab amorosa amentia magis insanam esse demonstrans.

Parte I.
vita c. 11.

6. Iusti voluminis, ne dicam brevis discursus terminos excederem, si in hoc mare me vellem submergere, solas insinuando aut declarando hujus plusquam Seraphici amoris in Madalena nostra notas atque specimina. Hæc enim perspicue satis produnt, oratio ejus perpetua, in maximis quos ulla unquam creatura pati posset, doloribus atque ærumnis sustinendis fortitudo, animique generositas miraculosa, voluntaria quoque ejus & incredibilis poenitentia, admirabilis & stupenda illius cum divina voluntate conformitas, insatiabilis pro honore Dei majora semper opera præstandi cupiditas, quorum aliorumque similitum speciminum plena sunt de ea conscripta volumina. Quando igitur amorosæ charitatis flammæ adeo totaliter Seraphicum ejus devorare peccus, merito gloriosa nostra Magdalena requies esse dicitur divini amoris.

7. Fuit autem Maria Magdalena requies Spiritus sancti modo quodam eminentiori, nobiliori, magisque sublimi. Etenim majorem amantis alicujus requiem nemo sibi imaginari poterit, quam sit illa quæ ex objecti amari unione recipitur; Et quidem si esset possibile, quod ultra unionem affectivam, quæ dicit ipsummet essentialiter amorem, corda quoque amantium realiter uniti possent, inde maxima quam amor nunquam habere posset, requies oriretur. Ope-

gorium proflus ineffabile, id quod creatura facere non potuit, Omnipotens amor facere prævaluit, prouti in hoc divinarum gratiarum theatro, beata Magdalena perspicue videtur, utpote cui Christus Salvator noster pretiosissimum largitus est ipsiusmet cordis sui donarium (*collocavit cor meum in anima sponsa mea*). Unde Pater æternus cor Filii in Magdalena pectore cernens eisdem dixit: (*Sponsa Verbi mei, quidquid vis à me pete*) quasi diceret, eo ipso quo cor Verbi mei possides, jure mentissimo cælum ipsum consequenter tuum est, tua est terra, tua sunt omnes gratiæ & dona, tua denique sunt omnia, siquidem æternus Filius meus omnium est Dominus, qui cor suum tibi dando, tibi largitus est omnia; quo eodem argumento quondam utebatur Ap. Paulus dicens (*quomodo non omnia cum illo nobis donavit?*) Veruntamen relinquamus similitudinem, & ad alia properemus.

8. Etenim quis vestrum est, o Auditores, qui perspicue non videat, qualiter Spiritus sanctus perfectam habuerit in Magdalena requiem, utpote quæ id est affectu, ad quod nullus alius inter amantes potuit peringere, nimirum, ut ipsummet cor Divinum in pectoris sui penetralia verè fuerit collocatum. Porro de Magno Patriarcha nostro Elia, qui pater fuit spiritualis magoræ hujus filia, ob exardescens in pectore ejus divini honoris zelum, sanctus Epiphanius scribit, eum à parentibus suis priusquam in hunc mundum nasceretur, visum esse ab ipsiusmet Angelis ardentibus flammis frequenter fuisse passum. (*Flammam ignis cibi loco ministrabant*). Quid igitur de hujus magni Patris spirituali filia dicemus? Profectò si cor Christi ignis est, ita enim illud à sponsa vocatur, (*media charitate constravit*) ubi alii legunt (*Medium ejus combustum*) Medium, id est, cor, totaliter est amore combustum, sequitur evidenter ipsam in merum conversam esse ignem divinum. Etenim Seraphini cor Christi non habent, & tamen per solam propinquitatem quam ad Deum, ignem illum infinitum sortiti sunt, adeo semper ardeant, ut ab amoroso, quo flagrant incendio, Seraphini, id est, ardentes, accendi, vel accendentes appellentur. Veruntamen igniti hi spiritus in comparatione ad Magdalenam, tametsi ipsissimi sint Seraphini, frigidi, imò gelidi dicendi sunt, hæc namque non solum est igni divino vicinissima, verum eundemmet divinum ignem cordis loco in pectore suo possidet. Porro cor primum est vite nostræ principium, estque illud, unde omnia reliqua

S. Epiph.
de vita
Epiph.

Cant.

pqua corporis nostri membra vivificantur, ac
 , roinde primus, humanaeque naturae author
 demmet in media pectoris regione collocavit,
 ut omnibus aliis membris abinde vitam, esse, &
 calorem infunderet. Ab hoc vitae fonte, spirituum
 vitalium officina, & caloris naturalis thesaurario
 non solum derivatur oculorum vivacitas, ver-
 naans in genis coloris venustas, motus gratiosi-
 tas; neque solum ipsi, tanquam Regi omnes
 sensus, & potentiae praestant servitutis homa-
 gium, utpote qui per oculos videt, sentit per ta-
 ctum, audit per auditum, per gustum saporis
 discernit, & degustat, olfacit per nates, ore ridet,
 loquitur lingua, manibus donat, pedibus ambu-
 lat, ac demum in omnes motus ipsum movetur,
 non solum inquam hoc quoad ipsum reperitur,
 verum etiam ipsum cor veluti supremum Mo-
 narcham & primum mobile omnes affectus hu-
 mani respiciunt, cunctaque ad ejus motum ser-
 vata proportionem moventur. Dum cor dilatur
 atque expanditur, mox toto corpore ingens ju-
 bilus se prodit atque laetitia si restringatur, tri-
 stitia nascitur & melancholia: si refrigeretur, ti-
 morem patit, si accendatur, furorem gignit: De-
 nique quia cor propria est sedes amoris, si illud
 illis amoris flammis immoretur, mox ab hoc ig-
 ne interno stigmata inurantur amoris omnibus
 verbis, operibus, & cogitationibus. Cum igitur
 B. Magdalena ignem divinum in se contineat lo-
 co cordis, quid mirū si verba ejus ignea fuerint,
 ipsa de divino amore semper loquente, si ignea
 fuerint cogitationes ipsius de divino semper a-
 more cogitantis: si ejus etiam actiones ignea
 fuerint, quas seraphice semper eliciebat: denique
 si ignea fuerint omnia corporis membra, pe-
 ctus, sinus, vultus, manus, & totum corpus, quod
 proinde ad immensi amoris sui flammam miti-
 gandas aquis frigidissimis saepe immergebat? I-
 dem prorsus (ut sanctus Gregorius Nyssenus in
 cap. 8. Cant. dicit) eveniat necessum est, quando
 in pectore & corde flammæ ardent divini amo-
 ris: Omnia sigillatim vitæ studia, tanquam ali-
 cujus corporis membra fervent spiritu, qui ex
 corde permeat, nulla iniquitate, nulloque mem-
 bro corporis refrigerante charitatem.) Etenim
 cogitationes, verba, & opera sunt veluti membra
 animæ, atque ideo omnia hæc in Magdalena ar-
 dent, quia ipsummet amoris divini ardorem
 cordis loco habet. Verum enim verò tamen si hæc
 enas dicta sublimissima in se contineant Mag-
 dalenæ elogia, attamen, o res ineffabilis, beatæ
 Magdalenæ se gratissimam esse increati amoris

requiem minimè sufficit, nisi insuper velut cal-
 car & stimulus eundem urgeat, & extimulet ad
 majora incendia ardoris; neque enim frustra ab
 æterno Patre spiritus sui requies appellatur &
 stimulus. Altiores in sublimi flammis vibrare,
 ne ipsi quidem Seraphini poterant. Aliquod
 hujus experiamur specimen & probam. Beata
 quondam in sublimi quodam mentis excessu di-
 lecto suo dicebat: (Quod si, o amor, locum in
 quo requiescere possis nullibi invenias, totū te in
 me recipere, quæ ad hoc omnino connitatur, ut
 totum in me possim recipere) O ardoris æstus, i-
 mō ausus plusquam Seraphicus. Ergone immen-
 sus ille amoris Oceanus, qui omnia Beatorum
 corda inundando adimplet, & tamen in suā in-
 mensitate manet incomprehensus in arcum
 Magdalenæ pectusculum se exonerabit? Illeque
 ignis infinitus, qui totam cœli curiam æternali-
 ter inflammat, in angusto beatæ ejusmodi vitæ
 gunculae sinu recludetur? Porro Magdalena, ut-
 pote illuminatissima, optimè quidem noverat,
 quod infiniti amoris incendium non nisi finito
 modo capax esse posset, attamen, quia cor Chri-
 sti in pectore suo ferebat, cor illud nobilissimum
 ausus adeo generosus & nobiles; adeoque su-
 blimes pectori suo suggererebat spiritus, & cogi-
 tationes, ut vel inde cognosci posset verum esse,
 quod inquit Chrysologus: *Amor non recipit de
 impossibilitate solatium.* Magdalena igitur ex
 possessione cordis Christi jam quasi Divina red-
 dita sponso suo audacter dicat, & generosè:
 Quod si, o increate amor, in Angelis aut Sera-
 phinis nullam invenias perfectam requiem, mi-
 hi, ut existimo, pectus est, mihi cor est ad te re-
 cipiendum capax satis & sufficiens. Sagittæ tuæ
 in me vibratæ non ejaculabuntur frustra, nec
 vacuæ redibunt. Nec sanè vana erant ejus de-
 sideria, utpote quæ inaudita octo diebus in-
 tegris continuatæ valis, octavo die Spiritum fan-
 ctum vidit immensis præter morem divitiis
 onustum, qui mutatis ab Angelicis hierar-
 chiis monilibus pretiosissimis, acceptisque ab
 aliis duabus personis divinis sublimissimis do-
 nis, in Magdalena non fabulosam sed veram
 formaturus Pandoram, desuper illam semetip-
 so modo quodam ineffabili adimplevit, unde
 dicere minimè dubitavit (*Spiritus ille cor meum
 ingressus cum omni donorum suorum plenitudine
 advenit.*) O vastissimum cor quod ceteris aliud,
 quam cor Christi esse non potuit. Hunc a-
 morem, hunc ignem Glibertus Abbas descrip-
 sit, quando dixit, quod amor non capiat se-
 ipsam,

Nyssen. in
 cap. 8.
 Cant.

P. 3. vita,
 Dis 8.

Serm 19.
 in Cant.

ipsum semetipsum superexcedat, dumque omnem transcendit ordinem, atque mensuram, adeo est infatigabilis, ut immensitatis cupidus, ipsummet immensum esse, imitari & æmulari affectet: *Amor exasuat, seipsum non capit, superfluit sibi, immensitatem æmulatur, dum metam nescit afflicti ponere.* Immenfas B. Magdalene flammæ melius describere non poterat, ejus, inquam; Magdalene, quæ increati amoris, qui ipsissimus est ignis, requies est & stimulus.

Verum enim verò gloriosa nostra Magdalena Spiritus S. requies nunquam futura fuisset, si solum Deum dilexisset, suumque plusquam Seraphicum amorem etiam non extendisset versus proximum, siquidem potentissima hæc virtutum omnium Regina (charitas inquam) utrumque objectum respiciat, sitque amor proximi propter Deum dilecti ab amore Dei adeo inseparabilis, ut dilectus Christi discipulus proinde pleno ore mendacem esse dixerit eum, qui se Deum amare gloriatur, nec tamen non quidem æqualiter sed proportionem servata suum dilexerit proximum. Ac proinde valde notandum est, quod non in sola ignis specie; verum etiam sub forma linguarum ignearum. B. nostræ Magdalene communicatus sit Spiritus S. ut per hoc clarè insinuaretur, quod sicut Divinus ille spiritus Apostolis in hac specie apparens eisdem in animarum salute promovenda Dei cooperatores fecit & consecravit; apparuerunt illis dispersitæ lingua tanquam ignis, ita quoque dandus esset idem divinus spiritus B. Mariæ Magdalene, ut pote quæ etiam requies est, & stimulus Spiritus S. in amore fraterno. Tota B. Magdalene vita ferventissimis fraternæ charitatis actibus mirè est adornata; ita namque ipsam hæc charitas proximi devoravit, ut eandem veridico ore suo sepe vocarit limam cordis sui consummationem. Hanc ejus charitatem adeo formidavit ipsemet Infernus, ut cum pessimi Dæmones sanctam hanc animam aliquanto tempore hortendis contra fidem tentationibus fortiter infestassent, nec tamen eos multis licet industriis adhibitis, coercere valerent, tandem quodam ferventissima charitatis actu erga omnes credentium animas elicto eisdem profusus dissipavit, & in Infernum secedere compulerit, attamen hoc veluti nihil est. Sancta namque Magdalena in hujus virtutis exercitio consuetos sanctitatis terminos longè superexcessit, ardores Apostolicos, non tantum imitata, sed potius plurimum supergressa. An non veluti Heculca amoris Apostolici

columna in Paulo fuit, propriam vitam pro proximorum salute impendendi generosum ignemque desiderium? *Desiderantes vos cupide volebamur tradere vobis non solum Evangelium Dei, sed & animas nostras.* 1. Thellal. 2. At verò hic actus movet ex iis, quos Magdalena ordinariē solebat edere; atque idem ipsa plus ultra contendens, sæpenumero à Deo postulabat, ut sibi soli irrogarentur omnes poenæ, dolores, atque tormenta peccatoribus debita, ut hac ratione eis condonarentur sua peccata. Nunquid prodigiosa in Apostolo fuerunt vehementissima illa charitatis flammæ, quibus super ipsos se extulit Seraphicos spiritus, quando pro aliquanto tempore se à Christo divelli minime curabat, dummodo exinde proximorum suorum aliquis suam nancisci salutem posset? *Cupiebam ego ipse anathema fieri à Christo pro fratribus meis.* Rom. 9. Verum o plusquam seraphicam Magdalenam nostram, quæ in hisce flammis semper vixit, & incessanter existit. Etenim in quodam mentis excessu pro quibus duntaxat animæ salute comparanda ipsummet sibi Infernum eligere non dubitavit, dummodo is ei cum hac concederetur pacta condicione, ut in eo non odisset Deum, sed potius ardentius diligeret, quando autem id ipsum pro voto suo subito non impetrabat, pia sui ipsius carnis facta carnem suam molestis adurebat urticis, ardentis ceræ stillantibus guttulis perplebebat, macerabat asperimis cilicis, crudelibus flagris integris se noctibus lacerabat, ferris se acingebat carenis, clavisque præacutis fodicebat, ferris denique fortibus innocens suum convellebat, scindebatque corpusculum, non quidem ut per hæc tormenta pro propriis satisfaceret culpis, quales nunquam, ne levissimas quidem commiserat; sed ut coram Deo pro peccatis lucret alienis. Quoties importuna oratrix facta animarum salutem tali tantoque cum ardore à Deo poscebat, ut statueret summe iter ab orationis loco donec postulata impetrasset, nequaquam recedente, semper peccatorum animas cum infuso cordis sui iubilo ad Deum converfas, veluti certissimum præservidarum precum suarum fructum sibi datum esse læta conspicebat. Verum & hoc partum est; hæc namque divinæ flammæ in ipsa colique se extulerunt, ut incomparabilis zelus illius partem habere mererit, quocum unigenitus Dei Filius animarum salutem zelosissime prosequens semetipsum, divinamque vitam suam pro eisdem in sacratissimo crucis ligno exposuit. Id quod de semetipsa testata fuit, quando in admi-

tanda

randa quadam extasi dixit: Collocavit me verbum in desiderio, quod ipse habuit in humanitate sua. O res ineffabilis. Ecce enim hoc Christi zelo amicta, ejusmet verba se: & usurpans, & ob amoris fraterni excessum animatum salutem vehementer anhelans dicebat: *Desiderium animarum tuarum comedit me.* Nunquid hoc verè est requiem dare? Deo? Utique. Etenim nunc verum esse perspicue cognoscitis, quod S. inquit Ambrosius, nimirum, Deum creato homine requievissè, eò quod jam creaturam aliquam sibi haberet præsentem, cui peccata sua sapius posset dimittere. *Requiescit habens cui peccata dimitteret.* Cum igitur B. Magdalena tantæ peccatorum multitudini per ignitas orationes, prodigiosasque penitentiis suas efficac fuerit æternæ salutis instrumentum, totque ad Christum adduxerit animas, meritis ipsiusmet Dei appellari requies debet. Verum enimvero tametsi hæc longè sint excellentissima, nondum tamen in supremo culmine sumus; Ipsa enim non solum *requies*, sed & *stimulus* fuit Spiritus sancti, quando in raptu quodam posita dilecto sponso suo dixit, se gloriam in cælis sibi præparatam nequaquam velle, nisi simul etiam multas animas pro quibus ferventissimè orabat, sibi concederet, utpote quæ parata promptaque esset ad mortem toridem viciibus appetendam, quot per ipsam animæ æterna essent salute donandæ. Cui quidem petitioni Deus à tam ardenti sponse suæ zelo stimulatus acquievit, plurimas ex quovis hominum statu animas ei indulgendo, dum ipsa interea ad sustinendas molestissimæ ariditatis spiritualis infernales pœnas parata, sapius exclamare coacta fuit: *Dolores inferni circumdederunt me.* Etenim jam dudum quidem legeram, charitatem stimulatricem esse, id enim sanctus fateretur Apostolus, dicens: *Charitas Christi urget nos*: quod autem in Magdalena cum stupore videmus, est quod charitate sua ipsiusmet Deum exstimulet, & urgeat, utpote increati amoris perfecta requies, & stimulus.

2. Cor. 5

20. Ad hæc datus quoque est Magdalene Spiritus sanctus sub symbolo fluminis, sub qua etiam specie illum Ecclesiæ promiserat Christus dicens: *Flumina de ventre ejus fluent aqua viva, hoc autem dicebat de Spiritu.* Joan. 7. Etenim divinus hic Spiritus tametsi ignis sit, flumen tamen pariter & aqua appellatur, propter effectum mundandi & purgandi quem causat, & quia tali cordis munditie & puritate mediante pectus, & animam ad eum fere modum in cælum attollit, quo aqua eo sublimius ascendit & erigitur, quanto altior fons est, unde derivatur. Unde Christus dicit: *Qui biberit ex aqua,*

Joan. 4.

Paoletti Sanctiorale.

quam ego dabo ei, fiat in eo fons aqua salientis in vitam æternam. Id quod gloriosus noster Ecclesiæ Doctor Cyrillus explicans dicit: *Ad solum Deum mentem humanam anhelò spiritu sitientem reddidi.* Cor mundum, ut inquit S. Marcus Eremita, est, quod se ab omnibus creaturarum speciebus extinguit ad recipiendas sublimes Spiritus sancti impressiones proraptum semper se exhibet: (Cor mundum est, quod exhibet Deo memoriam: omni specie vacuum, paratum insigniri solis ipsius typis.) Cor tale ipsomet haud dubie cælo sublimius, non solum est, ut ait Macharius, Spiritus sancti domus, & requies, verum insuper superbissimus ipsiusmet Dei thronus & regia, imò vastum quoddam regnum. (Rex Christus, inquit Macharius, venit illuc, ut ibi requiescat, habitet, inambulet, regnumque suum colloquet.) Imò sanctus Marcus citatus insuper addit, quod cor mundum æstimari debeat verus Dei mundus, utpote quod illo cujus mundus solum nomen obtinet, incomparabiliter dignior, atque diviniore. *Efficitur Dei mundus.* Porro divinus hic Spiritus hujus venustatis & nitoris adeo est cupidus, ut ipsi minimè sufficiat ejusmodi cor veluti sedem, thronum, palatium, thalamum, & mundum sibi vendicasse, nisi etiam ejusmodi animam strictiori quodam vinculo sibi copulans adoptet in sponfam. Unde S. Anastasius Sinaita ait: *Omne cor mundum unitum Deo verbo jam sunt duo in una carne.* Etenim Auditores, quod cordis puritatem aliasque prodigiosas virtutes attinet, de his nunquam tantum sancti Doctores poruerunt scribere, quantum Magdalena in facto ipso & vera praxi concessum est experiri. Modicum de ejus puritate dixeris, si illam ab omnibus speciebus creatis vacuum esse pronuntiaveris, nisi illam cælestium impressionum adeo plenam fuisse affirmaris, ut in ipsa veluti limpidissimo, immoto, & imperturbato fonte ipsissima effigata fuerit puritas divina. Ne minimum quidem verbum effata est alio, quam solius divini amoris motivo, prolatum. O puritas ineffabilis! Nulli unquam creaturæ vel levissima affectione adhæsit. O puritas humanæ virtutis terminos longe excedens, Angelicæ autem puritatis proxima æmula! Nullum unquam in se vel minimo temporis spatio gaudium, delectationem, aut complacentiam, præterquam in solo Deo sensit. O Divinæ puritatis miraculum. Ac proinde cum cor mundum verus quidam Dei thronus, thalamus, palatium, regnum, imò mundus aliquis esse censeatur, quis beatam Magdalenam cujus sanctissimum cor divina fuit puritate præditum, requiem fuisse negabit

Marc.

Erem.

36. vet.

PP. To.

5. Mach.

Seu. ho.

15. To. 2

Bibl.

vet. PP.

1. Tom.

Bibl

P p p

gabit

gabit Spiritus sancti? Imò beatæ Magdalene puritas quidam fuit increata puritatis stimulus, utpote, quæ ejus tantâ pulchritudine capta eandem sibi annulo quodam aureo desponsavit, casto huic, felicissimoque sponsalicio assistentibus ardentissimis caloribus Seraphinis, sancto videlicet Augustino & Catharina Senensi. Enim verò ad quem heroicum gradum in B. Magdalena hæc cordis puritas se extulerit, non solum ex cœlesti illa visione evidenter cognosci potest, in qua præsentē serenissima Angelorum Regina Virgine Maria ab ipsomet verbo incarnato candidissimâ veste visa est amicitia, verum longè clarius in rigoroso illo examine videtur, quod in quodam mentis excessu, coram ipsamet puritate increata, in cuius oculis ne ipsi quidem mundi sunt cæli, constituta de omnibus cogitationibus & operibus suis exactissimè instituit. In hoc namque examine ipsi quoque solum imaginati defectus cum ejus operibus purissimis de puritate contendebant. In eodem se veluti de enormi quadam culpa commissâ accusabat, eo quod se ad Divinas laudes decantandas recipiens, voces suas cum cœlestis Paradisi Cantoribus non conjunxisset. In eodem denique examine velut scelus ingens deplangebat, quod ad confessionem sacramentalem accedens potiori cura ad animæ suæ quietem, quam ad debitam Deo pro tali beneficio gratiarum actionem persolvendam anheleret. O nix quovis Angelico candore candidior! ô cor purissimum! ô ineffabilis puritas! etenim quod si verum est quod in Philosophia edocemur, scilicet eum, qui in pectore hominis latet, cordis calorem suam causam esse, cur homo erecto in cælos capite incedat, mirum nequaquam erit, quod B. Magdalena, quæ in pectore suo ipsamet cor Christi ferebat, in sanctissimi cordis sui puritate ad sublimes adeo gradus evecta fuerit. Porro Davidi Prophetæ hæc nondum gratia obtrigerat, ut cor Dei possideret, sed hoc solum ipsi elogium, quod vir esset secundum cor Dei attribuebatur, & tamen quia sanctus, & iustus existens, Deum consequenter in corde suo ferebat, ex hoc solum veluti graves defectus in se accusabat, qui revera defectus non erant. Modicam ex regia Saulis veste præciderat laciniam, idque non ut ei noceret, sed potius ut evidens quoddam prout in ipsum animi sincerissimique affectus quo inreconcilabilem inimicum suum prosequeretur, ederet testimonium, & tamen ecce subito cor ei palpitat. Unde ubi nostra Vulgata legit: *Percussit cor suum David*, Septuaginta majori cum enigis vertunt: *Percussit cor eum*, & ex Hebræo: *Percussit cor David eum*. Ubi notandum est, quod

cor Davidem percussisse, non verò cor à Davide percussum esse dicatur, ut insinuetur, quod ei, qui Deum in corde suo habet, omnis actio, quæ in se non continet aliquod heroicæ sanctitatis reliquium, defectibus scaturire videatur. Quid igitur de eo, qui ipsomet Dei corde verè donatus est, dicendum esse censebimus? Neutiquam ergo B. Magdalenam divini fluminis Spiritus sancti regiem & stimulum fuisse, dubitare licet.

11. Idem quoque Divinus Spiritus beatæ nostræ sub specie ventus, sub qua etiam hisce diebus sanctissimo Apostolorum collegio apparuit, infusus fuit. Quod si autem à S. Augustino causam, cur divinus ille Spiritus super discipulos in qualitate venti venerit, exquisieritis, ipse id factum esse respondebit, ut per hoc insinueret, quod imperfectiorum, & peccatorum paleis, velut furiosus quidam ventus, ab Apostolicis pectoribus abacturus esset: *Atarnali palea corda mundabat*; siquidem divinus hic hospes semetipso teste in corde peccatis affecto minime habitat, aut requiescit: *Non habitat in corpore subdito peccatis*. Imò quanto majori cum abundantia alicui communicatur Spiritus S. tantò vehementius à corde hominis minimus quisque pellitur defectus, prout testatur mellissimus Bernardus cum dicit: *Hanc sollicitudinem non facit nisi Spiritus sanctus, qui nec minimam paleam intra cordis, quod possidet habitaculum patitur residere, sed statim igne subtilissima circumspersione excutit*. Iusti sunt veluti terribilissima quædam Divinæ Majestatis specula. Unde in Epist. 2. ad Corinth. cap. 3. ubi nos legimus: *Nos autem gloriam Domini speculantes*. In Græco legitur: *Nos speculū vicem gerimus*. Speculū autem, uti nostis, solo anhelitu maculatur, ac prout de mirum non est, quod cor nostrum quivis aeris commaculet. Unde S. Bernardus dicebat: *Separatum cor, ut nihil morari intra se patiatur mali, nec modicum quidem offendiculum tolerabile reputet*. Verum hoc beatæ nostræ Magdalene nimis modicum & humile visum est esse, ideoque longè altius ascendit, utpote quæ non solum baptismalem suam innocentiam integram atque intactam conservavit; verum etiam peccatum, quod animam inquinat, adeo abhorruit, ut quotiescunque peccatum nominari audivit, tantò mox fuerit horrore correpta, ut continere se minime potuerit, quin veluti ad terribilis cuiusdam monstri aspectum altum exclamaret; tantum erat in ea peccati odium! Verè igitur in beatissima Magdalene anima requievit Spiritus sanctus, utpote qui sicut à solo peccato infestatur & turbatur, ita in innocentia cordis suavitèr quiescit, & delitatur. Unde S. Cyrillus optimes ad propo-

1. Reg.

24.

In Isa. c.
11.

propositum nostrum loquitur, cum dicit, quod homine peccante Deus suam, qua in homine gaudebat, amittat requiem: *Non invenit in hominibus requiem Spiritus S.* Contra vero postquam Christus Salvator noster perditam à nobis Dei gratiam, nobis denuò promeruit & restituit, Spiritus quoque sanctus pristinae suae quieti denuò restitutus fuit: *Fecit ut deinceps in nobis requiesceret, ac in credentium mentibus cum voluptate habitaret.* O quam jucunda & delectabilis Spiritus S. requies fuit Magdalena nostra gloriosissima, quae solum peccati nomen inaudiens linquebatur animo. Verum hoc parum est, siquidem ipsa quoque Divini amoris, in quantum ventus est, urgentissimus stimulus fuit; Purissimus etenim hujus sanctae obtutus in obduratum aliquem peccatorem directus, cum post se effectum relinquebat, ut is primo quidem in semetipso confusus, deinde vero compunctus, culpasque proprias cordiali dolore detestans divinum spiritum, ut corda illa, quae antea inimici infernalis miserabile erant hospitium, in divinum sibi habitaculum consecraret, efficaciter extimularit. Etenim hoc est Spiritum S. non tantum in corde & pectore, sed & in oculis habere, & circumferre, eundemque ut delitiosum sibi creaturarum suarum cordibus faciat trichinium extimulare. Unde coelestis sponsus suae venustatem & pulchritudinem dilaudans, dicit: *Oculi tui columbarum.* Cant. 1. id est, ut Gregor. Nyssenus exponit: *Quoniam sponsus habet in oculis, q. d. Sponsum suum in columbae specie symbolizatum in oculis suis deferebat.* Eximia profecto S. Magdalene nostrae laus est, quod hominum impiorum corda solis purissimis oculorum suorum obtutibus Deo consecrare potuerit. Merito igitur hoc sibi vendicari praeconium, quod *requies & stimulus sit Spiritus sancti.*

Nyssen.
hom. 4.

Gen. 6.

12. Adhuc Spiritus S. quinta vice se huic sanctiss. Virgini communicaturus, super eam in vera nubis specie comparuit, quae ob levitatem suam, sublimemque quem obtrinet locum Angelicae virginittis usitatissimum est symbolum. Unde Isaias de ineffabili Incarnationis mysterio loquens, inquit: *Ascendet Dominus super nubem levem:* ubi S. Hieronymus per nubem levem sanctissimam intelligit virginem, nullo pondere gravatam conjugii. Etenim quod castitas, & virginitas quies, & trichinium sit Spiritus S. in factis literis clarum est, & perspicuum. Sicut enim Deus universum humanum genus hortenda carnalitatibus spurcitie defraudatum esse videns dixit: *Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est,* ita S. Zeno de delitiosissimo Dei paradiso dulcissimaque ejus requie loquens, dicit: *Requiescit*

libens florentissimo in domicilio castitatis; ac proinde dum divinus ille spiritus faciarum virginum corpora mentesque sanctificat, illas ejusdem secum aternitatis participes reddere contendit, efficiens, ut sicut caro humana per castitatem à corporea corruptione procul removeretur, ita quoque vitae immortalis aemulatrix constituatur. Dudum idipsum docuit Tertull. dum ait: *In habitator corporibus nostris data est sanctitatis effector, id agens in nobis, ut ad aternitatem & resurrectionem immortalitatis corpora nostra perducatur;* dum illa in se adjuvat, cum coelesti virtute misceri, & cum Spiritus S. divina aternitate sociari. Imò ob eandem causam S. Hieron. virginittatem nunquam emori docuit, id quod ex communi illo totius Apostolici collegii conceptu egregie colligit, quo Apostoli unanimiter S. Joan. utpote purissimum virginem nunquam moriturum extimabant, tamen Christus nihil tale de S. Joanne pronuntiat: *Ex hoc ostenditur,* inquit Hieron. *virginittatem non mori, sed manere cum Christo.* Verè non tantum requies, sed & paradisi quidam Spiritus S. fuit B. Magdalena, ejus puritas, & virginittas ipsam quoque angelicarum mentium nivem candore suo longè transceudit, & divinum quippiam prae tulit.

Lib. de
Trin.

13. Sub silentio hoc in loco pertranseo, quod decimo aetatis suae anno voto se obtinuerit virginittatis; quod claustralibus monasterii sui muris, utpote coelestis hujus monilis fidelissimis custodibus multoties repetita saepe infixit oscula: quod in fatali sua infirmitate solum corporis sui contactum, quem à monialibus eam in lecto in alteram partem versantibus pati necessarium debebat, veluti ineffabili puritati suae minus consentaneum formidaverit; Denique quod omnia miracula superexcedit, quod duobus annis continuis Deo ita permittente lubricis cogitationibus tentata, & impuris phantasmatibus à Dæmonibus atrocissime infestata, deratim dixerit, se prorsus nescire quidnam sit actio aliqua honestati contraria; tamen enim primum insultu satanici impulsu bene senserit, attamen quidnam inimicus per eum praeenderet, ignorare se dixit. Profecto si Spiritus S. in virginea castitate dulciter quiescit: *Requiescit libenter;* utique in hoc B. Magdalene nostrae corde dulcissime requievit, utpote ejus virginittas heroica planè, imò divina extitit, quippe quae eidem non solum ab inclyta virginum Regina Maria sub candidissimi veli caelestis allati symbolo communicata fuit, verum etiam omnem inordinatum carnis sensum penitus adeo extinxit, ut post reportatum singularem ab impuro spiritu superato triumphum, ne

primus quidem motus virginitati contrarios deinceps unquam perferent. Id quod omnino sufficeret, ut delitiosus quidam Spiritus sancti paradisus, nedum requies censeretur. At: verò fuit insuper efficacissimus quidam Spiritus divini stimulus, siquidem caro ejus fragrantissimum quendam suavissimumque spirabat odorem, quem sancti moniales puritatis odorem appellare solebant, atque ex oculis cœlestis candoris purissimos radios vibrans, quas intuebatur personas ad puritatis desideria accendebat, causabatque cogitationes puras, & castas in iis, quos aspicebat; quod est genus quoddam puritatis Angelicum, imò divinum. O immortalis Magdalene virginitas! Dum mortuæ beatæ nostræ cadaver in Ecclesia super feretro quodam publicè esset expositum, universa eò civitas Florentina tumultum confluit, ut sacro sanctum corpus illud, quod templum quoddam fuerat Spiritus sancti, debita veneratione prosequerentur. Huic autem turbæ se quoque inter reliquos impurus quidam, & lascivius immiscuit juvenis. O miraculum inauditum! hunc purissima virgo averfata, faciem suam in adversam partem convertit, ne ab impuris posset oculis conspici; quo stupendo miraculo juvenis ille perterritus, intra semet ipsum confusus est intimeque punctus, quantumque hæcenus virginæ puritatis hostis fuerat & insidiator, tantò deinceps ejusdem Angelicæ virtutis factus est amator & cultor ardentior. Vivit igitur etiamnum in dudum defuncto corpore divina B. Magdalene honestas, factaque est prodigiosa ejus virginitas efficacissima stimulatix Spiritus S. utpote qui mediante eo qui ex membris jam mortuus etiamnum spirabat vivo & miraculoso puritatis sensu cor illud incole-re cepit, quod antea impurissimorum spirituum horrenda mansio erat. 14. Porro ob adeò miraculosam corporis, mentis, & cordis puritatem, Spiritus S. sexta quoque vice illam sub similitudine columbæ invisit, usitatissimo nimirum Spiritus S. simbolo, qui in eadem quoque specie super ipsummet Christum descendit. In qua apparitione nobis aliud quoddam stupendum insinuat miraculum, nimirum sanctæ hujus perpetua oratio, & contemplatio, quam miraculum appello, eò quod Beata nostra nullum in hoc sancto exercitii genere parem habuerit. Columbinum hunc spiritum Regius Prophetæ desiderabat, quando Psal. 54. dicebat: *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam.* Ubi Theodoretus acutè observat, Prophetam non aquilæ, sed columbæ pennas petiisse, quia dari sibi cupiebat Spiritum S. ut is mentem suam in cælum usque extolleret. *Manifestum est ip-*

sum Spiritus sancti gratiam desiderare, qui columba specie volavit. Etenim oratio, & contemplatio merito requies cordis humani pariter & requies dicitur. Nostri quidem cordis requies est, quia mediante oratione, centro suo, quod Deus est, leviter unitur & adstringitur: Dei quoque requies esse censetur, quia anima orans per orationem, domus, templum, & jucunda, delitiosaque habitatio fit Spiritus sancti. Unde S. Joannes Chrysostomus notat Divinam Majestatem hujus quietis cupidam thronum suum, & cælum pariter in terram submisisse, ne homo dubitare possit, quin oratio sua ascendat in cælum, ac proinde circa illa verba Jobi cap. 40. Respondens Dominus Job de turbine dixit, idem Chrysostomus repetit: *Celi symbolum & nota est nubes, quando igitur cælum ipsum vult Jobi vertici innere, firme solium suum prope Jobum admoveat.* O quam est anima orans delitiosa requies ipsius Dei, qui quasi cælum fastidiens, hujus longè delitiosioris paradisi percipit cælum inclinat, ut in hoc novo cælo Empyreo dulciter quiescere & commorari possit. Sic idemmet autem Chrysostomi flumen dicit. S. Paulum omni loco orando, fecisse Deo ex quo vis loco mansiones cœlestes: *Elegit genua mea ad Patrem Dominum nostri Jesu Christi, ut per fidem in cordibus nostris Christus inhabitet.* Circa quæ verba Chrysostomus hanc glossam adjungit: *Vide ne quantum virum habeat precatio. Tempia Christi homines effici, quem non capiunt cœlestes orbes, ut animo, qui in precatione vitam ducit, continetur.* Porro orationem requiem singularem esse Spiritus sancti, multò evidentius ex eo cognoscitur, quod Isaia cap. 7. dicitur, ubi cum Deus impio Regi Achaz libertinam quidvis pro libitu petendi optionem, & facultatem tribuens, videret, quod impius hic Princeps hanc Deo gloriam dare renueret, graviter inde indignatus dixit: *Nunquid parum vobis est molestos esse hominibus, quia molesti estis & Deo meo?* Ubi Septuaginta vertunt: *Cur infatigati Dominum? q. d. Cur vos crudeles spiritum Dei contistatis & affligitis, qui a seò infinite bonus est, ut tunc se suaviter quiescere, & delitanti existimet, quando nos gratiarum suarum donis adauget.* Audacter igitur B. Magdalena ex hoc capite suavis Spiritus S. requies esse dicatur, utpote cujus oratio adeò continua fuit, ut prodigio videretur esse simillima; quod si enim vitæ suæ momenta minutim consideraverimus, ipsam majorem vitæ suæ partem in oratione consummasse deprehendemus, quod illi Deus promiserat, cum dixit, quod tamen non semper per raptus, & extases Divinitati immer-

immergenda foret, curaturus tamen esset, ut mentem semper in celos defixam, & elevatam haberet. Unde vita ejus perpetua quædam oratio fuit: laborando orabat, neq; oratio ejus quantum elevatissima ejus impediēbat actionem: neq; externa opera obicem aliquem ponere poterunt fervidissimæ suæ orationi. Contigit ut dum panem pinferet, subito in spiritu elevata massam panis manibus suis ferens divino panī communicaturā appropinquaret. Manus quoq; nonnunquam ut cibum sumeret elevabat, cum ecce mente in Deum subito elevata, manus quoq; sursum ad os firmiter tenebat elevatas. O stupor! O prodigium ingens! quis unquam vidit aut legit excales quatuor, sex, quadraginta horas, aut quatuor octove diebus & noctibus, imò quadraginta diebus integris continuatas. Nudumne, an verò carne indutum spiritum, Angelum corporeum, an verò corpus Angelicum illam fuisse dicemus? Quod Samuel Propheta in templo frequens esset, ibidemq; continuo viveret, idē de illo Philo Hebræus dicebat: [Nihil corporeæ molis gestabat, sed totus erat mens.] Quid igitur de B. Magdalena dicitur? num illam metam mentem merumque spiritum fuisse pronuntiabimus, neq; eam ipsam tanti stuporis epithetum erit, quam si dicamus illam, cum esset spiritus carne amictus, nullum tamen in se fuisse carnis pondus. Benē illam depinxit Chrysostomus licet nescius: *Spiritum habentē carnis, cum ipsa anima est volatilis effecta*, q. d. Caro est quæ pennis Angelicis instructa volat. Vel potius est Angelus, quem carnis quæ circumdatur, pondus à volatu minimè impedit. Drogo Ostiensis S. Petrum Apostolum excusat, quod ne una quidē hora cum Christo vigilare minimè potuerit. Excusationem meretur, inquit Episc. Hostiensis quia in ipsomet cælo, non nisi per mediam horam silentiū esse aut servari noscitur. *Factum est silentium in cælo quasi media hora.* Quis est Domine, repetit Drogo, quis est, qui tecum una hora vigilet? *etiam in cælo non est factum silentium, nisi media hora, quāvis minus in terra, una hora vigilabimus tecum?* At verò de Magdalena quid dicitur, quæ etiam nūm in terra consistens omnem vitam suam orando transegit? utiq; per continuam orationem delictiola Spiritus S. requies fuit. Imò in eadem oratione cum ferventibus suspiriis, calidissq; lachrimis per genas diffusis, obliuēte perseverans, Spiritui S. ut pro salute proximi, prodigiosisq; peccatorum conversionibus, cælestia sibi dona largiretur, stimulos per læpe addidit. Nihil etenim novēst, quod hæc Divina Columba, quæ juxta limpidos chrystallinarum aquarum rivulos perlustrans consistit: *Super rivulos aquarum*, inquit sponsa, ab hisce ex oculis pariter

& corde dimanantibus cælestibus lachrimarum aquis, trahi, aut stimulari se permittat. Unde non immeritò Guericus Abbas dicit: *Nescio si Spiritui S. qui in columba apparuit, alia vox familiarior gemitu, aut gravior sit.* O quoties Divina hæc columba à stillantibus ex oculis & corde Magdalene urpote quietis, & stimuli Spiritus S. cælestibus oculis dulciter attrita, allecta, & invitata fuit?

25. Verum enim verò tandem aliquando ad plusquam Herculeas columnas solenni hæc Epigraphē plus ultra notatas appulimus, ad fortitudinem, inquam, & patientiam Magdalene, quæ fortitudinis miraculum, patientiæ prodigium, & novum quoddam extitit stuporis theatrum. Monstruosa namq; ejus fortitudo, & patientia significatur per columbam, sub cujus specie Spiritus S. Beatissimæ hujus Virginis animæ ultimo loco tandem infusus fuit. Etenim fortitudo Spiritui S. adeò appropriatur, ut hoc nomine absolute non solum illæ 11. *Spiritus fortitudinis* appelletur: verum etiam sub eodem nomine ab ipsomet Christo Salvatore nostro Luc. 24. fuerit Collegio Apostolico promissus: *Vos autē sedete in civitate, donec induamini virtute ex alto.* Quod si equidem Spiritus S. unquam summè admittendum in creaturis suis produxit effectum, is utiq; ille fuit, quem idem ille divinus Spiritus in Sanctis causavit Apostolis, qui primo quidem tormentorum metu consternati, coram facie Tyrannorum, & persecutorum comparere formidantes in canaculo Hierosolymitano veluti in carcere reclusi latebant: postea verò haud secus ac leones è cavernis suis erumpentes incredibili cum generositate, & fortitudine Tyrannis sese opposuerunt, deriserunt tormenta quantum vis immania, imò ipsummet infernum provocando lacerantes, vitam quoque propriam nihili duxerunt. Quis unquam Petro aliquid vidit infirmius, aut debilius, qui sola vilissimæ ancillæ voce percussus, non solum in mille quasi partes fuit contractus, verum insuper in ipsū quoq; infidelitatis barathrum fuit præcipitatus? *Vna mulieris voce percussus*, inquit Gregorius Magnus, dum mori timuit, vitam negavit. Veruntamen pavidi hi Christi discipuli, non jam amplius iidē, qui ante fuerant post Spiritus S. adventum permanserunt, quin potius veluti petreæ durissimæ scilicet indomabiles, & immobiles rupes non solum verborum asperitatibus, verum etiam minarum turbinibus, persecutionum tempestatibus, denique ipsiusmet quoque mortis tonitribus constantissimè restiterunt. Sed quid Sanctos hoc loco memoro Apostolos? aliud longè magis insolitum & peregrinum obstupefcite spectaculum; Debilis namq;

virguncula omnium infernalium sagittarum constituitur scopus adversus delicatam puellulam universus effunditur, & congregatur infernus, innumerable tartareorum gygantum exercitus implacabili furore, robore invictissimo, cum infirma quadam filiola ipsorum potestati non jam ad unius dici, aut mensis, sed quinque continuorum annorum spatium divina permissione exposita horribiliter congregitur & luctatur. Ex officinis infernalibus omnes ad horrorem confictæ machinæ cumulantur in illam ut eam offendant. Dæmonum alii veluti exitiales viperæ motus illi intentant. Alii veluti horribiles illam dilaniaturi leones ei occurrunt, alii ut eam crudeliter occidant, & sublimi præcipitant, alii ipsam continuo, per quinque horas integras crudelissimis flagris nonnunquam cædunt, verum, o pectus invictissimum! cum his omnibus coarctat, & dimicat, omnibus resistit, vincit & superat omnes. Truculentissimæ adversus ipsam insurgunt tempestates, crudelissimi inferuntur insultus. Ei, quæ antea summo cum cordis júbilo ipsa frequenter conspiciebat cæli spectacula, ei, inquam, nunc ob oculos horrendissimæ, & abominandissimæ statuuntur larvarum infernalium species, atque figuræ, adeo ut quovis loco & tempore dici poterit, fuisse cum incredibili tremore, & pœna ipsius inferni spectatrix. Alii horrendis execrandarum blasphemiarum sibilis torquebant auditum. Alii in ipso sacræ communionis actu illam modis indicibilibus panico terrore defatigare contendebar. Sed o verè æneum hujus beatæ Virginis pectus; nunquā enim ipsa cecidit, imò nunquā cessit. Non frangitur timore, nec impatiencia rumpitur, haud secus, ac si hæc omnia vel non sentiret, vel cōgenens nihil æstimeret, cum tamen omnes sibi intartatos truculentos ictus, atque vivacissimè perferret quidem, sed eosdem ne nocere possint, in invictissimæ patientiæ scuto confringit & collidit. Verū hucusque modico dixi, Infernus namque furore plenus, cunctas vires suas recolligens, omnes suas in eam evacuat pharetras, acuitque sagittas, nec est in toto rebellium spirituum exercitu, qui non pectus suum prius implacabili furore, ac demum manus quoque suas novis infernalium armaturarum generibus instruat & muniat. Unde serenissimum illud mentis hujus Virg. cœlum quod ante quiete & tranquillitate fruebatur Paradisi, adeo vehementer turbatur, ut pes solidorum annorum spatium ne vel minimū senferit serenitatis vestigium. Hinc vehementissimarum tentationū in eā insurgebant tempestates, illinc verò subtiles diabolicarum illusionū insidie urgebant. Una ex parte illam obsidebat, & preme-

bat desperatio, ex altera verò illam superbia infestabat, insupportabiles in ea consurgebant contra fidem motus interiores, reddebaturque; & diabolus in ipsa omnis illi obveniens gustus aut sensus spiritnalis, demum vilissimam à gula lucta patitur, adeoque ab impurissimis in verecundæ carnalitatibus cogitationibus torquetur, ut per duos annos continuos nullam ab iis habuerit requiem, cōtinua cor ejus affligebat & ludificabat falsa imaginatio, quæ se damnatam, seque veluti gravibus peccatis obnoxiam, in ira Dei constitutam esse sibi firmiter persuadebat, donec tandem perspicuè intelligeret, & cognosceret, nullum in inferno tentationis genus superesse, cujus fuisset immunitate gavisus. Et tamen generosum, invictissimūque hoc pectus ne quicquā moveretur, aut ab animi sui validitate deieceretur, ad omnes, quos patitur, horribiles insultus inconvulsa, fortis, intrepida semper manet, & constantissima. Imò, quod stuporem metico accessere cunctis potest, illud est, quod scilicet post tot, tamque continuas, horribiles, & importunas infestationes fortior semper evasit, longeque insuperabilior, examinatos, periculūque perterritos lacessit, & provocat Dæmones, & exprobrat illis suā debilitate, eosdem veluti imbelles proterus, & ignavos despicit, atque contemnit, universumque tandem infensum eo adegit, ut sibi licet delicatula puellæ, & virgini cedant victoriam, seque à muliere victos, & superatos esse sine dissimulatione aliqua fateantur. O summè admirabilem fortitudinem! o generosum invictumque pectus, prorsusque divinum! Auctum illud os D. Joan. Chrylost. invictam Jobi patientiam valde admiratur, videntque quod nec per rerum suarum jacturam, nec per ipsius rovisam filiorum suorum mortem, nec per propria vulnera, aut propriorum amicorum suorum, imò & ipsiusmet conjugis suæ impropria atque insultus ab obstinata patientia sua unquam potuerit dimoveri, dicit inimicos ejus exinanitis, fractisque jam pharetris, veluti inermes factos, unde illum deinceps expugnent, armaturâ catere. Cunctas ab eo sagittas excipiens, pharetram exinanivit universam. Verum enim verò majori cum veritatis evidentia dici id poterit de Beata nostra Magdalena, siquidem cum nullum fuisset tentationis genus, nec ulla, quarumvis truculenta, & diabolica inferni machina excogitari potuerit, quacum per quinque annos continuos non dimicavit, ipsa tamen ipsomet quoque oblupefcente cœlo cunctorum malorum gloriosa victrix & triumphatrix evasit.

16. Verum enim verò nondum assecuti sumus invictam quæ Beata nostro resplenduit patientiæ culmen.

eulmen. Ipsa namq; Beata Maddalena nostra postea quoque fuit in lignum, & scopum sagittarum celestium. Et quidem si inter tot angustias, turbines, tempestatesq; horrendissimas, aliquam saltem in mente sua expetiri consolationem potuisset, prouti aliis Sanctis persæpe evenire consuevit, credi potuisset, quod hæc ab interna mentis dulcedine stillans & in magnum ærumnarum mare dilapsa consolationis guttula amaritudinem ejus adeo immensam nonnihil indulcorare, aut temperare potuisset, at verò e cælo nihil tale ipsi indultum fuit; neque enim dum adeo atrociter infestaretur, à Dæmonibus quicquam solatii hauriebat e cælo; Imò verò uno eodemque temporis momento cum inferno adversus ipsam patitur conjurasse videbatur & cælum; nam e cælo, unde promptiores alias expetiri solebat consolationes, & auxilia, inde infestiores patiebatur insultus, & bella; necum ipsi factum fuisse dixisses paradisum; nam non solum abinde solida in ipsam non depluebant gratiæ, verum etiam illarum loco adversus ipsam abinde demittebantur ingentia, & impermeabilia ariditatis, & diorum, desolationumq; spiritualium diluvia, quinque enim annis continuus omnis illi substractus fuit gratiæ divina: sensus, adeo ut sæpe sponte propria se adeo in spiritu derelicta à fassa sit & desolata, ut nō brutū animal, aut faxū prorsus insensibile potius, quā creatura aliqua rationalis fuerit, discernere nequaquam poterit. O prodigium patientiæ! o fortitudinis summum miraculū! Cesset nunc Basil. Sel. Abraham admirari fortitudinē, quæ dicere solebat, fuisse *Patientia simulachrū*, eò quod Deus adversus illū cuncta vibrasset universæ naturæ arma, & fulmina, quando gravissimū illi de proprio Filio sacrificando imposuit mandatū: *Tentatione Deus purgat Abrahamū patientia simulachrum*; *Naviculā ventis agit, fluctuum ciet impetum, ut obstupeas, quā nullā tentatione moveatur; machinas admoveat, natura fluctus in justum justollit, arma natura exacuit, omniq; amoris tela exhaurit.* Hæc enim omnia exigua & quasi nihil sunt respectu illius, quod dicit Magdalena celestium, infernaliumq; sagittarū metæ, & scopo, atq; generosa omnium illarum machinarum victrici, quas non solum barbara crudelissimorum Dæmonum rabies, verum etiam ipsum Omnipotentis Dei potentissimum brachium, pectori alicui obijcere potuit. Verum enim verò, o ineffabile & solius Omnipotentis brachii stupendum prodigium! Nam Magdalena nostra veluti verum quoddā fortitudinis miraculū ex omnibus hactenus recensitis generosior facta, ex tot exantlatiis angustis minimè satiata, atq; ex formidabili Leonū lacu (hoc nomine passio, & examen cui Dei ordinatione subiecta fue-

rat, cælitus appellabatur) victoriosa triumphatrix egressa ipsam Dei Majestatem ad nova patientiæ certamina exstimulando provocavit; siquidem nō minus generosè, quā generaliter omnibus spiritualibus consolationibus, quibus perfui solebat; ultrò citròq; cessit, & renuntiavit, expellumq; cum ipsomet Deo pactum inivit, quo Deum ut nudas purasq; dira semper patiendi occasiones elargiretur, obligavit, quam Deus exaudiens, in vivis hoc solo sine supra naturæ vires conservavit, ut illam diris passionibus perfectè satiaret. Sedecim namque annos in infernalibus spiritus desolationibus confilita transiegit. Triginta verò menses, qui ultimæ suæ plusquā mirabilis & sanctiss. vitæ perodus & epilogus erant, in quadā adeo sæva atque infami infirmitate absolvit, ut nullum fuerit virginei corporis sui membrum, quod non particulari quodam torqueretur dolore; adeo ut novi semper miraculi loco haberetur, quod vel unica horula inter tot, tantosq; dolores vivere posset; longè tamen diutius torquebatur in anima, neque enim duntaxat omnis internæ satisfactionis expers erat, verum in super salutis suæ jacturam vehementer pertimescens Deū instanter rogabat, ne pro suis peccatis à se commissis, universum mundum generalibus plecteret flagellis. Etenim nullus suppetit modus, quo mirabilia vitæ suæ prodigia: quibus utpote omnē stuporem superantibus ineffabilis redditur, explicari, ne dicam, extolli, aut exaggerari possint. Hoc solū dicam, quod sicut B. Magdalena per hanc ardentē patiendi sitim, facta est requies Spiritus S. utpote qui in pectoribus generosis, firmis, constantibus & fortibus quā dulcissimè requiescit, ita per idē plura patiendi desiderium se quavis hora donorum incomparabilium capaciorem reddens, novā divino hic Spiritui quietem tribuit, utpote qui quantò liberalius celestia dona sua diffundit, tantò suavius delitatur, & quiescit. Idipsū Tertul. de magna plura patiendi fame, & siti, quæ nascens æstuabat Ecclesia loquens notavit, cū ait: *Pati exoptat, ut totam Dei gratiā redimat.* Antiqui Eccl. primitivæ fideles & recenti divinarum Incarnati Verbi passionum memoria animati, & accēsi, & ipsi quoq; infidelissimi amoris specimen & testimonium pati & mori desiderabant, illudq; desiderium increato amoris potentissimū velut calcar & stimulus erat ad dispergendum in eos universas gratiæ suæ divitias, donorumq; suorum divinarum thesauros. *Pati exoptat, ut totam Dei gratiā redimat.* Quid igitur de Magdalena nostra ardentiori siti ad puras pœnas, ad pura tormenta, & dolores, quæ quævis sitibunda cerva ad chry stallinos fiores suos anhelare dicemus? Infatiabi-

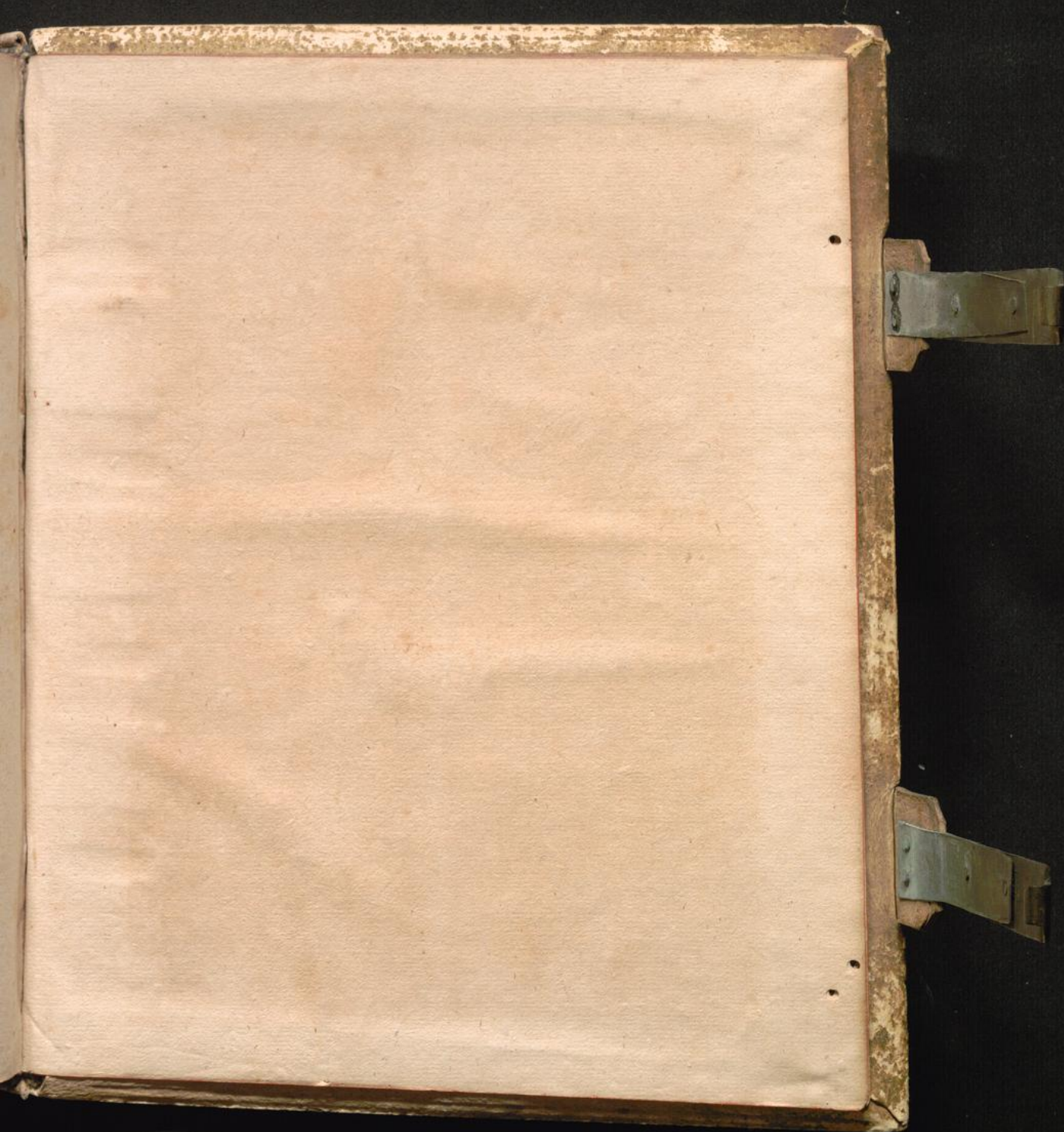
tiabilis erat in patientia non minus quam in divino amore, quo suadente non mori desiderabat sed pati (novo nimirum & peregrino fortitudinis & amoris genere) nec mirum, siquidem in cœlo, ubi ipsa in perpetuum regnatura erat, pati nequaquam poterat.

17. Verum enim verò audietis velim ultimos virgineæ hujus fortitudinis terminos, quos ut creatura aliqua assequi valeat, sola efficere potest divina omnipotentia. Audite, inquam, referentem ultimum brachii Omnipotentis conatum; Beata Magdalena parriceps facta est omnium poenarum & dolorum quos solum Verbum Dei incarnatum, eò quod verus Deus esset in assumpta carne pro nobis pati poterat. Deus enim illi concessit, ut omnes illos pateteretur dolores & poenositates, quas Salvator ipsemet in amarissima sustinuit Passione, nimirum flagellationis sœvitiem, immanem è corona spinea illatum cruciatum, Patris derelictionem, plusquam lethales in horto toleratas angustias, & agones, atrocissimos vulnerum dolores, quæ non corpori, sed animæ illius, cum excessivo & vivacissimo stigmatum Crucis sensu impressa erant. Denique non solum quicquid Filius Dei passus est moriendo (præcipue in divisione animæ suæ à corpore, quæ conjunctum habuit dolorem adeò vehementem, ut omnem superexcedere credatur dolorem, quem quævis doloris aut poenarum capacia corda unquam passa sunt, aut deinceps passura erunt) ipsa quoque in corpore & anima sustinuit: verum etiam Deus ipsam in quandam indicibilis illius doloris partem subingredi voluit, quem Verbum Incarnatum ex prævisa paucitate eorum, quibus amarissimæ Passionis suæ dolores futuri erant proficui, sustinuit, qui dolor, à sola immensa Filii Dei capacitate superabilis Christum in vivacissima omnium totius mundi peccatorum representatione gravissimè afflixit. Quod dum considero, spiritus me deficit, & lingua patitur cum vose faucibus hæret, quia ulterius progredi ne cogitatio quidem prævalet. Ac proinde perspicue jam video, quanta cum veritate Sanctæ huic relevatum fuerit; quòd ad hunc prodigiosum effectum obtinendo, nimirum, ut omnes hæc poenas pati posset, Divini Sponsi sui cor, & Spiritus ei communicatus fuerit. Quod revera est omnem humanam ponderationem superans miraculum; in hoc namque Deus ipsam, quantum ab aliqua creatura potest, Divini sui esse participem reddidit. Poenæ & tormenta, sive dolores hujus Beatæ poenis Christi veluti vivo quodam sigillo signatæ fuerunt ad contestandum eosdem putos, merosque fuisse sine solatio dolores Martyribus quidem propinatus

est calix passionis, veruntamen calix ille non pura & mera passio fuit, quin potius, ut S. August. dicit, Calix iste aspersus, & permixtus fuit mille gaudiis, consolationibus, quibus externæ passionis non solum leves, sed etiam dulces debebantur & suaves. Ipsemet quoque Salvator noster per stupendum quoddam miraculum simul & semel Beatus fuit, eademque profus quam nunc de facto possidet, gloria conspicuus, quando eodemmet profus tempore, nolens aliquid ab anima beata in corpus derivari solatium atrocissimorum tormentorum immanse passus est dolores; ac derelictionem à solo divino pectore tolerabilem. Qua in re ex mente S. Petri Chrysol. Salvator noster gloriosum edidit Divinitatis suæ specimen, siquidem adeò atroces, nudæ & meræ poenæ à solo vero Deo poterant sustineri. *Adhuc est, ut author sæculi testis moreretur, ut à mundo mundi Dominus ante per poenam, quam per gloriam cognosceretur.* Verè igitur divinum est B. Magdalene pectus, quod eas sustinere poenas prævaluit, quas solus passus est, & sustinere potest Deus. Equidem haud immerito gravem divinis hæc patientiæ fortitudinis virgineæ columnis censeret facere injuriam, si divinam earum præcellentiam multis exaggerare verbis contendere vellem, atque idem isdem, quod virginis hujus patientiam, fortitudinem, & sanctitatem incredibilem attinet, hanc inscribo Epigraphen: *Non plus ultra.* Superest igitur ut quilibet vestrum fateatur ingeniosè, quod Beatra nostra in amore Dei & proximi, in cordis puritate, in sua ab omni culpæ nævo, incomparabili munditia, in virginitate sua plusquam Angelica, in mentis suæ in cœlum sublevatione perpetua, denique in fortitudine & patientia Spiritus S. stimulus fuerit & requies perfecta. Etenim hæc recensitas ex totius Beatæ nostræ decursu leviter deductas eo potissimum fine explicare volui, ut superficiale quandam Auditoribus vitæ suæ notitiam suggererem, minime dubitans, quin quilibet vestrum non jam integrum sermonem tantum, sed justæ magnitudinis librum suo tempore edendum desideret. Fuit igitur tenella hæc virguncula ab ipso met Deo producta, ut sit omnis sanctitatis, & perfectionis speculum & norma; nos quoque illam statuamus veluti vitæ nostræ regulam, ut nobis illam meliori, quo possumus modo imitantibus, Divino Spiritui complacere gratiæ in nobis mirabilia operari, nosque per Beatæ hujus intercessionem gloria sua dignos efficiat.

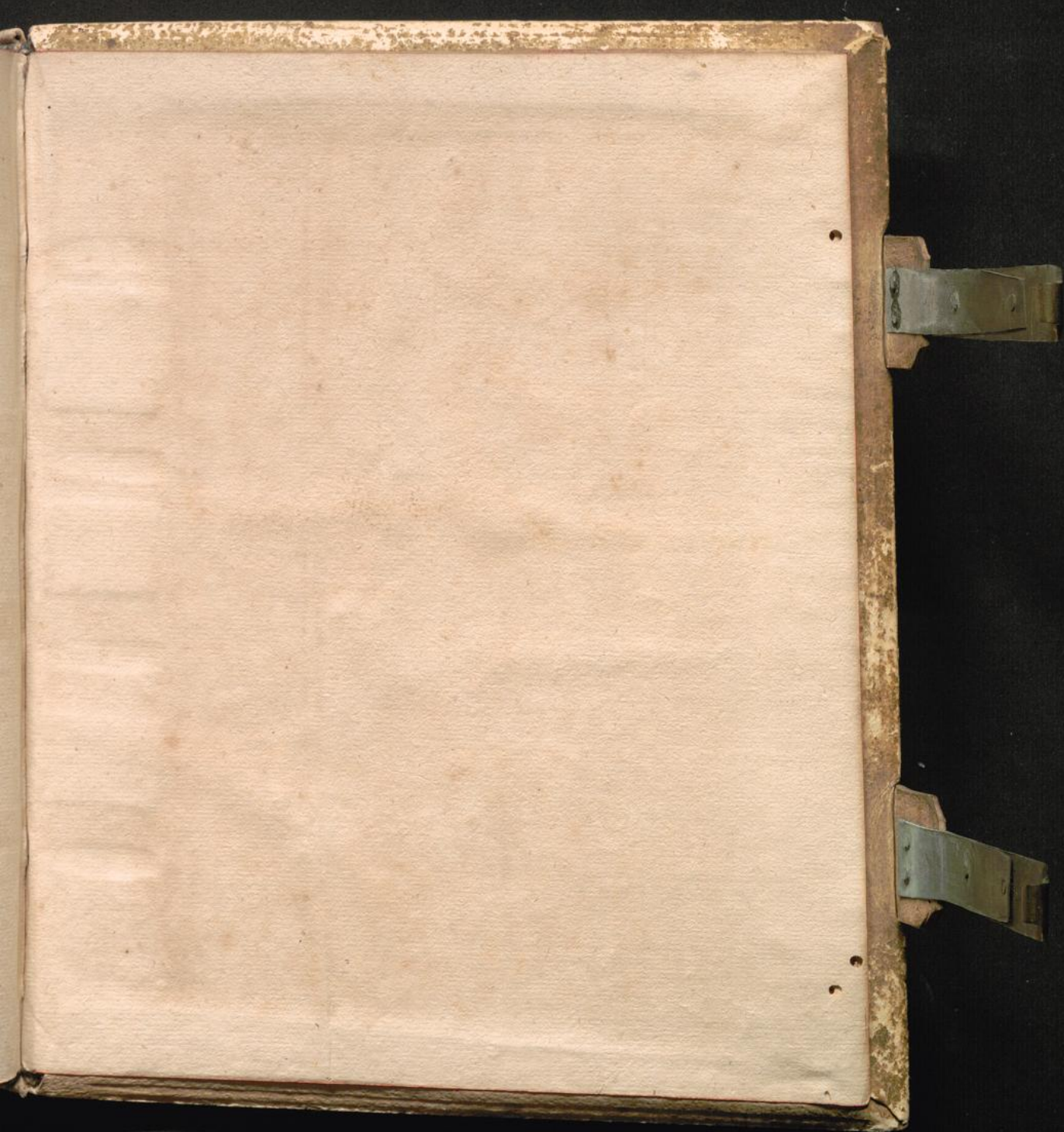
Amen.

FINIS.

FAOLETT
Dilecti predicator

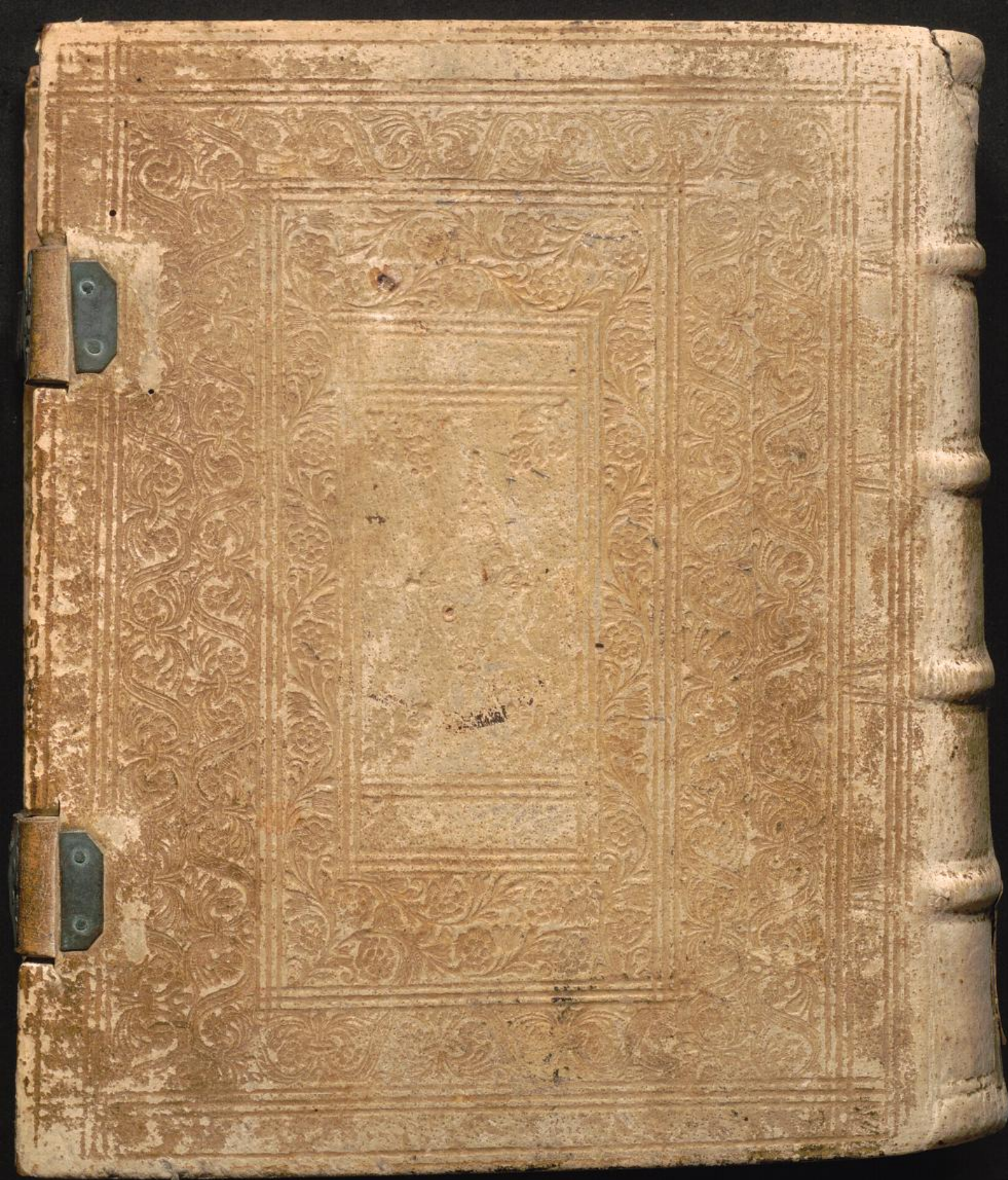
XV 26.

PAULETT
Dilecti orationes

XV 26.

Th
3288

Dilecti prae dicab

X V 26